

DR. GR. ANTIPA

PESCARIA ȘI PESCUITUL
IN ROMÂNIA

ACADEMIA ROMÂNĂ

PUBLIKAȚIUNILE FONDULUI VASILE ADAMACHI
TOMUL VIII. — No. XLVI.

PESCĂRIA ȘI PESCUITUL

IN

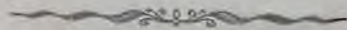
ROMÂNIA

DE

DR. GR. ANTIPA

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

CU 403 FIGURI IN TEXT ȘI 75 TABELE

BUCUREȘTI

LIBRĂRIILE SOCEC & COMP., C. ȘPETEA, PAVEL SURU

VIENA

GEROLD & COMP.

BERLIN

R. FRIEDLAENDER & SOHN.

LIPSCA

O. HARRASSOWITZ.

1916.

L. 709

Prețul 25 lei

PUBLICAȚIUNILE FONDULUI ADAMACHI

	L. B.
Tomul I, 1898—1900	10.—
No. I. Raftnarea petrolului crud și manufactura diferitelor produse comerciale din petrolul crud în Statele Unite ale Americii, de <i>Victor S. Gutz.</i> 1898	1.—
» II. Studii geologice și paleontologice din Carpații Sudici. I. Studii geologice asupra basenului Dâmbovicioarei. II. Fauna neocomiană din basenul Dâmbovicioarei, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1898. Cu 1 zincotipie și 8 tabele	2.—
» III. — III. Fauna calloviană din Valea Lupului (Rucăr), de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1899. Cu 3 tabele	1.—
» IV. Fauna cretacică superioară dela Ūrmös (Transilvania), de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1899. Cu 3 tabele	1.—
» V. Studiu asupra pelagrei, de <i>Dr. Ioan Neagoe.</i> Premiul Adamachi din 1900.	6.—
Tomul II, 1900—1906	7.—
» VI. Descrierea câtorvâ fosile terțiare din Nordul Moldovei, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1901. Cu 2 tabele	1.—
» VII. Constațiuinea geologică a țermului Prutului din Nordul Moldovei, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1902. Cu 6 figuri	—50
» VIII. Influența substanțelor străine asupra solubilității phenylthioureei în apă, de <i>Petru Bogdan.</i> 1902. Cu 2 figuri	—20
» IX. Contribuțiuni la Geologia Moldovei dintre Siret și Prut, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1903. Cu 7 figuri	—50
» X. Influența neelectrolitelor asupra tensiunii de vapori a acidului acetic, de <i>Petru Bogdan.</i> 1903. Cu 2 figuri	—50
» XI. Ameliorarea terenurilor de cultură prin drenagiu și irigațiune în Austria, de <i>V. Roșu.</i> 1903. Cu 3 stampe și 1 figură	—50
» XII. Asupra câtorvâ pești fosili din Terțiarul românesc, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1904. Cu 2 stampe	—50
» XIII. Studii geologice și paleontologice din Carpații Sudici. IV. Fauna jurasică din Bucegi, de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1905. Cu 24 figuri și 4 tabele	1.—
» XIV. Alimentarea orașelor cu apă. Procedurile întrebuițate la captarea apelor subterane în Germania, de <i>V. Roșu.</i> 1905. Cu 12 figuri și 19 stampe	2.—
» XV. <i>Thynnus Albus</i> , un nou pește fosil oligocen din muntele Cozla (Piatra-N.), de <i>Dr. Ioan Simionescu.</i> 1906. Cu 1 figură și 1 tabelă	—50
Tomul III, 1909:	
» XVI. Fauna ihtiologică a României, de <i>Dr. Gr. Antipa.</i> Premiul Adamachi din 1906. Cu 31 tabele în fototipie	12.—
Tomul IV, 1906—1910	16.—
» XVII. Desecările și canalizările din Ungaria, de <i>V. Roșu.</i> 1906. Cu 10 figuri în text și 2 stampe	2.—

PESCĂRIA ȘI PESCUITUL

IN

ROMÂNIA

ACADEMIA ROMÂNĂ
PUBLICAȚIUNILE FONDULUI VASILE ADAMACHI
TOMUL VIII. — No. XLVI.

PESCĂRIA ȘI PESCUITUL

IN

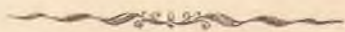
ROMÂNIA

DE

DR. GR. ANTIPA

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

CU 408 FIGURI ÎN TEXT ȘI 75 TABELE

BUCUREȘTI

LIBRĂRIILE SOCEC & COMP., C. ȘFETEȘA, PAVEL SURU

VIENA
GEROLD & COMP.

BERLIN
R. FRIEDLAENDER & SOHN.

LIPSCA
O. HARRASSOWITZ.

1916.

2418

CUPRINSUL

	Pag.
Cuprinsul	V
Precuvântare	XV
Introducere	1

PARTEA I.

CONSIDERAȚIUNI GENERALE ASUPRA PESCUITULUI IN ROMÂNIA	9
CAP. I. Pescuitul din punctul de vedere etnografic	»
CAP. II. Pescuitul și hidrobiologia	25
CAP. III. Pescuitul din punctul de vedere economic	31
CAP. IV. Clasificarea apelor și a uneltelor de pescuit din România	35
A. Clasificarea apelor din România din punctul de vedere al pescăriilor din ele	36
B. Clasificarea instrumentelor și metodelor de pescuit	39
1. Mijloacele și instrumentele cu cari se ademenește sau se adună peștele	41
2. Mijloacele și instrumentele cu cari se prinde peștele	42

PARTEA II.

DESCRIEREA SPECIALĂ A PESCĂRIILOR ȘI PESCUITULUI DIN APELE INTERIOARE ALE ROMÂNIEI	47
A. ELEȘTEELE	»
CAP. I. Condițiunile biologice din eleștee și influența lor asupra producțiunii pescăriei din ele	50
CAP. II. Pescuitul în eleștee	56
I. Eleștee mici	»
II. Eleșteele mari	61
1. Inchisori cu garduri și cotețe	64
2. Vârșele	65
3. Instrumentele cari înțeapă peștele	66
4. Sacul	69
5. Oria	70
6. Plasa și năvodul	73
7. Mreața	»
8. Pescuitul racilor	74
9. Pescuitul scoicilor	77
10. Luntrele dela Snagov	»

	Pag.
• RĂURILE ȘI PĂRAELE	78
CAP. I. Condițiunile biologice și pescăria din râuri și părae	82
CAP. II. Pescuitul în râuri și părae	85
A. Pescuitul în păraele de munte	89
1. Prinsul peștelui cu mâna	90
2. Pescuitul cu materii explozibile și plante otrăvitoare . .	»
3. Instrumentele de metal cari prind peștele înțepându-l .	91
a) Undițele	»
b) Cârligele	93
c) Ostiile	94
4. Instrumente împletite din răchită	97
a) Coșurile	»
b) Vârșele	98
c) Leasa	101
d) Legănașul	102
5. Gardurile	103
6. Instrumente de plasă	105
a) Sacul	»
b) Sacul de fund	110
c) Rociul	112
d) Jegajnea	»
e) Cercala sau Crâsnicul de mână	113
B. Pescuitul în râuri	120
I. Pescuitul cu mâna	122
II. Prinderea peștelui prin oprirea totală sau parțială a cursului apei	»
a) Răstoaca	»
b) Gardurile	123
III. Pescuitul cu materii și plante otrăvitoare	125
IV. Instrumente de metal cari prind peștele înțepându-l	126
a) Undițele	»
b) Cârligele	127
c) Ostiile	»
V. Instrumente împletite din răchită	128
1. Leasa	»
2. Coșurile	130
a) Coșurile simple	»
b) Coșurile în formă de leagăn	131
c) Coșuri cu coadă	132
d) Coșuri oarbe	134
3. Vârșele	135
VI. Instrumentele de plasă în formă de sac	137
1. Sacul de râuri	»
2. Sârnicul	139
3. Oria cu Hadaragi sau Târîtoarea	140
4. Oria	141
5. Cristașul, Crâsnicul cu coadă sau Lejniul	»

	Pag.
6. Cercala sau Crâsnicul fără coadă	145
VII. Plasele	146
1. Plasa sau Volocul	»
2. Năvodul de râuri	150
3. Plocăul sau Poclăul	151
4. Mreaja din Oltenia	155
VIII. Instrumentele de plase în formă de capcană și cele cari se aruncă asupra peștelui (<i>Èterele și Prostovoalele</i>)	157
1. Ètera	»
2. Plașca sau Prostovolul de râuri	158
IX. Rețelele cari prind peștele încercându-l în ațele lor (<i>Mrejele</i>)	161
1. Mreaja de munte	162
2. Mrejele de pe partea de mijloc a râurilor	167
<i>Impletitul plaselor și rețetelor pentru pescuitul în râuri</i>	168
X. Diferite alte mijloace și instrumente de pescuit în râuri	171
1. Cotețele	»
2. Țiclele	172
3. Ceahunul	173
4. Pescuitul sub ghiață	174
a. Produfurile	»
b. Vânarea sub ghiață cu ostrețe	»

PARTEA III.

DUNĂREA ȘI MAREA NEAGRĂ	177
A. HIDROGRAFIA GENERALĂ A DUNĂREI INFERIOARE	181
CAP. I. Regimul natural al apelor Dunărei	»
CAP. II. Constituțiunea basinului apelor Dunărei	190
1. Albia minoră sau Albia propriu zisă	192
2. Balta Dunărei	194
B. CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ȘI NATURA PESCĂRIILOR DIN DIFERITELE CATEGORII DE APE ALE DUNĂREI ȘI MĂRII NEGRE	200
CAP. I. Deosebiriile dintre însușirile fizice ale mediului de traiu din apele Dunărei și cele din râuri și influența lor asupra condițiunilor biologice generale	202
CAP. II. Condițiunile biologice din diferitele părți cari compun basinul apelor Dunărei dintre Porțile de fier și Deltă	206
A. Condițiunile de existență în albia Dunărei	»
B. Condițiunile de existență în bălți și pe terenurile inundate	208
1. Bălțile și terenurile inundabile ca producătoare de hrană pentru pești	»
2. Bălțile și terenurile inundate ca locuri de reproducere a peștilor Dunărei	210
3. Influența revărsărilor asupra condițiunilor biologice din baltă	212
4. Bălțile ca loc de refugiu al peștilor din albie în timpul turburării apelor Dunărei	216

	Pag.
5. Influența aluviunilor asupra condițiilor biologice din bălți	218
C. Migrațiunile peștilor locali din Dunăre și cauzele fizice și biologice care le determină	219
D. Raporturile dintre diferitele specii de pești din apele Dunărei și rolul peștilor răpitori	224
E. Insemnătatea totalității condițiilor fizice și biologice și concurența diferitelor părți care compun basiful apelor Dunărei la producția pescăriei	226
CAP. III. Condițiunile biologice din delta Dunărei și influența lor asupra migrațiunilor peștelui și asupra producției pescăriilor Dunărei	232
CAP. IV. Condițiunile biologice în porțiunea de mare din fața gurilor fluviului și influența lor asupra producției pescăriilor Dunărei	242
CAP. V. Condițiunile biologice și natura pescăriilor din lagunele și lacurile litorale ce stau în legătură cu Dunărea și Marea	251
1. Lacul Dranov	253
2. Razimul	254
3. Lacul Sinoe	258
4. Lacurile Caranasuf și Tuzla	261
5. Zătoanele	262
CAP. VI. Condițiunile biologice și pescăriile din porțiunea de mare care udă coastele României	265
C. PESCUITUL ÎN APELE DUNĂREI INFERIOARE ȘI ALE MĂRII NEGRE	283
I. Instrumente cari lovesc, apucă sau înțepă peștele	290
Grupa A. Instrumentele cu mâner sau coadă	»
1. Toporul și Măciuca	»
2. Ragaciul	»
3. Proșapul de raci	291
4. Cleștele și Foarfecul	»
5. Ostiile	293
6. Cârlițul cu coadă sau Ghegherița	295
Grupa B. Undițele	297
1. Undița	»
2. Visila sau Hapea	299
3. Brișca	301
4. Cazulca	302
5. Cloncul sau Clocul	303
Grupa C. Cârlițele sau Șirele	304
I. Pripoanele	305
1. Priponul simplu	306
2. Pripoanele de cegă	308
3. Pripoanele de față	311
4. Pripoanele de fund	313

	Pag.
a) Pripoanele mici de somn	»
b) Pripoanele de Crap	316
c) Pripoanele de baltă	317
d) Pripoanele de calcan	»
e) Pripoanele de mare zise «Paragate»	318
II. <i>Carmacele</i>	319
1. Cărmăcuțele de cegă	321
2. Carmacele mari din partea de sus a Dunărei	325
a) Carmacele zise «Perechi» din Regiunea Cataractelor Dunărei	»
b) Șirele de carmace din Regiunea Turtucaiei și Sîlistrei	327
3. Carmacele dela gurile Dunărei	332
a) Carmacele de Dunăre cu un singur rând de cărlige	334
b) Carmacele de Dunăre cu două rânduri de cărlige	336
c) Carmacele de mare zise de Astrahan	337
d) Carmacele de mare zise «de Japonia»	338
III. <i>Pescuitul Morunului și Nisetruului cu carmacele la gurile Dunărei</i>	339
1. Pescuitul și instalațiunile din brațele Dunărei	»
a) Alegerea locului pentru așezarea Carmacelor	340
b) Organizarea Zăvodului	344
c) Pregătirea carmacelor	345
d) Așezarea Carmacelor	349
e) Scoaterea Carmacelor	351
f) Revizia Carmacelor	353
2. Pescuitul și instalațiunile dela Mare	354
a) Migrațiunile sturionilor în Marea din fața Dunărei	355
b) Pregătirea Carmacelor	357
c) Așezarea Carmacelor în mare	361
d) Revizia Carmacelor și scoaterea peștelui prins	365
e) La Cherhană	369
II. Instrumentele de Plasă	374
Grupa A. Instrumentele în formă de sac cu mâner	375
1. Minciogul sau Ciopacul	»
2. Chipcelul, Cărlionțul sau Târbocul	377
3. Sacoviștea	381
4. Ghelbereul	384
5. Crâsnicul, Halăul sau Cristașul	385
6. Răcila	388
7. Sacul de scoici	389
8. Sacul de Hamsi	390
9. Tărăbful sau Târbucul	»
Târătoarea sau Trandadaia românească	394
10. Cuca sau Capcana	396
Grupa B. Instrumentele cari se aruncă asupra peștelui și-l prind acoperindu-l cu plasa lor	398

	Pag.
1. Capacul	398
2. Prostovolul sau Năpasta	400
Grupa C. Instrumentele de plasă în formă de capcană	408
1. Vârșele de plasă sau Vintirele	»
2. Talianul	417
Grupa D. Plasele mari în formă de sac	425
1. Lăptașul	»
2. Reșca	431
3. Oriile	432
a) Oria de somn simplă	433
b) Oria de somn cu clonec	436
c) Cegarnițele	438
d) Diferite alte forme de Orii	439
e) Originea Oriei	442
Grupa E. Plasele cari prind peștele încunjurându-l	448
I. <i>Plasele sau Voloacele</i>	»
1. Plasa de mână	449
2. Volocul, Plasa mare sau Alovul	451
3. Volocul cu Sirec	453
4. Tifanul sau Difanul	454
II. <i>Năvoadele</i>	456
1. Năvodul propriu zis	457
2. Dubele năvodului	464
3. Unelte auxiliare ale Năvodului	470
4. Pescuitul cu năvodul	471
5. Pescuitul cu năvodul sub ghiață	481
6. Năvodarii	490
III. Instrumentele de rețea sau Mrejele	496
Grupa A. Mrejele propriu zise	498
Grupa B. Setcele și Avele	501
I. <i>Rețele simple fără Sirecuri</i>	502
1. Setcele de mare pentru scrumbii	»
2. Copcele de mare pentru Păstrugă	505
3. Avele de mare pentru Nisetru	506
4. Avele simple de Calcan	507
5. Setca de Babușcă	508
6. Setca de Rizeafcă	509
7. Plava de Scrumbiță a Turtucăienilor	511
II. <i>Rețele cu Sirecuri</i>	512
1. Setca de Dunăre pentru scrumbii	»
2. Setcele de Cegă	516
3. Păstrugarnița dela Turtucaia	517
4. Avele de Dunăre pentru Crap	518
5. Avele de baltă	519
6. Avele de calcan cu un Sirec	523
7. Trandadaia sau Târtoarea	»
Unelte cari servesc la împletitul plaselor și rețelelor	525

	Pag.
IV. Instrumente în formă de coșuri	532
1. Coșurile oarbe	533
2. Odorobul	533
3. Juvelnicul de nelușe impletite	535
4. Leasa sau Cutița	»
V. Instrumentele de stof sau de nuele în formă de cotețe	538
Grupa A. Cotețele propriu zise	541
1. Cotețele simple	542
a) Cotețele fără aripi	»
b) Cotețele simple cu o aripă	543
c) Cotețele simple cu două aripi	544
2. Cotețele cu tindă	—
a) Cotețele cu tindă simple	545
b) Cotețele cu tindă și cu sfârțai	546
3. Cotețele cu oboare sau Cotețele de chefal	549
4. Lavelo de cotețe	550
5. Mandra	554
6. Oboarele cu cotețe din ghiolurile Deltei	555
Grupa B. Zătoanele	560
1. Zătoanele de lângă mal	561
a) Zătoanele închise	562
b) Zătoanele cu poartă	564
2. Zătoanele circulare	»
a) Arcacele	565
b) Zătoanele circulare dela Brateș și dela bălțile Prutului	»
VI. Gardurile și închisorile	571
Grupa A. Inchișoriile la bălțile din susul Dunărei	573
I. <i>Epoca închiderii bălților</i>	574
II. <i>Materialul din care se fac inchișoriile și confecționarea lui</i>	576
III. <i>Diferitele feluri de garduri</i>	579
1. Pleterul	»
2. Gardurile sterpe	581
3. Gardurile cu dulapi	587
4. Prispele	588
IV. <i>Pescuitul la garduri</i>	589
1. Gardurile cu Vintroaie	»
2. Garduri cu Sac	»
3. Garduri în formă de Leasă fără Cutița	590
4. Garduri cu limbi și Oboare sau cu Cotețe	591
5. Garduri cu Sorb și cu Săltătoare	592
V. <i>Pescuitul cu Leasa</i>	594
1. Leasa dela Gârta Crapinei	598
2. Leasa dela Filipoiu	603
3. Leasa dela balta Călărași	609
4. Alte lese dela Dunăre	614
Grupa B. Inchișoriile bălților și gârlelor din delta Dunărei	617
1. <i>Inchișoriile cu pleter</i>	»

	Pag.
II. <i>Inchisorile gârlelor și instalațiunile pentru prinderea peștelui în ele</i>	619
1. Gardurile sterpe	624
2. Gardurile cu limbi	625
3. Gardurile cu Sorb sau Călcătoare	627
4. Oboarele	629
Grupa C. Inchisorile de Chefali	639
I. <i>Date biologice asupra Chefalului și a migrațiunilor sale</i>	639
II. <i>Pescuitul chefalului în lagunele Razim-Sinoe și în lacurile ce comunică cu ele</i>	642
1. Gardurile de închidere	643
2. Instalațiunile pentru prinderea chefalului la garduri	645
a) Călcătorile	645
b) Limbile și Cotețele	646
c) Gardurile cu limbi și cotețe	651
III. <i>Pescuitul chefalilor în lacurile litorale și în zătoane</i>	652
IV. <i>Pescuitul chefalului în mare cu Rogojina</i>	655
V. <i>Intrebuințarea și prepararea chefalilor</i>	656
VII. Organizarea pescuitului în diferitele categorii de ape ale Dunării și Mării Negre	658
I. <i>Pescuitul în albia Dunărei</i>	661
1. Pescuitul în regiunea Cataractelor	662
2. Pescuitul în Dunărea din jos de cataracte până la gurile ei	664
a) Pescuitul dela mal	664
b) Pescuitul la întinsură	665
c) Pescuitul pe sub maluri	666
d) Pescuitul pe fundul Dunărei	666
e) Pescuitul în gropile de pe fundul Dunărei	667
f) Pescuitul în mijlocul curentului la fața apei	667
II. <i>Pescuitul apelor din regiunea inundabilă a Dunărei</i>	668
1. Pescuitul pe terenurile inundate	670
2. Pescuitul gârlelor	671
3. Pescuitul bălților	675
4. Pescuitul stufăriilor mari	677
5. Pescuitul lagunelor și zătoanelor	678
III. <i>Pescuitul în mare</i>	681
a) Porțiunea din fața gurilor Dunărei	681
b) Pescuitul în marea costală, în afară de cea din fața gurilor Dunărei	683
VIII. Instalațiunile și uneltele pentru conservarea, prepararea și transportul la vânzare al peștelui	685
1. Juvelnicele	687
2. Cherhanalele și Ghețăriile	689
3. Diferitele moduri de conservarea și prepararea peștelui și derivatelor sale	700
a) Peștele proaspăt	700
b) Peștele sărat	701

	<u>Pag.</u>
c) Icrele de Știucă, de Crap și de diferiți pești de baltă	706
d) Icrele de Morun și Nisetru	706
e) Diferite preparate și semifabricate de pește	710
4. Transportul peștelui la piață	712
a) Transportul peștelui viu	713
b) Transportul și ambalajul peștelui proaspăt și sărat	715
IX. Comerțul de pește	719
1. <i>Comerțul mare de pește</i>	<i>723</i>
1. Comercianții detaiști din localitatea unde e situată piața en gros	728
2. Comisionarii	728
3. Angroșiștii	729
4. Exportatorii	730
5. Fabricanții de conserve	731
6. Căruțașii și Mălăierii	731
2. <i>Comerțul de detaliu</i>	<i>734</i>
a) Comerțul de pește la sate	735
b) Comerțul de pește la orașe	736
X. Pescarul dela Dunăre și Marea Neagră	739
1. Originea și naționalitatea pescarilor	741
2. Vieța în baltă	746
a) Colibele, bordeiele și casele pescarilor din baltă	750
b) Hrană, Băuturi, leacuri, etc.	759
c) Mijloace de transport și comunicație	763
d) Măsurile și socotelile pescărești	764
e) Tovărășiile pescarilor	766
3. Vieța pescarului în sat	767
4. Influența bălții asupra inteligenței, caracterului și stării sufletești a pescarului	770
Indice alfabetic și Glosar	773

PRECVĂNTARE.

Volumul de față este o continuare a seriei de lucrări în cari am publicat rezultatele cercetărilor mele începute acum aproape 24 de ani asupra pescăriilor României.

Cu aceasta am terminat partea privitoare la apele interioare ale țerii dimpreună cu Dunărea și nu mi-ar mai rămâne din programul pe care mi-l stabilisem dela început decât să mai tratez într'un volum deosebit Ictiologia pontică.

Materialul pentru această din urmă lucrare — întru cât privește mai cu seamă partea sistematică și faunistică — este și el în mare parte adunat, și ar mai trebui numai să fac o serie de cercetări privitoare la biologia peștilor din Marea Neagră în raport cu condițiunile naturale cu totul particulare ale acestei mări, spre a putea astfel să-mi îndeplinesc și această din urmă datorie pe care mi-am impus-o în această chestiune.

Cum însă timpurile ce vin aduc cu repeziciune chestiuni nouă, a căror rezolvire în interesul țerii este cu mult mai urgentă, cărora deci în timpul de față orice Român este dator deocamdată să-și consacre munca sa ; cum lucrarea aceasta — în felul cum o concepusem — oricât de înaintată ar fi ea, cere totuș o muncă îndelungată, făcută cu liniște sufletească și cu mijloace de investigațiuni științifice de cari nu știu dacă voi mai putea dispune vreodată ; cum, în fine, vieța omului este limitată și puterea de muncă și mai mult încă ; pentru toate acestea și multe altele întrevăd cu regret că nu voi mai putea fi în stare să duc la bun sfârșit și această ultimă parte din programul meu.

În tot cazul, tocmai în vederea unor astfel de eventualități, am căutat ca — în afară de lucrările mele deja publicate despre clupeide, sturioni și mugilide — chiar în lucrarea de față să tratez și o bună parte din problemele privitoare la Marea Neagră. De aceea am și introdus aci un capitol privitor la biologia generală a acestei mări — arătând în scurt rezultatele cercetărilor mele de până acum și semnalând problemele cari trebuie să formeze obiectul cercetărilor în viitor — și am dat o privire generală asupra ichtiologiei pontice. Măcar în modul acesta dar, am căutat ca seria de lucrări apărute până acuma să capete forma unui întreg.

Firește, nimeni mai bine decât mine nu poate să-și dea seamă de marile lacune pe cari seria mea îndelungată de cercetări le prezentă și de multele chestiuni cari rămân încă nedeslegate. Sunt perfect conștient că prin toate aceste studii nu am putut să fac alta decât să trag liniile mari și să bat țăruii, însemnându-le; în ce privește însă restul, este loc încă pentru activitatea unei întregi generații de oameni de știință — naturaliști, geografi, economiști, etnografi, linguiști, ingineri, agronomi, piscicultori, etc. — cari să studieze și să desvolte mai departe — fiecare în ramura sa — opera începută.

Nu o ambiție egoistă și nici exagerarea importanței lucrărilor proprii mă face să îndemn pe toți aceștia să continue cu puteri nouă, cu alte metode științifice mai conforme timpului și cu o competență mai mare, lucrările începute; este din contra aceeaș convingere profundă, care m'a împins și pe mine dela început și care m'a măntinut atâta timp pe această cale, că numai prin studii aprofundate și prin lucrări serioase putem să ne afirmăm în fața lumii civilizate ca un popor inteligent, conștient de înalta sa misiune culturală la gurile celui mai mareț fluviu european și să punem totodată și țara în stare să tragă toate foloasele din situația ei geografică atât de favorabilă.

Din parte-mi dar consider aceste lucrări ale mele înainte de toate ca un stimulent pentru munca altor cercetări și de aceea, la diferitele capitole, am și căutat cele de mai multe ori să atrag atențiunea asupra problemelor ce se impun nouălor cercetări; ba chiar în unele lucrări — ca d. ex. : în lucrarea mea despre cercetările hidrobiologice în România — am și alcătuit o întreagă serie de programe pentru a arată modul cum să se studieze diferitele chestiuni.

Incheind acum această serie de lucrări, cărora le-am consacrat peste 23 de ani din viața mea, arunc vâlul uitării asupra tuturor greutăților ce le-am întâmpinat în executarea lor — greutăți provenite nu din natura problemelor, ci din cauza acelor curente oculte cari se ivesc ori de câte ori e vorba de rezolvirea chestiunilor mari economice și ale căror arme de luptă sunt corupția, intriga și perfidia — și mă gândesc numai cu o profundă recunoștință la acele persoane binevoitoare cari m'au sprijinit, și mai cu seamă la bătrânii — astăzi în mare parte dispăruți — cari m'au încurajat la începutul activității mele.

În primul rând cu o adâncă emoție gândul meu se înalță către Acela care a așezat fundamentele statului nostru de astăzi și care cu o nemărginită bunătate m'a sprijinit și ajutat până în ultimul ceas al vieții sale. Când în Septembrie 1892, abia întors dela stațiunea zoologică din Neapol unde concepusem planul acestor lucrări, m'am prezentat la Cas-

telul Peleş spre a supune marelui nostru Rege programul meu de lucru, am fost întâmpinat cu atâta bunăvoință, încât dela primul pas mi-am văzut posibilitatea realizării visurilor mele și am căpătat îndrăzneala de a merge înainte.

Bunătațea cu care am fost primit — eu un tânăr de abia 24 de ani — de acest om cu adevărat mare ; seriozitatea cu care m'a ascultat, recunoscând imediat marea importanță a chestiunii, cunoștințele sale extraordinare — până chiar în mici detalii — a organizării de stat a pescăriilor ca ramură de producție economică în diferitele țeri, și sfaturile înțelepte ce mi le-a dat ; toate acestea m'au fascinat cu totul, m'au făcut să văd importanța chestiunilor — pe cari mi le alesesem să le studiez — cu mult mai mare decât credeam sau îndrăznieam s'o spun și mi-au fost cea mai mare încurajare de a păși cu siguranță și entuziasm înainte. Vorbele sale de atunci și azi îmi sună încă în ureche la momente grele, și nu odată m'au îmbărbătat și mi-au dat tăria să rezist la toate descurajările și să persist pe calea apucată.

Nu mai puțin gândul meu de recunoștință se îndreaptă către neuitatul Dimitrie A. Sturdza, «servitorul» credincios și prietenul devotat al marelui Rege, care cu o părintească bunăvoință a urmărit activitatea mea, îndrumându-mă pas cu pas. Dacă eu, naturalist, m'am deprins a vedea în chestiunile ce le studiam, pe lângă partea științifică și pe cea economică și politică, aceasta o datorez numai influenței lui Dimitrie Sturdza. Acest mare patriot, a cărui viață a fost consacrată în întregime treburilor statului, găsiă totuș timpul necesar să-mi țină adevărate prelegeri despre toate chestiunile politice și economice mari privitoare la țara noastră. Numeroasele călătorii ce le-am făcut împreună cu el pe Dunărea vor rămâne neșterse în amintirea mea, nu numai din cauza timpului petrecut în mod atât de plăcut în intimitatea acestui om atât de interesant, dar mai cu seamă din cauza instructivelor prelegeri ce mi le ținea, între cari chestiunea Dunărei, sub toate formele ei, luă în totdeauna locul principal.

Mă mai gândesc cu recunoștință la bătrânul nostru om de stat P. P. Carp, care, ca Ministru de Domenii, la 1892, mi-a dat însărcinarea oficială de a studia pescăriile României și grație sfaturilor și îndrumărilor căruia am putut apoi luă asupra-mi greua sarcină de a organiza această ramură de producție a țerii. Fiind singurul în viață dintre bătrânii cari au sprijinit începuturile activității mele, profit de ocazie să-i urez viață lungă spre binele țerii și să-l rog să considere această lucrare ca unul din fructele seminței aruncate de dânsul pe ogorul dezvoltării activității economice a țerii.

Mă mai gândesc și la acei vechi maestri, bătrânul meu profesor

Ernst Haeckel din Iena și neuitatul Anton Dohrn din Neapol, la școala căroră m'am pregătit și mi-am alcătuit programul unei munci de o viață întreagă, dela care până astăzi nu m'am depărtat.

La mulți alții prieteni și colaboratori mă gândesc de asemeni cu o sinceră recunoștință pentru tot ajutorul ce mi-au dat.

Nu mai puțin însă mă gândesc și la orele de adevărată fericire petrecute în mijlocul pescarilor, într'o natură de o frumusețe neîntrecută, când armat cu aparatul de fotografie și cu instrumentele de cercetări hidrobiologice, urmăream prin toate bălțile și apele țerii rezolvirea problemelor ale căror rezultate le dau astăzi publicității.

Lucrarea de față este începută încă din Octomvrie 1892 — când am făcut prima excursiune atât de ademenitoare la Bistrița și pâraele din Broșteni — și adunarea materialului, studiarea sa, facerea desemnului, etc., a continuat neîncetat până în Decemvrie 1913, când am început coordonarea rezultatelor și redactarea textului.

În primul rând am crezut că o asemenea lucrare, ca să poată fi de un real folos, trebuie să fie bazată pe date absolut exacte; de aceea tot ce se descrie aici a fost studiat în natură și nu, după cum din nefericire adeseori se obișnuiește la studiile etnografice, numai după răspunsuri date la chestionare și culese de oameni în mare parte necompetenți. Mai mult încă am căutat ca atât materialul biologic cât și uneltele de pescuit și celelalte obiecte descrise, să le colectez și să le depun în Muzeul de Istorie naturală, unde pot servi oricând cercetătorilor cari s'ar mai ocupa cu aceste chestiuni ca control și ca material de comparație.

Acele obiecte, cari, din cauza dimensiunilor sau rarității lor, nu le puteam colecționa, le-am fotografiat sau cel puțin le-am desemnat după natură la fața locului.

De asemenea, pentru ca expunerea din această lucrare să fie cât mai ușor înțeleasă, ea trebuie să fie cât mai bine ilustrată. Pentru aceasta pe de o parte am căutat ca fiecare instrument de pescuit, și toate celelalte unelte și instalațiuni descrise, să fie cât mai cu îngrijire desemnate, astfel ca să se poată vedea cu ușurință modul cum sunt ele construite. Pe de altă parte însă, pentru a da o idee cât mai reală de modul cum se întrebuintează aceste unelte chiar la locul lor și de către înșiși pescarii cari se servesc de ele, am căutat a face cât mai multe fotografii la locurile de pescuire, din cari pe cele mai caracteristice le-am reproduș în text la descrierea fiecăruia instrument în parte.

Lucrarea de față însă — pe lângă biologie, pescuit și întreaga activitate care stă în legătură cu pescăria — mai caută tot odată să dea și o idee cât mai lămurită și despre una din părțile cele mai intere-

sante ale țerii noastre împreună cu locuitorii ei, punând în evidență frumusețile naturii și traiul omului din regiunea pescăriilor noastre; ea caută dar a desveli tot odată în fața cetitorului «o lume nouă», o natură în toată frumusețea primitivității ei și de o exuberanță cum rar se mai poate vedea azi în vreo altă țară a Europei, precum și o viață cu totul interesantă și originală a unei părți însemnate din populațiunea noastră.

Pentru acest scop, mai ales, ilustrațiunile sunt absolut indispensabile, și încă cu cât mai multe cu atât mai bine. Spre a corespunde și la această necesitate — pe lângă numeroasele fotografii pe cari le-am scos din diferitele regiuni ale apelor noastre — am colecționat timp de mulți ani și o bogată serie de fotografii, făcute fie de profesioniști fie de diferiți diletanți cari au venit ca excursioniști prin bălți, sau am însărcinat pe colaboratorii mei din Direcțiunea pescăriilor să fotografieze și ei tot ce e mai caracteristic în regiunile unde lucrau. Cu modul acesta am ajuns a dispune de o foarte bogată serie de fotografii, din care am putut acum alege vederile mai caracteristice, spre a putea astfel să dau o idee cât mai bună de regiunea apelor noastre și de viața locuitorilor din jurul lor. Aduc dar aci sincerele mele mulțumiri tuturor acelor persoane și colaboratorilor mei din direcția pescăriilor pentru sprijinul ce mi l-au dat, punându-mi la dispoziție clișeele lor, și în special d-lor Dr. D. G. Ionescu, Inginer I. Vidrașcu, Mircea Florian, Inginer C. Dumitrescu, Farago, Cujbă, etc. precum și d-lui Pamfil Polonic, desemnatorul serviciului pescăriilor, care timp de mai mulți ani a lucrat cu multă pricepere și măiestrie la facerea desenelor atât de instructive pe cari le-am reproduș în text.

O deosebită atențiune am dat în această lucrare culegerii numelor populare întrebuințate în regiunea apelor noastre, atât cele privitoare la toate ramurile pescăriei și pescuitului cât și la hidrografie sau la caracterizarea formelor de teren din aceste părți ale țerii. Cu toată munca grea ce mi-a cauzat-o această lucrare, am făcut-o cu plăcere, în speranța că voi putea aduce prin aceasta un serviciu deosebit atât linguiștilor și etnografilor cât și geografilor noștri. Această muncă mi-a fost însă pe deplin răsplătită, căci în timpul de când fac acest studiu am putut adună, determinând cu precizie științifică necesară însemnarea lor, aproape 2.000 de cuvinte, dintre cari o mare parte cu totul necunoscute încă în limba noastră literară.

Spre a face mai ușor accesibilă Filologilor această parte a lucrării mele, am alcătuit la urmă un Glosar, în care, pe lângă cuvintele din text, am mai adăugat încă o serie de alte cuvinte privitoare la

ape și pescării, a căror explicație scurtă o dau acolo. Toate acestea, împreună cu cuvintele nouă deja publicate în lucrările mele anterioare despre fauna ichtiologică și despre Regiunea inundabilă a Dunărei, vor contribui sper a îmbogăți materialul nostru lexicografic și cunoștințele despre terminologia noastră populară.

Înainte de a termina țin însă să aduc mulțumirile mele Academiei Române — și în special d-lui P. Poni, președintele comisiei Fondului Adamachi — care nu a cruțat nici un sacrificiu pentru a face ca această lucrare să apară în condițiile cele mai bune, și totodată să mulțumesc încă din toată inima prietenului și colegului I. Bîanu pentru osteneala ce — ca în totdeauna — și-a dat-o și în această ocazie.

București. 1 Maiu 1916.

Dr. GR. ANTIPA

INTRODUCERE

Diutre ramurile mari de activitate economică a țerii de sigur că, după agricultură sub toate formele și cu anexele ei, pescăria a fost și este, încă, una din cele mai de căpetenie îndeletniciri ale poporului nostru. Situațiunea noastră geografică, atât de favorabilă, la gurile celui mai măreț fluviu din Europa, mulțimea noastră de ape naturale interioare — lacuri, bălți, râuri și pârae și nenumăratele eleștee aproape de pe fiecare moșie — au făcut ca țara noastră să fie, în toate timpurile, una din cele mai bogate țeri în ape dulci din Europa centrală — cari acoperă cam 6,14% din suprafața ei totală —, renumită prin abundența pescăriilor ei. Ce bogăție mare a reprezentat în toate timpurile pescăria pentru țară, ce comerț mare de export se făcea în trecut cu produsele ei și ce populațiune numeroasă se hrănea din această meserie, se poate vedea din cetirea vechilor documente și cronici — începând încă de prin secolul al XII-lea — și din cetirea descrierilor din diferite timpuri, făcute de călători și oamenii de știință, cari au trecut sau locuit prin țerile noastre, ca: Paul de Alepp, Cantemir, Wolf, Engel, Raicevich, Carra, Sulzer, Neigebauer, Hagemeister, etc. (1).

Și astăzi, încă, cu toate că în anii din urmă s'au secat foarte multe eleștee — dela introducerea morilor de vapori cari au înlocuit vechile mori mișcate cu apa din eleștee — și cu toate că, din cauza creșterii rapide a rentei pământului, să seacă astăzi mereu, sub ochii noștri, mai toate bălțile din valea Dunărei, Prutului și altor râuri, transformându-le în pășune și în arătură, — și astăzi, zic, pescăriile noastre — și în special cele dela gurile Dunărei — contează încă printre cele mai mari și mai productive din toată Europa. Și astăzi noi avem aici o populațiune foarte numeroasă care se îndeletnicește cu această meserie, căci, în afară de populațiunea multelor sate de pe malurile tuturor apelor, cari pescuesc regulat pentru hrana lor și a familiilor lor, este încă o foarte numeroasă populațiune — sate întregi de pe tot lungul malurilor Dunărei și bălților ei, de pe grindurile Deltei și din lagu-

(1) Vezi: Antipa, *Studii asupra pescăriilor din România*, București 1895, I. Starea pescăriilor din România în trecut, pag. 24.

nele Dobrogei, reprezentând mai multe sute de mii de suflete — cari în cea mai mare parte sunt pescari de meserie și trăesc numai din pescuit și industriile sale accesorii.

Aceasta, de sigur, ne face să vedem îndeajuns marea importanță ce din atâtea puncte de vedere — științific, economic și social — o au pescăriile noastre și interesul ce-l avem de a le studia și a le cunoaște cât mai bine sub toate aceste aspecte.

Prin diferite lucrări anterioare am publicat deja o parte din rezultatele cercetărilor mele îndelungate asupra acestei ramuri de bogăție a țerii. Prin lucrarea mea intitulată: *Studii asupra pescăriilor din România* am tratat, încă din 1895, partea economică a acestei chestiuni, stabilind, încă de atunci, un program de măsuri și lucrări pentru dezvoltarea acestei ramuri de producție. Prin mai multe monografii (1) și în special prin lucrarea mea asupra Faunei ichtiologice a României (2), am dat o descriere științifică — sistematică, faunistică și biologică — a tuturor speciilor de pești cari trăesc în apele noastre; iar prin alte lucrări ulterioare (3), am arătat condițiunile generale biologice din apele noastre. În fine, prin ultima mea lucrare intitulată: *Regiunea inundabilă a Dunărei* (4), apărută și într'o ediție germană adaosă și completată (5), am dat o descriere generală a bălților noastre dela Dunăre, arătând modul lor de alimentare în raport cu variațiunile nivelului apelor fluviului, originea, formarea și disparițiunea lor, precum și condițiunile generale de producțiune a pescăriilor din ele.

Prin această serie de lucrări fundamentale, precum și prin diferite alte monografii și publicațiuni mai mărunte (6), cred că am putut reuși pe de o parte să aduc o contribuțiune serioasă la cunoașterea de aproape a uneia din regiunile cele mai interesante din punct de vedere științific —

(1) Antipa, *Die Clupeiden des westlichen Teiles des Schwarzen Meeres und der Donaumündungen*. Denkschriften d. K. K. Akademie der Wissenschaften, Wien 1905. Bd. LXXVIII.

Antipa, *Die Störe, und deren Wanderungen in d. Europäischen Gewässern*, Wien 1905.

(2) Antipa, *Fauna ichtiologică a României*. Academia Română. Publicațiile Fondului Adamachi, 1909.

(3) Antipa, *Biologie des Donaudeltas und des Inundationsgebietes der unteren Donau*. Jena, Verlag von Gustav Fischer, 1911.

Antipa, *Cercetările hidrobiologice în România și importanța lor științifică și economică*. Academia Română, Buc. 1912.

Antipa, *Fischerei und Flussregulierung*. Atti del V Congresso internazion. di Pesca. Roma 1911 și München 1912.

(4) Antipa, *Regiunea inundabilă a Dunărei*, starea ei actuală și mijloacele de a o pune în valoare. București 1910.

(5) Antipa, *Das Uberschwemmungsgebiet der unteren Donau*. Bukarest 1912.

(6) Antipa, *Lacul Razelm*. Starea actuală a pescăriilor din el și mijloacele de îndreptare. București 1894.

Antipa, *Fischereiverhältnisse Rumäniens*. München 1898.

Antipa, *Delta Dunărei*. Anal. Ac. Rom. 1914.

Antipa, *Wissenschaftliche u. wirtschaftliche Probleme des Donau-Deltas*. Buc. 1915.

geofizic și biologic—, economic și chiar pitoresc, iar, pe de alta, să pun o bază științifică la exploatarea și dezvoltarea uneia din cele mai importante ramuri de producție a țerii.

Dacă, însă, în publicațiile sus citate asupra pescăriilor din România, am arătat mai cu seamă rezultatele cercetărilor ce le-am făcut asupra apelor noastre cu terenurile lor încunjurătoare și asupra peștilor și celorlalte organisme cari trăesc în ele, nu am putut încă până acum să descriu mai pe larg nici condițiunile biologice speciale din diferitele noastre categorii de ape—de cunoștința cărora depinde putința de a pricepe atât natura și puterea de producțiune a pescăriilor din ele cât și modul cum trebuiesc ele exploatare— și nici să arăt—decât numai în niște mici notițe din «Fauna ichtiologică» — care este activitatea pe care o desfășură omul în această ramură; nu am putut să arăt încă, în ce mod știe poporul nostru să se servească de această avuție ce natura i-a pus-o la dispoziție, cum o exploatează el, cu ce mijloace și instrumente prinde el peștele și în ce mod îl întrebuințează și se folosește de el.

Este dar vorba de *cunoașterea și priceperea științifică a condițiilor de producțiune și a mijloacelor tehnice de exploatare a unei mari ramuri de avuție a țerii, care în economia noastră națională joacă un rol atât de important și ocupă o populațiune atât de numeroasă și care până astăzi rămăsese încă cu totul nestudiată.*

Asemenea cercetări asupra Pescuitului în România le-am făcut, de asemenea, paralel cu celelalte, în timpul de 23 de ani (dela Octombrie 1892), de când studiez pescăriile României. În tot acest timp am călătorit în continuu pe la toate felurile de ape din țară, cu carnetul și aparatul de fotografie într'o mână și cu coșul cu instrumentele de cercetări hidro-biologice în cealaltă, și am adunat tot felul de date și un bogat material, spre a-mi servi la facerea acestor studii. Rezultatele acestor cercetări vor forma dar obiectul lucrării de față asupra *Pescăriilor și Pescuitului din apele României.*

*
* * *

Lucrarea asupra pescuitului din apele României, pe care o dau acum publicității — ca o continuare a lucrărilor mele precedente privitoare la pescăriile din România — pe lângă că tinde însă să scoată la lumină modul cum se exploatează una din cele mai însemnate ramuri de avuție a țerii și uneltele cari servesc la acest scop, ea mai tratează totodată și o importantă chestiune economică, socială și științifică precum și un cel puțin tot atât de important capitol din etnografia

poporului român și a popoarelor cari conviețuiesc cu el în Sud-Estul acestei țeri.

Această chestiune este importantă din punctul de vedere economic, căci este în raport direct cu producțiunea națională și cu exploatarea unui izvor natural de producțiune al țerii, care dă anual produse în valoarea de mai multe zeci de milioane și prin care se pun în valoare suprafețe întinse din solul nostru. Ea este importantă din punct de vedere social, căci privește munca și mijloacele de câștig și, deci, buna stare materială a unei însemnate părți din populațiunea noastră și totodată produce un aliment igienic pentru populațiune. Ea este importantă și din punct de vedere științific naturalist, căci este în cea mai strânsă legătură cu natura apelor noastre și caută să stabilească cari sunt condițiunile generale biologice din ele precum și biologia peștilor și a celorlalte organisme ce trăiesc în ele în raport cu mediul natural de traiu.

Ea însă este, de asemenea, cel puțin tot atât de importantă din punctul de vedere etnografic și lingvistic, căci privește una din cele mai primitive și mai răspândite îndeletniciri ale poporului nostru și ne pune, tot odată, în stare să descoperim din tezaurul cel mare lingvistic al poporului român o sumă de cuvinte nouă, foarte frumoase și nemerite, cari încă, până astăzi, au rămas necunoscute și nu au putut pătrunde în limba noastră literară.

Ce material prețios reprezintă aceasta pentru istoricii și filologii noștri și la ce concluziuni se poate ajunge pe baza studierii amănunțite a acestui material cu privire la originile poporului nostru și la influențele ce le-au exercitat alte popoare asupra sa precum și cu privire la determinarea centrelor din Carpați, de unde au pornit emigrațiunile poporului nostru în diferite direcții pentru a coloniza țara, ș. a. m. d., cred că nu am nevoie să mai insist.

*
* *

În alcătuirea studiului de față am fost nevoit a mă bază aproape numai pe cercetările mele proprii, căci în literatura noastră științifică nu am întâlnit mai nimic serios referitor la pescuitul din apele noastre, de care m'aș fi putut servi. Câteva mici lucrări numai merită a fi menționate și anume :

1. Una apărută în meritoasa revistă a d-lui Gorovei «Șezătoarea», datorită unui distins învățător, d-l Lupescu din Broșteni (astăzi directorul Orfelinatlui agricol din Zorleni). Această lucrare e cu atât mai de valoare, cu cât e mai fără pretențiune, scrisă simplu, în limba

frumoasă pe care a auzit-o dela pescarii din jud. Suceava și — ceea ce e lucrul principal — dând descrieri destul de exacte ale lucrurilor pe cari le-a văzut el singur.

2. A doua lucrare e a lui Frédéric Damé, care în interesanta sa «Incercare de terminologie poporană română» (Buc., Socec, 1901), are un capitol în care descrie Pescuitul (pag. 123—129). Din nenorocire pe cât a fost intenția de bună, pe atâta reușita — întru cât privește pescuitul — a fost de slabă. Ca toate lucrările cari nu au la bază un studiu aprofundat al obiectelor ce se descriu, ci sunt făcute numai pe baza unor răspunsuri la niște chestionare distribuite pe la diferite persoane, și lucrarea lui Damé, în acest capitol, este cu totul superficială și plină de confuziuni. Astfel chiar prima frază ne arată ce confuziune mare se face când scrie: „*Năvodul zis și plavâlă, jęgsnițe sau jigajie*“, adică se confundă la un loc 3 din cele mai importante instrumente cari sunt cu totul diferite unul de altul.

3. A treia lucrare e a d-lui Tudor Pamfile care, în cartea sa intitulată *Industria Casnică la Români*, consacră un capitol peștelui și pescuitului(1). Această lucrare, deși cu mai multe pretențiuni de erudiție decât cele precedente — conține date istorice și citate de prin autori — este însă și mai puțin exactă, căci tocmai din cauza citatelor confundă adeseori diferitele nume și instrumentele de pescuit între ele.

Confuziunile se măresc aci cu atât mai mult, cu cât în acest capitol autorul are numai foarte puține culegeri personale, lucrarea fiind mai mult o compilare după Damé, Lupescu și Viciu (pentru Transilvania). Toate aceste date ale autorilor citați însă, nu sunt controlate și verificate, ci sunt puse la un loc fără nici o critică și fără nici un discernământ, cu toate erorile ce le conțin, așa că prin aceasta el adeseori mai mult încurecă decât limpezește datele acestor autori. De altfel n'am decât laude de adus intențiunilor acestui harnic cercetător în domeniul etnografiei noastre naționale, al cărui exemplu ar fi de dorit să fie cât mai des imitat și de alții, cu condițiune însă de a nu se mărgini numai la o simplă adunare de nume, ci a studia cât mai bine și obiectele pe cari caută a le descrie.

S'ar mai putea încă cită *Alexiu Viciu*, care în *Glosarul* său de cuvinte din Ardeal dă și câteva din numirile de instrumente de pescuit din Transilvania, conștiincios adunate și destul de bine explicate.

Din Bibliografia mai veche merită a fi menționat numai Ion Ionescu (dela Brad), care în Monografia sa intitulată: *Agricultura Română în județul Mehedinți* (Buc. 1868), are și un capitol despre «Pescuitul

(1) Cap. IX, 6, pag. 473.

Dunărei» (pag. 84—95), în care dă o serie de date, foarte interesante, asupra modului și instrumentelor cu cari se pescuiea pe atunci în porțiunea de Dunăre din acel județ; el se plângea încă de pe atunci de «distrugerea peștelui» și de «lipsa unei legi ocrotitoare». Cu toate că e tratat foarte pe scurt și cu toate că descrierile sunt adeseori incomplete și confuze, totuși lucrarea aceasta e mai bună decât orice s'a mai scris după el despre pescuit.

În afară de aceste câteva mici lucrări, nu mai cunosc nimic care să merite a fi luat cât de puțin în considerare. În tot cazul, o lucrare științifică serioasă, în limba română, relativă la pescuitul în apele României, sau măcar în vreuna din regiunile țerii, ne lipsește până acum cu desăvârșire (1).

Tot astfel e și cu literatura străină. În adevăr, pescuitul fiind de o mare însemnătate, atât economică cât și etnografică, în toate țările civilizate s'au scris numeroase monografii ilustrate și cu atlasuri splendide, arătând instrumentele și modurile de pescuit în apele respective. Aș putea să citez: pentru Franța, valoroasa lucrare mai veche a lui Henri dela Blanchère (2) sau splendida monografie a d-lor L. Daubrée și Drouin de Bouville (3), editată de Ministerul de Agricultură; pentru Germania: cunoscutele lucrări ale lui Max von dem Borne (4), Beneke (5), E. Dallmer (6), etc.; pentru Austria: Anton Krisch (Adria), Marchesetti (coastele orientale ale Adriei), Vejsil Ćurčić (Bosnia și Herzegovina) (7); pentru Galiția: Nowicki; pentru Norvegia: Decker, Heincke și Henking sau H. Baars; pentru Danemarca: Artur Feddersen; pentru Rusia: Venjaminow, K. E. v. Baer și Daniilewski, Sabaneev, Kusnetzow, etc.; pentru Finlanda și popoarele ugrice: U. T. Sirelius; pentru Grecia: Apostolides, (la Pêche en Grece); pentru Ungaria: Hermann Otto, (A. Magyar Halászat Könyve, Budapest 1887) sau splendida Monografie a Directorului Muzeului Etnografic din Budapesta, Dr. Johann Ianko, apărută în publicațiile

(1) Cu o deosebită plăcere am citit în revista „Albina“ două articole apărute în iarna 1914/915, în cari d-l Spiridon Popescu, profesor, dă o descriere a modului cum se pescuește cu Năvodul în bălțile Prutului din jud. Covurlui. Nu atât din punctul de vedere al detaliilor, cât din cauza exactității descrierii și limbii frumoase a pescarilor din acele părți în care a scris aceste articole, merită toată lauda.

(2) *La Pêche et les Poissons*, Nouv. Dictionnaire Général des Pêches, par Henri de la Blanchère. Paris 1885.

(3) *Pêche Fluviale en France*. Principaux engins et modes de Pêche autorisés ou interdits, etc.; Sous la Direct. de M. L. Daubrée par M. Raoul de Drouin de Bouville. Paris, ed. Ministère de l'Agriculture, 1900.

(4) Max v. d. Borne, *Handbuch der Fischzucht u. Fischerei*. Unter Mitwirkung von H. Beneke und E. Dallmer. Berlin 1886.

(5) H. Beneke, *Fische u. Fischerei in Ost- und Westpreussen*. Königsberg 1881.

(6) E. Dallmer, *Seefischerei*. Berlin 1886.

(7) Vejsil Ćurčić, *Narodno ribarstvo u Bosni i Hercegovini* (în Glasnik, Zemaljskog Muzeja Bosni i Hercegovini. (Vol. XXII, 1910, Sarajevo).

cele de a treia expedițiuni de explorațiuni în Asia a Contelui Eugen Zichy, etc., etc.

În toate aceste lucrări și într'o întreagă serie de lucrări mai mari sau mai mici se publică descrierea pescăriilor și a nenumăratelor instrumente de pescuit din țerile respective; unele chiar — ca de ex. Sirelius(1), Ianko (2), etc., — fac comparații între instrumentele diferitelor țeri și trag concluziuni interesante privitoare la influențele ce le-au exercitat diferite popoare unele asupra altora, s'au la înrudirile dintre ele. Nici în una însă, nu se descrie vreun instrument întrebuintat în apele României, cu toate că aici suntem la gurile celui mai mare fluviu european care are pescăriile cele mai bogate, și cu toate că această țară a fost calea cea mare prin care au trecut atâtea popoare cari în epoca năvălirilor lor din Asia spre Europa se opriau aci tocmai fiind că-și găseau hrana asigurată în bogatele pescării ale Dunărei. Lipsa unor asemenea cercetări reprezintă de sigur o mare lacună pentru cei ce se ocupă cu studiul etnografiei comparate a popoarelor Europei, pe care diferiți învățați au simțit-o de mult. Marele romanist Hugo Schuchardt, care a făcut o serie de cercetări foarte interesante asupra instrumentelor de pescuit dela diferite popoare latine, nu odată a atras atențiunea asupra acestei lipse.

Singurul lucru interesant pentru noi din toate aceste cărți străine e că, în unele lucrări rusești și mai cu seamă în splendida lucrare a lui Daniilewski, despre pescăriile din Marea Neagră și Marea de Azov (Petersb. 1871), se găsesc unele instrumente cari se potrivesc întru câtva cu instrumente analoage dela noi și cari ne arată originea acestora, cari probabil au fost aduse de acolo de lipovenii și haholii noștri din Delta. De asemenea vestitul ichtiolog rus K. Kessler a publicat în 1855 la Kiew în limba rusă un raport asupra călătoriei sale la pescăriile de pe coasta de Nord a Mării Negre și a Crimeei, raport din care apoi a apărut o parte tradusă în limba germană, în revista lui A. Erman (Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland. Bd. XXI, Heft 1. Berlin 1862). În aceasta se descriu unele metode de pescuit întrebuintate în golful Odesei, în limanele mari rusești dela Nistru, Nipru, Bug, etc. precum și de pescarii Greci de pe coastele Crimeei. Deși foarte pe scurt, el descrie numai vreo câteva instrumente și fără nici o figură, totuș aceste descrieri sunt interesante și pentru noi, atât fiindcă vorbește despre unele instrumente de pe la Odesa, cari se întrebuintează și în apele noastre, cât și fiindcă pescuitul nostru dela

(1) U. T. Sirellus, *Ueber die Sperrfischerei bei den Finnisch-Ugrischen Völkern. Eine vergleichend-ethnographische Untersuchung.* Helsingfors 1906.

(2) Ioh. Ianko, *Herkunft der Magyarischen Fischerei.* Budapest-Leipzig 1910.

mare — în afară de pescăriile de Moruni din fața gurilor Dunărei — se face mai mult de pescari Greci — ca și cel din Sudul Crimeei — cari pescuiesc și ei încă din vechime după aceleași metode și cu instrumente asemănătoare. Kessler a fost și pe la Akerman și a văzut și pescari Moldoveni, așa că vorbind de scrumbiile de mare zice: «Die Moldauer Russen haben ihn Balamut genannt».

De asemenea, în cartea lui Otto Hermann se descriu multe instrumente de prin Carpați — pe cari el le numește „secuești“ — sau altele dela Dunăre, din regiunea cataractelor, cari, fără îndoială, sunt instrumente românești — răspândite peste tot locul unde locuiesc Români — cari au fost apoi adoptate de Unguri. Astfel, d. ex., e și un instrument zis „*Tirboc*“ care, cu siguranță, nu e decât *Tirbocul* nostru și despre care Janko zice că l-ar fi adus Ungurii odată cu venirea lor din Asia. Janko ar dori chiar, pe baza asemănării acestui instrument și altele, să dovedească înrudirea Ungurilor cu popoare asiatice din regiunea Ostiacilor. De sigur că vecinii noștri pot găsi la ei destule alte elemente pentru a dovedi originea lor; acest instrument însă, l-au luat dela Români și nu dovedește alta decât că ei, când au venit în aceste locuri, au găsit la Dunăre un popor cu un oarecare grad de cultură, dela care au deprins a pescui și dela care au adoptat și instrumentele de pescuit.

Dar ori cum fie, toate aceste date din literatura străină — ori cât de frumoase și de interesante ar fi aceste cărți — nu ne pot servi întru nimic la studiul pescăriilor și pescuitului din apele noastre. Cartea de față caută dar a îndeplini și acest gol, în speranța că va contribui și în această privință nu numai la îndeplinirea unei lacune în cunoașterea țării și poporului nostru, ci tot odată va aduce un serviciu și științei în general, aducând lumină și asupra unor chestiuni de un ordin mai înalt ce preocupă de mult lumea mare științifică.

PARTEA I.

CONSIDERAȚIUNI GENERALE ASUPRA PESCUITULUI DIN ROMÂNIA.

CAP. I.

PESCUITUL DIN PUNCTUL DE VEDERE ETNOGRAFIC.

Indeletnicirea omului cu pescuitul este aproape tot atât de veche cât și existența sa pe pământ, căci, de sigur, unul dintre primele alimente ale omului primitiv — alături de vânat — a fost peștele. Incepând prin a-l culege și a-l prinde cu mâna, apoi a-l înțepă cu sulite și țepoale simple de lemn, — sau cel mult având vârfurile de oase sau de cremene, — pe urmă apucându-l cu cârlige și undițe făcute din oase de animale, a ajuns încetul cu încetul la mijloacele și instrumentele cele mai rafinate și complicate de astăzi.

Cu cât celelalte alimente, pe cari câmpul și pădurea i le puteau hărăzi, lipsiau în anumite anotimpuri, cu atâta eră el mai mult nevoit a se țineă pe lângă ape și a se deda la pescuit; cu atât el trebui să observe mai de aproape obiceiurile peștelui din apele din apropierea sa, pentru ca, cunoscându-le, să inventeze mijloace și să-și facă instrumente pentru a-l putea prinde mai cu ușurință.

Mai întâiu numai dela mal și cât ajungea cu piciorul sau înotând, apoi călare sau în picioare pe trunchiurile de copaci cari plutiau — pe cari în urmă a învățat a le prinde unele de altele spre a formă *plute* sau le-a scobit, făcându-și din ele primele *bărci* -- omul primitiv își întindea tot mai departe activitatea sa și-și asigura din pescuit tot mai bine și mai constant procurarea hranei sale.

Astfel, învățând acest meșteșug al pescuitului, o mare parte din hordele omului primitiv își legară tot mai mult existența lor de ape, în cari își găsiu o hrană mai sigură și mai constantă în orice epocă a anului. Chiar migrațiunile ce le făceau ei nu le urmau decât tot numai pe malurile apelor, dealungul mărilor, râurilor și fluviilor cari le asigurarau hrana.

Cu cât, însă, existența lor depindea mai mult de pescuit, cu atât ei

trebură să învețe mai bine a cunoaște felul apelor încunjurătoare — adâncimile, curenții, etc. — și mai mult încă vieța peștilor din ele. Cu cât cunoșteau mai bine unde trăește fiecare specie de pește noaptea, unde ziua, ce călătorii face, unde și la ce epoce se adună în cârduri mari, ce mănâncă, când și unde se bate ș. a. m. d., cu atât puteau să-l prindă mai ușor și să-și asigure mai bine hrana.

Astfel împrejurările siliră, de atunci încă, pe omul primitiv să devină un observator tot mai atent al naturii, și aceste observațiuni și le păstrau și le transmiteau, ca cunoștințe de mare valoare din tată în fiu, căci dela ele depindea puțința de a-și procura hrana și, deci, existența întregii familii sau horde.

Cunoscând, însă, cât mai bine natura apelor și vieța peștelui, omul putu să imagineze și alte feluri de instrumente pentru a-l prinde mai cu ușurință. Astfel la sulița, țepoiul și undițele vechi, el încetul cu încetul se deprinse a le face câteva crestături, *wrechi*, cari împiedecau ca peștele odată înțepat să mai poată scăpa. Cunoscând hrana favorită a diferitelor specii de pește, el se deprinse a pune o *nadă* la undiță, căreia îi sporiau prin aceasta cu mult șansele de a prinde, ș. a. m. d.

Cunoscând, însă, odată, obiceiurile peștilor și migrațiunile lor, el nu mai avea nevoie să vadă mai întâiu peștele pentru ca să-l poată prinde înțepindu-l, ci acum începe a-i întinde tot felul de curse, a-i pune *capcane* în cari peștele se prinde dela sine și în cantități cu mult mai mari. Acum el începe, din nuelușele mlădioase ale arborilor ce cresc pe marginea apelor, a-și face *coșuri* și tot felul de alte instrumente ca să prindă mai ușor peștele; la munte, face *garduri* din pietre și *lese* din lozii, răstocește păraele, etc. Apoi, din bețe de stuf și din nuele, începe a-și face *garduri* mai mari cu *cotețe*, *coșuri* sau *vârse* și tot felul de instalațiuni fixe pentru a încunjură peștele, a-l înșelă și a-l ademni, prinzându-se singur, fără ca omul să mai stea lângă ele.

Un mare progres pentru pescărie a fost când omul a început a deprinde să *toarcă* din părul vitelor *frânghii* și *sfoară*. Astfel i s'a dat puțința să-și perfecționeze undițele și, în urmă, să lege mai multe undițe pe o frânghie, făcând iarăș un instrument care pescuește singur, fără ca omul să stea lângă el — *cârligele* —.

Dar, de sigur, cel mai mare progres a fost când omul deprinse apoi ca, din sfoara pe care o torceă, să facă împletituri, și primele obiecte făcute de el au fost, fără îndoială, *rețelele de prins pește*; atunci i-a fost cu puțință să-și facă o nouă serie de instrumente cari să-i asigure o mai ușoară procurare a hranei sale.

Având rețelele la dispoziție, el putu în curând imagina și construi din aceste o serie de instrumente, din cari unele, mai subțiri și puțin vizi-

bile, aveau de scop ca peștele, întâlnindu-le noaptea plutind în apă suspendate în calea lor, să se încurce în ele ca o muscă într'o ață de păianjen: *Mrejele*. Altele, *Plasele*, având dimensiuni mai mari, îi dădeau acuma puțința să încunjure peștele acolo unde știa că se adună în cârduri și să-l prindă în cantități mai mari. Cu altele, având forma unui *sac*, cu un cerc la gură și cu o coadă de prăjină, putea, târându-l pe fund, să scoată peștele de pe fundul apelor, de pe sub pietre sau dintre rădăcinile arborilor de pe sub maluri. În fine, tot din rețele își putea acum construi *cotețe*, *labirinturi*, *vârșe* și tot felul de capcane mai sistematice, în cari peștele se prinde singur cu mult mai mare ușurință și în mai mare abundență.

Când, în locul lânii și părului de alte animale, omul primitiv putu utiliza fibrele unor plante pentru a-și toarce și înpleti frânghiile și rețelele, atunci el făcu un pas și mai mare înainte, căci având un material mai comod la dispoziție, putu să-și facă acum instrumente cu mult mai mari și mai sistematice.

În scurt timp apoi el mai învăță a utiliza bucăți de piatră, pentru a-și îngreuiă partea de jos a rețelei care putea astfel ajunge până la fundul apei, și bucăți de lemne ușoare, plută, țipirig, ș. a., pentru a ține suspendată la suprafață partea ei de sus. Astfel el putu acuma să înceapă a-și întinde noaptea deacurmezișul apelor mrejele sale și să le scoată dimineața pline de pește.

Toate aceste descoperiri și invențiuni treptate ale omului primitiv, cari îl perfecționau în arta de a prinde peștele și-i înlesniau traiul, aveau pentru omenirea de atunci cel puțin tot atât de mare valoare ca cele mai mari descoperiri științifice și tehnice de astăzi.

Dar îndeletnicirea aceasta intensă cu pescuitul a trebuit să-i ascutească omului primitiv din ce în ce mai mult simțul de observație a naturii și să-l facă să vadă că peștele nu stă în totdeauna la un loc, ci că, în anumite epoce, el face migrațiuni la distanțe mari, unde omul trebuie să meargă să-l caute ca să-l poată prinde. După cum și astăzi, primăvara—, când crapă frunza arinului — pescarii noștri de pe Bistrița pleacă la munte pentru a prinde cârdurile mari de Scobari, cari vin la bătaie în pâraie, sau după cum, în Martie și Aprilie, pescarii din toate satele Dobrogei se grămădesc cu miile la gurile Dunărei spre a prinde scrumbiile cari se adună în cârduri enorme aici ș. a. m. d., tot astfel și atunci—ba încă cu atât mai mult cu cât peștele eră principala sa hrană — omul primitiv eră nevoit să întreprindă lungi călătorii pentru a urmări cârdurile de pești. Trunchiurile de arbori scobite și mânate cu o prăjină nu-i mai erau, acum, suficiente și nevoia îl făcu să le perfecționeze mereu, dându-le o formă care să taie mai bine apa, să fie mai stabile

și mai sigure la valuri, înlocuind prăjina cu vâsle, etc. Astfel și aceasta făcut ca mijloacele sale primitive de plutire să se desvolte și să se perfecționeze din ce în ce mai mult, până ce a ajuns la navigațiunea perfecționată, grație căreia omul putu să străbată mările și oceanele și să pună stăpânire pe întreaga lume.

După cum vedem dar, condițiunile naturale de existență au impus omului, din starea sa cea mai primitivă, să trăească în apropierea apelor — pe coastele mării, la marginea lacurilor sau pe malurile râurilor, — să observe cu atențiune vieța peștilor din ele și să-și construească tot felul de instrumente sau aparate pentru prinderea lor. După materialele ce-i stau la dispoziție în diferitele epoce, el a putut să-și facă aceste instrumente din ce în ce mai perfecționate și mai complicate.

* * *

Ori cât de mult s'au perfecționat până acum instrumentele de pescuit și ori cât de complicate au devenit ele astăzi, ele pot fi totuș reduse la câteva forme simple inventate de omul primitiv și bazate pe câteva principii decurse din observațiunile sale de atunci asupra vieții peștilor. Astfel la sulita de lemn primitivă, cu vârf de os sau de cremene, la ostia de astăzi cu furcă de oțel, sau la harpuna cea mai perfecționată de prins balene, este tot acelaș principiu la bază. Undița și cârligul primitiv făcut din oase de pasăre, sau cea prehistorică de bronz, sau cea de oțel fin, cu care pescuiesc astăzi «Sportsmanii» din toată lumea în lacurile Norvegiei, urmăresc toate acelaș scop. Atât în cotețul primitiv de mnele, cât și în labirintul cel mai perfecționat din lagunele dela Comachio este acelaș principiu. Plasa cea grosolană de păr tors și rețeaua cea mai fină de mătase urmărește acelaș scop; gardul de bolovani de pe fundul pâraelor cu leasa de lozie ca o opincă și gardul cu leasă din grinzi și lemnărie scumpă care include întregi brațe de Dunăre, sunt, în fond, bazate pe acelaș principiu. ș. a. m. d.

Dar dacă felul materialului din care s'au făcut instrumentele în diferite epoci a perfecționat aceste instrumente, fără a le schimba însă mult principiile pe cari sunt bazate, natura diferită a apelor unde se întrebuințează aceste instrumente și, deci, și biologia diferită a speciilor variate de pești ce trăesc în ele, a făcut ca forma și compunerea lor să se schimbe cu totul și să varieze după adâncimea, temperatura sau curentul apei în cari se întrebuințează și după modul de vieță variat al peștilor pe cari caută să-i prindă. Aceasta a făcut dar că instrumentele și meșteșugurile de prinderea peștilor sunt astăzi tot atât de numeroase și de variate cât sunt de variate și condițiunile naturale de vieță din diferi-

tele ape și cât sunt de numeroase și speciile de pești și alte animale ce trăesc în ele și cari pot servi omului ca hrană sau pentru alte întrebuințări.

Cu cât ne scoborim mai în jos dela pârâul prin care curge un fir subțire de apă, sau ne depărtăm dela mlaștina pe care o putem trece cu piciorul, și ne apropiem de cursurile mari de apă și de adâncimile mării, cu atât vedem că și instrumentele ieau proporții mai mari, devin mai complicate și mai rafinate. După cum, însă, în organismele primitive natura ne-a păstrat și astăzi diferite forme simple de animale și plante, asemănătoare cu formele din cari s'au dezvoltat organismele complicate superioare de astăzi, și după cum unele popoare primitive întrebuințează încă și astăzi unelte de piatră ca în epoca pietrii, etc., tot așa și aici, la apele mici, unde pescuitul nu a avut niciodată o însemnătate mai mare decât pur locală, s'au conservat o serie de instrumente cu totul simple, asemănătoare instrumentelor omului primitiv, instrumente la cari se poate vedeă mai cu ușurință principiul pe care e bazat, în toată simplitatea sa.

De aceea dar, dacă privim chestiunea mai mult din partea ei etnografică decât din aceea economică și naturalistă, studiul instrumentelor simple întrebuințate de locuitorii mărginași ai apelor — cari nu sunt pescari de meserie, ci prind numai pentru hrana lor — este cu mult mai important decât studiul instrumentelor mari și sistematice ale pescarilor profesioniști.

* * *

De sigur că, dacă am căută să dezvoltăm mai mult acest subiect, spre a urmări evoluțiunea instrumentelor de pescuit, am puteă trată una din cele mai interesante chestiuni, descriind în mod comparativ instrumentele de pescuit ale omului din timpurile preistorice și acele ale diferitelor popoare primitive cari locuesc și astăzi pe mai mult de jumătate din suprafața pământului și a căror hrană și-o scot din apă. Am puteă descrie toate acele numeroase instrumente primitive de pescuit: sulite, undițe, cârlige, plăși cu pietre anume cioplite și găurite pentru a le cufundă în apă, ș. a. m. d., cari se găsesc în cantități foarte mari în toate stațiunile preistorice cele mai vechi. Am puteă arătă instrumentele găsite sub vechile locuințe lacustre. Am puteă cită cele mai vechi resturi și desemnuri ale omului primitiv care trăiă prin peșteri, desemnurile de pe monumentele asi-ro-babiloniene și egiptene, descrierile lui Herodot și Homer ș. a. m. d., unde, pretutindeni, se vede îndeletnicirea omului primitiv cu prinderea peștelui și mijloacele sau instrumentele de

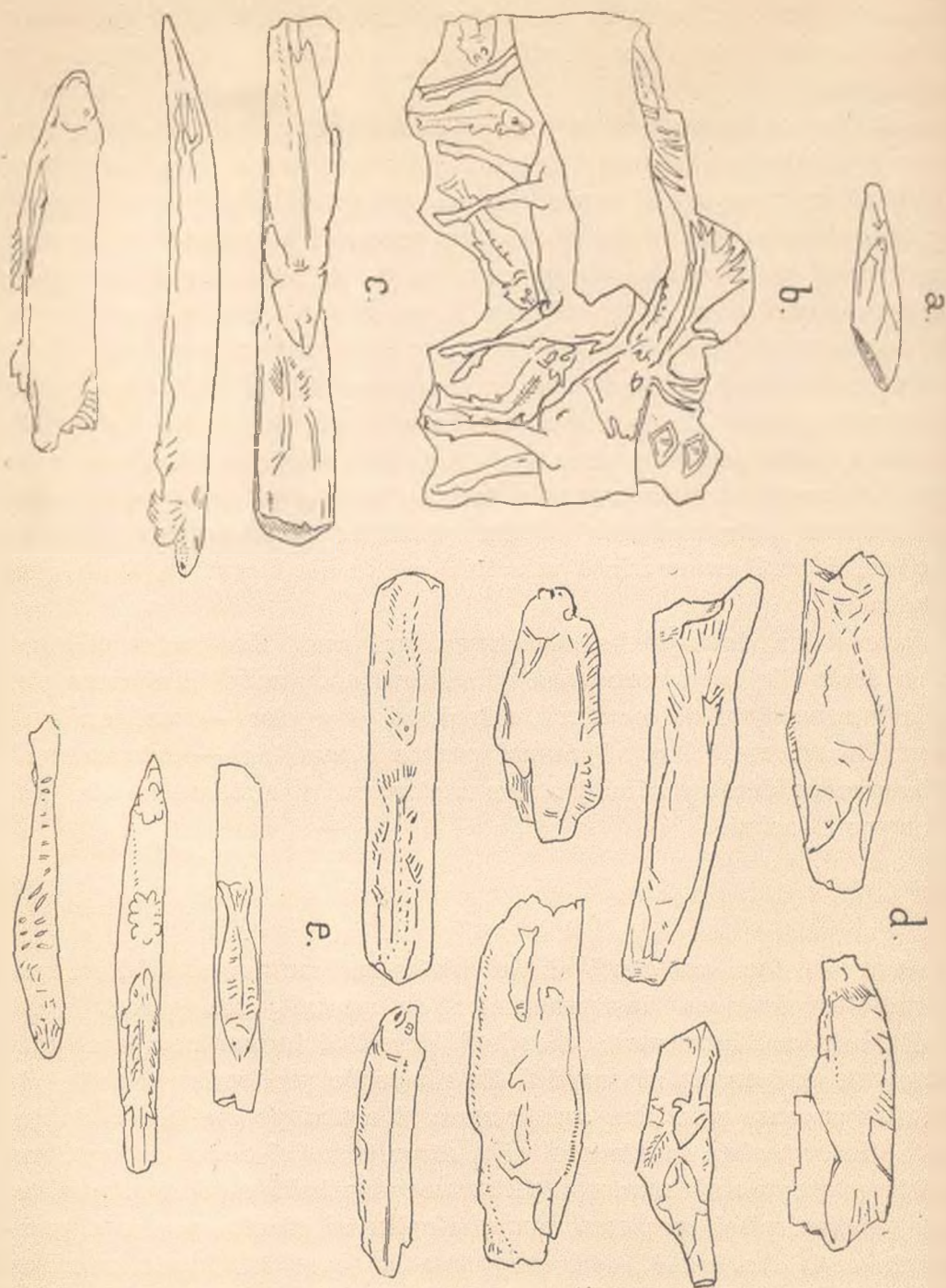

Fig. 1. Diferite sculpturi făcute pe oase de Mamut și Ren, găsite în grottele din Sudul Franței și din Pirenei. *a*) Pește apucând undița (Fontarnaud, Gironde); *b*) Somoni cu Cerbi, sculptați în corn de Ren, (Grota Lorlet, Hautes Pyrénées); *c*) Pești pe corn de Ren; al doilea străpuns de o harpună (Mas d'Azil); *d*) diferiți pești; în fig. a 6-a o vidră mănâncă un pește. (Lauverie-Basse); *e*) Pești sculptați în oase de Ren (La Madeleine).

cari se serviã el. De sigur cã acesta este unul din cele mai frumoase capitole din copilãria neamului omenesc pe pãmânt.

De asemenea am mai puteã arãtã imensa varietate de instrumente și meșteșuguri de prins peștele ale popoarelor primitive actuale, care formeazã unul din principalele capitole din etnografia lor și pe cari toate muzeele mari etnografice cautã a le pune cât mai bine în evidențã.

Toate acestea dar ne aratã marea importanțã a pescuitului din punctul de vedere al etnografiei generale cât și serviciile imense ce le pot aduce asemenea studii cercetãrilor privitoare la viața, originea și istoria diferitelor popoare.

Pentru a ne face o idee cât de veche este în adevãr îndeletnicirea omului cu pescuitul, nu avem decãt sã urmãrim resturile gãsite în grottele din Sudul Franței și în Spania, între cari se aflã adevãrate obiecte de artã de gravurã, picturã și sculpturã fãcutã de omul primitiv în epoca quaternarã, adicã — dupã cum s'a evaluat — cu aproape 300.000 de ani înaintea noastrã. Intre ele gãsim sculpturi pe coarne de ren și oase de diferite animale, în cari peștii sunt fãcuți cu o preciziune atãt de mare, încãt se poate recunoaște cu ușurințã chiar specia; astfel la Solmonide se vede lãmurit pãnã și aripioara adipoasã. (A se vedea în aceastã privințã reproducerile din Salomon Reinach, *Répertoire de l'art quaternaire*, Paris 1913; Klaatsch, *Die Entwicklung des Menschengeschlechts*; colecția de reproducții în gips dupã obiectele din Grotele La Madeleine, Laugerie Basse, Altamira, etc. dela Muzeul de Istorie naturalã din București, ș. a. m. d.).

Tot astfel urmãrind sculpturile de pe monumentele vechi egiptiene din epoca piramelor, dinastiile a IV-a și a V-a — adicã de aproape 6.000 ani — vedem întregi scene de pescuit cu tot felul de instrumente și cu bãrci de stuf, și modul cum preparau ei pe atunci peștele. O serie de tablouri compuse de Mariette Bey și expuse la Musée Guimet din Paris, reproduc în mod admirabil toate aceste scene.

Cãteva figuri pe cari le dau aci vor pune aceasta mai bine în evidențã:

Fig. 1 aratã diferite sculpturi, fãcute pe oase de Mamut și de Ren, de oamenii primitivi cari trãiau în peșterile din Sudul Franței, în epoca când Mamutul—acel elefant cu blanã care la urmã se retrãsesese tocmai în ghețurile Siberiei spre a dispãrea apoi cu totul—și când Renul, care astãzi nu se mai gãsește decãt prin Tundrele nordice, trãiau atunci încã în Sudul Franței.

În aceste remarcabile sculpturi se vede cum omul primitiv încã de acum 300.000 ani urmãriã cãrdurile de pești și mai cu seamã Salmonii

din numeroasele și puternicele cursuri de apă întreținute de ghețari
acelei epoci.

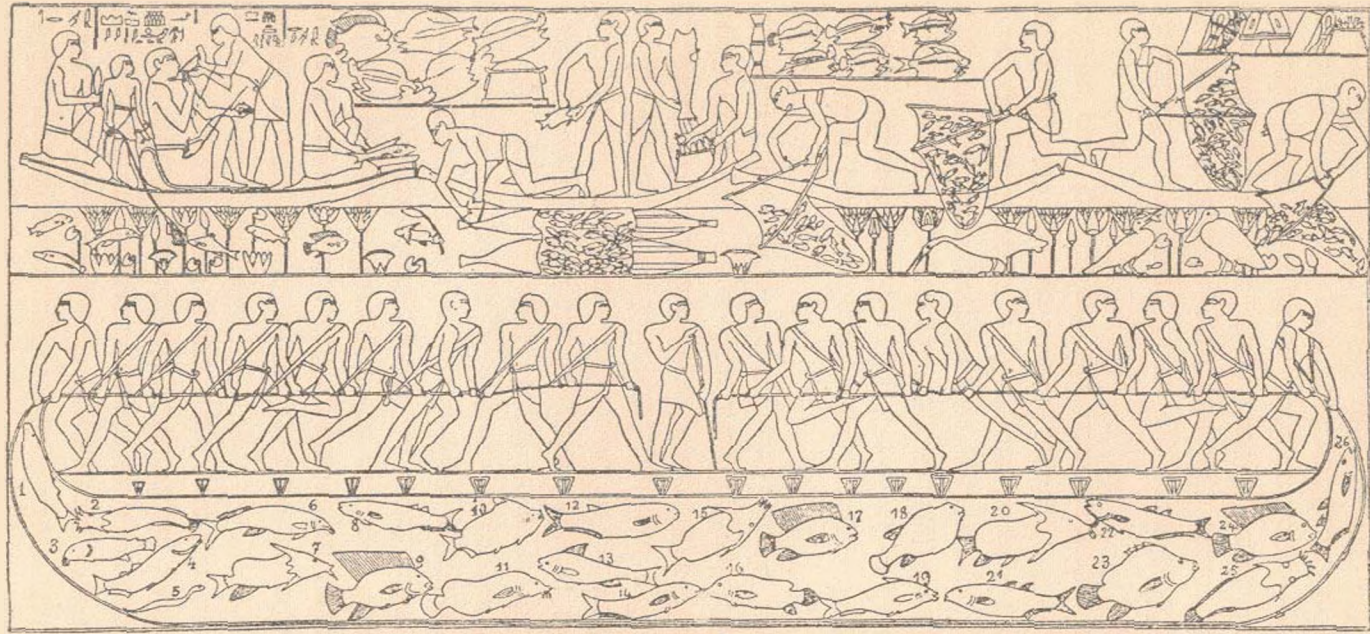

Fig. 2. Un bas-Relief la mormântul lui Mera (Sakkhara). Dinast. V-a. După de Morgan.

(Reprod. după Keller. die Antike Tierwelt.)

În fig. 2 se vede un Basso-relief egiptean arătând scene de pescuit
cu diferite instrumente — Plase, Vârșe, Saci, etc., — cu cari trăgeau în băl-

țile Nilului prin bogata vegetație de flori de Lotus, precum și modu cum ei tăiau și sărau peștele.

* * *

Chiar și relativ la țara noastră ar fi, de sigur, un important capitol de făcut, descriind instrumentele de pescuit din trecut și istoricul pescăriilor noastre, cu toate că cercetări sistematice speciale în această privință nu avem încă aproape de loc. Nu am decât să amintesc că pe aci a fost în mare parte marea cale a primelor migrațiuni ale popoarelor preistorice dinspre Europa spre Asia și, apoi, a acelor din Asia spre Europa. În diferitele stațiuni preistorice de pe malul Dunărei, găsim enorme cantități de resturi de pește, adevărate «Kökenmödinger», ca acele găsite în Danemarca. În altele s'au găsit vârfuri de ostii făcute din cremene (Fig. 3)

Fig. 3. Un vârf de cremene dela o suliță de pescuit; găsit în movila dela Cunești, pe malul bălții dela Călărași.

Fig. 4. Un vârf de ostie de os cu «Urechi», găsit în movila dela Cunești.

sau din oase de animale (Fig. 4), undițe grosolane de metal (Fig. 5), iar în altele, relativ mai recente, din epoca bronzului, undițe de bronz, ș. a. m. d.

De sigur că cercetarea sistematică a acestora deschide unul din cele mai interesante câmpuri de studii științifice, cari ne-ar putea conduce

la rezultate și concluzii istorice neașteptate, acolo tocmai unde documentele scrise lipsesc cu totul.

Dar chiar în timpurile istorice numeroasele popoare cari s'au succedat în țara noastră au avut și instrumentele lor de pescuit, influențându-se, apoi, unele pe altele, schimbându-le formele ș. a. m. d.

De sigur de ex. că Romanii, venind aici dintr'o țară în totul cu o altă climă, alte ape și alte specii de pești în ele, au trebuit să învețe dela alte popoare băștinașe, cari cunoșteau deja apele acestea cu peștii lor, mijloacele și instrumentele de a-i prinde. Numai puține din instrumentele aduse de ei se potriveau aici și le-au păstrat (Furca, Fachia, Rețeaua, Sacul cu accesoriile sale, poate Oria, Vălog, etc.); cele mai multe însă le-au învățat dela Slavii cari, venind dela Est, cunoșteau din țara lor de aproape natura apelor și peștii cari locuiesc în afluenții Mării Negre, cari se

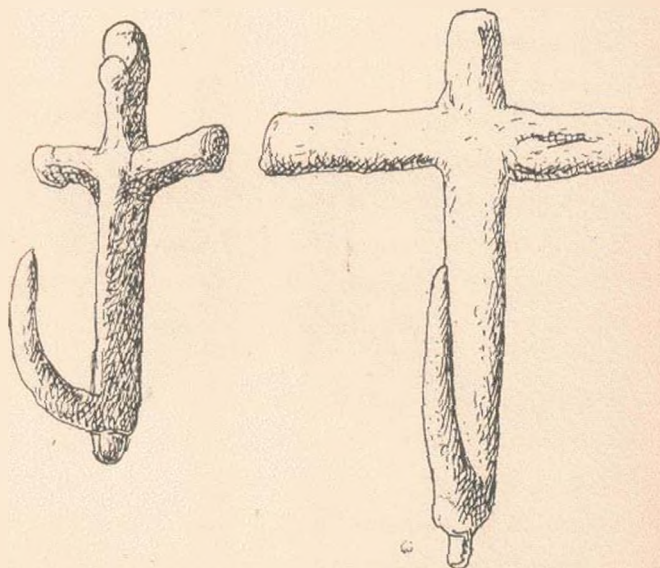

Fig. 5. 2 Undițe grosolane de metal găsite în movilele cu resturi de oase de pește la Igliza în Dobrogea pe malul brațului Măcinului.

găsesc și la noi. Dela ei au învățat să cunoască și cei mai mulți pești, adoptându-le numele (Pastrăvi, Lostriță, Știucă, Lin, Clean, Mreană, etc.) și principalele instrumente (Năvod, Plasă, Undiță, Vârșă, Ietere, Crâsnic, Mrejă, ș. a. m. d.). Această influență slavă, care, după cum îmi arată d-l Iorga, datează încă de prin secolul al VI-lea și al VII-lea, și poate chiar mai veche încă, a lăsat astfel, în limba noastră, urme adânci, mai toate numirile vechi de pești, ape și instrumente de pescuit fiind slavone.

Aceste instrumente vechi cu numirile lor de origine veche slavă și latină ca: Vârșă, Sac, Ostie, Undiță, Fachie, Crâsnic, Cristaș, Mrejă, etc.,

s'au conservat încă și astăzi, în mare parte la pârâele din munții noștri, unde populațiunea s'a păstrat curată și stăpână singură pe aceste ape, fără mult contact cu alte popoare straine. Dovada despre vechimea reală a acestor instrumente o avem atât în conservarea unor numiri cu forme cu totul arhaice — ca d. ex. «Fachie» în loc de Făclie — cât și în faptul că ele sunt răspândite aproape uniform în toată porțiunea Carpaților locuită de Români, atât în Transilvania și Bucovina cât și în țară.

Mai mult încă, sunt unele regiuni în Transilvania, unde uneltele de pescuit au aceleași numiri ca în Moldova și Bucovina — d. ex. pe la Turda se zice Crâsnic, Coșarcă, etc. — pe când în alte regiuni din Transilvania aceleași instrumente au numiri ca în Muntenia sau Oltenia — d. ex. Rociu, Coș, Cristaciu pe la Zărnești, Hațeg, etc. —. Aceste fapte cercetate de aproape pot fi pentru istoric un prețios indiciu pentru stabilirea locurilor de unde au pornit diferitele descălecători sau pentru a constata alte raporturi cari se aflau în trecut între locuitorii diferitelor regiuni ale țărilor locuite de Români.

Tot astfel constatăm prin unele regiuni din țară — Prahova, Buzău — că Crâsnicul sau Cristașul acolo se numește Hălău, care e un nume de origine ungurească («Háló»); aceasta ar fi un indiciu de o influență ungurească în aceste regiuni și în adevăr în timpul din urmă un istoric a și arătat că între Prahova și Buzău ar fi fost chiar și un district numit «Secuenii».

Când dar pentru istoria poporului nostru, înainte de descălecători, documentele scrise ne lipsesc atât de mult, cred că asemenea indicii pot avea și ele valoarea lor; eu, în tot cazul, le semnalez istoricilor noștri, rămânând ca ei să le dea însemnătatea cuvenită.

Dacă însă instrumentele noastre de pescuit, din regiunile muntoase, sunt atât de uniforme și au o origine atât de veche romană sau slavă, de îndată ce ieșim la șes, ele încep a varia dela un râu la altul și a avea și numiri tot mai diferite; aici poporul nostru a venit tot mai mult în contact cu alte popoare și a adoptat dela ele instrumente cu forme și cu nume nouă sau și le-a modificat pe ale sale.

Astfel chiar în timpurile mai recente avem încă o influență slavă nouă care, în privința pescuitului, are o mare însemnătate; aceasta este aducerea în secolul trecut și invaziunea coloniștilor lipoveni, cazaci de pe la gurile fluviilor Volga și Don și Haholi, cazaci zaporojeni, veniți dela Nipru, cari s'au așezat în regiunea Dunărei de jos. Ei fiind de meserie pescari foarte îndemânatici, au adus cu dânșii instrumentele lor, în mare parte cu mult mai bune, cari au fost adoptate, așa că astăzi pe toată Dunărea de jos pescuitul mare cu Carmace și Setce se face în

mare parte cu instrumente rusești, iar de instrumentele vechi românești să servească mai mult numai locuitorii mărginași de prin sate, cari nu sunt pescari de meserie, ci prind numai pentru hrana lor. Astfel acum vedem, chiar pentru a doua oară, introducându-se pe această cale cuvinte rusești cari se mai introduseseră odată dela vechii Slavi și se romanizaseră, ca d. ex.: Vârșă de plasă la care s'a adoptat în Moldova încă din vechime numele de origine slavă *Ietere* și astăzi s'a adoptat, pentru a doua oară, dela Lipoveni, numele *Vintir*, care are de sigur aceeași origine.

Dar nu numai Ruși și Lipoveni, ci, pe malurile Dunărei, au mai fost și sunt și astăzi pescari turci, tătari, greci, bulgari, sârbi, țigani, și fiecare au avut instrumentele lor deosebite, întrebuițându-le, în mare parte, și azi.

Astfel dar vedem azi pe Dunărea de jos întrebuițându-se o serie întreagă de instrumente de origini cu totul diferite, adoptându-se dela un popor la altul, după cum sunt mai mult sau mai puțin practice, sau lăsând cu totul în părăsire pe cele primitive sau nepractice.

Deasupra tuturor, în fine, vine industria modernă cosmopolită, care înlocuește vechile instrumente lucrate de mână prin instrumentele mai ieftine și mai comode lucrate cu mașinile în fabricile străine. Vechile cârlige, «Daldon», lucrate de fierarii noștri, se înlocuesc mai peste tot cu cârligele ușoare, fabricate în Anglia; rețelele de cânepă, ce se împletiau de femeile pescarilor noștri, se înlocuesc acum cu altele mult mai fine de bumbac sau de in, fabricate în Germania, Danemarca, Norvegia, etc. Carmacele vechi rusești se înlocuesc acuma cu carmacele cari prind mai bine, așa zise japoneze; vechiul pescuit care se folosiă de lumina lunii sau de așa zisele «Fachii» începe a se înlocui și el acuma prin lămpile electrice și lămpile de acetilenă ș. a. m. d.

Astfel dar vedem că în epoca noastră și la pescuit — care eră unul din cele mai primitive mijloace de procurarea hranei și unul din cele mai conservative în procedurile sale, păstrându-se la fiecare popor instrumentele și numele primitive până în zilele noastre — vedem că și aici industria tinde a șterge orice diferențe și a le egaliză, înlocuindu-le cu produsele ei universale. Etnograful dar, care găsiă aici un câmp întins de activitate și care, prin comparația instrumentelor de pescuit, puteă trage din cercetările sale, adeseori, concluziuni cu mult mai largi asupra originii și înrudirii popoarelor, își vede acum munca sa îngreunându-se din ce în ce mai mult.

Este dar timpul ca fiecare popor care n'a făcut-o încă și care ține la cunoașterea trecutului său și a vieții originale ce a dus-o în copilăria, sa, să se grăbească a adună acest prețios material cât mai e încă vreme

căci aceasta constituie, fără îndoială, unul din cele mai interesante capitole ale etnografiei naționale.

* * *

Fiindcă e vorba de importanța acestor studii pentru etnografia națională, cred necesar să fac și o mică digresiune, relativă la studiile etnografice privitoare la țara noastră, discutând chestiunea dintr'un punct de vedere mai general.

Ceeace se petrece astăzi cu pescuitul s'a petrecut și se petrece cu toate celelalte ramuri de activitate; pretutindeni industria modernă caută a înlocui cu produsele ei universale vechile obiecte de întrebuințare zilnică, instrumentele de muncă, etc., cari dispar fără a lăsa măcar numele ca urmă că au existat odată.

Poporul nostru a avut și el o viață a lui proprie, specifică și originală, astfel cum a moștenit-o dela strămoșii săi și cum și-a modificat-o potrivit condițiilor de viață speciale ale țării în care a locuit. El a avut — după regiuni — modul său special de a-și face locuințe, de a le mobilă, și de a-și organiza gospodăria, portul său original, instrumentele sale de muncă pentru toate ramurile de activitate și toate meseriile la cari s'a dat. A avut tradițiile sale, maximele și proverbele sale cu povățuiri înțelepte de cari se conducea în viață, în zilele de veselie ca și în cele de întristare, principiile sale de dreptate și omenie, medicina sa, etc. și o întreagă viață intelectuală și artistică, care, deși nu eră scrisă, se transmitea din tată în fiu ca un tezaur cultural propriu al acestui popor. Toate acestea dispar cu o repeziciune uimitoare, cu cât cultura modernă scrisă — pe care o adoptăm deocamdată mai mult în formele ei decât în fond — se răspândește mai repede, cu cât obiceiurile moderne se întind, cu cât produsele industriei egalizatoare năvălesc mai tare.

Este dar de datoria nu numai a etnografului specialist, ci și a fiecărui om de știință, oricare ar fi specialitatea sa, a aduna cât mai e vreme acest bogat material, a-l utiliza și a-l păstra cu sfințenie. Cine va începe asemenea studii va fi pe deplin răsplătit de munca sa, căci va găsi la poporul nostru — pe care, în superficialitatea care caracteriză timpurile de azi, ne-am deprins a-l considera atât de lipsit de orice cultură — o adevărată comoară de cunoștințe în toate ramurile de activitate, învățate dela strămoși și dela popoarele cu cari a venit în contact și perfecționate printr'o experiență de secole, făcută în concordanță cu condițiunile speciale ale țării noastre. El va vedea că poporul nostru a avut și el specialiștii săi în toate direcțiunile — cari, din nenorocire, dispar prea timpuriu, biruiți de așa zisa cultură modernă — și cari au

păstrat tradițiile fiecărei ramuri de activitate. El va găsi în toate meseriile noțiuni precise, instrumente de lucru deși grosolane, însă bazate pe aceleași principii ca și cele moderne și o nomenclatură foarte bogată pentru ori și ce specialitate. Acolo unde noi, cei cu cultură modernă, *introducem în mod cu totul inutil, cu toptanul, sub numele de termeni tehnici, tot felul de cuvinte străine, pocindu-ne limba, poporul nostru posedă o întreagă terminologie foarte precisă de cuvinte adevărat românești, frumoase și bine nemerite. Așa zisa sărăcie a limbii noastre există numai pentru cei de sus, cari n'o cunosc; poporul însă, are o limbă mult mai bogată decât alte popoare, cu care poți să-ți exprimi cele mai fine nuanțe ale cugetării și unde găsești chiar în abundență nume pentru orice obiect sau noțiune dorești.*

În tot cazul, în tezaurul lingvistic al poporului român se găsesc toate elementele necesare pentru a desvoltă pe baza lor limba noastră potrivit nouălor cerințe ale timpului, fără a mai fi nevoiți să adoptăm mereu cuvinte străine, cu totul improprii și nepotrivite cu firea limbii noastre.

Cultura modernă dar, atât de sprijinită de oficialitate, cu cerințele ei, uneori mai mult, alte ori mai puțin justificate și cu progresele ei nu totdeauna în totul potrivite cu firea poporului și cu condițiunile naturale ale țării, distruge astăzi sub ochii noștri, cu sau fără rost, o întreagă cultură veche cu totul originală, ieșită din experiențe de secole, cu toate calitățile și defectele ei.

Firește că nu zic — și nici nu pot dori măcar — să oprim progresul în loc; dar e de datoria noastră să nu lăsăm ca această veche cultură necrisă, care reprezintă o muncă de veacuri și este un bun câștigat al națiunii noastre, să fie distrusă fără rost, nu prin lupta liberă pentru existență, ci în mod artificial, prin sprijinul Statului cu toate instituțiunile sale moderne. Această veche cultură, care de veacuri a străbătut în sângele poporului nostru și e perfect asimilată, trebuie să servească de bază nouăi culturi; una trebuie să fie continuarea celeilalte, iar nu distrugătoarea ei.

Eu cred că e de datoria generațiunii tinere să repare, în această privință, marea greșală — firește explicabilă — a generațiunii trecute: ei îi este dat să împiedice de a se mai săpă mai departe prăpastia, ce devine tot mai adâncă, dintre popor și clasa sa cultă, precum și dintre trecut și viitor; ea trebuie să așeze progresul pe adevăratele sale baze și să-l îndrumeze pe calea cea bună; ea trebuie să stabilească legătura între cultura veche și cultura modernă. În aceasta tocmai rezidă și marea importanță a cercetărilor istorice asupra vieții noastre din trecut în toate amănuntele ei, ca o bază ce s'a pus deja pentru viața și cultura noastră modernă.

Pentru a putea face însă aceasta, trebuie să le strigăm un puternic: *înapoi, întoarceți-vă cercetările spre popor*, căci numai acolo e izvorul la care adăpându-ne ne putem însufleți pentru a crea o cultură specifică și originală.

Dar pentru ca această mare operă -- la îndepluirea căreia trebuie fiecare om cult să contribuie cu munca sa -- să poată fi dusă la bun sfârșit, *trebuie ca munca să fie bine organizată, trebuie ca directivele să fie date de oameni serioși de știință, specialiști și cunoscători adânci ai acestor chestiuni*. Din nenorocire însă, tocmai aceștia se pare că ne lipsesc încă și sunt înlocuiți în mare parte cu diletanți cu intenții bune, însă cu pregătire insuficientă.

Firește, nu se poate nega că au apărut deja o serie de studii etnografice și folkloristice mai mult sau mai puțin meritorii, ca d. ex.: frumoasele și fundamentalele studii ale lui S. Fl. Marian, harnicele studii ale lui Tudor Pamfile, cercetările d-lor Gorovei, Fr. Damé, Dr. Manolescu, I. Zane, Elena Sevastos, etc., și mai cu seamă serioasele cercetări, făcute cu toată preciziunea științifică cuvenită, ale d-lui Dr. Leon despre Istoria naturală medicală a poporului român. Acestea sunt însă studii numai asupra unor capitole izolate; un program însă sistematic de lucrări, cuprinzând problema în toată întregimea ei și modul cum trebuie organizată munca în vederea studierii ei -- aceasta nu s'a făcut încă.

Nu aş avea decât să amintesc că cele mai importante ramuri de activitate economică ale poporului român: Agricultură, Silvicultură, Viticultură, Pomăritul, etc., aproape nu au fost încă studiate din acest punct de vedere cum trebuie. Și ce rezultate însemnate nu s'ar putea obține și ce comoară de cunoștințe, bazate pe o experiență din viața întreagă a unui popor agricol, nu s'ar putea culege, care să servească chiar și omului de știință când caută a adapta preceptele științei la condițiunile speciale ale climei și solului nostru?

În adevăr, nevoia unor asemenea lucrări s'a simțit deja, ba Statul înființase chiar și un muzeu special de Etnografie națională. Acesta însă pare a se ocupa mai mult de broderii, covoare, țesături, închistriri de ouă, încrustări de lemne, picturi de oale, etc., deci mai mult de partea artistică. Până acum însă, n'am văzut aproape nimic care să-mi producă impresia că s'a început a se lucra serios și s'ar fi conceput, în adevăr, un plan complet pentru studierea sistematică a etnografiei poporului român. Etnografia este, și ea, o știință serioasă ca toate celelalte, care cere o cultură generală bună și o pregătire în specialitate serioasă, așa că, cu diletanți, simpli colecționari-amatori și specialiști

improvizați, asemenea lucrări mari — ca cele pe cari, cu orice preț, trebuie să le facem cât mai urgent — nu se pot îndruma.

În această privință, cred că cel mai practic lucru ar fi să imităm exemplul poporului atât de cult și de iubitor de țară al Finlandezilor. La Helsingfors, studenții universității au făcut o societate «Muurahaiset» (Furnica) care are de scop ca aceștia, în timpul vacanțelor, să facă fiecare despre țara sa câte o monografie despre anume capitole etnografice, și anume pe baza unor chestionare detaliate, cari au fost făcute pentru acest scop de d-l Schwindt, Directorul General al Muzeului Etnografic din Helsingfors.

Rezultatele au fost admirabile: în timp de nouă ani, societatea finlandeză literară a dispus de 295 de monografii foarte bune, din cari 48 se ocupau exclusiv cu pescuitul.

Eu cred că, dacă un grup de specialiști, oameni de știință, ar lua o asemenea inițiativă, dacă s'ar pune fiecare să lucreze o serie de chestionare bine alcătuite, studenții noștri, cari au dat deseori dovezi de patriotism luminat, ar putea, bine conduși, să scoată o asemenea mare operă la capăt, binemeritând dela Patrie. Ne lipsește dar și aci ca și în cele mai multe ramuri de activitate numai organizatorul, căci entuziasmul și bunăvoința lucrătorilor nu ar lipsi.

În tot cazul aș fi fericit dacă lucrarea de față asupra pescuitului în România ar fi în stare să aducă o contribuție și la cunoașterea mai aprofundată a vieții și îndeletnicirilor poporului nostru și deci ar fi tot odată și un imbold pentru alții mai competenți ca să studieze în acest fel și alte capitole din etnografia noastră națională.

PESCUITUL ȘI HIDROBIOLOGIA.

În capitolul precedent am arătat că chiar omul primitiv, pentru a putea pescui cu succes, a trebuit pe de o parte să cunoască bine apele în cari pescuia, iar pe de alta să observe cât mai de aproape obiceiurile peștelui din acele ape spre a ști unde, când și cum îl poate prinde. Aceste cunoștințe au trebuit să se transmită din tată în fiu și să se acumuleze din generație în generație ca un capital prețios, deoarece dela ele depindea ușurința de a se putea procura hrana adeseori chiar pentru un întreg popor.

Tot atât de necesare sunt și astăzi asemenea cunoștințe la pescuitul în toate apele din toate ținuturile lumii, și de aceea chiar și pescarii adevărați nu pot fi niciodată improvizați.

Nu e de ajuns ca cineva să cunoască numai mecanismul unui instrument de pescuit și să știe cum să umble cu el — oricât de îndemănat ar fi — ca să poată prinde pește. Pentru aceasta e nevoie să cunoască bine apa în care vrea să pescuească cu toate variațiile ei periodice de nivel și regimul ei natural, să cunoască ce specii de pești trăiesc în ea, ce viață duc ei aici și în ce mod este influențată viața lor de condițiunile naturale ale apei în care trăiesc; mai mult chiar, e nevoie să cunoască totalitatea condițiunilor naturale din regiunea în care e situată acea apă și modul cum acestea influențează asupra acelei ape și asupra vietăților din ea. Numai pe o asemenea bază poate să știe unde, când și cum trebuie să pescuească și ce mijloace să întrebuițeze pentru a prinde serios și a nu umbla numai la noroc pierzând timpul de geaba.

Aceste condițiuni naturale variază firește și ele dela o apă la alta și cunoștințele despre dânsele se adună încetul cu încetul și se păstrează ca tradiții ale meseriei clasei de pescari dela acea apă. Astfel de cunoștințe, acumulate din observațiile și experiența a întregii serii de generațiuni, constituiesc pentru fiecare apă în parte *baza empirică pe care se face exploatarea tradițională a pescăriei* din acea apă.

Ca și în orice ramură de activitate însă, unde domnește numai empiria, și aici, pe lângă marile avantaje ale unor observațiuni și experiențe îndelungate, sunt și mari desavantaje provenite din tot felul de interpretări greșite ale faptelor observate, din atribuirea unor fenomene la alte cauze decât cele adevărate ș. a. m. d.

Asemenea inconveniente ale empiriei, cari adeseori pot duce la consecințe rele și la pagube, nu pot fi înlăturate decât prin știință. Datoria științei este dar de a adună toate acele observațiuni și experiențe ale empiricilor, de a le verifica și a le controla pe fiecare în parte, de a le coordina și a le readuce la cauzele lor adevărate și apoi a le completa și a trage din ele concluziile și învățămintele ce decurg spre a le aplica în mod rațional.

Procedând astfel știința profită de un bogat material de fapte, rezultat al unor observațiuni și experiențe îndelungate, iar empiria pune mai bine în valoare capitalul ei de cunoștințe brute, cari fără control științific nu pot avea o valoare mai mare decât aceea a leacurilor băbești față de medicina științifică.

Și la noi chestiunea este aceeași, și încă cu atât mai mult cu cât apele noastre sunt foarte variate și pot fi împărțite din punctul de vedere al pescăriei din ele într'o serie de categorii cu totul diferite unele de altele. Și aici dar acei cari exploatează pescuitul trebuie să cunoască, pentru fiecare din aceste diferite categorii de ape în parte, cari sunt condițiunile hidrografice din ele, cari sunt condițiunile generale fizice și biologice, ce specii de pește trăesc în ele, care este felul lor de viață și în ce mod este el influențat prin totalitatea condițiunilor naturale speciale din fiecare din aceste ape.

Și în adevăr așa și este; exploatarea pescăriei din toate aceste ape se face prin pescari experimentați cari de mică copii au această meserie moștenită dela părinți și părinții părinților lor; ei sunt specializați fie după categoriile de apă unde pescuesc, fie chiar după speciile de pești sau numai după felul instrumentelor cu cari pescuesc. Astfel pescarii din Gropeni sunt specialiști pentru închisorile cu garduri și leasă, cei din Foltești sunt zătonari, Turtucăenii orieri și năvodari la bălțile puțin adânci, Lipovenii năvodari pentru bălțile adânci ale Deltei, Românii de prin Văcăreni, Garvăn, etc. vintirigii ș. a. m. d. Unii sunt carmacgii la Dunăre, alții carmacgii la mare pescuind la Morun și Nisetru, unii fac numai garduri și cotețe de Chefali, alții sunt coteceri în baltă ș. a. m. d.

Chiar și la râuri și pârae, în fiecare sat se găsește cel puțin câte unul care «știe treaba peștelui pe care a învățat-o încă de mic copil dela părinții săi».

Toți aceștia posedă o serie de cunoștințe precise despre condițiunile hidrografice locale și despre pești și felul lor de viață, cunoștințe bazate pe o serie de observațiuni și experiențe atât ale lor proprii cât și învățate dela bătrâni. Gardagiii d. ex., cari se ocupă cu facerea închisorilor la bălțile Dunărei, cunosc cu o precizie perfectă toate migrațiunile peștelui, epocile când ei intră în bălți sau când ies înapoi la Dunăre și influențele creșterii sau descreșterii apelor asupra acestor epoce; carmacgiul dela Dunăre cunoaște perfect locurile de iernare, de hrană și de reproducere precum și toate migrațiunile Morunului și adâncimea la care înoată el în diferitele epoce ale anului; cel dela mare știe influența pe care o exercită curenții marini precum și fiecare vânt asupra migrațiunilor Morunului spre coastă; năvodarul vede de departe, numai după încrețiturile imperceptibile ale apei, bancurile de pește, iar zătonarul știe toate locurile unde iernează Crapul sub ghiață și recunoaște numai după mici semne prezența sa ș. a. m. d.

Fiecare din aceștia dar dispun de un capital mare de cunoștințe asupra apei în care pescuesc și asupra felului de viață al peștilor pe cari îi urmăresc, grație cărora numai, munca lor e productivă și nu-și pierd timpul în zadar.

Aceste cunoștințe formează tradiția după care sunt stabilite normele pe baza cărora se exploatează astăzi pescăria din toate apele noastre și după care se pescuește.

Firește dar că studiind pescuitul din apele României nu ne putem limita numai la studiul uneltelor întrebuințate; aceasta ar fi suficient cel mult pentru scopuri etnografice, nici de cum însă pentru a cunoaște o ramură atât de însemnată de producție a țerii și a pricepe modul cum se exploatează ea. Procedând astfel ar fi ca și când voind să cunoaștem o ramură de industrie ne-am limita la studiul mașinilor — cari ori când pot fi înlocuite prin procedeeuri nouă sau cu altele mai perfecționate — în loc de a căuta să pricepem ce se urmărește în realitate prin acea industrie și cărui anume scop au a servi acele mașini.

Astfel fiind este de sigur de cel mai mare interes ca toate acele norme și principii, după cari se face de către empirici exploatarea tradițională a pescuitului din apele noastre, să fie și ele cât de aproape studiate. Pentru aceasta trebuiesc însă culese cu cea mai mare îngrijire și toate acele observațiuni și experiențe izolate ale pescarilor din diferitele localități privitoare la diferitele ape sau specii de pești, căci tocmai ele pot fi de cel mai mare folos pentru adevărata pricepere a pescăriilor și pescuitului din apele noastre. Toate acestea adunate la un loc, controlate și verificate cu deamănuntul din punct de vedere științific și apoi completate cu observațiuni nouă și coordonate, pot fi de cel mai mare

folos omului de știință, care are a dezvoltă mai departe această ramură de producție și a stabili norme raționale pentru exploatarea ei.

O observațiune brută a unui simplu pescar — pentru care nu se cere o cultură deosebită ci numai un ochiu ager și exercitat, dar pentru facerea căreia ocaziunile nu se prezintă decât foarte rar — poate, bine controlată, constitui pentru un om de știință un fapt de cea mai mare importanță pentru deslegarea multor probleme de un ordin mai general; și ar fi cu siguranța o mare greșală a nu se aprecia la justa lor valoare asemenea date prețioase.

Deplin convins dar de importanța unor astfel de observațiuni am adunat și eu dela pescarii noștri bătrâni — și în special dela cei dela Dunăre — toate observațiunile lor cari mi-au părut importante, asupra vieții peștilor în raport cu apele în cari trăesc și după ce le-am controlat și verificat științificește, am căutat să le completez cu observațiuni nouă și să le utilizez pentru cercetările ulterioare. Grație unei asemenea abundențe de fapte și observațiuni — la facerea cărora de altfel ar fi trebuit să lucreze mai multe generațiuni de naturaliști — mi-a fost cu putință, nu numai să mă pot orienta mai bine în privința valorii diferitelor metode de pescuit întrebuințate, ci să-mi deslușesc mai cu ușurința și întreg mecanismul pescăriilor noastre — mai cu seamă al celor atât de complicate dela gurile Dunărei — și să întrevăd legile naturale de cari depinde puterea lor de producțiune.

În lucrarea de față dar nu mă voi putea mărgini numai a descrie mijloacele și instrumentele de pescuit, ci va trebui să dau mai întâiu, pentru fiecare categorie de ape, câte-o ochire generală asupra condițiunilor hidrografice și biologice din ele, iar apoi să arăt speciile principale de pești ce trăesc acolo și migrațiunile ce le fac ele precum și cauzele cari le determină. După aceea la descrierea detaliată a modului cum pescuește fiecare categorie de instrumente, va mai trebui să arăt și biologia specială a fiecărei specii de pești care se prinde cu acele instrumente precum și momentele biologice și hidrografice de cari ele profită pentru a putea prinde. Astfel dar la descrierea carmacelor voi arăta biologia și migrațiunile Sturionilor în Dunăre și în marea teritorială din fața gurilor ei, cât și influența ce o au asupra acestor migrațiuni salinitatea și temperatura apei, curenții, vânturile, etc. La descrierea gardurilor și închisorilor voi arăta biologia generală a peștilor de baltă și influența ce creșterile și descreșterile apelor Dunărei o exercită asupra lor. La descrierea cotețelor și zătoanelor voi arăta biologia peștilor ce trăesc în stufării; la descrierea închisorilor de Chefali voi arăta biologia și migrațiunile Chefalului ș. a. m. d. *Deci cu această ocazie va trebui să dau și descrierea unei întregi serii de fapte nouă privitoare la*

biologia generală și specială a diferitelor specii de pești, cari până astăzi n'au fost încă descrise nicăeri și cari toate la un loc constituiesc cunoștințele fundamentale pentru a putea pricepe în mod științific mecanismul producțiunii pescăriilor noastre și exploatarea lor rațională.

*
* *

Toate acele observațiuni simple asupra vieții peștilor în diferitele ape, făcute la început numai în vederea unui scop practic imediat — de a ști când, cum și unde se poate prinde peștele mai cu ușurință—nu ne duc însă numai la concluziuni practice; ele sunt de natură astfel că pot contribui totodată și la rezolvirea multor chestiuni mai generale și foarte importante de știință pură. Astfel cunoștința detaliată a felului de viață ce duc în apele României peștii migratori anadromi cari vin regulat aicea din Marea Neagră — cum sunt toate speciile de Sturioni, Chefalii și Scrumbiile — completează o importantă lacună în cunoașterea biologiei și mai cu seamă a migrațiunilor acestor interesante specii. Despre Chefali, ale căror migrațiuni se întind peste toată Marea Neagră, nici nu se știă măcar locul, epoca și modul cum se reproduc, iar despre Sturioni, cari sunt cei mai interesanți dintre toate speciile de pești cari trăesc în apele Europei, nu se știă aproape nimic precis, nici despre locurile lor de reproducere și nici de migrațiunile și felul de viață al puilor lor, ș. a. m. d.

Observațiunile asupra influenței pe care o exercită variațiunile periodice de nivel ale apelor Dunărei asupra vieții peștilor și celorlalte viețuitoare cari trăesc în ea, ne conduc de asemenea la rezultate științifice cu totul surprinzătoare. În special aici putem observa cele mai curioase fenomene de adaptațiune la mediu, atât de interesante din punctul de vedere al biologiei generale.

Astfel Crapul, care este cunoscut ca unul din cei mai pașnici pești cari se cultivă în eleștee, în apele Dunărei el e un pește migrator foarte vioiu și sălbatec — capabil chiar să sară peste garduri și să distrugă obstacole cari le întâlnește în calea sa — care trăește în cărduri și face călătorii periodice între albie și bălți sau din bălțile Deltei la bălțile din susul Dunărei; toate aceste migrațiuni ale sale sunt determinate de schimbările periodice de nivel ale apei, cari îl fac să aibă locurile de reproducere, cele de hrană și cele de iernat cu totul separate unele de altele și pentru ajungerea cărora trebuie să percurgă drumuri lungi la perioade anumite.

Studiul locurilor de hrană ale peștilor de pe terenurile inundabile ale Dunărei ne pune de asemenea în stare să constatăm unul din cele mai curioase fenomene de adaptațiune a organismelor acvatice la cerințele

unui mediu special, anume acela al vieții latente, desfășurată într'un stil foarte mare; ea face aici parte din regimul natural al fluviului și e un mijloc general de apărare a organismelor acvatice contra pericolelor provenite din secarea apelor în timpul scăderii nivelului lor. Modul cum fiecare din aceste specii de organisme acvatice ajunge să poată rezolva această importantă problemă pentru conservarea și existența ei și stările în cari fiecare din ele trec în timpul cât ține această perioadă de viață latentă, constituiesc una din cele mai frumoase probleme ale biologiei generale.

Studiul hranei diferitelor specii de pești cari trăesc într'o apă și al raporturilor dintre diferitele organisme cari conviețuiesc împreună ne pune și el în stare să vedem circulațiunea materiei și modul de producțiune a materiei organice în acea apă ș. a. m. d.

Din acestea vedem dar că toate acele observațiuni mărunte asupra felului de viață al peștilor, absolut necesare pentru exploatarea pescuitului și făcute mai întâiu numai în vederea aceasta, ne pot fi de folos și în rezolvirea chestiunilor mari științifice.

Studiul pescuitului dar, pe lângă marea sa importanță economică și etnografică, mai are și o deosebită însemnătate și pentru cunoașterea biologiei generale a apelor, contribuind astfel și el la rândul său, prin mulțimea minuțioaselor sale observațiuni asupra apelor și peștilor, la cercetarea și rezolvirea problemelor ei. Tocmai din cauza acestor strânse legături dar ce există între hidrobiologie și pescărie — una fiind baza științifică a celeilalte — în lucrarea de față, pe lângă descrierea uneltelor de pescuit va trebui să tratez pe larg în capitole speciale și biologia generală a apelor din România, arătând condițiunile generale de traiu și posibilitățile de viață din ele precum și biologia specială a diferitelor categorii de pești în raport cu diferitele medii în cari trăesc.

Numai procedând în acest mod vom putea să lămurim cari sunt adevărații factori de cari depinde producția pescăriilor noastre și deci cărora trebuie să se conforme și metodele de exploatarea lor, iar pe de altă parte vom putea să cunoaștem mai de aproape și viața din apele noastre cu legile cari o guvernează, spre a ști mai bine să ne folosim de ele.

Din această conlucrare intimă însă a științei cu practica vor rezulta totodată și cele mai mari beneficii atât pentru una cât și pentru cealaltă.

PESCUITUL DIN PUNCTUL DE VEDERE ECONOMIC.

Dacă studiul și cunoașterea metodelor și instrumentelor de pescuit poate avea o importanță destul de mare atât din punctul de vedere al cercetărilor etnografice cât și din acel al cercetărilor hidrobiologice, de sigur că el are o importanță încă cu mult mai mare și mai reală din punctul de vedere al întrebuirii acestor instrumente și al foloaselor directe ce pot să ne aducă. Dela modul cum știu să pescuească și dela instrumentele pe cari le întrebuițează depind, în mare parte, veniturile — deci existența — unei întregi populațiuni, și mărimea producțiunii și rentabilității unei întregi ramuri a economiei naționale. Cu cât dar bazele științifice ale producției pescăriilor dintr'o țară vor fi mai bine stabilite și instrumentele de pescuit întrebuițate vor fi mai practice și mai perfecționate, cu atât și producția și rentabilitatea pescăriei din această țară va fi mai mare și cu atâta și economia națională a acelei țări va trage și ea din această ramură mai mari profite.

Într'o țară unde pescăria formează producția principală a țării, ca d. ex. în Norvegia — sau chiar la noi în județul Tulcea și parte din județele Covurlui, Brăila și Constanța — acolo întreaga economie națională poate să fie influențată de modul și instrumentele cu cari se face pescuitul.

Descoperirile lui Fridjof Nansen, Helland Hansen și J. Hjort, d. ex., că bancurile de Heringi sunt legate de o pătură de apă bogată în Plankton, cu anumite condițiuni fizice — un anumit grad de salinitate, temperatură, etc. — și că, în anii când ele nu apar la coasta Norvegiei trebuiesc căutate cu alte instrumente la adâncimi mai mari, la oarecare depărtare de coaste unde se găsește acea pătură de apă, această descoperire a scăpat Norvegia de calamitățile anilor când nu veniau Heringii, calamități cari ajungeau la adevărate dezastre economice pentru întreaga țară. La noi, până acum vreo șapte ani, zăvoadeele de prins moruni dela coasta mării aveau câte 12—15 oameni, deoarece trebuiau să revizuească mereu cârligele, să le ascută și să le primenească; în timpurile din urmă, introducându-se din Rusia o formă nouă de cârlige mai mici aduse din Anglia, numite de ruși «ripeag» sau «scai», cari prind

mai bine și nu au nevoie să mai fie primenite și ascuțite atât de des, numărul oamenilor dela un zăvod a scăzut la șapte, deci spesele de producție s'au micșorat, iar numărul zăvoadelor crescând, și prinsoarea morunului a crescut considerabil.

Pentru a se vedeă mai bine ce influență mare au și la noi instrumentele și modul cum se pescuește asupra producției și rentabilității pescăriilor noastre, voi arăta că, la noi, la Dunăre, pescarul pentru munca ce o depune pentru a prinde pește capătă 70% — 75% din producțiune; aceasta i se dă fiindcă experiența ne-a învățat că, cu instrumentele de cari dispunem, el trebuie să depue, pentru a prinde peștele, o muncă echivalentă cu 70% din valoarea comercială a aceluși pește. În alte ape, unde pescuitul e și mai greu, pescarului i se dă chiar 85% din valoarea peștelui numai pentru munca sa de a-l prinde. În schimb însă, sunt unele feluri de pescuit — ca de ex.: cu leasa — unde pescarii singuri oferă și se concurează foarte mult între ei, ca să prindă peștele numai pentru câteva procente (între 8—20%) din producție și totuși câștigă foarte mult, căci aici cu o muncă foarte mică leasa prinde cantități foarte mari de pește.

Din toate acestea se vede dar, ce mare influență are modul cum se face pescuitul și instrumentele ce se întrebuintează asupra producției și rentabilității pescăriilor. Dacă, d. ex., s'ar descoperi un instrument care să prindă, într'o zi, în Dunăre, de zece ori pe atâta morun cât se prinde azi cu aceeaș muncă, pescarului, în loc de 70% din valoarea comercială a peștelui, i-ar reveni numai cel mult 10% și costul de producțiune s'ar micșorâ simțitor, făcând posibil să se dea marfa mai ieftină și la consumatori; din aceasta dar, ar profita toată lumea: atât producătorul cu muncitorii săi, cât și consumatorul și chiar întreaga economie națională.

La noi în țară, la bălțile dela Dunăre, pentru prinderea peștelui proprietarii plătesc muncitorilor pescari pentru munca lor de a prinde peștele 50—60% din valoarea comercială a peștelui. Aceasta este, de sigur, cea mai mare dintre toate spesele de producție a peștelui de baltă, care îngreuiază asupra formării prețului de piață; dacă s'ar găsi însă instrumente mai practice și mijloace mai comode de pescuit, ca să se prindă cu o muncă mai mică cantități mai mari, fără îndoială că spesele de producție micșorându-se, prețul final s'ar micșorâ și el în proporție. Pentru aceleași specii de pești (Crap) cari se scot din bălțile noastre dela Dunăre, costându-ne pescuitul până la 60% din valoarea peștelui, în eleșteele din Bohemia pescuitul lor nu costă nici 5% din valoarea comercială a peștelui; aceasta fiindcă aici modul de prindere e regulat astfel, ca să

se facă cu mare ușurință, deci marfa lor are, în această privință, spese mult mai mici de producție și poate suporta mai bine concurența.

Toate acestea ne arată dar în deajuns, ce importanță mare are cunoașterea cât mai amănunțită a mijloacelor și instrumentelor de pescuit, atât pentru o mai rațională exploatare a pescăriilor, cât și pentru creșterea producției și rentabilității acestei ramuri de avuție a țării. Cu cât le vom cunoaște mai bine, cu atât vom putea să perfecționăm mai mult metodele și uneltele de pescuit, spre binele și dezvoltarea întregii ramuri.

*
* * *

Dacă, pentru studiile etnografice, cunoașterea formelor (Morphologia) și numelui instrumentelor de pescuit sunt, în cele mai multe cazuri, suficiente, pentru chestiunile economice, cari ne interesează pe noi în prima linie, nu ne putem mulțumi numai cu atâta. Din acest punct de vedere nu e suficient să cunoaștem numai instrumentele de pescuit pentru a ne putea da seama de modul cum trebuie să se facă pescuirea unei ape oarecare — baltă, eleșteu, pârâu, etc., — adică cum să se strângă recolta anuală a acelei suprafețe de pământ acoperită cu apă. Pentru aceasta, după cum s'a văzut în cap. precedent, ni se cer cunoștințe mult mai largi: noi trebuie să cunoaștem perfect, în toate amănunțele sale, natura aceluși basin de apă, modul său de alimentare, temperatura, curenții, adâncimea, vegetația, etc., speciile de pești ce trăiesc acolo și biologia lor, condițiunile de producțiune, adică de reproducere, de hrană și de creștere ale peștilor s. a. m. d.

Pe baza acestor cunoștințe putem ști, pentru orice apă, la ce anume producție putem să ne așteptăm, ce putem recolta și ce trebuie să lăsăm pentru viitor. Apoi putem chibzui în ce mod trebuie să regulăm astfel nivelul apelor ca să fim în stare să concentrăm peștele într'un spațiu cât mai restrâns, spre a-l culege cât mai ușor; dacă aceasta însă nu e cu putință, trebuie atunci să căutăm, după felul de viață al diferitelor specii, să găsim alte mijloace și instrumente pentru a-l înșelă sau ademeni, ca astfel să-l prindem mai cu ușurință. *Toate acestea dar cer o perfectă cunoaștere prealabilă a condițiunilor naturale fizice și biologice ale apelor și a biologiei peștilor.* De aceea dar, descrierea instrumentelor de pescărie din punctul de vedere al funcționării lor nu poate fi făcută arătând numai forma și mecanismul fiecărui instrument, *ci ea trebuie să meargă împreună cu descrierea pescăriei din apele în cari se întrebuințează acele instrumente și cu descrierea felului de viață al peștilor pe cari ele caută să-i prindă.*

Descrierea de față dar, nici din acest punct de vedere, nu poate fi numai un simplu dicționar rezonat și ilustrat al instrumentelor de pescuit din România, ci ea trebuie tot odată să dea și o descriere sistematică a pescăriilor din toate apele noastre, să arate modul lor de exploatare și mijloacele întrebuințate pentru pescuirea și gospodărirea lor, căci numai astfel va putea da o idee reală de valoarea metoadelor și uneltelor actuale de pescuit din apele noastre și va putea servi și din acest punct de vedere ca o bază solidă pentru ameliorarea și perfecționarea lor.

CAP. IV.

CLASIFICAREA APELOR ȘI A UNELTELOR DE PESCUIT DIN ROMÂNIA.

După ce am stabilit țelurile către cari trebuie să tindă, în prima linie, lucrarea de față, ne mai rămâne acum să vedem în ce mod trebuie să clasăm și să expunem materialul adunat, spre a da o idee cât mai completă de pescăriile noastre și de modurile cum se exploatează etc. Dacă am urmări studiul pescuitului numai din punctul de vedere etnografic, atunci de sigur că metoda morfologiei comparate și stabilirea variației numirilor instrumentelor ar fi suficientă. Nu am avea nevoie atunci, decât de a lua cele câteva forme fundamentale ale instrumentelor de pescuit (suliți, undițe, saci, capcane, instrumente cari încunjură peștele, instrumente cari încurecă peștele, instrumente cari apucă peștele, etc. —) și apoi pentru fiecare să urmărim evoluțiunea dela cele mai simple până la cele mai complicate, independent de apa în care au să pescuească și de peștii pe cari au să-i prindă. Mai stabilind apoi și numirile pentru fiecare din ele și comparându-le cu formele și numirile dela alte popoare, am putea stabili mai departe ce este caracteristic al poporului nostru, și ce influențe a suferit sau a exercitat el asupra altor popoare. Aceasta este metoda de care s'au servit mai toți etnografii din diferitele țeri ca : Janko, Schuchardt, Sirelius, ș. a.

Scopul nostru însă, după cum s'a arătat, fiind mai larg : de a studia pescaria în totalitatea ei și modul cum se exploatează apele din România din punctul de vedere al pescuitului, metoda noastră de expunere, ca și cea de cercetare, trebuie să fie și ea alta :

Noi vom împărți toate apele României în diferite categorii, după felul și natura lor, după condițiunile naturale de existență ce le oferă ele organismelor, după speciile de pești ce trăesc în ele, ș. a. m. d.; apoi vom arăta, pentru fiecare din aceste categorii de ape, cari sunt condițiile generale biologice din ele, ce specii principale de pești comestibili trăesc în ele și ce vieată duc ei și, în fine, vom arăta, pentru fiecare categorie de ape în parte, în ce mod știe poporul nostru să prindă peștii din ele și să-i întrebuințeze și de ce mijloace, instrumente sau aparate se servește el pentru acest scop.

În fine vom trata pe scurt, în capitole speciale, și industriile anexe împreună cu comerțul de pescărie, descriind și pentru acestea uneltele de cari se servesc.

A. Clasificarea apelor din România din punctul de vedere al pescăriilor din ele.

În lucrarea mea intitulată «Cercetările hidrobiologice din România», dând o caracterizare biologică a apelor noastre, le-am împărțit în mai multe categorii după condițiunile naturale de existență pe cari le prezentă ele organismelor. Fiecare regiune biologică cu condițiuni identice de viață este caracterizată, mai mult sau mai puțin, și prin aceleași specii de pești cari conviețuesc în ea, așa că categoriile de ape deosebite acolo din punct de vedere biologic general se aplică în mare parte și asupra pescăriei.

În general, ceea ce schimbă mai mult condițiunile de viață în diferitele noastre ape este, în prima linie, compoziția chimică a apei și intensitatea curentului ei.

Ape stătătoare propriu zise, adică *lacuri*, în felul lacurilor mari din Alpi sau în felul lacurilor din Finlanda și Prusia orientală sau ca Balatonul, noi putem zice că aproape nu avem; singurele noastre lacuri sunt câteva mici bazine din munți (Gâlcescu, Ezerele dela Muscel, etc.), lacurile litorale de pe malul mării din Dobrogea (Siut-Ghiol, Tașaul, Mangalia, Tatlageac), și câteva lacuri sărate cari, din punctul de vedere al pescăriei, n'au nici o importanță; câteva lacuri mari ca Snagovul, Dracșanii, ș. a. deși cu apă stătătoare, se apropie însă, prin modul lor de alimentare și prin formațiunea lor, mai mult de eleștee.

Bălțile, deși au apă în aparență stătătoare, stau însă în legătură, mai mult sau mai puțin în permanență, cu ape curgătoare cari le alimentează periodic, așa că apa lor se primenește întotdeauna. Acestea, deși prezentă condițiuni biologice și au o faună asemănătoare în multe privințe cu a lacurilor, ele fac totuș parte din sistemul apelor curgătoare — ale căror supape de siguranță contra revărsărilor sunt —; viața din bălți influențează mereu asupra vieții din apa curgătoare care le alimentează, și aceasta, la rândul ei, influențează asupra vieții din baltă. Peștii din apa curgătoare intră în baltă, mai cu seamă în epoca lor de reproducere, unde găsesc locuri liniștite pentru depunerea icrelor și dezvoltarea lor, precum și o hrană abundantă pentru creșterea puilor, iar peștii din bălți, deveniți mari, găsesc în albia râului un refugiu contra frigului de iarnă și a căldurilor prea mari de vară. De asemenea și planktonul din bălți iese prin gârlele de alimentare și intră în râuri, îmbogățind prin aceasta hrana peștilor de aici. Bălțile deci, împreună cu apa curgătoare,

formează un tot biologic, așa că, și în privința pescăriei din ele, nu pot fi tratate decât la un loc.

Tot asemenea e și cu *eleșteele*; numai că, pe când bălțile sunt suprafețele laterale ale apei curgătoare, eleșteele noastre sunt bazine voluminoase cu apă liniștită, formate chiar în albia râului — sau de obicei a pâraielor mici din regiunea joasă a colinelor — barate printr'o iezătură transversală. Și aici dar, viața din eleșteu e influențată mereu de viața din râu și viceversa, așa că și acestea trebuie tratate împreună, formând iarăși un tot biologic. Singure numai eleșteele provenite din topirea zăpezilor și din adunături de ploaie, sau cele alimentate prin izvoare subterane, au apă cu totul stătătoare.

Lagunele mari dela Sudul Deltei Dunărei și Zătoanele nu pot fi numite nici ele ape stătătoare; aceste fiind în legătură, pe de o parte cu Dunărea, iar pe de alta cu marea, apa din ele se primenește mereu și viața dintr'însele este continuu influențată de acestea, așa că fauna lor este un amestec de faună de baltă cu fauna Dunărei și a Mării Negre. Tocmai de aceea însă aceste ape sunt o bună capcană, căci, pe lângă peștii crescuți într'însele, ele atrag în bazinele lor atât peștele de Dunăre cât și pe cel de mare, care le mărește încă considerabil producția, fără a consuma hrana din ele, deci fără a le slăbi puterea lor proprie de producție.

În *apele curgătoare*, cu cât ne scoborim dela munte spre mare, cu atât și condițiunile de existență se schimbă; în această privință putem zice că, în prima linie, reperiunea curentului este determinantă. Înălțimea deasupra nivelului mării, temperatura, etc., nu au o influență atât de mare ca curentul, căci în eleșteele de munte găsim o faună cu mult mai asemănătoare cu cea a eleșteelor din vale decât cu fauna pâraielor alăturate. Reperiunea curentului are o influență atât de mare asupra condițiunilor de existență din aceste ape, atât din cauza puterii ei mecanice, la care organismele trebuie să se adapteze pentru a putea rezista, cât și din cauză că ei i se datoresc variațiile naturii fundului pe diferitele porțiuni ale unui curs de apă, adică fund de bolovani mari la curent mare (regiunea torențială), fund de pietre rotunjite, fund de pietriș, fund de nisip, fund de nomol, ș. a. m. d. Diferitele specii de pești sunt adaptate în mod diferit la diferitele grade de viteză ale curentului, așa că se poate calcula cu exactitate până la ce viteză poate trăi fiecare specie și care este optimul ei de curent.

Din punctul de vedere dar al pescăriei din râurile noastre, noi putem împărți apele acestora în următoarele categorii:

1. Pâraele de munte mici,
2. Pâraele de munte mari,
3. Râurile de munte și partea superioară a râurilor mari,

4. Râurile de șes (partea mijlocie a râurilor).

5. Partea inferioară a râurilor până la Dunăre și anume:

a) Albia și

b) Lunca cu bălțile ei.

Sau altfel, luând pentru fiecare din aceste categorii speciile caracteristice de pești, am putea zice: Regiunea păstrăvului, regiunea Lipanului, regiunea lostriței și scobarului, regiunea mreței și a cleanului, regiunea crapului și a somnului.

Ajunși la *Dunăre*, condițiunile de viață se schimbă deodată brusc. Aici avem altă apă, cu un curent lent, cu cantități mari de aluviuni în suspensiune, cu un regim special de variații regulate ale nivelului, cu o zonă inundabilă enorm de largă, plină de bălți mari, din cari unele adânci, permanente, altele (numite ghioluri de față) cu apă mai puțină, altele cari se usucă vara ș. a. m. d. Toate acestea schimbă cu totul condițiunile biologice și întâlnim o faună cu mult mai bogată, la care se mai adaugă și toți peștii migratori cari fac călătoriile periodice din mare în Dunăre. Și la Dunăre deci, din punctul de vedere al pescăriei, trebuie să deosebim o serie de categorii de ape diferite, și anume:

1. Albia fluviului; împărțind-o pe aceasta în mai multe subregiuni după speciile caracteristice ale fiecăreia;

2. Bălțile;

3. Gârlele;

4. Bălțile Deltei acoperite cu Plaur și

5. Lagunele.

Ajunși la mare, trebuie să deosebim, de asemenea, mai multe categorii de pescării și să facem o separațiune completă între pescăria din fața gurilor Dunăreii, unde apa e îndulcită, și pescăria obicinuită de mare, cari sunt cu totul diferite una de alta. Și aici apoi trebuie considerate în mod separat: pescăria de morun și nisetru, pescuitul scrumbiilor, pescuitul calcanului, pescuitul celorlalte specii de pești marini cari trăesc lângă coastă, pescuitul speciilor migratoare din mare, cari se apropie la anumite epoci de coastele noastre fără însă a intra în fluviu.

În descrierile ce voi da așa dar aici, voi trata pe cât va fi cu putință separat pe fiecare din aceste categorii de ape și de pescării ce le-am deosebit, arătând pe scurt, pentru fiecare din ele, cari sunt condițiunile naturale ale apelor, cari sunt peștii comestibili ce trăesc în acele ape și caracterele lor biologice importante din acest punct de vedere, în ce mod și pe ce bază se face exploatarea pescuitului și ce moduri și instrumente de prins se întrebuintează.

B. Clasificarea instrumentelor și metodelor de pescuit.

Înainte de a începe descrierea în amănunte, pe regiuni s'au pe categorii de ape și pe specii de pești, a modului cum se face pescuitul în România și a tuturor instrumentelor cari servesc la acest scop, cred că e necesar să aruncăm o scurtă ochire generală asupra instrumentelor noastre de pescuit, arătând în linii mari forma lor, modul lor de prindere și principiile pe cari sunt ele bazate, spre a putea astfel, în interesul unei mai comode expunerii, să le clasificăm din aceste puncte de vedere în diferite grupe și categorii.

După cum s'a văzut dejă din partea generală a acestei lucrări, principiile pe cari se bazează instrumentele de pescuit sunt cât se poate de simple, bazate pe cunoașterea obiceiurilor peștilor și pe a naturii apelor în cari se întrebuițează. Ele se pot reduce la câteva tipuri fundamentale, din dezvoltarea și combinația cărora apoi—potrivit apelor în cari urmează a fi întrebuițate și speciilor de pești pe cari sunt destinate a le prinde—se formează toate instrumentele și aparatele cele mai complicate și variate pe cari le întâlnim la popoarele cele mai depărtate unele de altele și la apele cele mai diferite.

Instrumentele cu cari Principele de Monaco, în expedițiunile sale, prinde peștii la mii de metri în adâncimile cele mai mari ale oceanelor, sunt bazate pe aceleași principii ca și vâșșile de cari se folosește țăranul nostru când prinde păstrăvul într'un pârâu mic, peste care se poate sări cu piciorul. Rețelele cele enorme cu cari se pescuiesc cu milioanele bancurile de heringi sau de sardine ce vin periodic la coastele Europei sunt, în principiu, aceleași ca și mrejele cu cari prinde pescarul dela Snagov peștii săi de baltă; «Trawlurile» cu cari prind flotele de vapoare de pescării sutele de milioane de kilograme anual de pești pleuronectizi (Calcan, Soli, etc.) sunt bazate pe acelaș principiu ca și sacul sau poclăul cu care prinde țăranul nostru peștele de pe fundul pietros al pâraelor; flotele întregi de pescari de toate naționalitățile cari pescuiesc Schelfischul și Bacalao la Islanda, pe bancurile dela New-Foundland sau la Lofoten, prind cu acelaș fel de instrumente ca și pescarul nostru de pe Bistrița, care-și prinde un capăt al sforii cu cârlige de capătul plutei și pe celălalt îl leagă de o piatră și-l aruncă în apă—ș. a. m. d.

La toate avem aceleași câteva principii simple—descoperite încă din epoca de copilărie a omenirii — și nu variază decât dimensiunile, proporțiile, modul de combinare între dânsule și modul de întrebuițare etc., ajutate apoi tot mai mult de perfecționările tehnice moderne. Tocmai în aceste mici variațiuni însă a modului de adaptare al dife-

ritelor feluri de instrumente la diferitele ape cu diferitele lor condițiuni biologice și diferitele specii de pești, sta partea specifică și interesantă a instrumentelor noastre și a modurilor variate de a pescui cu ele.

Înainte dar de a intra în descrierea amănunțită a numeroaselor metode și instrumente de pescuit ce le întâlnim la pescarii din toate apele noastre, este necesar să căutăm a introduce o ordine în acest haos și să încercăm a le clasifica în diferite grupe și categorii, luând de bază principiile pe cari sunt ele construite, materialele din cari sunt făcute și modul lor de prindere.

Întâiu de toate trebuie să știm că fiecare mijloc sau instrument de pescuit urmărește două scopuri, unul pregătitor și unul final, și anume: 1) De a adună și rețineă peștele la un loc, fie ademenindu-l sau urmarindu-l, fie împingându-l cu forța sau încunjurându-l, etc., și 2) de a-l prinde și a-l scoate afară din apă.

De aceea fiecare instrument trebuie să fie compus din aceste două părți, sau când îi lipsește una din ele, este numai fiindcă nu mai e nevoie de un aparat deosebit, deoarece se utilizează condițiunile naturale ale apelor sau obiceiurile peștilor, cari pot îndeplini în anume cazuri una din aceste două funcțiuni. Astfel, undițele au de obicei ca mijloc de ademenire pentru pește *nada* (viermi, mămăligă, insecte, etc.); dacă aceasta lipsește însă, atunci ele se leagă ca șire de cârlige și se pun ancorate la un curent mai mare unde «le joacă apa», și peștele, fiind împins de curent, se agață singur într'însele, prinzându-se. Vârșă de rechită se pune pe fundul apei, ungându-i cu mămăligă gârliciul; dacă însă nu i se pune hrană, atunci ca să poată prinde, ea trebuie așezată într'un loc pe unde peștele e nevoit să treacă dela sine, ca d. ex., la gura unui gard, care e singurul drum pe unde peștele se poate scobori sau sui pe pârâu, fie pentru a-și depune icrele, sau fie pentru a ajunge la locurile sale de hrană.

Deoarece însă aparatele de prins sunt în cea mai mare parte independente de mijloacele de a ademeni, a concentra sau a rețineă peștele la un loc — acestea putându-se combina între dânsese în toate felurile posibile, după cum condițiile naturale ale apelor și obiceiurile peștilor, variabile după epoce, o cer —, de aceea și clasificăția ce o vom face trebuie să fie alcătuită pentru fiecare din aceste două categorii de instrumente în mod separat.

1. Mijloacele și instrumentele cu cari se ademenește sau se adună peștele.

Din această categorie putem distinge următoarele mijloace sau feluri de instrumente principale :

1. *Răstocirea, (mutarea, abaterea sau secarea) apelor.* Prin acest mijloc, scăzând nivelul apei la un minimum sau secându-l cu totul, peștele și celelalte vietăți acvatice rămân pe fund și sunt apoi culese cu mâna sau cu diferite instrumente de prins. De modul acesta simplu se servesc copiii și femeile țărănilor noștri, pentru a scoate mai cu ușurință peștele de prin pârae sau din craci de râuri; dar se mai servesc și proprietarii de eleștee, cari «dau drumul iazului» pentru a scădea nivelul apei și a prinde mai cu ușurință peștele din el. Proprietarii de eleștee din Boemia, prin lucrări hidraulice costisitoare — și aceasta e astăzi o condițiune esențială și pentru toate eleșteele moderne în cari se face cultura sistematică de crap — și-au regulat astfel apele ca să poată, după voință, seca oricând eleșteele lor, spre a scoate din ele tot peștele cu cea mai mare ușurință; astfel ei au redus prin această «răstocire sistematică» spesele de pescuire — care la noi reprezintă o cheltueală foarte mare — la o cheltueală foarte mică. Tot aceasta e tendința la care dorim și noi să ajungem cu bălțile Dunărei, spre a le putea regula prin lucrări hidrotehnice, astfel ca să putem scădea nivelul după voință înainte de a începe pescuirea lor și a reduce astfel spesele de pescuire la un minimum.

Ce distanță mare dar, dela răstocirea unui pârâu la cele mai complicate lucrări hidrotehnice, bazate însă pe același principiu simplu!

2. *Otrăvirea apelor prin plante toxice sau narcotice, sau prin substanțe explozibile.* Peștele astfel amețit sau otrăvit iese deasupra apei și este apoi cules cu mâna sau pescuit cu vreun instrument. Acest mijloc, oprit și pedepsit de lege, se practică înainte pe o scară întinsă și a distrus aproape cu totul pescăria în râurile și pâraele noastre.

3. *Ademenirea peștelui prin „mâncare“ sau „nadă“ (viermușori, insecte, pește, mămăligă, săpun, etc.), prin lumină în timpul nopții (luna, fahii, lămpi, etc.), prin obiecte strălucitoare, prin cobci făcute în gheață, cari aerisesc apa iarna, etc.* Peștele astfel atras este apoi prins cu ușurință în vreun aparat oarecare de pescuit.

4. *Inșelarea peștelui prin diferite obstacole puse în calea sa, pe cari el, căutând să le biruească și să treacă înainte, intră în prima deschizătură ce o găsește și acolo, punându-se un instrument de pescuit, este prins; de asemenea, vrând să sară peste obstacol, el cade într-o prințăoară oarecare ce se așează îndărătul obstacolului.* Peștele este o

ființă foarte încăpățanată; când întâlnește un obstacol în calea sa, el nu se întoarce înapoi, ci caută cu orice preț să străbată înainte și, dacă găsește vreo deschizătură, el încearcă să scape printr'însa ca să fugă înainte; tocmai aceasta însă e pierderea sa, căci omul a deprins să se folosească de dânsa ca să-l prindă mai cu ușurință.

Pe baza acestei observațiuni simple a obiceiurilor peștelui s'au construit, la toate popoarele, și se întrebuintează și la noi, un număr infinit de instrumente, dela gardurile cele mai simple cu o *limbă*, la labirinturile cele mai rafinate și complicate prin cari rătăcește peștele până se prinde.

5. *Potrivirea apei astfel ca să se producă un curent puternic care să apuce peștele și să-l împingă spre un aparat de prindere.*

Dela observațiunea simplă că peștele poate fi târit de apă, dacă curentul devine deodată mai tare, s'au găsit tot felul de mijloace pentru a se îngustă treptat curentul și a-i da o putere mare acolo unde peștele se adună în cârduri. Astfel s'a început prin prinderea peștelui la cascade, apoi îngustarea albiei la pârae prin «gârduțuri de piatră», cari prind peștele târit de curent în leasă, saci, vârșe, etc. și s'a ajuns în fine la gardurile cele complicate cu leasă de pe gârlele și brațele Dunărei, sau la barajele permanente din unele mari râuri europene.

6. *Sperierea sau „stîrnirea“ peștelui cu diferite instrumente (valuri, maiuri, știulbuc, tălchig, traglă, scâlcează, bătaia în apă cu piciorul, diferite sgomote, darabane, etc.) ca să fugă din ascunzătorile sale și să intre în aparatele de prins.*

Dela femeile cari, pentru a prinde cu cercala peștele în pâraele de munte și în vadurile râurilor, îl sperie, trăgând cu piciorul printre pietrele de pe fund, ajungem la zătoanele cele mari dela bălțile Dunărei, unde se bate apa cu știulbucul ca să fugă peștele în cotete, sau ajungem la pescăriile de pe sub plavurile Deltei, cari, încunjurându-se cu rețele kilometrice, se găuresc și apoi se bate sub ele spre a speria crapii și somnii bătrâni ce stau ascunși acolo, făcându-i să fugă și să se prindă în rețelele încunjurătoare.

7. *Incunjurarea peștelui din toate părțile cu garduri, acolo unde se adună în anumite timpuri în cantități mari.* Așa sunt zătoanele în cari se închide, cu garduri de stuf sau de nuele, peștele și în special crapul ce se adună — se zătonește — în cârduri mari la iernat, fie în stuf, fie la locuri mai adânci. Tot așa este închisul bălților, care se face cu garduri de nuele, vara, când încep apele Dunărei să scadă și peștele vrea să fugă afară; balta Brăilei, d. ex., se închide de jur împrejur cu un gard de 65 km. lungime.

8. *Incunjurarea peștelui cu plăși și apoi restrângerea locului în care s'a închis din ce în ce mai mult, până ce e silit să intre în aparatele de prindere.* Așa e, de ex., încunjurarea peștelui cu aripele năvodului

cari, strângându-se din ce în ce mai mult, silesc peștele să intre în sacul dela mijlocul său (matită), unde rămâne prins.

9. *Utilizarea epocelor de migrațiune a peștilor pentru a le pune fie în calea lor, fie la locurile unde ei se adună, capcane și tot felul de instrumente spre a-i prinde.*

Mai toate speciile de pești întreprind, în anumite epoce ale anului sau ale vieții lor, migrațiuni, fie pentru a-și găsi locuri favorabile de reproducție, fie pentru hrană, iernat, etc. Unele specii fac călătorii mari, altele mai scurte; în totdeauna însă le fac sau la anumite epoce fixe, sau în legătură cu unele fenomene fizice ale apelor în cari trăesc (ca: turburarea apei din fluviu, care îi face să fugă în bălți, căldura prea mare a apei din bălți sau înghețul care îi face să caute a fugi în fluviu, etc.). Toate aceste epoce și momente fiind bine studiate și cunoscute de pescari, ei profită de dânsele pentru a putea urmări și prinde mai cu ușurință peștele, aținându-i calea.

10. *Atragerea peștelui iarna prin copci făcute în gheață, unde el vine să respire o apă mai oxigenată și e prins apoi cu diferite instrumente.*

Bazați pe aceste câteva principii simple, decurgând mai cu seamă din observațiunile făcute timp îndelungat asupra obiceiurilor vieții peștilor, pescarii își imaginează tot felul de mijloace și își construiesc tot felul de instrumente potrivite felului apelor în cari pescuiesc, pentru a ademeni și a concentra peștii în locuri cât mai restrânse, spre a-i putea apoi prinde cât mai cu ușurință.

2. Mijloacele și instrumentele cu cari se prinde peștele.

Aceste mijloace și instrumente sunt încă cu mult mai numeroase și mai variate ca cele dintâi; clasificarea lor este deci și mai anevoioasă, căci e greu de a găsi un principiu general pe care să-l putem adopta ca criteriu pentru a avea o clasificățiune naturală.

Un criteriu mai comod, care într-o câtvă s'ar potrivi și cu modul de prindere, ar fi să clasificăm instrumentele după materialul din care sunt ele făcute. Procedând astfel am putea să împărțim uneltele dela noi în următoarele grupe :

- 1) Instrumentele de metal ascuțite (ostii, undițe, cârlige, carmace, etc.).
- 2) Instrumente împletite din lozii (coșurile, lesele, vârșele, etc.).
- 3) Instrumente împletite din nuele sau din stuf (garduri, cotețe, zătoane).
- 4) Instrumente de plasă (plase, năvoade, laptase, orii, saci, etc.).
- 5) Instrumente de rețea (mreje, ave, setce, plave ș. a.).

() asemenea clasificăție însă, deși foarte comodă, păcătuiește prin aceea că separă în grupe diferite unele instrumente foarte înrudite — ca d. ex.

vârșele de lozii și vârșele de plasă — cari prind peștele în acelaș mod și se deosebesc între ele numai fiindcă sunt făcute din materiale diferite.

O altă clasificațiune am avea luând de bază morfologia, adică, cum fac unii etnografi, luând în considerare numai forma, independent de modul lor de funcționare. O astfel de clasificare însă este și mai nenaturală, căci pune în aceeaș grupă unele instrumente cu totul eterogene și separă în grupe diferite alte instrumente foarte apropiate prin modul lor de prindere și prin materialele din cari sunt făcute.

Singurul criteriu, după care putem obține o clasificațiune mai naturală, este să luăm de bază principiul de prindere al instrumentelor, adică să le clasificăm după acele câteva principii simple fundamentale, pe cari le găsim și la instrumentele popoarelor celor mai primitive și pe cari le întâlnim în toate stadiile de dezvoltare și la instrumentele noastre.

Procedând astfel putem împărți numeroasele unelte și sisteme de a pescui, ce le găsim la apele noastre, în următoarele categorii principale:

1. *Culesul sau prinsul peștelui cu mâna.*

Acesta se întrebuițează: la apă mică, pentru peștii ce trăesc pe fund și cari pot fi apucați cu ușurință; la retragerea apelor, fie după inundațiuni, fie pe malul mării după o furtună; la locurile unde se seacă anume apa pentru a se culege peștele rămas.

2. *Instrumentele cari lovesc sau apucă peștele, ca:* Topoare, măciuce, clește, proțap, etc.

3. *Instrumentele de metal cari înțepă peștele și anume:*

a) *Ostiile* (ostii, furci, sulite, harpune, etc.) cu cari pescarul lovește și străpunge peștele.

b) *Undițele* cari se pun în apă cu «nadă» și peștele mușcând de ea rămâne prins de gură.

c) *Cârligele*, adică o serie de undițe de toate dimensiunile înșirate pe o coardă lungă, care se așează în ape ca instrumente fixe și cari pescuesc: α) cu nadă (*pripoanele*) sau β) fără nadă, înțepând în corp peștele ce trece printre ele (*carmacele*).

4. *Instrumente împletite din nuele, cari lasă să se strecoare curentul apei prin ele, reținând într'însele peștele care rămâne prins:* coșuri simple, odorobe, lese.

5. *Instrumente cu gura întoarsă în lăuntru, în care peștele intră ca într'o capcană și nu mai poate ieși afară:*

a) Capcane împletite din răchită: Vârșe, coșuri oarbe.

b) Capcane de plasă: Etere, vintire, taliane.

c) Capcane făcute din lesuri de stuf sau de nuele, împletite cu papură sau teiu: Cotețe, mandră, zătoane, gardurile cu limbi, oboarele, etc.

6. *Instrumente de plasă, cari se aruncă peste pește spre a-l acoperi și apoi ieuu forma unui sac în care îl prind: Capacul, pleasca, prostovoalele.*

7. *Instrumentele de plasă în formă de sac cu coadă, cu cari se scoate peștele ca cu lingura sau ca într'o sită.*

Diferitele forme de saci de râuri și pâraie, ciorpace, târăbufuri, chipcele, sacoviște, crâsnice, etc. și toată seria foarte numeroasă de saci cu coadă de diferite forme, întrebuințate în toate categoriile de ape, sub diferite numiri.

8. *Instrumente de plasă în formă de sac fără coadă, cari pescuiesc purtate cu sau contra curentului.*

a) *Poclăele, târătoarea, jigajnea, cleștarul, etc.* cari sunt saci de dimensiuni mai mici, purtați cu câte 2 prăjini sau cu lațuri de lemn, legate de capetele gurii lor.

b) *Laptașele*; saci de dimensiuni mari, cari cu marginea de jos a gurii lor, întinsă pe o coardă cu greutate, se târăe pe gropile de pe fundul apelor la adâncimi mari, iar cu marginea superioară plutesc la suprafața apei.

c) *Oriile*. Saci mari plutitori, purtați cu otgoane, cari pescuiesc cu curentul.

d) *Sacii de garduri*, cu cari se pescuiește la gura gardurilor. *Sârnicul, Sacul dela leasă* sau dela gura gardurilor sterpe, etc.

e) *Matița sau sacul năvoadelor*.

9. *Plasele simple*, cari încunjoară peștele și-l scot din apă apucându-l pe dedesupt ca o sită sau îl târăsc pe fund până îl scot pe mal. Plasele de mână, jegajnițele, voloacele, tifanele, crilele năvoadelor și toate plasele drepte de orice dimensiuni.

10. *Rețelele cari încurcă peștele în ochiurile lor*, fie că pescuiesc ca intrumente fixe, fie că sunt purtate cu sau contra curentului apei.

a) *Mrejele de pârae* cu 3 rețele, purtate pe o prăjină.

b) *Mrejele de baltă* cu o singură rețea; pescuiesc fixe, întinse pe prăjini sau suspendate cu plute, etc.

c) *Setcele, avele, cobcele, plavele, etc.* toate cu dimensiuni foarte mari; pescuiesc, fixe sau cu curentul, așezate vertical în apă și susținute cu plute dela marginea de sus, iar la marginea de jos cu plumburi.

d) *Trandadaiele*. O bucată de setcă cu 3 rețele întinse pe o ramă de 2 leățuri și la partea de jos pe o coardă pe care sunt înșirate oase de cal.

În aceste 10 categorii, cari sunt 10 tipuri fundamentale, se pot împărți toate instrumentele de pescuit ce le avem noi în țară. Din combinarea lor între ele și cu diferitele feluri de unelte și mijloace de ademenirea, adunarea și reținerea peștelui la un loc, se alcătuesc apoi toate instru-

mentele, aparatele și instalațiunile de prins pește cele mai rafinate și mai complicate ce le avem.

În capitolele următoare dar vom urmări, pentru toate categoriile de ape din țară și pentru toate categoriile de pești, instrumentele de cari pescarii noștri se servesc, numirile variate ce le-au dat și modul lor de funcționare, serviindu-ne în expunerea și rânduirea materialului, pe cât va fi cu putință, de clasificațiunile aci arătate.

PARTEA II.

DESCRIEREA SPECIALĂ A PESCĂRIILOR ȘI PESCUITULUI DIN APELE INTERIOARE ALE ROMÂNIEI.

A.

ELEȘTEELE.

Din descrierea generală a apelor din România, ce am dat-o în prima parte a acestei lucrări, s'a văzut că la noi lacuri adevărate — în felul lacurilor din Alpi sau al Balatonului — aproape nu sunt și că singurele ape stătătoare cari, prin mulțimea lor și prin suprafața lor totală foarte mare, merită a ne ocupa de ele — sunt eleșteele. În adevăr, la noi, încă din timpurile cele mai vechi — și mai cu seamă în Moldova — aproape pe fiecare moșie există câte un eleșteu care, pe lângă producția peștelui, eră necesar pentru adăpatul vitelor și pentru punerea în mișcare a morilor și a piuelor. Aceste nenumărate bazine de apă, presărate pe toată suprafața țerii, întrețineau nivelul apelor subterane mai ridicat și dădeau umiditatea necesară atmosferei în timpul secetelor, așa că potoliau arșița soarelui și înlesniau creșterea vegetațiunii. Numărul lor eră atât de mare, încât, adeseori, întregi pârae (ca d. ex., pâraul Bașeului, apa Mostiștei, etc.) erau transformate într'o serie de bazine, zise iazuri sau eleștee, cari se succedau și se scurgeau unul în altul. Unele din aceste eleștee au o suprafață foarte mare, cum sunt de ex. iazul Dracșanilor, de lângă Sulița, jud. Botoșani, care trece de 1.500 de hectare, iazurile dela Stiubeni, Haverna, etc., din jud. Dorohoiu, Snagovul de lângă București ș. a. m. d.; cele mai multe din ele însă sunt numai de câteva hectare.

Cantitatea totală de pește ce o produceau aceste eleștee eră atât de mare, încât îdestulă în totul necesitățile consumațiunii din interiorul țerii și numai arareori, numai la anumite zile de pește, se aducea, pe atunci, pește mai de valoare dela Dunăre.

Deși foarte multe din vechile eleștee — de când morile cu vapor au înlocuit morile cu apă — s'au secăt, pentru a se câștiga pământ de

arătură și pășune, totuș au mai rămas încă multe cari nu s'a putut secă și, de sigur, cu timpul multe din cele vechi vor trebui să se refacă la loc. Mai toate țerile au trecut printr'o perioadă asemănătoare, când toată lumea se grăbiă să-și sece eleșteele pentru a câștigă pământ de cultură, a cărui rentabilitate crescuse brusc; când însă, în urma progreselor pisciculturii intensive, s'a văzut că pământurile cari se pot transformă în eleștee, în afară de alte foloase, mai pot da și o rentabilitate cel puțin tot atât de mare prin cultura peștelui, atunci cu toții s'au grăbit să-și refacă eleșteele, construindu-le acum pe o altă bază, pentru a puteă corespunde cerințelor și procedelor pisciculturii moderne.

Aceasta s'a întâmplat în Germania de ex., cam pe la 1860, când deodată s'a răspândit strigătul: „*Wer Teiche hat, der behalte sie; Teiche sind Gold*“ («cine are eleștee, să le păstreze, eleșteele sunt aur»). De atunci, moșii întregi au fost acoperite cu apă și prefăcute în eleștee, producând crap acolo unde, înainte, se semănau cereale și se pășunau vite. Este dar sigur că și la noi urcarea prețurilor peștelui, prin corectarea râurilor și secarea bălților naturale, va face pe proprietarii noștri să-și reinființeze vechile eleștee, însă acum făcându-le sistematice pentru a puteă face în ele piscicultura sistematică după cerințele moderne ale științei.

Din toate acestea se vede așă dar marea însemnătate economică ce o au și vor avea-o eleșteele și necesitatea deci de a le da, în descrierea de față, o atențiune mai mare.

Descriind dar pescăria din eleșteele noastre, nu ne vom mărgini numai a arătă ce pești se găsec în ele și cum se prind ei, ci vom căută a arătă cât mai amănunțit și cari sunt factorii naturali de cari depinde puterea lor de producție, pentru a puteă ști eventual în ce mod putem să-i influențăm spre a sporî producția și rentabilitatea pescăriei din aceste ape. Vom căută dar, în cele ce urmează, a da mai întâiu, o descriere generală a condițiunilor naturale ale eleșteelor noastre, a hidrografiei lor, a faunei și vegetațiunii cu raporturile biologice dintre ele și mediu și dintre diferitele organisme între dânsese și apoi numai vom trece la descrierea pescuitului propriu zis, care aici e de o importanță cu mult mai mică față de celelalte ape din țară.

Voiu da aci această descriere mai amănunțită a părții naturaliste, deoarece ași dori, totodată, prin aceasta să arăt și în ce mod depinde producțiunea unei ape de condițiunile naturale fizice și biologice. Descrierea aceasta, dată la eleștee, unde vieța, deși intensă, este mai puțin specializată în anumite direcțiuni, ne va puteă servi în urmă spre a judecă mai bine — ținând seama de diferența în condițiunile naturale —

și condițiunile de producțiune ale celorlalte ape și, deci, și mijloacele de a le influență și modifică.

*
* * *

Noi avem, în România, după felul apei lor și după modul lor de alimentare, trei tipuri principale de eleștee :

1. Eleștee a căror apă provine din izvoare ;
2. Eleștee alimentate cu ape provenite din ploii și din topirea zăpezilor ; și
3. Eleștee artificiale, făcute prin închiderea cu *iezătură* a unei văi prin care curge un mic pârâu.

Cele două dintâi se numesc în Moldova și Bucovina : *heleșteu*, *hălășteu* și *ălășteu*, iar celor de al treilea li se zice *iazuri*.

În Muntenia însă *iaz* se numește o derivație dintr'un râu care duce la o moară, piuă, herestrâu, etc., cari în Moldova și Bucovina se numesc *gârla morii*.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE DIN ELEȘTEE ȘI INFLUENȚA LOR ASUPRA PRODUȚIUNII PESCĂRIEI DIN ELE.

Eleștee sistematice, situate pe malurile râurilor sau pâraelor și alimentate lateral cu apă din acestea, cum se fac astăzi în alte țeri pentru cultura intensivă a crapului, noi aproape nu avem.

După modul de alimentare cu apă a eleșteelor, variază întru câtva și condițiunile biologice din ele: în general *eleșteele alimentate din izvoare* au o temperatură mai constantă a apei, ea fiind în timpul iernii ceva mai caldă și vara ceva mai rece decât la celelalte eleștee din aceeași regiune; apa lor însă e mai puțin aerisită.

Eleșteele provenite din adunarea apelor meteorice într'o vale închisă — dacă nu sunt totodată alimentate și prin izvoare — au în general o apă foarte puțin oxigenată; pe fundul lor sunt întotdeauna materii organice în putrefacțiune, cari fac ca nomolul să fie acid și apa încărcată cu tot felul de gaze. Vegetațiunea și fauna de acî au mai mult caracterul de mlaștine.

Eleșteele alimentate de pârae, deși sunt mai expuse la potmolire, au o apă, din punctul de vedere chimic, mai curată și mai bine aerisită. Condițiunile biologice în ele sunt mai normale; ba chiar într'însele fiind în totdeauna un mic curent, acesta este foarte favorabil creării unor condițiuni biologice mai bune, atât din cauza oxigenării mai ușoare a apei cât și din cauza bogăției de substanțe nutritive pe cari le aduce în soluție sau în suspensiune.

În general însă cele mai multe eleștee au mai multe feluri de alimentare, iar cele provenite numai din ape meteorice sau cele alimentate numai din izvoare sunt foarte rari.

Afară de apă, factorii naturali cei mai de căpitenie de cari depinde în prima linie bogăția vieții dintr'un eleșteu și deci și puterea sa de producție de pește sunt: 1) *solul* pe care e așezat acel eleșteu și 2) *căldura cu lumina soarelui*.

1. Cu cât *pământul*, care constituie *fundul unui eleșteu*, este de o calitate mai bună, cu atâta și vieța ce se dezvoltă în acel eleșteu este mai bogată. Un pământ bun agricol, bogat în materii azotate, este

bun și pentru eleșteu, căci aceleași principii nutritive din pământ, cari prin agricultură se transformă în cereale, se transformă aici în acea microfloră și faună care, servind de hrană peștilor, dă o producțiune cu mult mai mare.

Un pământ slab și nisipos dă, și într'un eleșteu ca și în agricultură, o producțiune cu mult mai mică de organisme acvatice și deci de pește. De aceea chiar, în piscicultura sistematică modernă — ca și în agricultură — se pune azi un mare preț pe îngrășarea și corectarea naturii fundului eleșteelor spre a le spori astfel producțiunea.

Vieța dintr'un lac sau eleșteu deci depinde în totdeauna în prima linie de substratul geologic al acelei ape.

2. Intru cât privește *căldura și lumina soarelui*, acestea au de asemenea o influență capitală asupra dezvoltării vieții din eleșteu, căci numai grație lor materiile anorganice provenite din pământ pot fi asimilate de microflora acvatică și aceasta servește apoi ca bază pentru hrana tuturor celorlalte organisme acvatice ce trăesc și se dezvoltă aici.

Pentru ca vieța într'un eleșteu, sau în orice altă apă stătătoare să se poată dar dezvoltă în abundență, *trebuie ca acea apă să poată fi cât mai bine încălzită și luminată de razele soarelui*. De aici reiese însă că o serie de alți factori, cari permit căldurii și luminii solare să străbată cu mai multă sau mai puțină ușurință, pot avea o influență mare asupra productivității unei asemenea ape, și anume:

a) *Înălțimea deasupra nivelului mării și în general poziția geografică* are o importanță deosebită, căci eleșteele situate mai sus dispun de o cantitate anuală de calorii mai mică decât cele din regiunile joase; aceasta atât din cauza temperaturii mai reci a aerului cât și din cauza deselor schimbări ale timpului. De aceea și eleșteele dela munte, în cari se cultivă păstrăvi, produc pe unitatea de suprafață o cantitate de pește mai mică, chiar pe jumătate decât eleșteele din vale, în cari se cultivă crapi.

Pozițiunea geografică a lacului sau eleșteului are deci de asemenea o importanță principală pentru puterea de producție a acelei ape.

b) *Adâncimea eleșteului*. Cu cât eleșteul este mai adânc, cu atâta se încălzește mai greu și deci cu atâta și vieța se dezvoltă mai greu în el.

c) *Vegetația și în special flora litorală și asociațiunile de Phragmites, Scirpus, Typha*, (stuf, țipirig, papură) și altele, dacă ieau porțiuni mari, pot avea o foarte mare influență asupra capacității de încălzire a eleșteului, căci ele țin umbră și întuneric pe locul ce-l ocupă; pe de altă parte ele consumă substanțe nutritive din pământ spre a le transformă într'un material fără valoare în dauna microflorei care este baza hranei întregii faune a lacului.

Plantele submerse însă, și plantele cu foi plutitoare la suprafață, dacă nu sunt în cantități prea mari, pot avea o influență favorabilă asupra dezvoltării faunei.

d) *Imprejurimile eleșteului.* Terenurile încunjurătoare și modul lor de cultură, pădurile și arborii de pe maluri, aluviunile și alte materii ce se scurg în eleșteu, etc., toate acestea pot de asemenea influența considerabil în bine sau în rău dezvoltarea vieții organice în aceste ape.

Mai cu seamă un mic curent, care aduce apă proaspătă, este foarte favorabil dezvoltării producției, atât din cauza materiilor organice ce le aduce în suspensiune, și cari sunt o minunată hrană a crustaceelor din eleșteu, cât și din cauza influenței ce o exercită ele asupra fundului, înlesnind disolvarea materiilor nutritive aflate în el.

Astfel dar vedem că după pozițiunea geografică și geologică, după adâncime, natura solului și a apei, vegetație și natura încunjurătoare, etc., se schimbă și condițiunile naturale de existență a organismelor, și acestea pot influența asupra calității și bogăției faunei și florei din acea apă și deci asupra puterii de producțiune a pescăriilor din ea.

* * *

Eleșteele noastre sunt situate în general în regiunea șesurilor sau cel mult în regiunea colinelor, așa că pozițiunea lor deasupra nivelului mării nu este înaltă. În partea de jos a munților avem numai puține eleștee, și aceste sunt mai mici.

Adâncimea eleșteelor noastre de asemenea nu este mare, netrecând de obicei peste 2 m., așa că ele pot fi bine încălzite de soare.

În general eleșteele alimentate prin pârae au o adâncime mai mare în dreptul ieșăturii, iar la «coada lor», pe unde intră apa din pârâu, fundul este foarte ridicat prin materiile aluvionare aduse în suspensiune de pârâu. În această parte eleșteul este acoperit de o bogată vegetație de stuf (*Phragmites communis*), papură (*Typha latifolia*), țipirig, stânjinei, (*Iris pseudacorus*), rogozuri (*Scirpus*, *Carex*, *Juncus*) și tot felul de plante mlăștinoase.

În aceste stufării dela coada iazului se adăpostesc de obicei și fac cuiburile diferitele păsări acvatice ca: diferite specii de stârci (*Ardea cinerea*, *A. purpurea*, etc.), Boul Bălții (*Botaurus stellaris*), bătlanii (*Cormoranus corbo*), ș. a.

Pe marginile celelalte ale eleșteului se află mai puțin stuf și rogoz, dar mai cu seamă o serie de arbori, între cari diferite varietăți de răchită și salcie (*Salix alba*, *S. cinerea*, etc.).

La marginea dela iezătură, eleșteul nu are nici un fel de vegetație de stuf sau papură. Aici de obicei eleșteul are și scurgerea sa, care cele mai de multe ori duce la o moară printr'un canal special numit *Lătoc*. În interiorul eleșteului vedem apoi, din această parte, o suprafață mare de luciu de apă și mai în fund, între poienile lăsate de stuf, găsim eleșteul acoperit în timpul verii cu frunze mari de Nufăr (*Nuphar luteum*), Plutnițe (*Nymphaea alba*), *Hydrocharis morsus ranae*, Ciuline (*Trapa natans*), *Ranunculus aquatilis* și tot felul de asemenea plante cu frunze mari plutitoare.

În fine dacă observăm, în partea unde e luciul de apă, vedem plutind aproape de suprafață o mulțime de plante submerse ca: *Myriophyllum*, *Ceratophyllum*, *Chara foetida*, etc. și tot felul de plante acvatice pe cari poporul nostru le numește Cosor sau Brădiș, sau altele ca Pașa (*Potamogeton natans*, *P. crispus*, etc).

În fine în locurile unde apa nu se poate primeni ușor, găsim cantități mari de Alge filamentoase, numite de popor «mătasa broaștei».

După cum se vede dar, în fiecare eleșteu vegetațiunea formează diferite grupe și asociații și fiecare din ele adăpostesc o altă faună.

Întru cât privește *Fauna*, noi știm că în ori și ce eleșteu tipic putem deosebi: 1. o faună litorală, 2. fauna abisală și 3. fauna pelagică sau planctonul. Eleșteele noastre însă având o adâncime relativ foarte mică, fauna abisală este înlocuită cu totul prin fauna litorală care se întinde peste tot fundul lor.

În Plancton găsim de asemenea foarte mulți reprezentanți ai faunei litorale, cari duc timporal o viață pelagică în apropierea locurilor lor obicinuite de adăpost.

De altfel fauna litorală se mai întinde încă orizontal și pe o însemnată parte din zona pelagică, și aceasta din cauza plantelor submerse și a plantelor cu foi plutitoare, cari, ducând ele singure un timp îndelungat o viață semi-pelagică, adăpostesc pe ele un mare număr de animale litorale. În general însă, toate aceste animale cari trăesc pe plantele pelagice nu au o răspândire verticală mare, ele trăesc mai toate numai puțin sub suprafața apei; nu avem decât să ridicăm d. ex. o foaie de plutiniță (*Nymphaea alba*) sau de nufăr ca să vedem pe partea ei inferioară o mulțime de animale, reprezentanți ai faunei litorale.

Pe fundul apei și în mâl se găsesc numai câteva forme ca: diferite *Hirudinee*, *Alona*, diferite specii de *Cypris*, *Asellus aquaticus*, foarte multe larve de *Chironomus*, diferite specii de *Oligochaete*, ș. a. m. d.

Mâlul, îndată ce apa începe a se răci, și mai cu seamă în timpul iernii, servește ca adăpost și loc de hibernație pentru cele mai multe specii și ouăle lor. Pe fundul iazului găsim atunci *Gemulae* de Spongii, *Stato-*

Blaste de Bryozoari, *Ephipii* de Daphinii și tot felul de stări de hiberna-
țiune și de ouă de iarnă, ciste, etc., ale animalelor din eleșteu.

În mâl vedem hibernând chiar pești și mai cu seamă : linul, caracuda
și țiparul (*Cobitis fossilis*).

Cea mai bogată faună litorală însă se găsește pe stuful cu rădăcinile
sale dela marginea heleșteului. Aici găsim tot felul de larve de insecte,
viermi, briozari, spongii, din crustacei foarte multe cladocere și chiar
câteva ostracode. În locurile unde stuful e des, fauna e mai puțin bo-
gată, însă unde începe el a se rări, se înmulțesc speciile și individele,
iar unde dispar plantele cu totul, în apropierea lor găsim diferite forme
litorale, cari duc provizoriu o viață pelagică, cum sunt d. ex. diferite
Cladocere ca *Bosmina* și *Ceriodaphnia*, Rotatorii liberi (*Anurea*), etc.

Fauna pelagică se compune mai cu seamă din diferite specii de Crus-
tacei și Rotatori precum și din câteva specii de Infuzori și Hydrachne; în
totul însă planctonul în eleștee e mult mai sărac ca fauna litorală, care
aici e cea predominantă.

Planctonul se întinde orizontal peste tot cât apa are o adâncime de
cel puțin un metru. Această faună suferă mult din cauza furtunilor și
valurilor și de aceea în apropierea malurilor este mai rară. În direcția
verticală planctonul este supus la mișcări periodice, cari variază între
zi și noapte și după modificările temperaturii apei și a aerului.

Stăpânii de peste toată viața din heleștee sunt însă *peștii* cari trăesc
aici, căci acestora la urma urmei le servesc ca hrană, direct sau indirect,
toate organismele din eleșteu; după cantitățile de hrană organică dar
ce se găsește în eleșteu, putem conchide asupra puterii de producțiune
a pescăriilor din ele.

Dintre *pești*, în eleștee, trăesc : crapul, știuca, caracuda, linul, roși-
oara, ochiana, bibanul, țiparul, *Gasterosteus platygaster*, *Rhodeus ama-
rus*, câte odată—și numai în eleșteele mari— : șalăul, plătica, ș. a. m. d.

În privința modului lor de hrană aceștia se împart în : *pești răpitori*
(știuca, bibanul, *Gasterosteus* și șalăul). 2. *pești erbivori* (roșioara și
ochiana) și 3. *pești cari ca pui mici se hrănesc cu plancton, iar apoi cu
crustacei și larve de insecte* (crapul, linul, caracuda).

Mai toate aceste din urmă specii, și în special crapul, nu pot mânca
decât atâta timp cât temperatura le e favorabilă ; îndată ce prin No-
emvrie apa devine mai rece, ei mănâncă tot mai puțin ; de aceea tocmai
apele noastre sunt superioare altora mai dela Nord, din cauză că aici
căldura ține mai mult timp, deci crapii dela noi pot crește mai tare
decât cei din eleșteele din țerile mai dela Nord.

Pe această diferență între mobul de hrană al diferitelor specii de
pești cari populează un eleșteu, este tocmai bazată piscicultura modernă

în eleștee (cum sunt d. ex. pisciculturile mari de crapi), cari cruță specia pe care vor s'o cultive, distrugându-i dușmanii și în special concurenții ei la hrană.

De o deosebită importanță, pentru vieața din eleșteu în general și pentru piscicultură în special, este și fauna animalelor respiratoare de aer din împrejurimile eleșteelor și din regiunea stufului său. În afară de faptul că multe mamifere (Vidra, Jderul de baltă, șoarecii și guzganii de baltă, etc.), mai toate pasările acvatice din coada iazului și cele ce umblă pe malurile sale, broaștele, etc., se hrănesc aproape exclusiv cu animale din eleșteu—fiind dușmani direcți ai peștilor sau cel puțin concurenți la hrană—, apoi ele mai au o importanță pentru popularea acestor ape, și iată cum: pe picioarele pasărilor acvatice se prind tot felul de ouă și pui de diferite animale, statoblaste, gemule, etc. și tot felul de stadii de rezistență ale acestor animale și toate acestea sunt transportate astfel la distanțe mari, mai cu seamă de pasările migratoare. Cu modul acesta dar, se tinde a se uniformiza faunele tuturor eleșteelor, introducându-se din unele în altele reprezentanții ce lipsesc.

Din această scurtă schițare asupra vieții dintr'un eleșteu, vedem că asemenea studii pot să ne conducă la rezultate practice foarte importante, arătându-ne care este puterea de producție a pescăriilor sale. În tot cazul numai pe baza unor asemenea studii putem să ne dăm seamă de puterea de producție a unei ape și deci de șansele pe cari le-am avea dacă am voi să începem o piscicultură în ele.

PESCUITUL IN ELEȘTEE.

După ce am arătat cari sunt factorii de cari depinde puterea de producție a unui eleșteu și în ce mod se dezvoltă vieața în el, să căutăm acum a arăta ce pescărie avem în eleșteele noastre astăzi, în ce mod se exploatează ea și cu ce instrumente se prinde peștele. Pentru aceasta voi lua două tipuri caracteristice, și anume:

1. Un mic eleșteu care poartă o moară, astfel cum sunt în Moldova aproape pe fiecare moșie, și
2. Ezerul Snagovului din jud. Ilfov, care este un eleșteu mare și bogat în pește.

I. Eleșteele mici.

Eleșteul nostru, pe care îl alegem ca tip al micilor eleștee, are o suprafață de câteva hectare; el e făcut pe albia unui mic pârâu care izvorește dintr'o pădure din sus și merge încet la vale pentru a se vărsa într'un râu. (Fig. 6). Forma eleșteului este triunghiulară, cu vârful la deal (la coada iazului) și cu baza la iezătură. Iezătura (Zăgazul în Muntenia), este un baraj mare de pământ—susținut uneori de piloți cu impletituri de nuele—care trece perpendicular peste albia pârâului, formând o stavilă pe întreaga vale. Lățimea iezăturii, deasupra, e ca de vreo patru metri, așa că peste ea trece un drum pe care merg carele spre pădurea alăturată. Pe amândouă marginile drumului sunt plantate sălcii ale căror rădăcini întăresc iezătura și mai mult.

În apropiere de unul din capetele ei, iezătura este de obicei străbătută de un canal numit *Lătoc*, împărțit în 2 sau 3 uluce—sau canale mai mici, căptușite cu scânduri—din cari unul sau 2 conduc apa din el și o lasă să cadă peste roata morii care e alături, iar celălalt servește pentru scurgerea peste plinului de apă din iaz când stă moara; peste acest canal trece un pod de scânduri.

Un al doilea canal mai mare, dela mijlocul iezăturii, numit *Opust*, care servește la scurgerea iazului și care e podit jos, este închis, la gura sa dinspre iaz, cu un *stăvilar* de scânduri, zis *Stavilă*. Stăvilarul se deschide ridicând treptat câte-o scândură din cele două jghiaburi laterale în cari se mișcă ele și cari țin capetele scândurilor (2 lemne groase

Fig. 6. Un tip de mic eleșteu (iaz cu moară) din Moldova de sus.

ulucite numite *Hamzauri*). După cum scade nivelul apei din eleşteu, se scoate treptat câte-o scândură dela stăvilă. Când nivelul ajunge prea jos şi moara nu mai are apă destulă ca să poată umbla, se închide stăvilă cu totul şi se aşteaptă până aduce pârâul apă proaspătă. La alte eleştee mai mari «stăvilă» dela opust se face mai sistematic, constând dintr'un oblon mare, care se ridică în sus cu lanţuri.

Opustul ca şi lătocul au gurile lor dinspre iaz lărgite în formă de pâlnie şi căptuşite de o parte şi de alta cu scânduri numite aripi. În iaz gura opustului e încunjurată de un perete circular de pământ (colacul din faţa opustului), iar gura lătocului are aici un fel de podeală numită Zimţi. Dacă iazul nu are opust, atunci, când vrea să-l scurgă, face o ruptură provizorie în iezătură numită *Poduşcă*, pe care apoi o astupă la loc.

Adâncimea eleşteului cea mai mare este sub iezătură, pe la mijlocul ei (în vechea albie a pârâului); aici ajunge ea a fi peste doi metri, ba chiar într'un loc este o groapă mare, zisă bulboana, care a fost anume săpată ca să poată iernă peştele într'insa. Toată partea aceasta a iazului de lângă iezătură este luminiş de apă curată, fără buruieni; numai plantele submerse — brădiş, ş.c.l. — se văd în apă şi se încurcă de prăjină când se trece cu ciobaca peste ele. La poalele iazului însă, şi la partea sa din susul apei, el este foarte puţin adânc şi plin de stof, papură şi tot felul de rogozuri; prin acest stof conduce un drum cu luminiş de apă, care este mai adânc şi arată un mic curent : acesta este vechia albie a pârâului prin care vine apa în eleşteu. La vârful său din deal, eleşteul este cu totul potmolit şi are o vegetaţie de mlaştină.

Înainte, eleşteul acesta eră mai adânc şi aveă o suprafaţă mai mare; acum însă, de când pământurile dimprejurul său au fost arate, fiecare ploaie aduce nomol într'însul şi-l astupă, iar pârâul, la fiecare puhoiu, vine încărcat cu pământ şi-l potmoleşte tot mai mult, aşă că, la coada sa, uscatul înaintează, văzând cu ochii, în iaz. De când cu aceste potmoliri continue şi peştele s'a împuţinat tot mai tare şi mai cu seamă crapul care nu mai are locuri bune de bătaie ; numai carasul şi linul rezistă mai bine şi la nomol.

Peştii ce se găesc în acest eleşteu sunt : crap, caras, lin, ştiucă, costruş, (*Perca fluviatilis*), ocheană, chişcari (*Cobitis fossilis*), zvârlugă, porcuşori, raci, scoici şi peşti ţigăneşti adică tot felul de specii mici de peşti ce nu cresc, ca *Gasterosteus platygaster*, *Rhodeus amarus*, etc.

* * *

Pescuitul acestui iaz se face în felul următor : în tot timpul anului, când proprietarul are nevoie de peşte pentru masa sa, pune de-i prinde

cu instrumente mici de mână, «de un borș», sau câte un lin, etc.; copiii de țărani prind și ei adeseori, cu undița, coștruși și ocheană, iar femeile prind cu mâna raci și scoici. În posturi, în timpul treeratului și toamna se trage de câteva ori cu «volocul» și se scoate mai mult pește. La fiecare trei ani, în fine, proprietarul vinde peștele din iaz la un negustor—de obicei un Evreu—dela oraș. Acesta vine toamna cu instrumentele sale, scurge mai întâiu iazul cât se poate mai tare (lasă moara să macine tot timpul și dă drumul și la stăvilă), pentru ca tot peștele să se concentreze în partea adâncă de lângă iezetură, de unde îl scoate apoi cu ușurință. Instrumentele întrebuințate sunt cele mai simple posibile și nu au vreun interes deosebit, nici măcar etnografic, căci pe aici nu sunt pescari de meserie, ci numai acești negustori evrei cari rătăcesc dela un eleșteu la altul.

De altfel în nici o țară, instrumentele de pescuit dela eleștee nu prezentă nimic interesant, căci pescuitul aci se face cu mult mai mare ușurință decât în apele naturale, deoarece la eleștee putându-se scurge apa după voință, peștele se culege mai mult decât se pescuește. Nu vom da dar o descriere mai amănunțită acestor instrumente, ci ne vom mulțumi numai a le pomeni pe scurt:

Undițele; de aceste se servesc numai copii de țărani și sunt, în cazul cel mai bun, niște cârlige făcute de Țigani — adeseori numai niște cuie sau ace cu gămălie îndoite, sau o bucată de sârmă ascuțită la un capăt—legate cu o ață lungă de o prăjină și, în loc de plută, prevăzute cu o bucată de strujeni de păpușoi sau de măduvă de soc.

Racii se culeg cu mâna.

Singurele instrumente mai bune — cu cari se pescuește pentru curtea proprietarului — sunt coșurile de mlajă, Vârșă, Napatca sau Crâșnicul, Cotețele și Ciorpacul.

Coșurile de răchită sau Coșurile de mlajă. (Fig. 7). Aceste au gura răsfrântă ca la vârșe, iar la capătul celălalt, care e ascuțit, au o gură mai mică astupată cu un «șumuilog de paie», prin care se scoate peștele prins. Coșul este străbătut de o prăjină ascuțită jos, cu care se infinge pe fundul iazului. Gârliciul coșului este uns cu mămăligă.

Coșurile se pun seara — mai cu seamă când e vremea a ploaie și furtună și peștele iese din ascunzătorile sale — și se scot dimineța. Așezarea lor se face cu o «ciobacă» de scânduri (Fig. 6) sau scobită dintr'un buștean (Fig. 8) și mânată cu o prăjină (Drug). Coșurile sunt impletite din mlajă sau pe unele locuri chiar din nuelușe de pelin.

Vârșă. Aceasta se aseamănă cu coșul, numai că ea are forma conică și în loc de a fi îngrădită este făcută din mlajă impletită cu câteva rânduri de papură. Gârliciul ei se unge de asemenea mămăligă canadă. Ea se pune la

fund îngreuiată cu o piatră și legată, cu un gânj sau cu vre-o sfoară, dela mal.

Napatca sau Crâsnicul. Acesta este acelaș instrument care se întrebuințează și în apele curgătoare, adică constă dintr'o plasă pătrată (cam de 1.5 m. pe lature) întinsă de capetele a 2 cercuri de nueă încrucișate. La locul unde se încrucișează cele 2 cercuri se leagă o coadă, care este o prăjină lungă de 3—4 m. Pe fundul plasei se pune o

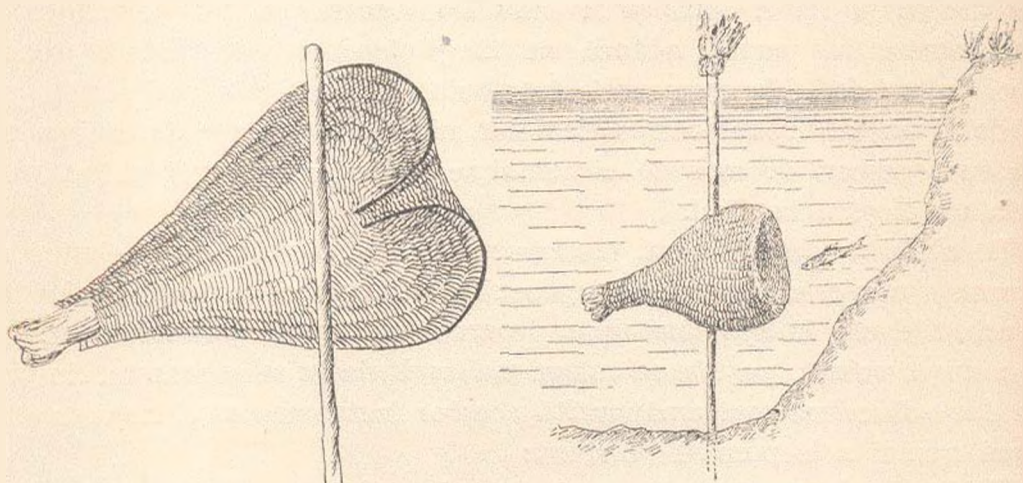

Fig. 7. Coșul de Mlajă dela eleștee.

piatră — ca să-i facă un burduf sau «pânțece» în formă de sac — și o bucată de mămligă ca nadă. Cu ea se pescuește de pe malul iezăturii, unde apa e mai adâncă, însă se întrebuințează rar. Unui crâsnic mic cu pânza mai deasă îi zice *Ceorpac* și e instrumentul cu care pescuesc adeseori femeile pe marginea iazului (Fig. 9).

Cotețele. Acestea se fac din stuf împletit numai cu papură. Ele au forma cea mai simplă, de inimă, cu o singură cameră numită în Moldova

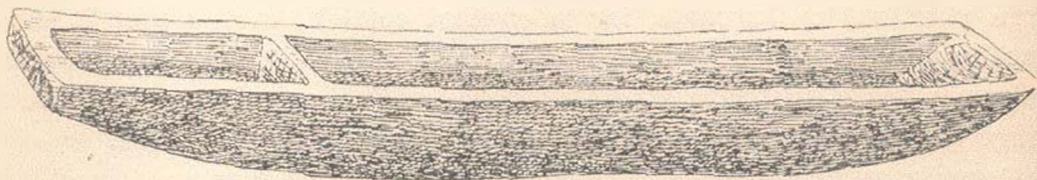

Fig. 8. Luntre (Ciobacă) scobită dintr'un buștean; dela heleșteul dela Mogoșoia.

de sus Burduf și un singur Gârliciu sau «Limbă»; cele mai multe au o aripă sau plasă. În eleștee se fac așa zisele *cotețe lipovenesti* cari sunt 2 cotețe așezate la oarecare distanță unul de altul cu gârlicele față în față și cu o singură aripă care merge din gârliciu în gârliciu. Când se așează însă cotețele pe pârâu sau în gârla

prin care curge apa dela moară, atunci se fac așa zisele *Cotețe țesute*, adică transversal peste albie se face un gard din aripi care merge în zig-zag, iar la colțuri se pun față în față cotețe. Minciocul cu care se scoate peștele se numește *Meredeu*. Cotețele în iaz se fac numai la marginea stufăriei.

Volocul. Acesta este o plasă de mână de vreo 10 m. lungime și 1 m. până la 2 m. lățime; el are două bețe numite «Hadaragi» la capetele sale și este purtat de doi oameni cari îl țin de ele. Fringhia de sus care are înșirate pe ea bucăți de plută se numește *Plută*, iar cea de jos cu bucăți de fier se numește *Coardă*.

Acestea sunt singurele instrumente cu cari se pescuește, de obicei, în aceste iazuri; numai la iazurile mai mari se întrebuințează și o vârsă de plasă, cu trei sau cinci cercuri și cu aripe, numită în Moldova *Ietere* sau *Ietre* (a se vedea descrierea și Figura ei la pescuitul în râuri).

Când se pescuește iazul odată la trei ani, atunci vine «pescarul», care este un Evreu negustor de pește din oraș și care are «năvodul»

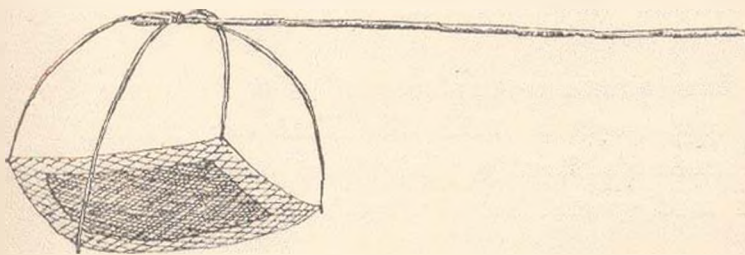

Fig. 9. Napatca sau Crâșnicul (Cristaș) de eleștee.

său pe care-l speculează. Navodul acesta, însă, nu este întotdeauna un năvod adevărat, ci cele mai de multe ori un voloc mare (40—50 m. lungime), fără sac, cu plumbi sau mutelci de fier la *coarda* de jos, iar la capete are câte un hadarag. Cu volocul acesta încunjoară peștele, adunat în puțină apă ce rămâne după scurgerea iazului și-l trage la uscat; de aici îl ridică cu ciorpacul (zis aici *Meredeu*) și-l pune în «panere de răchită» pe cari «pescarul» le încarcă într-o «cotingă», împreună cu instrumentele sale de pescuit și pleacă înapoi la târg. Cantitatea de pește scoasă este, în general, relativ destul de mare.

La iazurile mai mari se pescuește, atât toamna cât și iarna pe sub ghiață și cu năvoade adevărate cu «Matită». Și acestea aparțin tot unui negustor de pește din oraș, care are un năvod sistematic și pescuește cu el cele mai multe iazuri din județ, pe cari le arendează plătind peștele ce-l scoate după cantitate. Prin ajutorul acestui năvod, care reprezintă un capital de vreo mie de lei, el își constituie un fel de monopol

asupra peștelui de pe piața din acel oraș, pe care-l vinde apoi cu prețurile cari voește.

Năvoadele acestea pot avea uneori o lungime până chiar aproape de 200 m. și o lățime de 4—5 și chiar 6 m. Fringhia de jos («Coarda») nu are greutate. Năvodul se trage la mal și se scoate fără șufane, ținându-se coarda la pământ numai cu piciorul, așa că cei 2 șufanari se numesc aci *Călcători*. Lemnul care plutește și ține gura matitei deschisă se numește aci *Prust*. Frânele năvodului se numesc aci *Căpestre*. Iarna la pescuitul cu năvodul pe sub ghiață se fac *Copci* sau *Prođuște* cu 2 instrumente de fier numite: *Țiul*—un fier în 4 muchii cu coadă de lemn și la capăt ascuțit numai dintr'o parte, ca o daltă—și *Ghniul* care seamănă cu celalt, însă e ascuțit ca un topor pe amândouă părțile. «Igliță», cu care se trec dela o copcă la alta frânghiile năvodului pe sub ghiață, se prinde cu o «Cange» de fier cu coadă de lemn, care seamănă cu *Rașca dela Dunăre*.

«Luntrele» sau «Ciobacele» dela eleșteele din Moldova au o formă triunghiulară și se deosebesc la ele următoarele părți: *Chiscul* (vârful), *Fundul*, *Doagele* (lăturile), C... sau dinapoia luntrii și *Drugul* sau prăjina.

Cam în felul acesta se exploatează și se pescuiesc, după vechiul sistem, mai toate eleșteele mici din Moldova; numai la eleșteele dela *Stiubeeni*, unde s'a făcut o piscicultură sistematică de crap, amenajându-se în mod special iazurile, se face o exploatare mai rațională.

II. Eleșteele mari.

Pentru a da o idee despre pescăria și pescuitul din aceste eleștee, vom alege ca tip eleșteul mare zis «Balta Snagov» din județul Ilfov.

Dacă în exemplul de mai sus am văzut un tip de pescăria cea mai simplă posibilă și un pescuit foarte puțin interesant, aci vom vedea o veche gospodărie românească, care formează tranziția dintre eleștee și lacuri și un pescuit făcut de pescari de meserie, cu instrumente speciale pentru diferitele categorii de pești, având forme interesante, unele moștenite din moși-strămoși, iar altele aduse dela bălțile Dunărei încă din vechime și localizate aici.

Snagovul este una din apele cele mai mari din interiorul țerii, care are o suprafață relativ foarte mare și o adâncime considerabilă, așa că prin aceasta el se aseamănă în totul unui lac, din care cauză i se și zice lacul «Snagov». Prin modul său de alimentare și prin iezătura sa, el este fără îndoială un eleșteu; totuș, din cauza suprafeței sale mari și mai cu seamă a adâncimii, cât și din cauza legăturii ce o are cu râul *Ialomița* la apele mari, exploatarea sa nu se poate face ca la eleștee,

ci ca la lacurile mari și adânci sau ca la bălți. În adevăr, ceea ce caracterizează un eleșteu, din punctul de vedere al pescăriei, este că apa sa poate fi scursă oricând și peștele se prinde astfel cu multă ușurință. Aici la Snagov însă, nivelul nu se poate scădea niciodată și apa fiind adâncă, peștele își are ascunzătorile sale, așa că pescuitul e cu mult mai greu și mai costisitor. De asemenea într'un eleșteu proprietarul își poate pune orice specii de pește îi place și astfel își poate regula felul producției după plac și după rentabilitate; în Snagov însă, — ca în toate lacurile și bălțile naturale — omul nu-și poate alege ca să cultive speciile de pești cari îi convin, ci trebuie să se mulțumească cu cele ce trăesc și au trăit întotdeauna acolo.

Măsurile dar, cari se pot lua pentru sporirea producției în asemenea ape, sunt cu mult mai grele și mai puțin eficace, iar o cultură intensivă, ca în eleștee, este aici imposibilă. Ceea ce se poate însă face, este să se introducă o exploatare rațională, bazată pe cruțarea puilor și a speciilor de valoare și pe sprijinirea lor în lupta pentru existență în contra peștilor răpitori și peștilor de mică valoare, cari le fac concurență la hrană. În cazul numai când asemenea măsuri n'ar da rezultate destul de bune, s'ar mai putea încerca și cu repopulări pe cale artificială pentru unele specii de valoare, cum e, de ex., șalăul, sau cu aclimatarea unor specii nouă mai rentabile.

Cu mult mai interesant însă decât sistemul de exploatare este aici modul cum se face pescuitul. Aici, fiind un lac mare și bogat în pește, ș'a dezvoltat, de mult timp încă, o clasă întreagă de pescari de meserie, cu tradițiile și obiceiurile lor de multe generații. Peștele prinzându-se aici cu greutate, din cauza apei adânci, ei au fost nevoiți a inventa tot felul de instrumente complicate și a adapta vechile instrumente, sau instrumente nouă aduse dela Dunăre, la condițiunile speciale ale acestor ape, pentru ca astfel să poată ademeni mai bine peștele și să-l scoată din ascunzătorile sale, spre a-l prinde.

În Snagov trăesc următoarele specii de pești, cu următoarele numiri populare locale: *Crap*, *Știucă*, *Somn*, *Șalău* (*Lucioperca sandra*), *Biban*, *Ochiană* (*Scardinius erythrophthalmus*), *Bălos* (*Leuciscus rutilus*), *Țârâitori* (*Alburnus lucidus*), *Țârâitori corciomani cu bălos* (*Alburnus lucidus* × *Leuciscus rutilus*), *Ghelmez* sau *Moș* (*Acerina cernua*), *Rinchiță*, zisă și *Pleavă* sau *Pleavă de neam* (*Leucaspius delineatus*), *Boarcă* (*Rhodeus amarus*), *Lin*, *Caracudă*, *Plătică* și *Raci*. Se mai zice aci *Plevușcă* și *Sirmuliță* la tot peștele mic care se prinde în cantități foarte mari și care se compune, mai cu seamă, din următoarele specii: *Boarcă*, *Pleavă de neam* (*Leucaspius*) și pui de *bălos* (*Leuciscus*). Această *plevușcă* este foarte apreciată de consumatori și are aici o însemnătate relativ mai

mare comercială decât la alte pescării. Ea servește mult și ca hrană peștilor răpitori.

După cum vedem, aici avem o ichtiofaună cu totul diferită de aceea a unui eleșteu, asemănându-se așa dar, și prin aceasta, mai mult cu bălțile naturale și lacurile litorale decât cu eleșteele propriu zise. Această diferență faunistică se explică și prin aceea că Snagovul, la ape mari, comunică cu râul Ialomița, de unde i-au venit speciile de pești ca somnul și șalaul.

Din punctul de vedere comercial și, mai cu seamă, al capriciilor consumatorului, se bucură, în București, de un deosebit renume următoarele specii dela Snagov : șalaul, țărâitorii, plătica («plătica de Snagov») și racii, iar la vadul bălții : plevușca («borș de plevușcă»).

O însemnătate mare, pentru producția și venitul acestor bălți, o au racii cari erau foarte numeroși, însă, din nenorocire, în anii din urmă, au început și aici să piară.

* * *

Pescuitul în Snagov se face în următoarele moduri și cu următoarele instrumente :

1. Inchisori cu garduri și cotețe.

Snagovul nefiind alimentat în permanență cu pește—ca bălțile Dunărei—din vreun râu, ci el având producția sa proprie, aici nu este nevoie de a se închide peștele cu garduri ca să nu fugă; totuș, el are, pe la marginile sale, o serie de intrături în uscat—ca niște fiorduri—numite *Coadele Snagovului* (Coadă-Cățelului, Coadă-Linții, Coadă-Izvoranilor, etc.). Aceste coade sunt probabil vechi văi de eroziune și guri ale unor pârae ce conduceau aici pe când lacul avea un nivel mai jos. În aceste «coade» se retrage adeseori peștele și pescarii pândesc momentul spre a le închide la gură cu garduri de trestie; la gardurile ce le fac, ei pun apoi cotețe cu gura de intrare dinspre coadă, așa că peștele când vrea să fugă înapoi în lac, intră în coteț (Fig. 10 c).

Cotețele (Fig. 10 a și b) sunt de stuf, împletit cu papură la 5 sboiuri—adică cu 5 rânduri de împletitură—; forma lor însă diferă mult de a cotețelor din bălțile Dunărei. Ele constau din două camere: una mare, numită *Rotin* (oborul dela alte cotețe) și alta numită *Cotețul prinzător*, în care se prinde peștele. Intrarea în rotin nu are însă, ca la cotețele dela Dunăre, o limbă, ci ea se face tăindu-se una sau două trestii dela nivelul apei și scoțându-le afară, așa încât partea de sub apă prezentă, la

mijlocul rotinului, o deschizătură îngustă prin care poate intra pește în el. Gura cotețului prinzător, însă, este provăzută cu limbă, ca la Dunăre, așa ca peștele intrat să nu mai poată ieși.

Pe unele porțiuni ale Snagovului se fac și șire lungi de cotețe legate între ele unele de altele prin aripele lor, astfel că peștele care scapă de unul intră în cel de alături și a. m. d.

Aci se mai fac și un fel de cotețe fără limbă, numite *Horeț*; acestea însă nu prind peștele, ci sunt un fel de Juvelnice cari servesc numai pentru a păstra peștele viu, până când pot să-l transporte la piață (Fig. 10 e).

2. Vârșele.

Vârșele dela Snagov se aseamănă foarte mult cu vârșele de plasă sau Vintirele dela bălțile Dunărei, numai că cercurile lor sunt mai dese. Ele

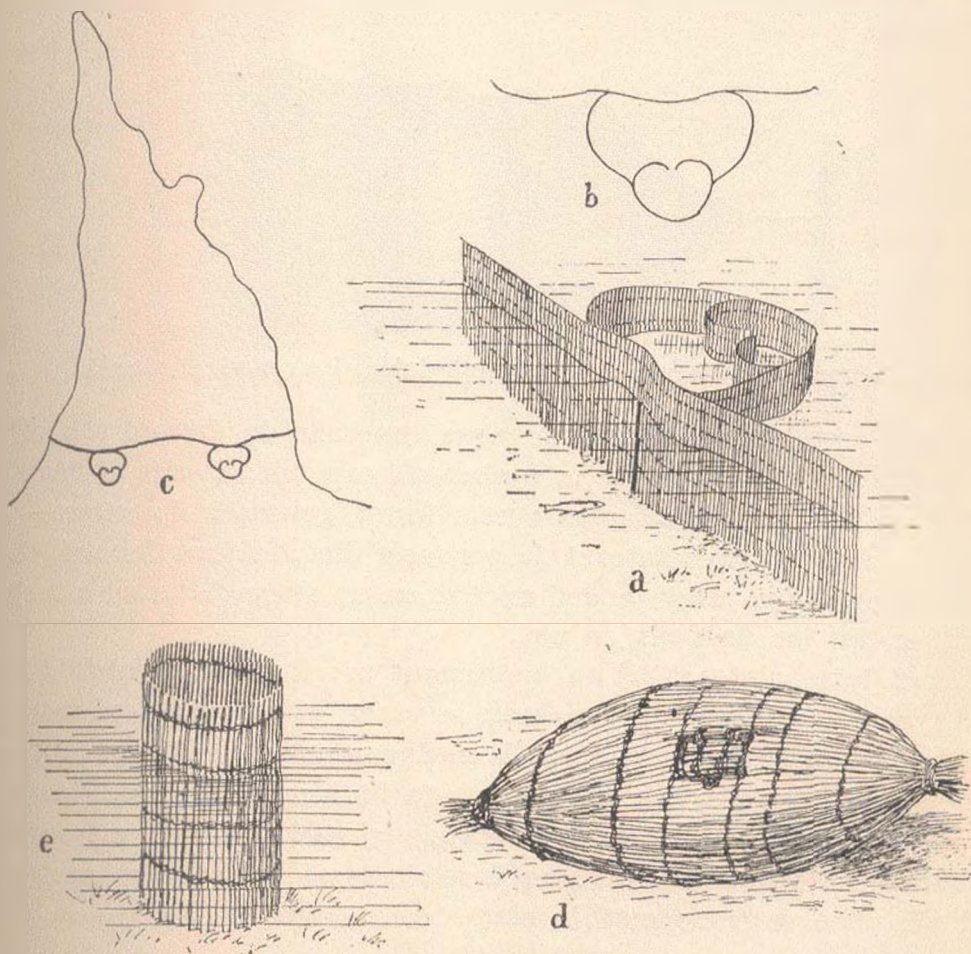

Fig. 10. Pescuitul cu Cotețele la Snagov; a și b. Un gard de trestie cu Coteț; c. Coadă bălții închisă cu un gard de trestie și 2 cotețe; d. Vârșă de rechită pentru depozitat racii vii; e. Un Horeț.

sunt cu cinci cercuri și două gârliciuri — unul ce conduce din afară în vârșă și celălalt din camera din față în cea din fund — și cu o singură aripă (Fig. 11 jos).

Aici se mai întrebuințează încă un fel de vârșe duble (Fig. 11 sus), cari nu sunt decât două vârșe obișnuite, legate între ele printr'un canal lung comun, care servește la amândouă ca aripă pentru a minți peștele și a-l face să intre în ele. În Snagov neexistând nici o urmă de curent care să ademenească peștele să meargă într'o singură direcție — ca la bălțile Dunărei — aceste vârșe duble sunt aci foarte nece-

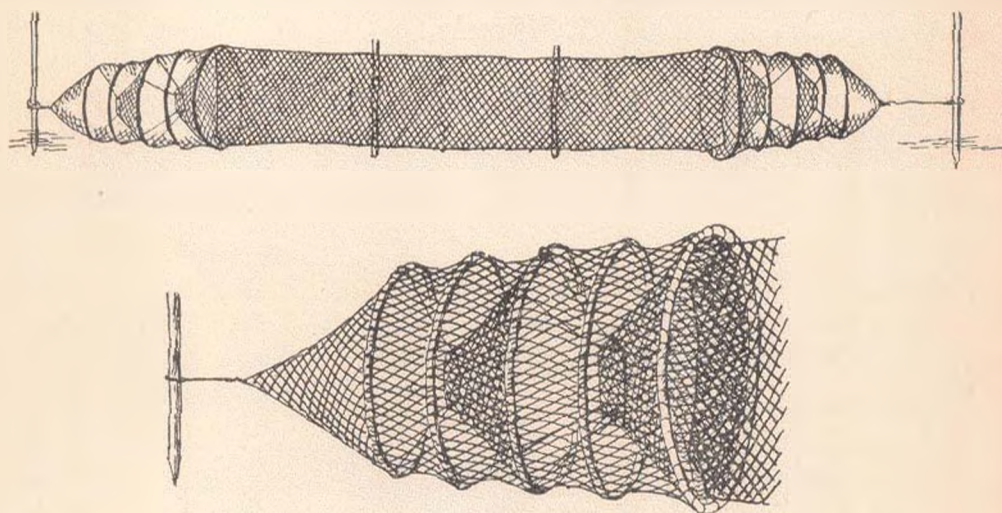

Fig. 11. Vârșă dela Snagov; sus: o vârșă dublă; jos: o vârșă simplă.

sare, căci peștele care întâlnește plasa canatului în drumul său, ori în ce direcție ar lua-o, găsește la amândouă capetele ei câte o vârșă în care se prinde. De altfel aceasta este forma generală de vârșe — sau letere — care se întrebuințează la eleșteele din Moldova, numai că la acelea aripa dintre vârșe e mai mică și are un singur băț, care o susține la mijloc, în loc de două ca aici.

Se mai întrebuințează aci un instrument numit *vârșă de răchită* (Fig. 10 d.), care însă nu este în realitate o vârșă, ci numai un coș mare de lozii de răchită, îngustat și legat la amândouă capetele sale și provăzut cu o portiță la mijloc, prin care se poate băga mâna. Aceasta chiar nici nu este un instrument de prins peștele și nici nu are măcar vreo asemănare cu vârșele, ci este un juvelnic mare în care se păstrează racii vii, până se transportă la piață.

3. Instrumentele cari înțeapă peștele.

a) Ostiile pe cari le-am găsit la Snagov sunt furci cu trei, patru și cinci dinți și fiecare dinte este provăzut cu câte una sau două, «urechi» zise

aci și «limbi» (Fig. 12). Cu ele se pescuește mai mult numai iarna sub ghiață și rareori la Cocioace.

b) Undița. Aceasta este o undiță ordinară legată cu ață și suspendată de o prăjină. Ea nu are nici o importanță, nici ca formă—căci sunt undițe obișnuite, cumpărate din comerț sau făcute de fierari — și nici ca întrebuințare, căci de ele se folosesc numai copiii pentru a pescui pești de mică valoare și mai cu seamă Răspăr.

c) Năluca (Fig. 13) este un fel de undiță făcută din metal turtit

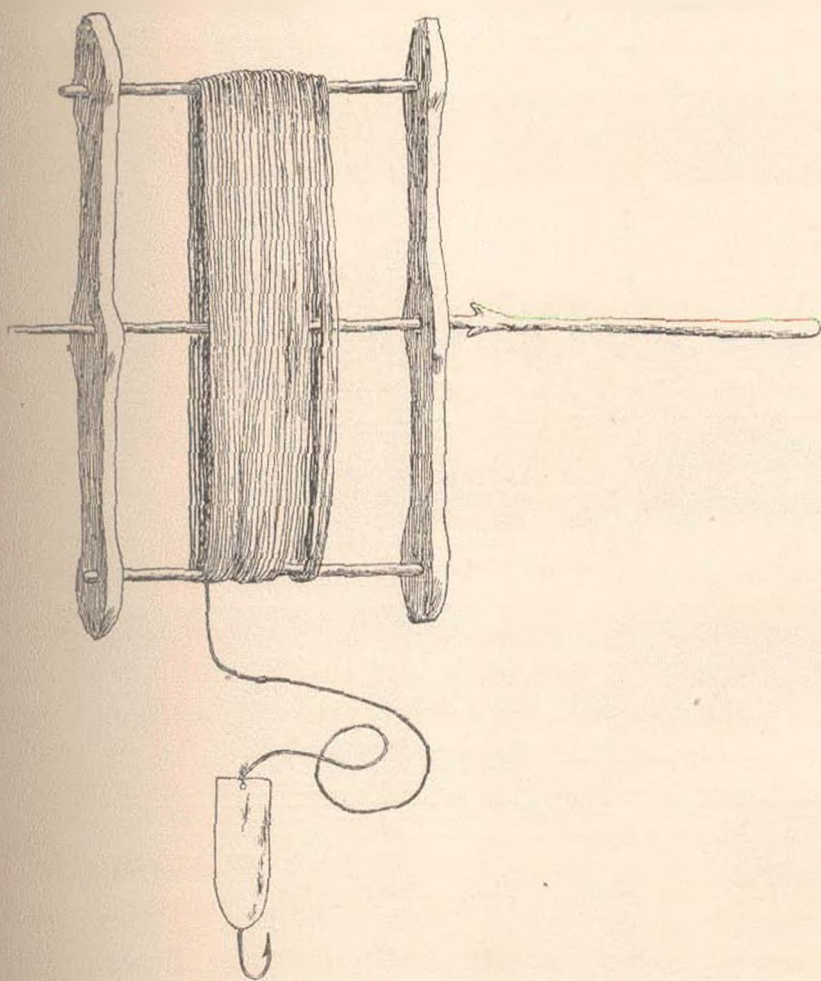

Fig. 14 a. Târtoarea ($\frac{1}{3}$ din măr. nat.).

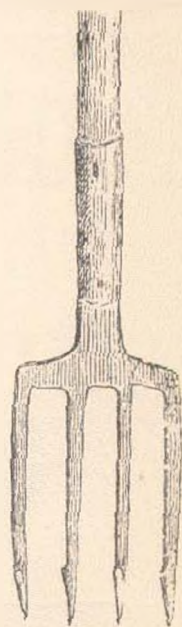

Fig. 12. Ostia.

Fig. 13. Năluca.

(d. ex. un gologan de cupru), care are la un capăt o gaură de care se leagă ață, iar celălalt capăt este prelungit într'un vârf ascuțit și îndoit în sus ca la undiță. Năluca este bazată pe principiul că unele corpuri strălucitoare, purtate prin apă, atrag, prin reflexele ce dau, anumiți pești ca d. ex. știuca. Ea are o ață scurtă pe care o ține în mână și «o joacă» mereu în apă. Se întrebuințează iarna, la copcă, sub ghiață.

d) **Târîtoarea.** Aceasta este o undiță mare, a cărei porțiune îndoită este îmbrăcată cu o placă lată și strălucitoare de cositor; ea este, deci, bazată pe acelaș principiu ca și năluca și servește exclusiv la pescuitul știucei. Această undiță e legată cu o ață foarte lungă, înfășurată pe o «depănătoare» (Fig. 14 a) de lemn cu mâner, pentru a se desfășura cu ușurință, când îi dă drumul în apă. Cu târîtoarea se pescuește numai pe la mijlocul lacului, la apă adâncă. Când e la pescuit, pescarul stă în picioare, mânănd luntrea, și ține ața — trecând-o mai întâiu pe după ureche — în dinți; astfel, el simte îndată ce știuca a apucat de târîtoare și smuncește cu putere de ață ca să intre bine undița în gura ei (Fig. 14 b).

Fig. 14 b. Pescuitul cu Târîtoarea la știucă.

e) **Cârligele.** Acestea sunt o serie de undițe de toate dimensiunile, legate fiecare cu câte o sfoară de 70—80 cm. și atârinate fiecare la o distanță de vreo 50 cm. una de alta pe o coardă lungă (Fig. 15). Această frânghie lungă cu cârligele atârinate de ea se așează în apă, suspendată la amândouă capetele ei de câte o prăjină lungă, înfiptă în fundul apei. În fiecare cârlig se prinde, de aripa dorsală, câte un pește viu, de obicei câte un Bălos (*Leuciscus rutilus*), care este mai rezistent. Înainte, când nu se introdusese încă năvoadele la Snagov, acest mod de prindere eră foarte mult întrebuințat, astăzi însă numai

pesarii săraci, cari nu sunt în stare să-și procure instrumente mari, se mai folosesc de ele.

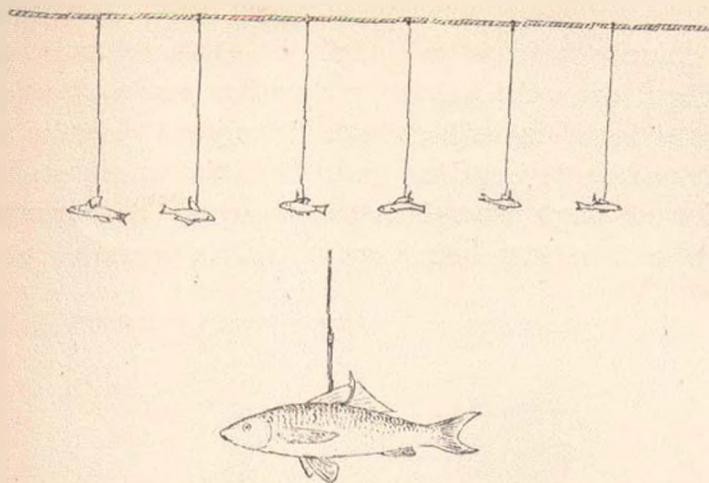

Fig. 15. Cărligele.

4. Sacul.

La Snagov se pescuește cu trei feluri de saci. Două din acestea se în-

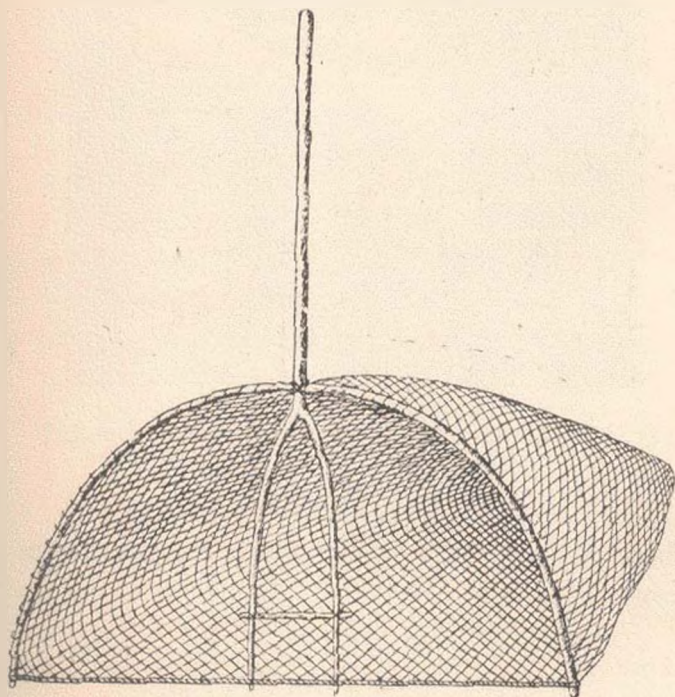

Fig. 16. Sacul de Pleavă.

trebuiețază însă numai pentru pescuitul racilor și pentru scoici și le voi descrie în urmă.

Pentru prins pește este un sac special numit *Sacul de pleavă* (Fig. 16 și 17); acesta e un sac cu fundul nu prea adânc și cu gura mare, întinsă pe un semicerc cu un diametru de 2,5 m., iar marginea ei de jos are ochiurile înșirate pe o frânghie întinsă între cele 2 capete ale arcului. Sacul are un mâner lung, terminat într'un țepoiu cu doi dinți mari, care este legat cu mijlocul său de mijlocul cercului și cu capetele dinților săi de coarda de jos. Când cracii țepoiului sunt prea lungi, aproape de capetele lor se leagă între ei un băț scurt, pus deacurmezișul.

Sacul de pleavă se întrebuințează numai la pescuitul plevușcăi și se

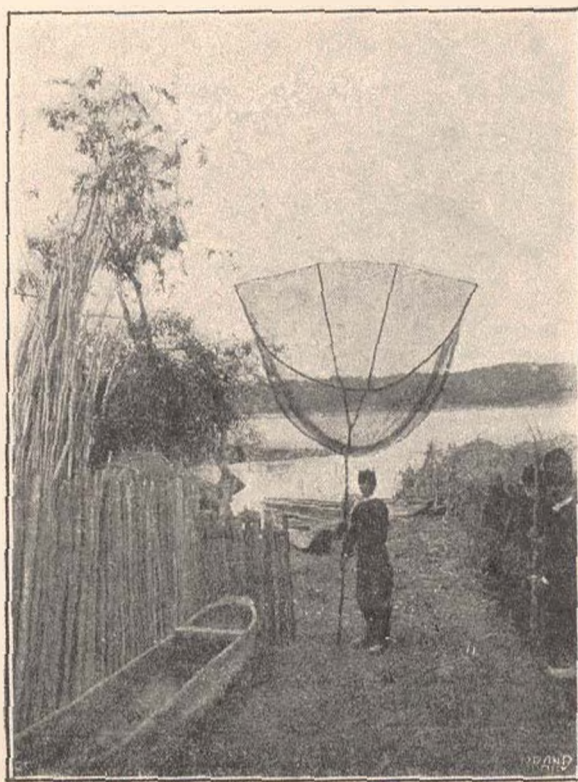

Fig. 17. Un pescar se gătește să plece la pescuit cu sacul de pleavă.

pune în el o bucată de mămăligă, ca nadă. Se pescuește cu el mai cu seamă la «Cocioace».

5. Oria.

Cel mai interesant instrument dela Snagov este *Oria* sau *Horia* (Fig. 18). Acest instrument care, în toate pescăriile României, nu se întrebuințează decât de pescarii români, are aici o construcție par-

ticulară, adaptată condițiilor speciale hidrografice ale acestui lac și diferind în multe privințe de oria întrebuințată pe râuri și pe Dunăre.

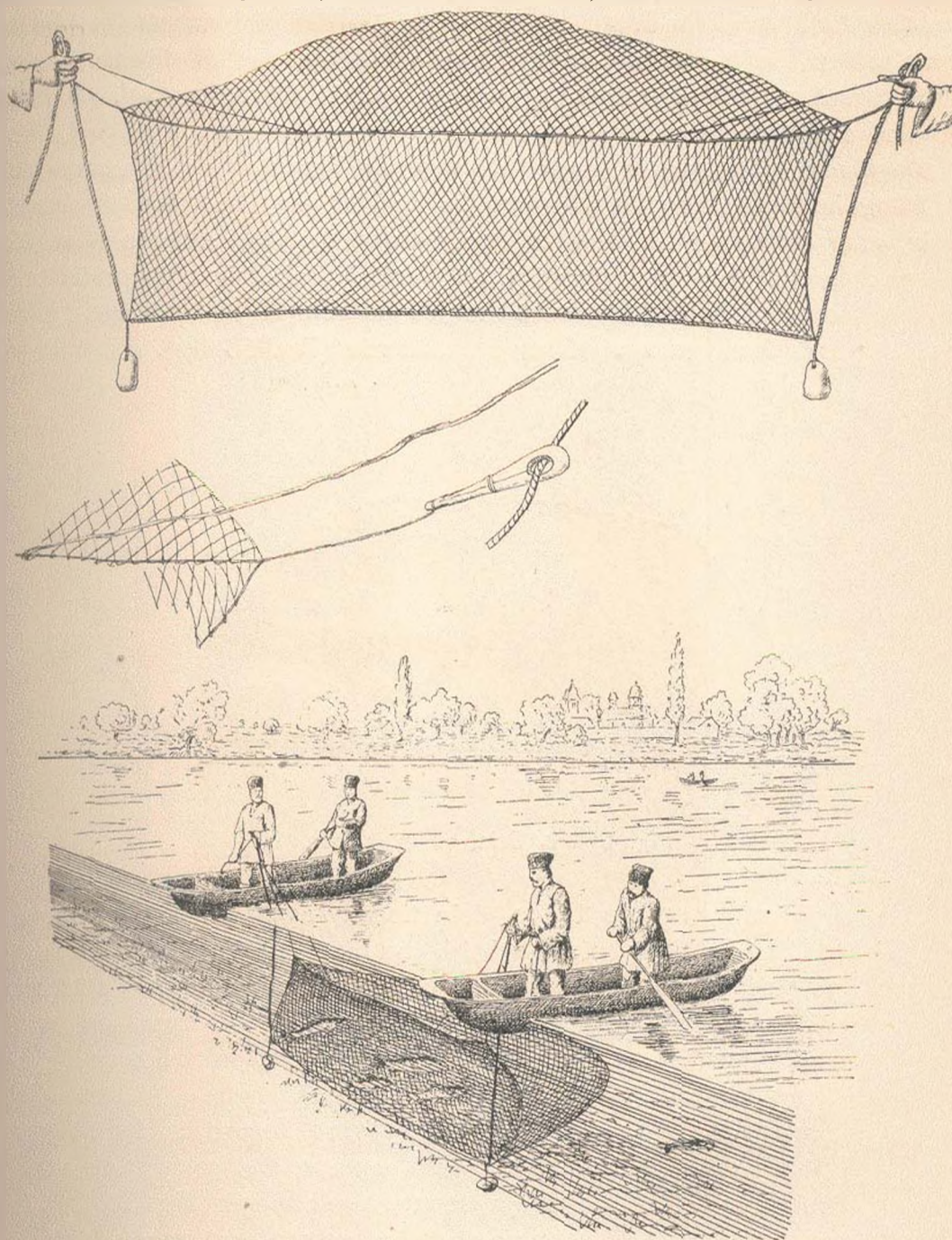

Fig. 18. Oria și modul cum se pescuește cu ea la Snagov. În figura de sus se vede o orie cu gura deschisă astfel cum e ținută ea la pescuit.

Oria este un sac mare de plasă, lung cam de 6 m. și înalt de 2 m. Gura sa, când e întinsă, are o formă dreptunghiulară. Marginile de sus

și de jos sunt întinse pe câte o frânghie groasă, numită «coarda de sus» și «coarda de jos», iar cele laterale numai pe câte o sfoară mai subțire. La fiecare din capetele coardei de jos este legată câte o piatră care atârnă în jos și ține sacul deschis; tot de aici de fiecare capăt este legată și câte o frânghie groasă, numită *otgoanele oriei*, pe cari le ține câte un pescar în mână.

De fiecare din capetele coardei de sus este legată, de asemenea, câte o frânghie scurtă, care se termină cu un fel de cheotoare de lemn, prin care trece otgonul dela capătul coardei de jos, putându-se mișca liberă prin el (Fig. 18 la mijloc); astfel, lăsând cheotorile dela amândouă capetele coardei de sus să lungească în jos pe cele două otgoane, gura oriei se închide ca gura unui sac de călătorie (Fig. 18 bis).

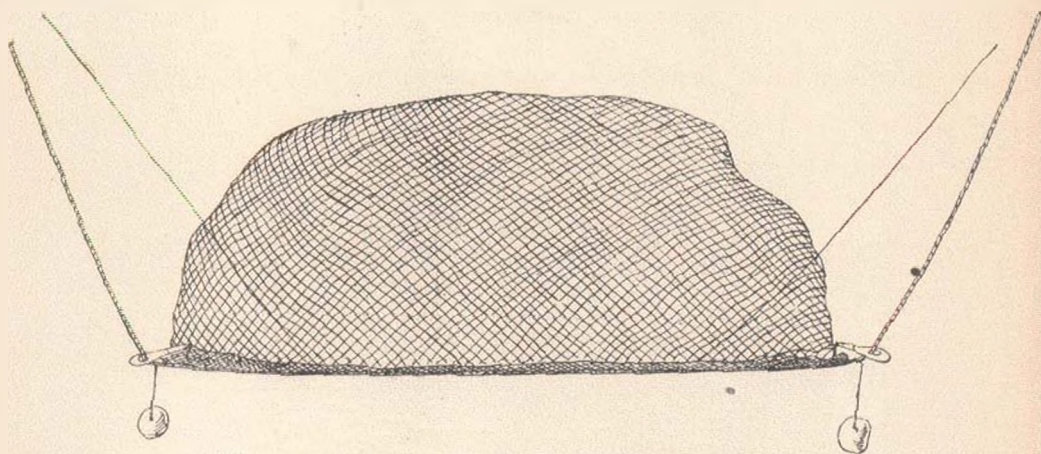

Fig. 18 bis. Oria, cu gura închisă.

Dela o distanță cam de 1,5 m. dela fiecare capăt al coardei de sus sunt legate de ea niște sfori subțiri, numite *străjile oriei*, pe cari pescarul le ține în mână, trecându-le peste «buricul degetului» arătător, pe care-l ține întins; prin aceasta el simte îndată că a intrat un pește în orie și lasă imediat să cadă capacul în jos, iar apoi ridică cu otgoanele tot aparatul în sus, scoțând peștele din el.

Cu oria pescuiesc la Snagov doi pescari, stând fiecare în câte o luntre și ținând într-o mână otgonul împreună cu capătul coardei de sus—cel cu cheotoarea—și având straja trecută peste deget (Fig. 18 jos). În fiecare luntre este, însă, și câte un al doilea pescar, care trage cu lopata, lucru de care la apă curgătoare nu e nevoie, căci acolo barca se lasă la vale cu curentul și e destul dacă pescarul ține vâsla în cealaltă mână, numai pentru a da direcția.

6. Plasa și năvodul.

Plasa de mână de aici nu diferă întru nimic de plasa de mână sau volocul, întrebuințat în toate apele țerii, adică e o plasă având lungimi diferite, dela 2 până la 12 m., și cu două bețe la capete, numite *clece*. Cu ea pescuiesc doi oameni, fie că intră amândoi în apă, fie că—dacă plasa e mai lungă—unul merge pe mal și altul, cu luntrea, face roata pe apă.

Năvodul nu este un instrument originar de aici; el a fost introdus abia în timpurile mai nouă dela bălțile Dunărei, așa că nu prezintă nici o particularitate. Descrierea sa pe larg voi da-o dar, când voi trata pescuitul din bălțile Dunărei.

7. Mreaja.

Foarte interesantă e mreaja ce se întrebuințează aici (Fig. 19). Ea

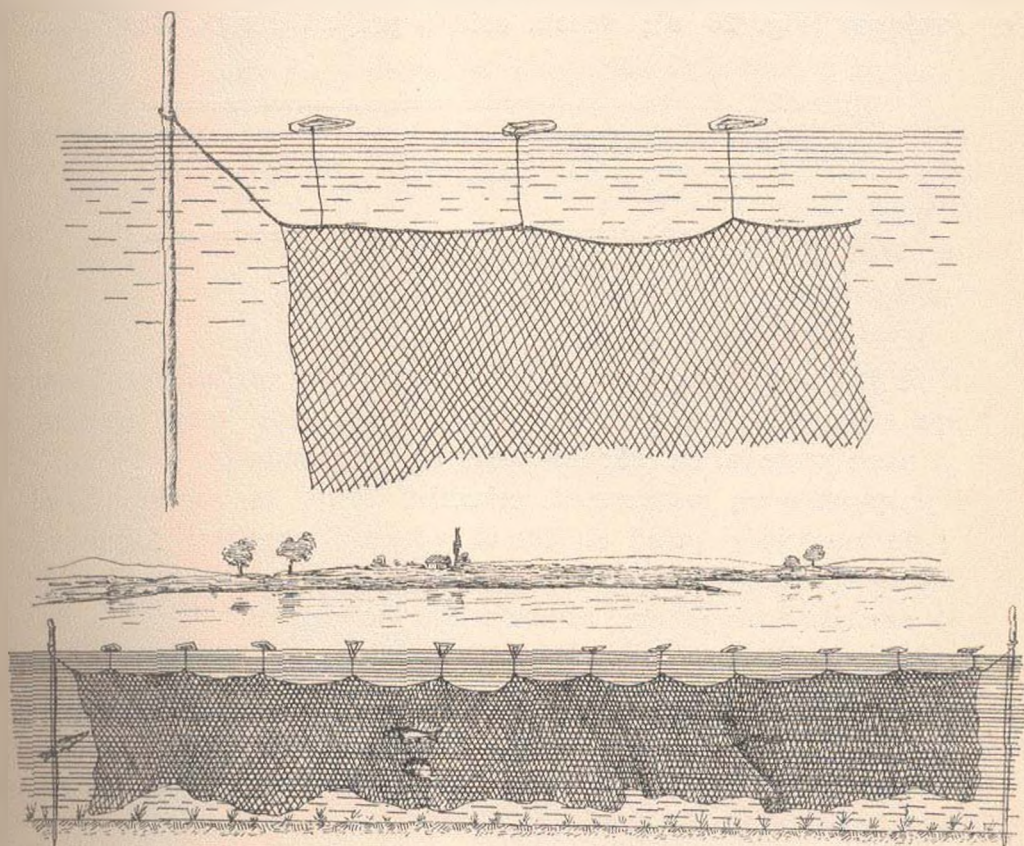

Fig. 19. Mreaja cu inele de papură și modul cum se pescuiește cu ea în balta Snagovului.

are o lungime cam de 100 m. și e împletită din ață foarte fină cu ochiuri

rari, cam de 8—10 cm. pe lature. Marginea ei de sus are ochiurile înșirate pe o sfoară subțire, ale cărei capete sunt ceva mai lungi și servesc pentru a lega instrumentul de două prăjini infipte în fundul apei. La marginea de jos ea nu are nici o coardă și cade vertical în jos numai prin propria ei greutate. De coarda de sus sunt legate, cu sfori scurte și subțiri, niște inele triunghiulare de papură uscată, cari formează aparatul de suspensiune al întregii rețele. Acestea plutesc culcate pe apă, orizontal; îndată ce se prinde, însă, un pește în ochiurile Mreajei, ele se ridică vertical, așa că pescarul, când vine la revizie, știe imediat unde să caute.

Mreajă se așează de cu seara în apă și se scoate dimineața; în ea se prinde de obicei pește mare, și mai cu seamă crap și șalău.

8. Pescuțul racilor.

Raci se prind, la Snagov, cu patru feluri de instrumente :

a) *Proțapul* (Fig. 20 a); acesta este o prăjină lungă, despăcată la

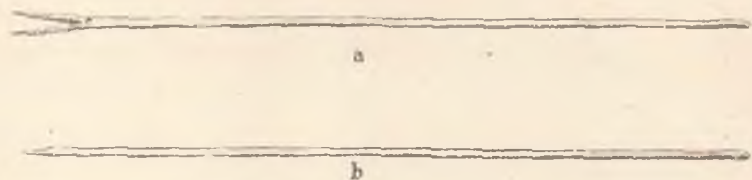

Fig. 20. Proțapul, a. de raci, b. de scoici.

capătul de jos, așa ca să poată intra un rac între vârfulurile ei. Toamna, când apa e limpede, pescarul, stând în luntre, vede racul pe fundul bălții și pune proțapul cu crăcana peste el, prinzându-l.

Deși proțapul e un instrument primitiv, totuș se servesc de el și pescarii de meserie și prind cu dânsul adeseori cantități foarte mari.

b) *Coșul de raci* (Fig. 21); acesta este un coș de nuelușe, având o lungime cam de vreo 50 cm., împletite rar cu papură. Fundul e drept, iar gura sa e răsfrântă în lăuntru ca la vârșe. În coșurile de raci se pune, ca nadă, mălaiu, mămăligă, dar mai cu seamă oase cu resturi de carne friptă, cari atrag foarte mult racii. Se înfige o prăjină în fundul apei și se leagă de ea cu funii de teiu mai multe coșuri, cari se așează pe fund la oarecare distanță unele de altele.

c) *Vârșele de raci*; acestea sunt întocmai ca vintirele obișnuite dela Dunăre, numai că sunt ceva mai mari. Sunt de două feluri: vârșe simple ordinare și vârșe duble, cari constau dintr'o aripă lungă cu câte o vârșă la fiecare capăt al ei (Fig. 11).

d) *Sacul de raci* (Fig. 22). Este un sac într-o câtvă asemănător cu

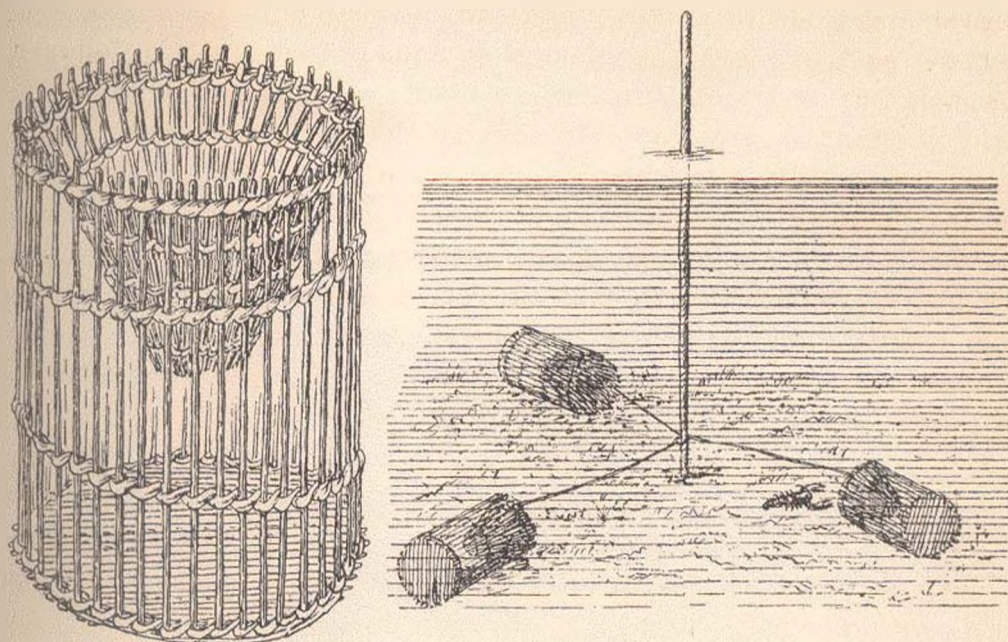

Fig. 21. Coșul de raci și modul cum se pescuește cu el.

sacul de pleavă, însă e ceva mai mic—diametrul gurii sale este numai

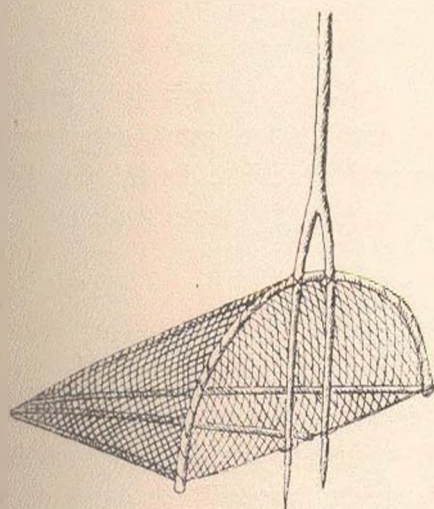

Fig. 22. Sacul de raci și un «Bobic».

de 1,85 m.—. Sacul este întins pe patru bețe, cari pleacă, câte unul dela fiecare colț al gurii, dela mijlocul cercului de sus și dela mijlocul coardei de jos, spre a se întâlni apoi toate patru într'un punct în fundul sacului. Mănerul cu țepoiul este foarte lung, dela 2,5—3 m. Cele două vârfuri ale țepoiului și amândouă capetele cercului dela gură sunt ascuțite și prelungite mult în jos, astfel ca să se poată înfige bine în fundul lacului.

Cu acest instrument se pescuește în modul următor: se înfig mai

întâiu bine cele 2 vârfuri ale țepoiului dela gura sacului în fundul apei, apoi cu o prăjină lungă terminată cu o măciucă — numită *Bobic* (Fig. 22 b) — se bate pe fundul lacului din toate părțile, așa că racii fug în sac.

9. Pescuitul scoicilor.

În balta Snagov se găsesc foarte multe scoici (*Anadonta*), cari trăesc în mîlul de pe fundul său, mai cu seamă în părțile unde apa e mai puțin adîncă și prin coadele Snagovului. Acestea se prind în cantități mari mai cu seamă în timpul posturilor și se vînd cu prețuri bune pe piața Bucureștilor.

În locurile unde apa e puțin adîncă, scoicile se culeg cu mîna mai cu seamă de către femei; acolo unde se găsesc la adîncimi mai mari, ele se prind cu un sac special — numit aci *sacul de scoici* sau *Târboc* (Fig. 23). Acesta seamănă în totul cu sacul de raci, numai că la mar-

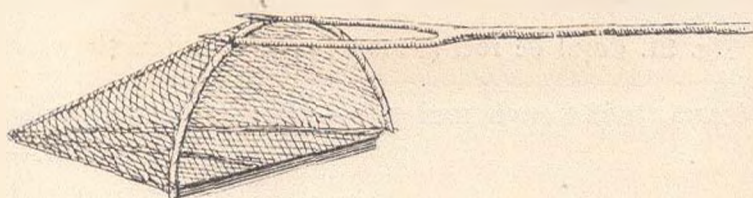

Fig. 23. Sacul de scoici sau Târbocul.

ginea de jos a gurii, în loc de coardă el are un lemn ascuțit la o muche și că coada cu țepoiul, în loc să fie legată cruciș peste gură, este legată numai cu capetele furcii de mijlocul de sus al cercului. Astfel, trăgând de coadă, sacul se târie pe fundul apei și curăță de acolo scoicile cari rămân prinse în el.

10. Luntrile dela Snagov.

În figurile 14, 17 și 18 se văd tipuri foarte interesante de luntrile de cari se folosesc pescarii dela Snagov. Ele sunt niște albi mari scobite într'un trunchiu de copac, al căror interior este împărțit în două părți inegale printr'un fel de scaun transversal — numit *hotarac* sau *olarac*, așezat la partea dinainte. Partea de dinapoi a luntrii se zice *cârmoc*. Pescarul care mână cu *lopata* stă în totdeauna în picioare.

În fig. 24 se vede o grupă de diferite forme de luntri trase pe malul Snagovului. E un tablou foarte caracteristic atât asupra vadului de pescărie, cât și asupra bălții, în care se vede în fund o insulă plutitoare.

Luntrea cea mare în care stă pescarul — deși are o formă foarte originală care nu se găsește decât aici — e o dubă mare cu mult mai

Fig. 24. Diferite luntre dela Snagov. În una e un pescar cu «sacul de pleavă», gata să plece la pescuit la «Cociocul» care se vede în fund (o insulă plutitoare).

sistematică făcută din scânduri de stejar bătute pe crivoace, ca la podurile de transportat materiale dela bălțile Dunărei.

B.

RĂURILE ȘI PĂRAELE.

După cum s'a văzut din descrierea precedentă, pescăria din eleșteele noastre prezentă un foarte mare interes, mai cu seamă din punctul de vedere economic, căci în acestea vedem mijlocul de a pune mai bine în valoare și de a face productive, prin cultura intensivă a peștelui, întinse suprafețe din solul nostru, sporind și îmbunătățind producția și avutul național. Nu mai puțin interesantă este însă și pescăria din râurile și pâraele noastre; pe când însă la eleștee lucrul e foarte comod, căci proprietarii lor, fiind absolut stăpâni pe peștele din ele, pot face o cultură cât de intensivă care să sporească mereu producția, iar pe de altă parte pescuitul în ele se face cu cea mai mare ușurință, așa că recolta se strânge deodată numai prin scurgerea periodică a apei, la râuri este cu totul altfel. Aici dreptul de proprietate asupra pescăriei—chiar acolo unde acesta este stabilit prin legi—e foarte greu de apărut; ce cruță unul pe apa sa, trece la vecin ca să-l distrugă el, iar pescuitul fiind anevoie și cerând multe meșteșuguri și cheltueală, o exploatare intensivă și rentabilă, în starea de astăzi, este încă foarte greu de introdus. De aceea și însemnătatea economică a pescăriei din râuri—cel puțin în partea lor superioară—și în pârae este la noi deocamdată cu mult mai mică decât a pescăriei din eleștee.

Firește că starea aceasta actuală de inferioritate din punctul de vedere economic nu este nici ea permanentă, deoarece printr'o cultură sistematică și prin măsuri serioase de repopulare, și mulțimea de pârae cari șerpuesc munții noștri, vor putea fi făcute și ele foarte productive, de îndată ce piedecile cari se opun vor fi înlăturate, și vor procura astfel și ele o hrană sănătoasă și o ocupațiune foarte rentabilă numeroasei populațiuni din aceste regiuni atât de întinse ale țerii. Nu avem decât să ne uităm ce au făcut alte țeri pentru a ne da seamă de rezultatele la cari am putea ajunge, punându-ne serios la lucru și în această direcție. Voiu cită ca exemplu numai Bavaria, care, întru cât privește exploatarea pescăriei din apele interioare, ocupă cu siguranță primul loc între toate țerile Europei. Aicea pâraele și râurile mici au o lungime totală cam de 70.000 km; în urma nouăi legi asupra regimului apelor, care regulează dreptul

de proprietate asupra pescăriei din aceste ape, valoarea acestui drept pe un km. de pârâu a ajuns astăzi, după cum îmi comunică d-l Prof. Br. Hofer din München, până la 4.000 Mk., iar venitul net din pescuit pe km. variază dela 100 la 200 Mk. anual.

Dar ori cum ar fi, chiar în starea de astăzi, cu toate inconvenientele arătate, pescăria din râurile noastre reprezintă și ea, și din punctul de vedere economic, o valoare destul de mare, așa că modul cum ea este exploatată e demn de a fi cunoscut și studiat mai de aproape. Numai cunoscând cu deamănuntul natura acestor ape, peștii cari trăesc în ele cu obiceiurile lor și metoadele, precum și instrumentele, cu cari poporul nostru s'a deprins de atâtea sute de generațiuni să-i prindă, numai pe o astfel de bază vom putea să luăm apoi măsurile necesare și să facem lucrările cuvenite spre a ridica și acest izvor de bogăție la nivelul la care poate și trebuie el să ajungă.

Din alte puncte de vedere însă, decât cel economic, pescuitul din aceste ape mai are încă o însemnătate foarte mare și merită să atragă tot mai mult interesul nostru. Este cunoscută bogăția de ape curgătoare a țerii noastre, care a făcut în toate timpurile admirația călătorilor și învățaților străini cari au scris despre noi. «Cunosc puține țeri», scrie Carra la 1777, «în cari să fie atâtea râuri, pârae, lacuri și izvoare vii de apă ca în Valahia». Pescuitul în aceste ape a fost în toate timpurile una din îndeletnicirile cele mai favorite ale poporului nostru. El a inventat pentru aceasta tot felul de instrumente—dela cele mai naive la cele mai rafinate—pentru a prinde peștele; deși de sigur o făcea nu atât pentru a-și asigura un câștig și nici măcar numai pentru a-și procura hrana zilnică, ci mai mult fiindcă aceasta eră distracția sa favorită și-i mai dădea din timp în timp și posibilitatea «să-și indulcească hrana», aducând o variație la masa sa de toate zilele. Tocmai în această distracție morală, care leagă pe țăranul nostru din ce în ce mai strâns de natură și-i desvoltă o dragoste tot mai mare pentru țara sa și colțul unde s'a născut, tocmai în aceasta stă însă importanța mare a pescuitului din râuri. Care e Românul, bogat sau sărac, trăit la țară, să nu-și aducă aminte cu drag, înainte de toate, de pârâul cât de mic care trecea prin satul său și de vremile plăcute ce le-a petrecut prinzând pește în el; ori cât de sărac ar fi fost, de sigur că nu la câștigul ce l-a avut se gândește când îi vin aceste amintiri—căci adeseori «stă o zi întreagă în apă pentru a prinde doi chitici»,—ci la plăcerea ce i-a făcut-o și la influența ce a exercitat-o asupra sufletului său.

Ce rol însemnat educativ și ce importanță mare pentru un stat este de a găsi și cultivă asemenea mijloace de distracțiune morale, cari leagă

pe om mai strâns de natură și-l face să-și iubească țara tot mai mult, cred că nu mai am nevoie s'o dovedesc. Cine nu apreciază aceasta îndeajuns, nu are decât să facă o comparațiune între judecata naivă, dar dreaptă și sănătoasă, și sentimentele curate ale țaranului și între mentalitatea bolnăvicioasă și sentimentele perverse ale plevei mahalalelor de prin orașe și de sigur se va convinge îndeajuns.

Este dar de cel mai mare interes și din acest punct de vedere, să cunoaștem deaproape acest «sport» favorit al poporului nostru, să căutăm să-l desvoltăm și să-l facem totdeauna—repopulând apele—să-i devie din ce în ce mai folositor, adică să-i fie și un izvor de hrană și de câștig.

Și mai interesant este încă studiul pescuitului din râuri din punctul de vedere etnografic.

Pe când la eleștee numărul uneltelor de pescuit este aproape pentru toată țara uniform și cât se poate de restrâns, iar proprietarii lor fiind oamenii cu stare, capitaliști, își pot procura din industria universală uneltele cele mai practice; pe când la Dunăre cu bălțile ei s'au succedat în cursul timpului o serie întreagă de popoare cari au trecut pe acolo, aducând fiecare instrumentele lor proprii de pescuit, adoptând unele dela altele pe cele mai practice și părăsindu-le pe cele primitive, la râuri lucrurile s'au petrecut și se petrec altfel. Aci neexistând proprietari sau antreprenori capitaliști, pescuitul a fost și a rămas o ocupațiune exclusivă a țaranului riveran și fiecare din ei se servește și astăzi de uneltele pe cari le-a deprins dela părinții săi și le-a moștenit din moși-strămoși. Aici, mai cu seamă în părțile de munte ale râurilor și pâraelor noastre, nu s'au succedat în cursul timpului diferite popoare, ci au rămas, feriți de toate influențele străine, vechii coloniști romani cu populațiunile băștinașe cu cari s'au contopit. Aici avem dar populațiunea cea mai conservativă a vechilor obiceiuri și tradițiuni strămoșești, a vechilor instrumente de muncă și a limbii.

Din toate ramurile de activitate a acestor populațiuni, de sigur însă că pescuitul este una din cele mai primitive și, tocmai din cauza micii ei importanțe economice, cea care a fost mai puțin susceptibilă de modificări și perfecționări. De aceea tocmai, la pâraele noastre din munte găsim și astăzi unelte aduse probabil de vechii coloniști romani, cari au conservat încă vechile nume latine ca: Sacul, Furca, Fachia, etc., alături de altele cu nume de origine veche slavonească, rămase dela vechile populațiuni cu cari ei au conlocuit și s'au contopit. Cu cât ne scoborim însă din Carpați mai jos pe râurile noastre, până acolo unde năvălitorii străini s'au putut întinde, cu atât găsim și alte instrumente de pescuit nouă, cu forme și nume nouă, cari variază dela o localitate la alta.

Studiul amănunțit dar al uneltelor de pescuit întrebuințate la râurile noastre nu numai ne va pune în stare să cunoaștem modul de exploatare al acestui izvor natural de bogăție al țării, dar tot odată ne va deschide nouă căi de cercetare și nouă orizonturi pentru studiul etnografic al poporului nostru și al influențelor ce le-au exercitat asupra sa alte popoare cu cari a venit el în contact.

În cele ce urmează dar, voi da mai întâiu o descriere sumară a pescăriilor din râurile și pâraele noastre, arătând factorii de cari depinde puterea lor de producție și apoi voi arăta cu deamănuntul cari sunt «meșteșugurile» și «sculele» de cari se servește poporul nostru pentru a pescui în aceste ape.

Cu toată dorința ce aș avea-o însă, de a da o descriere cât mai completă a tuturor uneltelor de pescuit din toate râurile și pâraele noastre, este cu neputință să o fac, deoarece forma, dimensiunile și numirile lor variază dela un râu sau pârâu la altul și chiar dela o localitate pe cursul aceleiași ape la alta. Astfel fiind sunt nevoit să mă mărginesc, întru cât privește descrierea amănunțită, numai la formele tipice, cari sunt mai răspândite, iar pentru variațiunile de formă, dimensiuni și numiri, să le amintesc numai, pe cât e posibil, fără a mai insista asupra lor.

Întru cât privește partea relativă la biologia peștilor și la condițiunile generale biologice ale acestor ape, voi fi cât se poate de scurt, deoarece în unele privințe le-am arătat mai pe larg în lucrările mele anterioare despre «Fauna ichtiologică a României» și despre «Cercetările hidrologice în România». Aci mă voi mărgini dar numai a schița în scurt condițiunile hidrografice și biologice generale.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ȘI PESCĂRIA DIN RĂURI ȘI PĂRAE.

În capitolul precedent, studiind condițiunile biologice din eleșteele noastre, am văzut că ele, întru cât privește felul lor, sunt aproape aceleași în toate eleșteele din țară, așa că în orice regiune ar fi situate, într'însele pot trăi aceleași specii de pești; nici chiar altitudinea nu influențează asupra felului producției lor, ci numai asupra cantității. Nu este însă tot acelaș lucru în apele curgătoare; aici condițiunile hidrografice schimbându-se la fiecare pas, și condițiunile biologice din ele se schimbă de asemenea; aici cu cât ne scoborim la vale pe cursul acestor ape, speciile de pești cari trăesc în ele se schimbă, după cum se schimbă panta, curentul, debitul, natura fundului, forma și dimensiunile albiei, dimensiunile și relieful zonei inundabile, etc.

După cum s'a văzut din lucrările mele precedente, cu cât curentul e mai puternic într'o apă curgătoare, cu atât și condițiunile de viață sunt mai grele, cu atât deci și speciile de pești ce s'au putut adaptă la aceste condițiuni de viață trebuie să fie mai puține. În pâraele noastre de munte trăesc în adevăr numai foarte puține specii de pești și din acestea cei principali sunt peștii migratori, cari deci vin aici numai la anumite epoce. Cu cât ne scoborim însă mai în jos pe pârâu, cu atât numărul speciilor crește: pe când în Dunăre avem peste 50 de specii de pești, în Bistrița pe la Tarcău sunt numai 15, iar sus la munte, în pârae, se reduc până abiă la trei și la urmă rămâne numai unul singur, care sare și se urcă peste toate cascadele.

Peștele care se urcă mai sus pe pârae este fără îndoială *Păstrăvul*; după dânsul vine *Sglăvoacea* (*Cottus gobio* și *C. poecilopus*), *Zvârluga* (*Cobitis taenia*) și *Beldița* (*Alburnus bipunctatus*) și apoi *Grindelul* (*Cobitis barbatula*). Abiă după aceștia, ceva mai jos, vine *Iapanul* (*Thymallus vulgaris*) și *Boisteanul* (*Phoxinus laevis*), apoi, când începe apa a deveni mai mare ca să poată rezistă și puii, vine *Mreana galbenă* (*Barbus fluviatillis*) și în urmă de tot, la gura pâraelor, începe și *Mreana vânătă* (*Barbus Petenyi*). În fine în partea inferioară a pâraelor mai mari începe

să se sue și *Scobarul* (*Chondostroma nasus*) primăvara la bătaie, venind din râuri în cârduri foarte mari.

Cu aceasta însă s'a isprăvit cu ichtiofauna pâraelor noastre dela munte. Astfel, d. ex., în basînul Bistriței noi avem 17 specii de pești: din aceștia *Păstrăvul* trăește în toate pâraele mari și se urcă în toți afluenții acestora, iar în Bistrița el se găsește numai în dreptul gurii pâraelor. După el *Sglăvoacea* e cea care se urcă mai sus pe pârae, așa că pe o mare întindere de pârae ea este singurul tovarăș de vieață al păstrăvului; ea este însă și în Bistrița destul de răspândită. Cevă mai jos începe și *Grindelul* și apoi *Boisteanul* și *Beldița*, așa că în pâraele mijlocii acestea sunt speciile cari se întâlnesc la un loc; în fine, în pâraele mai mari, ca Tarcău, Bicaz, Bistricioara, Largu, etc., începând dela gura lor, cât ține apa mai mare, se asociază și *mrenele*. Un pește cu o răspândire mai mică este *Lipantul*; el trăește în partea de jos a pâraelor mari și în locurile cele mai repezi din Bistrița, însă aici mai mult în sus, pe la Dorna-Broșteni, pe când pe la Tarcău aproape nu se mai găsește.

Cursul pâraelor de munte nu este uniform și avem porțiuni cu un curent foarte repede, în cari uneori cade apa chiar în forme de cascade, alternând cu porțiuni cu apă mai mult sau mai puțin liniștită și chiar cu mici bazine cu apă mai adâncă și aproape stătătoare. Pe când păstrăvul este în stare să sară peste toate cascadele pentru a ajunge la izvoarele pâraelor, unde găsește o apă rece bine oxigenată și locuri prielnice de reproducție fără dușmanii cari să le distrugă ouăle și puii, celelalte specii se țin mai mult în locurile liniștite din pârâu. În acele mici bazine mai mult sau mai puține adânci și cu apă liniștită, ce se găsesc din distanță în distanță pe albia pârăului, acolo este locul de adunare a celorlalte specii; acolo vine și păstrăvul din ascunzătorile sale de pe sub pietre ca să se hrănească, căci aici este vieața cea mai bogată din pârâu, unde își depun insectele ouăle și unde larvele lor și alte mici animale populează în abundență apa. Tocmai acestea sunt și locurile favorite ale pescarilor dela pâraele de munți, cari cunosc prea bine obiceiurile peștelui și ascunzătorile sale.

Un alt loc favorit al pescarilor, unde se adună peștele în mari cantități, este la gura pâraelor unde se varsă ele în râuri. Aici este, pe de o parte, locul principal de trecere a peștilor migratori, unde vin pescarii «toamna, pe la ziua Crucii» ca să prindă păstrăvi, primăvara «când crapă frunza arinului» ca să prindă Scobai, primăvara «când se desleagă omățul» ca să prindă Lipani ș. a. m. d. Tot aici însă sunt și locuri bogate în hrană, pe care o aduce apa de pe pârâu, așa că, atât în râu în fața

gurii, cât și pe pârâu în sus pe o distanță oarecare dela gura sa, se adună atât peștii din pârâu, cât și cei din râu, ca să se hrănească.

Scoborîndu-ne din pârâu în jos, în partea de munte a râurilor, găsim alte condițiuni biologice: o apă mai mare și mai adâncă, cu un fund mai rar de bolovani, mai des de prund și pietriș, pe alocuri de nisip, ba chiar uneori de nisip amestecat cu mâl; un curent mai puțin repede la firul apei și cu locuri mai liniștite pe margini; cu porțiuni mari de apă cu totul liniștită și adâncă — numite *dolii* când sunt în lungul albiei și *teonc* când sunt la coturi (de ex. «Teoncul Hălesei» dela Broșteni) — și cari au fundul de pietriș mărunț, ba chiar nisipos și pe unele locuri amestecat și cu mâl.

Aceste condițiuni de viață mai variate și mai puțin grele permit mai multor specii de pește să trăească aici. În Bistrița de ex., pe lângă speciile arătate cari se urcă în pârâe, mai găsim: *Loștrița* (*Salmo hucho*), *Păstrăvul* (*Trutta fario*), *Lipanul* (*Thymallus vulgaris*), cele două specii de *Mreană*, *Cleanul* (*Squalius cephalus*), *Scobaiul*, *Beldița* (*Alburnus bipunctatus*), două specii de *Porcușori* (*Gobio fluviatilis* și *G. uranoscopus*), *Boișteanul*, (*Phoxinus laevis*), *Chișcarul* (*Cobitis fossilis*), *Câra* sau *Zvârluga* (*Cobitis taenia*), *Grindelul* sau *Moina*, *Molanul*, *Moletele* (*Cobitis barbatula*), cele două specii de *Sglăvoace* (*Cottus gobio* și *Cottus poecilopus*), *Mihalțul* (*Lota vulgaris*), *Sugaciul* sau *Nouă-ochi* (*Petromyzon fluviatilis*), precum și *Raci* (*Astacus fluviatilis* și *A. fluviatilis* var. *torentium*).

Acestea sunt în general speciile cari se găsesc în regiunea de munte a tuturor râurilor noastre, ca: Olt, Jiu, Lotru, Trotuș, Moldova (partea din Bucovina), etc., în cari condițiunile de existență sunt mai mult sau mai puțin asemănătoare cu cele descrise din Bistrița.

Cu cât ne scoborîm însă mai jos pe aceste râuri, sau în celelalte râuri ca de ex. Moldova, Suceava, Siret, Ialomița etc., cari nu au un curent atât de puternic, cu atâta condițiunile de viață se schimbă și mai mult. Albia devine tot mai mare, cu mai multă apă și mai adâncă, curentul mai încet, fundul nu mai are de loc bolovani sau cel mult pietriș mărunț și nisip; în albie pe fund se formează bancuri de pietriș sau de nisip—*renișuri* sau *grinduri* (pe la Broșteni)—cari în unele locuri ies la iveală ca *chiciuri* sau *ostroave* pe cari se prinde o vegetație de sălcii și arini; acestea crescând mai mari, despart apoi adeseori albia în mai mulți *craci*, din cari la secetă câte unul rămâne fără curent, ca *apă moartă*, înlesnind formarea unei faune de crustacei.

Mai mult încă, creșterile apei încep aici a deveni periodice, repetându-se în fiecare primăvară cu revărsări peste câmpiile alăturate. Astfel râul își formează o albie majoră, adică lunca sa, în care rămân

după urma inundației o mulțime de bălți și adunături de apă, cari seacă abia târziu vara. Aceste bălți din inundație, cu cât ne scoborim mai jos pe cursul râului, cu atât devin mai adânci, așa că conservă apa în ele tot mai mult timp, devenind cu încetul bălți, mai mult sau mai puțin permanente; în acestea vieața este cu mult mai abundentă și se dezvoltă o cu totul altă faună, cu forme de apă stătătoare, între cari predomină mai cu seamă crustaceele.

Astfel dar, cu cât ne dăm mai jos pe cursul apei, cu atâta întâlnim în albia sa alte condițiuni de vieață, altă faună și floră acuatică cu mult mai abundentă și deci și alte specii nouă de pești, cari dispunând de o hrană mai bogată, se pot înmulți mai mult.

Pe când în apele de munte am găsit predominând Salmonidele — păstrăvii, cari preferă apă rece și bogată în oxigen și cari se hrănesc cu insecte și larvele lor, lostrilele și lipanii, — în apele de mai jos aceste specii împreună cu sglăvoacele și boistenii dispar și le ieau locul tot mai mult Ciprinoidele (peștii asemănători cu crapul), cărora le convine o apă mai caldă și se hrănesc mai mult cu crustacei și larve de insecte. Acești pești sunt dotați cu o putere de reproducție mult mai mare — pe când un păstrăv leapădă 500 până la 1.000 boabe de icre și trebuie câteva luni până se clocesc, un crap leapădă 300.000 până la 800.000 boabe de icre și se clocesc în 5—6 zile — așa că Ciprinoidele pot popula mai cu ușurință suprafețele mari de ape ce le au aici la dispoziție.

Aici încep acuma să se înmulțească deodată tot mai mult *Cleanul* (*Squalius cephalus*) și *Mreana* (*Barbus fluviatilis*), cari în partea muntoasă a râurilor erau numai rari, și sunt în cantități așa de mari, încât se poate zice chiar că ei sunt peștii caracteristici ai acestei porțiuni a râurilor noastre. Pe lângă dânșii apare acum, de ex. în Siret pe la gura Bistriței, *Fusarul* (*Aspro streber*), *Soreana* sau *Obleții* (*Oclei* în Oltenia) (*Alburnus lucidus*), *Hautul* sau *Avatul* (*Aspius rapax*); *Scobarii*, *Porcușorii* și *Zvârlugile* devin mai deși ș. a. m. d.

În bălțile formate din inundație pe malurile acestor ape încep acum a apărea și pești tipici de baltă ca: *Carasul* (*Carasius vulgaris*), *Linul* (*Tinca vulgaris*), *Știuca* (*Esox lucius*), *Bibani* (*Perca fluviatilis*), *Ocheana* (*Leuciscus rutilus*), *Roșioara* (*Scardinius erythrophthalmus*), *Raci*, diferite specii de *Abramis*, câte odată *Crap*, ș. a.

În aceste părți râurile mai primesc în ele și diferiți mici afluenți din regiunea colinelor și a șesurilor, cari au apă puțină și un curent foarte mic. În aceste feluri de pârae, pe lângă speciile de mai sus, se găsesc *Obleți*, *Porcușori de vad* (*Gobio fluviatilis* și *Gobio uranoscopus*), *Porcușori albi* (*Gobius fluviatilis*), *Raci*, etc.; acestea sunt pâraele din cari

se alimentează de obicei cele mai multe din eleșteele de pe diferitele moșii din țară.

În partea inferioară a râurilor în fine, cu cât ne apropiem de Dunăre, cu atâta întâlnim mai des peștii de Dunăre — crap, somn, avat, șalău, câteodată chiar cegă, etc. — cari urcă râurile în sus, și mai cu seamă primăvara când vin apele mari. Aici râurile au deja bălți mari în regiunea lor inundabilă, asemănătoare cu bălțile Dunărei — ca d. ex. toată seria de bălți de pe malul Prutului — cari conțin aproape toate speciile caracteristice acestora.

Din toate acestea se vede dar că pe tot cursul acestor ape avem o neconținută schimbare a condițiunilor fizice, cari și ele la rândul lor schimbă condițiunile biologice și deci și natura pescăriei din ele. Potrivit acestei neconținute schimbări a naturii pescăriei se schimbă însă și modul ei de exploatare, precum și uneltele cari servesc la acest scop.

În cele ce urmează dar vom urmări modul cum se face pescuitul în toate aceste ape, începând descrierea la pâraele din munții cei mai înalți și scoborîndu-ne încetul cu încetul până la partea inferioară a râurilor unde dau ele în Dunăre.

PESCUITUL ÎN RĂURI ȘI PĂRAE.

După cum condițiunile fizice și biologice, pe cursul râurilor și păraelor noastre, se schimbă necontenit, cu cât ne scoborim la vale, începând dela firul subțire de apă ce cade aproape vertical de pe stâncile din creștetele Carpaților și până la cursurile mari de ape adânci, cari, mărginite cu lunci înverzite și bălți sclipitoare, străbat leneșe bogatele noastre câmpii spre a ajunge la Dunăre, tot astfel se schimbă și peștii ce trăesc în ele și tot astfel și mijloacele de a-i prinde, precum și uneltele ce servesc la acest scop.

Cu cât ne aflăm mai sus la munte în regiunea nenumăratelor mici părae ce șerpuesc văile lor, cu atât numărul speciilor de pești ce trăesc în ele e mai mic și cu atâta uneltele de pescuit sunt mai puțin numeroase, mai mici și mai simple. Cu cât ne scoborim mai la vale pe cursul acestor ape și cu cât ele devin mai mari și mai constante, cu atâta și numărul speciilor de pești ce trăesc în ele crește și cu atâta și uneltele de pescuit devin mai numeroase, mai mari și mai complicate.

În general, după cum s'a arătat deja în partea generală a acestei lucrări, instrumentele mari și complicate, întrebuițate la pescuitul în apele mari și adânci din porțiunea inferioară a râurilor, sunt bazate pe aceleași principii de prindere, ca și instrumentele mici și simple întrebuițate în porțiunea lor superioară; ele în cea mai mare parte nu sunt decât aceleași instrumente dezvoltate, perfecționate sau combinate între ele și având dimensiuni mai mari.

Dacă dar noi, în lucrarea de față, nu am urmărit decât numai studiul comparativ al uneltelor de pescuit, de sigur că nu am avea decât să luăm fiecare instrument simplu și să-i urmărim formele și evoluțiunea sa în toate apele noastre până la cele mai adânci. Ținta noastră nu este însă numai studiul comparativ al uneltelor — ceea ce interesează în prima linie pe etnograf, — ci mai cu seamă felul cum se exploatează pescăria din fiecare categorie de ape din țară, precum și modul de întrebuițare al uneltelor ce servesc la acest scop în fiecare apă în parte. Tocmai de aceea dar, oricât de mare ar fi asemănarea, ca formă, între 2 instrumente întrebuițate în ape de categorii diferite, ele au roluri

diferite de îndeplinit și deci fiecare are un alt mod de întrebuințare. Astfel fiind, fiecare mijloc de a pescui sau instrument nu poate fi înțeles decât privindu-l în raport cu felul apelor în cari are a fi întrebuințat și a peștilor pe cari caută a-i prinde.

Conduși dar de această idee, în descrierea ce o dăm aci, nu putem trată întreg pescuitul din râuri într'un singur capitol, luând de bază numai forma instrumentelor, ci trebuie să împărțim apele noastre curgătoare în mai multe categorii, după condițiunile hidrografice și natura pescăriilor din ele, și apoi să descriem pentru fiecare din acestea modul cum se face pescuitul.

Intru cât privește râurile, privind lucrurile numai în mod superficial, am putea fi ademeniți a le împărți după mărimea lor în pârae și râuri propriu zise. Totuș luând în considerare natura pescăriilor din ele, vedem că această clasificare nu ne poate fi de folos, și anume: fiindcă pe de o parte între pâraele de munte și cele de coline, întru cât privește pescăria, este o diferență radicală, pe când între porțiunea superioară a râurilor și între pâraele de munte e o mare asemănare, în ambele predominând pescăria de salmonide; pe de altă parte fiindcă porțiunile inferioare ale râurilor din apropierea gurilor lor fiind populate mai mult cu pești veniți aici din Dunăre și având pe marginile lor regiuni inundabile întinse cu suprafețe mari de bălți pe ele, a căror pescărie formează un tot cu cea din albie, pescuitul din aceste părți ale râurilor se aseamănă mai mult cu cel din Dunăre decât cu cel din partea de mijloc a râurilor.

Astfel fiind, luând de bază natura pescăriei din diferitele categorii și porțiuni din apele curgătoare interioare, noi vom împărți pescuitul din ele — descriindu-l în capitole separate — în următoarele categorii: 1) Pescuitul în pâraele dela munte și în partea superioară a râurilor unde predomină salmonidele, 2) Pescuitul în partea mijlocie a râurilor cu pâraele ce dau în ele și 3) Pescuitul în partea inferioară a râurilor cu gurile lor dela Dunăre, care va fi descris împreună cu pescăriile Dunărei.

A. PESCUITUL IN PARAELE DE MUNTE

Pescuitul este una din indeletnicirile cele mai favorite ale populațiunii satelor din văile munților noștri. Deși aci păraele și râurile nu conțin decât foarte puțină apă, mai toate putând fi lesne trecute cu piciorul, și deci nu pot avea în ele nici acele mari cantități de pește pe cari le găsim în partea de jos a apelor noastre curgătoare, totuș nu este sat în munții noștri unde să nu găsim câțiva pescari de meserie și chiar aproape nu este sătean la casa căruia să nu se găsească și câte un instrument de pescuit. Firește lipsa unor suprafețe întinse de ape mari cu adâncimi considerabile, în cari să poată trăi la un loc cantități mari de pește, este aci compensată prin mulțimea mare a păraelor cari șerpuesc prin toate văile și prin cari se scurge cantitatea mare de apă, de aproape un metru înălțime, ce cade anual în aceste regiuni sub formă, de precipitate atmosferice.

Toate aceste nenumărate părae adăpostesc în apele lor o mulțime de pești mai mici sau mai mari și anume: în păraele mici păstrăvul cu tovarășii săi beldița, boiștenii, grindelele și zvărluga, iar în păraele mari și în partea superioară a râurilor: lostrița, lipanul, zglăvocii, mreana, scobaiul, mihalțul, cleanul, raci, etc. Toate acestea formează obiectul pescuitului din aceste ape.

Mijloacele de a prinde peștele și uneltele de cari se servesc în aceste regiuni sunt puțin numeroase și cât se poate de simple — potrivit apelor foarte mici în cari se întrebuițează — însă totodată sunt cât se poate de interesante, căci ele ne arată pe de o parte cât de bine a observat și studiat omul vieța și obiceiurile peștelui, iar pe de altă parte, fiindcă în ele vedem în miniatură toate instrumentele cele mai mari simplificate la ultima expresie.

Vom descrie aci numai formele tipice din diferitele regiuni ale țerii, lăsând la o parte toate acele mici variațiuni de forme și de numiri fără importanță cari se schimbă dela o regiune la alta și chiar adeseori dela un părau la altul. De asemenea vom lăsa la o parte în acest capitol acele instrumente cari nu sunt tipice de părae și cari se întrebuițează aci numai rareori, pe unde sunt apele mai mari și mai

liniștite; acestea fiind propriu zis instrumente de râuri, le vom descrie în capitolul următor, unde e în realitate locul lor.

Intru cât privește respândirea acestor instrumente în părțile din Carpați locuite de Români, mă voiu mărgini mai mult numai la munții noștri și ai Bucovinei, unde am făcut cercetări personale mai amănunțite; întru cât privește însă Transilvania, cercetările mele sunt cu mult mai restrânse și se referă numai la câteva localități.

1. Prinsul peștelui cu mâna.

Unul din mijloacele cele mai simple de a prinde peștele din păraele mici de munte, și care se întrebuițează foarte des la păraele cu apă mică, este de a-l prinde când stă liniștit pe fund și a-l apucă cu mâna, fie de sub operculele branchiale, scoțându-l afară din apă, fie apucându-l cu amândouă mâinile pe dedesubt, ca și cum s'ar scoate un pumn de apă. Așa, Sglâvocul și Păstrăvul se prind, ridicând încet pietrele de pe fundul pârâului și punând mâinile pe el. Prinsul păstrăvilor în acest mod este un sport favorit al călugărilor de pe la mănăstirile din Moldova. Alții prind păstrăvul punând deacurmezișul păraelor crengi cu frunze de brad și apoi, după un timp, caută printre frunze și scot cu mâna păstrăvi ascunși între ele.

Mreana, care-și caută iarna culcușul pe sub bolovanii mari de pe sub malurile Bistriței, unde stă ca amorțită, se prinde deasemenea cu mâna, ridicând încetisor bolovanii.

Racii se caută pe fundul păraelor între pietre și se culeg cu mâna, punându-i apoi în traista cu pește.

Chișcarul și Sugaciul (*Petromyzon*), cari trăesc în nomol, se prind scoțând cu palmele sau cu lopata bucăți de nomol de pe fundul albiei din locurile unde apa e liniștită; acestea se aruncă pe mal și peștele sare din ele afară.

2. Pescuitul cu materii explozibile și plante otrăvitoare

Cu toate pedepsele severe prevăzute în lege, obiceiul vandal de a pescui cu materii explozibile se mai practică încă și astăzi pe o scară destul de întinsă, și nu atât de săteni cât de persoane cari tocmai ar trebui să dea exemplu populațiunii de respectul legilor. Dinamita a fost introdusă mai întâiu pe valea Bistriței de niște Italieni cari lucrau acolo la o șoseă și astăzi fiecare știe că mijlocul cel mai comod de a-și prinde repede păstrăvi este să arunce în pârâu un cartuș de dinamită. Cam astfel, prin lucrători italieni, s'a introdus apoi acest nărav

și pe la mai toate păraele mari din munții noștri, generalizându-se încetul cu încetul și distrugând cu totul pescăria din ele.

Pescuitul cu var nestins, plante otrăvitoare, etc., este pe această parte a râurilor și pe părae cu mult mai puțin întrebuițat, din cauza curentului prea repede; totuș adeseori se prind păstrăvi luând o plantă numită «Coadă Vacii», pe care o pisează într'un hârdău cu apă și apoi o aruncă în părau. De asemenea pretutindeni — și chiar în Transilvania — se cumpără dela farmacie «boabe de pește», «gogoși de pește», «mă-sleac» sau «măslad», «praf de pește», «sămânță de lumânărică pisată», etc., din care se face apoi otrava pentru aruncat în părae.

Aceste sisteme se întrebuițează însă într'o proporție cu mult mai mare la râuri și de aceea le vom descrie mai cu deamănuntul în capitolul următor, unde vom trată despre pescuitul în acele ape.

3. Instrumentele de metal cari prind peștele înțepându-l.

a. Undițele.

În păraele noastre de munte se întrebuițează de către populațiunea riverană tot felul de undițe, dela cele mai primitive pe cari le fac copiii, până la cele mai rafinate pe cari unii pescari mai meșteri și le fac singuri. Cu ele se pescuește vara punându-li-se o «Nadă» (în Moldova) sau «Măncare la undiță» (în Muntenia și Oltenia); pentru aceasta se ieau mai cu seamă râme, carne, mămăligă, pește și cele mai multe ori «Viermuși», adică larve de insecte pe cari le scot din pământ sau din băligare.

Undițele cele mai simple sunt cele făcute de copii, cari ieau ace cu gămălie ordinare, sau chiar cuie mai subțiri, ori bucăți de sârmă ascuțite la un capăt, și le îndoaie la mijloc legându-le cu o sfoară lungă de capătul unui băț sau prăjini cu care le poartă. De sfoară se leagă — la o distanță ca de vreo 10 cm. dela undiță — câte o pietricică sau o mărgea de plumb, care are de scop să o țină fixată la fundul apei între pietre, așa că numai undița cu nada să poată fi jucată de curentul apei spre a atrage peștele.

Toate aceste undițe primitive nu au însă «ureche» («limbă», «limbă întoarsă», «cioc», «zâmboc», «prinsoare») așa că cu ele se prinde foarte puțin, și de aceea pescarii de meserie nu se folosesc de dânsule. Aceștia sau se servesc de undițele sistematice ce se găsesc în comerț, sau își fac singuri undițe cu «urechi» și în totul cu mult mai perfecționate, lucrându-le cu pila din sârmă de oțel și dându-le formele cele mai practice.

În loc de sfoară, care nu are tăria necesară, uneori ei întrebunțează o strună de vioară, iar alții răsucesc mai multe fire de păr de cal; alții mai leagă de undiță și câte o bucățică de pană colorată, pentru a imita insectele și a înșelă astfel mai bine păstrăvul.

Pentru a da o idee mai precisă de modul de construcție a unei asemenea undițe rafinate, făcute de pescarii noștri de pe păraele de munte, voi descrie aci, în toate amănuntele și cu toate dimensiunile ei, o undiță foarte dibaciu lucrată, pe care am găsit-o la un pădurar dela Stănești, din munții Muscelului. Undița e făcută de el, din sârmă de oțel pilit patrat, cu vârful foarte ascuțit și cu o mică «ureche» întoarsă în lăuntru. După cum se vede din fig. 25—în care figura dela mijloc reprezintă undița propriu zisă în mărimea ei aproape naturală,—ea are o lungime de 15 mm., iar sârma desdoită ar avea o lungime de 22 mm. Undița este legată mai întâiu cu o sfoară răsucită din 7 fire de păr de coadă de cal alb, având o lungime de 35 cm. (Fig. 25 b-c-d). Capătul

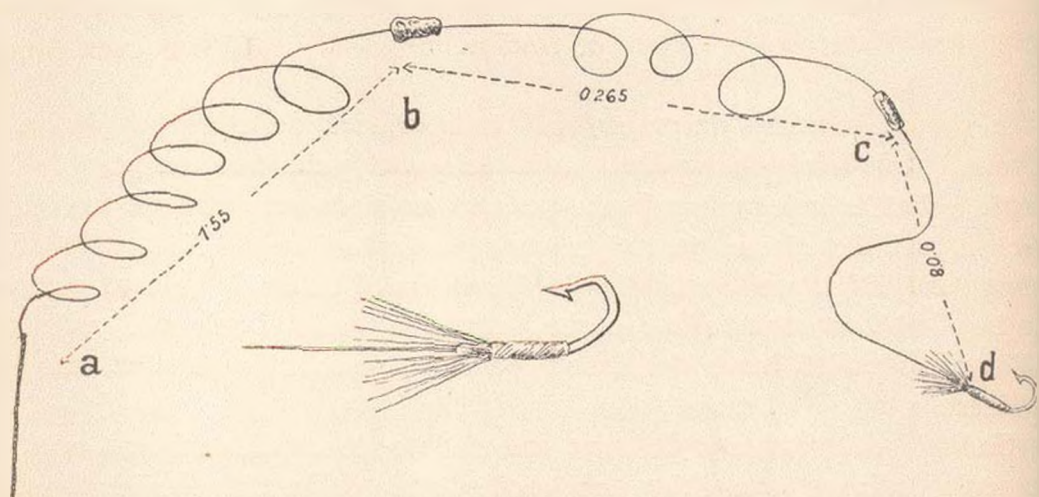

Fig. 25. Undiță pentru pescuit păstrăvi, dela păraele de munte din jud. Muscel. Figura dela mijloc reprezintă undița în mărime aproape naturală, cu pensula de pene de cocoș.

undiței de care se leagă sfoara de păr de cal este învăluit de jur-împrejur cu fire foarte fine dintr'o pană de cocoș (Fig. 25 d), cari la partea lor superioară rămân libere, formând ca o mică pensulă, așa că undița când e în apă, are aparența unei insecte care înoată. Coloarea acestor pene de cocoș se alege anume astfel ca să varieze după anotimp, după cum variază și culoarea insectelor pe cari le mănâncă Păstrăvul la diferitele anotimpuri și pe cari pescarii le cunosc foarte bine.

Pe sfoara albă de păr de cal sunt prinse, la anume distanțe, două mărgelușe de plumb, una (c) e la o distanță de 8 cm. dela capătul

undiței, iar cealaltă (*b*) la 35 cm. Aceste mărgeli de plumb au de scop să țină undița printre pietre ca să n'o ridice curentul. Dela acel al doilea plumb este legată o altă sfoară mai grosuță (*a-b*), lungă de 1.55 m., răsucită și ea din 10 fire de păr de coadă de cal negru; apoi de această sfoară de păr de cal e legată o sfornicică subțire de cânepă, ca de vreo 60 cm. lungime.

Această undiță nu are nici plută, care s'o facă să plutească, și nici nu e purtată cu prăjina, ci pescarul o aruncă în apă printre bolovani și o ține de sfoară cu mâna, smucind de ea îndată ce simte că peștele a apucat de nadă.

Cu aceste undițe se prind prin părae Păstrăvi și Lipani, iar mai în jos Mreană, Clean, Mihaltș și Lostrită.

b. Cârlichele.

Se numesc Cârliche (Fig. 26) o serie de undițe mari provăzute fiecare cu câte o «limbă» («ureche») sub vârful lor ascuțit și legată fiecare prin câte o sfornicică — cam de 40 cm. lungime — de o coardă lungă

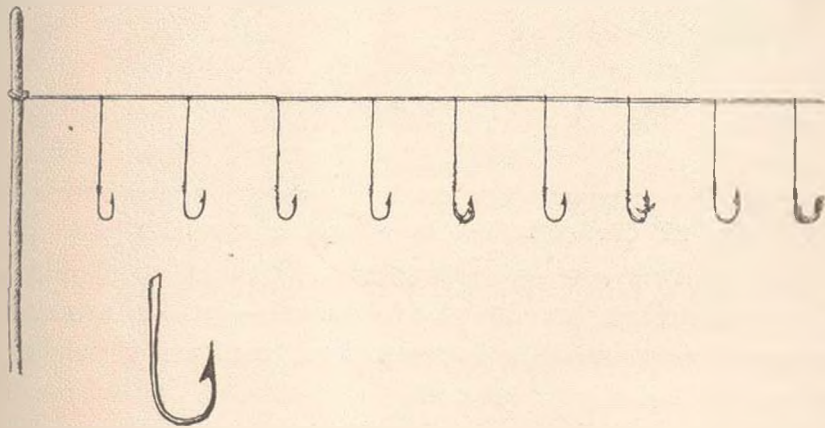

Fig. 26. O bucată de sfoară cu cârlige, legată cu unul din capetele ei de un «Pripon».

și mai groasă, pe care stau toate înșirate la distanță cam de 50 cm. una de alta. Distanța între cârlige este în totdeauna astfel potrivită, încât când se aruncă instrumentul în apă să nu se ajungă cârlig cu cârlig pentru a nu se incurcă între ele.

Sfoara cea lungă este legată cu un capăt al ei de o piatră, cu care se aruncă cârligele la o distanță cât merge de departe spre mijlocul apei, iar cu celălalt capăt al ei este legată de un țaruș numit «Pripon», cu care se fixează în malul apei. Câte odată înaintea priponului se mai leagă o a doua piatră pentru a o îngreuiă și a se fixa astfel și mai bine șira de cârlige pe fundul apei (Fig. 27).

La fiecare cârlig se pune ca nadă mămăligă, larve de insecte, Vetrilă (larve de *Palingenia*), bucăți de pește, etc. și apoi se așează la curent mare, unde «le joacă apa». Cu cârligele se prinde *Lostrita*, *Cleanul*, *Mreana*, *Scobarul*, *Mihalțul*, etc.

Cârligele se pun numai pe pâraele cari sunt mai mari și mai cu seamă pe râuri. Pe Bistrița ele sunt instrumentul favorit al plutașilor, cari îndată ce opresc pluta pentru popasul de noapte, scot cârligele—pe cari

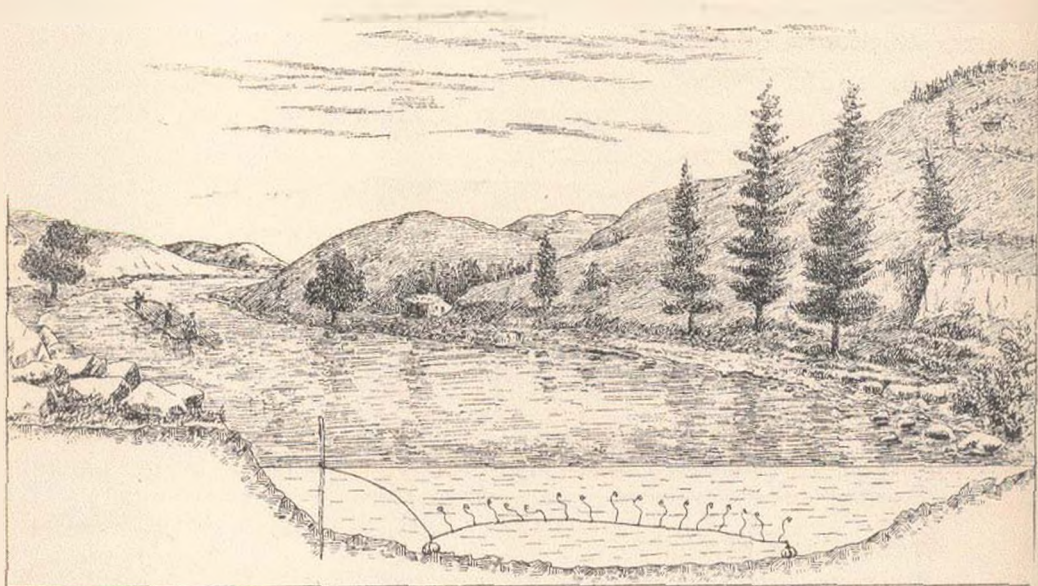

Fig. 27. Cârlige întinse la pescuit în apa Bistriței.

de obicei le păstrează învelite într'o basmă— și «le aruncă» în râu pentru a-și prinde pește de mâncare; ei nu mai au nevoie de pripon, căci leagă capătul sforii de plută.

Când se strâng cârligele, se înșiră undițele una după alta pe un instrument numit *Clește* sau *Lopățică*, care este un bețișor despicat la mijloc ca o furculiță cu doi dinți, iar sforile cârligelor atârnă în jos.

c. Ostiile.

Ostia, *Furca*, *Oastea* (în Bucovina pe apa Sucevei), *Ostria* (pe apa Lotrului), este un instrument răspândit la toate pâraele din munții noștri. Ea este o furculiță de fier, cu o coadă lungă de lemn și cu 4 sau 5 dinți, cu cari se înțepă peștele, prinzându-l ca într'o frigare. După forma și dimensiunile lor, găsim la pâraele noastre 4 feluri de ostii:

1. *Ostia mică* sau *furculița*, care este o furculiță de masă, din cele de fier cu plăsele, căreia i se pune o coadă mai lungă și servește la prins peștii cei mici.

2. Ostiile cu *dinți lați*; acestea sunt făcute de fierari, cu 4 sau 5 dinți lați și tăioși la vârfuri, având fiecare dinte o lungime cam de 5 cm. La capătul ei ostia are un manșon în care se fixează, ca coadă, o prăjină lungă și cam de 2 cm. diametru grosime. Figura 28 reprezintă

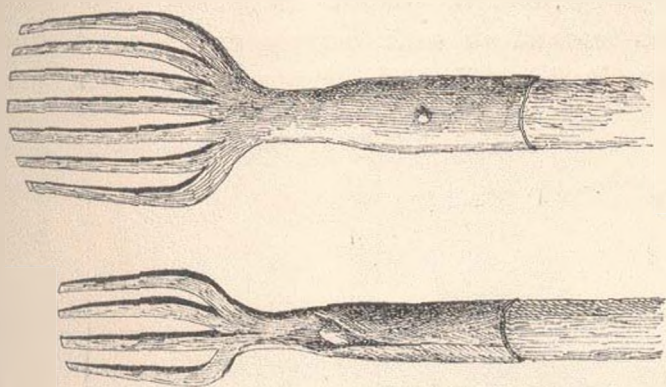

Fig. 28. 2 ostii; cea de jos de pe apa Lotrului dela Brezoi, iar cea de sus dela Răul Doamnei din jud. Argeș. Jumătate măr. nat.

două ostii din acest fel, din cari cea de jos, a cărei mărime este redusă la jumătate din mărimea naturală, este tipică pentru toate păraele noastre de munte.

3. *Ostiile cu dinți cârligați*; acestea sunt făcute de asemenea de fierari și dinții lor au cam la 8 cm. lungime; aceștia însă sunt ascuțiți și îndoiți în lături ca niște cârlige, așa că peștele odată înțepat nu mai poate scăpa din ei.

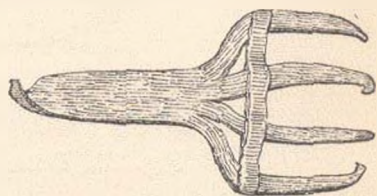

Fig. 29. O ostie cu dinți cârligați din Bucovina (Jud. Suceava, păr. Soloneț).

Fig. 29 reprezintă o asemenea ostie, găsită în Bucovina pe la păraele Soloneț și Ilișasca, afluenți de ai Sucevei. Această formă se găsește însă foarte des și pe Bistrița și pe la mai toate păraele mari din Nordul Moldovei.

4. *Ostiile cu limbi* (Fig. 30). Acestea au în totul forma și dimensiuni

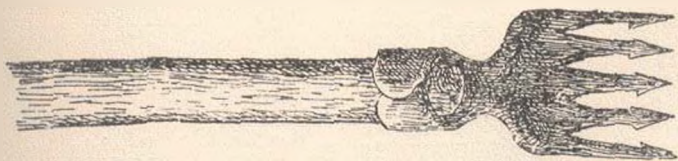

Fig. 30. Ostie de părau, cu dinții cu limbi.

nile celei precedente—cu 4 sau 5 dinți,—numai că în loc să aibă dinții cârligați, aceștia au fiecare sub vârfurile lor câte una sau două «limbi

intoarse» făcute de fierari cu dalta. Acestea sunt ostiile cele mai perfecționate dela păraele de munte și servesc la pescuitul peștilor mari, ca Lostrîța, Mreana, Scobarii, etc.

Cu ostiile se pescuește în 3 feluri:

1. *Iarna sub ghiață*; se face «copcă» în ghiață (*Prođușcă* sau *Prođuș* în Moldova) și se înțeapă cu ostia peștele care vine la copcă să respire.
2. Noaptea cu *Fachia* (Fig. 31). Pescarul așteaptă până ce innop-

Fig. 31. Pescuitul noaptea cu Ostia și cu Fachia.

tează bine, când peștele se liniștește pe fundul pârăului, apoi din bucăți de scândură, crengi, șindile, etc., legate la un loc și unse cu rășină, își face o făclie mare, numită *Fachie* în Moldova (*Văpaie*, *Văpaiță* sau *Opaie* în Oltenia, Banat și Muntenia), pe care o aprinde la capăt, așa ca să ardă cu pară mare. La lumina acesteia el vede peștele stând liniștit pe fundul apei și-l lovește cu ostia. Cu modul acesta pescarii de pe Bistrița, pe la Broșteni, prind Lostrîțele cele mai mari.

Unii pescari (pe la Muscel) pentru a face văpaița mai sistematică, o înfășură cu un inel de tinichea pe care-l scoboară în jos treptat, așa ca să nu ia foc toată deodată.

Acest mijloc de pescuit noaptea cu Ostia și Fachia se întrebuintează și în unele părți din Transilvania, unde-l descrie și Herman Otto sub numele de *Székely Szigonyosok* (1) și-l figurează. De altfel tot pescuitul Românilor din Transilvania e descris în acea carte adeseori sub numele

(1) l. c., pag. 520, tab. XI.

de pescuitul secuilor. In alte locuri d. ex. pe la Zărnești, Tohan, etc. nu se pescuește de loc cu ostiile.

3. *Noaptea cu „Fănarul“*. In loc de Făchie prin multe locuri (Bucovina, Transilvania, Muscel, etc.) am văzut că se ia un felinar care are pe 3 părți scânduri și pe o parte mai largă geam de sticlă. «Omul merge noaptea cu fănarul și luminează înainte, așa că vede peștele la fund și-l lovește cu Ostia».

Cu Ostia se pescuește la munte mai cu seamă la lostriță, mreană, scobai, sglăvoace și mihalț, dar se prind adeseori și păstrăvi precum și tot felul de pește mic.

4. Instrumentele împletite din răchită.

In pâraele dela munte se întrebuițează foarte mult instrumentele împletite din răchită, și anume instrumente de acelea cari se așează în apă pentru câtvă timp și peștele intră singur în ele prinzându-se ca într'o capcană, sau cari se pun la gura gardurilor și atunci peștele e împins întrînsele prin forța curentului și rămâne prins în ele.

Intre acestea cele principale sunt:

a. Coșurile.

La pescuitul în pârae se întrebuițează două feluri de coșuri împletite din răchită și anume:

1. *Coșurile simple*; acestea sunt în general niște coșuri ordinare, cu gura simplă — ca la cele în cari se pun fructele, — având cam 50 cm. lungime. Ele se întrebuițează prin toată țara, însă mai mult pe la

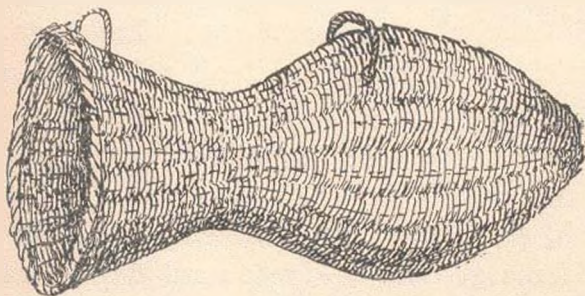

Fig. 32. Coș oltenesc simplu, gătuit sub gură.

pâraele din Oltenia unde se numesc *Târnog*. Când se pescuește cu aceste la gura gardurilor dela pârae, se pun întrînsele crengi cu frunze pentru ca peștele adus de curent să se încurce în ele și să nu mai poată ieși înapoi afară.

La unele pârae din Oltenia se întrebuițează niște coșuri lungărețe, cu gura largă însă gătuite sub gură ca un urcior și apoi umflate la

fund, astfel ca peștele odată intrat întrînsele să nu mai poată fugi cu ușurință înapoi (Fig. 32).

Cu aceste coșuri gătuite se pescuește de asemenea numai la garduri, așezându-le culcate, cu gura în contra curentului și lăsându-le pe jumătate afară din apă.

2. *Coșurile cu gărliciu* („coșul orb“, „coșul de mlaje“, „oloaga“). La pâraele de munte acestea sunt niște coșuri în formă de con trunchiat, mici și lungărețe, cam de 35—40 cm. lungime și cel mult 15—18 cm.

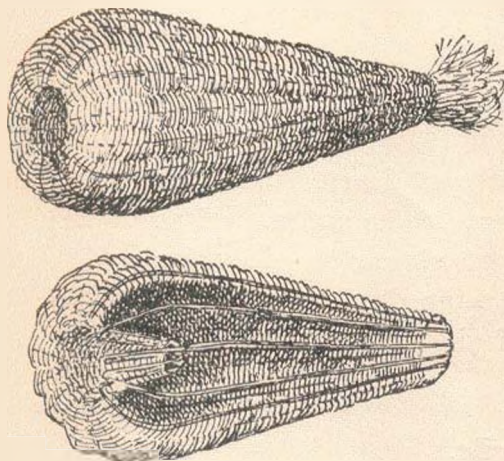

Fig. 33. — Un coș orb dela pârăul Tarcău.

lărgime în diametru la capătul anterior. Gura lor este răsfrântă înăuntru, ca gura dela o calamar, astfel că formează un «gărliciu» în interior, pentru ca peștele odată intrat în el să nu mai poată găsi gura spre a ieși înapoi afară. La capătul posterior ele au o deschizătură rotundă, cât poate intră mâna prin ea, care servește pentru a scoate peștele prins (Fig. 33).

Când se așează un asemenea coș la pescuit, se unge mai întâiu gărliciul cu mămăligă sau se pun în el râme, apoi se bagă în el bolovanii

pentru a-l îngreuiă ca să stea pe fundul apei și după aceasta se astupă gura sa posterioară cu un șomoioag de paie.

Coșul orb se așează seara pe fundul pârăului în locurile unde apa e mai mare și mai liniștită și se caută apoi dimineața. El servește la prinsul peștilor mici ca: grindele, boisteni, zglăvoace, ș. a.

b. Vârșele.

Ca și coșul orb, și «Vârșă» (în Moldova, Muntenia și Transilvania) — «Vârșie» (în Oltenia și Banat) —, este unul din instrumentele cele mai răspândite, care se întrebuintează pe pâraele din toate regiunile munților noștri, având pretutindeni același nume și aceleași forme esențiale. Ea este lungăreață — cam de vre o 80 cm. lungime — și are de obicei o formă conică, uneori rotundă, alteori turtită pe o parte și puțin umflată la mijloc, cu gura dela capătul ei anterior largă în formă de semicerc și cu capătul posterior ascuțit (Fig. 34).

Alteori ea are și o formă piramidală, cu gura în formă de dreptunghi (Fig. 35). Toate acestea forme variaza atât după localități cât și după

felul apelor în cari se întrebuințează. Gura vârșei este răsfrântă înăuntru ca la coșul orb, formând un gârliciu ca o pâlnie, lung cam de 15 cm.,

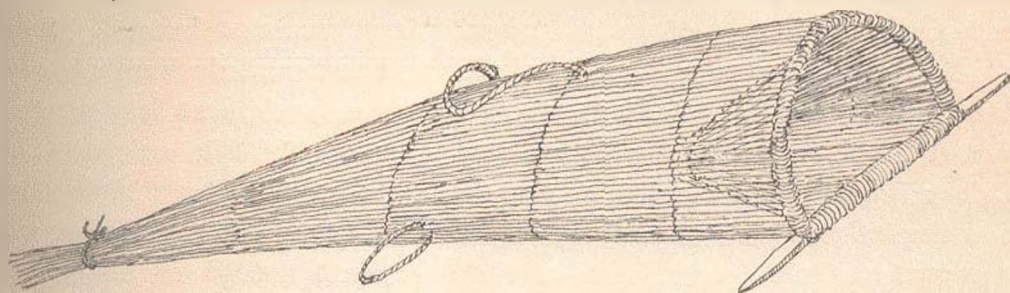

Fig. 34. — O vârșă de răchită dela părăele de pe Bistrița.

foarte ascuțit și cu o deschidere în interior foarte îngustă, astfel că peștele odată intrat în ea nu mai poate ieși afară. Pentru a reține mai

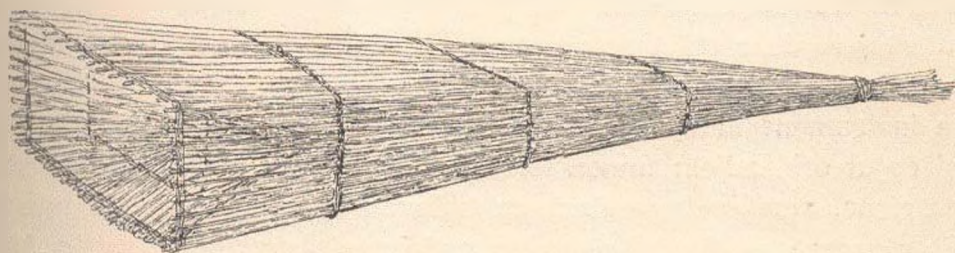

Fig. 35. — O vârșă de răchită dela părăele afluate râului Suceava în Bucovina.

bine peștele prins, capetele nuelușelor dela gura gârliciuului sunt lăsate libere, astfel că rămân ca niște țepi în interiorul vârșei.

Marginea gurii exterioare dela vârșă este împletită pe o nuelușă mai groasă de lemn tare, îndoită în formă de arc, ale cărei capete sunt fixate—la o distanță cam de 20 cm. unul de altul—intr'un lemn drept mai gros și lung cam de 40 cm.; capetele acestuia rămân libere de câte 10 cm. de o parte și de alta a gurii exterioare. Arcul acesta de nueă și cu lemnul în care sunt înfipite capetele sale formează la un loc scheletul pe care se împletește apoi cu lozii întreaga vârșă. Capetele cari rămân libere—adică fără împletitură pe ele—ale lemnului drept dela partea inferioară a gurii exterioare a vârșei, servesc pentru a fixa mai bine vârșă între pietre, când se așează ea pe fundul apei, spre a nu o luă curentul părăului la vale.

Vârșă diferă însă cu totul de coșul orb, mai cu seamă prin modul cum este ea împletită. Aci nuelușele de răchită, lungi de câte 80 cm. fiecare, sunt numai longitudinale și împletite—sau legate fiecare cu teiu—cu unul din capetele lor de arcul sau de lemnul drept care formează scheletul gurii. În loc însă ca aceste nuelușe longitudinale să fie îngrădite transversal

peste tot cu mlajă de răchită ca la coșuri, ele sunt împletite numai din distanță în distanță — cam de 10 cm. una de alta — cu câte un rând de sfoară sau de teiu, așa că pe tot lungul vârșei nu sunt decât 3 sau cel mult 4 cercuri transversale de împletitură. Acest mod de împletire este necesar, căci vârșa, punându-se la curent mare, trebuie să lase apa să treacă cât mai cu ușurință prin ea spre a nu fi târîtă la vale.

Dela mijlocul vârșei în jos, nuelușele de rechită sunt toate libere, fără nici o împletitură pe ele, până la capătul lor posterior; aici dar nu mai este o gură rotundă posteroară care să se poată astupă cu un cep de paie ca la coșuri, ci pentru a închide vârșa se leagă numai pe deasupra toate capetele nuelușelor cu un curmeiu de teiu sau cu o sfoară ori cu o mlaje de răchită. Când urmează dar să se scoată din vârșă peștele prins, se desleagă numai sfoara sau curmeiul de teiu și peștele se răstoarnă în traista pescarului.

Cu vârșele de rechită se pescuește în două moduri: 1) ca instrument independent și 2) ca anexă la garduri.

Ca instrument independent se pregătește și se așează vârșa întocmai ca și coșul orb, adică: uneori se unge gârliciul cu mămăligă sau se pun în ea râme, apoi se îngreuiază cu bolovani de piatră puși în interiorul ei și se așează pe fundul pâraelor unde apele sunt mai liniștite. Alteori se pune în mijlocul «găldăului» și se bate apoi apa cu *Știrbicul* sau *Ștulbeul* (o măciucă scobită la cap) ca să fugă peștele de sub rădăcini în ea (Oltenia pe Motru).

Modul cum se pescuește cu vârșa la garduri îl vom descrie în urmă când le vom descrie pe acestea.

În unele regiuni — însă foarte rar — se mai fac un fel de vârșe împletite din sârmă, la cari «se vede peștele cum joacă» înăuntru. Aceste însă, foarte probabil, nu sunt instrumente românești, ci au fost aduse de vreun proprietar din străinătate.

* * *

«Vârșa» este un nume generic care se dă la toate instrumentele având forma aceasta — adică având gura resfrântă înăuntru, — indiferent dacă aceste instrumente sunt împletite din răchită sau sunt făcute din plasă ca Eterea sau ca vârșele dela Dunăre, etc. Numele de «vârșă» este răspândit în toate țerile locuite de Români și pretutindeni la toți Românii din Carpați se găsește acelaș instrument împletit de rechită purtând acest nume. Vârșa dar trebuie să fie un instrument foarte vechiu la poporul nostru și e de sigur o chestiune foarte importantă de a i se cunoaște originea sa la noi.

Nu am competența să discut această chestiune, cred însă necesar să

atrag atenția specialiștilor asupra ei. În tot cazul numele ei la diferitele popoare cari au putut avea o influență asupra noastră este aproape același: La Slavii de Sud (în Bosnia și Herțegovina, după Ćurčić) vârșele se numesc *Vrska*, la Unguri *Varsa*, la Ruși *Verșa*.

Numele ei însă s'ar mai putea trage și dela felul cum e făcută gura ei — care e partea cea mai caracteristică a tuturor vârșelor — și atunci ar putea fi în legătură și cu latinescul *versare* («tourner, faire tourner, retourner») sau *Versura* («action de retourner, encoignure, retour que fait une muraille en formant avec une autre un angle saillant»; adică tocmai ceea ce e cazul la gura vârșelor).

Toate aceste numiri ne arată că numele acestui instrument la diferitele popoare cari au conviețuit în aceste locuri se aseamănă și rămâne numai a se stabili care anume a fost poporul dela care l-au împrumutat toate celelalte. De altfel se știe că în genere vârșa este un instrument foarte vechiu găsindu-se chiar în sculpturile de pe monumentele egiptiene (Vezi și Fig. 2, pag. 16).

c. Leasa.

Și aceasta este un instrument răspândit pe toate părțile din munții noștri, având în toate regiunile același nume și aceeași formă. Ea este impletită din nuelușe de rechită și are forma unei opinci. La părțile se întrebuințează numai lese mici având în totul abia 40—50 cm. de lungime.

La capătul ei anterior, zis «gura lesei» — adică la partea care se fixează cu bolovani pe fundul pârăului, între cele două capete dela

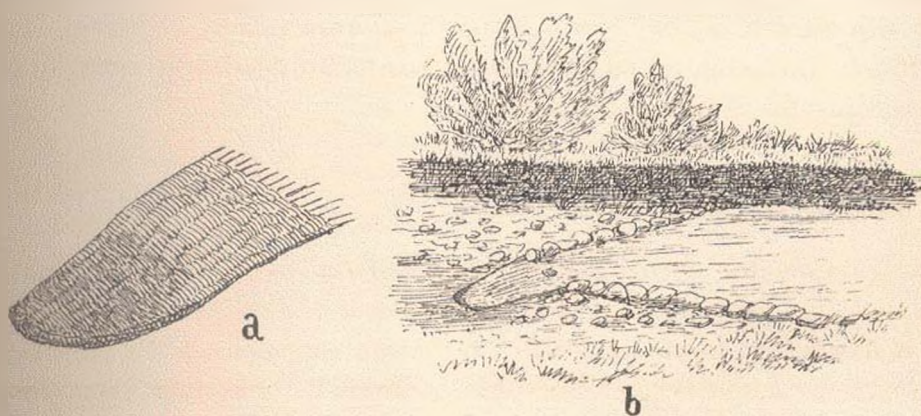

Fig. 36. a) Leasa dela un pârâu de pe Bistrița. b) Modul cum se pescuește cu ea la gura unui gard de bolovani de pe un pârâu.

deschizătura gardurilor —, ea este lată și are forma unei lese ordinare plane, impletită din nuele de rechită, ca cele pe cari se usucă fructele;

de pe la mijlocul ei însă, leasa începe a se prăbuși, formând o afundătură «întocmai ca talpa unei opinci», și a se îngustă cu cât merge spre vârf, iar marginile ei a se încovoia în sus. La capătul ei în fine leasa este ascuțită, iar vârful este ridicat în sus formând «un gurguiu întors ca vârful dela o opincă», așa că se formează o afundătură — numită *Sânul lesei* — care e scobită ca o lingură. Aici se oprește peștele pe care-l aduce curentul și rămâne prins în sânul lesei, din care nu se mai poate întoarce înapoi (Fig. 36).

În Banat pe unde nu sunt Lozii se fac lesele din trestie împletită cu teiu. La capăt infundătura se formează îndoind cele două colțuri ale lesei și legându-le spre a forma un fel de glugă; aceste lese de trestie, neavând o adâncitură la capăt, când se așează la pescuit se pun în ele ceva frunze, în cari peștele prins încurcându-se nu mai poate fugi înapoi afară.

Cu leasa se pescuește numai la gârdușurile de piatră, așezându-se la gurile lor în modul cum se va arăta mai deaproape când se vor descrie aceste instrumente.

d. Legănașul.

Un fel de instrument care are forma lesei și cu care se pescuește, exact în același mod ca și cu ea, este legănașul dela părăele din Oltenia,

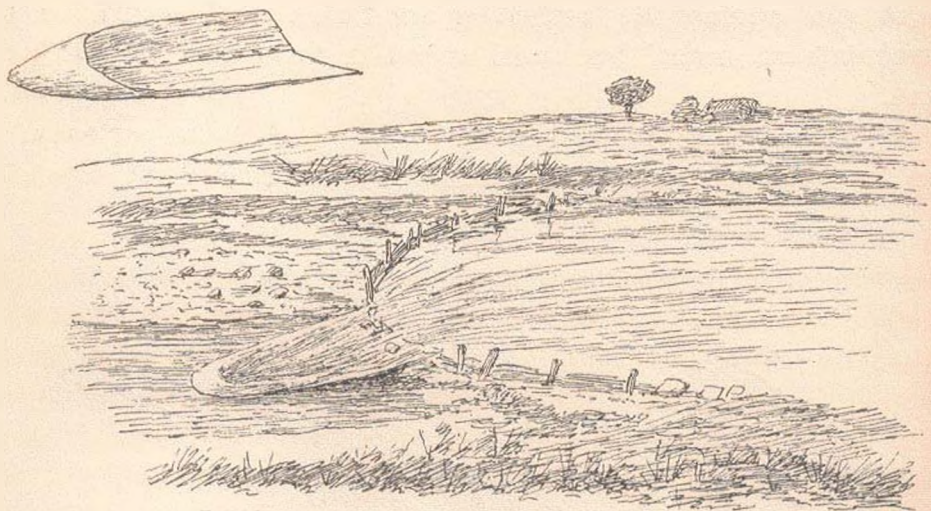

Fig. 37.

numai ca acesta, în loc să fie împletit din rechită, este făcut dintr'o coajă de teiu lată ca de două palme și lungă ca de 3 m. Această coajă de teiu este îndoită dela mijlocul ei astfel — și marginile ei sunt cusute cu teiu una peste alta — încât ea capătă forma unui papuc sau a unei opinci

Legănașul se întrebuințează pe la Baia de Aramă pe părăul Motru, întocmai ca și leasa. El se mai zice și *Povărușc*.

5. Gardurile.

Unul din cele mai des întrebuințate mijloace de prins peștele pe pâraele de munte, și totodată cu o răspândire foarte mare în toată regiunea munților noștri, este pescuitul cu *gardurile de piatră* (*Gărduț* în Bucovina, *Gărduș* în Moldova pe la Broșteni, *Gard* în restul țerii). Și în munții Transilvaniei se întrebuințează acest mijloc de pescuit și *Herman Otto* (1) l-a și descris după obiceiul său sub numele de

Fig. 38. Gărduș de piatră cu vârșă așezată cu gura la vale spre a prinde primăvara scobaii cari se urcă spre pâraele mari.

Székely Csége (garduri secuești). Românii transilvăneni de pe la Zărnești, Tohan, etc., pe unde gardurile se întrebuințează foarte des, le zic *Dig* («se face dig pentru a se așeză Vârșă»), iar Bănățenii *Scoc de bolovani*.

Gărdușurile sunt niște bolovani înșirați unul lângă altul, cari formează câte un mic dig, pornind fiecare dela câte unul din malurile pârăului și mergând în jos până se întâlnesc față în față la mijlocul albiei, lăsând o mică deschidere între ele — «Gura gărdușului» — pe unde se scurge apa. Gardușurile se așează în locurile unde albia pârăului e mai îngustă, și ele îngustând-o și mai mult, curentul, care trece acum numai prin această gătuitoră, capătă o putere cu mult mai mare, astfel că apucând peștii îi împinge la vale.

La deschizătura din gărduș se pun diferitele instrumente de prins

(1) L. c., pag. 151.

ca: coșul simplu, leasa, vârșă, legănușul, etc., cari se așează culcate cu gura înainte și pe jumătate sub apă, astfel ca curentul să poată trece prin ele. Pescarul care nu are nici unul din aceste instrumente, rupe câteva crăci cu frunze de brad și le pune pe acestea de astupă cu ele gura gardului. Peștii aduși de curent intră în coșuri, vârșe sau leasă și nu mai pot ieși afară, sau se încurcă în crengile de brad unde rămân până-i scoate pescarul și-i pune în traista sa.

Pentru a grăbi intrarea peștelui și a prinde mai bine, la garduri se întrebuițează adeseori și diferite unelte numite *Stárnitori*, cu cari se bate apa dela deal și se rescolește pe sub pietre pentru a speria peștele. Astfel uneori se întrebuițează *Prăjina* sau *Vergele* (Moldova), cari sunt niște vergi de nuele, mai mult sau mai puțin lungi, alteori se bate apa cu *Măriuța* (toată Moldova de sus și Bucovina), *Știrbiciul* sau *Ștulbeul* (Oltenia), *Știuldicul* sau *Știulghicul* (Bistrița la Broșteni), *Bobicul* (Muntenia), etc. cari toate sunt niște prăjini mari, terminate la capăt fie cu o măciucă scobită în cap, fie ca la

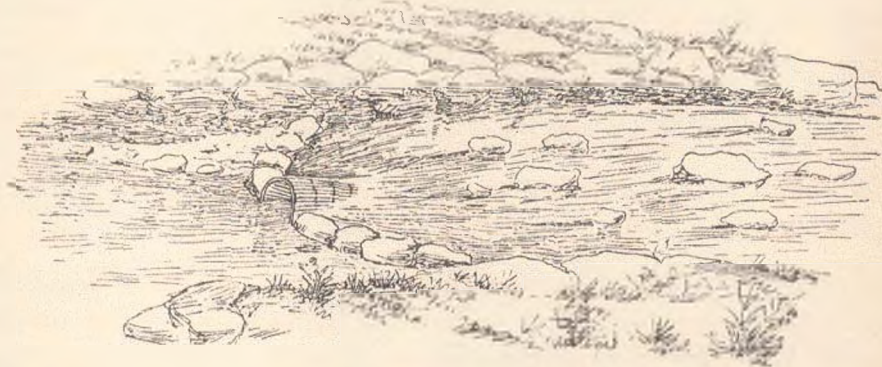

Fig. 39. Gărduș de piatră cu vârșă așezată cu gura la vale pe un părau mic, spre a prinde toamna păstrăvii cari se urcă la deal.

Bobic cu niște potloage de opinci vechi puse una peste alta și bătute cu un cuiu în capătul prăjinii (Fig. 61). Cu aceste instrumente lovindu-se în apă se produce un sgomot care sperie peștele de pe fundul pârăului și-l gonește spre gard.

Alteori se întrebuițează *Valul*; aceste este un vălătuc lung cât latul pârăului, făcut din crengi, pe care mai mulți țărani îl mișcă cu piciorul la vale și calcă din timp în timp peste el lovindul de fund pentru a speria astfel peștele de pe sub pietre și a-l face să fugă în capcană (Fig. 49).

În timpul toamnei, când se sue păstrăvul pe pârăe în sus pentru a-și căută locurile de reproducere, sau primăvara, când urcă scobaiul în cărduri mari spre pârăe la bătaie, în loc de a se pune coșurile și vârșele ca de obicei cu gura la deal, ele se fixează bine în garduri și se așează cu gura

spre vale (Fig. 38 și 39). Pescuitul ce se face în acest mod — d. ex. la gura pâraelor mari dela Bistrița, primăvara când vine scobaiul — e foarte mare. E o adevărată furie pe sătenii din toate părțile, cari pleacă în această epocă ca să prindă scobai.

6. Instrumente de plasă.

Cu cât ne suim mai sus pe părae, cu atât numărul instrumentelor făcute din plasă e mai mic, căci acestea fiind mai delicate nu pot fi purtate printre bolovanii de pe fundul pâraelor. Sunt însă câteva instrumente făcute din plasă cari totuș se întrebuințează foarte mult și aci, și sunt chiar cu totul caracteristice pentru pescuitul în aceste ape. Pe acestea dar le vom descrie în cele ce urmează

În afară însă de aceste instrumente tipice de părae, se mai întâlnesc pe aci adeseori și alte instrumente mai mari ca Lejnice, Poclăul, etc., cari de drept sunt însă instrumente de râuri și se întrebuințează la pâraele de munte, numai în locurile unde e apă mai adâncă sau când vin apele mai mari. Toate acestea din urmă instrumente deci le vom descrie abia în capitolul următor când vom trata despre pescuitul în râuri, iar aci ne vom mărgini numai la descrierea acelor instrumente de plasă cari sunt tipice ale pâraelor de munte.

a. Sacul.

Sacul (Fig. 40) este instrumentul principal și cel mai răspândit dela pâraele noastre de munte. El constă din următoarele părți esențiale:

1. *Sacul propriu zis* care este o plasă mică, impletită în formă de sac, cu un fund mai mult sau mai puțin adânc și cu ochiurile mai rare sau mai dese;

2. *Arcul*, sau *Cercul*, care este o nueă elastică, indoită în formă de arc și legată de amândouă capetele ei cu o fringhie subțire bine întinsă, numită *Coardă*, care ține nueaua indoită;

3. *Gura sacului*, care este prinsă de jur-împrejur, având ochiurile înșirate pe acest arc și pe coarda sa, așa că ea este ținută în totdeauna deschisă;

4. *Coada sacului* („*Furca*“, „*Furcerul*“, „*Țăpoiul*“), este o furcă de lemn mai lungă sau mai scurtă, terminată la capătul ei cu două coarne; ea este legată sub mijlocul ei de mijlocul arcului, iar vârfulurile coarnelor sale sunt legate de coardă. Această furcă este mânerul instrumentului cu care-l poartă pescarul când pescuește cu el.

După modul cum se pescuește cu aceste instrumente, după speciile de pești pe cari sunt destinate a le prinde și după felul apelor în cari se

întrebuințează, sacii se construiesc și ei în diferite feluri, așa că deosebim la părae diferite forme cu diferite dimensiuni. În general se împletesc

Fig. 40. Sacul de părae mici și modul cum se pescuește cu el pe sub bolovani.

ochiurile mai dese sau mai rare, după cum sacul va servi la pescuitul păstrăvului sau numai la pescuitul peștilor mici; se face coada mai lungă sau mai scurtă, după cum se pescuește cu el, mergând prin albie sau stând pe mal, ș. a. m. d.

Forma cea mai răspândită la păraele mici cari au fundul de bolovani și în general în partea superioară a păraelor, este un sac mic, cu fundul nu prea adânc și cu coada scurtă (Fig. 40, a).

Cu acestea se pescuește fie pe sub bolovani de pe fundul pârăului (Fig. 40 b și c), fie pe la cascade (Fig. 41).

Stârnitorile pentru pescuitul cu sacul. În general, cu sacul nu se poate pescui decât sperind («stârnind») peștele de pe fundul apei ca

să fugă din ascunzătorile sale și să intre în el. Pentru aceasta și aici, ca și la garduri, servesc diferite unelte speciale cu diferite forme și diferite numiri, variind după diferitele regiuni ale țării.

Pentru sacii mici dela pãraele torențiale se servesc: fie de un simplu «băț» sau «Măciucă» (*Măriuță* în Moldova), cu care acelaș pescar sau

Fig. 41. Sacul de pãrae mici și modul cum se pescuește cu el pe la căderile de apă.

tovarășul său ridică pietrele și scormonesc peștele de sub ele (Fig. 40), fie de un ciocan de lemn așezat în vârful unui băț lung (Transilvania), cu care bat în bolovani pentru a speria peștii ce stau pe sub ei, fie în fine chiar numai de câte o cracă de brad, pentru a speria cu ea peștele din micile bazine cu apă mai liniștită de deasupra cascadelor, spre a-i face să sară în jos, unde-i așteaptă sacul ca să-i prindă (Fig. 41).

La pãraele mai mari cari au apă mai multă în ele și la cari bolovani cari acoperă fundul sunt mai mici, se întrebuințează un sac cu gura mai largă, având cam 1,5 lungimea coardei; acești saci au coada mai scurtă (Fig. 42 a). Ca sperietoare pentru pești la pescuitul cu acești saci se ieau, în cele mai multe părți, niște «prăjini» lungi (Moldova) cu

cari se bate peste pietre. La Muscel (pârăul Doamnei, și partea superioară a râului Dâmbovița) se întrebunțează niște prăjini lungi pe cari sunt prinse din distanță în distanță o serie de panglice de teiu, legate de ele cum se leagă bucățile lungărețe de hârtie pe o sfoară pentru a forma coada unui smeu cu care se joacă copiii. Aceste prăjini cu panglice de teiu, cari au vreo 3 m. de lungime fiecare, se numesc aici *Teiere*. Pe apa Dâmboviței pescarii le zic *Bolduri*.

Pescarii de pe pârăul Doamnei închid tot pârăul dintr'un mal în altul cu 2 sau 3 saci, așezați unul lângă altul cu gurile spre vale și ținut fiecare de câte un om, iar alții din vale sperie peștele cu teierele ca să fugă la deal să intre în saci (Fig. 42).

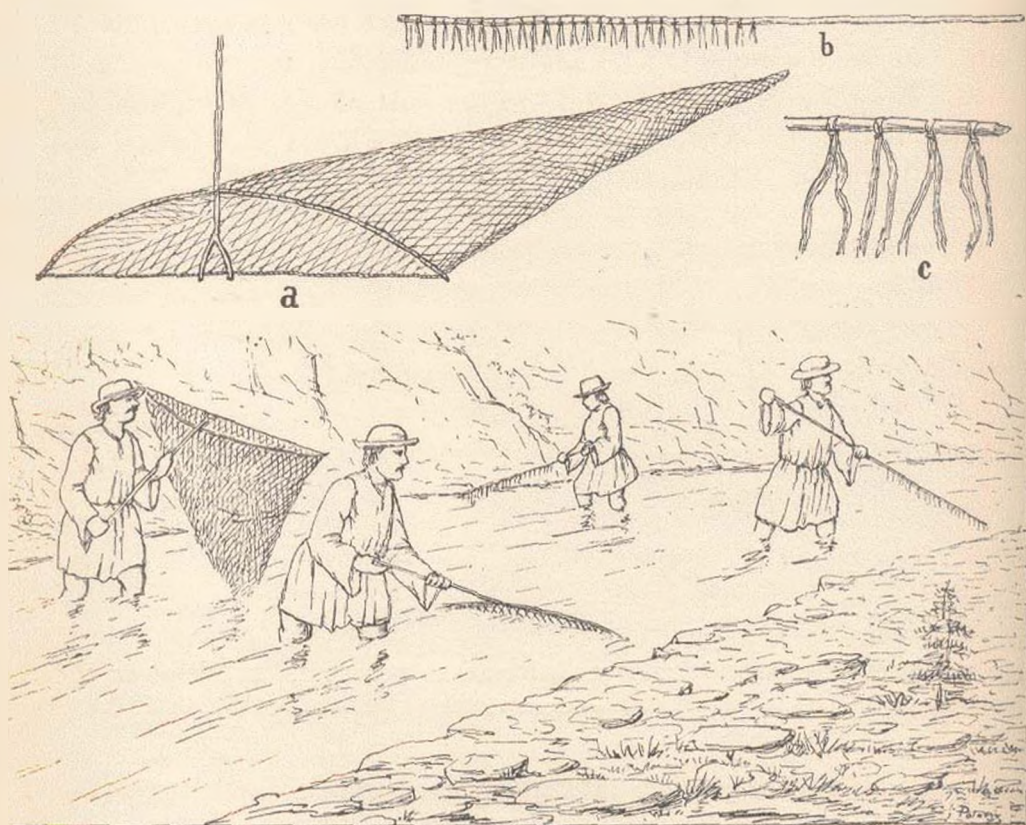

Fig. 42. Sac dela pârăele mai mari, al căror fund e acoperit cu prund mare și bolovani mai mici (a); b și c, o *teiere* adică o prăjină lungă cu panglice de teiu legate pe ea, cu care se sperie peștele de pe fund; d Modul cum se pescuește cu sacul și cu teierele.

Tot în Muscel pe partea de sus a Dâmboviței, la pescuitul cu sacii cu coadă, se mai întrebunțează pentru stârnirea peștelui încă două instrumente foarte interesante numite *Valul de lemn* și *Scâlceaza*.

Valul de lemn (Fig. 43 b); acesta este un instrument întrebunțat mai mult în Muntenia. El consta dintr'o scândură groasă (o «blană»),

lungă cât e pârăul de lat; pe muchea de sus a acestei scânduri sunt înfipte la distanțe egale o serie de mânere, făcute din nuele îndoite în formă de arc. Pe una din părțile laterale ale scândurii — ceva mai jos de mijlocul ei — este prinsă în dreptul fiecărui mâner câte o stinghie de scândură, lungă ca de vreo 70 cm. numită *Călcătoare* sau *Talpă*. Un val mare are 8—10 mânere și tot atâtea călcători, deci e purtat de 8—10 persoane.

Când se pornește la pescuit, se pune valul dela deal deacurmezișul pârăului, și de fiecare mâner ține câte un om; aceștia pornesc apoi, cu toții într'un pas, la vale și din loc în loc se opresc și bat cu toții deodată cu piciorul pe călcători ca pe o pedală, lovind astfel de câteva ori cu muchea de jos a valului pe fundul apei. După aceasta apoi pleacă iarăș înainte, iar se opresc și bat cu piciorul pe călcătorile valului ș. a. m. d., continuând mereu a speria peștele de pe sub pietre, ca să fugă la vale, unde îl așteaptă pescarii cu sacele întinse cu gura spre deal, spre a-l prinde în ele (Fig. 43 d).

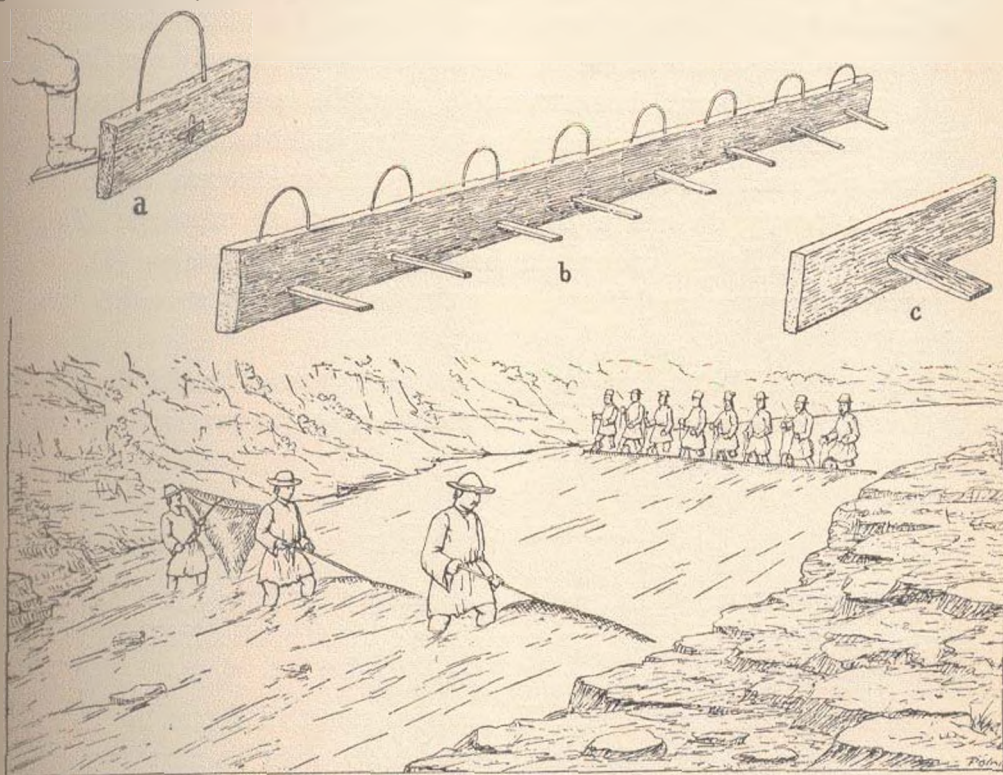

Fig. 43. Pescuitul cu sacii și cu valul de lemn; a) Scălceaza, b) Valul de lemn, c) Tragla.

Scălceaza; aceasta este un val mic purtat numai de una sau cel mult 2 persoane, adică având numai unul sau 2 mânere cu călcătoarele corespunzătoare (Fig. 43 a). Pentru a pescui cu acest instrument nu mai

este nevoie de mai mulți oameni, ci acelaș pescar care poartă sacul împinge și scâlcează cu piciorul înainte, așa că el singur stârnește peștele și în acelaș timp îl prinde. Pentru a se putea însă pescui cu aceste două instrumente deodată, este nevoie ca coada sacului să fie ceva mai lungă, pentru ca pescarul să-l poată așeză astfel în totdeauna ceva mai departe; el îl pune la vreo doi pași înaintea sa, cu gura spre dânsul, sprijinit cu marginea ei de jos pe fundul apei, și apoi face un pas înainte și bate de câteva ori cu piciorul pe călcătoare ca să lovească cu scâlceaza pe fund; peștele speriat fuge în sac și el îl ridică imediat punând peștele prins în traista pe care o poartă după gât. După aceasta face din nou câțiva pași înainte, pune iarăș sacul în apă și bate cu scâlceaza ș. a. m. d.

Scâlceaza fiind un instrument cu mult mai comod decât valul, ea are și o răspândire cu mult mai mare, găsindu-se pe la mai toate păraele de munte; chiar și în Transilvania pe la păraele dela Zărnești, Tohan, etc., ea se întrebuițează ca și la noi în Muscel și are acelaș nume.

Și în Moldova și Bucovina se întrebuițează scâlceaza pretutindeni, însă nu atât la pescuitul cu sacul, cât mai mult cu Cercala sau Crâșnicul de mână, cari acolo sunt instrumentele speciale pentru a pescui prin pietrișul de pe fundul păraelor și cari pe la păraele de munte din Muntenia nu se întrebuițează decât rareori. Pe la păraele afluate ale Sucevei, Moldovei și a părții de sus a Bistriței, scâlcează se numește *Tălchig* (o derivație dela Talpă «pentru că bate în ea cu Tălchile» (1), după cum și scâlceaza pare a-și trage numele de acolo că se *calcă* pe ea cu piciorul).

Pe Bistrița dela Piatra în jos se întrebuițează un fel de Tălchig numit *Traglă* care se aseamănă în totul cu scâlceaza numai că nu are mâner (Fig. 43 c).

b. Sacul de fund.

În păraele mai mari și în partea de sus a râurilor și mai cu seamă în Bistrița, se întrebuițează un sac de o formă particulară, cu care se pescuește târîndu-l cu marginea de jos a gurii pe fundul apelor, pe distanțe mai mici sau mai mari. El se aseamănă în forma sa cu sacul cu care se pescuiesc scoicile prin unele bălți dela Dunăre sau cu un aparat de dragat (draga lui Iohannes Müller) de care se servesc Zoologii la prins animalele mici de pe fundul mării.

Acest sac (fig. 44) se deosebește de sacul mare de părae prin aceea

(1) În Moldova pe la Broșteni se mai numește «Tălchig» un potlog de piele cu care țărani astupă o gaură din talpa opincii, punându-l pe dinăuntru fără a-l mai coase; aceasta dovedește dar și mai bine originea numelui acestui instrument de pescuit.

că marginea de jos a gurii sale, în loc să fie formată de coarda întinsă care leagă cele două capete ale arcului, ea este formată de o scândurică, lată ca de două degete, numită *Fălcică*. Capetele arcului sunt bine

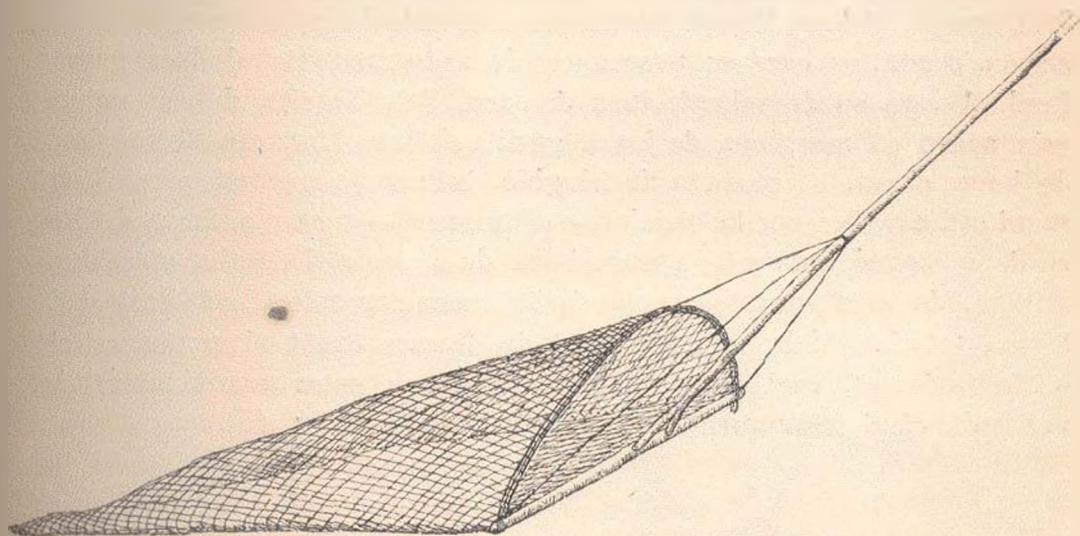

Fig. 44. Sacul de fund.

legate de capetele fălcicăi sau sunt înțepenite de fiecare parte în câte o gaură făcută în Fălcică.

Coadă sacului (Furca) — numită la Bistrița *Cociorba* — care aici este foarte lungă, nu mai este legată ca la sacul obicinuit de mijlocul arcului și de coardă, ci este numai înțepenită prin capetele celor două coarne ale ei în două găuri, făcute de o parte și de alta a mijlocului fălcicăi. Ea nu se mai urcă aci drept în sus spre a atinge mijlocul arcului ci merge oblic, așa că formează un unghi ascuțit cu pământul când instrumentul este târît pe fundul apei spre a pescui. În schimb însă cociorba este legată, la o distanță ca de vreo 60 cm. dela gură, cu 3 sfori bine întinse, cari formează un fel de căpăstru, din cari două sunt prinse de capetele arcului, iar una de mijlocul său.

Cu acest sac se pescuește când apa e turbure; el se aruncă pe fundul pârăului și se trage de cociorbă, târându-l pe fund cu gura în contra curentului; «peștele se bagă în el ca mâna în mâneca cămeșii».

La Broșteni am văzut un sac de fund care avea în total aceeaș formă ca cel descris aci, însă eră *fără cociorbă*; la aceasta numai căpăstrul gurii eră prins de o frînghie lungă, de care-l ținea pescarul în mână și-l trăgea pe fundul apei. Sacul acesta, pe care l-am mai găsit în urmă încă la diferite alte râuri (Râul Doamnei în Argeș), se aruncă de pe mal la o distanță cât de mare spre mijlocul apei și apoi se trage încetișor de frînghie ținându-l cu gura în contra curentului.

c. Rociul.

În Oltenia pe Lotru și pe păraele ce dau în el, în Transilvania pe la Zărnești, Tohan, Munții Sibiului, etc. se întrebunțează o altă formă de sac cu coadă, cu care se pescuește de asemenea târindu-l cu gura pe fund. Acesta se deosebește însă de sacul dela Bistrița, descris mai sus, prin aceea că marginea de jos a gurii sale nu e formată dintr'o fălcică de lemn, ci este o «coardă» de fringhie, întinsă de capetele arcului ca la sacul ordinar, iar coada sacului — «Furcerul» — care e o furcă de lemn cu două coarne, este prinsă numai sus de o parte și de alta a mijlocului arcului, de care sunt legate vârfulurile coarnelor sale. Coada însă mai e legată totodată dela mijlocul ei și de fiecare capăt al arcului cu câte o sfoară lungă, cari o țin aplecată și fac ca gura sacului să rămână verticală când instrumentul este târit pe fund (Fig. 45).

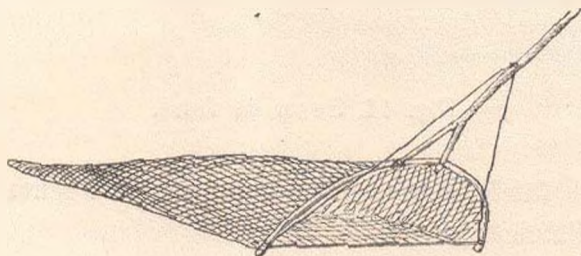

Fig 45. Rociu.

Cu rociul se pescuește pe fundul păraelor în locurile unde pietrișul este mai mărunț; pe la Brezoiu se prinde cu el mai cu seamă *Bo-roaca* (Zglăvoacele).

În afară de această formă specială, în diferite localități din Carpați se dă numele de *Rociu* la toate formele de saci ce se întrebunțează la pescuitul în păraele de munte.

d. Jegajnea.

Și aceasta este tot un instrument cu care se pescuește numai în păraele din munții Olteniei.

Jegajnea (Fig. 46) este un sac lung și ascuțit la capăt, a cărui gură în loc să fie întinsă pe un arc cu coardă, este prinsă de o parte și de alta pe câte un «par» cum se leagă capetele unei plăși de mână. Între pari rămâne la partea inferioară o bucată din marginea plasei liberă, ca de 1 m., prin ochii căreia e trecută o «coardă» care formează astfel marginea de jos a gurii sacului; la partea superioară marginea plasei rămasă liberă e aproape pe jumătate mai îngustă ca cea de jos. Cei doi

pari au o lungime cam de câte 1,2 m. fiecare, iar plasa e legată numai pe jumătatea lor inferioară, partea lor superioară rămânând liberă spre a servi ca mână. Sacul are o adâncime cam de 1,5 m., și la fundul său are o gură îngustă care se închide legându-se pe deasupra cu o baeră de sfoară.

Când pornește la pescuit, pescarul apucă cu câte o mână de capătul superior al fiecărui par și mergând înainte prin părau târie pe fund marginea de jos a gurii sacului bine întinsă, iar cu piciorul stârnește mereu peștele de pe sub pietre. Când el vede că a intrat peștele în sac, ridică îndată jegajnea cu gura în sus și împreunează parii, iar apoi desfăcând sfoara cu care e legată gura cea mică din fundul sacului, scutură peștele prins într'o traistă pe care o poartă de gât.

Din punctul de vedere al morfologiei comparate a instrumentelor de pescuit, jegajnea este un instrument din cele mai interesante, căci reprezintă o tranziție dela sacul dela păraele de munte la Plocaul dela râuri, a cărui descriere vom da-o în urmă la capitolul respectiv, precum și dela sac la plasa de mână.

La râurile mai mari din Oltenia și chiar la Dunăre sub numele de jigajne sau jigajniță se înțelege o plasă simplă de mână, cu un sin mai mare; pe acestea le vom descrie însă ia locurile cuvenite.

c. Cercala sau Crâsnicul de mână.

Acest instrument poartă în diferitele regiuni ale țerii numiri diferite: *Crâsnic* pe păraele cari dau în apa Moldovei și în Bistrița, *Crâsnicul fără țepoi* sau *Crâsnicul de mână* pe diferite alte părae din Moldova, *Cercala* în Bucovina pe păraele cari dau în Suceava, *Cristașul de mână* pe diferite părae din Muntenia, Oltenia, Transilvania și Banat, *Ghelbereul* pe Gilort, etc.

Pe mai toate păraele unde fundul e de prund sau de pietriș mărunt, unde deci apa nu mai e atât de repede, precum și pe cracii de

Fig. 46. Jegaia.
(Mănăstirea Bistrița).

râuri unde e o apă mai mică, se pescuește cu acest instrument; el e instrumentul preferat al femeilor din Moldova și Bucovina, cari în posturi și spre zilele de pește pleacă cu grămada cu crâsnicele la părau spre a pescui. În Muntenia și în Oltenia acest instrument este cu mult mai puțin întrebuintat la păraele de munte—fiind înlocuit cu sacul—ba chiar în multe părți e aproape cu totul necunoscut.

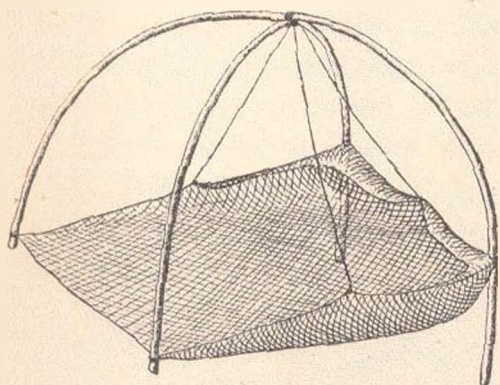

Fig. 47. Crâsnicul de mână sau Cercala.

Crâsnicul de mână sau Cercala (Fig. 47) constă din două nuele îndoite în formă de arcuri—numite «Cercurile Crâsnicului»—așezate cruciș cu mijlocurile lor unul peste altul și legate bine la încrucișătură; capetele acestora formează 4 picioare—ca picioarele unei mese—pe cari instrumentul se sprijină când este așezat pe fundul păraului.

Nuelele, din cari sunt făcute aceste două arcuri, au fiecare deasupra celor patru capete ale lor câte o creștătură, astfel ca să se poată lega de ele niște sfori—numite «Coardele» sau «Strunele crâsnicului»—cu cari se întinde între dânsele o plasă pătrată, cu ochiuri dese ca o pânză. Această plasă se întinde astfel încât să lase în jos un «burduf» ca un mic sac; pentru aceasta la 2 din aceste picioare cari sunt alăturate, creștăturile de cari se leagă coardele sunt făcute jos, chiar lângă capetele arcurilor, așa că marginea plasei ajunge acî de pământ; această margine care rămâne liberă se întinde cât mai strâns pe coarda ei. La marginea opusă însă, creștăturile se fac cu vreo 25—35 ctm. deasupra capetelor arcurilor, așa ca acî plasa să vie cu mult mai ridicată de la pământ. Pentru ca peștele odată intrat pe această plasă să nu mai poată scăpa, trei din marginile ei—afară de cea joasă care, stă lipită de pământ—sunt îndoite în sus și apoi prinse fiecare de la mijlocul ei, cu câte o sfoară, de locul unde se încrucișează cele două cercuri, așa ca să nu poată cădea în jos. Apoi în dreptul celor două cercuri unde marginea plasei e prinsă mai sus, capetele ei sunt cusute «ca niște gluge», așa că cu modul acesta se formează un fel de sac din care peștele intrat nu mai poate fugi.

Crâsnicul astfel construit se așează în părae ca o masă cu 4 picioare; femeia care pescuește—stând din partea unde plasa atinge cu marginea ei fundul apei—il ține cu mâna dreaptă de cruce, iar cu piciorul drept mișcă pietrișul de pe fund și sperie peștele de acî, care sare în sacul crâsnicului; atunci ea scoate repede crâsnicul afară din apă și

cu o mișcare îndemânată aruncă peștele prins din sac într'o oală pe care o poartă la brâu. După aceasta face doi pași înapoi, așează iarăș crâșnicul în apă, mișcă iarăș, cu piciorul peste pietrișul de pe fund, scoate iarăș crâșnicul afară, etc., apoi face iarăș doi pași înapoi ș. a. m. d. (Fig. 48).

Fig. 48.—Femeie pescuind cu Cercala, sau Crâșnicul de mână, într'un pârâu din Bucovina.

De obicei la acest fel de pescuit femeile se pun câte două alături, fiecare având câte o cercală în mână, și pescuiesc tot timpul împreună, făcând toate mișcările în acelaș timp ca după comandă.

Foarte des, când se pescuește cu crâsnicul de mână, se ieau diferite instrumente pentru stârnit peștele de pe fund; astfel sunt: *Tălchigul* și *Tragla* pe cari le-am descris mai sus și cari se întrebunțează în Moldova foarte mult. Mai des se întrebunțează însă în Moldova diferite sperietori făcute din crengi de rechită și de arini; astfel pe Bistrița se văd multe femei ținând crâsnicul în mâna dreaptă, iar în stânga o mătură mare de răchită cu care bate mereu fundul apei. Mai des însă se întrebunțează Valul.

Valul este un vâlătuc lung — aproape cât lățimea râului — făcut din crengi de răchită sau arini, legate la un loc. Cu el se pescuește în modul următor: se întovărășesc câte 10—12 femei și pleacă fiecare cu câte un crâsnic la pescuit, apoi pun valul pe latul apei și încep a-l rostogoli la deal și-l «joacă cu piciorul»; la fiecare doi pași se opresc, pun crâsnicele înaintea valului și deodată încep a bate cu piciorul în val, cum bat cei cu sacii din Muntenia în valurile lor de lemn; apoi scot crâsnicul și-l deșeartă și iarăș fac câțiva pași înainte, pun crâsnicele din nou în apă ș. a. m. d. Când au ajuns la o depărtare mai mare dela locul de plecare, ele ies din apă și o ieau pe mal cu piciorul înapoi la vale, iar valul îl lasă să-l aducă curentul apei înapoi. După aceea pleacă iarăș la pescuit ș. a. m. d.

Fig. 49 arată modul cum se face acest pescuit cu Crâsnicele și cu Valul pe apele Bistriței.

Fig. 49. — Pescuitul pe Bistrița cu Crâsnicul de mână și cu «Valul».

Pe Motru pe la Baia de Aramă femeile pescuesc cu «Crâstașul fără coadă» întovărășindu-se câte 2 la un «val». În Banat prin pâraele din

Munții din sus de Mehadia, la pescuitul cu «Crâstașul» se ia o bucată mare de coajă de teiu pe care pescarul, care merge la vale, o așează ca un semicerc în fața sa și apoi pune crâstașul în fața ei; apa care vine în parău dela deal fiind astfel ținută un moment în loc, peștele de pe fund speriat sare în pânza crâstașului și pescarul îl scoate, mergând tot astfel înainte. Ei prind astfel: Breană mică, Clean și mai ce seamă Boeni (*Phoxinus laevis*) și Lăteață (*Alburnus bipunctatus*).

* * *

Cu aceasta am terminat descrierea instrumentelor de pescuit caracteristice pâraelor de munte, în cari trăesc păstrăvii. Firește în partea inferioară a acestor pârae, pe la gurile lor, unde apa e mai mare și mai constantă și fundul de pietriș mai mărunț și deci unde vin în anumite epoce și alte specii de pești decât păstrăvul cu tovarășii săi de viață, întâlnim adeseori și alte instrumente mai mari și mai complicate. Astfel prin aceste părți încep a apărea Voloacele și Plasele de mână, Lejnical, Mrejele, Plocăul și alte asemenea unelte, cari însă aici sunt numai ocazionale, și de fapt sunt instrumente caracteristice pentru partea superioară a râurilor și pentru pâraele cu apă mai mare din regiunea colinelor. Chiar Cercala pe care am descris-o aci este mai mult un instrument al acestei categorii de ape, care se întrebuițează mai mult prin cracii râurilor cu apa mai mică sau în pâraele din regiunea colinelor decât în pâraele de munte.

Toate aceste instrumente deci le vom descrie în capitolul următor, unde e locul lor și unde se întrebuițează în mod regulat.

Prepararea și conservarea principalelor produse ale pescăriei din pâraele de munte.

Înainte de a termina cu descrierea pescuitului din pâraele de munte, este interesant să dăm ca o anexă și o scurtă descriere a modului cum se prepară și se aduc în comerț produsele acestor pescării.

În general peștii ce se prind în aceste ape servesc mai mult la hrana populațiunilor riverane și numai rareori se aduc în comerț.

În Piatra Neamțului și diferite orașe de munte, vedem adeseori pe piața câte o legătură cu pești mărunți, prinși de către femeile cari pescuesc cu crâsnicele pe pârae și pe cari ele îi aduc de îi oferă la târg. Comerțul acesta, care oricum aduce și el un mic câștig în gospodăria sărăcăcioasă a țărânului, este cu mult prea mic și restrâns numai în împrejurimile cele mai apropiate ale celor câtorvâ orașe, pentru a i se putea atribui vreo importanță economică.

De o mult mai mare valoare sunt *Lostrițele* — când are norocul să prindă câte una — cari se aduc proaspete la târg și se vând încă din vechime cu prețuri foarte mari — «câte un galben pe oca». Și acestea sunt însă atât de rare și atât de greu de adus la piață, încât nu poate fi vorba despre un articol de comerț.

Speciile cari, prin calitatea și abundența lor, ar putea face aicea obiectul unui însemnat comerț de pește proaspăt, ar fi *Păstrăvul* și *Lipanii*. Și acest comerț însă nu se poate desvoltă — în afară de faptul că astăzi păraele sunt în mare parte depopulate — din cauza transportului, care este foarte greu. *Păstrăvul* trebuie adus în comerț mai cu seamă viu și pentru aceasta ne lipsesc aproape cu totul mijloace de transport repede.

Puținii *Păstrăvi* ce se aduc astăzi vii de pe la părae, se transportă de țărani în niște butoiașe mici și late numite *Fedeleşe* (Moldova) — în cari ei de obicei aduc apa sărată dela *Slatină* — și cari au la

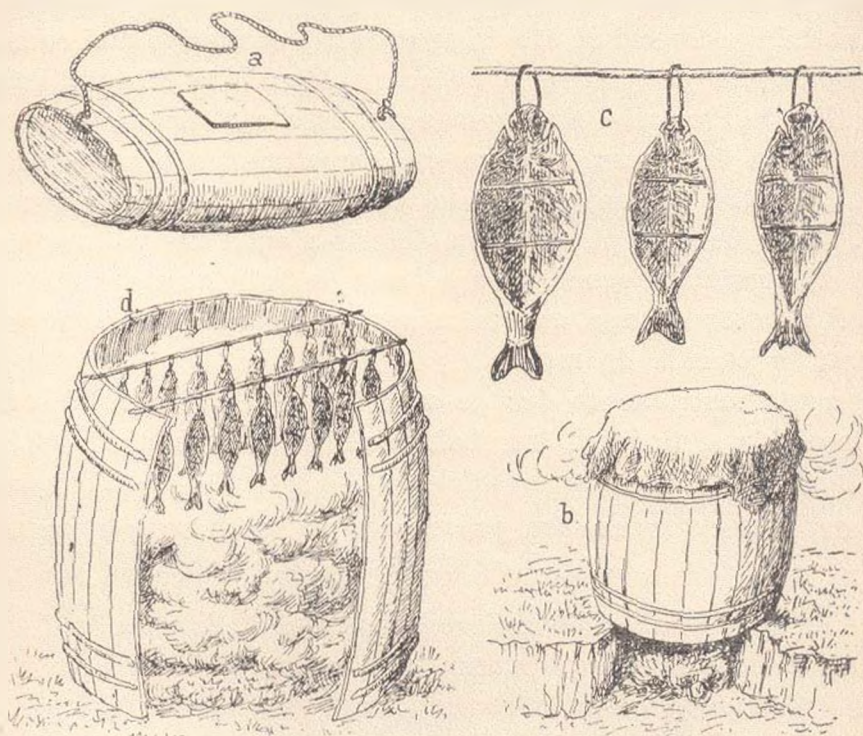

Fig. 50. Modul cum se afumă peștele pe valea Bistriței.

capetele lor câte-o toartă prinsă de cercuri, de care ei le leagă și le pun ca o traistă după gât, ducându-le cu păstrăvi vii la târg (Fig. 50 a).

Un comerț de o importanță cu mult mai mare însă se face cu peștii afumați și anume din speciile: *Lostrită*, *Lipani*, *Păstrăv* și *Scobai*, cari se vând cu prețuri mari în toată țara și deci se prepară pe o scară întinsă.

Modul cum se face afumarea acestor pești — mai cu seamă în Moldova de sus —, este pe cât de primitiv, pe atâta de original și merită a fi cunoscut:

Se iea un butoiu mare — de obicei un vechiu butoiu de var cu amândouă fundurile scoase — și se așează în picioare pe pământ (Fig. 50 b); sub el se face o gropiță în pământ, care e vatra, și se face focul cu coji de copaci, lemne putrede cari nu fac pară sau cu făină dela feres-trău. Deasupra se astupă gura desfundată a butoiului cu pânză de saci vechi, îmuiată în apă.

Peștii se spintecă dela burtă, se curăță cu îngrijire de sânge și de măruntae și apoi se sărează bine cu sare, la care unii adaugă și puțină silitră ca să se înroșească carnea mai tare. Apoi se desface burta și se pune între marginile ei câte unul sau 2 lemnișoare, cari le țin depărtate una de alta, pentru ca să poată intra bine fumul peste tot. După aceasta se străpung ochii și se bagă prin ei câte-o sfoară, care se înnoadă deasupra ca un laț, prin care se trece un băț ceva mai lung decât gura de sus a butoiului; pe acesta se înșiră peștii unul lângă altul. (Fig. 50, c). Bețele cu peștii spânzurați pe ele se așează transversal peste gura de sus a butoiului, cu capetele sprijinite pe marginile ei, și apoi se pune deasupra pânză de saci vechi, acoperindu-se cu îngrijire pentru a astupă gura astfel ca fumul să nu poată ieși afară (Fig. 50, d).

Peștele se afumă astfel încetul cu încetul și peste o zi și jumătate e gata.

După aceasta se scot lemnișoarele cari țineau burta peștelui desfăcută și înainte de a începe peștii să se răcească, cât timp carnea e încă moale, se închide burta la loc.

Peștii astfel afumați se împachetează în foi de brad, cari le dau o aromă specială. Pastrăvii, Lipanii și Scobaii se pun câte 12 la o legătură. Un astfel de pachet cu pești afumați se numește un *Hârzob*.

În modul acesta sa afumă pastrăvii mai cu seamă în Moldova; în alte regiuni se procede și în alte feluri. Astfel iată cum descrie Ion Ionescu (dela Brad) ca se afumau Pastrăvii în Mehedinți pe la 1868, când a scris el cunoscuta sa Monografie agricolă a acestui județ: «Pastrăvii prinși se spintecă, se curăță de mațe, se sară. Pastrăvii sărați sau indulciți în sare se usucă și se afumă punându-i pre o leasă și aprinzând sub dânșii putregaiu de nuc sau de salce și acoperindu-i cu dranițe sau mai bine cu frunze verzi de nuc. Dintr'o ocă de pastrăvi proaspeți ieșe o jumătate de ocă de pastrăvi afumați și uscați. Prețul unei ocă de pastrăvi proaspeți este patru sfanți. Pastrăvii uscați se așează în hârzoabe făcute de frunze de brad și astfel împachetați se expeduesc la locurile cele mai depărtate».

Am vizitat singur aceste regiuni pe la păraele Cerna, Burba, etc., și am văzut că și astăzi pe aci pastrăvii să afumă tot cum descrie Ion Ionescu că se făcea cu aproape 50 de ani în urmă.

B. PESCUITUL IN RAURI.

La pâraele de munte, pe cari le-am descris în capitolul precedent, s'a văzut că mediul de viață este caracterizat printr'un curent foarte puternic, printr'o albie îngustă și cu puțină apă și printr'uu fund de bolovani; unor astfel de condițiuni grele de traiu nu s'au putut adaptă decât numai puține specii de pești adică Păstrăvul, Sglăvoacea și cei câțiva tovarăși ai lor de viață.

De îndată ce ne scoborim în râuri, mediul de viață se schimbă; albia cu cât ne dăm la vale devine tot mai largă, cuprinzând o cantitate de apă tot mai mare și mai adâncă; puterea curentului scade din ce în ce, iar fundul devine tot mai neted, mai întâiu acoperit cu prund, apoi cu pietriș tot mai mărunț, până ajunge la nisip și nomol. Albia cu cât se mărește devine totodată și din ce în ce mai variată; încetul cu încetul încep a se diferenția într'insa locuri unde apa rămâne mai liniștită — câte odată chiar aproape stătătoare, — în care se dezvoltă o floră acuatică, apoi locuri cu apă adâncă și apă mică ș. a. m. d , iar pe marginile ei se formează viroage, vărsături, craci secundari cu apă mai liniștită, etc. Mai la vale în fine începe a se desenă și o zonă inundabilă care devine tot mai largă și în care se formează bălți, la început temporare secându-se după retragerea apelor, iar în urmă din ce în ce mai permanente și mai întinse.

Intr'un asemenea mediu de traiu mai comod și mai variat, firește și numărul speciilor de pești ce s'au putut adaptă este, după cum s'a arătat mai sus, și el din ce în ce mai mare. Chiar în partea superioară a râurilor salmonidele nu mai predomină asupra celorlalte specii și se răresc din ce în ce cu cât mergem la vale.

Lostrița și Lipanul se mai scoboară încă relativ destul de jos, însă devin tot mai rare, iar Păstrăvul nu se mai arată decât întâmplător pe la gurile pâraelor. Locul lor îl ieau aci mai mult Ciprinoidede, iar Cleanul și cu Mreana sunt speciile principale, cari predomină în râuri până aproape de regiunea lor inferioară, din care cauză această parte a râurilor din punctul de vedere al ichtiofaunei lor se numește *Regiunea Cleanului și a Mrenei*.

De aici încolo, după cum s'a arătat, condițiunile de viață sunt mai asemănătoare cu cele din Dunăre și predomină speciile dunărene.

Râurile, și după ieșirea lor dintre munți, continuă să primească numeroși afluenți, cari vin din regiunea dealurilor, cu un curent mai slab însă cu o apă mai mare și mai adâncă decât la pâraele de munte, unele din ele având chiar în totul aspectul unor râuri mai mici. Și în aceste ape — pâraele din regiunea colinelor — Salmonidele nu se mai găsesc, ci predomină în ele Ciprinoidele cu Mreana și Cleanul ca pești principali.

Mai sunt în fine în regiunea șesurilor și o serie de pârae mici de tot, cu apă puțină, care iese din izvoare și au un curent foarte slab. În aceste pârae trăesc numai specii de pești cu totul neînsemnate ca Porcușori, Zvârlugi, Behliță, Ocheană, etc. și tot felul de pești mici pe cari poporul nostru i-a botezat «Pești țigănești», deoarece nu-i pescuesc decât Țiganii.

Într'o astfel de varietate de condițiuni naturale de traiu, și deci de specii diferite de pești, este natural ca și mijloacele și instrumentele de pescuit să fie mai numeroase și mai variate, având totodată și dimensiuni din ce în ce mai mari, după lățimea și adâncimea apelor în cari se întrebuintează.

În general în partea superioară a râurilor — acolo unde ele au încă caracterul de pârâu de munte — continuă a persista și uneltele de pescuit de pe pârae, schimbându-și numai, după mărimea apei, dimensiunile. Cu cât ne scoborim însă la vale, cu atâta aceste instrumente sunt parăsite tot mai mult și înlocuite cu altele mai potrivite apelor în cari pescuesc și felului de viață al speciilor pe cari caută a le prinde. Dela pâraele de munte până la râurile în cari se varsă ele, este dar, și din punctul de vedere al metodelor și uneltelor de pescuit, o tranziție lentă, instrumentele dela pârae întrebuintându-se temporar și în partea superioară a râurilor sau din contra instrumentele din partea superioară a râurilor întrebuintându-se în anume epoce și în partea de jos a pâraelor mai mari.

Dacă la uneltele de pescuit întrebuintate la pâraele de munte am găsit o mare uniformitate atât de forme cât și chiar de numiri pentru aproape toate regiunile din Carpați locuite de Români, — ceea ce ne permite a trage concluzia că în tot cazul aceste instrumente sunt foarte vechi la poporul nostru — la uneltele dela râuri această uniformitate devine tot mai mică cu cât ne scoborim mai la vale. După nouăle unelte ce le găsim aci se recunosc adeseori influențele mai nouă ce le-au exercitat diferitele popoare asupra poporului nostru; influențe cari firește în diferitele localități au fost și ele diferite, ceea ce tocmai explică variația atât de mare a formelor și numirile — adeseori cu totul diferite — ale instrumentelor dela râurile din diferitele regiuni. A urmări de aproape toate

aceste variații este o problemă, pe cât de grea pe atâta de interesantă, pe care nu o pot recomanda în deajuns etnografilor și filologilor noștri, căci îi pot duce la concluziuni surprinzătoare.

În cele ce urmează voi căuta să descriu mijloacele și uneltele de pescuit principale întrebuințate pe partea superioară și mijlocie a râurilor noastre, lăsând partea lor inferioară spre a o trata odată cu pescuitul în Dunăre, cu care se aseamănă mai mult. Întru cât privește instrumentele de părăe de munte, cari continuă a se întrebuința și în partea superioară a râurilor, voi descrie numai modul cum sunt ele adaptate condițiilor din aceste ape—cu dimensiunile ce le au ele aici și cu modificările ce li s'au adus în acest scop—precum și modul lor de întrebuințare. Tot astfel și celelalte instrumente, ale căror forme, dimensiuni și mod de întrebuințare se schimbă treptat cu mărimea și adâncimea apelor în cari se întrebuințează, le vom urmări pe fiecare în evoluțiunea lor dela partea superioară a râurilor până la gurile acestora dela Dunăre.

În descrierea de față vom clasifica diferitele metode de pescuit și instrumentele întrebuințate atât după modurile cum se prinde peștele cât și după construcția acelor unelte:

I. Pescuitul cu mâna.

Cu cât ne îndepărtăm mai mult de părăele de munte și apa devine mai adâncă, cu atâta pescuitul cu mâna, pe care acolo l-am găsit destul de răspândit mai cu seamă pentru păstrăvi, devine mai rar. Pe râuri sunt mai cu seamă femeile cari vin adeseori în grupe întregi unde apa e mai mică—până la brâu—și caută raci. În alte locuri—d. ex. la Siret în Moldova de sus—sunt unii țărani cari cunosc bine unde sunt ascunzătorile peștelui pe sub rădăcini și în cotloanele de pe sub maluri, și-l scot de acolo cu mâna când vine apa turbure. Câte odată ei pot prinde în modul acesta și câte un pește mare, cele mai de multe ori însă pierd vremea, căci nu apucă nimic. În general acest mod primitiv de a pescui tinde să dispară cu totul aici pentru pești, întrebuințându-se însă foarte mult în apele puțin adânci pentru scoici și raci.

II. Prinderea peștelui prin oprirea totală sau parțială a cursului apei.

a. Răstoaca.

Se numește *Răstoacă* sau *Răstocirea apelor*, *Abaterea apelor* (Muntenia), *Mutarea apei* (Oltenia), etc. scurgerea apei sau secarea totală sau parțială a albiei unui râu sau pârâu, pentru a face să rămână

peștele și racii din ele pe uscat spre a-i putea prinde cu ușurință; acest pescuit comod dar vătămător (Fig. 51) se face atât în albia pâraelor

Fig. 51. Răstocirea apei unui crac de râu.

mai mici din regiunea colinelor cât și pe cracile de râuri cari au apa mai mică și mai liniștită. Mai cu seamă acolo unde pârăul sau râul se desparte în două crace, se închide una din ele cu un gard de pământ — se face un «Zăton» (Oltenia) — sau de pietre, nisip, brazde, ierburi uscate, coceni, crengi, etc. și se lasă să curgă apa — «se abate» sau «se mută apa» — pe celălalt crac. Albia rămânând atunci pentru câteva ceasuri secată cu totul, țărani și femei și copii vin să culeagă în grabă peștele rămas pe uscat și racii de pe sub maluri și de printre rădăcinile arborilor.

Răstocirea sau Răstoaca (se zice pretutindeni «se face răstoacă ca să prindă peștele») e unul din mijloacele de pescuit cele mai răspândite atât în țară cât și chiar în Transilvania și Banat.

b. Gardurile.

După cum se fac pe pârăele dela munte «Gărdușurile de piatră», tot astfel se fac și pe pârăele mai joase, sau pe cracii secundari ai râurilor, garduri de nuele în albia lor, cu o deschizătură la mijloc, cari au de scop a se restrânge curentul și a-i da o putere mai mare; toată apa din râu trece atunci prin această deschizătură și se filtrează printr'o

leasă sau un coș, vârsă, sac, etc., în care rămâne tot peștele ce se găsiă în ea.

În Transilvania la asemenea garduri de nuele făcute pentru pescuit le zice «Apărătoare», pe când la gardușurile de piatră le zice pe unele locuri «Diguri», iar prin Banat «scocuri de bolovani» sau «scocuri de pescuit».

Când curentul nu e destul de mare, așa că el nu poate împinge singur peștele în aparatele de prins, atunci se întrebuițează diferite mijloace artificiale pentru a-l stârni de pe fund și a-l alungă la gard; astfel se bate pe fundul apei cu o *boată* (Suceava) sau cu un *vălătuc* sau *val* mare de nuele pe care-l rostogolesc la vale doi sau trei oameni, călcând peste el și bătându-l cu piciorul de fundul apei; sau se umblă noaptea cu focul sau Opaitul, etc. ca să «stârneasă peștele» spre a fugi în capcană ș. a. m. d.

Aceste garduri se fac bătându-se în albia cursului de apă dela fiecare mal spre mijloc și spre vale câte o linie de țărushi, pe cari se îngrădesc nuele; apoi se pune din partea dela deal pământ, bolovani, frunze, coceni, etc., așa că se formează doi pereți cari se întâlnesc în mijlocul apei cu capetele la vale, într'un unghiu ascuțit, păstrând aici între ele o deschizătură, numită *Gura gardului*.

În această deschizătură se fixează apoi cu pietre diferitele instrumente și aparate de prins peștele ca leasa, vârsii, țăpoaica, sacul, sirnicul, etc.

Toate aceste instrumente de prins, cari se întrebuițează la garduri, le vom descrie în urmă pe fiecare la capitolele din cari fac parte și atunci se vor vedea dar și diferitele moduri cum servesc gardurile la pescuit.

În partea de jos a râurilor, unde este o zonă de inundație, gardurile au o importanță cu mult mai mare și se fac sistematice din ostrețe, leașuri, etc. Aici ele au de îndeplinit un dublu scop: pe de o parte de a închide în bălțile formate pe terenul de inundație peștele care vine acolo din râuri primăvara pentru a se reproduce și apoi de a-l pescui mai târziu când scad apele; pe de altă parte pentru a închide cu garduri mari sistematice diferite gârle pe unde e trecătoare mare de pește și a pune la ele diferite instrumente speciale de pescuit, cu cari să prindă peștele în cantități mari la anume epoce. Toate aceste garduri de pe partea inferioară a râurilor sunt însă aceleași cu cele dela Dunăre, și le vom descrie dar cu deamănuntul în capitolul special în care vom trata despre pescăriile dela Dunăre cu bălțile și gârlele ei.

III. Pescuitul cu materii și plante otrăvitoare.

Țăranii de pe văile diferitelor râuri din țară, mai cu seamă de pe partea lor mijlocie, cunosc o mulțime de substanțe toxice sau narcotice, pe cari aruncându-le în apă omoară sau amețesc peștii, făcându-i să iasă la fața apei cu burta în sus, de unde apoi îi culeg cu mâna, cu crâsnicele sau cu voloacele. Astfel de substanțe sunt varul nestins și diferite buruieni cunoscute sub numele de : Lumânărică, Lipan, Coadă Vacii, Măslad sau Măseleac, (*Menispermum cocculus*), Coji de nuci verzi, etc., ba chiar pot cumpăra din orice farmacie sub numele de «boabe sau gogoșe de pește» (*Semen cocculi indici*) semințe pe cari le prepară în diferite moduri pentru a le arunca pe râuri și a omori cu ele peștele.

Iată câteva din modurile cum se procedează în diferite regiuni ale țării :

1. Se aruncă câte-un sac cu var nestins în scocul morii și tot peștele ce e acolo iese mort la suprafață.

2. Se usucă buruienile otrăvitoare sau se ieau coji verzi de nuci, se pun într'un sac care se bagă într'un părâu sau într'un crac de râu cu apă mai mică, și se calcă bine cu picioarele strivindu-se. Curentul duce la vale otrava din buruienă și pe unde trece amețește peștele, care după un timp iese la suprafața apei, de unde apoi îl prind cu diferite instrumente de plasă sau îl culeg cu mâna.

3. Se ia sămânță de Coadă Vacii, se usucă și se pisează bine, se mestecă cu apă într'un hârdău, bătându-se bine până se face ca laptele, și se toarnă încetul cu încetul în râu. După câțva timp peștele iese la suprafață și țăranii așteaptă la vale pentru a-l adună.

4. La Turda în Transilvania, «se ieau boabe de Măseleac și se amestecă cu maiu (ficat) de vacă, pisându-se bine la un loc, apoi pune în el aluat și-l lasă să se dospească vreo 2 ore, după care se aruncă în apă. Peștii mâncând ies morți deasupra apei».

5. Se ieau boabe de coada vacii sau alte «gogoși de pește», se pisează și se face un fel de făină care se amestecă cu mămăligă (Suceava în Bucovina și în Nordul Moldovei), cu râme sau cu carne (Mehedinți pe Motru la Strehăia), apoi din aceasta se aruncă boabe mici pe un crac de râu ; peștele care mușcă se amețește îndată și iese la suprafață unde îl prinde.

Cam acestea sunt modurile principale de pescuit cu buruieni otrăvitoare, care se practică aproape la fel în toate ținuturile locuite de Români, dincoace de Dunăre. Pretutindeni însă se alege, pentru acest fel de pescuit, de preferință o apă mai mică, fie un părâu, fie un crac de râu, sau la nevoie se «răstocește» mai întâiu parțial apa pentru a nu avea un curent prea mare.

IV. Instrumentele de metal cari prind peștele înțepându-l.

a) Undițele.

Și în această parte a râurilor se întrebuițează tot felul de undițe, dela cele mai simple făcute din ace cu gămălie, cuie sau sârmă (Fig. 52) până la undițele fine, procurate din comerț, sau făcute chiar de pes-

Fig. 52. Undițe făcute din ace cu gămălie a. undița, b. modul cum se pescuește cu ea în râuri.

cari, prevăzute cu «Ureche», sau cum le zice în alte localități cu «Cioc», «Zâmboc» (Muscel, Argeș), cu «Limbă înturnată înapoi» (Moldova), cu «Prinsoare» (Mehedinți), etc. Aceste ape fiind mai adânci și având un curent mai mic, undițele nu se lasă să cadă pe fundul apei ca la pâraele de munte; aici de sfoara lor, la o depărtare mică de undiță care variază după adâncimea apei, se prinde în modul cum se arată în (Fig. 53), o bucată de coșcovă sau un dop de plută, măduvă de soc, etc. care plutește la suprafață și ține undița suspendată aproape de fața apei.

Uneori, în loc de sfoară, se ia «o strună făcută din 6 fire de păr de cal răsucite», de care se leagă undița (jud. Ilfov pe râul Dâmbovița). Prăjina cu care se ține undița e de obicei cam de 3 m. lungime. În Oltenia pe Motru (pe la Strehaia) îi zice *Păleață*, iar prin Argeș și Muscel (pe râul Doamnei) îi zice *Pocă* («se pune undița într'un vâr de Pocă»).

Undițele se pun cu mâncare («Nadă» în Moldova, «Mâncare pentru pește» în Muntenia și Dobrogea) care variază după felurile de pește pe

cari caută să le prindă; de obicei se pune mămăligă, râme, «Vier-

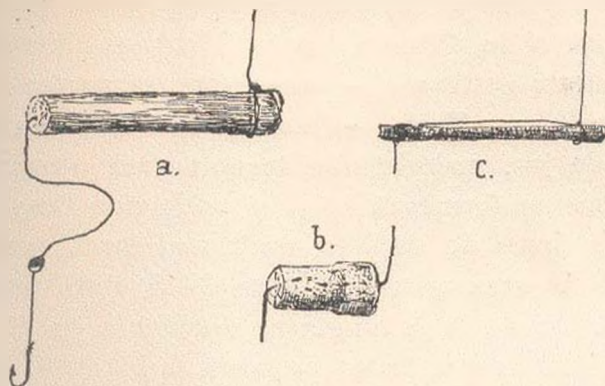

Fig. 53. Modul de a se pune pluta pe sfoara undiței la râuri.

muși» («Vetrilă» în Moldova). Cu ea se prinde în râuri mai cu seamă Clean, Mreană și Mihalt.

b) Cârligele.

În râuri cârligele au în general aceeași formă ca și cele descrise în Cap. precedent la pâraele de munte, cu deosebire însă că aci ele sunt cu atât mai mari și compuse din șire mai lungi, cu cât ne scoborim mai la vale. În partea mai de jos a acestor ape începând a apărea și Somnul — d. ex. în apa Dâmboviței pe la Dragomirești-Popești în sus de Buftea — acesta se pescuește cu un instrument special numit *Cârlițul de Somn cu țăruș la mal*.

Acest instrument constă dintr'un singur cârlig mare cu ureche, legat cu o sfoară groasă și impletită din mai multe vițe, al cărei capăt se leagă de un țăruș care se înfige în mal. În cârlig se pune ca mâncare «un baboiu de pește viu» care înoată aproape de fața apei cu cârligul prins în spina sa. Somnul văzându-l se repede la el și rămâne prins cu gura în cârlig. În partea de jos a râurilor aceste feluri de cârlige, cari se pun cu pește viu ca nadă, se întrebunțează foarte mult la pescuitul Somnului (vezi: Visila în Cap. Pescuitul în Dunăre).

c) Ostiile.

În partea de sus a râurilor, pe unde trăește încă Lostrita sau Lipanul, se întrebunțează aceleași forme de Ostii ca și la pâraele de munte, numai că sunt mai mari și adeseori au un număr mai mare de dinți,

ajungând chiar până la 10. Astfel Ostia desemnată în Fig. 25 sus (pag. 95) reprezintă o asemenea ostie cu 7 dinți, cu vârfurile tăioase și fără limbi întoarse, în mărime aproape naturală, cum se găsesc pe Râul Doamnei în Argeș. Asemenea și în Oltenia pe la Gilort se întrebuițează aceleași forme. Cu aceste ostii mici se pescuește, în partea de sus a râurilor, sau numai noaptea cu Fachia — de ex. la Bistrița — sau iarna la copcă.

În părțile mai de jos, unde râurile încep a avea o regiune inundabilă în care la revărsare se formează bălți și unde vine Crapul la bătaie, se întrebuițează alte tipuri de ostii cu mult mai mari, asemănătoare cu cele dela Dunăre. Acestea au numai câte 3—5 dinți, fiecare prevăzut cu câte o limbă întoarsă, însă lungimea dinților e de 20—25 ctm. Cu ele ies țărani în timpul revărsărilor pe luncă la bătaia Crapulului, în grupuri de câte 4 sau 5 și prind cu ușurință cantități mari. (A se vedea figurile de ostii din Cap. «Pescuitul la Dunăre», cu care acestea se aseamănă în totul).

V. Instrumentele împletite din răchită.

1. Leasa.

Leasa dela râuri are în totul aceeași formă ca și cea dela pâraele de munte, numai că aci se ajunge la dimensiuni de peste 2 m. lungime (Fig. 54).

Ea se așează la garduri — după cum se va arăta în Cap. în care le vom descrie pe acestea — fie în pâraele cari au un curent suficient, fie pe cracii laterali ai râurilor unde apa nu e atât de mare; astfel d. ex. pe pârâul Doamnei ele se întâlnesc până aproape de gura sa, însă de aci înainte pe Argeș nu se mai văd decât pe cracii săi laterali.

Aceste lese, trebuind să reziste la un curent de apă mai mare, au nevoie să fie bine fixate de «pragul» dela gura gardului, spre a nu fi luate de apă la vale; de aceea partea lor anterioară, pe care se aștern bolovanii cari le fixează la fund, se face cu mult mai lată, ca și cum ar avea 2 aripi laterale. Astfel pe râul Dâmbovița la Popeștii-Dragomirești, gura lesei, care se așează într'un gard de răchită, e de 1.50—2 m. de lată — cât e gârla de mare — iar partea în care se prinde peștele și care e scobită, are aproape de 2 m. lungime. În această scobitură se pun și vreo 2 bolovani ca să ție capătul acesta mai jos decât capătul dela gura gardului.

În infundătura dela capătul lesei, numit aci *Sânul Lesei*, se pun de obicei și câteva crengi cu frunze pentru a încurcă în ele peștele prins și a-l împiedică să mai poată sări afară.

Din punctul de vedere al morfologiei comparate a instrumentelor de pescuit, în leasa aceasta de pe râuri își are originea «Coșul» sau «Cu-

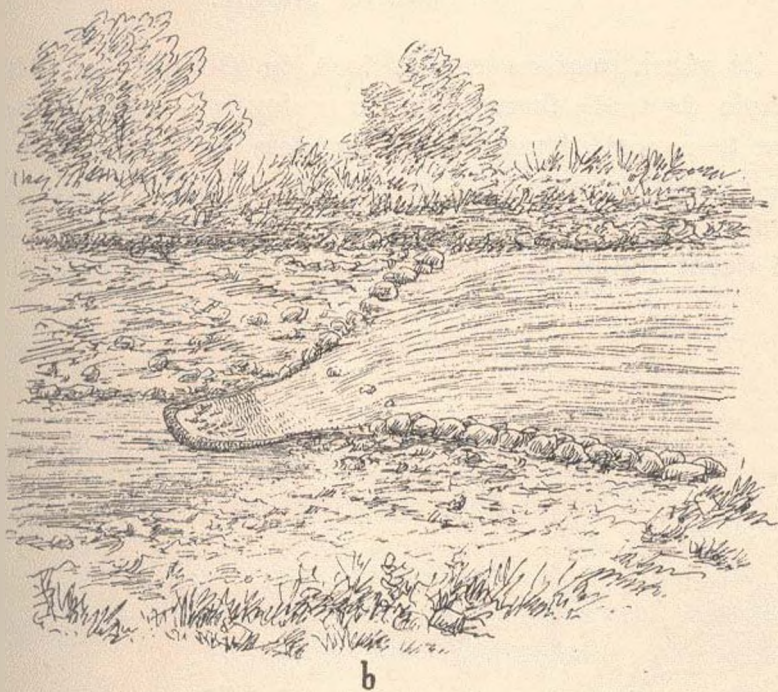
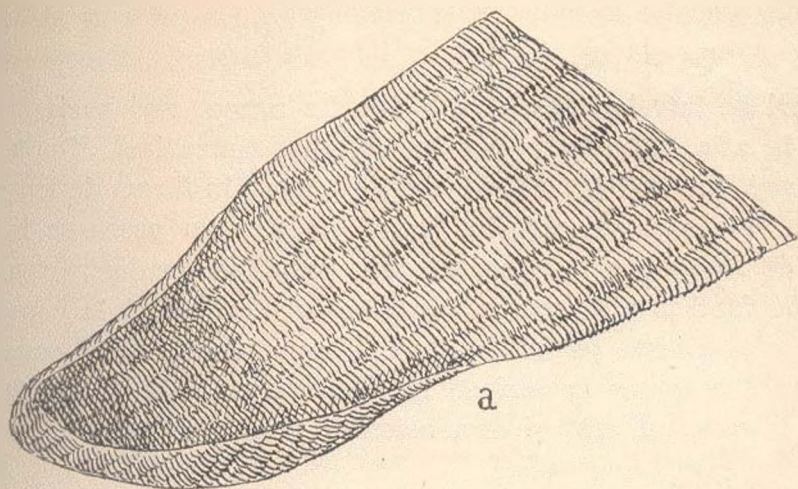

Fig. 54. O leasă mare de râuri (râul Doamnei).

țița» leșelor celor mari, cari pescuesc cu sac la gardurile dela gârlele balșilor Dunărei. Cutița dela leasa gârlei dela balta Călărași — care e tipul cel mai primitiv dintre leșele dela Dunăre și a cărei gură este și ea lătită și se fixează pe fundul gârlei în acelaș mod, cu bolovani — este forma de tranșiție dela leșele de râuri la cutițele leșelor dela Dunăre.

De asemenea și *Legănușurile* sau *Povârșucurile* dela pâraele din Oltenia, făcute din coajă de teiu, se întrebuintează și ele pe pâraele din re-

giunile mai joase și au și aci aceeaș formă ca și la munte, numai că dimensiunile lor sunt în aceste părți cu mult mai mari.

2. Coșurile.

În râuri se întrebuițează, sub diferite nume cari variază dela o localitate la alta, diferite coșuri cu diferite dimensiuni. După forma lor le-am putea împărți în: coșuri simple, coșuri în formă de leagăn, coșuri cu coadă și coșuri cu gârliciu. După modul cum pescuiesc, le-am putea împărți de asemenea în: coșuri cari prind la garduri, coșuri cari se așează pe fund la apă mai adâncă, coșuri cari prind la copcă și coșuri cu cari se pescuiește pe sub maluri. Dimensiunile lor în general variază după mărimea apelor în cari se întrebuițează, așa că cu cât ne scoborim mai la vale, cu atât și dimensiunile sunt mai mari.

a. Coșurile simple.

În diferite râuri, mai cu seamă însă în Oltenia, se întrebuițează coșuri simple de toate formele și dimensiunile — asemănătoare cu cele în cari se transportă fructele sau cu cele cari servesc la ambalajul peștelui — cu cari se pescuiește la garduri, pe sub maluri sau la copcă.

La *garduri* se ieau de obicei coșuri cu o formă lungăreață, cu gura mai largă decât fundul și uneori gătuite. Ele se așează la deschizătura

Fig. 55. — Pescuitul cu «Coșul simplu» și cu «Valul de crengi» pe Gilort.

gardului, cu gura în contra curentului, și peștele se stârnește dela deal cu «Valul» ca să fugă într'insele. Fig. 55 arată un asemenea mod de pescuit pe Gilort.

Pentru *pescuitul cu coșurile pe sub maluri* se ieau, în Oltenia pe la Gilort, coșuri obișnuite — ca cele în cari se transportă peștele — cu gura cât mai largă și se așează pe fundul apei, culcate cu gura spre mal și îngreuiate cu pietre. Apoi se bate prin «Radină» (adică printre rădăcinile de Anini, Plopi și Salcie cari cresc pe mal) cu «măciuca» sau cu «maiul» și peștele se bagă în coș, de unde îl scoate afară.

Și în Transilvania pe la Turda se pescuește în acest mod și se numește *Pescuitul cu Coșarca*.

În Oltenia pe la Cărbunești se pescuește cu Coșul iarna la Copcă în modul următor: Se sapă cu toporul o copcă cât mai mare și se lasă ghiața sfărâmată să stea câtva timp înăuntru; peștele amețit iese la copcă și se amestecă printre bulgării de ghiață. Atunci se iea un *Târnoș* — adică un coș mare cu gura largă — se scoate cu el ghiața sfărâmată și se aruncă pe mal, de unde se culeg apoi peștii dintre bulgării de gheață.

b. Coșurile în formă de leagăn.

Din acestea deosebim diferite forme:

1. *Speia* sau *Leagănul*. Și acesta este un instrument care se întrebuințează numai în Oltenia pe Jiu (la gura părăului Tismana), pe Motru (la Baia de aramă), etc.

Speia este un Coș care se aseamănă cu *Târnoșul*, numai că are o formă lungueață, cu fundul foarte îngust și lung, înalt și cu gura foarte largă. Fundul este format de o scândură («o Blăniță») găurită de jur împrejur pe marginile ei; prin aceste găuri se bagă niște nelușe mai groase de răchită, ale caror capete se înnoadă fiecare dedesubt, iar deasupra se îngrădește pe ele coșul, care este foarte înalt și foarte lărgit spre gură (Fig. 56).

Speia se întrebuințează pentru a prinde pești și raci de pe sub maluri; ea se bagă în apă, culcată și se ține astfel cu genuchiul, întoarsă cu gura spre mal, iar cu o «măciucă» («Boată» sau «Știrbic») se sperie peștele de pe sub rădăcini ca să intre în coș (Fig. 56, b).

2. *Coșul de coajă de Plop*. În județul Muscel pe Argeș (pe la Leordeni) se întrebuințează sub numele de *Coș* un instrument având o formă ca *Speia*, însă nu este atât de lungăreț și e făcut din coajă de plop (rămasă dela lingurari). Cu acest coș de coajă de plop se pescuește, întocmai ca și cu *Speia*, pe sub malurile Argeșului între rădăcini de arbori, la «Răgălie», bătându-se malul cu prăjina ca să fugă peștele în coșul pe care pescarul îl ține cu piciorul lipit de mal.

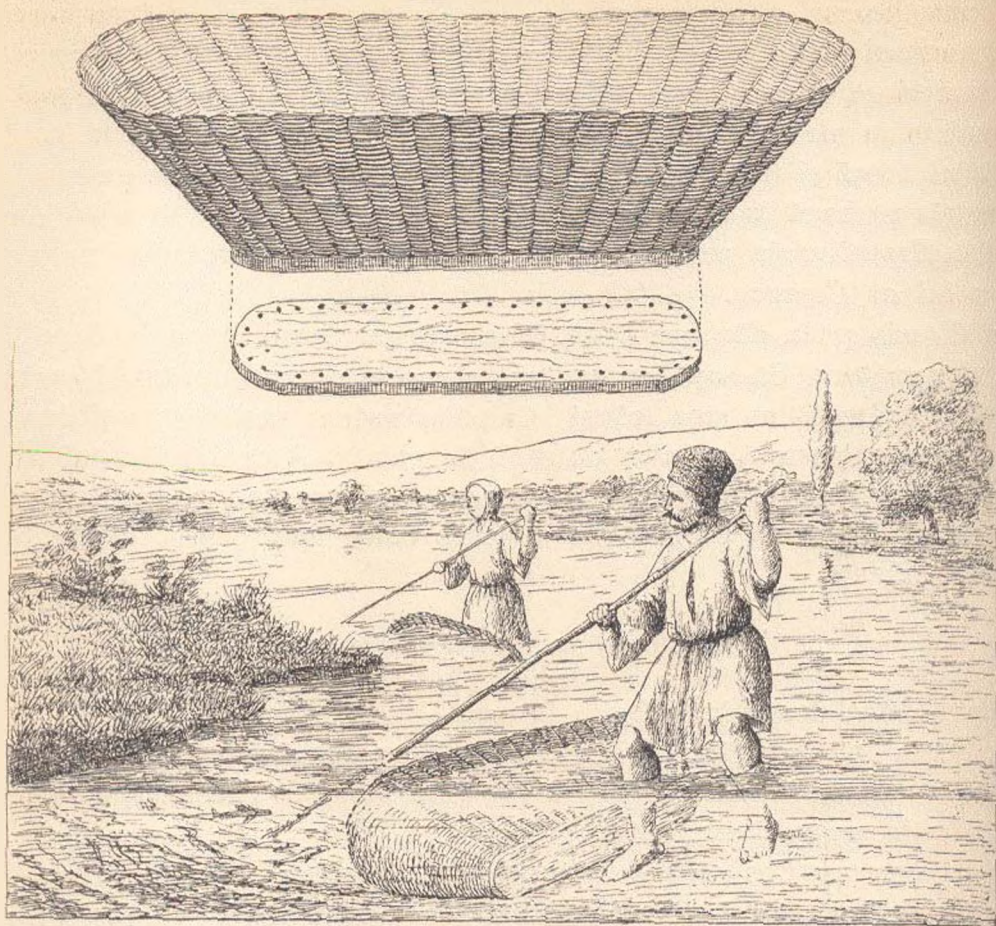

Fig. 56. — «Leagănul» sau «Speia» și modul cum se pescuește cu el în Oltenia.

c. Coșurile cu coadă.

Țăpoaica. Și acesta este un instrument care se găsește numai în Oltenia (apa Motrului la Baia de Aramă). Cu el se pescuește numai la garduri, pe părae sau pe craci de râuri.

Țăpoaica este un coș mare de răchită, având o formă lungăreață și ascuțită la fund, cu o adâncime ca de 2 m. și un diametru la gură de aproape 1 m. După cum se vede în Fig. 57, nelușele în lung din cari e făcută țăpoaica nu sunt îngrădite peste tot ci sunt numai împletite ca o vârsă din distanță în distanță cu câte un rând de mlaje, ca și cum ar avea pe ea vreo 4 sau 5 cercuri. Cu modul acesta coșul țăpoaicei lasă, ca și vârșa, apa să treacă cu ușurință printr'însul. Fundul coșului este terminat cu o gură foarte îngustă, care la pescuit stă astupată cu cârpe sau cu un șumoioag de paie și prin care se scoate afară peștele prins. Coșul are la gura sa o coadă (o «Păleață») lungă ca de 2 m., care este o furcă ale cărei coarne lungi sunt îndoite

în formă de cerc și împletite cu nuelușe de răchită împreună cu cercul dela gura coșului.

Cu țăpoaica se pescuește în modul următor: când apa Motrului e mică și limpede, vara, se face deacurmezișul pârăului un gard de nuele, adică se bate în albie un rând de pari pe cari se împletesc nuele de salcie și se pun apoi la partea din sus crengi și brazde; în acest gard

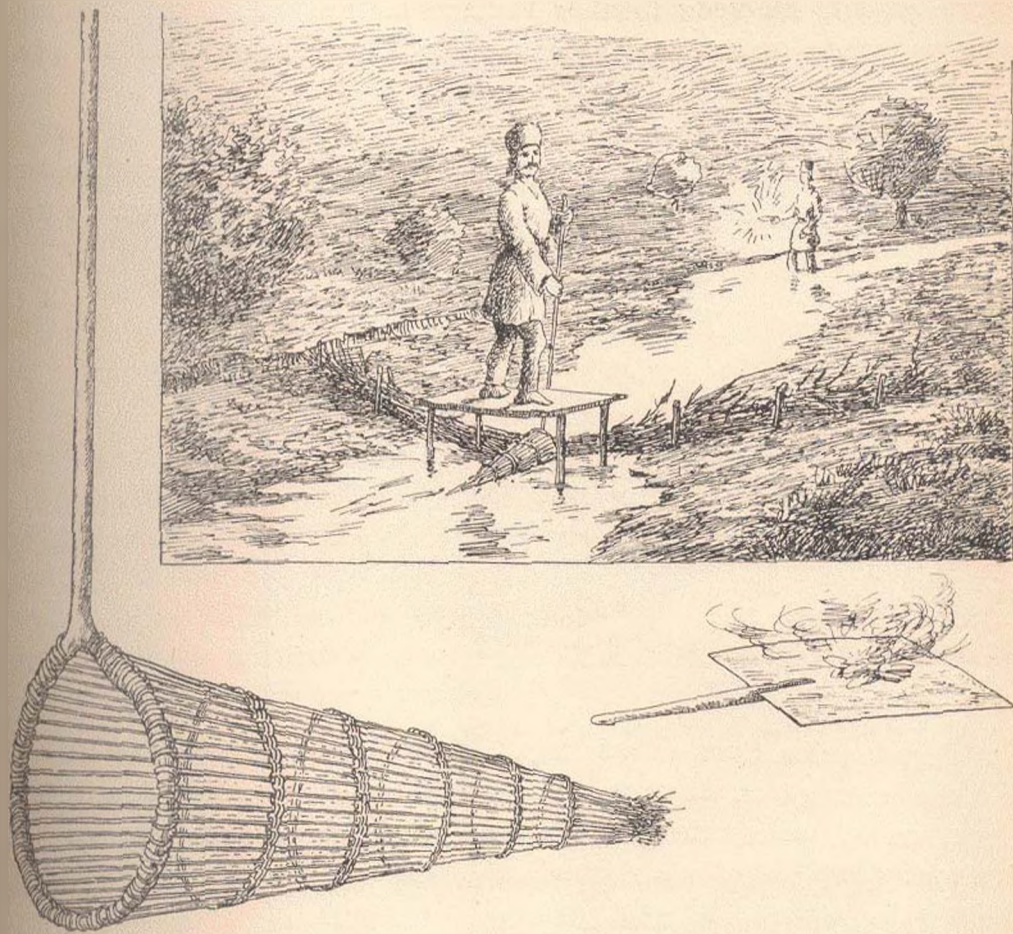

Fig. 57. Țăpoaica și modul cum se pescuește cu ea pe apa Motrului la Baia de aramă.

se lasă la mijloc o deschizătură, în care se așează Țăpoaica cu gura la deal. Deasupra ei se face un *Pat*, adică o laviță de scânduri, așezată ca o masă pe 4 picioare înalte, pe care stă în picioare omul care ține țăpoaica de coadă. Noaptea când e întuneric bine, un om așează Țăpoaica la gura gardului și o ține de coadă, iar altul pleacă din deal cu «Focul» sau cu «Văpaița», adică ține în mână o tinichea cam de 50 cm. p. pe care ard lemne uscate peste cari toarnă gaz sau rășină și cari fac pară mare; adeseori Văpaița o lasă să plutească pe apă și

o împinge numai mereu la vale. Cleanul și Mreana, cari pe apa Motrului se țin la «Urcioare» — adică la locuri adânci cu Vârtej — se sperie de foc și fug la vale spre gard, unde intră în coș. Omul care ține de «Păleață» simte îndată ce a intrat peștele în coș și ridică țăpoaica scoțând afară peștele prins.

Cu țăpoaica se pescuește numai când e apa limpede, căci dacă e turbure, peștele nu vede focul și rămâne la fund în ascunzătorile sale. Cu ea se prinde mai cu seamă pește mare, Clean, Mreană, Scoabar, Somn și Știucă.

Coșul cu coadă. Și acesta este tot un fel de Țăpoaică cu care se pescuește în Gilort pe la Cărbunesti; el e un coș mare lungăreț împletit de răchită, cu gura largă însă puțin gâtuit sub ea, ca să nu fugă cu ușu-

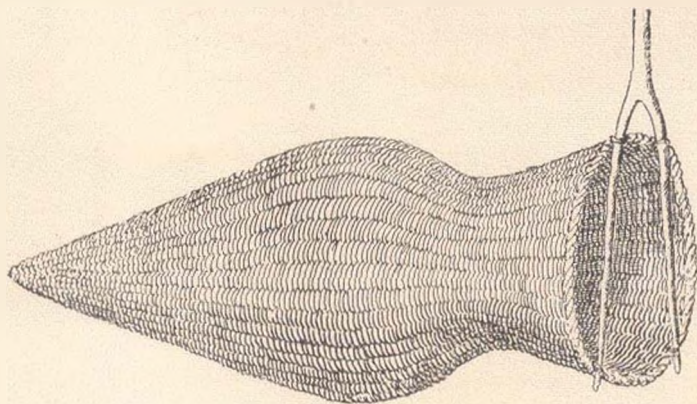

Fig. 58. Coșul cu coadă dela Gilort.

rința peștele prins. Gura sa este legată și aci de coarnele unui țăpoiu care are o coada lungă ca de 2 m. (Fig. 58). Cu el se pescuește de asemenea la garduri și se sperie peștele dela deal cu «Valul» sau cu alte stârnitori.

d. Coșurile oarbe.

Coșul orb (Muntenia), *Coșul* sau *Coșul de mlajă* (Moldova și Bucovina) (Fig. 34); câte-odată li se zice și *Vârșă* în partea mai de jos a râurilor, unde adevăratele vârșe de nuele nu se mai găsesc. Acesta se construiește și la râuri în acelaș mod ca și la păraele de munte, numai că dimensiunile lor sunt aci cu mult mai mari și cu cât ne scoborim mai la vale se fac mai umflate la mijloc (Fig. 59).

Pe păraele din regiunea dealurilor se întrebuintează la pescuitul Cleanului niște coșuri mici, abiă de 40 — 50 ctm., numite prin Mehedinți (părăul Coșiuștea, affluent al Motrului) *Oloagă*. Din contra, pe Argeș, Dâmbovița, Suceava, Moldova, etc., se fac coșuri mari, până chiar aproape de

1,5 m. lungime. Cu ele se pescuește numai pe fund, unde apa e ceva mai adâncă și se lasă să stea în permanență în apă, pentru a se căută de 2 ori pe zi. Ele sau se bat în pământ cu un par care le străpunge — parul se alege mai scurt ca să nu-l vadă alții și să fure peștele — sau se îngreuiază cu pietre și se lasă să stea direct pe fund. În

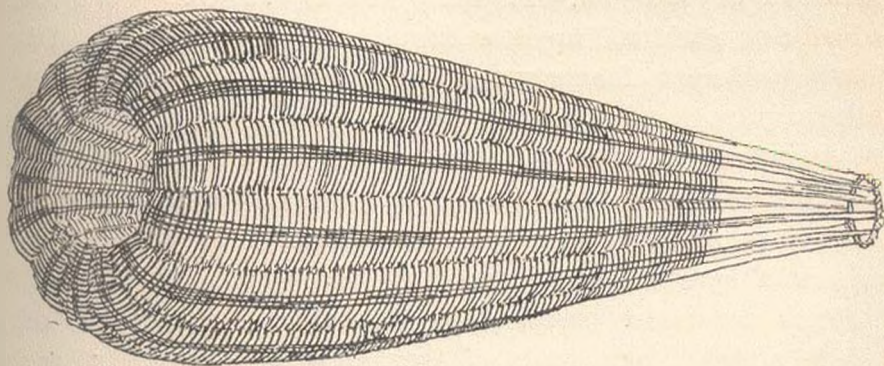

Fig. 59. Coșul orb de râuri.

acest caz se leagă «cu un Curpen» (cu un «Gânj» în Moldova) sau cu o sfoară de o salcie dela mal sau de un țaruș ascuns și se așează cu gura la vale, sau pe unele locuri «cu gura în partea soarelui» (pe Dâmbovița la Dragomireștii-Popești).

Ca nadă se pune de obicei mămăligă, alții pun însă și «oase de pastramă ca să miroase a carne» (pe Dâmbovița) sau «o drugă de porumb prinsă într'o țapușă» (Strehaia).

3. Vârșele.

Cu cât ne scoborim pe râuri mai jos, cu atât Vârșele împletite de răchită devin mai rare. În partea superioară a râurilor unde apele sunt

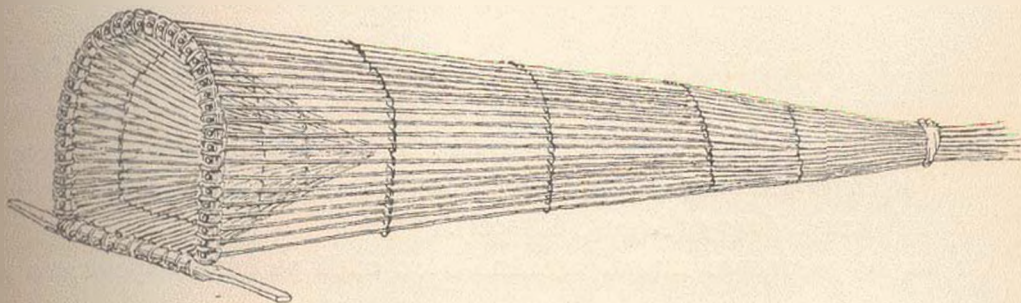

Fig. 60. Vârșă de râuri.

mai mici și au un curent mai mare, ele se întrebuintează încă foarte mult pentru pescuitul la garduri. Mai la vale însă, cu cât apele devin

mai mari și mai adânci, ele servesc numai pentru a pescui cu nadă pe fund, întocmai ca Coșul orb. Aceste vârșe de râuri (Fig. 60) însă, deși conservă în total forma și modul de construcție al celor dela părae, ajung la dimensiuni foarte mari. Astfel pe la Strehaia se întrebuințează vârșe până la 1,5 m. lungime și 80 cm. diametrul umflăturii dela mijloc.

În Moldova de sus — d. ex. prin județul Vaslui — în locurile unde lipsesc loziile de răchită, Vârșele se fac adeseori din nuelușe de «Dârmoz» — un arbust care crește foarte mult prin huciuri — ; aceste nuelușe trecute repede prin para focului (pârlite) devin atât de mlădioase, încât se îndoie și se succesc cu ușurință fără a se rupe, astfel că sunt foarte practice mai cu seamă pentru a face îndoitura ascuțită dela gura Vârșei. Aceste nuelușe se împletesc apoi din distanță în distanță cu sfoară sau cu sârmă spre a forma corpul vârșei.

Cu vârșele acestea se pescuește întocmai ca și cu coșurile oarbe, punându-li-se acelaș fel de nadă și așezându-se pe fund în acelaș mod, adică îngreindu-le cu pietre și legându-le cu un curpen de mal sau bătându-le cu un par în fundul apei.

O formă foarte interesantă de vârșă de râuri este *Vârșă cu 2 guri* sau *Vârșă cu prinzătoare la amândouă capetele* (Fig. 61), care, după

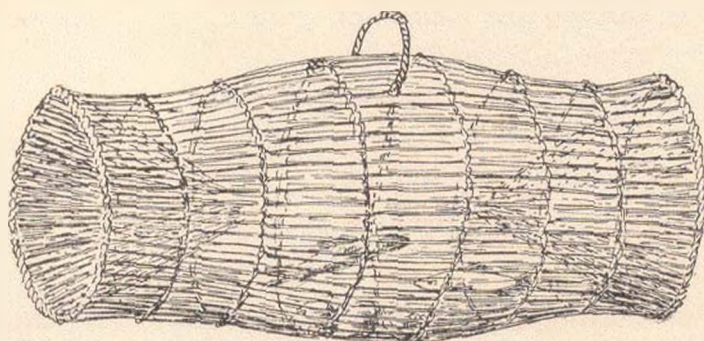

Fig. 61. Vârșă cu 2 prinzători.

cât știu, se întrebuințează numai în Oltenia pe la Gilort. Ea e făcută în acelaș mod ca și cele cu o gură, adică cu o serie de nuelușe rare în lung, împletite din distanță în distanță cu câte un cerc transversal. La mijloc ea e umflată, iar la fiecare capăt are câte o gură cu *gârliciu* (Moldova) sau *Vârșog* (Argeș, Muscel).

Cu ea se pescuește numai așezând-o cu nadă pe fundul apelor, ca pe un coș orb.

VI. Instrumentele de plasă în formă de sac.

Foarte importante sunt pentru pescuitul în râuri—și foarte răspândite—o serie de instrumente de mână făcute din plasă și având fiecare mai mult sau mai puțin forma unui sac sau unei linguri, provăzute cu o coadă sau cu un mâner oarecare, de care le ține și le poartă prin apă. Unele din aceste instrumente au o întrebuințare generală la toate râurile din țară, variind numai întru câtvă formele și numirile lor, altele însă sunt speciale numai unor anumite regiuni. Vom descrie aci tipurile cele principale pe cari le-am găsit:

1. Sacul de râuri.

Acest instrument se aseamănă în totul cu sacul dela păraele de munte, numai că dimensiunile sunt cu mult mai mari; aici coarda, care întinde arcul și care reprezintă diametrul gurii, are o lungime de aprox. 1,50 m. Pe când însă la păraele de munte sacul este răspândit în toată partea Carpaților locuită de Români, la râuri el se întrebuințează mai mult în Muntenia, unde se găsește până aproape de partea lor inferioară, iar în Moldova și Oltenia el este limitat mai mult în partea superioară a râurilor. În multe regiuni ale Munteniei, și mai cu seamă prin Muscel și Argeș el continuă a fi și aici, ca și la păraele de munte, instrumentul principal, de aceea când un țăran de pe la Argeș zice: «*merg în tragă la gărlă*» însemnează că merge cu sacul la râu ca să pescuească.

Cu sacul se pescuește în râuri în patru moduri diferite și anume:

1. *Pescuitul cu sacul la garduri.* Se face, după cum s'a văzut, un gard de nuele transversal peste un crac de râu și la deschizătura sa se pune sacul cu gura spre deal. Sacul acesta se face cu mult mai adânc ca sacul obișnuit de mână, pentru ca peștele ce intră în el să nu poată fugi înapoi afară. Curentul, dacă e destul de puternic, împinge singur peștii în sac, iar dacă nu este, atunci se bate apa dela deal cu un val sau cu prăjinile.

2. *Pescuitul cu sacul pe fundul apei și pe sub maluri.* Cel mai mult se întrebuințează sacul pentru a pescui pe sub maluri, unde peștele stă

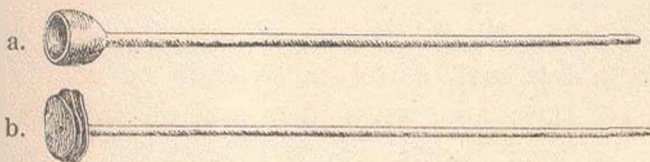

Fig. 62. 2 forme de «Bobic» dela Râul Doamnei în Argeș.

în totdeauna în abundență la *Radină* (Oltenia) sau la *Răgălie* ori *Plavie* (Argeș), adică stă ascuns între rădăcinile pomilor de pe mal.

La acest fel de pescuit se pune însă la sac o coadă scurtă — din care cauză i se și zice «sacul cu coada scurtă» — așa că omul care merge cu el în apă să-l poată ține de aproape. Pe de altă parte, când se pescuește astfel, se stârnește în totdeauna peștele, bătând în apă și pe sub maluri cu piciorul sau cu un *Știrbic* sau *Boată* în Oltenia, *Știulbuc*, *Știuldic*, *Măriuță* în jud. Neamț, *Bobic* în Muscel (Fig. 62), sau cu *Prăjinile* (*Vergele*) sau cu *Teierele*, ș. a. m. d.

3. *Pescuitul de pe mal cu sacul cu coadă lungă.* Se ia un sac cu gura largă, cu un fund mai puțin adânc și cu o coadă mai lungă, se pune în el ca nadă o bucată de mămăligă și se pescuește de pe mal fără ca pescarul să mai intre în apă, ca și cum ar pescui cu un *Crâstaș*, adică ținând sacul cu gura în sus aproape de fața apei. Când pescarul simte că a intrat ceva pește, el scoate repede sacul și îl răstoarnă pe mal cu gura în jos și apoi îl pune iarăși înapoi în apă ș. a. m. d. (Fig. 63).

4. *Pescuitul de pe mal cu sacul fără coadă.* Când apa în râu e turbure, se scoate coada sacului și se leagă de mijlocul cercului și de

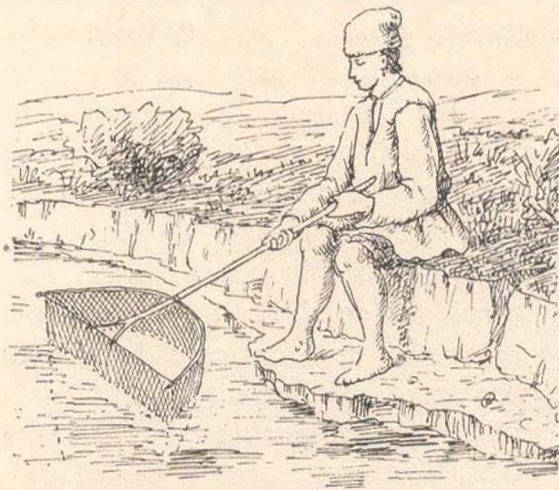

Fig. 63. Pescuitul cu Sacul, de pe mal.

amândouă capetele sale câte o sfoară. Aceste 3 sfori se leagă apoi cu un nod toate la un loc în apropierea gurii, formând un fel de căpăstru care se continuă într'o fringhie lungă. Pescarul aruncă sacul în râu cât poate mai departe dela mal, astfel ca să cadă cu coarda la fund și cu cercul în sus, și îl târie apoi astfel dela mal cu fringhia pe o distanță oarecare pe fundul apei; peștii speriați intră în el și-i scoate apoi trăgând din distanță în distanță sacul afară.

2. Sârnicul.

În unele râuri din Moldova (pe Trotuș) se întrebuițează pentru prins la garduri un fel de sac, foarte interesant și mult mai complicat decât cele precedente, numit Sârnic. Iată în ce constă el:

Peste un crac al Trotușului, în josul unui șivoiu unde apa curge mai lin, se așează un gard transversal. În locul unde apa are o adâncime cel puțin de un metru, se întrerupe gardul lăsând un loc liber pentru așezarea Sârnicului și a unei lavițe înalte de scânduri așezată pe patru țaruși numită *Pătul*. Două din picioarele pătului formează stâlpii dela marginea deschizăturii gardului în care se așează sârnicul.

Sârnicul însuș (Fig. 64) constă dintr'un sac mare și larg, cu gura

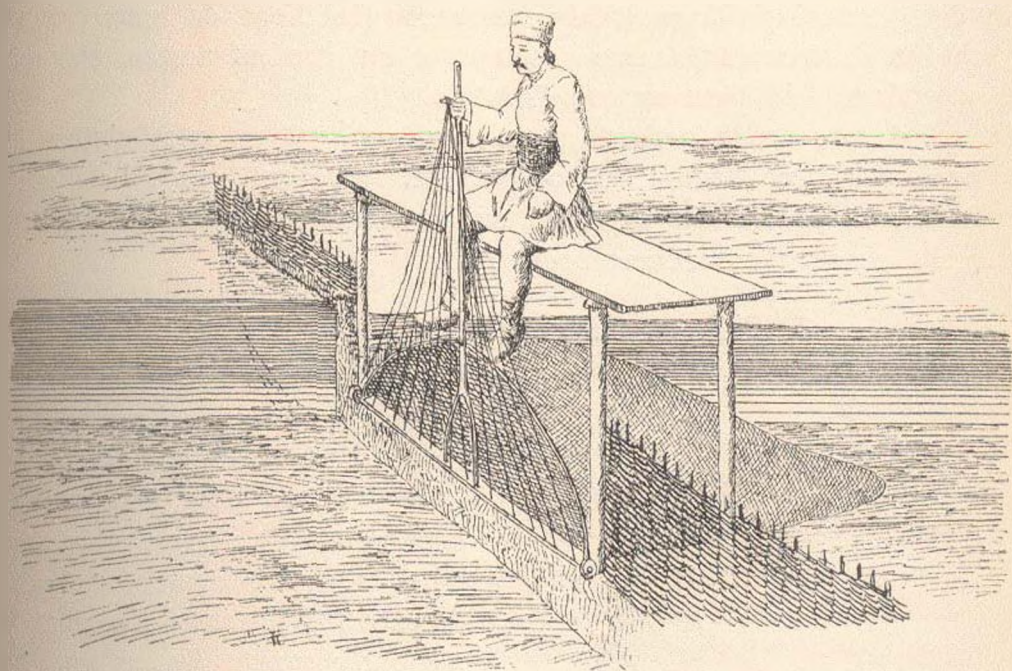

Fig. 64. Pescuitul cu Sârnicul pe Trotuș.

încunjurată la marginea ei de sus cu un cerc, iar jos prinsă de o scândură dreaptă și mare cât deschizătura din gard. În această scândură sunt prinse capetele cercului cât și o furcă care servește de mâner și de care se poate ridica întreg aparatul în sus. De marginea sacului, ce e fixată în această scândură, sunt prinse, la o depărtare de 6—8 cm. una de alta, o serie de sfori subțiri cari sus sunt unite la un loc într'un fel de inel de sfoară pe care-l ține pescarul pe degetul său arătător. Aceste ațe sunt «strajele sârnicului» și pescarul care le ține simte îndată la deget dacă a intrat vreun pește în aparat. Scândura care formează marginea inferioară a sacului are și ea la capetele ei câte o

rotică de lemn scobită care se învârtește pe picioarele pătului ca pe două șine, pentru ca astfel când se ridică mânerul în sus să se tragă tot sacul mai cu înlesnire afară din apă.

Pescarul în timpul pescuitului șeade pe pătul și ține de mâner, având peste degetul său arătător toate firele strajelor. Indată ce un pește intră în sac, el trebuie să atingă vreo strajă și pescarul simte aceasta imediat; atunci el ridică repede de mâner și scoate gura sacului deasupra apei, luând peștele din el cu mâna; apoi lasă iarăș mânerul cu scândura în jos până se prinde alt pește, ș. a. m. d. Sârnicul prinde cel mai bine când e apa turbure.

Foarte interesant este că atât *Ianko* cât și *Sirelius* în lucrarea sa *Ueber die Sperrfischerei bei den Finnisch-Ugrischen Völkern*(1) descriu dela Ostiaci și Woguli (Cercul Berezov la Nord de gura râului Irtych) un instrument foarte asemănător cu sârnicul nostru, sub numele de *Vazan* și-l figurează în fig. 153.

La noi despre acest instrument nu am auzit să se întrebuițeze în altă parte decât pe Trotuș; în tot cazul el reprezintă un fel de orie, care în loc să pescuească mergând cu curentul, pescuește ca instrument fix așezat cu gura în contra curentului.

3. Oria cu Hadaragi sau Târîtoarea.

Sin. *Cleștariu* (Transilvania la Făgăraș, vezi Viciu).

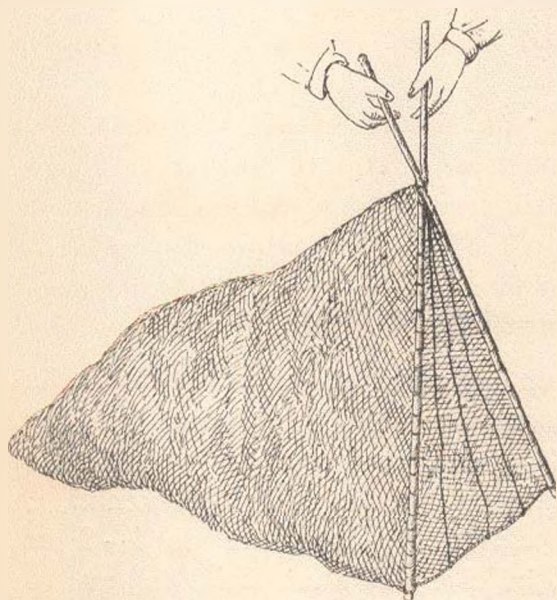

Fig. 65. Târîtoarea de Prut sau Oria cu Hadaragi.

În unele râuri, și mai cu seamă pe Prut, se întrebuițează foarte rar un fel de sac mare, a cărui gură este prinsă de o parte și de alta de 2 bețe încrucișate, lungi cam de câte 3 m. fiecare («Hadaragi»), ale căror capete de sus sunt libere și servesc ca mânere. La încrucișătura lor bețele sunt articulate astfel că se pot mișca ca o foarfecă, deschizând și închizând gura sacului. La partea de jos marginea sacului este întinsă pe o «coardă» ca de 1.2 m., care trece printre ochiurile sale și ale cărei capete sunt legate de capetele Hadaragilor.

(1) Helsingfors 1906, pag. 88.

De această coardă sunt legate, la distanțe egale, 3 sau 4 sfori mai subțiri, cari merg în sus până la încrucișătura celor 2 hadaragi unde sunt legate împreună; aceste sunt «strajele Târitoarei» de cari se lovește peștele când intră în sac, iar omul care ține de mânerul instrumentului simte imediat și închide sacul scoțându-l afară.

Cu acest instrument pescuiesc 2 pescari dintr'o barcă. Unul trage la lopeți, iar celalt ține târitoarea de mâner având strajele sub degetele sale.

Acest instrument aproape nu se mai întrebuințează astăzi de loc în apele noastre; el se aseamănă numai cu instrumentul numit de Germani *Scheerenhamen* (sacul cu foarfecă). În tot cazul forma sa primitivă din apele noastre este «Jigajnea» pe care am descris-o din păraele din Oltenia și de care se deosebește mai cu seamă prin faptul că are straje, caracter prin care însă se apropie foarte mult de sârnic.

4. Oria.

Oria este o plasă mare împletită în formă de sac, având o gură largă ca gura dela o tașcă. Marginea de jos a gurii este îngreuiată la fiecare din capetele ei cu câte o greutate și e legată cu niște frânghii («ot-goanele») de cari se poate trage în sus; de marginea de sus însă sunt legate, în apropiere de capetele ei, câte o frânghiuță subțire pe cari le țin pescarii pe deget și simt după smucitura lor îndată ce a intrat peștele în sac; aceste frânghiuțe sunt «strajele oriei».

Cu oria se pescuește dintr'o luntre numită «Ciobacă», sau «Cin» în care stau de obicei 2 pescari.

Cu oriile se pescuește numai la apă adâncă în partea inferioară a râurilor și se prinde mai cu seamă somnul; acesta este chiar instrumentul cel mai caracteristic al părții inferioare a râurilor noastre, de unde apoi se scoboară convoiuri întregi de pescari orieri cu cinurile lor în Dunăre. Descrierea sa detaliată și modul cum se pescuește cu acest instrument vom da-o dar odată cu descrierea pescuitului din Dunăre.

5. Cristașul, Crâsnicul cu coadă sau Lejnicul.

Crâsnicul (Moldova, Bucovina și Transilvania pe la Turda), *Lejnicul* (toată Valea Bistriței până la Bacău), *Crâsnicul cu coadă* (Moldova), *Cârstașul*, *Crâstașul* și *Cristașul*, (Muntenia și Oltenia), *Prijinea* sau *Prijineala* (Argeș și Muscel), *Halău* (Prahova, Buzău, parte din Ilfov, Ialomița, etc.), *Scârtașul* (Olt pe la Slatina), *Napatcă* și *Ceorpac* (Moldova de sus).

Crâsnicul (Fig. 66 și 67) este instrumentul cel mai răspândit la toate

râurile noastre și tot odată un instrument universal cu care țărani riverani pescuesc toate felurile de pești, în toate modurile și în orice ocazie; el este dar la râuri ceea ce e sacul la păraele de munte, și de aceea e nelipsit în casa oricărui țaran care se îndeletnicește din timp în timp și cu pescuitul.

Crâșnicul se compune din 3 părți: Cercurile sau arcurile, pânza sau plasa și coada sau Țăpoiul. *Cercurile* (în Oltenia *Privițe*), sunt 2 nuele groase de alun sau de salcie îndoite în formă de arcuri și legate la mijlocul lor cruciș unul peste altul.

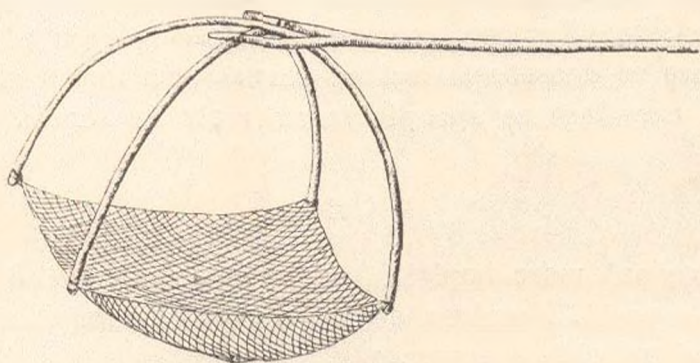

Fig. 66. Crâșnicul sau Cristașul (după un model din Moldova).

La cele 4 capete ale arcurilor este câte o creștătură de care se leagă câte un colț al unei pânze sau plase pătrate, care constituie *plasa crâșnicului*. Aceasta este sau o pânză țesută rar, sau o plasă împletită în ochiuri. Pentru crâșnicile cu cari se prinde pește mic se ia pânză, iar pentru cele cari prind numai pește mare se pune plasă.

Plasa are ochiurile (în Oltenia «Ochete») de obicei ca de 1 ctm. pe lature și se fac plase cu 80—300 de ochiuri pe o margine. De jur împrejur, prin ochiurile dela cele 4 margini ale plasei, se trece o sfoară — «Coarda» sau «Struna cristașului» —, care la fiecare colț al plasei este legată în formă de cheutoare. Aceste cheutori («Ochetele dela colțuri» în Oltenia) servesc pentru a prinde cu ele plasa de cele 4 capete ale arcurilor. Coardele sunt bine întinse între capetele arcurilor formând un pătrat, însă plasa e mai mare decât acest pătrat, așa că ochiurile ei dela margini sunt înșirate liber pe strune formând încreștături (sunt «îngurzite» în Moldova); cu modul acesta dar plasa formează un fel de «sac» («burtă» sau «sânul cristașului»). Cu cât sânul ce-l formează e mai adânc, cu atâta se prinde peștele mai bine, căci el atunci nu poate sări destul de repede afară când simțește că se scoate crâșnicul din apă. De aceea tocmai, cu toate că struna e de ex. numai de un metru, plășile se fac totuș chiar și cu 200 de ochiuri la o margine.

De mijlocul plasei sau al pânzei e prinsă și o mică sforicică sau un laț cu care se învălătuțește o bucată de mămăligă ce se pune în mijlocul sacului spre a servi ca nadă.

Pentru a se da plasei și mai mult forma de sac, se pune adeseori într'insa o piatră, sau se leagă aceasta cu o sfoară de fundul ei, spre a o țineă astfel întinsă în jos.

De arcurile cristașului, la încrucișătura lor, este legată cu teiu sau cu

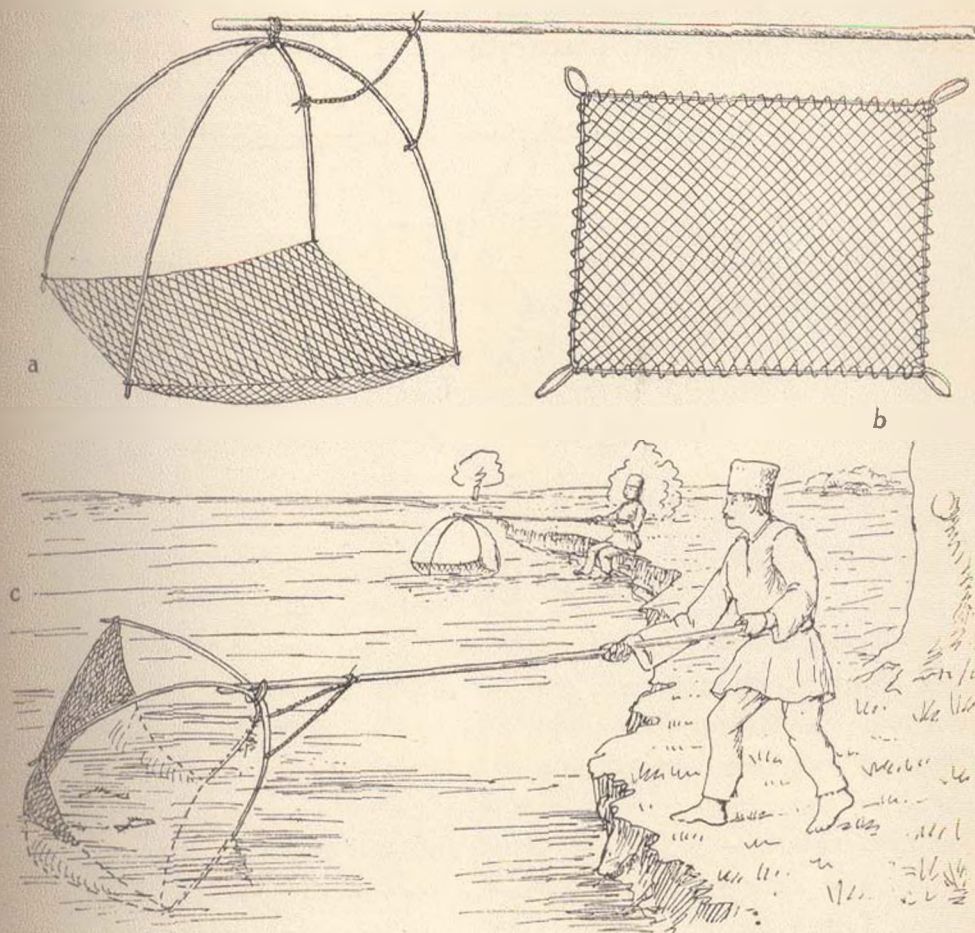

Fig. 67. Cristașul (după un model dela Strehaia) și modul cum se pescuește cu el în Motru. Cel din față prinde în radină, cel din fund în apă adâncă.

mlaje de răchită sucită, o *coadă* lungă ca de 3 m., cele mai de multe ori în formă de țapoiu; aceasta poartă în diferite părți ale țerii numiri diferite ca: *furcă*, *furceri* (pe la Tismana), *țapoi* (Moldova, Argeș Muscel) *lăpoaie*, *prăjină*, *păleata* (Oltenia pe la Strehaia), etc.

După cum se vede în Fig. 67, această coadă mai e legată încă odată de 2 din brațele sau Privițile Crâșnicului prin câte o sfoară mai lungă, cari sunt prinse dela o distanță oarecare dela încheietura ei; aceste 2

sfori au de scop a împiedică ca cristașul să se dea peste cap și a-l țineă oblic când e târit cu una din marginile sale spre a pescui, răsând astfel cu ea fundul apei; tocmai în vederea acestui scop aceste sfori se pot legă mai lungi sau mai scurte, după cum cere nevoia, regulându-se astfel înclinațiunea pe care trebuie s'o aibă instrumentul când pescuește pe fund.

Cu cristașul se pescuește în diferite moduri și în toate anotimpurile: Când apa e destul de adâncă, nu tocmai repede și mai cu seamă când e turbure, atunci se pescuește cu el dela mal, punându-i nadă (mămăligă, porumb, etc.) în sac și ținându-l cu gura drept în sus la o mică adâncime dela fața apei, cum se vede în figura 67 c. la pescarul din fund.

Fig. 68. Pescuitul noaptea cu Crâșnicul și cu Pătulul.

Când e un mal cu «Radină» sau «Răgălie», adică cu rădăcini de Sălci, Plopi sau Anini în cari se adăpostește peștele, atunci cu cristașul se pescuește ca și cu sacul, trăgându-l prin apă astfel ca struna dela una din marginile sale să radă fundul cum îl rade coarda dela sac și să sperie astfel peștele dintre rădăcini ca să fugă în el. În Fig. 67 c. se vede și acest mod de a pescui la pescarul din față.

Când se ametește peștele cu buruieni otrăvitoare pe un crac de râu, peștele ieșit la fața apei se prinde de asemenea cu crâșnicul, mânuindu-se crâșnicul în acest caz ca un ceorpac.

Iarna se fac copci mari în gheață și se bagă crâsnicul în ele prinzându-se peștele care se adună la copcă la apă proaspătă.

Noaptea se face un pescuit foarte interesant cu crâsnicele: În unele locuri, mai cu seamă în Moldova, se face un «Pătul» într'o parte a râului unde albia e mai îngustată, de ex. la un cot; pe pătul se așează pescarul cu crâsnicul iar din sus pornesc alții cu *Fachiele*, cari sperie peștele și-l alungă la vale unde îl prinde.

Fachia este un mănuchiu de șindrile sau de leături de scândură legate la un loc și immuiate cu gaz, rășină sau păcură, care se aprinde la un capăt și arde ca torțele. În unele locuri (pe Argeș în Muscel) se pune pe ea câte o brățară de tinichea care se împinge mai sus sau mai jos și astfel se regulează focul.

În alte locuri—mai cu seamă în Oltenia—se face un gard deacurmezișul râului, iar la gura sa se face un «pătul» («Pat» în Oltenia) întocmai ca și la pescuitul cu țapoaica. Pescarul se așează în picioare pe pat, desprinde coada crâsnicului și îl pune apoi pe acesta la gura gardului cu o margine pe fund, cum ar așeză un sac. În acest timp dela deal pornesc cu «Văpaita» («Văpaia») și alungă peștele la vale, unde se prinde în cristaș. Pentru acest fel de pescuit se ia un cristaș cu un sin mai mare, ca peștele intrat în el să nu poată fugi cu ușurință înapoi.

6. Cercala sau Crâsnicul fără coadă.

Cercala (Bucovina), *Crâsnic* pe Bistrița și râul Moldova, *Crâsnic fără coadă* (pe alte ape din Moldova), *Cristaș fără coadă* (Muntenia) *Ghelbereu* (Cărbunești pe Gilort).

Aceasta este și la râuri întocmai la fel făcută ca și cea dela păraele de munte—după cum am descris-o în capitolul precedent—și se întinde la vale cât îi permite adâncimea apelor și cât se măntine încă fundul de pietriș. Foarte des Cercalele se fac dintr'o pânză deasă, țesută de femei, ca să poată prinde cu ele și peștele cel mai mărunț.

Și aci la râuri se pescuește cu Cercala exact în acelaș mod ca și la părae, și cu aceleași aparate de speriat peștele. Când sunt apele joase, pe Siret, Moldova, Suceava, Bistrița, etc. se văd grupe întregi de femei pescuind cu crâsnicele, având cele mai de multe ori ca sperietoare o cocioarbă, ca cea cu care se scoate cenușa din cuptor. Unde apa e mai repede, se întrebuițează Valul; așa pe Bistrița până la gura ei se pun câte 5—7 femei la un Val de nule de câte 2—5 m. lungime «pe care-l gioacă cu chiciorul când merge prin apă». Foarte mult se întrebuițează de asemenea după diferite localități și regiuni ale țerii *scâlceaza*, *tâlchigul* și *tragla*.

7. Plasele.

Pe când în pârăele de munte, plasele—cari încunjură peștele și-l scot apoi afară din apă, trăgându-l la mal sau ridicându-l pe dedesubt ca o sită—aproape nu se întrebunțează din cauza adâncimii prea mici a apei, în râuri cu cât ne scoborim mai la vale la apă adâncă, cu atâta numărul lor crește mai mult până devine predominant față de toate celelalte instrumente de pescuit. Incepând cu o bucată de pânză scurtă și îngustă—țesută de femei și prinsă la capetele ei pe câte un băț—cu care se pescuește prin părțile mai adânci din partea superioară a râurilor pentru a prinde câțiva pești, se ajunge în partea lor inferioară la acele enorme năvoade cu cari se încunjură dintr'o întinsătură suprafețe considerabile de apă și se scot dintr'odată cu sutele și miile de kilograme de toate speciile de pește. Tocmai în posibilitatea de a urmări pas cu pas evoluțiunea fiecărui din aceste instrumente, dela primele începuturi primitive din partea superioară a râurilor până la enorma desvoltare care o ieau ele în partea lor inferioară și apoi la Dunăre, găsim un interes mai mult de a le studia mai cu deamănuntul pe cursul râurilor noastre.

În cele ce urmează, voi descrie dar tipurile principale de plase cari se întrebunțează la râuri în diferitele regiuni ale țerii, arătând tot odată pentru fiecare din ele modul cum evoluează forma și dimensiunile lor cu cât ne scoborim în jos pe cursul acestor ape precum și formele și numirile părților cari le compun.

1. Plasa sau Volocul.

Se numește *Plasă* (Muntenia și Oltenia) sau *Voloc*, *Volog* și *Vălog* (Moldova), o pânză mai lungă decât lată, țesută mai rar sau împletită în ochiuri și cu capetele ei întinse pe câte un băț; cu aceasta se încunjură mai întâiu peștele de pe fundul apei și se scoate apoi la mal sau îl ridică pe dedesubt scoțându-l din apă ca într'o sită.

Potrivit mărimii apelor în cari se întrebunțează, cresc și dimensiunile acestor instrumente precum se perfecționează și făptura lor, fără însă a-și schimba mult forma esențială.

Ca forma cea mai primitivă avem *Volocul* sau *Plasa de pânză*. Aceasta este o bucată de pânză ordinară, țesută rar astfel ca să poată trece apa prin ea, lungă de 1.5 m. până la cel mult 3 m. și lată între 0.80—1.2m., având capetele întinse pe 2 bețe numite: *Hadaragi* în Moldova de sus, *Clece* în Moldova de jos și în regiunea Dunărei, *Drugi* în Muntenia și *Pari* în Oltenia.

Cu aceste instrumente pescuiesc mai mult numai femeile și copiii în râuri, lângă maluri și mai cu seamă la apă liniștită, căci pentru apa curgătoare pânza lor e prea deasă. La pescuit merg 2 persoane, ținând fiecare cu o mână un hadarag, aplecat astfel ca marginea de jos a pânzei să radă fundul apei; în cealaltă mână ei au câte o nueă lungă (*Vargă, Vergea, Prăjină*) cu care sperie peștele de pe fund, ca să fugă în Voloc, sau câte un Maiu (*știoldic, știolghic, ștubiuc, boată, măriuță, măciucă, etc.*) cu care bat pe sub maluri ca să sară peștele afară din ascunzătorile sale și să intre în Voloc.

Când se scoate volocul, se îndreaptă amândoi pescarii spre mal, târindu-l cu o margine pe fund până îl scot cu totul afară din apă și împiedică astfel peștele prins să fugă înapoi.

Firește că cu acest instrument atât de primitiv nu se pot prinde decât cantități foarte mici de pești mărunți.

De îndată ce ne scoborim ceva mai jos pe cursul râurilor, când apa începe a fi mai adâncă, voloacele se fac de plasă împletită în ochiuri, și acestea devin din ce în ce mai mari, astfel încât puii de pești cari sunt mici de tot să poată scăpa trecând prin ele.

Cel mai simplu și mai răspândit din toate aceste instrumente este *Volocul sau plasa ordinară* zis și *Plasa de mână* (în Muntenia; în Oltenia pe la Dunăre i se mai zice și *Jigajnie, Jigarniță și Jegajniță*). Aceasta (Fig. 69) este o plasă împletită în ochiuri mai dese sau mai rare, după cum are a fi întrebuințată mai mult la apă lină sau la apă curgătoare, având ca dimensiuni obișnuite 2,5--3 m. lungime și 1.50—1.80 m. lărgime. La capetele ei plasa este legată pe 2 *Clece* (*Hadarage* Moldova de sus, *Pari* Oltenia și *Drugi* Muntenia) groase și această legătură se face trecându-se o sfoară prin ochiurile dela marginea plasei unul câte unul și învălătucindu-se după fiecare ochiu pe hadarag.

Plasa este însă în totdeauna cu mult mai lată decât lungimea clecelor și de aceea ea «se încrețește» (se «ingurzește» în Moldova) când se leagă, formând astfel «o burtă» sau «un sin». De astfel și din împletitură i se face plasei înadins un mic «sin».

Cele 2 clece au câte o creștătură la fiecare din capetele lor, și de aceste creștături se leagă capetele a 2 sfori groase pe cari sunt înșirate ochiurile celor 2 margini ale plasei. Aceste sfori sunt numite în Moldova și Muntenia *Coarda de sus* și *coarda de jos* (în Oltenia *Struna* de sus și de jos). Coarda de sus e în totdeauna aproape cu un sfert mai scurtă ca cea de jos.

Marginea terminată cu coarda de jos se numește în toată Muntenia *gura plasei* iar cea de sus «gura de dinapoi» sau *ç . . . plasei*.

Cu plasa aceasta pescuiesc în totdeauna cel puțin 2 oameni — foarte des

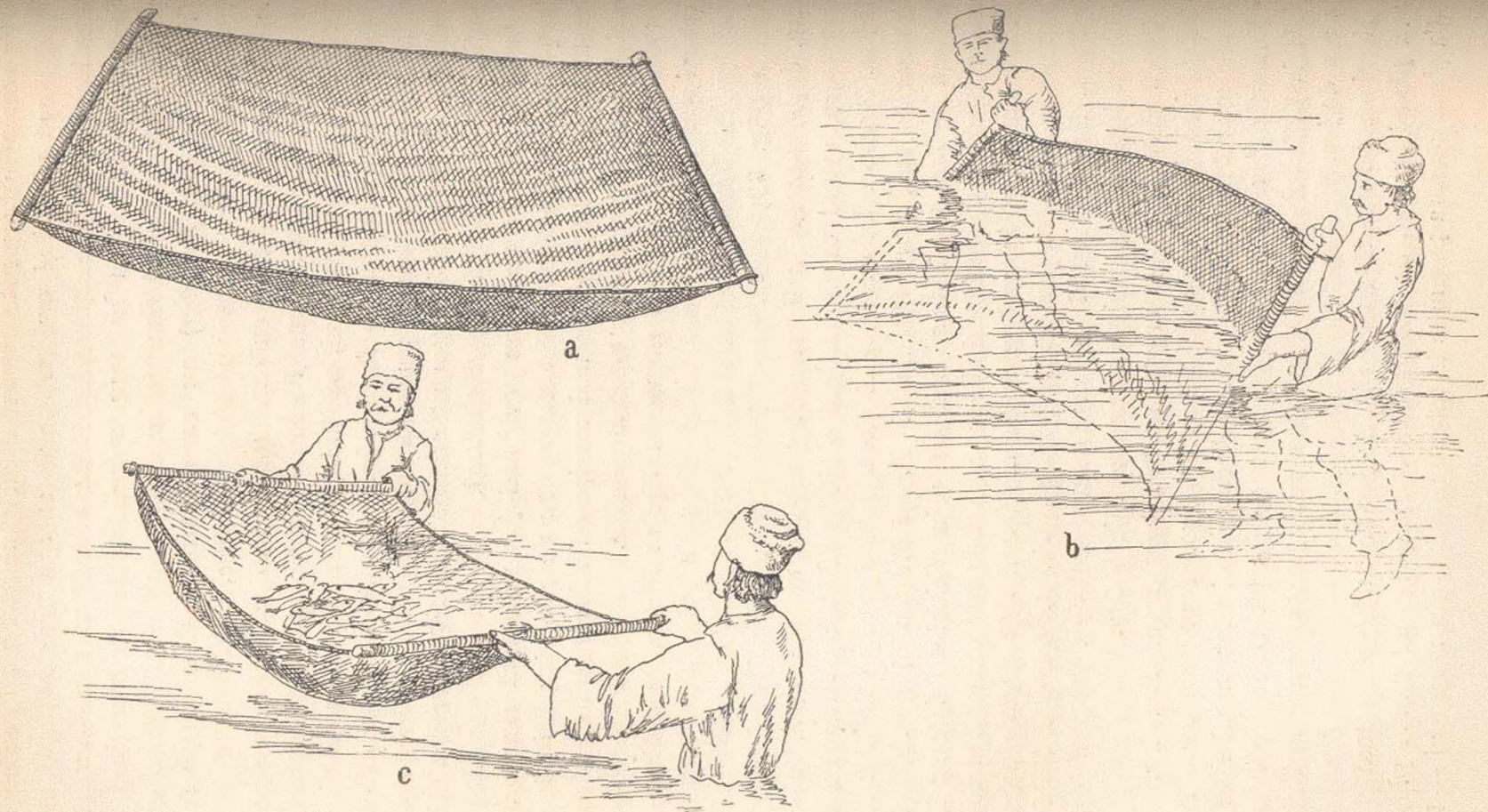

Fig. 69. *Plasa de mână* (după un exemplar dela râul Dâmbovița). *a.* Plasa, *b.* Modul cum se pescuește cu ea, răsând cu marginea de jos fundul apei; *c.* Modul cum se scoate plasa cu peștele prins deasupra apei.

femei, căci ele sunt mai îndemânatică la acest fel de pescuit — cari țin de clece; ei țin plasa apucând cu o mână de sub mijlocul clecei și cu cealaltă de capătul ei de sus și merg astfel încât rad cu gura plasei fundul apei (Fig. 69 b). În fața lor merge adeseori încă unul care stârnește peștele cu o măciucă de pe sub maluri.

Când s'a terminat pescuitul, ei scot plasa afară din apă, ținând-o orizontală, cu gura în sus deasupra apei—cum se arată în fig. 69 c—astfel că tot peștele prins rămâne în «Burta» ce o face plasa, și nu poate sări afară din cauza marginilor mai ridicate cari se formează prin cele 2 coarde pe cari sunt ele întinse.

Când se leagă plasa de clece, se potrivește înadins ca ea să vină mai încrețită lângă gura de dinapoi; aceasta pentru ca «burta» să se formeze în această parte, de unde apoi e mai ușor a se scoate peștele prins fără ca el să mai poată sări înapoi în apă.

Plasa de mână e unul din instrumentele cele mai răspândite pe tot cursul râurilor noastre și se scoboară chiar până la Dunăre; pe când însă în partea mijlocie a râurilor cu ea se pescuiește în toată albia, cât permite adâncimea apei, în partea lor inferioară și la Dunăre, unde apa e mare de tot, ea servește numai pentru pescuitul pe lângă mal sau prin gârlele secundare.

* * *

În partea mai de jos a râurilor, pentru a putea pescui mai spre mijlocul apei, e nevoie de plase mai lungi și mai late; astfel în aceste părți se găsesc plase de mână (sau Voloace) cari au o lungime până la 10 m. La aceste Voloace lățimea plasei trece de 3 m., însă clecele pe cari se leagă ele sunt numai de 1.20—1.50 m.; aceasta face că plasa este încrețită bine pe hadarag și formează un fel de sac tot mai mare numit «Sinul» sau «Burta Volocului»; acest sin este foarte necesar, deoarece «cu cât Volocul e mai statnic (mai lat) și cu cât sinul e mai mare, cu atâta prinde mai bine».

Pe Bistrița se face un asemenea Voloc, care are cam 12 m. lungime și 1,20 lățime; pe acesta ei îl numesc *Năvod* și servește la pescuitul lostriței prin Dolii, unde apa e liniștită și adâncă.

* * *

Scoborându-ne și mai la vale pe râuri, pe unde apa ajunge mare de tot așa că trece peste capul omului, de ex. pe Siret, Volocul nu mai poate fi purtat în totdeauna numai umblând cu piciorul în apă, ci trebuie a se lua și o *Ciobacă* — făcută din trunchiuri de copaci scobiți — în ajutor. Un om care-l ține de un capăt, cu marginea de jos lipită pe

fundul apei, merge încet înainte pe lângă mal, iar cel care ține de capătul celălalt merge cu ciobaca pe la adânc și apoi «face roata» trăgând la mal pentru a-l scoate afară.

Față de această adâncime mai mare a apei și construcția volocului se schimbă. La capătul care merge la adânc adeseori hadaragul se face ceva mai lung decât la capătul dela mal; apoi fiindcă acest capăt e purtat cu ciobaca, nici hadaragul din partea aceasta nu mai poate fi ținut nici el cu mâna—căci ar ieși afară din apă în loc să meargă până la fund—; de aceea dar el se leagă aici de amândouă capetele sale cu capetele unei fringhii ca de vreo 2—3 m., numită «frână», iar de mijlocul acesteia se leagă o altă fringhie dreaptă și lungă numită *codulă*, astfel că omul care stă în ciobacă ține și poartă volocul de această codulă.

Deoarece însă volocul când pescuește trebuie să stea în apă vertical, pentru a putea prinde e nevoie acum—când el nu mai poate fi ținut de clecele sale cu mâna în această poziție—să i se pună «plute» pe coarda de sus, ca să o ție în suspensiune la fața apei; această coardă acum capătă numele de *plută*. De asemenea coarda de jos trebuie și ea îngreuiată—fie că i se pun greutateți ca pietre, plumbi, mutelci de fier, etc., fie că se ia pentru aceasta un otgon gros—pentru ca astfel să stea la pescuit lipită de fund. Această coardă capătă acum și ea numele de *Camăna*, *Coarda* (Moldova de sus), *Dolniță* (Oltenia).

Voloacele acestea cari pescuesc la adânc, încep acuma a avea dimensiuni cu mult mai mari, atât ca lungime cât și ca lățime; ele trec aci și peste 50 m. lungime.

Dacă ne scoborim încă și mai la vale, în regiunea inferioară a râurilor, aceste voloace ieau dimensiuni tot mai mari, ajungând la câteva sute metri lungime și la o lățime corespunzătoare adâncimii apei în care au a pescui, lăsând în totdeauna și un *sân* cât mai larg. Voloacele de aceste dimensiuni se numesc acum *Tifane* sau *Difane*, sau *Crilă* ori *Aripă de năvod*, etc. Însă pe acestea le vom trata mai pe larg la descrierea pescuitului din Dunăre.

2. Năvodul de râuri.

Cu cât voloacele devin mai mari—proporțional cu mărimea apelor în cari pescuesc—și cu cât se prinde în ele pește mai mult, cu atât se simte mai mult și necesitatea unui sac mai adânc în care să se poată concentra peștele prins, căci «sânul volocului» nu mai poate fi suficient. Aceasta a făcut ca la voloacele mari să li se pună în mijlocul lor un sac mare, numit «sac» sau «matiță», și astfel s'a format năvodul.

Năvodul se întrebuințează numai în regiunea inferioară a râurilor și în bălțile alimentate de ele (ca de ex. la Prut); mai în sus însă se găsește numai foarte rar. Descrierea amănunțită a acestui instrument — care este principalul din toate instrumentele de pescuit ce le avem — voi da-o dar, împreună cu toate figurile cuvenite, la descrierea pescuitului din Dunăre.

3. Plocăul sau Poclăul.

Plocăul (pe Bistrița la Dorna, pe Moldova la Cornu Luncii), *Pocleul* (pe Suceava în Bucovina) *Poclăul* (la diferite râuri din Moldova), este unul din instrumentele cele principale și cele mai caracteristice ale râurilor noastre din Moldova, cu care se pescuește începând dela partea lor superioară și merge la vale până la locurile unde — ne mai putându-se merge cu piciorul prin mijlocul albiei — se începe a se pescui cu oria. În partea de sus a Bistriței (pe la Dorna) și a râului Moldova, poclăul este întrebuințat aproape exclusiv pentru pescuitul Lostritei și a Lipanului; în celelalte râuri din Moldova el servește în timpul verii la pescuitul Mrenei și a Cleanului.

Poclăul (Fig. 70) este în aparență un fel de sac cu o gură foarte largă, legat de o parte și de alta cu fiecare din cele 2 colțuri ale gurii sale de câte o creștătură dela capătul inferior al câte unei prăjini lungi. De fapt însă, el nu este împletit ca sac, ci este o plasă dreptunghiulară cam de 5 m. lungă și 3 m. lată, ale cărei margini laterale având ochiurile înșirate pe câte o sfoară sunt încrețite și strânse la un loc și apoi legate fiecare de creștătura prăjinii; cu modul acesta se formează dar un «sân» adânc care-i dă acestei plase aparența de sac.

Marginea inferioară a plasei, adică marginea de jos a gurii sacului, este întinsă pe o frînghie groasă — mai groasă ca de un deget — făcută din păr, numită *Coarda*; capetele coardei sunt și ele legate de creștăturile dela capetele de jos ale acestei prăjini. Aceste creștături sunt făcute la o distanță de un lat de palmă dela capătul prăjinii, pentru ca târind sacul pe fundul apei să nu se încurce coarda în pietre.

Marginea superioară a gurii sacului, adică a plasei, are și ea înșirate ochiurile ei pe o frînghie subțirică, numită *Cordița* sau *Coarda de sus*. Aceasta este lăsată ceva mai lungă decât coarda — plasa fiind aici mai puțin încrețită — și capetele ei sunt de asemenea legate de cele 2 creștături de pe prăjini.

De cordiță sunt legate, la distanțe de câte un cot — adică cât dela cotul mâinii până la capul palmei — dela fiecare prăjină, câte o sfoară lungă, numite *Strajele poclăului*. Cu acestea pe de o parte se ridică în

sus cordița, ținându-se astfel deschisă gura Poclăului, iar pe de altă parte pescarul, în aceeaș mână în care ține prăjina, ține și o strajă pe «buricul degetului» arătător—cum se vede în Fig. 70 și 71—ca să simtă când intră peștele în Poclău.

Cu poclăul pescuiesc în totdeauna 2 oameni; cu el se poate pescui și mergând cu piciorul prin albie, și din «ciobacă» («ciubecă», «șeică»). Din

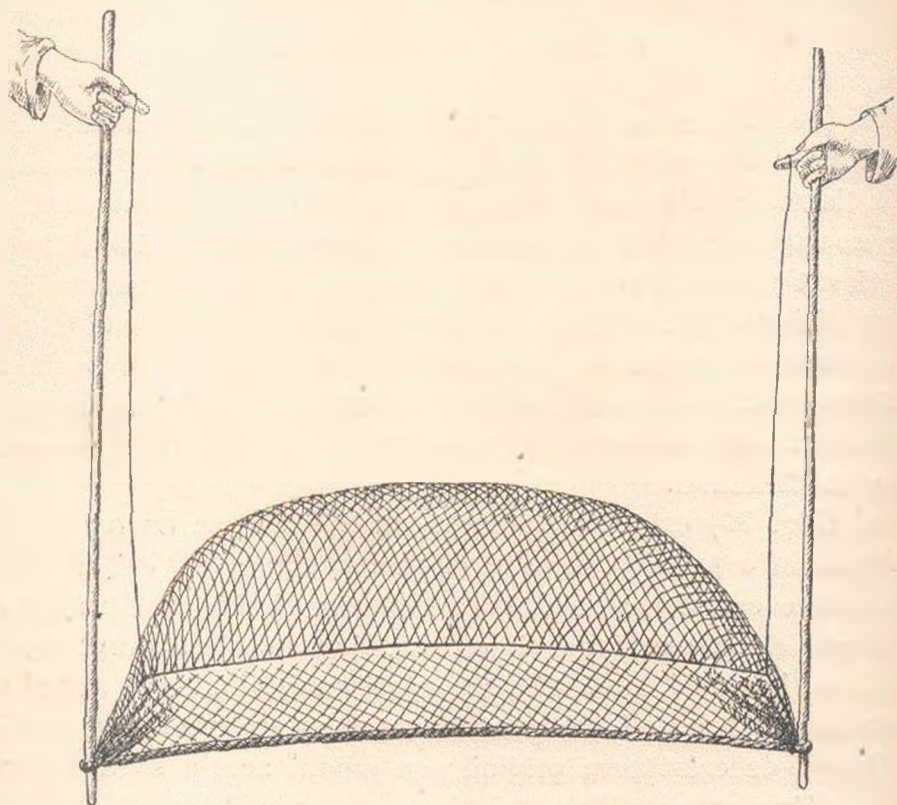

Fig. 70. Poclăul.

picioare se pescuiește și mergând la deal—«în valul apei»—sau stând pe loc, însă mai cu seamă mergând la vale spre a prinde peștii cari urcă în contra curentului.

Pe Bistrița (Fig. 71) pe la Dorna, merg două ciobace paralel, fiecare cu câte un om; fiecare om ține cu o mână poclăul—adică prăjina și pe deget straja—iar cu cealaltă, lopata. Poclăul se ține astfel ca coarda să se târie pe pietriș, așa că peștele de pe fund îndată ce e atins fuge în sac; pescarii îndată ce simt la deget că peștele a intrat în poclău, ridică amândouă prăjinile înainte și peștele rămâne prins acolo (Fig. 71 b.) După ce au mers o bucată bună pe Bistrița la vale, pescarii își ieau fiecare ciobaca în spate și pleacă înapoi la deal.

Aceste «Ciobăci» sau «Șeici» sunt primele vase plutitoare pe cari le

întâlnim la pescuit, scoborindu-ne dela pâraele din munți la vale. Ele sunt niște trunchiuri mari de copaci scobite înăuntru și cioplite pe din afară, mânate de o «vâslă»; cu acestea însă ei nu pot merge decât cu curentul la vale.

Dela Dorna în sus, pe apa Bistriței și pe pâraele mai mari, se întrebuintează și un poclău mai mic cu plasa mai deasă pentru prins Beldițe și alți pești mărunți; acesta se numește *Beldițer*.

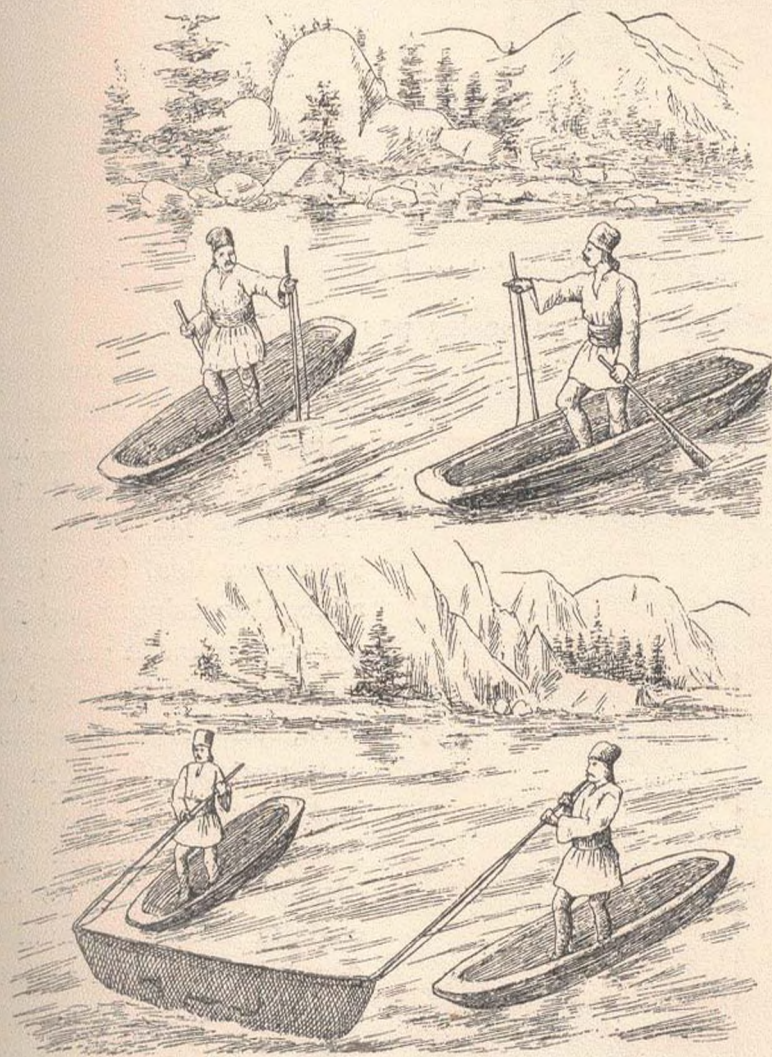

Fig. 71. Pescuitul cu Poclăul pe Bistrița, pe la Dorna.

Pe celelalte râuri și în partea de jos a Bistriței nu am mai văzut pescuindu-se cu poclăul din ciobacă, ci numai mergând pe jos prin albie, până unde adâncimile încep. a fi prea mari. Cei mai mulți merg doi câte doi la vale, cu pas repede — căci altfel curentul întoarce sacul pe

dos — și se opresc numai un moment pentru a scoate peștele prins,

Fig. 72. Pescuitul cu Poclăul contra curentului.

ca s'o pornească iarăș cu acelaș pas înainte.

Fig. 73. Modul cum se ține poclăul și strajele când se pescuește cu gura contra curentului.

Când pescuesc contra curentului, ei merg încet la deal sau — dacă apa e destul de repede — înfig numai prăjinile cu capetele în fundul apei și stau pe loc, așezând poclăul cu gura spre deal (Fig. 72). Curentul aduce atunci singur peștele, ca într'un sac ce se pune la gura gardurilor și, îndată ce ei simt la deget că s'a prins ceva, ridică repede poclăul în sus și scot peștele afară. În acest caz însă instrumentul se ține în alt mod: fiecare pescar ține bine prăjina apucând-o cu o mână de sus, iar cu cealaltă o apucă numai ușor între degetul mare și cel arătător, lăsând ca straja să treacă pe sub celelalte degete, astfel încât să atingă «buricul degetului celui mic» (Fig. 73). Când intră un pește în sac, straja «se saltă» și lovește în degetul mic, ceea ce pescarul simte imediat și scoate poclăul afară.

Poclăul este cu totul necunoscut la râurile din Muntenia.

4. Mreaja din Oltenia.

În Oltenia Poclăul este cu totul necunoscut, însă el este înlocuit printr'un fel de plasă specială — aproape de aceleași dimensiuni — al cărei mod de prindere este bazat în totul pe aceleași principii ca și la poclăul moldovenesc. E curios însă, că această plasă poartă aci numele de *Mreajă*, care e un nume cu totul impropriu; aceasta deoarece în tot restul țării — și chiar la popoarele vecine nouă — prin *Mreajă* se

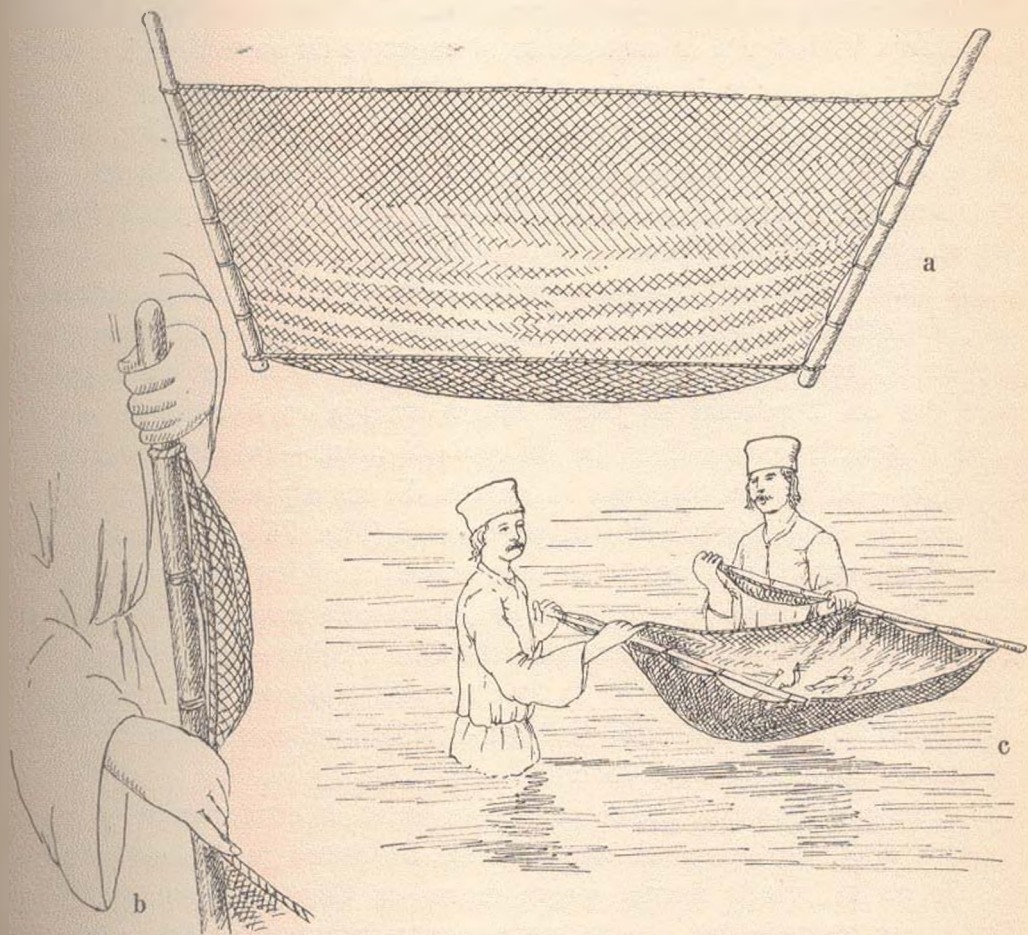

Fig. 74. a) Mreaja din Oltenia. b) Modul cum se ține parul și struna de sus la pescuit. c) Modul cum se ridică ea din apă.

înțeleg cu totul altfel de instrumente, cele de rețea cari încurcă peștele, și nu cele de plasă cari îl scot din apă încunjurându-l, sau învelindu-l.

Mreaja din Oltenia (Fig. 74) are după aspectul ei general forma unei plase de mână, potrivit-se cu ea și în dimensiunile principale. Se deosebește însă de aceasta radical, atât prin felul cum este construită în detaliile ei cât și mai cu seamă prin modul cum se mănuește la

pescuit. Ea constă dintr'o plasă impletită rar, având la marginea ei de sus o lungime de 2.5—3.3 m. iar la cea de jos numai 2—2.5., adică având la marginea ei de sus un număr de «ochete» cam cu $\frac{1}{4}$ mai mare ca cel dela marginea de jos. Prin ochetele dela amândouă marginile trece câte o fringhie care formează cele 2 «strune» numite *Struna de sus* și *Struna de jos*. Capetele acestor 2 strune sunt și ele legate de 2 *pari*, de cari se leagă și cele 2 margini laterale ale plasei. Legătura plasei de pari însă aci nu se face ca la plasa de mână, printr'un fir continuu care se învelește în jurul lor, ci legăturile se fac aici numai din distanță în distanță ca niște inele, și capetele de sus ale parilor rămân libere fără plasă pe o lungime de vreo 30—35 cm.

Plasa este și aici cu mult mai lată decât lungimea parilor, așa că ea este foarte încrețită când e legată și formează o *burtă* mare; încrețitura aci e însă în partea de jos, la «gura mreajăi», pe când partea ei de sus este cu mult mai bine întinsă.

După cum marginea de sus a plasei — gura de dinapoi a mreajăi — are $\frac{1}{4}$ de ochete mai multe ca marginea de jos, tot astfel și struna de sus e cu $\frac{1}{4}$ mai mare ca cea de jos. Aceasta permite ca la pescuit fiecare din cei 2 pescari să poată apuca mreaja cu o mână de capătul de sus al parului care e liber, iar cu cealaltă mână—cu care prinde parul dela mijloc—să apuce totodată și partea de sus a plasei, trecând struna ei de sus pe sub degetul mic al pescarului (Fig. 74 b). Ca și la Poclău dar se formează și aici un fel de sac mare când instrumentul e așezat în apă, iar când intră un pește în sac, struna de sus săltându-se lovește degetul pescarului—cum lovesc strajele dela Poclău—și acesta îl simte imediat. Și în acest caz, ca și la Poclăul din Moldova, instrumentul se scoate imediat afară din apă, ținându-se întocmai ca și acolo, după cum se arată lămurit și în Fig. 74 c.

Cu mreaja oltenească nu se pescuește decât la curent mare și numai în contra apei, fie mergând încet la deal, fie stând pe loc cu gura spre deal. Cu ea se prinde numai pește mare ca Clean, Mreană și Scobar.

După cum se vede dar, aceste instrumente formează un fel de tranziție dela Plasele de mână la Poclăul din Moldova, de care se deosebește mai cu seamă prin aceea că-i lipsesc strajele și că plasa nu este legată de pari în formă de sac, ci iea această formă numai prin modul cum o ține și o mănuește pescarul la pescuit.

VIII. Instrumentele de plasă în formă de capcană și cele cari se aruncă asupra peștelui (Eterele și Prostovoalele).

1. Etera.

Etera sau *Ietera* (Moldova de sus), *Edera* (Tutova), *Etrele* (Suceava), *Vârșa de plasa*, *Vârșa cu cercuri*, etc., este un sac lungăreț, împletit în ochiuri și întins pe 3 sau 5 cercuri paralele de răchită; gura ei este resfrântă înăuntru ca o pâlnie, așa că formează un «gârliciu» adânc. La Eterele cu 5 cercuri, interiorul sacului («Burduful» în Moldova) este împărțit în 2 camere printr'un perete transversal de plasă care are și el în mijlocul său o gaură în formă de pâlnie, formând un al doilea gârliciu. Sacul (Burduful) nu este înfundat, ci la capătul său posterior el se termină printr'o gură, care are însă ochiurile dela marginea ei înșirate pe niște baere de sfoară, cu cari aceasta se strânge ca gura unei pungi. Aceste baere sunt ca de vreo 60 cm. de lungi și la capătul lor sunt legate de un țaruș («Par» în Moldova de sus) cu care se fixează etera pe fundul apei.

Cele 2 gârliciuri din interiorul Etereii sunt terminate prin câte o gură îngustă, pătrată sau lungăreață. Fiecare din colțurile acestor guri sunt legate prin câte o sfoară — numite «Mustețile gârlicelor» — de câte unul din cercurile Etereii, cari au de scop a întinde gârliciu și a-i ține gura deschisă. Mustețile dela gârliciu întâiu, cari sunt în număr de 4, sunt prinse de cercul al III-lea, iar cele dela gârliciu al II-lea — numai 2 la număr — de cercul al V-lea.

De o parte și de alta a gurii, etera mai are și una sau două aripi lungi de plasă, întinse fiecare la capetele lor de câte un băț («Par» sau «Coidac») ascuțit la capătul de jos ca un țaruș; ochiurile dela marginile de sus și de jos ale acestor aripi sunt întinse și ele pe câte o sfoară, ale căror capete sunt de asemenea legate de o parte de primul cerc dela gura eterei, iar de cealaltă parte de țaruș. Când etera cu 2 aripi e întinsă în apă cu cei 3 țaruși cari o fixează pe fund, atunci aceste aripi ating cu marginea lor de jos fundul apei și formează continuarea în afară a gurii în formă de pâlnie. Peștele în drumul său, întâlnind aceste aripi întinse, caută să străbată înainte și — crezând că a găsit o portiță de scăpare — intră prin gârliciu în sac, de unde apoi nu mai poate ieși înapoi afară.

La râuri se fac etere cu o singură vârșă și cu 2 vârșe, asemenea cu cele ce le-am descris dela balta Snagovului. Cele cu 2 vârșe se fac în 2 moduri: 1) unele, cari se pun numai la apele curgătoare, la cari

amândouă vârșele sunt cu gurile îndreptate în aceeaș direcție (Fig. 75 a); acestea se așează după epocile de migrațiune a peștilor cu gura contra curentului sau cu gura la vale. 2) Altele, cari se pun la apa mai liniștită — pe la coturi sau prin craci cu apă moartă — și la cari cele 2

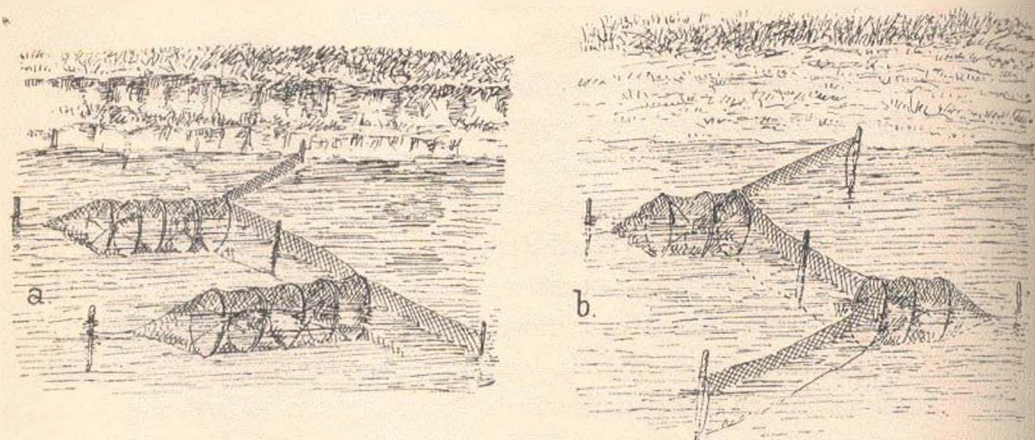

Fig. 75. Etera pescuind: a) în apă curgătoare. b) în apă liniștită.

guri sunt îndreptate în direcțiuni opuse, spre a putea prinde atât dela vale cât și dela deal, sau cu gurile față în față și o singură aripă între ele, ca cele descrise la Znagov (pag. 66 Fig. 11 sus).

În partea inferioară a râurilor, d. ex. pe Prut și Siret, se întrebuintează etere având cu totul tipul Vârșelor sau Vintirelor dela Dunăre, cari se vor descrie în urmă în capitolul respectiv.

2. Plașca sau Prostovolul de râuri.

Plașca sau *Pleașca* (Muntenia, Oltenia, Transilvania pe la Turda), *Napasta* (Țara Hațegului, Muntenia), *Năpastnic* (Bucovina), *Prostovol* (partea inferioară a râului Ialomița, Dâmbovița în jud. Ilfov, etc.).

Pe râurile mai mari din toată Muntenia și Oltenia și în diferite părți din Transilvania se întrebuintează un prostovol de o construcțiune specială, care diferă, atât prin făptura sa cât și chiar prin modul său de a prinde peștele, de Prostovolul obicnuit dela Dunăre, cu care însă de altfel se aseamănă foarte mult în forma sa generală și în dimensiuni.

El constă dintr'o plasă mare, care când e întinsă este perfect rotundă și are un diametru de 3—3.5, m. iar când e strânsă are forma unei fuste de femeie (Fig. 76 a și f). Dîu centrul acestei plase—adică de capătul de sus al ei când este strânsă—este legată o frânghie, lungă ca de vreo 5 m., de care ea se ține când este aruncată în apă și se trage

când se scoate înapoi afară. Modurile cum e legată această fringhie de centrul plasei se văd în Fig. 76 *a*, *a'* și *b*.

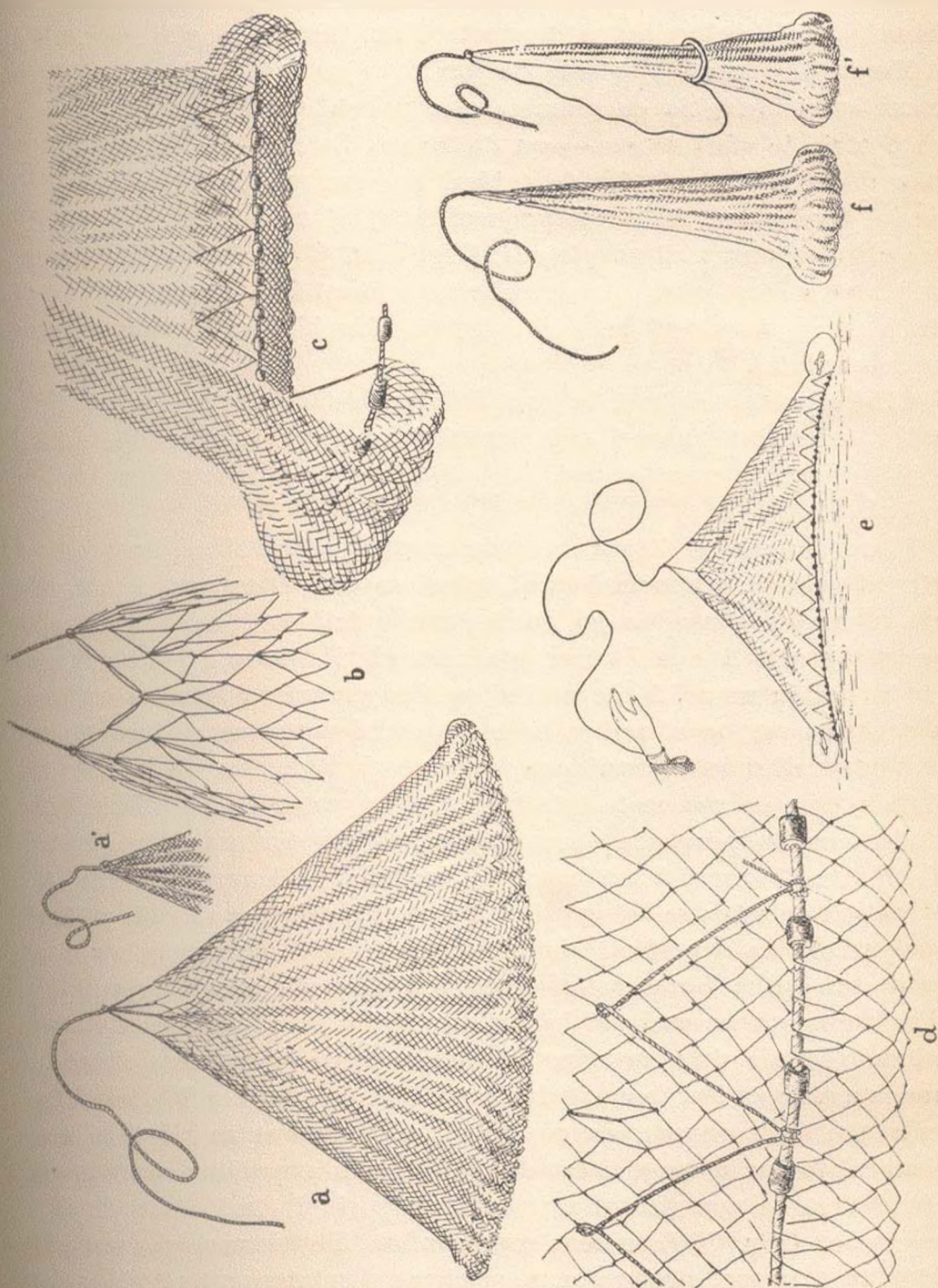

Fig. 76. Plașea

La Marginea ei, de jur împrejur, ochiurile acestei plase sunt legate de o fringhie groasă ca de 1 cm. diam., pe care sunt înșirate, la dis-

tanțe foarte apropiate una de alta, o serie de mărgelile mari de plumb—la fiecare 3—5 ochiuri se pune un plumb—a căror greutate totală la o Plașcă ajunge până la 10 și chiar 15 kgr.; această fringhie care formează «poalele plășcăi» se numește *Fringhia cu plumbi* (Fig. 76 d).

Marginea Plașcăi însă este de jur împrejur îndoită de vreo 20 cm. înăuntru și «fringhia cu plumbi» este prinsă din distanță în distanță cu o serie de sfori scurte—cam de 10 cm. fiecare—de ochiurile plasei, la o distanță cam de 30 de ochiuri dela marginea ei (Fig. 76 d). Cu modul acesta dar, de jur împrejurul marginii se formează ca un fel de sac circular, numit *sânul plășcăi*, (Fig. 76 c, și e), al cărui fund atârună în jos și a cărui gură spre interior este întretăiată mereu în zigzag de firele scurte de sfoară cu cari e legată fringhia cu plumbi de plasa instrumentului.

Când plășca e ridicată în sus de fringhia dela vârful ei și ținută astfel suspendată, atunci toți plumbii dela marginea ei se lipesc unii de alții și o închid complet, așa că peștii cuprinși înăuntru nu mai pot ieși afară.

Plasa din care e făcut acest instrument e împletită din sfoară de cânepă subțire: ochiurile dela vârful ei au câte 4 cm. pe lature, și cu cât se scoboară mai în jos se fac mai mici, până ce la poale ajung numai de câte 1 cm. Ea începe a se împleti dela vârf, făcându-se în rândul întâiu numai 24 de ochiuri, apoi în rândul al doilea se intercalează 4 ochiuri nouă, în al treilea 8 și așa mai departe merge înmulțindu-se prin intercalări de ochiuri nouă, cum se arată în Fig. 76 b.

Cu plășca se pescuește întocmai ca și cu prostovolul dela Dunăre, însă modul cum se prinde în ea peștele diferă aici din cauza construcțiunii ei diferite. Pescarul leagă capătul fringhiei celei lungi dela vârful ei ca o brățară de mâna sa stângă și apoi o aruncă astfel ca să cadă pe fundul apei, întinsă ca o perfectă circumferință. Plumbii dela marginea ei prin greutatea lor se lipesc astfel de fund încât peștii odată acoperiți de pe acea suprafață nu mai pot fugi afară; atunci ei, căutând să iasă, fug în «sânul plășcăi» dela margine și rămân prinși în acel sac circular, de unde nu mai pot ieși, încurcându-se în sforile dela gura sa (Fig. 76 e). După ce lasă câteva secunde ca peștele să aibă timp să se refugieze în sac, pescarul începe a trage încet de sfoară, prin smuncituri scurte, așa ca plumbii să se apropie tot mai mult între ei și când ajung de se împreunează (Fig. 76 f), o scot repede afară. Peștele acoperit, care nu intrase însă în sac, rămâne acum și el prins în interiorul plășcăi, ne mai având pe unde ieși afară.

Pentru ca plumbii să nu se îndepărteze și să nu se deschidă astfel plășca când se scoate din apă, prin unele locuri — d. ex. pe râul Dâm-

bovița în Ilfov — se trece partea de sus a plășcâi printr'un inel gros de fier, legat cu o sfoară de vârful ei, care se lasă să cadă în jos treptat ce se strânge instrumentul; această verigă se numește «Brățară» (Fig. 76 f').

Cum se vede dar, pe când Prostovolul dela Dunăre prinde peștele ce-l acopere învelindu-l și pe dedesubt în plasa sa — care scoțându-se din apă ia forma unui sac —, aici peștele sau se încurcă în sforile dela gura sâului ca într'o mreajă, sau rămâne în interiorul plășcâi, împiedicat să fugă numai de plumbii dela margine cari se lipesc între ei.

Cu plășca se pescuește numai la apă turbure și la anafoare.

Modul cum trebuie aruncată plășca în apă, pentru ca să cadă bine întinsă și să acopere deodată întreaga suprafață, cere o știință și o îndemânare deosebită; în această privință însă plășca se potrivește în totul cu prostovolul dela Dunăre, în descrierea căruia se pot vedea toate detaliile și o serie de figuri schematică și fotografii cari dau toate lămuririle necesare.

Prin Moldova de sus acest instrument nu se cunoaște; numai la Dorna din Bucovina am văzut unul la un pescar profesionist de pe Bistrița care-l numiă *Năpastnic*. Interesant e însă, că în timpul campaniei din 1913, un proprietar de pe Siret din județul Botoșani a adus un Prostovol dela Dunăre și că peste un an tot județul știa că s'a introdus acolo un nou instrument de pescuit numit *Pristălogul*. Un bun exemplu de modul cum se răspândesc instrumentele și se formează nume nouă prin deformarea celor vechi.

În Transilvania, la Români, Plășca (pe unele locuri «Pleașca») este foarte răspândită și a fost chiar descrisă de Herman Otto, firește însă iarăș sub numele de «székely vetőháló», adică prostovol secuiesc; în Moldova de jos se întrebuintează numai Prostovolul dela Dunăre în partea inferioară a râurilor.

IX. Rețelele cari prind peștele încurcându-l în ațele lor (Mrejele).

Pe când toate instrumentele de plasă descrise până acuma prind peștele învelindu-l ca un sac sau îl scot din apă ca o sită, *Mrejele* îl prind încurcându-l cu operculele, cu gura sau cu aripioarele în ațele lor, cum se încurcă o muscă în ațele de păianjen. Pentru a putea ajunge la acest scop, ele sunt făcute dintr'o ață foarte subțire, aproape invizibilă, la cari se adauge adeseori pe o parte și pe alta câte o altă rețea, făcută din ață mai groasă însă cu ochiurile foarte mari. De asemenea mrejele, pentru a putea prinde, trebuie să fie așezate în apă vertical și lăsate în calea peștelui un timp mai îndelungat, și mai cu seamă noaptea, pentru ca peștele

să nu le vadă că stau în calea lui. Tocmai din această cauză însă, ele nu pot fi întrebuințate în pâraele mici de munte, unde e apa prea mică, ci încep abia în partea superioară a râurilor sau cel mult se urcă în timpul apelor mari și pe la gurile pâraelor mai mari.

1. Mreaja dela munte.

Sin: *Mreja* (Moldova și Bucovina), *Mreaja* (Muntenia), *Mreaja* și *Mre-gia* (Transilvania pe la Hațeg, Făgăraș, etc.)

Mreaja este de asemenea unul din instrumentele principale ale părții superioare a râurilor noastre și e general răspândită în Moldova, Muntenia și Bucovina. De asemenea se găsește în multe localități din Transilvania. Numai în Oltenia nu am găsit-o, unde sub numele de mreață se înțelege plasa de mână cu ochi rari, care prinde ca poclăul și pe care am descris-o mai sus. E curios că în unele părți de prin munții Muscelului am auzit că ar numi-o Vârșă, ceea ce de sigur e o schimbare de nume pur locală, care nu poate avea nici o importanță, deoarece ei cunosc foarte bine adevărata Vârșă de nuele. Pe Bistrița, Mreja este instrumentul principal pentru prins Mreana.

Mreaja (Fig. 77) este un fel de plasă compusă din 3 rețele suprapuse. Rețeaua din mijloc («pânza») este împletită din ața cea mai subțire și are ochiurile mici, de 2—3.5 cm. pe lature, iar rețelele cele 2 din afară — «Mrejele» sau «Rarele» — sunt împletite din sfoară și au ochiurile mari, dela 8—12 cm. pe lature.

Rețeaua cea din mijloc — sau pânza cea subțire — are de jur împrejur ochiurile dela marginile ei înșirate libere — fără a fi înnodate — pe o sfoară, așa că ele se pot mișca libere într'o direcție sau în alta; prin această sfoară dela marginile ei, ea este apoi legată la distanțe de câte 10—15 cm.: sus de o frânghie de cânepă — numită *coarda de sus* — și jos de o frînghie de păr de cal ca sforile dela opinci — numită *coarda de jos* —. Celelalte 2 rețele laterale au ochiurile lor înnodate direct de cele 2 frînghii, așa ca stau fixe (Fig. 77 b. și c). În afară de aceasta, pânza din mijloc e în totdeauna mai lată ca cele 2 laterale, așa că, intrând peștele în mreață, el trece prin ochii rari ai primei rețele exterioare și lovește în pânza din mijloc pe care o trece prin ochii rari ai celei de a doua rețele, formând astfel un săcușor sau «o casă ca o pungă în care intră peștele și nu mai poate ieși afară» (Fig. 77 d.).

Mreja dela râurile de munte are cam 3 m. lungime și o lățime de 70—80 cm. Coarda de jos are înșirate pe ea din distanță în distanță diferite greutateți de metal, ca mărgelile de plumb, mutelci de fier, etc. Coarda de sus e provăzută cu plute sau cu bucăți de lemn ușor, cari o fac să

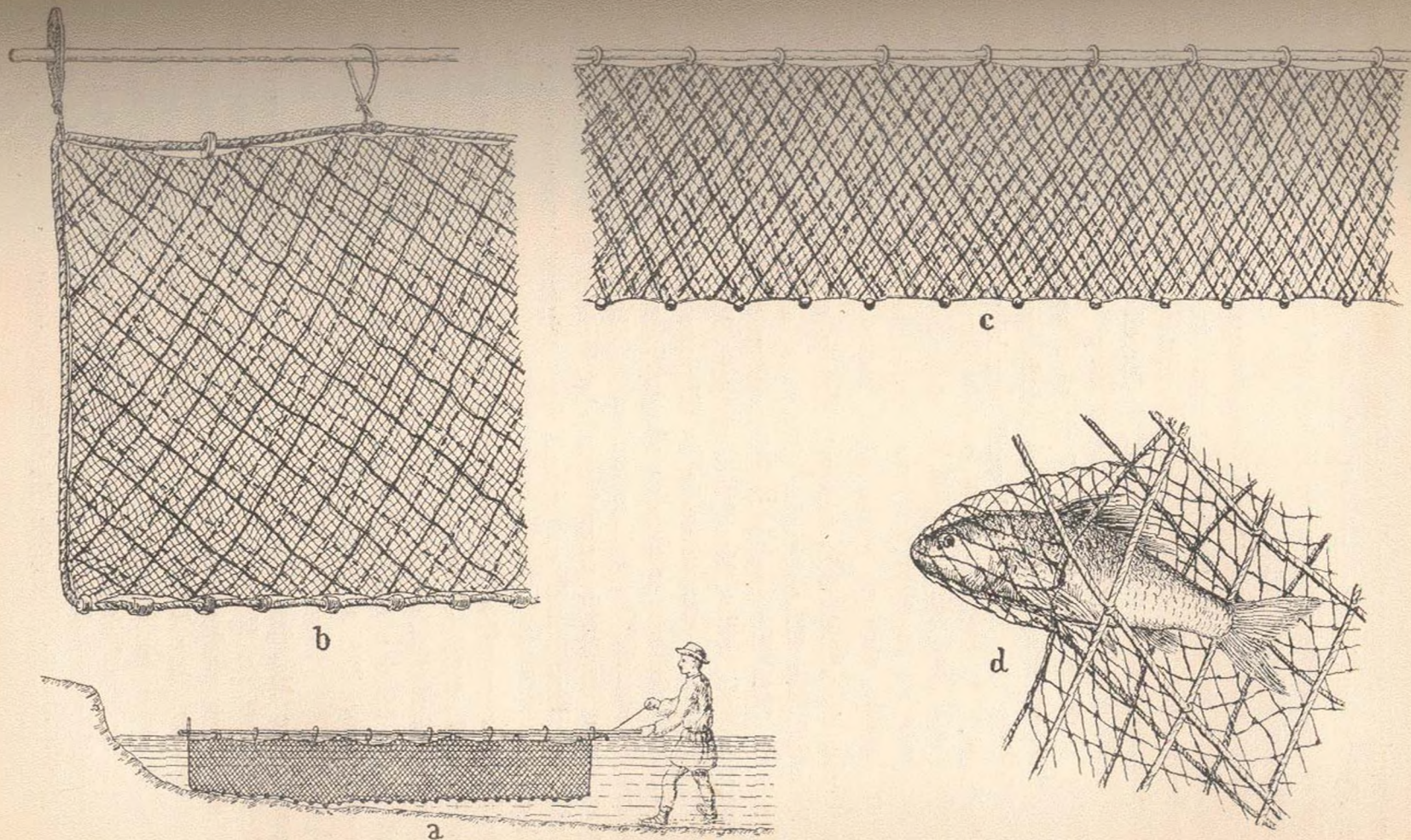

Fig. 77. Mreja dela partea de sus a râurilor. *a)* Mreja purtată cu o cociorbă la pescuit. *b)* O bucată de Mreją cu cercei de răchită. *c)* O bucată de Mreją întinsă pe prăjină cu verigi de metal în loc de cercei de răchită. *d)* Modul cum se formează la mreajă «punga» în care se prinde peștele.

plutească la suprafață și să țină mreaja verticală în apă. Coarda de sus are unul din capetele ei ceva mai lung decât plasa (Fig. 77 a) numit *Frâna mrejei*; pe această coardă sunt legate, la distanțe de câte 50 cm. unul de altul, niște inele mari făcute din Mlajă arcuită numite *Cercei* (Fig. 77 b).

De unul din capetele Mrejei este legată o *cociorbă* (adică o prăjină lungă cu o scândurică de lemn în capăt, ca cea cu care se scoate cenușa din cuptor) a cărei coadă are o lungime de vreo 4 m. și trece prin toate inelele («Cerceii») coardei de sus. De capătul celalt al prăjinii o ține omul care pescuește, care în celaltă mână ține și frâna mrejei (Fig. 77 a); el o poartă altfel încet prin apă și mai cu seamă noaptea. Cu ea se prinde mreană, clean, scobai, cântă odată și lostrițe, iar în timpul verii prinde și păstrăvi pe la gurile pârânelor mari.

* * *

După cum s'a arătat dela început, Mreaja este răspândită peste tot și la Români din Transilvania, și dela ei a fost adoptată apoi de Săcui, așa că Otto Herman o descrie sub numele de : *A székely vezelő vagy marázssaháló*, adică Mreaja săcuescă. Atât din descrierea sa, cât și din figurile foarte exacte ce le dă Herman se vede că acest instrument «săcuesc» zis «marázsa», este absolut identic cu Mreaja românească.

Originea și numele acestui instrument la Săcui a dat totuș loc la mari discuțiuni între învățații unguri cari s'au ocupat cu descrierea pescuitului din țara lor și mai cu seamă cu originea instrumentelor lor de pescuit.

Otto Herman care l-a descris pentru prima oară și care putea foarte bine să-și dea seamă — studiind pescuitul din Ardeal — de originea sa sigură românească, caută originea cuvântului *Marázsa* cu totul în altă parte, dând o explicațiune foarte complicată ; iată cum se exprimă el la pag. 328 a cărții sale (după traducerea germană a lui Ianko) :

«Dem Worte *Marázsa* sind wir schon früher begegnet und zwar bei der Stellfischerei (la Mrejele de Cegă N. A.), auch sahen wir, dass dasselbe an den starken Euphorbien-Flotten an eine derbe Schnur aufgereiht und zwischen Pfählen aufgestellt ist. Mit dem Székler-*Marázsa*-netze steht dasselbe insoferne in Verwandtschaft, als auch dies an hölzernen Ringen auf einer Stange ausgespannt werden kann. Es scheint also, dass das ganz eigenthümliche Wort *Marázsa* sich auf das Wort des Ausspannens, beziehentlich Aufstellens bezieht“.

Dacă rețeaua cu 3 pânze (Setca) cu care se prinde Cega în diferite râuri din Ungaria — ca d. ex. Tisa, Mureș, Dunărea, etc. — și la care se face aicea aluzie, poartă și ea numele de Marázsa, aceasta își are explicația ei foarte simplă, nu însă cum crede Herman din cauza modului cum se așează ea în apă, ci fiindcă și aceasta nu e decât acelaș instrument ca și Mreaja dela munte, numai că are dimensiunile foarte mari; și această Mreajă de prins Cega a fost adoptată de Unguri tot dela Români și anume dela pescarii noștri de pe Dunăre, cari se servesc foarte mult de ea. De altfel numele curat românesc de *Mreaja* sau *Mrejă* este un nume generic pentru toate acele rețele cari prind peștele încurcându-l în ațele lor și stă de sigur în legătură cu Mrejele de painjeni, din cauză că «peștele se prinde în ele în acelaș mod ca și muștele cari cad în Mrejele paianjenilor».

Explicația lui Herman dar, oricât de ingenioasă ar fi ea, nu corespunde de loc realității, ci caută din contra a întuneca adevărul.

Cunoscutul etnograf ungar *B. Munkácsi* (1) arată că opinia lui Herman asupra originii cuvântului *Marázsa* nu poate fi adevărată și după ce arată că *Marázsa* se numește pe românește *Mrează*, zice :

«In Anbetracht dieser letzten Form, wie auch dessen dass das Geräthe bloss in den östlichen Gegenden des Landes (besonders bei den Szék-lern) gebraucht wird, ist es wahrscheinlich, dass das Wort *Marázsa* unmittelbar aus dem Rumunischen zu uns gelangte».

Această explicație științifică și de bun simț a cunoscutului etnograf nu mulțumește însă de loc pe un alt etnograf ungar *Ianko*, directorul Muzeului național de etnografie din Budapesta, care împreună cu Contele Eugen Zichy se ocupă în special cu originea pescuitului maghiar.

Și acesta «după ce a căutat în toate părțile Rusiei și n'a găsit acolo nici un instrument similar cu *Marázsa*», caută acum cu o mare risipă de erudițiune să dovedească o cu totul altă origine a acestui instrument și a numelui său. El spune că explicația lui *Munkácsi* dată numai pe baza unui material lexical este numai «ein Tappen im Finstern». «Das Wort *Marázsa* ist, wie wir sehen, nicht blos bei den Szék-lern im Schwange sondern auch bei den Szegeder Magyaren. Das Geräthe wieder steht in keinerlei Beziehung zu den Walachen, da es ein rein sächsisches Object ist».

El crede că acest instrument a fost adus din Saxonia de către Sași odată cu venirea lor aci. Și pentru a dovedi aceasta, compară desemnul lui *Otto Herman*, care e foarte exact, cu 2 desemne după niște Mreje din Saxonia: unul din cartea lui *Max v. dem Borne* și altul din cartea

1 *Munkácsi Bernát, A magyar halászat mánjelve. Budapest 1893, pag. 35, (după Ianko).*

D-lui Dr. Br. Steglich, die Fischwässer im Königreich Sachsen. Aceste desemne însă nu se potrivesc de loc cu cele date de Otto Herman, căci pe când la Mreaja săcuescă, și deci în realitate cea românească, ațele cari formează ochiurile celor 2 plase rare merg oblic formând unghiuri ascuțite sau obtuze cu coardele dela marginile mrejei (cum se vede în fig. 77), la mrejele citate din Saxonia ele merg drept, cazând perpendiculare pe coarde, și formează cu ele unghiuri drepte.

Cu toată această neasemănare evidentă, Ianko caută să-și dovedească teza sa și merge chiar până a bănuî că sau figura lui Otto Herman — care cu siguranță e foarte bună — nu ar fi exactă, sau că desemnul lui von dem Borne — pe care încă nimeni nu l-a dovedit cu vreo neexactitate — nu coincide cu descrierea ce a dat-o în text. Și apoi el trage concluziunile sale:

«Aus dieser . . . geht nunmehr jeden Zweifel ausschliessend hervor, dass das Székler *Marázsa-Netz* nichts anders als das schwarzburgische Streichgarn ist und dies also zu uns durch die Sachsen hereingebracht wurde, von denen es die Székler übernahmen . . .

«Dass die Magyaren dieses Netz von den Sachsen schon vor langem entlehnten, wird durch das Wort *Marázsa* selber bewiesen, da in ganz Siebenbürgen heute nirgends mehr ein *Marázsa* genanntes oder ein die *Marázsa-Construction* besitzendes Netz existiert, und diese vollständige Grundbedeutung der Benennung *Marázsa* bis zum heutigen Tag einzig bei den Székclern erhalten blieb».

Cum că această afirmațiune, că în toată Transilvania nu ar exista Mreaja decât la Săcui, este cu totul neexactă și nu poate fi explicată decât prin completa ignorare a pescuitului la Români de acolo cari o întrebunțează foarte mult, aceasta s'a văzut de ajuns din cele precedente.

Dar dacă după Ianko instrumentul acesta este de origine saxonă și nu românească, numele său, după dânsul, Maghiarii l-au luat, nu dela Români cum zice Munkácsi, nici dela modul cum se așează el în apă, cum susține Herman, ci tocmai din Valea Niprului prin mijlocirea Rușilor.

«Das Szekler Streichgarn hat die Benennung *marázsháló* nicht von der Art seiner Aufstellung sondern seiner dreifachen Construction wegen erhalten; mit der dreifachen Construction wurden aber die Magyaren noch vor der Landesnahme bekannt und zwar im Dnjepr-Thale und durch Vermittelung der Russen, auch brachten sie die Benennung dafür von dort mit sich».

Am citat poate prea mult din această polemică dintre învățații unguri — de altmintreli toți trei de o mare vază științifică — ; am făcut-o

însa fiindcă ea este foarte caracteristică și ne arată o pildă de modul cum s'a căutat a se ignora cu desăvârșire pescuitul la poporul român din Transilvania și a se ascunde astfel influența culturală incontestabilă pe care a exercitat-o din acest punct de vedere, din timpurile cele mai vechi, asupra Ungurilor și în special a Săcuilor. Din acestea noi vedem în realitate următoarele :

1. Că cu toate studiile numeroase ce le-au făcut etnografii maghiari asupra pescuitului din Ungaria, ei au ignorat modul cum se face pescuitul în părțile locuite de Români și deci nu au putut vedea în ce mod s'au influențat în această privință, unele pe altele, diferitele popoare cari conviețuiesc acolo.

2. Că etnografi ca Ianko și Contele Eug. Zichy dorind să studieze originea pescuitului la poporul lor au apucat o cale cu totul greșită; ei în loc de a-l studia la diferitele popoare cu cari au conviețuit în țara lor și apoi la popoarele vecine — și mai cu seamă la Români cari au avut în totdeauna pescăriile cele mai bogate din Europa și dela cari cu siguranță au adoptat foarte mult — ei au plecat să-l caute la pescăriile cele mai îndepărtate din Rusia, la Volga și Ural.

3) Că toate numeroasele instrumente descrise de Herman Otto dela Săcuii din Carpați, pe cari le-am citat aici la descrierea diferitelor instrumente și moduri de pescuit, sunt de origine românească și că Săcuii le-au luat dela poporul nostru — indiferent dacă noi am adoptat mai dinainte unele din ele de la Slavi sau dacă le-am păstrat încă dela Romani.

4. Că amestecul șovinismului național în știință și ideile preconcepute sunt în totdeauna periculoase și o mare piedică pentru cercetarea obiectivă a adevărului.

Aceste observațiuni făcute cu ocazia descrierii Mreajei, le-aș putea repeta de altfel aproape la fiecare categorie a instrumentelor descrise; căci cu toată influența vădită — și de altfel dela sine înțeleasă — pe care poporul român, ca locuitor băstinaș în Transilvania, a exercitat-o în această privință asupra Ungurilor și Săcuilor veniți aci mai târziu, găsim totuș pretutindeni tendința la învățații etnografi unguri de a dovedi, cu erudițiune multă și argumente meșteșugite, lucruri imposibile și de a trece cu vederea faptele evidente.

2. Mrejele de pe partea de mijloc a râurilor.

Ceeace am arătat despre plase, urmărind evoluția lor pe râuri, dela o bucată de pânză cu 2 bețe la capete până la năvodul cel mai complicat, putem urmări și la rețele: dela Mreja simplă purtată pe o co-

ciorba, pe care am descris-o mai sus din Bistrița și alte râuri de munte, putem urmări pas cu pas, cu cât ne scoborim pe râuri la vale și cu cât apa devine mai mare, evoluția completă până la setca fină, de lungimi trecând de 1 km., cu care se prinde cega și scrumbiile la Dunăre, sau la «ave», «plave», «cobce», etc., cu cari se pescuește pe Dunăre.

Și aici de sigur, îndată ce apa devine mai mare, mreaja nu mai poate fi purtată cu mâna pe o coadă de cociorbă și nici nu mai poate omul să stea așteptând lângă dânsa cu ceasurile până se încurcă peștele în ațele ei. Astfel s'a născut necesitatea pe de o parte de a o face din ce în ce mai mare, iar pe de alta de a i se pune «plute» la coarda de sus și «plumburi» la coarda de jos, cari să o ție suspendată vertical în apă. Ea se fixează astfel pe două prăjini înfipite în fundul albiei sau se ancorează cu pietre. Pescarul (râul Suceava pe la Burdujeni) merge ori cu piciorul ori cu ciobaca și bate cu o «boată» în apă de alungă peștele la vale ca să intre într'o mreajă așezată în calea sa. La pescuitul iarna cu produsurile de asemenea se pun mreje mari, cari închid transversal toată albia și apoi se bate apa dela deal cu prăjinile, sau numai se bate cu muchea toporului în ghiață, ca să fugă peștele la mreajă ș. a. m. d.

Cu cât ne scoborim mai la vale pe râuri, cu atât dimensiunile mrejelor devin și ele mai mari, *însă toate pescuesc ca instrumente fixe* (ancorate sau prinse de prăjini); numai în regiunea inferioară a râurilor aproape de gurile lor, unde încep a veni peștii migratori dela Dunăre, numai acolo încep a apărea și *setcele*, adică mrejele cari merg cu curentul gonind peștele pentru a-l prinde.

Acestea însă le voi descrie la pescuitul din Dunăre.

Împletitul plaselor și rețelelor pentru pescuitul în râuri.

După ce am terminat cu descrierea instrumentelor de plasă și de rețea întrebuințate la râuri, ne mai rămâne să arătăm în câteva cuvinte și modul cum se confecționează aceste instrumente, precum și uneltele de cari se servește poporul nostru pentru acest scop.

Pe tot cursul râurilor până la partea lor inferioară unde începe pescuitul mare, plasele se împletesc și se confecționează de către țărani și femeile lor. Pe aici plasele de bumbac împletite mecanic în fabrici nu au străbătut încă, ca la Dunăre, ci ele sunt împletite din ață sau sfoară de cânepă toarsă și sucită de către femeile sătence. De asemenea și fringhiile cari servesc la confecționarea instrumentelor de pescuit sunt făcute, tot de țărani riverani, din cânepă cultivată de ei sau din păr de bou și de cal.

Sfoara se face în modul următor: se ia fuior de cânepă, de cea mai bună calitate, din care se toarce—cu furca și cu fusul—un fir cât se poate de subțire. «Tortul» astfel «sucit» se deapănă apoi de pe fuse pe diferite «mosoare». După aceasta se *îndoește* tortul, adică — după cum se face sfoara de groasă—se iau 2 sau 3 fire de tort (ori câte fire s'ar lua se zice tot că «se îndoeste») și se deapănă toate la un loc pe un mosor.

Udată firele îndoite, femeia le toarce de pe mosor cu fusul (Fig. 78 a) răsucindu-le împreună (se zice acum că «le răsucește» fiindcă le sucește în mod invers de cum au fost sucite întâia oară fiecare în parte).

Fig. 78. Unelte pentru împletitul plaselor și pentru facerea sfoarii și fringhiilor la pescarii de râuri.

În felul acesta se face *cu fusul* sfoara cea subțire din 2, 3 sau 4 fire de tort. Dacă se caută acum a se face din această sfoară o sfoară și mai groasă sau o fringhie de calitate bună, atunci se îndoeste această sfoară în 2 sau în 3 «vițe», cari se răsucesc apoi împreună. Răsucirea acum însă nu se mai face cu fusul, ci cu alt instrument numit *Tocălia* (Muntenia, Oltenia) care este instrumentul special pentru împletirea fringhiilor (Fig. 78 d.)

Fringhiile de obicei se fac din cânepă mai ordinară. Fuiorul nu se mai pune pe furcă, ci omul care toarce îl ține pe brațul său stâng, iar în loc de fus «vița» se «sucește» cu *Tocălia*.

Tocălia (Fig. 78 *b*) este o bucată de lemn gros și bine rotunzit, lung ca de 25 cm., în mijlocul căruia este înțepenit un băț mai subțire, terminat la capătul de sus cu un «cârlig» și în capul cârligului cu o «crestează». De cârlig el prinde capătul viței și apoi cu mâna stângă trage firele din fuior, iar cu dreapta le așează și lovește din timp în timp peste coarnele tocăliei ca să se învârtască neconținut ca un fus. Când vița e bine sucită, ea se deapănă pe tocălie, trecându-se firul peste crestează — cum se vede în Fig. 78 *d* — și se sucește iarăș din nou o altă bucată, apoi iarăș se deapănă pe tocălie s. a. m. d.

După ce omul care face fringhia a sucit astfel o viță lungă, o desfășură de pe tocălie și o «indoește» de 2, 3 sau 4 ori — după cum vrea să facă fringhia din 2, 3 sau 4 vițe — și apoi o deapănă pe brațul său stâng.

Vițele astfel indoite el le leagă cu capătul lor de cârligul tocăliei și apoi cu mâna dreaptă începe a o învârti pe aceasta, «răsucind» astfel vițele ca cu un fus. Când a isprăvit de răsucit o bucată de fringhie, el o deapănă pe coarnele tocăliei și apoi desfășură iarăș de pe mâna stângă o nouă bucată care iarăș o răsucește ș. a. m. d.

În modul acesta se face fringhia, atât cea ordinară din «vițe» trase direct din fuior, cât și cea mai fină făcută din mai multe vițe de sfoară.

La mai multe instrumente se întrebuințează pentru coarda de jos o fringhie mai groasă făcută din păr de bou sau de cal, ca de ex. la Poclău, la Mreajă, etc. Această fringhie de păr se face în acelaș mod, cu tocălia, ca și fringhia de cânepă.

Sfoara odată împletită e nevoie apoi să fie făcută mai moale și mai mlădiosă și a i se da o culoare mai deschisă în locul colorii închise de cânepă ce o are din fuior. Pentru aceasta sfoara «se coace în cenușă» (Muntenia și Oltenia) sau «se fierbe cu cenușă» (Moldova). Această operație se face în modul următor: Se ia un hârdău găurit la fund și se bagă toată sfoara în el; apoi se pun deasupra cărpe și peste acestea se așează un sac de cenușă. În urmă se toarnă mereu apă clocotită peste cenușă, iar leșia formată se scurge încetul cu încetul prin găurile dela fundul ciubărului.

Cu sfoara astfel făcută și înălbită se împletesc plasele cu Ighița sau cu *Suveica de plasă* (Moldova) sau *Undreaua* (Muntenia și Oltenia). În general aceste instrumente sunt niște lemnișoare lungărețe, terminate la amândouă capetele lor cu câte o cracană, ale cărei coarne sunt apropiate unul de altul, astfel ca prin distanța ce rămâne între ele să poată trece un fir de sfoară; pe acestea se deapănă sfoara cu care se împletește plasa (Fig. 78 *e*). În unele părți din Oltenia undreaua este un simplu ac mare, făcut din lemn tare, prin urechile căruia se trece sfoara (Fig. 78 *f*).

Ochiurile se impletesc pe un bețișor rotund sau pe o scândurică — numită «spată» — lungă ca de 10—20 cm., a cărei lățime variază după dimensiunile ce vor să dea ochiurilor (Fig. 78 g). Pe ea se înfășură odată foara și apoi se înnoadă, apoi iar se înfășură și iar se înnoadă ș. a. m. d.

X. Diferite alte mijloace și instrumente de pescuit în râuri.

1. Cotețele.

În brațele secundare ale râurilor cu apă mică și liniștită, în «To-
plite» adică brațe moarte izolate, pe terenurile inundate, în bălțile
de luncă și pretutindeni unde este o apă mică și mai liniștită
în care Stuful și Papura găsesc condițiuni prielnice de dezvoltare,
unul din mijloacele cele mai comode de pescuit sunt *cotețele*. Acestea
se fac după regiuni fie din nuele de alun, fie din bețe de trestie
impletite din distanță în distanță cu papură, teiu, etc., pe 3—5 rân-
dari. Firește că pentru râuri importanța acestui mod de pescuit este cu

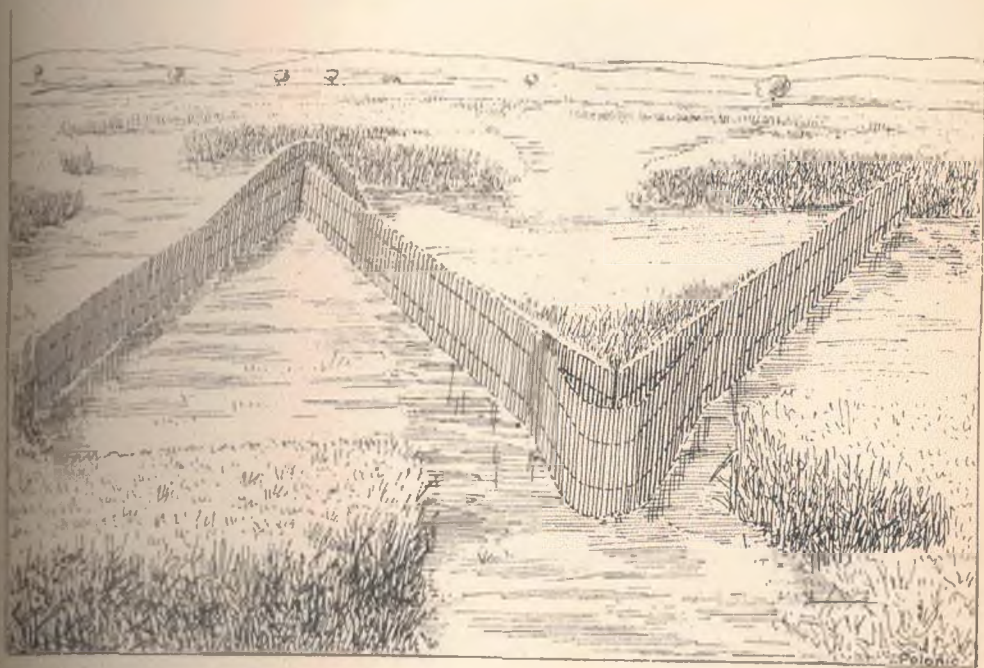

Fig. 79. Cotețe în bălțile de inundație ale Dâmboviței.

mult mai mică, deoarece aici asemenea locuri cu apă liniștită nu prea se
găsesc decât numai în partea lor inferioară; cotețele din aceste regiuni
le vom descrie însă odată cu pescăriile din bălțile și stufăriile Du-
nării, unde acest sistem de pescuit se practică pe o scară foarte întinsă.

Cotețele dela râuri au forma cea mai simplă, pe care am descris-o la
eleștec, adică aceea a unei boabe de fasole cu un «ochiu» sau «burduf»

(Moldova de sus) ca de 1 m. diametru și cu un «gârliciu» care conduce într'insul. Uneori cotețul are și o «Aripă» sau «Plasă», adică o leasă dreaptă ca de 1 m. lungime, care se pune în gura cotețului cu un capăt și care are de scop a opune peștelui un obstacol în calea sa spre a-l înșelă și a-l conduce prin gârliciu în coteț.

Peștele prins în coteț se scoate cu un «Ciorpac» (Mincioc, Meredeu, etc).

O formă mai interesantă de coteț dela râuri este cea din Fig. 79, din bălțile formate de inundațiile Dâmboviței la Sud de București, așezate în stufărie. Tot o formă asemănătoare de cotețe așezate în zig-zag se fac și se așează de-a curmeziș peste gârle în Moldova de sus; acestea se numesc acolo *Cotețe țăsute* și se deosebesc de cele dela Dâmbovița numai prin forma ochiurilor (a burdufurilor), care acolo e forma obicinuită — de boabă de fasolă — a cotețelor cu 2 aripi.

Cotețele se mai fac în râuri iarna pentru a prinde peștele care vine la copcă ca să respire într'o apă mai oxigenată. Astfel pe râul Doamnei se fac copci în ghiață ca de 1 m. pătrat și se așează în ele cotețe simple

Fig. 80. Pescuitul Racilor cu Țicle.

făcute din nuele de alun, împletite cu teiu; apoi dela o distanță oarecare se începe a se bate cu *bobicul* (vezi Fig. 62, pag. 137) în apă spre a putea astfel speria peștele ca să fugă la cotețe.

2. Țiclele.

Acestea sunt niște nuele scurte și despicate la vârf (Fig. 80), în cari se pun vrăbii fripte, oase de pastramă, etc. Racii cărora le place foarte mult

această hrană — atrași de mirosul de friptură — vin să mănânce, iar pescarul care stă pe mal și vede la lumina unei fachie, iea țicla de coadă și o scoate repede afară punând mâna pe rac. Cu modul acesta țărani prind în diferite părți din nordul Moldovei și în Bucovina cantități destul de mari de raci pe sub malurile râurilor.

3. Ceaulul.

Ceaunul sau orice altă oală (Fig. 81) se leagă cu o sfoară de toartă și se scufundă în apă, umplut cu pietre și cu bucăți de mămăligă. Peștele vine atras de mămăligă, pe care o vede la lumina fachiei, și

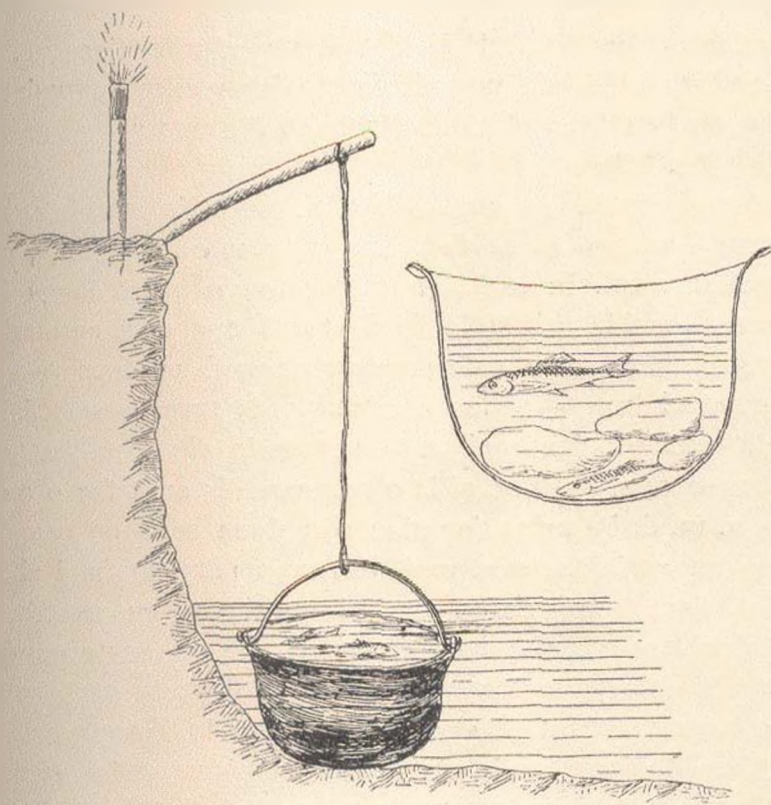

Fig. 81. Pescuitul cu Ceaulul.

intră în ceaun la mâncare; atunci omul, care vede de pe mal când a intrat peștele, trage oala de sfoară în sus. Peștele îndată ce simte mișcarea caută a se ascunde sub pietrele din oală, însă tocmai aici este prins mai cu ușurință.

Acesta este un mijloc de a pescui răspândit și prin alte țări, așa d. ex. pescarii din Mediterana prind noaptea cu oala și cu lumina caracatițele de pe fundul mării.

4. Pescuitul sub ghiață.

În afară de mijloacele descrise de prins peștele în timpul iernii, fie cu ostia la copce (*Produf*, *Produv* și *Produșcă* în Moldova, și *Burduf* în Transilvania), fie cu coșurile, în cari se iea ghiața sfărâmată lăsată înadins în cobce ca să se amestece cu ea peștele care vine să respire apă curată, sau fie cu cotețele cum s'a descris mai sus, se mai întrebuințează în râuri alte mijloace de pescuit foarte interesante și foarte ingenioase cu cari se scot de odată cantități mari de pește.

a) Produfurile.

În Bucovina și în Nordul Moldovei pe râurile Suceava, Moldova, Siret, etc., se face un fel de pescuit foarte interesant «pe sub ghiață» la care ieau parte, ca la o clacă, toți țărani din sat; acesta e pescuitul cu produfurile (Fig. 82).

Se caută mai întâiu pe cursul râului, puțin în sus dela un cot, un loc unde apa-i adâncă și se face un șanț mare în ghiață, care trece dela un mal la altul. În acest șanț se pune o plasă lungă (voloc sau mreață) care include până la fund toată apa de-a curmezișul. Apoi, dela o distanță mare dela vale pornesc oamenii cu topoarele — topoare speciale cu gâtul lung — și fac o linie, iarăș transversală dela un mal la altul, de mici cobci numai cât încape în ele o prăjină. Cei cu topoarele pornesc apoi înainte, și la o oarecare distanță fac o a doua linie de cobci ș. a. m. d. Pe urma lor vine o a doua serie de oameni cu prăjini lungi și cu «stiulbucuri» cari bat apa până în fund și sperie peștele «ca să fugă spre Zaton»; când sunt gata cu acestea, ei pleacă înainte la deal pe cealaltă linie de cobci, iar cei cu topoarele încep a săpă o a treia linie; și așa se urmează mai departe până se ajunge la cot unde e așezată plasa și «peștele se bagă în Zaton».

În apropiere de locul unde s'a închis cu plasa se fac apoi două sau trei cobci mari în cari se pescuește cu crâsnicele. Peștele îngrămădindu-se aici, acestea prind foarte repede și cantități mari, așa că se scot câte odată chiar câte 2—3 căruțe pline de pește.

Țărani din sat vin cu toții, ca la clacă, să iea parte la acest fel de prinsoare și să-și facă provizie de pește, pe care-l sărează și-l țin pe iarnă.

b) Vânărea sub ghiață cu ostrețe.

Acest mod de pescuit se practică mult pe Olt lângă Slatina. El se aseamănă foarte mult cu produfurile din Moldova și Bucovina și se

Fig. 83. Pescuitul cu Produsurile pe râul Suceava.

deosebește numai prin aceea că, în loc de plasă sau Mreajă, închiderea se face aici cu ostrețe.

Ostrețele sunt făcute din nuele de salcie impletite cu trei legături (trei sboiuri) de teiu sau de sârmă.

În sus se fac copci multe ca la produsele, iar lângă leasă se fac trei copci mari în cari se pescuește cu *Scârțase* (numele din localitate pentru *cristașe*).

Se prinde: scobar, somn, crap, știucă, soreață, boulean (*Aspius rapax*), țipar și mihalț.

Acest sistem de pescuit iarna pe sub gheață se întrebuițează și mai pe la toate celelalte râuri mai mari din Muntenia unde este apă suficientă.

PARTEA III.

DUNĂREA ȘI MAREA NEAGRĂ.

În capitolul precedent, studiind pescuitul din râurile și pâraele noastre, ne-a interesat mai cu seamă primitivitatea și forma adeseori cu totul originală a instrumentelor de pescuit, atât de importante din punctul de vedere al etnografiei poporului nostru. Noi am văzut cum poporul nostru, cu toată importanța economică astăzi încă relativ mică a pescăriei din acele ape, se îndeletnicește totuși cu o mare pasiune cu pescuitul și cum el cu multă râvnă a observat și studiat viața și obiceiurile tuturor speciilor de pești, dela apele cele mai neînsemnate din văile Carpaților până în șesuri, spre a-și face instrumente—în mare parte cu totul originale, și pe cât de primitive pe atât de ingenioase — pentru a putea prinde mai cu ușurință peștele. Astfel fiind, de sigur, la

Fig. 83. Jurilofca, un sat de pescari, de pe lacul Razim.

acele ape pescuitul nu poate fi decât rareori o meserie care să ocupe întreaga activitate a unui om și să creeze o clasă specială de pescari,

ci este mai mult numai o ocupațiune secundară și o distracție foarte plăcută și favorită chiar a populațiunilor riverane.

Nu tot astfel este însă la Dunăre, la mare și la partea de jos a râurilor mari. Aici, peștele fiind în mare abundență, pescuitul este o ocupațiune foarte rentabilă, cu munca căreia se îndeletnicește o foarte numeroasă parte din populația riverană. Sunt multe zeci de mii de suflete din satele mărginașe Dunărei și bălților ei — sate mari locuite numai de pescari — cari își câștigă vieța numai din pescărie și industriile

Fig. 83 bis. O stradă din Jurilofca, în fața Cherhanalelor; sus pe deal, în mijlocul satului, casa administrației pescăriilor.

ei accesorii. (Figurile 83, 83 bis, 84, 85, 86, 87 și 88 arată o serie de vederi din diferite sate mari pescărești de pe malurile Dunărei precum și o serie de tipuri de pescari din diferitele regiuni).

La Dunăre și la mare dar, pe lângă forma și varietatea instrumentelor, ne va interesa mai cu seamă să cunoaștem modul și tehnica cum se exploatează unul din cele mai mari izvoare de bogăție ale țării, care luase în ultimul timp o mare dezvoltare și care este capabil încă de o și mai mare dezvoltare în viitor. Pe de altă parte, ne va mai interesa să cunoaștem cât mai de aproape și vieța cu totul specifică și originală pe care o duce o parte atât de însemnată a populațiunii noastre, care trăește în permanență în regiunea pescăriilor dela Dunăre și Marea

Neagră și se ocupă în permanentă — câștigându-și viața — numai cu exploatarea lor.

Ceeace face marea bogăție de pește a basinului apelor Dunărei inferioare, este pe de o parte enorma cantitate de apă ce o avem aici și întinsele suprafețe pe cari ea le acopere, iar pe de altă parte sunt condițiunile biologice extrem de favorabile, cari înlesnesc creșterea și înmulțirea numeroaselor specii de pește ce trăesc în aceste ape. O descriere a pescăriilor și pescuitului de aci cere dar să fie precedată, atât de o scurtă reșchită a condițiunilor generale hidrografice, cât și, mai cu seamă, de o descriere mai amănunțită a condițiunilor biologice generale din basinul Dunărei de jos cu porțiunea de mare care udă coastele noastre. Numai pe baza unor astfel de cunoștințe vom fi în stare să înțelegem,

Fig. 84. O grupă de pescari din satul Ghizdărești cu lotcile lor la malul Dunărei.

pe de o parte, cari sunt factorii naturali de cari depinde puterea de producție a acestor pescării—și deci ne vom putea da cont de mijloacele de a-i influența pentru a spori această putere de producție—, iar pe de altă parte vom putea mai bine înțelege care este adevăratul rost al sistemelor de exploatare întrebuițate și al deferitelor mijloace și instrumente de prinderea peștelui, pe cari urmează să le descriem aci.

Întru cât privește însă felul de viață al populațiunii de pescari cari trăesc în aceste regiuni — e vorba de viața locuitorilor de pe o supra-

față egală aproape cu $\frac{1}{14}$ din suprafața totală a țării — îl voi descrie la urmă într'un capitol aparte, schițând în scurt condițiunile speciale de viață din aceste regiuni și modul cum acești oameni au putut să se acomodeze lor, pentru ca prin muncă și inteligență să ajungă a le domina.

Cum însă o simplă descriere — căreia cadrul general al acestei lucrări nici nu-mi permite să-i dau decât o întindere foarte mică — nu poate fi suficientă spre a da o idee reală de o regiune atât de întinsă și de o viață atât de diferită de cea din restul țării, am fost nevoit ca partea aceasta a lucrării de față, care tratează pescăriile dela Dunăre și Marea Neagră, s'o înzestrez cu un număr mult mai mare de ilustrațiuni decât am făcut-o la părțile precedente. — Pe lângă desemele dar ale uneltelor de pescuit, aici am mai adăogit și o întreagă serie de fotografii caracteristice, cari pe lângă că pun în evidență modul de întrebuințare a diferitelor instrumente, mai au tot odată menirea de a da o idee și de condițiunile naturale din aceste regiuni, arătând felul de viață al pescarilor de aici. Aceste fotografii dar (planșe fototipice și autotipii) nu urmăresc numai scopul de a explica părțile din text unde sunt citate, ci ele prin aceasta completează în acelaș timp chiar textul, și ca atare trebuesc studiate cu deamănuntul.

A.
HIDROGRAFIA GENERALĂ A DUNAREI INFERIOARE.

CAP. I.
REGIMUL NATURAL AL APELOR DUNĂREI.

Dunărea, dela intrarea ei în țară la Vârciorova până la Gura Chiliei zisă Stari-Stambul, care formează frontiera noastră cu Rusia, percorge teritoriul nostru pe o lungime de aproape 1000 km., fără a mai conta

Fig. 85. Case de ale pescarilor din Turtucaia.

ca pe diferite porțiuni ea este divizată în mai multe brațe mari — ca Ploșca, Borcea, Măcin, brațele Deltei, etc., — cari adunate la un loc dau încă o lungime de canal principal de vreo 200—300 km.

Lațimea canalului Dunărei noastre variind între 500—1000 m., vedem

că numai albia sa propriu zisă — adică albia minoră — reprezintă o suprafață de apă foarte importantă și cu adâncimi considerabile ajungând la 20 și chiar 40 m. pe unele locuri.

Fig. 86. O grupă de pescari Români din Turtucaia.

Dunărea inferioară însă mai are pe marginile ei și o zonă inundabilă foarte largă, în care se revarsă apele ei în creștere, și care reprezintă albia ei majoră. Această zonă inundabilă, zisă *Balta* sau *Lunca Dunărei*, reprezintă și ea o suprafață de peste 930.000 hectare. Din aceasta,

Fig. 87. O grupă de pescari lipoveni din Jurilofca.

o bună parte este acoperită cu bălți permanente (432.187 hectare), iar restul de aproape 500.000 hectare este teren inundabil care se acoperă cu apă numai în timpul revărsărilor. Vedem dar ce suprafețe enorme acoperite de apă avem aci, în cari pot crește și să se înmulțească peștii.

Dar nu numai suprafața ci și *cantitățile de apă* ce le avem aci sunt cu totul considerabile, ba chiar neîntrecute de nici un alt fluviu din Europa.

Deși, după lungimea ei totală (2.860 km.) și după suprafața de teren

pe care o drenează (817.000 km. p.), Dunărea e numai al doilea fluviu mai mare din Europa—fiind întrecută cu mult de Volga, care are o lungime totală de 3.690 km. și drenează o suprafață de 1.458.922 km. p. — totuș prin *debitul ei maxim*, care s'a urcat în 1897 la 35.000 m. c./sec., ea întrece cu mult pe Volga, care nu a ajuns ca debit maxim decât la 24.000 m. c./sec., (vezi Hartley, *Les voies navigables de l'Europe*, London 1885). La Mississippi debitul maxim se urcă la 42.000 m. c./sec., iar la Nil numai la 14.000 m. c. și la Rhin abia la 9.650 m. c./sec..

Lucrul ne devine explicabil când ne uităm pe o hartă pluviometrică și vedem cum pe regiunea din care se alimentează basinul inferior al Volgei cantitatea medie anuală de ploaie

Fig. 87 bis, 2 pescari lipoveni din Jurilofca (cu cizme impermeabile cu cari intră în baltă).

Fig. 88. St. Gheorghe (Catârleț). Unul din cele mai mari sate de pescari dela Gurile Dunărei.

ce cade e sub 30 cm., iar pe regiunea basinului ei superior numai între 30 și 60 cm.; Dunărea din potrivă se alimentează, în cea mai mare parte, din regiuni unde cantitatea de ploaie ce cade anual este între 60 și 100 cm., iar în munți între 100 și 150 cm., ba chiar în unele părți trecând de 150 cm. anual.

Mai mult încă, dacă comparăm pe o hartă orografică basinul Volgei cu basinul Dunărei, vedem că, pe când acolo pantele sunt mai lente, în basinul Dunărei ele sunt mai repezi, așa că aici apa căzută sub formă de ploi, etc. se scurge mai repede — și deci mai în întregime — în albia fluviului, pe când acolo se pierde în mare parte prin evaporație și infiltrație.

La apele joase debitul Dunărei scade foarte mult, putând ajunge, când apele se scoboară până la etiaj, la un *debit minim* numai de 2.000 m. c./sec.

După cum se vede dar, *diferințele între apele joase și apele crescute la Dunăre sunt foarte mari*, căci ea nu are — ca alte fluvii — lacuri regulate în regiunea muntoasă; de aceea tocmai nevoia pentru dânsa de a avea o zonă inundabilă atât de imensă pe cursul ei inferior, care să-i primească plusul mare de ape până la puțința scurgerii lor încetul cu încetul spre mare.

Pentru a da o idee de *capacitatea de immagazinare a acestei zone inundabile*, voiu spune numai că, după calculele d-lui Inginer Vidrașcu, întreaga regiune inundabilă a Dunărei de pe teritoriul nostru — cu o suprafață totală de 930.000 hectare — se află acoperită în 1897 cu o cantitate de apă de peste 24 miliarde de m. c. de apă. Singură insula Brăilei are o capacitate de immagazinare de 5.234 miliarde m. c. apă, într'un an de ape mari ca 1897.

Nivelul maxim în aceste epoce poate crește deasupra etiajului (în 1897) până la 8.66 m. la T.-Severin, 8 m. la Zimnicea, 7 m. la Brăila, 6.44 la Galați, 4.77 la Tulcea etc., (a se vedea pentru aceasta tabela 1, pag. 24—25 din lucrarea mea despre *Regiunea inundabilă a Dunărei*, ediția română).

Debitul mediu anual al Dunărei, în medie de 25 ani dela 1887—1911, este, după calculele făcute de serviciul tehnic al Comisiunii europene a Dunărei, de 253.000 pic. cub. sec., adică de 7.230 m. c./sec., ceea ce face pe an, în mijlocie, o cantitate de apă care se varsă în mare de 228 miliarde m. c., variind între 143.237 miliarde m. c. în 1887 și 341.850 miliarde m. c. în 1871; aceasta înseamnă că prin Dunăre curge într'un an o cantitate de apă cu care s'ar putea acoperi întreaga suprafață a României cu o pătură de apă aproape de 2 m. adâncime.

Din debitul mediu de 7.230 m. c./sec., cea mai mare parte din apă provine din afluenții din sus (Tisa, Sava, Drava, etc.); râurile noastre după evaluările d-lui Inginer G. Balș (1) aduc numai o contribuțiune relativ mică, și anume: *Jiul* 80 m. c./sec., *Oltul* 160 m. c./sec., *Argeșul* 8 m. c./sec., *Ialomița* 70 m. c./sec., *Siretul* 300 m. c./sec., *Prutul* 150 m. c./sec., la cari mai adăogând pentru râurile bulgărești încă o medie de 250 m. c./sec. avem în total o medie de 1300 m. c./sec., pentru debitul afluenților Dunărei inferioare.

Panta și viteza curentului. Pantele Dunărei în regiunea noastră sunt foarte dulci. În afară de porțiunea cataractelor — unde între Vârciorova și Severin avem pentru o distanță de vreo 20 km. o diferență de nivel de 8 m.—încolo panta scade din ce în ce, căci pe o distanță de 931 km. dela T.-Severin la Sulina avem o pantă totală abia de 34 m. Dela Severin la Calafat avem în mijlociu 64 mm/km., dela Calafat la Silistra între 40—55 mm/km.; și aceasta merge tot scăzând mereu cu cât ne apropiem mai mult de guri, ajungând de 9 mm/km. între Brăila-Galați și de 4 mm/km. între Galați-Sulina.

Potrivit cu pantele este însă și curentul foarte încet. Astfel *viteza curentului*, măsurată în fața Isacei la apele cele mai mari din 1897, s'a urcat la 2 m/sec., iar la apele mici ea este numai de 0,31 m/sec. Tocmai acest curent slab însă — după cum se va vedeă în urmă — are o mare influență asupra faunei și în special a bogăției peștelui din apele acestui fluviu.

Aluviunile. De o mare importanță de asemenea, pentru chestiunile ce ne interesează pe noi, este să cunoaștem *aluviunile* ce le aduce în suspensiune apa și le depune în aceste regiuni. Este important, deoarece pe de o parte calitatea apei — și deci condițiunile de existență ale organismelor ce trăesc aci — sunt influențate în mod particular de cantitatea de aluviuni aflată în suspensiune; iar pe de altă parte fiindcă natura fundului acestor ape, care de asemenea are o foarte mare influență asupra viețuitoarelor din ele, depinde și ea în mare parte de cantitatea aluviunilor aduse și depuse pe fund.

În adevăr se știe că, în timpul creșterilor ei, apa Dunărei este încărcată cu cantități mari de materii solide — minerale și organice — pe cari le aduce în suspensiune. Cu cât curentul e mai mare, cu atât apa e mai turbure, așa că «frumoasa Dunăre albastră» a poeziilor în realitate are în aceste epoce o apă galbenă foarte necurată. Materiile aduse în suspensiune, parte le revarsă în zona inundabilă, înălțând fundurile bălților și fertilizând câmpurile ei, parte le duce la mare formând barele

(1) G. Balș, *O evaluare a volumului de apă al râurilor din România*, Bul. soc. Politehnice, București 1905.

din fața gurilor, iar parte le depune în propria ei albie minoră, cari apar apoi ca bancuri periculoase navigațiunii. În timpul apelor mici, când curentul e slab, apa e cu mult mai curată și culoarea galbenă poate dispărea chiar cu totul.

În adevăr, din observațiunile sistematice și consecutive făcute de Serviciul tehnic al Comisiunii Europene al Dunărei, noi știm că greutatea aluviunilor aduse în suspensiune de apele Dunărei poate varia între maximum—observat în 1911—de 3 kgr. 257 grame la metrul cub de apă, până la minimum—observat în epoca apelor joase din 1880—de 0.002 gr. la m. c. de apă.

În total din observațiunile pe 25 ani consecutivi (dela 1887—1911) rezultă că Dunărea aduce și depune la mare, în medie, o cantitate de 75.000.000 tone de aluviuni pe an, ceea ce însemnează o cantitate cu care s'ar putea acoperi întreaga suprafață a României cu o pătură de măr aproape de 1/2 centimetru de grosă; maximum a fost în 1871 de 154 milioane de tone. Calculat pe metri cubi de apă, media aluviunilor pe acești 25 de ani este de 0,211 kgr. pe metrul cub $\left(\frac{1}{4704}\right)$.

Variațiunile nivelului Dunărei și revărsările apelor ei. De sigur însă că din punctul de vedere al studiului pescăriilor, partea care ne interesează mai mult din regimul natural al Dunărei o constituie *creșterile și descreșterile periodice ale apelor ei precum și raporturile dintre acestea și zona inundabilă a fluviului.* În cartea mea despre *Regiunea inundabilă a Dunărei* am tratat foarte pe larg această chestiune, dând și mai multe tabele în cari arătăm pentru o serie de ani înălțimile maxime la cari s'au ridicat creșterile, durata apelor mari, epocile în cari s'au făcut revărsările anuale, etc., precum și înălțimile deasupra etiajului a diferitelor părți ale terenului din zona inundabilă. Printr'o serie de profiluri longitudinale și transversale am arătat apoi, pentru fiecare porțiune din această zonă, relieful ei, spre a ne putea astfel da seama de influența creșterilor Dunărei asupra luncii și de modul cum se fac revărsările în bălți și pe terenurile inundabile.

Nu voi mai reveni dar aci asupra tuturor detaliilor arătate acolo, ci mă voiu mărgini numai a recapitulă în scurt următoarele:

Nivelul Dunărei este supus în fiecare an la creșteri și descreșteri periodice. Creșterile principale sunt *creșterile mari de primăvară*, provenite din ploile de primăvară și mai cu seamă din topirea zăpezilor de pe munți (Carpați și Alpi); ele încep de obicei prin Martie și țin până pe la începutul lui Iulie. Pe la Septemvrie apoi începe epoca apelor joase, când nivelul scade până la etiaj.

După cum am văzut, în timpul apelor joase debitul Dunărei poate scădea până la 2000 m. c. pe secundă cu o viteză a curentului numai de 0,31 m. pe secundă, iar în timpul apelor mari el poate crește (în 1897) până la 35.000 m. c./sec. cu o viteză de 2 m. pe secundă. Această creștere a debitului Dunărei are ca efect o înălțare a nivelului ei, care se poate urca în partea ei superioară (la Turnu Severin) până la 8,5 m. și în partea ei inferioară (la Galați) până la 6,5 m. deasupra etiajului. Deoarece însă înălțimea malurilor deasupra etiajului în aceste regiuni— Severin — Gura Prutului — variază numai între 4—5 m., de aceea această cantitate de apă provenită din creșterile fluviului începe a se revărsa peste maluri, umplând mai întâiu bălțile și apoi acoperind părți din ce în ce mai întinse din terenul inundabil. (Fig. 89 dă un tablou foarte caracteristic de întinderea inundației în Balta Brăilei: casa făcută pe piloți a

Fig. 89. Din efectele inundației din 1913 în Balta Brăilei.

unui agent al pescăriilor de acolo, deși așezată pe un grind mai înalt, a fost cuprinsă încetul cu încetul din toate părțile de apele mari, încât nu i-au mai rămas decât câțiva metri pătrați de uscat pe care s'au refugiat, ca pe Corabia lui Noe, toate păsările și animalele domestice cari compun avutul său).

Modul cum se fac revărsările asupra regiunii inundabile, întinderea pe care o ieau ele și durata lor sunt de cea mai mare importanță pentru

producțiunea anuală a pescăriilor din aceste ape. În cartea mea despre regiunea inundabilă a Dunărei am tratat pe larg și această chestiune și am ajuns a stabili legea fundamentală că: *Producțiunea anuală a pescăriilor Dunărei este direct proporțională cu suprafața inundată și cu durata revărsărilor apelor fluviului.*

Inghețul și zăpoarele. De un deosebit interes pentru chestiunile de cari ne vom ocupa aici, și mai cu seamă pentru partea biologică, este și faptul că iarna apele Dunărei îngheață în cei mai mulți ani. În albia propriu zisă apa îngheață cu totul numai în iernile când frigul e foarte

Fig. 90. Dunărea înghețată complet în fața Turtucaiei la Februarie 1914.
Pescarii întrebuințează lotcile ca sănii.

mare și apele sunt mai scăzute; în celelalte ierni însă, și mai cu seamă când apele sunt crescute, înghețurile sunt numai parțiale sau câte odată se reduc chiar numai la scurgere de sloiuri. (Fig. 90 și Fig. 91 arată Dunărea înghețată peste tot la Turtucaia și la Cernavoda; Fig. 92 arată Dunărea înghețată parțial, iar Fig. 93 arată Dunărea acoperită cu sloi).

În bălțile Dunărei însă apa îngheață peste tot în fiecare iarnă, iar în acelea cari au apă puțină — ca d. ex. în Japșe și în Ghiolurile de față sau în unele din bălțile permanente, în anii când apele Dunărei nu s'au revărsat în ele și au rămas foarte scăzute — adeseori se întâmplă că apa

îngheață până în fund, ceea ce cauzează de multe ori o mare mortalitate a peștelui din ele.

Mai interesant însă decât înghețul este la Dunăre *desghețul*; foarte adeseori se întâmplă că -- fie din cauza schimbării temperaturii mai timpurii, fie din cauza apelor mari cari saltă gheața și o rupe în bucăți -- desghețul începe mai întâiu din susul Dunărei; sloii, pornind atunci cu putere la vale, dau de porțiuni încă înghețate și se îngrămădesc aci în cantități așa mari, încălecându-se unii peste alții, încât formează pe la coturi adevărate ziduri cari barează întregul fluviu și provoacă o enormă urcare a nivelului apelor -- adeseori cu mult mai mare decât chiar cele

Fig. 91. Dunărea înghețată complet la 21/I 914 în fața Cernavodei.
Pescarii își pun lotcile pe roate și trec Dunărea.

mai înalte ape cunoscute din creșterile de primăvară. — Aceste creșteri, numite *Zăpoare* produc atunci pe suprafețe întinse ale bălții revărsări mari, ducând cu ele sloiuri enorme cari distrug totul ce găsesc în calea lor; păduri întregi de sălcii sunt rupte de blocurile de gheață și pocnetul lor se aude dela distanțe mari ca împușcături de tunuri. Zăporul dela baltă e în adevăr unul din spectacolele cele mai fioroase și mai mărețe ale naturii.

Aceste revărsări timpurii însă, deși numai accidentale și parțiale, schimbă adeseori cu totul condițiunile biologice normale din baltă și pot avea și ele o influență considerabilă asupra producțiunii pescăriei de aci.

CAP. II.

CONSTITUȚIUNEA BASINULUI APELOR DUNĂREI.

După cum am arătat mai sus și după cum am descris pe larg în lucrarea mea despre regiunea inundabilă, basinul apelor Dunărei (1) este compus din 2 părți distincte și anume: 1) *Albia propriu zisă* sau *Albia minoră*, prin care se scurg apele fluviului când sunt în starea lor normală, limitate între cele 2 maluri; și 2) *Balta* sau *Albia majoră*, adică

Fig. 92. Dunărea la Oltenița înghețată parțial. Pescarii după ce au tras lotca pe gheață ca sania, dând de apă limpede se sue întrânsa și o poartă cu lopețile. acele întinse suprafețe de terenuri peste cari se revarsă apele fluviului când sunt în epocile de creștere a nivelului lor.

Atât una cât și alta din aceste 2 părți fundamentale cari constituiesc basinul apelor Dunărei, adică albia cea mare, nu au însă fundul lor uniform, ci el este cu un relief mai mult sau mai puțin pronunțat. Aceste reliefuli dau fundului forme foarte variate, așa că, acoperite cu apă, ele

(1) În lucrarea de față, ori de câte ori se vorbește de basinul Dunărei, se înțelege numai basinul propriu zis, menit a cuprinde apele fluviului în creșterile lor cele mai mari, și nici decum nu e vorba de basin în înțelesul pe care îl dau geologii și geografii acestui cuvânt.

constituese tot felul de bazine mai mici, în cari condițiunile hidrografice— și deci și condițiunile de viață pentru organismele ce trăesc în ele — pot fi cu totul diferite. În unele din acestea curentul e foarte puternic, în altele foarte slab, în unele fundul e adânc, în altele foarte ridicat, unele sunt în permanență sub apă, altele numai periodic ș. a. m. d.

Deoarece, pe de o parte condițiunile în cari se pot depune în fiecare din aceste părți aluviunile aduse de apele Dunărei sunt diferite, iar pe

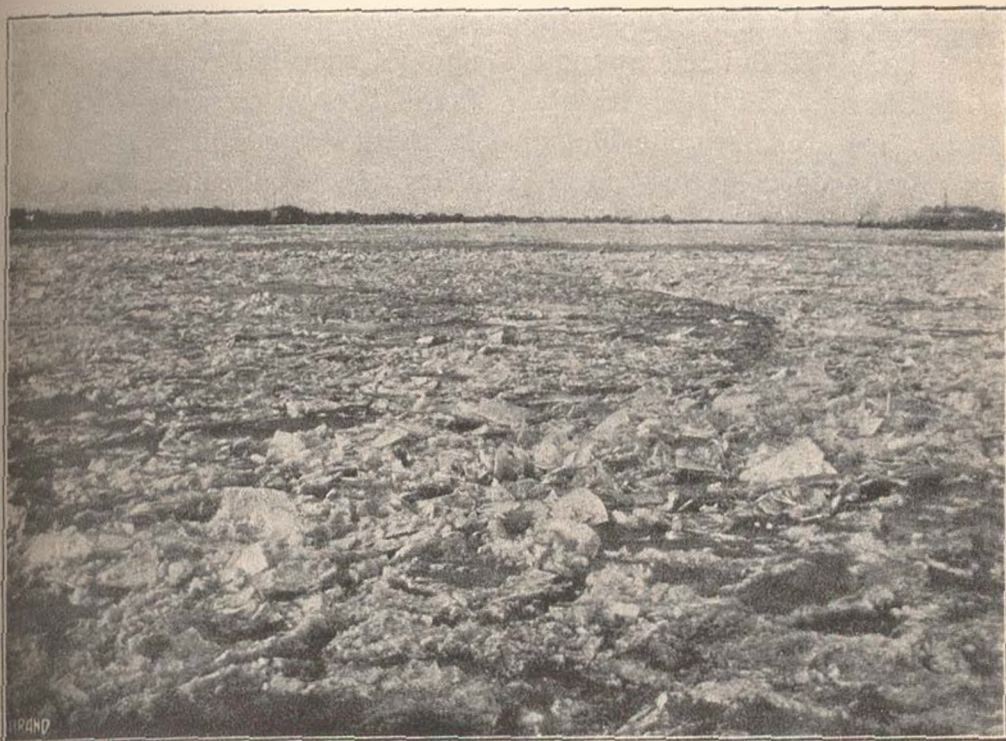

Fig. 93. Dunărea acoperită cu sloi de gheață la Tulcea.

de altă parte, deoarece și puțința vegetațiunii de a se dezvoltă în ele variază, de aceea și aspectul exterior al acestor diferite părți din basinul Dunărei e adeseori diferit: unele părți ne apar ca un canal cu apă curgătoare, altele ca lacuri, prunduri, zăvoaie sau ostroave, altele ca bălți, mlaștine sau stufuri, altele ca câmpii inundate ș. a. m. d.

Din punctul de vedere biologic însă, toate aceste diferite părți ale albiei mari a Dunărei au o foarte mare importanță, căci fiecare din ele prezentând alte condițiuni de viață, creșterea și înmulțirea diferitelor specii de pești în ele pe de o parte, și prinderea lor pe de alta, este cu totul diferită. Tocmai de aceea dar, pentru studiul de față, e de cea mai mare importanță să desfacem întregul basin al apelor Dunărei în diferitele unități din cari e compus el și să le studiem pe fiecare în parte, atât din punctul de vedere hidrografic cât și din cel biologic.

1. Albia minoră sau Albia propriu zisă.

În albie factorul determinant e de sigur curentul și acesta variază — cum s'a arătat mai sus — după pantă. Pe tot lungul Dunărei noastre panta cea mai mare e în regiunea Cataractelor, între Vârciorova și Severin, unde pentru o distanță numai de 20 km. avem o diferență de nivel de 8 m.; și aicea însă curentul apei nu e deopotrivă, ci între diferitele porțiuni cu apă repede, din distanță în distanță, avem așa zisele *vaduri* cu apă lină. Astfel pe Dunărea Mehedințului sunt 7 vaduri principale: Vadul Virului la Cataracte, Vadul Călugărului, Vadul Severinului, Vadul Hinovei, Vadul dela Crivina, Vadul dela gârla mare și Vadul dela Salcea. Firește condițiunile biologice în părțile cu curent repede sunt cu totul diferite de cele din Vaduri și la descrierea pescuitului vom avea a face o distincție între unele și altele.

De aici încolo, pe tot lungul Dunărei, curentul merge micșorându-se — după pantă — tot mai mult până în regiunea Deltei; după cum s'a arătat mai sus însă, aceasta fără o mare diferență și fără de a influența în mod general prea mult asupra condițiunilor biologice.

Dacă însă în mod general, pe tot lungul Dunărei noastre, panta nu variază prea mult și curentul («scursoarea») își urmează drumul său cu o viteză mai mult sau mai puțin uniformă pe *Matca* (Thalweg) albiei — variabilă și ea —, apoi de o parte și de alta a matcei lucrurile se schimbă. Aici activitatea apei, de a spăla fundul într'o parte și de a depune în alta, este diferită, și de aceea fundul își capătă acel relief variat. În unele locuri avem *Cazane* (la Porțile de fier, în piatră), în altele *Gropi* (numite de lipovenii din Deltă «Ibris»), apoi *Praguri* — adică bancuri în adâncime, — cari uneori se ridică mai sus ca «bancuri de potmol» sau «de nisip», și apoi acestea pot deveni mai mult sau mai puțin aparente, transformându-se — după înălțimea lor — în *Prunduri*, *Chiciuri*, *Păcuie* și *Ostroave* cu vegetație pe ele. La capetele ostroavelor, în prelungirea lor, se formează adunători de nisip numite *Dorucuri* — ca de ex. *Dorucul cusuiului* din jos de Turtucaia — cari sunt locurile unde se adună Nisetru și Morunul.

Ostroavele cresc și se lungesc și, dacă sunt lângă mal, formează între ele câte un braț lung de Dunăre cu o adâncime mai mică, numit *Zătoacă*. Dacă potmolirea acestui nou braț, sau a unui braț format între 2 ostroave, merge mai departe, așa că el se astupă la unul din capetele sale, atunci se formează un *Zăton*. Câte odată însă ostrovul se alipește de mal, făcând parte din el, iar brațul persistă ca un braț lateral al Dunărei care trece prin luncă, numit o *Verigă* sau, dacă e mai mare, o *Dunărică* sau *Dunăriță*.

Câte odată aceste formațiuni de ostroave cu brațe puțin adânci între ele — numai niște adâncituri pe nisip — se petrec sub apă fără să le vedem și devin aparente numai când apele sunt cu totul scăzute; aceste adâncituri pe nisip se numesc *Zavale*.

După cum merge *scursoarea apei*, malurile au și ele forme diferite, cu adâncimi diferite sub ele și cu condițiuni biologice diferite. Acolo unde curentul repede («în *cursoare*») lovește într'un mal înalt sub care sunt adâncimi mari, se numește *Potmol* (Turtucaia, *Podmol* la Ruși sau *Iar*) și acestea sunt locurile de iernat ale peștilor mari migratori; în partea convexă însă a unui *Cot* de Dunăre, unde apa depune mâl și adâncimile sunt mici, malul—dacă crește și puțină vegetație pe el și se acopere cu apă la cea mai mică creștere—se zice *Intinsură* («Ples» la Rușii din Deltă), și aici sunt locurile cele mai bune de hrană și de reproducere pentru peștii Ciprinoizi din albie, etc. Dacă însă e un fund

Fig. 94. O «Ruptură» în malul Dunărei. În față un «Chipcelar».

nisipos cu apă mică și cu o înclinație foarte lentă, atunci se zice *Renis* sau *Reni*, iar când pe acesta începe a crește și lăstar tânăr de salcie, li zice *Renis de sălcii*.

În unele locuri sunt în maluri niște intrături cari formează niște *depresiuni naturale* numite *Rupturi* (Fig. 94), pe unde apa pătrunde pe luncă și în cari organismele găsesc de asemenea locuri cu apă liniștită. Uneori pe malurile Dunărei sau Ostroavelor sunt *Păduri—Zăvoae* — iar rădăcinile arborilor de pe mal dau în Dunăre, și acestea formează locuri adăpostite și cu o bogată microfaună acvatică, care este o bună hrană pentru pești.

Scurgerea apei poate merge drept înainte, urmând matca; poate însă formă și diferite curențe circulare, cari după intensitatea lor și distanțele pe cari se întind poartă diferite nume: *Vârtej* (Turtucaia), *Sfor* (la Cataractele dela Vârciorova), *Anafor*, *Otmet* și *Ciovrântie*. Aceste din urmă — Ciovrântiile — sunt acelea «unde apa face domoleală și apoi se întoarce lin de departe înapoi»; raza acestora e foarte mare și pe ele pescarii le caută pentru pescuitul Somnului. Mai este încă o formă de curențe circulare numite *Ciulniță* sau *Bulbucă*; când Anafoarele se repetă unul după altul și apa curge făcând mereu vârtejuri, atunci se zice că *apa curge în Ciulniță* sau în *bulbuc*.

În toate aceste părți, cari compun albia propriu zisă a Dunărei, atât condițiunile hidrografice cât și cele biologice sunt cu totul altele, și tocmai aici este importanța lor cea mare atât din punctul de vedere al biologiei peștilor cât și al pescuitului, căci diferitele specii de pești pot găsi în ele, după necesitățile lor, locuri prielnice de hrană și de reproducție precum și adăposturi sau refugii de pericole.

2. Balta Dunărei.

Dacă în albia propriu zisă, cu toată uniformitatea ei aparentă, am găsit atâtea părți distincte din punct de vedere hidrografic, cari constituiesc tot atâtea medii diferite de traiu pentru pești și celelalte organisme, apoi în baltă această diversitate, care aicea e și mai evidentă, este încă cu mult mai mare.

În lucrarea mea despre *Regiunea inundabilă a Dunărei*, care tocmai este o descriere monografică a acestor regiuni, am arătat că zona inundabilă a acestui fluviu nu este numai un teren plan pe care se întind apele fluviului în creștere și de pe care se retrag înapoi în albie îndată ce încep a scădea; din contra, micile diferențe de nivel fac să avem aci o serie de depresiuni mai mari sau mai mici și de terenuri ceva mai înalte, cari se comportă în mod diferit față de creșterile și descreșterile apelor și cari constituiesc o serie de elemente importante ale albiei majore, având fiecare roluri diferite de îndeplinit și în producția peștelui. Unele din aceste depresiuni au suprafețe întinse și sunt mai mult sau mai puțin adânci; acestea sunt *bălțile mari permanente*, numite în Dobrogea *Ghioluri*, cari stau în comunicație permanentă sau temporală cu albia fluviului prin diferite canale naturale, numite: *Gârle* — dacă sunt permanente și au apă mare, sau *Privale*, — dacă sunt puțin adânci și seacă toamna. Bălțile mici izolate, cari nu au privile și nu-și pot primi apa, se numesc *Cocioace*.

În afară de acestea, mai există și o altă serie de depresiuni mai mici și mai puțin adânci — *Ghiolurile de față*, *Bălțile temporale*, *Japșele*,

Smârcurile, etc., — cari deși rămân acoperite cu apă un timp mai îndelungat, totuși seacă adeseori în epocele de secetă, total sau parțial.

În fine mai sunt: *terenul inundabil propriu zis*, care rămâne acoperit cu apă numai atât timp cât (în inundațiile (Fig. 95) și apoi se usucă cu totul servind ca pășune sau chiar la arături, și *grindurile* cari nu se acoperă de loc cu apă sau numai în timpul creșterilor extraordinare.

În afară însă de toate aceste tipuri principale, cari constituiesc unitățile din cari se compune «Balta», mai sunt și diferite alte depresiuni mai mici cu forme variate, pe cari pescarii noștri le disting sub nume diferite și cari toate au o importanță mare, atât din punctul de vedere biologic cât și chiar geofizic, căci constituiesc și ele o serie de forme de teren cu caractere bine definite. Astfel se numește *Intinsură* în baltă, o mică depresiune «care nu ține apă» sau o *potmolitură* întinsă la marginea unei bălți unde apa e foarte mică (Fig. 96). Un *Zăvoiu* e o pădure de baltă, iar partea unde pădurea se rărește și pe care după retragerea apelor pot pășuni vitele se numește *Luncă*. Câmpiile întinse de teren inundabil pe cari pășunează vitele se numesc în jud. Brăila *Noiane*.

Fundul bălților poate fi și el de mai multe feluri, după natura depunerilor cari se fac pe el, ca: *Nomol*, *Nisipiște*, *Scrădiș* (Ni-

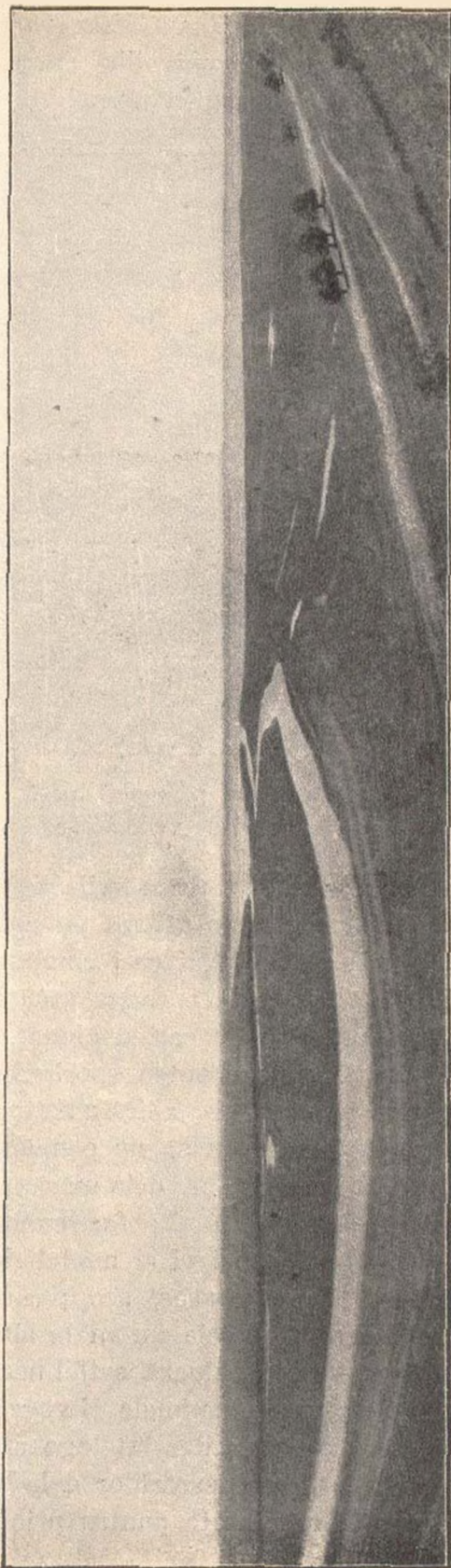

Fig. 95. Terenul inundabil din jurul bălții Greaca cu Japșele rămase în urma retragerii apelor și cu gârlele de alimentare a bălții.

sip cu scoici), *Ciulineț* sau *Muceornită* — adică un nămol rău mirositor și foarte adânc provenit din putrefacțiunea plantelor acuatice plutitoare — și *Coșcove* adică nomol vegetal amestecat cu bucăți de rizome

de stuf și papură în descompunere.

Fig. 96. O întinsură pe malul bălții Călărași.
In fund se vede leasa.

În afară de acestea mai sunt încă foarte caracteristice pentru Baltă toate asociațiunile de plante cari formează complexe mari — în afară de pădurile de sălcii, arini, plopi și chiar stejari de baltă, ca cele din pădurile de pe nisipurile dela Letea și Caraorman —; astfel sunt d. ex. *Cătinișurile*, *Rogozurile*, *Păpurile*, *Stufăria*, *Plaurul*, *Prundoaiele*, *Popânzacele*, etc. Despre acestea voi mai aminti însă când voi trata despre Delta și despre pescuitul în stufării.

Modul cum se fac revărsările pe zona inundabilă a Dunărei precum și modul cum se alimentează cu apă proaspătă din fluviu toate bălțile, jepcele și celelalte părți cari compun albia majoră a fluviului, ne interesează dar foarte de aproape, atât din punctul de vedere al cunoașterii factorilor naturali de cari depinde producțiunea pescăriilor — și deci și a găsirii mijloacelor pentru sporirea ei — cât și din punctul de vedere al pescuitului propriu zis, adică a metoadelor de prinderea peștelui, de care urmează de asemenea să ne ocupăm aci.

Dela înălțimea apelor, dela mărimea inundației, dela felul apei ce vine din sus și dela epoca când se fac revărsările, etc., depinde nu numai cantitatea și felul producției ei și modul de pescuire precum și instrumentele întrebuințate pentru acest scop; căci toți acești factori variind dela un moment la altul și dela un an la altul, ei modifică condițiunile naturale de existență și influențează astfel neconținut asupra biologiei peștilor și a celorlalte organisme animale și vegetale cu cari conviețuiesc ei în aceste ape. Pentru a putea dar înțelege atât producțiunea cât și modul cum se face exploatarea pescăriilor dela Dunăre cu bălțile ei precum și rostul metodelor întrebuințate pentru prinderea peștelui, trebuie de asemenea

ca mai întâiu să cunoaştem de aproape şi să ne dăm bine seama de modul de alimentare a bălţilor şi de rolul şi importanţa diferitelor feluri de gârle.

În capitolele 2 şi 3 din citata mea lucrare despre Regiunea inundabilă a Dunărei am tratat pe larg această chestiune, aci mă voiu mărgini să amintesc numai următoarele:

Între Severin şi Gura Prutului, după cum s'a arătat mai sus, înălţimea mijlocie a malului Dunărei deasupra etiajului fiind cam de 4—5 m., când apele Dunărei ajung la această cotă, ele se revarsă peste mal şi umplu bălţile, întinzându-se şi peste terenul inundabil; suprafaţa inundată e cu atât mai mare cu cât înălţimea la care ajung creşterile e mai mare, până ce la apele extraordinare întreaga luncă ajunge a fi acoperită cu apă, ca o mare.

Malul Dunărei însă, pe toată lungimea sa, are din distanţă în distanţă o serie de creştături mai adânci, cari sunt *gurile gârlelor* şi ale *privalelor*, adică ale canalelor naturale ce conduc din bălţile din luncă în Dunăre. Fundul acestor gârle este cu mult mai jos decât nivelul malului Dunărei — în general pentru cele mai multe el ajunge cam la nivelul apelor mijlocii — aşă că prin aceste gârle apa din Dunăre poate intra în bălţi şi le alimentează cu apă proaspătă cu mult înainte ca nivelul fluviului să fi ajuns la cota înălţimii malurilor; şi tot prin aceste gârle se scurge înapoi în fluviu, în epoca descreşterilor, şi plusul de apă din luncă provenit din inundaţie. Prin ajutorul gârlelor dar, bălţile rămân în permanenţă în legătură cu fluviul, aşă că ele fac parte integrantă din corpul fluviului — fiind o parte a întregului — şi sunt supuse în totul regimului său natural.

Gârlele şi privalele introducând apă proaspătă în bălţi şi înălţându-le nivelul, apele lor să întind şi ele tot mai mult, acoperind suprafaţe din ce în ce mai mari din terenul inundabil. Astfel dar tot prin ajutorul gârlelor şi al bălţilor se mai pot alimenta cu apă proaspătă şi bălţile temporale, japşele, etc., precum şi *părţile mai joase* ale terenului inundabil. Numai *părţile mai înalte* ale terenului inundabil şi *Grindurile* au nevoie, pentru a se acoperi cu apă, ca nivelul în albie să crească până la înălţimea malurilor şi apele să se reverse peste ele.

Când nivelul Dunărei scade, apele se retrag mai întâiu de pe grinduri şi de pe părţile mai înalte ale terenului inundabil, cari devin cele dintâi aparente; apoi, încetul cu încetul, ele se retrag în bălţi, scurgându-se de aci prin gârle înapoi în albia fluviului. Cu cât dar un teren are o înălţime mai mică deasupra etiajului fluviului, cu atâta el rămâne mai mult timp acoperit cu apă şi cu atâta serveşte mai mult la producţia peştelui. Asemenea şi bălţile, cu cât nivelul fundului lor este mai jos în raport

cu nivelul etiajului fluviului, cu atâta apa rămâne mai mult timp întrînsele, cu atâta dar ele sunt mai permanente și contribuiesc mai mult la producția peștelui.

În general bălțile de pe malul Dunărei până la gura Prutului au fundul lor puțin mai ridicat decât etiajul fluviului din dreptul lor, și dacă ele totuși, în perioadele de secetă, rămân pline cu apă fără a se scurge în Dunăre, aceasta se datorește mai cu seamă la două fapte:

1. La gura dinspre baltă a fiecărei gârle există câte un *prag natural* mai ridicat, care împiedecă ca apa din baltă, scăzută până la un oarecare nivel, să se mai poată scurge; și

2. Cea mai mare parte din bălțile mari permanente din lunca Dunărei, în afară de alimentarea lor periodică cu apă din Dunăre, mai sunt încă alimentate și cu apă de izvoare, provenite dintr'o pânză de apă subterană ce se scurge, încetul cu încetul din Carpați sau din regiunea dealurilor, spre Dunăre.

Cu cât ne scoborim însă mai la vale de gura Prutului, cu atât bălțile permanente încep a deveni tot mai mari și mai adânci — având nivelul fundului sub etiajul respectiv al Dunărei — iar bălțile temporare și terenul inundabil devin din ce în ce mai restrânse, până ce ajungem în fine la Deltă, unde e o suprafață enormă de bălți permanente — 370.000 hectare din 430.000 hectare, cât este toată Delta cu lacurile mari litorale — ale căror adâncimi ajung până la 2 m., sub nivelul Mării Negre.

O mare parte din aceste bălți sunt acoperite cu stufării imense, din cari cele mai multe sunt stufuri plutitoare — Plaur sau Prundoaie —; o altă parte din aceste bălți ale Deltei sunt lacuri sărate, stând în legătură de o parte cu Dunărea și de alta cu Marea, așa că apa lor prezintă diferite grade de concentrațiune a salinității.

Modul de alimentare a tuturor acestor bălți, cu cât ne scoborim la vale, devine tot mai complicat și, deși este de o importanță capitală atât pentru producția cât și pentru exploatarea lor, nu-l mai descriem aici fiind tratat pe larg în lucrările mele anterioare (1).

Din toate acestea vedem dar, că și partea din basinul apelor Dunărei care compune lunca sau balta este și ea compusă încă din și mai multe părți distincte decât albia, cari toate sunt diferite unele de altele din punctul de vedere hidrografic și deci reprezintă și medii de traiu cu condițiuni diferite pentru organisme. Aceste condițiuni hidrografice și biologice se schimbă și mai mult încă cu cât ne scoborim pe cursul Dunărei în jos, până ajungem în regiunea Deltei sale și a lacurilor mari

[1] Antipa, *Regiunea inundabilă a Dunărei*, Cap. II.

- Idem, *Câteva probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunărei*, Cap. III.

litorale, sau la mare în fața gurilor unde se amestecă apele dulci fluviale cu cele sărate maritime.

În cele ce urmează dar voi căuta să arăt mai în detaliu pentru fiecare din aceste regiuni și părți cari compun basinul apelor Dunărei inferioare în parte: pe de o parte, cari sunt condițiunile speciale hidrografice și biologice și care este natura pescăriei din fiecare din ele, iar pe altă parte care este rolul și importanța biologică a fiecăreia din aceste părți în producția generală a pescăriilor Dunărei și cum contribuiesc ele, cu toatele la un loc, la aceasta.

B.

I. CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ȘI NATURA PESCĂRIILOR DIN DIFERITELE CATEGORII DE APE ALE DUNĂREI ȘI MĂRII NEGRE.

După ce am arătat pe scurt care este constituțiunea basinelor apelor Dunărei inferioare și care este regimul natural al apelor ei, să căutăm acum, pe aceste baze, să arătăm în linii generale cari sunt condițiunile naturale de existență și posibilitățile de viață pe cari aceste ape le oferă organismelor ce trăesc în ele; condițiuni de existență cărora aceste organisme, și deci și peștii, au trebuit să se adapteze în mod special, și pe cari omul a trebuit să le observe de aproape și să le studieze, pentru a ajunge să cunoască felul de viață al peștilor, și deci, spre a putea găsi mijloacele și a inventa sau adapta instrumentele necesare pentru prinderea lor, folosindu-se astfel cât mai bine de această bogăție naturală.

Din descrierea dată în capitolul precedent s'a putut vedea, că atât constituțiunea albiei majore a Dunărei cât și regimul natural al apelor ei — debitul, curentul, oscilațiunile nivelului, revărsările, aluviunile, etc. —, cari la un loc constituiesc totalitatea însușirilor fizice ale mediului de traiu, prezintă aci, față de condițiunile naturale din râuri — pe cari le-am schițat în prima parte a acestei lucrări — o serie de deosebiri esențiale. Aceste nouă însușiri fizice ale mediului au o mare influență asupra condițiunilor generale de existență și oferă vieții organismelor o nouă serie de avantaje și posibilități de traiu, dându-le putință să se înmulțească foarte mult.

Pe de altă parte, cum s'a văzut tot din descrierea dată în cele precedente, basinul Dunărei nu este uniform, ci se compune din mai multe elemente — albie propriu zisă, gârle, bălți, japșe, terenuri inundabile mai joase sau mai ridicate, stufării, etc. — ; fiecare din aceste elemente având o constituțiune aparte și fiind influențate în mod diferit de apele fluviului, condițiunile biologice din ele sunt cu desăvârșire diferite unele de altele. Toate aceste părți însă, cari compun basinul fluviului, stau în strânsă legătură unele cu altele și viața din una condiționează viața din cealaltă; ele formează dar la un loc un tot organic și biologia peștilor

ce trăesc în ele nu poate fi decât rezultanta influenței totalității condițiilor de existență din fiecare din aceste părți asupra lor.

În cele ce urmează dar voiu desface pe de o parte mediul de traiu în componentele sale și voiu căută să stabilesc condițiunile generale de existență, examinând pentru fiecare din însușirile fizice ale mediului în parte — debit, curent, revărsări, aluviuni, etc. — influența ce o exercită ele asupra dezvoltării vieții din aceste ape, și deci și asupra biologiei peștilor din ele; pe de altă parte voiu descompune basinul Dunărei în elementele sale naturale—albie, baltă, gârlă, stufărie, teren inundabil, etc.— și voiu arăta, pentru fiecare din ele, cari sunt condițiunile speciale de existență ce le prezentă și ce influență exercită ele asupra condițiunilor de viață din întregul basin.

Din cele precedente noi am mai văzut încă, că basinul apelor Dunărei de jos, atât din punctul de vedere al constituțiunii sale cât și din punctul de vedere al hidrografiei, se poate împărți în trei porțiuni bine distincte, și anume :

1. Porțiunea superioară, adică Dunărea cu balta ei dela Porțile de fier până la Ceatalul Tulcei; 2. Porțiunea inferioară, adică Regiunea Deltei și 3. Regiunea lagunelor sau a marilor lacuri litorale cu apă salmastră.

De asemeni și partea din Marea Neagră, care udă coastele României, nu prezentă în întregime aceleași condițiuni fizice, ci se împarte și ea din acest punct de vedere în 2 porțiuni bine distincte :

1. Porțiunea dela Nord până la Capul Midia, care este influențată de apele dulci și aluviunile aduse de Dunăre și 2) Porțiunea dela Sud, în care apele dulci aduse de Dunăre nu mai au decât o mică influență.

Potrivit condițiunilor fizice diferite, condițiunile biologice din aceste diverse părți prezentă și ele firește o serie de deosebiri esențiale. În expunerea noastră le vom trată dar și pe acestea în mod separat, punând în evidență pentru fiecare condițiunile speciale biologice.

Procedând dar astfel, și examinând chestiunea din toate aceste puncte de vedere, vom putea ajunge apoi a ne face o idee generală de totalitatea condițiunilor de existență și de posibilitățile ce le găsesc peștii pentru propășirea lor în aceste ape, deci de condițiunile fizice și biologice de cari depinde producțiunea pescăriilor din întregul basin al Dunărei inferioare și al Mării Negre de lângă coastele României.

DEOSEBIRILE DINTRE ÎNSUȘIRILE FIZICE ALE MEDIULUI DE
TRAIU DIN APELE DUNĂREI ȘI CELE DIN RĂURI ȘI
INFLUENȚA LOR ASUPRA CONDIȚIUNILOR
BIOLOGICE GENERALE.

După cum s'a văzut din capitolul precedent, condițiunile fizice din apele Dunărei diferă cu totul de cele din râurile noastre. Dimensiunile și forma basinelui, debitul și suprafața acoperită cu apă, lunca, panta și forța curentului, oscilațiunile nivelului, regularitatea creșterilor și durata lor, etc., toate acestea sunt aici cu totul altele. Fiecare din aceste însușiri fizice ale mediului are o influență specială asupra condițiunilor generale de traiu din acest basin și toate la un loc contribuiesc a crea un mediu biologic foarte prielnic pentru o enormă desfășurare a vieții organismelor, și deci, și pentru o mare bogăție a producțiunii de pește a acestor ape.

Să vedem dar, în comparație cu ceace am constatat la râuri, care anume este influența fiecăreia din aceste însușiri, cari compun mediul natural, asupra condițiunilor biologice și cari sunt avantajele pe cari fiecare din ele le oferă dezvoltării și propășirii peștilor în basinul Dunărei :

1. *Debitul și suprafața.* Firește, cel mai de căpetenie din toate avantajele ce le prezintă basinul Dunărei viețuitoarelor — și deci peștilor — pentru creșterea și înmulțirea lor, este *enorma cantitate de apă și enormele suprafețe pe cari ea le acopere.*

Înainte de toate, e știut de toată lumea, că fără apă nu putem avea pește; tot astfel însă putem spune că cu cât va fi mai multă apă, cu atât vom avea mai mult posibilitatea să fie și mai mult pește. Debitul mare al Dunărei face dar ca prima condițiune a producțiunii peștelui să fie îndeplinită; rămâne dar numai să știm, dacă această enormă cantitate de apă disponibilă se găsește în adevăr în asemenea condițiuni favorabile, încât să poată fi folositoare pentru producțiunea mare a peștelui.

În al doilea rând este știut că scopul pisciculturii — fie ea naturală sau artificială — este: ca substanțele nutritive aflate în pământ și pe

cari agricultorul le transformă în cereale, să le transforme în carne de pește; cu cât dar această transformare va fi mai completă, cu cât materiile nutritive din pământ se vor utiliza mai perfect, cu atâta și scopul va fi mai bine ajuns.

Este cunoscut de asemeni rolul microfitei, cari, prin intermediul clorofilului, sub influența razelor soarelui și a apei, transformă aceste substanțe anorganice aflate în pământ în materie organică. Această materie organică apoi servește ca bază pentru hrana întregii microfaune aflate în ape, care, și ea la rândul ei, servește ca hrană peștilor și deci în ultima instanță se transformă în carne de pește. Cu cât speciile de pești ce le cultivăm au o carne mai bună, cu atât și producțiunea ce o obținem în acest fel este superioară, și cu cât pământul este mai bogat în materii nutritive, cu atâta și producțiunea ce o dă el este mai mare.

Bogăția producțiunii de pește dintr'o apă depinde deci de bogăția de hrană din acea apă și aceasta — în afară de materiile nutritive aduse de curent din altă parte — de mărimea suprafeței de pământ acoperită cu apă. Cu cât dar vom avea suprafețe disponibile de pământ mai întinse și un debit de apă mai mare, cu care să se poată acoperi un timp cât mai îndelungat acele suprafețe, cu atâta și producțiunea de pește va fi mai mare.

Toate aceste condițiuni, după cum s'a văzut, basinul Dunărei le îndeplinește într'o foarte largă măsură, și deci din acest punct de vedere producțiunea peștelui găsește aci condițiunile cele mai avantajoase posibile.

2. *Panta și curentul.* Noi am văzut că la Dunăre panta este foarte mică și curentul foarte încet, și că el merge scăzând cu cât ne scoborim la vale pe cursul ei. Aceasta iarăș face ca o mulțime de pericole, cari în râuri și mai cu seamă în pârae amenință existența multor specii și împiedică propășirea lor, aici să dispară aproape cu totul. Aceasta dă dar puțința la o întregă serie de specii, cari nu sunt organizate în mod special astfel încât să poată lupta — după cum luptă d. ex.: păstrăvul, unele larve de insecte, etc. — în contra pericolelor curentului, să poată să trăească și să se înmulțească aici.

În adevăr, din toate clasele de organisme, nu numai numărul indivizilor ci și al speciilor cari trăesc aci este incomparabil mai mare decât cele din râuri, și mai cu seamă cele din clasa crustaceelor, cari formează hrana principală a peștilor și puilor lor. Din pești, pe când chiar în acele din părțile râurilor unde curentul e mai slab, nu avem decât cel mult 27 de specii, în basinul Dunărei avem în total 57 de specii.

3. *Variațiunile nivelului.* S'a văzut în cele precedente că la râuri debitul variază foarte mult dela un moment la altul, scăzând nivelul astfel, încât albia poate seca vara aproape cu totul, iar iarna să înghețe până în fund. Aceasta reprezintă pentru pești și celelalte organisme ce trăesc în râuri o altă serie de pericole foarte serioase, cari se manifestă prin infectarea apei, mortalitate, etc. La Dunăre, albia adâncă și marea cantitate de apă face ca nivelul să nu poată scădea prea mult, așa că *mediul în albie să fie cu mult mai constant* și organismele ce trăesc în el să fie scutite de toate aceste pericole provenite din secarea apelor.

Pe când însă la râuri, în cea mai mare parte, creșterea nivelului se întâmplă în mod regulat, putând să se înalțe, dela un moment la altul, chiar numai din cauza unor ploii locale și putând să scadă cu totul din cauza unei vremi secetoase, la Dunăre lucrurile se petrec altfel: aici variațiunile nivelului sunt periodice și se repetă cu regularitate în fiecare an la aceeaș epocă. La această *periodicitate a creșterilor și descreșterilor nivelului* au putut mai cu ușurință să se adapteze mai multe specii de organisme, pentru a se feri de pericolele ce decurg pentru existența lor din schimbările brusce; ba chiar au putut să-și reguleze astfel viața încât să tragă profite reale pentru hrana și înmulțirea lor.

4. *Aluviunile.* Unul din pericolele principale, cari amenință existența și împiedică dezvoltarea organismelor și peștilor din apele curgătoare, sunt aluviunile aflate în suspensiune în apă, dacă vin în cantități prea mari și au o durată prea lungă. În Dunăre am văzut că, în timpul viiturilor de primăvară, cantitatea aluviunilor aduse în suspensiune este foarte mare, și ține un timp îndelungat. Aceasta constituie pentru pești un mare pericol, de care nu se pot feri decât, sau grație unei adaptațiuni speciale a organismului — pe care o au însă numai foarte puține specii —, sau refugiindu-se în locuri cu apă mai limpede, ceea ce o face majoritatea speciilor cari trăesc în albia Dunărei. Pe când însă în râuri mediul principal de traiu este restrâns numai în limitele albiei, unde apa se turbură deopotrivă în toate părțile, în Dunăre, grație constituțiunii basinului ei, peștii pot găsi oricând refugiile necesare cu apă limpede în bălțile de pe malurile ei. De aceea dar, și din acest punct de vedere, viața în basinul apelor Dunărei este cu mult mai ușoară, așa că aci poate trăi un număr incomparabil mai mare de specii decât în basinul râurilor.

5. *Constituțiunea basinului.* Variațiunile debitului — care poate crește dela 2.000 până la 35.000 m. c./sec. — precum și periodicitatea oscilațiunilor nivelului, cu epoce îndelungate de ape înalte și ape scăzute, a avut la Dunăre de efect — după cum s'a văzut — crearea pe lângă albia propriu zisă (albia minoră) a unei nouă albie (albia majoră sau lunca), menită a

primi și rețineă, un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, apele de inundație. În aceasta a doua albie sunt o serie de basinuri mari și adânci, pline în permanență cu apă stătătoare, altele mai mici și mai puțin permanente, o serie de canale cu apă curgătoare precum și o întinsă suprafață de teren inundabil. Toate acestea la râuri sunt foarte reduse și se găsesc numai în partea lor inferioară. Pe când dar la râuri vieța principală este concentrată mai mult numai în albie, unde avem un mediu de traiu mai mult uniform, cu toate pericolele pe cari le-am arătat, basinul Dunărei este compus dintr'o serie de părți distincte, fiecare din ele prezentând organismelor alte condițiuni de vieță, fiind specializată fiecare în altă direcțiune. Aici la Dunăre dar, având un mediu variat, acesta poate oferi organismelor la nevoie mai multe locuri de apărare și refugii contra pericolelor ce le amenință.

Potrivit acestei constituțiuni a basinului și dimensiunilor sale foarte mari, un mult mai considerabil număr de specii de pești pot găsi aci condițiunile prielnice pentru satisfacerea lesnicioasă a nevoilor lor fiziologice și deci pentru a crește și a se înmulți cu ușurință.

Din toate acestea vedem dar că condițiunile generale de traiu din basinul Dunărei sunt incomparabil superioare celor din râuri, că o mulțime din pericolele, cari acolo amenință vieța organismelor și le împiedică să trăească, aici sunt înlăturate, și că chiar din contra o serie întreagă de avantaje se oferă speciilor ce trăesc în diferitele părți cari compun acest basin.

Să vedem dar cari sunt condițiunile speciale de traiu din fiecare din aceste părți cari compun basinul apelor Dunărei, ce avantaje și pericole prezintă ele pentru diferitele organisme și cum au deprins acestea și în special peștii să se folosească sau să se ferească de ele.

CAP. II.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE DIN DIFERITELE PĂRȚI CARE COMPUN BASINUL APELOR DUNĂREI DINTRE PORȚILE DE FIER ȘI DELTA.

A. Condițiunile de existență în albia Dunărei.

De sigur că din punctul de vedere biologic partea cea mai puțin interesantă, dintre toate părțile cari compun basinul Dunărei, este albia ei propriu zisă. Aici avem o adâncime mare, care ajunge până la 20 și chiar pe unele locuri până la 40 de m.; fundul este mobil, în cea mai mare parte de nisip sau nomol, rareori de o «clisă» neagră foarte consistentă și numai în puține locuri, pe foarte mici distanțe, pietros. Pe un asemenea fund numai foarte puține specii, adaptate în mod special, pot rezista, așa că fauna profundă e foarte redusă.

Apa curgătoare, în adevăr totdeauna proaspătă și bine oxigenată, este însă încărcată la unele epoce cu cantități foarte mari de aluviuni, cari constituiesc adevărate pericole pentru existența celor mai multe specii și mai cu seamă pentru organismele inferioare cari alcătuiesc Planktonul, și care deci nici el nu poate ajunge la o dezvoltare mare.

Inclinațiunea malurilor în general e mare, așa că și zona litorală — care din punctul de vedere al microfaunei e cea mai importantă — este cât se poate de redusă. Astfel fiind, atât pentru toate organismele cât și pentru pești, condițiunile de hrană și mai cu seamă cele de reproducere sunt relativ cât se poate de rele, căci pentru aceasta e nevoie de apă curată, căldură și liniște, cari aici lipsesc în mare parte.

Sunt însă epoce — toamna și iarna — când puterea curentului scade cu totul — până la 30 cm./sec. — și aluviunile aproape dispar; atunci de sigur dispar și pericolele cari amenințau viața multor specii; ba chiar apa proaspătă și bine oxigenată, adâncimea mare, etc. devin calități mari, din cari viețuitoarele și în special peștii pot trage profite însemnate pentru viața lor; aceasta o și fac atunci când cea mai mare parte din pești folosesc albia ca basîn de iernat.

Cu toate marile defecte însă, mediul în albie — după cum s'a arătat mai sus — nu este totuș peste tot locul atât de uniform pe cât se pare la prima vedere. Sunt unele porțiuni unde unul din maluri e mai puțin înclinat — la «intinsură», la «Renișuri», etc. — și zona litorală se mărește prin aceasta mult, crescând pe marginile ei stuf, papură, etc.; aici și apa e mai puțin adâncă și curentul e mai mic, așa că se poate încălzi mai bine de razele soarelui și deci o faună relativ bogată de crustacei și alte microorganisme se pot desvoltă în liniște. Sunt de asemenea în interiorul albiei o serie de brațe potmolite la gurile lor — brațe cu «apă moartă» — unde curentul de asemeni e foarte mic și nu funcționează decât numai când apele sunt ceva mai ridicate. Tot astfel e pe lângă malurile ostroavelor și pe bancuri, sau pe sub maluri între rădăcinile bărboase ale sălciilor; aici apa e de asemeni mai liniștită și microorganismele găsesc puțința de a se desvoltă.

Toate aceste părți — foarte mici în raport cu întregul basin însă totuș destul de mari — oferă condițiuni de existență destul de favorabile pentru hrană și reproducere, în anii când, din cauza apelor mici, peștii nu pot ajunge la terenurile inundabile și la bălți. Ele însă nu sunt folosite ca atare decât când e absolută nevoie, căci, pentru satisfacerea unor asemenea necesități fiziologice, peștii au în basinul cel mare al apelor Dunărei alte locuri cu mult mai prielnice.

Prin cantitatea enormă de apă dulce însă, albia este locul principal unde se adună în fiecare an peștii migratori anadromi din Marea Neagră, ca *Acipenserii* și *Clupeidele*, cari intră aci la epoce determinate, mai cu seamă pentru a se reproduce.

Din toate aceste vedem dar că albia Dunărei, redusă la propriile ei resurse, oferă peștilor locali condițiuni de hrană și de reproducere relativ puțin favorabile, pe cari ei le și folosesc în mod exclusiv, numai când sunt nevoiți de condițiunile exterioare. De asemenea în unele epoce ale anului viața organismelor este amenințată de unele pericole serioase, ca de ex. de cantitățile prea mari de aluviuni aduse în suspensie de ape. În schimb însă, sunt alte epoce — cari coincid cu epocile când peștele ibernează și încetează de a se mai hrăni — când condițiunile de viață în albie sunt extrem de favorabile, oferindu-le un basin cu apă adâncă, curată și bine oxigenată.

Intru cât privește peștii migratori anadromi, cari vin din mare la anumite epoce, și cele câteva specii de pești cari trăesc toată viața numai în albie fără a intră prin bălți, aceștia sunt adaptați în mod special la condițiunile de traiu de aici, atât pentru a evita pericolele cât și pentru a se folosi de celelalte calități ale mediului. Toate celelalte specii de pești însă, cari trăesc în basinul Dunărei, vin aici numai la

anumite epoce — când găsesc condițiunii favorabile de viață — iar tot restul anului îl petrec în celelalte părți ale basinului, unde găsesc mediul ce le convine pentru satisfacerea necesităților lor fiziologice de hrană, reproducere și conservare de sine.

B. Condițiunile de existență în bălți și pe terenurile inundate.

Fără îndoială că cel mai mare avantaj pe care-l oferă Dunărea organismelor ce trăesc în ea, sunt bălțile cu întinsele terenuri din zona sa inundabilă (Fig. 95), cari la râuri nu sunt decât foarte reduse.

În ele își găsesc peștii cele mai bune locuri de hrană și de reproducție precum și un refugiu în contra pericolelor din albie. Le vom examina dar și pe acestea, din toate punctele de vedere, spre a vedea cari anume sunt avantajele și cari pericolele ce le prezintă ele pentru viața organismelor, și totodată pentru a constata care este rolul și importanța lor în economia generală a producțiunii pescăriilor din această parte a basinului apelor Dunărei.

1. Bălțile și terenurile inundabile ca producătoare de hrană pentru pești.

În bălți fiind o apă cu totul liniștită — pe care inundațiile o primenesc regulat în fiecare an — avem condițiunile biologice cele mai ideale posibile pentru dezvoltarea unei foarte bogate microfaune și flore acvatică. Aici avem o adevărată pepinieră de tot felul de microorganisme ca: Infuzorii, Alge, Spongii, Viermi, Rotatorii, Briozoari, Crustacee, etc. precum și o bogată vegetațiune acvatică, care le servește ca adăpost și le favorizează dezvoltarea.

Apă lor, cu o adâncime tocmai potrivită pentru a putea fi cât mai bine încălzită și luminată de razele puternice ale soarelui, este încărcată de un foarte bogat Plankton; fundul lor acoperit cu o pătură de măr fin, care se înprospătează în fiecare an prin aluviunile nouă aduse de inundații, este cel mai prielnic mediu unde se dezvoltă și trăește o abundentă faună litorală, și mai cu seamă nenumăratele larve de insecte ca: Ephemere, Phryganide, Chironomidae, Culicidae, Palingenii, etc.

Tot asemenea și vegetațiunea, atât cea submersă (*Myriophyllum*, *Ceratophyllum*, etc.) și cea cu foi plutitoare (*Nymphaea*, *Nuphar*, *Trapa*, etc.) din părțile adânci ale bălților, cât și stufăria cu păpurișurile, rogozurile, etc. dela marginile lor, sunt pline de o bogată faună de Crustacei, Molusce, Viermi, etc. pe care o adăpostește (1).

(1) Vezi și Antipa, *Cercetările hidrologice în România. Program pentru studiul bălților Dunărei*, pag. 28—31.

Toate aceste mici viețuitoare acvatice, cari în bălțile Dunărei se dezvoltă într'o atât de mare abundență, sunt însă *cea mai bună hrană pentru anumiți pești*, și mai cu seamă pentru numeroasele specii din grupa Ciprinoizilor cari se hrănesc aproape exclusiv cu ele.

Iată dar un nou și foarte mare avantaj pe care-l oferă aceste ape — și care la râuri nu se găsește decât într'o măsură foarte mică — dând o largă posibilitate de viață pentru o nouă serie de specii de pești, cari cresc și se înmulțesc aci în toată voia. Astfel fiind numai din familia Ciprinoizilor — ai căror pui se hrănesc cu Plankton, iar adulții de preferință cu Crustacee și larve de insecte — avem în bălțile Dunărei 25 de specii.

Dar nu numai în bălți, trăește această atât de bogată microfaună și floră acvatică, care formează hrana principală a peștilor, ci și chiar pe *terenurile inundate*, acolo unde, în timpurile de secetă, pășunează vitele ierburile de uscat ce cresc pe ele. În adevăr pământul acestor terenuri este impregnat peste tot cu germenii acestor organisme acvatice, cari sunt astfel organizați — cam ca sămânța unor plante — încât pot rezista timp de mai mulți ani la uscăciune și la frig, fără ca puterea lor vitală să înceteze. Acești germenii, îndată ce apa se revarsă peste aceste terenuri, își aruncă haina de rezistență și se dezvoltă, crescând și înmulțindu-se, pentru a forma și aici în cel mai scurt timp o faună acvatică tot atât de bogată ca și cea din bălți (1). *Astfel dar, prin această minunată organizare a naturii, posibilitățile de viață în basinul apelor Dunărei cresc încă și mai mult, iar peștii găsesc aici puțința de a se înmulți și mai tare.*

* * *

Noi am văzut însă mai sus că bălțile Dunărei stau în legătură aproape permanentă cu albia ei și că deci fluviul împreună cu bălțile sale formează, din punct de vedere hidrografic, o unitate — un tot organic.

Această unitate se adevărește în totul și din punctul de vedere biologic, și ea este extrem de favorabilă îmbunătățirii condițiilor de existență atât din bălțile cât și din albia fluviului. În adevăr, întru cât privește chestiunea bogăției hranei naturale a peștilor, noi am văzut că în albia fluviului condițiunile sunt mult mai improprii pentru dezvoltarea acestor microrganisme; aici zona litorară este foarte îngustă și neconținut influențată de oscilațiile nivelului, fundul e foarte adânc, așa

(1) Vezi și: Antipa, *Biologie des Inundationsgebietes der unteren Donau*, etc. și Antipa, *Cercetările hidrobiologice în România*, pag. 23—26.

că razele soarelui nu pot să-l încălzească suficient și este plin de nisipuri și nomoluri mobile, apa e în neconținută mișcare și încărcată cu aluviuni, etc. Toate acestea fac că numai puține specii de organisme acvatice pot rezista la toate aceste pericole pentru a se putea desvoltă aici; de aceea *Potamoplanktonul* propriu zis este în genere cu mult mai sărac decât *Limnoplanktonul*, iar fauna litorală este și mai restrânsă încă, redusă numai la câteva specii anume adaptate la acest fel de viață cu pericolele lui inerente. Numai acolo unde se găesc și locuri mai liniștite, ca la *întinsuri* sau în *brațele moarte* unde curentul e mic și apa puțin adâncă, găesc mai multe specii puțină să trăească și să se înmulțească și în albia minoră a fluviului.

Cu toate aceste inconveniente noi găsim totuși și în albia Dunărei adeseori un Plankton destul de bogat plutind la suprafață; acesta însă este mai mult în dreptul gurii gârlelor, căci el este adus în cea mai mare parte de curent, de prin bălți.

Astfel dar bălțile sunt în același timp centrele de producțiune și de aprovizionare a albiei Dunărei cu hrană pentru pești, și mai cu seamă cu Plankton care servește la hrana puilor și a speciilor mici. Aceasta face dar cu puțință ca multe specii de pește de baltă să poată trăi un timp oarecare și în albia fluviului, atunci când ei, din anumite împrejurări, sunt nevoiți să părăsească locuința lor obicinuită.

2. Bălțile și terenurile inundate ca locuri de reproducere a peștilor Dunărei.

În afară de producțiunea hranei peștilor, bălțile, și mai cu seamă terenurile de curând inundate prin revărsarea apelor, mai îndeplinesc încă un rol foarte important în economia naturală a viețuitoarelor din basinul Dunărei și anume: *ele sunt locurile unde cele mai multe specii de pești se reproduc.*

În adevăr, aceste terenuri inundate îndeplinesc toate condițiunile pentru a fi cele mai perfecte locuri de reproducere a Ciprinoizilor; ele sunt atât de bune încât chiar piscicultorul modern, care face cultură intensivă de crap și alte ciprinide în eleșteele sale, nu face altceva cu bazinele sale de reproducere decât să imite în totul ceea ce se petrece în mod natural pe terenul inundabil al Dunărei. După cum piscicultorul alege ca basin de reproducere un loc uscat pe care se găesc tot felul de buruieni și pe care el îl acopere cu apă numai cu vreo câteva zile înainte de a-și pune întrînsul reproducătorii, tot așa și la Dunăre, peștii își aleg singuri ca locuri de reproducere porțiuni de terenuri de curând inundate, pe cari se găesc resturi de plante —

pentru ca să aibă unde-și întinde ouăle — și acoperite numai cu apă puțină și liniștită, pentru ca să poată fi bine încălzită de soare și clo-cirea ouălor să se facă într'un timp cât mai scurt. Ei preferă locurile de curând inundate, deoarece, viața acvatică neavând încă timp să se desvolte pe ele în toată intensitatea ei, toate acele animale răpitoare ca insectele acvatice (*Hydrophylus*, *Dytiscus*, etc.), Tritoni, Broaște, Pești răpitori, etc., cari sunt periculoase pentru pui, lipsesc; în schimb însă se desvoltă în scurt timp infuzoriile și animalele planktonice, cari sunt cea mai bună hrană a puilor și grație căreia ei cresc atât de repede încât ajung în stare să se lupte pentru viață și să se apere singuri contra dușmanilor.

* * *

Ceeace mărește însă și mai mult valoarea acestor minunate locuri de reproducere pentru pescăria din întregul basin al apelor Dunărei este că tocmai *epoca revărsării apelor fluviului coincide cu epoca de reproducție a celor mai multe specii de pește din Dunăre*. Aceasta dă dar posibilitatea peștilor din Dunăre să ajungă și ei la timp și să se folosească de aceste locuri, asigurându-și astfel înmulțirea lor cât mai tare și viața urmașilor lor.

Se vede dar ce imense avantagii sunt aceste condițiuni naturale atât de prielnice și această perfectă armonie între regimul natural al fluviului și cerințele biologice ale viețuitoarelor din apele sale, care le dă putința să se înmulțească și să se desvolte cu o putere aproape necunoscută la alte ape din Europa. Se mai vede însă cum în adevăr, și din acest punct de vedere, bălțile și terenurile inundabile formează împreună cu albia fluviului un tot organic, ele nefiind decât organele unui aceluiaș corp, având a îndeplini funcțiuni diferite în vederea unui scop comun superior.

Această însemnătate a bălților și terenurilor inundabile ca locuri de reproducere se pune și mai bine în evidență dacă observăm ceea ce se petrece în anii de secetă, când apele Dunărei nu se revarsă, sau acolo unde prin lucrări de indiguire s'a separat în mod artificial balta de albia fluviului.

În adevăr, noi știm că în anii când creșterile de primăvară rămân mici și apele nu se revarsă în bălți, producțiunea pescăriilor rămâne foarte mică; și dacă aceasta se repetă mai mulți ani consecutivi, peștele rărește atât de mult încât pentru pescărie este un adevărat dezastru.

Din observațiune noi știm că, dacă într'un an în epoca de reproducere apele nu au crescut încă suficient, deși temperatura apei ajunge la optimum necesar pentru bătaia peștelui, totuș peștii — și în special

crapul — stau în cârduri prin apropierea gurii gârlelor dela Dunăre fără a-și lepăda icrele; ei aşteaptă astfel mai mult timp — adeseori chiar până prin Iulie — până vin apele mari din sus și abia atunci pleacă la bătaie. Numai când revărsările întârzie cu totul sau nu mai vin de loc, numai atunci peștii din Dunăre încep a-și căuta locuri de reproducție în albie, pe la întinsuri, printre rogozurile dela malurile joase, prin brațele moarte sau pe la coada ostroavelor. În acești ani însă găsim și toamna târziu foarte mulți pești cu icre nelepădate, în stare de degenerescență grasă, căci instinctul de conservare îi oprește să lepede icrele în locuri neprielnice și unde urmașii lor sunt expuși la tot felul de pericole și dușmani.

* * *

3. Influența revărsărilor asupra condițiunilor biologice din baltă.

Răvărsările periodice ale Dunărei, pe lângă că asigură peștilor cele mai bune locuri de reproducție și le înlesnește ajungerea la ele, pe lângă că le creează întinse suprafețe de basinuri unde găsesc cea mai bogată hrană atât pentru ei cât și pentru puii lor, apoi ele mai au încă un rol foarte important de îndeplinit, fără de care dezvoltarea unei vieți atât de intense în aceste ape nu ar fi posibilă: *ele spală baltă în fiecare primăvară asanând condițiunile biologice dintr'însa.*

Este știut că treptat cu scăderea nivelului Dunărei, apele din luncă se retrag încetul cu încetul în basinurile mai adânci — adică în bălțile mari permanente — de unde apoi se scurg prin gârle în albia principală. Treptat cu retragerea apelor, urmând instinctului de conservare, se retrag și peștii de pe câmpia inundată, până ajung în bălțile mari permanente și apoi în Dunăre. Parte din ei — anumite specii mai rezistente — ademeniți de hrana bogată, rămân și prin jepșele și ghiolurile mai puțin adânci, a căror suprafață în timpul secetelor mari de toamnă se reduce foarte mult prin evaporație; organismele acvatice mici însă — animale și vegetale — rămân pe câmpia uscată, expuse la o moarte sigură prin lipsa mediului respirator și prin uscarea corpului lor cauzată de arșița soarelui. Este totuș un fenomen natural care se repetă în fiecare an și prin care natura s'a îngrijit ca, dacă indivizii dispar, specia să fie conservată.

Intr'o lucrare a mea (1) am arătat toate acele curioase feluri de adaptațiuni ale organismelor de pe terenul inundabil în vederea acestui scop.

(1) Antipa, *Biologie des Donaudeltas und des Ueberschwemmungsgebietes der Unteren Donau*. Jena 1911, pag. 23—26, și:

Antipa, *Cercetările hidrobiologice în România*, Academia Română.

În linii generale: unele plante de apă sunt dimorfe, așa că, din aceeași rădăcină din care crește planta acvatică — ale cărei frunze și trupină acum putrezesc pe câmpie — se dezvoltă acum o altă formă care poate trăi pe uscat (*Potamogeton lucens*); la alte plante rădăcinile și rizomele așteaptă în stare latentă până la o nouă inundație. Animalele în mare parte trec în diferite stări de rezistență, sau fac un fel de ouă speciale zise «ouă de rezistență», embrioni, etc., îmbrăcați cu cisturi, putând suporta astfel frigul și uscăciunea pentru a sta până la o nouă inundație în stare latentă ș. a. m. d.

Peștii cari am văzut că rămân prin jupșe — caracuda, linul și țiparii — se îngroapă în nomol și pot rezista acolo până la inundația de toamnă, chiar dacă balta seacă cu totul și nomolul se usucă pe deasupra, devenind atât de vârtos că se poate trece cu carul peste el. (Fig. 97 și Tab. I). Și tot felul de asemenea mijloace a găsit natura pentru a asigura perpetuarea speciei în acest mediu, în care condițiunile de viață se schimbă în mod radical de două ori pe fiecare an.

Dacă însă perpetuarea speciei este asigurată, nu este mai puțin adevărat că după retragerea apelor terenul inundabil este plin de cadavrele tuturor acestor organisme animale și vegetale, cari intră în descompunere.

Chiar și în bălțile permanente, pe de o parte, în timpul secetei nivelul apei scade foarte mult și vegetațiunea acvatică de pe la marginile lor rămânând pe uscat, intră în descompunere, iar pe de altă parte, în părțile adânci plantele acvatice, isprăvindu-și ciclul lor anual, cad toamna la fund unde încep de asemenea să putrezească.

Toată această enormă cantitate de materii organice intrată în descompunere produce tot felul de gazuri infecte și de acizi, humine, etc., cari infectează apa, îi consumă oxigenul și o face mai puțin proprie pentru viața organismelor, așa că primăvara după desgheț balta are un miros caracteristic displăcut. Dacă o asemenea stare s'ar prelungi sau s'ar permanentiza, de sigur că în bălțile Dunărei nu ar mai putea să

Fig. 97. Bucăți de nomol conținând țipari vii, scoși din pământul uscat de pe fundul unei bălți secate (Balta Zagna de lângă Brăila).

trăească și să se înmulțească atâtea specii de organisme, și nici toate speciile de pești cari se găsesc de obicei în ele; atunci le-am vedea pline cu alte organisme speciale de apă stagnantă, cari sunt adaptate la traiul într'un astfel de mediu, adică cu o faună și floră de mlaștină în care dintre pești nu pot rezista decât caracuda, linul, știuca, țiparul și câteva din speciile mici cari nu au nici o valoare alimentară.

Aici intervine dar rolul cel important al revărsărilor de primăvară, cari supun întreaga baltă cu terenurile inundabile la o spălătură radicală. Cât de necesară e o asemenea asanare se poate vedea din spuma pe care inundația o scoate la suprafața apei («duhoarea bălții» cum îi zic pescarii) și din *Plavia* sau *Plaghia* — adică tot felul de stof și de resturi vegetale semiputrede, amestecate cu cadavre de animale și alte materii organice în putrefacțiune — pe care o ridică deasupra apei spre a se scurge cu curentul în Dunăre.

Mai bine se poate însă vedea necesitatea acestei spălări în anii de secetă, când creșterile de primăvară sunt mici și apa nu se revărsă suficient în bălți, sau la bălțile unde apa proaspătă nu poate străbate în ele din cauza potmolirii gârlilor lor de alimentare.

Dacă o asemenea stare durează mai mulți ani, pescăria din aceste bălți decade cu totul și bălțile rămân populate numai cu pești degenerați; *întreaga faună și floră capătă atunci un caracter de mlaștină.*

Exemple pentru aceasta avem prea numeroase; nu avem decât să cercetăm starea în care ajunsese producția pescăriilor din țară în cei 3 ani consecutivi de secetă pe cari i-am avut la Dunăre în 1903, 1904 și 1905, sau starea în care ajunsese pescăriile lacurilor Razim, Dranov, Babadag, etc., din cauza potmolirii gârlilor lor de alimentare. Și tot astfel putem vedea și astăzi la multe bălți din Delta — ca d. ex. la cele din regiunea gârlilor Șontea și Lopatna — unde, din cauza lipsei de alimentare, producția a scăzut foarte mult (1), etc.

Cel mai bine însă se pune în evidență absoluta necesitate a inundațiilor pentru întreținerea unor condițiuni biologice normale, și deci și pentru menținerea producției pescăriilor din bălți, dacă cercetăm ce s'a întâmplat cu o serie de bălți cari au fost izolate în mod artificial de Dunăre prin indiguiri și cari deci nu mai au putința să fie alimentate cu apă proaspătă. Astfel este *mlaștina cea mare dela Megidia*, care în trecut eră o baltă mare, alimentată de Dunăre printr'o gârlă ce pornia dela Cernavodă. Când s'a construit vechea linie Cernavodă-Constanța, această baltă a fost izolată, astupându-se gârta prin digul dela Cerna-

(1) Vezi Antipa, *Câteva probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunării*, Academiei Române, 1914, pag. 51.

vodă; astăzi ea are în totul caracterul și aspectul unei mlaștine, apa ei este lipsită de oxigen și încărcată cu tot felul de gaze vătămătoare, fauna și flora ei constă numai din tipurile caracteristice mlaștinilor, iar ca pești nu se mai găsește decât caracudă degenerată pitică; e o mlaștină atât de tipică încât cei mai mulți oameni nici nu-și mai aduc aminte că aici a fost odinioară o baltă foarte productivă.

Tot astfel este *baltă Guleamu* și *gârla Buldu* de pe moșia Spanțov din Jud. Ilfov, unde lunca Dunărei a fost indiguită de acum 7 ani, cuprinzând în interiorul digurilor și aceste două ape, cari deci au fost astfel cu totul izolate de Dunăre. Aceste ape, deși sunt adânci și au apă multă, și-au pierdut în scurt timp caracterul de baltă și au luat cu totul aparența unor mlaștini; și aici peștele degenerează și câștigă teren fauna și flora de apă stagnantă.

Acestea ne arată deci în deajuns marea importanță a revărsărilor Dunărei pentru asanarea condițiilor biologice și mântinerea puterii de producțiune a bălții, și tot odată ne mai arată încă ca și din acest punct de vedere bălțile cu albia Dunărei formează la un loc un întreg, nefiind decât organele unui aceluiaș corp, cari au a îndeplini numai funcțiuni diferite în vederea unui scop superior comun.

* * *

Fiindcă vorbim aici de asanarea regiunii inundabile a Dunărei, nu mă pot abține să deschid o paranteză pentru a trage, din cele arătate mai sus, câteva concluziuni referitoare la o chestiune foarte importantă pentru economia noastră națională: chestiunea atât de delicată a secării bălților Dunărei. În lucrarea mea despre regiunea inundabile a Dunărei și într-o altă publicație recentă (1), am tratat deja pe larg, din toate punctele de vedere, chestiunea ameliorației zonei inundabile a Dunărei în toată întregimea ei. În acea lucrare am arătat că bălțile mari permanente ale Dunărei nu pot și nu trebuie să fie secate și transformate în terenuri agricole, ci trebuie să fie amenajate în mod special și conservate ca bălți, spre a li pune în valoare prin piscicultură.

La alcătuirea proiectelor de ameliorare a regiunii inundabile a Dunărei ce s'au făcut până acum, se pare însă că nu acestea au fost ideile conducătoare și s'a propus indiguirea mai multor regiuni în cari se află bălți mari permanente. Profit dar de ocazie să mai atrag încă odată atențiunea că prin acele lucrări costisitoare, întru cât privește

(1) Antipa, 3 *Memorii privitoare la ameliorarea terenurilor inundabile ale Dunărei*, prezentate celui Minsteru al Domeniilor, București 1913.

bălțile, în loc să se sporească valoarea avutului nostru național, el se va distruge; toate acele bălți mari permanente, cari astăzi dau venituri însemnate din pescuire și cari prin amenajări speciale ar putea fi făcute încă mult mai productive, de îndată ce vor fi separate de Dunăre prin diguri, fără a mai putea fi astfel alimentate prin revărsările ei periodice cu apă proaspătă, vor fi transformate în mlaștine infecte și neproductive; ele vor deveni pepiniere de broaște și țânțari, cum am văzut că au ajuns astăzi balta dela Cernavoda și cele două bălți de pe moșia Spantov.

Bălțile mari ale Dunărei, având fundul permeabil și la un nivel mai jos decât nivelul apelor mijlocii ale fluviului, nu vor putea fi niciodată secate complet; aceasta fiind că, chiar pompând apa lor afară, pe de o parte, la fiecare creștere a nivelului Dunărei va izvorî altă apă din infiltrațiuni, iar pe de altă parte fiind că pânză de apă subterană care vine din Carpați va aduce în ele neconținut apă nouă. În loc de asanare dar, aceste lucrări costisitoare ne vor crea o serie de nouă centre de infecțiune, periculoase pentru sănătatea publică și dezaastroase atât pentru proprietarii lor cât și pentru economia națională.

Nici chiar acele din terenurile inundabile propriu zise cari sunt ceva mai joase nu vor putea fi transformate în terenuri bune agricole, numai prin simplă apărare cu diguri; pe de o parte ele fiind permeabile, apa — cu toată indiguirea — va ieși la suprafață prin infiltrațiuni ca în vasele comunicante, sau cel puțin se va urca la înălțimi atât de aproape de suprafața încât cultura cerealelor nu va putea reuși; pe de altă parte apa încărcată cu aluviuni, cari erau cele mai bune îngrășăminte naturale, ne mai întinzându-se acum pe aceste terenuri spre a le fertiliza, puterea lor de producție va scădea încă și mai tare, cum a scăzut la terenurile ce s'au indiguit în acest fel, pe malurile altor râuri din alte țeri.

Pentru terenurile inundabile singurul mijloc de a le pune serios în valoare, fără a avea toate aceste inconveniente, este sistemul rotativ cu culturi alternante de agricultură și piscicultură, pe care l-am recomandat pentru Dunăre și care — după cum mi s'a comunicat în mod oficial — a fost adoptat și recomandat în unanimitate de Facultatea Agricolă dela Universitatea din Urbana pentru regularea zonei inundabile a râului Illinois din Statele Unite.

4. Bălțile ca loc de refugiu al peștilor din albie în timpul turburării apelor Dunărei.

Din descrierea hidrografică s'a văzut că apele Dunărei aduc la viituri o cantitate enormă de materii solide — minerale și organice — în suspensiune. De obicei cu cât debitul și repegiunea curentului e mai mare, cu atât și cantitatea de aluviuni e mai mare. Am văzut mai sus, că sunt

epoce când materiile în suspensiune ajung până la peste 3.25 kgr. pe m.c. de apă, ceea ce de sigur este enorm. Într'o apă atât de încărcată — deși de altfel proaspătă și bine oxigenată — e de sigur greu pentru multe specii de viețuitoare să poată rezista mult timp; mai cu seamă pentru o mare parte din speciile de pești, cărora nomolul din apă, când e în proporții prea mari, le umple branchiile și le împiedică respirațiunea. Pe de altă parte turbureala apei împiedică pe peștii răpitori să-și vadă prada, astfel că ei nu mai pot să-și vâneze cu ușurință hrana necesară; este de ex. știut că chiar într'o baltă — unde de obicei hrana e mult mai bogată decât în Dunăre — dacă sunt prea mulți crapii cari scormonesc fundul și turbură apa, șalaul fuge; de aceea șalaul, care e un pește răpitor, preferă în general apele mai adânci, cu fundul nisipos și cu apă puțin sălcie (lagune, zătoane), unde turbureala nu se produce cu ușurință, așa că el să poată să-și ochescă cu ușurință prada pentru a se repezi asupra ei.

Tot astfel este știut că cea mai mare parte din speciile de pești cari trăesc în basinul Dunărei, lipsesc icrele lor fecundate pe diferite plante acvatice. Pentru ca ele să se poată desvoltă, au nevoie de căldură și de o apă proaspătă și bine oxigenată. Aluviunile depunându-se însă pe hoabele de icre cleioase, formează pe suprafața lor o pătură fină de nomol izolatoare, care împiedică desvoltarea lor normală, astfel că ele constituiesc aci un adevărat pericol, nu numai pentru siguranța vieții indivizilor ci și pentru perpetuarea speciei.

Toate acestea fac dar, ca cele mai multe specii de pești să fie nevoite a-și căuta refugii cu apă mai limpede în epocele când apele Dunărei vin prea turburi. De sigur și în albia Dunărei se găsesc asemenea locuri, însă ele sunt cu totul restrânse. În general apa cea mai turbure este pe matcă (Talweg), unde curentul fiind mai tare are puterea necesară de a ridica și ține în suspensiune particulele de nomol mai mari și mai grele; spre maluri, viteza fiind mai mică, și mai cu seamă la întinsuri, în stuful din coada ostroavelor, în brațele moarte, etc., apa devine ceva mai limpede.

Totuş aceste refugii din albie sunt prea mici pentru a cuprinde toate cârduurile de pești din Dunăre, iar în timpul viiturilor mari apa nici în ele nu e destul de curată, așa că peștii, — dacă nu ar avea o altă scăpare — ar fi cu siguranță expuși la pieire; consecința fiecărei viituri de apă turbure ar fi dar o mare mortalitate a peștelui. *Refugiul adevărat, dar, nu poate fi decât în bălți, unde apa este limpede.*

În adevăr, îndată ce vin apele mari — chiar dacă aceasta este cu mult înaintea epocii de reproducere, sau chiar numai în timpul unor ploii mari torențiale de vară — peștele din Dunăre se precipită în câr-

duri mari la gârle pentru a se refugia în bălți. Aceasta se știe atât de bine de pescari, încât la gardurile dela gura gârlelor ei, îndată ce văd că vin ploile, fac anume «limbi din spre Dunăre spre baltă» pentru a prinde peștele ce intră.

Și din acest punct de vedere dar bălțile au un rol important de îndeplinit, pentru a împiedică în anumite momente mortalitatea și a conserva peștele din Dunăre.

5. Influența aluviunilor asupra condițiunilor biologice din bălți.

Pe când în albia Dunărei efectul imediat al aluviunilor, aduse în suspensiune de viiturile apei, este că silesc numai în mod mecanic peștii la anumite epoce să intre în bălți, pe terenul inundabil și în bălți influența lor din punctul de vedere biologic este cu mult mai importantă, căci contribuiesc în mod considerabil la îmbunătățirea condițiunilor de traiu și deci la o producțiune mai mare a pescăriei. În adevăr noi știm că apa Dunărei aduce o serie de materii minerale și organice în suspensiune precum și diferite substanțe în soluțiune. Parte din materiile minerale cari sunt mai grele se depun în baltă, imediat la gura gârlei, formând aci un banc, care, dacă iea proporțiuni prea mari, potmolește încetul cu încetul bălțile; este firește un rău care trebuie evitat cât se poate și, prin lucrări speciale, redus la un minimum, în interesul conservării bălților. Aluviunile fine de tot însă, cari sunt compuse mai cu seamă din detritusuri organice, rămân încă mult timp în suspensiune și sunt distribuite aproape uniform pe toată suprafața bălții și a terenului inundat. Parte din ele servesc direct ca hrană la diferite organisme inferioare, iar parte cad încetul cu încetul, acoperind fundul cu o pătură fină de nomol. Tocmai această pătură fină de nomol constituie cele mai bune îngrășăminte, cari dau fundului nouă puteri de producție; și e știut că factorul principal care condiționează puterea de producție în materie organică a unei bălți este fundul ei, mărimea producției fiind direct proporțională cu suprafața bălții.

Pe de altă parte mai știm că microfitele cari plutesc în apă, ca algele mici, etc.—și cari constituiesc hrana primitivă a tuturor celorlalte organisme acvatice—se hrănesc, transformând în materii organice prin intermediul chlorophilului și sub influența razelor soarelui, diferite materii anorganice — ca săruri, etc., — aflate în soluțiune în apă. De aceea un slab curent de apă proaspătă de fluviu, trecând prin baltă, este în totdeauna foarte favorabil desvoltării microfitelor, și deci întregii vieți organice de acolo; aceasta atât din cauza cantității mai mari de săruri

pe cari le aduce în soluțiune cât și din cauză că favorizează totodată și solvirea altor săruri nouă de pe fundul apei. Profesorul Schiemenz, dela Universitatea din Berlin și Directorul Stațiunii de Biologia pescăriei dela Mùgelsee, a dovedit această influență favorabilă a curentului și în mod experimental.

Din toate acestea vedem dar că în adevăr aluviunile — dacă nu sunt în cantități prea mari — și curentul ce le aduce au, pentru desvoltarea vieții organice și deci și pentru pescăria din baltă, o influență foarte favorabilă, contribuind în mod foarte puternic la sporirea ei.

C. Migrațiunile peștilor locali din Dunăre și cauzele fizice și biologice cari le determină.

Examinând în cele precedente, cu deamănuntul, condițiunile naturale de traiu din diferitele părți cari compun albia mare a Dunărei noastre cu lunca ei, am putut constata că fiecare din aceste părți prezintă la diferite epoci câte o serie de avantaje și de pericole pentru peștii cari trăesc în ele. Pentru a putea profita de aceste avantaje, sau a se feri de aceste pericole, peștii sunt nevoiți a face o serie de *migrațiuni* mai scurte sau mai lungi, cari se repetă periodic, la epoce mai mult sau mai puțin fixe, determinate pe de o parte de cerințele lor organice (hrană, reproducție, instinct de conservare), iar pe de altă parte de regimul natural al apelor fluviului și de totalitatea condițiunilor fizice ale mediului.

Primele feluri de migrațiuni sunt acelea pe cari le întreprind la începutul primăverii unele specii de pești din bălți, pentru a căuta un mediu respirator mai priincios în Dunăre.

Noi am văzut că toamna toate plantele acuatice de baltă, cari au un ciclu de vegetațiune anual, cad la fundul bălților și intră în descompunere: acest proces de ardere consumă o mare parte din oxigenul din apă, care e cu atât mai limitat cu cât nivelul bălților în această epocă e foarte scăzut. Suprafața bălților acoperindu-se iarna cu ghiață, posibilitatea de oxigenare a apei devine și mai mică. La desprimăvărare dar, când începe a crește nivelul Dunărei — și mai cu seamă în timpul creșterilor și revărsărilor provocate de zăpoare — apa intrând prin bălți, unele specii de pești — de ex. crapul, somnul, șalăul, avatul, etc. — cari au nevoie de mai mult oxigen, ademeniți de apa proaspătă, pornesc contra curentului pentru a ieși prin gârle la Dunăre. În baltă nu mai rămân decât speciile tipice de pește de baltă ca: știucă, lin, caracudă, biban, etc. Pescarii cunosc foarte bine aceasta, știind că de acum trebuie să înceteze pescuitul mare al bălților, deoarece «a intrat apa în bălți și a fugit peștele la Dunăre».

În această epocă, apa din Dunăre fiind relativ limpede, albia devine rezervorul cel mare unde se concentrează tot peștele, atât cel scăpat acuma din bălți cât și cel care a venit de cu toamnă și a iernat, stând în letargie, în cârduri prin gropile de pe fundul Dunărei. Pescarii, adânci cunoscători ai acestor obiceiuri din viața peștilor, știu că acum trebuie să înceapă pescuitul mare la Dunăre. «S'a arătat crap frumos la Dunăre», «a ieșit somnul dela iernat», «a ieșit albitură multă la gura Filipoilui», etc., etc., acestea sunt frazele cari mereu se repetă între ei în acest timp.

Și în adevăr nu bine au plecat ultimii sloi de pe Dunăre și imediat în urma lor o întreagă flotă de câteva sute de dube de pescari români o pornesc cu *Oriele* din Turtucaia, lăsându-se cu curentul la vale până la Sulina. (Tab. XXI). E o minunată priveliște, pentru cine navigă în acest timp pe Dunăre, de a vedea acest mare convoiu de bărci ale voinicilor noștri Turtucaeni, pe cari nici frigul și umezeala și nici viscoalele din zilele babelor nu-i oprește să reînceapă în fiecare an această muncă atât de grea și de periculoasă. Pescarii turci ies și ei cu *Lăptașele* lor (Fig. 214-217), cari merg până la fundul Dunărei, scoțând peștele care de abia se trezește dela iernat, Românii și Rușii trag cu *Tifanele* pe la întinsuri (Tab. XXII), alții umblă cu Tărăbufurile pe sub maluri și sperie peștii cu «Stiulbucurile» din ascunzătorile lor de iarnă de sub rădăcinile sălcilor, etc., etc. O întreagă activitate pescărească se dezvoltă dar de odată pe Dunăre, în locul celei din baltă care acuma a încetat cu totul.

Această activitate însă este numai pentru scurt timp, căci peștele nu rămâne multă vreme pe loc; el sau este gonit de aici prin turbureala apei, care începe să vie tot mai tare din afluenții Dunărei, sau, dacă aceasta întârzie, el trebuie să urmeze necesităților sale organice de hrană și reproducere, pe cari are a și le satisface în alte locuri și deci pleacă de acolo.

Al doilea fel de migrațiuni dar sunt: *Migrațiunile de primăvară ale peștelui din albia Dunărei în bălți, provocate de apele crescute ale Dunărei, prea încărcată cu aluviuni.*

Bălțile fiind acum umplute cu apă proaspătă suficientă, și ea devenind limpede, îndată ce intră peștii în aceste basinuri liniștite, ei găsesc acum aci din nou condițiuni prielnice de traiu. Apa din bălți încălzindu-se în timpul zilei mai ușor de razele solare decât cea din Dunăre, viața începe a reinvia mai curând în ele și peștii, cari au stat toată iarna fără să mănânce din cauza frigului, încep acum a se hrăni pentru a-și înlocui puterile pierdute.

Peștii intrați în bălțile mari permanente stau aici până ce apele s'au revărsat bine pe terenul inundabil, și apoi fiecare specie, îndată ce apele ajung la temperatura optimă care le convine lor mai bine pentru bătaie și lepădarea icrelor, pleacă în călduri spre locurile de reproducere de pe terenul inundabil de curând acoperit cu apă.

Al treilea fel de migrațiuni sunt dar *migrațiunile din bălțile adânci la locurile de reproducție*.

Știuca începe bătaia cea dintâiu, încă înainte ca gheața să se fi topit cu totul, apoi vine avatul, șalăul, somnul, etc., și în fine crapul.

După ce s'a terminat bătaia fiecărei specii, peștii adulți pleacă dela locurile de reproducție spre lunca inundată și prin bălți la locurile cari le convin mai bine pentru hrana lor. Felul de hrană variind, nu numai după specie ci și după etăți, ei se împart în călduri și se împrăștie fiecare acolo unde hrana ce le convine e mai bogată și unde sunt mai feriți de dușmani.

Peștii cei mici, cari se hrănesc cu Plankton, caută apa limpede dela supra-

Fig. 97. Gard de nuele de alun («Pleter») așezat pe maluri, pentru a închide peștele în bălți și a-l împiedica să fugă când începe scăderea apelor.

față, unde organismele mici plutitoare sunt abundente, crapul mare acormonește la rădăcinile de Pașă (*Potamogeton lucens*) sau în nomol după larvele de *Chironomide* și alte diptere, etc.

De îndată însă ce apele încep a scădea mai repede, ajungând sub un anumit nivel, ca și cum un semnal ar fi dat și adulții dela diferi-

tele specii se grupează în cârduri, — de obicei chiar cei de aceeași vârstă se adună la un loc — și pornesc să iasă afară la Dunăre. Ei încearcă mai întâiu să iasă peste maluri, — unde de obicei găsește balta închisă cu garduri de către pescari (Fig. 97), — și apoi pornesc în grupe mari și dau să iasă prin gârla principală de scurgere a fiecărei bălți. Cârdurile sunt atât de mari, încât, când vin la garduri, amenință să le dea jos, și adeseori ies sate întregi de pescari cu furcile și ghionderele, făcând sgomote cu clopote, etc., ca să-i alunge înapoi. Peștele este însă îndărătnic și dă mereu înainte; crapul sare adeseori peste garduri de câte 2 și 3 m. înălțime — se fac prinzători anume pentru cei ce sar, numite *Leagăne* sau *Săltătoare* —, alții scormonesc ca

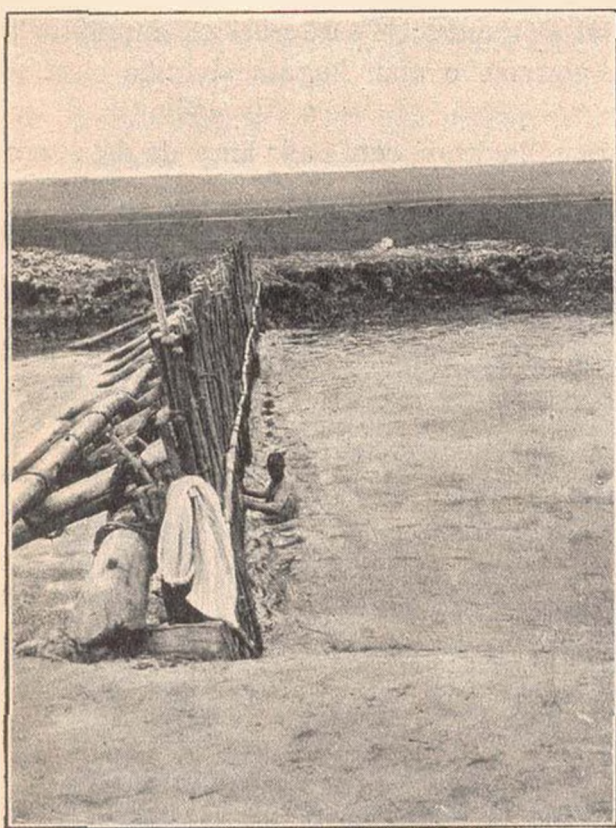

Fig. 98. Gardagiul se dă la fund la gardul sterp dela gârla Otinei spre a controla piatra dela baza gardului.

lui din bălți în Dunăre, în timpul retragerii inundațiilor.

În timpul scăderii apelor, după cum s'a văzut, peștii adulți plecând în cârduri dela locurile lor de hrană de pe terenurile de inundație, puii — de diferite vârste și ei — continuă a rămâne să se hrănească

porcii cu râtul pământul de sub gard pentru a-și face loc să fugă, așa că deși se pun în adins pietre la baza gardului ca să împiedece aceasta, totuș gardagiul trebuie să se dea la fund de câte 7—8 ori pe zi ca să vadă dacă nu a mișcat și piatra din loc (Fig. 98).

Cârdurile de pești ce vor să iasă sunt atât de mari, încât am văzut odată singur cum în timp de 3 ore s'au prins la leasă peste 30.000 kgr. de ciorocrap, aproape tot de aceeași dimensiuni.

Cel dintâiu care vrea să fugă este avatul, apoi vine somnul mare, în urmă crapul ș. a. m. d.

Al patrulea fel de migrațiuni sunt dar: *Migrațiunile de vară ale peștelui*

în bălți. Ei profită aci de hrana naturală, pe care o găsesse în mare abundentă într'o apă puțin adâncă și bine încălzită de razele solare; pentru a se hrăni și a crește cât mai repede, căci de îndată ce se lasă frigul, peștele începe a mânca tot mai puțin până încetează apoi cu totul.

Creșterea puiilor în bălțile Dunărei este foarte repede — calitate foarte apreciată în piscicultura din eleștee, numită de piscicultorii germani «*Schnellwüchsigkeit*»; — un puiu de crap d. ex. ajunge până în toamnă *Crăpcean*, cam de 12 cm. lungime, în toamna anului al doilea el ajunge *Ciortănică*, cam de 28—30 cm. ($\frac{1}{2}$ de kgr.), iar la finea anului al treilea se face *Ciortan*, de 1 $\frac{1}{2}$ kgr. greutate, când ajunge și la maturitatea sexuală.

Căta vreme în baltă apa este încă mare, cărdurile de pești își caută hrana prin diferitele grupări de vegetațiune ale bălții, cari le oferă o hrană mai abundentă și adăposturi ferite de dușmani. Unii se grămădesc în întinsele livezi de Pașă (*Potamogeton*), alții în diferitele grupări de alte plante submerse — *Myriophyllum*, *Ceratophyllum*, *Utricularia*, etc. — iar o mare parte din ei se bagă în stuful dela poalele bălților—intră în *Cukure*—.

Toamna apoi, când apa din bălți scade cu totul, ei se concentrează din ce în ce mai mult în basinul restrâns al bălții. Pescarii, cari cunosc obiceiurile peștilor, profită de acest timp pentru a începe pescuirea mare a bălților cu năvoadele, putând prinde cu o muncă relativ mult mai mică cantități mari de pești; aceasta este epoca strângerii recoltei pentru bălți, adică epoca «pescuitului mare».

Cu cât însă vremea înaintează și apa începe a se răci, cu atâta peștii formând cărduri se retrag tot mai la adânc; dacă balta are adâncimi destul de mari în cari ei pot găsi locuri sigure de iernat—fără a fi expuși pericolelor provenite din înghețarea bălții până la fund sau de a se asfixia din lipsă de aer suficient—ei continuă a rămâne aci; dacă însă este o baltă mai puțin adâncă, atunci ei pornesc cu toții în cărduri pentru a-și găsi locurile de iernare în albia adâncă a Dunărei. Acum dar, toamna târziu, Dunărea se umple iarăș de pește și pescarii turtucăeni, cunoscători ai acestui fapt, o pornesc iarăș cu oriele într'un lung convoiu la vale până la Sulina, de unde se întorc abia odată cu închiderea navigației. Acesta este dar al cincilea fel de migrațiune al peștilor: *Migrațiunile dela baltă la Dunăre, pentru găsirea locurilor de iernare.*

Din toate acestea vedem dar :

1. Că peștii din basinul Dunărei întreprind în fiecare an, la anumite epoce, o serie de migrațiuni dinspre albie spre baltă sau spre terenurile inundate, sau dela aceste înapoi spre albie.

2. Că aceste migrațiuni sunt determinate pe de o parte de nevoile fiziologice ale peștilor — de hrană, reproducție, conservare individuală —, iar pe de alta de variațiunea condițiilor fizice și biologice ale mediului în diferitele porțiuni cari compun basinul apelor Dunărei.

3. Că grație acestor migrațiuni, peștii sunt în stare să-și satisfacă în condițiunile cele mai bune nevoile lor fiziologice și tot odată să utilizeze în modul cel mai rațional calitățile fiecăreia din părțile cari compun mediul de traiu.

D. Raporturile dintre diferitele specii de pești din apele Dunărei și rolul peștilor răpitori.

În cele precedente am stabilit pe de o parte cari sunt calitățile și defectele fiecăreia din părțile cari compun mediul de traiu în basinul apelor Dunărei, iar pe de altă parte care este influența pe care fiecare din aceste părți o exercită asupra biologiei peștilor cari trăesc aici și migrațiunile pe cari ei sunt nevoiți a le face din aceste cauze; ne mai rămâne să arătăm acuma cari sunt raporturile dintre diferitele specii de pești cari trăesc în aceste ape și influența ce o exercită unele asupra altora.

În apele Dunărei de jos trăesc 57 de specii de pești, în afară de peștii de apă salmastră, cari trăesc în lacurile litorale sărate ca Razim, etc., sau intră aci din Mare și despre cari vom vorbi în altă parte.

Din aceste 57 specii, 15 specii — pe cari le vom trata când vom vorbi despre pescăriile din fața gurilor Dunărei — sunt pești de mare cari intră în Dunăre numai pentru a se reproduce sau a sta aci câțva timp — *pești migratori anadromi*, — iar 1 specie sunt pești cari merge din fluviu în mare pentru a se reproduce — *Anguila*, *pește migrator catadrom*; — restul de 41 specii sunt pești excluzivi de apă dulce. Din aceste 41 de specii, 35 sunt băștinași din basinul Dunărei, iar 6 se scoboară numai — mai rar sau mai des — din râuri și anume: *Lota vulgaris* (Mihalt), *Barbus fluviatilis* (Mreana), *Squalius cephalus* (Cleaș), *Squalius leuciscus* (Cleaș lungueț), *Salmo hucho* (Loștriță) și *Aspro streber* (Fusar).)

Din cele 35 specii de pești băștinași din basinul Dunărei, 7 trăesc numai în baltă, sau dacă vin în albie caută numai locurile cele cu o apă liniștită de tot, ca brațele moarte, întinsuri pe lângă malurile convexe, etc.; aceștia sunt: Caracuda, Linul, Blehnița (*Rhodeus*), Pleava, Țiparul, Pietroșelul și Pălămida de baltă (*Gasterosteus platygaster*). Restul de 28 specii fac neconținute și periodice migrațiuni locale între albia Dunărei și bălțile ei.

Din cele 16 specii migratoare, cari intră din Mare în Dunăre, numai 7 intră și în bălți și anume 5 specii de *Gobius* (Guvidii) și 2 specii de

serumbii mici (*Clupea delicatula* și *C. cultiventris*), cari toate însă nu au vreo importanță economică deosebită.

După felul lor de hrană, cele 41 specii locale din Dunăre se împart în: 12 specii de pești răpitori (Bibanul, 2 specii de șalău, 2 specii de Aspro și 2 specii de Acerina, Mihalțul, Somnul, Avatul, Știuca și Petromyzon) și 29 specii pașnice — cele mai multe din familia Ciprinoidelor — adică cari se hrănesc cu crustacee, larve de insecte, Planckton, buruieni, sau detritusuri organice, etc.

Acest mare număr de specii de pești, cari constituiesc toată ichtiofauna basinelui apelor Dunărei inferioare — și cari au fiecare alte obiceiuri de viață, altă hrană, etc. — dau posibilitatea ca avantajele de viață pe cari le oferă mediul să fie cât mai perfect utilizate, astfel ca hrana disponibilă să fie transformată în ultima instanță într'o cantitate cât mai mare de carne de pește.

Puterea nelimitată de reproducere a peștilor face cu puțință ca fiecare specie să se înmulțească atâta pe cât condițiunile naturale de hrană îi permit. Dintr'aceasta însă se naște o mare concurență la hrană, o grea luptă pentru existență, care a făcut ca natura să reguleze singură lucrurile astfel, creindu-se o stare de echilibru, încât diferitele specii cari conviețuesc aci să fie specializate la diferitele feluri de hrană cari se pot avea în aceste ape; unele se hrănesc cu Crustacei, altele cu Plankton, altele cu larve de insecte, altele cu plante, altele chiar numai cu detritusuri organice, ș. a. m. d.

Ceeace strică în aparență această armonie sunt peștii răpitori, cari se hrănesc distrugând pe semenii lor. De fapt însă aproape toate speciile de pești răpitori sunt pești de obicei de o valoare comestibilă pentru om cu mult mai mare decât speciile cari le servesc lor ca hrană. În adevăr, lor le cad ca pradă: sau toate acele specii de pești mici cari nu au aproape nici o valoare — chiar și speciile mici de pești răpitori — sau, din speciile mari, acei indivizi cari, înmulțindu-se mai mult decât hrana disponibilă o permite, își fac concurență la hrană și rămânând slăbănogi nu mai pot duce lupta pentru existență.

Natura s'a îngrijit dar de a stabili și aici un echilibru și a face ca peștii răpitori să aibă și ei un rol însemnat de îndeplinit în economia generală a acestor pescării și anume, rolul pe care-l are grădinarul într'un parc, adică acela al selecționarului: *Pe de o parte, ei împiedică supraînmulțirea indivizilor aceleiaș specii, cari făcându-și concurență la hrană degenerază și rămânând pitici transformă astfel hrana consumată într'un produs inferior, pe de altă parte, ei transformă într'o carne de o calitate superioară carnea speciilor de pești mici cari nu au nici o valoare comestibilă.*

Astfel dar, atât prin lupta pentru existență creată prin concurența la hrană, cât și prin felul de traiu al peștilor răpitori, nu se face alta decât a se da încă și mai mult posibilitatea ca să se utilizeze în modul cel mai perfect condițiunile de traiu din aceste ape, spre a se ajunge cu modul acesta la o producțiune de pește maximă și optimă.

Firește este un semn rău pentru starea pescăriei dintr'o apă când numărul peștilor răpitori crește și el prea tare, trebuind să existe în totdeauna o proporție între numărul acestora și numărul peștilor pacinici, care să nu fie depășită. Dacă găsim o asemenea stare, trebuie să știm că ea e datorită sau unei intervențiuni greșite a omului care a distrus echilibrul natural—d. ex. suprapescuirea sau pescuirea unilaterală și la epoce greșite—sau unei stări anormale în condițiunile naturale, cum ar fi d. ex. o alimentațiune cu apă insuficientă și mai cu seamă lipsa de locuri de reproducere și de hrană prielnice pentru peștii pașnici. În asemenea cazuri dar, intervenția omului e necesară pentru a cercetă cu deamănuntul cauzele și a restabili echilibrul natural distrus.

E. Însemnătatea totalității condițiunilor fizice și biologice și conc lucrarea diferitelor părți cari compun basinalul apelor Dunărei la producția pescăriei.

După ce am examinat cari sunt condițiunile naturale de traiu în diferitele părți cari compun albia cea mare a Dunărei până la gura Prutului, ce influență exercită fiecare din aceste părți asupra biologiei peștilor și cari sunt raporturile dintre diferitele specii de pești între ele, să vedem acum care este însemnătatea totalității acestor condițiuni naturale de existență pentru producția pescăriilor de aici.

După cum am văzut mai sus, albia mare a Dunărei — pe porțiunea de care ne ocupăm aci dela Vârciorova până la începutul Deltei — se compune din diferite elemente, ca: albia propriu zisă, gârle, bălți, japșe, stufării, teren inundabil, etc. Fiecare din aceste elemente prezentă la anumite epoce, alternativ, o serie de condițiuni extraordinar de favorabile pentru satisfacerea nevoilor naturale ale peștilor de: reproducere, cloceala ouălor, hrană, hrana și creșterea puilor, respirație, ibernație, ferire de dușmani, etc. Pe de altă parte, de asemenea, fiecare din ele prezentă la anumite epoce, alternativ, și o serie de desavantaje și pericole pentru existența acestor pești ca: secarea, înghețul sau infecția apei, lipsa de oxigen, aluviunile prea abundente, dușmanii și paraziții, etc.

Pentru a putea dar profita la timp de aceste condițiuni atât de favorabile și a se putea feri de pericole, peștii sunt nevoiți a face la acele epoce hotărâte o serie de migrațiuni, trecând treptat pe la fiecare

din aceste părți ale basinelor apelor fluviului. Cu modul acesta dar, natura s'a îngrijit singură de a crea aci o stare de echilibru, printr'o perfectă adaptațiune a felului de viață a peștilor la condițiunile speciale ale acestui mediu de traiu, punându-i în stare să poată trage toate profitele, pentru creșterea și înmulțirea lor, din condițiunile naturale ce li se oferă.

Să căutăm dar acum a ne da seama până la ce grad totalitatea acestor condițiuni naturale de traiu este în adevăr atât de prielnică producțiunii pescăriilor dela Dunăre. Cel mai bun mijloc pentru a ajunge la acest scop este să facem o comparațiune între producțiunea naturală de aci și modul cum se face, în basinuri artificiale, cultura intensivă a peștelui prin procedeele cele mai nouă, stabilite după ultimele cerințe ale științei.

În apele din basinul Dunărei, noi am văzut că peștii cari pot prospera mai bine sunt Ciprinoizii și câteva specii de pești răpitori. Pentru cultura artificială intensivă a acelorasi specii de pești se construiesc anume heleștee sistematice împărțite într'o serie de basinuri de diferite mărimi și adâncimi și cu apa regulată astfel ca fiecare basin în parte să poată fi umplut și deșertat ori când, după voință.

Piscicultura aceasta modernă, în eleștee artificiale, este bazată pe separarea după vârstă a peștilor în diferite basinuri, construite astfel încât fiecare din ele să întrunească toate condițiunile pentru a răspunde în totul la satisfacerea nevoilor naturale ale peștilor ce se pun într'însele. Se construiesc dar pentru acest scop următoarele feluri de basinuri.

1. *Basinuri de reproducție*, destinate a se pune în ele câteva perechi de pești aleși ca reproductori, spre a-și lepăda icrele. Aceste basinuri, cari sunt mici și puțin adânci, stau tot timpul anului uscate, iar toamna se ară și apoi se seamănă pe ele anume plante. Numai cu câteva zile înainte de epoca reproducției ele se umplu cu apă, însă cel mult de 50 cm. adâncime. Ele fiind foarte bine expuse la soare, ouăle de pește fecundate, cari se depun pe plantele de pe fund, se clocesc foarte repede, așa că în câteva zile puii încep a înotă liberi; în acest timp se dezvoltă și microfauna acvatică — alge, infuzorii, etc., — cari le servesc ca hrană. Aceste basinuri se feresc de orice fel de animale cari ar fi dușmanii puilor.

2. *Basinuri de creșterea puilor*. Acestea sunt ceva mai mari și cu apă ceva mai multă; în ele se cresc puii separați după vrăste și după specii. Peștii și orice alte animale răpitoare se scot cu îngrijire afară.

3. *Basinuri de creșterea peștilor*. Basinuri mari de tot, cu o adâncime cam de un metru, bine expuse la soare ca să poată fi bine încălzite și să se poată dezvoltă organismele cari servesc ca hrană. Crapii de vrăsta de 2 ani se pun cam 600 bucăți pe hectar și 10% pești răpitori.

4. *Basinuri de iernat.* Acestea sunt mici ca suprafață, însă foarte adânci și lipsite cu desăvârșire de hrană.

În afară de acestea se mai fac încă diferite *basinuri auxiliare* pentru a separa cât mai mult peștii după vrăste.

Basinurile putându-se inunda și seca fiecare izolat, independent unul de altul, la sfârșitul toamnei se scoate treptat apa din ele și se prind peștii, trecându-se dintr'un basin în altul. Iarna cele mai multe basinuri rămân uscate, pentru ca fundul lor înghețând să se aerisească și materiile organice în putrefacțiune să se descompună mai repede, asanându-l. Unele din acestea se lasă chiar peste vară neinundate și se face pe ele cultură de cereale, dându-li-se prin aceasta o putere de producție și mai mare.

Prin aceste procedee moderne, vechea cultură a peștelui în eleștee s'a pus cu totul pe alte baze, producția s'a sporit considerabil, iar rentabilitatea a ajuns a fi acum mai bună dela un eleșteu cu pește, decât dela aceeaș suprafață de teren cultivată cu cereale.

Uitându-ne acum cum se petrec lucrurile *în mod natural* la Dunăre, vedem în liniile generale o mare asemănare, ca și cum piscicultura modernă ar fi luat de bază pentru stabilirea procedeelelor ei regimul natural dela bălțile Dunărei.

În adevăr *terenul de curând inundat* — după cum s'a arătat deja — este cel mai perfect basin de reproducție; prin calitățile sale și prin bogăția de hrană naturală care se naște pe el din germenii faunei acvatice cu care aceste pământuri sunt impregnate, el întrece cu mult toate basinurile artificiale ce se fac pentru acest scop. Singurul defect este că aici peștii reproductori nu pot fi izolați după specii, așa că ar putea veni pești răpitori printre ei; față însă de întinderea enormă a terenului, instinctul natural al peștelui îl pune în stare să-și găsească singur destule locuri izolate, sigure de dușmani, și cari să-i convie din toate punctele de vedere cât mai bine.

Terenurile acoperite ca apă ceva mai înaltă și cu un Plankton bogat plutind la suprafața ei, sunt cele mai minunate *locuri de hrană ale puilor*. Și aici singurul inconvenient este că peștii nefiind izolați, specii de pești răpitori și alți dușmani se pot strecură între ei spre a-i distruge; în natura liberă însă instinctul de conservare este cu mult mai dezvoltat decât la peștii cari trăesc captivi în basinurile artificiale ale piscicultorului, așa că ei știu în totdeauna mai bine să-și găsească ascunzători și să se ferească de dușmani. Pe de altă parte, reproducția peștilor în natură este atât de mare — un crap face până la 800.000 boabe de icre — încât oricât de mulți pui ar cădea în luptă cu dușmanii, rămân încă suficienți cari scapă spre a se putea desvoltă înainte și a popula apele; și apoi

am văzut în această privință rostul peștilor răpitori în economia generală a unei pescării naturale, încât nu avem a ne teme de ei.

Bălțile sunt cele mai excelente basinuri naturale de creșterea peștelui. Oricât ar fi un eleșteu artificial de bine situat și de sistematic construit, niciodată nu poate el să aibă bogăția de hrană care este într'o baltă a Dunărei. Fundul ei îngrășat periodic în mod natural prin revărsările Dunărei încărcate cu aluviuni fine, vegetația bogată și atât de variată cu fauna ce crește pe ea și cu infinitele refugii și ascunzători ce le oferă peștelui, micul curent care sporește puterea de producție de hrană, etc., etc., toate acestea sunt calități pe cari niciodată un eleșteu artificial nu le poate avea. De aceea chiar piscicultorii, când voesc să forțeze producția în eleșteele lor, nu se mulțumesc numai cu hrana naturală, ci hrănesc artificial peștele cu porumb, lupine, etc., lucru de care niciodată nu poate fi nevoie în bălțile Dunărei.

Albia propriu zisă a Dunărei, în fine, este cel mai perfect basin de iernat care se poate imagina. Adâncimile mari cu gropile de pe fund, refugiile pe sub rădăcinile sălcilor, și apoi enorma cantitate de apă proaspătă și totdeauna bine aerisită, toate acestea fac ca în adevăr peștele să găsească aici cel mai bun refugiu al său pentru iarnă.

Pe lângă toate acestea, după cum am mai arătat, și regimul apelor Dunărei se potrivește în totul cu cerințele procedeeelor pisciculturii moderne; și aici revărsările de primăvară umplu toate basinurile, după capacitatea lor, iar toamna, când se strânge recolta anuală și e nevoie de apă mică pentru a prinde peștele mai cu ușurință, ele se golesc încetul cu încetul. Iarna suprafețe cât mai mari din aceste basinuri rămân uscate, pentru ca fundul lor să înghețe aerisindu-se și asanându-se, și să capete astfel nouă puteri de producție.

* * *

Dacă însă la Dunăre găsim în abundență toate acele basinuri cu toate calitățile cerute pentru piscicultura artificială, apoi aici mai avem încă și o serie de avantaje incontestabile, cari la eleștee lipsesc și cari le fac să aibă o valoare și mai mare încă pentru producția peștelui.

În primul rând, numărul basinurilor aci fiind nelimitat, avem o serie infinită de toate nuanțele pentru a corespunde satisfacerii nevoilor naturale ale unui mult mai mare număr de specii decât cele câteva specii cari se cultivă în eleșteele artificiale. În adevăr, noi știm că în eleșteele artificiale se cultivă astăzi crapul, linul, caracuda, ceva știucă și rareori foarte puțin șalău — și aceasta cu foarte mari greutăți. Câteva specii exotice cari s'au introdus în ultimii ani din America și Australia sunt

încă pe cale de experimentare și nu joacă nici un rol. Aceste câteva specii însă nu pot utiliză în mod destul de perfect toate puterile naturale de producțiune ale basinului în care trăesc.

În basinul Dunărei cu bălțile ei, din contra, noi am văzut că cresc și se înmulțesc peste 40 de specii (afară de peștii de mare migratori cari vin aci), și din aceștia mulți ca șalăul, somnul, etc., au o valoare alimentară foarte mare. Alte specii mai inferioare ca: babușca, roșioara, văduvița, plătica, cosacul și toate abramidele, sabița, scobarul, avatul, etc., cari aci ajung la dimensiuni mari și procură un aliment bun și ieftin populațiunii sărace, au marele avantaj pentru producție că, fără a face o concurență mare la hrana speciilor de valoare, prin ele se utilizează în modul cel mai perfect toate izvoarele de hrană ale basinului în care trăesc; fără de acestea ele ar rămânea neîntrebuintate și deci n'ar contribui la sporirea producției. Despre speciile mici fără valoare în fine, am arătat că nici ele nu consumă în mod inutil hrana disponibilă din baltă, ci din contra, fiind mâncate de peștii răpitori, ele o transformă în carnea scumpă a acestor pești ca șalăul, somnul, știuca, etc. Prin peștii mici dar, utilizarea condițiunilor de hrană pentru cantitatea și calitatea producțiunii finale a pescăriilor Dunărei, devine încă și mai perfectă, ceea ce la eleștee lipsește.

Un alt mare avantaj al pescăriilor Dunărei asupra eleșteelor artificiale este: că pe când piscicultorul, pentru a separa peștii de diferitele vrăste unii de alții, are nevoie să pescuească în fiecare an puii sau peștii dintr'un basin și să-i treacă în altul, iar toamna să-i schimbe în basinurile adânci de iernat, la Dunăre natura singură se îngrijește de toate acestea; aici peștele umblă singur prin gârle și trece dintr'o parte în alta, împins numai de necesitățile sale fiziologice, fără să mai fie nevoie de operația atât de costisitoare de a fi pescuiți și transportați dela un basin la altul.

Singurul dezavantaj mare al pescăriilor dela Dunăre față de piscicultura intensivă în eleșteele artificiale este că, nefiind stăpâni pe deplin pe cursul apei, nu suntem în stare a secă după voință, oricând am avem nevoie, basinurile de apă, pentru a prinde peștele din ele mai cu ușurință; de aceea pescuitul, adică strângerea recoltei, este cu mult mai costisitoare, mărind deci considerabil spesele de exploatare în dauna veniturilor nete. Aceasta este și problema principală care cere a fi rezolvită — și care e o problemă tehnică relativ ușoară — pentru ca pescăriile naturale dela Dunăre să ajungă a fi, nu numai ca cantitate și calitate a producțiunii, ci și ca beneficii, superioară pisciculturii intensive din eleșteele artificiale.

Un alt dezavantaj al pescăriilor naturale dela Dunăre este, că sunt unii ani — ce e dreptul destul de rari — când creșterile de primăvară

nu ajung la un nivel destul de ridicat, ca apa să alimenteze suficient bălțile și să acopere terenurile inundabile. În acești ani producția este firește slabă, căci nu mai este aceea conlucrare între diferitele unități — baltă, gărlă, teren inundabil, albie — ci ele rămân izolate unele de altele, fiecare formând numai un basin izolat, în care peștii sunt nevoiți a-și satisface cerințele lor fiziologice de hrană și reproducere după putință. Și acest important desavantaj poate fi însă înlăturat prin aplicarea unor procedee raționale de cultură.

Din toate acestea se vede dar că *în adevăr în basinul Dunărei condițiunile naturale de producțiune a peștelui sunt excelente, întrecând chiar pe cele din eleșteele artificiale anume făcute după toate indicațiunile științei pentru cultura intensivă a peștelui.*

Această extraordinară putere de producție, fiind datorită în prima linie conlucrării tuturor elementelor cari compun basinul acestui fluviu și regimului apelor sale, rezultă că pentru ca ea să poată continua a-și da roadele sale, trebuie ca nici o cauză — ca indiguiri neraționale, etc. — să nu intervină și să strice echilibrul natural stabilit prin lupta elementelor, într'un timp atât de îndelungat.

CAP. III.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE DIN DELTA DUNĂREI ȘI INFLUENȚA LOR ASUPRA MIGRAȚIUNILOR PEȘTELUI ȘI ASUPRA PRODUȚIUNII PESCARIILOR DUNĂREI.

În schițarea caracterelor biologice generale ale basinului apelor Dunărei, pe care am dat-o până aici, am avut în vedere numai porțiunea până la Ceatalul Ismailului. De aici încolo începe regiunea Deltei. Aceasta, atât din punctul de vedere hidrografic cât și din cel biologic, se prezintă în multe privințe în condițiuni cu totul diferite. Voiu căuta în cele ce urmează să pun în evidență deosebiriile principale dintre aceste două regiuni și să arăt în linii generale condițiunile de viață din bălțile Deltei.

De sigur că una din deosebiriile principale este că aici creșterile Dunărei nu ajung niciodată înălțimile pe cari le ajung în părțile din sus :

Pe când d. ex. la Brăila, media înălțimilor maxime ajunse de creșterile apelor Dunărei în timp de 30 de ani, este 5^m,14 deasupra etiajului, cu o înălțime maximă de 6^m,93 ajunsă la 1897, la Tulcea media înălțimilor pe 30 ani este abia de 2^m,93, cu înălțimea maximă dela 1897 de 4^m,77; este dar o diferență de peste 2 m. la înălțimea maximă a creșterilor pentru o distanță numai de 98 Km. Dacă ne scoborim încă ceva mai jos în interiorul Deltei, înălțimile maxime ale creșterilor scad încă și mai tare, până ajungem la Sulina la o medie a înălțimilor maxime în cei 30 ani abia de 0^m,49.

De sigur că această urcare, mult mai mică, a nivelului apelor maxime în timpul creșterilor, are o influență însemnată, atât asupra întinderii suprafețelor ce se inundă cât și asupra felului alimentării cu apă a bălților din această regiune, și deci și asupra condițiunilor de traiu din ele.

Pe de altă parte noi am văzut că, pe când bălțile din sus de gura Prutului au nivelul fundului lor mai înalt decât etiajul Dunărei — fundul bălții Greaca este de 1^m,34 deasupra etiajului, la balta Călărași 1^m,48 deasupra etiajului, la bălțile Brăilei și Brateșului 0,80 m. deasupra etiajului, etc. —, bălțile Deltei au fundul cu mult sub etiajul fluviului, ajungând până la 2 m. sub nivelul Mării Negre (Tab. III.).

Și mai mare este încă diferența între aceste două feluri de bălți dacă ne uităm la proporția dintre suprafața bălții propriu zise — adică suprafața bălții permanente în epoca apelor scăzute — și suprafața terenului inundabil care se acoperă la apele mari. În adevăr, având în vedere marile oscilațiuni ale nivelului apelor Dunărei la bălțile din sus, suprafața terenului inundabil din jurul lor este incomparabil mai mare ca suprafața bălții propriu zise, așa avem:

Pe lunca dintre Giurgiu-Oltenița, 30.791 hectare teren inundabil și numai 9.268 hectare bălți (între cari ezerul Greaca de 7.270 hectare), pe insula Borcei, din 80.125 hectare în întregime inundabile numai 7.437 hectare sunt luciu de apă în epoca apelor mici, în insula Brăilei din 87.642 hectare inundabile numai 14.349 ha. rămân luciu de apă la apele joase, la bălțile dela Crapina (dela Măcin la Isaccea) din 16.284 hectare numai 8.566 ha. sunt luciu de apă, etc.

În Deltă dimpotrivă, oscilațiunile nivelului apelor Dunărei fiind cu

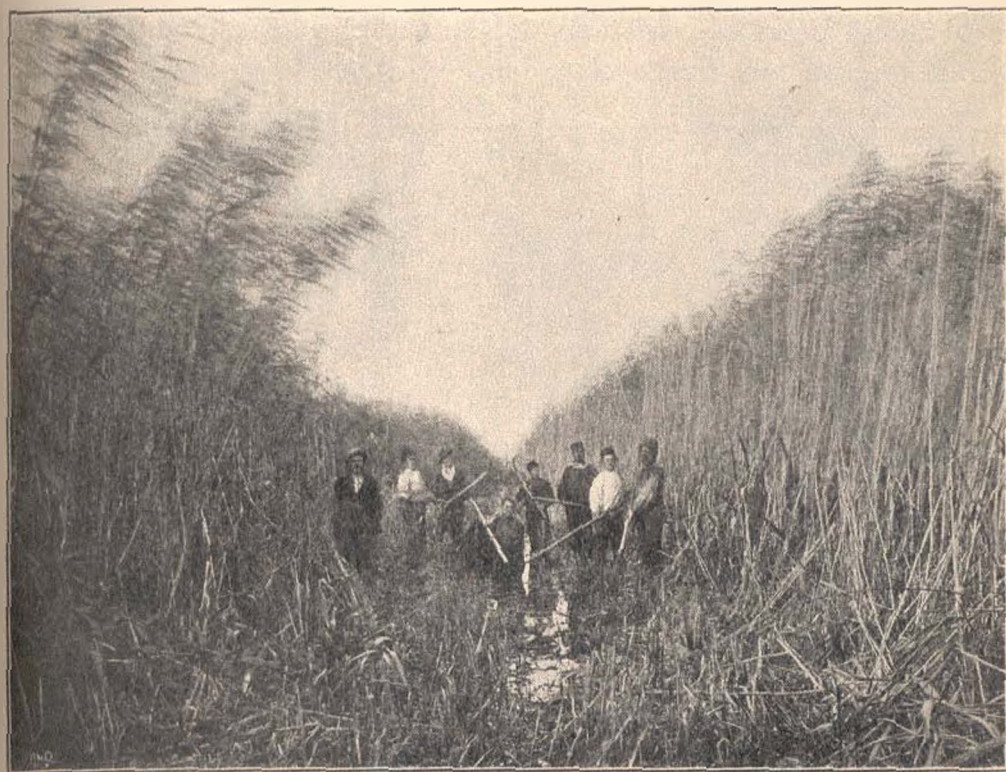

Fig. 100. O vedere în stufăriile Deltei; pescarii taie cu Târpanele o gărlă în Plaur și apa iese pe dedesubt.

mult mai mici, suprafața terenului inundabil este cu totul redusă față de suprafața enormă a bălților permanente. Nu avem decât să comparăm cifrele totale: Dintr'o suprafață totală de 430.000 hectare numai

65.095 ha. este suprafața uscatului la apele joase (la 4 hidrograde), din cari însă 13.945 ha. sunt mai sus decât nivelul creșterilor maxime dela 1897; așa dar suprafața reală a terenului inundabil nu este decât de 51.000 ha. la o suprafață de 379.000 ha. de bălți, adică numai $1/8,5$ din suprafața totală sau de 7 și jumătate ori mai mic ca suprafața bălților.

Dar diferența între bălțile Deltei și bălțile din sus e încă și mai mare dacă privim proporția între suprafața luciului de apă și suprafețele de baltă acoperite cu stufării (Tab. III.). Pe când la bălțile din sus — tot din cauza marilor oscilațiuni ale nivelului — stuful este restrâns numai la poalele bălții pe o bandă în general îngustă, la bălțile Deltei din suprafața totală de 379.000 hectare de bălți, numai 108.000 ha. sunt luciu de apă, iar restul e acoperit cu stuf, așa că întreaga Delta are aparența unei mări de stuf. Tab. III arată această imensitate a stufăriilor Deltei, iar Fig. 100 dă o vedere fotografică din aceste stufării și tot odată arată cum săpându-se în Plaur iese apa pe dedesubt.

Fig. 101 în fine, arată una din imensele stufării ale Deltei arzând în timpul iernii, când pescarii dau foc la stuful vechiu pentru ca primăvara să crească mai frumos.

Fig. 101. O Stufărie din Delta arzând.

Din aceste stufării cel puțin 72.000 ha. sunt plaur adică stuf plutitor, iar 196.000 hectare sunt păpuriș și stufărie crescută din pământ sau plaur căzut și fixat pe fundul bălții.

Toate acestea ne arată dar o serie de diferențe radicale în constituțiunea și modul de alimentare al celor două feluri de bălți; e natural dar că și condițiunile biologice din ele să fie diferite.

În adevăr, bălțile Deltei, deși prin adâncimea și vasta lor suprafață conțin un volum de apă incomparabil mai mare, totuși calitatea apei din ele nu este pretutindeni atât de bună ca cea dela bălțile din sus, căci pe când în acestea din urmă apa se poate primeni aproape în întregime în timpul creșterilor, în Deltă — tocmai din cauza adâncimii lor sub etiaj — primenirea nu se poate face peste tot atât de completă. Aici dar în părțile mai îndepărtate, sau unde rămân bălți izolate din cauza potmolirii gârlilor de alimentare, găsim întinse suprafețe unde apa nu e suficient oxigenată și conține în soluțiune gaze provenite din putrefacțiunea plantelor. Aceasta se manifestă și asupra *naturii fundului*, căci în loc de acel nomol fin mineral, amestecat numai cu puține materii organice cum este în bălțile din sus, găsim în multe bălți din Deltă pe suprafețe relativ întinse un *nomol negru sapropelic*, încărcat cu materii organice în putrefacțiune și cu gaze mefitice.

Suprafața relativ mică a terenului inundabil din jurul bălților din Deltă constituie de asemenea un mare dezavantaj pentru condițiunile de viață de aci: în afară de faptul foarte important că din această cauză peștii găsesc aci suprafețe relativ mai puțin întinse, cari să le ofere acele locuri excelente pentru reproducție, apoi și condițiunile de hrană suferă.

Este știut faptul că terenul inundabil rămâne o parte din an uscat, — expus la arșița soarelui și iarna la îngheț, care deci îi schimbă constituția chimică și fizică, — aceasta îl asanează și afânează, și îi dă tocmai acea putere extraordinară de producție, făcând ca îndată ce inundația îl acopere, viața acuată să se poată desvoltă cu atâta intensitate și bogăție pe el.

Și mai mult încă schimbă condițiunile de traiu acea enormă pătură de plaur care acopere o suprafață atât de întinsă din aceste bălți (Tab. III și Fig. 100). Deși sub plaur — acolo unde el nu are încă o grosime prea mare — este încă apă suficientă, totuși razele soarelui, cari sunt factorul principal dătător de viață, nu o ajung, așa că domnește un frig și un întineric etern. Aici deci toate acele microfite, cari sub influența luminii și a căldurii solare transformă materiile anorganice în organice și sivesc apoi ca hrană fundamentală pentru toate celelalte ființe acuatice, transformându-se în ultima instanță în carne de pește, aici toate acestea nu mai pot trăi. Sub plaur dar o viață nouă nu se poate naște, plante verzi, cari să consume acidul carbonic și să oxigeneze apa, nu pot trăi, descompunerea plantelor moarte și materialelor organice se face numai în mod incomplet, dând naștere la tot felul de gaze mefitice, etc., etc.

Dar chiar și pe unele porțiuni din bălțile libere de stof și plaur — unde gârlele de alimentare sunt cu totul astupate ca de ex. în regiunea sahalilor și a gârlilor Șontea și Lopatna — condițiunile biologice

se strică adeseori; aici din cauza unei alimentațiuni insuficiente cu apă proaspătă și mai cu seamă din cauza lipsei unui mic curent, o serie de plante cu foi plutitoare—și mai cu seamă *Stratiotes aloides* și *Carex stricta*—se înmulțesc atât de tare, încât cu toată adâncimea bălților le cotropesc și împiedică pescuirea lor; toamna însă aceste plante căzând la fund intră în putrefacție și strică și apa, făcând-o din ce în ce mai improprie pentru dezvoltarea organismelor și deci și pentru înmulțirea peștilor.

Asupra mijloacelor de a combate toate aceste dezavantaje provenite din cauze exterioare și de a pune aceste întinse suprafețe de bălți într-o mai bună stare de producție, am arătat însă propunerile mele în lucrarea mea intitulată «Câteva probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunărei», așa că nu voi mai reveni aci. În tot cazul, după cum o dovedesc rezultatele pline de succes ale lucrărilor ce s'au făcut deja în partea sudică a Deltei, lucrul nu e greu și cheltuelile sunt relativ mici față de rentabilitatea lor.

* * *

Cu toate aceste dezavantaje, bălțile Deltei au totuș și o serie de incontestabile mari calități, cari le fac să dea o producție de pește mai mare chiar decât toate celelalte bălți ale Dunărei la un loc.

În primul rând este *suprafața lor enormă, care, chiar dacă am considera ca bălți numai luciul de apă, tot încă ne dau o suprafață mult mai mare decât a tuturor celorlalte bălți ale Dunărei împreună.*

În al doilea rând însă este *adâncimea* acestor bălți, care face ca mediul biologic în ele să fie cu mult mai uniform, ca suprafața lor—dela care depinde atât de mult mărimea producției—să fie cu mult mai constantă—neputând fi reduse atât de tare la apele joase ca la bălțile din sus—și ca pericolele mortalității organismelor, prin secarea apei în timpul verii și prin îngheț până în fund în timpul iernii, să fie cu totul excluse.

Adâncimea acestor bălți le mai face să fie cele mai bune basinuri pentru iernatul peștilor și un minunat adăpost în timpul căldurilor de vară. Chiar plaurul, care am văzut de altfel cât de mult înrăutățește condițiunile biologice din aceste bălți, are totuș și el oarecari avantaje pentru viața peștilor, și aceasta numai grație adâncimii bălților; sub plaur găsesc peștii un excelent refugiu în timpul iernii și în timpul căldurilor excesive de vară precum și un adăpost unde se pot feri mai bine de dușmani.

Un mare avantaj însă al acestor bălți, și cel mai important, este bogăția vegetațiunii lor de plante acvatice, submerse și plutitoare, — firește afară de cele vătămătoare ca : rizaca, popândacii și stufăriile plutitoare, etc. — Acestea pe de o parte oxigenează apa asanând condițiunile biologice acolo unde apa nu poate fi suficient primentă ; pe de altă parte însă plantele acvatice servesc pentru cele mai multe specii de pești ca *foarte bune locuri de reproducere* în bălțile mai îndepărtate de grind, adică acolo unde nu este suficient teren inundabil în apropiere. Prin acestea deci ele indeplinesc aci rolul terenului inundabil, care am văzut că în Deltă este în proporție cu suprafața bălților cu mult mai mic ca la bălțile din susul Dunărei. Calitatea acestor locuri de reproducere nu este de loc inferioară celor de pe terenul inundat, căci ouăle lipite pe tulpina și pe frunza plantelor nu se acoperă de nomol, cum ar fi dacă le-ar depune pe fundul bălții ; ele sunt și aci apropiate de suprafața apei, așa că razele soarelui le încălzește suficient pentru a se desvoltă repede ; ele se desvoltă într'o apă bogată în oxigen pe care părțile verzi ale plantei îl degajează sub influența razelor solare ; mișcarea valurilor nu le strivește și nu le grămădește la un loc, căci ele sunt izolate unele de altele prin foile de cari sunt lipite, ș. a. m. d.

Și pentru *înbunătățirea condițiunilor de hrană*, bogăția vegetațiunii are o foarte mare importanță, înlocuind pe deplin lipsa terenului inundabil. În adevăr în ori și ce lac locurile cele mai prielnice pentru desvoltarea în abundență a organismelor cari compun hrana peștilor sunt pe așa zisa «Zona litorală». Cu cât apa este mai puțin adâncă și deci mai bine încălzită de razele soarelui, cu atât și *fauna litorală* ce se desvoltă e mai bogată. Bălțile Deltei fiind ceva mai adânci, nu toate organismele cari de obicei constituiesc fauna litorală ar putea progresa așa de bine aici ca într'o apă cu fundul înalt ; tocmai acest inconvenient însă este pe deplin înlăturat de vegetațiunea submersă și cea cu foi plutitoare, căci aceasta constituie un substrat cu mult mai ridicat și mai apropiat de suprafața apei, unde străbat razele soarelui mai cu ușurință. Și în adevăr, în această vegetațiune întâlnim o foarte bogată faună litorală, unde organismele se desvoltă cu o mai mare intensitate chiar decât pe fundul bălților puțin adânci, căci aci li se oferă mai multe refugii și adăposturi ferite de dușmani, iar apa este foarte bine oxigenată prin activitatea vitală a acestor plante.

Aceste locuri constituiesc dar pentru pești și mai cu seamă pentru pui locurile cele mai bune pentru hrană, întrecând chiar pe cele de pe terenul inundabil din susul Dunărei.

Încă un avantaj mare pentru bogăția hranei din aceste bălți, mai cu seamă pentru hrana preferită a puilor de pești, este că, adâncimea fiind

aici mai mare, este posibilitatea ca să se desvolte și o *faună pelagică*, adică un Plankton mai bogat. În fine, încă una din cauzele principale a mării bogății de hrană a acestor bălți este bogata faună de insecte, cari zboară deasupra lor și-și depun ouăle în ele. Miliardele de larve de țânțari, mai cu seamă, cari se găesc aici, sunt cea mai bună și mai abundentă hrană a peștilor.

În afară de toate acestea însă, chiar în acele bălți unde calitatea apei nu este atât de prielnică pentru vieța tuturor speciilor de pești, sunt alte specii ca Linul, Caracuda, Știuca, Babușca, etc., adică *pești tipici de baltă*, cari se desvoltă de minune în ele, utilizând în modul cel mai perfect toate celelalte avantaje foarte mari ale acestor bălți, pentru a transformă materiile nutritive aflate în ele — între cari și mult detritus organic — în carne de pește de baltă; de aceea producția lor e foarte mare — sunt ani în cari producția peștilor de baltă, afară de crap, a fost în bălțile Deltei până aproape de 8 milioane kgr. — Crapul rezistă și el foarte mult în aceste bălți, însă dacă apa ajunge a fi prea lipsită de oxigen și încărcată de alte gaze, atunci fuge în alte bălți și nu mai rămân decât acei crapi degenerați, lungi și subțiri, cu capul osos și mare, pe cari pescarii îi numesc *ofțeri*.

* * *

Din toate acestea vedem dar că, atât din punctul de vedere al constituțiunii și hidrografiei lor, cât și din punctul de vedere al condițiilor de traiu, bălțile Deltei diferă mult de bălțile din susul Dunărei și că acestea au o mare influență asupra felului producțiunii pescăriilor de aci. Mai vedem însă că, prin lucrări simple hidraulice, aceste condițiuni pot fi schimbate în mare parte acolo unde e nevoie și deci și calitatea producțiunii poate fi îmbunătățită încă și mai mult.

Condițiunile biologice din Deltă fiind însă altele ca în bălțile din susul Dunărei, este natural ca și *migrațiunile periodice* ce le fac aci peștii pentru a putea profita la timp de avantajele ce le oferă diferitele părți ale bălții — spre satisfacerea cerințelor lor naturale de hrană, reproducție, conservare individuală, etc. — să fie și ele diferite de cele din regiunea bălților dela deal.

În ce privește mai întâiu speciile de baltă propriu zise — și mai cu seamă Linul și Caracuda — migrațiunile acestora nu sunt mari, ci se petrec numai în limita bălților, pe cari ele nu le părăsesc de loc. În timpul apelor mari acești pești ies la grindul inundat, sau la grupările de plante submerse, spre a-și lepădă icrele pe ierburi; ouăle lor se clocesc repede și puii continuă a rămâneă câtvă timp aci, unde sunt

feriți de dușmani, spre a se hrăni cu microorganismele ce se află acolo în abundență; dela grindurile inundate, odată cu scăderea apelor, ei se retrag încetul cu încetul spre balta adâncă, unde continuă a sta la suprafață și a se hrăni cu microorganismele de pe foile plantelor acvatice.

Când apa începe a se răci, atât linul cât și caracuda se retrag către părțile bălții unde fundul este nămolos, și apoi se îngroapă adânc în nămol pentru a iernă; aici rămân până târziu în primăvară, când apa începe a se încălzi.

Ca și la bălțile din susul Dunărei, afară de speciile cunoscute cari nu părăsesc balta niciodată, toți peștii de aci fac și ei migrațiuni regulate între Dunăre și baltă; acela însă care face migrațiuni mai mari, urcându-se chiar până aproape de regiunea Porților de fier, este Crapul.

În bălțile Deltei, crapul este foarte abundent, așa că în unii ani producția de crap poate trece de 5 milioane kgr.; am putea zice chiar că aici avem cele mai bogate pescării naturale de crap din toată Europa. El trăiește aci prin bălți și prin stufării, iar exemplarele bătrâne pe sub Plavuri, de unde nu iese decât când îl răscolesc apele mari. Primăvara când încep a intra apele prin gârle în bălți, crapii din bălțile mai apropiate de brațul Dunărei, ademeniți de apa proaspătă, o pornesc prin gărlă contra curentului pentru a ieși la Dunăre.

Pescarii cunosc aceasta foarte bine și își așează garduri cu limbi la gârle, cu gurile dinspre baltă, spre a prinde peștele ce vrea să iasă afară. Dacă apele vin mai mari trecând peste maluri (la cota 2,70 m. dela Tulcea), crapii — și împreună cu ei somni și alte specii — o pornesc în cărduri mari prin toate deschizăturile ce le găsesc. *Așa dar în epoca când în bălțile din sus peștele intră din Dunăre în bălți, în Deltă el fuge din bălți în Dunăre.*

În Dunăre crapul ieșit de curând din bălțile Deltei se recunoaște ușor după culoarea sa neagră; numai după ce a stat aici în albie câtva timp la apă curgătoare, el recapătă frumoasa sa culoare aurie. Ajunși dar în Dunăre, ei formează cărduri și pleacă în sus în contra curentului; turbureala apei însă nu-i lasă să stea mult timp aci, și tot astfel și necesitățile sexuale îi împing să-și caute locurile prielnice pentru reproducere. Cum în această epocă tocmai toate gârlele bălților din susul Dunărei sunt deschise și cum cele mai de multe ori apele sunt revărsate chiar peste maluri, ei intră în aceste bălți pentru a căuta pe terenurile de curând inundate locurile de reproducere.

Cu cât apele într'un an sunt mai înalte și cu cât durată revărsărilor e mai lungă, cu atâta pornesc cărduri de crapi tot mai mari din Deltă și se urcă în sus pe Dunăre spre a intra în bălți, pentru a se reproduce

pe întinsele terenuri inundate de aci, unde sunt locurile atât de prielnice atât pentru clocire cât și pentru hrana puilor.

Cu modul acesta dar crapul din Delta populează aproape în fiecare an mai toate bălțile din susul Dunărei, sporindu-le în mod considerabil producția.

Faptul acesta e atât de cunoscut de proprietarii bălților din tot lungul Dunărei, încât chiar sistemul de exploatare prin «închiderea peștelui» este bazat pe el; în adevăr, de îndată ce apele de primăvară încep a veni, ei scot toate gardurile spre a lăsa liberă intrarea peștelui dela Dunăre, iar când apele încep a se retrage închid din nou de jur împrejur cu garduri (*Pleter*) întreaga baltă cu tot terenul ei inundat. Peștele intrat rămâne dar prins aici ca într'o capcană și se hrănește și crește până în toamnă, când se pescuește în epoca apelor scăzute.

Cantitățile de pești migratori din Delta ce intră în bălțile din susul Dunărei, în anii cu ape înalte, sunt atât de mari încât întrec cu mult cantitățile de pește local. Astfel în 1904, nivelul creșterilor de primăvară fiind foarte scăzut și apa nerevărsându-se peste maluri, bălțile Crapinei au produs numai 1.539.157 kgr. din cari majoritatea pește de baltă, iar în 1907 când apele au ajuns la o cotă înaltă (5.16) și au stat revărsate 100 zile peste mal, producția s'a urcat la 4.176.838 kgr. din cari majoritatea eră crap. La bălțile domeniului Brăilei, în 1904, când apele nu s'au revărsat de loc, producția a fost numai de 920.000 kgr., iar în 1907 când s'au revărsat 128 zile, producția s'a urcat la 6.447.793 kgr. din cari majoritatea crap. Chiar în anul trecut 1914, apele venind mari, în balta Călărășilor, care de obicei are o producție mică, s'a prins peste 1 milion de kgr. de ciotocrap, venit cu siguranță tot din Delta.

În anii cu ape mari deci — crapul în mare parte plecând din Delta spre a intra în bălțile din sus — producția de crap a bălților Deltei e mai mică, putându-se scobori chiar până numai la 554.490, cum a fost în 1906 când alimentarea prin gârle a ținut 128 zile; din contra în anii de ape mici ca în 1899, când apele nu s'a revărsat în bălți nici o zi, nici peste mal și nici măcar prin gârle, atunci tot crapul a rămas în Delta și producția a fost de 5.095.056 kgr. (1).

Din toate acestea vedem dar că bălțile Deltei nu numai că sunt cel mai mare centru de producțiune a peștelui, ci totodată sunt și focarul principal pentru repopularea cu pești migratori (crap, somn, etc.), a tuturor bălților din susul Dunărei.

* * *

(1) Vezi: Antipa, *Regiunea inundabilă a Dunărei*, pag. 86, 94 și 130.

Crapii din unele bălți ale Deltei mai întreprind încă un fel de migrațiuni, cari, deși se fac în cărduri foarte mari și aproape în fiecare an, nu sunt totuș migrațiuni adevărate ci numai o anomalie, care întărește însă regula. Sunt în Deltă o serie de bălți în apropierea mării, cari din cauza astupării gârlelor lor din Dunăre nu au o alimentare regulată, neprimind apă proaspătă decât numai la creșterile extraordinare. Intre acestea cele principale sunt bălțile dela vale de grindul Caraormanului, drenate prin *Gârla Impuțită* care se varsă în mare între gura Sulinei și Sf. Gheorghe. Apa din aceste bălți e uneori foarte încărcată cu gaze mefitice, provenite din putrefacțiunea plantelor din ele, de unde a venit și numele gârlei în care se scurg. Primăvara, în timpul creșterii nivelului Dunării, când apa mării de lângă coaste se îndulcește prin apele fluviului pe distanțe mari, se întâmplă că bătând Crivățul ridică foarte mult nivelul mării; atunci se produce un curent dela mare spre baltă, care duce prin gârla Impuțită cantități mari de apă proaspătă în aceste bălți.

Crapul ademenit acum de apă proaspătă bine oxigenată pornește în cărduri mari contra curentului și iese afară la mare. Când dă însă mai departe de apa sărată, el caută să reentre în baltă, însă ne mai găsind gura gârlei o pornește cele mai de multe ori spre Sud până dă sau de gura Portiței pe unde intră în Razim, sau de apele dulci dela Gura Sf. Gheorghe pe unde intră apoi în Dunăre. Acest fapt a făcut pe mulți să creadă că crapul ar fi un pește de mare care intră în Dunăre numai pentru a se reproduce, lucru pe care l-am dovedit în altă lucrare a mea că e cu desăvârșire greșit (1).

Aceste migrațiuni deci, cari deși se repetă periodic, în fiecare an la aceeaș epocă, nu sunt așa dar adevărate migrațiuni, datorite instinctelor naturale ale peștelui, ci numai unor cauze accidentale; ele ne arată totuș odată mai mult legătura strânsă care este între animal și mediul în care trăește și cum calitățile fizice ale mediului sunt acelea cari condiționează, și modifică chiar, felul de traiu al animalelor.

(1) Vezi: Antipa, *Fauna ichtiologică a României*, pag. 108.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ÎN PORȚIUNEA DE MARE DIN FAȚA GURILOR FLUVIULUI ȘI INFLUENȚA LOR ASUPRA PRODUCȚIUNII PESCĂRIILOR DUNĂREI.

Din descrierile precedente s'a văzut că bogăția mare a pescăriilor din apele Dunărei este datorită pe de o parte excelentelor condițiuni biologice din diferitele părți cari compun acest basin, iar pe de altă parte modului cum acestea la un loc conlucrează pentru a favoriza creșterea și înmulțirea peștilor.

În această descriere nu am amintit însă de loc o parte principală din peștii cari populează basinul Dunărei și cari joacă chiar un rol preponderent în producțiunea pescăriilor sale, întipărindu-le un caracter deosebit. Aceștia sunt *peștii migratori* cari intră regulat la anumite epoce din mare în Dunăre și petrec aci un timp mai mult sau mai puțin îndelungat. Acești pești sunt: cele 6 specii de *Acipenser* (Morun, Nisetru, Cegă, Viză, Păstrugă și Șip), scrumbiile de Dunăre (*Alosa pontica* și *Alosa Nordmani*) și 5 specii de Guvidii (*Gobius Kessleri*, *G. Trautweteri*, *G. lacteus*, *G. cephalarges* și *G. fluviatilis*). În afară de aceștia, cari toți au o valoare mare comercială, mai intră încă și diferite alte specii mai mărunte ca *Syngnathus*, *Clupea delicatula* și *Clupea cultriventris*, etc.

Toți acești pești venind la o anumită etate din largul mării, trăesc mai întâiu o bună parte a anului în marea teritorială din fața gurilor Dunărei, unde apa e mult mai puțin sărată și condițiunile biologice sunt cu totul altele decât în restul mării. Această porțiune de mare are dar o influență deosebită asupra pescăriei din Dunăre, din care cauză e tocmai necesar să examinăm ceva mai de aproape condițiunile biologice din ea și să profităm de ele.

Noi am văzut că debitul mediu al Dunărei este de 7238 m. c./sec. — adică în mijlocie Dunărea aduce la mare 228 miliarde m. c. de apă dulce anual; această enormă cantitate de apă dulce intrând în Marea Neagră, unde lipsește fluxul și refluxul care ar putea-o duce mai departe, îndulcește apa sărată a mării pe suprafețe foarte întinse. Mai întâiu cu-

rentul ieșind din albia fluviului continuă și în mare până la distanțe destul de depărtate spre larg, până ce încetul cu încetul mișcarea de care sunt animate moleculele de apă dulce este tot mai mult amortizată de mișcările în alte sensuri de cari sunt animate moleculele de apă sărată.

În timpul însă când vânturile sunt favorabile și mai cu seamă în epoca creșterilor mari ale Dunărei, când cantitățile de apă dulce aduse aici sunt incomparabil mai mari—debitul putându-se urca până la 35.000 m. c./sec. —, curentul fluvial poate să străbată și la distanțe cu mult mai depărtate dela coastă. În Maiu 1893, măsurând greutatea specifică a apei dela suprafață din diferite puncte ale Mării Negre, am găsit apa îndulcită până chiar prin apropierea Insulei Șerpilor, care se știe că e situată la o distanță de 18 mile marine de coastă.

Apele ieșite din albia fluviului intrând în mare întâlnesc aici curentul costal N. S. care duce apele mării spre Bosfor, acesta împinge și apele dulci împreună cu aluviunile aduse de Dunăre spre Sud. Astfel în epoca creșterilor Dunărei găsim apa mării îndulcită până aproape de Capul Midia și la o distanță spre larg până chiar aproape de 10 mile.

Apa dulce odată intrată în mare, ea nu se amestecă imediat cu apa sărată, ci plutește un timp mai îndelungat deasupra ei, deoarece la început una lunecă peste suprafața celeilalte ca două lichide cu desăvârșire diferite. Numai mai târziu începe a se face difuziunea încetul cu încetul. Astfel dar, pe această porțiune a mării, avem la suprafață o pătură mai mult sau mai puțin subțire de apă dulce fluvială, sub care apoi găsim pătura de apă de mare.

Materiile aluvionare aduse de apele fluviiale în suspensiune, imediat ce dau de apa mării, se depun în fața gurilor, formând și înălțând barele. Această precipitare imediată nu este datorită numai faptului că curentul, micșorându-și viteza îndată ce intră în mare, nu mai poate purta materiile ce le are în suspensiune, ci se datorește și influenței speciale a apei de mare ca soluțiune sărată, adică ca electrolit, care face ca aceste materii să se precipiteze imediat ce vin în contact cu ea. Astfel dar apa dulce de îndată ce intră în mare este decantată chiar la gurile fluviului, și nu mai are deci acea culoare atât de galbenă caracteristică apelor fluviiale încărcate cu aluviuni. Pentru a putea dar recunoaște la diferitele epoce ale anului cât de departe se întinde influența apelor dulci asupra mării, nu ne mai este suficient numai aspectul general, ci trebuie să ne servim și de aparate speciale pentru a măsura salinitatea și greutatea specifică a apei dela diferite adâncimi.

Oricum ar fi însă, noi putem conta că în timpul apelor mari în fața gurilor Dunărei, dela Gibrieni până la Capul Midia și până la o distanță

aproximativă de 10 mile marine spre larg, avem o foarte întinsă porțiune din suprafața mării — cel puțin de 4—5.000 km. pătrați — unde apa este cu totul salmastră.

În această porțiune — cu mult mai întinsă decât toate bălțile Dunării la un loc incluziv Delta ei — condițiunile biologice sunt și ele cu totul altele decât în restul Mării Negre și de aceea și *fauna este aici cu totul alta, caracterizată prin forme tipice de apă salmastră amestecată cu forme marine pure și forme fluviiale.*

Ceeace caracterizează mai cu seamă mediul de traiu din această porțiune de mare, în afară de apa sălcie, este în prima linie mica adâncime. Uitându-ne în adevăr pe o hartă batimetrică a Mării Negre vedem că linia adâncimilor de 10 metri o întâlnim — și mai cu seamă în golful Portiței sau în golful Musurei — abia la o distanță de 7—8 km. de coastă; linia adâncimilor de 100 metri este însă tocmai la 80—100 mile marine. Aceste mici adâncimi dar permit ca zona litorală a mării să se întindă foarte mult și ca fauna litorală — care constituie hrana principală a peștilor — să ia o dezvoltare foarte mare.

După cum se știe, apa Mării Negre, dela o adâncime de 150 metri în jos, fiind încărcată cu cantități mari de Hidrogen sulfurat în soluție, nici o ființă viețuitoare — afară de bacteriile sulfurante, cărora tocmai li se datorește acea mare producție de Hidrogen sulfurat — nu mai poate trăi acolo. În regiunea de lângă coasta noastră însă, adâncimile fiind atât de mici, influența Hidrogenului sulfurat din adâncimile mari este cu totul exclusă, așa că această bogată faună litorală de pe fund se poate dezvolta din acest punct de vedere în toată liniștea.

În al doilea rând este caracteristic pentru mediul de traiu de aci și de mare importanță pentru fauna litorală din această regiune, *natura fundului care în cea mai mare parte este nisipos.* El fiind ridicat și acoperit cu o pătură de apă relativ mică, razele soarelui îl pot încălzi cu ușurință, ceeace este foarte priincios de asemenea pentru creșterea și înmulțirea tuturor organismelor ce trăesc aci.

În al treilea rând, apa, în afară de mica ei salinitate, mai e caracterizată prin aceea că vine din fluviu *încărcată cu cantități relativ mari de carbonat de calciu.* Acesta fiind un prețios material pentru diferite organisme cari au nevoie de calciu, fie pentru scoicile lor, fie pentru construcția scheletului, etc., dă puțința ca aceste organisme să se dezvolte aci în condițiuni cu mult mai prielnice și deci să se poată înmulți foarte tare.

De aceea dar tocmai vedem aci o foarte bogată faună de Lamelli-branchiate și Gasteropode și de Crustacee, cari au o coajă calcaroasă și cari tocmai sunt și hrana principală a sturionilor.

Ca un exemplu cât de tare se pot înmulți aci aceste animale cu coajă calcaroasă voiu cită Balanidele. Larvele pelagice ale acestor crustacee se așează adeseori pe fringhiile plutitoare de cari sunt legate cârligele pentru prins moruni, făcând o adevărată crustă în jurul lor; în câteva zile ele cresc atât de tare încât fringhiile se îngreuează și cad la fund producând pescarilor mari pagube.

În fine, apa Dunărei, deși își depune la intrarea în mare aluviunile ei grele, ea vine încărcată încă și cu o mulțime de materii organice foarte ușoare în suspensiune ca Potamoplankton, detritusuri organice, etc., cari continuă a fi duse înainte și a pluti la suprafața mării. Toate acestea constituiesc o bogată hrană atât pentru Planktonul marin cât și chiar pentru toate celelalte animale, și mai cu seamă pentru puii de pește de toate speciale.

Dar pe lângă fauna litorală și Planktonul este aci foarte bogat, atât prin formele marine cari s'au adaptat la traiul în apă salmastră cât și prin mulțimea de larve ale moluștelor, crustaceelor, etc., cari trăesc aci pe fund.

Din toate acestea se vede dar că condițiunile de viață în această porțiune a mării sunt excelente, oferind multe avantaje atât pentru traiul cât și pentru înmulțirea unei întregi faune speciale, caracteristică acestei regiuni.

De sigur însă că și aci, ca și ori unde, pe lângă avantaje există și oareșicari pericole, cari primejduesc viața organismelor sau limitează numărul speciilor ce se pot adapta la asemenea condițiuni particulare.

Primul pericol îl constituiesc vânturile din anumite direcții, dacă sunt puternice și bat un timp prea îndelungat. În adevăr este știut că unele vânturi dinspre largul mării, bătând un timp îndelungat, pot îngreună cantități enorme de apă de mare lângă coaste, așa că nivelul mării se poate urca până chiar cu 50 cm.; prin aceasta, apa devenind cu mult mai sărată, toate aceste specii litorale cari nu sunt deprinse cu un grad de salinitate mai mare, dispar. Tot astfel un vânt puternic dinspre coasta spre larg, care ține mult timp, poate împrăștiă apa dulce și cu ea și Planktonul, așa că formele nedepinse cu o astfel de schimbare bruscă a mediului sunt amenințate în existența lor. De aceea dar formele tipice de apă sălcie au o elasticitate mai mare întrucât privește variațiunile gradului de salinitate a apei în care trăesc, aceasta fiind o condițiune principală a existenței lor.

Un pericol mult mai mare însă, dar care nu se întâmplă decât foarte rar, sunt anumite curenți verticale cari aduc câte odată la suprafața apă încărcată cu Hidrogen sulfurat și alte gaze din fundul mării. Am avut

singur ocaziunea să observ odată un asemenea curent în regiunea dintre Portița și Gura St. Gheorghe :

Iată notițele pe cari mi le-am scris chiar la fața locului în carnetul meu :

În ziua de 21 Iulie 1913 mergând cu barca cu pânze pe mare dela Sf. Gheorghe la Zaton și înapoi (cam la 6 mile mar. la Sud de Gura Sf. Gheorghe) am avut ocaziunea rară de a face câteva observațiuni interesante asupra unor curenți marine ; totodată am mai aflat și dela pescarii locali și alte fapte privitoare la aceste curenți, și mai interesante, cari merită a fi consemnate și cercetate la ocazie cu îngrijire.

Plecând din Gura Sf. Gheorghe, am avut pe o distanță mare apă gălbie de Dunăre — căci apele Dunărei sunt foarte crescute — ; apoi am dat de apă verzie a mării. Vântul eră foarte slab și marea cu totul lipsită de valuri, așa că numai curentul costal împingea spre Sud apa gălbue încărcată cu aluviuni ce ieșea din gura Dunărei.

La întoarcere însă am trecut prin 3 feluri de ape și anume: 1) Ieșind din gura Zatonului am dat de apă obișnuită de mare, cu culoare verzie. 2) La oarecare distanță, deodată am întâlnit o dungă lungă de spumă — ca de vreo 4 sau 5 m. de lată — care se prelungea cu o direcție oblică pe coastă (S.E.) mergând spre larg cât se vedeă cu ochii. Imediat după această dungă de spumă apa avea *un curent contrar* ca cel din apă obișnuită a mării și o *culoare galbenă roșietică ca de rugină*. Am mers cam vreo 20 minute cu barca cu pânzele — însă cu viteză foarte mică, căci vântul eră foarte slab — în această apă ruginită și apoi am dat iarăși de o dungă lungă de spumă, care formă a doua linie de marcare a acestei ape, animată de o mișcare în altă direcție decât curentul mării. Curentul acesta cu apă roșietică venia spre coastă. 3) După a doua linie de spumă, lată și ea ca de 4 m., am trecut din nou brusc în apă obișnuită a mării de culoare verzie și mișcată de curent în altă direcție ; în fine 4) Am dat din nou de apă gălbie de Dunăre.

Pescarii dela Cosa cari pescuiesc și în Zaton, îmi spun că : « de vreo 2 ori pe an vine deodată o « scursoare » mare cu o apă rece ca ghița, marea nu mai e sărată ci amară de tot și când atinge pielea ustură mai rău decât urzica, așa de rău că se îmbolnăvește omul. Peștele moare pe loc îndată ce dă această apă peste el și nici nu se mai poate păstra pentru vânzare. Chefalul se face deodată țapăn ca piatra. Apa mării adusă de această scursoare e vânătă, însă limpede ».

De sigur e vorba dar de un fenomen extraordinar de interesant care se repetă periodic, aducând un curent puternic de apă vânătă sau roșietică ce curgea ca un fluviu prin mijlocul apei gălbui de Dunăre sau apei verzi de mare, care se mișcă într-o direcție cu totul opusă.

Aceste curente verticale — cari după cât știu încă nu au fost până acum bine studiate și oferă oceanografului o problemă foarte interesantă de cercetare — aduc de sigur din profunzimi o apă otrăvită, încărcată cu hidrogen sulfurat și alte gaze, foarte rece și sărată (3.5% sare) și cu totul improprie pentru viața organismelor.

Cu toate aceste pericole însă, condițiunile de viață în această porțiune a mării sunt cu mult mai prielnice decât în restul mării și de fapt aici viața este cu mult mai bogată.

Astfel fiind de sigur și acele specii de pești, cari se pot adapta condițiunilor fizice ale acestui mediu, găsesc aci o hrană foarte abundentă. În adevăr pe lângă speciile tipice de apă salmastră și de acele specii marine cărora le este o necesitate a vieții de a face migrațiuni periodice în apele fluviului, apoi sunt tot felul de alte specii, atât marine cât și fluviale tipice, cari se adună regulat aci.

Timp de mulți ani consecutivi am făcut cercetări îndelungate spre a vedea cari anume sunt speciile de apă dulce cari sunt adaptate a trăi și în apa sălcie dela gurile Dunărei și câtă vreme pot rezista aici; am făcut pescuiri sistematice în acest scop mai cu seamă la Golful din fața Gurii Stari Stambul (la Baba-Hasan), la Gura Sulinei, pe Mileaua — adică bancul de nisip submarin — dela Gura Sf. Gheorghe și în Regiunea Portiței. Astfel am putut constata că în timpul apelor mari, cea mai mare parte din speciile din Dunăre pot ieși și la malul mării; ba chiar, ceea ce e mai curios, am găsit și pui de pești caracteristici pentru râuri și chiar pentru păraele din munte ca d. ex. Mreana (*Burbus fluviatilis*) și Porcușorul (*Gobio fluviatilis* și chiar *G. Uranoscopus*). Cei cari ies însă la distanțe mai mari sunt: Șalăul (*Lucioperca sandra*, și *L. volgensis*), *Acerina schraetzer*, Crapul, Abramidele și mai cu seamă Morunașul (*Abramis vimba*), Sabița, Obletele mare (*Alburnus chalcoides danubicus*), *Leuciscus* toate trei speciile, *Chondrostoma nasus*, *Cobitis taenia* și *Anguilla vulgaris*.

De îndată însă ce debitul Dunărei se micșorează, numărul lor în apele mării scade și atunci și aceștia nu se mai găsesc decât în regiunea gurilor. Oricum însă, toți acești pești au o importanță deosebită pentru pescăriile Dunărei, deoarece ei se hrănesc și cresc în mare, utilizând materiile nutritive aflate acolo, și se întorc apoi în fluviu spre a sporii în mod considerabil producțiunea pescăriilor de aici.

Cu mult mai mare este însă importanța peștilor de mare migratori cari intră în Dunăre și mai cu seamă a Sturionilor și Clupeidelor.

Sturionii vin din largul mării și intră în Dunăre spre a se reproduce la anumite locuri cari le convin mai bine. Puii lor îndată ce s'au dezvoltat pleacă în cârduri spre mare; aici pe bancurile de nisip din fața

gurilor Dunărei găsesc o hrană foarte bogată, la început mai mult din Plankton și apoi mai cu seamă din crustaceele din fauna litorală. Ei stau cel puțin 3 ani în mare — până ce ajung la maturitatea sexuală — fără a mai intra înapoi în fluviu; numai Cega care s'a adaptat aproape cu totul la viața din Dunăre se găsește mult mai rar în mare. Când sunt mai mari, hrana lor cea mai favorită sunt moluștele, așa că în stomacul lor se găsesc în totdeauna resturi de conchilii de Lamelli-branchiate și Gasteropode, din cari au aci o enormă cantitate la dispoziție.

Migrațiunile acestor pești le-am descris pe larg atât în Fauna ichtiologică cât și într'o altă lucrare mai mică (1), așa că nu le voi mai descrie din nou. Aici voiu aminti numai că exemplarele adulte se adună primăvara de timpuriu în cârduri mari în această regiune de apă sălcie și apoi încetul cu încetul intră în fluviu. Alții vin de cu toamna și ierneză în gropile adânci din fluviu; cei mai mulți însă — mai cu seamă cei prea tineri sau prea bătrâni cari nu au a se reproduce — își au locurile de iernat în mare la adânc, iar locurile de hrană în apa salmastră din fața gurilor Dunărei. Date mai detaliate în privința migrațiunilor sturionilor le voi da la descrierea pescuitului cu Carmacele, în care capitol descriu în mod detaliat și pescăriile cele mari de Morun dela gurile Dunărei și din albia fluviului (a se vedea part. III. C. I.).

În tot cazul acești pești, fără a consuma hrană multă din Dunăre, măresc considerabil producțiunea pescăriilor ei.

Al doilea fel de pești, migratori cari vin în Dunăre sunt Clupeidele (Scrumbiile de Dunăre). Și acestea încă de cu iarnă se apropie de coasta noastră, adunându-se în cârduri mari în porțiunea de mare cu apă salmastră; la primele zile călduroase de pe la sfârșitul lui Februarie ele se apropie de gurile Dunărei și încep să intre în fluviu. Scrumbiile mari (*Alosa pontica*) rămân aci până pe la sfârșitul lui Maiu, iar *Rizeafca* (*Alosa Nordmani*) până vara târziu. După aceea se întorc înapoi în mare și pleacă spre larg, nemai revenind la coastele noastre decât toamna târziu. Migrațiunile pe cari le fac mai departe acești pești în apele Mării Negre și modul cum depind ele de condițiunile naturale de salinitate, temperatură, curenți marini, etc., sunt de cel mai mare interes științific, totuș nu este aci locul de a trata această chestiune; în lucrarea mea publicată la Academia din Viena (2) am arătat rezul-

(1) Antipa, *Die Stöbre und ihre Wanderungen in den Europäischen Gewässern mit besonderer Berücksichtigung der Stöbre der Donau und des Schwarzen Meeres*, Wien 1905. (Bericht an den internationalen Fischerei-Kongress in Wien, 1905).

(2) Antipa, *Die Clupeinen des westlichen Teiles des Schwarzen Meeres*, in *Denkschriften der k. Akademie der Wissenschaften Wien*. Bd. LXXVIII/905.

tatele cercetărilor mele în această direcțiune. În tot cazul și cantitatea de scrumbii ce intră în fiecare primăvară din Mare în Dunăre este foarte mare și sporește de asemenea în mod considerabil producțiunea pescăriilor din fluviu.

Pe lângă sturioni și scrumbii mai sunt încă și alte specii de pești cari intră din Mare în fluviu — deși nu toate la epoce fixe —, contribuind și ele atât la varietatea cât și la mărirea producției pescăriilor dunărene. Intre acestea sunt cele 5 specii de *Gobius* (Guvidii) pe cari le-am amintit mai sus și cari nu se urcă numai pe Dunăre, ci intră și prin bălți. Ele ajung în sus până pe la balta Potelu sau în Moldova până prin părăul Bârladului. În Brateș, Oltina, Mârleanu, Crapina, etc., guvidiile se găsesc în abundență și pescuitul lor în aceste ape este destul de productiv.

De asemenea mai sunt încă și o serie de pești mărunți, pe cari i-am amintit mai sus, cari intră și ei regulat în Dunăre și bălțile ei; aceștia deși nu sunt pești comestibili, au însă o mare importanță prin mulțimea lor, ca hrană pentru peștii răpitori, contribuind în acest mod și ei la o sporire considerabilă a producției totale a pescăriilor din Dunăre.

În afară de toate aceste specii de pești de mare cari intră în Dunăre, mai sunt încă și alți pești migratori, cari vin regulat în apele salmastre dela coastele noastre în mari cantități spre a intră în lacurile litorale. Intre aceștia cei principali sunt *Chefalii*, cari au o valoare comercială importantă. Migrațiunile lor le voi trata însă când voi descrie condițiunile biologice din lagune și lacurile litorale precum și în capitolul special despre condițiunile biologice din Marea Neagră în afară de cea din fața gurilor Dunărei.

Din toate acestea se poate vedea dar, că porțiunea de mare cu apă salmastră din fața Deltei Dunărei are o deosebită importanță pentru producția pescăriilor; aceasta, atât prin cantitatea însemnată de pește ce se prinde chiar în această parte a mării cât și prin mulțimea de pești migratori, cari, după ce s'au hrănit și au crescut în mare, vin de populează basinul Dunărei, sporindu-i astfel considerabil producția pescăriilor sale, fără a-i consuma însă hrana disponibilă din el și a face deci concurență la peștii locali.

Nu cred că pot pune mai bine în evidență această mare importanță a apelor salmastre pentru pescăriile din fluviile ce se revarsă în ele decât citând următorul pasaj din cartea cunoscutului naturalist rus C. Danilewski, publicată în 1867, asupra pescăriilor din Rusia (1).

(1) C. Danilewski, *Coup d'œil sur les Pêcheries en Russie*. Paris 1867.

«Aucun fleuve réduit à ses propres ressources n'est en état de fournir plus de poisson qu'il n'en faut pour les besoins des habitants de ses rives immédiates, et ceci, même quand cette population n'est pas très nombreuse.

«Il n'y a que les fleuves qui se jettent dans des mers saumâtres nourrissant des espèces d'eau douce, qui puissent exporter du poisson en grande quantité, parce que ces espèces remontent périodiquement les fleuves. La raison de ce fait s'explique très bien par cette simple considération, que les eaux des grandes fleuves n'occupent qu'un espace bien médiocre, en comparaison des plus petites mers et même des lacs».

Cu toate că nu într'o măsură așa de largă ca la Volga și Ural — unde întreaga parte superioară a Mării Caspice în care se revarsă aceste fluvii este un basin cu apă salmastră, nutrind în el mai mult peștii de apă dulce —, și nici măcar ca la Cuban — unde Marea de Azov nu e decât un fel de liman, puțin adânc și cu apă aproape dulce, care asigură acestui mic fluviu o producțiune de pește foarte mare—totuș și Dunărea, prin marele ei debit și ajutată de lipsa fluxului și refluxului din Marea Neagră precum și de micile adâncimi, a putut să-și creeze în fața gurilor sale o suprafață destul de întinsă de mare cu apă salmastră, care să poată asigura pescăriilor ei o producțiune cu mult mai bogată decât la toate celelalte fluvii similare.

CAP. V.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ȘI NATURA PESCĂRIILOR DIN
LAGUNELE ȘI LACURILE LITORALE CE STAU IN LEGĂTURĂ
CU DUNĂREA ȘI CU MAREA.

După ce în cele precedente am arătat cari sunt condițiunile biologice din Dunăre și Delta ei, cu bălțile și terenul ei inundabil, precum și din porțiunea de mare în care se revarsă ea, ne mai rămâne acum spre a termina această schițare biologică a complexului de ape cari for-

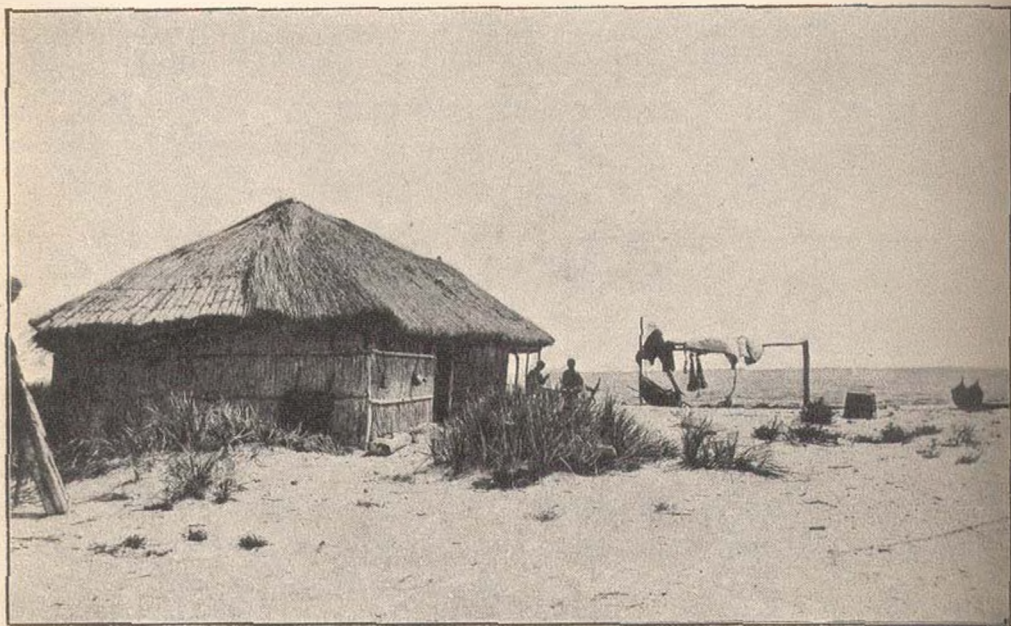
(Fig. 101). O vedere asupra lacului Razim luată dela Jurilofca. Se vede și digul care înaintează în lac cu cherhanalele pe marginile sale.

mează basinul Dunărei inferioare, să arătăm cari sunt condițiunile de existență în lagunele și lacurile litorale cari stau în legătură cu Dunărea și cu porțiunea de mare din fața gurilor ei; aceasta spre a pune și aci în evidență cari sunt condițiunile naturale de producțiune a pes-

cărilor și ce influență exercită și aceste ape asupra pescăriei din întregul basin al Dunărei.

După cum se știe, la Sud de brațul Sf. Gheorghe se găsește marea lagună numită în general *Lacul Razim* (Fig. 101), care constă însă dintr'un complex de lacuri cu o suprafață totală aproximativă de 80.000 hectare.

Aceste lagune sunt pe de o parte în legătură cu Dunărea printr'un vechiu braț al ei, numit astăzi gârla Dunăvăț, iar pe de altă parte ele comunică cu marea prin diferite guri — adică întreruperi în cordonul litoral ce le separă de mare — din cari cea principală este *gura Portița* (Fig. 102).

(Fig. 102). Un Zăvod de Carmace dela gura Portița, făcut pe limba de nisip ce desparte Razimul de Marea Neagră.

Grație acestei duble comunicațiuni, viața din aceste lacuri este în fiecare moment influențată pe de o parte de cantitatea de apă dulce adusă de Dunăre, iar pe de alta de curentul de apă sărată care, în anumite condițiuni, poate intra prin Portița și celelalte guri dela mare. Ea deci este o rezultată din aceste două acțiuni opuse.

Să descompunem dar și acest basîn în diferitele părți din cari e constituit, spre a vedea ce condițiuni naturale de existență oferă fiecare din ele organismelor și ce posibilități de viață sau ce pericole găsesc acestea ael, și deci, ce putere de producție are pescăria din fiecare din ele.

Prin originea lor aceste lagune reprezintă un vechiu și puțin adânc golf al Mării Negre care, în tendința ce o au valurile mării de a-i

egaliză linia coastelor ei, a fost închis prin activitatea lor cu un cordon litoral de nisip marin și transformat într'un liman. La acesta s'au adăogit în urmă și alte porțiuni din mare, cari au fost separate din ea prin nouă cordoane litorale și transformate astfel succesiv în lacuri. Dela început dar apa acestor lagune a fost o apă sărată având gradul de salinitate al apei dela suprafața Mării Negre, adică 1, 7—1, 8‰. Grație curentului fluvial însă, care le alimentă cu apă dulce, aceste lacuri în loc să se evaporeze și să devie niște basinuri de concentrațiune, cum se găesc pe coastele tuturor mărilor, ele s'au transformat încetul cu încetul în lagune cu apă salmastră, despre care se știe că e foarte prielnică creșterii peștilor.

Aceste lagune însă nu formează un singur basin cu un mediu de traiu uniform, ci sunt împărțite printr'o serie de mici diguri naturale — resturile din vechile cordoane litorale — în mai multe lacuri, cari comunică între ele numai prin mici deschizături.

Condițiunile de alimentare, cu apă dulce dela Dunăre sau cu apă proaspătă de mare, a fiecăruia din aceste basinuri variază însă, pe de o parte, după depărtarea la care se află ele dela gura canalului de alimentare, iar pe de altă parte, după mărimea secțiunii și starea în care se află aceste canale de alimentare și cele ce întrețin comunicația dintre ele: în unele vine mai multă apă fluvială, în altele mai multă apă marină, iar altele nu se alimentează decât foarte cu greu cu apă proaspătă, fie ea dulce sau sărată. În unele dar apa a devenit cu totul dulce, în altele salmastră, în altele a conservat gradul de salinitate al mării, iar în altele a ajuns cu totul concentrată.

Față cu această variațiune atât de mare a naturii și calității apei — care este elementul principal — firește că și condițiunile de vieață din aceste diferite basinuri diferă cu totul unele de altele; deci și fauna din ele precum și condițiunile de producțiunea peștelui sunt cu totul altele. Să le examinăm dar pe fiecare în parte :

1. Lacul Dranov.

Acest lac fiind porțiunea cea mai apropiată de Dunăre a acestor lagune și acea care a avut în totdeauna o alimentare foarte bogată cu apă dulce, atât prin gârlele Dunăvăț și Sulimanca cât și prin gârla Cerneț, apa din el s'a îndulcit cu totul. Aici condițiunile biologice sunt aceleași ca și în orice altă baltă bine situată din Deltă și natura producțiunii pescăriilor este deci de asemenea aceeași.

El însă, fiind în legătură prin gârla Dranovului cu Razimul, se alimentează cu pește și din acest lac, căci crapul și șalăul din Razim,

când apa din el în timpul secetei începe a deveni prea sărată, se refugiază în Dranov și astfel producțiunea de aci crește atunci considerabil prin această migrațiune. De aceea aci la gârla Dranovului a și fost în totdeauna un mare centru de cherhanale mai cu seamă pentru sărarea crapului.

În anii din urmă serviciul pescăriilor a construit un mare canal, «Canalul Principele Ferdinand», care leagă acest lac direct cu Dunărea Sf. Gheorghe prin Cerneț, iar pe de altă parte, a astupat gârla Sulimanca care alimentă înainte acest lac cu apă din Dunavăț. Cu modul acesta dar, Dranovul are acum o alimentare cu apă dulce cu mult mai puternică, ceea ce a schimbat și mai mult condițiunile biologice din el. Cantitatea de apă dulce adusă prin acest canal fiind mai mare decât trebuințele lacului, o bună parte din ea se scurge printr'insul în Razim, așa că influențează și asupra condițiunilor biologice din acesta.

În urma acestor lucrări dar, pescăria de aci s'a transformat cu totul într'o pescărie de apă dulce, ca și în cele mai productive bălți ale Dunărei, cu marele avantaj însă de a fi totodată și o capcană pentru peștele de apă sălcie, care în epocile de secetă — când apa devine mai concentrată — se refugiază din Razim în el.

Cum lacul Dranov însă este situat în mijlocul stufăriilor celor mari din insula Dranov, în cari de asemenea pot trăi mari cantități de pește în anii când apa din ele e primenită prin inundațiuni, cantitatea mare de apă proaspătă adusă acum în acest lac servește totodată pentru a asana condițiunile biologice și din aceste stufării. Peștii din aceste stufării și de pe sub plaur își găsesc acum un refugiu în apa proaspătă a lacului, când apa din ele se infectează din cauza secetei, și prin aceasta sporesc și ei considerabil producțiunea lacului.

2) Razimul.

Din toate aceste lacuri litorale, Razimul este acela care are cea mai mare suprafață, cu o adâncime mijlocie de 2.5—3 m.; el a avut înainte o alimentațiune importantă cu apă de Dunăre prin brațul Dunăvățului — iar astăzi o are prin noul canal «Regele Carol» —, astfel că a fost în stare să-și îndulcească foarte mult apa sa. Aici însă apa nu a putut fi îndulcită cu totul ca la Dranov, atât fiindcă debitul Dunăvățului nu eră destul de mare pentru o suprafață atât de întinsă, cât și mai cu seamă fiindcă «Gura Portița» și alte «Rupturi dela mare» permit apei de mare, din timp în timp, să intre în lac. Adeseori când, din cauza apelor prea scăzute dela Dunăre, nivelul lacului ajunge a scădea mai jos ca nivelul mării, sau când din cauza vânturilor îndelungate de Est

se ridică nivelul mării mai sus ca nivelul lacului, la Portița se produce un curent puternic de apă sărată care curge în lac ca o cascadă și-i sarează apa.

În Razim dar avem o apă salmastră, al cărei grad de salinitate poate varia foarte mult atât dela un an la altul cât și dela o epocă la alta, după cum variază și debitul Dunărei sau direcția vânturilor dela mare, și după cum gura Portiței și celelalte guri dela mare sunt mai mult sau mai puțin deschise.

Condițiunile de existență în acest lac cu apă salmastră sunt cât se poate de bune, căci pe de o parte toate avantajele pe cari am arătat că le prezintă la unele epoci apa salmastră din fața gurilor Dunărei, sunt aici cu mult întrecute și permanentizate, iar pe de altă parte principalele pericole cari erau acolo — schimbarea bruscă a gradului de salinitate a apei, curenții verticali, etc., — sunt aci înlăturate. Aici apa e mult mai îndulcită ca în acea porțiune de mare, și aceasta în mod cu mult mai constant, căci schimbările brusce ale salinității din cauza vânturilor și curenților marine, cari sunt atât de periculoase pentru organismele cari n'au o putere de acomodare atât de mare, aici sunt aproape excluse.

Fundul nisipos și adâncimea aproape constantă de 2,5 m. este foarte prielnică dezvoltării aci a unei bogate microfaune. Apa liniștită și mereu împropătată de micul curent de apă dulce permite dezvoltarea pe suprafețe mari a unei vegetațiuni submerse de Potamogetoni, Alge, etc., care reprezintă un substrat mai ridicat pentru dezvoltarea unei abundente faune litorale și creează excelente locuri de hrană, de reproducție precum și de adăpost pentru pești. Adâncimea destul de mare și suprafața necoperită de plante este foarte prielnică pentru dezvoltarea unui bogat Plankton vegetal și animal și deci pentru o mare producțiune de materie organică nouă, prin transformarea materiilor anorganice conținute în apa și în fundul lacului. Comunicațiunea permanentă cu Dunărea și balta înlesnește puilor de pește de apă dulce să vie aici cărduri-cărduri pentru a profita de bogata hrană și a crește, iar comunicația cu marea permite la o mulțime de animale marine să vie la apa liniștită de aci pentru a se hrăni și a popula tot mai mult acest lac.

De aceste excelente condițiuni de existență, și mai cu seamă de hrana atât de bogată, știu foarte bine să profite, atât o mulțime de specii de pești de Dunăre cât și foarte multe specii de pești de mare. Crapul și șalaul suportă minunat puțina salinitate a apei și rămân aci tot anul, iar dacă câte odată intră prea multă apă de mare prin Portița, atunci ei au o serie de refugiuri bune — cum sunt partea de sus a lacului din jurul gurii Dunăvățului, golful Holbina, Dranovul, etc.—unde apa e în tot-

deauna mai dulce. Șalăul în special găsește aci cele mai prielnice condițiuni pentru creșterea și înmulțirea sa — apă limpede și puțin adâncă, fund nisipos, pești mărunți pentru hrană în abundență, etc. —; e suficient să spun că producțiunea de șalău a Razimului este de 10 ori mai mare decât a tuturor bălților din întreaga Deltă la un loc, pentru a dovedi cât de prielnic în adevăr îi este mediul de traiu din acest lac. Numai peștii propriu ziși de baltă, ca linul, caracuda și ceilalți, cari au nevoie de un fund de nomol pentru existența lor, nu prea vin aci, unde fundul e mai mult nisipos.

Din peștii de mare sunt foarte multe specii cari se găsesc aci : unii trăesc în tot cursul anului, cum sunt : *Cambula (Pleuronectes flesus)*, care e unul din peștii cei mai răspândiți în acest lac, două specii de guvidii (*Gobius*), numite de pescarii lipoveni *Băicioc* și *Lijaboc*, *Hamsi (Engraulis encrasicolus)*, și mai toate speciile cari se găsesc în apa salmastră din marea din fața gurilor Dunărei. Dintre acipenseri intră mai cu seamă *Păstruga (Acipenser stellatus)*, dar adeseori se rătăcește și câte un *Nisetru* mai mic. Alte specii însă intră ca pești migratori la epoce fixe pentru a se reproduce, ca d. ex. scrumbiile (*Alosa pontica*), *Rizeafca (A. Nordmanni)*, și mai cu seamă *Chefalii (Mugil)*.

Tot prin gurile dela mare însă, intră în fiecare primăvară și cârduri foarte mari de pește de apă dulce — crap și șalău — cari, după cum am arătat mai sus, scapă din bălțile Deltei în timpul apelor mari și rătăcesc în mare, până dau de curentul de apă dulce ce iese prin Portița, care-i ademenește să intre în Razim.

Toți acești pești, veniți din Dunăre sau bălți și din mare, găsesc în Razim condițiuni excelente pentru satisfacerea necesităților lor fiziologice de hrană și reproducere, și sporesc astfel și mai mult încă producțiunea pescăriilor acestui lac.

Firește însă că pe lângă aceste mari și incontestabile calități ale mediului de traiu, cari fac ca acest lac — pe lângă că are o mare putere de producție proprie — să fie totodată și o adevărată capcană atât pentru peștele de mare cât și pentru cel din Dunăre și bălți, sunt și o serie de desavantaje cari uneori pot avea efecte periculoase pentru producția pescăriilor de aici :

În primul rând este comunicația cu marea, despre care am văzut de altfel ce servicii minunate poate aduce lăsând peștele de mare să intre în lac. Totuș se întâmplă adeseori că, din cauza unor vânturi îndelungate dela coastă spre larg, nivelul mării să scadă foarte mult; în acest caz nivelul lacului rămânând mai ridicat, la Portița se produce o adevărată *casadă care scurge cu repeziciune apa lacului în mare*. Odată cu această apă însă, fug și foarte mulți pui de pești luați de curent,

pe cari apoi apa sărată a mării îi distruge. Revenind apoi marea la nivelul ei, un curent contrar se formează prin Portița, care umple acum lacul cu apă sărată și schimbă mai mult sau mai puțin gradul său de salinitate. Sunt puține specii cari pot suporta o asemenea schimbare bruscă a gradului de salinitate, și de aceea când a intrat prea multă apă sărată în lac, cele mai multe — după cum am arătat — se refugiază în locurile unde apa continuă a rămâne mai dulce. În lucrarea mea despre Delta Dunărei (1), am arătat pe larg ce trebuie făcut pentru a evita asemenea pericole și a asigura constanța producției pescăriilor de aci.

În al doilea rând este un pericol și mai mare, care poate amenința viața organismelor din aceste ape și compromite cu totul producția pescăriilor de aci: Pentru ca excelențele condițiuni biologice, pe cari le-am descris în aceste ape, să se poată menține așa cum sunt, trebuie ca în prima linie alimentarea cu apă dulce să funcționeze în perfecțiune și să rămână neschimbată. De îndată ce alimentarea nu va mai fi suficientă, lacul se va transforma încetul cu încetul într'un basin de concentrare, în care apa din cauza evaporării va deveni din ce în ce mai sărată și mai improprie pentru viața organismelor.

De aceea buna stare a gârlei de alimentare trebuie să ne intereseze înainte de toate. Acest caz s'a întâmplat deja la Razim prin anii 1890—1894 când, potmolindu-se Dunăvățul, s'a închis în curând, dela sine, și Portița — deoarece nu mai există un curent care s'o ție deschisă — și în scurt timp, prin evaporare, apa din lac a început a deveni tot mai concentrată, ajungând cu mult mai sărată chiar decât apa din mare. Astfel, în câțiva ani, condițiunile de viață s'au schimbat radical și producția peștelui de apă dulce a scăzut cu totul (35.000 kgr. pe an, în loc de 3 milioane cel puțin), rămânând numai cambula și chefalii singurii pești cari se mai prindeau aci în cantități mai mari.

Tocmai pentru înlăturarea acestui mare pericol, care începuse a distruge cu totul cea mai bogată dintre toate pescăriile noastre, s'a săpat «Canalul Regele Carol», care a remediat în cel mai scurt timp râul, așa că astăzi Razimul are iarăși o apă bună salmastră și pescăriile sale dau iarăși o foarte mare producțiune de pește de apă dulce și mai cu seamă de șalău.

Dar pe lângă lipsa de întreținere a gârlei de alimentare, aci mai este încă și o cauză naturală care face ca pescăria din Razim să fie neconținut amenințată, și anume aceasta este *scăderea treptată a debi-*

(1) Antipa, *Wissenschaftliche und wirtschaftliche Probleme des Donau-Deltas*. Bucarest 1915, pag. 61.

tului brațului Sf. Gheorghe, din care tocmai se alimentează și acest lac cu apă dulce.

Iată — după datele ce a binevoit a mi le comunica d-l Inginer Kühl— cum a variat dela 1857 încoace proporția dintre debitul acestui braț și debitul celorlalte brațe :

A N U L	DEBITUL BRAȚELOR DUNĂREI IN % DIN DEBITUL TOTAL		
	BRAȚUL SULINA	BRAȚ. SF. GHEORGHE	BRAȚUL CHILIA
1857	7.0%	30 %	63 %
1871	7.0 »	27 »	66 »
1891	6.0 »	20.5 »	73.5 »
1897	7.0 »	25.3 »	67.7 »
Ape mari 1903	8.0 »	22.6 »	69.4 »
» joase 1903	9.7 »	18.8 »	71.5 »
Media 1903	9.0 »	21.0 »	70 »

Se vede dar, că în acest interval debitul brațului Sf. Gheorghe a scăzut cu 9% din debitul total al Dunărei (aproape cu 1/3 din debitul său propriu), pe când Sulina a crescut cu 2% și Chilia cu 7%. Aceasta înseamnă dar că apele Dunărei, cu toate lucrările ce s'au făcut la Cea-talul Tulcei, tind a curge tot mai mult prin brațul dela Nord — pro-babil din cauza vreunei mișcări isostatice —, și că brațul de Sud care alimentează aceste lacuri va avea din ce în ce mai puțină apă. Față cu aceasta dar, pentru a nu se pierde productivitatea pescăriilor acestui lac, va trebui urmărită neconținut de aproape variația debitului și mă-rită acțiunea gârlilor de alimentare în proporție cu scăderea debitului brațului Sf. Gheorghe, spre a se putea duce astfel în totdeauna aceeaș cantitate de apă dulce de care e necesitate pentru mănținerea condi-țiunilor biologice normale în lac.

Deocamdată cele două canale «Regele Carol» și «Principele Ferdinand» sâpate aci de curând aduc apă dulce suficientă și răspund pe multă vreme acestei necesități.

3. Lacul Sinoe.

După Razim, al doilea mai mare ca suprafață este lacul Sinoe, care formează partea sudică a acestei serii de lagune. Despărțit de Razim prin mai multe limbi de nisip, ca grindul zis «Insula Lupilor» — resturi

ale vechilor cordoane litorale de origine marină — el comunică totuș cu dânsul prin diferite guri și gârle.

Prin originea sa, acest lac este cu mult mai nou decât toate celelalte; el a fost separat din mare cu mult în urma lor prin formarea unui nou cordon litoral (Grindul dela Kituk).

Cu marea el comunică printr'o serie de gârle înguste, cari traversează cordonul litoral, numite de pescarii lipoveni «Ericuri», (Fig. 104) și prin gura dela Sud numită «Gura Buazului».

Fig. 104. O gârlă (un «Eric»), care străbate limba de nisip dintre mare și lacul Sinoe, cu garduri de chefal și apărători de nuele contra valurilor.

Fundul său este peste tot nisip de origine marină, cu resturi de scoici, etc. Adâncimea este mult mai mică ca a Razimului, având la mijloc 1.5—2 m., iar pe lături pe o distanță mare dela maluri 0.5—1 m.

Pe când însă apa Razimului e salmastră și foarte îndulcită, aici avem o apă sărată ca a mării. Analizele apei făcute în Iunie 1912 au dat un reziduu fix la litrul de apă de 16.7470 gr., adică 1.664% sare. Apa dulce dar, care-i vine din Razim și prin ploii, nu ajunge decât pentru a contrabalansa *evaporația și a împiedică concentrarea.*

Alimentarea cu apă proaspătă se face numai din mare, și aceasta prin mecanismul descris mai sus, adică prin influența vânturilor asupra apelor mării, cari, creând timporal diferențe de nivel între mare și lac, produc curenți într'o parte sau în alta și primenesc astfel mereu apa aducând apă proaspătă din mare în lac.

Cercetând fauna și flora lacului, vedem dela prima ochire că ea are un aspect cu desăvârșire marin, la fel cu lacurile tipice litorale marine din mările cu flux și reflux, unde apa e primentă zilnic.

Nici o formă de apă dulce nu mai constatăm aici, nici ca animale, nici ca vegetație ; Planktonul constă din forme tipice marine : mici Meduse, Ctenophori (Cydipe), Sagita, Crustacei marini cu larvele lor Nauplius, Zoea, etc. ; pe fund viermi marini tubicoli, conchili de mare, etc. și diferite Alge marine ca vegetație.

Astfel fiind și peștii ce se găsesc aci la toate epocile nu sunt decât numai forme curat marine cari intră din zona litorală a mării, ca: diferite specii de *Gobius*, foarte multă *Cambula* (*Pleuronectes flesus*), *Syngnathus*, *Siphonostoma*, *Blenius*, *Motella tricirrata*, *Hippocampus*, *Caranx trachurus*, *Lepadogaster*, *Solea nasuta*, *Belone rostrata*, *Atherina*, *Engraulis*, etc., etc.

Principalii pești însă, cari intră aci la epoce fixe în fiecare an și cari formează producția principală a pescăriilor din acest lac, sunt *Chefalii*, din cari avem cinci specii principale : *Mugil cephalus* Cuv. (Labanul), *Mugil chelo* Cuv. (Spatopterul), *M. auratus* Ris. (Singhilul), *M. saliens* (Ilarii), *M. capito* Cuv. (Chefalul Platarin sau cu coada lată). Ei trăesc în marea largă și vin la coastele noastre numai după mijlocul lui Aprilie.

Cu cât începe apa a se încălzi mai tare, cu atât încep și ei a intra mai mult în lac ; mai întâiu intră puii pentru a se hrăni aci și apoi mai târziu, pe la sfârșitul lui Maiu sau începutul lui Iunie, încep a intra și adulții ; abia pe la sfârșitul lui Iulie au intrat cu toții în lac, iar pe la mijlocul lui August ei leapădă icrele. Toamna în fine, când apa începe a se răci și dau ploile, la prima furtună ei caută să iasă inapoi la mare, așa că cotețele pescarilor dela gura gârlelor se umplu într'o singură noapte de chefali.

Condițiunile de existență din acest lac sunt foarte prielnice pentru satisfacerea necesităților fiziologice ale chefalului. Puii găsesc aci o hrană foarte abundantă în Planktonul bogat și detritusurile organice, așa că cresc foarte repede, iar adulții găsesc locuri minunate de reproducere la marginile lacului, unde adâncimile sunt mici cu fund nisipos și apa e foarte liniștită, bine încălzită de razele soarelui și perfect clară. Apa foarte sărată și cu o greutate specifică mai mare poate ține mai bine în suspensiune ouăle lor cari sub influența căldurii se desvoltă foarte repede.

Astfel fiind, producțiunea de chefali a acestui lac este foarte mare, urcându-se în unii ani până chiar la 600.000 kgr.

4. Lacurile Caranasuf și Tuzla.

Cele mai îndepărtate de gurile gârlilor cari alimentează cu apă dulce această serie de lagune sunt lacurile Caranasuf și Tuzla, cari formează amândouă un singur trup (Fig. 105); ele însă sunt destul de îndepărtate și de gurile gârlilor prin cari se face alimentarea lor cu apă de mare prin lacul Sinoe, cu care sunt în comunicație.

Astfel izolate dar, primenirea apei din ele se face numai cu mare greutate; apa proaspătă de mare care străbate până la dânsese nu mai ajunge nici pentru a înlocui apa pierdută prin evaporație, așa că apa lor devine din ce în ce mai concentrată și numai ploile de primăvară și de toamnă o mai diluează puțin. În lacul Tuzla, care e cel mai îndepărtat, concentrarea apei poate să ajungă în timpul verii atât

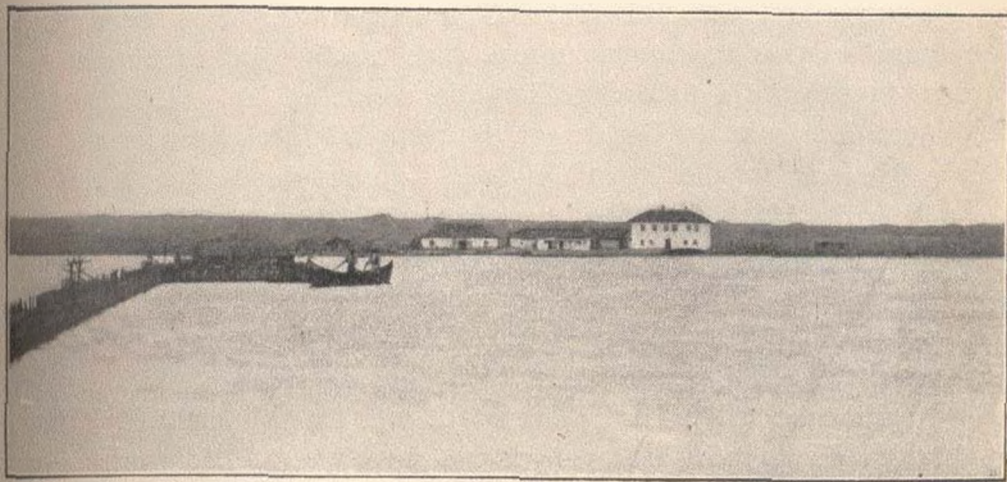

Fig. 105. Lacul dela Caranasuf cu gardurile de Chefali.

de mare, încât dela distanțe mari se vede sarea cristalizată depusă pe maluri. La Duingi a fost chiar odată e exploatare sistematică de sare de mare.

Analizele făcute la laboratorul de chimie al Institutului geologic, în lunie 1912, a apei luate din mijlocul acestor lacuri, au dat următoarele rezultate :

Ghiolul Caranasuf. Reziduu fix la litru 18.5590 gr.
Ghiolul Tuzla (Duingi). Reziduu fix la litru. 18.5790 ».

După cum se vede dar, chiar primăvara după epoca ploilor abondente, apa este aci cu 2 grame la litru mai sărată ca în lacul Sinoe și deci mult mai sărată ca apa dela mare din fața acestor lacuri.

Această mare salinitate are firește și o mare influență asupra condițiilor biologice din aceste lacuri.

Efectul principal al acestei izolări și concentrațiuni a apei se evidențiază mai cu seamă asupra naturii fundului acestor lacuri. Aci în loc de fundul nisipos, pe care l-am văzut la Sinoe, avem o pătură de nomol (gras și negru) foarte groasă, care e plin de materii organice în putrefacțiune. El are aceleași calități terapeutice ca nomolul dela Techir Ghiol.

În lucrarea mea despre Delta Dunărei (1), am arătat cauzele și modul de formațiune a acestor nomoluri. Din cauza acestui nomol cu multe substanțe organice în putrefacțiune, și apa lacurilor este încărcată cu o mare cantitate de gazuri în soluțiune. La analiza făcută s'au găsit 18.44 cm., la litrul de apă.

Firește că pe un asemenea fund nu se poate dezvoltă o faună bogată, deoarece nu pot trăi decât cel mult câteva forme cunoscute ca fiind caracteristice acestor nomoluri. În schimb însă Planktonul care plutește în suprafață este de o bogăție rară ; în Iunie 1912 pescuind aci, scoteam rețeaua la fiecare trăsătură plină de animale mici, între cari predominau mai cu seamă o mică *Leptomedusa* (*Thaumantias sp.*) și o specie de *Mysis*.

Această bogăție a Planktonului se învederează și din analiza chimică, care ne arată că apa conține 0,83 gr. materii organice la litru, ceea ce este enorm de mult.

În astfel de condițiuni fizice și biologice, de sigur că și din speciile de pești nu sunt multe cari pot rezistă aci. Numai chefalul intră în cantități mari, nu însă atât pentru a se reproduce — căci pentru aceasta îi lipsesc locuri potrivite — cât pentru a profita de hrana atât de bogată de Plankton și detritusuri organice. De aceea aici se face în totdeauna toamna o bună pescărie de chefali.

5. Zătoanele.

Prin zătoane se înțeleg niște lacuri litorale foarte lungi și înguste, așezate în lungul coastei și separate de mare numai printr'o îngustă limbă de nisip, care lasă de obicei la unele din capetele sale o deschizătură între mare și lac. Ele reprezintă o fâșie lungă din mare care a fost separată—mai de mult sau mai de curând—printr'un cordon litoral. Astfel sunt: «Zătonul mare», «Japșa sărată», «Zătonul vechiu», etc., dela

(1) Vezi Antipa, *Câteva probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunărei*. Nota la pag. 9—20 în *Analele Academiei Române*, 1914.

Sud de gura Sf. Gheorghe. În fiecare din acestea însă, condițiunile biologice sunt diferite de celelalte, și aceasta din cauza alimentațiunii lor diferite cu apă sărată.

Zătonul mare, a cărui formațiune este mai recentă, stă, pe de o parte printr'o gură (Fig. 106), în permanentă comunicație cu marea, putându-și astfel primi în totdeauna apa sa; pe de altă parte însă, el stă în comunicație și cu balta Dunărei, deoarece primește în el apa dulce care se scurge de pe sub Plaur, urmând direcția pantei generale a Deltei spre mare. Astfel dar apa zătonului este salmastră.

Fig. 106. Gura spre mare a Zătonului dela Cosa.

Adâncimile sale sunt foarte mici și fundul este nisipos. Fauna și flora sunt tipice de apă salmastră, și tot așa și peștii cari se prind în ele.

În prima linie producția principală este chefalul, care intră aici ca și în Razim și Sinoe. Micul curent de apă dulce însă, care se scurge din el spre mare, face ca peștii de apă dulce, cari am arătat că se rătăcesc primăvara în apele mării, să fie ademeniți și să intre și ei în zăton; astfel dar sunt ani când zătonul, pe lângă producția sa obișnuită de chefal, poate da și o însemnată producție de pești de apă dulce ca: șalău, crap, morunaș, etc.

În *Japșa sărată*, care este un vechiu zăton care și-a pierdut comunicația atât cu marea cât și cu balta, avem un basin de concentrațiune, în care însă nu se mai găsesc pești, deoarece singur chefalul care ar putea rezista aici nu mai are pe unde intra.

Zătonul vechiu din contra este un zăton care și-a pierdut comunicația cu Marea, care a rămas însă în comunicație, prin gârle, cu balta; aici apa s'a îndulcit cu totul și el s'a populat numai cu pește de apă dulce din speciile caracteristice bălților Deltei. El a devenit dar acum o adevărată baltă, care numai prin forma sa lungăreață amintește originea sa de Zăton.

Urmărind mai departe soarta celorlalte zătoane vechi, cari acum sunt mai în interior, vedem că ele, după ce li s'a îndulcit apa cu totul, au fost acoperite cu Plaur, așa că s'au transformat deja cu totul în bălți, prezentând aceleași condițiuni biologice ca celelalte bălți din Delta Dunărei și acelaș fel de producție ca și ele.

CAP. VI.

CONDIȚIUNILE BIOLOGICE ȘI PESCĂRIILE DIN PORȚIUNEA DE MARE CARE UDĂ COASTELE ROMÂNIEI.

După ce în capitolele precedente am arătat în linii generale, pentru fiecare din diferitele categorii de ape din țară în parte, cari sunt condițiunile hidrografice și biologice din ele și deci care este natura pescăriilor lor, ne mai rămâne acum — pentru a completa această revistă biologică a apelor României — să arătăm cari sunt condițiunile de existență și din restul porțiunii de mare care udă coastele noastre și ce pescărie avem și aci.

Firește că nu poate fi în intențiunea mea de a descrie aci — sau măcar de a schița în linii generale — condițiunile biologice generale ale Mării Negre. O asemenea lucrare de sinteză ar trebui să fie bazată pe numeroase fapte și observațiuni, atât asupra condițiunilor fizice cât și a celor biologice ale acestei mări. Cu toate numeroasele studii și cercetări hidrologice de mare valoare făcute în ultimele decenii de diferiți oameni de științe și exploratori ca: *Admiral Makaroff*, *Admiral Sir W. I. L. Wharton*, *N. Androussov*, *Sir John Murray*, *E. von Maydell*, și mai cu seamă *I. Spindler* și *Fr. Wrangel* (Expediția rusă din 1890 și 1891, cu canonierele «Cernomoretz», «Zaporojetz» și «Donetz»), etc., precum și cercetările faunistice și biologice ale naturaliștilor ruși mai vechi, ca *Pallas*, *Eichwaldt*, *Rathke*, *Gmelin*, *Brandt*, *Lovetzki*, *Nordmann*, *Kessler*, etc., sau a celor mai noi ca *Ostroumoff*, *Lebedintzew*, *A. Bjalinski-Birula*, *Kalicewski*, *S. Pereaslawtzewa*, *S. A. Zernow*, *N. E. Maximov*, etc. noi totuș nu suntem încă în stare să tragem concluziuni și să ne facem, pe baza lor, o idee lămurită de biologia generală a mării.

Noi știm în adevăr, pe baza cercetărilor de până acuma, că în Marea Neagră condițiunile biologice sunt cu totul diferite de cele din toate celelalte mări ale Europei, aci fiind un mediu de traiu cu totul particular. Această mare fiind un voluminos și adânc basin de apă sărată, închis din toate părțile și necomunicând cu celelalte mări decât printr'o deschizătură îngustă — și abiă de 60 m. adâncă — a Bosforului, primenirea apelor sale nu se poate face decât foarte anevoie. Enorma cantitate de apă dulce ce se acumulează — fără evaporațiune suficientă — în acest basin

— provenită pe de o parte din debitul considerabil al fluviilor rusești, dar mai cu seamă al Dunărei, iar pe de altă parte din marea cantitate de precipitate atmosferice ce cad în partea sa estică — provoacă un curent permanent de apă îndulcită prin Bosfor spre Marmara și Mediterană.

Acestui curent de apă îndulcită, ușoară, care este numai la suprafață, îi corespunde un contra-curent submarin în fundul Bosforului de apă sărată, grea, care vine din Mediterană și se scoboară spre fundul Mării Negre. Cu toate aceste cantități de apă proaspătă ce vin aici, ele nu sunt însă în stare să primenească în deajuns apa acestei mări, care are o adâncime medie de 1.197 m., (la o suprafață aprox. de 450.000 km. p.) și pe unele locuri ajunge a avea profunzimi chiar până la 2.244 m.

Tocmai din cauza acestei imposibilități de primenire a apei din profunzimea Mării Negre, s'a ajuns a se creă aici acele condițiuni biologice speciale, cari au condus la formarea de hidrogen sulfurat — prin bacterii sulfurante — în așa cantități încât, dela o adâncime de 300 m. în jos, orice vieață începe a deveni imposibilă.

Dacă însă în profunzimea mari de aci — unde apa e mai sărată, până la 3.38% la o temperatură aproape constantă de +9° — nu avem decât o mare moartă, în păturile de apă superficiale, până la o adâncime de aproape 200 m. chiar, vieața este destul de abundantă. În acestea avem un plancton și o faună pelagică bogată, care servește de hrană bancurilor de pești migratori în epocile când ei părăsesc regiunea coastelor spre a trece în alte regiuni sau spre a duce temporar aci o vieață pelagică. Din nefericire, asupra legilor cari guvernează vieața în această parte a Mării Negre, asupra distribuțiunii verticale și orizontale a planctonului, asupra raporturilor în cari se află această faună și floră pelagică cu condițiunile fizice de temperatura apei, salinitate, curenți, etc., asupra raporturilor dintre diferitele specii cari compun această faună între ele ș. a. m. d., asupra tuturor acestor chestiuni de cea mai mare importanță științifică și practică nu știm încă nimic, căci datele și observațiunile științifice ne lipsesc cu totul. Cercetări serioase științifice în această privință ne-ar putea aduce deslegarea multor chestiuni importante — astăzi cu totul obscure — și mai cu seamă asupra migrațiilor peștilor noștri, asupra drumurilor ce le fac, asupra locurilor unde fiecare specie ierneze, etc. Ce însemnătate mare practică — pe lângă cea științifică — pentru întreaga pescărie din Marea Neagră, ar avea aceasta, cred că nu mai am nevoie s'o dovedesc aci.

De o mult mai mare importanță însă, pentru biologia Mării Negre și totodată pentru cunoașterea pescăriei din această mare, este *Zona litorală*; ea formează ca un fel de *soclu continental* puțin înclinat în jurul coastelor acestei mări, pe cari vieața se dezvoltă cu o mare abun-

dență, neinfluențată aproape întru nimic de hidrogenul sulfurat din păturile profunde.

Limita acestei Zone litorale corespunde în genere cu linia adâncimilor de 100 Fathoms engl. adică 183 m., iar de aci încolo începe imediat înclinația bruscă spre adâncimile cele mari. Din punctul de vedere al *Benthosului* — adică al totalității animalelor și plantelor cari trăesc pe fundul apei — această linie este totdeodată limita între partea vie și partea moartă a fundului acestei mări.

Linia aceasta a adâncimilor de 183 m. este însă la distanțe diferite de coaste, așa că lățimea zonei litorale variază pentru diferitele coaste ale Mării Negre. Unde ea este mai îndepărtată de coastă, și Zona litorală e mai întinsă, acolo și vieața e mai abundentă în apropierea coastelor și deci și pescăria mai bogată.

Urmărind pe o hartă batimetrică a Mării Negre linia adâncimilor de 183 m., vedem că Zona litorală cea mai largă este în partea Nordvestică a acestei mări, pornind dela Capul Kersones (în sudul Crimeii lângă Sevastopol) și întinzându-se spre S.W, până în direcția Capului Caliacra, de unde apoi se îngustează și merge spre S până la Gura Bosforului; ea cuprinde dar mai cu seamă Golful cel mare al Odesei și marea de lângă coasta noastră, și într'o mai mică măsură și coasta bulgară; pe partea estică însă e peste tot foarte îngustă.

Această parte a Mării Negre dar, care pe unele locuri trece de 150 km. lățime, se bucură de condițiuni biologice speciale, cari permit o dezvoltare mai mare a vieții organice în apropierea coastelor și deci și a unei pescării mai bogate.

Totuș, între partea de Nord și cea de Sud a acestei porțiuni a Mării Negre este o diferență mare, care face ca condițiunile biologice din Zona litorală dela Nord și cea dela Sud să difere și ele foarte mult.

Diferințele faunistice între aceste două regiuni ne pun mai bine decât ori și ce în evidență diferențele biologice dintre ele. Astfel o serie de specii de pești cari trăesc în zona noastră litorală nu se găsesc de loc în zona din Golful Odesei, d. ex: *Clupea Nordmanni*, *Clupea Sulinae*, *Sardina Dobrogica*, *Thynnus thynnus*, *Xiphias gladius*, *Anguilla vulgaris*, *Mugil Capito*, etc. Iar altele, ca Hamsi (*Engraulis encrasicolus*), cari în apele noastre sunt în mare abundență, acolo ajung numai foarte rar, ș. a. m. d.

Aceste fapte ne sunt o dovadă foarte mare că în adevăr și condițiunile biologice în total în aceste două regiuni sunt diferite.

Cauzele acestor diferențe sunt: 1. Cantitatea mare de apă adusă de Dunăre care provoacă un curent costal NS spre Bosfor; 2. Acțiunea vântului dominant de NW; 3. Pozițiunea geografică mai la Sud cu

căldură mai multă și 4. Aproximarea mai mare a Bosforului, prin care intră atât apă proaspătă sărată cât și o serie de specii de animale—și mai cu seamă de pești migratori—din Mediterana, care schimbă caracterul faunistic al acestei porțiuni de mare.

Nici asupra biologiei zonei litorale — cu toate frumoasele cercetări ale d-lui Dr. Zernow dela stațiunea zoologică din Sevastopol — studiile de detaliu nu sunt încă atât de bogate în fapte și observațiuni ca pe baza lor să se poată trage concluziuni mai generale, mai cu seamă intru cât privește biologia peștilor, migrațiunile lor și cauzele cari le provoacă. Un studiu sistematic al condițiunilor fizice și biologice din aceste regiuni e deci de asemenea de cea mai urgentă necesitate spre a ne câștiga astfel o bază științifică, care să ne pună în stare să pricepem legile cari guvernează vieța și deci și mecanismul producțiunii pescăriilor de acel.

Intru cât privește partea de mare care udă coastele noastre, în lucrările mele anterioare «Studii asupra pescăriilor din România» (Cap. VII, pg. 80, Buc. 1895) și mai cu seamă în cea «Despre cercetările hidrobiologice în România» (pag. 33—35, Bucur. 1912), am arătat — dând și un program de studii — direcția pe care trebuie s'o urmărescă aceste cercetări spre a ne putea conduce la rezultate științifice cât și practice; nu voi mai reveni deci și acel asupra acestor chestiuni. În tot cazul cercetările fundamentale ale d-lui Dr. S. Zernov, despre zonele și faciesurile faunistice din zona litorală a Mării Negre, apărute în Memoriile Academiei de științe din Petersburg în 1913, vor fi de sigur și ele de cel mai mare folos pentru cercetările speciale asupra biologiei porțiunii de mare care udă coastele noastre. Tot astfel și cercetările d-lui Dr. Schichkof asupra faunei de lângă coastele bulgare.

În cele ce urmează însă, voi căuta să dau o idee de felul pescăriei din marea noastră teritorială și de condițiunile biologice din această regiune, de migrațiunile pe cari le fac diferitele specii de pești prin aceste ape precum și de epocile când apar și dispar fiecare din ele la coastele noastre; chestiuni asupra cărora am făcut observațiuni numeroase atât în cursul unei călătorii de studii ce am făcut timp de peste 8 luni cu bastimentul Elisabeta în anul 1893 în toate apele Mării Negre, cât și apoi timp de mai mulți ani consecutivi la diferite puncte dela coastele noastre.

* * *

Din descrierea condițiunilor biologice din porțiunea de mare din fața gurilor Dunărei s'a văzut că acolo apa — din cauza enormelor canti-

tăți de apă dulce aduse de Dunăre — este la suprafață foarte îndulcită, permițând dezvoltarea unei faune de apă salmastră, asemănătoare întru câtva cu cea din Marea Caspică, unde apa în întregime are un grad de salinitate cu mult mai mic decât cea din Marea Neagră. Ca și la Caspica peștii cari predomină în această porțiune a Mării Negre sunt: pe de o parte o serie de specii de apă dulce cari suportă un oarecare grad de salinitate a apei, iar pe de altă parte peștii de mare migratori, cari vin aci pentru a intra în fluviu (Acipenseri și Clupeide); dintre speciile curat marine sunt numai puține — câteva specii de *Gobius*, *Atherina*, *Pleuronectes flesus*, *Clupea delicatula* și *Clupea cultriventris*, o specie de *Syngnathus*, etc. — cari suportând apa sălce, pot trăi în permanență în apropierea coastelor; celelalte vin mai mult în trecere sau purtate numai de vreun curent de apă mai sărată, etc.

Noi am văzut însă că, în această porțiune de mare, apa îndulcită e numai la suprafață, pe când în adâncime salinitatea crește spre a ajunge la gradul de salinitate al suprafeței generale a Mării Negre, de 1.83‰. Cercetările lui *Spindler* și *Wrangel* ne-au dovedit-o aceasta pe deplin; «L'eau est moins salée vis-à-vis des embouchures des fleuves, notamment du Danube, ce qui se fait surtout valoir au commencement de l'été. Dans cette sphère de l'action immédiate des eaux douces, la salinité s'accroît rapidement de la surface à une profondeur de 15 brasses (27 mètres), tandis qu'en pleine mer la salinité de cette couche superficielle (jusqu'à 15 brasses), ne diffère que de très peu».

Astfel fiind, la o depărtare de câteva mile dela coaste, unde se găsesc adâncimi suficiente așa că salinitatea apei să poată crește în deajuns, străbat în această porțiune a mării și câteva specii curat marine, ca d. ex. Calcanul (*Rhombus maeoticus*), căruia îi convine de altfel foarte bine la anumite epoce vieața pe fundul nisipos din această parte a mării. Cu modul acesta dar, pe lângă speciile de apă salmastră și speciile de pești migratori, pescăria de aci se mai îmbogățește încă și cu câteva specii curat marine cari trăesc pe fund.

Nu tot astfel este în porțiunea de mare teritorială, care nu mai e influențată de apele dulci ale Dunărei și unde salinitatea la suprafață e de 1.8‰—1.85‰. Aici, din cele peste 60 de specii de apă dulce ce le avem în Dunăre, nu mai străbate nici una, așa că familia cea mai numeroasă a Ciprinoideilor nu mai are în această parte a mării nici un reprezentant. Dintre peștii migratori, Acipenserii fiind mai cu seamă pești de apă salmastră, nu se rătăcesc pe aici decât foarte rar și numai în anumite epoce și la anumite vârste. Aici însă numărul speciilor curat marine crește la aproape 70 de specii, pe când în Marea Caspică din 20 de specii marine numai una — *Atherina pontica* Eichw. —

e curat marină, iar celelalte 19 sunt pești migratori cari intră în fluvii sau pești de apă salcie; în afară de aceste 20 de specii marine, ceilalți pești din Caspica sunt cu toții pești de apă dulce cari pot suportă micul grad de salinitate al acestei mări.

Pe cât ar fi de naturală explicațiunea, că toate aceste specii curat marine din Marea Neagră, cari nu se găsesc și în Marea Caspică, ar fi venit aci din Mediterana și s'au adaptat apoi încetul cu încetul la condițiunile speciale de viață ale acestei mări, pe atâta este totuș de curios faptul că multe din aceste specii sunt proprii ale Mării Negre — unele din ele chiar ca *Alosa Nordmanni*, *Alosa pontica* și *Clupea Sulinae* ne având nici măcar specii înrudite în Mediterana, ci numai prin Marea Baltică și Marea Nordului. Și mai curios e încă, că din cele 26 de specii de *Gobius* cari trăesc în Marea Neagră, numai 3 sunt comune cu Mediterana, iar toate celelalte sunt speciale ale Mării Negre.

Cu toate acestea însă, un foarte mare număr de specii, ca d. ex. : toate *Scomberoideile* (*Scomber*, *Thymus*, *Pelamys*, *Caranx*, *Xiphias*, etc.), *Mugilidele*, *Sparoideile*, *Chromidele*, *Syngnathoidele*, *Blennioideile*, etc., etc., cari sunt comune cu speciile din Mediterana, au venit de sigur de acolo și s'au adaptat încetul cu încetul la condițiile speciale ale acestei mări.

Din Marea Egee însă — unde sunt 179 de specii curat marine — mai vin și astăzi, prin migrațiuni regulate periodice, un mare număr de specii, cari intră prin Bosfor și merg până la diferite coaste ale Mării Negre. Tocmai regiunea litorală de lângă coastele noastre și cele bulgare, cari sunt cele mai apropiate de Bosfor, este cea mai des și mai regulat vizitată de acești pești mediteranieni și lor li se datorește chiar în mare parte bogăția pescăriilor noastre de mare.

* * *

După felul lor de viață mai putem clasifică speciile de pești, cari trăesc în zona litorală de lângă coastele noastre, în mai multe categorii și anume :

1. *Peștii sedentari*. Aceștia trăesc în permanență în apele de lângă coastele noastre și nu fac nici o migrațiune, căci au locurile de hrană, de reproducere, de iernat, etc., apropiate unele de altele. Diferitele specii din această categorie sunt distribuite după diferitele *faciesuri biologice* din cari fac parte — adică după diferitele regiuni, cari prin totalitatea caracterelor lor fizice și biologice formează o unitate biologică, caracterizată printr'o comunitate de organisme strâns legate atât între ele cât și de totalitatea condițiunilor naturale cari compun mediul de traiu din fiecare regiune în parte.

În numeroasele dragaje ce le-am făcut de pe Crucișătorul Elisabeta în vara 1893, în diferitele regiuni ale zonei noastre litorale, am putut constata aici mai multe asemenea faciesuri biologice, caracterizate fiecare prin calități fizice cu totul diferite unele de altele ale mediului de traiu, cu vegetații diferite și fiecare cu altă faună și floră. Astfel dragând în toată regiunea insulei Șerpilor, până la o distanță de 3 mile spre Sud, am găsit la o adâncime de 39 m. peste tot un fund pietros, acoperit cu o foarte bogată faună, între care un mare număr de viermi mici eranți de culoare verde deschisă, Chitoni pe Alge și pe scoicile de *Mytilus*, etc. Această livadă submarină se întindea pe distanțe foarte mari spre Sud.

La o distanță de 20 mile dela coastă, spre Sud de Constanța, la o adâncime de 40 m., dragând de mai multe ori mergând spre Mangalia, am găsit un fund acoperit cu totul cu cantități enorme de Midii (și câteva alte Conchilii, d. ex.: *Calyptraea*). Printre conchiliile erau Crabi și Crevete, puține spongii, câteva specii de viermi eranți, o serie de viermi în tuburi cornoase, etc. Pe scoicile de Midii foarte mulți *Balanus* și *Serpulizi*, de asemenea o specie de Actinii ș. a. m. d. Cercetând mai departe, am găsit acest enorm banc de Midii întinzându-se până în jos de Mangalia și acoperind aici chiar stâncile de pe fund din port și vehile diguri ale cetății *Calatis* înecate sub apă.

În altă parte, între Caliacra și Cavarna, tot la o distanță mare dela coaste, dragând 2 ore, am scos draga plină numai de noroiu, care arată că e un fund argilos fără nici o vegetație pe el. Acelaș fund l-am găsit apoi până în jos de Balcic.

Toate aceste dragaje făcute la o distanță aproximativă de 20 mile dela coasta noastră, începând dela N de Insula Șerpilor până la Balcic, nu pot servi decât ca o orientare asupra condițiunilor de viață pe fundul mării de aci.

Toate aceste funduri diferite, cu aspecte faunistice și floristice diferite, trebuiesc studiate însă firește cu deamănuntul și cartografiate, delimitându-se cu exactitate limitele lor, spre a se putea astfel stabili diferitele zone și faciesuri biologice. Numai astfel vom putea dobândi elementele pentru studiul biologiei peștilor sedentari de lângă coastele noastre și deci și pentru o exploatare mai rațională a pescăriei de aci.

Dacă la o distanță de 20 mile dela coastele noastre și la o adâncime aproximativă de 40 m. aspectul biologic al fundului mării se schimbă din distanță în distanță, treptat ce ne scoborim dela Nord spre Sud, împărțindu-ne astfel fundul în diferite faciesuri biologice, având fiecare suprafețe întinse, cu cât ne apropiem însă mai mult de coaste, cu atât condițiunile biologice pe fundul mării devin și mai variate; ele se

schimbă aici tot mai mult, la distanțe cu mult mai mici unele de altele, așa că faciesurile devin mai mici ca întindere, însă mai numeroase. Aici valurile mării în tendința lor de a egaliza linia malurilor, mâncând într-o parte și depunând în alta, creează — după forma și natura coastelor — la distanțe apropiate unele de altele, medii cu condițiuni de viață diferite, cari fac ca și organismele cari trăesc în ele să fie și ele diferite unele de altele.

Astfel chiar în dreptul Constanței, lângă coastă, găsim o serie de medii de traiu cu totul diferite unele de altele, și fiecare din ele având o altă faună și floră pe fundul apei: în partea de Nord a orașului, unde valurile mării lovesc neconținut în malurile ei de stâncă și le sfarmă, e un fund de piatră cu bucăți mari de stâncă sfărmată; la Sud spre vii și la Nord spre Mamaia, unde marea depune, formând cordoane litorale, e din contra un fund de plajă cu nisipuri și resturi de Conchilii aduse de valuri; în port, în fine, e un fund pietros neted cu vegetație înaltă de alge verzi marine ș. a. m. d.

În fiecare din aceste medii diferite, cu vegetație și faună diferită, trăesc și alte specii de pești sedentari. Astfel: *Guvidiile (Gobius)*, din cari în Marea Neagră sunt 26 de specii, trăesc mai mult la locurile pietroase, și câteva specii între algele verzi; niciodată însă ele nu sunt la locurile unde fundul e nisipos. Acești pești, grație chromatoforilor cu cari e provăzută pielea lor, imită în totdeauna culoarea fundului pe care trăesc, ca să nu fie văzute de dușmani. Locurile lor de reproducere sunt aceleași ca și cele de hrană și ouăle lor foarte caracteristice, lungărețe, le lipesc de pietre, pe alge și chiar pe piloții de prin porturi. *Syngnathidele (Syphonostoma, Syngnathus, Nerophis)* și *Bleniidele* (vreo 6 specii diferite) trăesc printre algele verzi, *Amphioxus* trăește ascuns în nisip, iar *Pleuronectizii (Calcanul, Cambula și Limba)*, *Cocoșul de mare (Raja clavata)*, *Peștele lui Columb (Trygon pastinaca)* etc., pe nisip ș. a. m. d.

Toate speciile de pești sedentari de lângă coaste își au așa dar fiecare anume locurile lor unde se țin, și pescarii știu după natura fundului, adâncimea apei, etc. unde să se ducă să-i caute pentru a-i prinde. Studiarea dar din acest punct de vedere al diferitelor faciesuri biologice de pe întreaga noastră zonă litorală, cu speciile de pești cari le caracterizează pe fiecare din ele, este de cel mai mare interes pentru cunoașterea și dezvoltarea pescăriei noastre maritime de aici.

2. *Peștii din părțile mai adânci ale regiunii litorale, cari vin la coastă la anumite epoce.* Între aceștia cel principal e *Calcanul* care iernezează la distanțe mai mari de coastă și vine aci numai prin Martie,

iar apoi prin luna lui Maiu pleacă înapoi pe la locuri ceva mai adânci din apropiere pentru a se reproduce.

Acești pești fac dar un fel de migrațiuni — deși nu prea depărtate — între coastă și locurile lor de iernat. Precizarea anume a locurilor de iernare și de reproducere a acestor specii e firește de cel mai mare interes, căci pescuitul Calcanului e fără îndoială cel mai important dintre toate felurile de pescuit dela coastele noastre ; el e atât de bogat încât în fiecare primăvară vin mai multe sute de bărci cu pescari din Turcia spre a pescui la coastele noastre.

Pe lângă Calcan, mai sunt încă o serie de specii, de o mai mică importanță economică, cari fac parte din această categorie, ca: Dracul de mare (*Trachinus draco*), Boul de mare (*Uranoscopus scaber L.*), Golea (*Motella tricirrata Bl.*), Scorpia de mare (*Scorpaena porcus L.*), Zarganul (*Belone acus L.*), diferitele specii de *Crenilabrus*, etc., etc.

3. *Peștii migratori.* Afară de cele câteva specii de pești sedentari și de Calcani, cari fac numai călătorii mici pentru a trece dela locurile lor de iernat la cele de reproducere și dela acestea la cele de hrană, etc., toate celelalte specii de pești cari vin la coasta noastră sunt pești migratori, cari fac numai călătorii mari, transversând în lung și lat Marea Neagră, spre a ajunge la coaste și apoi a se îndepărta din nou.

În general, toate aceste specii vin primăvara dela Sud — unele se opresc sau intră chiar în apele noastre interioare, iar altele stau numai câteva zile, după care apoi pleacă înainte — și se întorc înapoi toamna, când iarăș petrec fiecare dintre ele aci un timp mai mult sau mai puțin îndelungat.

Peștii migratori sunt de 3 feluri :

a) *Pești cari vin din Marea Neagră și intră în apele interioare ca: Acipenserii, Clupeidele și Chefalii.*

Cei dintâi aproape nu se opresc de loc în această parte a mării noastre teritoriale, fiindu-le apa aci prea sărată ; ei se duc deadreptul în porțiunea de mare din fața gurilor Dunărei, unde petrec aproape tot timpul până intră în fluviu.

Dintre ei numai Nisetrul, Păstruga și Șipul se scoboară mai la Sud, și aceștia în exemplare mici.

Clupeidele — și în special *Alosa pontica*, *Alosa Nordmani*, *Clupea delicatula* și *Clupea cultriventrîs* — petrec o bună parte de timp prin fața Constanței, atât înainte de a pleca în marea din fața gurilor Dunărei cât și după ce se întorc de acolo.

Chefelii—din cari o bună parte, chiar și după ce cei mai mulți au intrat în lacuri, continuă a rămâne în mare—petrec un timp îndelungat pe lângă coastele noastre și formează obiectul unui pescuit important.

b) *Peștii cari vin din Marea Neagră, însă fără a intra în vreo apă interioară*, ca: Scrumbiile de mare zise și Cirus (*Scomber Scomber L.*) Barbunii (*Mullus barbatus L.*), Stavridele (*Trachurus trachurus L.*), Hamsi, Aterine (*Atherina pontica* și *A. hepsetus*), Lufar sau «Lefer» (*Temnodon saltator Cuv.*), Palamida (*Pelamys sarda Bl.*), Peștele lui Solomon (*Salmo labrax*), Bacalao (*Gadus euxinus*), Rândunica de mare (*Trigla hirundo*), Sparos (*Sargus annularis L.*), Smaridele (*Smaris chryselis Cuv.*), *Corvina nigra*, *Serranus scriba L.*, Lapina (diferite specii de *Crenilabrus*), *Labrus prasocictes Pall.*, etc., etc.

c) *Peștii cari vin prin Bosfor*. În afară de speciile de pești locali din Marea Neagră, cari își fac aci migrațiunile lor regulate — urmând pornirilor lor naturale de hrană și reproducere și instinctului de conservare —, în această mare mai intră încă regulat, după cum s'a arătat, și un mare număr de pești din Marea Egee, ademeniți de curentul submarin din Bosfor.

O parte din acești pești sunt din specii cari nu s'au adaptat încă la traiul permanent din această mare; astfel e: Helul (*Anguila vulgaris*), Toricul sau Tonul, (*Thynnus thynnus L.*), Peștele cu spadă (*Xiphias gladius L.*), Barbunul roșu (*Mullus surmuletus L.*), Dulgherul (*Zeus pungio Cuv.*), Sardina (*Sardina pilchardus Walb.*), Chefalul cu cap mare (*Mugil Capito*), Șipul (*Acipenser sturio*), Lavraki sau Levrec (*Labrax lupus Cuv.*), Dorada (*Chrysophrys aurita C. V.*), Milacopol (*Umbrina cirrhosa C. V.*), etc., etc.

Toți acești pești intră prin Bosfor la anumite epoce și urcă în Marea Neagră, unele ajungând chiar până la coastele Crimeii iar altele suind cel mult până în dreptul Constanței. Astfel Toricul mare (Tonul) ajunge până la Constanța, și se prinde chiar câte odată în Carmacele dela Kituc, iar mai sus nu se suie niciodată; pe la Varna însă se prind cantități cu mult mai mari în Taliane. Tot astfel e și cu Peștele cu spadă (*Xiphias*), cu Șipul, Sardinele, Levrecul, *Mugil capito*, etc., cari toate nu ajung niciodată până la coastele Rusiei, deși la noi ele vin în cantități destul de mari.

O mare parte însă din peștii cari vin prin Bosfor sunt din speciile cari există deja în Marea Neagră, adaptate aci de mult timp în totul la condițiunile de viață ale acestei mări; astfel sunt scrumbiile de mare sau Cirus (*Scomber scomber L.*), Pălămida (*Pelamys sarda Bl.*), Hamsi (*Engraulis encrasicolus L.*), Atherina cea mică (*Atherina hepsetus L.*) și diferite alte specii ca: *Labrus*, *Crenilabrus*, *Dentex*, *Smaris*, *Sargus*, *Trachurus*, etc.

Ce e mai curios încă, e că unele specii, cari s'au adaptat odată de mult și s'au localizat aici — modificându-și în condițiunile speciale ale acestei

mări formele corpului lor și transformându-se în nouă specii sau varietăți — continuă totuși și astăzi a intra mereu prin Bosfor, astfel că găsim alături forma primitivă de forma modificată. Astfel sunt sardinele (*sardina pilchardus* Walb.) și Sardinelele (*Sardinella aurita* Val.), cari au în Marea Neagră formele corespunzătoare adaptate (*Sardina dobrogica* Ant. și *Sardinella euxina* Ant.), pe cari le-am descris în studiul meu asupra Clupeidelor acestei mări.

* * *

Asupra peștilor mediteranieni din Marea Neagră, cunoscutul naturalist rus K. Kessler în citata sa lucrare asupra ichtiologiei coastelor Rusiei, face o observațiune foarte interesantă și anume : «Viele Fische die dem Mittelländischen und dem schwarzen Meere gemein sind, gelangen in dem letzteren zu merklich geringeren Dimensionen als in dem ersteren. Dies geschieht wahrscheinlich in Folge der geringeren Temperaturen und des geringeren Salzgehaltes in dem Schwarzen Meere».

Observațiunea aceasta este însă, după părerea mea, numai în aparență justă și faptele au o altă explicație. Eu cred că nu poate fi vorba de peștii mediteraneeni cari s'au aclimatat în această mare de multe generațiuni, ci numai de peștii cari intră în fiecare an prin Bosfor.

Aceștia în adevăr trăind într'o apă cu mult mai sărată, caută, și când intră în Marea Neagră, o pătură cu un grad de salinitate mai apropiat de cel în care erau ei deprinși să trăească ; o asemenea pătură de apă mai sărată ei o găsesc aci numai la adâncimi ceva mai mari, căci pătura de apă dela suprafața Mării Negre este îndulcită, având cel mult 1.85 ‰.

Peștii cari vin dar prin Bosfor în această mare își fac migrațiunile lor într'o pătură de apă mai adâncă, și numai cei tineri, cari se hrănesc mai mult cu plancton și al căror organism are o elasticitate mai mare, merg și la suprafață. Observațiuni îndelungate, atât personale cât și ale pescarilor dela coastele noastre, mi-au permis să ajung la această concluziune. Astfel în Talianul dela Constanța, care pescuește numai până la o adâncime maximă de 12 m., se prinde în luna Maiu Palamidă mică, iar Toricul (Tonul) nu intră niciodată ; cu toate acestea, pescuindu-se în același timp la adânc cu plăși mari cari merg la adâncimi mai mari de 20 m., s'a prins atât Pălămidă mare cât și Toric. Aceleași experimente s'au făcut și pe coasta dela Sinoe, și pescarii au dobândit cu toții credința că cârdurile cele mari de pește, cari merg dela Sud spre coastele Rusiei, nu le pot prinde decât cu plase capabile să pescuească la adâncimi mari, la o depărtare oarecare de coaste.

De altfel la scrumbiile de mare (*Scomber*), cari își fac migrațiunile lor în cârduri mari numai la fața apei — astfel că ochiul exercitat al pescarilor vede dela distanță, după încrețiturile apei, când se apropie cârdul —, la acestea în adevăr se observă că peștii sunt mai mici ca cei din Mediterana; ei însă nu sunt de vârste egale, căci cârdurile ce vin la coastele noastre sunt mai mult pești tineri din cari se fac țării.

În păturile mai adânci ale mării, pescuindu-se astfel cu plase mari, s'a mai găsit o întreagă serie de specii cari nici nu se arată pe la coasta și nu intră niciodată în Taliane.

Toate aceste fapte ne arată dar, nu numai că peștii de mare nu rămân acî mai mici, ci totodată că, pentru a putea desvolda o pescărie mare în zona litorală de pe lângă coastele noastre, trebuiește mai întâiu studiată distanța dela coastă și adâncimea la care se află acea pătură de apă în care peștii mediteranieni își fac migrațiunile lor, spre a putea astfel, pe această bază, furniza pescarilor plăși și instrumente corespunzătoare ca să-i poată prinde dela acele adâncimi.

* * *

Pentru a completa această descriere generală a migrațiunilor peștelui în zona litorală de lângă coastele noastre, ne rămâne să arătăm epocile când apar și dispar diferitele specii principale la coastele noastre, ce migrațiuni fac și când se reproduc. E cu atât mai mult nevoie de aceste date — absolut necesare pentru înțelegerea metodelor de pescuit — cu cât o descriere a biologiei peștilor din apele noastre ale Mării Negre nu am putut-o încă face până acuma, iar în lucrarea mea despre fauna ichtiologică a României nu am tratat decât numai pe acelea dintre speciile marine cari intră în apele noastre interioare.

Cele dintâi specii cari apar la coastele noastre, sunt : *Scrumbiile zise de Dunăre* (*Alosa pontica* și *Alosa Nordmani*), numite de pescarii dela mare *Scrumbițe*, *Caraghioz* de Turci și *Trissa* de pescarii greci. Ele apar pe la Constanța încă de pe la începutul lui Fevruarie și au produsele sexuale ajunse la maturitate ; stau acî până se încălzește apa și pleacă spre gurile Dunărei spre a se reproduce; totuș o parte din ele continuă a rămâne pe lângă coastă și până prin Aprilie. Ele se întorc abia prin August și se găsesc acî până iarna, pe la începutul lui Decemvrie. Cele ce vin în prima călătorie sunt grase și mari și se prind numai cu undițele. Iarna pleacă la adânc și nu mai vin decât iarăș în Fevruarie; locurile de iernat nu se cunosc.

Al doilea pește care ne sosește la coasta este *Calcanul*, care vine pe la Martie; el leapădă icrele pe la finele lui Maiu la adânc.

În Aprilie încep apoi a sosi cârdurile cele mari de pești migratori. După 10 Aprilie încep a sosi dela Sud cârdurile de Hamsi și de Scrumbii de mare, cari nu se opresc decât câteva zile la coastele noastre și pleacă înainte spre coastele rusești. Scrumbiile vin însă în această epocă în cârduri așa de mari, încât se prind cu plasele, iar talianele se fac toate cu gura spre Sud.

În această primă perioadă ele sunt slabe și se numesc Țări. În partea sudică a coastei noastre, pe la Cavarna-Balcic, ele se prind în așa mari cantități că se usucă spre a se face din ele «Țări uscați».

Dela coastele rusești ele încep a se întoarce prin August și sunt mai mari și mai grase decât când au plecat, așa încât intră numai câte 6—7 la un kilogram. În acest timp însă ele nu vin încă în cârduri așa de mari, încât nu se pot prinde cu plasele ci numai cu undițele și ce cade la Talian.

Cârdurile cele mari — când sunt ele și mai grase — se întorc dela Nord pe la Octomvrie și țin, când vremea e bună, până la Sf. Nicolae. În acest timp toate talianele au gurile deschise pe partea lor dela Nord și se prind într'insele cantități foarte mari.

Bancurile de scrumbii sunt în totdeauna precedate și urmate de o serie de alte cârduri de pești. Astfel înaintea lor merg cârdurile de Hamsi și de Sardeluțe (*Clupea delicatula* și *C. cultriventrīs*), cari formează hrana lor principală, iar în urma lor vin tot felul de specii răpitoare (*Pălămida*, *Acanthias vulgaris*) și cârduri întregi de Delfini. De asemenea ele sunt urmărite de stoluri mari de păsări (*Larus* și *Sterna*), cari anunță de departe sosirea lor, oferind un spectacol foarte interesant.

Locurile de unde vin scrumbiile nu se cunosc cu precizie — pescarii zic că dela Constantinopol — și nici locurile unde se reproduc ele; în tot cazul, pui mici de tot n'am găsit niciodată la coasta noastră și Kessler scrie că nici el n'a observat niciodată la coastele rusești, unde ele vin în cârduri atât de mari.

Hamsiele se întorc înapoi pe la mijlocul lui Octomvrie, însă trec înainte spre Sud, fără a se mai opri la coasta noastră.

După Scrumbii, sau odată cu ele, — între 10 și 25 Aprilie — vin *Stavridele* (Grecește *Safride*). Ele fac aceleași călătorii ca și Scrumbiile, numai că în prima perioadă stau la coasta noastră vreo 20 zile. La Maiu vin în cantități așa de mari că se prind cu plase, iar la August, când se întorc, se pescuiesc numai cu undițele și Talianul; în partea sudică a coastei noastre însă, fiind mai multe, se prind și în această perioadă cu plășile. În a doua perioadă ele stau aci până la Decemvrie.

După acestea în Maiu sosesc *Barbunii* și *Lufarul* (*Lefer* pe grecește), cari

pleacă apoi și ei înainte spre coastele Crimeii. Barbunii se întorc înapoi la August și rămân aici până în Octomvrie.

Tot în Maiu trece pe aci și *Pălămida* și *Toricul* (Tonul) în cantități mari, însă numai la adâncimi de peste 20 m., așa că, — după cum s'a arătat — pescarii dela coaste nu le pot prinde ; ele se întorc înapoi la Octomvrie.

Sardelele (*Sardina pilchardus* Walb.) vin pe la Maiu și se întorc iarăș în Octomvrie; ele vin însă în totdeauna numai foarte puține și nu se știe unde se duc.

Aterina vine la Maiu și se întoarce la August, spre a rămâne până la Decemvrie.

Lavraki vine la Maiu și pleacă de aci pe la August — Septemvrie; el nu vine însă niciodată în cârduri, ci numai în exemplare izolate.

Milacopul, care e un pește mare și foarte apreciat ca gust, vine la August și ține până toamna, e însă foarte rar.

Rândunica (*Trigla hirundo*) se prinde primăvara și toamna la Octomvrie, e însă foarte rară.

Bucalao (*Gadus eucinus*) vine la Maiu și trece înapoi pe la Octomvrie; se prinde mult, însă numai exemplare mici.

Glossa sau *Cambula* (*Pleuronectes flesus*), trăește totdeauna lângă coaste și leapădă aici icrele în Maiu, la 2 m. adâncime.

Chefalii se apropie de coasta noastră încă de pe la începutul lui Aprilie — câte odată chiar pe la sfârșitul lui Martie — ; mai întâiu vine *Paciosul* (*Mugil cephalus*), apoi *Platarinul* și apoi *Ilarii*; epoca când intră ei în lacuri se va descrie cu deamănuntul odată cu descrierea pescuitului lor în acele ape. În mare ei se prind numai cu Setca cu 3 pânze (*Voli grec.*) și cu Rogojina; locurile lor de iernare nu se cunosc, probabil că fiecare specie are alte locuri.

* * *

În afară de pești, mai trăesc însă în porțiunea din Marea Neagră care udă coastele noastre și alte animale, cari formează sau pot formă obiectul unui pescuit sau vânat bogat, și cari de sigur pot contribui și ele la sporirea producțiunii acestor ape.

Mai întâiu sunt moluștele cari cu siguranță ar puteă formă obiectul unei pescării mari. Între acestea cele mai importante sunt *Midiile* (*Mytilus edulis* var *Galloprovincialis* Lam.) despre cari am arătat că formează bancuri enorme, și mai cu seamă în fața Mangaliei. Este știut că pe toate coastele Mediteranei și în tot Orientul consumațiunea de Midii este foarte mare, așa că prin Sudul Italiei se fac chiar culturi arti-

ficiale, plătindu-se cu prețuri până la 1.000 fr. vagonul. În insulele Arhipelagului, în Grecia și în tot Orientul Europei se consumă foarte mult în posturile ortodoxe. Astfel fiind, de sigur ar trebui să în cepem și noi a deprinde populațiunea noastră să consume acest produs al mării, care ar putea deveni în adevăr un aliment popular foarte ieftin.

Tot astfel sunt *stridiile*, pe cari astăzi noi le importăm cu prețuri foarte mari din străinătate ca aliment de lux. *Stridia* însă, bine îngrijită, este un aliment foarte ușor și igienic, și condițiunile naturale ale Mării Negre ar permite să introducem și lângă coastele noastre o cultură care să le procure cu un preț mai ieftin pentru consumațiunea din țară. Astăzi noi avem în apele noastre un banc de stridii deja destul de mare în apropiere de Insula Șerpilor, unde au fost aruncate în timpul epidemiei de cholera dela 1893 niște butoaie de stridii ce veniseră la Sulina din Constantinopol și cari s'au înmulțit de atunci foarte mult. De asemenea se găsesc în totdeauna stridii la Nord de Constanța precum și în partea de Sud a Dobrogei nouă.

Dintre Crustacei sunt Crevetele (*Crangon vulgaris* var. *maculosus* Rathke și *Gebia littoralis* Riss.) cari sunt în cantități foarte mari printre Algele de pe lângă toată coasta noastră, dar cari se prind foarte puțin din cauza consumațiunii prea mici din țară.

În fine sunt mamiferele și anume Delfinii (*Delphinus delphis* L., *Tursiops tursis* Gerv. și *Phocaena communis* Les.), cari se găsesc în cantități foarte mari și a căror grăsime ar putea fi utilizată pentru scopuri industriale.

Numai Foca din Marea Neagră (*Monachus albiventer* Gray.) trebuie cruțată ca o podoabă a naturii, cari tinde să dispară. Din acestea mai sunt numai câteva perechi care trăesc în grotle dela Caliacra. Ele nu se suie în sus decât foarte rar. La 1877 a căzut una în cârligele dela Sf. Gheorghe și în Iunie 1913 s'a prins iar una în Carmacele dela Gura Zatonului (pielea e la Muzeul din București). Firește pescarii au tras imediat concluzia că a fost o prevestire a războiului. Când au scos-o din cârlige eră atât de rea că a rupt cu dinții toată marginea lotcei și a rănit pescarul.

Înainte pescarii din Caliacra o prindau închizându-i drumul cu plăși și aruncându-i un laț de gât. Astăzi ele sunt cruțate.

* * *

Cu aceasta am terminat, cred, descrierea generală a condițiunilor generale biologice din Marea Neagră și a pescăriilor din zona litorală de lângă coastele noastre. Față de vastitatea subiectului și de lipsa de

cercetări speciale asupra diferitelor probleme ce se prezintă, aceasta nu poate fi decât o schiță superficială. Am făcut-o totuș, pe de o parte fiindcă trebuia să dau elementele spre a se putea înțelege descrierile ulterioare ale metodelor și uneltelor de pescuit de aci, iar pe de altă parte pentru a arăta starea actuală a cunoștințelor noastre asupra acestei mări și a pescăriilor ei, precum și mulțimea de probleme ce mai sunt încă de rezolvat.

Intru cât privește observațiunile ce le-am făcut într'un timp de peste 23 de ani asupra condițiunilor de existență și asupra biologiei peștilor de aci, deși acestea nu sunt complete, am crezut totuș că pot să aducă și ele oarecare lumină în lămurirea multelor probleme obscure ce se ivesc în studiarea pescăriilor acestei mări.

* * *

Intru cât privește pescuitul din aceste ape, deși nu este încă ajuns la un grad de dezvoltare pe cât ar permite-o bogăția naturală a pescăriei de aci, el este totuș destul de însemnat; numai pe porțiunea dela Mangalia la Ecrene valoarea anuală a produselor pescuitului trece de 1 milion, și aceasta mai cu seamă din pescuitul Calcanului și al Scrumbiilor de mare. Cum că această valoare poate fi în scurt timp înzăcită, este pentru mine un fapt lipsit de orice îndoială; pentru această treabă trebuie numai bine exploarată întreaga zonă litorală, spre a se găsi locurile unde se adăpostesc — în timpul anului cât nu apar lângă coaste — speciile principale de pești, și totodată trebuie creată o clasă de pescari capabili, înzestrați cu instrumente bune și cu imbarcațiuni solide, cari să poată urmări tot timpul bancurile de pești, acolo unde se adăpostesc ele.

Pe de altă parte trebuie a se lua măsuri pentru dezvoltarea consumului peștelui de mare în țară, spre a se creă astfel cât mai multe debușeuri nouă pentru plusul de producțiune la care s'ar ajunge. Singure bancurile de Midii din regiunea Mangaliei — după cum am arătat — dacă s'ar găsi un debușeu pentru ele, ar putea da o producțiune extraordinară.

Mulți din peștii de aci ca : Scrumbiile, Chefalii, Stavridele, Hamsiele, Toricul, Pălămida, Barbunii, Tilca (*Clupea delicatula* și *C. cultriventris*), Aterinele, Cambula, Limbele, etc. și nu mai puțin Midiile, Cravetele, etc., cari astăzi în mare parte aproape nu au o valoare comercială, sunt foarte potriviți pentru a fi transformați în conserve de tot soiul, pe cari noi astăzi le importăm din străinătate. Ce mare folos ar fi aceasta pentru sporirea avuției naționale și pentru a găsi o ocupație rentabilă la o bună parte din populațiunea de pe coastele noastre, cred că nu mai am nevoie s'o dovedesc.

Pescarii cari se îndelitnicesc astăzi cu pescuitul în aceste ape sunt în cea mai mare parte Greci, din acei cari se găsesc pe toate coastele Mării Negre, pe cari îi întâlnim atât pe la Odessa, Ialta, Sebastopol și pe tot lungul coastelor Crimeii cât și pe coastele Anatoliei; ei practică de generațiuni această meserie prin toate aceste localități. Din această cauză atât numirile peștilor cât și ale uneltelor de pescuit din această mare sunt în cea mai mare parte de origine greacă și se aseamănă pe toate coastele Mării Negre.

Unele instrumente și instalațiuni, cari se întrebuințează în diferite puncte de pe malurile Mării Negre, ca d. ex.: Ichtioscopul, de care se folosesc pescarii din regiunea Odesei pentru a observă bancurile de scrumbii când se apropie de coaste, sunt cunoscute încă dela Grecii din antichitate.

Fig. 107. Pescari turci pe malul mării la Nord de Constanța.

După Greci, cei mai numeroși sunt pescarii Turci — atât originarii din localitate, cât și cei din Anatolia și Constantinopol, cari vin în fiecare primăvară pentru pescuitul Calcanului. Și ei au introdus aci o mulțime de numiri de pești și instrumente cari s'au adoptat și conservat în localitate.

Figura 10 arată tocmai o asemenea așezare de pescari turci pe malul Mării la Nord de Constanța, cari își pregătesc cârligele lor pentru pescuit Guvidii, punându-le Nade.

Principalele instrumente de pescuit sunt:

Setcele (grecește *Voli*), lungi de 250 st. și late de 3 st.; ele sunt cu 3 pânze: una de mijloc împletită din ață subțire (No. 100), cu ochi mărunți de 2 degete, și 2 pânze laterale, împletite din ață groasă (No. 40), cu ochi rari de cel puțin 8 degete; acestea servesc mai cu seamă pentru pescuitul Chefalilor, dar și pentru diferite alte specii de pești de mare.

Plasele sunt un fel de cobce, cari se așează vertical la fundul mării. Ele au diferite dimensiuni și ochiurile de diferite mărimi, după speciile de pești pe cari au a le pescui, ca Scrumbii, Scumbrițe, Stavridii, Barbuni, Leferi, Calcan, etc.

Năvoadele, pentru prins Barbuni, Safride și Hamsi.

Plasa mică cu cerc, pentru Aterine.

Undițele, pentru Guvidii, Scrumbii, Stavride, etc.

Paragatele, un fel de pripoane de diferite dimensiuni pentru diferite specii de pești.

Sășmaua sau Prostovolul de mare.

Rogojina, pentru Chefalii, și

Talianul, pentru tot felul de pești migratori cari vin la coastă.

Toate aceste unelte vor fi descrise cu deamănuntul în capitolele următoare, la locurile cuvenite.

C.

PESCUITUL IN APELE DUNĂREI INFERIOARE ȘI ALE MĂRII NEGRE.

După ce în capitolele precedente am examinat în linii generale condițiunile fizice și biologice din toate categoriile de ape cari compun albia majoră a Dunărei inferioare și din porțiunea Mării Negre care udă coastele României, și am văzut astfel care este natura producțiunii pescăriilor din fiecare din ele, să vedem acuma ce profite știe poporul nostru să tragă din aceste bogății naturale, în ce mod le exploatează el și de ce instrumente se servește în acest scop.

Pe când la râuri, numărul pescarilor — după cum am văzut — este foarte restrâns, la Dunăre față de enormele cantități de pește ce se pescuesc — e vorba de o producțiune de mai multe zeci de milioane de kgr. anual — numărul persoanelor ce se ocupă cu exploatarea acestei avuții nu poate fi decât foarte mare; pe când acolo pescuitul e mai mult o ocupațiune secundară pentru un mic număr de săteni riverani, aici sunt părți întregi din populația județelor de pe malul Dunărei a căror ocupațiune exclusivă este pescăria. Mai mult încă, industrializarea și comercializarea produselor acestor pescării precum și furnizarea materialelor necesare exploatării lor (instrumente de pescuit, bărci și vase de transport, materiale de închis bălțile, coșuri și materiale de ambalaj, ghetării, etc.) fac ca, afară de pescarii propriu ziși, să mai avem încă o întreagă clasă de populațiune, tot atât de numeroasă, a cărei activitate este strâns legată, direct sau indirect, de exploatarea pescăriilor dela Dunăre din cari își câștigă existența. În cele ce urmează dar, vom urmări mai de aproape modul cum se dezvoltă această activitate a poporului nostru în exploatarea și punerea în valoare a acestui izvor de bogăție al țerii.

Întru cât privește *producțiunea peștelui*, acestea fiind ape naturale, activitatea omului este relativ mai mică, fiind limitată numai la întreținerea apelor în bună stare de producție și la mântinerea stării de echilibru pe care natura singură a creat-o aci, și căreia tocmai i se datorește bogata producțiune a acestor pescării. Lucrările ce se fac dar aici în vederea dezvoltării producțiunii urmăresc: pe de o parte, a

înlesni alimentarea regulată cu apă proaspătă a bălților, spre a se putea profita cât mai bine de regimul natural al creșterilor și descreșterilor apelor Dunărei, iar pe de altă parte a se întreține sau crea căile necesare pentru ca peștii să poată ajunge la locurile lor de reproducție, hrană, iernat, etc. și a se împiedeca ca peștii și puii lor să fie expuși la diferite pericole, prin secarea, înghețarea până la fund, sau infectarea bălților.

Ori și ce bun gospodar, care vrea să-și sporească și să nu-și lase în părăsire avutul său, trebuie să execute astfel de lucrări, oricât de costisitoare ar fi ele; și aceasta trebuie să o facă cu atât mai mult, cu cât apele Dunărei, venind încărcate cu aluviuni, sapă într'o parte și depun în alta, iar vegetațiunea caută a se întinde mereu în dauna suprafețelor libere de apă, așa că întreg basinul fluviului este într'o continuă transformare, care schimbă mereu și condițiunile de producțiune ale fiecăreia din părțile cari îl compun.

În afară însă de acest fel de lucrări, tot ce se face în vederea producțiunii cu muncă și cheltueală la alte feluri de pescării — ca d. ex. construcțiile și amenajările de eleștee artificiale, schimbarea peștilor dintr'un basin în altul și toate lucrările cerute de procedeele pisciculturii artificiale — toate acestea aici în basinul Dunărei nu sunt necesare, căci natura s'a îngrijit a le face ea singură; și acesta tocmai e marele avantaj al pescăriilor dela Dunăre față de toate celelalte pisciculturi.

Activitatea principală a omului pentru exploatarea pescăriilor de aci este numai să închidă bălțile la timp, ca să nu fugă peștele din ele, și mai cu seamă strângerea recoltei, adică *pescuitul*.

Pescuitul în aceste ape însă este cu mult mai greu și mai costisitor decât la toate celelalte pescării de apă dulce, căci presupune chiar la lucrători cunoștințe foarte amănunțite, atât asupra regimului apelor cât și mai cu seamă asupra obiceiurilor și felului de viață al fiecărei specii de pești. Proprietarul sau arendașul de bălți dela Dunăre trebuie să știe foarte bine la ce nivel al apelor, în ce anume locuri și mai cu seamă în ce anume momente — și aceasta variază în fiecare an, după felul viiturii apelor — să-și facă gardurile pentru închiderea peștelui; altfel, la cea mai mică greșeală, el poate riscă să scape tot peștele, și deci să-și piardă dintr'odată întreaga producție a întregului an; el deci trebuie să cunoască perfect, fie chiar numai din practică, toate cotele de nivel ale regiunii bălților sale în raport cu nivelul apelor revărsate din Dunăre.

Pescarul dela Dunăre, pe de altă parte, trebuie să cunoască perfect obiceiurile speciei de pește pe care vrea s'o prindă, să știe la fiecare epocă — ba chiar dela un moment la altul — în ce anume locuri il

poate găsi, pentru a ști unde și cu ce instrument trebuie să meargă pentru a-l prinde și a nu riscă să piardă zile întregi, bălăcind apa fără să prindă nimic.

El trebuie să mai cunoască perfect și apa în care pescuește, să știe adâncimile, să cunoască gropile și ascunzătorile peștelui precum și întreg relieful fundului. Ochiul său trebuie să fie atât de exercitat, că numai după încrețiturile apei sau alte asemenea mici indicii să vadă unde e cârdul de pește.

Toate acestea sunt cunoștințe cari pentru fiecare regiune se dobândesc numai prin observații îndelungate, acumulate din moși-strămoși și transmise prin viu graiu din tată în fiu.

Sunt unii dintre pescarii noștri cu un simț pentru observațiunile biologice atât de dezvoltat, că pot fi cu drept cuvânt invidiați de mulți dintre naturaliștii titrați, iar alții cunosc atât de perfect condițiunile hidrografice ale regiunii în care trăesc, că te uimesc cu preciziunea explicațiunilor lor. După aptitudinile lor naturale și după practica ce au făcut-o, ei sunt, după cum am arătat mai sus, specializați chiar în diferite direcții : unii sunt *gardagii* sau construiesc «Léasa», alții fac *garduri și închisori de Chefali*, unii sunt *pescari de Morun* sau *Cegari la Dunăre*, alții sunt *Năvodari* sau *Vintirigii* ș. a. m. d. Și aceste aptitudini ale lor sunt atât de apreciate, încât, când se găsește câte un bun *vătaf de năvod* sau un bun *Ataman la carmacel de moruni*, despre care se zice că «are noroc și peștele trage la el», cu toții se concurează pentru a-l angaja. Nu este însă în realitate norocul, ci cunoștințele sale asupra vieții peștelui și darul său de observație, cari îl pun în stare să știe unde să-și așeze cârligele sau unde să tragă cu năvodul pentru a prinde mai bine peștele.

Pescarul dela Dunăre, dar, este un specialist care nu poate fi improvizat; de aceea — chiar în afară de solitudinea ce o datorim unei clase numeroase a populațiunii noastre rurale — este de un mare interes, pentru exploatarea sistematică a acestei bogății, ca acești oameni să fie încurajați cât mai mult, pentru a nu fi siliți să-și părăsească greaua lor meserie și a o schimba pe alta mai ușoară; căci dispărând ei dispăre și un capital de cunoștințe necesare, pe care cu greu îl putem înlocui.

Urmărind deci activitatea omului în aceste pescării, va trebui, așa dar, în prima linie să avem de aproape în vedere tradițiile acelor cari conduc exploatarea și mai cu seamă pe acele ale pescarilor, de ale căror experiență și cunoștințe acumulate profităm și noi astăzi, și cari formează baza empirică pe care știința va clădi mai departe la dezvoltarea acestei ramure de bogăție a țerii.

Din descrierile precedente am văzut că albia Dunărei se compune din diferite părți — albie propriu zisă, bălți, japșe, gârle, teren inundabil, etc. —, în cari condițiunile de existență ale peștilor sunt cu totul diferite unele de altele; pe de altă parte am mai văzut că cu cât ne scoborim mai jos pe cursul Dunărei, cu atâta constituția albiei, hidrografia și condițiunile biologice se schimbă și ele, așa că altul e felul de vieață al peștilor în partea de sus a Dunărei, altul în Delta, altul în lagune și zătoane sau în marea teritorială ș. a. m. d. Astfel fiind, de sigur că atât metodele de exploatare cât și instrumentele de pescuit variază și ele în fiecare din aceste ape.

În descrierea ce vom da-o dar despre pescuitul în Dunăre, va trebui să arătăm modul cum se face el în fiecare din aceste ape în parte.

Partea principală a acestei descrieri vor lua-o de sigur *aparatele și uneltele* de cari se servesc pescarii pentru prinderea peștelui.

Dunărea fiind un mare fluviu internațional, pe malurile căruia locuiesc diferite popoare și pe unde în vechime au trecut încă multe altele, lăsând mai mult sau mai puțin urmele lor, este firesc ca și uneltele de pescuit să fie foarte variate și de origini cu totul diferite. Fiecare popor, care s'a așezat sau a trecut numai pe aici, și-a adus și instrumentele sale de pescuit, căci, cum am mai arătat (1), pescăria a fost în toate timpurile unul din principalele izvoare de traiu a popoarelor primitive, din care cauză și migrațiunile lor se făceau mai mult numai pe marginile fluviilor mari cari le asigurau hrana necesară. Între toate aceste instrumente de pescuit, de origini atât de diferite, s'a născut o neconținută concurență, în care cele mai practice, cari prindeau mai bine, biruiau și apoi perfecționându-se încetul cu încetul se localizau, trecând dela un popor la altul. A căuta dar originea celor mai multe din instrumentele întrebuintate astăzi aci, este o chestiune de sigur importantă însă foarte grea.

Și astăzi încă acest fapt se petrece sub ochii noștri; diferitele popoare cari conviețuiesc pe malurile acestei porțiuni de Dunăre — Români, Sârbi, Bulgari, Turci, Țigani, Lipoveni, Ruși mici, Greci și Tătari, — au fie care instrumentele lor proprii; totuș, încetul cu încetul, cele mai puțin practice se părăsesc, iar în locul lor se adoptă acelea cari sunt mai bune dela celelalte popoare. Lipovenii d. ex., cari au venit aci dela Don și Volga, abia la începutul secolului trecut, au adus car-macele cu cari se prinde Morunul la Caspică și cari au înlocuit acum

(1) Vezi Antipa, *Studii asupra pescăriilor din România*. Introducția. București 1894.

toate celelalte instrumente primitive cu cari se prindeau înainte Morunii la noi; Turcii au introdus Lăptașele și Setcele de Calcani, Românii Oriile, Leasa, ș. a., Sârbii Trandadaia ș. a. m. d.

Toate aceste instrumente de origini diferite, adaptate cât mai bine condițiilor speciale ale apelor Dunărei și perfecționate din ce în ce mai mult, nu mai sunt astăzi instrumente proprii numai ale uneia din aceste națiuni, ci au devenit instrumentele mai mult sau mai puțin curente ale acestor ape, indiferent de naționalitatea pescarilor cari le întrebuințează. Numai după mici particularități în felul de construcțiune a acestor instrumente, după numirile lor și a părților din cari sunt compuse, după tradițiile din localitate, etc., se mai poate încă urmări astăzi originea lor.

Acest amestec, dacă a fost binefăcător pentru perfecționarea instrumentelor cari servesc la exploatarea acestei însemnate avuții, el este însă foarte displăcut etnografului căruia-i complică problemele și-i îngreuează rezolvirea lor. Numai studiind instrumentele mai mărunte, utilizate de riveranii cari pescuiesc numai pentru hrana lor și nu pentru comerț, deci de acei cari reprezintă elementele conservative, numai la acestea vom mai putea găsi forme adevărat primitive, de o valoare etnografică mai mare.

În descrierile ce le voi da dar aci, va trebui — cu toată mica lor însemnătate economică — să descriu totodată cu deamănuntul și aceste instrumente și să dau toate numirile pe cari le-am adunat, în speranță că prin aceasta voi putea aduce o contribuțiune nouă atât la studiul etnografiei poporului român cât și eventual la cunoașterea influențelor ce le-au exercitat asupra noastră diferitele popoare ce au trecut prin valea Dunărei.

* * *

Privită din toate aceste puncte de vedere, descrierea pescuitului din apele Dunărei devine cu mult mai complicată și materialul ce avem a-l expune cu mult mai bogat: Pe de o parte noi trebuie să căutăm a da o descriere cât mai amănunțită a tuturor uneltelor de pescuit întrebuințate aci, iar pe de altă parte trebuie să arătăm cari sunt metodele pentru prinderea diferitelor specii de pești și în ce mod se face exploatarea sistematică a pescuitului în fiecare din diferitele categorii de ape în parte.

A trata fiecare din aceste chestiuni în mod separat, ar fi — cu toate avantajele ce le-ar prezenta un asemenea mod de expunere — a face o descriere prea largă, în care repetările ar fi inevitabile. Pentru motive

practice dar, am ales ca sistem de expunere următorul: A descrie cu deamănuntul fiecare mod și instrument de pescuit în parte, a arăta apoi cari anume sunt categoriile de ape în cari el se întrebuițează și în ce mod în fiecare din acestea și, în fine, cari anume sunt speciile de pești la pescuitul cărora servește.

Deoarece cea mai mare parte din metodele și uneltele de pescuit sunt bazate pe cunoașterea felului apelor în cari se întrebuițează și a biologiei peștilor pe cari au a-i prinde, de aceea, în descrierile date, tratez și aceste chestiuni, aducând prin aceasta totodată și o serie de detalii nouă—cred interesante—privitoare la constituțiunea apelor sau la biologia specială a peștilor noștri. Cu acestea dar completez aci datele hidrografice și biologice pe cari le-am descris în linii generale în *capitolul precedent*.

Foarte multe specii sau categorii de pești se pot prinde cu diferite instrumente, mai fiecare însă are un instrument special cu care se pescuește în cantități mai mari. Pentru a evita dar de asemenea repetările, descrierea biologiei acestor specii sau categorii de pești nu o dau decât cu ocazia descrierii instrumentului principal care servește la prinderea lor, iar la celelalte instrumente mă mărginesc a indica cel mult momentul biologic de care se servesc ele pentru a putea prinde. Astfel d. ex. biologia specială a morunului și nisetrului o dau la descrierea Carmacelor, biologia Chefalului la gardurile de Chefal, etc.

Intr'un alt capitol în fine voi arăta instalațiunile și uneltele întrebuițate pentru conservarea, prepararea și transportarea peștelui și pentru fabricarea produselor derivate sau pentru alte industrii anexe ale acestor pescării.

În descrierea specială a uneltelor de pescuit ce voi da-o aci mă voi mărgini deocamdată a arăta numai forma lor generală și modul lor de prindere. Intru cât privește însă dimensiunile lor, sau proporțiile între ele ale diferitelor părți din cari sunt compuse, acestea variază, depinzând în totul de natura apelor în cari se întrebuițează, de mărimea și adâncimea lor și de constituția fiecărui basin în parte. Astfel năvoadele cele mici, cu cari pescuesc Turtucăenii în bălțile puțin adânci din susul Dunărei, deși au aceeași formă și prind în același mod ca și năvoadele cele mari din Delta, au totuș cu totul alte proporții și alte dimensiuni. Șirele de carmăce cu cari se prinde Morunul și Nisetrul la Porțile de fier sunt același instrument ca și carmacelă dela gurile Dunărei, însă dimensiunile lor diferă cu totul ș. a. m. d. De aceea dar indicațiunile mai precise asupra acestor variațiuni de formă și de dimensiuni nu le vom putea da decât acolo unde vom descrie pescuitul în fiecare

fel de ape în parte și modul cum diferitele instrumente servesc la acest scop.

În descrierea ce o dăm aci, noi cuprindem și regiunea inferioară a râurilor, pe o distanță oarecare dela gura lor dela Dunăre în sus. În adevăr din punctul de vedere al pescăriei aceste părți pot fi considerate ca făcând parte din basinul Dunărei, deoarece condițiunile biologice din ele se aseamănă mult cu cele de acolo, și cele mai multe specii de pești din Dunăre se urcă și trăesc și aici.

Distanța până la care condițiunile biologice din basinul râurilor sunt identice și influențate de cele din basinul Dunărei variază după diferitele râuri. La Prut, unde viteza curentului e mult mai slabă și unde există o regiune inundabilă mai largă decât la toate celelalte râuri, această distanță se întinde în sus până departe în județul Fălciu, până unde întâlnim și numeroase bălți mari alimentate după tipul celor dela Dunăre cu apă și cu pești. La alte râuri mai mici — ca de ex. Argeșul, etc. — din contra ea este foarte apropiată de gura lor dela Dunăre.

În cele ce urmează dar, vom descrie unul câte unul toate instrumentele de pescuit pe cari le-am constatat aci — indiferent de importanța lor — arătând pentru fiecare și modul lor de funcționare.

Pentru a introduce o rânduială în acest haos de forme atât de variate, le-am clasificat după aceleași norme după cari am clasificat și uneltele dela râuri, adică grupându-le după modul lor de a prinde peștele. Firește că nu poate fi vorba de o clasificare care aplicată în mod consecvent ar cuprinde toate instrumentele cunoscute; aceasta e cu atât mai greu, cu cât nevoia a făcut ca adeseori să se combine între ele mai multe instrumente de forme cu totul diferite pentru a alcătui la un loc aparate mai complicate, cari să poată servi mai bine scopului de a prinde cu ușurință și în cantități cât mai mari.

Descrierile ce le voiu da vor fi cât se poate de scurte, deoarece toate figurile schematică intercalate în text sunt făcute anume astfel ca să se poată vedea din ele cu ușurință atât forma și detaliile de construcție cât și mecanismul fiecărui instrument, iar din fotografiile reproduse se vede totodată modul cum se pescuește cu ele și felul apelor în cari se întrebuințează fiecare.

INSTRUMENTE CARI LOVEȘC, APUCĂ SAU INȚEAPĂ PEȘTELE.

GRUPA A. INSTRUMENTELE CU MÂNER SAU COADĂ.

1. Toporul și Măciuca.

Cele mai primitive — și pot zice și cele mai barbare — dintre instrumentele de pescuit sunt toporul obicinuit și măciuca. Acestea le întrebuințează țărani, cari nu sunt pescari de meserie, pe terenurile inundabile pentru a lovi în cap — și astfel a prinde — peștii cari rămân la retragerea apelor.

În lucrarea mea despre fauna ichtiologică, am arătat că somnul își depune icrele pe terenurile inundabile la apă mică și că el stă lângă icrele sale chiar dacă rămâne cu spinarea pe jumătate afară din apă, lăsând să i se usuce pielea de soare și să-l ciupească cioarele.

Acest fapt îl cunosc țărani noștri și, îndată ce văd o retragere repede a apelor, se înarmează cu «Maiuri» sau «Măciuci» și cu «topoarele», și ies «la doborât somni». Cu acest mijloc primitiv reușesc câte odată să prindă cantități mari de pește, pe care-l sărează la butoiu și-l păstrează pentru hrană.

2. Ragaciul.

Pe vârful unui ghionder lung, care servește ca coadă, se prinde un fel de furcă de fier, ale cărei coarne însă, în loc de a fi rotunde și ascuțite la vârfuri, sunt late ca de 5 cm. și subțiri ca de 0.5 cm., și au capetele întoarse în afară (Fig. 108). Aceste

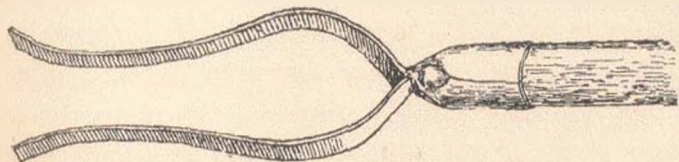

Fig. 108. Ragaciul.

brațe sunt elastice, așa că băgând un obiect mai gros între ele, le îndepărtează una de alta și acestea îl strâng apoi dela sine ca un clește.

Pescarul așteaptă cu prajina în mână și, când vede crapul pe fundul apei, aruncă Ragaciul asupra lui și-l prinde între cele două brațe ale acestuia, ca și cum l-ar țineă cu un clește.

Cu acest instrument se pescuește mai cu seamă la stuf sau iarna când peștele stă liniștit pe fundul apei; el se întrebuințează mai mult în bălțile din regiunea Brăilei, pe la Carcaliu, Gropeni, etc.

3. Proțapul de raci.

Un instrument foarte simplu, bazat pe acelaș principiu ca și Ragaciul, este Proțapul de raci, care se aseamănă în totul cu cel ce l-am descris dela Balta Snagov.

El constă dintr'o nuelușă mică sau dintr'un fir de trestie crăpat la un capăt în formă de proțap. În această crăpătură se pune o bucățică mică de lemn, care-i ține cele două crăcane deschise. Pescarul vede racul pe fundul apei și-l apucă cu proțapul; crăcanele fiind elastice se deschid mai tare și bucățica de lemn care le țineă deschise căzând acum afară, ele se strâng și apucă racul între dânsele.

Cu proțapul se pescuește prin gârle și bălți, și mai cu seamă prin bălțile Deltei, pe la Matița, Bodaproste, etc., pe unde au mai rămas astăzi raci.

4. Cleștele și Foarfecul.

Acesta este un instrument de fier, având aproximativ forma unui clește de lăcătuși, care se poate închide automatic, apucând peștele pe care vrea să-l prindă între muchile sgrimțuroase ale brațelor sale, și care este fixat la capătul unei prăjini lungi sau a unui ghionder, servindu-i ca mâner.

El servește la prinderea peștilor, și în special a crapilor mari, când aceștia stau liniștiți pe fundul bălților cu apă limpede sau în stuf, și mai cu seamă când e apa rece.

Construcțiunea sa (Fig. 109) diferă de a cleștelor obișnuite mai cu seamă prin aceea că cele două lame cari-l compun, în loc să fie așezate cruciș una peste alta și îmbinate între ele la punctul lor de intersecție, aci ele sunt prinse fiecare cu câte un nit—care servește ca axă de rotațiune—de câte unul din capetele unei duble plăci de fier cam de 10 cm. lungime. Astfel, pe când la un clește obicinuit, dacă se depărtează unul de altul brațele de jos (mânerele), atunci se deschid și cele de sus (cleștele propriu zis care apucă), aici din contra când se depărtează mânerele unul de altul, cleștele se închide și când aceste se apropie, el se deschide.

Mânerele cleștelui acestuia sunt foarte lungi (50 cm. adică de două ori cât lungimea brațelor apucătoare) și indoite în formă de arcuri elastice, spre a alcătui un fel de resorturi cari le țin îndepărtate unul de altul și deci spre a ține astfel și cleștele închise. Capetele acestor două resorturi sunt încovoiate în formă de jgheab, astfel încât să poată cuprinde între ele coada instrumentului; aceasta fiind o vergea rotundă de fier, groasă ca de 1 cm. diametru și lungă de 40 cm., de care ele se sprijină și pe care se pot mișca în sus și în jos.

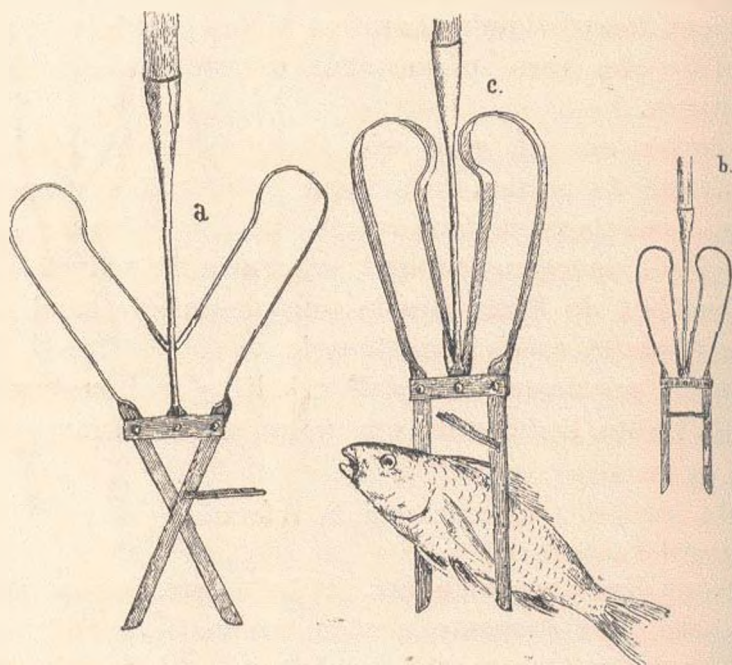

Fig. 109. Cleștele cu arcuri și modul cum se prinde cu el. (Tipul I).

Cooda instrumentului este cu un capăt fixată între cele două plăci de fier, de capetele cărora sunt articulate mobil și brațele cleștelor, iar la celălalt capăt ea este terminată printr'un manșon, în care se înșeapă prăjina cea lungă care formează mânerul de lemn, adică Cooda instrumentului.

Când voim să deschidem cleștele, trebuie să apăsăm din amândouă părțile pe arcuri, iar când încetăm a mai apăsa, atunci cleștele se închide brusc; pentru a ține cleștele deschis este o mică placă de fier de 9 cm. lungime — numită «piedica cleștelui» — care e fixată mobil cu un capăt în unul din brațele cleștelui, iar cu celălalt capăt se sprijină de muchea celuilalt braț; lovind peste această piedică, ea sare în sus și cleștele se închide brusc apucând între brațele sale obiectul care a lovit-o.

Modul de prindere al acestui instrument este bazat tocmai pe acest mecanism ; pescarul, care ține instrumentul de capătul prăjinii, potrivește astfel ca să poată lovi puternic cu «piedica» peste spinarea Crapului; piedica sărind în sus, cleștele se închide și apucă între brațele sale crapul, care nu mai poate scăpa.

Fig. 109, *a*, *b*, *c*, arată atât construcția cât și modul de funcționare a acestui instrument.

În fig. 109 bis, se vede un altfel de clește (Tipul al II-lea), care diferă de cel descris aci prin aceea că resorturile în loc de a fi în formă de arcuri sunt compuse din câte o lamă de oțel elastică, fixată cu un capăt de coada de fier a instrumentului, iar celălalt capăt, care este îndoit mult în afară, rămâne liber; aceste capete sunt încovoiate în formă de sghiaburi, pentru a putea acoperi capetele resorturilor și a permite astfel ca să se miște unul pe altul fără a se deslipi.

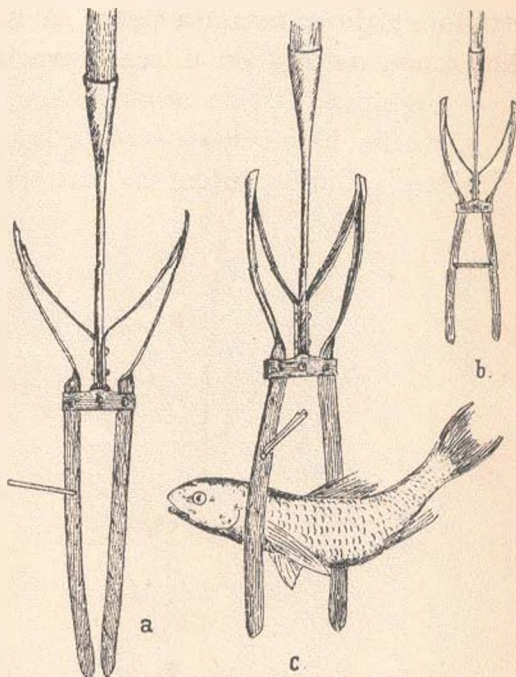

Fig. 109 bis. Cleștele. (Tipul II).

Fig. 109 bis, *a*, *b* și *c* arată modul cum funcționează și acest al doilea tip de clește.

Aceste instrumente se întrebuințează în bălțile și stufăriile Deltei, unde apa e de obicei cu totul liniștită și limpede și mai cu seamă prin ghiolurile dela Chilia Veche.

5. Ostiile.

a) **Seghinca** (Fig. 110). Aceasta este unul din instrumentele cele mai primitive, care s'a mai conservat încă pe la populațiunile mărginașe ale bălților din jurul Brăilei și Hârșovei. Ea constă dintr'un par lung de lemn, ca de 1,5 m., care servește ca mâner, în capătul căruia este adaptat, printr'un manșon, o sulică grosolană și grea de fier în patru muchii, lungă cam de 50 cm. și ascuțită la vârf. Cu aceasta se înțeapă ca cu o ostie peștii mari —

Fig. 110.
Seghinca.

crapi, somni, etc. — când stau la stuf sau ies la bătaie primăvara pe balta inundată.

b) **Țăpoaiele sau Ostiile dela Dunăre.** Acestea sunt niște furcoale de fier, cu coarne lungi de 25—35 cm. și cu un manșon de fier cam de 10 cm., în care se fixează o coadă de prăjină lungă până la 2 m. În general ostiile dela Dunăre au 2 sau 3 craci, apropiați unul de altul, astfel ca lățimea totală a Ostiei să nu treacă peste 12 cm.; se găsesc însă câte odată ostii și cu 4 craci precum și ostii simple cu un singur crac, ca o Seghincă. Ostiile sunt însă mult mai fin lucrate decât Seghincă și au vârfurile bine ascuțite și provăzute cu câte un «Cioc» («Zimboc», «Ureche», «Limbă întoarsă» sau «Prinsoare»).

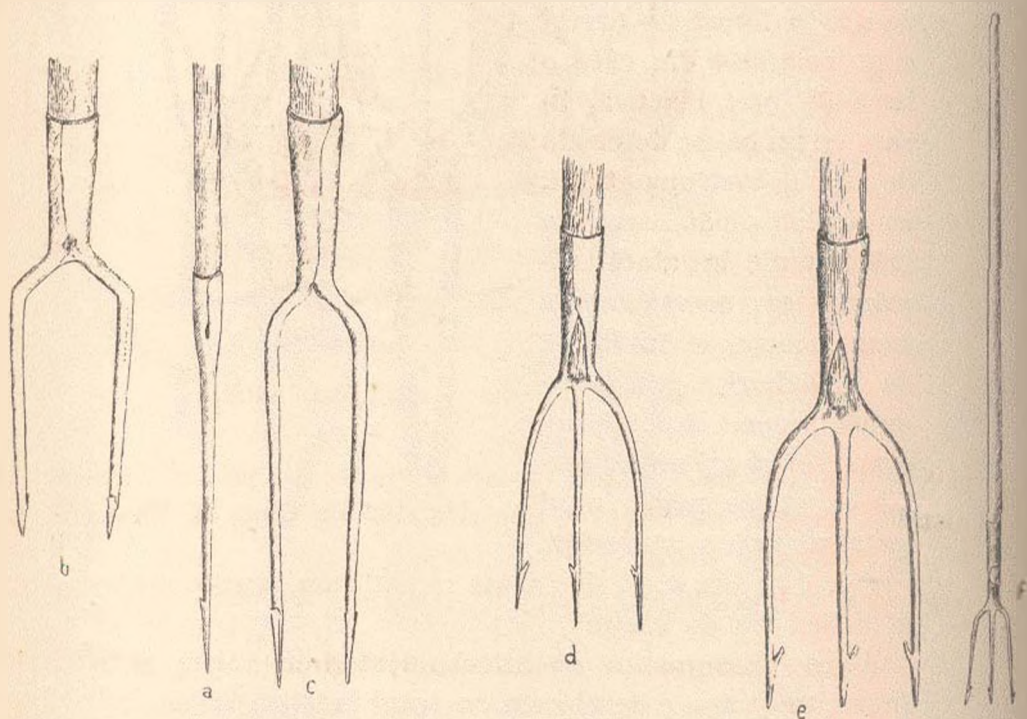

Fig. 111. *a*, ostie cu un singur crac, dela Cochirleni ; *b*, *c*, 2 ostii cu câte 2 craci, din bălțile Brăilei ; *d*, *e*, 2 ostii din Deltă ; *f*, ostie cu 3 craci, dela balta Mahăru.

Ciocurile se fac astfel ca să alterneze, la un crac în dreapta, la altul în stânga, sau la unii înainte și la ceilalți înapoi; la cracii din margini ele se fac în totdeauna pe partea lor interioară.

Ostiile servesc aproape exclusiv la vânatul crapului. Ele se întrebuintează numai la stufării și la ape mici limpezi, unde se poate vedea crapul în apă (de ex. pe terenurile inundate), pe care-l înfige în spinare ca cu o furculiță.

Cu ostiile se mai pescuește foarte mult și iarna sub gheață: se face o copcă și se așteaptă până vine peștele să respire la apă proaspătă, apoi

aruncă cu ostia la noroc. De asemenea se mai întrebuițează azi ostiile și de năvodari la alesul peștelui din matia.

Înainte se întrebuițeau foarte mult Ostiile toamna când se retrăgea crapul la stuf, astăzi însă întrebuițarea lor e oprită din cauză că rănesc prea mulți pești fără a-i putea prinde, cari se găsesc apoi morți

Fig. 112. Pescuitul cu ostia în stufăriile Deltei.

prin bălți sau se pescuiesc având cicatrice vindecate pe ei. Astăzi în locul Ostiilor pescarii au adaptat pentru stuf Cleștele și *Capacul*, pe care îl vom descrie în urmă.

Pescarii ruși și lipoveni din Deltă le numesc *Sandole*.

6. Cârlițul cu coadă sau Ghegherița.

Cârlițul este un instrument simplu cu care se prinde crapul iarna pe sub gheață. El constă dintr'un cârlig de fier — făcut de fierar — lung ca de vreo 12 cm., sau dintr'un cârlig mare din acelea cari se găsesc în comerț sub numele de «Cârlige de Somn», și care e legat cu sfoară sau sârmă subțire de capătul unui băț lung de 70—80 cm. Cârligele făcute de fierari sunt simple fără «Ureche» și numai cele de fabrică un au «Cioc» ca la Undiță (Fig. 113).

Cu cârligele se pescuiesc în modul următor: Se face o copcă în gheață, avându-se grija de a se curăți bine fărâmurile de gheață cari plutesc, așa ca apa să fie limpede. Pescarul își pune un snop de stuf lângă copcă și se așează cu genunchii pe el; apoi cu mâna dreaptă ține cârligul în apă iar cu stânga ține o lopătică de scândură, zisă *Lu-*

miniță, astfel încât să facă umbră pe apă și să împiedece reflexela

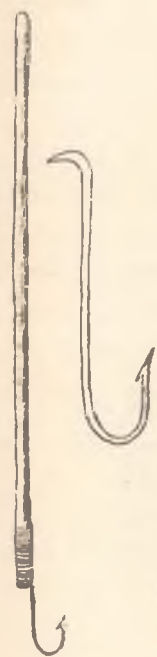

Fig. 113. Cârligul. Fig. 114. Pescuitul cu Cârligul și cu «Luminița» la copcă.

luminii, spre a putea vedea mai bine până în fundul apei. Crapul venind la copcă ca să respire apă proaspătă, pescarul smuncește cârligul în sus și-l prinde de sub urechi (Opercule. Fig. 114). Acest mod de pescuit se practică foarte mult prin ghiolurile dela Chilia.

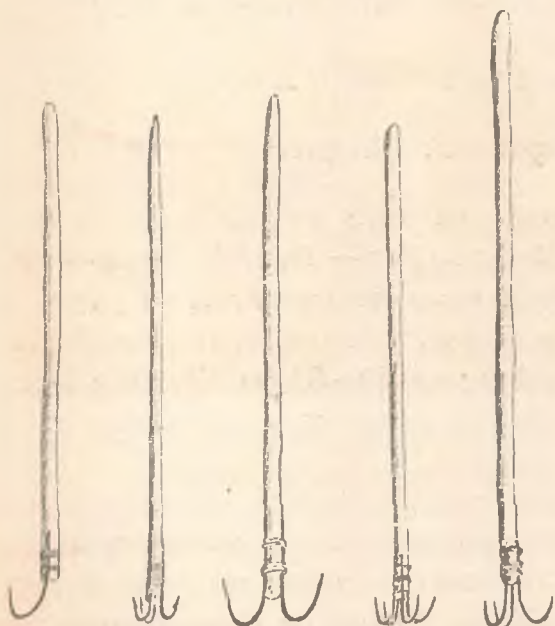

Fig. 115. Diferite tipuri de «Ghegherițe» cu 1—5 cârlige.

În bălțile din susul Dunărei se întrebuințează de asemenea foarte mult acest instrument; el se face aici cu 1 până la 4 cârlige, spre a putea astfel apuca mai ușor crapul ori din ce parte ar veni el, fără a mai avea nevoie să sucească cârligul și deci să sperie peștele (Fig. 115).

Pescarii români dela Cochirleni și Turtucaienii numesc aceste cârliche *Ghegheriță*.

Fig. 115 arată o serie de 5 tipuri de Ghegherițe, reduse la $\frac{1}{10}$ din mărimea lor naturală, colectate de pe la diferitele bălți din Dobrogea situate între Ostrov și Cernavoda.

GRUPA B. UNDIȚELE.

1. Undița.

În țările apusene și mai cu seamă în Anglia, Franța, Norvegia, etc. undița este instrumentul favorit al acelor care practică pescuitul ca un sport, și de aceea acolo în fabricarea și întrebuințarea acestor instrumente s'a ajuns la o dezvoltare foarte rafinată. La noi acest sport este foarte puțin răspândit și se practică numai la mare, la Guvidii sau când vin Scrumbiile de mare (Fig. 116). Pe de altă parte, ușurința cu care se prind cu alte instrumente mai practice în apele noastre cantități mari de pește, face ca undița să nu fie dintre instrumentele favorite ale pescarilor de meserie dela Dunăre. Cu toate acestea o bună parte din populația riverană săracă, care nu dispune pentru a-și procura un alt instrument de pescuit mai practic, se servește de undițe spre a-și prinde peștele necesar la brana zilnică.

Mai cu seamă copiii și Țigarii pescuiesc pe malul gârlurilor cu o undiță foarte primitivă (Fig. 117). De vârful unei trestii sau unei nuele lungi ca de 3-4 metri, zisă «Coadă

Fig. 116. Pescar amator cu undița prinzând Guvidii în mare la Constanța.

undiței», ei leagă o ață subțire de mosor sau de cânepă, lungă de 4-5 m. De capătul acestei ațe leagă apoi *undița* propriu zisă care e făcută dintr'un ac de oțel îndoit la vârf în foc, sau e o undiță mai sistematică cu *Cioc* (În Delta se zice «Undiță cu Ureche» sau «cu limbă»),

in Oltenia «cu Zâmboc»; pe rusește se zice la limba undiței «Ulna»

Fig. 117. Pescar cu undița la o gârlă din fața Brăilei.

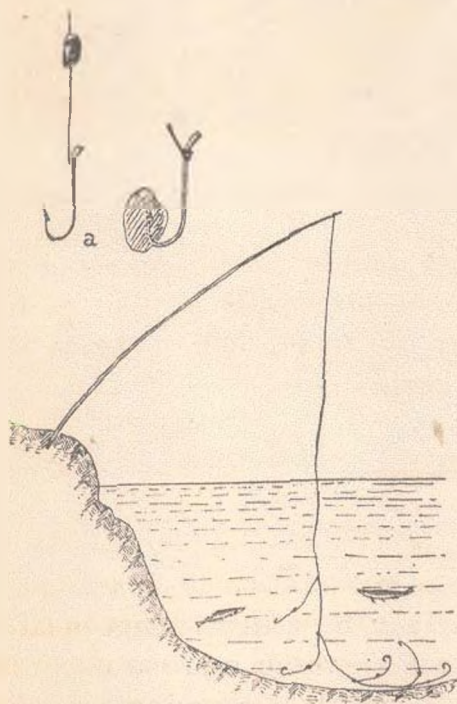

Fig. 118. Undița cu mai multe cârlige și cu plumbi.

sau «Zazobrin») ce se cumpără gata din comerț.

Adeseori însă undița nu e decât un ac cu gămălie ordinar îndoit; în județul Mehedinți la asemenea undițe primitive le zice *Bijuică* și *Bujuică*.

Mai în sus de undiță, se leagă de sfoara ei, ca și la râuri, o bucățică de papură lungă ca de 5 cm. — sau se trece sfoara longitudinal prin papură — care plutește la suprafața apei. Nueaua undiței sau o ține pescarul în mână, sau o înfige în mal.

La undiță se pune în totdeauna o *Nadă* ca să atragă peștele, care de obicei e o bobită de mămăligă, fie simplă sau fie amestecată cu miez

de pâne ca să ție mai bine în apă (Fig. 118, a în dreapta); alte ori se pun viermi, Rusalii și alte larve de insecte, etc.

Când peștele mușcă din nadă, atunci bucățica de papură care plutește la suprafață se mișcă — se zice că *Undița țicuește* — și pescarul obținând o smuncește repede afară, prinzând peștele.

Se întrebuițează însă și undițe mai mari și mai sistematice; la acestea trestia sau nueaua e înlocuită cu o prăjină de lemn subțire, iar de sfoară, care aici e mai lungă, se leagă alte sfoaricele mici având fiecare câte o undiță la capăt (Fig. 118). La o distanță de vre o 20 cm. înaintea fiecărei undițe se leagă de sfoară câte un mic *plumb*, așa că undițele se împrăștie pe fundul apei.

La Mehedinți undițele cu mai multe cârlige se numesc *Strună* și acestea au bățul scurt, pe când la *Bujuică* — adică la undița simplă — bățul e o prăjină lungă.

Adeseori se întrebuițează, și mai cu seamă la mare, undițe numite *Cârlig de mână* sau *Undița de mână* (Fig. 119), cari nu au prăjină de loc, ci se țin afoara în mână și se smuncește din timp în timp, când simte că este vreun pește care încearcă să apuce de nadă.

Fig. 119. Pescuitul cu undița de mână la mare.

2. Visila sau Hapca.

Visila este un instrument special pentru prinderea somnului, care se întrebuițează numai primăvara când sunt ape mari. Ea constă dintr'o undiță mare între 5—10 cm. lungime, cu o limbă la vârf și este îndoită în lături (Fig. 120). Undița e legată cu o sfoară groasă, și aceasta e prinsă de un băț scurt (zis «Coidac», «Potigaci», etc., iar pe la Gropeni «Pelie»), care se înfige în malul apei în care se pescuește. Lungimea sforii depinde tocmai de

lungimea bățului și de înălțimea malului de pe care se pescuește; ea este însă în tot cazul cu mult mai scurtă ca la undița.

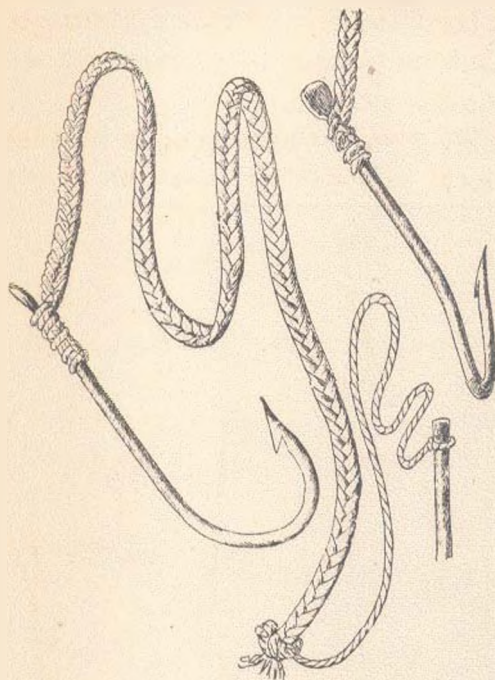

Fig. 120. Visila sau Hapca.

tritică, o surceă sau o pană de pasere, ca să sperie cu aceste vidrele sau ciorile, cari văzând baboiul viu la fața apei vin să-l mănânce.

Uneori se leagă la capătul sforii o prăjină subțire, elastică, înfiptă în pământ și cu un clopoțel în vârf. De îndată ce apucă somnul de baboiu și se smucește, clopoțelul începe să sune atrăgând atenția pescarului (Fig. 121 sus).

Pescarii români de pe tot malul Dunărei întrebuintează foarte mult acest instrument simplu de pescuit, cu care ei prind pe la vârtejuri și pe la ciovrântii, când apa Dunărei e turbure, can-

Sfoara dela Visilă este foarte adeseori împletită, căci altfel somnul o desucește și o rupe apoi cu dinții. (Fig. 120).

În cârlig se pune ca nadă un baboiu viu — de obicei un oblete sau lin și caracudă cari trăesc mai mult — care se înțeapă de spinare, sau i se trece cârligul prin spinare și apoi prin ureche, scoțându-i-se vârful pe gură afară (Fig. 121). Visila se așează astfel încât undița să nu intre mai mult de 25 cm. sub suprafața apei. Peștele viu din cârlig «joacă la fața apei și minte somnul», care se repede să-l mănânce și rămâne prins de visilă.

Turtucăienii bagă între firele împletite ale petilei câte o mică pie-

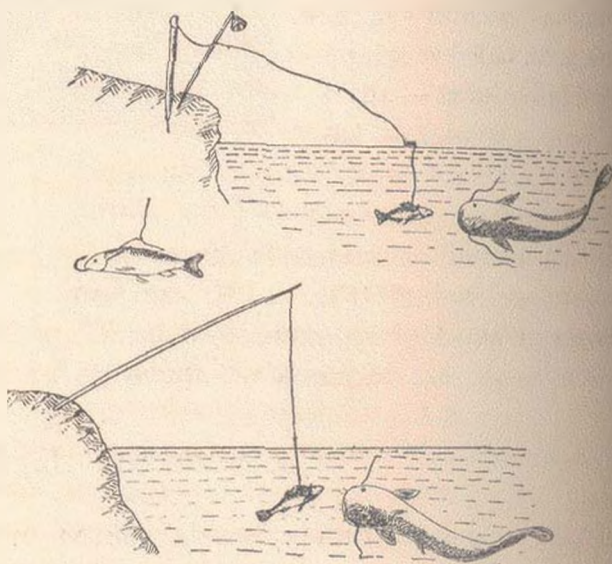

Fig. 121. Diferite moduri de a pescui cu Visila. La mijloc modul cum se înțeapă peștele viu care se pune ca nadă în cârlig.

titați foarte mari de somn; se poate zice chiar că cel mai frumos «Somn până» se prinde cu Visila.

3. Brișca.

Acesta este un instrument special pentru prinderea știucei și a peștilor răpitori în timpurile iernii sub gheață. În general brișca constă dintr'un obiect de metal strălucitor, al cărui capăt este ascuțit și întors ca un cârlig sau ca o undiță, iar celălalt capăt are o gaură sau o toartă în care se leagă o sfoară, de care ea se ține cu mâna suspendată în apă. Știuca, văzând brișca strălucind, crede că este un pește mic și se repede la el să-l apuce, rămâne însă prinsă în cârlig ca într'o undiță și pescarul o trage cu sfoara afară. Cu aceste instrumente se prind iarna cele mai frumoase știuci.

Fig. 122 — 124 arată diferite forme de briște din diferite localități și luate din diferite feluri de material: Fig. 122 a arată o brișcă dela pescarii din Gropeni; ea e făcută dintr'o placă de alamă groasă de 2 mm., lungă de 10 cm., cu un vârf întors în sus și ascuțit de 1.5 cm. și cu o lățime maximă de 32 mm. Ea este prinsă de o sârmă de alamă lungă de 16 cm., de capătul căreia se leagă sfoara cu care se ține brișca suspendată în apă. În Fig. 123 se vede o brișcă mică dela pescarii din Tulcea, ea are abia 2.5 cm. și e făcută din tinicheă groasă. O brișcă găsită la Brăila era făcută dintr'un gologan de aramă de 10 bani. În fine fig. 124 arată o brișcă de cositor dela pescarii din Chilia Veche; ea e compusă dintr'un pește strălucitor, turnat din cositor, din gura căruia iese o triplă undiță. Briște ca aceasta, făcute din tinicheă, se găsesc foarte multe și în comerț.

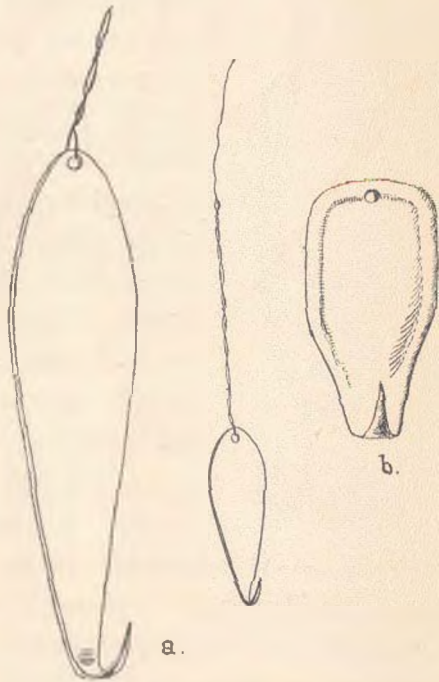

Fig. 122. Diferite forme de Brișcă, $\frac{2}{3}$ din măr. nat. a) Brișcă de alamă groasă, legată cu sârmă de alamă și apoi cu sfoară. b) Brișcă făcută dintr'o coadă de lingură de masă.

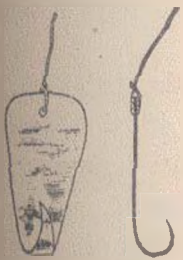

Fig. 123.

Brișcă de tinicheă.

În Deltă cele mai multe briște ce le-am văzut erau făcute din coade de linguri vechi de metal (Fig. 122 b).

Wenjaminow descrie și figurează (pag. 318, fig. 50) din apele Rusiei o brișcă asemănătoare cu briștele întrebuintate de Lipoveni în apele noastre. Acolo se numesc *Blesna*.

Fig. 124. O
Brișcă de cositor.

4. Cazulca.

Cazulca este ca și brișca un instrument special pentru prinderea sub ghiață a peștilor răpitori; aici însă, în loc de un obiect strălucitor de metal care să atragă peștele, se pune, înfipt dealungul pe o sârmă de alamă ca pe o frigare, un pește adevărat — de obicei un *Oblete* — (Fig. 125). Sârma aceasta de alamă care are o lungime cam de 25 cm. este legată de o dublă undiță (Fig. 126), cam de 6—7 cm. lungime, care are forma unei cănci de sârmă de oțel cu 2 coarne lungi și ascuțite. Peștele care servește ca nadă se așează pe sârmă astfel încât corpul undiței îi intră în gură și numai cele 2 coarne ale ei rămân ieșite afară, pentru ca astfel peștele care apucă să nu poată observa undița.

De celălalt capăt al sârmei este legată sfoara care ține undița în suspensiune în apă. Această sfoară este depănată ca pe un mosor, pe un băț cu 2 crăcane, care are la capătul său un cârlig, cu care se poate agăța și cu care se ține suspendat întreg instrumentul (Fig. 125).

La pescuit se face o mică copcă în ghiață, prin care se lasă undița cu nada în apă, iar crăcana, cu sfoară depănată pe ea, se anină cu cârligul de un băț așezat deacurmezișul peste copcă. În unul din capetele crăcanei este făcută o crăpătură, în care pescarul prinde sfoara ca să nu se desfacă de pe mosor, după ce a lăsat undița la adâncimea cuvenită. După ce știuca a mușcat din nadă și începe a smunci, sfoara se desprinde din această crăpătură și se desface încetul cu încetul de pe mosor, până vine pescarul de scoate afară undița cu peștele prins într'însa.

Wenjaminow în lucrarea sa despre pescăriile din Rusia, publicată la Moscova în 1876 în limba rusă, descrie (pag. 309, fig. 46) și figurează un instrument foarte asemănător cu Cazulca, care se întrebuintează în apele Rusiei și se numește *Ragulca*. Acolo acest instrument se întrebuintează și vara, legându-se cârligul de o cracă a unei sălcii care crește pe mal, iar undița se lasă în apă susținută de o plută.

Probabil dar că Cazulca noastră dela Dunărea de jos a fost adusă de Lipoveni sau de Haholi din Rusia.

5. Cloncul sau Clocul.

Cloncul, Clocul, (rus. *Vogalca*), este un instrument de lemn, având forma unui iatagan turcesc ascuțit pe amândouă muchiile sale,

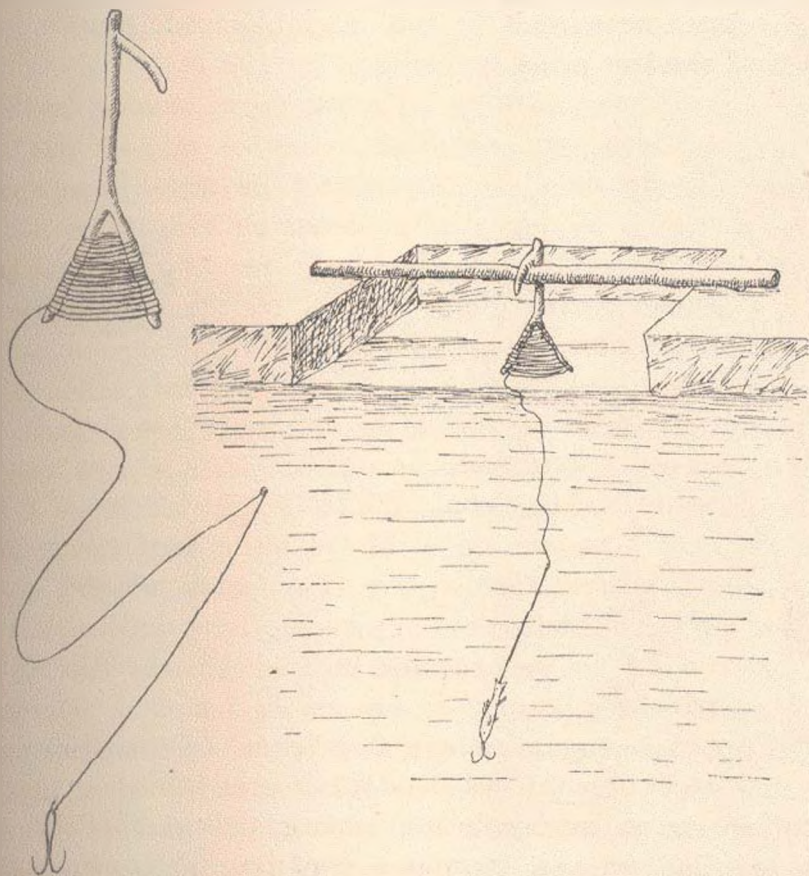

Fig. 125. Cazulca și modul cum se pescuește cu ea pe sub gheață.

care însă la vârful său este terminat printr'un disc umflat și scobit dedesubt (Fig. 127 a).

La capătul de sus al acestui lemn, este legată de « creștătură » o sfoară lungă, care are la capătul ei un cârlig mare de « apcă » și în care se pune o broască vie. Sunt însă cloncuri la cari se pun și 2 sau 3 cârlige, legate fiecare cu câte o sfoară mai mică și prinse la distanțele convenite unul peste altul de sfoara principală (Fig. 127 b).

Cu cloncul se pescuește în Dunăre numai somnul; bătând cu lemnul în apă, scobitura dela discul din vârful său produce un sgomot — Cloc! Cloc! — care seamănă cu sgomotul produs când sare o broască în apă sau când bate somnul cu coada. Acest sunet « minte somnul » și-l face

Fig. 126.

O undiță dublă
dela Cazulcă.

să iasă din ascunzătorile sale de sub «Potmoluri» (maluri înalte abrupte sub cari sunt adâncimi mari), sau de prin gropile din fundul Dunărei. Pescarul care stă în lotcă bate mereu cu mâna stângă cu cloncul în apă, iar în mâna dreaptă ține sfoara, la capătul căreia este prinsă broasca în cârlig, și o joacă neconținut în apă. Somnul văzând broasca se repede și o apucă, însă rămâne prins în cârlig (Fig. 127 c).

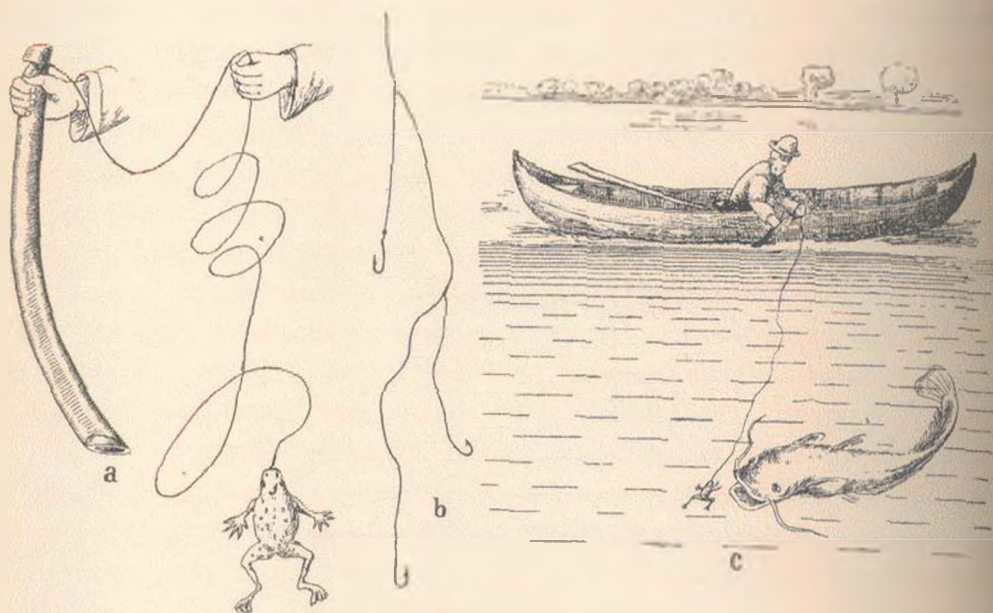

Fig. 127. Cloncul și modul cum se pescuește cu el în Dunăre.

În modul acesta se pescuește mai cu seamă după Sf. Petru până la toamna, și se prind cei mai frumoși somni. Dela Paști până la Sf. Petru Turtucăienii întrebuițează însă Cloncul numai la pescuitul cu Oria (Vezi Cap. II, D, 3, Fig. 223) spre a «chemă cu Cloncul somnul la nuntă».

Wenjaminow descrie în cartea sa (la pag. 345 Fig. 55) diferite feluri de Cloncuri din apele Rusiei numite acolo *Klocușa*. Ele diferă însă ca formă de Cloncul nostru.

GRUPA C. CÂRLIGELE SAU ȘIRELE.

Se numesc *Cârlige* sau *Șire de cârlige*, o serie de undițe sau de cârlige propriu zise, legate la distanțe egale unele de altele prin niște sfori mici numite *Petile*, cari le țin suspendate de o sfoară sau de o fringhie lungă și mai groasă, numită *Trupul cârligelor* sau *Ană*.

Undițele, din cari se alcătuesc diferitele feluri de cârlige, sunt de diferite dimensiuni — aproape fiecare specie de pești având un cârlig de o

dimensiune specială pentru prinderea ei — așa că avem o întreagă serie de cârlige dela undițele cele mai mici până la carmacele cele mari de moruni.

Formele cârligelor variază și ele: cele mai simple sunt cârligele făcute de fierari, cari constau dintr'o bucată de sârmă de diferite grosimi — de 1—6 mm. diametru —, îndoită de sub mijloc spre a formă un arc cu o ieșitură înainte, numită «bărbia cârligului», și ascuțită la un capăt — «vârful cârligului» — iar la celălalt capăt turtită astfel ca să aibă de ce să se țină sfoara cu care e legată.

O formă mai perfecționată sunt *cârligele cu limbă* (cu *Zâmboc*, *Ureche*, *Cioc*, *Uha* și *Zazobrin* pe rusește), cari au sub vârful lor cel ascuțit un ghimpe întors înapoi, astfel că cârligul odată intrat în carnea peștelui întâmpină o rezistență ca să mai poată fi scos înapoi afară. La cârligele mai primitive «Limba» este numai o simplă creștătură făcută cu dalta, iar la cârligele perfecționate de fabrică ea are forma unui ghimpe foarte ascuțit și lung până la 5 mm. La cârligele și mai perfecționate în fine — cari se întrebunțează pentru anumite specii de pești — toată partea curbată — «bărbia cârligului» — împreună cu vârful sunt sucite lateral, astfel că văzute din față prezentă aspectul unui 8.

Cu cârligele se poate pescui în toate apele — Dunăre, bălți, lacuri, mare, etc. —, compunându-se șirele și așezându-se astfel încât să corespundă cât mai bine felului de a fi al fiecărei din aceste categorii de ape. Noi avem dar, pe de o parte, cârlige pentru diferitele categorii principale de pești, ca: «cârlige de somn», «cârlige de crap», «cârlige de morun sau nisetru», «cârlige de cegă», etc., etc. Pe de altă parte avem: «cârlige de Dunăre», «cârlige de baltă», cârlige de fund», «cârlige de față» sau «cârlige cu mâncare», «cârlige fără mâncare», ș. a. m. d.

În general însă cârligele se împart în două categorii principale :

a) *Cârligele cu „mâncare“* sau *Pripoanele*, cari prind peștele în acelaș mod ca și undița, adică de gură; și

b) *Cârligele fără „mâncare“* sau *Carmacele*, cari se agață de corpul peștilor fără solzi — și mai cu seamă de spinarea lor — când trec printre ele și le ating.

Pescuitul cu cârligele este foarte răspândit în toate apele Dunărei și joacă un mare rol în pescuirea lor.

I. Pripoanele.

Se numesc *pripoane* (sau la pescarii ruși și lipoveni din Delta *Periteaste*) acele șiruri de cârlige, cari, fie că se priponesc la mal sau se ancorează în mijlocul apelor, fie că se așează la fundul apelor sau

la suprafața lor, se pun în totdeauna cu mâncare sau nadă pentru a ademeni și prinde peștele.

După mărimea, numărul și forma cârligelor ce le compun, sau după lungimea și grosimea fringhiilor de cari sunt suspendate precum și după modul lor de a pescui, deosebim o întreagă varietate de pripoane. Aproape fiecare specie de pești are, după apele în cari trăește și după anotimpuri, diferite feluri de pripoane cu cari se poate prinde. Și nadele, cari de obicei reprezintă mâncarea favorită a diferitelor specii de pești, variază și ele dela o specie care se caută a se prinde la alta și dela un anotimp la altul.

Voiu descrie dar aci câteva din cele mai importante tipuri de pripoane întrebuințate în basinul apelor Dunărei.

1. Priponul simplu.

Pe tot lungul Dunărei și în partea inferioară a afluenților ei mai mari, se întrebuințează, mai cu seamă de către populațiunea riverană unde nu sunt pescari de meserie, acest instrument, care nu este decât o undiță cu mai multe cârlige, dar care în loc să fie ținută cu o prăjină, este legată de un țăruiș priponit în mal. El constă dintr'o sfoară lungă

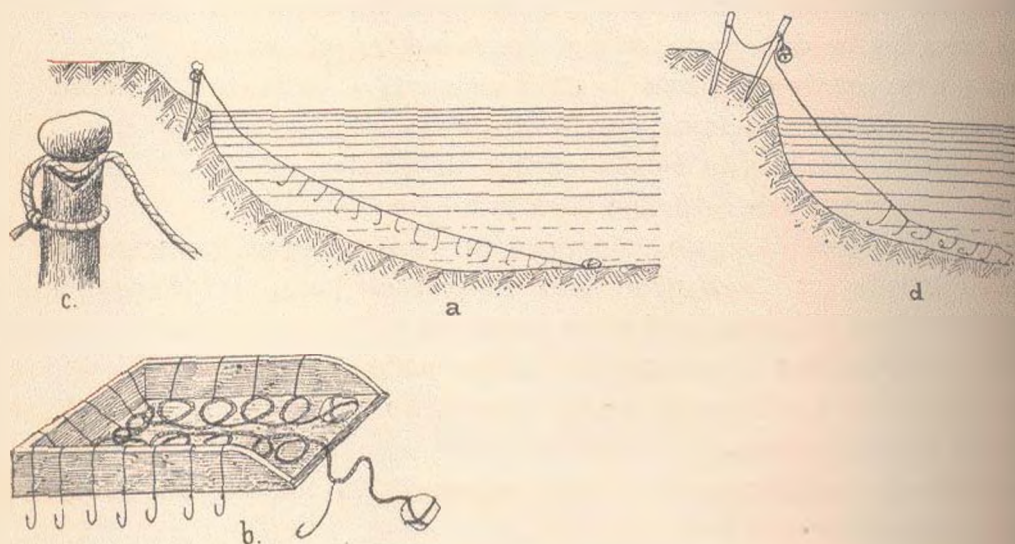

Fig. 128. Priponul simplu ; a) Modul cum se așează priponul în apă; b) Masa cârligelor ; c) Parul creștat în cap, cu streaja ; d) Pripon cu clopoțel.

cam de 10 sau 12 m., legată la un capăt de o piatră care-i servește de ancoră, iar la celălalt de un mic țăruiș cu care se priponește în mal (Fig. 128). Pe această sfoară sunt legate la distanțe cam de 60 la 100 cm. unul de altul vreo 6 până la 12 cârlige, prin ajutorul

unor sforicele mai subțiri — petilele — lungi de 0.5 m. Lângă țaruș, «Sfoara», pe o lungime de vreo 2 sau 3 m., adică bucata cât merge până la fundul apei — numită «Podeț» sau «Sterpul priponului» —, nu are cârlige». În cârlige se pune «mâncare»: mămăligă, râme, lipitori, coropișnițe, etc. Mămăliga se fierbe de două ori ca să fie mai consistentă și apoi se amestecă cu miez de pâine, ca să ție mai mult în apă și să nu se spele de pe cârlig. Pentru râme, se scoate pământ cu lopata din baltă și se alege din el râmele, punându-le apoi într'o căniță de tinichea pentru a le avea la îndemână.

Pescarul, după ce și-a regulat cârligele, punându-le la toate nada, apucă cu mâna dreaptă capătul sforii de unde e legată piatra, astfel ca aceasta să spânzure de vreo 60 la 70 cm. în jos, iar cu mâna stângă o ține de capătul care e legat de țaruș. După ce balansează piatra de câteva ori, îi face vânt spre larg, astfel ca sfoara cu cârligele să cadă bine întinsă în apă, și apoi înfige bine țarușul în mal (Fig. 128 a). La aruncatul pripoanelor se cere un oareșcare meșteșug ca să nu se încurce cârligele între ele sau de alte obiecte; de aceea înainte de a le arunca, cârligele se înșiră unul după altul pe marginea unui coș — sau pe marginea unei tăvi de lemn specială, numită *masa cârligelor* (Fig. 128 b), sau chiar pe marginea lotcei, iar sfoara dintre ele se așează în formă de spirală, astfel ca să se poată desface cu ușuriuță când e aruncată în apă.

Cu aceste pripoane se prind mai cu seamă crapi și somotei.

De obicei cârligele se scot de două ori pe zi — dimineața și seara — spre a se căuta ce s'a prins în ele și spre a le pregăti din nou, punându-le mâncare proaspătă. Foarte des însă pescarul stă lângă cârlige și le scoate îndată ce simte că s'a prins ceva în ele.

Pentru a ști când s'a prins un pește în cârlige, pescarii au inventat diferite mijloace: în județul Mehedinți, unde se pescuește foarte mult în canalul Dunărei cu acest fel de pripoane — pe cari locuitorii le numesc «Zanci» când au 5—8 cârlige și «Sfori» când sunt mai lungi — ei fac pe capătul liber al țarușului o mică crestătură prin care trec sfoara, și apoi deasupra acesteia pun o piatră pe care o numesc *Streajă* (Fig. 128 c); de îndată ce un pește apucă de cârlig și smuncește, sfoara se întinde și piatra de pe țaruș cade jos. În alte părți, d. ex.: în Dobrogea, Brăila, etc., se leagă de sfoară — ca și la Visilă, puțin înainte de pripon — o mică nuelușă elastică, care cu un capăt se înfige în pământ, iar la celălalt are un clopoțel; de îndată ce apucă un pește de nadă, clopoțelul începe să sune (Fig. 128 d).

2. Priponele de cegă.

Pe o sfoară lungă de 60—100 m. și groasă cam de 2 mm., făcută din cânepă răsucită din două sau trei fire, numită *Ană* sau *Trupul cârligelor*, sunt înșirate, la

distanțe de câte 1 până la 1.20 m., o serie de undițe foarte mici și subțiri, de 2 cm. lungime și 0.6 mm. diametru fiecare (Fig. 129 a). Undițele (Fig. 129 b și c) sunt cu limbă, însă vârful lor nu este nici întors înăuntru, nici sucit într'o parte ca la cârligele de somn, ci se înalță drept în sus.

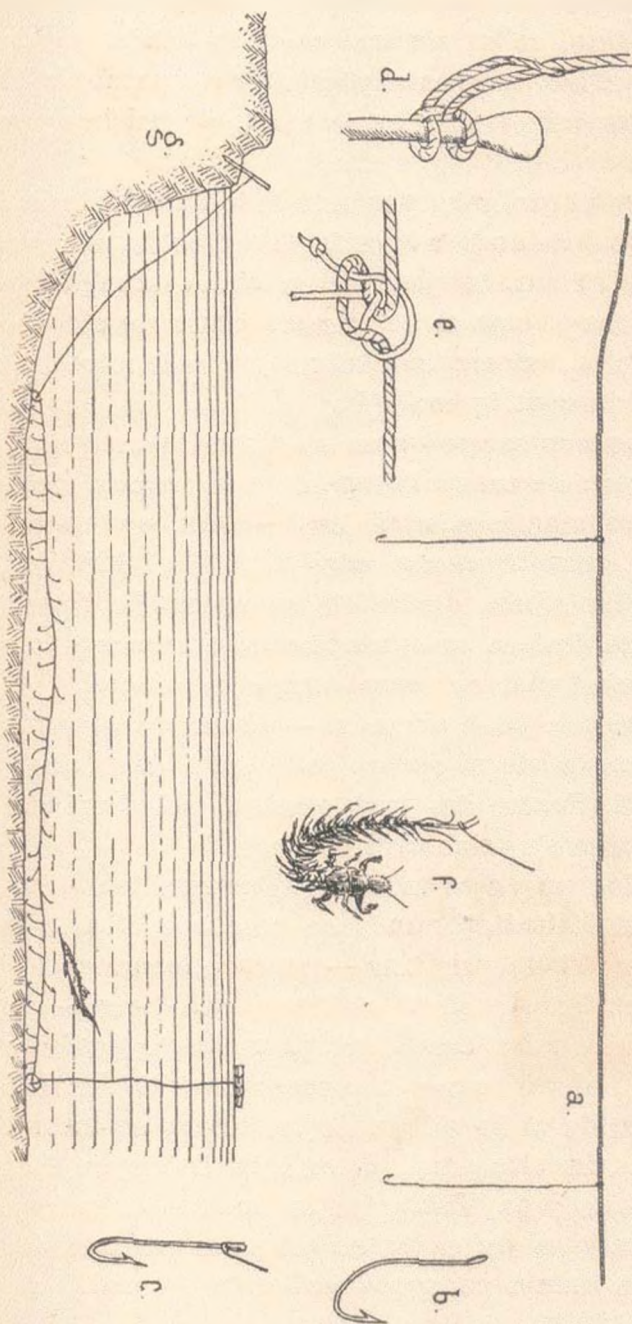
Petilele, prin cari undițele sunt suspendate, au o lungime de 50 cm. și o grosime de 1 mm.; ele sunt făcute din două fire de ață de Scoția foarte tare, răsucite între ele. Fig. 129 d, care reprezintă un nod desfăcut, arată modul cum se leagă undița de petilă și cum sunt răsucite firele de ață cari o compun, iar fig. 129 e, arată nodul prin care se leagă Petila de Ană.

Turtucăienii pun 100 de cârlige la un pripion; mai la vale pe Dunăre se pun mai puține, însă aici

se leagă mai multe pripoane unul de altul, după cum e lățimea Dunărei.

În cârlige se pune în totdeauna ca Nadă larve de Rusalii (Fig. 129 f) care e mâncarea favorită a Cegei.

Fig. 129. Pripoane de Cegă sau «Petișcuri».

Pripoanele de Cegă — zise și «Peritașcurei» sau «Fluturași» (Turtucaia), sau «Periteaști» cum le zic pescarii ruși și lipoveni — se așează în totdeauna în latul Dunărei, ancorându-se din distanță în distanță cu pietre, pentru a nu le luă curentul la vale și pentru a le ține la fund. La capătul dela larg se leagă cu o sfoară lungă o «Tivgă» sau «Troacă» (o tărtăcuță uscată) sau o «Poșă», adică o geamandură de papură (Fig. 130 *g* și *h*) care plutește la suprafața apei, iar cu celălalt capăt se leagă de un țaruș bătut în mal. Bucata de sfoară dela țaruș până la prima piatră care ancorează priponul este fără cârlige și se numește și aici «Podeț» sau «Sterpul șirelor». Adeseori însă pescarii, de frică să nu vie alții să le scoată cârligele, nu mai leagă pripoanele de mal, ci lasă amândouă capetele în mijlocul apei și pun la fiecare câte o tivgă.

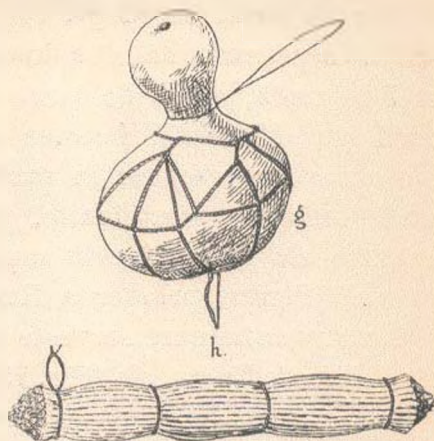

Fig. 130. Geamandure pentru pripoane. *g*) O «Troacă» legată în praștie și *h*) o «Poșă»

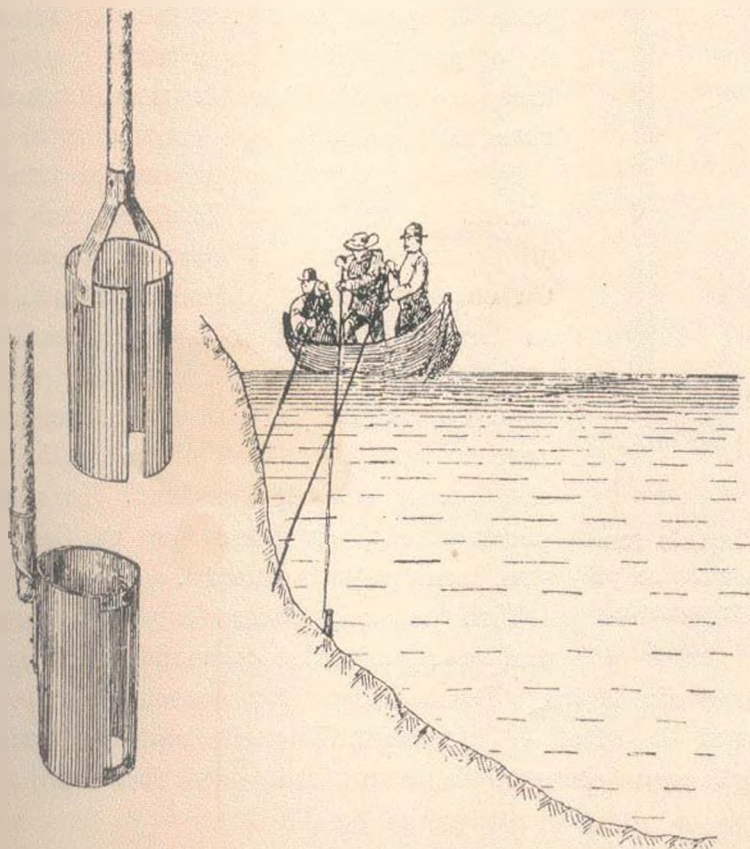

Fig. 131. Ghinul și modul cum se scoate cu el Vetricea din fundul Dunărei.

Cu aceste pripoane se pescuește în toate anotimpurile, dar mai cu seamă toamna și iarna.

Pentru pescuitul Cegei cu acest instrument, este de o mare importanță ca pescarul să aibă în totdeauna la îndemână cât de mari cantități de nadă, adică de larve de Rusalii (*Răsură*, *Vetrice*, sau la pescarii ruși *Mitilică*). Acestea sunt niște insecte Ephemeride (*Palingenia*) ale căror larve trăesc în mare abundență în fundul Dunărei, în partea unde malurile sunt înalte. Locurile lor se recunosc în timpul apelor scăzute ale Dunărei prin mulțimea de găuri făcute de ele, cari se văd în mal. Pentru prinderea Rusaliiilor este nevoie de o pescuire specială.

Instrumentul care servește la acest scop se numește *Ghin*, sau *Ghionder de Vetrice* la Turtucaia (Fig. 131 și Tab. VII); el constă dintr'o bucată de tub

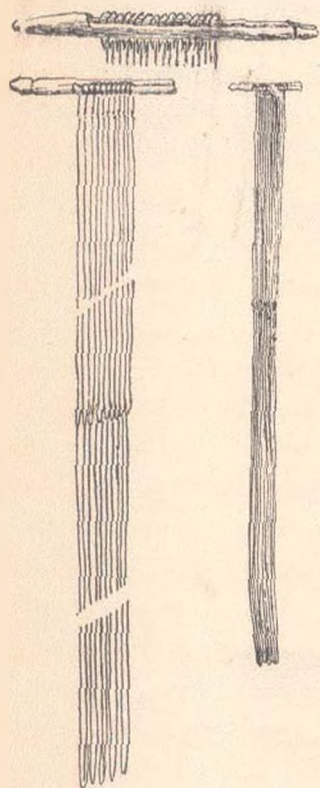

Fig. 132. Cleștele sau Căscăciul în care se păstrează pripoanele.

de fier deschis într'o parte, lung cam de vreo 25 cm. și cu un diametru de 12 — 15 cm.; la partea sa superioară el are un manșon, în care se fixează un ghionder sau o prăjină de 4 — 5 m. lungime. Pescarii pleacă cu barca la locurile unde cred că trăesc larvele de Răsură și fixează barca în loc cu două prăjini lungi (numite *Pelii* pe la Gropeni), pe cari le înfig în fundul Dunărei de o parte și de alta a bărcii; apoi cu Ghinul încep a scoate cilindre de nomol lutos dela adâncime, de sub malul care conține în el Rusaliiile.

Pescuitul Cegei cu pripoanele este foarte răspândit pe tot lungul Dunărei până la gurile ei, și poate da uneori recolte foarte abundente. Cu ele se pescuește adeseori și iarna sub gheață: se face o copcă și se lasă priponul în apă; capătul de sus se leagă de un băț pus deacurmezișul copcei, iar capătul de jos se lasă să spânzure în apă liber (fără piatră), astfel ca curentul să-l poată întinde la fund. Un pescar turtucăean ziceă: «la Răsură se dă Cega grozav la șire, iarna pe sub gheață».

Unii pescari, pentru a putea pescui cantități mai mari, caută să cuprindă cu cărligele o parte cât mai mare din lățimea Dunărei; pentru aceasta ei leagă o serie de pripoane unul de altul — însemnând locurile unde se innădește prin câte o tivgă care plutește la suprafață — și formează o «Lavă de pripoane».

Când se strâng pripoanele din Dunăre, pentru a nu se încurcă între ele, pescarul are un mic instrument primitiv de forma unui diapozon, numit *Clește*, *Câscâciu* (Turtucaia) sau, *Igliță* (rusește *Lisciotca*), pe care înșiră undițele, iar sforile spânzură libere în jos (Fig 132).

Figura din Tabela V, care reprezintă o frumoasă scenă de pescuit din Dunăre în apropiere de Brăila, arată într'o barcă (barca din fund) 2 pescari cegari cari își pregătesc pripoanele de cegă, punându-le mâncare și așezându-le la rând pe muchea lotcii, spre a le putea arunca apoi în apă.

3. Pripoanele de față.

Aceste pripoane se întrebuintează pentru pescuitul somnului, punându-se la fața apei: primăvara, când sunt apele mari și turburi, sau la anafoare, și în general în epocile când vine somnul la față, adică când intră scrumbiile și alți pești migratori în Dunăre, cari înnoată pe sus și pe cari-i urmărește el. Ca nadă li se pune «baboii de pește viu», — obleți și diferite feluri de mărunțiș, dar mai cu seamă țipari, lin și caracudă, cari rămân vii mai mult timp — înfigându-se cu cârligul în spinare și lăsându-i apoi să înnoate la fața apei. Unii pescari, după ce au trecut cârligul în întregime prin spinarea peștelui, îl trec și pe sub opercul scoțându-i vârful prin gură, cum se face și la Visilă.

Cârligele sunt foarte mari — aproape ca cele de Visilă — având cam 7 cm. lungime și 2.5 mm. diametru. Ele au un vârf foarte ascuțit, cu o ureche mare de vreo 5 mm. Vârful este întors înăuntru și sucit într'o parte, așa că cârligele privite în față au aspectul unui 8. Sfoara pe care sunt întinse cârligele are 3 mm. grosime și e răsucită din 3 fire iar petilele sunt din 4 fire. Distanța între două cârlige e de 1.5 m. iar lungimea petilelor e de 50 cm. Adeseori sfoara petilelor este împletită ca la visile, căci dacă ar fi numai sucită, somnul o desucește și apoi o rupe cu gura.

Lungimea totală a priponului e de 12—15 stânjeni pescărești (un stânjen pescăresc este lungimea cuprinsă între cele două brațe întinse) și are de obicei 6 până la 7 și cel mult până la 12 cârlige; numai în regiunea Deltei și pe la Crapina priponul de față se face cu 50—80 de cârlige. În susul Dunărei însă pe la Oltenița, la *Ciovrântie* — adică «în locurile din Dunăre unde se face domoleală și apoi curentul se întoarce lin înapoi» — pescarii leagă mai multe șire de pripoane una de alta, formând un *Dalian* și-l așează de-a curmezișul peste toată ciovrântia.

În fig. 133 se vede mai amănunțit construcțiunea acestui instrument, și mai cu seamă modul cum se fac nodurile pentru a lega cârligul de Petilă și petila de Ană.

In fig. 133 a, se vede modul cum se pun nadele la cârlige și cum se așează acest instrument pentru a pescui. El se pune în totdeauna în latul Dunărei și se ancorează bine la fund cu pietre, cari se leagă de «Ană» cu sfori lungi pentru a nu fi târit de curent în lungul apei.

De sfoara priponului mai sunt însă legate, din distanță în distanță, cu

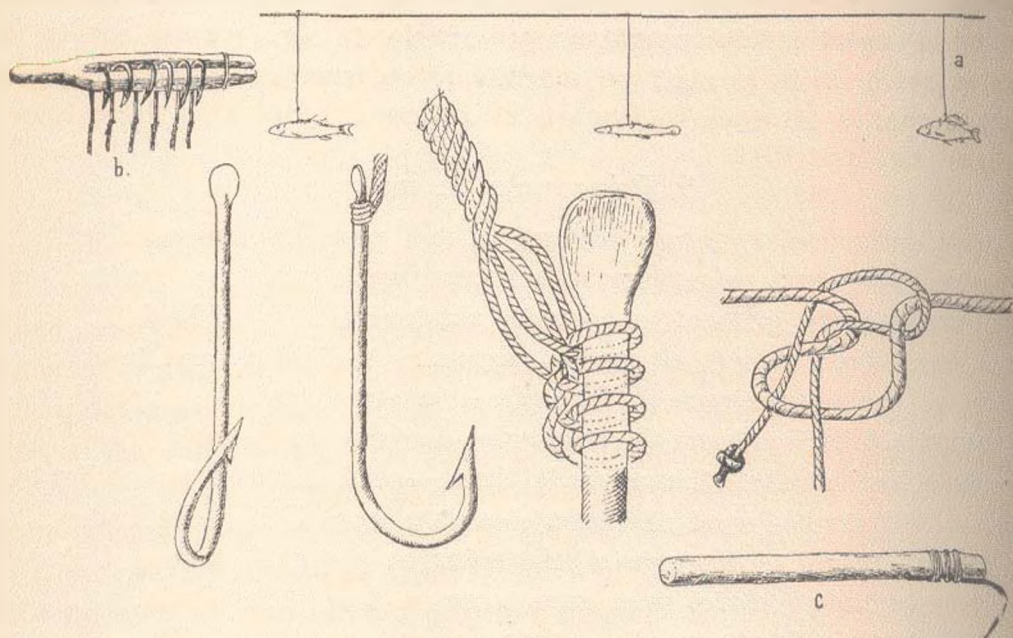

Fig. 133. Pripoanele de față.

sforicele scurte, și o serie de tivgi sau geamandure de papură sau de țipirig, zise «Poșuri», cari țin priponul să plutească la fața apei.

Cele mai de multe ori priponul este legat cu un capăt de un țaruș infipt în mal; în acest caz, pescarii (prin Deltă) pun și câte o mică prăjină elastică cu clopoțel la capăt, care să-i înștiințeze când apucă somnul de cârlige. Turtucăienii însă, pun la mal în loc de țaruș un «Potigaciu» (un băț dela vintire), care, având vreo 2 m. lungime, se sbate când se prinde ceva în cârlige și astfel se vede dela distanță fără a face sgomot.

Pripoanele de față se scot de două ori pe zi, dimineața și seara; cu ele se prind somnii cei mari în Dunăre.

Cu aceste pripoane mari se poate pescui și la fund — dar nu sunt practice fiind prea mari — vara după scăderea apelor (când au plecat scrumbiile) și toamna; aceasta nu se face însă în regiunea Deltei, ci numai la Dunăre dela Galați în sus. În acest caz li se pune ca mâncare: râme, broaște, cașcaval vechiu, «sardele împuțite», coropișnițe, etc. Toamna se pune mai mult mămăligă și săpun.

Somnul prins se apucă din pripoane cu un instrument special numit *Cârlig*, în Deltă, *Bahor* (rus. Bagor), iar în susul Dunărei, *Buret* și *Burd*. Acesta e un cârlig simplu fără limbă, legat de capătul unui băț ca de vreo 60 ctm., care-i servește ca coadă (Fig. 133 c).

În Tab. IV sus, se vede un pescar într'o lotcă pe Dunăre, în apropiere de Turtucaia, scoțând cârligele. E o scenă foarte caracteristică, arătând în general modul cum se scot cârligele în această parte a Dunărei. Iar în Tabela IV jos, 2 pescari turtucăieni își pregătesc pripoanele de somn, pentru a le așeza în Dunăre. Modul cum le întind pe slaiul lotcei e foarte caracteristic.

4. Pripoanele de fund.

Pe când pripoanele de față se întrebuițează numai excepțional, când apa e turbure — ceea ce nu se întâmplă decât prea rar în bălți — și când vin în Dunăre pești cari umblă la fața apei, pe cari îi urmăresc peștii răpitori și cu deosebire Somnul, Pripoanele de fund — adică acelea cari se pun pe fundul apelor — se întrebuițează zilnic.

Mai toate speciile de pești, și mai cu seamă peștii mari, stau o buna parte din timp la fundul apelor — chiar dacă nu locuiesc în totdeauna la adâncimile cele mari — fie pentru a-și găsi aci din timp în timp un adăpost, fie mai cu seamă pentru a-și căuta hrana dintre bogata faună de larve de insecte cari trăesc de preferință pe fundul apelor.

Astfel fiind pripoanele de fund sunt instrumente cu mult mai răspândite decât cele de față și au forme și dimensiuni cu mult mai variate după felul speciilor pe cari caută a le prinde.

Dintre numeroasele varietăți ce se întrebuițează pe Dunăre cu bălțile ei și în mare deosebim următoarele tipuri principale.

a. Pripoanele mici de somn.

Aceste pripoane servesc mai cu seamă la pescuitul somnului în Dunăre. Cârligele au aceeaș formă ca și cele dela pripoanele de față, sunt însă mai mici ca ele, având numai 5.5 cm. și câte odată chiar numai 5 cm. lungime. Petilele au lungimea de 45—50 cm. (după măsura pescărească: «dela degetul mare al piciorului până la genuchi»), iar distanța între ele e de 1.50—1.60 m.; ele sunt răsucite din 3 sfori, fiecare de câte 3 vițe, având în totul un diametru de 2.5 mm., iar sfoara care formează trupul priponului și care are acelaș diametru e răsucită din 3 sfori, fiecare de câte două vițe.

În susul Dunărei o «Șiră de pripoane» de somn mici are o lungime

cam de 50 stânjeni pescărești și se compune de obicei din 50 cârlige, putând însă fi și mai multe sau mai puține, după apele în cari se pescuește cu ele. În regiunea Deltei însă o Sfoară are 100 de cârlige și se numește rusește *un Perimet* iar pe românește *un Pripon*; mai multe sfori se pot lega unele de altele pentru a forma o *Lavă de cârlige*.

Ca nadă se pune pentru somn: râme, lipitori, coropișnițe, etc. și mai rar, când pescuește și crap: mămăligă, boabe de săpun ordinar, etc., (acestea mai cu seamă toamna).

Pripoanele de fund se pun după 1 Iunie, adică după plecarea scrumbiilor, când se dă somnul iarăș la fund. Ele se leagă cu un capăt de un țaruș la mal, după care vine apoi o bucată de fringhie fără cârlige — Podețul sau «Sterpul șirelor» — până la prima piatră care le ancorează pe fund; apoi urmează din distanță în distanță alte pietre mai mici cari servesc ca ancore, iar capătul dela larg este legat iarăș de o piatră ceva mai mare. Acest capăt se înseamnă printr'o tivgă sau «Troacă» legată cu o sfoară lungă — un alt Podeț sau Sterp — care plutește la suprafață.

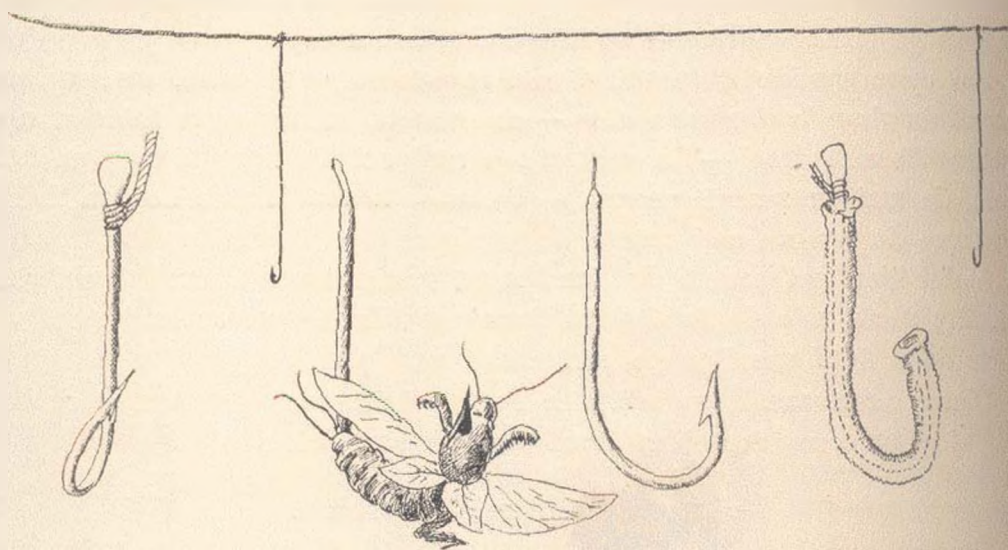

Fig. 134. Pripoanele de fund pentru somn, cu coropișnițe și lipitori ca nadă.

În timpul apelor mari de primăvară, când vin scrumbiile și somnul iese la față, aceste cârlige se pot așeza și la suprafață punându-li-se atunci ca nadă pește viu sau broaște; aceasta o fac însă numai cei ce nu au cârlige mari, căci la față prind mai bine pripoanele cele mari.

Fig. 134 arată în detalii modul cum sunt făcute și legate aceste pripoane precum și modul cum li se pun nadele, iar Fig. 135 arată modul cum se așează aceste pripoane în Dunăre.

În cârligele acestor pripoane se prind adeseori și alte specii de pești,

insă principalul e în totdeauna somnul, care se prinde aproape în toate anotimpurile în mari cantități.

Pentru așezarea cârligelor e nevoie de o întreagă preparațiune a lor, de punerea nadelor, așezarea ațelor în spirală ca să nu se incurce și

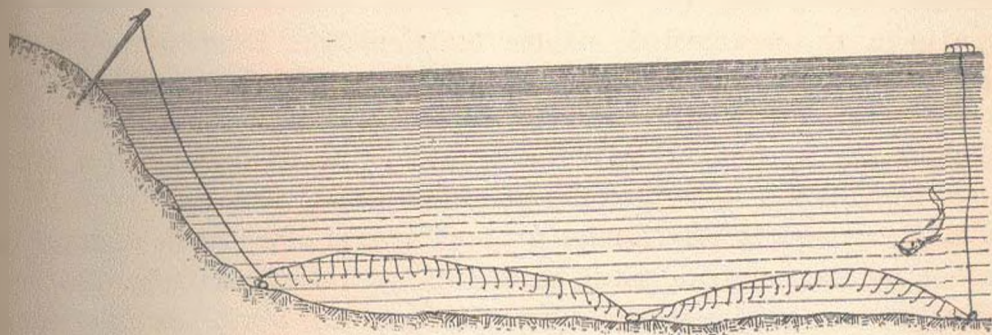

Fig. 135. Modul cum se așează în Dunăre pripoanele de fund.

să se desfășure ușor când vor fi lăsate în apă, așezarea undițelor separate una de alta, ș. a. m. d. Pentru aceasta pescarul are de obicei în barcă fie o tavă specială zisă «Masa cârligelor», fie un coș ordinar, pe marginea căruia rânduește cârligele, sau, ceea ce e mai des, el le așează pe marginea bărcii sale astfel că după ce le-a pus nadele, să le poată lăsa cu ușurință în apă.

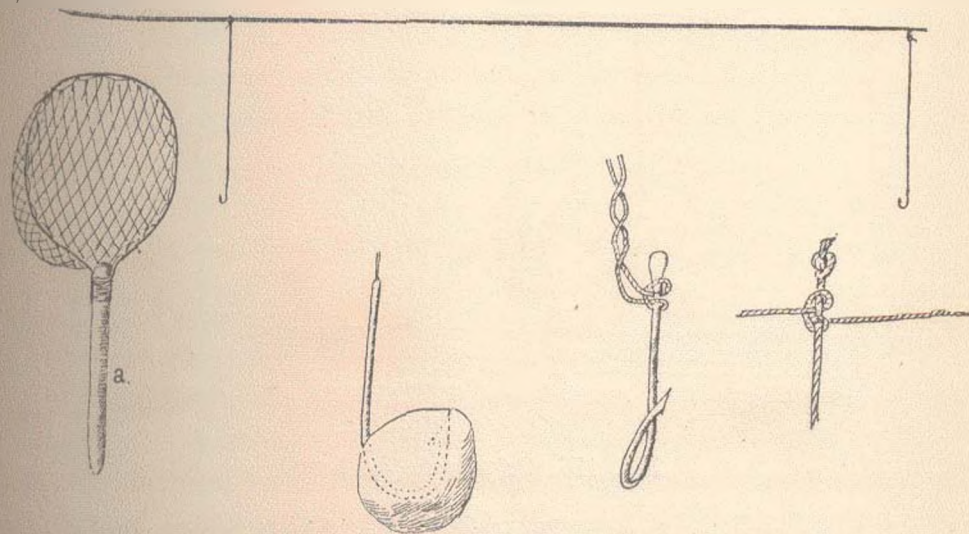

Fig. 136. Pripoane de Crap. a) Ciorpac pentru scos peștele din cârlige sub apă.

Tab. IV, jos, arată o minunată fotografie a unei dube cu doi pescari turtucăieni cari își prepară cârligele cu nadele, și le întind pe slaiul lotcei spre a le putea arunca mai cu ușurință în Dunăre. În lotcele pescarilor

se văd și celelalte instrumente ajutătoare de cari au ei nevoie la prinsul cu cârligele; așa e d. ex. *Minciogul* cu coadă scurtă, de care ei au absolută nevoie pentru a scoate peștele nevătămat din pripoane.

Acest mod de prepararea cârligelor, punerea nadei, înșirarea lor și aruncarea lor în apă, etc. se aplică la toate felurile de pripoane și o dau dar ca tip caracteristic pentru toate celelalte forme ale căror descrieri vor urmă.

b. Pripoanele de Crap.

Tot din categoria pripoanelor de fund sunt și «Pripoanele de crap», cu cari ele se aseamănă în totul, numai că sunt mai mici (Fig. 136).

Cârligul are o lungime de 4 cm. Sfoara e din 3 vițe, cu un diametru de 2.5 mm., iar petilele sunt legate pe ea la o distanță de 2—2.20 m. una de alta. Petilele sunt de sfoară tare, răsucită din 2 fire de ață și innodată de cârlig printr'un dublu nod — ca la pripoanele de cegă. — Pe o sfoară, în susul Dunărei, sunt în general cam 70—80 cârlige, în Deltă însă de obicei 100 cârlige formează «o bucată» sau «un Perimet».

Ca nadă se pune mai cu seamă mămăligă sau săpun; numai când vreau să prindă cu ele și somotei se pun și râme.

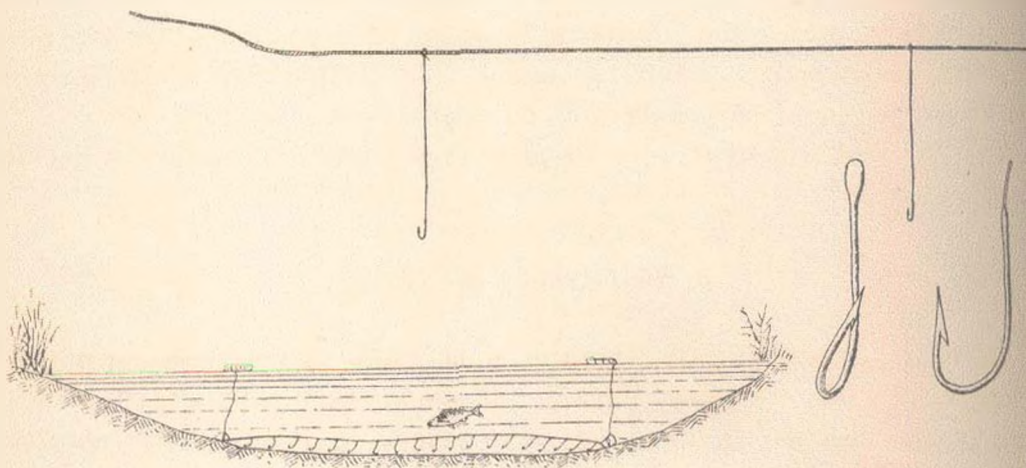

Fig. 137. Pripoanele de baltă.

Modul de așezare pe fundul Dunărei — de obicei la adâncimi mici și în lungul apei — e ca și la celelalte cârlige de fund.

Pescarul când merge la scos cârligele din apă — aceasta se face de 2 ori pe zi, seara și dimineața — iea în totdeauna în lotcă și un instrument special zis *Ciorpac*, care-i servește pentru ca să poată scoate crapul din cârlige sub apă așa ca să nu se sbată și să se rănească. Ciorpacul (Fig. 136 a) constă dintr'un cerc de sârmă groasă de 8mm.,

cu un diametru de 50 cm., care este fixat pe o coadă de 1.20 m. lungime. Acest cerc de sârmă formează marginea gurii unui sac puțin adânc de plasă, cu care se iea peștele ca într'o lingură. Alți pescari se servesc pentru aceasta de un Mincioc ordinar cu rama și coada de lemn. In barca pescarului care-și prepară pripoanele, redată în fotografia dela Tab. IV jos, se vede și Minciocul.

Fig. 136 arată în toate detaliile construcția acestor pripoane, modul cum se pune nada, diferitele noduri ce se fac, etc.

c. Pripoanele de baltă.

Acestea sunt întocmai ca și pripoanele de crap dela Dunăre. Cârlișele sunt la cele mai mari de 4 cm. lungime, la altele ceva mai mici. Distanța între petile pe ană e de 1.80 m., iar lungimea petilelor 0.50 cm. — la Turtucăieni «dela vârful degetului mare dela picior până la genunchiu» —. Sfoara e din 3 vițe. Numărul cârligelor variază după mărimea bălții în care se pescuește.

Ele se așează pe fundul bălții, ancorându-se cu câte o piatră la fiecare capăt; câte o tivgă sau o geamandură plutitoare, sau chiar numai câte o simplă prăjină înfiptă în fundul bălții, arată locurile unde sunt capetele cârligelor.

Ca nada se pun râme, lipitori și broaște pentru somn și pentru pești răpitori, iar mămăligă, boabe de săpun, etc. pentru crap și alți ciprinizi; cu aceste pripoane se prinde mai cu seamă somn și crap.

Fig. 137 arată construcția cu detaliile ei și modul de așezare a acestor instrumente.

d. Pripoanele de calcan.

La mare în fața gurilor Dunărei și la Cosă se pescuesc primăvara mari cantități de calcan. In afară de plasele speciale pentru acest scop — cari vor fi descrise în urmă — el se prinde în foarte mari cantități și cu cârligele. Acestea sunt niște «pripoane de fund» ca și cele mici de somn dela Dunăre; se deosebesc de ele numai prin aceea că petilele sunt mai îndepărtate unele de altele — până la 2,60 m. — și prin modul lor de așezare. Ele se pun în mare, ancorându-se cu o piatră pe fundul ei numai de un capăt, celalt capăt se lasă însă liber, așa că cârligele se duc în partea unde bate curentul. Ca mâncare li se pun bucăți de diferite specii de pești ieftini — ca d. ex. Hamsi, Aterine, etc. cari se pescuesc anume pentru acest scop cu plase mici de mână — sau pești rău conservați cari nu mai pot fi vânduți.

Fig. 138 arată modul cum se așează aceste cârlige pe fundul mării în regiunea Sulinei.

e. Pripoanele de mare zise «Paragate».

Pescarii turci și greci dela Constanța prind Nisetrul în mare cu niște pripoane de fund de o construcție specială, purtând numele turcesc de *Paragate*. Cârligele sunt de o mărime mijlocie — cele cari se găsesc în comerț sub numele de Cârlige No. 6 —. Fringhiile cu cari sunt ele legate sunt relativ subțiri: Anaua fiind răsucită din 3 sfori de câte 3 vițe fiecare, iar petilele din câte 2 sfori. Fiecare petilă are o lungime de 1 m., iar distanța pe ană dela un cârlig la altul este de 4 m.

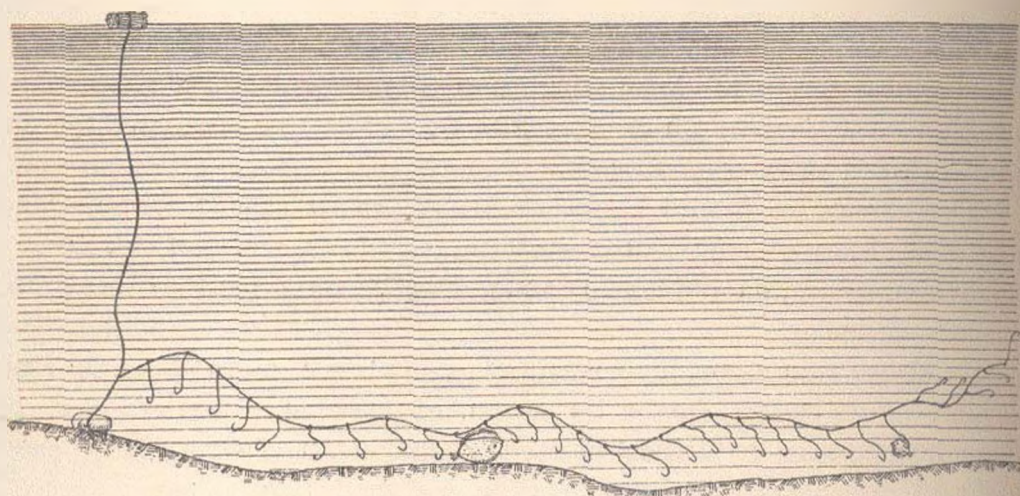

Fig. 138. Pripoane de Calcan și modul cum se așează ele pe fundul mării din fața gurilor Dunărei,

Ca nadă se pune de obicei Hamsi, iar când acestea nu se găsesc, iean carne și bojoc. Aceste pripoane se așează pe fund și se prind într'insele nisetri mici.

Tot astfel de paragat — construite în acelaș mod — se întrebunțează la pescuit în mare, dela Constanța în jos, și pentru Calcani și Gavidii. La acestea însă cârligele sunt cu mult maimici. Și la acestea se pune ca mâncare Hamsi sau Aterină (*Atherina pontica*), cari se prind din mare cu un instrument de plasă special. (A se vedea descrierea specială și Fig 187).

Fig. 107 și Tab. VI arată niște pescari Turci pe malul mării în sus de Constanța pregătindu-și Paragatele pentru pescuitul Calcanului și punându-le nade.

II. Carmacele.

Se numesc *Carmace*, *Cârmace*, *Cârlige*, *Perechi* (Mehedinți), *Șirul de carmace* (Turtucăienii), *Carmaki* (rusește), *Pampura* (sârbește la Cladova), șirele de cârlige mari de fier cari se așează în apă astfel ca să plutească la diferite adâncimi și cari prind fără mâncare peștele ce trece printre ele, numai înțepându-l și agățându-se de corpul său. Întru trebuințarea acestor unelte presupune o cunoaștere mai amănunțită a felului de viață a peștilor pe cari ele au a-i prinde — și mai cu seamă a migrațiunilor lor — spre a ști unde anume trebuiesc așezate pentru ca să fie în calea lor.

În carmace se prind numai acele specii de pești cari au pielea moale, cum sunt *Acipenserii*, pe când la peștii cu solzi cârligul alunecă la suprafață și nu-i poate înțepă.

În afară de faptul că ele pescuiesc fără mâncare — deci că nu ademenesc peștii ci se pun numai în calea lor — și de dimensiunile lor cu mult mai mari, carmacele se mai deosebesc de pripoane atât prin forma generală a cârligelor cât și mai cu seamă prin modul cum sunt ele legate pentru a alcătui șirele.

Întru cât privește mai întâiu cârligul propriu zis, acesta este cu mult mai puțin curbat ca la pripoane, așa că, în loc să formeze o «bărbie» ieșită în afară, el este îndoit în formă de unghiu drept sau obtuz. Vârful cârligului — adică partea care intră în pește — este aici foarte lung și ascuțit și nu este îndoit înăuntru ca la pripoane, ci este drept și ieșit în afară.

«Limba» («Urechea» sau «Ciocul») cârligului este mare și ascuțită; ea însă nu este așezată ca la pripoane imediat sub vârf, ci la cele mai multe mai jos la bază, puțin deasupra îndoiturii cârligului. Acest mod de îndoire a cârligului și această dispozițiune a limbii se fac înadins așa, deoarece la carmace o parte din cârlige sunt legate cu câte o sfoară de câte o bucată de plută, care le ține suspendate cu îndoitura în sus. Această sfoară — numită *Casilcă* (pe rusește *Silok*) — fiind prinsă numai cu un laț simplu, așa ca să se poată mișca pe cârlig și să se dea într-o parte când se prinde un pește, ar luneca în afară dacă n'ar fi limba care s'o oprească. De asemenea cârligele de carmace sunt drepte și nu sucite lateral în formă de 8 ca cele de pripoane, așa că, casilca apucându-l de limbă, pluta îl trage în sus și-l face să stea cu vârful înainte spre a putea astfel înțepă mai ușor peștele ce trece pe lângă el. (Fig. 143 d.).

Întru cât privește modul cum se leagă cârligele pentru a alcătui șirele de carmace, diferența între ele și pripoane e încă și mai mare; aici scopul urmărit este, pe de o parte, ca cârligele să poată fi așezate și să

poată sta suspendate în apă la orișice adâncime am voi, care variază și ea după adâncimea la care trăește peștele în diferitele anotimpuri; pe de altă parte trebuie ca cârligele să se poată balansa neconținut, astfel ca peștele care trece printre ele să rămâe cât mai sigur agățat de dânsele; ba încă cu cât se va smuncii mai mult ca să scape, cu atât să se agațe mai multe cârlige de corpul său. *Petilele sunt dar aci legate pe fringhia principală la o distanță cu mult mai mică una de alta, numai «de 3 până la 4 pumni» (30—40 centimetri), așa ca cârligele să fie cât de dese.*

Pe când pripoanele — afară de cele de față — stau culcate pe fund, aici fringhia principală care susține cârligele — «Anaua» — are, la unele feluri de carmace, pe tot lungul ei o întreagă serie de plute de diferite mărimi, ce sunt legate cu sfori de ea din distanță în distanță, spre a o face să plutească la suprafață sau la orice adâncime e nevoie în diferitele anotimpuri. La alte feluri de carmace, chiar fiecare cârlig, este provăzut cu câte o plută cari le ține în sus, așa că fringhia principală cade sub linia cârligelor, cari aici plutesc deasupra ei.

De asemenea modul de așezare a șirelor de carmace este cu totul diferit de al pripoanelor și variază, atât ca poziție cât și ca direcție, după adâncimi, anotimpuri, starea apelor, temperatură, etc.

* * *

Carmacele sunt pe tot lungul Dunărei românești și la gurile ei instrumentele principale pentru prinderea specială a peștilor din familia Acipenserilor, adică pentru: Morun, Nisetru, Viză, Păstrugă, Șip și Cegă; cum aceștia sunt peștii cei mai de valoare din pescăriile noastre dela Dunăre — ba chiar din toate pescăriile Europei — rezultă dela sine și importanța studiului mai detaliat al acestor unelte de pescuit.

Toate aceste specii fiind pești migratori, cari petrec o parte a vieții lor în Marea Neagră și vin în Dunăre numai la anumite epoce spre a rămâneă câtvă timp, e firesc ca și pescuitul lor să fie mai abundent la mare în fața gurilor Dunărei și în regiunea Deltei ei; de aceea și numărul carmacelor întrebuințate precum și dimensiunile lor sunt cu totul altele aci decât pe restul Dunărei în sus. Pe când până la Brăila geamandurele de carmace ce le întâlnim pe Dunăre sunt relativ mai rari, cu cât ne scoborim însă mai jos în regiunea Deltei, cu atât numărul lor crește, până ce în fața gurilor Dunărei — la Musura, Sf. Gheorghe și Porțița până la Chituc și spre larg până la aproape de 10 mile distanță — găsim plutind milioane de cârlige, așa că pe aci orice navigație cu vaporul e imposibilă, riscând a-și încurcă elicea într'insele.

În privința felului lor de viață—hrană, reproducere, migrațiuni, etc. — diferitele specii de Acipenseri, după cum am arătat-o pe larg în lucrarea mea despre «Ichtiologia României», se deosebesc în multe privințe între ele, având fiecare o serie de caractere biologice bine definite ; totuși, în unele privințe, unele dintr'însele au și o serie de obiceiuri comune, cari fac ca și unele din modurile lor de prindere să se asemene.

Astfel Morunul, Nisetrul, Șipul și Păstruga mare se prind cu acelaș fel de carmace, deși fiecare din ele mai au și alte instrumente speciale numai pentru dânsese, cum sunt d. ex.: «Copcele de păstrugă», «Avele de nisetru», «Cegarnița», «Păstrugarnița», etc., etc., pe cari le vom descrie la locul cuvenit.

Cu totul diferită este însă biologia Cegei, care e localizată în Dunăre și aproape nici nu mai iese în mare, care deci nu mai e ca ceilalți un pește migrator anadrom ; pentru aceasta și instrumentele cari servesc la prinderea ei sunt cu totul altele, și chiar carmacele diferă de celelalte atât ca formă cât și ca dimensiuni.

În cele ce urmează vom descrie dar separat pescuitul Cegei — firește numai întru cât privește carmacele, lăsând ca celelalte instrumente cu cari se mai prinde ea să fie descrise la locul cuvenit după clasificția ce am adoptat-o —, iar apoi vom descrie carmacele mari întrebuințate pentru prinderea tuturor celorlalte specii la un loc. Vom împărți pentru aceasta Dunărea noastră în mai multe regiuni după bogăția pescuitului și felul carmacelor întrebuințate.

1. Cărmăcuțele de cegă.

Ca și pripoanele de cegă și acest instrument — care se mai numește de pescarii din Mehedinți «Cărmăcele», iar de Sârbi «Pampuraki» — servește aproape exclusiv numai la pescuitul Cegei în albia Dunărei. El se întrebuințează mai cu seamă dela mijlocul lui Iunie până la mijlocul lui August când, lipsind Vetricea din Dunăre, Cega nu se mai poate pescui cu pripoanele din cauza lipsei de nadă.

Se știe (1) că Rusaliile (*Palingenia*) apar ca insectă completă pe la mijlocul lui Iunie, trăesc astfel o zi și-și depun ouăle fecundate în Dunăre ; larvele lor — numite *Vetrica* sau *Răsură* (*Mitilică* pe rusește) — cari sunt hrana principală a cegei, apar abia pe la 15 August și trăesc până la Iunie în malurile abrupte ale Dunărei la adâncimi de 3—4 stânjeni pescărești sub suprafața apei, scoborîndu-se tot mai jos cu cât scade și nivelul apei mai tare. În tot acest timp când lipsește vetricea,

(1) Vezi Antipa, *Fauna Ichtiologică*, pag. 248.

Cega se nutrește cu crustacei sau cum zic pescarii «se hrănește cu «Răcușcă», adică cu niște viermișori, dar cari sunt un fel de raci mici»; aceștia se găsesc pe fundul Dunărei «la butuci sau unde sunt sălcii plecate în apă», și tocmai acestea sunt și locurile unde se așează cĂrmăcuțele pentru prinderea Cegi în această epocă.

CĂrmăcuțele (fig. 140), deși sunt cu mult mai mari decât pripoanele de cegă și au în totul forma și dispozițiunea carmacelor mari, ele se deosebesc totuș de acestea prin dimensiunile lor, fiind incomparabil mai mici decât Carmacele.

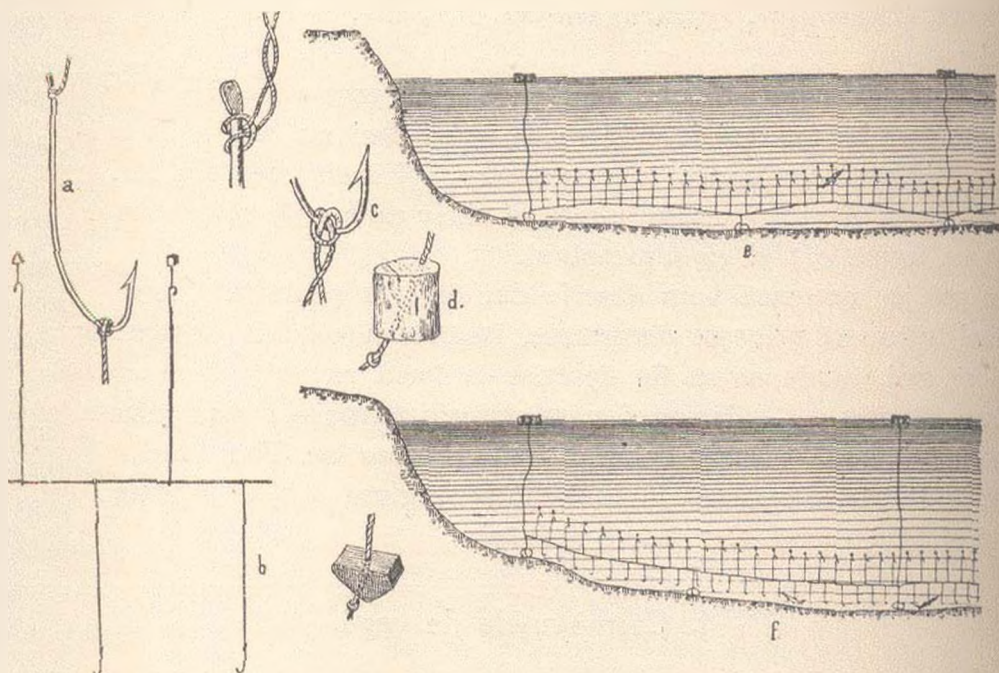

Fig. 140. CĂrmăcuțele de cegă.

CĂrligul este făcut din sĂrmă subțire de 2 mm. diametru și are o lungime totală de 5,5 cm. Curbătura este ca la carmacelul mare, adică partea care înțepă peștele este îndoită în loc și merge drept în sus; Ciocul («Limba») însă este aci relativ mare și vine așezat ca la pripoane imediat sub vĂrf. De curbătura fiecărui cĂrlig este prinsă printr'o sfoară dublă, de 7 cm. lungime (numită de TurtucĂieni «CasilcĂ»), cu un laț mobil (Fig. 140 c) astfel ca sĂ poată aluneca pe cĂrlig, o bucată de plută -- adeseori cĂte un dop -- (Fig. 140 d), care ține cĂrligul suspendat în apĂ cu curbătura în sus și cu vĂrful ascuțit înainte.

Petilele, cari au o lungime de 30 cm. («dela mĂnĂ și pĂnĂ la cot») și un diametru de 3 mm., sunt rĂsucite ca la pripoane din douĂ sfori subțiri. Sfoara care formeazĂ «Trupul cĂrmăcuțelor» sau «Anaua» este ceva mai groasĂ, avĂnd un diametru de 4 mm., și e rĂsucitĂ din 3 sfori simple

de cânepă; petilele sunt legate pe ea la distanțe de 30 cm. una de alta. Toate sforile și plutele sunt cătrănite; și cârligul, afară de vârf, este și el cătrănit; aceasta nu numai pentru ca să nu ruginească, ci și pentru ca lațul dela sfoara cu plută să poată luneca mai cu ușurință pe el. Vârfurile cârligelor trebuie să fie foarte ascuțite ca să poată înțepă bine peștele, și de aceea pescarul trebuie să le pilească cel puțin la fiecare 10 zile odată.

Cărmăcuțele, așa cum le-am descris aci, sunt așa numitele „Cărmăcuțe cu un rând de cârlige“ sau „Cărmăcuțele simple“ (Fig. 140 e); ele se întrebuițează foarte mult pe la Turtucaia, unde o șiră are 100 de cârlige. Pe Dunărea de jos însă și în brațele Deltei, se întrebuițează mai mult așa zisele „Cărmăcuțe cu două rânduri“ sau „Cărmăcuțele duble“. Acestea se deosebesc prin aceea că între două cârlige, cari în apă stau ridicate în sus prin plutele lor, se leagă pe sfoara principală câte o nouă petilă cu un cârlig la fel cu celelalte, însă fără plută, astfel că acesta cade în jos; astfel dar aici pe o sfoară avem o serie de cârlige cu plute cari formează rândul de sus și o altă serie fără plute, cari alternează cu cele dintâi și formează rândul de jos, dublând astfel șansele de prindere (Fig. 140 f și h).

Cărmăcuțele se așează în totdeauna în latul Dunărei, și astfel ca cârligele de jos să fie cât mai apropiate de fund, fără să stea însă culcate pe el, astfel ca să se poată balansa în libertate; pentru acest scop, atât la capete cât și la mijloc, șira este ancorată de fund cu pietre (numite de Turtucăieni *Misce*) cari sunt legate de sfoara principală cu câte o frînghie scurtă de cel mult 1 m. lungime. Dela amândouă capetele șirei sunt legate, cu câte o sfoară lungă (numită de Turtucăieni *Stearpă*), câte o geamandură de papură sau o Tivgă (*Troacă* la Turtucăieni), cari plutesc la suprafața apei.

Pescarii adeseori leagă mai multe șire de cărmăcuțe una de alta pentru a pescui pe distanțe mai mari; și în acest caz geamandurele se pun numai la capete.

Cu cărmăcuțele de cegă nu pescuiesc decât pescarii români; Lipovenii și Rușii din Deltă nu le întrebuițează niciodată. În cărmăcuțe se mai prind câte odată, pe lângă cegă și vize, și păstruge mici.

Cărmăcuțele, ca să poată prinde, trebuiesc așezate numai în locurile unde trăește cega, pe a cărei vieață deci pescarii trebuie să o cunoască cu deamănuntul.

În Fauna ichtiologică și în lucrarea mea intitulată «Die Wanderungen der Stöhre, etc.», am arătat pe larg cari sunt în Dunăre locurile preferite ale cegei—cari în tot cazul sunt pretutindeni la mari adâncimi.—Pentru a da o idee mai bună despre acestea, dau aci în fig. 141 o

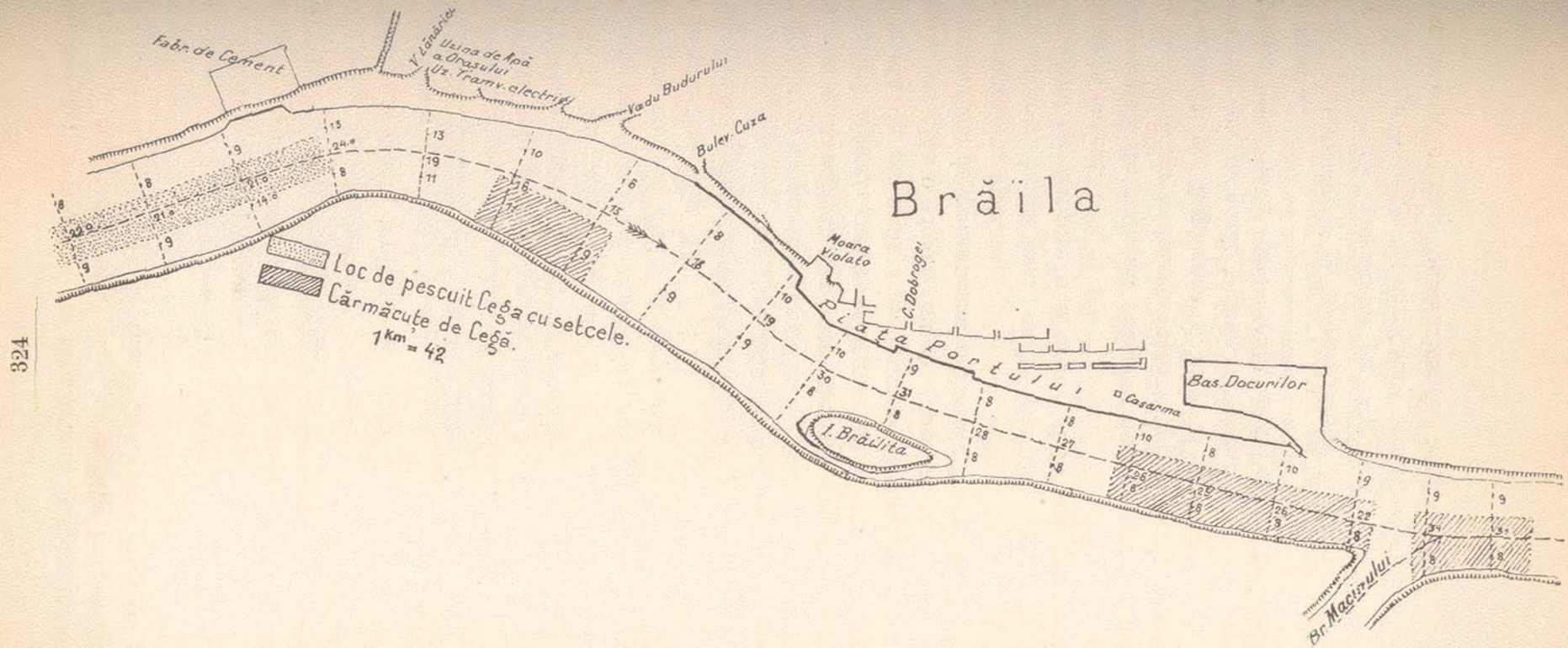

Fig. 141. Schiță hidrografică cu arătarea locurilor de Cegă din Dunărea, în regiunea Brăilei.

schia hidrografică a Dunărei din fața Brăilei, în care notez locurile unde se prinde de obicei Cega, știut fiind că în fața Brăilei sunt între cele mai bune locuri de Cegă de pe toată întinderea Dunărei noastre.

Foarte interesant și instructiv este de asemenea a vedea mai de aproape «un otac de Cegari pe malul Dunărei», adică o așezare a lor pe malul Dunărei pentru sezonul pescuitului.

Tab. VII reprezintă tocmai fotografia unui asemenea otac de Cegari din regiunea Brăilei, cari pescuesc la gura canalului Măcin pe locurile notate pe plan. Aici se vede cum pescarii și-au întins cărmăcuțele de Cegă, aninate pe muchea câte unei scânduri — numită masa carmacelor — pentru a le ascuți cu pila și regulă unul câte unul. Bătute în cuie, atât pe zidul bordeiului cât și pe sălci, se văd aninate diferite legături de Periteaște cu cari ei pescuesc aici mai târziu, și 2 Ghinuri cu coadă lungă cu cari scot Mitilica din fundul Dunărei. De asemenea sunt interesante și celelalte instrumente de pescuit ce se văd, precum și toată gospodăria acestor pescari cu «poloacele» lor de dormit întinse la umbra sălciilor.

În tabela V de asemenea se văd doi pescări Cegari cari, stând într'o barcă pe Dunăre dela gura Corotîșcăi (la Brăila), își pregătesc cărmăcuțele de Cegă și le întind pe marginea lotcei spre a le așeză în apă.

2. Carmacele mari din partea de sus a Dunărei.

După cum am arătat deja, carmacele mari se întrebuițează pe tot lungul Dunărei noastre până unde ajung morunii și nisetrii în migrațiunile lor. Modul de construcție al acestor instrumente în susul Dunărei este pretutindeni mai mult sau mai puțin acelaș, numai dimensiunile șirelor, felul cum se combină ele între dânsese și modul lor de așezare variază după bogăția peștelui, adâncimea și puterea curentului apei, etc.

Voiu descrie dar în cele ce urmează diferitele feluri de carmace întrebuițate în părțile de sus ale Dunărei, alegând pentru aceasta ca tipuri carmacele întrebuițate în jos de cataractele Dunărei și pe cele din regiunea Turtucaia-Silistra, unde sunt pescăriile cele mai bogate de Moruni și de Nisetri din această parte a Dunărei.

a. Carmacele zise «Perechi» din Regiunea Cataractelor Dunărei.

Este știut că în regiunea cataractelor s'a făcut în totdeauna o pescărie însemnată de moruni și nisetri.

Încă vechiul *Marsigli* (1) scrie că pela 1690 stând mai mult timp

(1) Marsigli, *Danubius Pannonico-Mysicus*, 1726, Vol. IV.

pe insula numită azi Ada-Kalé a văzut cum zilnic se prindeau și spintecau acolo până la 100 moruni. Firește cu cât pescăria dela gurile Dunărei a luat proporții mai mari, cu atât numărul morunilor ce ajung până la cataracte a scăzut; totuș și astăzi se face aci o pescărie de Sturioni destul de mare și mai cu seamă la Cladova în Serbia. Locurile principale de prindere aci sunt vadurile Dunărei. Aici se prind ei cu carmacele, numite de Români din Mehedinți *Perechi*.

Voiu reproduce aci descrierea pe care o dă acestor instrumente, încă din 1868, Ion Ionescu dela Brad (1) în minunata sa monografie agricolă a județului Mehedinți ; aceasta și ca un omagiu pentru memoria acestui mare economist care a pus jaloanele agriculturii științifice în România :

«Cârligele nu se pot pune în tot locul, ci numai la vad. Vadul este o adunare de apă lină, având în susul și în josul ei o curgere repede. Vadurile din lungul Dunărei ce cad în jud. Mehedinți sunt : 1. Vadul Virului la cataracte, 2. Vadul Cârligele sunt perechi. Fiecare pereche are 40 de cârlige legate cu sfoară cătrănită.

«În fiecare vad se pun mai multe perechi legate pe funie, și perechile sunt depărtate între dânsele ca de 4 m. Lungimea funiilor depinde dela lățimea vadului. O funie are dela 5 la 10 perechi de cârlige. Funia cu perechile ei de cârlige este ținută în Dunăre cu pietre legate cu funii și lăsate în fundul apei, având deasupra lor plute sau tivge, cari plutesc în fața apei și susțin cârligele ce stau spânzurate în apă. Cârligele sunt undiți mari și groase de fier foarte bine ascuțite la vârș.

«Cârligele se pun în Dunăre de cu primăvară și până în toamnă. Cu cârligele se prind peștii cei mai mari : moruni, nisetri. Sunt moruni până la 250 și chiar 280 de ocă unul. Cârligele nu prind peștele decât numai de trup și de coadă. Odată prins peștele în cârlige nu mai scapă și din ce se sbate din aceea se prinde mai tare. S'au văzut pești prinși în cârlige și ducându-se cu cârlige cu tot. Se cunoaște că peștele s'a prins în cârlige după cufundătura deasă a plutelelor. La căutatul cârligelor pescarii se duc cu luntrele și se opresc la sfoara cu cârligul în care s'a prins peștele, îl trag cu încetișorul până ce-l aduce în dreptul luncei și în fața apei și atunci li dă în cap cu Cuca (Măciuca cu cârlig) și-l lasă îndată. Se repetă această operație de mai multe ori până ce se ametește peștele de tot, și apoi îl leagă de gură cu funia și ori îl trage până la mal când este mare, sau îl ia în luntre când este mai mic».

(1) Ion Ionescu, *Agricultura Română în Județul Mehedinți*. București 1868, pag. 85, 86.

Și astăzi prinderea morunilor în vadurile Dunărei dela cataracte se face mai mult sau mai puțin cu aceleași instrumente pe cari le-a descris Ion Ionescu acum 46 de ani; numai că pescăria mai rafinată dela gurile Dunărei și industria au influențat și aci întru câtva perfecționând instrumentele. Astfel în locul vechilor cârlige grosolane făcute de fierari, s'au adus încetul cu încetul dela gurile Dunărei cârligele mai fine și mai sistematice făcute de fabricile din Rusia sau din Anglia și cari prind mai bine. Intru cât privește însă compunerea șirelor, așezarea lor, etc., toate acestea, au rămas aproape neschimbate.

b) Șirele de carmace din Regiunea Turtucaii și Silistrei.

În aceste regiuni există câteva locuri foarte bune de morun și nisetru: la *potmoluri* — adică lângă maluri înalte și abrupte, unde bate apa și se găsesc adâncimi mari sub ele —, la *Doruce* — adică la nisipurile dela capetele ostroavelor, ca d. ex. la «Dorucul Cusaiului» din jos de Turtucaia —, la *Ciovrântie*, — adică la anafoarele mai line și cu raza lungă ca d. ex. lângă Silistra — și la diferitele *Anafoare*.

Înainte se prindea morunul și nisetrul în aceste locuri cu diferite plase și orii și cu carmace mai grosolane făcute de fierari, numite azi în glumă *Cârlige de Stroe*, după un fierar țigăn care le făcea în vechime. Carmacele sistematice rusești dela Caspica, cari astăzi se întrebuintează aproape exclusiv, au fost aduse aci de «cazaci» — adică de niște Lipoveni — abia acum 30—40 de ani, cărora pescarii le păstrează încă amintirea, numind și astăzi «la Cărmățui» primul loc în sus de Silistra unde acești Lipoveni își făcuseră colibe ca să pescuească cu carmacele lor în Dunăre.

Carmacele de astăzi ale Turtucăienilor sunt făcute în totul după principiul carmacelor rusești; interesant este însă modul cum le așează și cum le-au modificat și adaptat ei condițiunilor locale, mai cu seamă întru cât privește curentul, care aci e mult mai repede ca în brațele Deltei, și felul de vieață a peștelui cu epocile lor de migrațiuni, cari aci sunt asemenea diferite.

O *Carmacă* sau o *Parceă*, adică o șiră are 70—75 de cârlige. «*Anaua*» sau *Trupul carmacelor* este o fringhie răsucită din trei sfori de cânepă groase răsucite, și acestea fiecare din câte trei ițe. Un capăt al anauăi este scurt cam de 45 cm., și terminat la unele cu un laț numit *Cheutoare*, iar la altele legat de un bețișor mic, cam de 8 până la 10 cm., și crestat la mijloc, numit *Chiostec*; acestea servesc pentru a prinde ca cu un nasture două șire de cârlige una de alta și a formă astfel o *Lavă*. (Fig. 142 *d* și 143 *e*).

Celălalt capăt al anauăi este lung de câțiva metri și fără cârlige pe el și se numește *coada carmacului* (Fig. 143 a).

Cârligele sunt fabricate în Rusia sau în Anglia după modelul celor dela Marea Caspică; ele sunt de diferite mărimi, din cari cele mai mari (No. 0) au o lungime de 11.5 cm. Pescarii spun că după experiența lor, pentru apele de aci cele mai bune cârlige sunt cele de 10,5 cm. lungime (No. 1), cari, fiind mai mici, prind toate speciile de sturioni, chiar și cega dacă e mare. De aceea ei astăzi nici nu mai întrebunțează pentru șirele lor decât cârligele zise No. 1.

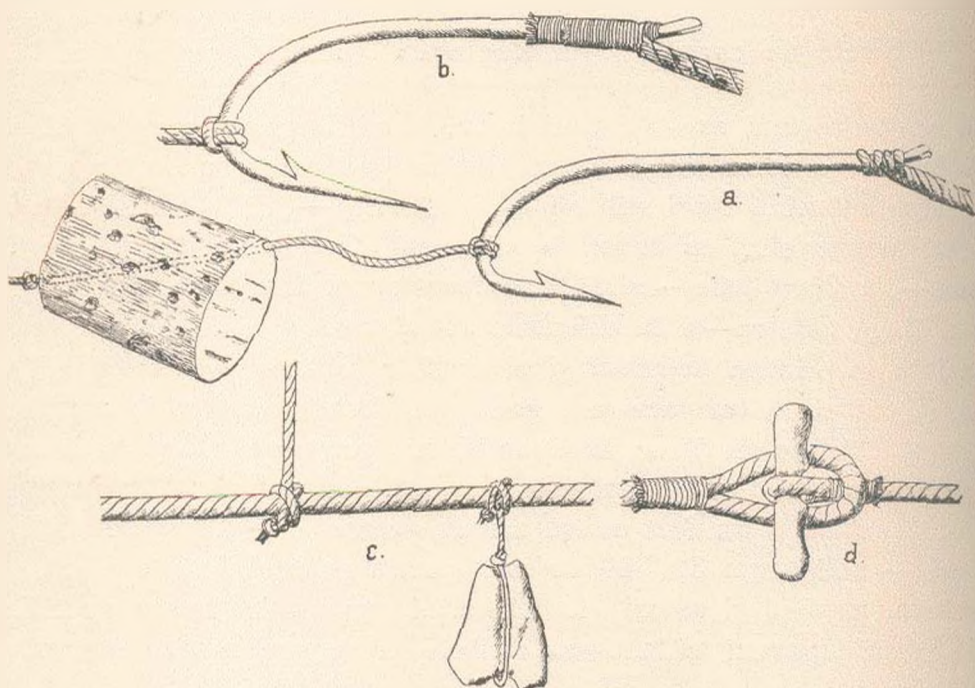

Fig. 142. Carmacele din regiunea Turtucaia-Silistra.

«Petilele» au o lungime de 5 «pumni» sau — după modul lor de măsurătoare «dela talpă la genunchi», adică sunt în mijlocie cam de 50 cm., iar distanța pe ană între două petile e de 45 cm.; aceasta e înadins lăsată mai scurtă pentru ca dacă se întinde petila pe ană, cârligul ei să treacă de nodul petilei următoare, așa ca să nu-l apuce și deci să nu se poată încurcă carmacele între ele când se aruncă în apă.

Pe ană din distanță în distanță se leagă cu sfoară câte o piatră în formă de inimă, lungă cam de 15 cm. și lată la capătul gros de 10 cm., numită *Mișcă* (Fig. 142 c și 143 a).

Miștele se fac sau dintr'o piatră albă calcaroasă, care e mai moale și se poate pili cu ușurință, sau din cărămidă; sau se caută diferite pietre naturale cu forme potrivite pentru acest scop. Cu miștele se țin

anana lipită de fund ca să nu o iea la vale *cursoarea* (curentul); când apa e repede, se pune o mișcă la câte 10 cârlige, iar când apa e mai moale, se pune una la 15 cârlige.

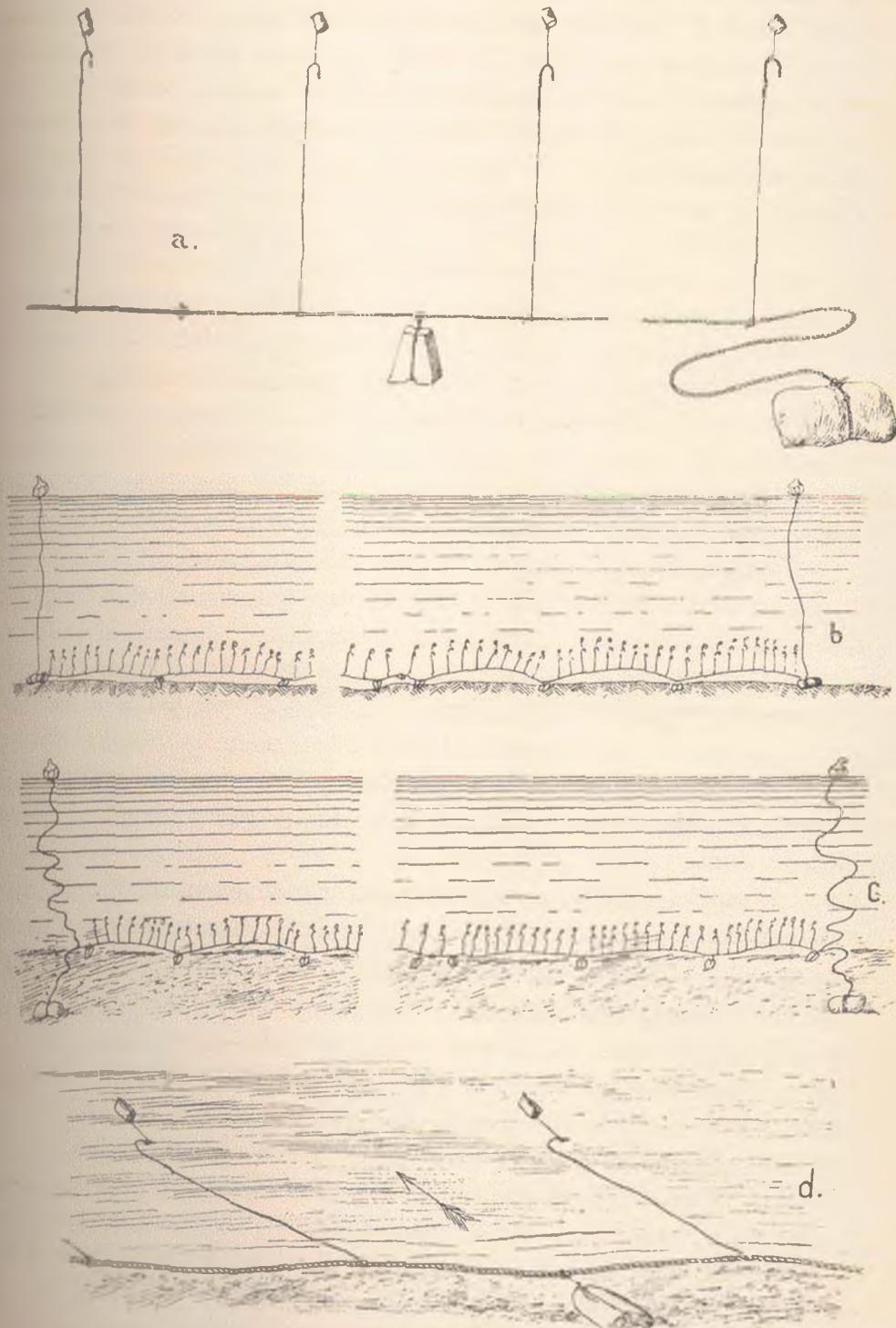

Fig. 143. Modul cum se așează în Dunăre Carmacele în regiunea Siliștra-Turtucaia.

De Curbătura fiecărui cârlig este legat cu un laț, printr'o *casilcă*, un dop mare de plută (5×3 cm.), care «il ține în sbor și-l joacă în apa curgătoare» (Fig. 142 și 143 a). Lațul prinde cârligul chiar de sub limba sa, iar casilca e trecută diagonal prin toată lungimea dopului. Aceasta face ca cârligul pus pe fundul Dunărei în curent mare să ia o astfel de poziție, încât să stea cu vârful drept în bătaia curentului (fig. 143 d) putând astfel să ințepe mai cu ușurință peștele care trecând pe lângă el îl atinge.

Carmacele se pun mai cu seamă la *Potmoluri*, nu însă de tot la adânc, și pe *Dorucuri*, pe unde vine peștele; ele se așează în totdeauna deacurmezișul Dunărei.

Cu privire la modul lor de așezare, carmacele sunt de două feluri:

a) *Carmace umblătoare* (Fig. 143 b) cari se scot zilnic din apă și, după ce se ascuțesc și se ung, se aruncă înapoi și

b) *Carmace statornice* sau *stătătoare* (Fig. 145 c) cari se caută în fiecare zi pe loc, dar cari nu se scot din apă decât la 6—7 zile odată.

De obicei se leagă două *Parcele* sau două *Carmacuri* de câte 70—75 de cârlige una de alta, pentru a forma o *Lavă* (Fig. 145 b și c); apoi de fiecare capăt al lavei se leagă cu fringhia numită «Coda carmacului» câte un bolovan mare (Fig. 143 a). De fiecare bolovan se mai leagă câte o sfoară mai subțire, numită *Sterpul carmacelor*, lungă cel puțin cât adâncimea Dunărei, al cărui celălalt capăt e legat de o *Troacă* (o tivgă uscată), care servește ca geamandură la fața apei pentru a arăta locul unde sunt capetele Lavei sau ale Șirei de carmace.

Troaca e legată cu sfoară în *praștie* adică cum se arată în fig. 120 g, pentru că dacă s'ar legă altfel, ar rupe gâtul tivgei și aceasta ar cădea la fund.

Carmacele astfel compuse se aruncă la fund deacurmezișul apei, astfel ca anaua să cadă bine întinsă și să stea lipită de fundul Dunărei, ținută astfel prin cele 6 sau 7 miște dela fiecare șiră, cari o îngreuează din distanță în distanță (Fig. 143 b).

Carmacele astfel așezate se scot în fiecare zi din apă cu bolovani cu totul și apoi—după ce se repară cum trebuie, se ascuțesc și se ung—se aruncă înapoi în Dunăre.

La *carmacele stătătoare*, de fiecare din cei doi bolovani dela capete este legată câte o fringhie lungă și mai groasă numită *Prepuscă* sau *Păpuscă*, care e mult mai lungă decât adâncimea Dunărei, iar la celălalt capăt al acestor prepuște li se leagă troaca plutitoare care stă la fața apei, cum se vede în Fig. 143 c.

La aceste feluri de Carmace, cozile carmacelor nu se mai leagă de bolovani ci de *prepuscă*, și anume la o înălțime cât adâncimea apei.

Deși aceste carmace, după cum sunt ele făcute, ar avea tendința să stea la fața apei din cauza plutelor cari le trag în sus, totuși, fiindcă ele se pun numai la *cursori* mari, curentul și miștele le împing la fund.

Pe aceste carmace, zise «stătătoare», pescarul nu mai are nevoie să le scoată cu totul din apă pentru a le căuta, ci el apucă numai de prepuscă până dă de locul unde e legată anaua pe care o trage la față; apoi aplecat cu pieptul pe «ciocul de dinainte» al lotcei ridică treptat anaua în sus, când cu o mână când cu alta, până dă de un pește agățat în cârlige pe care-l scoate în lotcă, și trece apoi înainte tot astfel până ajunge la celălalt capăt al analei. Cârligele continuă astfel a rămâne în apă și a doua zi pornește din nou la căutarea lor, și tot așa mai departe până vede că e nevoie să le scoată pentru a le ascuți, cătrâni și unge cu grăsime din nou.

Interesant e modul cum se aruncă cârligele în apă, operațiune care nu e ușoară, căci dacă cârligele se încurcă între ele sau apucă vreun obiect din lotcă, îl trag în apă și pot chiar, dacă nu se bagă bine seama, răsturnă lotca sau să tragă un om în Dunăre. Pentru aceasta dar există un instrument special numit *masa carmacelor* (Fig. 144 a); aceasta constă dintr'o scândură lată de 15 cm., a cărei margine e formată — ca la un lineal — de o tablă de fier lată de 7 cm. Lungimea mesei e de obicei cât $\frac{2}{3}$ din lungimea lotcei și la un capăt are o tăietură cu care se fixează în muchia de dinapoi a lotcei. Masa carmacelor se așează pe *Slaiul lotcei* (adică pe una din marginile lotcei) cu partea de tablă în afară, după cum se vede în Fig. 144 b.

Pe această masă cârligele se înșiră pe muchia tablei de fier astfel ca vârful lor să fie dedesubt, iar petilele și anaua să cadă înapoi în lotcă; între ele — la locul lor — vin miștele pe scândura de lemn. Un pescar aruncă mai întâiu în apă bolovanul și apoi ceilalți deodată cu toată forța trag cât mai repede la lopeți, astfel ca anaua să cadă cât mai bine întinsă la fund (Fig. 144 b).

În aceste carmace se prind tot felul de sturioni, afară de cega mică care se prinde cu alte instrumente speciale.

Când se prinde un Morun sau Nisetru în cârlige, pescarul îl trage cu carmacele până la fața apei și îl apucă de spinare cu un cârlig special cu coadă de lemn numit *Sbilț*. Cârligul e legat cu o fringhie ca de vreo 2 m. lungime, terminată cu un laț cu care e prins de mâna dreaptă a pescarului, cum se vede în Fig. 144 d. În mâna stângă el are o măciucă scurtă, numită *Bacof* (Fig. 144 c), cu care aplică peștelui prins câteva lovituri în cap, după care îl lasă înapoi în apă; apoi iarăși îl trage cu fringhia dela Carmace și cu sbilțul afară și-l lovește din nou

cu măciuca, ș. a. m. d. până-l omoară, și numai după aceasta îl scoate din carmace și-l pune în lotcă.

3. Carmacele dela gurile Dunărei.

Deși carmace — adică cârlige cari prind fără mâncare, agățându-se numai de corpul peștelui — au fost întrebuințate încă din vechime de către pescarii români dela Dunăre, totuș carmacele perfecționate întrebuințate astăzi pentru pescăriile mari de moruni dela gurile Dunărei sunt o importatiune relativ nouă din Rusia. Ele au fost aduse aci înainte de mijlocul secolului trecut dela Caspica și Marea de Azov împreună cu pescarii Ruși și Lipoveni cu cari se urmăria colonizarea Deltei Dunărei. «Quand le Delta du Danube appartenait à la Russie», scrie Danilewski (1), «on y avait établi des pêcheries, d'après le modèle de celles dela Mer Caspienne, en faisant venir d'Astrakhan des pêcheurs et des préparateurs de caviar, d'ichtyocolle» etc.

Aceste instrumente în adevăr practice au fost adoptate încetul cu încetul și de pescarii locali și au continuat a înlocui aci treptat aproape cu totul vechile cârlige primitive, cari nu au mai lăsat decât slabe urme și vor dispărea în curând cu totul. Tot ele au înlocuit cu totul și toate vechile sisteme și instrumente de prinderea Morunilor, despre cari nici nu se mai pomenește.

Odată cu aceste instrumente nouă, a fost nevoie să se aducă din Rusia și toate aparatele și materialele cari servesc la facerea lor — cârlige, sfori și fringhii, plute și tot felul de instrumente auxiliare — așa că Nijni-Nowgorod, Astrahan, etc. sunt și azi localitățile principale de unde se furnizează toate aceste obiecte; ba chiar orișice inovație mai practică se face la pescăriile de moruni dela Caspica ajunge pe calea comerțului în scurt timp și la gurile Dunărei; astfel s'au introdus în ultimii 5 ani tot dela Caspica cârligele Japoneze («Japonca») cari prind mai bine ca cele vechi de Astrahan ș. a. m. d.

Introducându-se însă toate aceste instrumente și materiale din Rusia s'au introdus și numirile lor rusești pe cari chiar pescarii români le-au adoptat cum le-au auzit fără a le înțelege, ca «cuvinte tehnice» și «nume proprii» fără a le mai traduce, deși pentru cele mai multe aveau echivalentul lor în limba românească. Astfel în Deltă cu toții zic astăzi: Bahor — care pe rusește (Bagor) nu înseamnă decât un cârlig cu coadă, adică «Bura» sau «Burețul» pescarilor români din susul Dunărei — de asemenea zic Popuste, Timleac, Naboinic, Skora, etc. etc., deși după

(1) C. Danilewski, *Coup d'œil sur les Pêcheries en Russie*. Paris 1867.

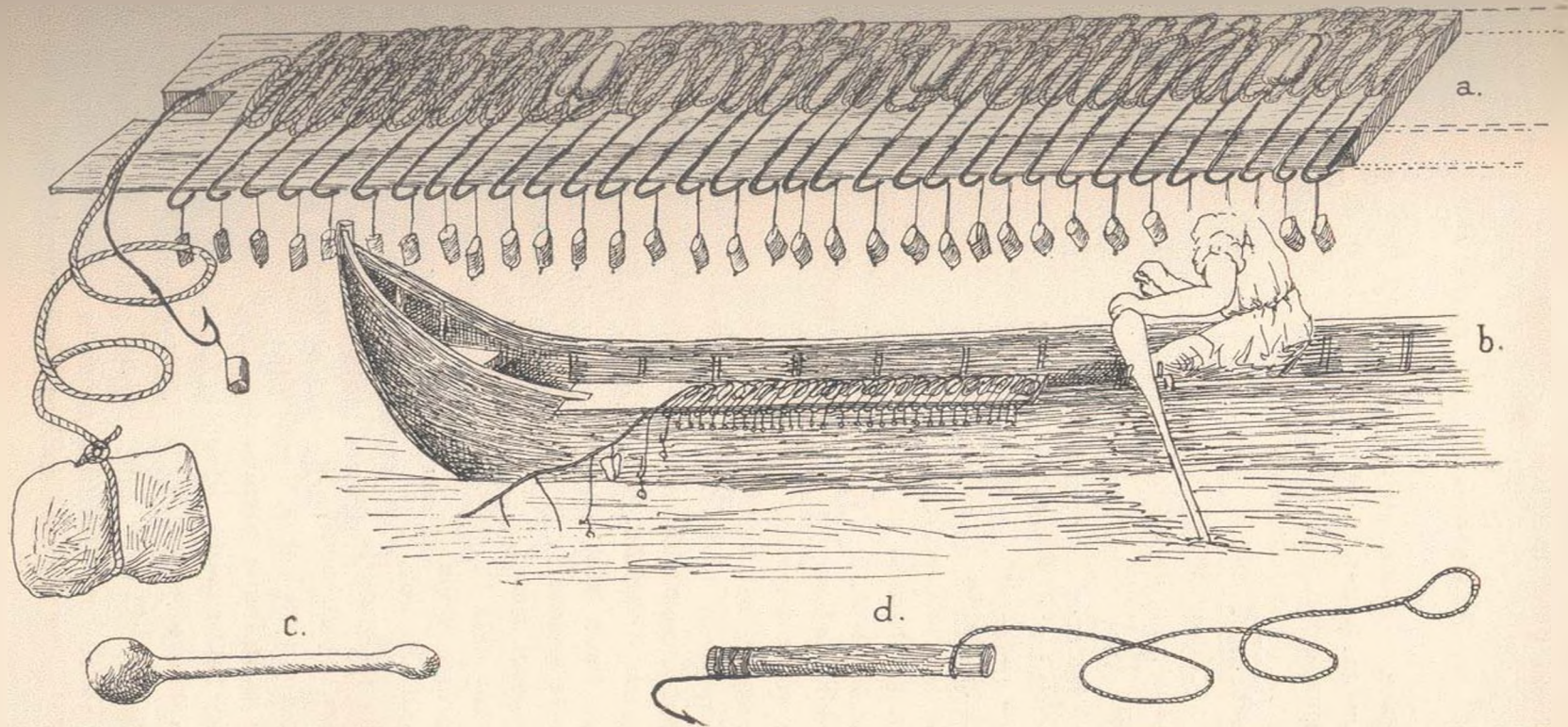

Fig. 44. Modul cum se aruncă Carmacele în Dunăre în Regiunea Turtucaia-Silistra.

cum s'a văzut mai sus, pescarii Români din susul Dunărei au numiri românești foarte bune pentru toate aceste obiecte și instrumente.

Cu modul acesta dar s'au introdus aci în limba română pescărească o serie de cuvinte nouă de origine rusească (—cum s'au introdus și în alte meserii d. ex. la tâmplărie din limba germană ca: Draiber, Zigling, Hobl, Karnist, Soclu, Şrauf, etc.—), cari de sigur cu timpul vor dispărea dela sine nefiind conforme cu firea limbii noastre, pe cari însă noi suntem nevoiți în studiul de față să le menționăm astfel cum se întrebuințează ele.

În cele ce urmează dar voi descrie diferitele tipuri de carmace și toate instrumentele auxiliare cari servesc astăzi pentru prinderea Morunului și Nisetrului la gurile Dunărei, întrebuințând pentru aceasta terminologia locală. Apoi voi descrie pentru toate tipurile de Carmace la un loc modul cum se combină ele și cum se așează în apă la diferitele epoce pentru a prinde morunul și nisetrul. În fine cum Carmacele sunt instrumentul principal cu care se prinde Morunul și Nisetrul și cum pescăriile de Morun dela gurile Dunărei sunt poate cele mai interesante din toate pescăriile cele mari ale Europei, cu ocazia descrierii acestor unelte voi da dar și o descriere cât mai amănunțită a acestor pescării.

Fig. 145. Un cârlig de Carmace zise «Daldon», $\frac{1}{3}$ măr. nat.

a) Carmacele de Dunăre cu un singur rând de cârlige.

Acesta este cel mai vechiu tip de carmace ce se întrebuințau înainte la gurile Dunărei. Cârligele lor, numite *Daldon* după fierarii cari le făceau, sunt foarte mari (15 cm. lungime) și grosolane; ele sunt mai puțin întoarse și au limba cu mult mai mare ca la cârligele de fabrică, ceea ce este un avantaj atât fiindcă ține sfoara cu pluta mai bine ca să nu lungească afară pe cârlig, cât și fiindcă se înfige mai sigur în pește (Fig. 145).

Petilele (numite aci și pe rusește *Povadoc*) sunt la acestea cu mult mai lungi decât la toate felurile de cârlige, având 85 — 90 cm.; iar distanțele între ele la cari sunt legate petilele pe fringhia principală (numită aci pe rusește *Hribtina* adică în traducere «Șira spinării» cârligelor, care corespunde cu numirea veche românească a Turtucăienilor

de Trupul cârligelor) este de 1 metru, adică mai mult decât dublă ca la toate felurile de carmace. De îndoitura fiecărui cârlig este legat cu un laț mobil al unei casilce lungi ca de 15 cm. — numită pe rusește *Siloc* — o plută mare și tăiată într'o formă specială numită *Bulber*. Aceste plute făcute din coaja unui arbore (o specie de plop) sunt compuse din mai multe plăci suprapuse (Fig. 146 *a b c d*) cu marginile în zigzag.

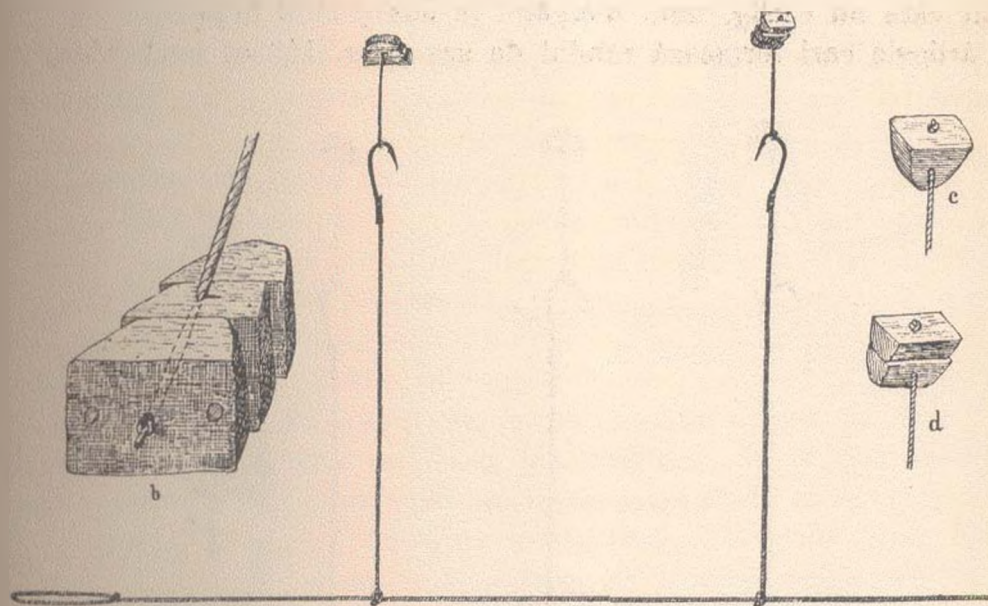

Fig. 146. Modul cum sunt legate Cârligele la Carmacele zise «Daldon». *b c d* diferite forme de Plute zise «Bulber».

O fringhie de carmace are pe ea 25 de cârlige, formând «o *Bucată de carmace*» sau un «*Perimet*». Amândouă capetele fringhiei sunt terminate cu câte o «cheutoare» pentru a se putea lega de alte perimete și a forma șiruri mai lungi.

Atât carmacele cât și fringhiile și plutele lor sunt cătrănite; numai vârfului cârligelor, cari sunt foarte fin ascuțite cu două rânduri de pile, nu sunt cătrănite ci se ung cu untură de pește sau de «porc de mare» (Delfin). Cârligele se ung cu grăsime pentru ca lațul silocului să alunece cât mai ușor pe ele.

Carmacele Daldon se pun numai în Dunăre și astăzi au mai rămas numai câteva pe brațul Sf. Gheorghe la anafoarele dela Prislav și dela Calinova.

b) Carmacele de Dunăre cu două rânduri de cârlige.

Aceste carmace zise pe rusește *Dvosnasti* (Fig. 147) sunt compuse din 2 rânduri de cârlige: unele prinse deasupra Hribtinei (fringhiei principale), având fiecare legat de indoitura sa câte o plută care-l susține în sus, și altele alternând cu acestea și prinse dedesubtul ei, cari nu au plută, deci spânzură în jos. Distanța între două cârlige ale aceluiaș rând e de câte 70 cm., așa că pe Hribtină la fiecare 35 cm. este legat câte un cârlig, unul mergând în sus și altul în jos.

Cârligele cari formează rândul de sus (Fig. 148 a) sunt adevărate

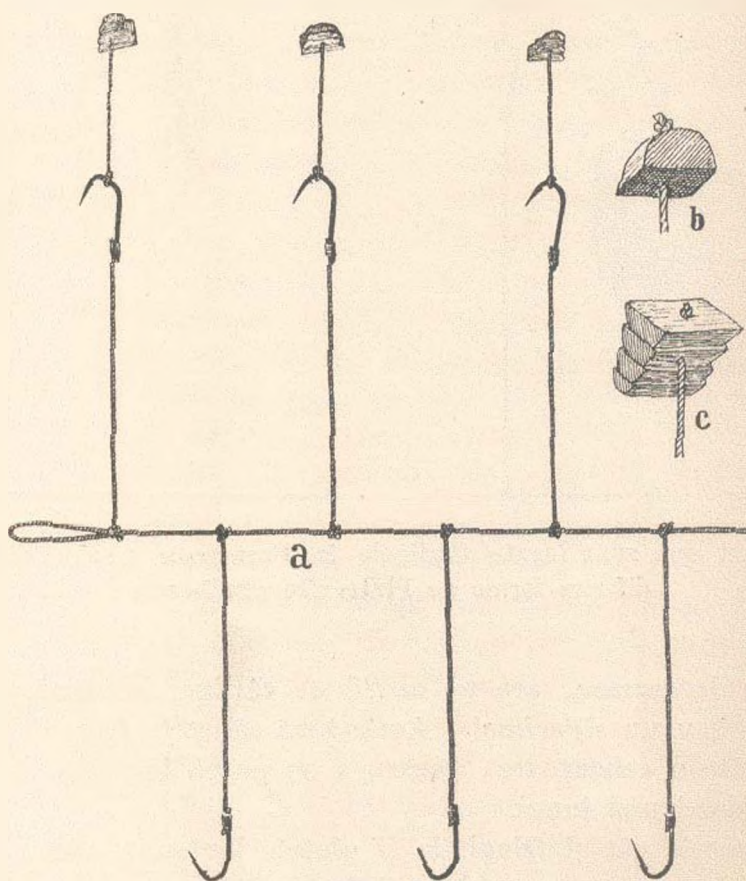

Fig. 147. Carmace cu 2 rânduri de cârlige.

cârlige Daldon provăzute fiecare cu plute în formă de «Bulber», întocmai ca la carmacele cu un rând de cârlige (Fig. 147 b și c), numai că petilele aci sunt ceva mai scurte (50 ctm. lungime). Cârligele de jos (Fig. 148 b) sunt cu mult mai mici (11—12 ctm. lungime) și au și petila mai scurtă — numai de 35 ctm. —; ele se aduc dela Nijni-Novgorod și se ieau de 64 kgrame la mia de bucăți.

Acestea sunt carmacele cari se întrebuintează astăzi cel mai mult pe brațele Dunărei. La mare nu se pun decât numai până în gura Dunărei, cât ține apa dulce.

În susul Dunărei la deal de Brăila, aceste carmace nu pot fi folosite, căci acolo, curentul fiind mai repede, le împinge la fund așa că cârligele din rândul de jos nu se mai pot balansa și deci nu mai pot prinde peștele.

c) Carmacele de mare zise de Astrahan.

Aceste carmace numite de pescarii ruși *Ripeag* — adică Scaiu — sau *Halan*, sunt numai cu

un singur rând de cârlige și se întrebuintează numai la mare. La acestea cârligele spânzură numai în jos, căci aci ele nu mai au, ca la celelalte carmace, câte o plută care să le ție suspendate în sus (Fig. 149).

Fig. 149. Cârlig dela Carmacele zise de Astrahan sau «Ripeag»,
1/2 măr. nat

ani. Ele se aduc din Rusia dela Nijni-Novgorod și sunt de diferite dimensiuni. În general se ieau aceste cârlige de 3 feluri: de 56 kgr. la

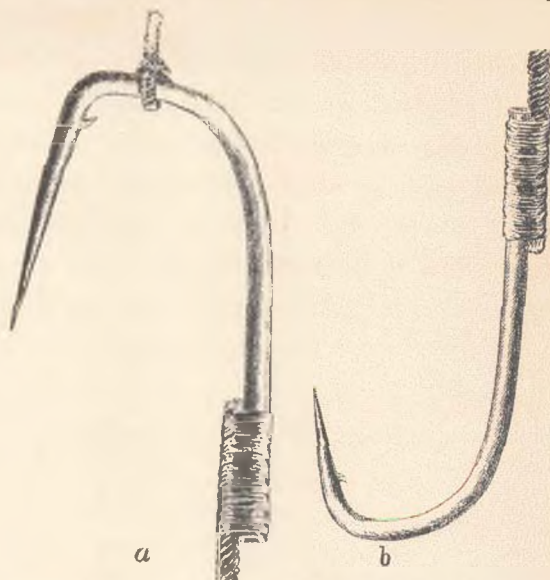

Fig. 148. Cârligele dela Carmacele cu 2 rânduri de cârlige.

Pentru ca aceste cârlige să poată pluti în apă și să se balanseze, de fringhia principală (*Hribtina*) se leagă, printr'o fringhiuță numită *Silca*, din distanță în distanță câte o plută mare numită de Ruși *Scora*, care este compusă din mai multe bucăți de plute legate la un loc (Fig. 150). Pe un perimet (25 de cârlige) se leagă vara patru plute, iar iarna numai trei pentru ca cârligele să stea mai în adâncime. Fringhiuța numită «*Silca*» este de un metru lungime și se poate lega mai scurtă (Fig. 150 *b*) sau mai lungă (Fig. 150 *a*), după cum este nevoie în diferite anotimpuri ca cârligele să fie puse mai la suprafață sau mai la adânc.

Cârligele de Astrahan au limba ceva mai mică — e mai mult o creștătură de daltă —, însă ele sunt bine lustruite la suprafață așa că apa de mare nu le atacă și pot rezista până la 3

mia de bucați de cârlige, de 48 kgr. la mie, și cele mai mici cari se zic

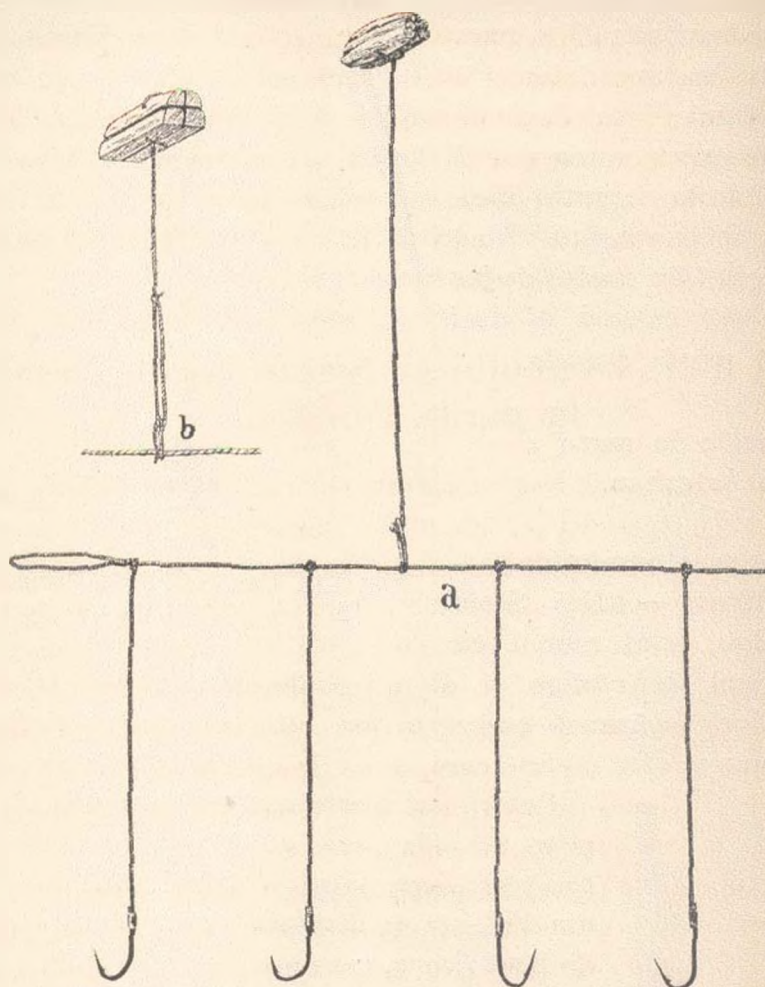

Fig. 150. O parte dintr'un perimet de Carmace de Astrahan.
 $\frac{3}{4}$ din măr. nat.

Cicibis intră numai 33 kgr. la -mia de bucați de cârlige.

d) Carmacele de mare zise «de Japonia».

Deosebirea între camarcele zise «de Japonia» și carmacele de Astrahan zise «Ripeag» e, că la acestea cârligele sunt și mai mici, iar plutele se așează în mod cu totul diferit. Pe când la cele zise Ripeag avem la «o bucată de carmace» (un perimet cu 25 de cârlige) trei sau cel mult patru plute mari legate de Hribtina cu o Silcă lungă de un metru, aici avem la fiecare perimet câte 13 plute, adică câte o plută la fiecare două cârlige; apoi plutele sunt aci simple și relativ mici (Fig. 162, pag. 360),

iar Silca este scurtă, legându-se și ea astfel ca distanța plutei de la Hribtină să nu fie mai mare decât cel mult 10 cm.

Aceste carmace se pun în mare la distanțe mai depărtate dela coaste, unde apa e mai adâncă și deci unde «scursoarea» apei e și ea mai mare. Ele fiind mai mici și deci mai ușoare și având plute atât de numeroase—și încă legate aproape de Hribtină, — ar trebui ca să stea cât mai aproape la fața apei; totuș fiindcă aceste carmace se pun la larg, unde scursoarea e mult mai mare, aceasta le bagă la adâncime, astfel că ele pescuesc de fapt în toate profunzimele.

III. Pescuitul Morunului și Nisetrului cu carmacele la gurile Dunărei.

După ce am arătat cum sunt alcătuite carmacele cele mari și cari sunt tipurile cari se întrebuintează la gurile Dunărei, să vedem acum în ce mod servesc ele la pescuitul Morunului și Nisetrului în aceste ape, precum și cari sunt uneltele ajutătoare și instalațiunile ce se fac în acest scop. Voiu descrie dar mai întâiu pescăriile din brațele Dunărei — cari, deși considerabile, sunt totuș cu mult mai simple — și voiu trece apoi la descrierea pescăriilor de moruni și nisetri din fața gurilor Dunărei și a coastei noastre a Mării Negre, care, după pescăriile cele mari dela Marea Caspică, sunt cu siguranță cele mai însemnate din toate apele Europei și poate chiar și din lumea întreagă.

Carmacele nefiind dintre instrumentele cari atrag peștele cu mâncare sau cu vreun alt mijloc de ademenire oricare — ele se pun numai în calea lui și-l prind, agățându-se de corpul său în momentul când trece printre ele, — este firesc ca acest mod de pescuit, mai mult decât oricare altul, să fie bazat pe cunoașterea cea mai perfectă a felului de viață a acestor pești. Nu putem dar descrie acest fel de pescuit fără a da aci și o nouă serie de date mai detaliate asupra felului de viață și mai cu seamă asupra migrațiunilor Acipenserilor atât în Dunăre, cât și în Marea Neagră.

Cum studiul vieții acestor pești este de cel mai mare interes și din punctul de vedere pur științific, voiu completă aci datele ce le-am publicat dejă în diferite lucrări științifice anterioare, și mai cu seamă cele privitoare la biologia morunului și nisetrului.

1. Pescuitul și instalațiunile din brațele Dunărei.

După cum s'a văzut, în brațele Dunărei dela Galați în jos și în gurile lor, unde apa nu e sărată, se întrebuintează două tipuri de carmace :

Carmacele cu plute și cu un singur rând de cârlige (zise Daldou) și carmacele cu două rânduri de cârlige (zise Dvosnasti).

Să vedem acuma în ce anume locuri din Dunăre se așează acestea și în ce mod servesc ele la pescuitul Sturionilor mari.

După cum s'a văzut din cele precedente, în partea superioară a Dunărei, carmacele în mare parte sunt instrumente cari se așează în apă și se scot afară după un timp mai mult sau mai puțin scurt (Carmace umblătoare).

În Dunărea de jos însă carmacele sunt instrumente fixe, cari se așează într'un loc, îndată ce Dunărea se desgheată și continuă a rămâne acolo — cu excepția epocii de cruțare — până la sfârșitul toamnei, preschimbind numai părți din ele pentru a le repară și înlocui imediat cu altele. Din această cauză, prima condiție pentru a putea pescui aici cu succes este alegerea unui bun loc unde să se așeze carmacele în Dunăre.

a) Alegerea locului pentru așezarea Carmacelor.

Pescarul de moruni și nisetri de aci trebuie, pentru a ști unde să-și aleagă locul de pescuit, să fie înainte de toate un bun cunoscător atât al vieții morunului și celorlalți sturioni, cât și al albiei Dunărei; el trebuie să știe cu precizie pentru fiecare regiune în ce anume locuri se adună aci peștele la diferitele epoce, când și pe unde își face migrațiunile, cari sunt locurile sale de hrană și de reproducție, la ce adâncimi se găsește el în diferitele anotimpuri, când merge la fund și când la suprafață, cari sunt refugiile sale la diferitele stări ale nivelului și la diferitele grade de turbureală a apei, ș. a. m. d.

Pentru alegerea dar a locului unde să se așeze cârligele, trebuiesc oameni experimentați, cari au făcut o practică îndelungată și cari au dela natură darul de observație bine dezvoltat. Ce importanță mare are aceasta, putem s'o vedem din faptul că adeseori întâlnim pe Dunăre două zăvoade de carmace alăturate, din cari unul prinde foarte mult, iar celălalt mai nimic; norocul singur nu poate fi o explicație suficientă pentru o asemenea diferență.

Pentru a da o idee de condițiunile ce trebuie să îndeplinească un bun loc de carmace pe Dunărea de jos, voi da aci o schiță, arătând situația și condițiunile hidrografice ale unui zăvod foarte productiv de lângă Mila 64 dintre Galați și Isaccea (Fig. 151).

Spre a fi și mai lămurit încă, voi reproduce din carnetul meu și o serie de notițe ce mi le-am făcut la fața locului în Iunie și Iulie 1905, cu ocazia unei anchete ce am întreprins-o personal asupra situației și condițiunilor de producție a diferitelor zăvoade de moruni de pe Du-

nărea inferioară. În aceste notițe am însemnat—pe lângă situația și detaliile hidrografice ale fiecărui zăvod în parte—și o serie de observațiuni foarte interesante asupra felului de traiu a Morunului în această porțiune a Dunărei, pe cari mi le-am cules atunci dela Atamanii sau stăpânii acelor zăvoade. Acești atamani sunt cu toții pescari foarte buni, cari și-au făcut școala lor de pescărie timp de mai mulți ani atât ca pescari, cât și apoi ca atamani la cârligele dela Sf. Gheorghe.

Iată mai întâiu ce mi-am notat atunci despre zăvodul dintre Mila 64 și 65 din jos de Reni :

«Foarte interesantă este situațiunea acestei pescării, după cum se vede din schița alăturată, care arată lămurit locurile unde stă Morunul și Nisetrul în Dunăre. Ea e situată imediat după un cot; la deal la

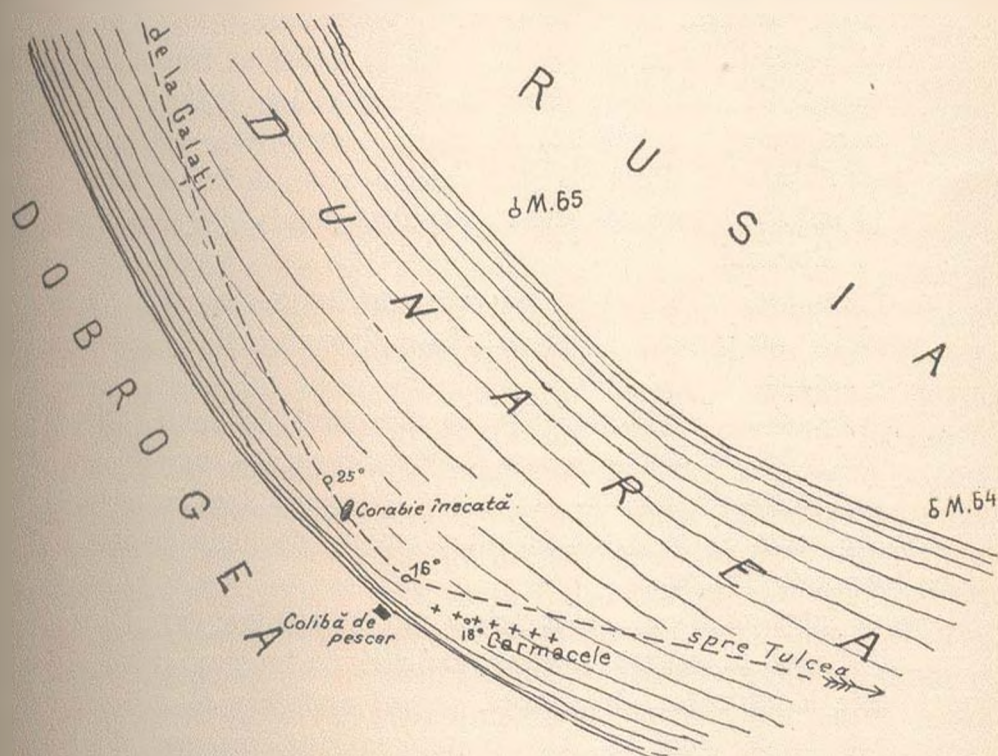

Fig. 151. Schiță hidrografică arătând situația unui Zăvod de carmace la Dunăre la Mila 64 între Galați și Isaccea.

o distanță mică este un vapor înecat la o adâncime mare (25 stânjeni pescărești), și deoarece aici curentul este foarte puternic, această adâncime se menține în permanență. În gropile de lângă acest vapor, morunul își găsește refugiul său, aci ierneză și aci se și reproduce.

«Ca la vreo 200 m. dela vapor este situată coliba pescarului, iar lângă colibă malul este drept și apa foarte adâncă (16—17 stânjeni pescărești); curentul aci formează un anafor. Cârligele se pun aci puțin mai la vale, tot în apropiere de mal, unde adâncimea e de 18 stânjeni.

«Pescarul Vasile Petrof îmi spune că: după cum a observat el, morunul vine din mare foarte încet și tot pe fund. El scormonește cu nasul pe fund și face o groapă; acolo se adună *Mitilica* și apoi el o mănâncă. Unde găsește un loc mai bun de mâncare, acolo se oprește mai mult timp. El stă la fund toată primăvara și, după ce trec apele mari, iese deasupra apei și sare chiar afară din apă — drept ca un stâlp — ca să-și curețe nomolul dela urechi. Când se întoarce înapoi la vale, după ce a lepădat icrele pe fund, el vine la fața apei și e așa de puternic că rupe carmacele.

«Odată un morun a rupt aici carmacele și peste 17 zile l-a prins tot acest pescar puțin mai la deal; acest morun a stat dar la fundul Dunărei și și-a lecuit rana complet, însă carmacele spânzurau încă de corpul său.

«Cât timp e curentul mare în Dunăre, Morunul și Nisetru merge numai la deal, «căci dacă ar merge la vale, ar trebui să treacă ca săgeata, «altfel nomolul din apă le-ar intra în urechi și i-ar înăbuși.»

«Dela mare sosește cea dintâi Păstruga, care e cea mai sprintenă și vine la suprafața apei. Pescarii știu când o văd, că în curând trebuie să apară și ceilalți, «căci ea este în capul cârdului». După ea vine Nisetru și apoi Morunul.

«Fundul Dunărei unde trăesc ei este pământ negru, însă vârtos ca piatra, căci lor nu le place să stea unde se depune mâl, deoarece acesta le intră în urechi.

«Acum vreo două săptămâni (pe la începutul lui Iunie 1905), s'au prins doi pui mici de Morun — ca de vreo 8 cm. — în pripoane. Pui mici de Nisetru ca de 15 cm. se găsesc adeseori. Aceștia toți «se duc «în mare de cresc și pe urmă își aduc aminte de unde au plecat și se «întorc înapoi în Dunăre.»

«Morunul intră mai cu seamă primăvara în Dunăre, dar și în tot restul anului și mai cu seamă toamna. Cei cari vin toamna, «fiind mai tari, «alungă dela locurile lor, dela gropi, pe cei cari erau de mai mult timp «acolo și rămân în locul lor, iar aceștia se duc mai sus de-și caută «alte locuri».

«Morunul și Nisetru trăesc în totdeauna după o «Pleosă» (adică la vale de un cot al Dunărei sau după o Taolă).

«Viza și cega trăesc împreună, însă la alte locuri decât Morunul și Nisetru; ele trăesc la locuri nisipoase-pietroase...»

Iată acum o a doua notiță din carnetul meu, despre o altă localitate unde se face o pescărie însemnată de Moruni, situată cu mult mai la vale pe Dunăre, aproape de gurile ei. Aceasta e localitatea Calinova de pe brațul Sf. Gheorghe:

«Calinova e un loc foarte bun de Morun și Nisetru, fiindcă e situată între două coturi. După spusa pescarilor de aci, Morunii intră din mare, mai cu seamă primăvara și mai puțin toamna ; este însă și pește local în Dunăre, adică intrat de mai înainte.

«Peștele iernează aci la gropi adânci; de asemenea când în Dunăre apa e turbure, el nu poate suferi aceasta și se bagă la fund la gropi, unde stă liniștit și așteaptă trecerea viiturii. Când însă i se umplu urechile de noroiu, el iese la suprafață ca să se curețe, și atunci se vede chiar câte unul săltând în sus și sărind din apă afară. Cu această ocazie ei cad la carmace.

«În general aci primăvara și vara peștele stă la apă mijlocie (5 stânjeni) și de aceea se așează carmacele mai mult la partea convexă a malului cotului, zis pe rusește *Ples* (adică întinsură). Toamna din contra peștele e mai mult la adânc și de aceea se așează carmacele la partea concavă a malului cotului (la adâncime cam de 20 stânjeni). Rușii numesc aceste locuri adânci *Obris* sau *Iar*.»

Iată în fine o a treia notiță dela un zăvod situat chiar în gura Dunărei, pe un ostrov dela Sf. Gheorghe:

«Morunul intră pe aici în Dunăre în tot timpul anului, Nisetru însă primăvara iar toamna puțin. La Morun intrarea principală este în totdeauna în timpul apelor mici, adică primăvara îndată după desgheț și toamna; și în timpul apelor mari el intră, însă nu se prinde în Dunăre, căci nu prea pun pescarii cârlige din cauza curentului mare.

«Atamanul a văzut odată în Dunăre un Nisetru, căruia îi curgeau icrele din el. A vrut să oprească scurgerea icrelor și a astupat cu un dop de cârpe porul, icrele curgeau însă dintr'însul «ca dintr'o pompă». Aceasta s'a întâmplat chiar lângă capul satului la Sf. Gheorghe, și nu eră la adânc, ci l-au prins cu mâinile din lotcă chiar lângă mal.

«Pentru prinsul peștelui aci toate vânturile sunt bune afară de cele de Sud și Vest, cu condiție însă ca să se schimbe cât de des, adică să nu bată mereu acelaș vânt.

«După observațiile Atamanului, aci prin Maiu aproape tot Morunul a isprăvit cu lepădatul icrelor, care începe din Martie.»

«Aceste însemnări, cari conțin o serie de observațiuni foarte juste și interesante ale unor pescari experimentați, pot, cred, să dea o bună idee de calitățile pe cari trebuie să le îndeplinească locul în care se așează carmacele în diferitele părți ale Dunărei și în diferitele epoce ale anului; totodată ele mai arată și cunoștințele — atât privitoare la

obiceiurile peștelui, cât și la topografia locului — pe cari trebuie să le aibă pescarul care are a alege un asemenea loc.

b) Organizarea Zăvodului.

Odata locul de pescuit ales, se face apoi o colibă pe mal pentru pescar și se începe cu *organizarea zăvodului*. O serie de instalațiuni sunt necesare pentru acest scop și o serie de unelte speciale. Munca la zăvod este grea și vieața într'un loc izolat pe malul Dunărei nu prea comodă. Dacă zăvodul este în apropierea unei localități mai importante sau a unei cherhanale, pescarii pot să-și procure de acolo cele necesare — ca de ex. dela Caterliț, Ivancea, Calinova, Uzlina, etc.; dacă însă zăvodul e la o depărtare mai mare, ei sunt nevoiți a-și face chiar și pâinea pentru hrana zilnică.

Astfel dar, numai cu o bună împărțire a timpului și o organizare a muncii, pot ei birui să le dovedească până în seară pe toate câte le au de făcut într'o zi.

Dela cantitatea peștelui ce se poate prinde într'un loc depinde și numărul carmacelor ce se așează, și dela aceasta apoi depinde numărul oamenilor ocupați la o colibă. La un zăvod simplu găsim ca instalațiuni numai: o colibă de dormit, un șopron pentru ascuțitul și pregătutul cârligelor cu o serie de grinzi sprijinite pe câte 2 stâlpi pentru întinsul și uscatul lor (zise «Vetelcă» pe rusește, sau «Uscătoare de Carmace»), un cazan de cătrănit cârligele și un cuptor de pâine.

La centrele mai mari însă, ca de ex. la Calinova (Tab. VIII) găsim o întreagă gospodărie, cu casă și colibe bune de dormit (1 și 6), cherhană (8), ghețarie (9), șopron pentru pregătit carmacele (3 și 5), roată de fringhierie, magazie pentru instrumente, cuptor de pâine (2), etc., ba chiar și o mică baie de aburi (7) — firește foarte primitivă — la care pescarii lipoveni țin foarte mult.

Între aceste limite de confort variază dar instalațiunile unui Zăvod de carmace de pe malurile brațelor Dunărei și gurilor ei. Să vedem dar cum se organizează un zăvod dela Dunăre, ce lucrări au ei de făcut și cum se așează carmacele.

Se numește aci un *Zăvod* totalitatea instalațiunilor, uneltelor și personalului necesar pentru a pescui cu 300 de perimete de carmace. Noi am văzut că la Dunăre un «Perimet» adică o «Bucată de carmace» are 25—30 de cârlige; acestea se leagă apoi unele de altele pentru a forma șire cât de lungi, ca să poată cuprinde cu ele toată calea pe unde trece peștele. Astfel trei perimete legate unul de altul formează un *Tacâm* sau

o *Legătură de Carmace* (sau pe rusește un *Theug* sau *Periteug*) și 100 de *Legături* aparțin la un «Zăvod».

La un zăvod de Dunăre sunt 6 pescari cu o lotcă și un bucătar. Unul dintre pescari e «Vătaful» (la Ruși zis «Atamanul»); acesta e de obicei un om priceput în pescuitul morunului; el așează cârligele, le revizuește zilnic și conduce toate lucrările dela zăvod. De când s'au introdus cârligele nouă de fabrică, cari sunt bine lustruite încât apa nu le atacă așa de repede, de atunci și numărul pescarilor unui zăvod de Dunăre se poate reduce până la 4. Dacă însă locurile pentru așezat cârligele în Dunăre sunt destul de mari, atunci la o colibă pot fi mai multe zăvoade, toate sub conducerea unui singur vătaf cu mai multe ajutoare și cu un singur bucătar.

În afară de lotca zăvodului, care servește la revizia zilnică a carmacelor, fiecare zăvod mai are câte o lotcă care servește pentru transportul zilnic al peștelui prins până la cherhanaua de care depinde zăvodul.

c) Pregătirea Carmacelor.

După ce s'a ales locul unde urmează să se pescuească cu carmaccele în Dunăre și s'a făcut coliba și toate celelalte instalațiuni necesare, se porcede apoi la *pregătirea carmacelor* (Fig. 152).

Mai întâiu, fringhiile cari formează «Trupul carmacelor», adică Hribtinele dela fiecare bucată de carmace, trebuiesc regulate astfel ca perimetele să poată fi legate cu ușurință unele de altele spre a compune *Lave* lungi; pentru aceasta, la amândouă capetele acestor fringhii se face câte o *Cheotoare* care, cu ajutorul unui bețișor crestă la mijloc, numit «Căluș» și de Ruși *Cleopsic* (fig. 152 c), se încheie una cu alta ca cu un nasture (fig. 152 d și e). Cu modul acesta, se pot împreună cu ușurință oricât de multe perimete, pentru a formă la un loc un șir de carmace, cari să aibă orice lungime am dori pentru a putea cuprinde tot latul Dunărei.

După ce toate fringhiile s'au regulat bine în acest fel, se procede la *Cătrănirea carmacelor*. Pentru acest scop, la fiecare zăvod este un cazan mare special—de obicei un cean mare— așezat pe un fel de cuptor de pământ (fig. 152 h), în care se fierbe catranul și se pun carmaccele, ținându-se afară numai cârligele. După ce catranul a străbătut bine fringhiile carmacelor, acestea se scot afară și cârligele lor se înșiră pe niște *Cleşte de cârlige* sau *Iglițe* (rus. *Lisciotca*), cari apoi se spânzură pe niște grinzi sprijinite pe doi pari, numite *Spânzurătoare* sau *Uscătoare de carmace* (sau rusește *Vetelca*), pentru a se pune la uscat (fig. 153 a).

Plutele nu se cătrănesc odată cu carmaccele, ci ele se bagă una câte una separat în oala de catran fierbinte. Pentru această operație este un

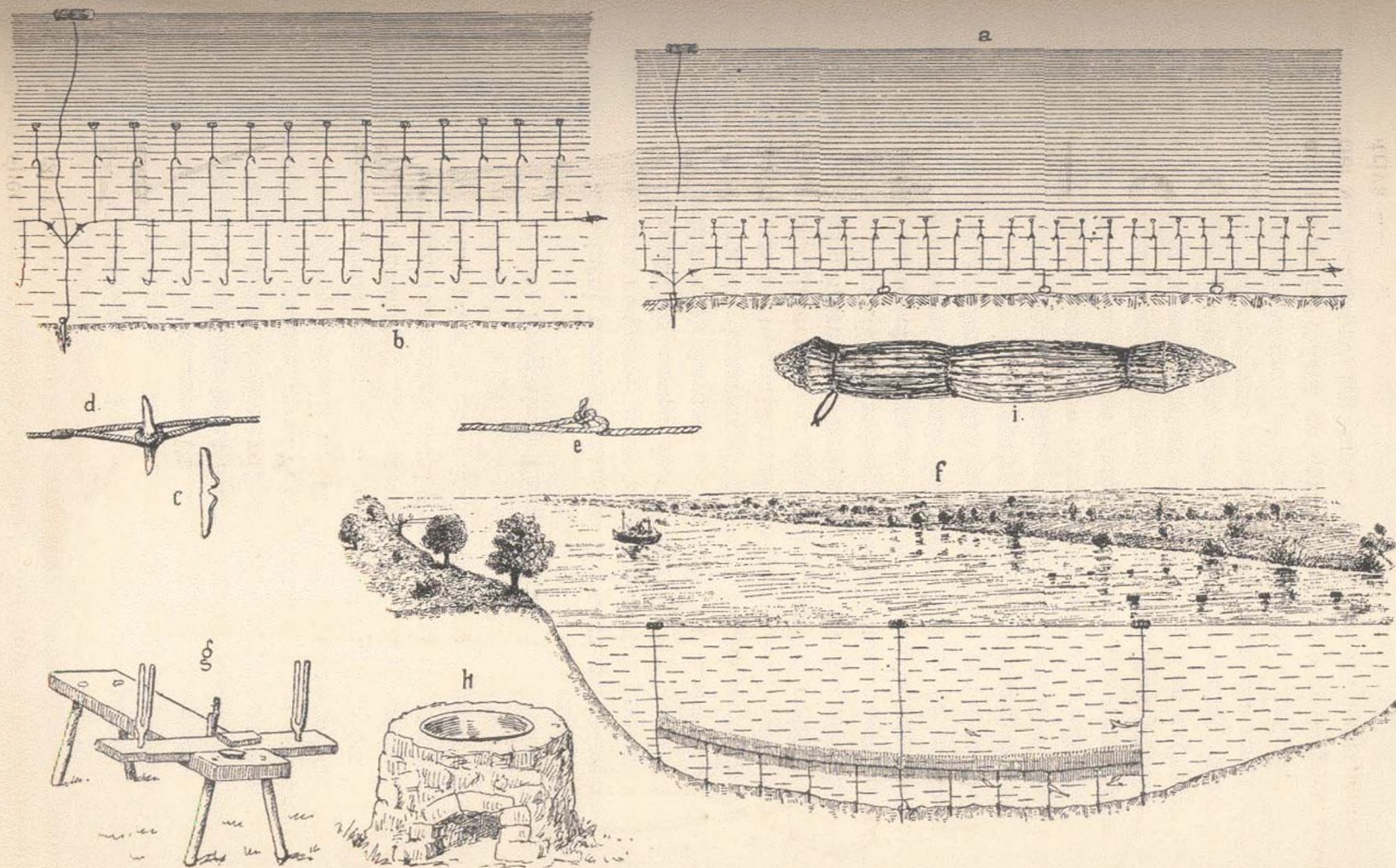

Fig. 152. Pregătirea carmacelor și modul cum se așează ele în Dunăre pe brațul Sf. Gheorghe.

instrument special, numit *Raşcă*, care are forma unei sule cu un mâner de lemn și cu o undrea lungă de sârmă (fig. 153 b). Această sârmă se

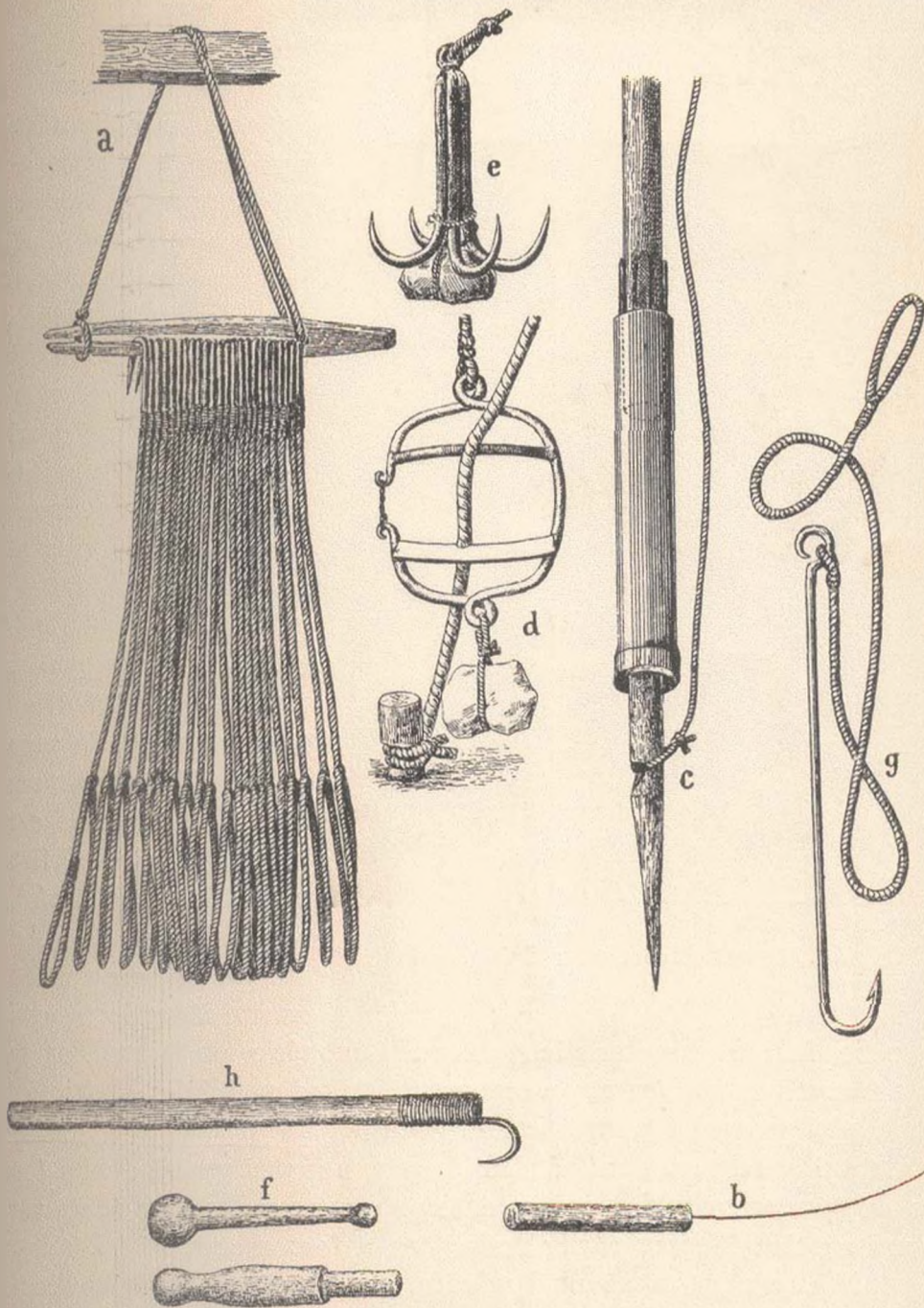

Fig. 153. Instrumentele necesare la prepararea și așezarea carmacelor.

bagă în gaura plutei, prin care de obicei e trecută fringhiuța numită Siloc, și astfel se moaie în catran și se învârtește pe sârmă pentru a se unge deopotrivă pe toate părțile.

După aceasta vine *Ascuțitul cârligelor*; pentru acest scop există un fel de scaun special, având forma unei *Scăunoaie* de rotărie, numit aici pe rusește *Scameica* (Fig. 152 g). Acestă scăunoaie este o laviță lungă care are la capătul ei un lemn de teiu ridicat în sus și îndoit înapoi—pe care pescarul își sprijină cârligul când îl ascute cu pila—, precum și un

Fig. 154. Ascuțitul cârligelor dela Carmace.

alt lemn lung așezat cruciș peste capătul laviței, astfel că formează 2 brațe laterale. La fiecare din capetele acestor brațe este câte o gaură în care se potrivesște coada unei *Iglițe* de cârlige (sau *Lisciotcă*); în una din aceste găuri se înfige—cu coada în jos—o igliță cu un perimetru de cârlige pe cari vrea să le ascute, iar în cealaltă gaură se așează o altă igliță deșertă în care se pun apoi, unul după altul, fiecare cârlig, după ce s'a ascuțit. În fig. 152 g. se vede o scameică cu părțile cari o compun, iar în fig. 154 se vede fotografia unui pescar dela un zăvod, care stă călare pe scameică și ascute cârligele; în această

fotografie, foarte caracteristică pentru Zăvoadele de Moruni, se vede foarte lămurit modul cum procedează el, luând un cârlig dintr'o igliță și trecându-l în cealaltă, după ce l-a ascuțit.

Ascuțitul se face cu două rânduri de pile, una mai groasă și alta foarte fină; după aceasta mai vine și o cute pe care se mai ascute odată vârful în mod special. Fiecare cârlig, îndată ce a fost ascuțit astfel, se unge cu grăsime, pentru ca să nu ruginească și ca să poată să lunece mai bine pe el «Silocul» (adică lațul cu care e legată pluta de cârlig), când cârligele au înțepat un pește și intră în corpul seu. De obicei vârful se unge cu grăsime de porc, iar trupul cârligului, adică partea dela limbă în sus, se unge cu catran sau cu grăsime de delfin. Delfinii

—cărora pescarii le zic *Porc de mare*—cad adeseori la Carmace, mai cu seamă când vin prin fața gurilor Dunărei urmărind bancurile de

Fig. 155. O uscătoare de carmace.

scrumbii și alți pești migratori. Pescarii le topesc grăsimea și o păstrează pe la Zăvoade pentru unsul cârligelor și alte trebuințe.

d) Așezarea Carmacelor.

După ce carmacele au fost astfel bine regulate : câtrănite, uscate, cârligele bine ascuțite și unse, plutele așezate, etc., se procedează la *Așezarea carmacelor în apă*.

În Dunăre carmacele se pun numai la adâncime, fiindcă, după cum am văzut, *Morunul* și *Nisetrul* umbliă mai mult pe fund și numai primăvara și vara vine ceva mai la fața apei, iar cu cât se răcește vremea, cu atât se duce și el tot mai la adânc.

Vătaful indică direcția în care urmează să se pună carmacele și arată locurile unde trebuie să se arunce ancorele sau să se bată pe fundul Dunărei *Parii*, cari țin *Popustele* și de cari se leagă carmacele.

Pentru aceasta el întinde mai întâiu dela mal spre adânc o fringhie

Fig. 156. O suci-toare pentru frin-ghii de carmace.

lungă — numită *Măsura* sau *Vipușca* — pe cari sunt însemnate lungimile perimetrelor și chiagurilor de carmace. În dreptul fiecărui semn de pe vipușcă se aruncă câte o Popustă care se fixează pe fundul Dunărei — după cum nevoia cere — sau printr'un par fix sau numai printr'o ancoră, care de obicei e o piatră mare legată cu o fringhie.

Parii sau *Țepușii* (pe rusește *Cipeț*) au o lungime de 2—4 m — după cum fundul Dunărei e de nisip sau de nomol — și o grosime de 10—12 cm diametru. Ei se bat în fundul Dunărei cu un instrument special numit *Naboinic* (Fig. 153 c). Acesta este un ghionder drept ca un cartarg, având o grosime de vreo 12 cm diametru și o lungime de 8 stânjeni; când sunt însă adâncimi mari, lemnul se poate înnađi și ajunge chiar la o lungime de 16 stânjeni. Ghionderul este înțepenit cu capătul său cel gros în capătul unui tub de fontă groasă, lung de vreo 90 cm cu un diametru de vreo 15 cm, și cu peretele de 1—2 cm grosime. Pentru ca *Naboinicul* să fie cât mai greu, între tub și lemn se mai pun, ca pene, și tot felul de bucăți de metal, ca d. ex. pilele uzate dela ascuțitul carmacelor.

Parul care este crestat se leagă cu o fringhie lungă și se bagă cu

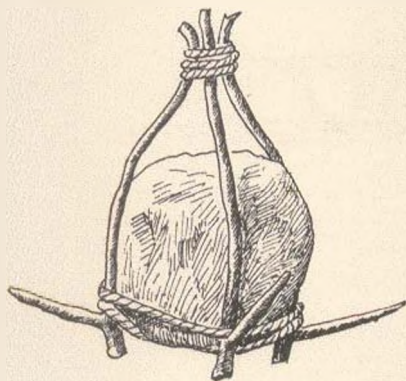

Fig. 157. O ancoră de carmace.

celălalt capăt al său în tubul de fier, rămânând capătul său cel ascuțit afară; după aceasta el se înfundă în apă și se implântă în fundul Dunărei, bătându-l ca și cum se bate orice pilot cu un *berbec*.

La fiecare *Chiag* (adică la 3 bucăți de carmace sau 3 perimete) se pune un par — sau dacă curentul e mai slab, se pune numai o piatră grea ca ancoră —, iar la fiecare 5 chiaguri se pune o *Popustă* cu *Pușă* la fața apei (Fig. 152 f și i).

Pentru ca cârligele să fie ținute mai sigur aproape de fund, se mai îngreuează din loc în loc și cu câte o ancoră mică de piatră, legată printr'o fringhie de Hribtină. La locurile unde apa e repede, pentru ca curentul să nu târie carmacele la vale, se pun ancore de piatră în formă de căngi cu 3 sau 4 crăci de lemn legate de dânsele, cari se prind de fund, ori în ce poziție ar cădea ele, și țin astfel carmacele în loc (Fig. 157).

Fig. 152 arată modul cum se așează carmacele în Dunăre la Calinova, cum sunt bătute parii în fund și cum sunt legate perimetele unele de altele și de popustele cari le țin în apă. În fig. 152 a se vede cum sunt așezate carmacele Daldon, în fig. 152 b se văd detaliile așezării carmacelor cu două rânduri, iar în fig. 152 f se vede modul cum e

asezată în curmezișul Dunărei o lavă întreagă de «Carmace cu două rânduri», compusă din 10 chiaguri, adică din 30 de perimete sau din 2.250 de cârlige.

e) Scoaterea Carmacelor.

Toamna târziu, când încep a veni sloiurile — de obicei după Sf. Nicolae — se scot carmacele din Dunăre. Pentru a scoate ancorele și parii din fund este un instrument special numit *Berbec cu Macară* (ru-sește *Baran Calso*), care se adaptează la capătul lotcei în locul cârmei. El se aseamănă cu una din acele macarale cu cari se țin suspendate bărcile de salvare dela vapoare; totodată însă el lucrează și ca o pârghie, smuncind cu putere fringhia de care e legat parul sau ancora. Acest instrument constă dintr'un lemn gros (Fig. 158 *a* și *b*) îndoit la un capăt ca o leucă și având la capătul său cel gros o creștătură adâncă în care se mișcă o roțița de macară. La capătul celălalt el este lățit astfel, ca pescarul să poată călca pe dânsul și să-l țină astfel în loc cu piciorul. Berbecul este sprijinit cu îndoitura sa pe muchea de dinapoi a lotcei, putându-se mișca pe aceasta ca o pârghie, când pescarul din lotcă apasă cu piciorul pe brațul ei cel lung.

În anii din urmă, pescarii au început a-și construi bărci

speciale pentru scosul parilor și ancorelor dela carmace; fig. 159 arată o asemenea *Barcă cu Macară*; ea mai arată și un morun mic prins la Calinova, pe care pescarii îl țineau viu, legat de gură, în Dunăre.

Dacă nu se pot smulge parii din fundul Dunărei, sau dacă din cauza sloiurilor nu mai este timp suficient ca să se scoată pietrele cu cari sunt ancorate popustele, atunci pescarii sunt nevoiți să taie fringhiile de jos de lângă pari, și carmacele ies atunci îndată singure la suprafață.

Fig. 158. Scoaterea parilor dela carmace din fundul Dunărei și uneltele ce servesc la acest scop.

Taierea fringhiilor se face cu un instrument special numit *Cuțitoae* sau *Rizacă*.

Acest aparat (Fig. 153 *d*) constă dintr'un cerc de fier gros, provăzut la partea sa inferioară cu o verigă de care se leagă ca ancoră o piatră, iar la partea superioară cu o altă verigă de care se leagă fringhia cu care se lasă în apă. De acest cerc de fier sunt fixate transversal: la partea inferioară o cuțitoaie groasă și bine ascuțită pe o parte ca dălțile, așezată înclinat și cu tăișul în sus, iar la partea superioară o traversă de fier, care este curbată și ieșită în afară în spre partea opusă tăișului cuți-

Fig. 159. O barcă cu macară de scos parii și un mic morun viu, pe care pescarii îl țineau legat de gură în Dunărea de la Calinova.

toaei. Cercul de fier care formează cadrul instrumentului are o deschidere la o parte între cuțitoaie și traversă, care se poate închide cu un lănțisor, după ce s'a trecut prin el fringhia pe care voim s'o tăiem. Fringhia aceasta se pune astfel, încât să treacă pe la tăișul cuțitoaiei — care e tocmai înclinată și ieșită cu partea aceea în afară — și să lunece pe aceasta când merge în jos, iar fierul transversal de sus o ține ieșită în partea opusă, astfel ca să vie mai bine la cuțit, când se întinde fringhia.

Pescarul prinde dar popusta pe care vrea s'o taie, o bagă în cuțitoaie și lasă aparatul să lunece pe ea în jos până la fund; când ajunge aci, el întinde bine popusta și smucește puternic de fringhia care ține aparatul; atunci cuțitul taie funia și carmacelul desprins se ridică singure la fața apei.

Un alt instrument necesar la scoaterea carmacelului este *Burca*.

Acesta este o cange cu 4 vârfuri, care mai e îngreuiată la baza ei și cu pietre (Fig. 153 e). Ea are de scop de a căuta și prinde cârligele atunci când, dintr'o cauză oarecare desprinzându-se pușele, popustele cad la fund așa că nu se mai poate cunoaște locul unde sunt carmacele. Burca e legată cu o funie lungă și se târie pe fundul Dunărei, până ce ajunge la carmace și se prinde de ele, scoțându-le afară.

f) Revizia Carmacelor.

Carmacele se caută în fiecare dimineață. Pentru aceasta, dela fiecare zăvod — un Zăvod are 100 de chiaguri, adică 300 de bucăți de carmace a câte 25 de cârlige fiecare — pleacă câte o barcă cu 4 oameni, din cari unul e vâtaful care caută cârligele și ceilalți trag la băbăici. La căutatul cârligelor vâtaful apucă fringhia și, aplecat în jos, sprijinindu-se cu pieptul pe capătul dinapoi al lotcei, o ridică încetul cu încetul, lăsând-o să cadă treptat iarăș în apă, așa că barca merge încet înapoi. Dacă el simte că s'a prins un Morun sau Nisetru în cârlige, anunță imediat pe pescarul de lângă dânsul, care lasă lopoțile și se pregătește. Unul iea în mână *Măciuca* (rusește *Cecuşa*) (Fig. 153 f), cu care lovește peștele în cap, iar celălalt iea *Timleacul* (Fig. 153 g). Măciuca e făcută din lemn foarte vârtos, d. ex. de stejar, și uneori chiar e umplută cu plumb.

Timleacul este o vargă groasă de fier, de 80—90 cm lungime, terminată la un capăt cu un cârlig cu «limbă» mare și foarte ascuțit, iar la celălalt capăt e întoarsă în formă de verigă, în care se leagă o fringhie groasă și lungă cam de 3 m. Capătul acestei fringhii are un laț care se prinde ca o brățară de mâna pescarului. Scopul acestui instrument este de a apucă peștele încă când e în cârlige și de a-l obosi. Cu acesta se trage morunul prins spre barcă și i se dă o măciucă în cap, apoi îi dă drumul cu fringhia înapoi, în urmă iar îl trage la barcă și-i dă iarăș o măciucă în cap ș. a. m. d., până ce se ametește bine și-l poate omori fără pericol.

Peștele prins se trage apoi în lotcă cu un cârlig cu coadă, de formă specială, numit aci *Bahor* (Fig. 153 h), și se duce mai întâiu la zăvod; de aci apoi este transportat imediat la cherhanaua cea mai apropiată pentru a i se scoate icrele și a fi conservat sau preparat.

În Dunăre carmacele stau câte cel mult 10 zile în apă și apoi trebuie scoase, curățite și ascuțite. La zăvoade lucrurile sunt regulate, astfel ca în fiecare zi să se scoată $\frac{1}{10}$ din cârligele așezate și să se înlocuească imediat cu altele cari au fost deja gata preparate. Pescarii pentru aceasta au lucrul regulat astfel, că dimineața merg cu toții

— afară de bucătar — la *Revizie* (*Recicu* pe rusește); apoi vin la colibă de mănâncă, și în urmă unii pleacă cu peștele la cherhană, iar ceilalți se pun la ascuțit cârligele. Fiecare pescar are câte un număr hotărât de cârlige, pe cari trebuie să le ascută, să le ungă ș. a. m. d. în fiecare zi.

Cătrănitul carmacelor se face numai de 3 ori pe an, la Fevruarie, la 15 August și la 15 Octomvrie.

Tab. IX care reprezintă unul din zăvoadele mari de pe primul ostrov din gura Sf. Gheorghe dă o idee de aspectul general al unui zăvod dela gurile Dunărei și de lucrările ce se fac acolo. Se văd casa și colibele pescarilor, șopronul pentru lucru, șirurile lungi de carmace cătrănite întinse la uscat pe spînzurători, ceaunul de cătrănit, etc. și pescarii cu scameicele lor lucrând la ascuțitul cârligelor.

2. Pescuitul și instalațiunile dela Mare.

Fără îndoială că dintre toate pescăriile României cele mai interesante, atât prin natura lor, cât și prin valoarea mare a produselor, sunt pescăriile cele mari de sturioni din porțiunea de mare din fața gurilor Dunărei. Dela Stari-Stambul și până la Capul Midia, și în spre larg uneori chiar până la 10 mile distanță de coastă, ba chiar și până în apropiere de Insula Șerpilor, marea este împănată de carmacele pescarilor noștri. Partea cea mai importantă însă o constituie porțiunea cuprinsă între Gura Sf. Gheorghe și Kituk, cu instalațiunile dela Cătăreț și Jurilofca și Zăvoadele dela Cosă. Mai cu seamă în această din urmă parte, pe limba de nisip care separă lacul Razim și Regiunea Dranovului de mare, numărul zăvoadelor a luat o dezvoltare extraordinară: pe când la 1893, când am vizitat pentru prima oară aceste paragini, am găsit pe distanța de 30 mile dela gura Porțiței la Sf. Gheorghe numai 15 colibe de pescari, astăzi avem peste 80 de pescării cu mai multe zăvoade fiecare; iar dela Porțița până la Kituk, unde atunci nu erau decât două zăvoade, astăzi avem peste 10, din cari unele își pun cârligele ajungând până la aproape de 10 mile depărtare în mare.

Pentru a putea înțelege modul cum se face pescuirea sturionilor cu carmacele în mare și a ne da seama în ce anume locuri, când și cum trebuiesc ele așezate ca să poată prinde, e nevoie să se cunoască înainte de toate în toate detaliile migrațiunile acestor pești aici și modul cum agenții fizici ai mediului influențează asupra lor. Voiu arăta dar în scurt și pentru mare — după cum am făcut-o mai sus pentru Dunăre — ob-

servațiunile pe cari le-am făcut atât eu personal în timpul de 23 de ani de când studiez această chestiune, cât și acelea ce le-am cules dela pescarii bătrâni, atamani pe la zăvoadele dela Cosă.

a) Migrațiunile Sturionilor în Marea din fața gurilor Dunărei.

După cum am arătat în «Fauna ichtiologică a României» și în lucrarea mea «despre Migrațiunile sturionilor în apele Europei», Morunul, Nisetrul și Pastruga — și mai cu seamă exemplarele ajunse la maturitatea sexuală — petrec cea mai mare parte din viața lor în apa îndulcită din fața gurilor Dunărei, unde găesc condițiunile cele mai prielnice de viață și o hrană bogată ce le convine. Numai iarna, de pe la începutul lui Decembrie până prin Februarie, cei cari n'au intrat în Dunăre și toți puii pleacă la distanțe mari dela coaste spre adânc, unde sunt locurile lor de iernat.

În aceste locuri ei găesc firește o temperatură mai constantă și mai convenabilă a apei, o siguranță mai mare a vieții decât în apropierea coastelor unde vânturile și valurile puternice răscolesc marea și nisipul din fundul ei; și chiar găesc și o hrană mai bogată decât se găsește în această epocă în marea teritorială puțin adâncă, unde toată viața este și ea mai ușor influențată în dezvoltarea ei de frigul din atmosferă. Cu toate acestea, cantitatea de hrană pe care o găesc sturionii la adâncimile de 50—60 m unde iernează nu e destul de abundentă, ei abia le ajunge pentru minimum de existență.

Când acum vre o 7 ani în Rusia se constituise mai multe societăți pentru a urmări cu vapoarele bancurile de sturioni din mare și a-i pescui din adâncimi dela locurile lor de iernare, recoltele ce le aduceau erau bogate, însă exemplarele ce se prindeau erau mici și foarte slabe, iar carnea lor lipsită cu totul de gust. Din fericire Guvernul rus a pus un capăt acestei distrucțiuni, oprind după 3 ani cu desăvârșire pescuitul sturionilor cu vapoarele în largul mării, care extermină cu totul acești pești, ne mai lăsându-i să ajungă la locurile lor naturale de hrană și reproducție dela gurile fluviilor.

Cu ocazia acestor atât de vătămătoare experiențe însă, s'a putut dovedi odată mai mult că în adevăr sturionii la locurile lor de iernare nu se hrănesc decât foarte puțin. Indată dar ce începe a se mai încălzi, chiar pe la începutul lui Februarie, ei pleacă înapoi spre gurile fluviilor și mai cu seamă la gurile Dunărei, unde e știut că există o mare bogăție de moluște, Gasteropode și Lamelibranchiate, cari constituiesc mai cu seamă hrana lor principală; întru cât privește morunul care este la nevoie și pește răpitor, el mai găsește aci în această epocă și ban-

curile mari de scrumbii, cari se apropie de coastă și cari-i procură în abundență o hrană și mai sigură.

Reîntorși dar în apele îndulcite ale mării teritoriale, ei vin cu totul în apropierea coastelor, fie pentru a căuta gurile de intrare în Dunăre — caci ei intră în fluviu încă pe când apele sunt mici, adică îndată după scurgerea sloilor, — fie pentru a-și alege locuri de reproducere pe bancurile de nisip, sau fie numai pentru a profita de bogata hrană de aici.

După ce s'a terminat însă bătaia peștilor și incubațiunea ouălor lor, și când căldurile de vară încep a încălzi prea tare apa puțin adânc din apropierea coastelor, sturionii se îndepărtează din nou de coaste; de data aceasta însă ei pleacă numai la distanțe mici — de câteva mile — pentru a găsi un fund ceva mai adânc, care nu se poate încălzi cu atâta ușurință ca bancurile de nisip de lângă coaste.

Revenind apoi răcoreala de toamnă, ei se apropie iarăș de maluri, unii pentru a profita de apele scăzute — și în această epocă încărcate numai cu puține aluviuni — din Dunăre și a intră în fluviu, iar alții pentru a rămâne acı lângă coaste până la revenirea frigului din Decembrie, ca să plece apoi la locurile lor îndepărtate de iernat.

Aceste migrațiuni periodice ale sturionilor în apele Mării Negre mai sunt încă complicate și prin alte migrațiuni neregulate, cauzate de variațiuni accidentale în mediul de traiu și mai cu seamă de vânturi și curențe marine. În special *vânturile* au o mare influență asupra acestor pești :

La Sf. Gheorghe și la Cosă toate vânturile venind dela mare sunt mai mult sau mai puțin bune, adică aduc pește; cele dinspre uscat sunt rele, adică alungă peștele; iar cele ce aduc apă dulce, venind dela gurile Dunărei dinspre Nord, sunt cele mai bune. La Sf. Gheorghe și la Cosă vara cel mai bun vânt este vântul de SSW (zis rusește *Mareana*), iar toamna Crivățul NE (zis pe rusește *Porias*) și *Răsăritul de iarnă* (rusește *Zimno-Wostoc*). La Chituc vara cel mai bun vânt este Nord-Westul (rusește *Zapăt*), care la Cosă și la Sf. Gheorghe este cel mai rău. Crivățul, când bate puternic la Sf. Gheorghe și la Cosă, rupe carmacele și setcele de scrumbii producând mari pagube pescarilor, însă aduce foarte mult pește. Cele mai rele vânturi acı sunt: vântul de West (rusește *Lodus*) și de NW (rusește *Zapăt*); bune sunt: vântul de Miazănoapte (rusește *Polnoci*), de Răsărit (*Wostoc*), și N-NW. (rusește *Caraele*); iar mijlocii sunt: vântul de Sud-Est (rusește *Abaza*) și Vântul de Miazăzi (rusește *Poludione*).

În general orice vânt este rău pentru pescuit, dacă bate prea mult timp dintr'o direcție, principalul fiind ca vânturile să se schimbe cât de des pentru a împinge peștele printre carmace.

Acestea fiind în linii generale efectele pe cari le au diferitele vânturi asupra migrațiunii sturionilor și deci asupra bogăției prinsorilor la anumite puncte ale coastelor noastre, este, cred, acum interesant, pentru a ne da și mai bine seama de efectul vânturilor în totalitatea lor asupra pescăriilor de sturioni dela gurile Dunărei, să vedem cari sunt acțiunile dominante și cât timp bate fiecare la coasta noastră.

După observațiunile Comisiunii Europene a Dunărei făcute la Sulina timp de 28 ani (dela 1859—1886), media direcției vânturilor dominante într'un an acțiunile următoarea : NE: 32%, SE: 17%, NW: 19%, SW: 18%, calm 14%. De acțiunile vedem dar că vânturile cele mai favorabile pescuitului — Crivățul și Mareana — sunt tocmai cele cari domină în aceste regiuni, bătând peste 182 zile pe an (50%).

Atât migrațiunile periodice ale sturionilor în apele Mării Negre, cât și aceste migrațiuni accidentale din cauza vânturilor și curențelor marine, le cunosc pescarii foarte bine în toate amănuntele, pentru a ști când, cum și unde să-și așeze carmacele, spre a putea astfel prinde mai bine.

În general carmacele se așează în modul următor : îndată după ce s'au scurs sloii de ghiață din Dunăre, ele se pun în apropierea coastei, vara în lunie le mută apoi cel puțin la 2 mile spre larg, după 1 Octombrie le mută înapoi lângă coastă, iar după Sf. Nicolae le scot afară. Dacă însă iarna e bună, ei mai lasă câte odată cârligele în apă chiar și până după 15 Decembrie.

De asemenea vara peștele umblând mai la față, cârligele se pun mai sus, iar toamna și iarna el ținându-se mai la fund și carmacele — prin regularea plutelor—se lasă mai adânc.

Fig. 160. Cazanul pentru fierț catranul și modul cum se cătrănesc carmacele.

b) Pregătirea Carmacelor.

După ce am arătat astfel pe scurt cari sunt migrațiunile sturionilor în mare și cauzele cari le determină, adică influența ce o are asupra lor căldura, salinitatea apei, vânturile, curenții marini și fluviali, alu-

viunile fluviale, bogăția hranei, etc., și după ce ne-am dat cont deci pe această bază când și unde anume trebuie să se așeze carmacele în mare pentru prinderea acestor pești, să vedem acum *cum se prepară și se așează în mare Șirele de carmace* și ce unelte și instalațiuni se mai întrebuintează în acest scop.

După cum s'a arătat dejă, tipurile de carmace întrebuintate la mare diferă cu totul de cele din brațele Dunărei. Aici avem numai carmacele cu un singur rând de cârlige — cele numite de Ruși Ripeag și Japonca, — ale căror cârlige, în loc să stea suspendate prin plute în sus, sunt legate pe fringhia principală (hribtină), astfel ca să spânzure în jos și să se balanseze. Aci plutele sunt legate prin sfori scurte direct de fringhia principală, așa că în felul acesta întregul aparat este ținut în suspensiune mai mult sau mai puțin la fața apei și nu la fund ca la Dunăre; am putea dar zice că carmacele de mare sunt *Carmace de față*, iar cele de Dunăre *Carmace de fund*.

În privința modului cum perimetele se leagă unele de altele pentru

Fig. 160 bis. Vederea generală a unui Zăvod de Carmace dela coasta mării, așezat pe limba de nisip care separă Zatonul de mare.

a formă *Lave* lungi, ele nu se deosebesc întru nimic de cele dela Dunăre; și aci, ca și la Dunăre, o *Bucată de carmace*, sau un Perimet, se compune din 25—30 de cârlige, 3 perimete formează o *Legătură* (un Teag sau Periteag) și 100 de legături (teaguri) compun un așa zis *Zăvod*, adică o colibă cu o barcă și 4—6 pescari.

În general însă astăzi toate cele 83 de așezări de pescari cu carmace — numite impropriu Zăvoade — dela coasta noastră a mării până la

Chituk, au câte 300 până la 600 de Legături de Cârliche, fiecare cu numărul corespunzător de pescari și de bărci și cu câte un ataman sau vâtaf cu mai multe ajutoare, precum și unul sau doi bucătari. De obicei, la aceste zăvoade, pentru 100 de legături de carmace (teaguri) este o dubă, până la trei sute sunt două dube, iar dela trei sute în sus sunt 3 sau 4 dube, fiecare cu numărul corespunzător de pescari.

Fig. 160 bis și 161 arată vederea generală a două zăvoade de carmace dela coasta mării dintre gura Sf. Gheorghe și Portița, cu cobele și toate instalațiile de pregătirea carmacelor. In Fig. 160 bis în fund se vede și roata de sucit fringhii.

Ca un exemplu concret de organizarea unui zăvod de mare, voiu cită un zăvod din cele mai mari dela Cosă, aparținând unui cherhanagiu din Sf. Gheorghe: Zăvodul are 544 de Legături de carmace (Periteafuri), din cari 384 sunt la apă, iar 160 afară la mal în lucru; zăvodul are 4

Fig. 161. Un Zăvod de Carmace dela coasta mării dintre Gura Sf. Gheorghe și Portița.

dube cu câte 4 oameni fiecare, apoi un vâtaf și doi bucătari pentru întreg zăvodul, așa dar în total sunt 19 oameni. Fiecare dubă are câte 96 de legături de carmace la apă și câte 40 afară, și preschimbă în fiecare zi câte 20 de Legături.

Unul din cei patru pescari dela fiecare lotcă face la căutatul cârlicelor pe vâtaful lotcei; acesta și el este numai un simplu pescar, căci în realitate întreg zăvodul acesta are pentru toate cele 4 lotci ale sale numai un singur vâtaf adevărat, care conduce toate lucrările și care este angajat la parte, iar ceilalți sunt numai cu leafă fixă anuală.

Invoelile cu pescarii însă la cele mai multe zăvoade se fac aci în modul următor: jumătate din produsul pescuitului este al proprietarului zăvodului,

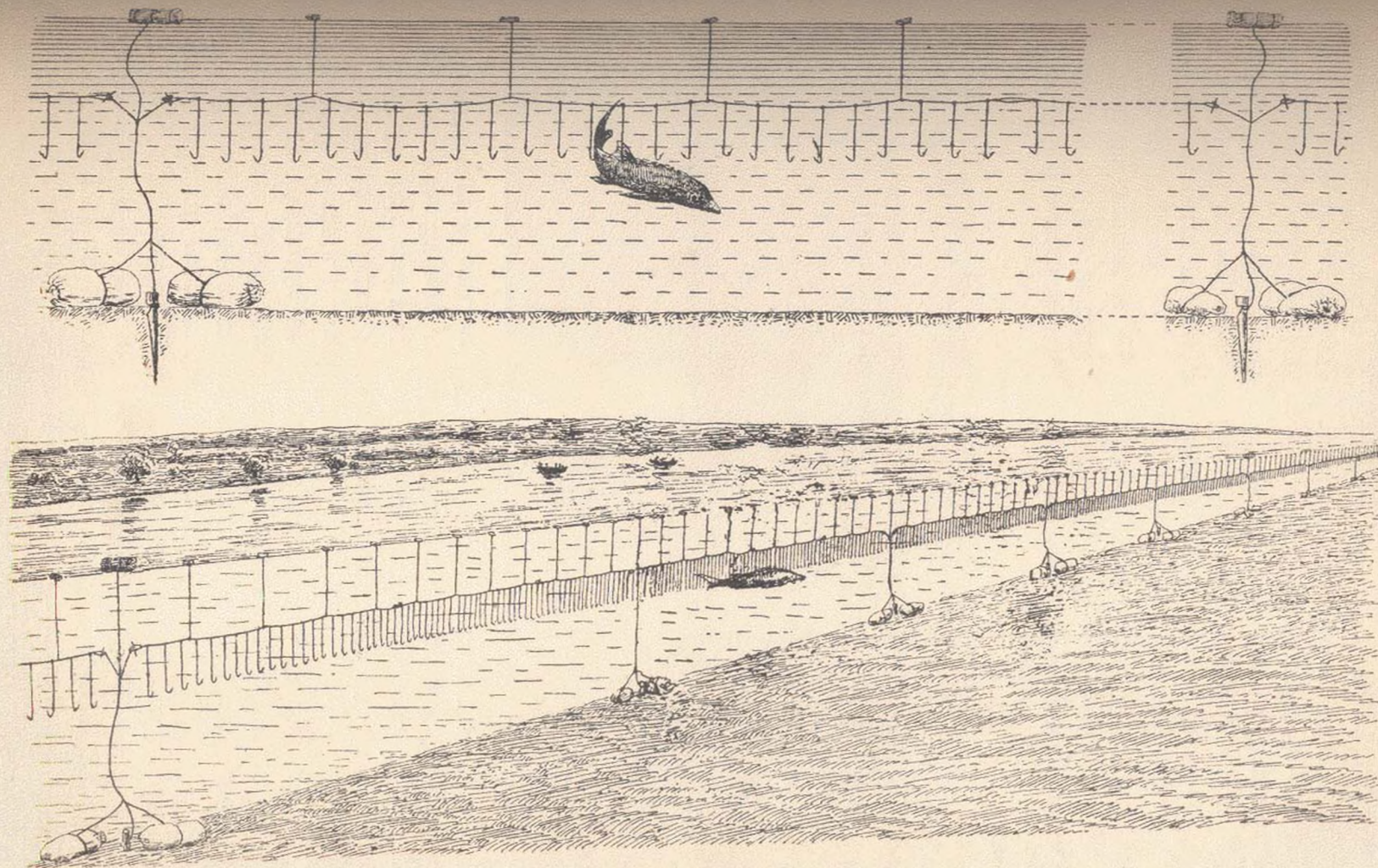

Fig. 162. Așezarea în mare a carmacelor de Astrahan zise «Ripeag».

iar cealaltă jumătate a pescarilor ; vâtaful are două părți și fiecare pescar câte o parte. Sunt însă pescari cărora li se dă numai câte o jumătate din parte, adică *un Cerec*, alora chiar jumătate din cerec, adică un sfert de parte. Sunt în fine unii pescari cari sunt plătiți cu anul sau cu luna; la aceștia partea din prinsoare ce li s'ar cuveni lor o iea proprietarul zavodului. Plata pescarilor se face în bani, proprietarul învoindu-se cu pescarii asupra prețului peștelui pe sezoane, cu care le cumpără partea lor.

La un zăvod dela Cosă, în afară de casa și colibele de locuit ale pescarilor, se mai găsesc și următoarele instalațiuni : un șopron cu mai multe Scameice pentru ascuțitul carmacelor, o serie de Spânzurătoare (Vetelce) pentru uscat carmacele, o magazie închisă de păstrat materiale (de obicei făcută din stof), o roată de fringhie cu care se fac din sfoară fringhiile de diferite grosimi, de cari e nevoie pentru carmace (Fig 160 bis), un cuptor de pâine, un cazan de fiert carmacele în castron (fig. 160), o colibă de bucătărie, mai multe butoaie pentru apă dulce, etc., etc.

În tabela IX și X, precum și în figurile 160 bis și 161, dau fotografiile mai multor zăvoade dela coasta mării, dintre Gura Sf. Gheorghe și Portița. În aceste fotografii se pot vedea toate aceste instalațiuni descrise aci.

c) Așezarea Carmacelor în mare.

Iată acum și modul cum se așează cârligele în mare și cum se pescuiește :

De obicei cârligele se pun într'o șiră lungă pornind dela mal în linie dreaptă spre larg; și cum fiecare zăvod le așează în aceeaș direcție, avem o întreagă serie de linii paralele cari merg mai mult sau mai puțin perpendiculare pe direcția coastei spre adânc. Pentru așezarea cârligelor și aici, ca și la Dunăre, vâtaful vine mai întâiu de întinde o *Vipușcă*, care-i indică linia unde vor fi cârligele și locul unde va trebui să se bată parii sau să se arunce ancorele. Si aci ca și la Dunăre, la fiecare Legătură de carmace, zisă periteah (3 perimete), se bate câte un par sau țaruș, de care se leagă *fringhia* (*Popusta*). Dacă fundul e vârtos, se lasă parul singur, dacă e însă moale, se mai leagă pe lângă el ca ancore și câțiva saci cătrăniți plini cu nisip (Fig. 162 și 163).

De asemenea toamna și primăvara, când sunt furtuni la mare, se pun lângă fiecare par ancore de saci cu nisip.

La fiecare 5 Legături (periteahuri) se pune la fața apei câte o geamandură de papură sau de țipirig (*Pușă*), iar la capetele zavodului (100 de Legături) se pune câte o geamandură mare, cu o prăjină lungă deasur-

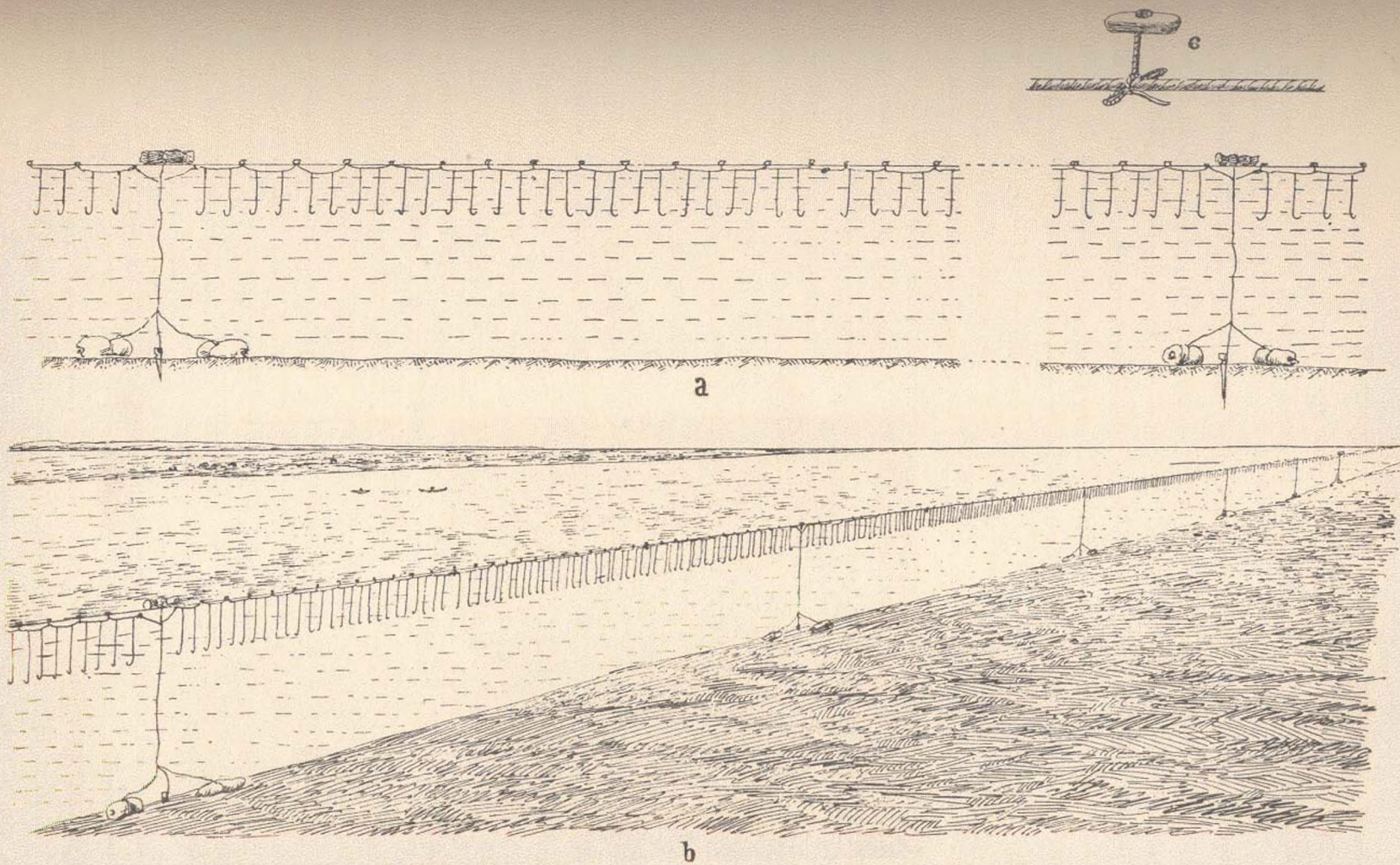

Fig. 163. Așezarea în mare a Carmacelor zise «de Japonia».

pra apei, care are la vârf un șomoioag de coaje de teiu, un steag sau orice alt semn care se vede cu ușurință din departare ; la mijlocul ei, această geamandură are un brâu de plute, iar la capătul de jos are o greutate — bucăți de fier sau o piatră, etc., — care o ține verticală. Figura 164 și 164 bis arată două geamandure de acestea scoase la uscat la zăvoadele dela Cosă.

Parii se bat în fundul mării de obicei cu «Năboinice», ca cele dela Dunăre, înnădindu-li-se ghionderul, astfel ca să poată ajunge până la o adâncime de 16 stânjeni. Cum însă acum carmacele se pun din ce în ce mai mult și la larg, unde adâncimile sunt mai mari, pescarii au găsit un altfel de instrument — numit de ei *Bihon*. — cu care pot să bată parii în fundul mării până la adâncimi de 50 sau 60 m. Fig. 165 *a* arată construcția acestui instrument, iar 165 *b* modul cum se lucrează cu el la baterea parilor.

Bihonul este în realitate un Naboinic cu o coadă numai de 2 până la 2.5 m. lungime, de capătul căreia el e legat cu o fringhie lungă, cu care-l poate lăsa până la fundul mării și ridică după voință. Pe ghionderul care formează însă coada acestui Naboinic se mișcă, ca un iuel, un tub gros și foarte greu de fontă — ca cele dela conductele de canalizare; — acesta, având două urechi la marginea sa superioară, poate fi ridicat cu două fringhii lungi în sus și lăsat să cadă în jos ca berbecul dela o sonetă; berbecul, căzând în jos, lovește peste tubul naboinicului, în care e cuprins capul parului și prin aceasta împinge țarușul, implântându-l în fundul mării.

Parul, care are o lungime de 2—4 m, are sub capătul său superior o erezătură de care e legat unul din capetele popusteii ; celălalt capăt al

Fig. 164. Geamandură care se pune la capătul zăvodului.

popustei se leagă de o plută sau de o geamandură care rămâne la fața apei.

De fiecare popustă sunt legate lângă fața apei două fringhiuțe mici terminate cu câte o cheutoare; cu acestea se încheie de o parte și de alta fringhiile principale (hribtinele) dela perimetele de carmace. Popustele, cari sunt fringhiile verticale cari țin carmacele în poziția lor, se lasă în totdeauna mai lungi decât e adâncimea apei, pentru ca, venind

Fig. 164 bis. Geamandură făcută dintr'o prăjină cu un brâu de plute la mijloc, care se pune la capătul Zăvodului.

curentul mare sau furtunile, să nu poată rupe carmacele.

Carmacele de mare se așază în totdeauna la fața apei. Cele zise de Japonia, cari au la fiecare două cârlige câte o plută legată direct de hribtină (fig. 163 c), plutesc chiar la suprafață; cele Ripeag însă se pot pune și ceva sub nivelul apei. Aceste din urmă, pe lângă că au numai câte 3 sau 4 plute de perimet, apoi fiecare plută este legată de hribtină prin câte o fringhiuță mai lungă, numită *Silca*, care se poate lungi până la 1 m, sau scurtă după voință (fig. 150 b), astfel încât carmacele să poată fi ținute după voință mai la fața sau ceva mai mult sub apă.

De obicei carmacele se pun vara la fața, iar toamna și iarna se lasă mai mult sub apă. Când marea este însă mișcată, curentul împinge singur toate carmacele mai

la fund. Carmacele de Japonia, cari se pun în totdeauna numai la larg la distanțe mari dela coastă, deși prin construcția lor sunt făcute să stea cu totul la fața apei ele sunt însă în totdeauna împinse spre fund de către curentul mai mare al apei care este la larg.

d) Revizia Carmacelor și scoaterea peștelui prins.

Carmacele, odată așezate, trebuiesc căutate în fiecare zi. Fiecare barcă are de căutat cel puțin un zăvod—adică câte 100 de Legături sau periteahuri.

În zori de ziuă lotcele pornesc dar cu toatele dela colibe și ies în mare la *Reșcă*, adică la revizia cârligelor. Atamanul stă la cârmă și pescarii trag la lopeți. Ajunși la capătul zăvodului, adică la geamandura cu prăjina lungă, atamanul apucă de hribtină și, sprijinit cu pieptul pe ciocul lotcei și aplecat în afară, o scoate din apă alternativ când cu dreapta, când cu stânga și o lasă să cadă înapoi la spate. În timpul acesta, lotca merge încet cu *Ceardacul* (adică «Chiscul» sau *Prora*) înapoi și cu *Cârma* (pupa) înainte, iar pescarii trag încet înapoi la lopeți (la pescarii Ruși *Talani nazat*). (Tab. XI).

După mișcările plutelor dela fața apei, atamanul vede de departe unde este un pește agățat în cârlige și atrage atenția primului pescar care vine lângă dânsul înarmat cu *Timleacul* și *Măciuca* (sau «la pescarii ruși *Cecușă*»), pe cari le-am descris la Dunăre (fig. 166).

Ei încep acum amândoi să tragă de hribtină, care din cauza sbătăilor peștelui se scoate anevoie. În lotcă se face tăcere, cei cu lopețile abia mai mișcă, numai pentru a nu lăsa lotca să fie dusă de curent, și cu toții așteaptă cu oarecare emoție să audă ce le vestește atamanul. Deodată se aude

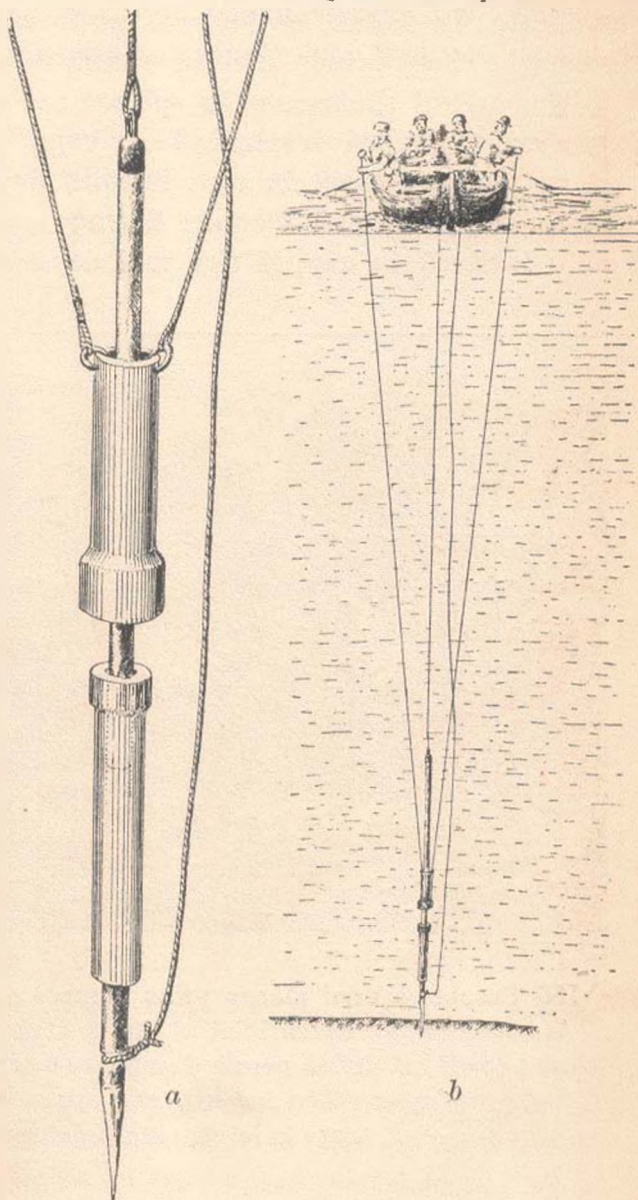

Fig. 165. Aparat de bătut parii la adâncimi mari în fundul mării, numit «Bihon».

Morun! sau Nisetru! și apoi imediat după aceasta *Icran!* (adică femelă cu icre) sau *Târpac!* (mascul sau femelă stearpă).

Dacă e un nisetru mai mic sau o păstrugă, atamanul le scoate din cârlige și le aruncă vii în lotcă. (Tab. XI, figura de sus). Dacă e însă un nisetru mare și mai cu seamă un morun, atunci lucrurile sunt mai complicate. De îndată ce l-a scos puțin afară din apă cu cârligele dela carmace — el se prinde mai cu seamă de coadă, — pescarul de alătura îi înfige cârligul timleacului în spinare cât mai aproape de cap (Tab. XI, figura din mijloc) și trăgându-l cu capul afară îi dă o lovitură puternică cu măciuca drept în cap; imediat după aceasta îl sloboade înapoi în apă și după câteva secunde îl trage cu timleacul înapoi afară și iar îi dă o lovitură în cap, și așa mai departe până îl ametește bine și-l

Fig. 166. Scoaterea unui morun prins în mare și aranjamentul pescarilor în lotcă.

Atamanul trage de Hribtini și ține peștele cu cârligul Timleacului de coadă, al doilea pescar lovește cu măciuca în cap și al treilea așteaptă cu bahorul să-l apuce de coadă spre a-l trage în lotcă; ceilalți doi trag la hăbăici.

omorară (Tab. XI, figura de jos și Tab. XII). După aceasta unul îl prinde cu *Bahorul* de coadă și celălalt cu cârligul timleacului de spinare și-l trag în lotcă (Fig. 167); aceasta de asemenea nu e o operațiune prea ușoară și chiar periculoasă, căci dacă un morun nu e bine omorât, o lovitură puternică de coadă, când se sbate, poate sparge lotca sau poate deșela pescarul pe care l-a lovit.

Pentru a se asigura în contra vreunei surprinderi, ca peștele să nu se desmeticească în lotcă și să înceapă a se sbate din nou, pescarii îi taie coloana vertebrală deasupra cozii și cu o undrea de sârmă, pe care o bagă înăuntru, îi strivesc măduva spinării.

Așa se continuă Revizia (Reșca), până s'a isprăvit de căutat întreg zăvodul și apoi se începe schimbarea unei zecimi de carmace, care formează porțiunea ce zilnic se preschimbă, luându-se la mal, pentru a se ascuți, unge, etc.

În fig. 168 se văd pescarii întorcându-se la colibă și descărcând din lotcă carmacele pe cari le-au preschimbât în acea zi.

Fig. 167. Pescarii trag în barcă un Morun prins în mare și omorît cu măciuca. În această figură se vede și construcția interioară a bărcilor de mare dela zăvoadele de Moruni.

Sa întâmplă însă adeseori ca pescarii să fie nevoiți a preschimbă carmacele și mai des decât odată la 10 zile, și aceasta anume, fie din cauza furtunilor cari aduc tot felul de alge marine și le depun peste ele încercându-le și îngreindu-le, fie din cauza larvelor de *Balanus* («Racușă») cari, depunându-se pe fringhii, le îngreuează astfel încât într'o singură zi toate carmacele pot cădeà la fund.

Pe la ora 10 revizia e gata și pescarii se întorc pe la colibe, unde-i așteaptă mâncarea gata. Borș de măruntae de pește, lapți, ficat de morun fript, etc. sunt mâncările lor obișnuite, când au prinsoare bună, iar dacă e post se mulțumesc cu fasole și ceapă.

După mâncare, dela fiecare zăvod mare se încarcă câte o lotcă cu

peștele prins și câte doi pescari întind pânzele, dacă au vânt bun, și pleacă cu el la cherhanalele de cari țin acele zăvoade; cei dela Cosă se duc pe mare la Sf. Gheorghe, cei dela Portița pe Razim la Jurilofca (Tab. XIII, figura de sus).

Pescarii rămași la zăvod, îndată ce au mâncat, se apucă de ascuțitul, unsul și regulatul cârligelor (Tab. X jos), pe cari trebuie să le aibă gata până dimineața, pentru a putea preschimbă cu ele o altă zecime și așa mai departe. Ascuțirea, unsoarea și cătrănirea cârligelor se face în acelaș mod cum l-am descris și pentru zăvoadele dela Dunăre, numai că aici fiind mai multe carmace, și instalațiunile sau aparatele respective sunt mai mari. Cătrănitul aici se face numai de 3 ori pe an, la Fevruarie, la 15 August și la 15 Octomvrie.

Fig. 168. Pescarii aduc la Zăvod Carmacele pe cari le-au preschimbă.

În fig. 155, 160, 160 bis, 161 și 169 se văd tipuri de uscătoare de carmace, cazane de cătrănit, fringhierie, scameice, etc. dela zăvoadele dela Cosă.

Spre a da o idee generală de forma și situația acestor Zăvoade, precum și de viața pe care o duc pescarii de Moruni în aceste paragini, dau aci o serie de fotografii. În Tab. IX dau o fotografie, care arată aspectul general al unui zăvod de pe un ostrov din fața Gurii Sf. Gheorghe, în Tab. X sus fotografia zăvodului unei companii de pescari de pe limba de nisip dela Gura Zătonului mare, iar în Figurile 160 bis și

161 se văd fotografiile altor 2 Zăvoade de pe malul mării dintre Porțița și Gura Sf. Gheorghe.

d. La Cherhană.

La zăvoadele de pe malul mării nu există nici un fel de instalațiune pentru conservarea sau prepararea peștelui prins; cel mult se spintecă aici peștii cari nu au icre pentru a li se lua lapții și măruntaele cari servesc de hrană pescarilor. Tot peștele scos dela cârlige se expediază imediat la cherhanalele cele mai apropiate, unde există instalațiuni speciale pentru conservarea, prepararea și transportarea lor la piață.

Cele trei zăvoade de pe coasta dintre Stari-Stambul și Sf. Gheorghe trimit peștele la Periprava, la Sulina ori la Sf. Gheorghe, iar cele 90 de zăvoade de pe coasta dintre Sf. Gheorghe și Chiutuc trimit peștele la centrele cele mai mari de cherhanale ce le avem în pescăriile noastre, la Sf. Gheorghe sau la Jurilofca.

Fig. 170 dă o privire generală asupra cherhanalelor dela Sf. Gheorghe, iar fig. 171 și 172 asupra cherhanalelor din Jurilofca.

Abia trece soarele de amiază și pe debarcaderul cherhanalelor din Sf. Gheorghe și Jurilofca încep a apărea niște tipuri de oameni nervoși, cari nu-și găsesc locul și mereu se uită în zare să vadă dacă nu se apropie bărcile cu pește dela Cosă. «Astănoapte a bătut Mareana, trebuie să fi fost prinsoare bună la carmace», sau «nu mai încetează Zapătul, o să ne calicească pe toți», și altele de acest fel se aud mereu zicând. Aceștia sunt proprietarii zăvoadelor dela Cosă sau negustorii cherhanagii cari au cumpărat cu

Fig. 169. Carmacele gata ascuțite, cătrănite și înșirate pe Iglițe le duce la uscătoare.

contracte peștele pescarilor dela zăvoade; capitaliști cari de altfel au tot felul de instalațiuni pentru conservarea și prepararea peștelui, de-

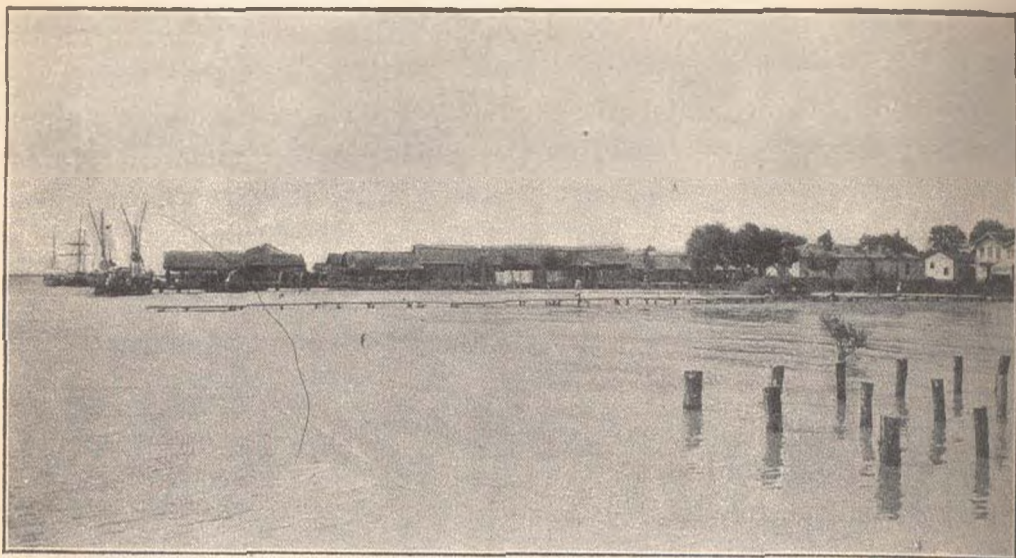

Fig. 170. Vedere generală asupra cherhanalelor dela Sf. Gheorghe.

pozite de unelte de pescuit și dau și aconturi mari pescarilor suportând riscuri însemnate.

Fig. 171. Câteva cherhanale dela Jurilofca.

Încetul cu încetul bărcile sosesc una câte una și trag fiecare în dreptul

cherhanalei la care duce de obicei peștele spre a-l predă (Tab. XIII jos).

De îndată ce s'a descărcat peștele și cherhanagiul l-a luat în primire cântărindu-l, prima grije este firește de *a se scoate și prepară icrele*. Fără întârziere dar apare *Icranscul*, un «specialist» în prepararea icrelor — pe la unele cherhanale adus anume dela Astrahan ca să facă icrele de export după gustul rusesc —. El are un cuțit lung într'o mână și un ciubăr sau o albie în alta, pentru a spintecă peștele și a scoate ovarele, pe cari le taie în bucăți mari și le pune în ciubărul sau covata sa (Tab. XIV).

Modul de preparare a icrelor se va descrie în urmă în capitolul în care vom trata despre cherhanale.

Carnea Sturionilor se vinde în cea mai mare parte proaspătă; pentru

Fig. 172. Vederea generală asupra cherhanalelor din Jurilofca.

aceasta peștele, îndată ce sosește dela zăvoade și după ce i s'au scos măruntaele incl. branchiile (pe cari le mănâncă pescarii), se spală bine și se pune în cherhană la gheață în căzi sau mai cu seamă în stive mari. Peste ei se mai toarnă un strat gros de gheață sfărâmată și apoi se acopere totul cu câteva rogojini, pentru ca căldura să nu poată străbate la pește. După aceasta se transportă apoi, împachetat cu gheață în *Barcaze mari* (Fig. 173), la piețele Galați sau Brăila, unde se vând prin licitație publică (Tab. XV).

La Vâlcov în Basarabia — de unde se trimit Moruni înghețați până la Petersburg și Moscova — s'au făcut cherhanale speciale după modelul

celor dela Astrahan pentru a îngheța acești pești, ținându-i într'un amestec de gheață cu sare. La noi s'a încercat a se construi la Sulina o cherhană de acest fel, însă sistemul congelării nu a prins încă preferindu-se numai răcirea simplă.

Din carnea sturionilor se mai fac pe la cherhanale și diferite feluri de conserve, dintre cari cea principală este *Morunul sărat*. Acesta însă la noi în țară nu se prea cere ci se face mai mult numai pentru Serbia, de unde vin în fiecare toamnă la Galați, încă din timpurile vechi, negustori ca să-și facă proviziile.

Din spinarea morunului se prepară însă conservele numite *Balâc* și *Batog*: *Balâcul* este o spinare de morun sau nisetru ținut în sare cu puțină silitră, până i se înroșește carnea, și apoi uscat repede în aer

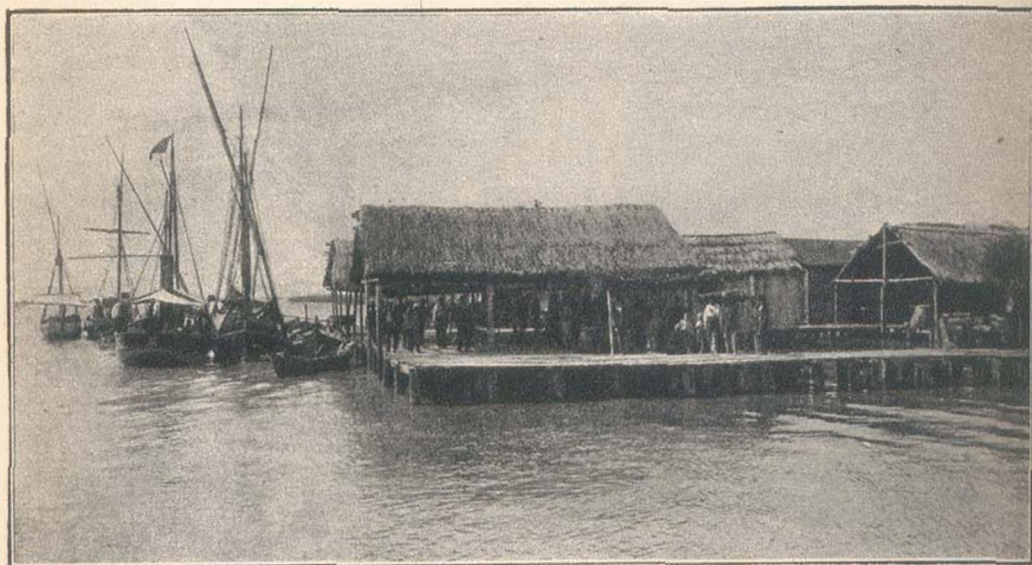

Fig. 173. La o cherhană din Sf. Gheorghe. Barcazele încărcate cu Morun și Nisetru sunt gata pentru a fi remorcate la Galați la piață.

liber; această conservă se consumă însă numai foarte puțin la noi în țară.

Batogul, care este muschi de morun sărat, de asemenea în sare cu puțină silitră, și apoi afumat, se fabrică și se consumă în mari cantități.

Din Sturioni se mai prepară încă *Viziga*; acestea sunt coardele dorsale ale acestor pești, cari se usucă și astfel servesc în Rusia ca o delicatessă foarte apreciată pentru a umplea pasteles. La noi în comerț aproape nu se cunoaște ci se fac numai pentru export.

În fine, din ficatul sturionilor se face «Untură de pește», care este căutată ca medicament.

Un comerț mare se face cu «Cleiul de Morun», care este beșica înno-

tătoare a tuturor Acipenserilor, bine spălată de sânge și apoi uscată. Oleiul servește la clarificarea vinurilor și se vinde cu prețuri bune.

* * *

Cu aceasta am terminat descrierea Pescăriilor de Sturioni dela gurile Dunărei, cari constituiesc unul din cele mai însemnate capitole din studiul marilor pescării din apele Europei, și cari prin bogăția și natura lor sunt mai importante chiar decât ar fi d. ex. : marile pescării de Salmi dela gurile Rhinului sau decât bogatele pescării de Anguile dela gurile Padului și din lagunele dela Comachio, despre cari s'au scris încă din timpurile cele mai vechi întregi volume și monografii foarte interesante.

Ar fi fost de sigur mai bine dacă un asemenea subiect interesant l-aș fi putut trata într'un capitol separat în formă monografică, concentrând la un loc tot ce se poate scrie despre Sturioni atât din punctul de vedere al biologiei lor în apele Dunărei și ale Mării Negre cât și din punctul de vedere al modurilor de prindere, întrebuințare, etc. Clasificația generală a acestei lucrări însă, — în care din motive practice am crezut mai nemerit să tratez pescuitul după instrumentele de prindere și nu după speciile de pești sau după ape — nu mi-a permis a alege această formă pentru descrierea ce o dau; de aceea voiu fi nevoit dar ca și în alte capitole cu ocazia descrierii altor instrumente să mai vorbesc despre pescuitul Sturionilor.

Acelaș lucru voiu fi nevoit să-l fac și cu alte «pescării mari», ca d. ex. pescuitul Scrumbiilor, pescuitul Chefalilor, pescuitul mare al bălților, etc., împărțind materia pe la diferite capitole în cari tratez diferitele feluri de instrumente întrebuințate în acest scop, în loc de a o trata — cum din acest punct de vedere ar fi de sigur mai interesant — într'un singur capitol în formă monografică.

Pentru a preîntâmpină totuș aceste inconveniente, voiu face și cu celelalte «pescării mari» acelaș lucru ce l-am făcut aci cu pescăriile de sturioni, tratându-le pe fiecare din ele mai pe larg cu ocazia descrierii instrumentului principal care servește la prinderea uneia din acele specii de pești, și arătând acolo totodată și considerațiunile biologice pe cari se bazează modurile de prindere și instrumentele întrebuințate în acest scop.

INSTRUMENTELE DE PLASĂ.

După cum am arătat în partea generală a acestui studiu, a fost unul din cele mai mari progrese pe cari le-a făcut omul primitiv când a ajuns să impletească plase din ață toarsă din păr de animale și din fibre de plante și să-și construească din ele unelte pentru prinderea peștelui, pe care până atunci nu-l puteau pescui decât apucându-l cu mâna sau înțepându-l cu furca. Astăzi, pretutindeni, cea mai mare parte din uneltele cu cari se prinde peștele sunt făcute din plasă, și chiar la Dunăre cel puțin 70% din cantitatea de pește ce se scoate este prinsă cu asemenea instrumente.

Prin plasă înțelegem în studiul de față acea pânză împletită cu ochiuri mai mult sau mai puțin rari, care, purtată prin apă, încunjură sau apucă și apoi ridică peștele pe dedesubt ca o sită sau ca un sac, fără a-l incurcă însă în ochiurile sau ațele sale.

După modul cum adună și prind ele peștele și după forma lor, putem clasifica diferitele feluri de instrumente făcute din plasă în următoarele grupe mari :

1. *Instrumente în formă de sac cu mâner*, cu cari se scoate peștele din apă ridicându-l ca cu o lingură (*Sacii*).

2. *Instrumentele cari se aruncă asupra peștelui spre a-l acoperi cu un capac și al prinde apoi învelindu-l în plasa lor* (*Prostovoalele*).

3. *Instrumente în formă de capcană*, în cari peștele intră singur înșelat, ademenit sau împins de curent (*Vârșele de plasă*).

4. *Plasele mari, în forma de sac* cari se poartă prin apă plutind la diferite adâncimi și scot peștele ridicându-l la suprafață (*Oriile și Laptașele*).

5. *Plasele cari se târăsc pe fundul apelor* spre a încunjura peștele și-l scot trăgându-l la mal sau închizându-l într'un sac.

În cele ce urmează dar servindu-mă de această clasificățiune, voi descrie pe fiecare din uneltele făcând parte din aceste diferite grupe și voi arăta și modul lor de funcționare; numeroasele figuri din text vor arăta mai cu deamănuntul toate detaliile construcției lor, iar fotografiile vor da o idee mai reală și mai vie de modul cum se întrebuințează ele.

Ca și în capitolul precedent voi căuta și aci să dau, acolo unde va fi nevoie, și detaliile necesare asupra biologiei peștilor la prinderea cărora servesc aceste instrumente, spre a se putea astfel înțelege mai bine rostul construcției și felului lor de întrebuințare.

GRUPA A. INSTRUMENTELE ÎN FORMĂ DE SAC CU MÂNER.

Mai toate instrumentele cari compun această categorie constau dintr'o plasă mică împletită în formă de sac, mai mult sau mai puțin adânc, întinsă pe oramă — un cerc sau o cruce de lemn — care e legată și ea de o prăjină ce-i servește ca mâner. Cu ele peștele se prinde apucându-l pe dedesupt și răcindu-l din apă ca cu o lingură mare.

Mai toate aceste unelte — afară de Tărăbuf și Târitoare — sunt instrumente mici cu cari se pescuește dela mal de un singur om. Astfel fiind, mai toate uneltele din această categorie se întrebuințează mai cu seamă de populațiunile riverane cari nu sunt pescari de meserie și cari deci nu dispun de o barcă. Tocmai de aceea însă, ele sunt mai interesante și din punctul de vedere etnografic, și numirile precum și formele lor au și dat chiar loc la discuțiuni științifice însemnate între filologi și etnografi ca Ianko, Schuchard, ș. a. Din acest punct de vedere dar mă voiu sili și eu să consemnez aci, cu cât mai multă îngrijire, toate variațiunile de numiri și de forme pe cari le-am întâlnit în diferitele regiuni ale țerii.

1. Minciogul sau Ciorpacul.

Minciogul sau Ciorpacul (*Răcea* în regiunea cataractelor la Mehedinți, *Meredeu* în Moldova de sus, *Pațacă* pe rusește), este un instrument având forma unei linguri mari cu fundul de plasă (fig. 174). El are o coadă de lemn, lungă cam de 1.80—2 m., terminată cu un cerc, câte odată rotund iar cele mai de multe ori lungueț, cam de 70—80 cm. de lung și 40—45 de lat.

În general, lemnul din care se face minciogul se alege anume din pădure astfel, ca să fie o ramură lungă și dreaptă terminată la capătul de sus cu o crăcană ca o furcă; dacă una din cele două ramuri ale crăcanei este destul de lungă, atunci aceasta se încovoiaie, pârându-se în foc, astfel ca să formeze un cerc și se leagă de capătul celeilalte ramure (Fig. 174 a). Dacă însă coarneaule furcii sunt mai scurte, atunci se rătează amândouă la o înălțime egală și se ia o altă bucată de nueă care se indoiaie în formă de semicerc, legându-se fiecare capăt al acesteia de câte unul din coarneaule furcii (Fig. 174 b). Pe acest cerc ca ramă se

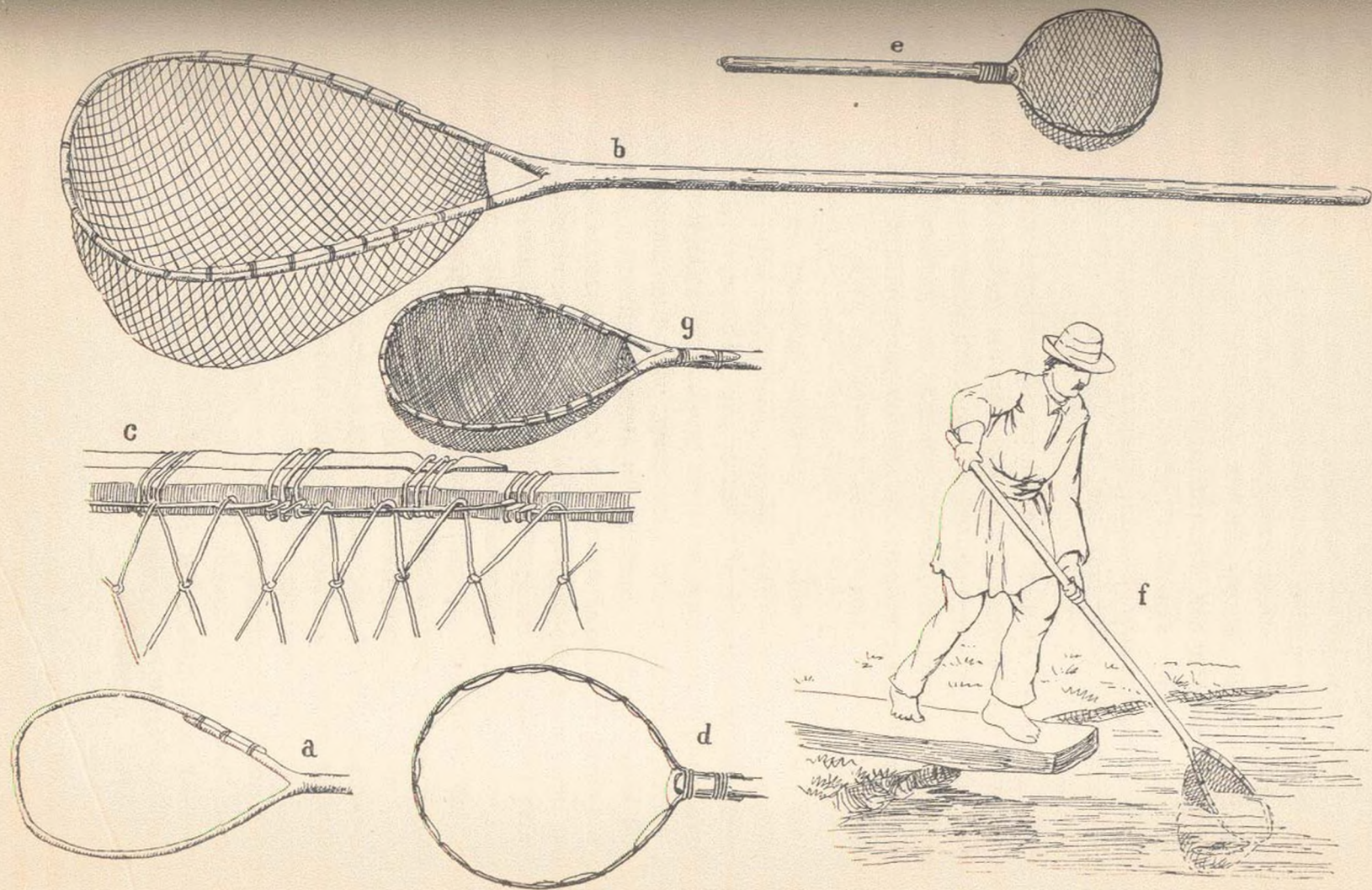

Fig. 174. Minciogul sau Ciorpacul.

prind apoi cu o sfoară — în felul cum se arată în fig. 174 c — marginile unei plăși mici, astfel ca să formeze un sac sau o pungă puțin adâncă.

Aceasta este construcția și forma tipică a minciogului, astfel cum se întrebuințează el în cele mai multe din pescăriile dela Dunăre. În timpurile din urmă însă, față cu tendința tot mai pronunțată de a se înlocui vechile unelte mai primitive cu instrumente mai perfecționate de fabrică, s'au introdus și foarte multe Mincioguri cu cercul de fier (Fig. 174 d).

Minciogul însă nu este numai un instrument de pescuit propriu zis, cu care se prinde peștele care înoată liber într'o apă oarecare, ci el este mai cu seamă un instrument auxiliar servind pentru a scoate ca cu o lingură peștele prins cu alte instrumente mai mari. Astfel cu el se scoate peștele din mاتیța năvodului, din cotețe, dela pripoane, din sacoviște, din căhula chipcelarilor, dela zătoane, ș. a. m. d.

Afară de aceasta însă, Minciogul mai este și un instrument universal al pescarului, netrebuind să-i lipsească niciodată din lotcă când merge la pescuit, sau dela cherhană. Cu el se scoate peștele din pripoane, cu el se scot iarna bulgării de ghiață dela copce, cu el se spală peștele tăiat și se pune la cadă pentru sărat, ș. a. m. d.

Pentru aceste diferite destinațiuni au și minciogurile diferite forme și dimensiuni : astfel minciogul care servește la scosul peștelui din pripoane are coada mică, cercul cele mai de multe ori de fier și este cu totul rotund — nu lungăreț ca la cele de lemn — iar sacul ceva mai adânc (Fig. 174 e).

În fig. 174 f, se arată un minciog funcționând ca instrument de pescuit propriu zis, întrebuințare pe care o are însă cu mult mai rar și numai în cazuri speciale, fie pentru a prinde un pește mai mare pe care îl vede trecând pe lângă mal, fie pentru a scoate diferite animale de pe fundul apelor, cari servesc ca nadă, etc.; în acest din urmă caz însă minciogul are o pânză mai deasă (Fig. 174 g).

2. Chipcelul, Cârliionțul sau Târbocul.

Acesta este instrumentul pe care-l întâlnim cel mai des pe tot cursul Dunărei românești. Cu el pescuește mai cu seamă populațiunea riverană săracă pentru hrana casei și marinarii de pe la șlepurile și ceamurile cari navigă pe Dunăre ; mai pescuesc însă și câțiva pescari de meserie de prin porturi — numiți *Chipcelari* — cari prind obleți pentru vânzare.

Numele său pe la Brăila, Galați și Dobrogea, este *Chipcel*, care în realitate ar fi o vorbă turcească, *Chepcel*. Pescarii români dela Brăila în sus îi zic, din cauza formei sale, *Cârlionț* (acesta fiind adevăratul nume românesc) și *Târboc* (mai cu seamă la Turtucăieni). În Oltenia i se mai zice *Cârstaș* (Mehedinți) și *Posfat* (Potelu), cu toate că în realitate acestea sunt numele cari se dau de obicei unui alt instrument asemănător.

Chipcelul sau Cârlionțul (Fig. 175) se compune dintr'o prăjină de brad, lungă ca de 2—2.5 m, numită *Coadă cârlionțului*, de capătul căreia este legată în prelungirea ei o nueă încovoiată în sus, numită *Celnicul cârlionțului*; perpendicular pe coadă, puțin mai sus de locul unde e legat celnicul, este legată de ea, în formă de cruce, o altă prăjină lungă, ale cărei capete sunt de asemenea îndoite în sus ca și capătul celnicului; acestea sunt *coarnele cârlionțului*. Celnicul este legat din apropierea vârfului său cu o sfoară, numită *Sfoara celnicului*, al cărui celălalt capăt se prinde de locul unde se încrucișează coada cu coarnele. Această sfoară este bine întinsă și ține celnicul încârligat («încârlionțat»).

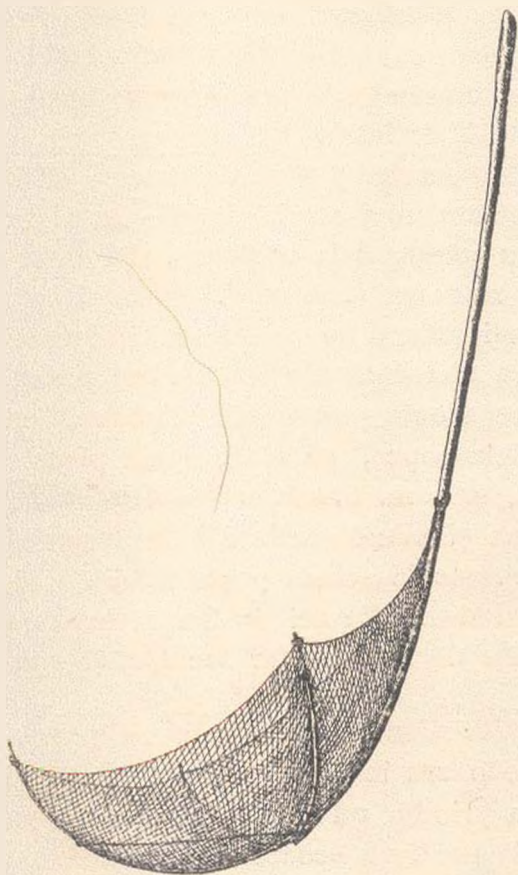

Fig. 175. Chipcelul.

Intregul instrument în fine este îmbrăcat pe din afară cu o plasă pătrată, întinsă foarte bine peste crucea chipcelului; această plasă are o lungime de 1.5—2 m pe latură și cele 3 colțuri ale ei sunt legate de vârfurile coarnelor și de cel al celnicului, iar al patrulea este prins de coadă, într'un punct cam la $\frac{1}{3}$ din lungimea coadei. Cele 4 margini ale plasei sunt formate de câte o sfoară care trece prin ochiurile ei și cu care i se leagă colțurile de cele 3 vârfuri și de coada instrumentului.

Instrumentul în totul are forma unei linguri foarte mari cu care se vântură mereu apa.

Pentru a pescui dela mal cu acest instrument, pescarul — mai cu seamă în partea de jos a Dunărei — își face o mică punte de scânduri care înaintează puțin în Dunăre. Lângă această punte e în totdeauna și

o cutie pătrată de lemn, fără fund, pe care el o implântă cu partea de jos în noroiul de pe fundul apei, așa că formează un mic basin închis care e în totdeauna plin cu apă fără însă a avea o comunicare directă cu exteriorul. În această cutie pescarul își scutură din chipcel, după fiecare trăsătură prin apă, peștele ce l-a prins și-l pune ca într'un juvelnic pentru a-l păstra viu până îl duce la vânzare. Această întreagă instalație cu punte și juvelnic împreună se numește *Călița* sau *Cașla chipcelului* (Tab. XVI și V).

Pescarul afundă — după lungimea coadei — Chipcelul în Dunăre și-l lasă să meargă cu curentul la vale cât îi permite coada, apoi îl ridică

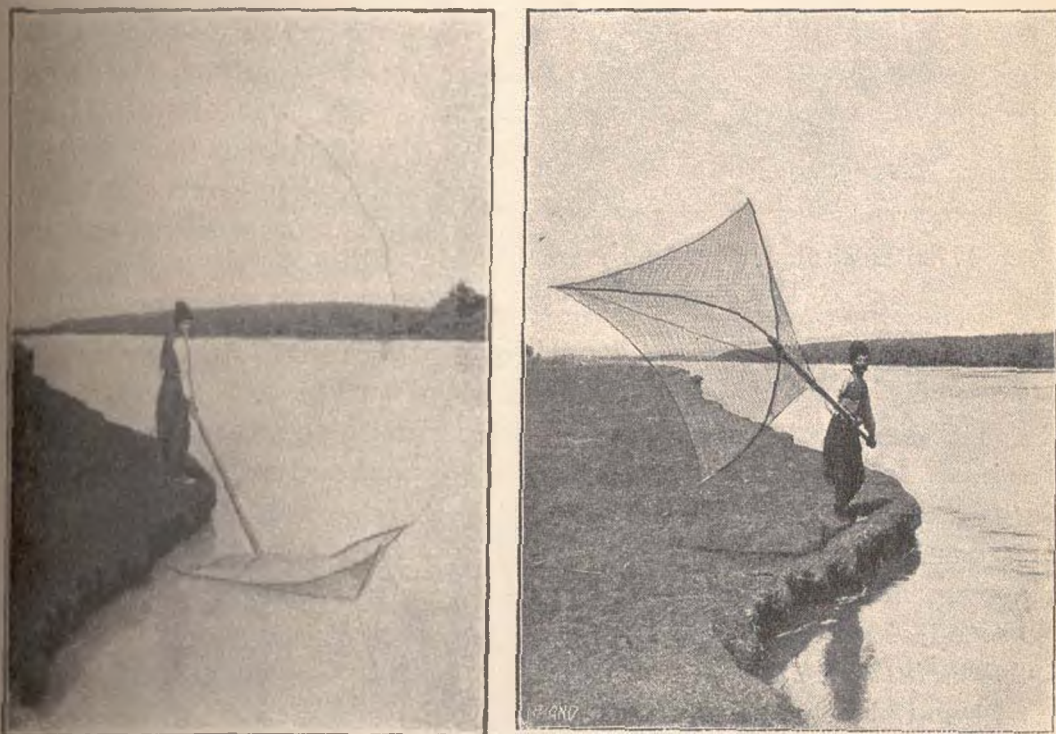

Fig. 176 a și b. Pescuitul cu Cărlionțul în Dunăre la Cotul dela Oltina.

ca pe o lingură mare la suprafața apei, plin cu peștele ce s'a putut prinde în el.

Cu el se prinde în Dunăre în tot timpul anului pește mărunț («Mărunțiș»), Albitură, etc. și mai cu seamă Obleți.

Forma și dimensiunile chipcelului variază în diferitele regiuni ale Dunării; în Tab. XVI se vede forma care se întrebuițează foarte mult pe la Galați și Brăila, pescuind de pe Cahulă. Pe aici Chipcelarii sunt pescari de meserie, cari prind obleți pentru restaurantele și cărciumile de prin part, realizând cu aceasta câștiguri destul de bune.

În susul Dunărei cârlionțul se face ceva mai mic și de obicei pescuiesc cu el numai sătenii riverani, cari nu fac comerț cu peștele prins, ci prind numai pești mărunți pentru hrana lor zilnică; el e aici atât de

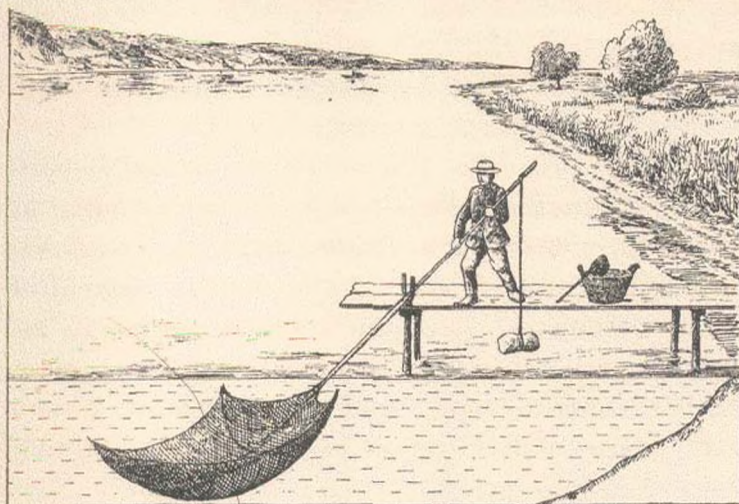

Fig. 177. Pescuitul cu Chipcelul mare («Cârstaciul») în Dunăre la Mehedinți.

răspândit, că aproape nu lipsește din casa nici unui sătean, ca și Crâșnicul la sătenii de pe malul râurilor. Cu acest Chipcel mic se pescuiește fără Cahulă.

În Fig. 176 a și b se vede un sătean pescuind cu cârlionțul mic în Dunăre la Cotul dela Oltina; aceste 2 fotografii, foarte caracteristice, arată tot odată și modul cum se mănuește acest in-

strument de pescuit; în Fig. 94, pag. 193 se vede de asemenea un sătean din partea de sus a Dunărei stând cu Chipcelul pe mal.

În Oltenia se întrebuințează un chipcel mare cu o coadă foarte lungă, care se sprijine la mijlocul ei pe o crăcană pentru a fi mișcată și scoasă din apă mai cu ușurință. Acest instrument se numește în Mehedinți *Crâștaciul* (Fig. 177).

Plasa Chipcelului se împletește din sfoară subțire de cânepă; ea nu e dreaptă, ci i se lasă înadins din împletitură un «Sân», pentru ca să se poată întinde mai bine pe crucea cu capetele îndoite care formează scheletul instrumentului.

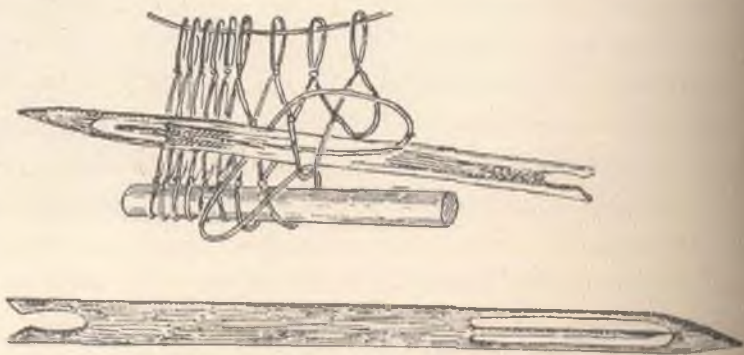

Fig. 178. Modul cum se împletește plasa chipcelului și instrumentele necesare pentru acest scop. $\frac{1}{2}$ din măr. nat.

Pentru completarea descrierii dau în Fig. 178 și desenul exact al «Igliței», întrebuințată pe la Tulcea pentru împletitul chipcelului ($\frac{1}{2}$ din

măr. nat.), precum și o schiță arătând cum se leagă nodurile. Ochiurile se fac cam de 1—2 cm pe lature, după cum e și diametrul lemnului rotund pe care se înnoadă și se înșiră ele.

3. Sacoviștea.

Sacoviștea este un chipcel foarte mare (Fig. 179 a) având o construcțiune specială, cu care se pescuește dela mal în Dunăre numai în regiunea cataractelor, pe distanța dela Gura Bahnei până la Vadul Virului. Pe această distanță sunt vreo 10 locuri bune pentru pescuitul cu acest instrument, pe care arendașul șanalului Dunărei de aci le închiriază cu anul pe fiecare la câte un pescar. Pe această distanță nu se mai poate pescui cu alte instrumente, apa fiind prea repede; numai dela Vadul Virului se începe pescuitul cu Cârlișele și Carmacele la Nisetru și cu Năpasta la Cegă.

Sacoviștea se compune din două părți esențiale:

1. Un schelet de lemn, care este o cruce ca cea dela chipcel însă foarte mare, având brațul de dinainte lung de 3—4 m și îndoit aproape în unghi drept, așa că e aproape perpendicular pe coadă, lungă și ea de 3—4 m; și

2. O plasă mare numită *Sacul*, care este întinsă ca la chipcel peste brațele crucii spre a forma un fel de lingură mare cu coadă lungă.

Descompus în bucățile din cari e format, acest instrument are următoarele părți constitutive:

a) O coadă de lemn de teiu groasă și lungă de 3—4 m, care se numește *Sul*. Ea e terminată la un capăt cu o crăcană, pe care se pun pietre ca să se poată ridica mai cu ușurință instrumentul afară din apă, iar la mijlocul ei are de o parte și de alta câte un cuiu mare de lemn, zis *Trăgătoarele*, cari sunt mânerile instrumentului; la celălalt capăt sulul are săpat într'însul un jgheab lung, în care se potrivește capătul unei nuele mai subțiri, cu care acesta se înădește, legându-se bine cu sfoară de el (Fig. 179 b).

b) O nueă de frasin, lungă de 3—4 m, numită *Strenac*, care cu un capăt e fixată în scobitura sulului și legată bine de el și apoi îndoită — în mod natural — în unghi aproape drept. Aceste nuele, astfel îndoite în mod natural, se caută anume, alegându-se din pădure dintre acei frasini cari cresc astfel pe dealurile drepte sau abrupte. Vârful *Strenacului* este legat cu o sfoară subțire și bine întinsă de mijlocul sulului, care-l ține astfel îndoit ca Celnicul dela Cârliș.

c) Două brațe laterale tot de nueă de frasin, numite *Mânile sacului* sau *Aripele sacului*, având fiecare o lungime de câte 1.5—2 m, care formează crucea pe care se întinde *sacul*.

d) *Sacul* este o plasă mare pătrată ca la chipcel, întinsă bine peste cruce și legată cu colțurile ei de vârfurile crucii; pe fiecare din margini ea are trecută prin ochiurile ei câte o sfoară mai groasă, numită *Povara sacului*, care-i țin marginile întinse și cu care se leagă colțurile ei de vârfurile crucii.

e) La pescuit se ține Sulul vertical, așa ca strenacul să stea lipit pe fundul apei; însă, pentru ca vârful strenacului să nu intre în nomol și să se încurce astfel la pescuit, se pun pe el spre vârf două nuele în formă de arcuri, numite *Apărători*.

Cu Sacoviștea se pescuește în totdeauna la o adâncime de 2—2.5 m; de aceea dela mal se întinde în totdeauna o «Schele» de scânduri (Fig. 179 a) spre adânc, care la capătul ei are o punte, numită *Splau* (Fig. 179 f, b), pe care stă pescarul și ține sacoviștea.

Splaul se face pe 4 piloți și astfel ca, ori la ce nivel s'ar afla apa, puntea sa să poată fi ridicată sau scoborită și legată astfel de piloți ca să se ție pe suprafața apei. Cei doi piloți din spre apă se numesc *Daeaci*. De *Daeacul de sus* e legată *Sârma ținătoare*, care cu celălalt capăt e legată de o salcie de pe mal (Fig. 179 f, c) și ține Splaul ca să nu-l iea curentul.

Sacoviștea la pescuit se pune în totdeauna cu gura la vale, însă pentru ca ea să poată prinde, trebuie să fie un anafor (un «Sfor» cum se zice în aceste locuri), care-i aduce curentul înapoi spre ea. Acest *Anafor* sau *Sfor* se provoacă artificial, făcându-se în Dunăre, la o distanță de 20 m. la deal, un *Zăton*, adică un gard de nuele cu pietre, crengi, etc., care trebuie să înainteze în Dunăre ceva mai departe decât splaul (Fig. 179 f, d).

În fine, pentru ca instrumentul să poată prinde tot peștele adus de anafor, se face dela mal până la splau, dealungul schelei, o *Apărătoare* de pari și crăci cu frunze, care e așezată astfel încât mână peștele la sac (Fig. 179 f, e).

Pentru ca curentul să nu iea sacoviștea, sulul e legat cu o fringhie numită *Chiostec*, de un par dela capătul din deal al punții.

Peștele prins se scoate din sac cu un minciog special cu cerc de sârmă și cu coada de 1.50 m. numit *Răcia* (Fig. 179 d), și se pune într'un juvelnic, care plutește alături, numit *Barcă*; aceasta este o ladă mare de lemn cu găuri și acoperită cu un capac prins cu balamale de piele (Fig. 179 e).

Sacoviștea nu poate pescui decât la o adâncime de 2—2.5 m; de aceea când scade nivelul Dunărei, pescarul merge cu splaul spre adânc, lungind atât schelea cât și zătonul.

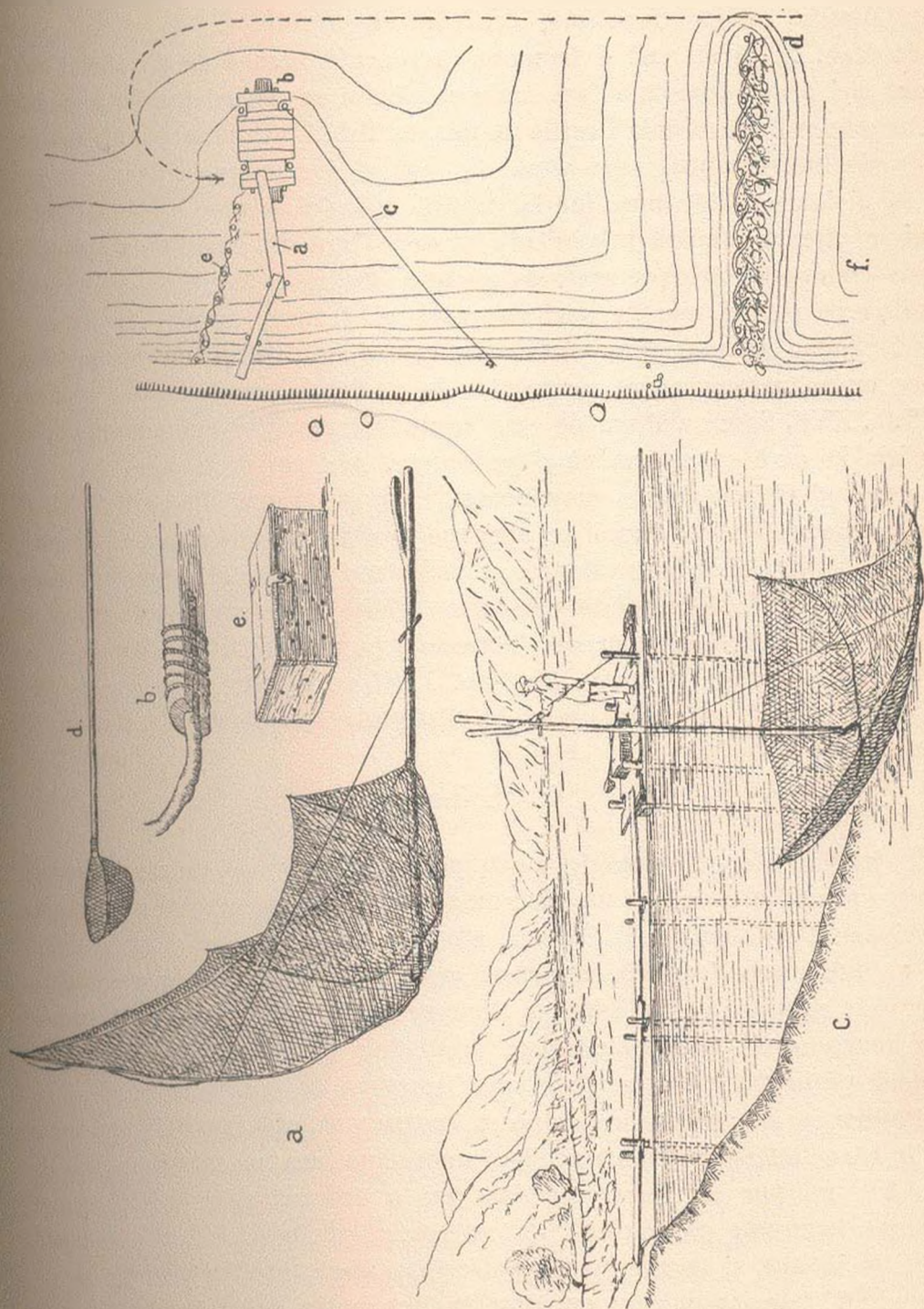

Fig. 179. Sacoviștea.

În Sacoviște se prind următoarele specii de pește, pe cari le citez cu numirile lor locale: *Buțoiu* (adică avatul, *Aspius rapax*), *Tiscov* (un oblete

mare), *Odovița* (Văduvița), *Bârcaș* sau *Săbioară* (Săbiță), *Ghiborț* (adică Morunaș, nu Ghiborțul dela vale căruia aci i se zice Răspăr), *Scobar*, *Somotei*, *Crap* dela 1—2 kgr., *Plătică*. Vara se mai prinde *Nosfița* sau *Nostița*, adică «Ceguliță» până la 1 kgr.

În Tab. XVII se văd 4 frumoase fotografii, scoase de d-l Mircea Florian, cari arată diferitele faze ale pescuitului cu Sacoviștea din regiunea cataractelor Dunărei dela Porțile de fier. În Tab. XVII, figura întâia de sus, se vede instrumentul scos afară din apă și așezat pe «Splau»; lângă el în picioare e Răceaua, iar la capătul splaului se vede o ladă de lemn, care e «Barca» (adică juvelnicul), scoasă afară din apă. Dela splau se vede cum pornește spre mal: de o parte «Schelea» (adică puntea), iar de altă parte gardul mic de pari cu crăci și frunze, numit *Apărătoare*. Pe Streneac se văd spre vârful său cele două nelușe curbate cari servesc ca apărători contra nomolului de pe fundul apei.

Tab. XVII, figura a doua de sus, arată instrumentul cufundat în apă în poziția în care se așează când pescuește. Aici se vede bine Sulul cu Crăcana și Chiostecul cu care acesta e legat de unul din parii dindărăt. De asemenea se vede mai de aproape modul de construcție a splaului.

Tab. XVII, prima figură de jos, se vede cum se scoate instrumentul din apă, iar ca detalii se poate urmări mai bine construcția splaului și se vede și o bucată din «sârma ținătoare», legată de Daiacul de sus.

În fine în ultima figură din Tab. XVII se vede întregul aparat dela distanță și mai cu seamă se vede «Zătonul» dela deal.

4. Ghelbereul.

În județul Mehedinți, unde apa Dunărei e mai repede, se întrebuințează pentru pescuitul dela mal un instrument cu totul asemănător sacului dela râuri sau Târbufului dela Dunăre, adică un sac de plasă cu gura legată de un arc mare de nueă, ale cărui capete sunt strânse de o coardă și care este prins de o coadă lungă. Dimensiunile acestuia însă sunt cu mult mai mari ca ale sacului ordinar, arcul dela gură având un diametru de cel puțin 2 m, iar prăjina care servește de coadă trece de 4 m.

Pentru ca să pescuească cu acest instrument, pescarul bate mai întâiu în Dunăre lângă mal, într'un loc unde apa are o adâncime cam de 80 cm, un par de lemn terminat cu o crăcană (Fig. 181); această crăcană servește ca sprijin pentru coada ghelberului, ca să-l poată purta prin apă și scoate mai cu ușurință afară, când a prins ceva. La pescuit îl ține de obicei cu gura în sus puțin sub fața apei și când vede trecând cârdul de pește pe deasupra — mai cu seamă *Obleții* — apasă repede pe capătul prăjinei ca pe un braț de pârghie și ridică

sacul în sus. Câte odată însă trage și mai la adânc, târându-l cu coarda pe fund, cum se pescuește cu sacul în râuri pe la răgălie.

Fig. 181. Pescuitul cu «Ghelbereul».

Ghelbereul este un instrument care nu se întrebuițează decât foarte rar și se prinde ca și cu Chipcelul Albitură, dar mai cu seamă Bârzaci (Obleți).

5. Crâșnicul, Halăul sau Cristașul.

La descrierea pescuitului din râuri s'a văzut felul cum e construit acest instrument, care acolo este cel mai răspândit. Și la Dunăre se întrebuițează Halăul destul de des în partea ei mai superioară, însă numai de țărani de prin satele riverane cari nu sunt pescari de meserie. Mai cu seamă în gârlele și privalele mari, unde sunt malurile drepte, sau pe podurile cari trec peste ele, se văd pe la marginea satelor grupe de țărani cu halăele prinzând pește. În regiunea Deltei nu l-am văzut nici odată.

Și la Dunăre, ca și la râuri, Halăul este compus din două prăjini lungi, îndoite în formă de arcuri și legate la mijlocul lor «în cruce». De fiecare din capetele acestor arcuri, numite *Coarnele Halăului*, se leagă câte unul din colțurile unei plase pătrate, care are câte 2 m lungime pe fiecare din laturile ei — la altele și mai mult. — Legăturile

acestea se fac cu niște sfori întinse bine, cari se trec prin ochiurile dela marginea plasei și formează cele patru margini ale ei.

În locul unde se încrucișează cele două arcuri (la «încrucișătura

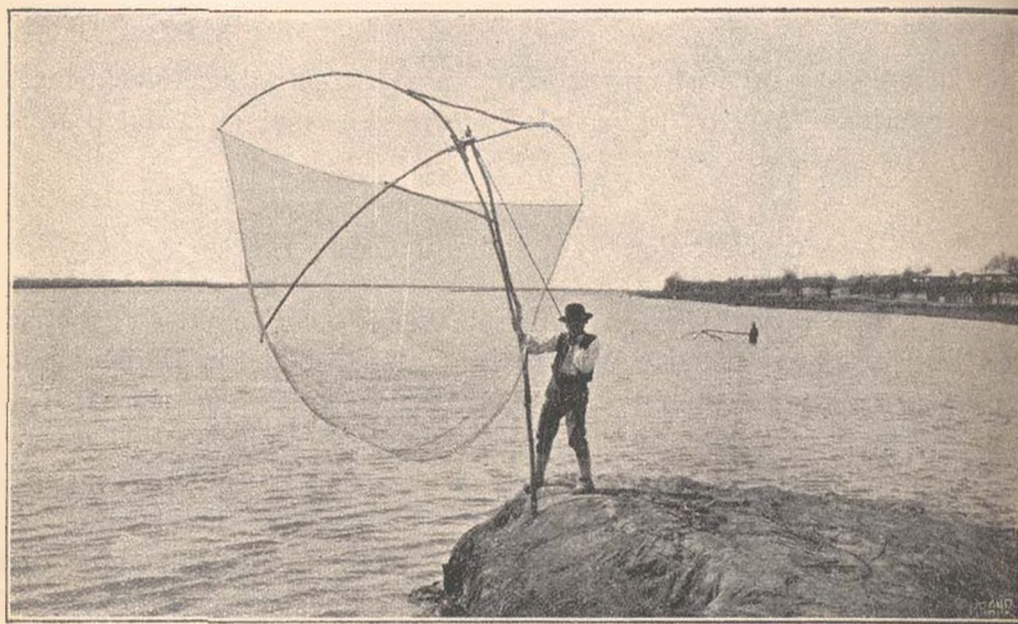

Fig. 182 a și b. Un sătean pescuind cu Halăul în gârla Botului.

halăului») se leagă *Sticiul* sau *Coadă halăului*, care este o prăjină lungă e 4—5 mp servindu-i ca mâner.

Pentru ca cele două arcuri să nu se îndepărteze sau să se apropie prea tare unul de altul și astfel să se strice forma instrumentului, și pentru ca, atunci când se ridică instrumentul în sus, Sticiul să nu lovească plasa și s'o rupă, se leagă, de o parte și de alta între cele două arcuri, câte o stinghie care le fixează între ele.

Plasa halăului, care este bine întinsă la margini cu cele 4 sfori cu cari e legată de coarne, se lasă la mijlocul ei mai slabă așa ca să formeze un mic sac; de aceea adeseori se leagă o piatră de fundul ei sau se pune o greutate oarecare într'insa ca să ție sacul întins.

Când coada halăului e mai lungă, atunci se leagă de capătul ei de lângă încrucișătură și o fringhie, cu ajutorul căreia se scoate instrumentul mai cu ușurință din apă (Fig. 182).

Cu Halăul se pescuește punându-se în el fărimituri de mămăligă — sau dacă plasa e mai deasă se pun chiar și grăunțe — și după aceea lăsându-se pe fundul apei; peștele se adună aci la mâncare și când se ridică halăul în sus, el rămâne prins în sac.

Fig. 182 *a* și *b*, care reprezintă un țăran pescuind cu halăul în gârla Botu, arată modul cum se pescuește cu acest instrument; în fig. *a* se vede Halăul lăsat în apă și pescarul așteaptă să se adune peștele în el, iar în fig. *b* se vede modul cum se scoate din apă. În această din urmă figură se vede în fund un al doilea țăran care, negăsind la mal apa destul de potrivită pentru pescuit, a înaintat până la o distanță mare în interiorul gârlei, pe unde trece peștele.

Cu halăele se fac de către țăranii riverani pescuiri mari, mai cu seamă în epocile când, scăzând apele, peștele începe a fugi din bălți; de asemenea după ce s'a închis o gârlă cu gard sterp, ei prind acolo Obleții și peștii mici ce fug printre ostrețe; acest pește țăranii îl conservă apoi — sărat, uscat sau afumat — și-l păstrează ca rezervă de hrană.

În Tabela XVIII se vede o pescărie mare cu halăele, făcută de țăranii din Ciocăneștii Sârbi din Ialomița. Aceștia stau pe pod și prind în gârla ce trece pe la marginea satului, care e aci gârla principală care leagă balta cu Dunărea; cantitățile mari de pește ce le pescuiesc ei aci se văd după coșurile pline și după căruțele cari au venit la mal să încarce pește.

În Romanița la Celei, când încep Obleții (Ocleii), pe la sfârșitul lui Iunie sau începutul lui Iulie, să fugă în cârduri mari din baltă, atunci se dă alarma în sat și toți țăranii — mic și mare — pleacă în grabă cu «Cristașele» (Halăele) la gârla care dă în Dunăre. Aici timp de 2—3 zile prinde fiecare din ei cantități destul de mari.

Obleții prinși ei îi întind pe o sfoară și-i usucă la soare, și după aceea fac din ei fâină de obleți, pe care o pun la puțină pe iarnă. Această

faină o amestecă cu faină de grâu și fac din ea pâine, adică un fel de azimă pe care o coc pe vatră cu Țestul deasupra.

(Țestul în Oltenia este un capac mare de cărămizi sau de pietre lipite cu lut, având un diametru cam de 50 cm și o înălțime la mijloc cam de 30 cm și 2 găuri de o parte și de alta a vârfului. După ce înfierbântă bine vatra și-l înfierbântă și pe el deasupra focului, ei trag focul de pe vatră, pun acolo pâinile pe cari vor să le coacă și pun deasupra țestul înfierbântat ; când cred apoi că e gata coptura, bagă un băț prin cele două găuri și ridică țestul de pe vatră).

Numirile acestui instrument sunt : *Crâșnic* în Moldova, *Halău* sau *Alău*, *Cristaș* (Muntenia), *Posfat* și *Cristuciu* (Oltenia).

6. Răcila.

Răcila este un instrument cât se poate de simplu, care servește la prinderea racilor. El constă dintr'un cerc de lemn sau de sârmă cu un diametru de vreo 40—50 cm, pe care se întinde ca la Minciog o plasă, care formează un sac foarte puțin adânc, având mai mult forma unei farfurii.

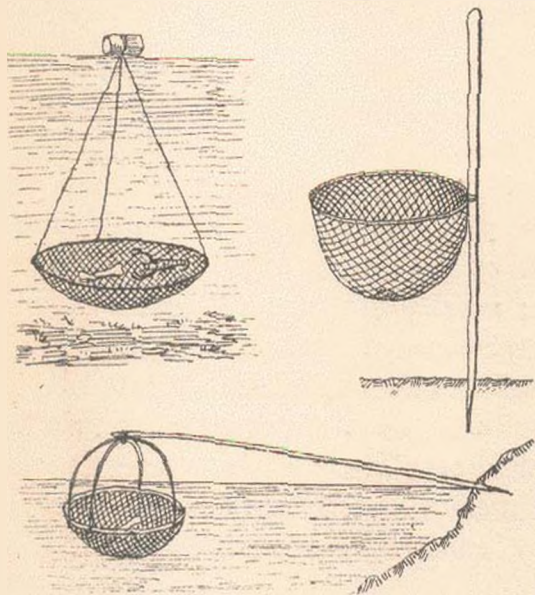

Fig. 183. Răcila.

Cercul e legat orizontal de mijlocul unei nuelușe, ascuțite la capăt ca un țârș, cu care se înfige în fundul unei bălți, unde adâncimile sunt mai mici. (Fig. 183).

În farfurie se pun de obicei câteva oase cu puțină carne pe ele — și mai bine încă dacă carnea a fost friptă — și apoi se lasă peste noapte în apă. Dimineața când vine pescarul și scoate țârșul, găsește farfuria plină cu raci rozând la carnea de pe oase.

Acest instrument se întrebuințează aproape în toate bălțile Dunării pentru a prinde racii — firește acolo unde se mai găsesc încă.—

L-am găsit la Gropeni, la Zimnicea, la Siut-Ghiol, etc., având pretutindeni aceeași formă.

În bălțile mai adânci, în loc de nuelușe, aceste farfurii se leagă cu câte 3 sfori — ca tăvile unei balanțe — de câte o plută mare, care le ține în suspensiune în apă la adâncimea necesară. (Fig. 183 b).

În alte locuri, în fine, se ia un cerc de butoiu, caruia i se face un fund de plasă, și se leagă de capetele a două arcuri încrucișate, ca cele dela crâșnic, cari sunt legate de un par, ca coadă. Se înfige seara parul în mal și se pun oase sau mămăligă în plasă, înfundându-se cercul cu plasa în apă. Racii se adună peste noapte la mâncare, de unde îi scoate apoi pescarul dimineța. (Fig. 183 c). Pe la Siut-Ghiol d. ex. — unde Racila are exact forma unui Crâșnic de mână și se pune suspendată cu o sfoară de o plută — pescarii o pun seara în apă și o caută de câte 4—5 ori pe noapte.

7. Sacul de scoici.

Sacul, cu care se scot scoicile din nomolul de pe fundul japșelor și bălților, este compus dintr'o greblă de fier lungă de 1 m, cu cuie mari de fier lungi de câte 15—16 cm fiecare și cu o coadă groasă de lemn și lungă de 2—3 m.

De capetele greblei sunt legate coarnezle unui arc de nueă de lemn, care la mijlocul său e legat și de coada greblei și de care este prinsă gura unui sac de plasă puțin adânc.

În figura 184 se vede desemnat un asemenea sac dela balta Mahâru din Vlașca.

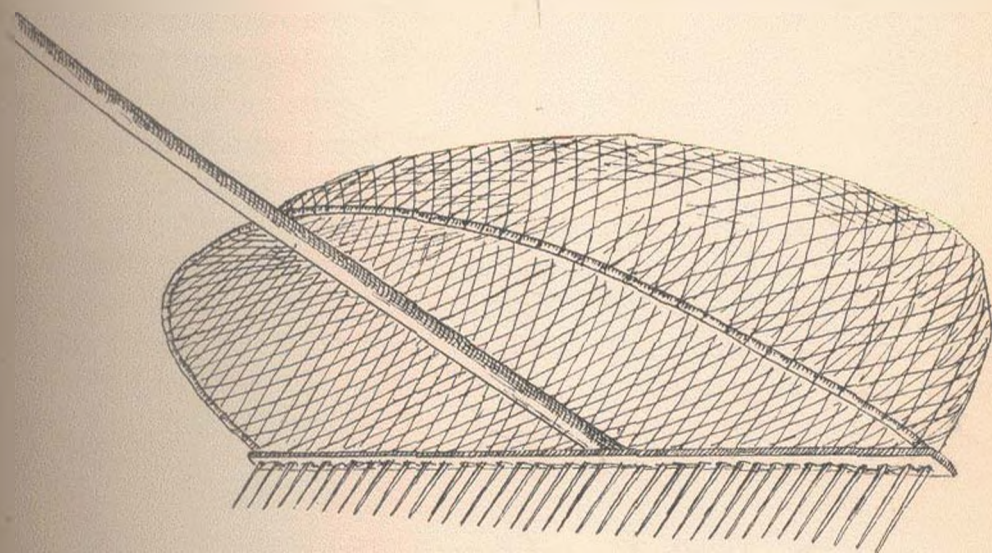

Fig. 184. Un sac de scoici dela Balta Mahâru din Vlașca.

Fig. 185 reprezintă fotografia unui alt tip de sac de scoici, găsit la bălțile din Dolj și numit acolo *Mincioc de scoici*. După cum se vede, în loc de cerc, el are la gură un triunghi de fier cu marginea de jos — care se numește «Privită» — provăzută cu cuie lungi tot de fier, ca o

greblă. Sacul este aici cu mult mai adânc ca cel descris mai sus dela balta Mahârului.

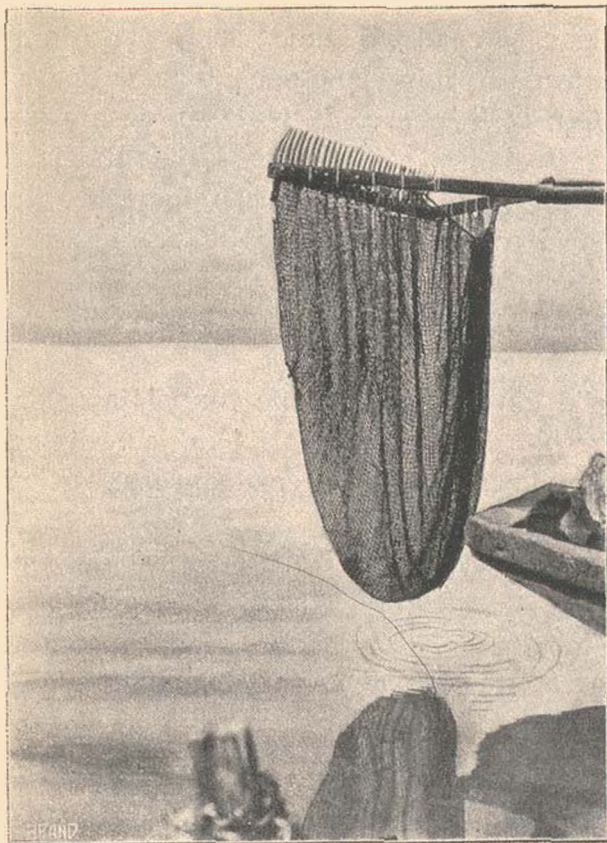

Fig. 185. Mincioc de scoici dela bălțile Dunărei din Dolj.

Acest sac se așează în totdeauna unde malul e drept și apa adâncă. Se lasă cercul în apă și se pune într'însul o nadă oarecare spre a ademeni peștii mici ca Aterinele, Hamsiile (*Engraulis enchrasicolus*), etc.; îndată ce vede că au intrat peștii, se trage de sfoară, spre a ridica sacul în sus și a-i culege.

Cu acest instrument se prind mai cu seamă Hamsiile cari servesc ca nadă la cârligele de calcani.

9. Tărăbuful sau Tărbucul.

Pe când instrumentele din această categorie descrise până aci au numai o importanță mai mică — și servesc mai mult țăranilor din satele riverane, cari prind dela mal câțiva pești pentru hrana lor și a familiei, decât pescarilor de meserie — Tărăbuful este un instrument pentru pescuitul mare; de el se servesc numai pescarii adevărați, deprinși cu vieța pe apă.

Fig. 186 arată 3 pescari pe o oraniță, adică pe o barcă mare cu fundul lat, pescuind cu acest Minciog.

8. Sacul de Hamsi.

La Constanța, pe cheurile din port, se vede adeseori o cracană pe care e sprijinit un ghionder gros și lung, cu capătul de jos fixat între pietrele cheului, iar la vârf având o macară. Prin macară trece o fringhie mai subțire care susține, prin mai multe sfori legate de jur împrejur, un cerc de sârmă; pe acesta este întinsă o plasă în formă de sac, adică o plasă care e împletită chiar ca un sac puțin adânc, având mai mult forma unei pâlnii. (Fig. 187).

Cu tărăbeful se pescuește numai în Dunăre și câte odată în gârlele

Fig. 186. Modul cum se pescuește din Oraniță cu Minciocul de scoici la bălțile din Dolj.

marișadânci ca Filipoiu, Dunavăț, etc.; el chiar este instrumentul special pentru prinderea peștilor, și mai cu seamă a crapului, de sub butucii din

Fig. 187. Sacul de Hamsi la mare.

fundul Dunărei și dela *Puitoare*, adică de sub rădăcinile salciilor batrâne,

cari cresc pe marginea malurilor abrupte, unde ei se adună în anumite epoci în mari cantități.

Tărăbuful (Fig. 188) este un sac de plasă, cu ochi de 3 cm pe lature, lung cam de 3 m și lat la gură de 1.80—2 m; în Delta tărăbufurile se fac chiar cu mult mai mari. Partea de sus a gurii sacului este prinsă pe un arc de lemn ale cărui capete sunt strânse printr'o coardă care trece prin ochiurile marginii de jos a gurii sacului. Atât de mijlocul coardei, cât și de mijlocul arcului, este legat *Sticiul* sau *Coda* instrumentului, care îi servește ca mâner. De fundul sacului este legată o greutate oarecare, ca să-l țină în totdeauna întins.

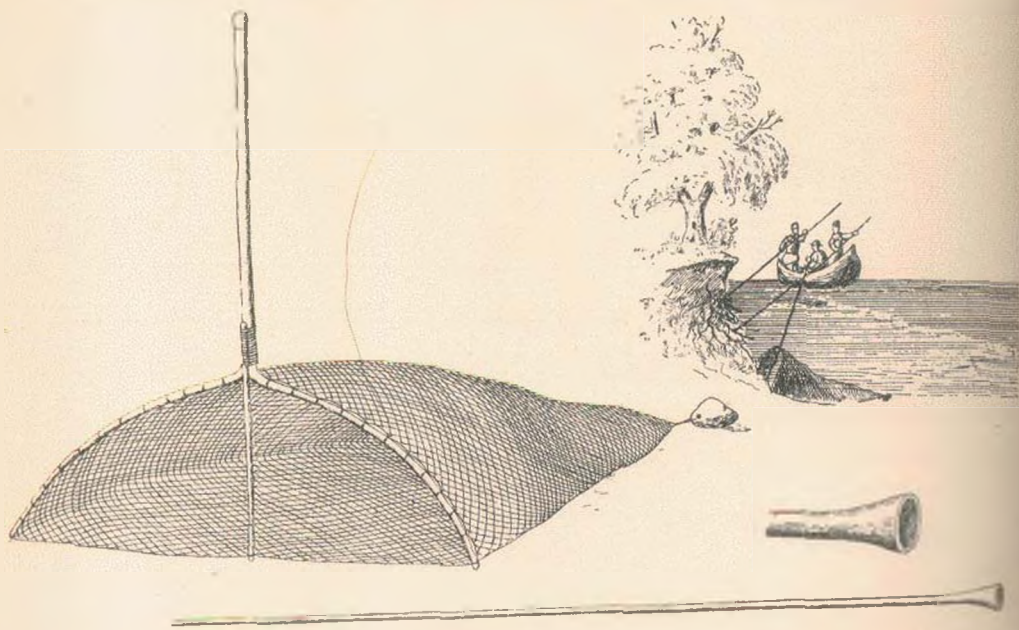

Fig. 188. Tărăbuful; în stânga tărăbuful, în dreapta sus modul cum se pescuește cu el pe sub sălcii, jos Stiubucul.

Cu tărăbuful pescuesc de obicei dintr'o dubă trei persoane — și numai rareori două — prin gârle sau în partea de sus a Dunărei.

Tărăbuful are două instrumente auxiliare cu cari se sperie peștele din ascunzătoarele sale, astfel ca să fugă în sac. Acestea se numesc *Prăjinile Tărăbufului* sau *Știubucele*; ele sunt niște ghiondoare de mai mulți metri lungime, terminate la un capăt cu câte o măciucă scobită astfel că, lovind apa cu ele, se produce un sgomot foarte caracteristic, de unde și numele său de Stiubuc care imitează acest sunet.

Cu Tărăbuful se pescuește în modurile următoare: când se pescuește la butucii de pe fundul Dunărei sau a gârlelor mari, se cufundă tărăbuful în apă și se așează cu gura lângă butucul unde e ascuns peștele, apoi se începe a se bate cu prăjinile împrejurul butucului și peștele spe-

riindu-se întră în sac; după aceasta se scoate tărăbuful afară cu gura în sus și se vede ce s'a prins în el.

Când se pescuește pe sub maluri la rădăcinile sălciilor, se pune tără-

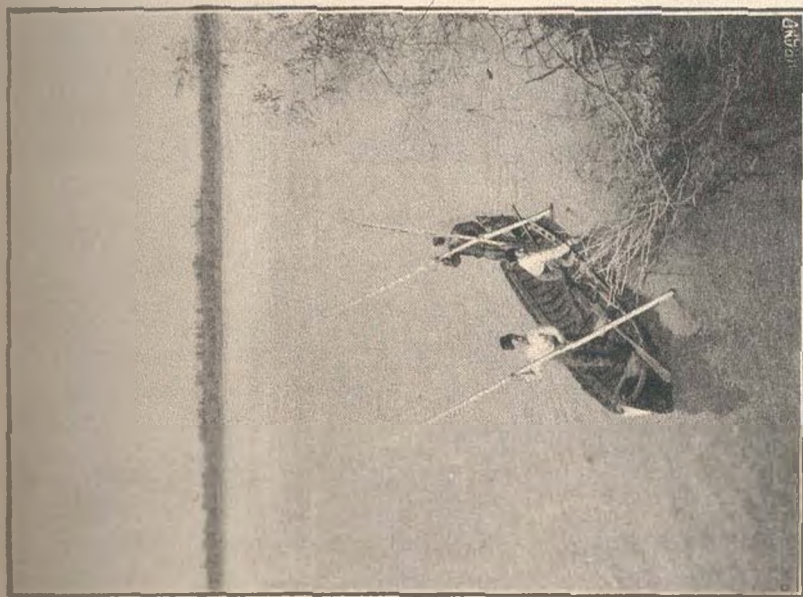

Fig. 189. Pescuitul cu Tărăbuful la butuci pe fundul Dunărei pe la Turtucaia.
a/ Sperierea peștelui cu Stînbucele. b/ Scoaterea Tărăbufului din apă.

buful sub mal cu gura în sus și începe a se bate cu prăjinile în rădăcinile de deasupra sa; peștele simțind sgomotul se trage mai jos și intră în gura sacului.

Cu tărăbuful se prinde mai mult numai Crapul și mai cu seamă atunci când iese el la Dunăre.

În fig. 189 *a* și *b*, se vede o barcă cu 3 Turtucăieni pescuind în Dunăre la butuci. În fig. 189 *a*, doi pescari stau în picioare, fiecare la câte unul din capetele lotcei, și bat cu prăjinile, iar unul stă la mijloc și ține de coada tărăbufului, care e cufundat în apă. În fig. 189 *b*, se vede cum se scoate tărăbuful.

În fig. 190, se văd două tărăbufuri pescuind în Dunăre pe sub rădăcinile sălcilor de pe malurile din dreptul Somovei lângă Tulcea, în timpul inundațiilor.

Fig. 190. 2 Tărăbufuri pescuind pe sub sălcii în Dunăre lângă Tulcea.

Cu tărăbufurile se pescuiește în Dunăre, mai cu seamă în epocile când crapul fuge din bălțile Dunărei. În Filipoiu se întrebuințează după ce crapul a fost speriat din gropile de pe fund cu prostovoalele și el caută adăpost pe sub rădăcinile sălcilor.

În Delta Tărăbufului i se mai zice și: Tărăbuc, Tărăbuf, Tărăboc și Tărăbuc; acesta însă nu trebuie confundat cu Tărăbucul Turtucăienilor, care e numele ce-l mai dau ei Cârliionțului, adică Chipcelului din Delta.

Târîtoarea sau Trandadaia românească.

Acest instrument, care se întrebuințează numai foarte rar, este un sac adânc, prins cu gura de partea de jos a două bețe legate cruciș

unul de mijlocul celuilalt, cari au aparența unor foarfece, putându-se astfel închide și deschide gura sacului după voință (Fig. 191).

Partea de sus a bețelor servește ca mânere, de cari ține pescarul Târtoarea la pescuit.

Pentru ca gura sacului să nu se închidă singură, se pune între cele două brațe ale foarfecei un bețișor scobit la capete, care le ține astfel depărtate unul de altul.

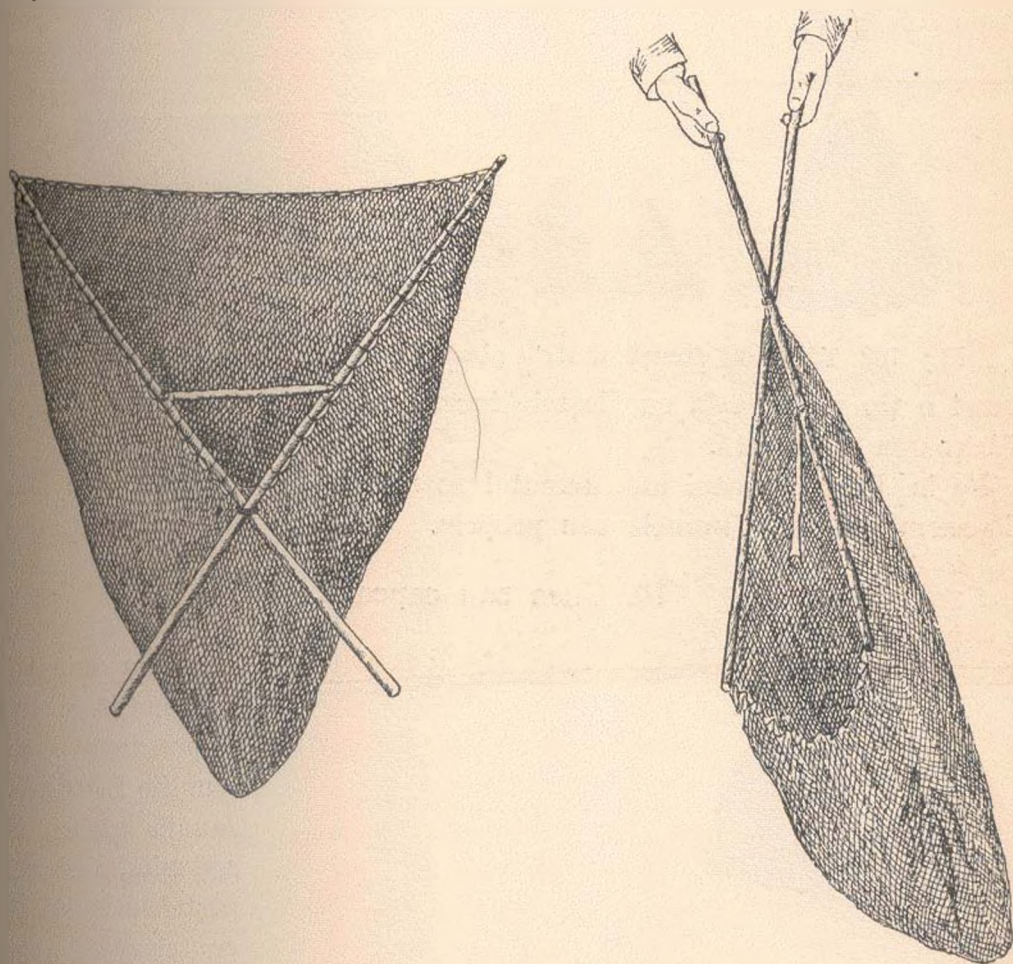

Fig. 191. Târtoarea.

Acest instrument se mai formează luând o plasă simplă de mână foarte scurtă (un fel de volocel), căreia i se leagă clecele cruciș, astfel ca plasa să formeze un fel de sac (Fig. 192). Turtucăienii numesc instrumentul astfel format *Avă*—care însă nu are nici o asemănare cu adevăratele ave dela Dunărea de jos—și se servesc pentru a pescui cu el mai cu seamă la apele mari.

Cu Târtoarea se pescuește în modul următor: Se așează un pescar în capătul de dinapoi al lotcei, sprijinit cu pieptul pe Ciocul ei, care ține târtoarea

deschisă cufundată în apă; dacă simte că a intrat un pește în sac, el închide repede foarfecele și apoi o ridică cu gura în sus.

Dacă instrumentul este numai o simplă plasă (Ava dela Turtucaia), a-

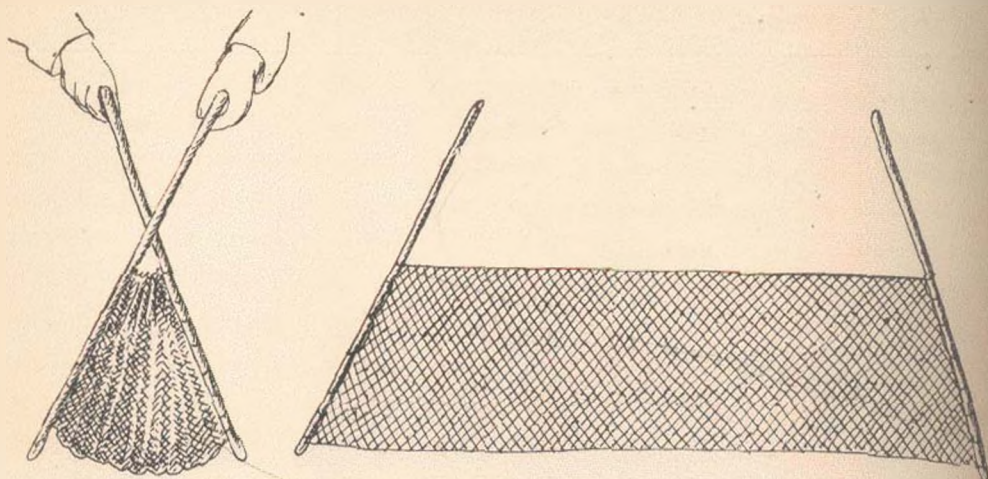

Fig. 192. Târitoare făcută dintr'o plasă de mână (Ava dela Turtucaia).

tunci o țin pe aceasta cu cleștele încrucișate și pescuiesc cu ea ca cu Târitoarea adevărată.

Pe la Brăila acestui instrument i se mai zice și *Odorob*, care însă de asemenea nu e numele său propriu.

10. Cuca sau capcana.

Fig. 193. Cuca sau Capcana.

de 5 m, așa că se formează un fel de coteț pătrat, fiecare din laturile

Acesta este un instrument cu care se pescuiește pe terenurile inundabile sau în păpuriș la apă mică, când iese peștele la bătaie. El se compune din două lemne îndoite în formă de arcuri și legate cruciș ca la Halău. În jurul părții inferioare a celor 4 coarne ale arcurilor se învelește o plasă lată de 80 cm și lungă

sale având câte 1.25 m lungime. De locul unde sunt încrucișate cele două arcuri cari formează crucea Capcanei se leagă Sticiul, sau *Cooda*, care este o prăjină lungă de 2 — 2.5 m lungime (Fig. 193) și de care se ține instrumentul când se pescuește cu el.

Cu *Cuca* pescuește câte un singur pescar pe la poala bălții, la apă mică sau pe terenul inundat, când iese peștele la bătaie; pescarul vede de departe, după mișcările apei, unde e peștele și apropiindu-se pune peste el *Cuca* cu gura la pământ, astfel ca să-l apuce în cotețul ei; dacă apucă peștele, el îl scoate dintr'insul cu mâinile pe la partea superioară a instrumentului, unde acesta nu este închis cu plasă.

Cuca se întrebuințează la bălțile de pe tot lungul Dunărei. Pe la *Chilia* îi zice *Capcană*, la *Cochirleni* *Gaia*, în *Oltenia* la balta *Potelu* am auzit zicându-i și *Năpasta*, care în tot cazul nu e numele ei adevărat, deoarece acesta e în general numele ce se mai dă aproape în toată țara *Prostovolui*; Rușii din *Deltă* îi zic *Nacrâca*.

GRUPA B.
INSTRUMENTELE CARE SE ARUNCĂ ASUPRA PEȘTELUI ȘI-L PRIND
ACOPERINDU-L CU PLASA LOR.

Acestea sunt instrumentele de plasă cari, aruncându-se în apă, cad peste pește ca o năpastă și-l acoperă, iar plasa lor îndoindu-se înăuntru apucă peștele pe dedesubt și formează un sac circular, în care acesta rămâne prins.

Instrumentele din această grupă, deși sunt unelte mici cari se pot mânui la pescuit de o singură persoană, întrebuițându-se și chiar numai de pe mal, ele totuș nu fac parte dintre instrumentele de cari se servesc locuitorii riverani cari nu sunt pescari de meserie. Folosința acestor instrumente cere o îndemănare deosebită, care nu se câștigă decât prin exerciții îndelungate, și aceasta nu o poate avea decât pescarul adevărat. Pe de altă parte instrumentele din această grupă, deși mici, pot prinde în anumite împrejurări cantități foarte mari de pește, și de aceea ele pot aduce pescarului adevărat foloase foarte mari.

În apele Dunărei se întrebuițează două feluri de instrumente aparținând la această categorie :

1. Capacul.

Capacul (rusește *Nacrilco*) este un instrument de o formă cu totul aparte, care a fost introdus la noi la Dunăre — mai întâiu la bălțile din Basarabia — abia de câțiva ani prin pescarii veniți din Rusia.

Incepându-se mai întâiu la bălțile dela Chilia Veche, el s'a întins încetul cu încetul și la bălțile din susul Dunărei prin Lipovenii din Tulcea, cari se angajează acolo în fiecare an ca pescari. Cu el se pescuește Crapul mai cu seamă când aceasta stă ascuns la stuf și iarna pe sub ghiță.

Capacul (Fig. 194) constă dintr'un sac de plasă fără fund, lung de 2 m. și împletit din ață de bumbac în ochiuri de câte trei cm. pe lature. Marginea inferioară a acestui sac este prinsă în jurul unui cerc mare de fier — o elipsă cu axa mare de 70 cm. și cea mică de 30 cm., — iar marginea superioară are ochiurile ei înșirate pe un inel rotund de fier cu un diametru de 8 cm.

Perpendicular pe axa cercului mare de fier — în interiorul sacului —

sunt fixate cu nituri, de o parte și de alta a cercului, capetele unui semi-cerc de fier — de 20 cm. înălțime — care are deasupra mijlocului său un manșon în care se fixează capătul unui ghionder lung de 2 m.; pe acest ghionder, care este coada instrumentului, se mișcă inelul de fier dela capătul de sus al sacului.

Pescarul, când vede crapul pe fundul apei, aruncă capacul asupra sa, astfel că acesta căzând pe fundul bălții să-l cuprindă în cercul cel mare de

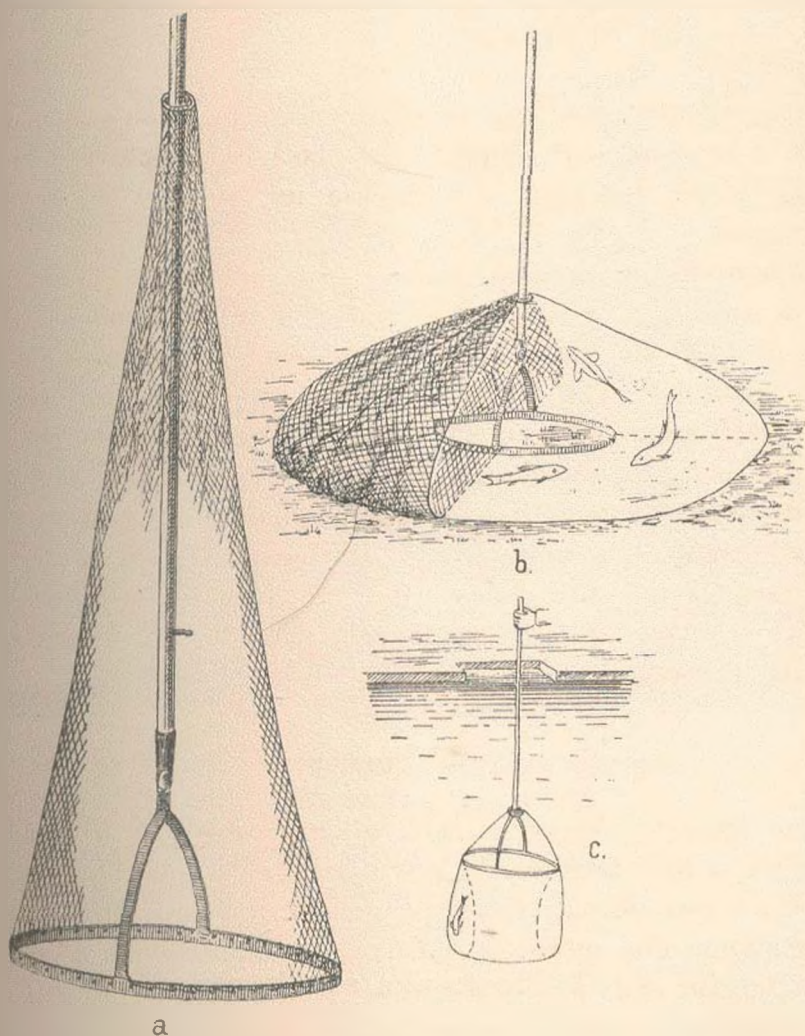

Fig. 194. Capacul.

jos ; după aceasta lasă inelul să cadă, lunecând în jos pe ghionder, astfel că plasa sacului se turtește lățindu-se în lături și formând de jur împrejurul cercului un «Sân» mare, adică un sac înfundat circular (Fig. 194 b). Crapul speriat dă să fugă și intră în sac ; atunci pescarul ridică repede mânerul în sus și peștii rămân prinși în sacul de plasă care spânzură de jur împrejurul cercului de fier (Fig. 194 c).

La stuf capacul se întrebuințează astăzi acolo unde înainte se pescuia

cu ostia. La ghiată se face o copcă, atât de mare cât să poată intra în ea cu ușurință instrumentul, și pescarul așteaptă apoi pe marginea ei, uitându-se pe fundul apei ajutat de o *Luminiță* ca la pescuitul cu cârligul (vezi pag. 296, Fig. 114), până vede un pește asupra căruia aruncă capacul.

Fig. 195 arată o grupă de pescari lipoveni din Tulcea, cari au venit

Fig. 195. Pescarii lipoveni din Tulcea veniți pentru a pescui cu Capacul la balta Cochirleni; în fund se vede Coliba lor.

cu Capacele pentru a pescui în bălțile din susul Dunărei pe la Cochirleni; unul din ei ține un Capac în mână.

2. Prostovolul sau Năpasta.

Acesta este unul din instrumentele cele mai răspândite la Dunăre; el servește atât la pescuitul mic dela mal cât și la pescuitul mare pentru pescuirea sistematică a acelor ape în cari la anumite epoce se grămădesc cantități mari de pește și mai cu seamă de Crap.

Se numește *Prostovol*, *Năpastă*, *Sacima* sau *Sazma*, o plasă rotundă provăzută la marginea ei cu un șirag de plumburi, iar în centru având un inel gros de fier, prin care intră o serie de sfori lungi, ce sunt legate de fringhia dela marginea plasei de jur împrejur la distanțe egale.

Prostovolul se aseamăna cu o umbrelă sau cu o fustă de femeie (Fig.

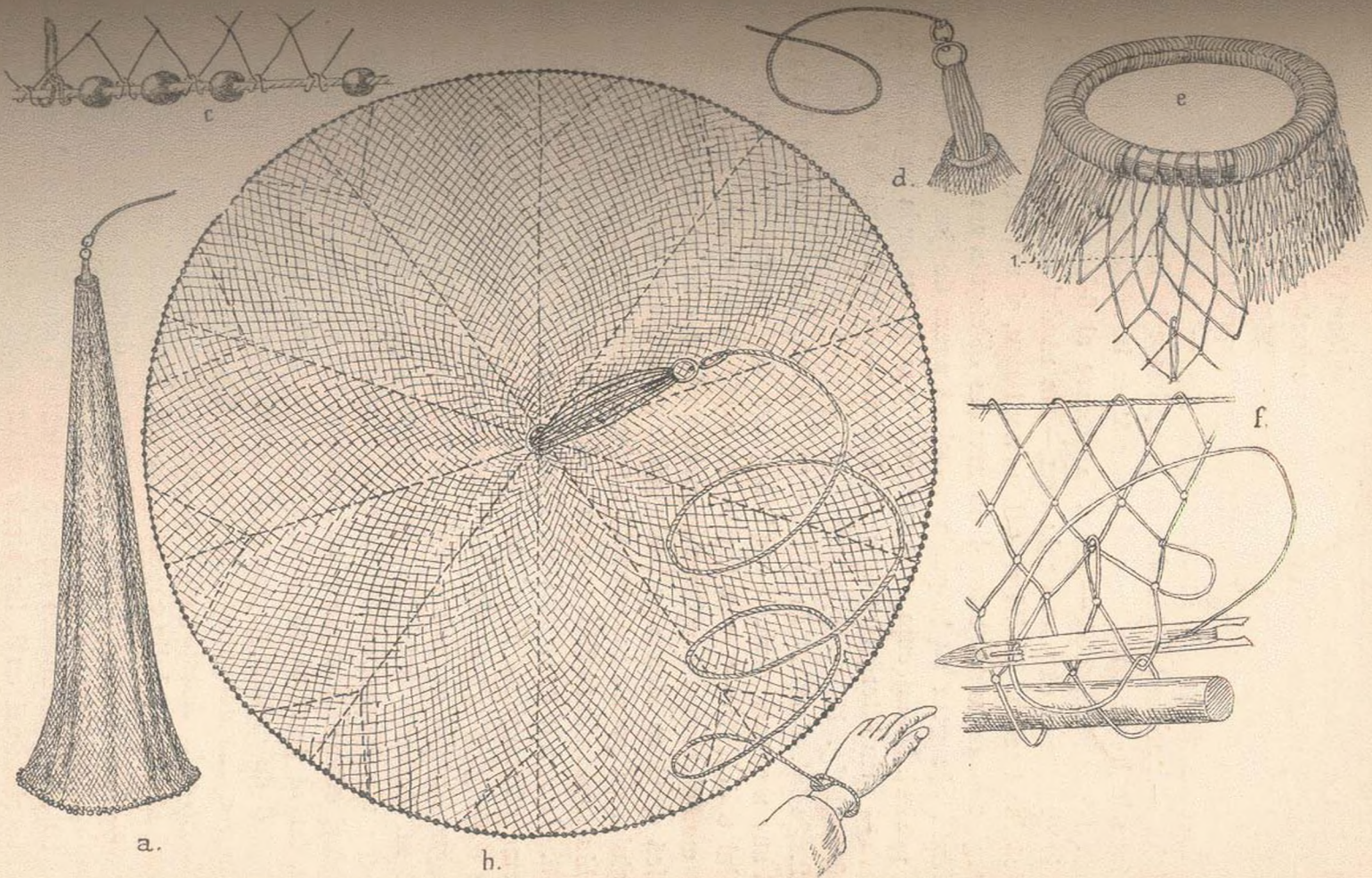

Fig. 196. Prostovolul cu toate detaliile construcției sale.

196 a), iar când se deschide și se întinde pe pământ — astfel cum

cade el pe fundul apei — are o formă perfect rotundă (Fig. 196 b). El se compune din următoarele părți:

1. *Plasa*. Aceasta este împletită din sfoară de bumbac, cu ochi de 3—4 cm. pe lature. Ea are o formă perfect rotundă cu un diametru de 4—4.5 m. În centrul ei are o gaură îngustă — numită *Gura de sus a Prostovolului* — formată de jur împrejur de un rând de aprox. 60 de ochiuri. Cu cât merge mai în jos — adică spre poalele prostovolului — numărul ochiurilor se înmulțește în fiecare rând, și aceasta se face la împletitură în modul următor: în rândul al treilea se intercalează 10 ochiuri nouă — adică la fiecare al 6-lea ochiu din acest rând se intercalează câte un ochiu nou —, la rândul al 4-lea alte 10 ochiuri, adică la fiecare al 7-lea ochiu unul nou, și așa mai departe până la margine. Cum un prostovol de mărime obicinuită are 60 de rânduri de ochiuri, ajungem ca la poala plasei să avem de jur împrejurul ei 420 de ochiuri. Modul cum se face înmulțirea ochiurilor la împletitul acestor plase — prin intercalare de ochiuri nouă — se vede mai de aproape în fig. 196 e, și fig. 196 f.

2. *Inelul*. Cele 60 de ochiuri cari formează marginea de plasă a gurii de sus a prostovolului — adică gaura din centrul plasei când prostovolul e deschis — sunt legate cu o sfoară de un inel gros de fier de 10 cm. diametru. Legătura aceasta se face cum se arată în fig 196 e, adică după ce sfoara se trece printr'un ochiu se deapănă odată pe fierul inelului ca pe un mosor, apoi se face un nod și se trece iarăș printr'un ochiu învelindu-se din nou pe inel, și iarăș se înnoadă ș. a. m. d.

3. *Fringhia cu plumburi*. Fiecare din cele 400—420 de ochiuri cari formează marginea plasei sunt legate prin câte un nod special (Fig. 196 c) de o fringhie groasă de 7—8 mm. diametru, care merge de jur împrejurul plasei ca șiretul dela poalele fusteii, având o lungime aprox. de 12 m. Pe această fringhie sunt înșirate și niște mărege mari de plumb — cu un diametru de 1.5 cm. fiecare — și anume astfel încât trei ochiuri consecutive ale plasei să aibă fiecare câte o mărege în dreptul lor, iar al patrulea să fie fără mărege. Astfel dar la un Prostovol, care are 400 de ochiuri pe marginea plasei sale, avem 300 de plumburi, cari o îngreuează deopotrivă de jur împrejur.

4. *Strejele*. Acestea sunt niște sfori lungi, aprox. de 2 m. fiecare, și terminate la unul din capetele lor prin câte 3 sfori mai scurte — de câte 45 cm. fiecare — cu cari sunt legate la distanțe egale de fringhia cu plumburi dela poalele prostovolului. Prostovolul desemnat în fig. 196 b are 10 streji terminate fiecare cu câte 3 sfori mici; se fac însă instrumente și numai cu 8, iar altele cu 12 streji, precum și, în loc de 3 sforicele de fiecare strajă, se pot pune și numai câte două; astfel dar în

această privință modul de construcție a prostovolului variază dela o localitate la alta.

Strejele merg pe la partea inferioară a plasei și se unesc toate la centru, pentru a fi scoase la partea ei superioară prin inelul de aci (Fig. 196 b).

5. *Belciugul sau Cârliugul*. Capetele de sus ale strejelor, scoase afară prin inelul care formează gura de sus a Prostovolului, sunt toate legate de un belciug, care și el este articulat mobil printr'un nit de un alt belciug, astfel ca acestea să se poată mișca în orice direcție independente unul de altul (Fig. 196 d).

6. *Fringhia prostovolului*. De acest al doilea belciug este legată o

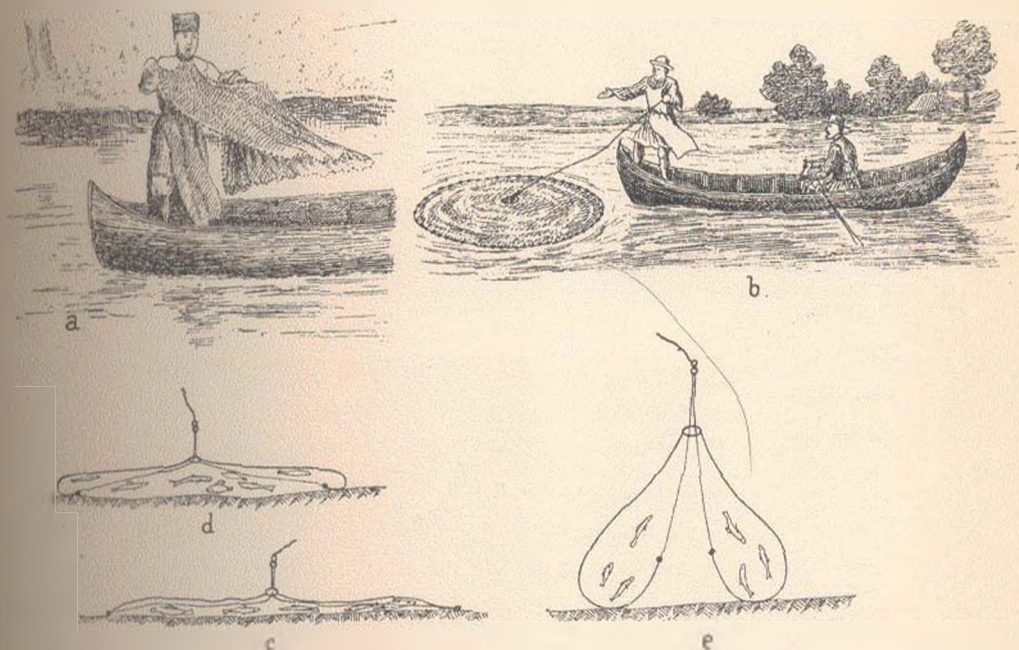

Fig. 197. Figura schematică arătând modul cum se aruncă Prostovolul și cum se prinde peștele în el.

fringhie lungă aprox. de 10 m. și terminată la capătul ei cu o cheutoare mare cu care ea se prinde ca o brățară de mâna stângă a pescarului când acesta aruncă instrumentul în apă (Fig. 196 b). Aceasta este fringhia de care ține pescarul prostovolul după ce l-a aruncat în apă și cu care îl scoate afară.

Mecanismul acestui instrument este dar următorul: pescarul trebuie să arunce prostovolul astfel ca plasa să cadă perfect întinsă, ca o circumferență, pe fundul apei (Fig. 197 b); aceasta, căzând, acopere ca un capac toți peștii ce se găsesc pe acea suprafață, iar greutatea plumbu-

rilor dela marginii îi împiedecă de a mai scăpa de sub ea (Fig. 197 c). Pescarul smuncește apoi scurt de «fringhie» de câteva ori consecutiv și prin aceasta «Strejele» trag, târind de pământ încetul cu încetul, «fringhia cu plumburile», adică poalele prostovolului; acestea se resfrâng astfel înăuntru și merg spre centru, așa că plasa formează de jur împrejur un sac a cărui margine apucă peștele învelindu-l pe dedesubt și în care acesta rămâne apoi prins (Fig. 197 d și e).

După aceasta pescarul trage de fringhie și scoate afară prostovolul cu tot ce se află pe suprafața pe care a căzut; câte odată îl scoate plin cu pește (Fig. 198), altădată însă numai cu vreun pietroi sau un buștean.

Pentru a pescui cu prostovolul e nevoie de un meșteșug deosebit pe care nu-l știe oricine. Mai întâiu trebuie ales

locul unde să-l arunce, și pentru aceasta trebuie să cunoască bine locurile unde și când se adună peștele pe fund, unde sunt gropi, etc.

Fig. 198 a. Aruncarea prostovolului într'o gărlă.
b. Prostovolul plin cu crapi.

În unele gârle mari, unde se adună peștele în anumite epoci — ca d. ex. toamna la Filipoiu când se fac pescăriile cele mari — pescarii au câte un ghionder lung în barcă, cu care sondează mereu fundul apei, atingându-l ușor ca și cum l-ar pipăi; după vibrațiunile ghionderului ei simt îndată «la mână» când au dat de un cârd de crapi.

Pentru a aruncă apoi Prostovolul se cere de asemeni o dibăcie deosebită și un exercițiu îndelungat. Pescarul leagă mai întâiu capătul «fringhie» ca brățară de mâna sa stângă și ia prostovolul pe brațul său stâng cu poalele în afară; cu dreapta el apucă de capătul funiei cu plumbi și desfășură o parte din poalele prostovolului, iar cu gura ține

Fig. 199. Modul cum se ține prostovolul când se aruncă în apă (la Filipoiu)

între dinții din față unul dintre plumbii de pe fringhie, care vine mai jos decât cele ținute în mâna dreaptă (Fig. 197 *a* și fig. 199).

În poziția aceasta pescarul face o mișcare bruscă de rotație cu tot corpul dela stânga spre dreapta și, dând drumul prostovolului din mână și din gură, el se desfășoară în aer căzând pe fața apei ca o perfectă circumferență (Fig. 197 *b* și fig. 197 *a*). Dacă pescarul nu e însă bine exercitat, Prostovolul cade grămadă și nu prinde nimic; ba chiar de câte ori nu s'au văzut pescari având dinții din față rupți de prostovol, fiindcă n'au știut să-l arunce bine și n'au dat drumul la timp plumbului ce se ține între dinți când se aruncă.

Cu prostovolul se pescuește în toate apele, dar mai cu seamă acolo unde sunt gropi pe fund și se adună peștele în ele. De asemenea el aduce servicii minunate în acele ape unde sunt cantități mari de pește adunate și cari trebuiesc scoase repede, ca d. ex. la gârlele închise între garduri.

Una din pescăriile cele mai interesante cu prostovoalele e cea care

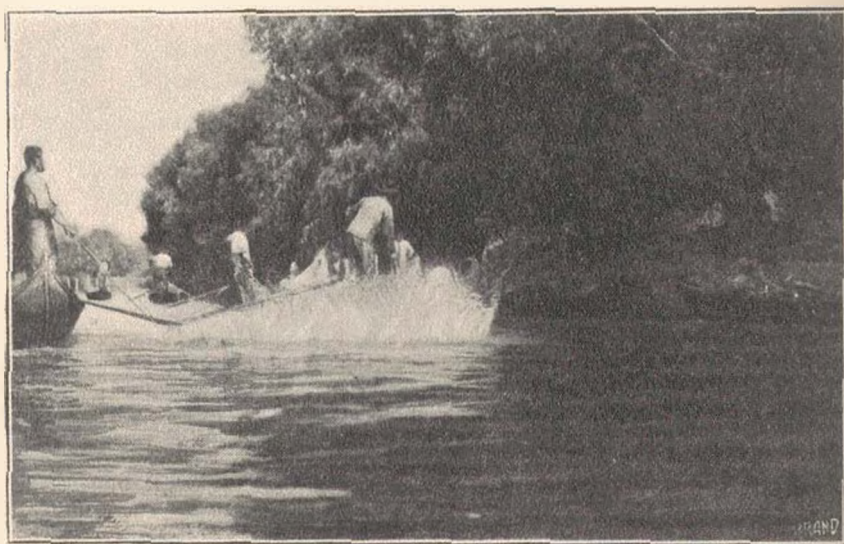

Fig. 200. O grupă de pescari pescuind cu prostovoalele în Filipoiu: a) gata de a arunca prostovoalele în apă. b) după ce le-au aruncat.

se face toamna în gârla Filipoiu din balta Brăilei. Aici, după ce se pescuiesc cu năvoadele bălțile Domeniului și în special balta Șerbanului,

crapul speriat se retrage încetul cu încetul în Filipoiu, și sunt ani când se îngrămădesc aci peste 1 milion de kgr. de crap; atunci se începe pescuitul cu prostovoalele și peste o sută de bărci din satele învecinate ieau parte la această pescuire. Câte doi oameni la fiecare barcă, unul la lopeți și altul stând în picioare la capătul dindărăt al lotcei, îmbrăcat cu un șorț mare de piele, sondează mereu fundul cu ghionderul și aruncă prostovolul. Când dau de un loc bun, fiecare aruncătură le aduce câte 20—30 kgr. de crap, așa că de câteva ori pe zi ei trebuie să-și deșerte lotca de pește prins.

Fig. 200 *a* arată o grupă de pescari la un cot al Filipoiului când se pregătesc să arunce cu prostovoalele, iar în fig. 200 *b*, se văd aceiași pescari după ce și le-au aruncat. În fig. 198 *b* în fine se vede un pescar care scoate din gărla Somovei un prostovol plin de crapi mari.

În bălți se pescuește mai rar cu prostovolul; totuș toamna sau în acele ierni când apele nu îngheață, și se găsesc în bălți locuri unde Crapul se zătonește în cantități mari în gropile de pe fundul lor, se întrebuințează prostovoalele și aduc foarte bune servicii. Pescarii încunjură aceste locuri cu dopuri de stuf sau de ostrețe ca la Zătoane, sau cu plasa — de obicei ieau Crilele dela năvoade sau Avele — și apoi în scurt timp scot cu prostovoalele tot peștele din ele.

GRUPA C.
INSTRUMENTELE DE PLASĂ IN FORMĂ DE CAPCANĂ.

Din această categorie fac parte toate instrumentele de plasă în cari peștele intră singur înșelat sau ademenit. Foarte multe din instrumentele noastre de pescuit sunt bazate pe acest mod de prindere, cele mai multe însă sunt construite din alte materiale, cum sunt coșurile, cotețele, gardurile, etc. Din plasă, în apele noastre nu avem decât două feluri de instrumente bazate pe acest mod de prindere, și anume: *Vârșele* sau *Vintirele* la Dunăre și bălți și *Talianul* la mare.

Vârșele, deși au forme destul de variate în diferitele ape și regiuni în cari se întrebuițează, ele totuș se aseamănă atât de mult între dânsese, încât, chiar atunci când au nume diferite, nu pot fi considerate ca instrumente deosebite, ci numai ca varietăți de formă ale aceluias instrument. Noi dar în cele ce urmează le vom descrie pe toate la un loc, arătând numai deosebirile dinrte ele, fără a le mai trata pe fiecare în paragrafe speciale.

De asemenea și Talianele întrebuițate la coasta noastră a Mării Negre, deși diferă și ele unele de altele după cum sunt mai la Nord sau mai la Sud, aceste diferențe privesc însă numai dimensiunile și nu și modul lor de prindere, așa că și ele nu pot fi considerate decât tot ca un singur instrument.

1. Vârșele de plasă sau Vintirele.

Se numește *Vârșă*, *Vintir* (Dobrogea) sau *Eteră* (în Moldova) un sac de plasă lung și ascuțit la capăt, întins pe mai multe cercuri, a cărui gură este îngustată și întoarsă înăuntru ca gura unei călimări, astfel că un pește odată intrat într'însul să nu mai poată ieși afară.

În afară de vârșele de plasă mai sunt și vârșe de nuele sau cele împletite din mlajă, având mai mult sau mai puțin aceeaș formă și bazate pe acelaș principiu de prindere. Conformându-ne însă clasificăției pe care am adoptat-o, cu toată asemănarea lor, pe acestea nu le vom descrie aci, ci în capitolul în care vom trata despre instrumentele în formă de coșuri, din categoria cărora fac parte.

Vârșele de plasă însă sunt și ele de mai multe feluri, variind ca formă, atât după regiuni și după apele în cari se întrebunțează, cât și după speciile de pește pe cari caută să le prindă. În general însă, în afară de diferite forme speciale izolate, pe tot lungul Dunărei se întrebunțează mai mult două tipuri de vârșă, cari și ele în privința felului construcției se aseamănă în totul și nu diferă între ele decât prin dimensiunile lor, și anume avem: unele Vârșe mai mari pentru pescuitul în albie și altele ceva mai mici pentru bălți și gârle.

Această formă tipică de vintir (Fig. 201) se compune din următoarele 3 părți esențiale :

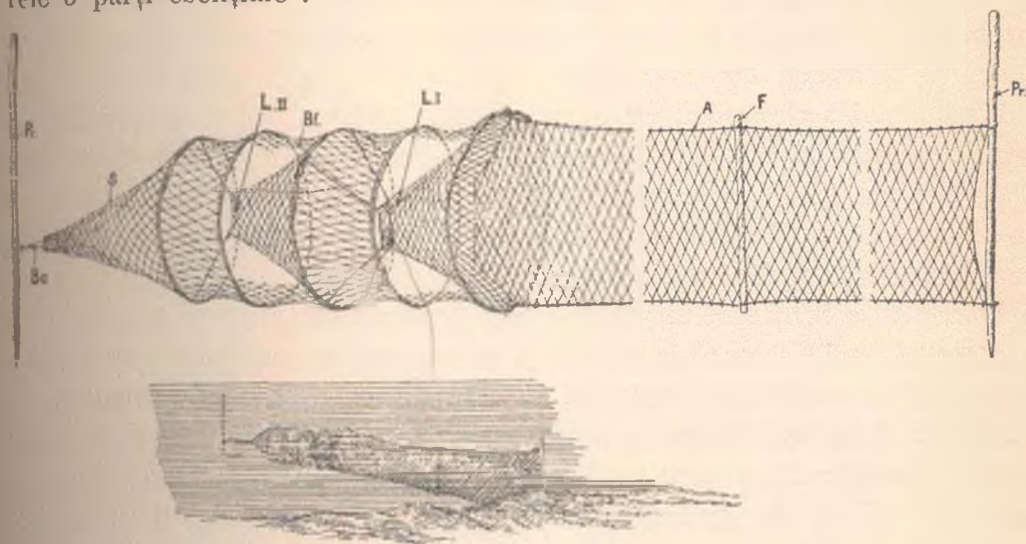

Fig 201. Vintir cu un canat și modul cum se așează la pescuit.

1. Sacul cu limbi, care prinde peștele ;
2. Aripa sau Canatul, care înșeală peștele și-l mână spre sac ;
3. Potigacele sau Coidacele, cari fixează vârșă pe fundul apei.

1. *Sacul cu limbi* este un sac adânc, împletit din ață de bumbac, cu ochiuri de 3—4 cm. pe lature și are o formă lungăreață. La vintirele obicinuite de baltă el are o lungime aproximativă de 2 m. și o lărgime la gură de 70 cm. După împletitură, lungimea sacului dela gură până la fund este de 52 de ochiuri, iar împrejurul sacului numărul ochiurilor este de asemenea de 52. Sacul este în totdeauna cătrănit.

Sacul este întins pe 5 *cercuri* de lemn de singer, corn sau frasin, ale căror diametre merg descrescând dela cercul dela gură, care are 70 cm., până la cercul din urmă, care are numai 58 cm. Distanța între cercuri este de 7 ochiuri goale între primul și al doilea și de câte 8 ochiuri între cele următoare.

Gura sacului este întoarsă înăuntru ca gura unei călimări și are la mijloc o deschizătură mică pătrată, ale cărei margini le formează 4 sfori

de câte 15 cm. fiecare, legate la capetele lor unele de altele pentru a forma pătratul. Pe aceste sfori sunt înșirate unul câte unul și cele 32 de ochiuri cari formează marginea dela gură a plasei, adică câte 8 ochiuri de fiecare lature.

Bucata de plasă care formează această gură resfrântă, numită *Limba I-a* sau *Gârliciul vintirului* (L. I.), este o continuare a plasei sacului și are 9 rânduri de ochiuri. Cum sacul începe a se împleti dela gură, cele 32 de ochiuri cari formează marginea ei (câte 8 pe fiecare lature a pătratului) se sporesc pe fiecare rând cu câte 3 ochiuri, pentru a ajunge la cele 52 de ochiuri cari formează marginea de dinainte a sacului. Intercalarea ochiurilor nouă se face în același mod cum am arătat-o la prostovol (a se vedea fig. 196 e și f).

Limba întâia a sacului, cu gura ei mică pătrată, intră ca o pâlnie în interiorul sacului; ea este legată cu 4 sforicele — cari pornesc dela cele 4 colțuri ale limbii — tocmai de cercul al treilea, la distanțe egale una de alta, ca să o țină astfel bine întinsă; aceste sforicele se numesc pe unele locuri «Mustețele gârliciului».

Interiorul sacului este împărțit și el în două camere aproape egale printr-o a doua plasă în formă de pâlnie și provăzută la mijloc cu o deschidere în formă de o crăpătură lungă și îngustă — numită *Limba a doua* (L. II); această a doua pâlnie are la marginea ei 10 rânduri de ochiuri și merge scăzând numărul lor cu câte 4 la fiecare al doilea rând. Marginea ei de sus este prinsă de jur împrejur de plasa sacului în dreptul cercului al treilea, iar capătul ei cu deschizătura lungăreață este întins prin două sfori cari leagă cele două colțuri ale despicăturii de o parte și de alta a celui de al cincilea cerc. Camera întâia este așa dar un fel de antecameră, zisă «Tindă» sau «Pridvor», în care intră mai întâiu peștele, iar camera a doua este locul unde se prinde definitiv peștele. Această separare în două camere este necesară, fiindcă peștele odată intrat în vintir începe a se sbate, și prin aceasta ar speria și pe alți pești cari l-ar vedea și i-ar împiedeca de a mai intra înăuntru.

Porțiunea sacului cuprinsă între cele 5 cercuri se numește *Burduful vârșei* (B. f.) și are o lungime de 33 de rânduri de ochiuri, iar fundul sacului vintirului se numește *Sânul vintirului* (S.) și are o lungime de 10 rânduri de ochiuri. Sacul aci însă în realitate nu este înfundat, ci este deschis și are pe margine același număr de ochiuri ca și în dreptul cercurilor; prin aceste ochiuri însă trece o sfoară groasă și lungă, numită *Brăcinarul vârșei*, prin ajutorul căreia se închide gura de dinapoi a sacului, strângându-se ca o pungă, și apoi se leagă cu ea de nueuea — înfiptă la o distanță oarecare în pământ — care ține vârșa întinsă în apă.

Prin această gură de dinapoi pescarul scoate afară peștele ce s'a prins în vintir (Fig. 201 Bc și 202 b).

2. *Aripa sau Canatul vârșei* (A.). Chiar în fața gurii, perpendicular pe mijlocul ei, vârșă are o plasă îngustă și lungă aproximativ de 4 m., numită *Aripă*, *Canat*, *Gard* sau *Les* (în Oltenia). Scopul acesteia este de a scoate în calea peștilor dela o distanță mai mare o stavilă, de care ei lovindu-se să se creadă închiși și să caute o ieșire; pe această ieșire o găsesc tocmai în gura vintirului, pe care luând-o drept o gaură în plasă prin care crezând că pot scăpa, ei intră în vintir unde sunt prinși.

Aripa este și ea împletită din ață de bumbac și cătrănită ca și sacul. Ea are aceeași înălțime ca și diametrul primului cerc, fiind făcută din 18 rânduri de ochiuri de 4 cm. pe lature, iar în lungime are 95 de ochiuri. Prin rândurile de ochiuri cari formează cele două margini de sus și de jos ale aripei se trece în fiecare câte o sfoară mai groasă, numite *Sforile aripei*, cu capetele cărora se leagă aripa, de o parte de primul cerc dela gura sacului, iar de altă parte de nueuea din față care ține întinsă vârșă în apă.

La mijlocul lungimii ei, aripa este ținută întinsă de către un mic băț, a cărui lungime este egală cu lățimea aripei și care se numește *Fuscel* (F); acesta este trecut prin ochiurile ei și are sub capetele sale câte o creștătură sau gaură, astfel ca cele două sfori cari formează marginile aripei să poată fi legate sau trecute prin ele.

Aripa este legată de gura vârșei, atât prin capetele celor două sfori dela marginile ei cari se leagă de cerc, cât și prin aceea că plasa ei este prinsă de plasa limbii, deasupra și dedesubtul deschizăturii pătrate a acesteia.

3. *Potigacele* (P_1 , P_2). Se numesc *Potigace*, *Poticași* (Turtucaia) sau *Coidace* (Dobrogea, Brăila, Covurluiu, etc.), două nuele—lungi de 2—2.5 m. după adâncimea apei unde se pescuește — de cari se leagă cele două capete ale vârșei pentru a o țineă întinsă și a o fixa în apă la pescuit. De unul — cel de dinapoi — se leagă brăcinarul vârșei, care ține tot odată și fundul sacului întins, iar de celălalt se leagă la distanțele cuvenite capetele celor două sfori cari formează marginile de sus și de jos ale aripei.

* * *

Vârșele astfel construite sunt vârșele ordinare cari se întrebuințează în toate bălțile și jecpile Dunărei. Pentru albia Dunărei însă se mai fac și altele mai mari, numite *Vintire mari de Dunăre*, ajungând cercul

lor până la 1 m. diametru. Ele se împletesc din ața mai groasă. În acestea se poate prinde și somnul, chiar până la 80 kgr. greutate unul.

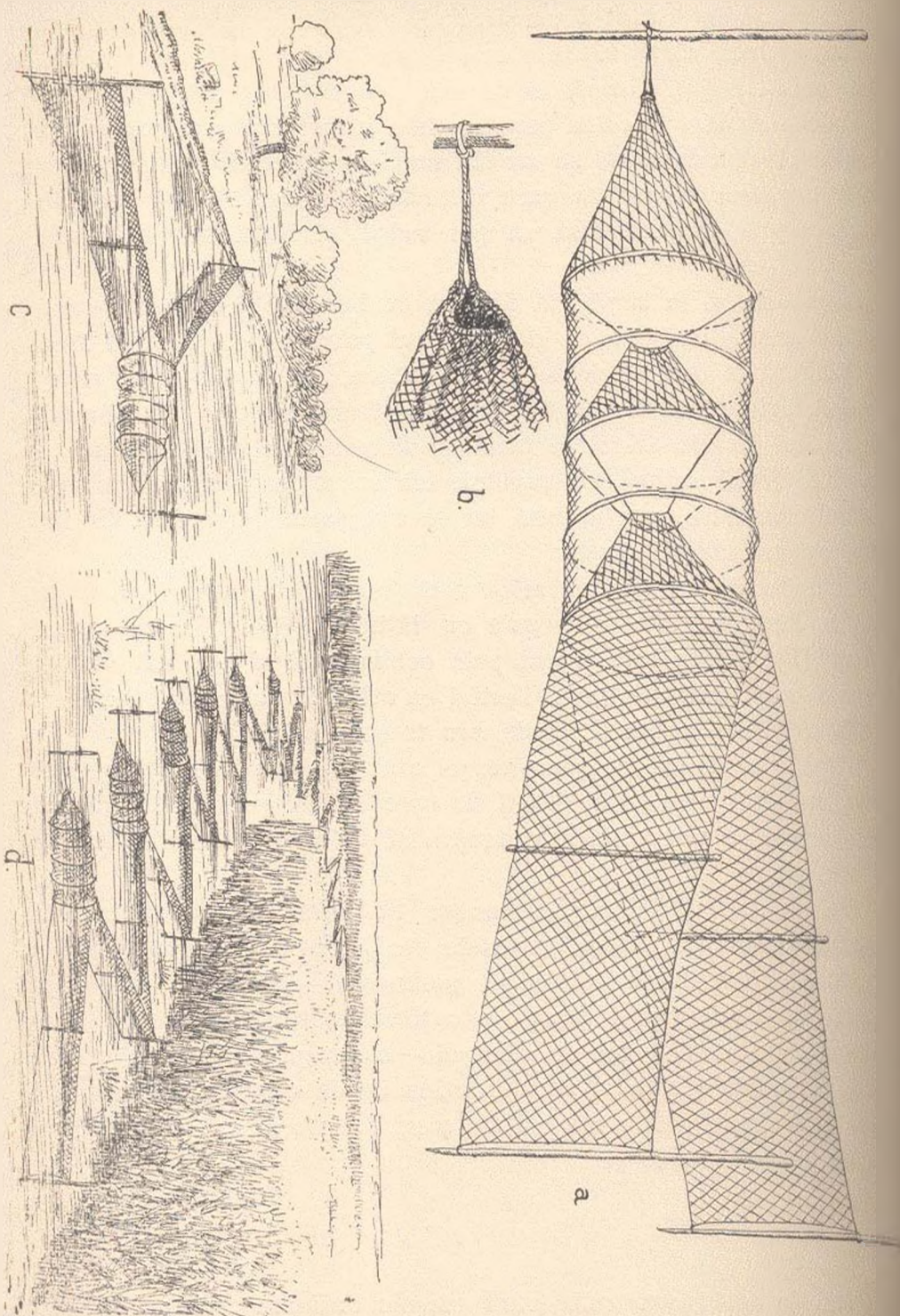

Fig. 202. Vințire cu 2 canaturi.

Vârșele de baltă au câte un singur canat numai atunci când se întrebuințează singure; când se așează însă mai multe pentru a forma

la un loc o *Lavă de vintire* (Fig. 202 d), atunci se fac *Vârșe cu două canaturi*. În acest caz, cele două aripi nu se mai pun perpendicular pe mijlocul gurii, ci se leagă cu marginea lor de primul cerc al Vintirului, astfel că ele formează ca o continuare a pâlniei, adică a primei limbi a vârșei (Fig. 202 a).

În unele regiuni vintirele cu 2 canaturi sunt acele ce se pun la Dunăre unde e repeziciune mai mare, iar la baltă se pun numai cele cu un singur canat (Fig. 202 c). În Domeniul Brăilei și în bălțile din acea regiune din contra se încunjură stuful cu lave de vintire cu 2 canaturi (Fig. 202 d).

În gârlele mai mici — d. ex. prin Domeniul Brăilei — unde se fac închisori cu garduri, se pun adeseori, în loc de leasă, un fel de vintire speciale foarte mari — cu diametrul cercului de peste 1 m. — numite *Vintroae*. Ele au în totul forma unui vintir mare de Dunăre, numai că pescuiesc fără canaturi, punându-se direct cu gura în deschizătura gardului, astfel ca peștele ce vrea să fugă din bălți la scăderea apelor să

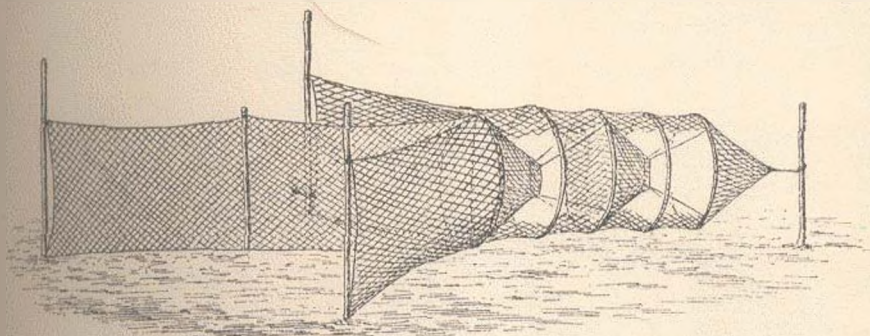

Fig. 203. Vintir cu 3 canaturi, dela Razim.

între într'însele. De asemenea se mai întrebuințează la gârle uneori și *Vintroaele* cu două canaturi, pentru ca închizând gârla cu aripele lor vintirul să prindă — ca un coteț dela garduri sau ca o leasă — peștele care dă să iasă afară la Dunăre.

O formă curioasă de vintire sunt de asemeni cele arătate în fig. 203, cari se întrebuințează numai foarte rar, prin regiunea Razimului. Acestea sunt *Vintire cu 3 canaturi*, din cari cel din mijloc se așează perpendicular pe gură, întocmai ca la vârșele cu o aripă, iar cele două laterale — cari sunt mai mici și cărora le lipsește și fusculul — se așează prinse de cerc întocmai ca la vârșele cu 2 canaturi. Aceste Vintire au în consecință și patru coidace.

În fine o formă și mai simplă sunt unele Vintire sau *Etere cu 3 cercuri*, cari se mai întrebuințează încă câte odată de locuitorii de pe marginea bălților Prutului. Acestea sunt firește numai cu o singură limbă și au

aşa dar numai o singură cameră prinzătoare (Fig. 204); ele se părăsesc însă din ce în ce mai mult, nefiind practice, aşa că în curând vor dispărea cu totul.

* * *

După ce am arătat dar construcţiunea vârşelor şi diferitele variaţii de forme ce le găsim în apele noastre, să vedem acum cum şi unde se pescueşte cu ele şi ce rol joacă acestea în pescuitul sistematic al apelor noastre.

Cu vintirele se pescueşte în totdeauna la apă mică, şi anume acolo unde marginea de jos a canatului poate să atingă fundul — pentru ca peştele să nu fugă pe dedesubt — iar cea de sus să rămână la faţa apei sau deasupra ei, pentru ca peştele să nu poată scăpa nici pe sus. Astfel

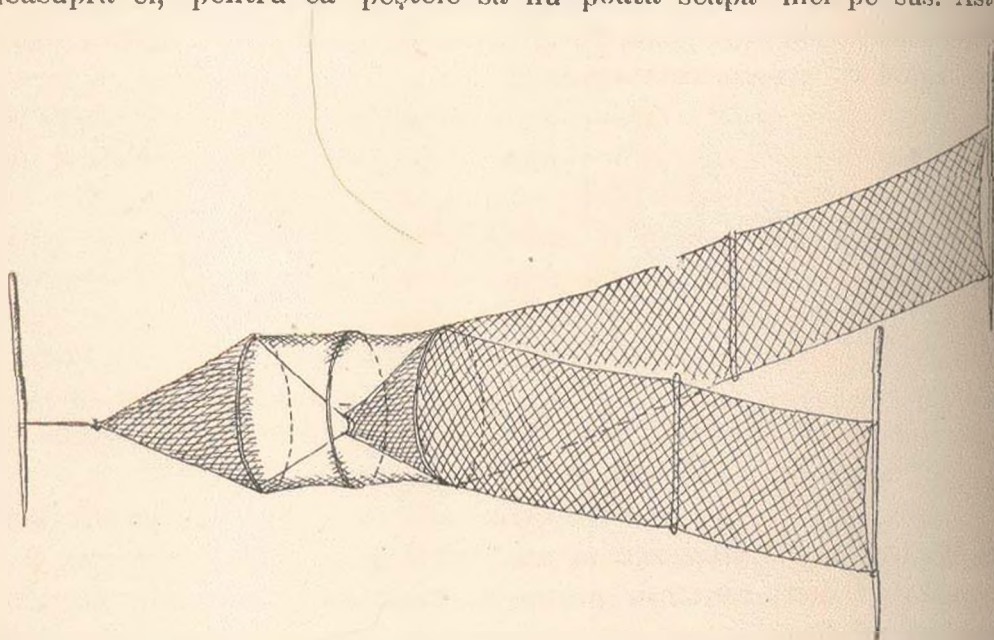

Fig. 204. Eteră cu 3 cercuri.

de locuri se găsesc în japşe, în ghiolurile mari pe la poale, la marginea stufului, la pleter în timpul închiderii bălţilor, etc., în gârlele mai mari pe lângă maluri unde apa e mică, iar în Dunăre la mal la întinsură.

Pentru alegerea locului unde urmează să se așeze vintirele trebuie mai întâiu să se observe în ce direcție merge peștele. Astfel vintirele se pun în bălți la poalele stufului când scade apa și peștele se retrage din stuf la adânc; apoi se pun pe lângă gard (pleter) dinspre Dunăre, când peștele vrea să intre din nou din Dunăre în baltă la o viitură nouă de apă, după ce bălțile s'au închis. De asemenea se pun pe lângă gard dinspre

baltă când încep apele a se retrage și peștele dă să fugă peste maluri. În aceste cazuri vârșele se pun perpendicular pe direcția gardului și coidacului canatului se fixează în pământ chiar lângă ostreții gardului, așa că peștele care năvălește la gard dă de canat, o iea pe lângă el și intră apoi în vârșă.

În apele curgătoare vârșele se pun în totdeauna cu gura la vale.

În gârlele mari ca Filipoiu, Canalul Regele Carol, Dunăvăț, etc., se pun pe margine, chiar la mal, cu miile de vintire, în epocele când peștele fugind din bălți se retrage aici sau dă să fugă spre Dunăre; cum însă în aceste Gârle sau Canale, după starea apelor, curentul merge odată dela Dunăre la baltă și altădată dela baltă la Dunăre, tot astfel și Vârșele se pun odată cu gura spre baltă și altădată spre Dunăre.

La vintire se prinde tot felul de pește: crap, știucă, lin, caracudă, șalău, dar mai cu seamă albitură foarte frumoasă. Somnul se prinde de asemenea, el este însă uneori un mosafir neplăcut, căci mănâncă pe toți ceilalți cari au căzut în vintir.

Avantajul mare al vârșelor este că cu ele se poate pescui în toate epocele și mai cu seamă în timpul apelor mari, când cu celelalte instrumente nu se pescuește.

Vârșele se pun în apă la amiază și se lasă să stea ziua și toată noaptea; ele se caută dimineța și se lasă apoi să se svânte la aer până la amiază, când se pun iarăși la apă.

La vârșele cătrânite de curând se prinde pește puțin din cauza mirosului, de aceea îndatorirea pescarului gospodar este să se îngrijească din timp să-și cătrânească sculele cu mult înaintea începerii companiei pescuitului.

Vârșa este instrumentul favorit al pescarilor mici, căci ea așezându-se în locuri liniștite, pescarul nu are risicul de a o pierde, iar pe de altă parte ele fiind ieftine (înainte costă plasa pentru un vintir 80 de bani, iar azi s'a urcat la peste 2 lei) pescarul nu are nevoie să-și închidă mult capital în ele ca la năvod, etc.; fiecare pescar dar își procură atâtea vârșe cât îi permit puterile sale, și după fiecare prinsoare bună care-i aduce câțiva lei mai mult, poate să-și mai cumpere câteva bucăți.

Cu toate aceste mari avantaje pentru pescarul mic, vintirul este în unele epoce și un instrument principal al pescarului mare; astfel sunt pescării vintiragii cari au întins la baltă deodată câteva sute de vintire. La o asemenea pescărie mare la o dubă cu un om aparțin 50 de vintire, pe cari pescarul trebuie să le caute și să le controleze în fiecare zi. Un asemenea pescar vintiragiu mare dela balta Crapina îmi spune că cu 100 de vintire prinde în mijlocie cam 150 kgr. de pește pe zi; în ziua în care l-am întrebat (20 Iulie 1913) mi-a arătat că prinsese 80

de capete de crap, adică cam 150 kgr. de pește. Un Vintir singur poate prinde însă într'o zi și până chiar la 20 kgr. de pește.

Un pescuit foarte interesant cu vintirele este *Pescuitul la stuf cu năvodul fără matifa*. Se scoate matifa, se desfac crilele în mai multe plase, se încunjură stuful ca și cum s'ar face zătoneală și se pun între plăși vintire mari; de obicei se pune cam la 50 de stânjeni de plasă un vintir. Se bate apoi cu ghionderele în stuf și peștele fuge spre plasă care-l conduce la vintire, unde rămâne prins. Pentru așezarea plaselor se taie mai întâiu stuful cu *Târpanele* și se face un drum cam de 1 metru de larg.

De asemenea foarte interesant este pescuitul ce se face în Deltă pe sub bucățile de plaur rupte sau pe sub insulele plutitoare. Pescarii în-

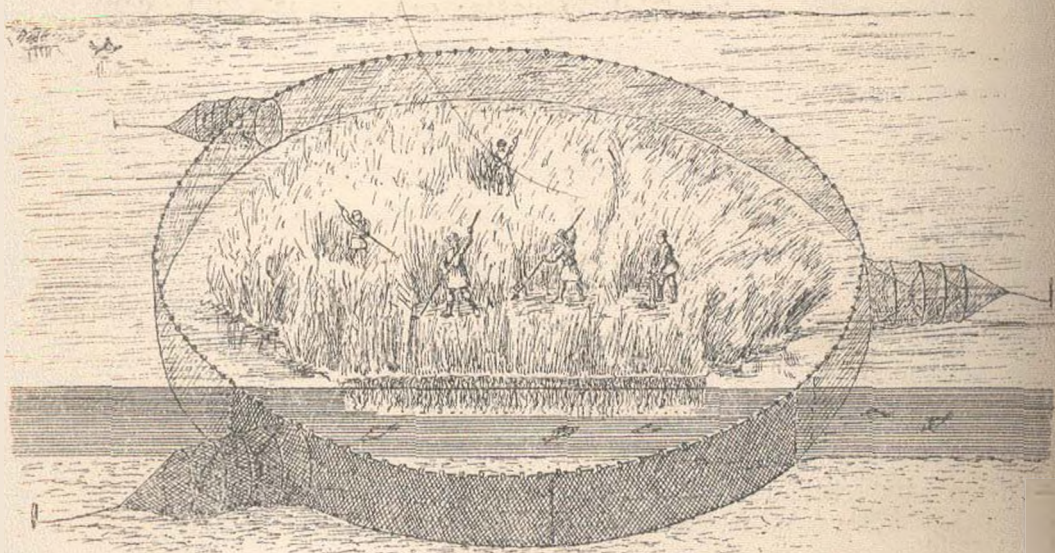

Fig. 205. Pescuitul pe sub insulele plutitoare din Deltă, cari se încunjură cu Crile de năvod și peștele se prinde în vintire așezate între ele.

cunjură de asemenea aceste insule cu Crilele dela năvod, iar între două plase așează un vintir (cum se vede în fig. 205); după aceasta încep a săpă găuri în plaur, străbătându-l, și apoi încep a bate cu Ghionderele și cu *Rașca* pe sub el; peștii mari și în special crapii cari erau ascunși sub plaur sperându-se ies afară din adăposturile lor și intră în vintire. La acest fel de pescuit pescarii caută să lovească cu cangea dela *Rașca* câțiva pești astfel ca să-i rănească, căci, zic ei, dacă peștele vede sânge curgând, atunci fuge mai sigur din ascunzătorile sale.

Pe lângă desemnurile schematice prin cari arăt construcțiunea acestor instrumente, este cred interesant a reproduce și o serie de fotografiil cari arată modul cum se pescuește cu aceste instrumente în diferitele ape. Astfel fig. 206 arată o barcă de pescari cari-și caută vârșele din

Filipoiu. Fig. 207 arată un mic pescar, într'o năpărcă mânăată cu ghiionderul, care-și așează vintirile la stuf, iar în figura 208 se vede un pescar controlându-și vintirele puse la întinsură pe malul Dunărei. Tab. XIX, jos, arată așezarea unui pescar vintirigiu lipovan pe malul Dunărei în fața Brăilei cu vintirelesale puse la uscat; în fine

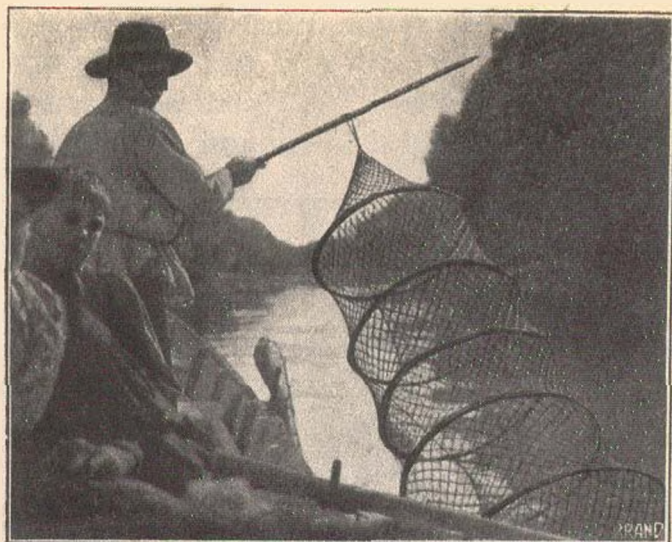

Fig. 206. O barcă de pescari căutând un vintir de sub malul Filipoiului.

Tabela XIX, sus, arată popasul pe malul Dunărei al unor pescari

vintirigii lipoveni, cari au plecat dela Tulcea spre bălțile din susul Dunărei cu lotcele încărcate de vintire strânse, spre a se angaja acolo ca pescari pe timpul verii.

Fig. 207. Un mic pescar într'o «Năpărcă» așează vintirele la marginea stufului în Somova.

din vară până la începutul iernii, mergând dela Nord spre Sud. O mare parte din aceste cârduri — ca d. ex.: Târii (Scrumbiile de mare), Pălămile, Stavridele, Hamsi, Toric, etc., intră regulat în Marea Neagră prin Bosfor și se urcă — ademeniți și de curentul costal NS — pe lângă coasta vestică a

Fig. 208. Căutarea vintirelor dela întinsură lângă malul Dunărei.

Mării Negre ; alții — ca Scrumbiile de Dunăre (Scrumbițele), Chefalii, etc., sunt pești locali din Marea Neagră, cari au însă locurile lor de

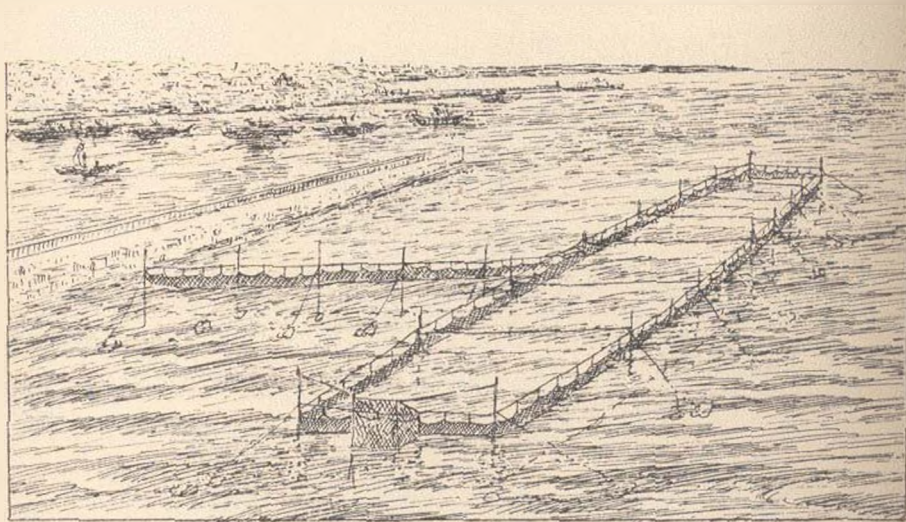

Fig. 209. Talianul din fața portului dela Constanța. Aspectul exterior și planul de situație.

hrană, de reproducție, de iernare, etc., la distanțe mari unele de altele,

așa că sunt nevoiți să facă neconținut îndelungate călătorii periodice dela unele la altele.

Pentru prinderea acestor pești migratori s'au făcut o serie de instrumente speciale ; cel mai de căpetenie însă este Talianul, pe care-l găsim dealungul coastei vestice a Mării Negre dela Bosfor și până la Constanța, făcut pretutindeni de pescarii greci, cari — după cum am arătat — exploatează pescuitul de pe toate coastele acestei mări încă din timpurile cele mai vechi.

Talianul (Tab. XX și Fig. 209) este o enormă capcană făcută din plase, în care peștele odată intrat se rătăcește ca într'un labirint până ajunge într'o ultimă cameră, de unde ne mai putând ieși afară, rămâne prins. Deși având cu totul alte dimensiuni și o înfățișare absolut diferită, el este bazat în fond pe acelaș principiu ca și vârșă și constă din două părți principale : a) *Aripa* și b) *Talianul propriu zis*.

Aripa. Aceasta (Fig. 209 și 210 a) este o plasă lungă de câteva sute de metri și lată de 8—12 m., așezată vertical în apă pe distanța dintre mal până la gura talianului; ea este susținută de o sârmă de cablu care este întinsă orizontal la 1 m. deasupra nivelului apei și prinsă din distanță în distanță pe o serie de stâlpi înalți ca stâlpii de telegraf; aceștia sunt implântați în fundul mării și fixați de o parte și de alta cu câte o sârmă legată de greutatea mari de piatră, de pe fundul mării. Deoarece peștii migratori vin numai la adâncimi mai mari, de aceea și talianele se așează numai în acele locuri unde asemenea adâncimi sunt mai apropiate de maluri, și de aceea și lungimea aripei variază și ea după distanța dela coastă la care e așezat instrumentul.

Stâlpii cari susțin aripa sunt de obicei niște piloți, înalți de vreo 15 m., fixați în fundul apei la distanțe de 25 stânjeni pescărești unul de altul. (Stânjenul pescăresc este măsura de lungime obicinuită a pescarilor și reprezintă distanța între cele două mâini când brațele sunt deschise ; el are cam 1.50 m. lungime).

La Talianul dela Constanța, care este așezat în afara portului unde sunt adâncimi până la 12 m., aripa pornește dela partea din afară a ultimului dig și merge — în unii ani — până la o distanță de 400 stânjeni, unde e gura talianului.

Talianul propriu zis. Acesta este o plasă foarte mare, ale cărei margini sunt prinse de jur împrejur pe un cablu de sârmă susținut de piloți, cuprinzând un spațiu de 18—26 m. în lat și de 90—140 m. în lung ; mijlocul plasei acopere ca o căptușeală fundul acestui spațiu, iar marginile ei, ridicate în sus, formează de jur împrejur peretele exterior al Talianului (Fig. 209, 210 și 210 bis).

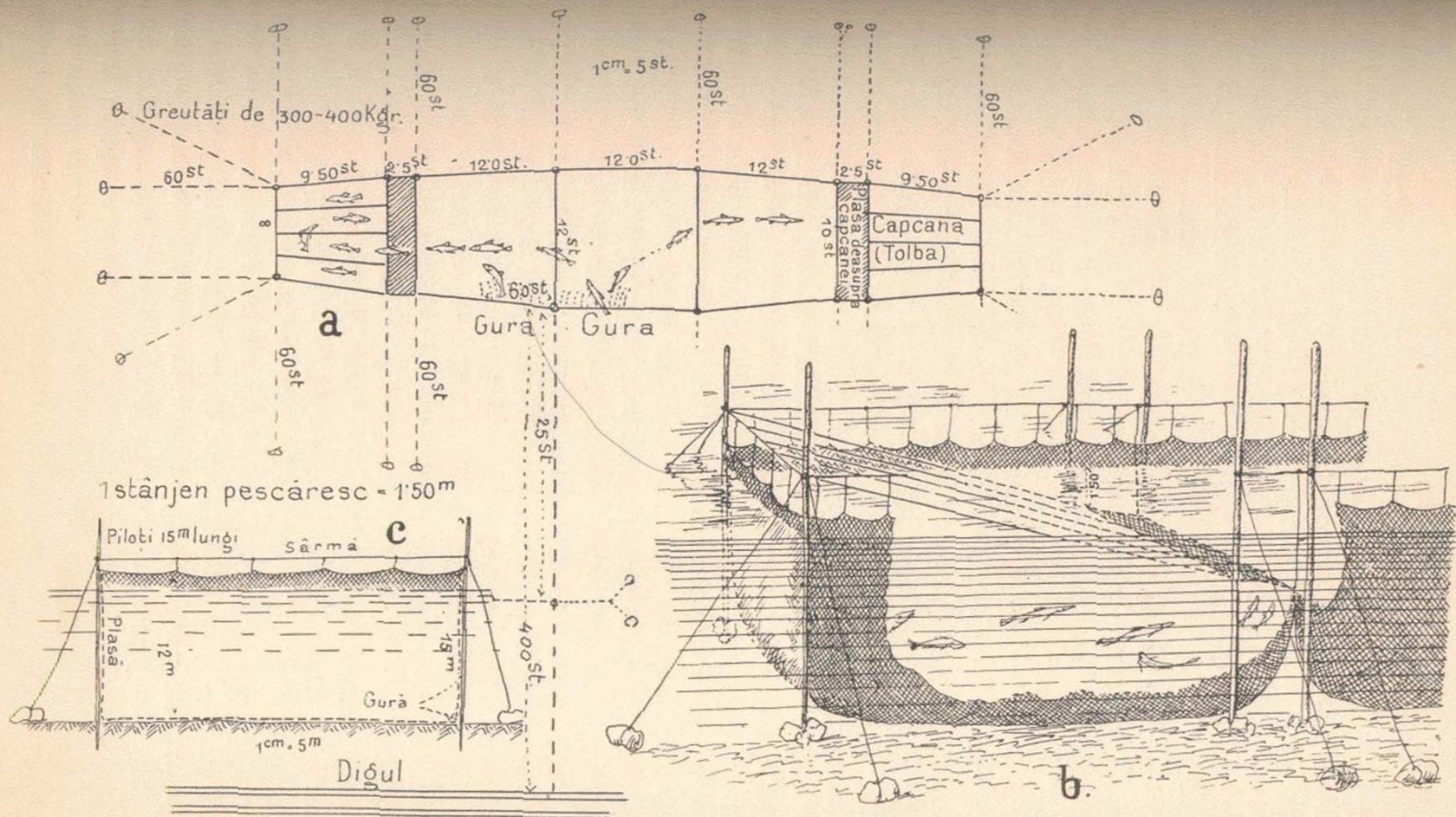
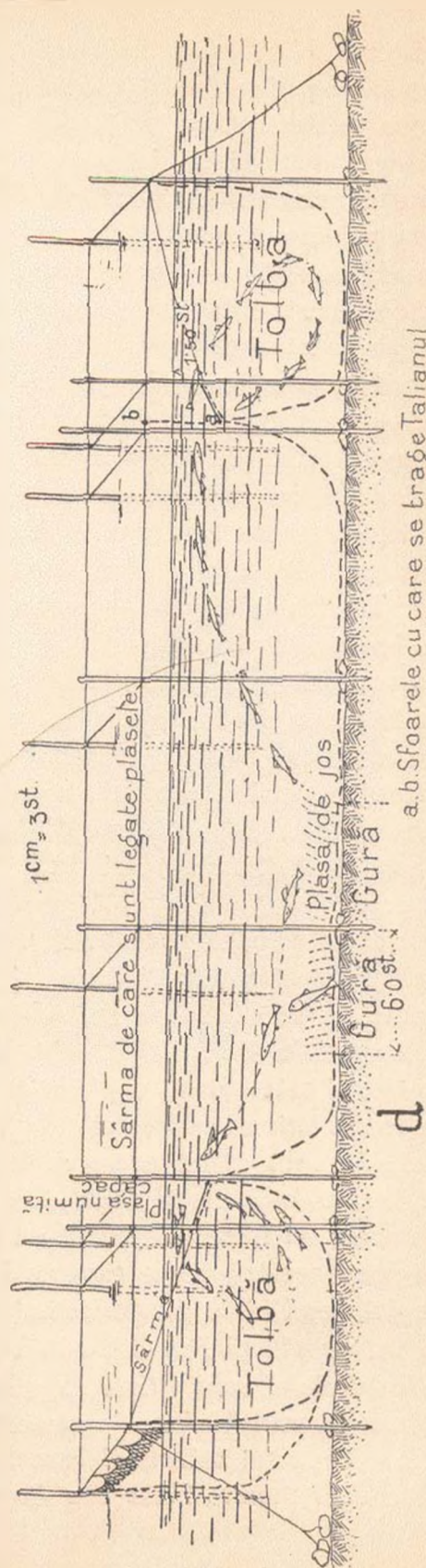

Fig. 210. Talianul dela Constanța, a) Planul orizontal cu aripa ; b) Capcana ; c) Secțiune transversală în dreptul unei guri.

După cum se vede atât în fotografiile din tabela XX, cât și în planurile — orizontal și vertical — din fig. 210 și 210 bis, spațiul dreptunghiular pe care se așează Talianul este marcat cu o serie de 16 piloți mari («Parii» sau «Stâlpii Talianului») — de cel puțin 15 m. înălțime fiecare — bătute față în față pe două linii depărtate de 12 st. (18 m.) una de alta. Din aceste 8 perechi de stâlpi, 6 perechi sunt bătute la distanțe egale de câte 12 stânjeni una de alta, așa că prin aceasta întreg spațiul ocupat de Talian este împărțit în 5 camere egale; celelalte două perechi sunt bătute, una între perechea I-a și a II-a și cealaltă între a V-a și a VI-a; adică fiecare din ele vine în câte una din camerele dela capetele talianului, și anume astfel ca să fie cu mult mai apropiate de stâlpii din interior (numai la 2—5 stânjeni depărtați de ei) decât de cei dela capete.

Aceste două perechi de stâlpi intercalați între ceilalți mai au și un alt scop de îndeplinit decât numai acela de a susține plasa laterală; ei servesc și la susținerea unor plase interioare cu cari se formează capcanele dela capetele Talianului.

Stâlpii se aleg, după adâncimea apei în care se așează talianul, de o lungime astfel ca să mai rămână din ei afară din apă o bucată de cel puțin 2,5 m. Ei se bat bine în pământ — pe cât o permite natura fundului —, apoi se leagă în-

a. b. Sfoarele cu care se trage Talianul când se scoate peștele

Fig. 210 bis. d) O secțiune longitudinală în Talian, arătând modul cum intră și se prinde peștele.

tre ei cu cabluri la o înălțime de 1 m. deasupra nivelului apei, și anume se leagă fiecare stâlp, atât cu perechea sa din față, cât și de jur împrejur toți stâlpii cu un cablu lung. După aceasta fiecare stâlp se mai fixează încă odată și în afară — cu câte un cablu lung de 60 m. — de câte o grămadă de pietroaie, de câte cel puțin 3—400 kgr. fiecare, turnate pe fundul mării la distanța convenită în dreptul fiecăruia stâlp. Cu modul acesta — după cum se vede în Fig. 210 a — se formează un schelet foarte solid, care are apoi a suportă toate greutatele plaselor și a rezistă totodată la valuri și furtuni.

De cablul care leagă de jur împrejur stâlpii, sunt prinse cu fringhii subțiri — la distanțe cam de 2 stânjeni una de alta — marginile plasei, care cade apoi vertical în mare formând de jur împrejur peretele exterior al Talianului, iar mijlocul ei acopere fundul mării (Fig. 210 b). Această plasă însă nu este continuă, ci într'o parte — în camerele dela mijloc — ea prezintă lângă fund două deschizături — lungi de câte 6 stânjeni fiecare însă foarte înguste — cari sunt «Gurile talianului». Intre ele vine de se leagă marginea aripei.

Aceste două guri (Fig. 210 c și d), deși incomparabil mai mari, sunt făcute în acelaș mod ca și la vârșe, astfel că peștele să poată intra prin ele cu ușurință, însă să nu mai poată ieși înapoi afară.

Partea cea mai importantă a Talianului este partea unde se prinde peștele, numită *Capcană* sau *Tolbă*. Acestea sunt cele două camere dela capetele talianului, cari sunt în mod special amenajate pentru acest scop.

Aici, după cum se vede în Fig. 210 b și d, plasa care acopere fundul talianului este îndoită formând o cută, a cărei muche se urcă în sus până la vreo 3 sau 4 m. sub nivelului apei, ținută astfel prin niște fringhii speciale (Fig. 210 d, a-b), legate de parii respectivi. De muchea acestei cute este prinsă o pânză impletită în ochiuri, însă foarte deasă. — lungă cât lățimea talianului și lată numai de vreo 25 stânjeni — numită *Perdeă*. Această pânză deasă se întinde orizontal spre interiorul capcanei, înălțându-se cu încetul, până ce marginea ei ajunge la 1.5 m. sub nivelului apei, și formând un fel de capac.

Marginea acestei pânze este pe de o parte prinsă la distanțe egale cu 3 fringhii, cari o leagă de cablul dela marginea talianului și o ține astfel în această poziție orizontală puțin înclinată în sus, iar pe de alta parte capetele ei sunt ținute de cele 2 perechi de pari intercalate între parii cari formează ultimele camere. În modul acesta se formează dar la fiecare capăt al talianului câte o cameră de acestea «cu Capac» sau «cu Perdeă», numite *Tolbe* sau *Capcane*.

Peștele migrator venit din mare întâlnește în calea sa aripa talianului, care-l conduce la gurile sale; aici el intrând prin cele 2 guri înăuntru, nu mai poate să se întoarcă înapoi și să fugă înainte; astfel dar peștii sunt conduși, atât de plasa dela margini cât și de cea de desupt, ca să se urce în sus și să treacă pe deasupra perdelei, spre a intra în Tolbă; de acolo însă ei nu se mai pot întoarce înapoi din cauza Capacului — după cum se vede în fig. 210 *b* — și rămân astfel prinși.

Când se scoate peștele prins din Talian, se procedează în felul următor: După cum se vede în Tabela XX figura din mijloc, pescarii, în număr de

Fig. 211. Controlul zilnic al Capcanei și scoaterea peștelui prins.

obicei de 5, introduce barca lor în Talian, trecând printre cei 2 pari mai apropiați din ultima cameră; aici ei rădică capacul și plasa de pe fund și încetul cu încetul o trag, până ce tot peștele prins ajunge lângă marginea dela capătul talianului (Tabela XX figura de jos și fig. 211); apoi ei ridică din toate părțile plasa tot mai sus și concentrează tot peștele într'un mic spațiu, ca într'un sac; de aici apoi îl răstoarnă cu plasa într'un fel de *Juvelnic*, care este legat la capătul talianului în afară de corpul său. Juvelnicul acesta este un sac adânc, a cărui gură e prinsă pe 2 bețe drepte cari o țin deschisă și care se vede fotografiat în figura 212.

Talianul dela Constanța e cel mai dela Nord și totodată cel mai mic din toate talianele din Marea Neagră; cu cât ne scoborim însă la Sud, cu atâta talianele sunt mai mari și mai sistematice. Lângă porțiunea de coastă dintre Mangalia și Ecrene avem 10 taliane, dintre cari cele dintre Caliacra și Cavarna sunt cele mai importante.

După cum e epoca migrațiunilor peștelui, gurile talianelor se fac din sus sau din jos, sau din amândouă părțile.

Fig. 212. Scoaterea peștelui din Talian și punerea sa în Juvelnic.

Talianele se țin în mare de obicei până la Sf. Nicolae — când mai prind încă ultimele Scrumbii de mare — și apoi se scot afară, punându-se iarăș cât mai de timpuriu la începutul primăverii.

Specia principală ce se prinde în Talian este Scrumbia de mare, însă am văzut prinzându-se — dar foarte rar — chiar și Nisetru mic. De altfel se poate prinde în ele tot felul de pește.

GRUPA D.

PLASELE MARI IN FORMA DE SAC.

Din descrierile date în capitolele precedente și în «Fauna ichtiologică» asupra biologiei peștilor s'a văzut că diferitele specii de pești nu trăesc în Dunăre la aceeaș adâncime: unii se țin mai mult pe fund sau chiar în gropile de pe fund, alții—ca d. ex. Obleții — trăesc mai mult la suprafață; unii își schimbă pătura de apă în care se țin, după anotimpuri, temperatură, turbureala apei, etc., iar alții își schimbă habitatul chiar în cursul unei zile, ca d. ex. somnul care în timpul verii stă ziua la fund și noaptea pe lună iese la suprafață după Obleți, ș.a.m.d.

Instrumentele din grupa aceasta, cari se întrebuințează aproape numai în apele curgătoare, au tocmai de scop a urmări peștele la diferitele adâncimi la cari trăește el în diferitele epoce, și ele sunt anume astfel construite ca cu dânsese să se poată pescui, după voință, o anumită pătură orizontală de apă pe distanțe cât de mari.

Din această grupă fac parte numai 3 feluri de instrumente: *Lăptașul*, *Reșca* și *Oriile*; aceste din urmă însă reprezintă ele singure o întreagă serie de instrumente, cu tot felul de variațiuni de construcție, impuse de variațiunile felului de vieață a diferitelor specii de pești pe cari au ele a le pescui.

Și din punctul de vedere etnografic instrumentele din această grupă au o mai mare însemnătate, căci pe când *Lăptașul* este un instrument de care se servesc mai cu seamă pescarii turci, *Oriile* sunt instrumente curat românești de cari se servesc aproape exclusiv numai pescarii români.

1. Lăptașul.

Lăptașul (Fig. 213) este o plasă mare având forma unui sac cu gura foarte largă, de o lungime de 25 stânjeni pescărești (câte 1.50 m. stânjenul) și o adâncime de 8—10 stânjeni. El este împletit din ață de cânepă (No. 12) având ochiurile rari, de cel puțin 6 cm. pe lature; *Lăptașul*

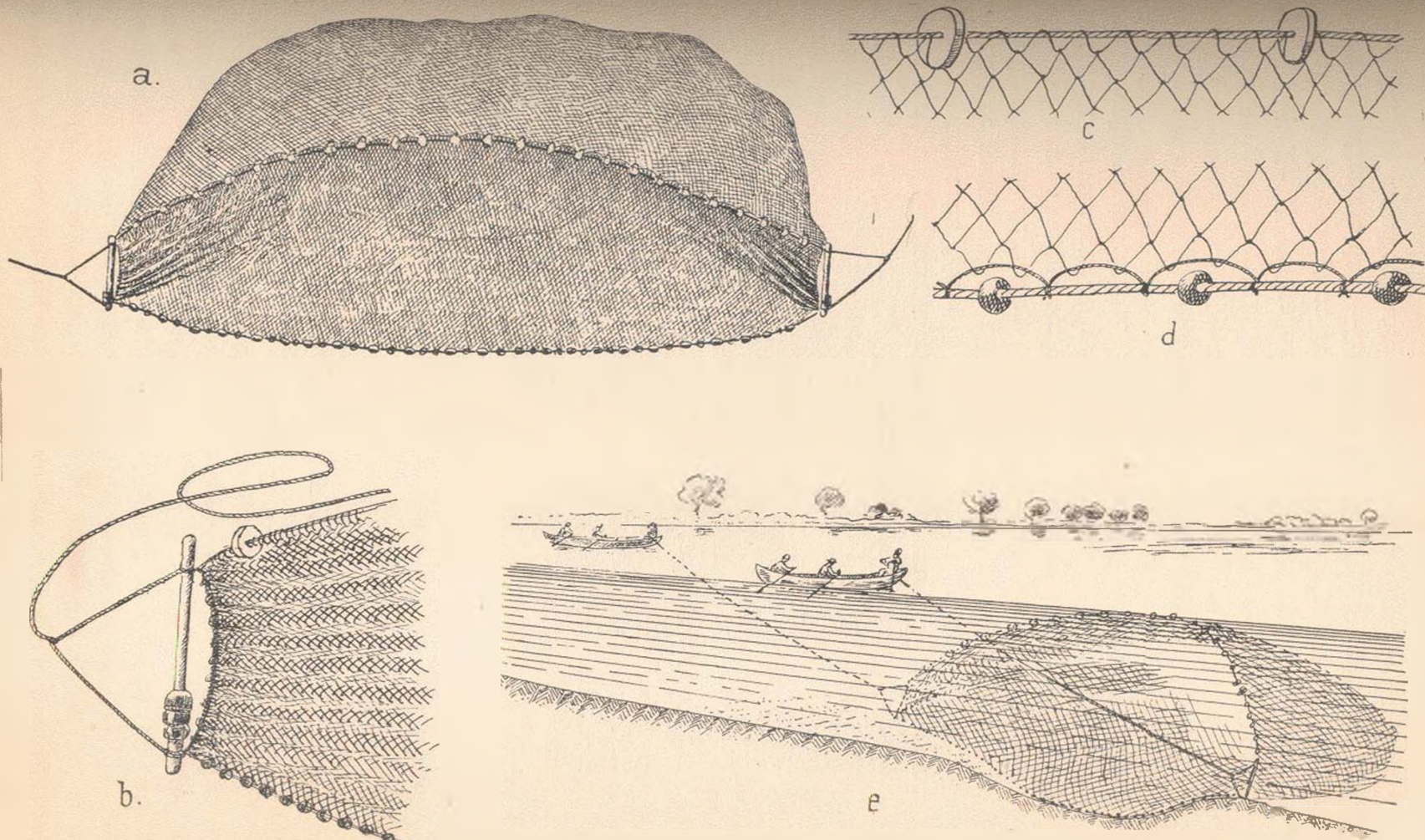

Fig. 213. Lăptașul. *a)* Instrumentul în total, *b)* Una din Clece cu «Căpăstrul» și «Codula» respectivă, *c)* Pluta, *d)* Camâna, *e)* Modul cum se pescuește cu Lăptașul la gropile de pe fundul Dunărei.

nu este însă făcut din împletitură ca un sac—adică scăzându-i-se numărul ochiurilor dela gură spre fund pentru a i se forma fundul—ci el e împletit mai întâiu ca o plasă dreaptă, iar forma de sac i se dă numai în urmă, prin modul cum e legată această plasă de fringhiile pe cari sunt înșirate ochiurile dela marginile ei (Fig. 213 *b*); de aceea se și zice ca Lăptașul este o Plasă sau un Tifan cu un *Sân* foarte mare și că e compus din 3 sau 4 plăși mari drepte împreunate la un loc.

Marginea de sus a plasei este legată de o funie groasă — numită *Pluta* — pe care sunt înșirate din distanță în distanță bucați mari de plută, astfel ca să se ție la fața apei, iar marginea ei de jos este legată de o altă funie mai lungă, pe care sunt înșirate «Plumburi», numită ca la toate plasele: *Camănană*.

Modul cum se leagă ochii plasei de Camănană, după cum se vede mai lămurit și din fig. 213 *d*, este următorul: se ia o sfoară lungă care se trece prin câte 3 sau 4 ochiuri de ale plasei și apoi se leagă printr'un nod pescărește de funie, apoi se trece din nou sfoara prin 3 sau 4 ochiuri și iar se leagă de funie ș.a.m.d. Cu modul acesta ochiurile nu sunt fixate de odgoane, ci joacă libere pe fringhiuța pe care sunt înșirate, fără însă a fi înnodate, așa că plasa se poate mișca mai liberă și lua orice formă. Pe «Plută» se înșiră ochiurile direct, fără a mai fi nevoie de o sfoară.

Numărul pluteilor și al plumburilor de pe otgoane variază, deoarece prin aceste se regulează adâncimea la care are să pescuească instrumentul. În general însă, deoarece cele de mai multe ori cu Lăptașul se pescuește toamna târziu pe fundul Dunărei — ba chiar prin gropile de pe fund —, plumburile sunt incomparabil mai dese, punându-se la fiecare 2, 3 sau 4 ochiuri câte un plumb, pe când plutele vin abia la 15--20 de ochiuri una.

La marginile sale laterale sacul are două lemne groase, lungi de câte 1.50 m., numite ca la toate plasele *Clece* (Fig. 213 *b*). Acestea au fiecare la capetele lor câte o creștătură de care sunt legate capetele Plutei și Camănei; de asemenea de o parte și de alta între cele două capete ale unei Clece este întinsă câte o sfoară groasă, de care sunt înșirate unul după altul toate ochiurile de pe marginile laterale ale sacului. Numărul acestor ochiuri, adică lățimea plasei, fiind aproape tot atât de mare cât și numărul lor de pe marginea de sus sau de jos, adică cât lungimea sacului, plasa este aci foarte încrețită și prin aceasta tocmai i se dă acestei plase—aproape pătrate—forma de sac.

Tot de capetele Clecelor sunt legate de fiecare parte, printr'un căpăstru, și câte o fringhie de cânepă groasă și lungă de 50 m., numită

Frână sau *Codulă*. Cu acestea se ține și se trage Lăptașul când e în

apă. Pe capătul de jos al fiecărei Clece—lângă Camână — este legată câte o greutate mai mare, de plumb sau de piatră, care are de scop să ție instrumentul cu această parte în jos și să-l târă pe fundul apei. Turtucăienii, în loc de plumb sau piatră, pun de fiecare parte câte o *Ghiulea* (ca cele pe cari le întrebuințează la Orie) de câte 5 kgr. greutate fiecare.

În susul Dunărei, unde apa e puțin adâncă, dimensiunile Lăptașelor sunt și ele ceva mai mici, ajungând până la 30 m. lungime, 16 m. adâncime și 40 m. lungimea codulelor.

La împletitul unui Lăptaș intră cam 20 — 25 kgr. de ață de cânepă.

Lăptașul este un instrument mișcător și are nevoie, pentru a fi purtat, de două dube cu câte 3 pescari fiecare, adică de fiecare lotcă sunt câte 2 lopătari și un cârmaci care ține totodată și de o codulă a Lăptașului. Înainte,

Fig. 214. Pescuitul cu lăptașul în Dunăre, la Hârșova.
a) întinderea Lăptașului, b) scoaterea Lăptașului.

la pescuitul cu lăptașele, se ieșă numai cu *Oranițele*, adică cu acele bărci mari și cu fundul lat, cari sunt mânate cu niște lopeți late, numite *Opăcini*.

Cu lăptașul se trage ca și cu năvodul, adică: se pune mai întâiu lăptașul la apă, cele două dube merg paralel și trag «Toana» ținând fiecare de câte o codulă; apoi după ce l-au târît pe fund pe o distanță oarecare, se împreună bărcile și îl scot afară trăgându-l de codule (Fig. 213 e, 214 a și b și 217 a și b).

Lăptașul este un instrument cu care se pescuește de obicei numai la apă curgătoare, la cele mai mari adâncimi, și numai excepțional se întrebuințează și la unele ape stătătoare foarte

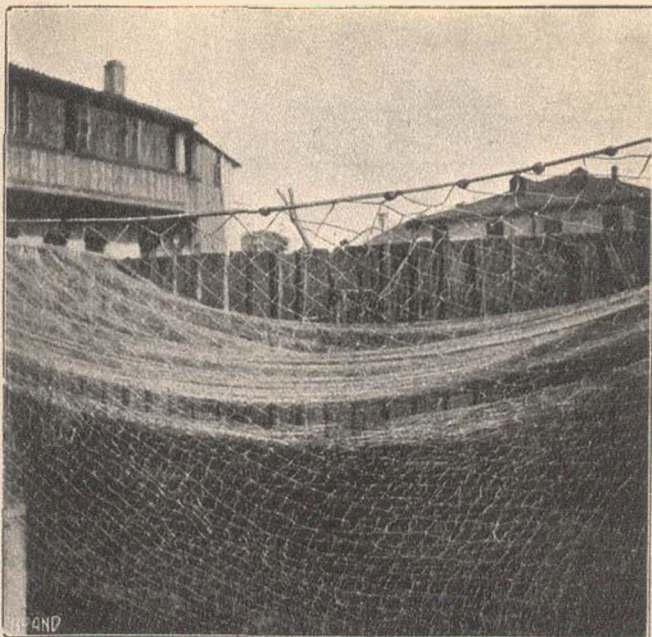

Fig. 215. Lăptașul întins la uscat.

Fig. 216. Pescarii turci la Hârșova reparând Lăptașul.

adânci, cari au gropi multe pe fund.

Cu Lăptașul la Dunăre se umblă numai toamna, când Dunărea e aproape să înghețe, și primăvara îndată după scurgerea sloilor. Atunci peștele e amorțit și stă la fundul Dunărei în gropi; Lăptașul este astfel regulat, prin greutatea de plumb, încât camăna sa să se târască pe fund, luând neconținut forma fundului apei pe unde trece și intrând prin toate gropile, de unde prinde astfel tot peștele ascuns în ele.

Cu el se mai pescuește toamna târziu și pe la unele gârle mari și adânci — ca d. ex. : la gârla Lățimea, care în realitate însă este un vechiu și foarte adânc braț de Dunăre, astăzi izolat — și unde în fiecare toamnă stau ascunse cantități mari de pește prin gropile de pe fund.

Fig. 217. Pescuitul cu Lăptașul pe Dunăre în brațul Tatarului la Chilia. a) Întinderea Lăptașului b) Scoaterea Lăptașului.

Cu Lăptașul se mai pescuește și iarna pe sub gheață la locurile adânci, unde sunt gropi multe pe fund, în cari se ascunde peștele. Se face o copcă mare și se bagă Lăptașul în apă întocmai cum se bagă năvodul,

apoi se fac de o parte și de alta o serie de copce mici pentru tras codulele și în fine se face la celălalt capăt o altă copcă mare (Căldarea) prin care se scoate Lăptașul (a se vede descrierea pescuitului cu năvodul sub ghiață și instrumentele necesare pentru facerea copcelor la pag. 481—490 precum și Tabelele XXVI—XXX).

De obicei la pescuitul sub ghiață se trage odată cu Lăptașul și se prinde numai puțin, apoi se trage tot în acelaș loc încă de câteva ori până ce camăna cu plumburi, cari intră prin toate gropile, atinge și sperie bine peștele dintr'însele ; astfel abiă după vreo 3—4 «Toane», încep a se prinde cantitățile cele mari.

În Lăptaș se prinde somn, crap și tot felul de pește de Dunăre, care trăește în aceste epoce pe fundul ei.

După cum s'a spus, cu Lăptașul în susul Dunărei—pe la Silistra, Hârșova, etc.—pescuesc mai cu seamă Turcii, și toți pescarii îl consideră chiar ca un instrument de origine turcească.

În fig. 214 *a* și *b* — cari reprezintă două fotografii scoase de d-l M. Florian în Martie 1913 — se văd două bărci cu câte trei pescari turci pescuind în Dunăre în fața Hârșovei cu lăptașele, iar în fig. 215 și 216 se vede lăptașul întins pe mal la *Pelii* și pescarii turci ocupați cu repararea lui.

În fig. 217 *a* și *b*, cari reprezintă două fotografii scoase de d-l Dr. D. G. Ionescu, se văd două bărci cu pescari români și ruși pescuind cu Lăptașul în Dunăre, în brațul Tătarului de lângă Chilia Veche.

2. Reșca.

În unele regiuni, mai cu seamă pe Dunărea Măcinului, toamna și iarna când peștele stă la fundul Dunărei la adâncimi mari, unii pescari scot matița dela năvod și o transformă într'un instrument de pescuit de sine stătător, pe care-l numesc *Reșca*.

Matița fiind un sac mare și foarte adânc — făcut dintr'o plasă lungă, îndoită la mijloc și însforată pe margini, și nu ca Lăptașul numai o plasă încreștită la margini pentru a luă o formă de sac—pescarii îi pun de o parte și de alta a gurii o pereche de Clece, de cari leagă câte o codulă lungă. Apoi îngreuează bine cu plumburi camăna și partea de jos a clecelor și mai scot ceva din plutele și *pușele* dela fringhia cu plute. Astfel regulate greutatea, sacul aruncat în apă cade cu camăna pe fund și rămâne cu gura deschisă.

Cu Reșca se pescuește ca și cu Lăptașul, târându-se pe fundul Dunărei trasă de două bărci cari o țin de codule.

Descrierea amănunțită a acestui instrument precum și figura sa nu mai e nevoie să le dau aci, deoarece vor fi arătate pe larg în capitoul în care vom descrie Măștița năvodului.

3. Oriile.

Se numește *Orie* sau *Horie* (a se vedeă și descrierea Oriei dela Snagov, pag. 70—71 și Fig. 18), un sac de plasă turtit și aproape pătrat, având forma unei tăști de călătorie; cu o gură mare cât lungimea sa, care se mai prelungește încă prin două despicături laterale și pe câte o treime din marginile sale. Oria dar face impresia că ar fi făcută dintr'o plasă dreaptă, îndoită dela mijloc și cusută pe $\frac{2}{3}$ din marginile ei pentru a formă un sac pătrat cu gura lungăreață.

Acest sac, care e legat de cele 4 capete ale gurii sale cu câte o fringhie lungă care îl susține și are la capetele marginii inferioare a gurii și câte o greutate, se poate ține suspendat în apă la orice adâncime voită și purtă astfel — după curent — cu gura deschisă pe distanțe cât de mari.

Pescarii din lotcă, cari poartă oria la pescuit, țin pe degetul lor arătător câte o sfoară subțire, prin care simt îndată că a intrat un pește în sac și-l scot afară.

Bazat pe acest principiu simplu de prindere — care nu este altul decât principiul instrumentului celui mai răspândit din râurile noastre din Moldova, Poclăul—acest instrument prezentă și la Dunăre—cu partea inferioară a afluenților ei—o întreagă serie de variațiuni, atât ca forme cât și ca dimensiuni.

După variațiunea condițiilor hidrografice ale apelor în cari se întrebuințează, după speciile de pești pe cari caută a le prinde, după variațiunile felului de vieată și a obiceiurilor acelorasi specii în diferitele epoce ale anului, etc., și oriile au și ele diferite forme și dimensiuni, diferite moduri de construcție și mai cu seamă alte moduri de a fi mânuite în timpul pescuitului.

Turtucăienii, cari de sigur dintre toți pescarii noștri sunt cei mai meșteri la pescuitul cu aceste instrumente și cari cel puțin de două ori pe an, urmărind somnul, percurg cu sutele de bărci toată Dunărea dela Turtucaia la Sulina, întrebuințează 7 feluri de Orii. Voiu descrie dar mai întâiu diferitele feluri de Orii ale pescarilor din Turtucaia și după aceea voiu arată și celelalte forme pe cari le-am mai întâlnit în apele noastre dela Dunăre și partea inferioară a râurilor.

Orice forme ar aveă ele însă, toate oriile sunt instrumente de apă curgătoare, cari pescuesc lăsându-se la vale cu curentul; ba chiar din

toate apele României numai Snagovul — unde însă condițiunile hidrografice de adâncime, etc., sunt cu totul particulare — este singura apă stătătoare în care se întrebuințează orii.

În Dunăre specia principală care se pescuește cu acest instrument este Somnul; de aceea voi începe mai întâiu cu *Oria de somn*, descriind-o ca tip în toate amănunțele ei, iar pentru celelalte voi arăta numai pe scurt diferențele de construcție și întrebuințare.

a) Oria de somn simplă.

În general la Turtucăieni toate oriile sunt purtate de o singură barcă cu doi pescari, așezați fiecare la câte un capăt al dubei și ținând fiecare cu o mână de câte un capăt al oriei (Tab. XXI). Astfel fiind, lungimea sacului oriei este în totdeauna egală cu lungimea lotcei; și cum lotcele lor sunt aproape toate cu fundul mai lat și cu 20—26 de crivace (fig. 218)—așa ca să le poată servi la orice fel de pescuit, chiar

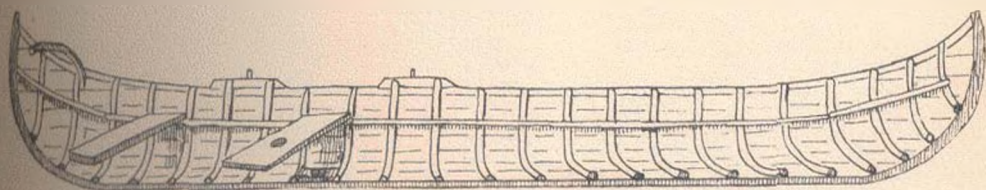

Fig. 218. Lotcă de orieri dela Turtucaia.

cu navele, fără a-și mai face lotce speciale — și lungimea oriilor de aici e mai mult sau mai puțin uniformă, adică de 4 stânjeni cât are lungimea unei bărci de 26 de crivace.

După lungimea sacului se face și adâncimea sa, care este numai cu puțin mai mică.

Sacul (Fig. 219) nu este cusut pe margini — sau cum se zice pentru plăși, nu este «însforat» — cum are aparența, ci este împletit dintr'o bucată ca sac. Împletitura se face din ață de cânepă în 3 ițe, cu ochiuri de 8 cm. pe lature. Sacul este astfel împletit, încât lasă pe amândouă marginile sale laterale de lângă gură câte o despicătură — un fel de prohab — lungă de 75 cm., care se numesc *Ghizdele oriei*. Prin aceste despicăături, marginea care formează gura sacului este împărțită și ea în două părți: marginea de sus și cea de jos.

Prin ochiurile plaselor, cari formează marginile de sus și de jos ale gurii, trece câte o fringhiuță subțire, numite *Oborul de sus* și *Oborul de jos* (în Mehedinți aceste sfori dela gura oriei se numesc: *Povara de sus* și *Povara de jos*), iar prin ochiurile dela marginea ghiz-

delor trece câte o altă sfoară mai subțirică, ale căror capete se leagă pe cele două oboare.

Capetele Oborului de jos sunt legate de câte o toartă laterală a câte unei boambe de fier, numite *Ghiulelele oriei* (Figura 219 b). Aceste ghiulele au o greutate de 5 kgr. și au de scop a ține Oria afundată

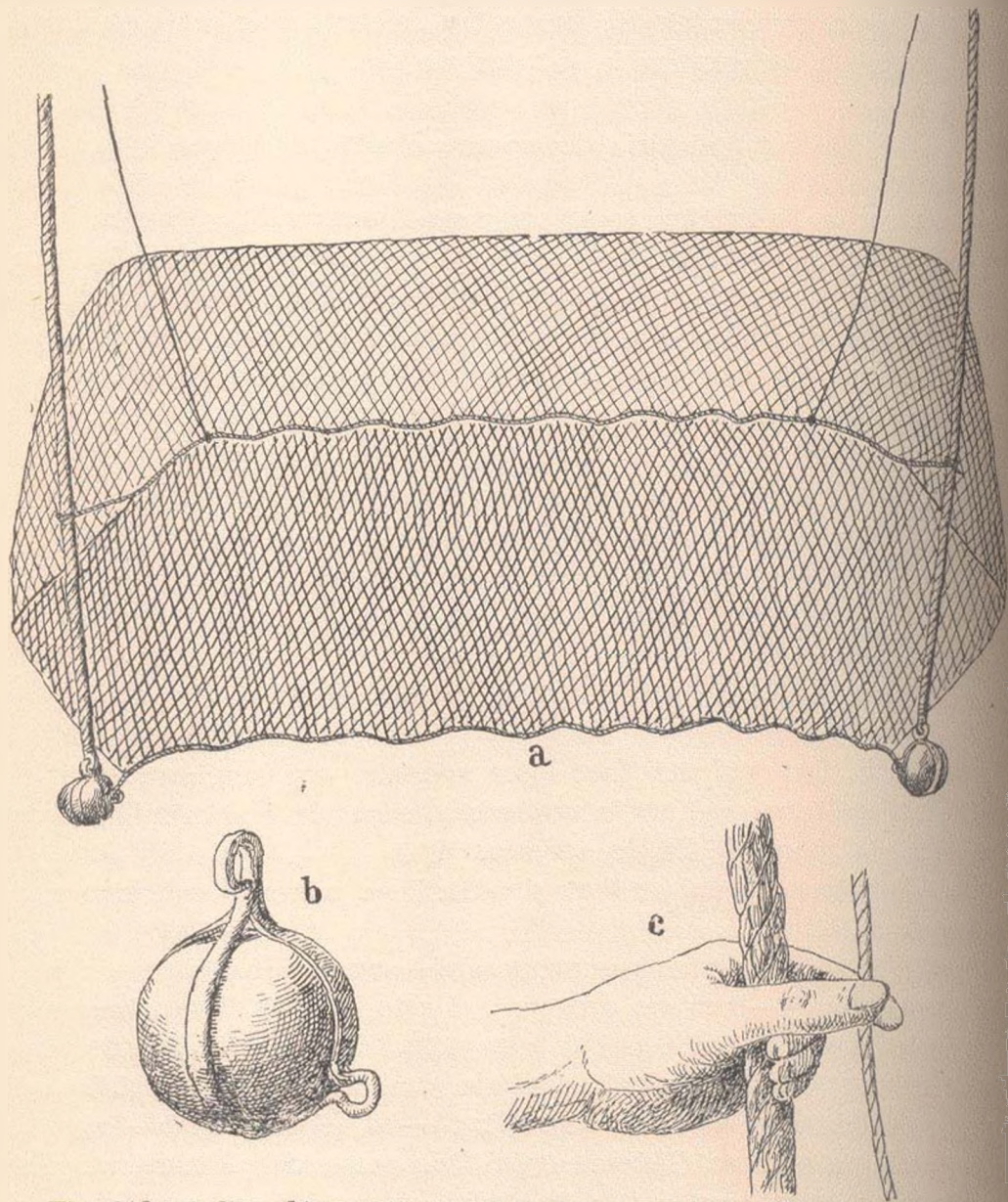

Fig. 219. a) Oria, b) Ghiuleaua, c) Modul cum se ține Otgonul cu Straja.

la orice adâncime voim. La partea lor superioară ghiulelele au o altă toartă, de care sunt legate niște otgoane groase și lungi de cel puțin 25 de m., numite *Otgoanele oriei* sau *Otgoanele cu ghiuleă*. Cu acestea se ține întreaga Orie suspendată în apă la adâncimea la care vrea să

pescească. De fiecare otgon se leagă, la o distanță egală cu odată și jumătate lungimea unei ghizde, câte unul din capetele oborului de sus, și anume astfel ca între otgon și plasă să rămână liberă o bucată din oborul de sus egală cu o jumătate de ghizdă.

Prin acest fel de legătură dar se mănține gura oriei deschisă.

De oborul de sus — adică de marginea superioară a gurii — este legată, la o distanță cam de câte 1 m. dela fiecare din capetele sale cari sunt legate de otgon, câte o fringhiuță subțire de teiu, cari au aceeași lungime ca și otgoanele. Acestea sunt *Strajele*, numite și *Tâtic*, pe cari le ține pescarul în aceeași mână cu otgonul, însă astfel ca să le apuce între cele două degete principale (Fig. 219 c).

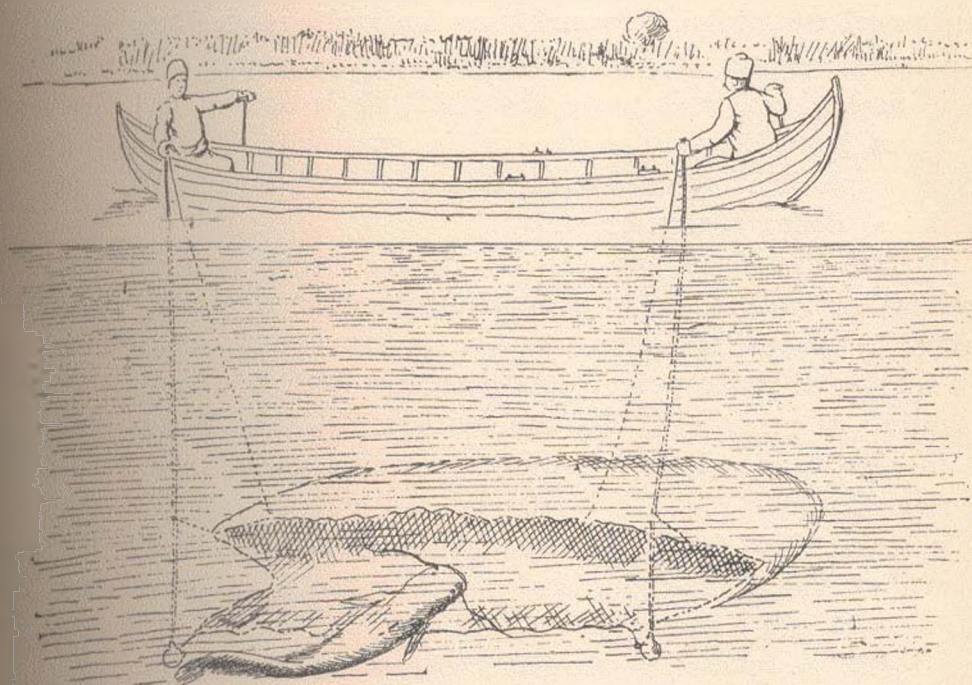

Fig. 220. Modul cum se pescuește somnul cu Oria.

Dacă vreun pește intră în Orie, el lovește cu capul de peretele de sus al neului (Fig. 220) și această lovitură se transmite imediat prin Strajă, care «țicuește», așa că pescarul o simte de îndată «la deget» și scoate la moment Oria cu otgoanele din apă. Strajele se fac înadins de teiu, căci când pescarul ridică oria, el trage numai de otgoane, iar strajele le aruncă jos; dacă dar acestea ar fi de sfoară, s'ar încurcă, pe când teiul se încolăcește numai și plutește la fața apei.

La pescuit pescarii stau în lotcă așezați față în față pe cele două *Oturace* dela capetele lotcei. Intr'o mână țin otgonul și straja, pe care o apucă între 2 degete (unul ține cu dreapta și altul cu stânga), iar în cealaltă mână ține de

Crucea vâslei și vâslește pentru a țineă lotca în latul curentului. Vâsla aici e legată de o fringhie scurtă de 30 cm. care este prinsă într'o gaură făcută anume în peretele lotcei; această fringhie se numește în Mehedinți «Bălea».

În fotografiile din tabela XXI și din figura 222 se vede foarte bine modul cum țin cei doi pescari oria și vâsla și cum aceasta e suspendată de lotcă.

Pescarii pleacă cu aceste Orii la pescuitul somnului toamna târziu înainte de venirea sloilor și primăvara îndată după scurgerea lor. Plecarea pescarilor cu Oriile e cât se poate de interesantă (Tab. XXI), căci vin cel puțin 100 de bărci cari se leagă una de alta și se pun fiecare în curmezișul curentului, formând 3 sau mai multe rânduri lungi aproape cât jumătatea Dunărei pe partea unde apa e mai adâncă — *pe sub potmoluri*—unde e mai mult pește (Tab. XXI, fig. a doua de jos). Ei se așează astfel ca între două lotce să vină la spate altă lotcă, încât, dacă un pește scapă dela cei din rândul întâiu, să se prindă în Oriile celor din rândul al doilea ș. a.m.d.

În afară însă de aceste vânători mari de somn pe toată Dunărea, pe cari Turtucăienii le fac în grupuri de multe bărci, ei mai ies cu aceste Orii și în grupuri mai mici, pescuind la somn pe distanțe mai mici; pentru acestea se poate pescui dela începutul lui Octomvrie la sfârșitul lui Noemvrie și primăvara dela ruperea gheții până la Paște. După Paște se încălzește apa și nu mai merge pescuitul, căci «Somnul e prea iute și rupe Oria».

În aceste Orii ei mai prind în afară de Somn și alte specii de pești, și mai cu seamă Crap, dar se întâmplă câte odată să prindă chiar și câte o Păstrugă sau Nisetru, ba chiar și câte un Morun. Somnul însă este principalul pește care se vânează cu acest instrument, prinzându-se câte odată exemplare cari trec chiar de 80—100 kgr.

Necazul pescarilor este numai că trebuie să ție Oria în totdeauna în apropierea fundului și că foarte des dau peste butuci, cari le rup foarte multe orii.

b) Oria de Somn cu Clonc.

După Paște apa încălzindu-se și Somnul «iuțindu-se», Turtucăienii nu mai pot întrebuința oriile cele subțiri de iarnă, căci somnul le rupe în bucăți; totuș «la Dunăre se găsește somn frumos și dela Paște până la Sf. Petru». Mai cu seamă dela mijlocul lui Maiu încolo — când înfloreste Aleorul (*Euphorbia palustris*) în baltă—Somnul, care și-a clocit deja ierele, pleacă în cârduri din baltă spre Dunăre. Aicea tocmai atunci în-

vie Rusaliile (*Palingenia*), așa că suprafața Dunărei este plină de cadavrele acestor insecte cari sunt mâncarea cea mai favorită a somnului. El mănâncă din aceste insecte până nu se mai poate mișca și cade aproape în nesimțire la fundul Dunărei, unde digerează în liniște la răcoala, adăpostit pe sub butuci. De aceste momente profită dar pescarii din nou pentru a face recolte bune îndată ce văd apărând primele Rusalii pe Dunăre.

Pentru a putea prinde somnul în aceste epoce, pescarii dela Turtucaia și-au construit alte Orii speciale, cu ochii plasei mult mai mari, de 10—12 cm. pe lature, însă acestea sunt împletite din sfoară de cânepă cu mult mai groasă.

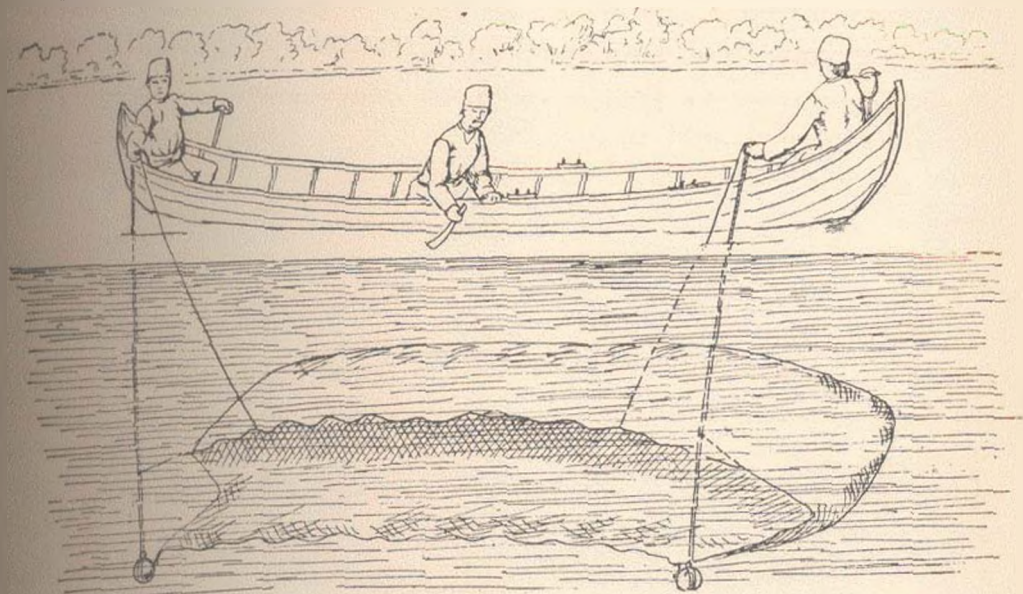

Fig. 221. Pescuitul cu Oria împreună cu Cloncul.

De altfel atât dimensiunile cât și felul construcției acestor Orii de vară e același ca și la Oria simplă, numai că modul lor de prindere e diferit.

Cu aceste Orii pescuiesc 3 oameni la barcă—in loc de 2 ca la celelalte—și anume unul stă la mijlocul lotcei cu *Cloncul* (sau *Clocul*) în mână și bate mereu cu el în apă (Fig. 221). Somnul auzind acest șgomot, cum zice ei, «vine la nuntă» și se prinde în Orie. (A se vedea și descrierea Cloncului dela pag. 303—304 și Fig. 127).

Și cu Cloncul Oria pescuește tot numai la adânc, căci aci se ține somnul pe sub butuci.

Și în regiunea Deltei orierii pescuiesc adeseori cu cloncul (tot între Paște și Sf. Petru), aceasta o fac însă mai mult noaptea când iese somnul la lună după Obleți; atunci ei țin oria mai la fața apei—numai la 5

stânjeni adâncime — nu ca toamna când pescuiesc numai la adâncimi foarte mari aproape de fund.

După Sf. Petru nici «cloncăneala» nu mai ajută nimic, căci oriile nu mai prind mare lucru, și deci acest fel de pescuit încetează. De aci încolo Cloncul începe a se întrebuiță în tovărășie numai cu Hapea (a se vedea pag. 303), căci Somnul nu mai umblă acum după nuntă ci după mâncare, și broasca dela hapea îl innădește în această epocă mai bine.

c) Cegarnițele.

În afară de Oriile propriu zise, cu cari se pescuește mai cu seamă Somnul, Turtucăienii mai au o serie de Orii speciale numite *Cegarnițe*, cari diferă între ele prin dimensiunile lor, modul de împletitură, dimen-

Fig. 222. Pescuitul cu Cegarnița la Dunăre în fața Olteniței.

siunile ochiurilor, și cari servesc fiecare pentru pescuitul câte unei specii de pește. Între aceste Orii speciale principalele sunt:

1. **Cegarnița de Cegă.** Aceasta este un sac care are în totul forma și dimensiunile oriei de somn; ea se leagă în acelaș mod de otgoane și se pescuește cu dânsa în acelaș fel. Deosebirea dintre Cegarnița de Cegă și Oria de Somn este numai că plasa ei este mai deasă — ochiurile având numai 2,5 cm. pe lature — și că este împletită din ață de cânepă mai subțire decât a oriei.

Cu Cegarnița se prinde cegă pe la locurile nisipoase din adâncimile Dunărei, pe la dorucuri, etc.

Cegarnița nu este dar decât o orie modificată astfel ca să poată servi la pescuitul Cegei. În figura 222 se vede modul cum se pescuește cu Cegarnița la Dunăre.

2. Cegarnița de Scrumbiță. Scrumbițele înotând mai aproape de suprafața, ele se prind de obicei cu setcele la fața apei, dar când dă o turbureală în Dunăre, ele merg la fund; atunci Turtucăienii, ca să nu-și rupă setcele sau Plavele în butuci, cari fiind împelitate din ață foarte subțire sunt gingașe, pescuesc Scrumbițele în adâncime, cu o Cegarniță specială făcută anume pentru acest scop.

Aceasta are în totul forma și dimensiunile Oriei, cu singura diferență că e împletită din ață de cânepă foarte subțire și că are ochiul de 2.5 cm. pe lature.

3. Cegarnița de Mărunțiș. Și aceasta are în totul forma și dimensiunile Oriei; deosebirea e numai la împletitură. Ea are ochiurile numai de 1 cm. pe lature și este împletită din ață subțire englezească (fil d'écosse).

Cu ea se prinde tot felul de mărunțiș, însă mai cu seamă Albitură, Moș (Acerina cernua) și Obleți.

d) Diferite alte forme de Orii.

Cu acestea am terminat descrierea tuturor felurilor de orii ale Turtucăienilor, aceștia fiind, cum am zis, cei mai meșteri în pescuitul cu acest instrument și de sigur și cei mai buni cunoscători ai obiceiurilor Somnului, pe care-l urmăresc pe toată Dunărea. Și în afară de Turtucaia însă, ori unde există pescari români pe malul Dunărei sau a părții inferioare a râurilor, există și orii. Principiul pe care sunt acestea bazate este prețutindeni acelaș, însă formele, dimensiunile și modul lor de întrebuințare diferă dela o apă la alta sau dela o regiune a alta.

Interesant e mai cu seamă toamna și primăvara, când — în urmărirea somnului — și pescarii din partea de jos a diferitelor râuri ajung cu Oriile lor la Dunăre, unde firește bogăția peștelui îi ademenește să meargă ceva mai departe. Atunci se văd apărând pe Dunăre tot felul de tipuri primitive de imbarcațiuni, cari amintesc de timpurile preistorice ale omenirii, cu forme de lopeți diferite, ținând fiecare Oriile în alt mod ș.a.m.d.; pescarii dela Dunăre sunt deprinși cu aceste aparițiuni periodice și-i disting de departe din ce regiune sunt, după silueta lor.

O asemenea aparițiune în regiunea Dunărei de jos sunt «Orierii dela Prut și Siret». Aceștia în loc de dube au un fel de bărci speciale cu totul primitive, numite *Cin*, scobite dintr'un singur butuc de salcie, plop, etc., și cari merg numai cu vâsle (Fig. 223).

Totuș, în ultimii ani, aceste Cinuri au început a se rări tot mai mult pe Dunăre. În locul lor se văd însă, încă destul de des, mai cu seamă pe Dunărea de jos, Orii purtate cu *Oranițele*, adică cu bărci cu fundul lat,

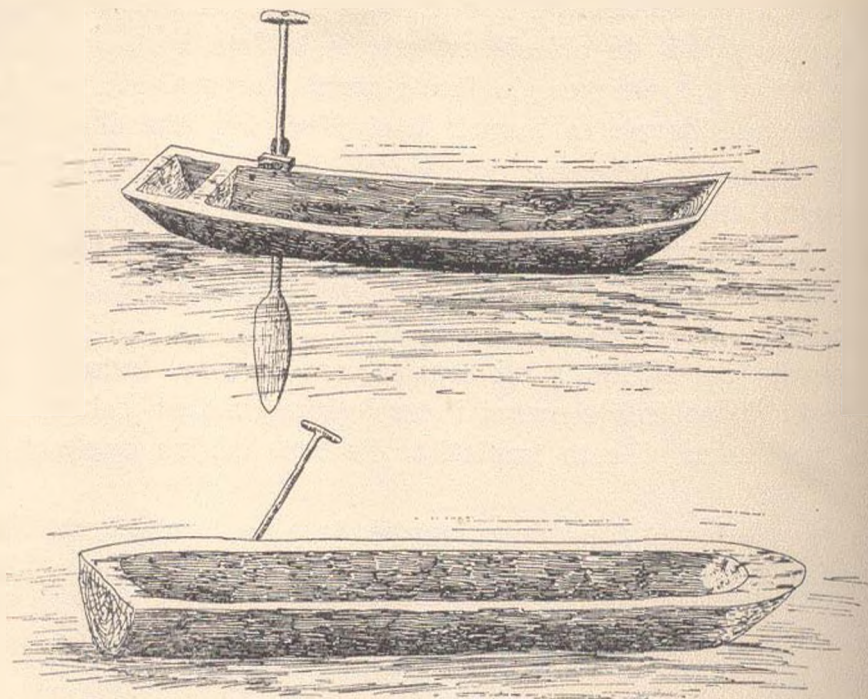

Fig. 223. «Cinuri» de orieri de pe râuri.

ale căror lopeți au o formă specială și se numesc *Opăcini*, iar lopătarii *Opăcinași* (Fig. 224).

Figura 225 arată o *Orie dela Siret*. După cum se vede, ea se deosebește de oriile dela Turtucaia mai cu seamă prin aceea că capetele oborului de sus, în loc de a fi legate de otgoane, sunt terminate cu câte o cheutoare prin care trece otgonul; strajele, cari aci sunt de sfoară și nu de teiu, sunt mult mai apropiate de mijlocul sacului, așa că ele sunt acele cari în realitate țin gura sacului deschisă; ochii plasei sunt

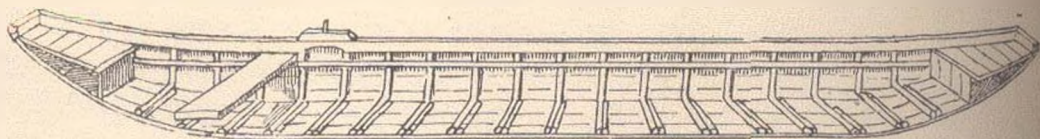

Fig. 224. O «Oraniță» (în secțiune) care se întrebuințează atât de Orieri cât și la Leasă pentru a se scoate în ea peștele prins.

aci numai de 4 cm. pe lature, iar în loc de ghiuleă ele au la Capetele de jos ale gurii sacului greutateți de piatră.

Dimensiunile acestei Orie sunt : 4.70 lungimea sacului la gură, 4 m. adâncimea sa și 1. m. 30 Ghizda deschisă. Ața din care e ea împletită

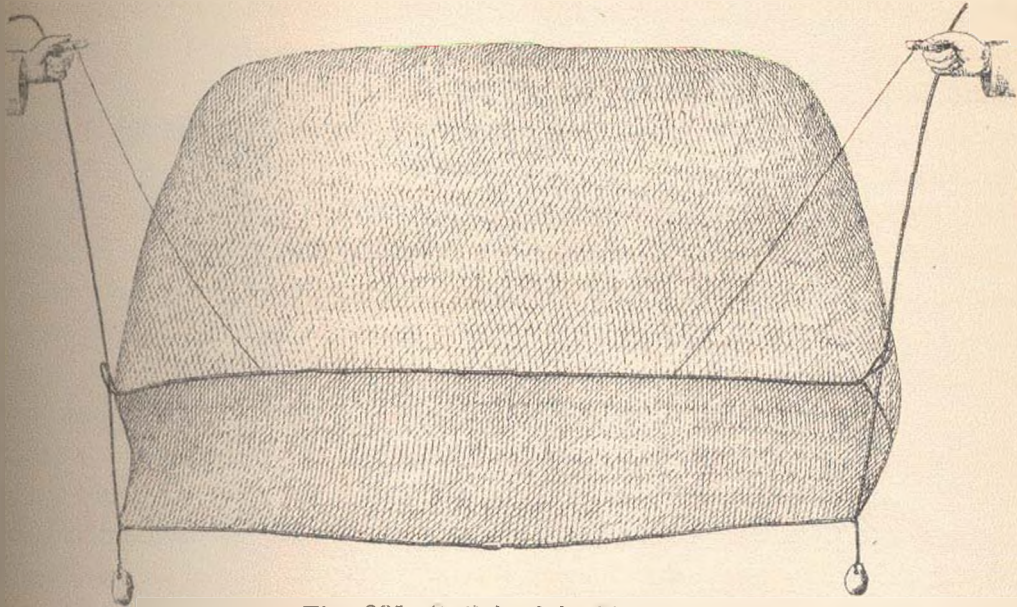

Fig. 225. O Orie dela Siret.

este ață de cânepă de 1 mm. groasă și sucită din două ițe.

Figura 226 arată o altă orie de somn, dela Brăila, care este de un

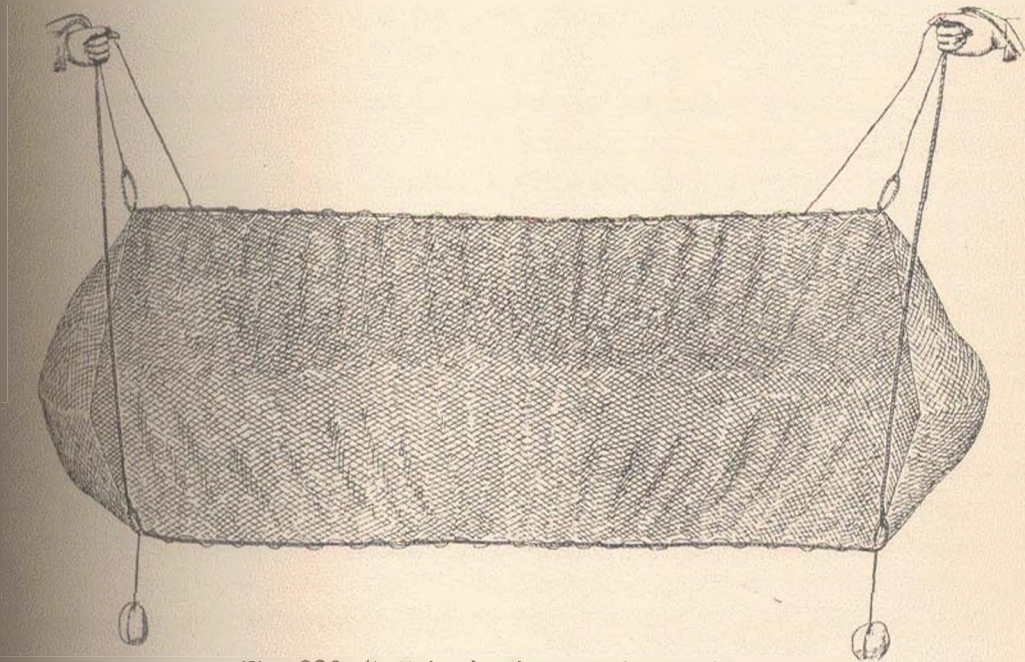

Fig. 226. O Orie de Somn dela Brăila.

tip diferit. Sacul ei este cu mult mai lung și mai puțin adânc ca cel dela Turtucaia, iar gura cu mult mai largă. Ea are 7 m. lungimea gurii

sacului și numai 3.50 m. adâncimea sa, socotită dela marginea gurii la fund. Ghizda este foarte largă, de 1.50 pe fiecare parte, adică de 3 m. în total când e deschisă. La această Oriie oborul de sus e terminat cu câte o «Cheutoare» la fiecare capăt, de care se leagă o sfoară care se ține în mână împreună cu Otgonul și Straja.

Sacule împletit din sfoară mai groasă, din 4 vițe, cu ochiurile de 10 cm. pe lature.

În Mehedinți din contra Oriile se fac mici, — ele au abia 3 m. lungime și 3 adâncime — și aceasta fiindcă aici și *Luntrea* e mai mică, numai de 12 *Cârbuje* (adică crivace). Forma ei e și aici aceeaș ca și în josul Dunărei, numai dimensiunile și numirile părților din cari e compusă sunt diferite:

Astfel și aici avem : 2 *Streji*, 2 *Funii* (otgoanele), de fiecare parte câte un *Paznic* (ghizda); prin ochiurile dela marginile gurii trece câte o fringhiuță numită *Povara de sus* și *Povara de jos* (în loc de oborul de sus, etc.). Și aici Oriia are la capetele ei câte o greutate, numită *Postăvete* (ghiuleaua), iar *Cârma* (vâsla) e legată și aici de *Luntre* cu o sfoară numită *Bălea*.

Și aici se pescuește cu doi pescari, cari stau la capetele luntrii pe *Otorace*.

* * *

Și în privința modului de a pescui cu Oriile se văd de asemeni adeseori deosebiri în diferitele regiuni:

Astfel în regiunea Dunărei dela Galați în jos întâlnim deseori lotce cu oriile numai cu câte un singur pescar. Acesta leagă amândouă capetele oriei sale de capetele lotcei și se ține cu lotca în latul curentului, iar el stă la mijloc cu Vâsla într'o mână și cu Strajele—ținute între cele două degete principale — în cealaltă.

De asemenea tot pe aci se văd foarte des pescuind — mai cu seamă pescari ruși Haholi — cu câte două lotci pereche la o singură Oriie mare, cum se vede aceasta în fig. 227.

e) Originea Oriiei.

Încă dela începutul descrierii acestor instrumente, am atras atențiunea asupra faptului că «Oriia» sau «Horia», este un instrument curat românesc. Din toate națiunile atât de numeroase cari locuiesc azi pe malurile Dunărei noastre și pescuiesc în ea—Rușii mici (Haholi), Lipovenii, Turcii, Tătarii, Grecii, Țigani, Sârbii, Bulgarii, etc. — și cari au adus

fiecare instrumentele lor proprii de pescuit, influențându-se astfel unele pe altele, numai pescarii Români sunt aceia cari se folosesc în mod regulat de Oria purtată de un Cîn sau de o lotcă. Lipovenii din Deltă nu se folosesc de ea aproape de loc, iar Rușii de aici numai rareori, purtând-o cu două lotci cum se arată în Fig. 227. Numele ei atât la Lipoveni cât și la Rușii din Deltă este tot cel românesc de Orie.

Pe de altă parte însă, pe toată partea superioară a Dunărei noastre dela Vârciorova la vale, unde sunt numai pescari români, și pe partea inferioară a tuturor râurilor, cât și chiar la Snagov—unde e o veche pes-

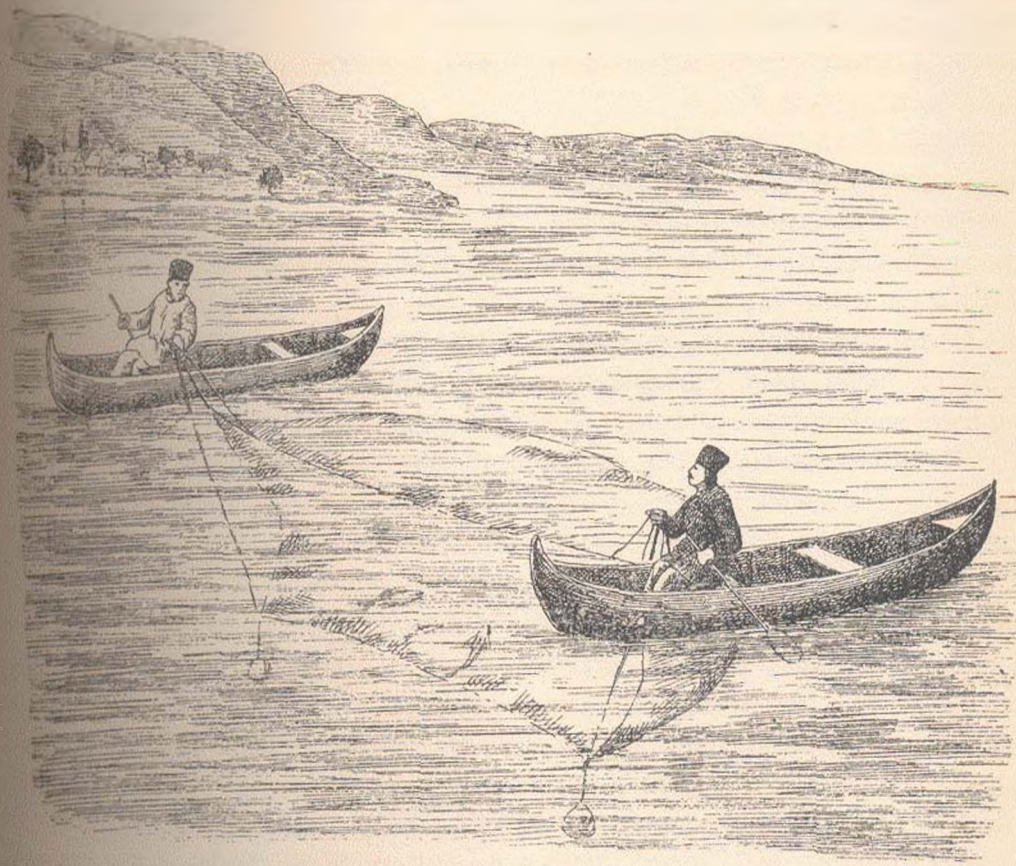

Fig. 227. Orie pescuind cu două lotci.

cărie curat românească lipsită de orice influență străină—Oria este unul din instrumentele cele mai de căpetenie. Nicaeri, din toate aceste locuri, pescarii bătrâni nu-și aduc aminte să fi auzit vreodată — cum o fac de ex. despre Carmace și Setce — că aceste instrumente ar fi fost introduse de alți pescari veniți din altă parte, ci spun cu toții că așa le-au apucat din strămoși.

Astfel fiind, de sigur că, având în vedere răspândirea sa generală în apele noastre, avem a face cu un instrument foarte vechiu la poporul nostru. Ar fi dar foarte interesant să-i cunoaștem și originea sa; în

această privință, fără a voi să intru în considerațiuni filologice în cari îmi lipsește orice competență, cred totuș necesar să dau câteva fapte cari ar putea aduce întru câtvă oareșcare lumină în rezolvirea acestei chestiuni interesante.

În privința originii diferitelor noastre instrumente de pescuit, noi avem 3 direcții principale către cari trebuie să ne îndreptăm cercetările noastre, și anume: sau că ele sunt din acele cari au fost aduse de vechii coloniști romani din țara lor, sau că le-am adoptat în urmă în timpul așezării noastre aci dela vechii Slavi, sau că au fost introduse abia pe la sfârșitul secolului al XVIII și începutul secolului al XIX de coloniștii cazaci — Ruși mici și Lipoveni — aduși în timpul diferitelor ocupațiuni rusești în Delta Dunărei.

Răspândirea generală — și mai cu seamă la pescarii români — a acestui instrument în *toate* apele mai mari ale țerii, și numele său uniform de «Orie» la toți pescarii noștri, ori de ce naționalitate ar fi ei, de asemenea și tradiția vechimii sale, ne dau dreptul să excludem posibilitatea că Oria ar fi și ea din acele instrumente aduse de coloniștii ruși din Delta.

Pe de altă parte la nici unul dintre popoarele slave din vecinătatea noastră (Ruși mici, Sârbi, Bulgari, etc.) nu se găsește un instrument — și încă mai puțin un nume — asemănător cu Oria. Numai dela Volga Daniilewski descrie și dă figura unui sac cu gura mare și cu 2 ghiulele la capetele ei, numit «Poiezduha», care se aseamănă, atât prin făptura sa cât și prin modul cum pescuește, cu oria noastră. Figura aceasta, din care se vede cum sacul e purtat prin râuri cu 2 otgoane din 2 bărci, e reprodusă atât de *Wenjaminoff* (1) cât și de *Ianko* (2). Ceea-ce-i lipsește însă acestui instrument dela Volga asemănător cu Oria noastră sunt Strajele.

Ianko însă, căutând originea unui asemenea instrument la Wolga, ne spune că *Gmelin* în vestita sa carte, intitulată *Reise durch Russland* (3) ar fi descris un instrument ca acesta, care se întrebuițe odinioară la Wolga (deci pe la 1774) și care «aus Lindenbast gefertigt wurde und vier Fesselstricke hatte, von welchen die zwei oberen ihm zufolge dazu dienen, den Fischer zu avisieren, wenn ein Fisch in das Netz lief; es wären dies also *Fühlleinen*, was auch der durch ihn aufgezeichnete Name *Straschi* bekräftigt. Diese Form ist an der Wolga heute schon ausgestorben».

Deși este foarte problematic dacă acest instrument, făcut din fibre de teiu și dispărut și dela Wolga de atâta timp, poate fi identic cu Oria

(1) L. c., fig. 36, pag. 270.

(2) L. c. pag. 387, fig. 399.

(3) St. Petersburg 1774.

noastră, totuș, chiar de ar fi așa, nu vedem pe ce cale ar fi putut ei să fie adus aici la noi pe toate râurile și în partea de sus a Dunărei. Noi știm că Lipovenii noștri au venit dela Don și Haholii dela Nipru, și în acele părți studiile atât de complete ale lui K.E.v. Baer și Daniilewski nu ne arată că ar exista un astfel de instrument; pe de altă parte pescarii dela Wolga au fost aduși la gurile Dunărei ca coloniști abia târziu de tot, când la Wolga nu se mai întrebuintă decât forma fără Straje, descrisă de Daniilweski sub numele de *Pojezduha*.

Apoi chiar dacă am admite că Oria a fost adusă în adevăr prin Lipovenii dela Wolga, cum ar fi posibil atunci că tocmai ei să nu o întrebuinteze și să o cheme aici cu numele ei românesc «Oria» și nu ca acolo «Pojezduha»?

Numele românesc de *Oria* sau *Horia* e mult mai probabil că e de origine latină (*Horia*, *ae* = Petite barque de Pêcheurs qui ne peut tenir la pleine mer, și: *Oria*, *ae* = Barque de Pêcheur. Vezi Fr. Noël, Dictionnaire Latin-Français). Acest instrument care la Români este un «sac» mare, care înainte se purtă în toată țara de un «Cin» — adică de un buștean scobit în formă de barcă — și-a tras probabil numele său dela felul bărcii primitive cu care se întrebuintă.

Nu se poate însă afirma nici că Oria ar fi și ea unul din acele puține instrumente de pescuit aduse aici de coloniștii romani din țara lor, căci faptul numai că e foarte veche și răspândită la Români și că are un nume care ar putea deriva din latinește nu ne poate încă da dreptul la această afirmație. Eu aș bănuia mai degrabă că poporul nostru scoborîndu-se din munți și dând peste ape mai adânci, pe cari trebuia să umble cu barca pentru a pescui la mijlocul lor, și-a inventat el singur acest instrument, după cum și-a inventat și Plocăul, care de asemenea — după datele bibliografice — văd că nu se găsește la nici unul din popoarele cu cari ne învecinăm.

Forma fundamentală a tuturor acestor instrumente nu a putut fi decât «Sacul de râuri», din care s'au desvoltat, treptat cu adâncimea apei, pe de o parte sacii cei mari cu coadă, ca: Sacul de Pleavă, Tărăbuful dela Dunăre, etc., iar pe de altă parte Poclăul — adică un sac mai mare ținut la fundul apei cu 2 bețe lungi—. Din aceste din urmă apoi, când apa a ajuns și mai adâncă și a trebuit să umble cu luntrea, au format Oria — care e un sac îngreuiat la capetele gurii sale cu câte o piatră (și apoi cu câte o ghiuleă) și care se lasă la fundul apei cu otgoane în loc de coadă ca la saci, sau de cele 2 bețe ca la Poclău.

Sacul de râuri însă — după numele său și a tuturor părților și anexelor cari-l compun — pare fără îndoială a-și trage originea dela Romani. Numele său *Sac* este de sigur latin (*saccus*, *i* = chausse, sac a passer

l'eau. Fr. Noël, *Dict. Latin-Franc.*); Parțile din cari se compune de asemenea, și se numesc: *Cerc* sau *Arc*, *Coardă*, *Frână* și *Coadă*; iar instrumentele auxiliare cu cari se întrebunțează la pescuit se numesc: *Val*, *Scâlcează*, *Traglă*, *Tălchig*, *Fachie*, etc., și a merge cu sacul la pescuit se zice de poporul nostru *merge în tragă cu sacul*.

Astfel fiind, cred dar că sacul nostru dela părae a fost unul din puținele instrumente de pescuit primitive pe cari vechii coloniști romani le-au adus cu ei în munții noștri, și că din această formă fundamentală poporul nostru a format apoi după nevoie alte instrumente, adaptând mereu Sacul la suprafața și adâncimile mai mari ale apelor în cari aveã să pescuească, cu cât se scoborã mai la vale din munți. Astfel s'au format dar toate acele instrumente variate în formă de sac, atât de caracteristice pentru pescuitul din râuri și celelalte ape din interiorul țerii — afară de Dunăre —, și cari în cea mai mare parte nu se aseamănă cu cele ale popoarelor vecine. Și astfel s'a format atunci și acest Sac plutitor, îngreuiat cu pietre la capetele gurii, care se purtã cu o barcã primitivã numitã «Oria» sau «Horia». Mai întâiu probabil când se ziceã «a pescui cu Oria» se înțelegeã a merge la pescuit cu această barcã primitivã și cu sacul, iar apoi numele bărcii s'a păstrat numai pentru instrumentul de pescuit.

* * *

Otto Herman în studiul său asupra pescuitului din Ungaria descrie, fără a figurã însă, și un instrument ungurese numit *Gyérháló*, care pare a se asemăna în totul cu Oria noastră și mai cu seamă cu cele din susul Dunărei. El zice că acest instrument se găsește numai la Segedin; în vocabularul însă pe care-l dă la sfârșitul cărții sale, el mai amintește încă despre un al doilea instrument asemănător pe care l-a găsit la Baja, numit *Göre*. Iată cum descrie Hermann acest instrument (după traducerea lui Ianko):

«Das Steinnetz (Gyérháló, Schütternetz) ist ein spitzes, dazu weitbuchtiges, grossmaschiges Sacknetz, an der Mündung mit einem aus einem Stricke bestehenden Rahmen, am Schweife mit einem Stein, an der Leine—an beiden Enden derselben—zumeist mit einer 3—6 pfündigen Kanonenkugel oder einem Steine. Dieses Netz wird zwischen zwei Kähnen in den Fluss gelassen, wobei die beiden Kugeln die Leine auf den Grund ziehen, die Fesselstricke hingegen die Netzmündug offen halten. Das Fischen mit dem *Steinnetze* geschieht zumeist in tiefem Wasser und stiess ich bislang blos in Szeged darauf; die kleinen Fischer bedienen sich desselben blos selten».

Din această descriere se vede că avem a face în totul cu Oria noastră românească și încă cea cu forme mai moderne, provăzută cu cele 2 ghiulele la capetele gurii. Este dar fără îndoială că ea a fost adusă atât la Segedin cât și la Baja — amândouă localități în cari este și populație Românească — de către pescari români și poate chiar de Turtucăieni cari de multe ori au pescuit în acele ape.

Cu toată această explicație evidentă a originii Oriei din Ungaria, la care se putea ajunge cu ușurință, etnografii unguri și mai cu seamă Ianko, — după ce o caută pe la Volga și Ural, unde găsește numai un «Analogon» în 2 instrumente numite «Pojezd» și «Pojezduha», însă nu o constată nici la Ostjaci și Turcotatari, și nici în Sudul Rusiei — ajunge la o concluzie curioasă, și anume: că acest instrument a fost luat dela Germani la cari se găsesc 2 forme de «Steinnetze» și anume: una numită *Böhmisches Steingarn*, și alta pe care Max von dem Borne o descrie sub numele de *Wittingauer Zugnetz*.

Cercetând figurile din Cartea lui v. d. Borne, ori cine poate vedea încă dela prima privire că aceste instrumente germane pe cari le citează Ianko sunt cu totul altceva, și anume un fel de Lăptășe, cari nu au decât o asemănare cu totul superficială cu instrumentul din Ungaria descris de Otto Hermann. Iată concluzia pe care o trage Ianko din toate cercetările sale:

«Die Steinnetz-Construction kommt weder bei den Ostjaken noch bei den Turko-Tataren vor und können wir auf diese Weise der sprachlichen Angabe *Munkacsy's*, dass die ugrischen Worte *göre* und *gyér*, deren genaue lautliche Analoga im Wogulischen vorkommen, keinerlei ethnische Bedeutung zuerkennen. Das Steinnetz ist auch auf südrussischem Gebiete unbekannt und gelangte daher an die Gestade der Flüsse Ural und Wolga von Westen, von den Centralen (Gross-) Russen und wurde, einmal dorthin verchleppt, zu einer localen Form. Hieraus geht zugleich hervor, dass die Magyaren das *Steinnetz* nicht von den Russen, sondern von den Deutschen, also schon im jetzigen Vaterlande, übernommen haben; dafür spricht auch, dass das Steinnetz bei uns in der Gegend von Szeged und Baja vorkommt, wo deutsche Colonisierungen historisch sicher sind».

Din toate acestea se vede iarăș — ca și la căutarea originii instrumentelor săcuești — câtă risipă de erudițiune inutilă se face pentru a se încunjură mărturisirea unui adevăr evident — că originea acestui instrument în Ungaria este dela Români — și a se ajunge astfel la o concluziune greșită și cu totul nenaturală.

GRUPA E.

PLASELE CARI PRIND PEȘTELE ÎNCUNJURINDU-L.

Instrumentele din această grupă sunt niște plase lungi și mai mult sau mai puțin înguste, cari se pun în apă vertical și se trag cu o margine pe fundul apei, spre a încunjură peștele și a-l scoate apoi la mal sau a-l prinde într'un sac.

Toate acestea sunt instrumente mișcătoare cari urmăresc peștele și sunt purtate de mai mulți oameni, cu sau fără bărci.

Din această grupă, care este una din cele mai importante din toate instrumentele noastre de pescărie, fac parte două serii mari de instrumente și anume :

1. *Plasele* sau *Voloacele* cari au plasa dreaptă, fără un sac pronunțat; și
2. *Năvoadele*, cari la mijlocul plasei au un sac, în care se adună la urmă peștele prins.

I. Plasele sau Voloacele.

Prin plase se înțeleg o serie de instrumente împletite drept, de formă dreptunghiulară, având diferite lungimi și o lățime puțin mai mare ca adâncimea apei în care pescuiesc. La amândouă capetele lor ele sunt legate de câte un lemn gros, de cari le țin pescarii cu mâna, numite *Clece*, *Drugi* sau *Pari* în Muntenia, Dobrogea și Oltenia, sau *Hadarage* în Moldova de sus, și cari au și ele o lungime ceva mai mică ca lățimea plasei.

Plasele, neavând un sac în care să se concentreze și să se prindă peștele ce l-au încunjurat, ele nu pot pescui decât la apă puțin adâncă, și în totdeauna în apropierea malului unde să se poată trage, pentru a scoate afară peștele ce-l prind.

După dimensiunile lor, după felul cum sunt construite și după numărul oamenilor necesari pentru a putea pescui cu un asemenea instrument, deosebim la Dunăre o întreagă serie de plase de diferite forme și dimensiuni, din cari alegem ca tipuri principale următoarele :

. Plasa de mână.

Ca și la râuri, unul din instrumentele cele mai răspândite, cu care țărani riverani apelor Dunărei pescuiesc pentru hrana lor, este: *Plasa* sau *Plasa* (în Muntenia), *Volocul mic* sau *Vologul* (în Moldova), *Jegajnița*, *Jigajne* sau *Jegarnița* (Oltenia). Aceasta este o plasă mică, de diferite dimensiuni cât poate fi purtată de două persoane — cari adeseori sunt femei sau chiar și copii —, având o lățime de 1—1.50 m. și o lungime de 2 până la șase m. (Fig. 229).

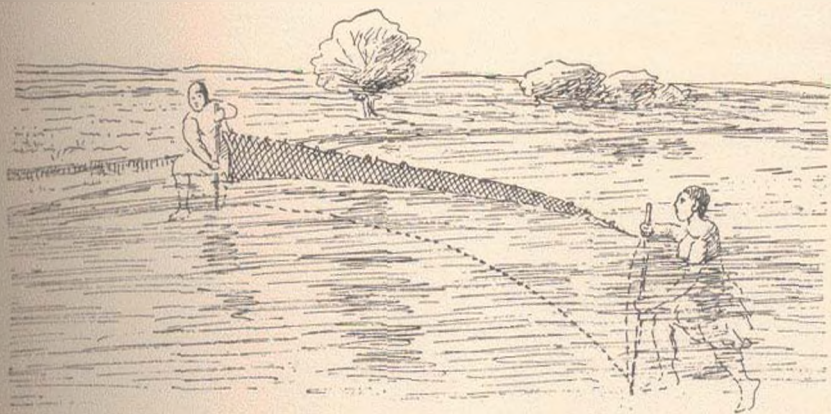

Fig. 229. Plasa de mână.

Ea este împletită din ață de cânepă, cu ochiuri dese și înșirate la marginile ei din lung pe câte o fringhie, iar la capete legată de două Clece, de cari o poartă la pescuit. La plasele mai mici ochiurile dela margine sunt întinse pe sfori simple, la cele mai mari însă, acestea sunt niște fringhii, din cari la una se pun plumburi pentru ca plasa să poată fi ținută mai cu ușurință vertical în apă și lipită cu această margine pe fund.

Plasa este legată de cele două Clece dela capetele ei prin câte o sfoară, pe care sunt înșirate ochiurile dela marginile ei laterale, și care din distanță în distanță este legată de lemn, și apoi iarăș este trecută printr'o serie de ochiuri ș.a.m.d., pentru ca astfel legătura să fie strânsă și uniformă.

Lățimea plășii este însă în totdeauna ceva mai mare decât lungimea Clecei. astfel ca să stea încrețită pe dânsa; aceasta pentru ca plasa când e trasă prin apă să facă o *Burtă* sau un *Sân*, care-i servește ca un sac la scosul peștelui din apă.

Plasa de mână se poartă de două persoane, cari o țin vertical de Clecele ei și merg una la mal iar cealaltă la adânc. După ce au mers o distanță cu curentul, ținând plasa lipită cu o margine de fundul apei, cel dela adânciese către mal, și apoi amândoi deodată o scot cu putere,

răzând cu marginea ei pământul. Cu modul acesta tot peștele, pe care plasa l-a adunat în mersul ei, îl aruncă acum pe mal, de unde-l culeg apoi și-l bagă la traistă sau la coș. Dacă malul este însă drept, atunci o duc la un loc unde apa e mică și o întorc deodată cu fața în sus, întinzând-o bine, și apoi o scot orizontală cu fața în sus din apă, culegând de pe ea peștele ce s'a adunat în «Sânul» ei.

Plasa mică de mână este în general instrumentul populațiilor riverane, cari pescuesc cu ea pe lângă maluri — sau cât de departe pot merge cu piciorul — pentru hrana zilnică. Mai cu seamă țărancele se îndeletnicesc mai mult cu acest fel de pescuit.

Pentru pescarul de profesie însă, deși plasa nu lipsește niciodată dela coliba sa, ea este mai mult un instrument auxiliar. Ca instrument independent, el se servește de dânsa numai când vrea să-și prindă re-

Fig. 230. Pescuitul cu «Plasa de mână» în mare, la Sulina.

pede ceva pește mărunț de mâncare, sau când vede că se apropie de mal vreun cârd de pești și el nu are alt instrument mai practic la îndemână. În general însă pescarul de profesie se servește de plasă mai cu seamă când are nevoie de pești mici pentru pus ca nadă la cârlige.

Cel mai mult ea este însă întrebuințată de pescarii cari au gârlele închise cu garduri cu limbi, pentru a scoate cu dânsa peștele prins la Oboare. Pentru acest scop la gârlele din Deltă se fac niște plase speciale mici și înalte, numite de pescarii ruși «Brednia».

Figura 230 arată modul cum se pescuește cu plasa de mână în mare pe plaja de nisip dela Sulina.

2. Volocul, Plasa mare sau Alovul.

Acesta este o plasă având o lungime până la 30 sau 40 m. și o lățime până la 3 m. Ea este împletită din sfoară de cânepă sau de bumbac, cu ochiurile întocmai ca la plasa năvodului (Fig. 231). Față de

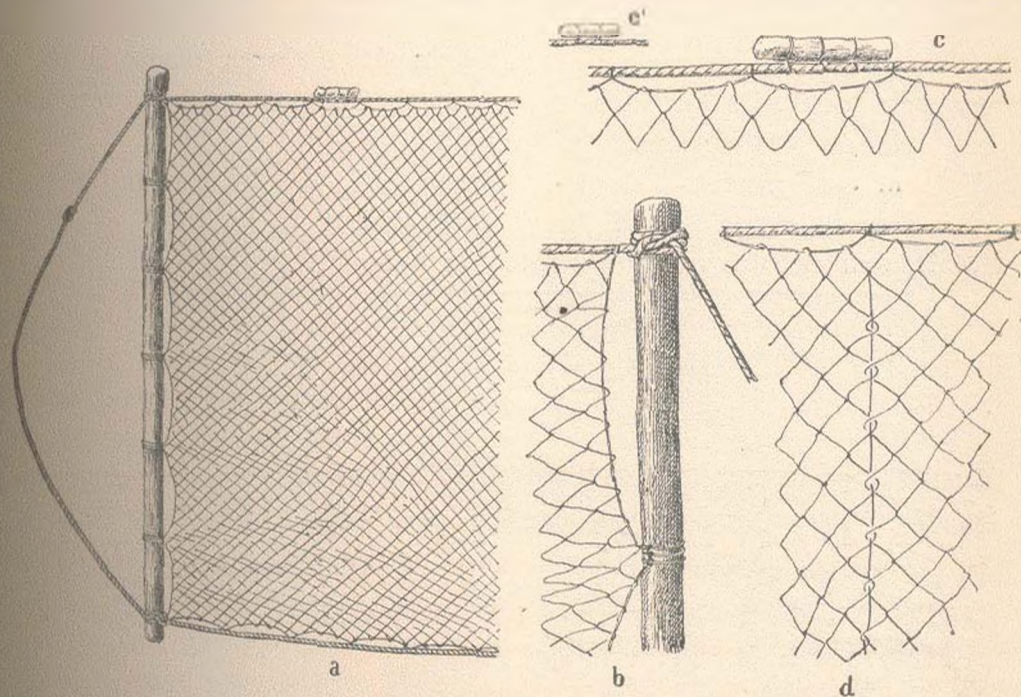

Fig. 231. Volocul de Dunăre.

dimensiunile relativ mai mari, ea este și cu mult mai bine construită decât plasa de mână. Pe marginea ei de sus aceasta are o fringhie cu plute — sau cu alte corpuri plutitoare, ca d. ex. mici *Pușe* de țipirig sau de papură (Fig. 231 c și c') — numită *Pluta* sau *Fringhia cu plute*, care ține întreaga plasă în suspensiune în apă; pe marginea de jos este o altă fringhie groasă cu plumburi, pietre sau alte greutateți — câte odată și fără toate acestea — numită *Camăni*, *Fringhia cu cămăni* (Moldova), *Fringhia cu piatră*, *Fringhia cu plumbi* sau *Dolnița* (în Oltenia); astăzi însă plumburile au înlocuit cu totul pe toate celelalte greutateți, astfel ca greutatețile de piatră, cari erau mai complicate și mai puțin practice, au dispărut cu totul.

Marginea de sus și cea de jos a plasei se leagă de cele două fringhii cu câte o sfoară, care se trece cu Iglița (Undreaa) prin câte 3 ochiuri și apoi se înnoadă de fringhie, apoi iar se trece prin trei ochiuri și iar

se face un nod ș.a.m.d. Cu modul acesta, ochiurile plasei se pot mișcă libere pe această sfoară, așa că plasa are o elasticitate mai mare, care e foarte necesară. Modul cum se face această legătură a plasei de frânghii se vede în fig. 231 *a* și *c*.

Plasa este în totdeauna mai lată decât lungimea Clecelor, așa că ea este încrețită pe sforile pe cari e înșirată și legată de clece astfel ca să facă în apă un *Sân*, în care peștele se adună ca într'un sac. Modul cum e legată plasa de clece se vede în figura 231 *a* și *b*.

După lungimea sa Plasa sau Volocul este compus din mai multe bucăți de plase, prinse unele de altele prin câte o sfoară (*insforate*) care se trece prin ochiurile lor dela margine. Modul cum se însforează două plase una de alta se arată în figura 231 *d*.

Volocul este purtat — după lungimea sa — de doi sau trei oameni, din cari unul merge în apă lângă mal, ținând de un capăt al său, iar celălalt, sau cei doi merg cu lotca la adânc și țin dela celălalt capăt.

Fig. 232. Pescuitul cu volocul în Dunăre.

După ce aceștia au întins Volocul în apă și au mers o distanță oarecare, lotca descrie o roată largă și vine apoi la mal, lângă omul care ține de celălalt capăt al său (Fig. 232).

Scoaterea Volocului din apă se face ca și la plasa de mână, adică se trage cu putere de amândouă frânghiile de odată, ținându-se Camăna bine lipită de fund, pentru a se aruncă astfel pe mal tot peștele ce l-a adunat în mersul său. Scoaterea Volocului se face în totdeauna la un loc unde malul e întins.

În Mehedinți un Voloc mare ca cel descris aci se numește *Alov*.

3. Volocul cu Sirec.

Un foarte interesant instrument am găsit în regiunea Brailei. Acesta este un Voloc tipic, de o mărime mijlocie, căruia însă i s'a adăogit într'o parte, pe lângă plasa sa, și o rețea cu ochiuri largi ca cea dela Setce (a se vedeă descrierea de la grupa următoare) numită *Sirec*; acesta așa dar nu prinde peștele numai încunjurându-l și scoțându-l la mal ca toate plășile, ci totdeauna îl și incurcă ca Mrejele între ochiurile sale.

Instrumentul care a servit de bază descrierii de față are o lungime de 17 m., cu o lățime de 1.20 m. măsurată pe clece între legăturile capetelor Camenei și Plutei (Fig. 233). De aceste 2 fringhii — cari au un diametru de 5 mm. fiecare — este prinsă mai întâiu o plasă deasă având ochiurile de 2 ctm. pe lature.

Modul cum se prinde această plasă de otgoane se vede bine în figura 233 și este următorul: se ia o sfoară cevă mai grosuță, de 1.5 mm. diametru — compusă din 2 ațe sucite fiecare din câte 2 ițe — care se trece prin câte 4 ochiuri ale plășii și se înnoadă apoi de fringhie; apoi iarăș se trece prin 4 ochiuri și iar se face un nod la o distanță de 8 cm. de cel dintâiu ș. a. m. d.

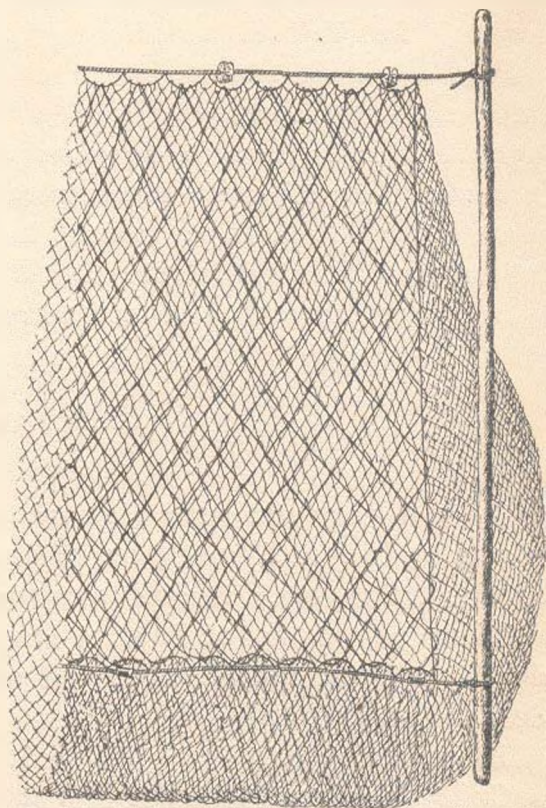

Fig. 233. Volocul cu Sirec.

Lățimea acestei plase dese este de 1.80 m., ea deci face un *Sân* foarte mare fiind legată pe Clece numai la 1.20 m.

Tot de cele două fringhii însă este prinsă și o altă plasă rară — *Sirecul* —, având ochiurile de 11 cm. pe lature și fiind împletită dintr'o ață cevă mai groasă. Ochipurile ei dela margini sunt de asemeni înșirate liber — adică fără nod — pe cele două sfori cu cari este legată plasa cea deasă de cele două fringhii; și anume aceasta se face astfel, ca între două noduri — adică pentru 4 ochiuri dela plasa deasă — să vie un ochiu dela plasa rară.

Sirecul însă are o lățime numai de 1.20, așa că această plasă rară stă dreaptă și bine întinsă între cele două fringhii. Cu modul acesta dar între plasa deasă — care are un Sân foarte mare — și între Sirec rămâne un spațiu mare, ca o cameră, care este închisă și la capetele ei, unde plasa cea deasă și cea rară sunt de asemeni «insforate» împreună.

Pentru rest construcția acestui Volog cu Sirecuri este ca și a Volocului obicinuit. Modul de pescuire cu acest instrument este de asemenea întocmai ca cu volocul ordinar, adică: un om ține la mal de un capăt, unul sau doi într'o barcă la adânc țin de celălalt capăt, se percurge apoi o distanță oarecare ținând Camăna lipită de fund, se face roata și se scoate în fine Volocul la mal.

Peștele, care întâlnește acest instrument în cale, se lovește cu toată puterea cu capul său de Sirec și trece printre ochiurile sale rari; intrat înăuntru însă, el dă de plasa cea deasă pe care nu o mai poate străbate și atunci caută să se întoarcă înapoi. De aci însă el nu mai poate ieși afară, ci sau se incurcă în ochiurile sirecului, sau rămâne prins în camera dintre cele două plăși.

Acest instrument nu se mai întrebuințează azi decât foarte rar.

4. Tifanul sau Difanul.

Cel mai mare din seria plaselor fără sac cari pescuesc scoțând peștele la mal este Tifanul (sau *Difanul* cum îl mai numesc pe la Turtucaia, Oltina, etc.). Acesta este numele său adevărat la pescarii români de pe tot lungul Dunărei afară de cei din Deltă, cari sub numele de Tifan înțeleg un fel de năvod mic (numit de pescarii ruși și lipoveni de aci *Ciripcea*).

Tifanul în realitate nu este decât o *Aripă* sau — cum se mai zice — o *Crilă de năvod*, și acesta e și numele ce i se dă în Deltă. El se întrebuințează pentru a pescui prin Japșe, prin Zătoace, pe malurile Dunărei la întinsură, și pretutindeni unde apa e puțin adâncă și malurile nu sunt abrupte, așa ca să poată fi tras cu ușurință la mal.

Pentru combinarea sa se desprinde crila dela năvod, iar dacă apa e mai mică și nu e necesară crila în întregime, atunci se ieau numai câteva plăși din aripă; acesteia i se pune apoi, la capătul de unde s'a desprins de năvod, un clece cu frâne și o codulă lungă — până la 50 sau 60 m. — și se pescuește cu el întocmai ca cu năvodul.

De regulă cu Tifanul pescuesc cel puțin șase oameni, cu două dube; în acest caz ei *dau toana* mai lungă; după aceea îl trag de codule spre mal unde-l scot apoi cu piciorul, adică toți pescarii se leagă cu câte

un fel de căpăstru de câte una din Codule și o ieanu cu piciorul înainte pe uscat, trăgând aripele Tifanului afară din apă.

În Tabela XXII sus, se vede modul cum trag pescarii Tifanul la malul Dunării la o întinsură, iar în figura 234 se vede modul cum se leagă ei cu căpestrele de Codule.

Foarte adeseori însă se pescuiește cu Tifanul numai cu o singură dubă; în acest caz trei pescari rămân lângă mal și-l țin de un capăt, iar ceilalți merg cu duba și «dau toana» spre adânc. După ce s'a întins Tifanul la larg, ei vin cu barca spre mal și dau capătul Codulei la ceilalți oameni de pe mal, cari îl trag mergând înainte cu piciorul. În tot timpul acesta însă un pescar cu barca rămâne pe apă în urma plasei, pentru ca s'o observe să nu i se rădice Camăna de pe fund și s'o descurce de buturuge.

În Tabela XXII, Tifanul fiind tras cu Clecile până la mal, se vede barca goală lipită acum de mal, iar pescarii trag de codule.

Când ajunge și plasa la mal și se împreună capetele Tifanului, doi

Fig. 234. Modul cum se trage Tifanul de Codule spre a se scoate din apă.
a) Lipovan cu Leama, b) Român cu Căpățuiul.

pescari țin cu vâslele sau cu piciorul Camăna lipită de fund, ca să nu se ridice și să scape peștele pe sub ea.

Crila de năvod fiind destul de lată, Tifanul face în totdeauna când ajunge la apă mică un «Sân» destul de mare, care servește ca un sac în care se îngrămădește peștele, pentru a nu mai fi astfel nevoie să-l tragă cu totul afară din apă ca la plasa ordinară.

Tifanul fiind o aripă de năvod, nu vom mai da aici detaliile sale de construcțiune, deoarece acestea vor fi tratate pe larg în capitolul următor când vom da descrierea năvodului. Aci dăm numai cele două fotografii din Tabela XXII, foarte caracteristice, arătând două faze diferite din pescuitul cu Tifanul la o întinsură pe malul unui braț al Dunării din regiunea Domeniului Brăilei.

II. Năvoadele.

Cel mai mare și mai important dintre toate instrumentele de pescuit din apele României, acela care de sigur prinde cele mai mari cantități de pește, este Năvodul.

După cum s'a văzut din descrierea ce am dat-o în capitolul precedent asupra biologiei generale a peștilor din basinul Dunărei, aceștia, și în special crapul, se adună în cârduri mari și fac tot felul de migrațiuni, spre a profita la diferitele epoce de locurile cele mai favorabile de hrană, reproducere, iernare, etc. Spre a putea urmări și prinde cu înlesnire aceste cârduri de pește, atunci când pescuirea lor este indicată, e nevoie de un instrument care să le poată încunjură și să le prindă la locurile unde trăesc ele în acele epoce, indiferent de adâncimea și de depărtarea dela maluri, la cari s'ar găsi aceste locuri.

Plasele pe cari le-am descris mai sus, și cari dintre instrumentele descrise până aci sunt singurele cari ar avea dimensiunile necesare pentru a putea prinde de odată cârduri atât de mari de pește, nu pot nici ele să corespundă în deajuns acestui scop; căci oricât ar fi aceste de lungi și oricât de bine s'ar putea încunjură cu dânssele cârdurile de pește, ele nu-l pot scoate din apă decât numai dacă e în apropierea malurilor.

În bălțile cele mari ale Dunărei și în mare la gurile ei, cârdurile cele mari de pește se găsesc însă de regulă la depărtări însemnate de maluri și la adâncimi mai mult sau mai puțin considerabile. Din aceste locuri numai năvodul este singurul instrument care să le poată încunjură și scoate afară dintrodată în cantități cât de mari.

Năvodul este o plasă lungă, care încunjură peștele și-l adună la un loc de pe suprafețe întinse, dar care are la mijlocul ei și un sac mare, în care totodată îl prinde și-l scoate afară din apă chiar la locul unde l-a pescuit, fără a mai fi nevoie să-l tragă la mal. Prin această calitate năvodul are o superioritate incontestabilă asupra tuturor celorlalte plase, și grație ei, el este instrumentul cel mai indicat pentru a servi la pescuirea mare — adică la strângerea recoltei anuale de pește de toate speciile — din bălțile cele mari ale Dunărei și din lacurile litorale.

După suprafața și adâncimea apelor în cari pescuește, după vegetațiunea din ea, etc., năvodul poate avea diferite dimensiuni, variind dela o lungime de 100 de stânjani pescărești până chiar la 400 st. Cu toate aceste variațiuni ale lungimii, proporțiunile între diferitele părți carei îl compun rămân mai mult sau mai puțin aceleași, încât *putem zice că avem un singur tip de năvod.*

Intru cât privește însă detaliile de construcțiune și uneltele ajutătoare precum și numirile diferitelor sale părți, acestea variază dela o regiune

la alta, fie după tradițiunile pescarilor, fie după cerințele speciale ale apelor în cari se întrebuițează, și mai cu seamă după adâncimea lor.

După dimensiunile lor și după unele mici variațiuni de construcție, se deosebesc pe tot cursul Dunărei mai multe feluri de năvoade, dintre cari putem cită următoarele ca mai cunoscute :

1. Năvoadele mici dela bălțile din regiunea inferioară a râurilor;
2. Năvodul mic din Deltă, până la 150 stânjeni lungime totală, numit acolo de pescarii români *Tifan* iar de pescarii ruși *Ciripcea*;
3. Năvoadele de *Turtucaia*, cu cari se pescuesc mai toate bălțile din partea de sus a Dunărei, de pe amândouă malurile ei, dela Porțile de fier — și adeseori chiar mai de sus încă — și — până la Hârșova;
4. Năvoadele mijlocii zise de *Brateș* sau de *Crapina*, cu cari se pescuesc bălțile Brăilei, *Brateșului*, Bălțile *Crapinei*, *Somovei* și ale *Basarabiei*, etc.
5. Năvoadele cele mai mari din Deltă și dela *Razim*; și
6. Năvoadele de mare.

În cele ce urmează voi lua ca tip pentru descrierea noastră Năvodul de *Turtucaia*, care are dimensiuni mijlocii, și voi arătă apoi, pentru fiecare din părțile cari îl compun, variațiunile de formă mai însemnate precum și diferitele numiri ce le au ele în diferitele regiuni ale țerii.

1. Năvodul propriu zis.

Năvodul (Fig. 235) — numit de Rușii din Deltă *Matula* și de Lipoveni *Névod* — este o plasă mare cătrănită, impletită din ață de bumbac, care se compune din următoarele părți principale:

1. *Matifa* sau *Sacul*;
2. *Aripele* sau *Crilele*; și
3. *Codulele*.

În afară de aceste părți cari îl compun, Năvodul mai are însă nevoie, pentru a se putea pescui cu el, de o serie de instrumente accesorii, — ca dube special amenajate, diferite unelte, etc. — cari sunt tot atât de importante ca și părțile năvodului și fac parte dintr'un «*Tacâm*» sau din «*Garnitura completă a năvodului*». Aceste instrumente accesorii, însă, diferă după felurile cum se pescuește cu năvodul; altele sunt pentru pescuitul în bălțile adânci, altele pentru pescuitul la mare și altele pentru pescuitul sub ghiață.

Noi vom descrie mai întâiu aci năvodul propriu zis astfel cum este el, adică Plasele și fringhiile sale, și apoi, descriind modurile cum se pescuește cu dânsul, vom descrie la fiecare din aceste moduri și diferitele instrumente accesorii necesare:

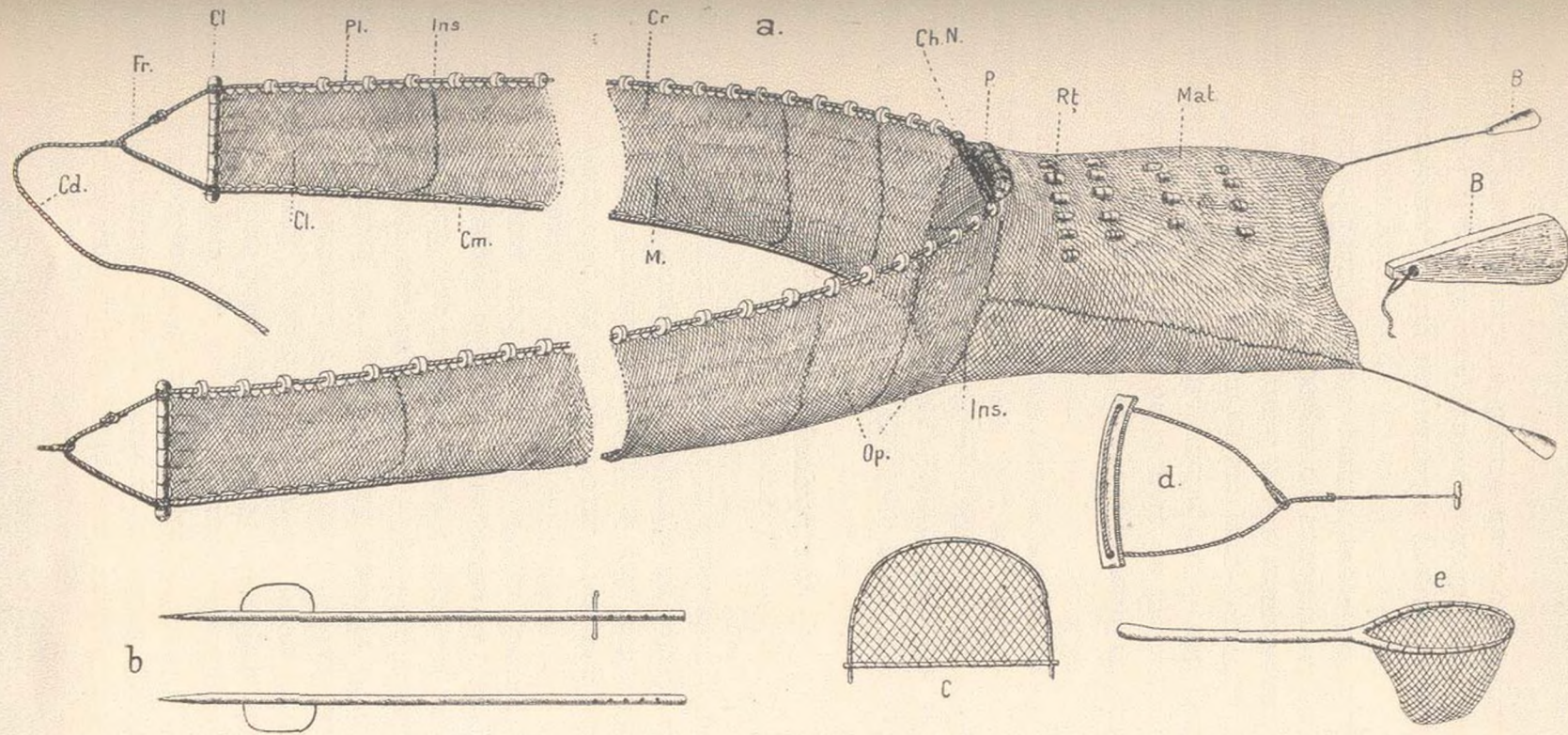

Fig. 235. Năvodul cu uneltele sale accesorii.

1. Sacul, *Matița* sau «*Matca*» (la Rușii din Delta *Matnia*). Acesta este un sac mare de plasă, împletit din ață de bumbac mai groasă decât celelalte părți ale năvodului, care are ochiurile de 2.5 cm. pe lature; la năvoadele Turtucăienilor, când gura e închisă, el are o lărgime cam de 3 stânjeni și o adâncime de 4 stânjeni (Fig. 235 a). *Matița* nu este împletită dela început ca un sac, ci ea e o plasă dreaptă de 8 stânjeni lungime care se îndoește dela mijloc, și ale cărei margini laterale sunt cusute — se «însforesc» — una de alta spre a forma astfel un sac. La năvoadele dela Brăteș sau dela bălțile Crapinei, plasa din care e făcută *Matița* are o lungime de 10 stânjeni și o lățime de 250 de ochiuri, iar la cele din Delta lungimea e și mai mare, pe când la năvoadele între-

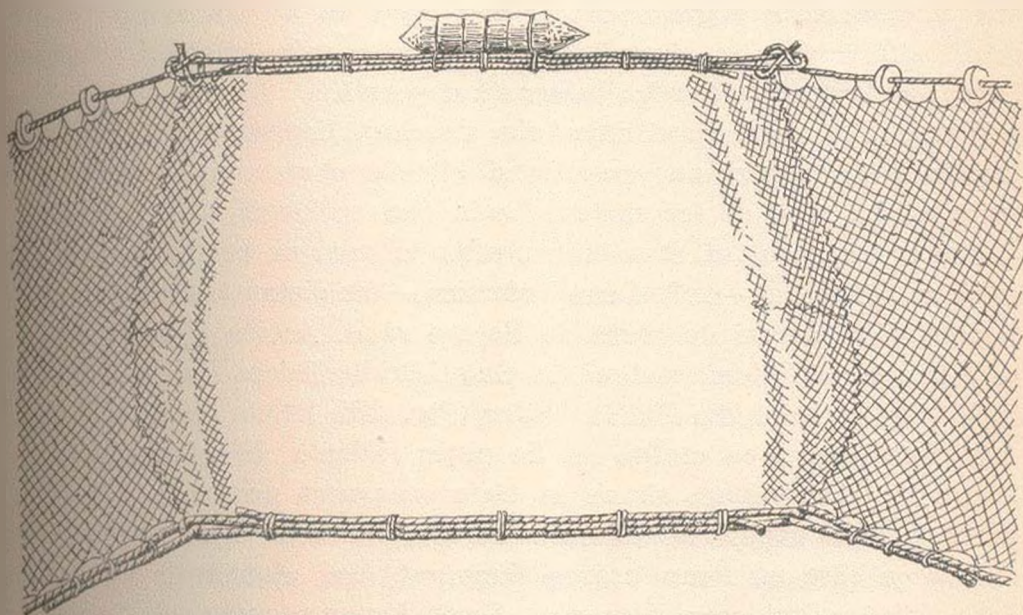

Fig. 236. Gura *Matiței* dela năvod cu «*Cheile năvodului*».

buințate prin bălțile mici — ca de ex. în bălțile de pe malul Prutului — *Matița* poate fi și numai de 3 stânjeni adâncime.

Sacul trebuie să stea în apă cu gura deschisă, astfel ca marginea ei inferioară să fie lipită de fund, iar marginea superioară să plutească la fața apei (Fig. 236); pe de altă parte trebuie ca *Matița* să fie bine întinsă și plasa dela partea ei inferioară să nu se târie prea mult în nomolul de pe fund, unde s'ar putea rupe agățându-se de buturuge și altfel ar scăpa din ea peștele prins.

Pentru a corespunde la toate aceste cerințe, sunt o serie de dispozitive și de mici aparate speciale. Mai întâiu, atât marginea superioară cât și cea inferioară a gurii *matiței* este legată de câte o fringhie groasă, indoită de două ori și terminată la fiecare capăt cu câte o

cheutoare; aceste 2 fringhii triple se numesc *Cheile năvodului*, căci de cheutorile dela capetele lor se leagă capetele otgoanelor cari țin aripele (Fig. 235 Ch. N.).

În acelaș timp însă Cheia de jos, care e făcută din fringhie foarte groasă, ține lipită de fund prin greutatea ei marginea inferioară a gurii, iar Cheia de sus este legată de un corp mare plutitor (Fig. 235 P. V.), care ține la fața apei marginea superioară a gurii. Cu modul acesta gura matitei e ținută în totdeauna deschisă cât timp năvodul e în apă. Corpul acesta plutitor se numește la Turtucăieni *Troacă* — fiindcă ei la năvoadele lor mici pun numai o troacă, adică o tătăcuță uscată — iar pe la pescăriile de «la vale» el se numește *Pușă* (sau *Puș*), fiindcă aici se pune câte o geamandură mai mare de papură sau de țipirig; prin Deltă în fine la năvoadele cele mari se pune adeseori și câte un butuc de lemn sau o mică balercuță deșeartă.

Figura 236 arată gura năvodului deschisă, împreună cu Pușa care o ține în această pozițiune precum și «Cheile năvodului», astfel ca să se vadă modul cum ce fac nodurile prin cari se leagă aripele de matită.

Pentru ca sacul să stea bine umflat în apă, pe partea sa superioară se prind de plasă—pe 3, 4 sau 5 rânduri,—din distanță în distanță, câte 3 până la 7 bucăți de plută de fiecare rând. Aceste plute se numesc: la Turtucăieni *Bobocii matitei*, la Galați-Brăila-Tulcea *Rațele matitei*, iar la bălțile Prutului din Fălciu *Vidre* (Fig. 235 Rt.).

În fine pentru ca matita să fie puțin ridicată dela fundul apei, așa ca partea ei inferioară să nu se târie prea mult prin nomol, de fiecare din cele două capete ale fundului sacului mai este legat cu câte o fringhiuță și câte un lemn ușor și lungăreț care plutește la fața apei și care ridică colțul sacului în sus. Aceste lemne se numesc la Turtucăieni *Cornurile matitei* iar la pescăriile dela vale *Boii*; aceasta fiindcă, atunci când se trage năvodul, ei merg încet pe urma sa ca doi boi legați de urma carului (Fig. 235 b).

2. Aripele năvodului zise și *Crilele* sau *Plasele năvodului* (la Dunărea de jos), *Natrele* (în Moldova la Prut, în Fălciu) și *Crilo* (la Rușii din Deltă). Năvodul are două aripi lungi, cari sunt plasele sale cu cari urmărește și încunjură peștele și apoi îl adună la un loc spre a-l face să intre în sac pentru a se prinde (Fig. 235 Cr.).

La năvoadele Turtucăienilor fiecare Crilă are câte 105 stânjeni lungime, la năvoadele dela Crapina ele se fac de obicei de câte 155 stânjeni, iar în Deltă și la Razim ajung chiar până la 200 de stânjeni. Lățimea Crilelor depinde în totdeauna de adâncimea apelor în cari se pescuește și se potrivesc în totdeauna astfel ca plasa, când stă așezată vertical în apă, să formeze un *Sân* mare zis și *Burtă* sau *Pântece*.

Turtucaienii fac aripele de obicei de 2 — 3 stânjeni de late; la Brateș și la bălțile Crapinei se fac de 3 stânjeni pentru ghioluri și jepși, și până la 4,5 st. pentru gârle sau ghioluri mari adânci; la Jijila d. ex., care e o baltă mai adâncă, lățimea Crilelor se face de 4 stânjeni. În Deltă în fine și la Razim se fac Crile și până la 10 stânjeni lățime.

O Crilă de năvod este compusă din următoarele părți: a) Plasa, b) Olgioanele sau Fringhiile și c) Clecea.

a) Plasa unei crile este în totdeauna compusă din mai multe bucăți împreunate—«înghinate»—, numite «Plasele năvodului». La năvoadele din Turtucaia sunt câte 3 plase de fiecare Crilă, având fiecare din ele ochiurile de alte dimensiuni; acestea sunt următoarele: 1). *Cistinele*, cari sunt înșforate de o parte și de alta de marginile matiței și au fiecare câte o lungime de 35 stânjeni, iar ochiurile împletite ca și la matița de câte 2,5 cm. pe lature; 2). *Plasa de mijloc* sau *Mijlocul*, cari au de asemeni câte 35 stânjeni lungime fiecare și ochiurile de câte 3,5 cm. pe lature, și în fine 3). *Clecile* sau *Plasele de lângă clece*, iarăș de câte 35 stânjeni lungime și cu ochiurile de câte 4 cm. pe lature.

La năvoadele din partea de jos a Dunărei, de o parte și de alta a gurii sacului, sunt câte două plase mai mici numite *Operțele năvodului* (Cistinele dela Turtucaia), cari formează intrarea în sac, numită de pescarii ruși din Deltă *Privod* (Fig. 235 Op.). După acestea urmează apoi o serie de plase, mai mari sau mai mici după cum se fac și aripele năvodului de lungi.

Plasele unui năvod se împletesc de obicei dela 18—20 stânjeni lungime și de 90—95 de ochiuri lățime de fiecare plasă; când se leagă năvodul, se împreunează una de alta (se înghinează), cap la cap, atâtea plăși cât trebuie a se face năvodul de «statnic», și în urmă taie din ele atâtea bucăți cât trebuie a se face crilele de lungi. Plasa se împletește de către femeile pescarilor, cari o fac în lung, însă când se așează pentru a forma Năvodul, ea se pune în lat.

Plășile de lângă gura matiței, pe o distanță de vreo 100 de stânjeni, se fac cu vreo 20 ctm. mai statnice ca cele de lângă Clece, pentru ca să facă un sân mai mare spre fundul năvodului.

Toate plasele sunt prinse una de alta printr'un fir de sfoară, care se trece cu *Iglita* alternativ prin ochiurile celor două plase și pe urmă se face câte un nod între ultimele două ochiuri dela fiecare capăt; această cusătură se numește «Inșforala plășilor» (Fig. 237 a).

b) *Olgioanele* sau *fringhiile*. Toate plasele cari compun Crilele năvodului sunt legate cu marginea lor superioară și cu cea inferioară de câte un *Olgon* gros. Cel de jos, care ține marginea inferioară a năvodului lipită de fundul apei și se târăște pe acesta când se trage năvodul,

este cu mult mai gros și foarte greu; el se numește *Camână*, *Fringhia cu pietre*, *Fringhia cu camână* (la Prut în Fălciu), *Dolniță* (în Oltenia la Potelu), etc.

Numai foarte rareori se mai pun astăzi la năvoade plumburi sau alte greutateți la camână, căci de obicei se iau otgoane foarte groase, de câte 4 și 5 cm. diametru, cari sunt destul de grele; și dacă acestea nu sunt suficiente, se mai leagă de ele și câte un al doilea otgon (d. ex. la balta Potelu).

Turtucăienii zic că otgoanele de cânepă intră prea adânc în nomol și «vine prea greu la mână» când se scot; de aceea ei fac camăna din

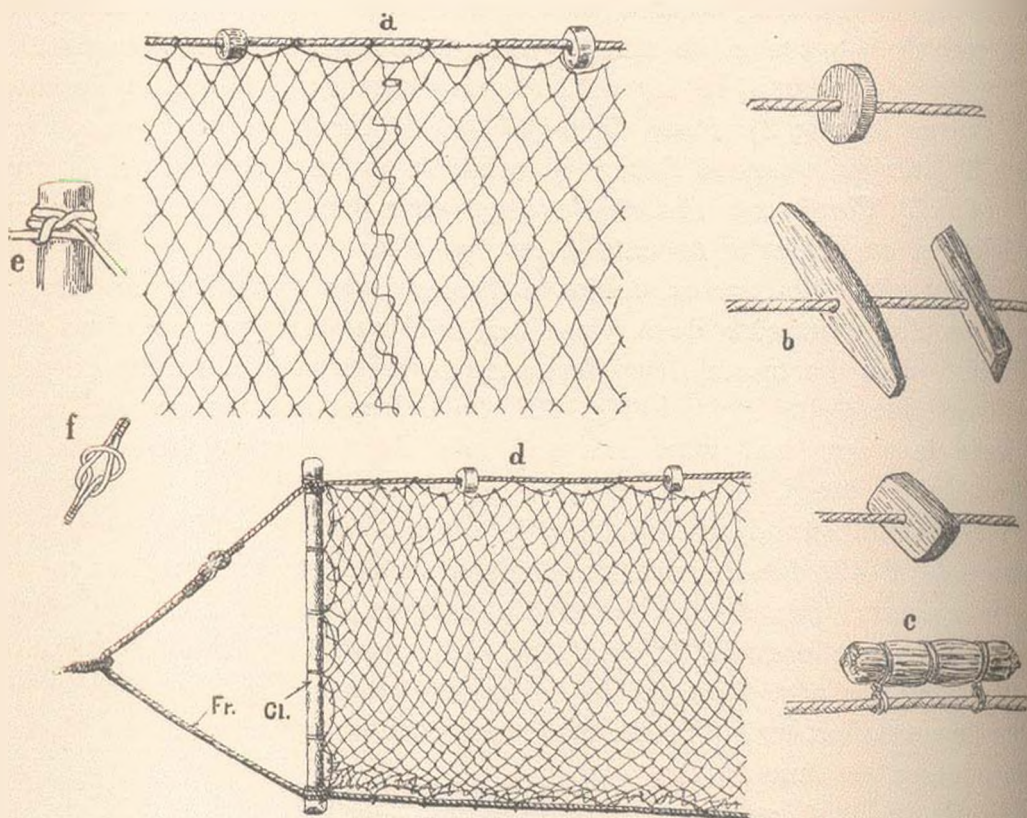

Fig. 237. Detalii de construcție a unei aripi de năvod.

otgoane de teiu, neîntrebuințând pe cele de cânepă decât numai în apele cu fundul nisipos, unde altfel peștele și-ar face loc pe sub camână și ar fugi. În bălțile dela vale însă toate năvoadele au Camenele de cânepă.

Otgonul de sus, care ridică marginea superioară a năvodului la fața apei («stă plută la fața apei») și deci ține toată plasa verticală în apă, este cu mult mai subțire decât Camăna și are înșirată pe toată lungimea sa — de obicei la distanțe de 1 m. una de alta — o serie de

plute mari găurite la mijloc. Acest otgon se numește *Plutu* sau *Fringhia cu plute*.

Plutele (rusește *Skorà*), ca și cele dela carmace, sunt făcute din scoarța unor plopî bătrâni cari cresc în luncă și prin ostroave, numiți *Plută* sau *Plutași*. Ele au diferite forme și dimensiuni (Fig. 237 b): unele sunt rotunde, altele pătrate, altele lungărețe până la 30 cm.; toate sunt însă găurite la mijloc pentru a putea fi înșirate pe fringhie. Numai ca raritate am mai găsit prin podurile caselor pescarilor din Bădălan niște «Puse» mici de papură sau de țipirig, cari se puneau înainte în loc de plute la Otgonul de sus (Fig. 237 c).

În totdeauna pescarii, înainte de a intra la pescuit într'o baltă nouă, trebuie să-și pregătească năvoadele anume pentru acea baltă, scurtându-le sau lungindu-le după suprafața și adâncimea bălții, după vegetațiunea care este pe fundul ei, ș. a. m. d. Pentru aceasta adeseori ei scot sau adaugă câteva plăși nouă la aripele năvodului. Pentru a nu fi dar nevoiți în asemenea cazuri să taie otgoanele, în unele părți năvoadele se fac dela început astfel încât fiecare plasă să aibă câte două otgoane ale ei proprii, cari la compunerea năvodului—când se însforesc plasele—se leagă și ele unele da altele prin câte o *Calimă*, adică un nod pescăresc (Fig. 237 f). Astfel un năvod tipic de Turtucaia, care e compus din 6 Plase, poate avea 12 otgoane de câte 35 de stânjeni fiecare.

Când se *compune năvodul*, se întind mai întâiu otgoanele și apoi se leagă plășile pe ele; această legătură se face cu o sfoară ceva mai grosuță, trecându-se cu *iglița* prin 3 sau 4 ochiuri, și apoi se leagă de otgon (Fig. 237 a), apoi iarăș se trece prin 3 sau 4 ochiuri ș. a. m. d. După ce s'au legat astfel toate plășile de otgoane, se *însforesc* apoi plășile între ele și se compun Crilele. După aceasta se leagă cele două Crile, astfel compuse, de o parte și alta a gurii matiței, legând capătul fiecărui otgon de câte una din cheutoarele dela cheile năvodului, în modul cum se vede în figura 236; în fine se însforesc marginile Operțelor de marginile laterale ale sacului (Fig. 235).

c) *Clecele și Frânele*. Capetele terminale ale aripelor sunt legate pe câte un par rotund de lemn, gros cât o mână de om, și lung cam de 1 m. până la cel mult 1.50 m. fiecare.

Aceste lemne se numesc ca la toate plășile *Clece*, *Clence* și *Hadarage* (Moldova) și *Cleaci* la Rușii din Deltă. De capetele crestate ale acestora se leagă—invălătucindu-se de 2 sau 3 ori în jurul lor și făcându-se de fiecare dată câte un nod (Fig. 126 d și e) — Camăna și Pluta, și apoi capetele acestor otgoane se leagă și ele unul de altul (Fig. 237 d și e) pentru a forma *Frâul* sau *Frânele năvodului* (Fig. 235 și 237 d Fr.).

Cum plasa năvodului are o lățime de 2 până la 4, 5 stânjeni, și chiar mai

mult, ea se leagă încrețită pe Clece, cari acestea n'au decât 1 m. — 1.50 m. Pentru aceasta se ia o sfoară ceva mai groasă, care se leagă de otgonul de sus (Pluta), apoi se trece printr'un număr oarecare de ochiuri de ale marginii plășii și se leagă de par la o distanță ca de vreo 30 de cm., apoi iarăș se trece printr'un număr de ochiuri și iarăș se leagă de par la o distanță egală ș. a. m. d. Cu modul acesta plasa rămâne aici încrețită și formează *Sânul* sau *Burtele năvodului*.

3. **Codulele.** De mijlocul fiecarui din cele două frâne ale năvodului se leagă câte un capăt al câte unei fringhii lungi și groase, formând două otgoane lungi numite *Streangurile alergătoare* (Turtucaia), *Codule* (la bălțile dela Hârșova la vale), *Frânghiile frâului* (Moldova la Prut), *Otgoanele* (Oltenia) ș. a. m. d. (Fig. 235 a Cd.)

Aceste Codule la năvoadele Turtucăienilor au câte 70—80 de metri lungime, iar la năvoadele dela vale pot trece și de 170 m.; Ele, putând fi depănate pe niște mosoare mari cu vârtejuri, servesc ca să târască pe distanțe cât mai mari năvodul pe fundul apelor și apoi să-l tragă până la mal, sau până la lotcele din cari se pescuește.

* * *

Cu aceasta s'a terminat descrierea năvodului propriu zis, adică al Plasei cu Sacul și cu Otgoanele ei. Cu năvodul singur însă nu se poate încă pescui; pentru aceasta mai e încă nevoie de bărci special amenajate pentru acest scop precum și de o serie de alte instrumente ajutătoare, fie pentru a întinde și trage plasa în apă, fie pentru a o scoate, a scoate peștele prins din ea, ș. a. m. d.

Pe de altă parte Năvodul nu este un instrument cu care se pescuește numai vara și toamna, ci el este în acelaș timp instrumentul principal cu care se prind cele mai mari cantități de pește iarna sub ghiață. Pentru pescuitul cu năvodul sub ghiață însă, instrumentele accesorii sunt cu totul altele decât cele pentru pescuitul obișnuit al bălților. In cele ce urmează dar vom descrie mai întâiu numai uneltele accesorii pentru pescuitul obișnuit, iar pe celelalte le vom trata în urmă, odată cu descrierea pescuitului sub ghiață.

2. Dubele năvodului.

Cele mai de căpetenie dintre accesoriile năvodului sunt *Dubele* sau *Lotcele*. In Moldova la Prut le zice *Dubas*, în Oltenia pe cele cu fundul lat le numesc *Luntre*, iar pe cele mai înguste și mai ascuțite la capete și cu fundul rotund le numesc *Dubă*. Numirea de *Barcă* la pescari e numai un nume generic, dându-se la toate vasele plutitoare mici.

Fiecare năvod are câte două dube cari îl poartă cu câte 6 oameni fiecare. Acestea sunt construite sau cel puțin amenajate în mod special pentru acest scop și se numesc *Dube* sau *Lotce de năvod*. Pe lângă acestea însă, în cele mai multe locuri, se mai întrebuițează încă câte o a treia dubă, care este o lotcă simplă, numită pe unele locuri (Călărași, Turtucaia, Oltina, etc.) *Povolnică* sau *Varca (Fălcin)*; scopul acesteia este numai de a transporta peștele prins, iar când năvodul e la apă, de a umbla în urma sa, pentru a descurcă plasa de buturuge și a păzi Camăna ca să meargă lipită de fund și să nu scape peștele pe sub ea.

Cu ocazia descrierii dubelor dela năvoade voiu da aci o descriere mai amănunțită a Lotcelor pescărești în general — arătând și alte detalii cari nu privesc direct numai dubele dela năvoade — spre a fi astfel dispensat de a mai descrie apoi pentru o a doua oară Lotca pescărească și a evita astfel repetirile.

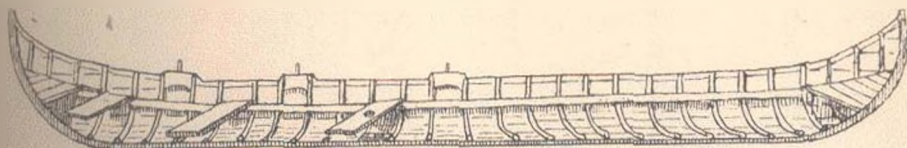

Fig. 238. Lotcă mare de năvod de 30 de crivace, dela Turtucaia (secțiune în lung).

Turtucăienii întrebuițează de obicei, la năvoadele lor cele mici, dubele lor obicinuite de 24—26 de crivace și le amenajează pentru acest scop când pleacă cu ele la pescuit. Ei își fac însă înadins toate dubele lor mai mari și cu fundul lat, tocmai pentru a se putea servi de ele, atât ca dube de Dunăre pentru Orii și Cărlige cât și ca dube de Năvod. Figura 238 arată în secțiune o lotcă mare de năvod a Turtucăienilor, cu 30 de crivace.

În bălțile dela vale însă, și în special în Delta Dunărei, dubele de năvod sunt cu mult mai mari și special construite pentru acest scop. În figura 239 se arată modul de construcție al unei asemenea *dube mari de năvod*, numai că aceasta este în acest desemn întru câtva simplificată, făcându-se aici un număr de crivace cu mult mai mic decât cele cari există în realitate.

După cum se vede din aceste figuri, duba e foarte solid construită, având o *carină* groasă de tufă de stejar, cu vârful ascutit și încârligat (*Giocurile Carinei, Piscurile* în Oltenia), cari formează și vârful lotcei. Unii pun pe Carină ca talpă și o șină de fier.

Vârful de dinainte, adică prora, se zice *Chiscul Dubei* (Ch.) (*Cearduc* la Lipoveni) iar vârful de dinapoi, adică Pupa: *Cârma* sau *C... dubei* (Orm.) (*Carmă* rusește).

Pe carină sunt prinse toate *Crivacele* (Cr.) (*Cârbuje* sau *Cârbușe*, la Mehedinți), iar pe acestea se bat scândurile de brad — numai foarte rar se mai fac de stejar — cari formează peretele lotcei. Figura 240 arată modul cum se pun crivacele.

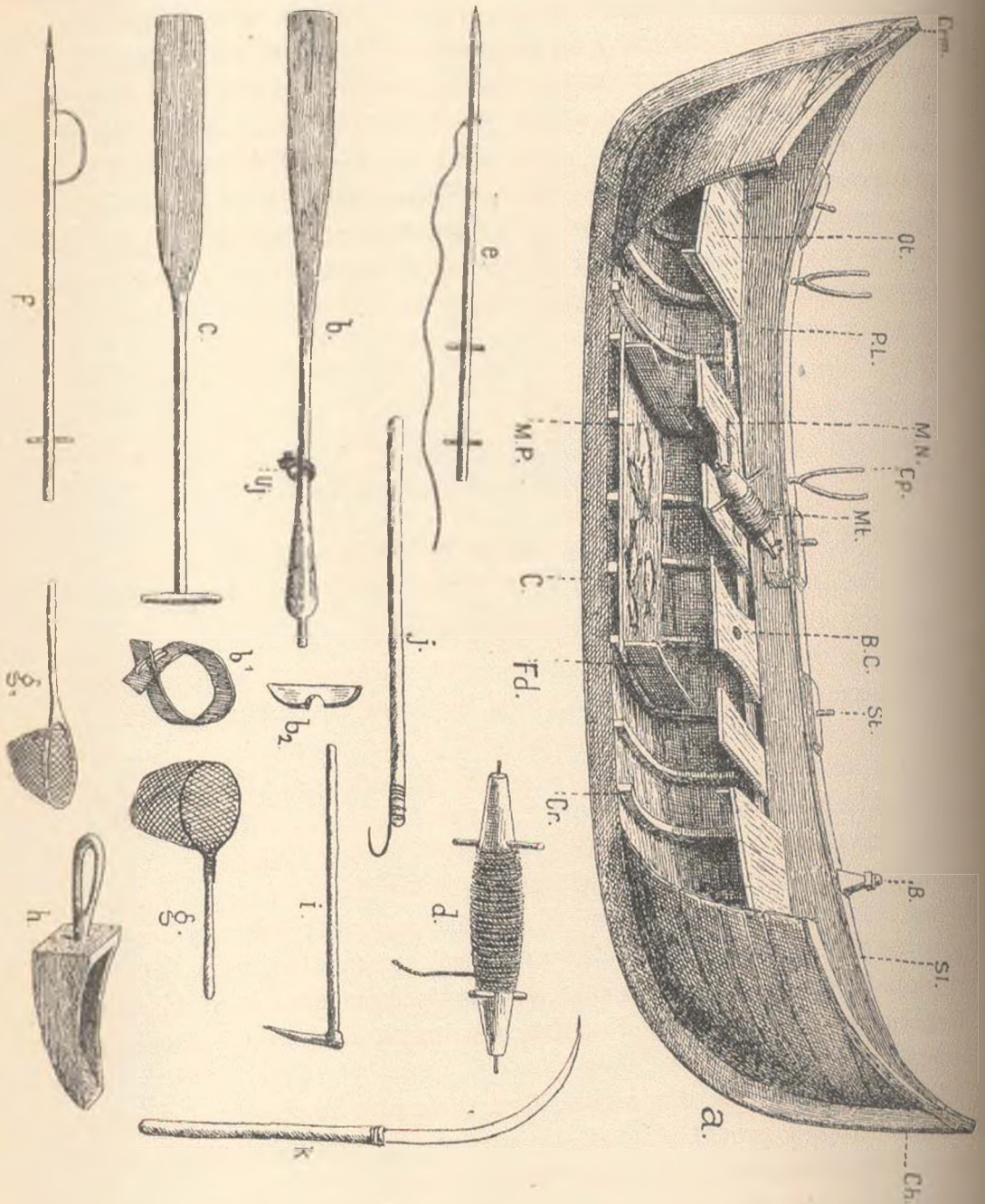

Fig. 239. O Dubă mare de năvod din Delta, cu uneltele ei accesorii. (Pentru simplificarea desenului s'au făcut mai puține crivace). a) Lotca, b) O Lopată, b¹) Ujba, b²) Călușul, c) Vâsla, d) Mitroacă, e) Parul, f) Un șufan, g) Mincioace, h) Ispolu, i) Sacovița, j) Bahorul sau Bura, k) Târpanul.

Marginea lotcei — zisă *Sluiul lotcei* (Sl.) la Turtucăieni, *Uzne* la Mehedinți — la dubele cele mari de năvod nu este liberă, ca să se vadă capetele crivacelor ca la dubele obicinuite, ci este căptușită pe dinăuntru de jur împrejur cu câte o scândură groasă, așa că aceste dube au muchele late provăzute cu mai multe găuri, în cari se pot înfige diferite aparate necesare la armarea lotcei pentru pescuit.

În această margine lată sunt prinse mai întâiu cuiele numite *Strapezane* (St.) *Otorage* la Mehedinți, (*Cocet* rusește), de cari se leagă cu câte o *Ujbă* (rusește *Putza*) de piele *Lopețile* sau *Babaicele*. *Ujba* (figura 239 b') este o șuviță îngustă de curea groasă, spintecată lângă amândouă capetele; unul din capete străpunge prin spintecătura celuilalt și e prins cu un *Căluș* (rus. *Klopsic* (b^o)), așa că formează un inel prin care se prinde ea de *Strapezanul* dela lotcă.

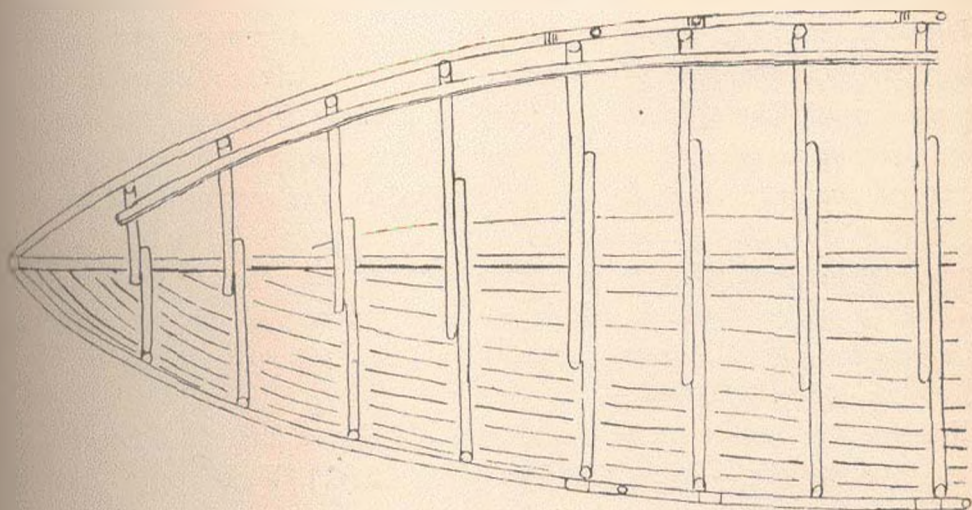

Fig. 240. Partea de dinainte a unei Lotce văzută în interior, spre a arăta cum sunt așezate Crivacele.

În marginea lotcei se mai fixează însă și alte aparate necesare la scoaterea năvodului, și anume: 1) la capătul dinspre Chiscul dubei — de o parte și de alta — este câte o *Baba* (B), de care se leagă duba de *Par* când se fixează în loc la scoaterea năvodului; și 2) pe marginea dinspre cârmă a uneia din cele două dube dela un Năvod sunt înfipte 2 crăcane mari mobile, numite *Capre* (Cp.), pe cari se pun toate instrumentele mari, scândurile, etc. aflate în dubă.

În dubă avem dela un capăt la altul o serie de scânduri transversale, sprijinite cu capetele lor pe câte o chingă bătută de o parte și de alta sub marginea lotcei. Între acestea avem: mai întâiu *Oturacele dubei*, adică cele 2 scaune mari dela capetele ei; apoi *Băncile* pe cari stau

lopătării (*Ială* la Fălciu, *Sidilca* la Lipoveni), din cari una numită *Banca Catargului* (Bc.) («Căţană» la Turtucaia şi în Dobrogea, *Scaun* în Oltenia), are o gaură prin care se bagă *Catargul mure* (ruseşte *Dreuca*) pentru a se fixa într'o *Piuliţă* de sub ea. În fine în jumătatea de dinapoi este o masă lungă numită *Masa năvodului* (M.N.) pe care se aşează Năvodul când se scoate afară din apă.

Toate aceste scânduri transversale se sprijină de o parte şi de alta pe câte o chingă lungă bătută în Crivace sub marginile lotcei, numite de Turtucăieni *Poştovalele lotcei* (P.L.), iar de Moldoveni *Chingile dubasului*.

Pe fundul ei Lotca e căptuşită sub Masa năvodului cu duşumele (aşezate în lung) cari formează *Masa peştelui* sau *Podul* (ruseşte *Mostki*, pe care se pune peştele prins. Aceasta are la cele două capete ale ei câte o scândură aşezată vertical — numite *Fundătorile* (rus. *Mostoc*) — ca să oprească peştele de a cădea în lotcă (Fd.).

Drept la mijlocul lotcei în fine, în scândurile groase cari foarmeză marginile ei, este câte o gaură în care se potrivesc capetele de fier ale axei unui Vârtej mare, pe care se învârte fringhia codulelor ca pe un mosor şi cu care se trage năvodul. Acesta este un butuc de lemn gros şi rotund ca un butuc de roată, străbătut transversal lângă amândouă capetele sale de câte un lemn mai subţire, ca spiţele dela o roată, ale cărui capete servesc ca mânere pentru a învârti butucul în jurul axei sale şi astfel a trage codulele din apă. Acest mosor se numeşte *Mitroacă* (Dunărea de jos, Moldova), *Berbec*, *Vârtej*, (*Baran* şi *Buhai* pe ruseşte) etc. (Fig. 230 Mt).

Fiecare din aceste dube de năvod din Deltă are cât 5 *Lopeţi* — sau pe ruseşte *Băbăici* — (Fig. 239 b) şi o *Vâslă* (C.) (*Vislo* ruseşte). Vâsla are la capătul cu care se ţine în mână un mâner de lemn transversal, numit *Crucea Vâslei* (Turtucaia) sau *Comanac* (Fălciu).

Tot de dubă mai ţine şi *Parul dubei* (Fig. 239 e). Acesta este un par lung şi gros, ascuţit la un capăt, iar la celălalt capăt străbătut de 2 lemne mai subţiri ale căror capete servesc ca mânere; în apropiere de capătul său ascuţit el este legat cu o fringhie ceva mai lungă decât dânsul, numită *Fringhia parului* sau pe ruseşte *Burunduc*. Când se scoate năvodul, Parul se înfige în fundul apei, iar cu fringhia se leagă de una din babalele de pe marginea de dinainte a dubei şi se fixează astfel duba în loc ca şi cum ar fi ancorată.

Ca aparţinând de corpul dubei nu mai rămân decât *Catargele* (*Dreuca* pe ruseşte), *Pânzele* (*Erchenul* la Turtucaia, *Porus* ruseşte) şi *Ghionderele* de cari se leagă pânza, numite *Raiua erchenului* la Turtucaia, precum şi toate celelalte aparate cari mai sunt necesare pentru a se putea «merge cu pânzele».

La lotcele Turtucăienilor se pune de obicei numai un singur catarg cu un singur Erchen. Catargul se fixează într'o Piuliță, făcută într'un lemn gros așezat la fundul lotcei între cele două crivace de sub Cățană; Cățana are și ea la mijlocul ei o gaură (Fig. 239 B. C.) prin care se bagă capătul de jos al catargului când îl fixează în piuliță. *Pânza* sau *Erchenul* este tivită de jur împrejur și în «tigheală» sunt trase pe fiecare margine de jur împrejur câte o fringhiuță subțire, numite *Streanguri*. Pânza e prinsă la unul din colțurile ei de o fringhie lungă, numită *Scota* (la Turtucăieni *Isa*, iar la Ruși *Abla*), cu care ea se trage în sus, prin ajutorul unei «macarale» legate de capătul de sus al catargului, când se întinde

Fig. 241. O lotcă mare din Deltă mergând cu pânzele; arată modul cum se pun catargele, ghionderele și pânzele.

pânza; *Isa*, mergând spre macaraua dela vârful catargului, trece printr'o verigă de curpân care stă ca un inel pe catarg, zisă la Turtucăieni *Colba Erchenului*, și care o ține astfel lipită de catarg.

La lotcele mari din Deltă se pun mai des 2 catarge cu 2 pânze, fixându-se în otorocul dela Chiscul dubei un al doilea catarg mic cu pânza și ghionderul său (pe rusește «Cerdak Parus» sau «Malinki Parus» resp. «malinki Dreuca»).

Fig. 241 arată modul cum se așează catargele, pânzele și ghionderele la o lotcă mare din Deltă.

Toate aceste catarge, pânze și ghiondere însă, când nu se «merge cu pânzele», se așează în dubă în stânga la capătul dinspre Chisc, cu un capăt ieșind afară și cu altul sub Cățană.

În fine nu mai rămâne decât *Ispolul* sau *Căușul* (rusește *Tecuci*, Figura 239 *h.*) cu care se scoate apa din lotcă și cu care beau apă din bălți lopătarii, pentru a completa astfel seria tuturor uneltelor cari aparțin la o dubă de năvod.

3. Uneltele auxiliare ale Năvodului.

În afară de aceste unelte însă, cari fac parte din corpul dubei, când pleacă năvodul la pescuit se mai ieau în dubă și următoarele instrumente, cari țin de asemenea de năvod și sunt absolut necesare la pescuit:

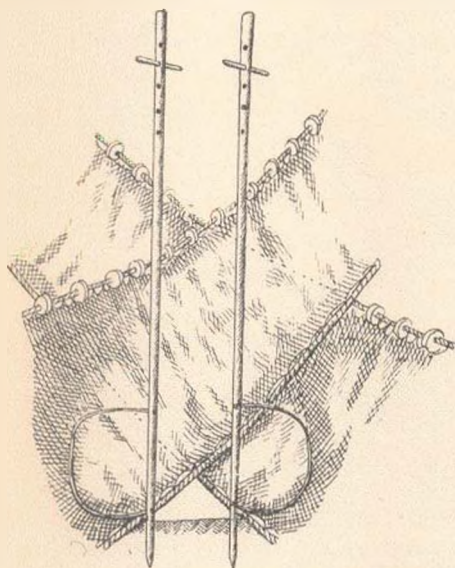

Fig. 242. Modul cum țin Șufanele
Camăna dela aripele năvodului
lipită de fundul apei.

1. *Șufanele* sau *Șifanele* (fig. 235 *b* și 239 *f*); acestea sunt niște lemne groase și lungi — după adâncimea bălții în care se pescuește — cari au un capăt ascuțit pentru a putea intra în pământ, iar altul străbătut de mai multe găuri prin care poate intra câte un cuiu mare de lemn, ale cărui capete servesc ca mâner.

La partea inferioară a acestor pari, deasupra capătului lor ascuțit, sunt prinse în ele capetele câte a unui arc mare făcut din nueă cojită — ca să fie netedă — sau care în timpul din urmă se fac mai mult de fier. Rolul acestor instrumente este principal, căci cu ele se ține camăna lipită de fund în timpul cât se scoate năvodul spre a nu lăsa peștele să fugă

pe dedesubt. Aceasta se face înfigând în pământ amândouă Șufanele, alăturate unul de altul și cu cercurile spre afară, și prinzând sub cercurile lor camănele dela fiecare aripă astfel încât ele să nu mai poată scăpa de sub dănsle și să rămână lipite de pământ în tot timpul cât sunt trase (Fig. 242).

2. *Sacovița*, sau *Sicațița* în Moldova la Prut (Fig. 239 *i*); acestea sunt niște instrumente de fier lungi și subțiri și ascuțite la vârf, prinse ca topoarele pe o coadă de lemn ca de 1 m., cu cari vâtafii descurcă plasa în tot timpul cât se scoate năvodul afară. În unele părți în loc de Sa-

coviță se servesc la nevoie de Ostie pentru a descurcă cu ea la scos plasa năvodului.

3) Diferite *Mincioguri* sau *Ciorpace* (Fig. 235 e și Fig. 239 f și g) solide și cu coadă de o lungime mijlocie, aproape de înălțimea omului. Românii au de obicei *Mincioage* cu cercul de lemn (Tab. XXV sus), iar Lipovenii cu cerc gros de fier (Tab. XXIX jos). Minciogele servesc pentru a scoate cu ele din *Matița* năvodului peștele prins și a-l pune în dube.

4. *Burele* (*Bură* la Turtucăieni, *Buret* la Pisica-Azaclău, *Bahor* în Deltă, etc.) sunt asemănătoare cu cele pe cari le-am descris la pescuitul Somnului și Morunului (Fig. 239 j). Ele servesc pentru apucat peștii mari și mai cu seamă Somnii cari se prind în năvod.

5. *Târpanele* (*Secere* în Oltenia). În fiecare dubă este și câte un *Târpan* (Fig. 239 k) care servește pentru curățit bălțile de buruieni (de *Coșcană* la Prut) spre a putea trage cu năvodul.

6. Doi dulapi, adică două scânduri mari și groase cu cari se formează *Podul* dela o dubă la alta, și pe care stau o parte din pescari (*Sufanarii* și *Vatafii*) când se scoate năvodul. Acești dulapi cari ieau loc mult în lotcă au și ei locul lor rezervat unde se păstrează când lotca e în mers: la dubele mari din Deltă ei se pun în caprele dela una din dube, iar la lotcele mici ale Turtucăienilor ei se așează în lotca a 3-a, care vine în urma celor două lotci cari duc năvodul.

În afară de aceste instrumente pescării năvodari se mai servesc de diferite alte unelte mici, cari însă nu sunt speciale numai pentru năvod, ci sunt din acele instrumente nelipsite din lotca oricărui pescar care pleacă la baltă și de cari are nevoie pentru a se ajuta cu ele în orice împrejurări.

4. Pescuitul cu năvodul.

După cum am amintit mai sus, Năvodul este instrumentul cel mai indicat pentru pescuirea mare a bălților Dunărei și lacurilor litorale; adâncimea acestor ape este numai bine potrivită cu dimensiunile optime ale acestui instrument. Dacă aceste bălți ar fi mai adânci decât sunt cele dela gurile Dunărei, lățimea crilelor ar trebui să fie atât de mare încât instrumentul nu ar mai fi ușor de mânuit, iar cu lățimea lor actuală nu s'ar mai putea pescui deoarece camăna nu ar mai atinge fundul peste tot și peștele ar scăpa așa dar pe sub ea. Dacă din contra bălțile ar fi mai puțin adânci decât cum sunt astăzi Ghiolurile de față din susul Dunărei, năvoadele n'ar mai putea fi întrebuințate fiindcă *Matița* și otgoanele s'ar târi prea mult prin nomol. Tocmai de aceea dar, prin japele puțin adânci se întrebuințează numai Plasele

și Tifanele simple, iar Năvodul trebuie și el regulat în totdeauna înainte de începerea pescuitului unei bălți astfel, ca lățimea crilelor sale să se potrivească cu starea nivelului apei din acea baltă; și tot de aceea cu năvoadele înguste ale Turtucăienilor — cari sunt făcute pentru bălțile puțin adânci din susul Dunărei — nu se poate pescui și în bălțile adânci ale Deltei sau în Razim.

Pentru a putea însă pescui cu năvodul, în afară de dubele speciale și uneltele descrise mai sus, mai trebuiesc încă și oameni experimentați cari să recunoască repede locurile unde sunt cârdurile de pește și cari deci să știe unde trebuie «să arunce toana».

Un bun năvodar trebuie pe de o parte să cunoască bine balta în care pescuește, să știe unde e nomol, unde sunt scocuri, unde e brădiș, unde e scrădiș, (loc bun de șalău!), cu un cuvânt să cunoască toate vadurile bune ale bălții.

Pe de altă parte el trebuie să aibă ochiul ager, să simtă după mici semne unde e peștele în baltă, să deosebească valul făcut de unda apei sau de vânt de valul făcut de pește, ba chiar să recunoască valul făcut de crap de valul făcut de alt pește. Adeseori un asemenea năvodar îți arată acolo unde nu ai nici un semn aparent că este pește și-ți zice: Uite crapul cum vine spre toană, trebuie să se fi strâns în cutare loc ș. a. m. d., căci ochiul său exercitat vede multe acolo unde alții nu văd nimic. Un bun vâtaf la năvod, așa dar, face mai mult decât lungimea aripelor sau adâncimea Matiței și decât ori și ce alte calități ar mai avea instrumentul.

În bălțile Dunărei de jos la fiecare lotcă mare de năvod sunt câte 6 pescari, avându-și fiecare atribuțiunile sale precizate atât în mers cât și când se lasă năvodul la apă sau când se scoate. O lotcă este condusă de *Vâtaf* și cealaltă de «ajutorul» său numit în Deltă *Crilaș*, cari țin cârma și dau direcția.

Mai întâiu se încarcă la mal năvodul în dube, punându-se o aripă și matița în duba care nu are capre pe margine, iar în cealaltă se pune numai o aripă. Năvodul se așează în dubă pe masa năvodului cu multă îngrijire, astfel ca clecele să vină de desubt iar matița deasupra, spre a nu se încurcă și spre a se desfășura cu ușurință când va fi aruncat în apă. După aceea dubele pleacă, mergând alături dacă apa e liniștită, sau mergând una după alta dacă sunt valuri. Câte 5 pescari din fiecare dubă trag la lopeți, iar vâtaful și crilașul țin cârma (vâsla). Lotca a 3-a, când aceasta există, urmează dela distanță dubele năvodului.

La Turtucăieni, cari au lotcile mici, sunt în totdeauna câte 3 lotce; 2 înainte, cari duc năvodul cu Parii și Șufanele și una la distanță cu scândurile pentru podeală. Și la ei sunt 12 oameni la năvod, din cari 3

sunt vâtafi; însă din aceștia numai 11 lucrează pe apă — câte 4 în cele 2 dube cari duc năvodul și 3 în duba a 3-a — iar unul rămâne la mal la colibă ca «să reguleze peștele» ce se aduce și să gătească totodată și mâncarea oamenilor.

Ajunși la locul pe care-l alege vâtaful ca să pescuească, ei lasă la apă mai întâiu matița și supraveghează ca să se întindă bine; apoi câte 4 oameni din fiecare dubă trag la lopeți, unul aruncă Pluta, iar vâtaful aruncă Camăna cu o mână și în cealaltă ține vâsla. Amândouă dubele pornesc în direcții opuse ca să «facă ocolulul» și să cuprindă între aripele năvodului un spațiu cât se poate de larg; atunci se zice că *au întins toana*. Apoi dau drumul și codulelor cât merge — până la 120 de stânjeni fiecare — și când ajung la capetele lor, le leagă de mitroace: înfig apoi parii în fund și leagă lotcele de ei, fixându-le în loc, și după aceasta încep să învârtă codulele pe vârteje, târind astfel năvodul pe fundul bălții; când ajung astfel la capetele aripelor, iarăș dau din noudrumul codulelor și încep să tragă — mergând amândouă lotcele paralel — cu toată puterea la lopeți, ș. a. m. d. După aceasta la un semn al vâtafului, lotcele pornesc una spre alta, spre a se împreună și încrucișându-se *a închide toana*. Aici, după ce-și înfig din nou parii în pământ și leagă cu Burunducul Babaua lotcei de ei, încep mai întâiu a scoate codulele, învârtindu-le pe mitroace până ajung la clece, pe cari le împreunează formând din aripele năvodului un cerc complet.

Figura 243 *a* arată schematic modul cum se întinde și cum se închide apoi toana năvodului.

După ce s'au alipit lotcele și s'a legat fiecare de parul ei, se pun cei doi dulapi peste mijlocul lor și se formează între dânsele o punte, zisă *Puntea năvodului*; la Turtucăieni e un singur dulap din care se face această punte, numită de ei «Masa năvodului». Pe punte la mijloc stau alături cei doi *Șufanari*, cari înfig în pământ la gura năvodului capetele ascuțite ale șufanelor, astfel ca cercurile lor întoarse în afară să calce peste Camână — ținând-o strâns lipită de fund — și să întindă pe ele plasa. După aceasta se scot clecele, încrucișându-se aripele astfel ca una să treacă pe sub cealaltă; lotca din dreapta trage aripa stângă și cea din stânga aripa dreaptă. Cu modul acesta tot peștele ce s'a adunat între aripele năvodului — și care ca totdeauna fiind victima încăpățănării lui de a vroi să meargă cu orice preț înainte, n'a profitat să fugă afară cât năvodul era deschis — rămâne acum definitiv închis în acest cerc de unde nu mai are pe unde ieși.

Lângă cei doi șufanari, cari împing mereu șufanele pe fund și păzesc camăna ca să nu scape de sub cerc, stau în picioare de o parte și

de alta Vătaful și Crilașul cu sacovițele în mână, supraveghind scoaterea

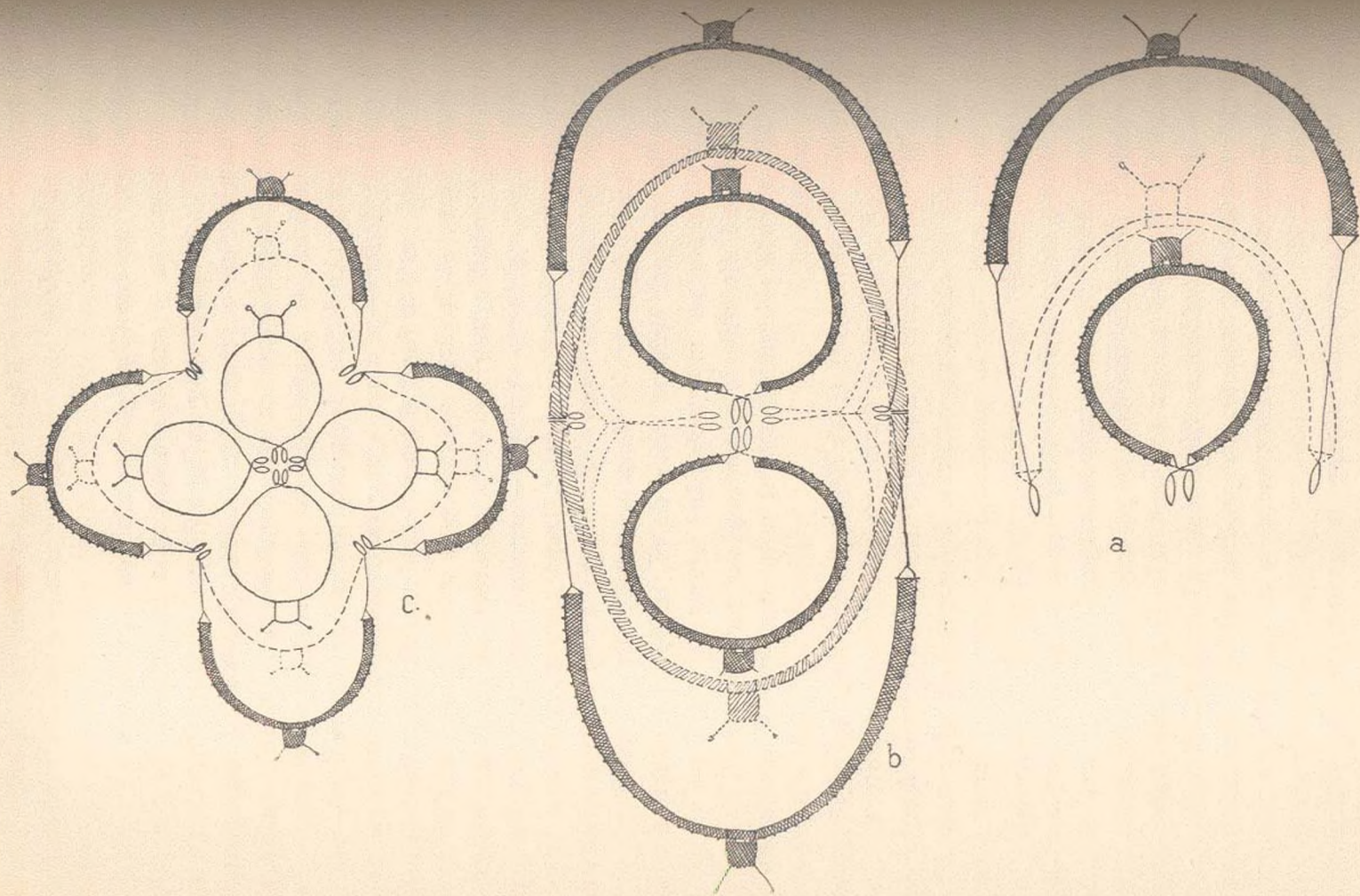

Fig. 243. Schemă arătând modul cum se trage cu năvodul: a) Un năvod pescuind singur b) 2 năvoade pescuesc «gură la gură»; c) Pescuitul cu 4 năvoade de odată.

năvodului și descurcând plasa pe măsură ce se scoate din apă.

În dube lucrul este organizat de obicei în modul următor : La început unul trage Camăna, unul Pluta, doi dau ajutor la plută așezând năvodul în dubă pe Masa năvodului, iar unul stă la Par; dacă lotca e bine fixată, Parașul trece și el la camână; apoi când năvodul s'a scos pe jumătate, unul din ajutorii dela plută trece la camână.

Figura 244 arată modul cum se scoate năvodul, cum se așează lotcele și se face puntea năvodului dintre ele, cum se fixează dubele de pari, cum se țin Șufanele precum și locul pe care îl ocupă fiecare pescar în timpul acestei operații. Pe punte se văd cei doi Șufanari, iar în dreapta și în stânga lor stau Vataful și Crilașul cu Sacovițele în mână descurecând plasa.

Pe măsură ce se scoate năvodul, peștele se retrage tot mai mult în matiță, până ce la urmă, după ce camăna a ras bine fundul și cercul s'a închis cu totul scoțându-se șufanele, tot peștele e ridicat de plasă pe dedesubt și rămâne ca într'o sită din care este apoi scuturat în matiță.

Din matiță peștele se scoate cu mincioagele, iar cel ce rămâne încrecat în plasă se apucă cu bahorul și se pune în dube pe «Masa peștelui» de sub «Masa năvodului». Dacă cantitatea prinsă e prea mare și dacă nu e o barcă specială pentru pește, atunci se mai pune pește și în locurile goale de sub Oturacele dela capetele dubei.

Peștele prins se duce apoi cu bărcile la mal (Tab. XVIII sus), iar dacă sunt bărci speciale pentru transport, atunci pescarii pot rămâne pe loc spre a continua să pescuească înainte.

Cu năvoade se prind astfel cantități mari de pește ; 2 până la 3.000 de kgr. la o toană nu e lucru rar când vataful e bun și nimerește un cârd mare, dar se știe și de 10 și chiar 15.000 de kgr. ; ba de multe ori a fost la câte o prinsoare atâta pește, încât, neavând cum să-l transporte, au fost nevoiți să lege matița la gură și să-l lase în apă până au venit alte bărci ca să-l care. Fără să se întâmplă și câteodată că de pește prea mult se rupe matița, iar alte dăți trage zile întregi și vântură numai apa fără a scoate nimic.

* * *

Noi am arătat mai sus că năvodul este astfel construit, încât, deslegându-se «Cheile năvodului» și desfăcându-se Insforala care leagă plasele unele de altele, se poate desface întreg năvodul în 3 părți, adică cele 2 Crile și Sacul. Această construcție permite, ca după nevoie, aceste 3 părți să poată fi folosite și ca instrumente de pescuit separate. Astfel fiecare Crilă de năvod, sau amândouă legate una de alta, pot servi ca Tifane; și ele se întrebunțează chiar astfel foarte mult — după cum s'a arătat — la pescuitul Japșelor, pe la Intinsură, în ghiolurile de față, etc.,

unde Matia în lipsă de adâncime s'ar târi prea mult prin noroiul de

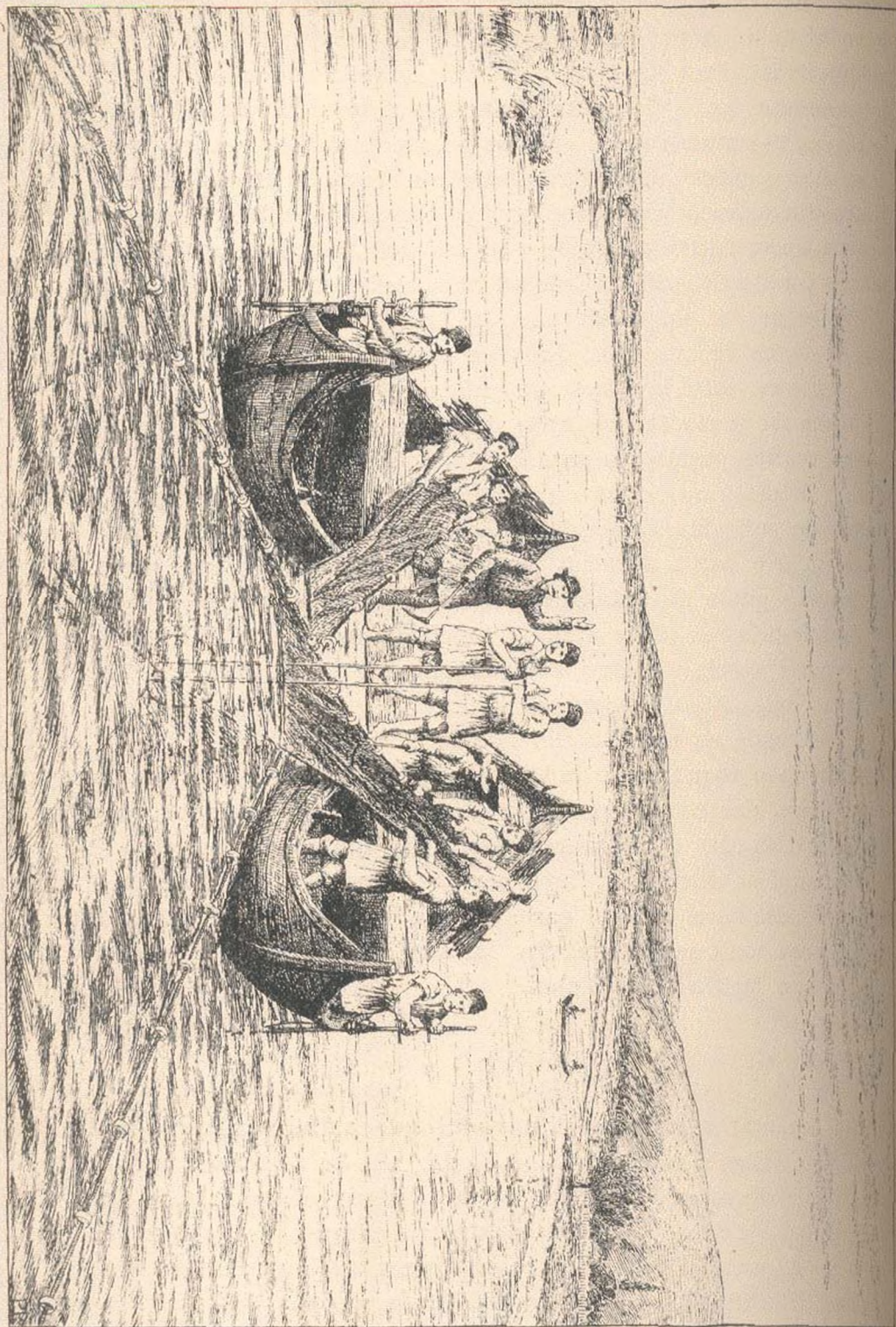

Fig. 244. Modul cum se scoate năvodul.

pe fundul bălții. Tot astfel Crilele singure se mai întrebuințează pentru

încunjurat stufăriile și insulele plutitoare, prinzând peștele combinate cu vîntire, ș. a. m. d.

Matîța de asemenea se întrebuițează singură, atât ca instrument de pescuit (vezi Reșca descrisă mai sus) cât și ca Juvelnic, pentru a păstră în ea peștele când se prinde prea mult deodată și nu sunt bărci suficiente ca să-l transporte.

În anume cazuri însă se mai pescuește cu Matîța cu o singură crilă. În acest caz se pune la gura matîței, în locul de unde s'a desprins aripa, o clece, și se trage cu Năvodul ca și cum el ar avea amîndouă aripele, închizându-se toana la gura Matîței.

* * *

Pentru a da toana mai mare și a face o prinsoare mai bogată, se pescuește adeseori și cu mai multe năvoade deodată; «se dă cu nă-

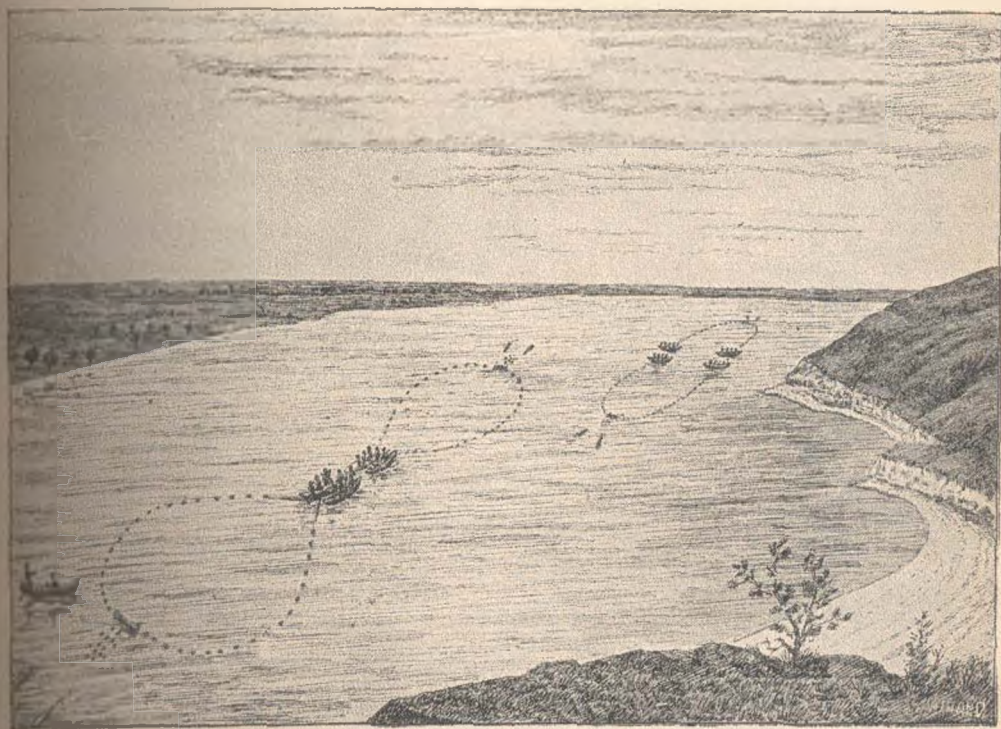

Fig. 245. Năvoade pescuind câte două «gură la gură» într'o baltă a Dunărei. În fund se văd două năvoade cari au «întins toana», iar în față alte două cari «au închis toana» și încep să scoată năvoadele.

vodul în două», în 3 și în 4, adică se innădesc la clece 2, 3 și 4 năvoade — după ce s'au întins deodată — și apoi se strîng la centru fiecare

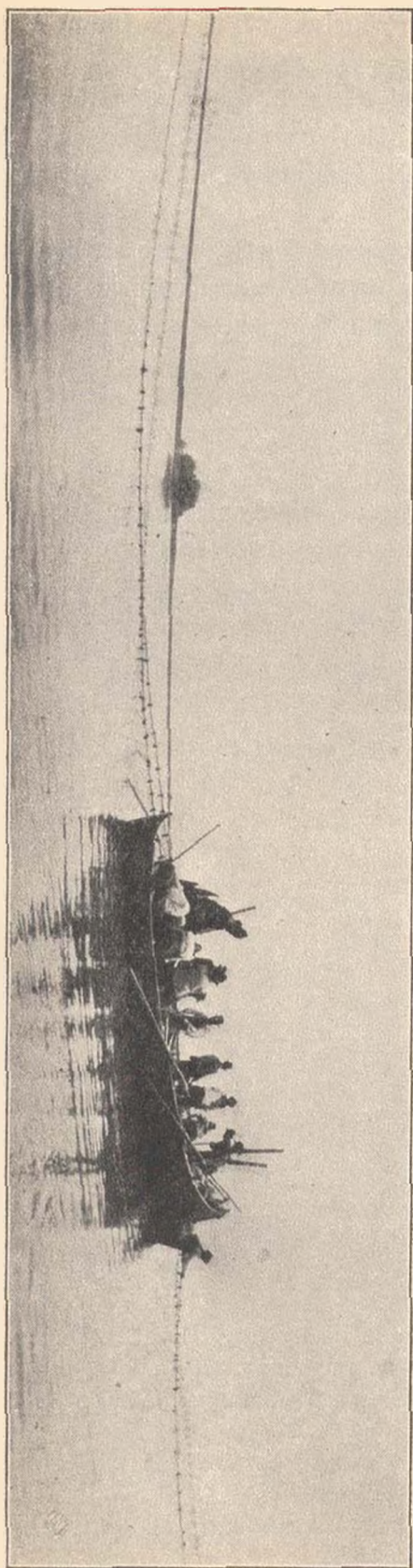

Fig. 246. Scoaterea a două năvoade cari au pescuit «gură la gură».

în parte. Regula generală a pescuitului bălților noastre dela Dunăre este însă «cu 2 năvoade gură la gură».

Fig. 243 *b* și *c* și 245, arată în mod schematic cum se face acest fel de pescuit: se întind două năvoade la o distanță oarecare unul de altul cu gurile față în față; după aceea le trag până ce duba dela fiecare aripă a uneia se întâlnește cu duba din față dela aripa celuilalt; aici trag Codulele cu Mitroacele până ajung la Clece, și leagă apoi pe acestea una de alta, închizând astfel complet cercul.

După aceea toate patru dubele pornesc spre centru numai cu funiile și trag apoi aci cu codulele capetele aripelor, formând astfel două cercuri. Se desleagă apoi clecele și se scoate fiecare năvod separat, cum s'a arătat mai sus.

În figurile 246 și 247 se dau 2 fotografii reprezentând scoaterea a două năvoade cari au pescuit gură la gură.

După ce s'a pescuit cu năvodul, el se întinde la uscat pe niște pari bătuți în apă, numiți *Pelii* sau *Pele*.

Tabela XXIII *a* și *b* arată modul cum se usucă năvoadele la baltă: sus se vede un năvod de Turtucaia întins pe *Pelii* la marginea bălții la Buceag, iar jos altul agățat de copaci într'o pădure de sălcii de pe malul unei bălți din aceeași regiune. De asemenea în figura 248, care reprezintă și o frumoasă vedere asupra satului Sarichioi — unul din cele mai mari sate de pescari de

pe Razim — se văd cum stau întinse la P'elii năvoadele cele mari de Razim, pe marginea lacului în tot lungul satului. Această fotografie, atât de caracteristică, dă tot odată o idee și de lungimile acestor năvoade, cu toate că ele nici nu au putut fi cuprinse în toată întregimea lor pe clișeu.

* * *

Nu în totdeauna se scoate însă năvodul în modul arătat aci. Acolo unde adâncimile o permit și unde malurile sunt apropiate, se poate scoate năvodul și la mal. Mai cu seamă la mare lângă coasta noastră dela Cosa, când vine ciortănărie multă se pescuește foarte mult cu năvodul (Fig.

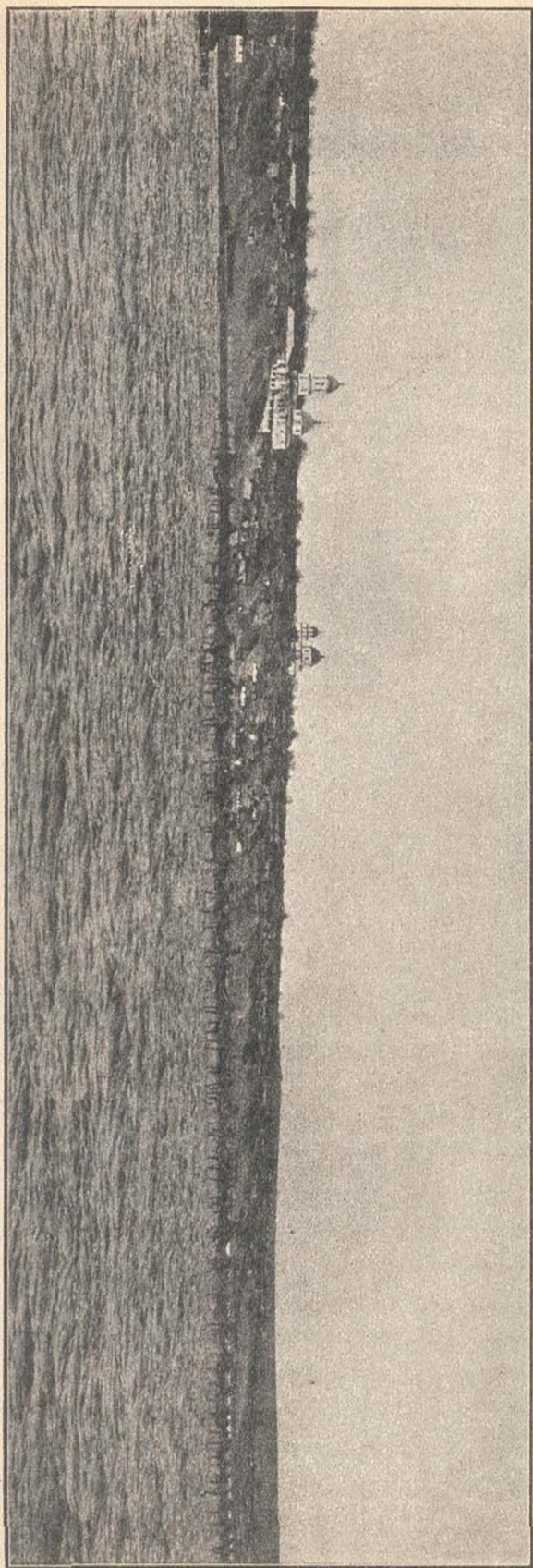
Fig. 247. Situația dubelor și poziția pescarilor în ele când se scot două năvoade cari pescuesc «gură la gură».

249). În acest caz năvodul se scoate ca o plasă lungă sau ca un tifan; bărcile îl întind în larg, îl aduc la mal și apoi codulele se ieau de pescari și se trag cu mâna (Fig. 250).

Pentru a scoate astfel năvodul avem o serie de alte unelte speciale: Mai întâiu aci nu e nevoie de Șufane, căci aripele nu se scot cruciș; pentru ca peștele să nu fugă pe dedesubt, aici Vătaful și cu Crilașul țin numai cu piciorul Camăna lipită de pământ — călcând peste ea — și aceasta e perfect suficient.

Apoi pentru a trage codulele — după cum s'a arătat și la descrierea Tifanului, tot așa și aci — pescarii lipoveni au un aparat special numit *Leamă* (Fig. 235 a), care este o chingă de lemn cu două găuri la capete, prin care trece o fringhie; aceasta are la un capăt o cheutoare prin

Fig. 248. Vedere asupra satului de pescari Sarichioi. Năvoadele cele mari de Razim întinse la Pelii pe marginea lacului.

care se trece celălalt capăt al ei ca printr'un laț, iar acest al doilea capăt e terminat cu un fel de nasture. Pescarul lipovean leagă capătul cu nasture al fringhiei, printr'o «Calimă» (nod pescăresc), de codula și îmbracă leama astfel ca chinga să o aibă peste șale. Astfel trage el codula cu spatele, mergând cu fața înapoi (Fig. 234 a și 250).

Pescarii români — ca și la Tifan — au și aci alt sistem; ei au un fel de ham zis *Căpățuiiu* (Fig. 234 b), pe care-l leagă cu capătul de codulă și apoi îl îmbracă peste piept, trăgând cu umărul înainte. Tot de codulă ei mai leagă cu o curelușe, alături de căpățuiiu, și un «coi-dac» (băț de vintire), pe care pescarul îl ține în mână și trage de codulă, cu el și cu căpățuiul deodată, întocmai ca un cal inhămat la oiște.

Deoarece la mare năvodul nu se scoate încrucișat ca la baltă, și deci când ajunge matifa la mal este pericol ca peștele să nu sară afară și să fugă, de aceea este un instrument special zis *Opritoare*, sau pe rusește *Zastavca*, care este o bucată de plasă întinsă pe un semi-

cere și cu care se astupă gura matitei când aceasta e aproape să iasă afară din apă (Fig. 235 c și 250).

5. Pescuitul cu năvodul sub ghiață.

Unul dintre cele mai interesante moduri de a pescui, și în acelaș timp mijlocul principal de aprovizionare al pieței cu pește proaspăt în timpul iernii, este pescuitul cu năvodul pe sub ghiață.

Pentru a putea pescui iarna cu năvodul, este nevoie înainte de toate ca ghiața să aibă o grosime suficientă, pentru ca să poată susține pe ea toate greutatețile și pescarii să nu risce vreun pericol.

Năvoadele cu cari se pescuește în bălți sub ghiață sunt aceleași cu

Fig. 249. Pescuitul cu un năvod mic în mare.

cari se pescuește și din lotcă; numai că modul de a întinde și de a scoate năvodul precum și uneltele accesorii de cari se servesc sunt aci altele.

Vom descrie dar aci, odată cu modul cum se face acest pescuit, și toate uneltele accesorii necesare.

Pentru a da însă o idee cât mai fidelă de felul cum se face acest pescuit atât de interesant și de variațiile, din diferitele regiuni ale țerii, atât ale formelor uneltelor cât și a modului de întrebuințare, în lucrarea de față, pe lângă figurile schematice din text, dau în mai multe planșe și o întreagă serie de fotografii; acestea, reprezentând tipurile mai carac-

Fig. 250. Modul cum se scoate năvodul la mare.

teristice din diferitele regiuni ale țerii și toate fazele principale ale acestui fel de pescuit, se vor putea urmări pe ele cu deamănuntul toate operațiunile ce se fac, începând dela săparea copcelor în ghiață până la scoaterea peștelui din apă.

Când se pleacă dela mal la pescuitul sub ghiață, se încarcă mai întâiu Năvodul în două sănii speciale, numite *Sănii de năvod*, având fiecare întinse pe ea câte o scară, numită *Scara Năvodului* (Fig. 251 *a* și *a'*).

În aceste sănii năvodul se încarcă astfel ca în una din ele să vie o Crilă, așezată în cute «făcute teanc una peste alta», cu Clecele dedesubt și

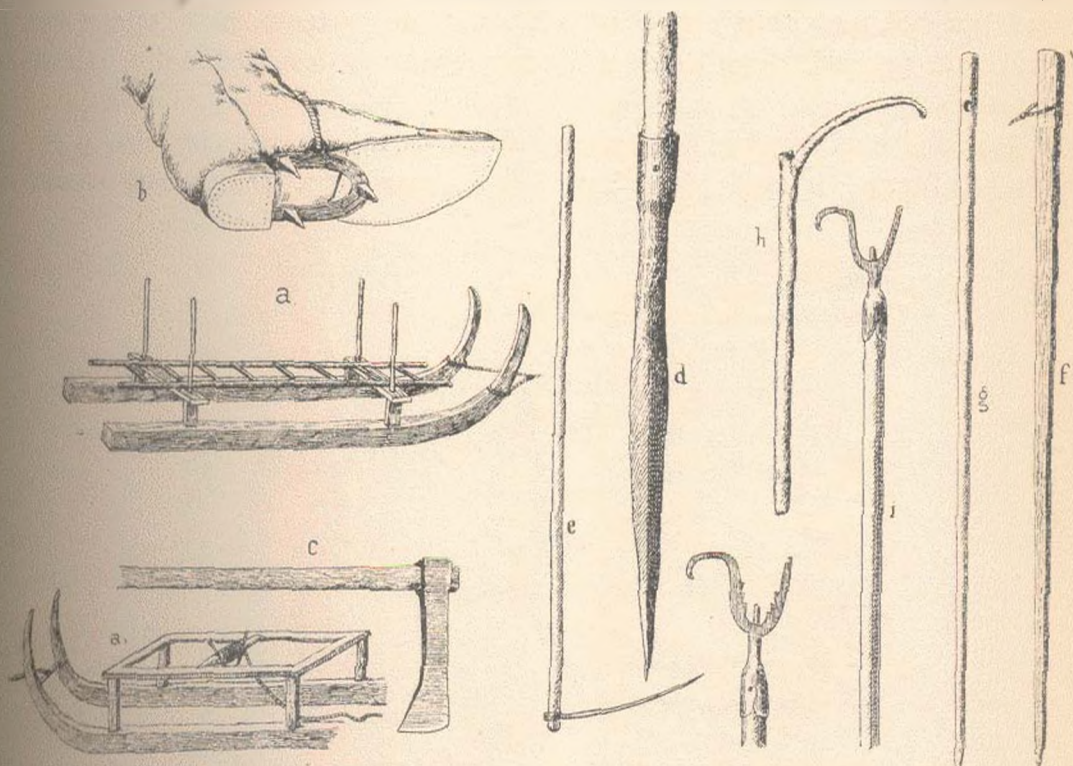

Fig. 251. Uneltele accesorii pentru pescuitul cu năvodul sub ghiață.
a) Sania. *a')* Sanie cu Mitroacă, *b*) Potcoava, *c*) Topor de spart ghiața *d*) Semenul,
e) Sacovița *f*) și *g*) Iglițe, *h*) Cârligul *i*) Rașca.

cu Sacul deasupra, iar în cealaltă sanie se pune a doua crilă, așezată la fel, și deasupra ei se pun toate uneltele accesorii necesare.

Tabela XXIV, care reproduce o fotografie scoasă de d-l Dr. Ionescu, arată Năvodul astfel gata încărcat pe cele două sănii, la balta Zagna de lângă Tulcea. În sania din fund e o crilă și Matița cu Mincioacele și Undrelele așezate deasupra, iar în sania din față e cealaltă Crilă cu Șufanele puse peste ea.

În tabela XXV, figura de sus, se vede de asemenea Năvodul încărcat pe sănii la o baltă de pe malul Prutului din județul Fălciu. Aici însă

fotograful a pus pescarii să pozeze, așa că așezarea lor la rând nu e tocmai cea naturală cum stau ei când pescuiesc. După cum se vede, sunt 12 pescari moldoveni, iar cel de al 13-lea este negustorul evreu, proprietarul năvodului; la mijloc e vâtaful cu Sacovițele pe umere, care ține tot odată și de fringhia Igliței. În dosul său e Crilașul, și el cu o sacoviță pe umăr. Toți ceilalți pescari sunt încinși cu câte o chingă peste piept, cu care trag la sănii. E de observat forma primitivă a mincioagelor.

Dacă distanțele sunt mari, se înhamă pe unele locuri la aceste sănii cai sau boi, potcoviți ca să nu alunece; de obicei însă săniile sunt trase de pescari, după cum se vede aceasta în fotografiile din Tabelele citate.

Pescarii cari împing la sănii își leagă la tălpile cismelor câte o potcoavă, făcută în mod special cu 3 cuie mari ascuțite, pe care pescarii

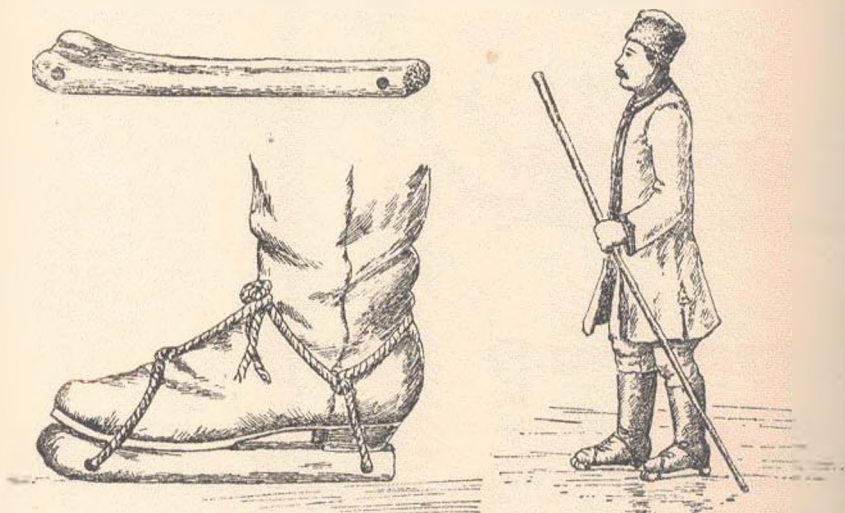

Fig. 252. Patine de ciolane de cal pentru umblat repede pe gheață.

ruși o numesc «Buzluki» (Fig. 251 b). Pescarii ceilalți însă pleacă repede înainte, luându-și cu ei câteva unelte pentru a începe mai din timp preparativele de pescuit.

Pe unele locuri, și în special prin bălțile Chiliei, pescarii pentru a umbla mai repede pe gheață își fac din ciolane de cal un fel de patine (cum se vede în fig. 252), de cari se servesc sprijinindu-se și făcându-și vânt cu un băț lung pe care-l țin în mână, numit de ei «Hadarag». Ajunși la locul unde a hotărit vâtaful ca să se tragă toana — locuri pe cari el trebuie să le cunoască foarte bine de mai înainte, căci peștele iarna se adună în cârduri în anume locuri și are ascunzătorile sale unde se retrage — ei încep imediat *facerea copcelor*.

Copcele (in Moldova le zice și *Produște*) se fac după un plan anumit, încunjurându-se cu ele — după cum se arată în schema din fig. 253 și în fotografiile din Tabela XXV jos, la bălțile Prutului din Fălciu, și

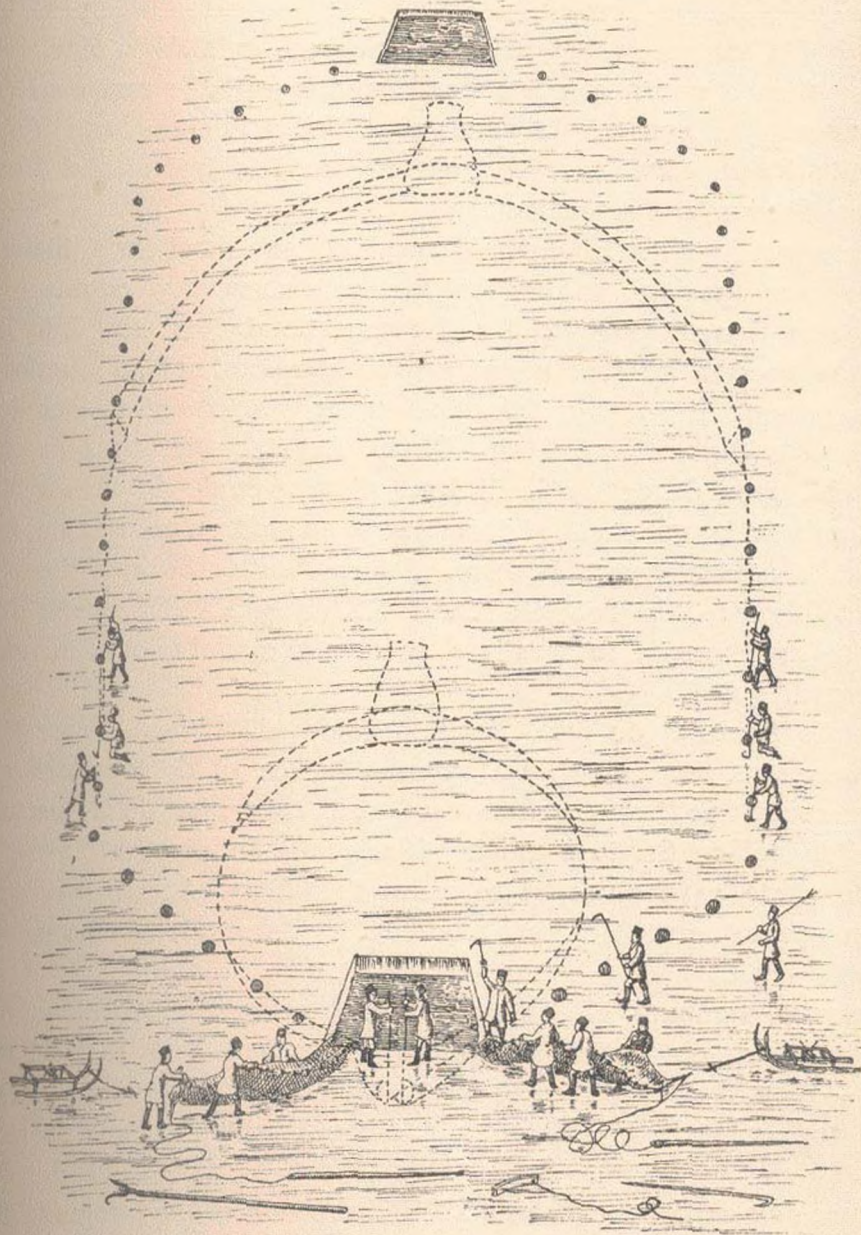

Fig. 253. Schiță arătând distribuția copcelor și modul cum se trage năvodul pe sub gheață.

În Tabela XXVI sus, la balta Brates — întreg locul pe care-l va cuprinde toana năvodului. Mai întâiu se face la mijloc o copcă mare, cam de 3 pe 2 m, numită *Caldare* (la Moldovenii dela Prut mai zisă și *Moiu*, la Rușii din

Delta *Zdoimă*), în care se va cufundă mai întâiu năvodul; pe urmă se fac în dreapta și în stânga din zece în zece pași câte o serie de copce mai mici — de 40—50 cm. diametru —, mergându-se astfel înainte, după poziția pe care o ieau aripele năvodului când sunt întinse. După forma și lungimea ghiolului în care se pescuește, se fac câte 100 până la 200 de bucăți din aceste copci mici. La capătul celălalt în fine, iarăș la mijloc, se face o nouă copcă mare, cu dimensiunile mai mari ca cea dintâi, numită în general de asemeni *Căldarea mare* sau *Capcană* (*Zdoimă* la Ruși), căreia însă în unele regiuni i se mai zice și *Masa* (la Prut) sau *Sosma* la Turtucăieni.

Pentru spart ghița la săpatul copcelor se întrebuintă înainte un fel de topoare speciale, anume făcute pentru acest scop cu tăișul îngust și cu «leafa» lungă (Fig. 251 c și fotografia de jos din Tab. XXV); astăzi însă acestea au fost în mare parte părăsite, nefiind practice când e ghița groasă, și au fost înlocuite cu un instrument special de fier, numit *Semen* (Turtucăienii îi zic *Ghin*). Acesta este un *Lum* de fier în 4 muchi, greu de cel puțin 10 kgr. și lung ca de 40 până la 60 cm., cu vârf ascuțit la un capăt și terminat la celălalt cu un manșon, în care se fixează o coadă groasă de lemn și lungă ca de 80 cm. (Fig. 251 d).

În toate figurile din Tabelele XXVI, XXVII și XXVIII se văd diferite din aceste instrumente fotografiate, precum și modul cum se lucrează cu ele la spartul ghiței.

La bălțile Prutului de prin Nordul Moldovei, *Ghinul* — care de altfel se aseamănă cu cel dela Dunăre — în loc să fie terminat cu un vârf este ascuțit pe 2 părți, ca tăișul unui topor; iar un alt instrument asemănător, tot de fier în 4 muche și cu coadă de lemn, este ascuțit numai pe o parte, ca o daltă, și se numește «Țiu». Acesta servește nu numai la spartul ghiței ci tot odată și la desprinderea blocurilor de ghiță.

După ce se străbate ghița cu *Semenul*, se mai îndreaptă marginile copcei, cioplindu-se puțin ghița cu *Sacovița* — zisă în Moldova și *Săcovița* — (Fig. 251 e) și apoi se curăță bine copca, scoțându-se din ea cu îngrijire toți bulgării de ghiță cu minciogul pentru ca apa să rămână limpede.

În figura dela mijloc din Tabela XXVI, care este prima fotografie dintr'o serie care urmează aci și arată pescuitul cu năvodul sub ghiță într'o baltă din Domeniul Brăilei (Tab. XXVI, XXVII și XXVIII)—se vede săparea copcei cu *semenul* și curățirea ei de bulgări de ghiță cu minciogul, iar *Sacovița* stă jos pe ghiță lângă copcă.

După ce s'a săpat *Căldarea cea mare*, se ridică scările din sănii pe cari sunt așezate Crilele năvodului și se răstoarnă fiecare din ele de câte o

parte a Căldării, astfel ca fiecare crilă să cadă în apă separat și invers de cum erau așezate în sanie, adică cu clecele în sus.

În figura de jos din Tabela XXIV, se vede tocmai momentul când se afundă Matița, după ce crilele au fost deja aruncate în căldare.

În totdeauna la afundarea năvodului se caută ca fiecare aripă să cadă separat, ca astfel plasele lor să se poată desfășura cu ușurință când vor începe să fie întinse într-o parte și în alta.

Deoarece iarna e ziua mică, se lasă adeseori năvodul peste noapte în apă, ca a douazi de dimineață. să-l poată întinde mai repede și ca să nu înghețe stând noaptea în aer.

În timpul când se afundă năvodul în Căldare, pescarii pregătesc, la distanță de câte 10 pași la dreapta și la stânga, copcele următoare; apoi ei leagă de capătul fiecărei codule a năvodului o sfoară sau o curelușe lungă, care e trecută printr'o gaură dela capătul unei prăjini lungi, cum se trece așa prin urechile unui ac. Această prăjină, care are o lungime de 10—12 pași, se numește *Iglița* (în Moldova și Dobrogea), *Undrea* (la Brăila, Călărași, Turtucaia, etc.), *Prăjină* (în Oltenia), *Progoni* (rus.). Ea este făcută de obicei dintr'un laț de scândură lată de 10 cm. și îngustă ca de 2.5 cm., care la un capăt are în lat o gură făcută cu burghiul — numită «Urechile igliței» — pe unde intră sfoara sau curelușa cu care e legată (Fig. 251 f, g).

Iglița servește pentru a împinge pe sub ghiață codula năvodului dela o copcă la alta. Figura de sus din Tabela XXVII arată tocmai momentul când se aruncă iglița dela Căldare spre prima copcă, iar figura dela mijloc din această tabelă, momentul când se trece iglița cu codula dela o copcă la alta.

Când iglița a fost bine aruncată și ajunge în dreptul unei copce, pescarul o pândește și o apucă cu un instrument special numit *Cârligul* (Fig. 251 h), cu care o caută pe sub ghiață până o apucă. Acesta e un *ghionder* de vreo 3—4 m. lungime, la capătul căruia este bătut un lemn cârligat. În Oltenia (balta Potelu) cârligul se zice *Seceră* și este de fier dințat, având în adevăr forma unei secere cu coadă lungă; acesta servește aci nu numai pentru a prinde Iglița pe sub ghiață, ci tot odată și pentru a o mână înainte dela o copcă la alta, prinzând-o cu dinții ei.

În bălțile dela vale, mânărea igliței dela o copcă la alta se face cu un alt instrument numit *Cange* sau *Rașcă* (Fig. 251 i), care în pescăriile Deltei are încă și multe alte întrebuințări, așa că pescarul o poartă în totdeauna în lotca sa. Acesta este un *ghionder* de 2.5—3 m. lungime, care are la capătul său un fel de potcoavă de fier, cu unul din vârfulurile ei indoit în afară și întors în sus, iar între cracii ei se află un

cuiu de fier gros și ascuțit. Cu acest cuiu Rașca împinge Iglița pe sub ghiață până ajunge la capătul ei, iar după aceea cu vârful cel întors în sus apucă codula și o scoate afară din copcă.

Figura de jos din Tabela XXVII arată tocmai un pescar care mână iglița înainte cu rașca pe sub ghiață și care a scos afară din copcă o bucată din codula năvodului.

Așa se continuă tot înainte, făcându-se de o parte și de alta copce nouă și trecându-se mereu codulele cu iglița pe sub ele, până se întinde în fine toată codula, care poate avea o lungime până la 170 m. Ajunși la capetele Codulelor, pescarii se opresc de amândouă părțile și încep acum a întinde năvodul — «a-l pune pe toană» —, care până acum rămăsese grămadă pe fundul apei în căldare.

Acum de capătul fiecărei codule se înhamă pescarii—Românii, cum s'a arătat la descrierea Tifanului, cu *Căpățuiile* de piept și cu Coidacul în mână, Lipovenii cu *Leama* de șele (Fig. 234)—și încep apoi a trage de otgoane până întind bine aripele năvodului.

Figura de jos din Tabela XXVII arată momentul când s'a scos codula din copcă și se trage acum de ea pentru a se întinde aripele năvodului pe sub ghiață.

Pentru a trage de codule mai cu ușurință, unii pescari își pun la fiecare sanie—pe care o fixează cu semenurile în ghiață—câte o Mitroacă (Fig. 136) spre a scoate astfel codula cu Vârtejul.

Se întâmplă însă că adeseori năvodul întâlnește pe fund vreun obstacol (buștean, etc.) și atunci codula se rupe. Figura de sus din Tabela XXVIII arată tocmai un asemenea moment și modul cum pescarii caută cu Rașca și cu Cârlițul prin copce pe sub apă ca să prindă din nou năvodul.

Când au ajuns apoi cu clecele aripelor până la ultima copcă, ei bagă din nou codulele în apă și le trec iarăș cu Iglița și Rașca printr'o nouă serie de copci, până ce în fine ajung din amândouă părțile la «Căldarea cea mare» sau la «Capcană»; aici încrucișează codulele și trag până se ajung clecele dela amândouă aripele una de alta, și astfel se încheie năvodul.

Figura 254 arată tocmai momentul când s'au împreunat capetele celor două aripi în capcană. Aci se pot vedea codulele încrucișate și pescarii lipoveni (fotografia e dela balta Zagna de lângă Tulcea) trăgând de ele cu spatele înainte, înhămați cu «Leama».

Cu aceasta s'a «inchis toana» și de acum începe *Scoterea năvodului*. Și de pe ghiață ca și din lotce, năvodul se scoate în acelaș mod, adică cu aripile încrucișate și cu Șufanele — cari țin camenele — lipite de fund. Și aici sunt doi oameni cari țin șufanele și Vătaful cu Crilașul care descurcă plasa cu Sacovița, precum și câte 3 oameni la Plută și unul la Camână, de fiecare parte.

Figura de sus din Tabela XXIX arată tocmai începutul scoaterii aripelor năvodului din Caldarea cea mare, Șufanele sunt puse și le po-trivește acuma vătaful, care are în mâna stângă o Sacoviță cu care descurcă plasa. Jos pe ghiață se văd Iglițele.

Fig. 254. Momentul când s'au împreunat în Capcană capetele aripelor năvodului și pescarii încrucișând codulele trag de ele (Balta Zagna, Tulcea).

Amândouă aripile trebuiesc scoase deopotrivă și de aceea, în multe locuri (la Turtucăieni), pe camână — la distanțe egale — se pun *Colbe*, adică niște inele de nuelușe de salcie ; pescarii se anunță unii pe alții la ce colbă au ajuns.

De o parte și de alta a capcanei stau acuma cele două sănii, pe cari se așează treptat după cum se scot din apă crilele năvodului, și anume în acelaș mod cum se așează și în lotce pe masa năvodului, adică se fac mereu cute cari se pun teanc una peste alta.

Fotografia din Tabela XXX, care reprezintă o pescuire cu năvodul la o baltă a Prutului din județul Fălciu, arată tocmai acest moment al

scoaterii năvodului; ea mai arată însă totodată și celelalte instrumente întrebuintate aci la pescuitul cu năvodul sub ghiață, dând astfel în acelaș timp și o idee de modul cum variază formele acestor unelte la diferitele bălți din diferitele regiuni ale țerii.

Cum fotograful a pus oamenii să pozeze, și nu i-a lăsat pe toți să stea în pozițiile lor adevărate, cum stau în adevăr la scoaterea năvodului, se văd Șufanele așezate la locul lor dela mijloc unde se încrucișează aripele, însă Șufonarii nu țin de ele ci stau alături. Foarte bine însă se vede aci modul cum se așează aripele în cute pe sănii, treptat ce se scoate năvodul.

De asemenea în această fotografie sunt mai mulți oameni decât trebuiesc să fie după regulă la scoaterea năvodului; fotograful a pus între dânșii pe proprietarul năvodului, pe căruțașii cari au venit să încarce peștele, etc., ceea ce ar putea da astfel o idee greșită despre această operație.

După aceasta în fine, când se ajunge la Matița, se ridică Șufanele și se scoate sacul pe ghiață, adunându-se peștele din el cu Mincioagele și cu Burele și punându-se în coșuri.

Figura de jos din Tabela XXVII arată scoaterea matiței la un năvod care pescuie în Ghiolul Mișunele din bălțile Brăilei, iar figura de jos din Tabela XXIX un năvod dela balta Zagăn de lângă Tulcea. Tabela XXXI, în fine, arată, la năvodul dela Prut, Matița cu peștele prins întinsă pe ghiață, iar aripele năvodului așezate la loc, fiecare pe câte o sanie.

Pentru a termina cu descrierea pescuitului cu năvodul pe sub ghiață mai rămâne să spun că și aici se poate pescui în 2, 3 sau 4 năvoade, adică că pot pescui două sau mai multe năvoade gură la gură. În acest caz se cuprinde câte o suprafață mai mare, în jurul căreia se fac copce în ghiață; pentru fiecare năvod se face la distanța convenită câte o căldare specială în care-l afundă în apă; apoi se trag toate năvoadele deodată de codule, până ce capetele aripelor lor se ating unele de altele spre a forma astfel un cerc mare, legându-li-se clecile două câte două. În fine se trag toate la mijloc, făcându-se 2, 3 sau 4 rânduri de copce în formă de raze ale cercului, prin cari li se duc codulele; apoi se încheie fiecare năvod separat și se scoate — ca și cum ar fi cu lotcele — în câte o capcană separată fiecare.

6. Năvodarii.

După ce am descris cu deamănuntul diferitele tipuri de năvoade ce le avem cu toate accesoriile lor și diferitele moduri cum se pescuiește cu ele, cred necesar pentru completarea descrierii acestui instrument

principal să spunem câteva cuvinte și despre năvodari și mai cu seamă despre raporturile dintre ei.

Năvodul, cu tot numele slav al său și al părților cari-l compun, este un instrument de care poporul român se servește în toate părțile țerii încă din timpurile cele mai vechi. Chiar în apele Dobrogei și ale Deltei el nu face parte din acele instrumente — ca Setcile și Carmacele — pe cari le-au adus din Rusia coloniștii cazaci, Haholii și Lipovenii veniți de acolo, ci pescarii români de aci s'au folosit în totdeauna de el cu mult înainte de venirea Lipovenilor.

Chiar astăzi Moldovenii din satele de pe Razim Sabangea, Sarighiol, Calica, etc., spun că părinții lor erau mai înainte vătăfi la năvoadele de pe Razim și Lipovenii au învățat dela ei abia mai târziu să pescuească cu acest instrument. Chiar pe malul basarabean al Dunărei și în bălțile de acolo—unde de altfel, în afară de Vâlcov, vechiul pescuit moldovenesc și-a conservat mai bine originalitatea sa decât în Delta — se știe că s'a pescuit cu năvoadele cu mult mai înainte de venirea Lipovenilor, și astăzi încă cei mai buni vătăfi de năvoade sunt tot cei moldoveni.

De altfel și astăzi există pe tot lungul Dunărei o serie de centre mari de năvodari români — dintre cari cele principale sunt: Turtucaia, pentru Muntenia, Serbia, Bulgaria și bălțile din Sudul Dobrogei, și Galații (Badalanul), pentru bălțile din Nordul Dobrogei, Moldova și Basarabia — cari au din timpurile cele mai vechi această meserie.

Năvoadele noastre dar nu sunt o importatiune recentă din Rusia (Rușii le numesc *Matula* iar Lipovenii *Névod*), ci originea lor — după numiri — e probabilă dela vechii Slavi cari au locuit aici, dela cari am mai adoptat multe alte unelte de pescuit și pe cari noi apoi le-am dezvoltat, formându-le după necesitățile speciale ale apelor noastre dela Dunăre.

Astfel fiind, și tradițiile pescarilor cari se folosesc de acest instrument, cu privire la modul de a pescui cu el și mai cu seamă cu privire la asociațiile ce le fac între ei în acest scop, nu sunt o importatiune nouă din Rusia, ci s'au dezvoltat la noi potrivit cu obiceiurile generale ale țerii și cu dezvoltarea pe care a luat-o întrebuințarea năvodului în apele noastre.

În descrierea de mai sus am arătat că pentru a pescui cu năvodul e nevoie — după mărimea instrumentului — de un număr mai mare de pescari și că fiecare din aceștia au atribuțiuni precise, atât în mersul cu dubele cât și când se lasă năvodul la apă sau când se scoate. Tot odată năvodul cu toate accesoriile sale e un instrument care reprezintă un capital însemnat, pe care nu fiecare pescar poate să-l aibă, iar pe de altă parte pescuitul cu năvodul cere, în afară de îndemânare, o serie

de cunoștințe deosebite și o anume organizare a muncii, fără de care rezultatele pescuitului nu pot fi satisfăcătoare.

Din toate aceste motive dar, încă din timpurile vechi, pescarii dela năvoade au format între ei diferite feluri de asociațiuni sau tovarășii, cari prin tradiție au rămas și astăzi și probabil vor rămâne încă multă vreme, adaptându-se și modificându-se mereu după cerințele nouălor timpuri.

Forma cea mai răspândită astăzi pentru asemenea «tovarășii» este *Compania* sau *Cumpania* și uneori *Cumania*, (la Turtucaieni zisă și *Ceata*) cari după numele Vătafului se numește «Compania lui X cu... pescari».

Impărțirea atribuțiunilor între «tovarăși» se face—după cum s'a arătat la descrierea pescuitului—luându-se de bază capacitatea, vârsta și experiența fiecaruia; unul e «Vătaf», altul «ajutor» sau «Crilaș», doi «șufanari», doi «parași», unul «bucătar» etc.

Partea cea mai interesantă este împărțirea beneficiilor, și aceasta se face, atât după importanța funcțiunii pe care fiecare are a o îndeplini în asociațiune cât și după capitalul pe care-l aduce la tovarășie sub formă de instrumente.

Foarte rar se întâmplă ca toți pescarii dintr'o companie să fie proprietari ai năvodului; de obicei el aparține numai câtorvâ, iar ceilalți sunt luați ca tovarășii numai la muncă.

De obicei peștele prins se vinde imediat—de preferință, încă din timpurile cele mai vechi, prin *licitație*—; din suma obținută se pune o parte numită «Partea apei» sau «Dijma proprietății», care e a proprietarului bălții și variază după învoelile ce le au. Restul se împarte în două părți—de asemenea variabile după învoeală—: «Partea năvodului» pe care și-o împart între ei proprietarii năvodului și «Partea muncii» pe care și-o împart pescarii.

Partea muncii și-o împart toți tovarășii cari ieau parte la pescuit și variază pentru fiecare după importanța funcțiunii ce o are în *Cumpanie*; astfel adeseori Vătaful iea 2 părți, Crilașul una și jumătate, ceilalți pescari câte una iar ucenicii sau flecăii (la Lipoveni și Ruși «Pulupai-nicii) câte o jumătate de parte, adică *Un Cerec*; alte dăți aceștia ieau numai câte un sfert de parte, adică «o jumătate de Cerec».

Iată de ex. învoeala pe care o au între ei o companie de 12 pescari năvodari turtucaieni, cari pescuesc la balta Călărăși: sunt 3 tovarășii (Vătafi fiecare cu drepturi egale) cari au un năvod și trei lotce. Fiecare vătaf are «3 flecăi ai săi». Beneficiul rămas după plata dijmei se împarte în 15 părți; din acestea, 3 părți sunt ale năvodului, adică fiecare vătaf iea câte o parte; apoi cele 12 părți rămase se împart la

cei 12 pescari cu vâtafi împreună; astfel dar, fiecare vâtaf proprietar al năvodului ia câte 2 din 15 părți, iar fiecare din ceilalți pescarii ieau câte 1 din 15 părți. Aceasta e una din învoelile cele mai favorabile pentru partea muncii, căci de obicei la Turtucăieni regula este că un năvod cu 3 lotce și 12 oameni are 17 părți, din cari 5 sunt ale năvodului și 12 ale oamenilor.

Această formă de tovărășie românească de năvodari au adoptat-o în Delta și Rușii cu Lipovenii—cari chiar au luat și numele ei deformându-l câte odată în «Cumbania» sau «Cumania»—; ei însă au mai mult organizația interioară a «Artelului» rusesc, pe care o au în toate tovărășiile lor pentru celelalte instrumente de pescuit.

Cooperarea modernă însă între capital și muncă, cu bunele și relele ei și cu luptele inevitabile între aceste elemente ale progresului economic, își face și aci aparițiunea cu tendința de a înlocui în multe părți această formă simplă dar dreaptă de tovărășie, bazată pe aprecierea cinstită a capacității fiecărui tovarăș și pe împărțirea corespunzătoare a beneficiilor. Astfel în multe părți—mai cu seamă de când cu năvoadele nouă de fabrici—au apărut diferiți speculatori de instrumente de pescuit, cari cumpără câte un năvod și face tovărășie cu pescarii; sau îl închiriază la pescari luindu-și o parte însemnată — până la jumătate din câștig—ca «partea năvodului».

În alte părți proprietarul sau arendașul bălții sau câte un negustor de pește are năvoadele sale și-și angajează vâtaf și oameni la el cu leafă: cu acestea apoi pescuește bălțile ca întreprinzător de pescuit și rămâne singur proprietar pe peștele prins, pe care-l vinde în contul său propriu.

În fine în timpul din urmă sub formă de «Obștii» sau «Cooperative de pescari» tot felul de persoane străine de breasla curat pescărească caută a se introduce între ei pentru ca fără nici o muncă (decât cel mult ca președinte, secretari, cassieri, contabili sau acționari ai obștiei, etc.) să participe la beneficiile rezultate dintr'o muncă atât de grea a adevăraților pescari.

În contra unui asemenea fel de parazitism modern îmbrăcat în haine democratice—și care la pescărie nu poate avea acelaș rost ca la agricultură, unde eră în adevăr o necesitate și a dat roade destul de bune — trebuie ca adevărații pescari să facă front, și vechea formă de tovărășie cinstită pescărească «Compania» trebuie sprijinită și desvoltată după nouăle necesități ale timpului, dar nu lasată să cadă în prada lipitorilor satelor. Credit cât de ieftin și ușor accesibil pescarilor și tovărășilor de pescari, pentru cumpărarea de unelte și facere de instalațiuni de pescuit, măsuri serioase pentru asigurarea vânzării cinstite

prin licitație publică a produselor lor, și înlăturarea șicanelor administrative prin intervențiuni nechibzuite ale Statului, acestea sunt deocamdată măsurile cele mai urgente de luat pentru dezvoltarea tovarășiilor de pescari, și nu formarea unor astfel de obștii moderne cu tovarăși mulți la beneficiu și puțini la muncă.

* * *

Și din Ungaria Otto Herman a descris o formă de tovarășie la năvod, numită de ei *Bokor*, care se aseamănă în totul cu compania noastră. Ianko în cartea sa sus citată caută originea acestei forme de asociațiune de pescari în «Artelul» rusesc:

«Da Analogien weder bei Ostjaken noch bei Türken vorkommen, sind wir gezwungen anzunehmen, dass der magyarisches *Bokor* rein slavischen Ursprunges ist, und die Magyaren diese Form der auf gemeinsamen Verdienst berechneten Vergesellschaftung auf russischem Boden von den Russen übernommen haben» (1).

Cum lucrarea noastră nu are a se ocupa de originile pescuitului din Ungaria, aș fi lăsat firește această chestiune nebăgată în seamă dacă Ianko între argumentele sale nu ar fi citat niște fapte cari se referă la pescăriile dela gurile Dunărei și cari de sigur sunt greșit interpretate.

În căutarea unor asociațiuni analoage pe teritoriul rusesc, el găsește într'o publicație a lui O. A. Grimm despre pescuitul dela gurile Chiliei o descriere a modului cum se pescuește în Basarabia cu năvodul și zice: «Wir treffen diesselben (adică analogiile) zuerst auf der russischen Donau» (2). Iar în altă parte vorbind despre asociațiile de pescari la Turci zice: «Wo Türken in Genossenschaften vereinigt fischen, haben diese einen russischen Namen *Kompania*» (3).

Noi am văzut însă mai sus, că tocmai pescuitul de pe malurile Dunărei din Basarabia, deci pe Brațul Chiliei, a conservat mai mult decât oricare originalitatea sa veche moldovenească, și știm apoi că, după cum se vorbește mai curat românește în Chilia nouă din Basarabia decât în Chilia veche din Deltă, tot astfel și uneltele de pescuit de acolo au caracterul mai curat moldovenesc vechiu decât cele dela Chilia veche, unde se observă cu mult mai tare influența Rușilor și Lipovenilor. De altfel se știe prea bine că dacă un mal al brațului Chiliei face parte politicește din Rusia, din punctul de vedere etnografic însă nu se poate

(1) *L. c.* pag. 339.

(2) *L. c.* pag. 333.

(3) *L. c.* pag. 338.

vorbi — cum o face contele Eug. Zichy și Ianko — de o «Russische Donau», căci acolo e o țară curat moldovenească.

Întru cât privește afirmarea că numele «Companie» ar fi rusesc, aceasta o las filologilor s'o judece; noi știm însă că și în tot restul Moldovei țărăni adeseori formează tovărășii pentru anume lucrări și zic că au format o companie.

Concluzia lui Ianko dar, dacă el și-ar fi dat osteneala să studieze pescuitul din România care le e vecinilor noștri atât de apropiată, ar fi fost de sigur alta. Și aceasta cu atât mai mult, cu cât se știe cu Turucăienii noștri se urcă pe Dunăre foarte departe în sus pentru a pescui cu năvoadele în bălți; în Serbia d. ex. ei merg aproape regulat, și fi-rește nu e cu neputință ca ei să fi ajuns de aci vreodată chiar și până la bălțile dela Apatin sau la alte bălți, de pe malul Dunărei din Banat introducând astfel și acolo modul lor de a pescui cu năvodul și de a se asocia între ei pentru acest scop.

INSTRUMENTELE DE REȚEA SAU MREJELE.

Aceste instrumente, deși sunt împletite din ață, ca și Plasele, ele sunt totuș fundamental diferite de aceste prin modul lor de a prinde peștele. Pe când Plasele, după cum s'a văzut, adună sau încunjură peștele și apoi îl ridică din apă ca o sită sau îl scot ca un sac, Rețelele se pun numai în calea peștelui și-l prind încurcându-l în ochiurile lor.

Modurile cum încurcă ele peștele în ochiurile lor, spre a-l prinde, variază dela un instrument la altul: unele, împletite din ață foarte subțire, aproape invizibilă, pescuesc stând fixate vertical în apă și peștele vine singur de se încurcă într'insele; altele se poartă cu curentul la vale și apucă în ochiurile lor peștii pe cari îi întâlnesc sau cari urcă contra curentului; iar altele în fine se fixează vertical în apă, însă peștii nu vin singuri ci sunt goniți prin diferite mijloace să intre în ele și

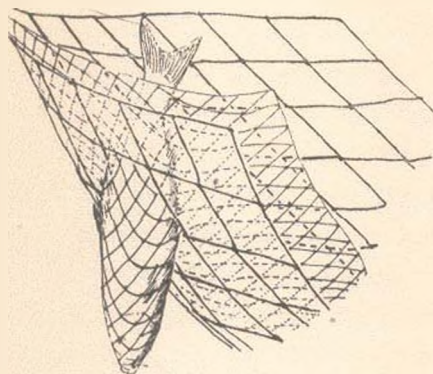

Fig. 255. Modul cum se prinde peștele într'o Rețea cu 3 pânze.

să se încurce în ochiurile lor. Unele din aceste instrumente sunt compuse dintr'o singură rețea și peștele, care se lovește de ele, se agață în ochiurile lor cu gura, cu Operculul branchial («Urechile») sau cu aripele și rămâne prins; altele sunt compuse din 2 sau 3 rețele alăturate, din cari una la mijloc — făcută din ață foarte subțire — e mai deasă, iar cele laterale au ochiurile foarte mari; in aceste instrumente, peștele care intră împinge rețeaua deasă prin ochiurile mari ale celei rare și formează ca o pungă («face Săn») în care el rămâne prins și nu mai poate ieși (Fig. 255).

Rețeaua cu ochii mici se numește *Deasa* (rusește *Ceostica* sau *Holița*) iar cele cu ochii rari se numesc *Radină*, *Largă* sau *Sirec* (cuvânt de origine turcească); pescarii ruși le numesc *Porij*.

Unele din aceste instrumente în fine, deși au numai o singură rețea, ochii acesteia însă sunt făcuți din lațuri, așa fel că dacă un pește caută să o străbată, ochiul atins se strânge și-l apucă într'insul.

Instrumentele cari fac parte din această grupă sunt foarte numeroase; ele se deosebesc unele de altele prin forma și construcția lor, prin dimensiunile lor și ale ochiurilor, prin felul și grosimea ațelor din cari sunt împletite, prin modul cum se așează sau se poartă prin apă și cum prind peștele, precum și prin tot felul de alte mici detalii, cari fac ca aproape pentru fiecare specie mai importantă de pești sau fiecare categorie de ape, să avem câte un instrument special; fiecare instrumente însă este în realitate foarte puțin deosebit de celelalte.

Tocmai aceste numeroase asemănări și combinațiuni, precum și numai prea micile diferențe dintre ele — cari se pun în evidență mai mult prin întrebuințarea lor decât prin variațiuni reale de forme — fac ca o clasificare a acestor instrumente în grupe mai mari să fie foarte grea. Nici un principiu natural de clasificare nu poate fi aplicat consecvent la dănsule. De aceea chiar și numele lor uzuale nu sunt bine difinite; așa nu e bine precizat ce diferență este în Delta Dunărei între *Setce* și *Ave* și dacă d. ex. *Setca de Cegă* este în realitate o avă sau o setcă; tot așa pescarii dela Turtucaia numesc «Setcă» ceea ce în Delta este o «Avă» și numesc «Plavă» ceea ce în Delta este o «Setcă». Numai din motive practice, pescarii din Delta fac o deosebire între numirile de *Setce*, *Ave*, *Copce*, și aceasta numai după grosimea aței întrebuințate la împletirea lor, independent de numărul rețelelor cari compun un instrument sau de modul cum pescuește el, fixat pe loc sau mișcător, etc.

Din punctul de vedere etnografic cred că merită a fi relevat că rețelele întrebuințate pe Dunăre au o origine dublă: pe de o parte sunt vechile Mreje românești, cari se întrebuințează și în apele din interiorul țării — ca d. ex. Mreaja cu 3 rețele dela Bistrița, care ar corespunde unei ave dela Dunăre, sau Mreaja simplă dela Znagov —; pe de altă parte sunt setcele cele mari din Delta întrebuințate la pescuitul scrumbiilor, cari au fost aduse în timpurile din urmă dela fluviile rusești, odată cu aducerea cazacilor ca pescari la Dunăre, și cari și-au păstrat aci numirile rusești ale lor și ale părților ce le compun.

GRUPA A.

MREJELE PROPRIU ZISE.

Se numește *Mreajă* sau *Mrejă* («Mreșchie» rus.) o rețea simplă și foarte ușoară, împletită dintr'o ață foarte subțire făcută din *Turà* (fibrele unei plante care se aduce din Asia mică) și care are, la marginea ei inferioară, ochiurile libere, fără a fi întinse pe o fringhie cu sau fără

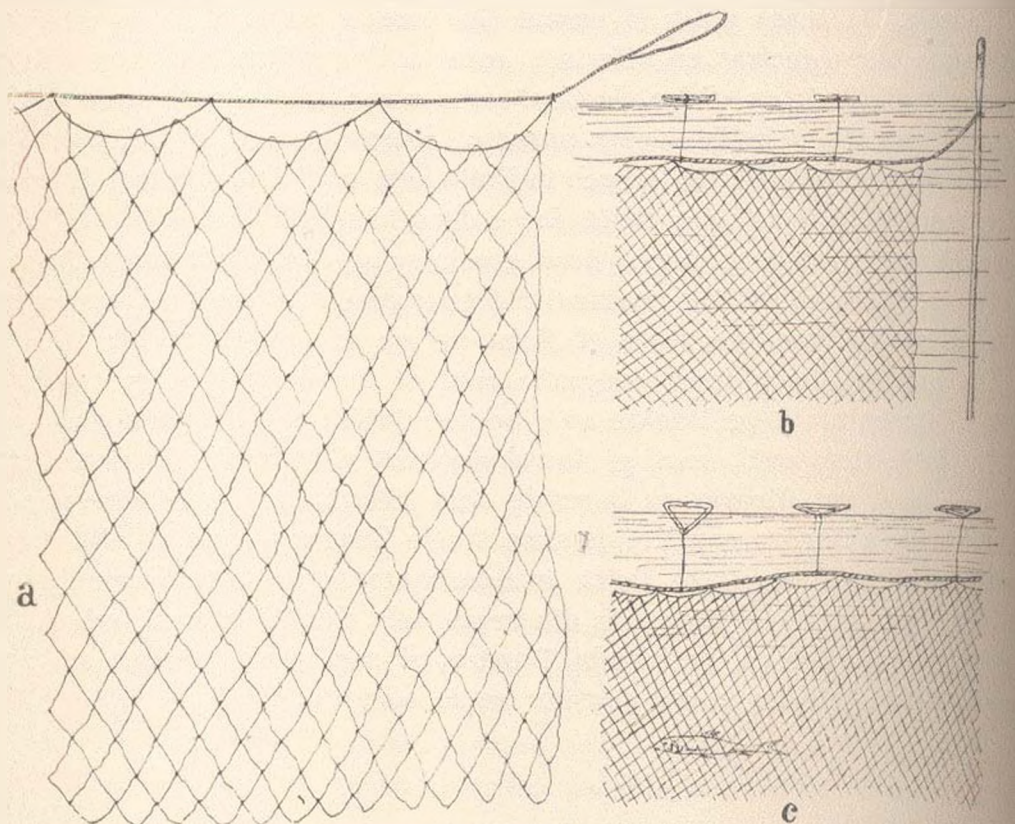

Fig. 256. Diferite forme de Mreje simple. a) construcția Mrejei simple. b) Mreja cu plute de papură legată de Cetcă. c) Mreja cu Verigi de papură în loc de plute.

plumbi. Ea stă dar în apă ca o mreja de păiajen în care peștele, nevăzând-o, intră și se încurcă.

La bălțile din susul Dunărei, Mreja, care este întrebuințată numai de țărani, are o lungime ca de 10 stâneni și o lățime de 0.80—1 m.; în

Deltă însă, unde se întrebuințează mai cu seamă de țărani de pe la Chilia, are o lungime de 30—40 m. și o lățime de 1.20—1.40 m.

Ochiurile ei sunt de 5—6 cm. pe lature, cele dela marginea ei superioară sunt înșirate pe o ață cevă mai groasă, putând să joace libere pe dânsa, care este și ea legată din 4 în 4 sau din 5 în 5 ochiuri pe o sfoară mai groasă numită *Cetcă*; această sfoară ține rețeaua întreagă și e terminată la capetele ei cu câte o cheutoare (Fig. 256).

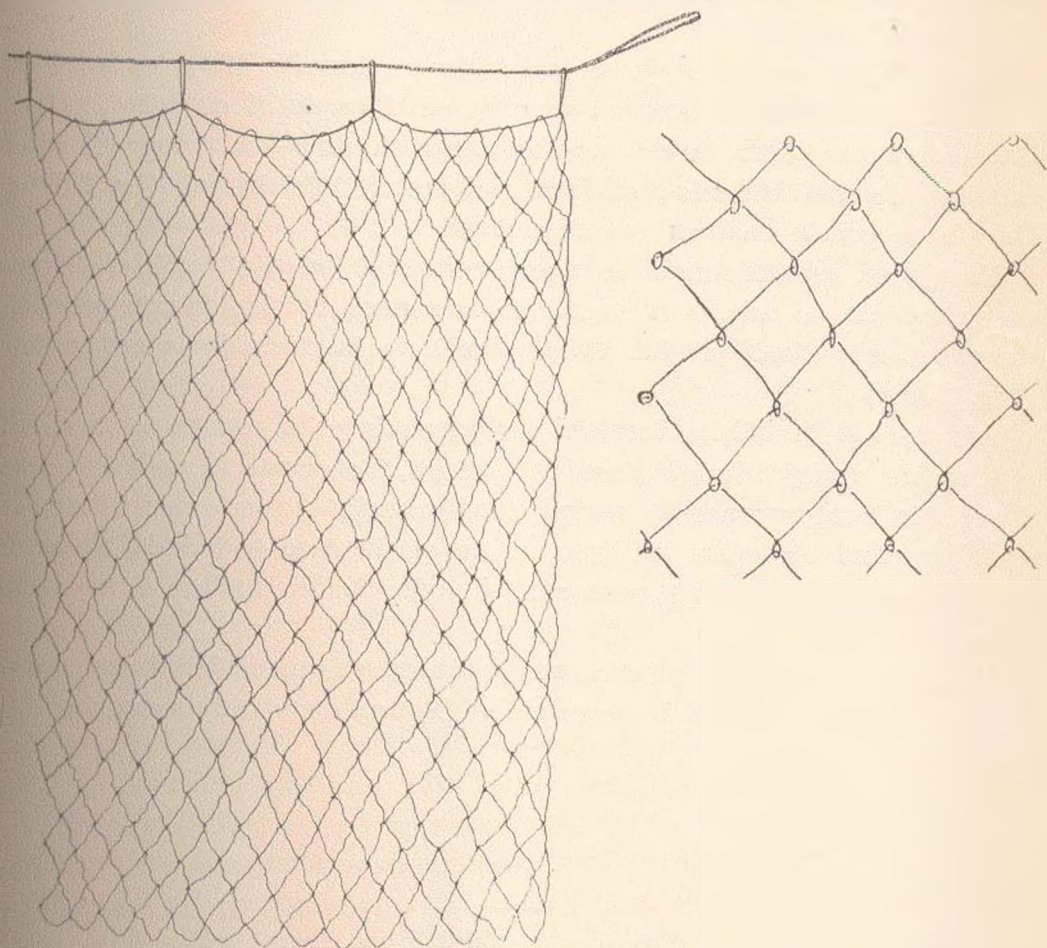

Fig. 257. a) Mreaja cu lațuri. b) O bucată de Mreajă zisă «Plopoavă».

La unele Mreje, *Cetca* este legată cu fiecare din capetele ei de câte o prăjină (de obicei un *Potigaci* de vintir) care o ține în suspensiune în apă. La altele însă, ea are legată de dânsa, la distanțe de câte 1 m. una de alta, o serie de bucăți de papură cari-i servesc ca plute, ca să o țină în suspensiune (Fig. 256, b).

La marginea inferioară ochii rețelei sunt liberi, fără a fi înșirați sau legați de vreo sfoară, și Rețeaua nici nu are vreo greutate care să atârne de ea spre a o ține verticală.

La alte Mreje (Fig. 257 a) ața, pe care sunt înșirate ochiurile dela marginea lor superioară, nu este legată pe Cetcă, ci are din 5 în 5 ochiuri câte un laț, cari aceste toate sunt înșirate pe Cetcă ca niște verigi de perdeă, așa că rețeaua se poate mișcă pe ea cu ușurință, și prin aceasta poate și mai ușor încurcă peștele când se lovește cu capul într'insa.

In loc de lațuri de sfoară am văzut pe la Chilia veche punându-se și mici verigute ușoare de alamă, cu cari se întinde Mreja pe Cetcă ca să fie cât mai mobilă.

Sunt în fine unele mreje și mai rafinate, numite Mrejă cu lațuri sau *Plopovăț* (Turtucaia); acestea au toți ochii împlețiți cu lațuri, așa că dacă intră un pește în ele, acestea, întinzându-se, se strâng și-l apucă imediat, ne mai lăsându-l să iasă nici înainte, nici înapoi (Fig. 257 b). Cu ele se prinde mai cu seamă avatul.

Mreja se așează numai în apele cele mai liniștite posibile, căci orice valuri cât de mici o încurcă. Ea se așează vertical în apă: fie prinsă de capetele a două prăjini, fie susținută de bucățele de papură ca plute (Fig. 256 b).

Adeseori și în bălțile Dunărei se întrebuintează, pentru a o susține, o serie de verigi triunghiulare de papură, întocmai ca cele ce le-am descris la Snagov; aceste verigi, când mreaja e goală, stau culcate pe apă, iar când s'a prins într'insa vreun pește care o întinde, ele se ridică cu capătul în sus și pescarul își vede bucuria înainte de a o scoate (Fig. 256 c).

Mrejele, ca să poată pescul, au în totdeauna nevoie de întuneric ca să nu fie văzute de pești, de aceea ele se așează de obicei seara și se scot dimineața.

GRUPA B.

SETCELE ȘI AVELE.

Afară de Mrejele propriu zise descrise mai sus, toate celelalte rețele — cari de altfel poartă și ele numele generic de Mreje — cari se întrebuințează ca instrumente de pescuit în apele noastre, au la marginea lor superioară o *Fringhie cu plute*, numită și *Pluta*, *Odgonul de sus* sau *Ană*, iar la partea inferioară o *Fringhie cu plumburi* numită și *Odgonul de jos*.

Aceste instrumente însă pescuesc la diferite adâncimi; uneori la suprafață, alteori mai la adânc și numai câte odată la fund; de aceea, în prima linie, rostul plutelor și al plumburilor este numai de a țineă rețeaua vertical în apă, iar pentru adâncimea la care au ele să pescuească, acestea se regulează în mod special, îmulțind sau scăzând numărul plutelor sau al plumburilor.

Din această grupă de instrumente fac parte: *Setcele* (*Plava* la Turtucaia, *Mreajă de scrumbii* în Oltenia, *Setki* pe rus.) *Avele* (*Setcă* la Turtucaia, *Mreajă de crap* în Oltenia, *Ave* rusește, *Au* turcește, *Dihtia* grecește) și *Copcele*. Aceste numiri însă, după cum s'a amintit mai sus, nu se referă nici la construcția instrumentului, — dacă au ochiurile mai mari sau mai mici sau dacă sunt compuse dintr'o singură rețea sau din mai multe — nici la modul lor de a pescui — dacă pescuesc stând pe loc sau dacă sunt purtate prin apă —; ele se referă mai mult numai la grosimea aței din care e împletită rețeaua principală, adică cea numită *Deasa* sau *Pânza*.

Pentru a ne putea orienta mai ușor între aceste numeroase instrumente, noi le vom împărți în două grupe mai mari:

1. *Rețelele simple*, adică acele cu o singură pânză deasă fără *Sirecuri*; și

2. *Rețelele cu Sirecuri*, adică acele compuse din 2 sau 3 pânze.

Fără a ne lăsa incomodați de faptul că aceeași numire populară se repetă la amândouă grupele, noi vom împărți după aceste criterii și vom descrie aci toate instrumentele cele mai importante întrebuințate în apele Dunărei, mântinându-le numele sub care sunt ele cunoscute în diferitele localități.

O mare parte din acele Rețele — mai cu seamă cele pentru pescuirea Scrumbiilor de Dunăre — au fost introduse la noi odată cu Carmacele, aduse de pescarii ruși și lipoveni dela gurile Volgei și Donului. Ca și la Carmace, numirile lor rusești și ale părților ce le compun s'au păstrat în mare parte și astăzi, adoptându-se chiar de pescarii români. În descrierea noastră dar, noi le vom arăta aci pe toate acestea astfel cum se întrebuințează ele și de pescari.

I. Rețelele simple fără Sirecuri.

În această grupă cuprindem toate acele instrumente compuse dintr'o singură rețea, cu ochiurile mai mult sau mai puțin mici, cari pescuiesc fie fixate vertical în apă — agățate pe pari sau ancorate — fie purtate cu curentul.

Aceste rețele se poartă prin apă sau se așează în epoca migrațiunilor în calea peștelui, care, din cauza fineței aței, nu le poate vedea și intră în ele, încurcându-se, sau se pun în apă în anume locuri spre cari se gonește peștele, silindu-l ca în fuga sa să dea peste ele și să rămână agățat în ochiurile lor.

1. Setcele de mare pentru Scrumbii.

În monografia mea despre Clupeidele Mării Negre (1) precum și în Fauna ichtiologică a României, am descris cu deamănuntul vieța pe care o

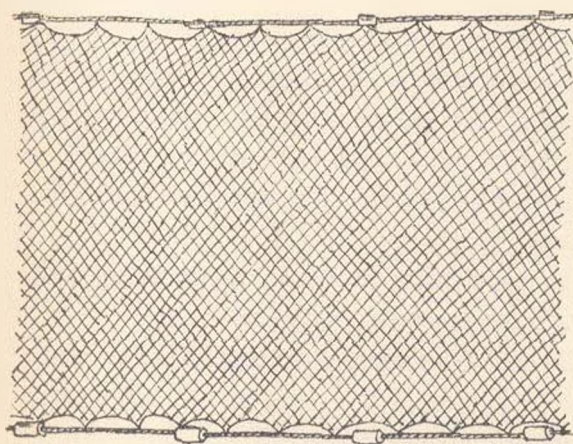

Fig. 258. O bucată dintr'o «Setcă de mare» pentru Scrumbiile de Dunăre.

petrece Scrumbia de Dunăre — *Alosa pontica* — la gurile acestui fluviu și migrațiunile ce le fac diferitele varietăți ale acestei specii în aceste ape. Am arăta acolo că deja pe la mijlocul lui Februarie ele încep a se arăta la coastele noastre și petrec un oarecare timp în marea din fața gurilor Dunărei, așteptând ca apa să se încălzească suficient pentru a intra în fluviu. Cărduri nouă sosesc aci neconținut, altele

(1) *Die Clupeiden des westlichen Teiles des schwarzen Meeres*. Wien. Denkschriften der K. Akademie der Wissenschaften, 1905. pag. 5—23.

intră și altele ies din Dunăre, așa că dela mijlocul lui Fevruarie până pe la finele lui Aprilie și chiar în Maiu este aci o foarte mare bogăție de Scrumbii.

Prinderea acestora, atât în mare în fața gurilor Dunărei cât și în fluviu—mai cu seamă în brațele Deltei—constitue una din pescăriile cele mari ale țerii noastre și în general ale apelor basinului Mării negre.

Instrumentele principale, cu cari se prind ele în mare și în special în fața gurilor Chiliei și Sf. Gheorghe precum și la Cosă până în apropiere de Portița, sunt rețelele zise *Setce de mare* pe cari le descriem aci (Fig. 258).

După cum și numele de *Setcă* o arată, aceste rețele simple sunt impletite dintr'o ață foarte fină, aproape invizibilă în apă și în acelaș timp extrem de rezistentă; este atât de subțire încât pare a fi numai niște fire fine de mătasă. Ea e o ață de cânepă specială, fabricată în Birmingham și în Belgia, sucită din două ițe foarte subțiri și cunoscută în comerț sub numele de ață de cânepă No. 70—75.

Ochiurile Setcei sunt de 3.5 cm. pe lature. Rețeaua în întregime (numită pe rusește *Holița*) are o lățime dela 2.5 până la 4 m. (lățimea obișnuită) și este legată la marginea ei superioară pe o fringhie aproape de 7 mm. diametru provăzută cu plute la 1 m. distanță unele de altele, cari de obicei sunt niște dopuri găurite în lung. Marginea ei inferioară este de asemeni legată pe o fringhie, de aceeaș grosime ca și cea de sus și provăzută la aceleași distanțe cu mărgelile late de plumb. Legătura rețelei pe fringhii e făcută cu o ață mai groasă de bumbac, pe care se înșiră câte 5 ochiuri de ale rețelei și apoi se leagă odată de fringhie, și iarăș se înșiră 5 ochiuri ș. a. m. d.

O Setcă de mare nu este impletită dintr'una, ci se compune din mai multe *Bucăți* sau *Plăși* (numite pe rusește *Cosac*), cari au fiecare câte 14 stânjeni de lungime și 4 m. de lățime. Ochiurile dela marginile laterale ale fiecărei Plase sau Cosac sunt întinse pe câte o ață groasă de bumbac, care trece prin ele, și e legată cu capetele ei de jos și de sus de cele două fringhii.

Cosacele se combină între ele ca și la Carmace, legându-se una de alta pentru a formă șiruri lungi de Sectă: 3 *Bucăți* (rusește *Cosace*) se leagă la un loc și formează o *Legătură* (un *Teag* pe rusește), iar 90 de Legături (rusește *Teaguri*) sau 270 de Bucăți (Cosace) formează o *Setcă* întregă. La fiecare 30 de Legături este o lotcă cu 2 oameni, așa că o «Setcă» are 3 lotci cu 6 oameni, cari le îngrijesc, le usucă la timp și le preschimbă.

Capetele celor 2 fringhii groase dela fiecare «Plasă» (Cosac) sunt mai lungi decât rețeaua și sunt terminate cu câte o cheutoare; ele servesc

la legarea Plasei (cosacului) de pari. Fiecare Cosac e *legat* de 2 *Pari* lungi (rusește «Coliã») infiți în fundul mării (Fig. 259), așa că o Setcă

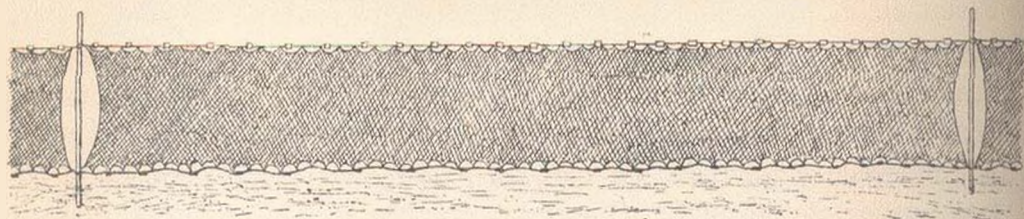

Fig. 259. Modul cum se așează în mare Setca de scrumbii, legându-se plasele ei de pari.

întreagă așezată în mare e legată pe 272 de pari, infiți la distanță de 14 stânjeni unul de altul și puși pe o linie ca stâlpii de telegraf.

Setcele se așează în mare pe linii paralele și perpendiculare pe direcția generală a țărmului. *Ele pescuiesc în totdeauna cu curentul mării* care aduce peștele într'însele.

Fig. 260. Starea în care ajunge o Setcă de scrumbii în mare după o furtună.

Scrumbiile, odată agățate în ochiurile setcei, mor imediat, și de aceea Setcele se caută dimineața și seara. La fiecare 24 sau 48 de ore Setcele se scot — înlocuindu-se cu altele — și se pun la uscat pe niște prăjini sprijinite fiecare pe câte 2 pari, terminați la capăt cu câte o Cra-cană și bătuti înadins pe malul mării pentru a forma «Uscătoare» sau «Plavce de Setce». În Maiu se scot toate Setcele din mare, atât fiindcă

Scrumbiile încep să plece și nu mai au preț, cât și fiindcă dela această epocă încolo încep să le distrugă niște Crustacee. Cel mai mare pericol pentru Setci însă sunt furtunile, cari le rup în bucăți și aduc cantități mari de tot felul de algii marine în cari se încurcă astfel că nu se mai pot desface. Figura 260 arată starea în care ajunge o Setcă de mare după o furtună.

Pescuitul Scrumbiilor cu Setcele în mare, în fața gurilor Dunărei, aduce în fiecare primăvară câteva milioane de bucăți, cari formează materia primă pentru o întreagă industrie de sărătorie și afumătorie și un însemnat articol atât pentru consumația noastră interioară cât și pentru exportul în Rusia.

2. Copcele de mare pentru Păstrugă.

Copcele (rusește «Kopcea») sunt de asemeni rețele cari se întind pe pari în mare, ca și Setcele de scrumbii. Ele se pun numai pentru Păstrugă și numai la apă de 4—5 m. adâncime.

Copcele au de asemeni numai o singură rețea, fără Sirecuri, împletită însă din ață de bumbac groasă, cu ochiurile variind dela 5 cm. la 7.5 cm. pe lature. Ele au o lățime mijlocie de 3 m. Fringhia de sus și cea de jos au aceeași grosime ca la Setca de scrumbii și aceeași dispoziție a plutelor și plumburilor pe ele (Fig. 261).

Ca și Setcele de scrumbii, Copcele se compun din mai multe Bucăți sau Plase (rusește Cosaci), cari se leagă între ele și se spânzură pe pari întocmai ca setcele (Fig. 262).

Trei Plăși compun și aici o «Legătură» (un Teag rus.) și 10 până la 12 Legături compun o Copcă completă.

Copcele se hoesc de obicei cu o vopsea cafenie deschisă ca să semene cu ierburile de mare spre a nu li observate de pești.

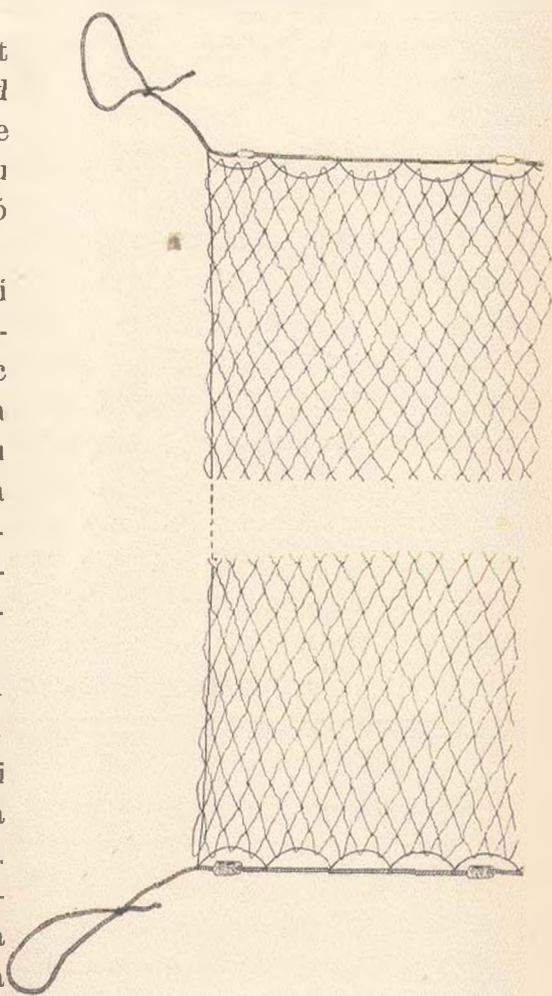

Fig. 261. Copca de Păstrugă.

3. Avele de mare pentru Nisetru.

Și aceste instrumente nu sunt făcute dintr'o bucată, ci sunt compuse ca și Setcele de mare din mai multe «Bucăți» sau «Plăși».

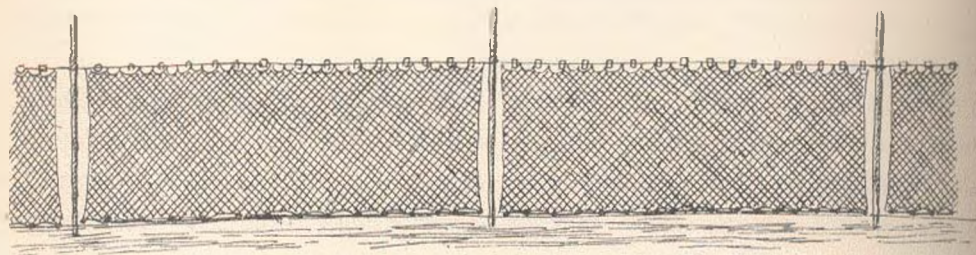

Fig. 262. Modul de așezare în mare peșari a Copcelor de Păstrugă.

Ele sunt niște rețele mari de 4—5 m. lățime și de 50 m. lungime fiecare bucată. Avele sunt împletite dintr'un bumbac mai gros chiar decât

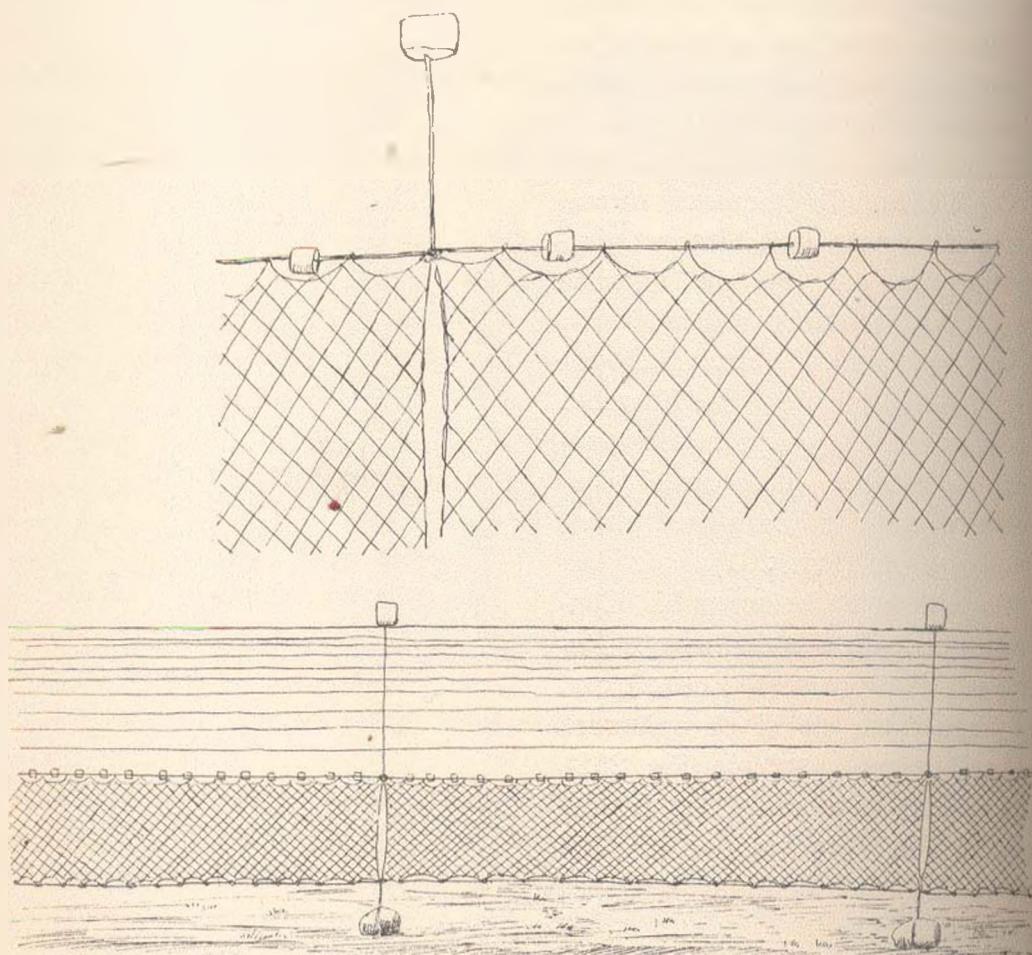

Fig. 263. Avele de mare pentru Nisetru și modul cum se pescuește cu ele.

cel dela Copce și au ochiurile foarte mari, de 8.5 cm până la 12 cm. pe lature, spre a putea prinde în ei Nisetri de toate dimensiunile (Fig. 263 a).

Numărul plaselor cari compun o avă variază după anotimpuri și anume: Vara se leagă câte 6 bucăți — de câte 50 m. fiecare — una de alta, iar primăvara se leagă până la 9 bucăți, pentru a formă astfel o *Avă completă* sau un *Tacâm de Ave*.

Ele se așează în mare, legându-se fiecare plasă cu capetele fringhiilor ei de câte o «Popustă» lungă, ancorată la fund (Fig. 263 b) și însemnată la fața apei cu o geamandură, care are o prăjină lungă în cap. Popustele se fac de obicei ca și la carmacele de mare, având prinse pe ele, la o distanță anumită dela fund, de o parte și de alta câte 2 fringhiuțe mici terminate cu câte un nod; cu aceste noduri ele se incheie în cheutorile dela capetele fringhiilor celor două Cosace de Ave, între cari se așează și pe cari le țin în suspensiune.

Avele se lasă în apă 24 de ore. La fiecare «Tacâm de ave» este câte o lotcă, și de obicei se întovărășesc câte 3 lotce dela 3 Tacâmuri pentru a pescui mai bine împreună.

Avele de Nisetru se așează în mare la adâncimi mari și la depărtări însemnate dela țarm.

Obiceiul la Ave este de a se pescui cu *Darabana*, bătând mereu cu un obiect oarecare—și de obicei cu Ispolul—în lotcă sau în tinichele și făcând tot felul de sgomote cari sperie peștele și-l gonesc în Ave. Obiceiul acesta însă are și mari inconveniente pentru pescuitul dela mare în general, căci prin aceste sgomote se alungă din marea teritorială tot peștele mare — Morunul și Nisetru — la adânc, și atunci carmacele prind mai puțin.

4. Avele simple de Calcan.

Calcanul, care trăește primăvara în cantități foarte mari pe fundurile nisipoase din apropierea coastelor noastre, este pescuit în această epocă foarte mult. Mai întâiu erau numai pescarii turci, cari veniau în fiecare vară dela Constantinopol și de pe coastele Așiei mici pentru a pescui în apele noastre calcan și cu care făceau aceștia un comerț foarte mare pentru Constantinopol. Cu timpul însă consumațiunea calcanului în țară crescând foarte mult,—mai cu seamă de când s'au introdus prin lege epoce de cruțare pentru speciile de pește de apă dulce—pescarii noștri dela Jurilofca, încurajați de prețurile cari începuse a se urcă, au copiat instrumentele Turcilor și au învățat dela ei acest pescuit.

Avele de calcan sunt de două feluri: unele cu Sirecuri și altele simple.

Avele simple de calcan (turcește *Tihoni*) sunt împletite din bumbac gros ca cel dela Copce, având ochiuri foarte rari, de 19—20 cm. pe lature. O Bucată de avă are 2 m. lățime și 200 m. lungime. Ele se grupează de asemeni mai multe la un loc, legându-se de Popuste ancorate la fund întocmai ca Avele de nisetru (Fig. 263 *a*).

O formă foarte caracteristică au ancorele și geamandurile lor (Fig. 263 *b* și *c*). Geamandurile constau dintr'o prăjină având legată o piatră la un capăt, cu un brâu mare de plute la mijloc și cu un șomoiog de fâșii

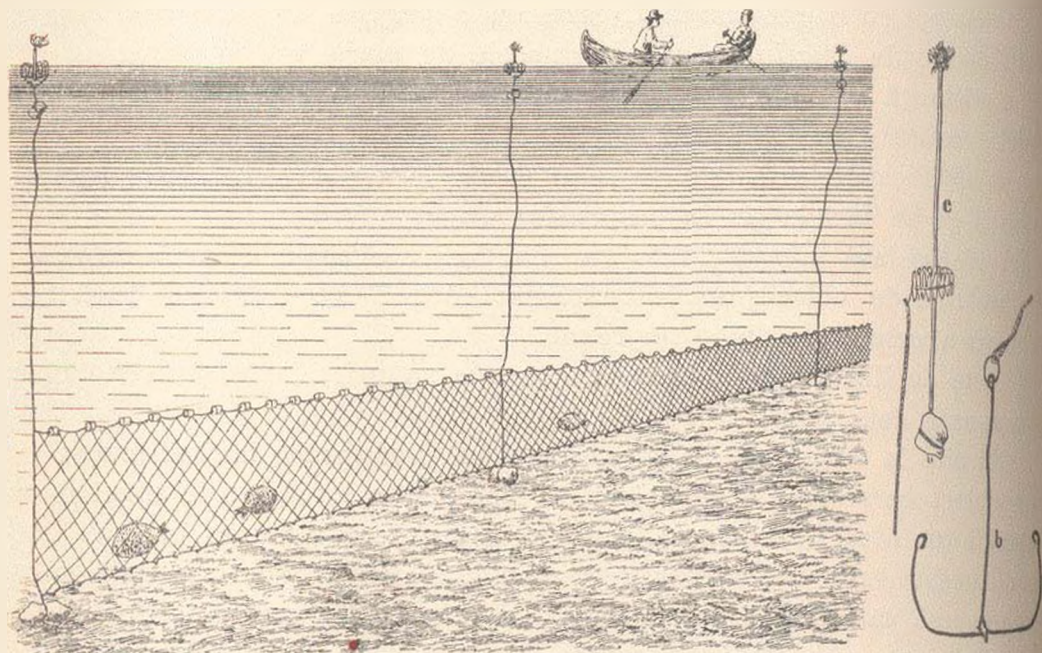

Fig. 263. Avele simple de calcan și modul cum se pescuește cu ele în mare;
b) O ancoră; *c*) O geamandură.

de coajă de teiu în celălalt capăt. De brâul de plute este legată sfoara de care se leagă popusta care susține la fund avele.

Avele de calcan se pun la adâncimi mari de câte 15 până la 25 stânjeni și numai la locuri nisipoase.

5. Setca de Babușcă.

Singura rețea simplă pescuind stabil, care se întrebuintează în bălți — celelalte sunt toate instrumente de mare — este Setca de Babușcă. Aceasta are o lățime de 1 m. și este împletită din ață de cânepă englezească foarte subțire și rezistentă — numai puțin mai groasă ca cea dela Setca de mare pentru Scrumbii — având ochiurile de 3 cm. pe lature. Plutele sunt așezate pe fringhia de sus la câte 75 cm. distanță, iar plum-

burile pe cea de jos la o distanță dublă. Ochiurile dela marginea superioară și inferioară a rețelei sunt înșirate, întocmai ca la setca de mare, câte 5 pe o ață de bumbac care e legată apoi de fringhie ș. a. m. d. (Fig. 264).

Această Setcă se întinde seara în baltă, pentru pescuitul Babuștei, și se scoate dimineața. În general însă ea este un instrument rar întrebuințat și numai în bălțile Deltei, cari sunt singurele cari au adâncimea ne-

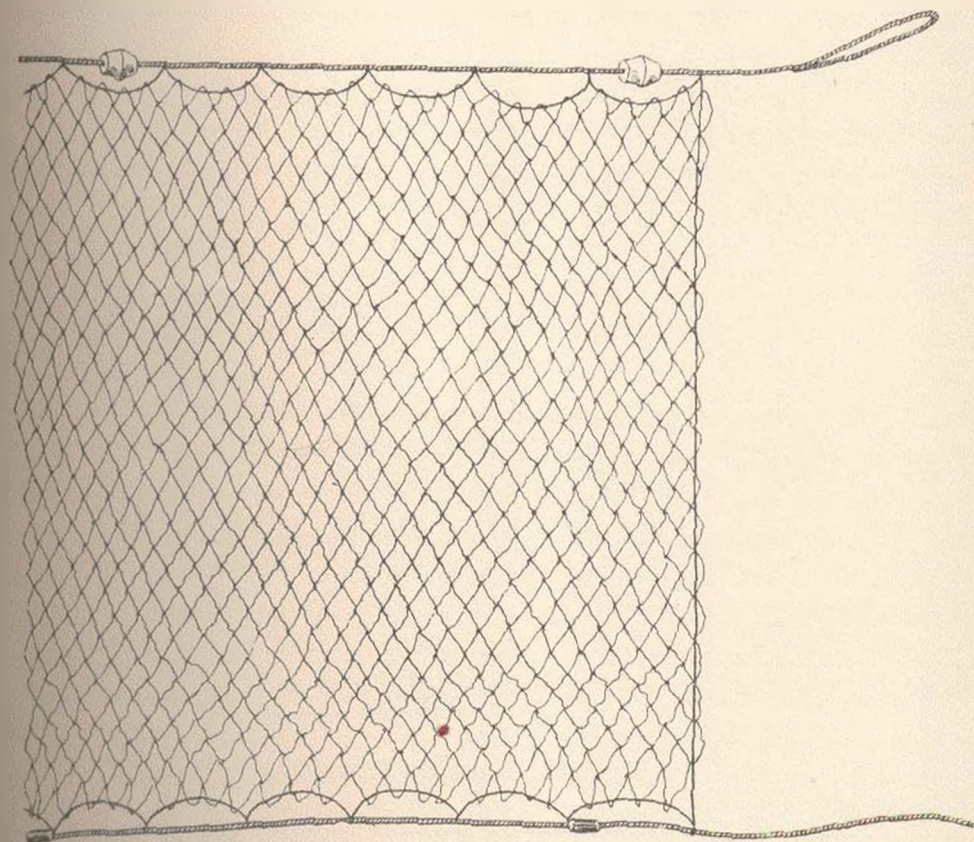

Fig. 264. Setca de Babușcă.

cesară. Cu aceasta se pescuiește numai în părțile lipsite de plante acvatice submerse, căci altfel ea se încurcă cu ochiurile în ele și se distruge.

6. Setca de Rizeafcă.

Pentru prinderea speciei celei mici de Scrumbii de Dunăre, numită Rizeafcă (*Alosa Nordmanni* Ant.), se întrebuințează pe cursul inferior al Dunărei dela Brăila în jos o setcă specială numită *Setca de Rizeafcă*.

Aceasta e împletită din aceeaș ață de cânepă subțire și tare din care e făcută și setca de mare — ață belgiană — numai că e puțin mai grosuță, adică aici ața e sucită din 3 ițe, pe când la cealaltă sucitura e

numai din 2 ițe. Ochiurile sunt de asemeni mai mici, numai de 2 cm. pe lature (Fig. 265).

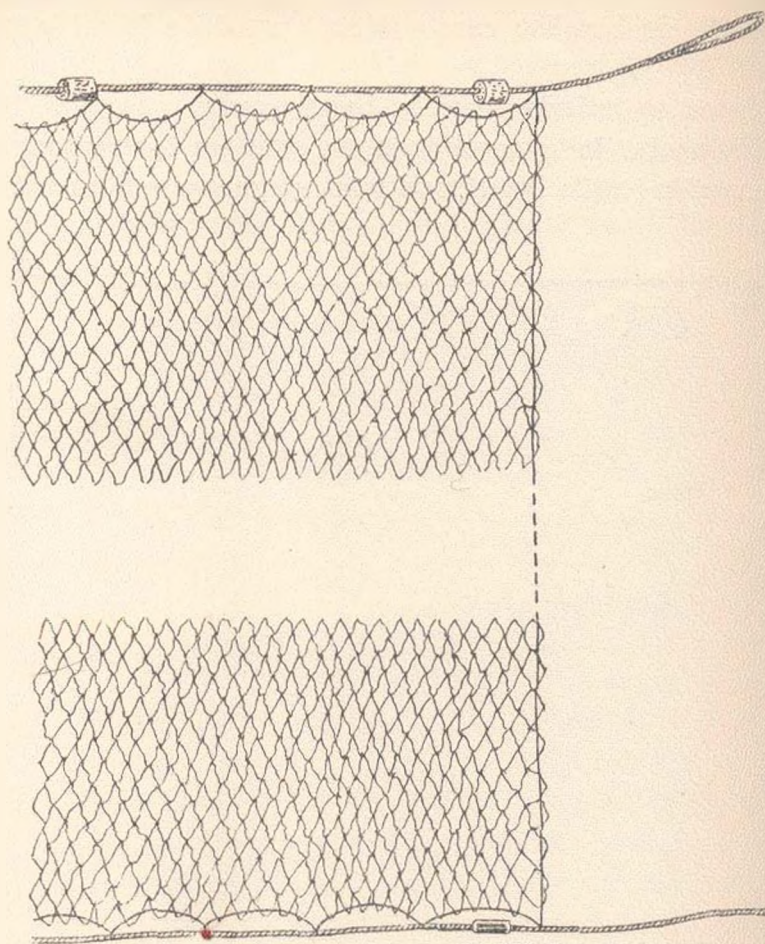

Fig. 265. Setca de Rizeafcă.

Setca aceasta este făcută dintr'o singură bucată, având o lungime cam de 80 m. și o lățime de 2.5—3 m. Plutele și plumburile sunt astfel regulate încât ea să poată să plutească cu marginea superioară la suprafața apei.

Fig. 266. Modul cum se prinde Rizeafca cu gura în Setcă.

Cu ea pescuiesc 2 oameni — câte odată numai unul — dintr'o lotcă, care o întind pe latul Dunărei, punându-i la capătul care rămâne liber și plutește în mijlocul Dunărei o «Tivgă», iar pe celalt capăt îl țin din lotcă. Curentul împinge la vale

setea, iar lotca o mai trage și ea, ca să meargă mai repede, de partea unde curentul e mai slab.

Rizeafca, ca și Scrumbiile cele mari de Dunăre, este un pește migrător care vine primăvara din mare în Dunăre. Ea, când se urcă contra curentului, umblă la suprafață și lovindu-se de setcă se prinde în totdeauna de gură — agățându-se așa după osul maxilar — căci ea umblă mai mult cu gura deschisă (Fig. 266). Prin aceasta ea se deosebește de Scrumbiile mari cari se prind mai mult în Operculele branchiale.

7. Plava de Scrumbiță a Turtucăienilor.

Turtucăienii prind în Dunăre «Scrumbița», adică *Scrumbia mare de Du-*

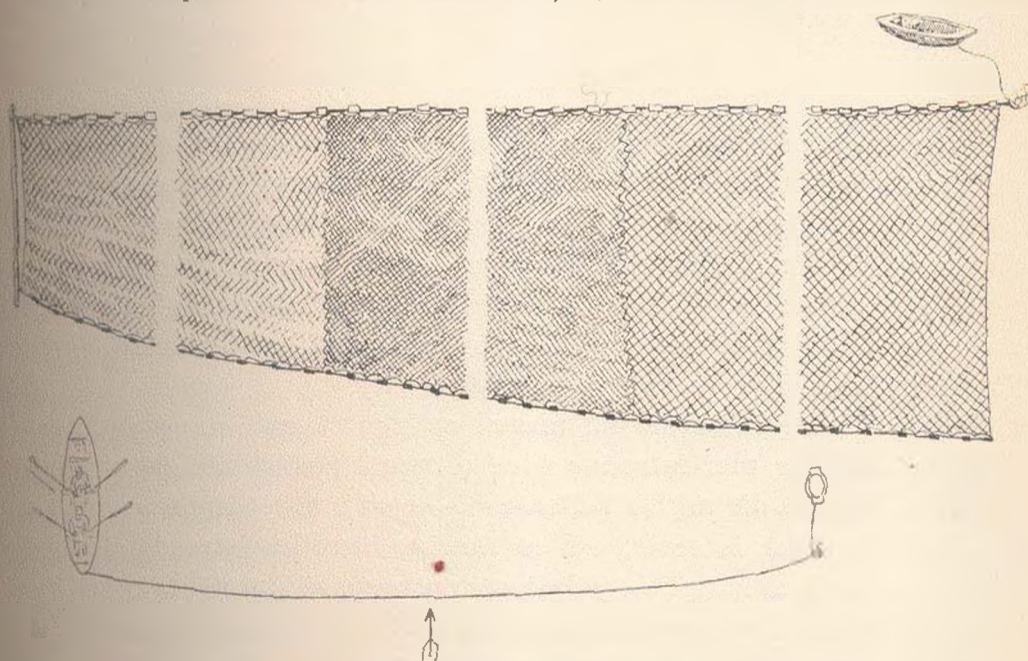

Fig. 267. Plava de scrumbiță dela Turtucaia și modul cum se pescuește cu ea.

năre (*Alosa pontica*), cu o setcă specială având o singură pânză, a cărei construcție diferă cu totul de «Setca de Scrumbii» cu 3 pânze întrebuintată în josul Dunărei.

După cum am amintit însă, Turtucăienii numesc Setcele dela vale — adică rețelele făcute din ață subțire — *Plave* sau pe unele locuri *Plăvală*.

Plava de scrumbiță a Turtucăienilor este compusă din 3 «Otgoane de plăși», adică din 3 bucăți de plasă — de câte de 35 stânjeni fiecare — innădite în lung. Deosebirea este, că cele două bucăți dela margine au ochiurile mai rare — de 3.5 cm. — pe când bucata de pe otgonul dela mijloc are ochiurile mai dese, numai de câte 2 cm. pe laturi. De altfel Plava nu are Radine, adică Sirecuri (Fig. 267 sus).

Fringhia cu plute (Anaua) și cea cu plumbi sunt astfel regulate ca Plava să poată sta în apă verticală cu pluta la fața apei.

La unul din capete — cel care se ține legat de barcă — Plava are o *Clece*, de care e legată marginea ei laterală ca la aripa dela un voloc sau năvod; Clecea e numai ca de un stângen de lungă (1.40 m.), și de aceea, plasa fiind aci strânsă pe lemn, e mai îngustă, pe când la adânc ea e mai lată. La capătul dela adânc i se pune o Tivgă, pe lângă care pescarii adeseori mai atârnă și câte o copăiță, pentru ca «apa să fure mai cu putere tivga la vale».

Plava de scrumbiță se întinde în latul Dunărei astfel încât capătul cu tivgă să vină la mijlocul curentului, iar 2 pescari o poartă la vale cu o lotcă, trăgând-o de Clecea dela celălalt capăt al ei (Fig. 267 jos).

II. Rețelele cu Sirecuri.

După cum s'a arătat mai sus, pentru ca peștele să se poată încurea mai cu ușurință în ochiurile rețelelor, s'au construit o serie de instrumente, la cari, pe lângă rețeaua principală de ață subțire care are ochiurile mai dese — numită *Deasa*, *Desimea*, *Pânza* —, se mai pune pe una sau pe amândoa părțile ei câte o altă rețea; aceste sunt împletite din ață mai groasă de bumbac și cu ochiurile mult mai mari, numite *Sirecuri*, *Radina*, *Rara*, *Largă*, sau pe rusește *Porij*.

Aceste din urmă rețele nu numai că încurea mai cu ușurință peștele în ațele lor, dar mai introduc încă o nouă posibilitate de prindere și anume: Rețeaua din mijloc («Deasa») — care e în totdeauna cu mult mai lată ca cele două laterale, așa că rămâne increșită între ele când setea e așezată vertical în apă — îndată ce un pește se lovește cu capul de ea, aceasta cedează și, trecând printr'un ochiu al Radinei, iese afară ca o pungă în care peștele rămâne imediat prins (Fig. 255 pag. 496).

Și din aceste Rețele cu sirecuri s'a construit o întreagă serie de instrumente, adaptate în mod special la prinderea diferitelor specii de pești — și mai cu seamă a peștilor migratori —, numindu-se *Ave* sau *Setce* (resp. *Setce* sau *Plave* la Turtucăieni, sau *Mreje* la Olteni) după cum rețeaua deasă e făcută din ață mai subțire sau mai groasă.

1. Setca de Dunăre pentru Scrumbii.

Setca de scrumbii dela Dunăre se deosebește cu totul de cea dela mare; pe când cea dela mare are o singură pânză deasă fără sirecuri și e compusă dintr'o serie de bucăți de plase scurte, cari se leagă una lângă alta cap la cap pentru a forma o Setcă completă, cea dela Dunăre are

3 pânze — una deasă între două sirecuri — și e făcută dintr'o singură bucată în toată lungimea ei; apoi pe când aceea pescuește stând fixată în apă pe pari, acesta este un instrument mișcător.

Setcele de scrumbii (Fig. 268) au o lungime variabilă, după lățimea brațului de Dunăre în care pescuesc și pe care caută a-l cuprinde cel puțin pe jumătate; ele nu sunt însă în regiunea Deltei mai mici de 100 de stânjeni, putând totuși și aci să treacă și peste 150 stânjeni, iar în sus de Brăila se fac cu mult mai scurte. Lățimea, adică înălțimea, ei este 3—4 m. în regiunea Deltei, însă poate fi și numai de 1.5 m. dela Brăila în sus.

Fringhia de sus are o grosime cam de 25 mm. și are înșirate pe ea plutele — de obicei dopuri de plută mari de 5 cm. lungime fiecare — la distanțe egale una de alta de 50—60 cm. Fringhia de jos este ceva mai subțire — 4 mm. diametru — și are înșirate pe ea, la aceleași distanțe unele de altele, plumburi subțiri cilindrice de cel mult 5 cm. lungime fiecare.

Plasele sunt legate de fringhii cu câte o sfoară de bumbac în 4 ițe, pe care se înșiră și joacă libere câte 5 ochiuri de ale plasei cele dese și câte unul de ale fiecărui sirec, și apoi se leagă de fringhie și iarăș se înșiră 5 ochiuri ș.a.m.d.

Plasa cea deasă este împletită din ața de cânepa cea mai fină (belgiană) — mai subțire chiar decât la Setca de mare — și are ochiurile de 3—3.5 cm. pe lature, uniforme pe toată lungimea setcei. Sirecurile sunt împletite din ața de bumbac din 4 ițe, ceva mai groasă — însăto-

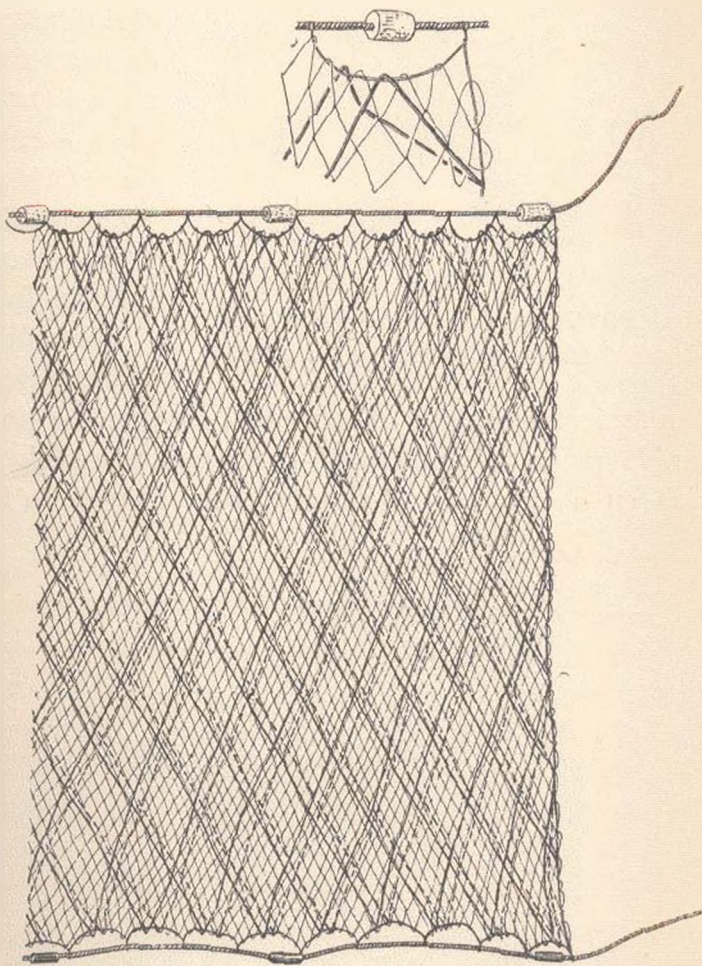

Fig. 268. Setca de Dunăre pentru Scrumbiile mari.

tuș cu mult mai subțire — decât se pune la sirecurile dela celelalte setce. Ochiurile lor au câte 15 până la 16 cm. pe lature. Ele se împletesc pe o scândurică lată specială, numită de Lipoveni *Calonet* și de Români *Lopatică*.

La cele două margini laterale ale setcei, toate 3 pânzele sunt înșirate împreună pe o sfoară de bumbac, ale cărei capete sunt legate sus și jos

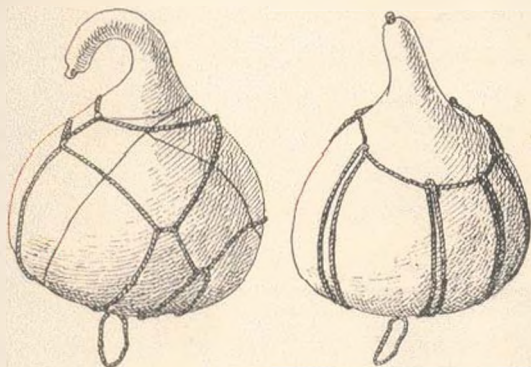

Fig. 269. Tivge dela Setca de scrumbii și modul cum sunt ele legate «în praștie».

Dunărei și mergând cu curentul la vale. La un capăt — care de obicei umblă pe la mijlocul apei — ea este prinsă de o *Tivgă*, legată «în praștie» cu o cheatoare dedesubt, cum se vede în figura 269, iar cu celălalt

de cele două fringhii; ele sunt împreunate astfel, că ochiurile sirecurilor sunt innodate cu capetele lor de această sfoară, iar între două noduri sunt înșirate pe ea — și joacă libere — câte 5 ochiuri de ale plasei dese. Ochiurile sirecurilor sunt astfel potrivite, încât — pe o parte și pe alta a setcei — ațele lor să vină exact față în față.

Setca de scrumbii pescuește numai la fața apei, așezându-se în latul

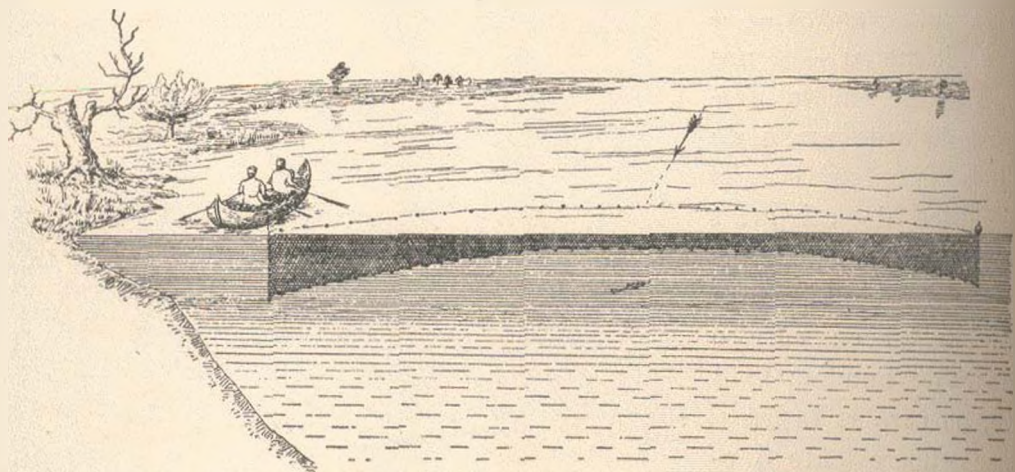

Fig. 270. Modul cum se pescuește în Dunăre cu Setca de Scrumbii mari.

capăt ea este agățată de o lotcă cu doi pescari, care merge mai apropiată de mal. Pescarii trag cu putere la lopeți pentru ca să mănțină poziția transversală pe Dunăre și pentru ca celălalt capăt al setcei să nu apuce înainte, împins de curentul care la mijloc e mai puternic (Fig. 270).

Pentru ca să pescuească mai bine, când apele vin turburi, pescarii fierb coajă de frasin și immoaie în ea setcele, cari ieau o culoare verde ștearsă

ca apa turbure, făcând astfel ca peștele să nu o poată vedea. Alții le immoaie în ulei pentru a le conserva mai bine.

Când se lasă setca în apă (Tab. XXXII sus), pescarii trag lotca în mijlocul Dunărei și aruncă acolo capătul cu tivgă, apoi unul dintre pescari trage la lopeți drept spre mal, iar celălalt stă în picioare și desfășură setca, lăsând-o să cadă bine desfăcută în apă; când ajung la celălalt capăt, atunci apucă amândoi de lopeți spre a trage «toana» la vale, care ține câțiva kilometri. După aceasta ei strâng Setca încetul cu încetul, desfăcând cu îngrijire Scrumbiile încurcate între ochiurile ei, și o așează în teancuri în mijlocul lotcei, astfel ca să nu se încurce; apoi pleacă înapoi la locul de unde au pornit.

Scrumbiile de Dunăre cele mari (*Alosa pontica*) se prind în ochiurile Setcei, încurcându-se de obicei cu opercul lor (*Urechile*) în ațele subțiri ale pânzei celei dese (Fig. 271).

După ce a dat câteva toane cu ea, Setca trebuie pusă la uscat, căci altfel se strică îndată. Pentru aceasta pescarii bat pe mal o serie de câte două

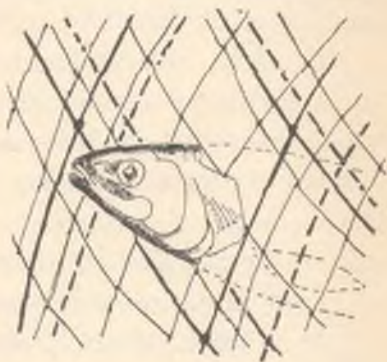

Fig. 271. Modul cum se prinde Scrumbia de Dunăre în Setcă.

Fig. 272. O «Plavcă de setcari» de scrumbii pe malul Dunărei.

prăjini, ca de 2.5 m. înălțime, terminate la capăt cu câte o crăcană, pe care se sprijină capetele câte unei prăjini lungi, formând astfel un fel de spânzurătoare, zisă «Uscătoare» sau rusește, «Vetelca»; pe aceasta se întind Setcele la uscat și stau astfel câteva ore.

De obicei pentru uscatul setcelor se întovărășesc mai multe lotce de pescari, cari își aleg pe malul Dunărei un loc mai înalt — unde-și fac și colibe — și își instalează acolo uscătorile în comun. Acest loc — unde-și fac și popasul lor — Lipovenii din Deltă îl numesc «Plavcă». Figura 272 arată o asemenea «Plavcă» pe malul Dunărei.

În epoca pescuitului Scrumbiilor pescarii din toate satele Dobrogei își ieau lotca, cu Setca și cu prăjinile pentru «Uscători», și pleacă spre gurile Dunărei, constituindu-se în grupe și făcându-și din distanță în distanță colibe pe maluri și uscătorile pentru Setce. Dacă anul e bun, ei se pot întoarce pe la Maiu acasă cu câteva sute de lei câștig fiecare.

Dacă ei nu au Setca lor proprie, atunci ieau una dela un «proprietar de instrumente» și pescuiesc cu el în tovărășie, adică pescarul cu munca și proprietarul cu capitalul, adică cu Setca. Firește însă că această tovărășie îl costă pe jumătate din câștigul realizat.

O Setcă bună costă, făcută din nou, în timpuri normale până la 200 lei.

2. Setcele de Cegă.

Se numesc *Setce de Cegă* (sau *Ave de Cegă și Nisetru*) niște rețele mari, tot cu 3 pânze, cu cari se pescuiește Cega și Nisetru în regiunea de jos a Dunărei. Ele se aseamănă, întru cât privește forma generală și dimensiunile, în mare parte cu Setcele de scrumbii, se deosebesc însă prin

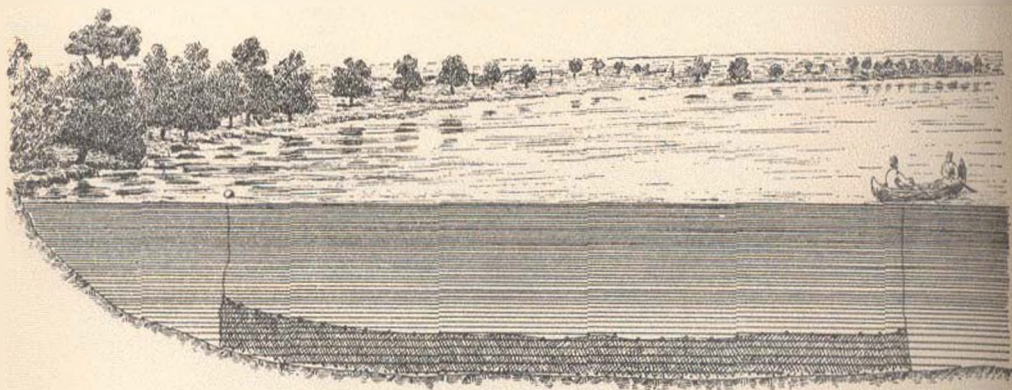

Fig. 273. Setca de cegă și modul cum se pescuiește cu ea.

materialele din cari sunt împletite, prin dimensiunile ochiurilor și mai cu seamă prin modul de a pescui.

Setcele de cegă au și ele o lungime de cel puțin 100 de stânjeni și o lățime de 4—5 m. Plutele lor sunt însă cu mult mai mici, iar plumburile de pe fringhia de jos cu mult mai mari și mai dese, așa că ele ajung la fundul Dunărei pentru a pescui de acolo Cega și Nisetru, cari stau prin gropi sau pe bancuri (Fig. 273).

Pânza din mijloc este impletită și ea dintr'o ață foarte tare de cânepă, însă cu mult mai groasă și toarsă din două fire, iar cele două Sirecuri sunt făcute din ață de bumbac de asemeni mai groasă ca cea dela Secta de Scrumbii. Ochiurile pânzei dese au 3.5—4 cm. pe lature, iar ochiurile Sirecurilor câte 15—16 cm.

Intru cât privește celelalte detalii de construcție și modul cum sunt legate pânzele pe fringhii, acestea sunt cu totul identice ca la Setca de Scrumbii de Dunăre.

Și aceste Setce pescuiesc purtate tot de o barcă cu doi pescari și se lasă la apă în acelaș fel, numai că aici tivga dela capătul care merge la mijlocul curentului e legată cu o sfoară lungă, ca să ajungă până la fața apei (Fig. 273).

Cum aceste Setce pescuiesc pe fundul Dunărei, se întâmplă adeseori că în acelaș timp trece peste ele o Setcă de scrumbii care pescuește la suprafață, fără ca una să incomodeze pe cealaltă; în acest caz se scoate numai tivga dela capătul Setcei de cegă, căci cea de scrumbii, fiind împinsă de curentul mult mai puternic dela suprafață, merge cu mult mai repede la vale.

Cu acest instrument se pescuiesc în Dunăre cantități mari de cegă mai cu seamă în regiunea Brăilei.

Figura 141 dela pag. 324 arată locurile din fața Brăilei unde se pescuiesc de obicei Cegă cu setcele, cari locuri sunt în general altele decât cele unde se pun cârligele sau cârmăcuțele pentru prinderea ei.

3. Păstrugarnița dela Turtucaia.

Păstrugarnița, sau *Plava de Păstrugă* a Turtucăienilor, este instrumentul care ține în aceste regiuni locul Setcei de cegă din regiunea Dunărei inferioare; ea este o setcă compusă numai din două rețele: una deasă, cu ochiuri de 4 cm, și o rădină cu ochiurile de 20 cm. pe lature. Păstrugarnița are aceeaș lungime ca și Plava dela Turtucaia și e lată de 2.5 m.

Pânza cea deasă este impletită din sfoară de cânepă toarsă, numită în comerț sfoară No. 16, iar Radina din sfoară No. 6; câte odată Radina se face și din borangic.

Păstrugarnița este un instrument mobil, care pescuește cu curentul, mergând pe fundul Dunărei; din această cauză plumburile de pe fringhia ei de jos sunt mai groase și mai dese, iar plutele de pe fringhia de sus sunt mai rari și mai mici.

Cu Păstrugarnița se pescuește Păstrugă, Cegă, Nisetru și câte odată chiar Morun, începând din primăvară până toamna; pentru speciile mari

aceste setce se fac însă cu ochiurile ceva mai rari și se împletesc dintr'o sfoară mai groasă.

4. Avele de Dunăre pentru Crap.

Avele de Crap (numite de pescarii turtucăieni *Setcele de Crap*) sunt făcute în acelaș fel ca și *Setcele de cegă*, numai că ața din care sunt împletite atât plasa cea deasă cât și sirecurile este aci mai groasă.

Avele de Dunăre din regiunea de jos de Călărași sunt făcute dintr'o pânză deasă și două sirecuri, pe când cele dela Turtucaia au numai două pânze adică o Deasă și o Radină.

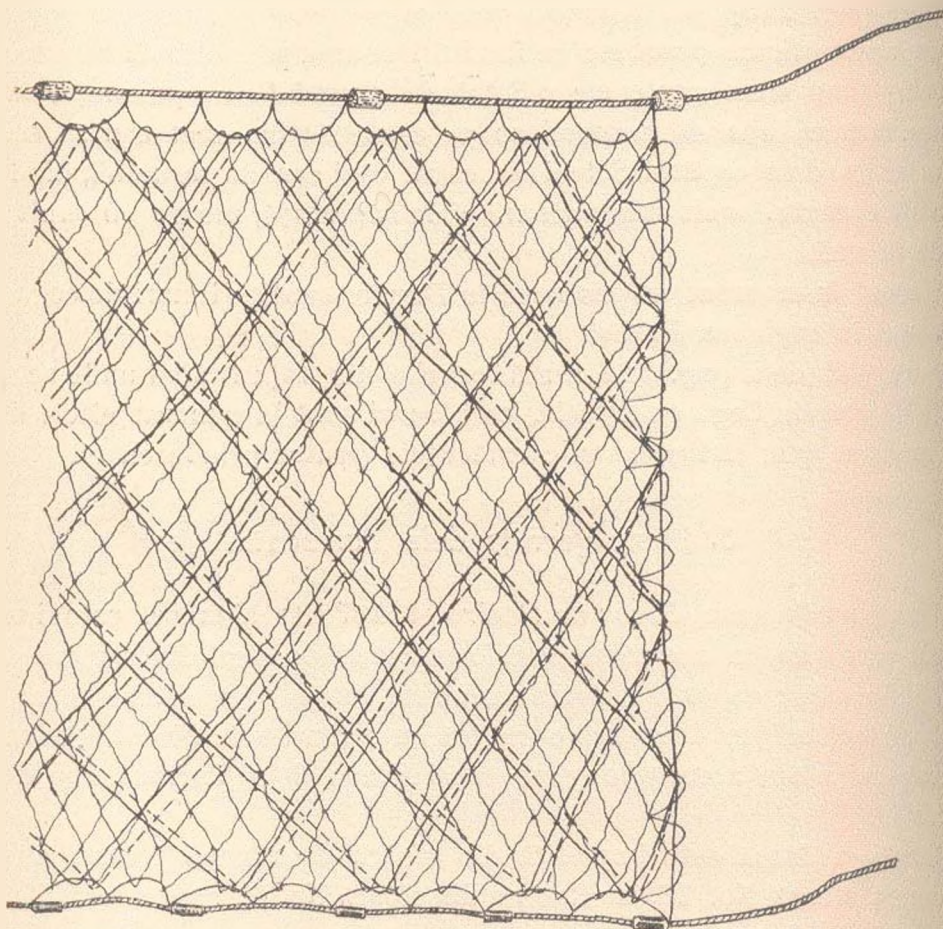

Fig. 274. Ava de Dunăre pentru Crap.

Lungimea lor la Dunărea de jos este de 50—60 stânjani și lățimea de 1.80—2 m., pe când la Turtucăieni e numai de 1.50 de lată. Ața din care se împletește plasa cea deasă este de bumbac răsucit din 2 ițe, iar cea a sirecurilor este tot de bumbac, însă răsucit din 3 ițe.

Ochiurile Desei sunt de 4.5—5 cm. iar ochiurile Sirecurilor sunt de 16—17 cm. pe lature. Fringhia de sus este aci mai subțire — de 4 mm. diametru—și cu plute mai mici (3×3 cm.), pe când cea de jos e mai groasă — 7 mm. diametru — cu plumburi groase și mai dese. In general aci plutele și plumburile se potrivesc astfel ca ava când pescuește să meargă pe fund.

Cu ava de Dunăre se pescuește de asemeni cu o barcă cu doi pescari, cari o așează în latul Dunărei și o poartă la vale cu curentul; cum însă ea pescuește de obicei numai la fund, se caută locurile unde nu sunt butuci pe fundul Dunărei, cari se incurcă în ochiurile ei și o rup.

In ea se prinde mai cu seamă Crap, însă cade adeseori și alt pește, și câte odată chiar Cegă.

In figurile 275 și 276 se văd două fotografii cari arată modul cum întind pescarii turtucaieni avele lor pe Dunăre și cum pescuesc ei cu aceste instrumente.

Fig. 275. Pescari turtucaieni întind «Setca de Crap» (Ava) în largul Dunărei. Barca din fund ține de capătul setcei.

5. Avel de baltă.

Unul din instrumentele principale pentru pescuitul sistematic al bălților în timpul toamnei sunt Avel de baltă (*Setcele de baltă* ale Turtucaienilor); cu ele se scoate toamna crăpăria din stuf.

Ca construcție și formă, ea se aseamănă aproape în totul cu avel de Dunăre, numai că acelea sunt ceva mai scurte, mai late și făcute din ață ceva mai groasă decât cele de baltă (Fig. 277).

De asemenea și la Turtucaia Setcele de baltă au câte 3 pânze, adică o rețea deasă și două Radine, ca și la avel de la bălțile din josul Du-

nărei, deosebindu-se dar prin aceasta de avele lor de Dunăre, cari au numai două pânze și sunt mai late.

În privința modului de a pescui însă, avele de baltă sunt cu totul diferite de cele de Dunăre: pe când ava de Dunăre este un instrument mișcător, cea de baltă pescuește fixă, întinzându-se pe pari.

După ce s'a pescuit toamna într'o baltă bine cu năvoadele, crapul speriat fuge la stufărie, dacă nivelul apei e destul de ridicat și-i permite să intre în el. Pentru a-l scoate de aici nu este un alt mijloc decât de a încunjura stufăria din toate părțile cu ave și apoi a-l speria ca să

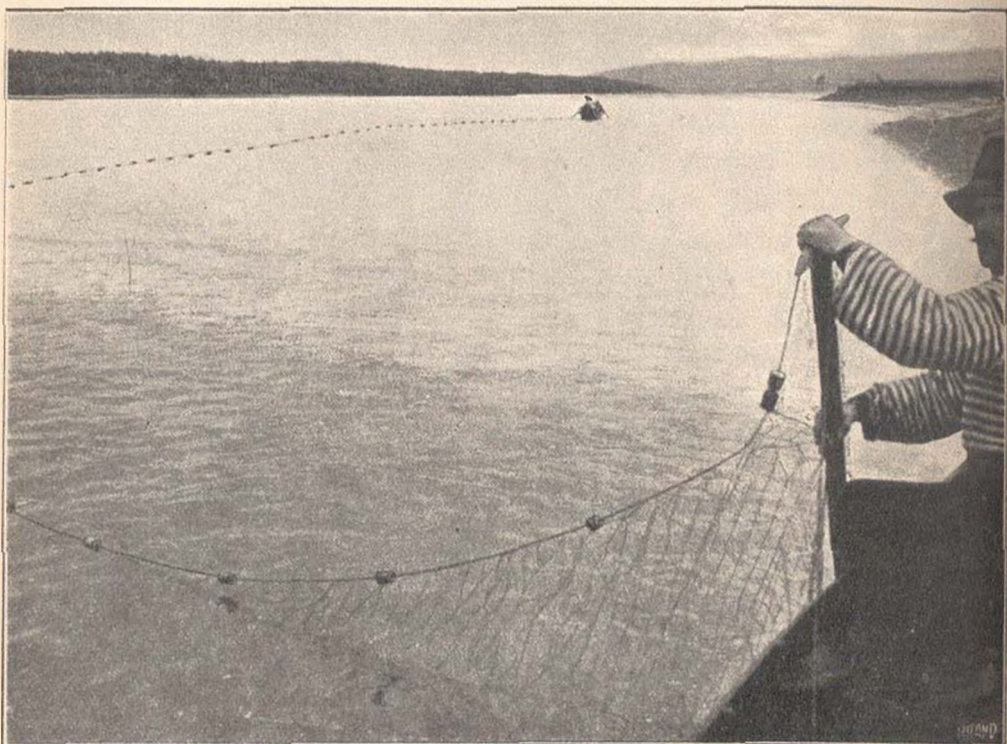

Fig. 276. Turtucăienii pescuesc cu «Setca de Crap» (Ava) în Dunăre, în dreptul Ostrovului Nisipelul din sus de Turtucaia.

fugă în ele. Pentru aceasta pescarii trec cu lotcele lor înăuntrul stufăriei și, pe când unii strigă și bat cu ispolurile în marginea lotcei, făcând un sgomot asurzitor, ceilalți bat stuful cu ghionderele pentru a speria astfel peștele și a-l face ca să fugă și să se încurce în ave.

De obicei la pescuitul cu avele se întovărășesc câte două lotce și își innădesc setcele lor unele de altele; când se bat însă stufurile, atunci se întovărășesc mai multe lotce și toate avele se fac una, innădindu-se. La împărțeală apoi sau își iea fiecare peștele ce a intrat în ava lui, sau se înțeleg între ei și-l împart în părți egale de fiecare avă.

De obicei este în totdeauna conflict între cei cu avele și între năvodari, cari se plâng că «avagii» cu sgomotele lor le alungă peștele și nu mai pot prinde nimic. Această plângere e numai atunci justificată, când se bagă avele în baltă prea de timpuriu, căci ele nu trebuie să vie decât după ce în adevăr năvoadele nu mai au ce prinde în limpezișul balții.

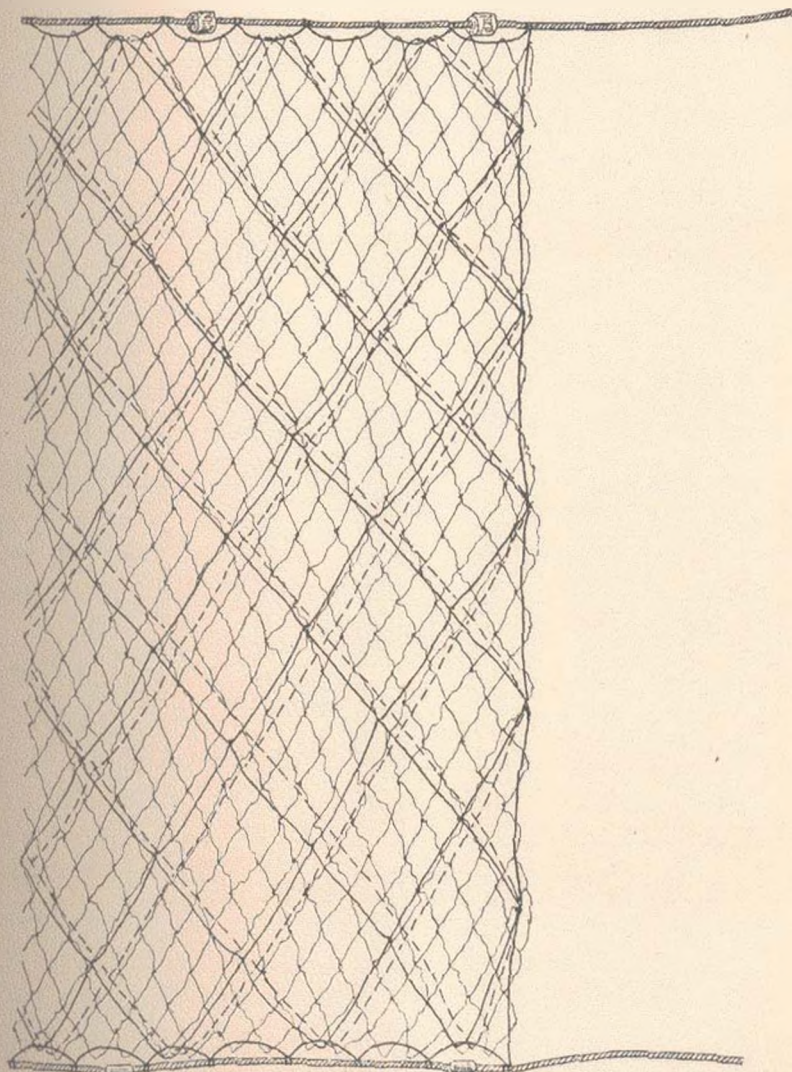

Fig. 277. Avă de baltă pentru Crap.

Un foarte interesant mod de a pescui cu avele mai este încunjurarea insulelor plutitoare sau a Prundoaielor din Deltă cu Ave și apoi sperierea crapului de pe sub Plavuri, bătându-l cu raștele pentru ca să fugă la Avă, unde să se incurce în ochiurile ei (Fig. 278).

Chiar pe sub Plaur se pescuește în acest mod: se taie cu ferestrae porțiuni mari de Plaur care se încunjoară cu ave, apoi se fac în mij-

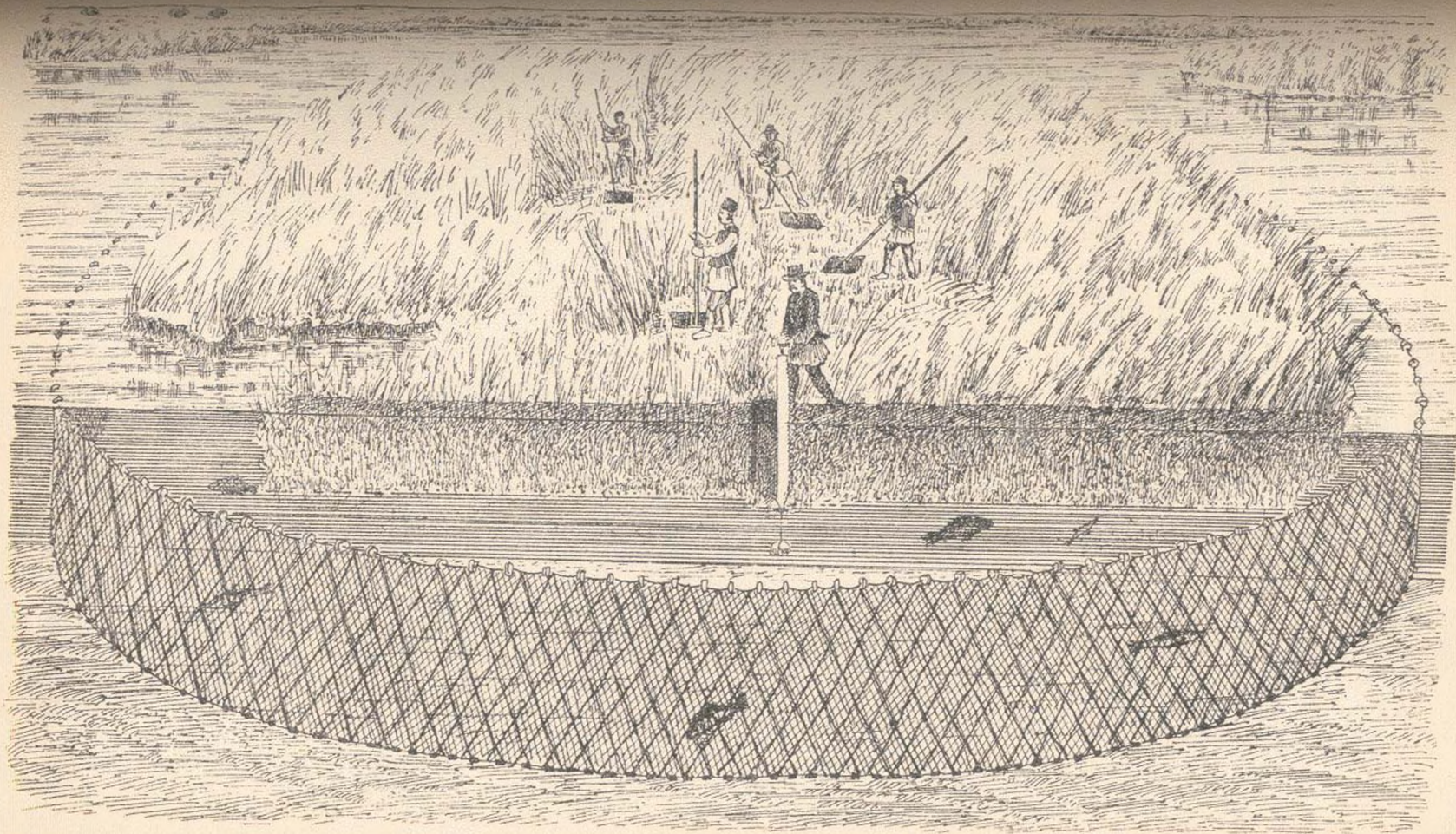

Fig. 278. Pescuitul cu Avele, cu cari se împrejură insulele plutitoare și bucățile rupte din Plaur în Deltă.

locul acestor bucăți de Plaur găuri și se bate pe dedesubt cu ghiondere și cu rașca, alungându-se astfel crapii cei mari la Ave, în cari rămân prinși.

Cu avele de baltă se mai pescuește foarte mult și în Razim, la Cambulă și la alte specii de pești; ele sunt cu 2 pânze și cu ochii foarte mari, au o lungime de 30 — 40 stânjeni, și sunt compuse din mai multe bucăți legate una de alta. Pescuesc prinse pe câte 2 pari, adică la fiecare capăt câte unul. Se pun seara și se scot dimineața.

Modul cum se împletesc Avele de către pescari și femeile lor precum și instrumentele de cari se servesc ei în acest scop — Iglița și Colonețul — se văd în figura 279.

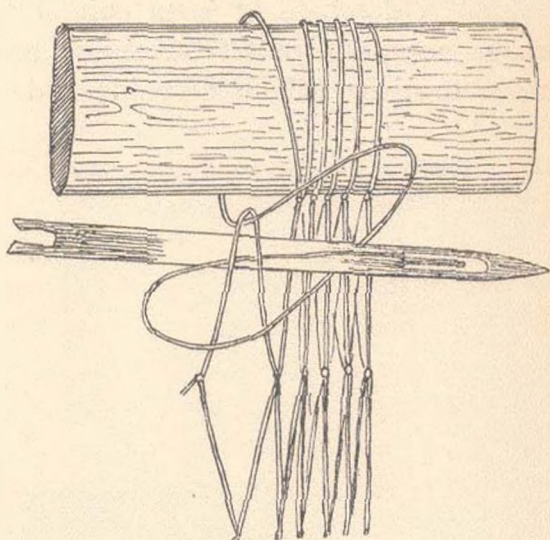

Fig. 279. Modul cum se împletesc Avele.

Avele se immoaie în zeamă de coajă de stejar fieartă, aceasta atât pentru conservarea lor cât și pentru a le da culoarea apei de baltă, spre a le face astfel invizibile.

6. Avele de Calcan cu un Sirec.

Am văzut mai sus că în mare Calcanul se pescuește cu niște Ave simple, cu ochii foarte mari, cari se așează în mare la adâncimi întocmai ca și Avele de nisetru. Pescarii calcanagii turci dela Sulina și Constanța mai au încă un fel de Ave, exact de aceeași formă ca și cele dintâi, de cari se deosebesc numai prin aceea că în loc de o singură pânză ele sunt compuse din două.

Ochiurile dela pânza deasă au la această avă numai 12 cm., iar cele dela la pânza cea rară 20 cm. pe lature. În toate celelalte privințe de altfel Ava de calcan este identică cu Ava simplă de crap, descrisă mai sus.

7. Trandadaia sau Târîtoarea.

Unul din instrumentele cele mai curioase pe cari le avem la Dunăre este Trandadaia, pe care pescarii noștri au adoptat-o abia în timpu-

rile din urmă dela pescarii sârbi și care s'a întins apoi încetul cu încetul până la Dunărea inferioară (Fig. 280).

Ea constă din două leături de scânduri, mari de câte 2.30 m., prinse la un capăt unul de altul ca brațele unei compas, astfel ca să se poată închide și deschide în jurul cuiului cu care sunt bătute, ca axă. Pentru ca compasul astfel format să poată sta deschis—el are între vârful brațelor sale o deschidere de 3.20 m.—se pune între aceste 2

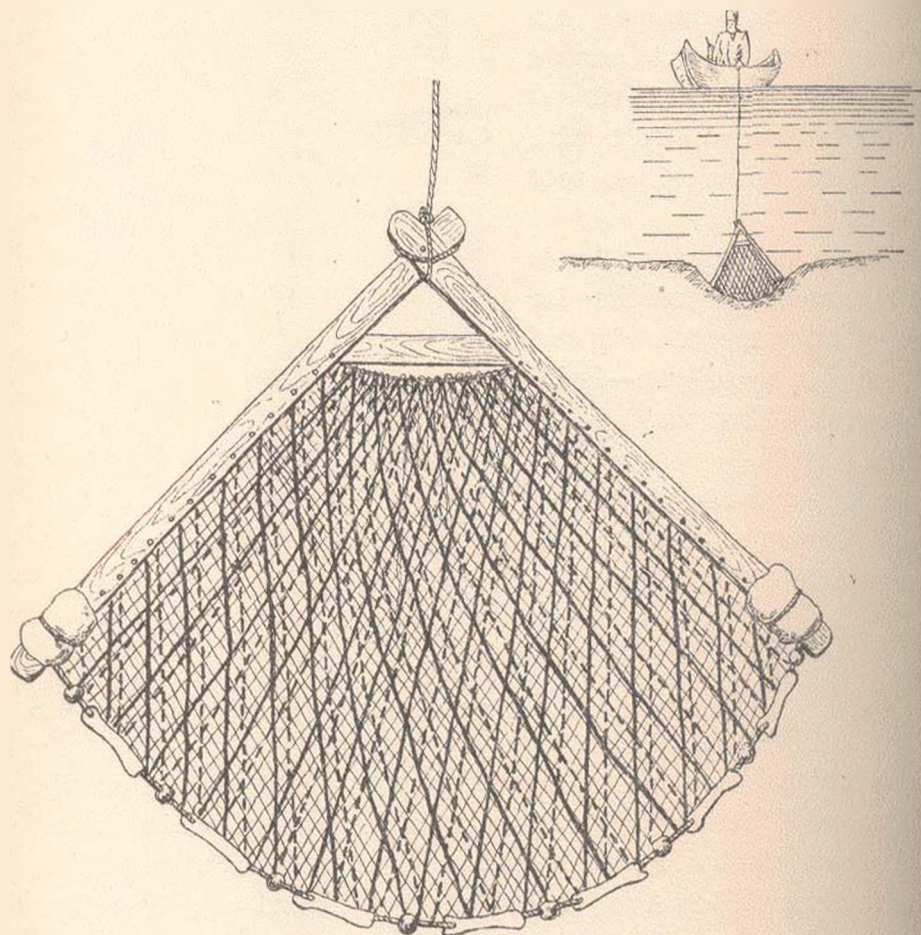

Fig. 280. Trandadaia și modul cum se pescuește cu ea în gropile din fundul Dunărei.

brațe în partea lor superioară o mică opritoare fixată de ele cu cui.

Pe brațele de lemn ale acestui compas, ca pe o ramă, se întinde o bucată de rețea, compusă ca o avă din trei pânze, și anume dintr'o pânză deasă cu ochiurile de 4 cm. pe lature și din două Radine cu ochiurile de 17 cm. pe lature.

Fringhia de sus a acestei rețele, unde de obicei sunt plutele, este foarte scurtă și subțire și cu capetele ei prinsă de cele două rame, sub

opritoare, astfel că pe dânsa sunt înșirate, ca verigile dela o perdeă, toate ochiurile mici și mari ale celor 3 rețele. Marginea inferioară a acestei rețele, care are o formă semicirculară, este întinsă pe o dublă fringhie, lungă de 4. m. și cu plumbi deși; pe ea mai sunt însă înșirate unul lângă altul, cap la cap, și o serie de oase de picioare de cal.

În fine, la cele două capete libere ale brațelor compasului, este legată câte o piatră mare, care îngreuează întregul instrument și-l face să meargă drept la fund.

Întregul instrument este legat, la locul de încrucișare a celor două lemne, cu o fringhie lungă de care-l ține suspendat și de care-l poartă prin apă pescarul care stă într'o lotcă.

Acest instrument este făcut anume pentru a putea pescui la gropile dela adâncimile mari de pe fundul Dunărei, până unde nu ajunge nici lăptașul. El se lasă în jos până ajunge de fund, și fringhia cu plumburi iese aici imediat forma fundului și a gropilor prin cari trece. Oasele de cal lovindu-se unele de altele produc aici un șgomot particular, așa că peștele aflat prin gropi se sperie și dă să fugă; atunci însă el se lovește de Trandadaie și se încurcă în ochiurile rețelei ei.

Cu acest instrument se prinde Crap, Somn, dar mai cu seamă *Cegă*.

Uneltele cari servesc la împletitul plaselor și rețelelor.

După ce am terminat descrierea tuturor instrumentelor de pescuit făcute din plasă și rețea, se cuvine acum să arătăm în câteva cuvinte și modul cum se confecționează la noi aceste instrumente.

Întru cât privește mai întâiu *materialele* din cari se fac aceste instrumente, adică : ață, sfoară și fringhie de diferite grosimi, acestea înainte se torceau cu fusul și se suciau de către femeile pescarilor noștri, cari cultivau pentru acest scop — după cum am arătat și la râuri — cantități mari de in și cânepă.

Introducerea însă a mai multor instrumente nouă — ca d. ex. Setcele — făcute dintr'o ață cu mult mai fină și mai rezistentă, pe care femeile pescarilor noștri nu o mai puteau toarce singure ; pe de altă parte importarea din străinătate a unor materiale cu mult mai comode — ca d. ex. Bumbacul, care venia tors și sucit gata din fabrici ca ață sau ca sfoară de toate grosimile cerute — a făcut ca felul materialelor cari servesc astăzi la noi la împletitul plaselor și rețelelor să se schimbe în timpul din urmă cu totul.

În descrierea ce am dat-o în capitolele precedente instrumentelor de pescuit din aceste categorii, am arătat pentru fiecare în parte din ce fel de material este el împletit, și s'a văzut dar că astăzi materialele

principale întrebuințate sunt : sfoara de cânepă, ața fină din Belgia și de Anglia (fil d'écosse), Tură (pentru mreje), Bumbac (pentru plase și năvoade), etc., precum și fringhiile, făcute în cea mai mare parte din cânepă sau—pentru anumite scopuri (strajele dela orii, camăna dela năvoadele dela Turtucaia) — din teiu.

Dacă materialele însă cari servesc la facerea plaselor se importă azi în mare parte din străinătate, împletitul acestor plase și al rețelelor a continuat încă a rămâne o industrie casnică națională, cu care se îndeletnicesc mai cu seamă femeile pescarilor noștri. Toate încercările numeroase ce s'au făcut de a se introduce și la noi plase gata, împletite cu mașinile dela fabricile din Germania, Danemarca, etc., nu au

Figura 281. Femei de ale pescarilor din Tulcea împletind cu Iglițele Plase pentru Năvoade.

reușit încă; și aceasta spre binele familiilor pescarilor, căci femeile și fetele lor găsesc în aceasta o ocupație rentabilă pentru timpul cât nu sunt ocupate la munca câmpului.

În ultimul timp în centrele mari de pescari — și mai cu seamă în Tulcea, Galați și Brăila — confecționarea instrumentelor de pescuit a luat o dezvoltare mare, transformându-se în multe locuri din industrie casnică într'un fel de «industrie la domiciliu», și anume în modul următor : sunt unii întreprinzători capitaliști, cari se aprovizionează cu cantități mari de ață, — atât de bumbac pentru plase, năvoade, ave, vârșe, etc., cât

și de ață fină pentru setce, etc. —, aceștia încheie apoi contracte cu femeile și fetele pescarilor de prin satele învecinate ca să le împletească. Femeile ieau ața și o împletesc pe la casele lor, plătindu-li-se apoi după

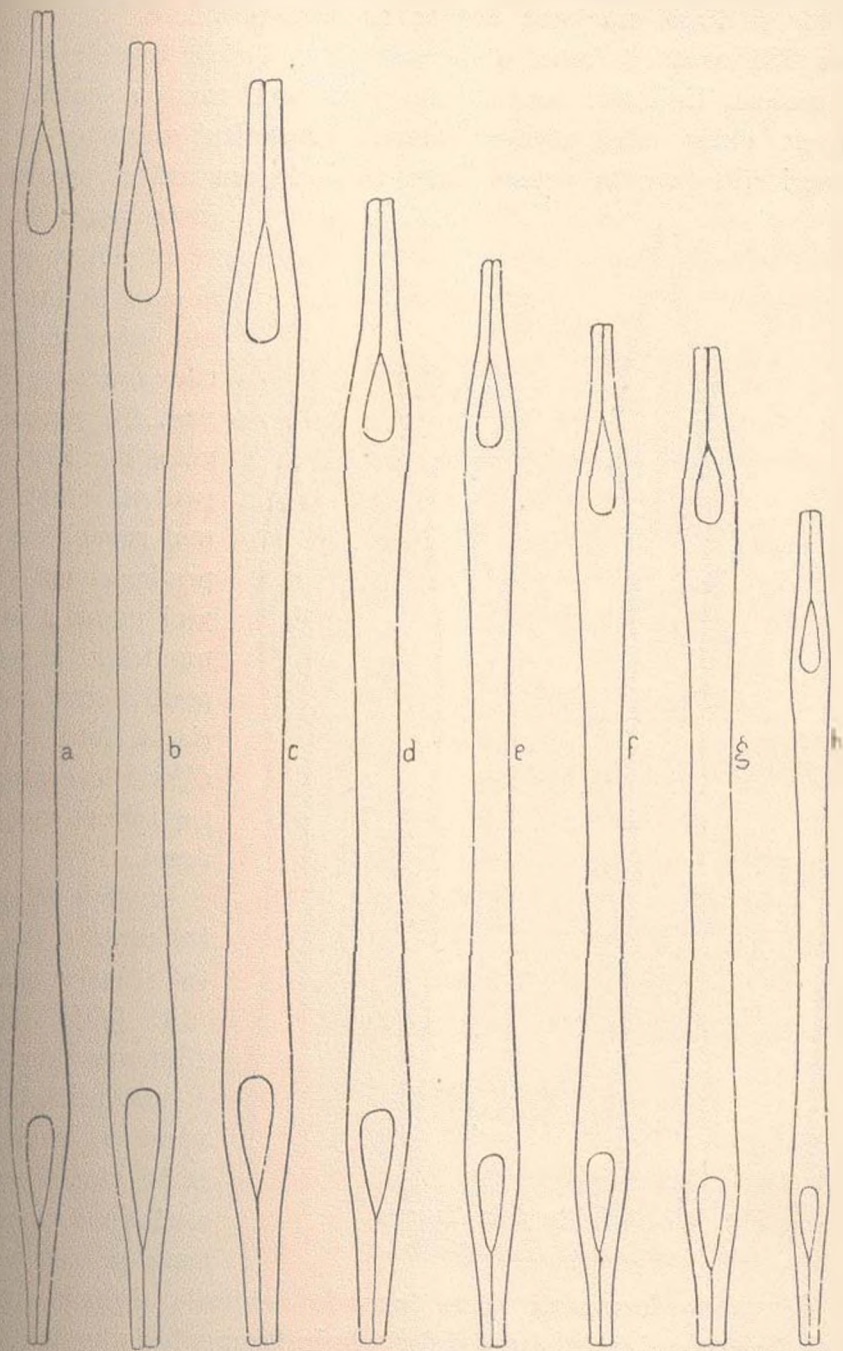

Fig. 282. 8 Iglițe dela Turtucaia.

greutatea și grosimea aței, mărimea ochiurilor, etc. In general ele împletesc «Plase» pătrate de dimensiunile obicnuite (18—20 stânjeni lun-

gime cu 90—95 de ochiuri pe margine), pe cari apoi pescarii le «însforează» una de alta și le combină legându-le pe fringhii, pentru a-și confecționa singuri dintr'însele năvoadele și alte unelte, după nevoile lor și după mărimea apelor în cari pescuiesc.

Figura 281 arată 3 femei de pescari dela Tulcea împletind plase din ață de bumbac. Unii din acești întreprinzători, mai cu seamă la Tulcea, și-au făcut chiar mici ateliere pentru împletitul uneltelor de pescuit.

În descrierile date în aceste două capitole am arătat pentru diferite

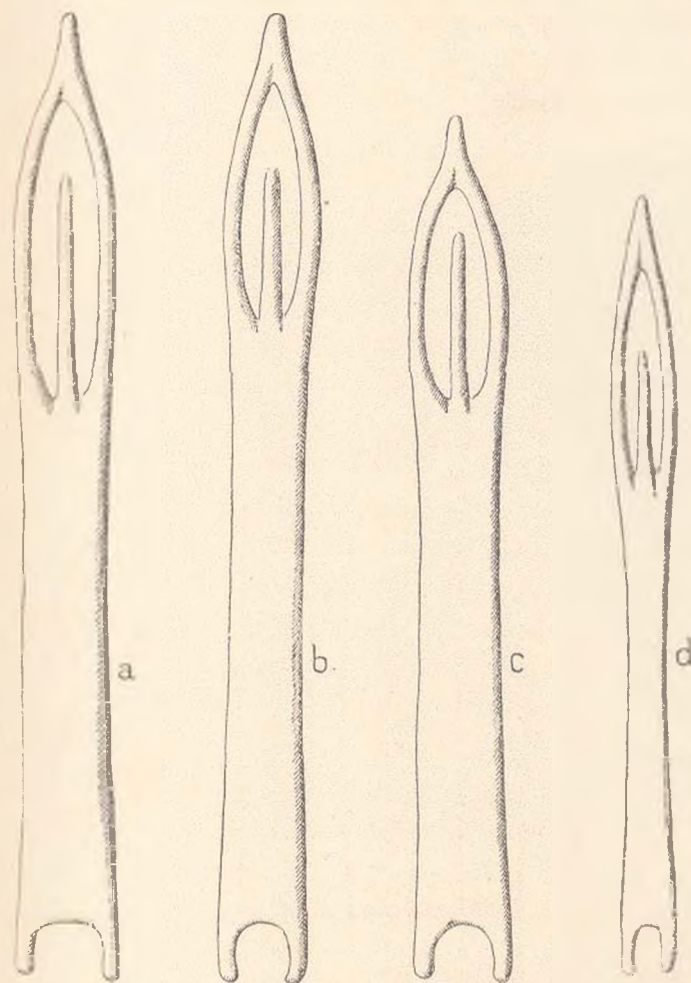

Fig. 283. 4 Iglițe dela Tulcea.

instrumente modul cum se împletesc plasele lor și cum se fac nodurile etc., dând chiar și figurile explicative (Fig. 196, pag. 401 pentru prosto-vol și Fig. 279, pag. 523 pentru setce). Nu voi mai reveni dar aci asupra lor ci mă voi mărgini numai a da figurile uneltelor întrebuițate pentru acest scop și variația formelor lor la diferitele centre pescărești de pe malurile Dunării.

Unelte principale întrebuițate la împletitul plaselor sunt :

1. *Iglița, Acul, sau Undreaua*. Aceasta este o scândurică îngustă având o lungime până la 35 ctm. și scobită la amândouă capetele pentru a se depăna ața pe

ea. Cu dânsa se formează și se înnoadă ochiurile. Iglițele au diferite forme și dimensiuni, atât după diferitele instrumente la împletitul cărora servesc, cât și după diferitele localități.

În figura 282 dau desemnurile (reduse la jumătate) dela 8 feluri de iglițe dela pescarii din Turtucaia, și anume: *a*) pentru Laptaș, *b*) pentru Năvod, *c*) pentru Setcă (adică Avele dela Tulcea), *d*) pentru Vârșe, *e*)

pentru Prostovol, *f*) pentru Cegarnița, *g*) pentru Plava de scrumbii (Setca dela Tulcea) și *h*) pentru Chipcel.

În figura 283 dau desemnurile — reduse la $\frac{2}{3}$ din mărimea naturală — dela 4 Iglițe dela pescarii din Tulcea, cu cari împletesc Rușii și Lipo-

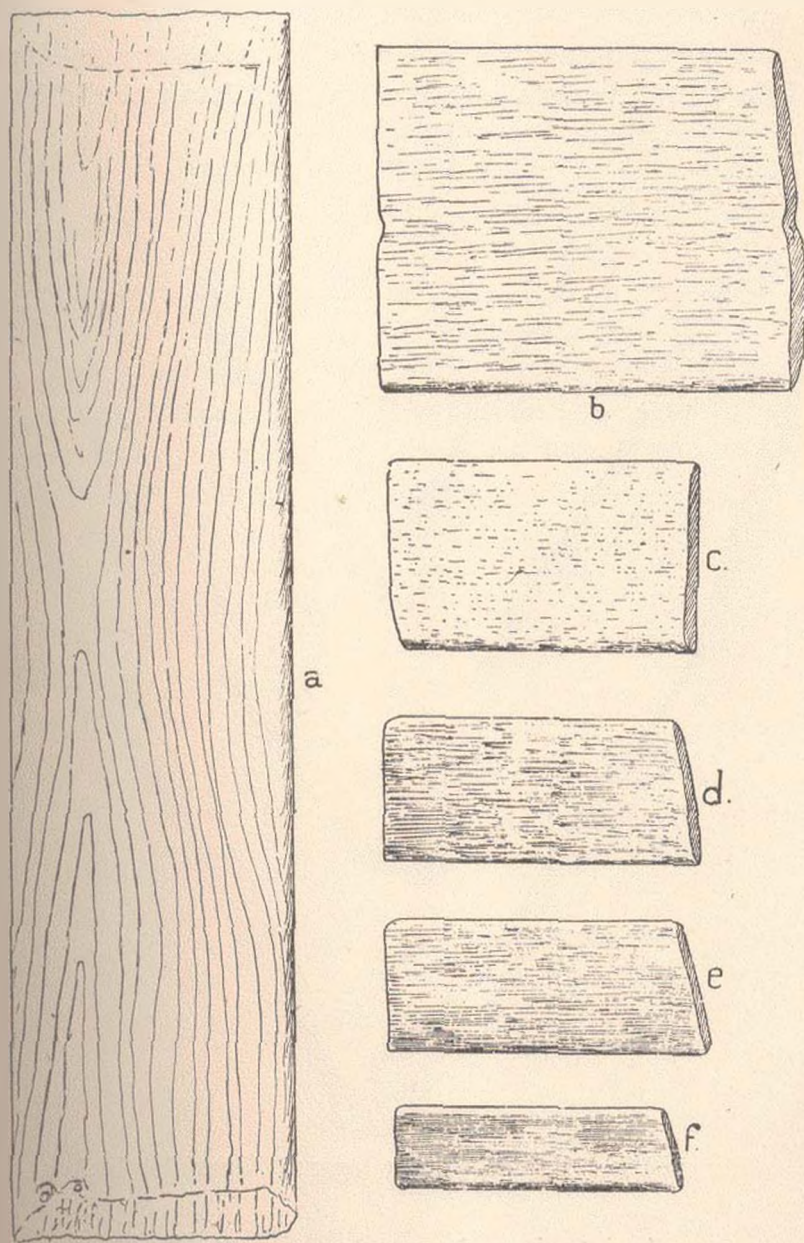

Fig. 284 Lopățele sau Calonețe dela Tulcea.

venii, și anume: *a*) Igliță de Năvod, *b*) de Vârșe, *c*) de Setce de scrumbii, *d*) de Setcă deasă de Albitură.

După cum se vede din aceste figuri, forma acestora, și mai cu seamă la partea lor de sus unde se deapănă ața, e cu totul diferită de cea a

iglețelor dela pescarii români dela Turtucaia; ba mai mult chiar, și lemnul din care se fac ele e cu totul diferit; pe când Turtucăienii le fac din lemn obișnuit de salcâm sau frasin, la Tulcea le fac în cea mai mare parte din lemn roșu de Pâr, sau câte odată de Cireș și numai foarte rar de Fag.

2. A doua uneltă principală la împletitul plaselor este *Lopățica* sau *Calonețul* (la Ruși). Aceasta este o scândurică lată având diferite dimen-

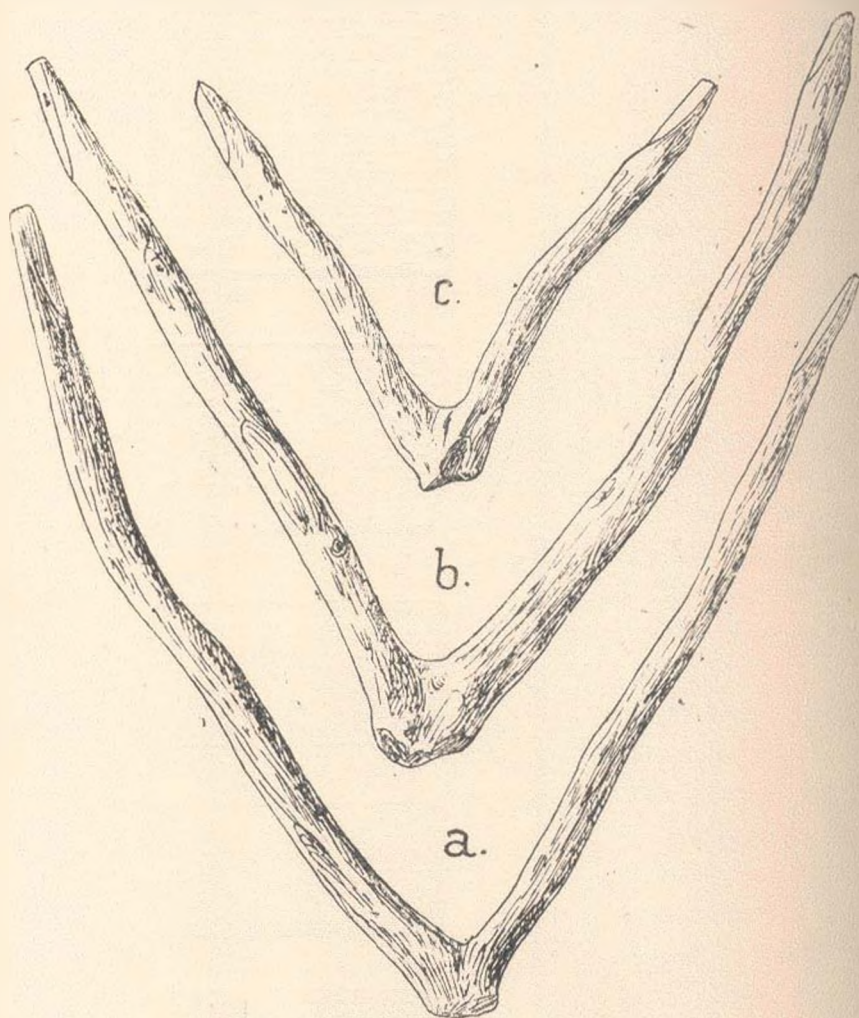

Fig. 284 bis. Măsuri pentru legarea Sirecurilor la Ave.

siuni, pe care se înșiră și apoi se înnoadă ochiurile plaselor sau rețelelor ce se împletesc. Pentru Sirecurile dela Setcele și Avele cu ochiuri mari se ieau calonețe până la 25 cm. lățime.

In fig. 284 dau desemnurile dela o serie de calonețe dela Tulcea, reduse la $\frac{2}{3}$ din mărimea lor naturală, și anume: a) *Lopățica* pentru legat Sirec la Ave și Setce, b) *Lopățică* pentru Ave, c) pentru Vârșe rare,

d) pentru Setce de scrumbii, e) pentru Vârșe dese, f) pentru Setcă de Albitură.

Lemnul din care sunt ele făcute este acelaș ca și pentru Iglițe, și la Tulcea se fac mai cu seamă din lemn roșu de păr.

3. Un instrument de care de asemenea se servesc foarte mult — și mai cu seamă la confecționarea Avelor, Setcelor și tuturor rețelelor cu sîrecuri — sunt niște Crăcane de lemn numite *Măsura*; cu acestea se măsură pe fringhie, ca cu compasul, distanțele la așezarea avelor, astfel ca ochiurile mari și cele mici să se potrivească între ele. În figura 284 bis dau desemnul în mărime naturală dela 3 din aceste «Măsuri» dela pescarii din Tulcea.

Acestea sunt uneltele principale de cari se servesc femeile la împletitul plaselor și rețelelor, sau pescarii la cârpitul lor.

Ele mai servesc încă și la compunerea instrumentelor precum și la legarea lor din bucățile de plasă împletite de femei. Astfel cu Iglița se insforăsc plasele una de alta, și tot cu ea se înșiră ochiurile dela margini pe sfori și apoi se leagă de otgoane.

IV.

INSTRUMENTELE IN FORMĂ DE COȘURI.

Pe cât de mare este la râuri și eleștee răspândirea instrumentelor de pescuit făcute din împletituri de nuelușe și mai cu seamă din mlaja de rechită, pe atât este ea de mică la pescăriile Dunărei. Bogăția pescuitului de aci și exploatarea sa în stil mare a făcut ca pescarul dela Dunăre să fie mai puțin conservativ și să adopte mereu ce e mai practic; el a părăsit astfel încetul cu încetul cu totul uneltele făcute din materiale greoaie și le-a înlocuit cu altele mai comode, cari prind mai bine și pe cari le găsește cu ușurință în comerț, fără a mai fi nevoit să-și piardă timpul prețios spre a și le face singur.

Vechile vârșe de nuelușe (*Vârșii* în Oltenia) de toate dimensiunile, cari odinioară se întrebuințau mult și la Dunăre cu partea inferioară a râurilor, au dispărut astăzi cu totul și au fost înlocuite cu vintirile de plasă mult mai comode, pe cari pescarii le pot cumpăra oricând foarte ieftin din comerț; numai bătrânii își mai aduc aminte că de ex. odinioară se prindea somnul cu niște vârșe mari de nuele, astăzi însă cârligele sistematice de fabrică — din cari se fac Pripoanele de somn — și «Mitroaiile» de plasă fac acelaș serviciu, cu mult mai multă ușurință și cu mai puțină pierdere de timp.

Numai țărani mărginași Dunărei și bălților ei, ca adevărate elemente conservative, au mai păstrat astăzi câteva din acele unelte, la cari pescarii de meserie se uită ca la niște obiecte preistorice; numai pe ei li mai vedem pescuind cu «Coșul orb» și cu «Odorobul», cari sunt singurele instrumente împletite din nuele cu cari se mai pescuește aici. În schimb însă nuelele și loziile de salcie au acum o altă întrebuințare la pescărie, fie ca material pentru făcut gardurile de închiderea bălților, pe cari le vom descrie în capitolul următor, fie pentru a împleti din ele coșuri pentru ambalajul peștelui, targe și tot felul de alte asemenea obiecte necesare exploatării pescăriilor.

1. Coșurile oarbe.

Coșul orb, zis și Coșul cu mămăligă, Coșul de nuele, Coșul de mlață din Moldova (*Kasolca slepaia* sau *Cubar* la Ruși) se aseamănă în totul cu coșul pe care l-am descris la eleștee (Fig. 7, pag. 60).

El este împletit din lozii de richită sau de salcie, are în mijlocie o lungime de 80 cm. și un diametru la mijloc de 50 cm. Gura sa este resfrântă înăuntru ca la o călimară, formând un «gârliciu» sau «limba coșului» cam de vreo 35 cm. lungime. La capătul opus gurii el este subțiat și are o deschidere numai cât poate băga un om mâna înăuntru. Această deschidere servește la scoaterea din coș a peștelui prins, iar când se așează în apă, ea se astupă cu un șumoioag de paie sau de buruieni de baltă.

Coșul orb se înfige cu o «prăjină» («Poticaș», «Potegaci» sau «Coidac») în fundul bălții, căreia i se lasă numai vârful să iasă afară din apă pentru a arăta locul unde să vie să-l caute. Când se așează la pescuit, se pun în coș sărămături de mămăligă, ungându-i-se cu aceasta și gârliciuul gurii.

Se așează în baltă de obicei seara și se caută apoi dimineața. În el se prinde caracudă, lin, roșioară, țipari etc. și chiar crap.

2. Odorobul.

Odorobul sau *Hodorobul*, *Țăpoaica* (Oltenia la Potelu), *Oborocul* (la Prut), («*Koșolca*» la Lipoveni) este un coș de nuele fără fund, împletit anume astfel; cu o gură mai largă cu care

Fig. 285. Odorobul a) Pescuitul cu odorobul, b) odorob împletit, c) odorob îngrădit.

se pune la pământ și cu una mai îngustă, de marginile căreia se ține cu mâna (Fig. 285).

Cei mai mulți ieau un coș obicinuit de pește, căruia îi scot fundul și se servesc de el întorcându-l cu gura cea largă la pământ; când se face însă anume coșuri pentru acest scop, se lasă vârful bețelor dela îngrăditură puțin ieșite în afară (Fig. 285 b) așa că se înfige cu «țepile» în pământ — de unde le vine și numele de «Țăpoaică» ce li se dă în Oltenia —. În fine în alte părți nu se mai îngrădește coșul peste tot, ci (Fig. 285 b) se lasă nelușele longitudinale să rămână goale, nefăcându-se decât 3 sau 4 cercuri de îngrăditură pe ele.

Cu Odorobul se pescuește prin japșe și zătoane, la întinsură prin păpuriș și rogozuri când vine peștele la bătaie, prin găturile și coadele bălților după ce s'a retras apa lăsând ceva pește în urmă, și în fine pretutindeni unde apa e cel mult până la genuchi. Pescarul observă, după turbureala apei, după mișcarea buruienilor, etc., locul unde crede el că e pește și înfige odorobul cu putere pe fundul apei, astfel că țepile sale

Fig. 286. Un juvelnic împletit din nuele.

să intre bine în nomol; se uită apoi pe gura de sus și caută cu mâinile înăuntru dacă a rămas vreun pește, pe care îl prinde și-l bagă în desaga ce o poartă pe după gât.

Când e nomol mult, crapul adeseori își face loc pe sub marginea coșului și fuge afară; de aceea țepile de pe marginea de jos a coșului — din cauză căroră le și zic Oltenii Țăpăici — sunt foarte necesare.

3. Juvelnicul de nuelușe împletite.

Deși juvelnicul nu este un instrument propriu zis de pescuit, căci nu prinde singur ci servește numai la depozitarea peștelui viu prins cu alte instrumente, îl cităm totuș aci pentru a da seria completă a tuturor uneltelor întrebuințate la pescuitul dela Dunăre făcute din împletituri de nuelușe.

După cum se vede din figura 286, acesta este un coș enorm, astfel că ar putea cuprinde să stea în el mai mulți oameni, rotund și puțin turtit de sus în jos, care are o gură relativ îngustă la partea sa superioară. El se cufundă pe lângă maluri în apă pe 3 sferturi, lăsându-i-se gura afară.

În juvelnic se depozitează peștele de calitate mai bună și mai cu seamă Cega, ținându-l viu până la vânzare. Peștele se scoate dintr'insul cu un mincioc cu coadă lungă, de forma care se vede în fotografie.

4. Leasa sau Cutița.

Descriind în partea a II-a a acestei lucrări pescuitul în părae și râuri, am tratat acolo între instrumentele de categoria celor de cari ne ocupăm aci, adică între instrumentele împletite din nuelușe, și *Leasa*.

Firește *Leasa* propriu zisă face parte din această categorie de instrumente, și chiar la Dunăre — unde ele ieau proporțiuni enorme dar unde totuș principiul pe care sunt ele bazate pentru a prinde peștele rămâne același — partea esențială a *Lesei*, adică *Coșul* sau *Cutița* ei, sunt făcute din «împletituri de nuelușe». Ar fi dar logic, și consecvent cu clasificarea ce am adoptat-o, ca descrierea acestui instrument — oricât de complicat ar fi el la gârlele Dunărei — s'o dăm aci între instrumentele cari fac parte din această categorie.

Dejă la râuri însă noi am văzut că *Leasa* nu poate pescui singură fără ajutorul unui gard — de bolovani sau de nuele — care se așează transversal peste apa curgătoare în care voim să pescuim. Totuș acolo gardul este numai un instrument secundar — care de altfel se poate așeza ori în ce parte a râului sau pârăului, independent de orice alte instalațiuni auxiliare cari închid peștele — pe când *Leasa* este instrumentul principal prinzător.

La Dunăre din contra, *Leasa* face parte dintr'un întreg sistem de garduri, închisori și diferite alte instalațiuni, menite a închide mai întâiu peștele pe suprafețe întinse și a-l pescui apoi în diferitele epoce cu diferite instrumente, între cari vine și *Leasa*, însă numai la o anumită epocă. *Leasa* dar aci — oricât de sistematică ar fi ea și oricât de complicată este

construcția ei — este numai un instrument de prindere auxiliar al gardurilor și închisorilor, cari aici sunt instalațiunile principale. Fără o descriere dar amănunțită a gardurilor și închisorilor precum și a întregului sistem de pescuirea apelor din regiunea inundabilă, mecanismul și funcționarea Lesei dela Dunăre nu poate fi pricepută.

Astfel fiind, descrierea amănunțită a acestui instrument complicat, astfel cum se face el la Dunăre — care, numai prin materialul din care e construită partea sa esențială, face parte din categoria instrumentelor ce le descriem aci — și a întregului său mecanism de funcționare, o vom da-o în capitolul următor, în care vom trata Gardurile și Închisorile; de acestea de altfel Leasa se apropie nu numai fiindcă e legată ca un accesoriu de dânsule, ci și fiindcă, chiar în construcția lesei dela Dunăre, toată partea, afară de coș și sac, constă în realitate din diferite garduri de forme speciale.

De altfel, pentru a pricepe adevăratul rost al Lesei dela Dunăre ca instrument de pescuit, este absolut necesar să cunoaștem mai întâiu de aproape întregul rost al închisului bălților și deci momentele biologice pe cari se bazează el. Această descriere, absolut necesară, nu o putem da însă decât în capitolul următor și deci și din motive practice suntem nevoiți să tratăm leasa în acel capitol.

Aicea deocamdată cu privire la acest instrument e suficient să arătăm următoarele:

Principiul lesei celei mari dela bălțile Dunărei este acelaș ca și la lesele dela râuri, adică prin ea se caută a restrânge curentul îngustându-i secțiunea de scurgere, spre a-i da o forță din ce în ce mai mare, astfel ca să poată apuca peștele și să-l împingă într'un aparat de prindere.

Ca și acolo, și aici Coșul lesei este compus dintr'o parte lată — zisă Gulerul sau Barba lesei — care stă lipită la deal pe fundul apei, și dintr'o parte în formă de scoc, prin care curge apa la vale și care merge înălțându-se și îngustându-se spre capăt, cu o secțiune de scurgere din ce în ce mai mică. Diferința între aceste două feluri de lese este că, pe când la râuri capătul dela vale al lesei este deodată lărgit și prăbușit ca un cap de opincă, spre a formă astfel un mic rezervoriu, din care peștele intrat nu mai poate ieși, aci la leasa dela Dunăre acest capăt este deschis și peștele adus de curent e împins mai departe, până ajunge la urmă într'un sac mare de plasă în care rămâne prins.

Aici la Dunăre însă gardul în care se pune acest coș are o formă specială și e atât de legat de leasă, încât face parte integrală din corpul ei, formându-i atât aripele cât și suportul. Atât e de important la Dunăre gardul în construcția lesei, încât adevărata leasă — adică partea

numită Coșul sau Cutița lesei — a rămas mai mult numai un simplu accesoriu. De aceea auzim chiar adeseori vorbindu-se de «Coșul lesei», ceea ce în realitate e un non-sens, căci coșul e însăș leasa, iar restul numai gardul ei; ba chiar mai mult încă, se aude numindu-se o categorie întreagă de garduri ce se fac pe gârle «Leasă fără Coș», cu toate că aceasta e un non-sens și mai mare, căci în realitate neexistând un Coș, nu mai poate fi vorba de o Leasă.

Modalitățile dar cum acest aparat, bazat în realitate și aici pe un principiu tot atât de simplu ca și la râuri, se adaptează la condițiunile speciale hidrografice și biologice ale apelor Dunărei, face că el să aibă la Dunăre o construcție aparte, atât de complicată și de costisitoare, și să poată fi, cu mult mai multă dreptate, clasificat între instrumentele din Categoria Gardurilor și Inchisorilor decât între cele din Categoria Coșurilor împletite din nelușe.

Leasa dela apele Dunărei dar va fi tratată pe larg în capitolul următor odată cu toate gardurile și instalațiunile din cari face ea parte.

De altfel între Leasa atât de complicată dela bălțile Dunărei și între cea mică și primitivă dela părae și cracii de râuri, găsim în apele noastre o întreagă serie de transiții, și mai cu seamă în lesele mici — cu garduri de lemn de salcie — ce se fac prin apropierea gurilor râurilor.

INSTRUMENTELE DE STUF SAU DE NUELE IN FORMĂ DE COTEȚE.

Pe când instrumentele din diferitele categorii descrise până acum — țapoale, cârlige, plase, rețele și coșuri — se puteau întrebuința în cea mai mare parte izolat, și mânuî fiecare cu ușurință de una sau de mai multe persoane, cele ce le vom descrie aci reprezintă o serie de instalațiuni fixate în pământ, cu un caracter mai permanent, construite în scopul de a închide sau de a înșelă peștele, spre a-l face să intre în diferite feluri de capcane — numite «Cotețe» — ce i se pun în cale pentru a-l prinde.

Descrierea cotețelor formează unul din capitolele mari și cele mai importante ale pescăriilor noastre, căci, pe lângă diversitatea formelor foarte interesante din punct de vedere etnografic, ele ne mai arată mijloacele de exploatare a unora din suprafețele cele mai întinse din apele noastre și mai cu seamă a Stufăriilor.

Aceste Cotețe în apele noastre sunt făcute din bețe de stuf sau de nuele, împletite cu Papură în formă de lese, cu cari se încunjură un spațiu mai mic sau mai mare și în care conduce o gură foarte îngustă, numită «Limba Cotețului».

Principiul de prindere al Cotețelor este acelaș ca și la Vârșe, adică se înșelă peștele prin diferite obstacole ce i se pun în cale ca să meargă spre coteț, iar gura acestuia, având forma unui unghiu ascuțit cu o deschizătură foarte îngustă în fund, lasă peștele să treacă prin ea, însă odată intrat printr'însa nu mai poate ieși înapoi afară.

Pe baza acestui principiu simplu de prindere și profitându-se de materialul abundant de stuf și de nuele ce se găsește la noi, se fac și se întrebuințează în apele noastre un mare număr din aceste instrumente cu forme foarte variate, adaptate cât mai bine atât la condițiile speciale hidrografice cât și la condițiile biologice ale diferitelor specii de pești pe cari ele caută să-i prindă.

Folosul cel mare al acestor instrumente este că ele prind peștele singure, fără ca pescarul să aibă altă muncă și cheltueală decât aceea de a le

face și a le instală odată pentru tot sezonul și de a le îngriji apoi și scoate zilnic peștele prins din ele.

Numeroasele instrumente și instalațiuni de forme variate, cari fac parte din această categorie, se pot împărți după forma și dimensiunile lor și după modul lor de a prinde peștele în două grupe mari principale, și anume:

1) *Cotețele propriu zise*, cari se pun în calea peștelui și-l ademenesc sau îl înșală pentru a-l face să intre singur într'insele ca într'o capcană și a-l prinde, și

2) *Zătoanele* cari închid mai întâiu peștele, încunjurându-l acolo unde el se grămădește în cârduri mari în anumite epoce, pentru a-l sili apoi prin diferite mijloace să intre în Cotețe.

Toate aceste instrumente și instalațiuni sunt bazate mai mult decât oricare altele pe cunoașterea amănunțită a biologiei peștilor și mai cu seamă a migrațiunilor lor. Ele se pun în totdeauna, fie în calea peștilor spre a-i înșelă și a-i face să se rătăcească și să intre încetul cu încetul în capcanele sale prinzătoare, fie acolo unde unele anume specii de pești — și mai cu seamă Crapul — se adună iarna în cârduri mari pe fundul apelor.

Pentru o mai bună pricepere dar a rostului și a modului de funcționare a acestor instrumente și instalațiuni, va trebui ca acolo unde va fi nevoie, să arăt tot odată și faptele biologice pe cari se bazează ele pentru a putea prinde peștele.

GRUPA A.

COTEȚELE PROPRIU ZISE.

Se numesc *Cotețe* niște ingrădituri rotunde, făcute din bețe de trestie sau de nuele, împletite cu papură pe mai multe rânduri (*Voiuri* sau *Sboiuri*), cari au o deschidere îngustă și întoarsă înăuntru, astfel ca peștele ce intră odată în ele să nu mai poată ieși înapoi afară.

Secțiunea transversală a unui asemenea coteț, astfel cum se vede ea deasupra apei — adică ceea ce se numește *Ochiul cotețului* — are în general forma de inimă sau de o boabă de fasole, după cum cotețul e mai lungăreț sau mai lat. Cele două margini ale ingrăditurii cari formează deschiderea îngustă pe unde intră peștele — numită *Gura* sau *Limba cotețului* — sunt atât de apropiate una de alta, încât formează un unghiu ascuțit și gura stă în totdeauna închisă; peștele străbate prin ea numai forțând cele două nuele, cari grație elasticității stufului cedează la presiune și se îndepărtează una de alta, închizându-se apoi la loc imediat ce a trecut peștele printre dânsele. Tocmai ca să aibă mai multă elasticitate, cele 2 bețe de stuf cari formează limba cotețului se prind numai jos în pământ, pe când sus ele rămân libere și nelegate unul de altul. Pereții cotețului sunt făcuți din bețe de stuf — și uneori din nuele de alun — împletite cu papură, sau câte odată cu teiu, «la 2 până la 5 voiuri», după adâncimea apei în care se așează cotețul.

Peștele prins în cotețe se scoate cu *Minciogul* și de aceea lărgimea lor trebuie să fie cel puțin atât de mare ca să se poată învărti în el minciogul și să apuce peștele de prin toate colțurile sale.

Aceasta este forma fundamentală a tuturor cotețelor, din care apoi s'au dezvoltat toate formele perfecționate și complicate de cotețe pe cari le găsim în basinul Dunărei, adăogându-li-se tot felul de anexe și de aparate speciale pentru a putea înșelă și prinde astfel mai cu ușurință peștele. Prin gruparea lor între ele și prin combinarea lor cu garduri și oboare, din cotețe se fac întregi instalațiuni de pescuit, cari se întind pe suprafețe considerabile, jucând un mare rol atât în pescuirea stufăriilor și gârlelor dela Dunărea de jos cât și la pescăriile cele mari de chefal ce se fac în lacurile noastre litorale.

În cele ce urmează voi descrie dar diferitele tipuri de Cotețe întrebuințate în apele Dunărei — cu bălțile, gârlele și stufăriile ei — începând dela formele cele mai simple până la aparatele cele mai complicate, cum sunt: *Lavele*, *Mandrele*, *Zătoanele* și *Cotețele de chefal*.

Cotețele se mai întrebuințează însă — și mai cu seamă în Deltă și în lacurile litorale — și la pescuitul mare al unor regiuni întinse, făcând parte dintr'un întreg sistem de garduri și închisori, unde ele deci nu lucrează

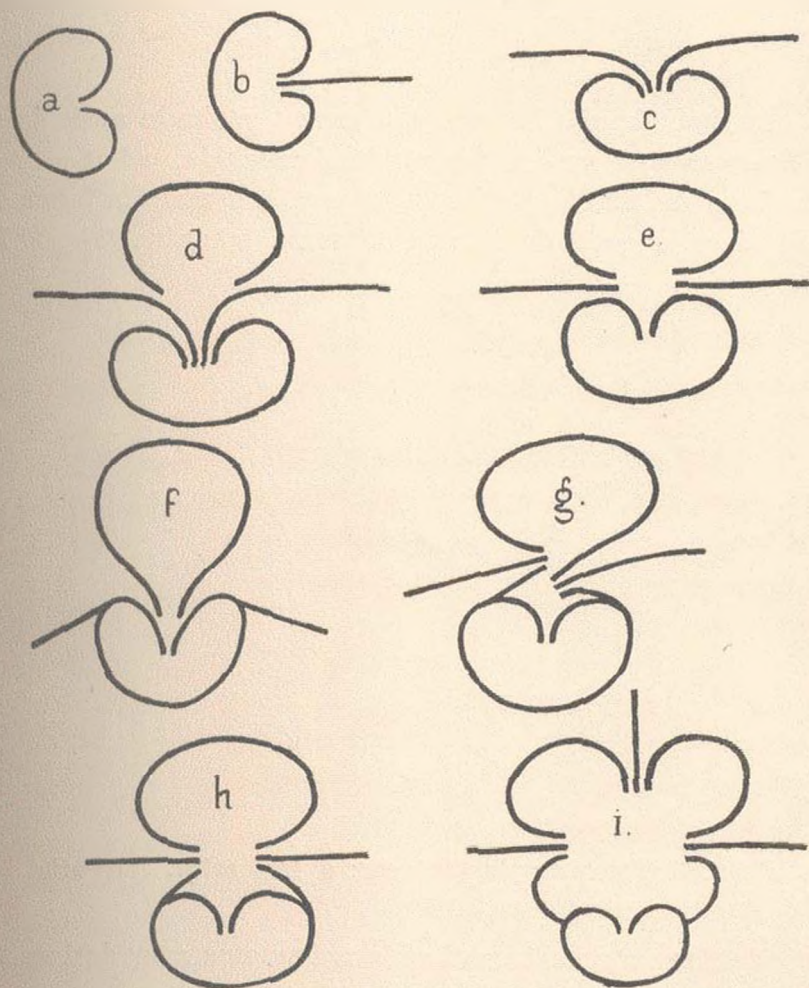

Fig. 287. Diferite forme de Cotețe; schemă arătând evoluția lor.

ca unități independente ci numai ca instrumente auxiliare dintr'un aparat mai complicat. Noi aici dar vom descrie numai formele acelor cotețe — adică a Cotețului propriu zis — pe când modul cum se întrebuințează ele va fi descris odată cu întreaga instalațiune din care fac parte, adică odată cu gardurile și închisorile, cari se vor trata în capitolele următoare.

Deoarece, după cât reiese din studiul bibliografiei, variațiunea formelor cotețelor ar avea o importanță deosebită, nu numai pentru pescuit ci și din punctul de vedere etnografic (vezi Sirelius. *Die Sperrfischerei bei den Finisch-Ugrischen Völkern*), voiu căută ca cel puțin în figurile ce le dau aci să schițez un număr cât mai mare și din formele cotețelor noastre.

1. Cotețele simple.

a) Cotețele fără aripi.

Forma cea mai simplă de cotețe pe care o găsim în apele dela Dunăre este cea descrisă mai sus ca formă fundamentală, adică o îngrăditură făcută din bețe de stuf împletite cu papură și așezată în formă de inimă, la mijlocul ei cu o gură de intrare întoarsă înăuntru (Fig. 287 a).

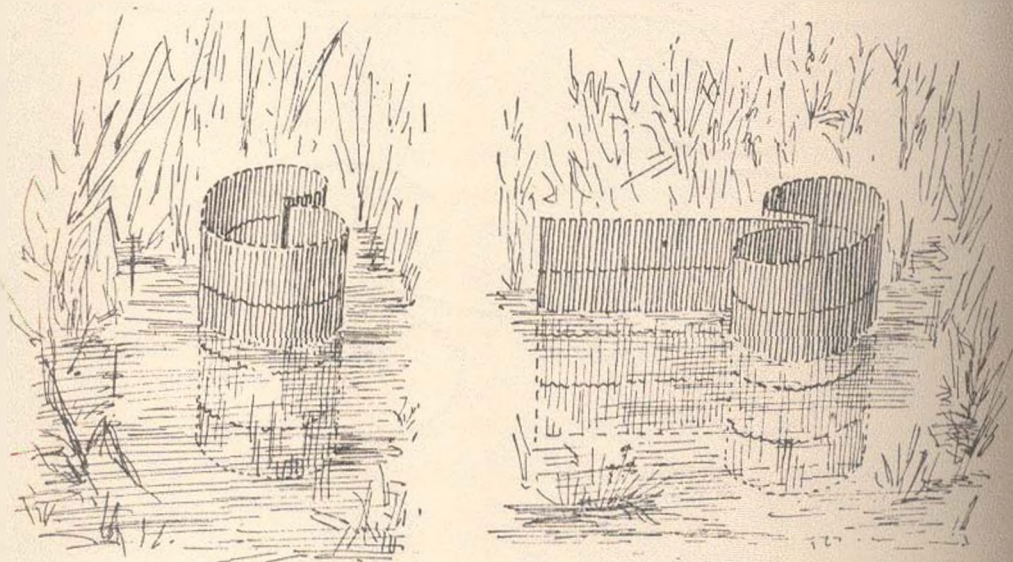

Fig. 288. Coteț simplu țărănesc: a) fără aripă, b) cu aripă.

Cotețele de forma aceasta având un diametru cam de 1 m. se găsesc foarte numeroase:

a) În stufăriile de pe la poalele bălților, unde se așează de populația riverană de prin sate, cari nu sunt pescari de meserie, ci prind zilnic câte ceva pește pentru hrana familiei lor.

În figura 288 a se vede un asemenea Coteț, cum se fac foarte multe prin stufurile din bălțile Prutului.

b) Pe marginea bălților închise cu «pleter» se pun în timpul retragerii apelor, de către pescarii de meserie, la locurile cele mai adânci, cu gura spre pleter, grupe de câte 5 sau 6 cotețe unul lângă altul (Fig. 289).

Cu ele se prinde foarte mult somn, care în această epocă e cel dintâiu pește care vrea să fugă afară din baltă peste mal și dând aici de cotețe cade la ele.

c) La gardurile de închidere a gârlilor.

d) Pentru pescuitul somnului mare, se fac cotețe simple de acestea

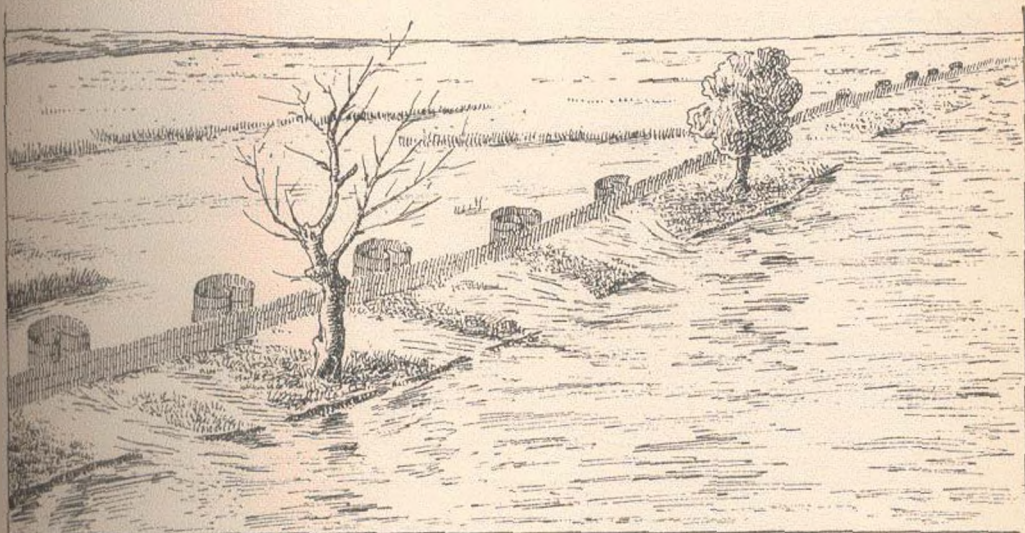

Fig. 289. Grupe de Cotețe simple, așezate în baltă la Pleter pentru pescuit somnul când se retrag apele.

foarte mari — cu un diametru până la 5 m. —, cari se așează atât lângă pleter cât și pe lângă malul Dunărei la întinsură, în epoca apelor mari când vine somnul la bătaie.

b) Cotețele simple cu o aripă.

Prima perfecționare a Cotețului primitiv a fost că i s'a pus în fața gurii o bucată de leasă, de o lungime de 1—3 m., numită *Aripa*, *Leasa*, *Lesul* (Oltenia), sau *Gardul cotețului*. Aceasta are de scop de a scoate un obstacol în calea peștelui și a-l înșelă, mânându-l spre coteț, deci ea are de îndeplinit aceeaș funcțiune ca și *canatul dela Vintir* (Fig. 287 b).

Aceste Cotețe se întrebuințează :

a) În *stufăriile din bălți*, unde și acestea se pun de asemenea de țărani de prin satele riverane ale bălților; ele însă prind mai bine ca cele fără aripă (Fig. 288 b).

b) La *garduri*, atât la *pleter* cât și la *gârle*, unde se pun cu aripa perpendiculară pe gard; și în fine

c) în Dunăre în regiunea Deltei.

Se știe că în diferitele brațe ale Dunărei, la anumite epoce, apar deodată cantități mari de pește și mai cu seamă de crap, care iese atunci

de prin bălți și caută apoi să intre prin alte gârle înapoi în bălți. Pescarii profită imediat de acest moment și pun la malul Dunărei, din distanță în distanță, cotețe de acestea cu o aripă lungă — câte odată și de 5—6 m., — cari ajunge până în mal. Crapul, căutând gura gârlelor în cari vrea să intre, merge tot pe lângă mal până dă de aripa cotețului, care-l mână înăuntru unde rămâne prins (Fig. 290 în fund).

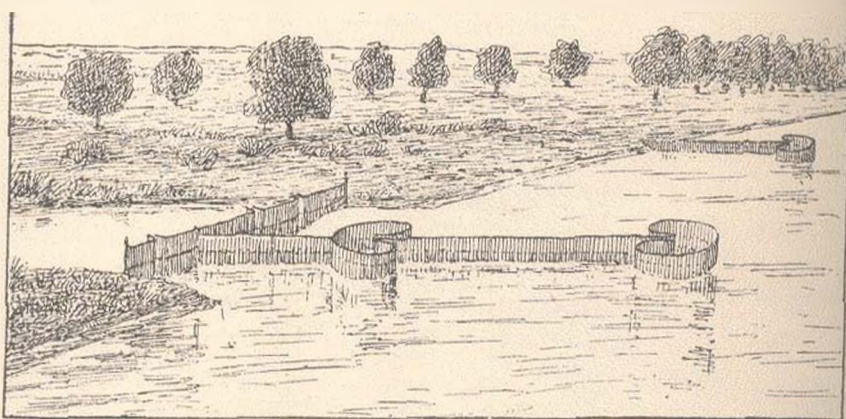

Fig. 290. Cotețe simple cu o aripă, pescuind în Dunăre pe lângă gardurile dela gura gârlelor. În fund Coteț simplu, în față Coteț dublu.

Câte odată se fac în aceste locuri chiar 2 cotețe, față în față, punându-se la fiecare capăt al aceleiaș aripi câte unul (Fig. 290 în față).

c) Cotețele simple cu două aripi.

În Domeniul Brăilei și în bălțile din sus, — atât în stufăriile dela baltă unde e câte un mic curent, cât și în gârle — se fac cotețe simple cu două aripi, așezate în modul cum se pun canaturile unui vintir, așa că formează un fel de gârliciu ce conduce în coteț, după cum se arată în fig. 291.

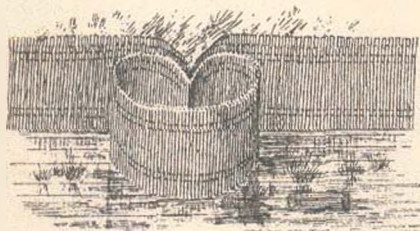

Fig. 291. Coteț simplu cu 2 aripi.

Prin aceste aripi peștele are 3 intrări spre coteț, una prin gârliciu și două pe de lături, așa că șansele de prindere sunt aici cu mult mai mari ca la cele precedente.

Aceste feluri de Cotețe se întrebunțează mai mult la gârlele cari nu au un curent mare, și în cari ele se așează transversal peste albie.

2. Cotețele cu tindă.

a) Cotețele cu tinda simple.

Pentru ca cotețul să poată prinde mai sigur și ca peștele aflat în el să nu sperie prin sgomotul ce-l face pe peștele ce vrea să intre și să-l îndepărteze, se face în fața gurii cotețului un al doilea coteț mai mic; gura acestuia însă nu este întoarsă înăuntru spre a reține peștele, ci din contră e întoarsă astfel ca pe peștele intrat în el să-l conducă în cotețul cel mare unde apoi rămâne prins.

Acest al doilea coteț se numește *Tinda cotețului* sau *Oborul*, iar cotețului adevărat îi zice *Vânătorul* sau *Cotețul vânător*.

Figura 292 precum și figura 287 (e și f) arată diferite forme din aceste cotețe cu tindă. Cotețul din figura 292 este în realitate Cotețul cu două aripi, pe care l-am descris mai sus din bălțile Brăilei (Fig. 291) și căruia i s'a adăogit tinda; la

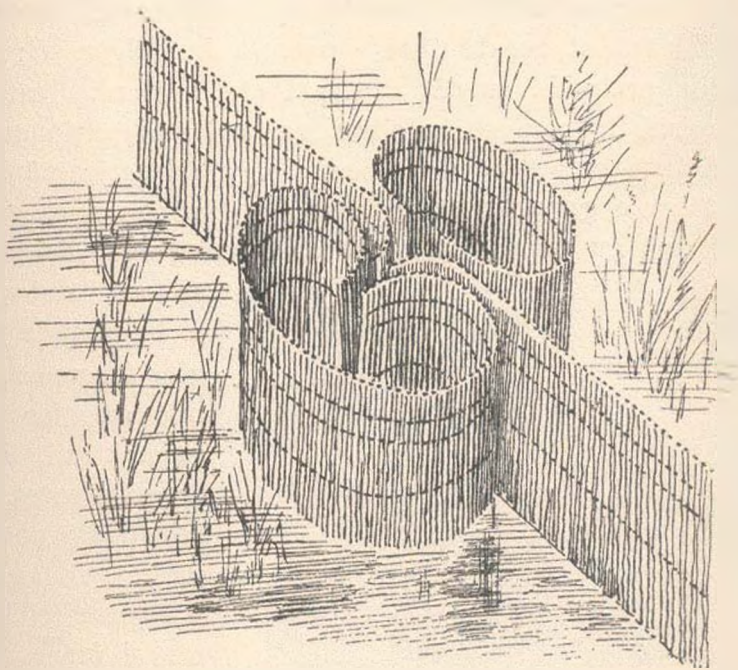

Fig. 292. Coteț simplu cu tindă.

acesta, aripile formând un gârliciu, ele conduc direct în cotețul vânător, așa că nu fiecare pește care intră într'insul trece și prin tindă.

Tot asemenea e și cu forma din figura 287 f, numai că la acesta aripile sunt legate de peretele cotețului vânător, așa că peștele nu poate intra decât prin cele două părți ale tinzii. Acesta din urmă e un coteț care se întrebuițează numai la gârlele de chefali și numai câte o dată și la gârlele din Deltă.

Cu mult mai practic e cotețul din figura 287 e, la care tinda are o gură largă, iar capetele aripelor nu mai conduc direct în gura cotețului vânător, ci ele se opresc înainte spre a forma cu capetele tinzii câte o gură laterală. Acest coteț pescuește din 4 părți.

Acest coteț e cu mult mai răspândit decât toate celelalte cotețe descrise până acum atât la stufărie cât și la gardurile dela gârle.

b) Cotețele cu tindă și cu Sfârțai.

Cu mult cea mai răspândită formă de cotețe — și de sigur și cea mai practică — sunt *Cotețele cu sfârțai*, zise pe unele locuri (de Lipovenii cari fac gardurile de chefali dela Jurilofca) și *Cotețele bulgărești*. Acest al doilea nume li se dă însă de Lipovenii pe nedrept — sau poate este numai o poreclă? — căci ele sunt întrebuițate peste tot și acolo unde populațiunea de pescari este curat românească, ca de ex. la bălțile Crapinei, Oltina, etc. Cât despre pescarii bulgari, nu știu că aceștia l-ar fi întrebuițând atât de des în apele Dunărei, încât din această cauză să fi căpătat aceste Cotețe porecla de bulgărești; aceasta e cu atât mai puțin probabil, cu cât, dintre toate națiunile cari locuiesc pe malurile Dunărei, Bulgarii se îndeletnicesc cel mai puțin cu meseria pescuitului.

Aceste cotețe se deosebesc de cele descrise până acum prin aceea că la dânsle gura tinzii nu vine imediat deasupra cotețului vânător, spre a formă cu marginile sale limbile cotețului; aici, dela cele două capete

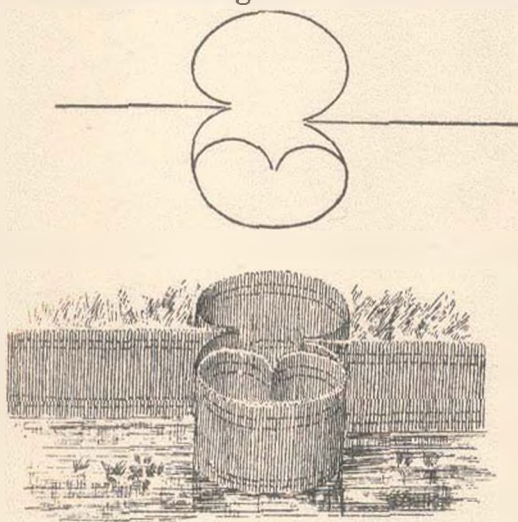

Fig. 293. Coteț cu Sfârțae.

ale cotețului vânător, se întinde câte o bucată de leasă, ale căror margini formează, împreună cu marginile aripelor și cu marginile dela gura tinzii, limbile laterale ale întregului coteț; acesta așa dar, astfel construit, poate prinde prin patru părți.

Figura 293 arată atât schema cât și forma totală a unui asemenea coteț cu sfârțae; de asemenea și Fig. 287 h.

Aripele acestor cotețe, numite *Leasă*, cari au o lungime de 3—5 m., sunt așezate de o parte și de

alta ca un gard; ele însă nu sunt amândouă pe aceeași linie, ci în totdeauna una este mai sus decât cealaltă, astfel că un șir de asemenea cotețe formează un fel de scară, mergând în zigzag. Cauza pentru care lesele nu se pun aici în linie dreaptă, este că atunci când peștele intră cu toată forța pe lângă leasă în tindă, să nu nimerească deodată în limbile dela leasa cealaltă, ci să se izbească mai întâiu de gardul dela tindă sau să intre în sfârțai, de unde apoi umblând prin tindă să nimerească în cotețul vânător (Fig. 294 și fig. 287. g.)

Cotețul vânător are aici în total dela 1.80—2 m. lungime și dela 50—60 cm. lățime.

Tinda la aceste cotețe este în totdeauna cu mult mai joasă decât cotețul vânător, deoarece peștele nerămânând în tindă nu e pericol să sară afară din coteț.

Cu aceste cotețe se pescuește :

1. La stuf, unde sunt foarte răspândite aproape pe toată Dunărea. Cu el se pescuește atât în stufăria deasă—unde nu se mai poate intra cu alte instrumente—cât și prin papură, și se pun sau mai multe cotețe izolate, sau se formează din ele «Lave de cotețe» lungi (Tab. XXXIII și Fig. 295). Lavele de Cotețe se așează în totdeauna la gârle mici, sau chiar numai în micile cărări ce se găsesc prin stuf, și în cari este un mic curent. În stufăria deasă se fac cărări artificiale, tăindu-se stuful cu tirpanele și cu sabițele sau rizacele, și apoi se așează cotețul.

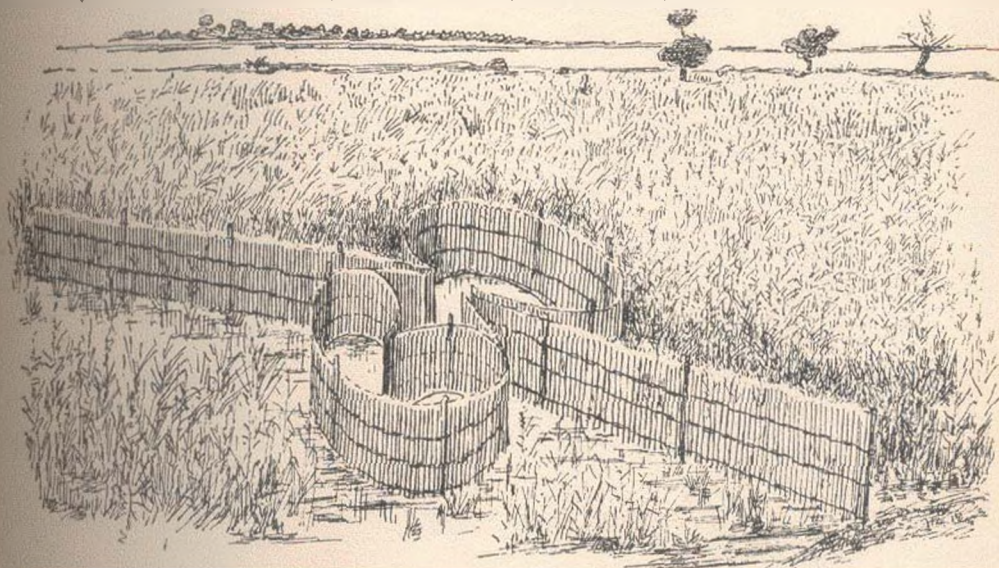

Fig. 294. Un coteț cu sfârțae.

2. La gardurile din gârlele Deltei; la acestea cotețul vânător se pune în totdeauna de partea de unde vine peștele, adică se pune de obicei dinspre baltă, iar tinda se face de cealaltă parte a gardului.

3. La gardurile cele lungi de chefalii dela Razim și la gârlele cele largi dela Portița și Comisia, unde de obicei la fiecare 4 sau 5 cotețe de chefalii se pune și câte un coteț zis «bulgăresc»; aceasta se face, deoarece cotețele bulgărești având patru intrări din părți diferite, să se poată prinde și peștele care vine dinspre partea unde acesta nu este închis cu garduri.

O formă interesantă din aceste cotețe este cea din figura 296 și figura 287 i, la care, după cum se vede, sfârțaele au căpătat o dezvoltare cu mult mai mare, fiind curbate în afară, iar tinda este împărțită în două părți printr'o leasă nouă perpendiculară pe celelalte, cu care acestea formează două limbi nouă. Acest Coteț mai complicat, cu 3 aripi și doua

tinzi, e una din numeroasele și variatele forme cari se pun de obicei

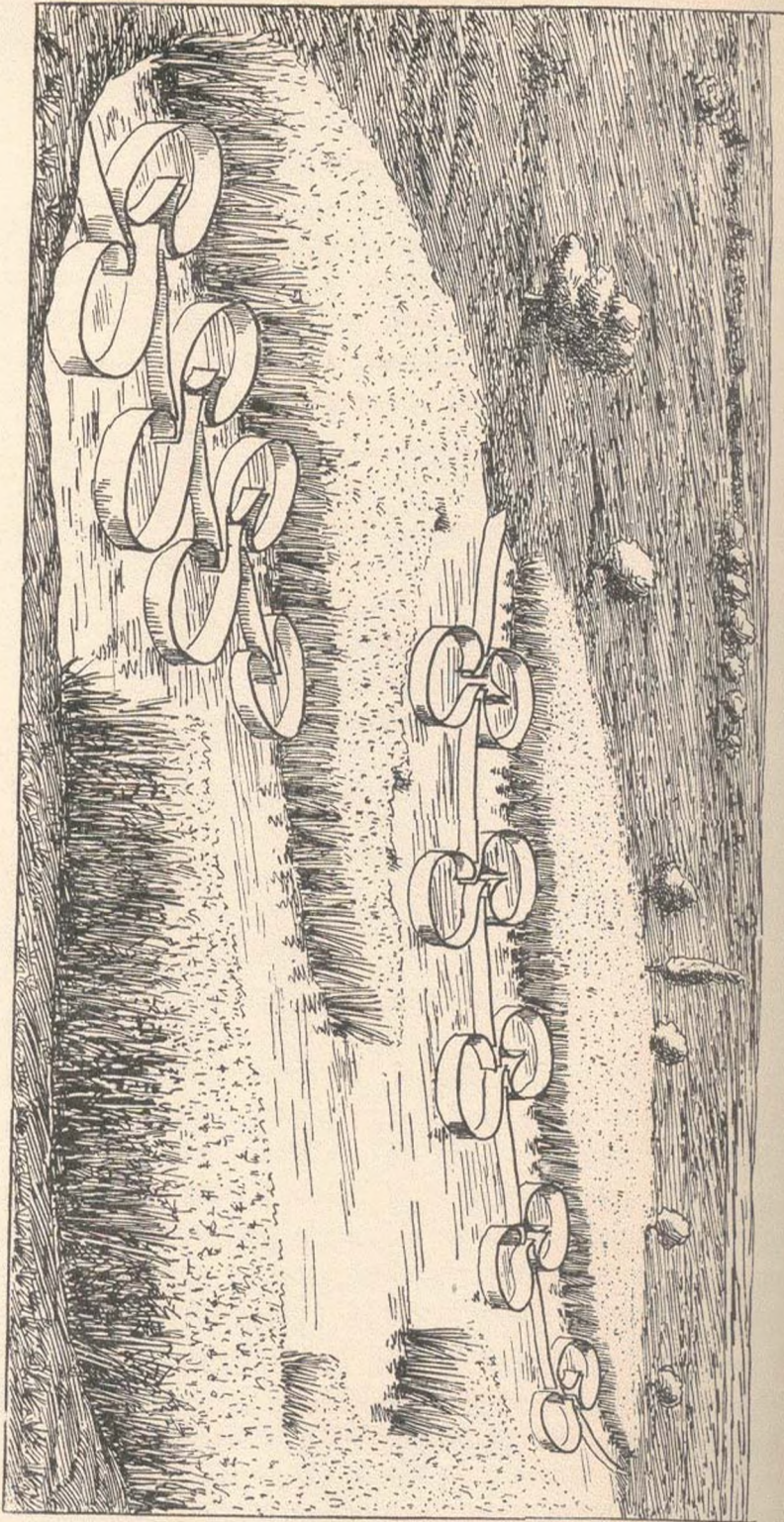

Fig. 295. 2 Lave de Cotete în stufăriile dela poalele unei băți din Delta.

numai la gârlele din Delta și unde fiecare pescar le face după fantazia sa.

3. Cotețele cu oboare sau Cotețele de Chefal.

Fără a intra aici în descrierea pescuitului chefalului, care va forma un capitol de sine, mă voiu mărgini deocamdată a arăta aici numai câteva din formele mai caracteristice ale cotețelor ce se întrebuintează pentru acest scop în lagunele și lacurile litorale.

Cotețele de chefali sunt toate făcute din nule, pe când cele dela Dunăre sunt în cea mai mare parte de stuf. Ele sunt caracterizate prin aceea că peștele aici intră mai întâiu prin una sau două limbi, într'un coteț foarte mare și larg numit *Obor*, și apoi din acesta abia trece în cotețul ade-

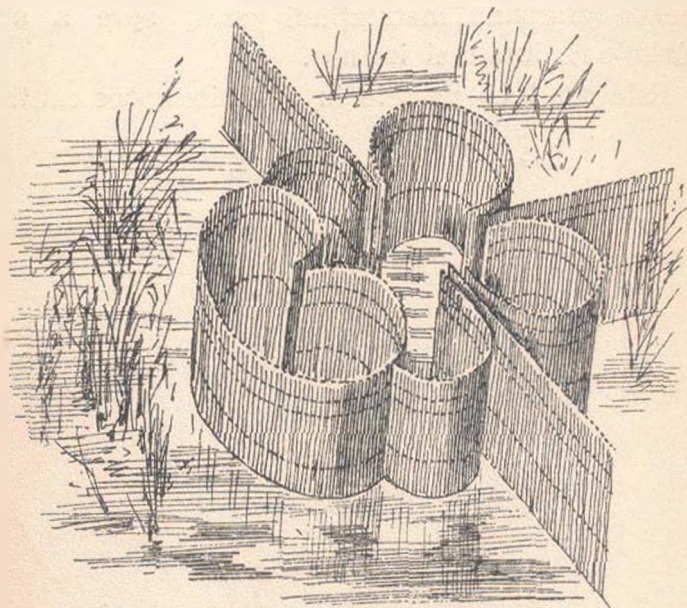

Fig. 296. Coteț din Deltă, cu 3 aripi și 2 Tinzi.

vărat, în care se prinde peștele. Acest al doilea Coteț e relativ cu mult mai mic și este situat tocmai în partea opusă a gurilor, adică tocmai în fundul oborului, astfel că totul produce impresia că am avea două cotețe — unul mare și unul mic — așezate unul în altul.

Cauza pentru care cotețele de chefal se fac în acest fel este, că Chefalul fiind el un pește foarte simțitor, aude tot șgomotul pe care-l fac cei prinși în coteț și fuge imediat înapoi la ghiol.

În figura 297 se arată 5 tipuri diferite din aceste cotețe, alese dela gardurile cele mari din lacuri și dela gârlele lor principale. Forma desemnată în figura *a.* este dela Ericurile dela Sinoi, *b.* dela gardul cel mare care se făcea înainte la gârlele Portița și Comisia, *c.* și *d.* dela lacul Mangalia și *e.* dela lacul Tatlageac. Dimensiunile lor, situația lor față de gardurile în cari sunt cuprinse și modul cum prind ele peștele, se văd mai de aproape, atât din aceste schițe cât și mai cu seamă din descrierea detaliată pe care o dăm în capitolul special, care tratează pe larg despre mebisoriile de chefali.

4. Lavele de cotețe.

După ce am descris diferitele tipuri principale de cotețe cari se întrebuințează în apele noastre și modul cum prind ele peștele, rămâne acum să arătăm cum se grupează aceste cotețe unele cu altele, pentru a forma împreună instalațiuni mari, spre a se putea astfel pescui cu dânsle regiuni mai întinse.

Este știut că peștele în anumite epoce caută adăpost la stuf, așa că

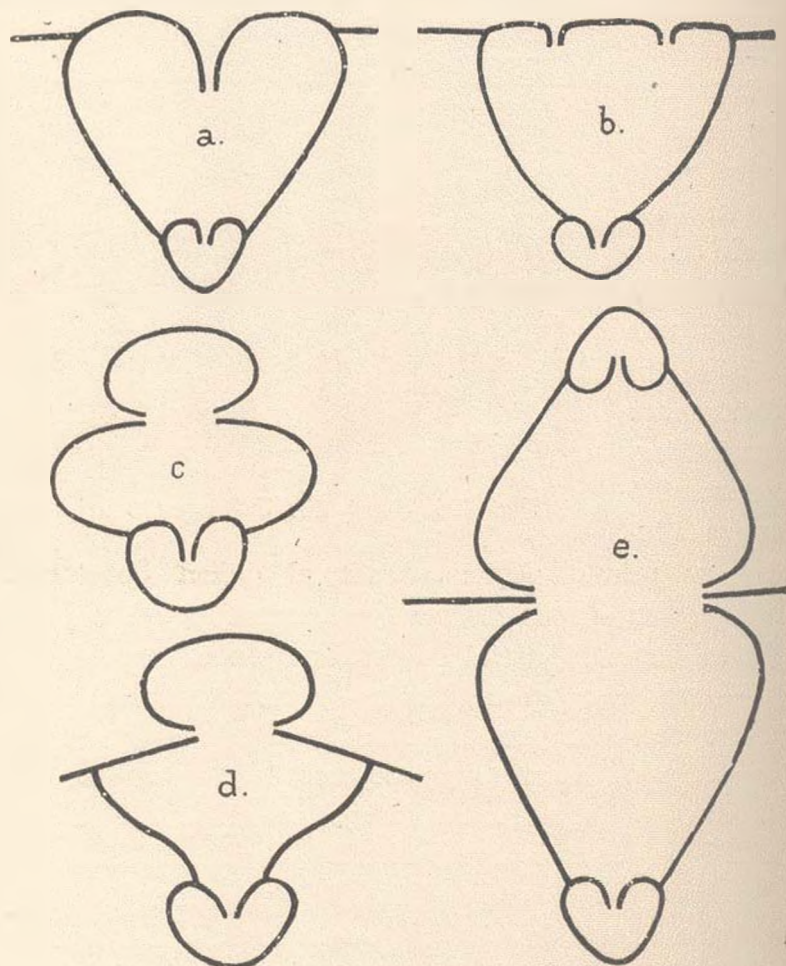

Fig. 297. Diferite forme de Cotețe de chefal.

în acest timp se îngrămădesc aci cantități mari de toate speciile. Pentru a-l scoate din aceste ascunzători nu sunt alte mijloace decât, sau încunjurarea stufului cu avele și bătaia sa cu ghionderele — ceea ce însă nu este posibil pretutindeni — sau Cotețele. Aceste din urmă, însă, întrebuințate singure nu pot să facă mare treabă, căci, deși un coteț bine situat e ca o vacă a pescarului pe care o mulge în fiecare dimineață, to-

tuș cantitățile prinse sunt cu mult prea mici față de suprafețele enorme de stufării, pline de pește, ce le avem în regiunea Dunărei de jos. Pentru aceasta numai *Șirele de cotețe* puse pe un rând, și legate unul de altul prin lezele lor pentru a forma *Lave*, pot să aducă servicii reale.

Pentru a așeza o Lavă de cotețe, se caută mai întâiu în stuf o mică gărluță sau măcar o cărare naturală (Tab. XXXIII) prin care se simte un curent cât de mic al apei. Dacă această gărlă sau cărare nu există, atunci trebuie făcută în mod artificial (Fig. 100 și fig. 298), căci peștele numai asemenea căi își alege pentru a circula prin stuf.

Fig. 298. Săparea unei gărle în Plaur.

Pentru tăierea stufului și săparea gărlelor sunt necesare o serie de unelte speciale, pe cari pescarul cotețar e dator a le purta în totdeauna în barca sa (Fig. 298 bis); acestea sunt:

1. *Târpanul sau Cosorul* (Fig. 298 bis a și b). Acesta este un fel de secere — sau un cap de coasă — foarte bine ascuțită și prinsă pe o coadă de 1 m. lungime; cu el se taie stuful la suprafața apei, sau la uscat după retragerea apelor. În figura 100, pag. 233, se vede tăindu-se stuful cu târpanele pentru a se face o cărare în stufăriile cele mari ale Deltei.

2. *Sabița sau Rizaca* (rus. *Cacica*); aceasta este un fel de coasă cu o coadă lungă de 2—3 m. Figura 298 bis c. arată o rizacă cu un singur tăiș, d. o altă formă cu două tăișuri, pe amândouă marginile ei, iar e. reprezintă o rizacă cu 2 brațe fiecare cu câte două tăișuri; cu aceste două din urmă se taie stuful pe sub apă, dela rădăcină.

3. *Zastupul*; acesta este un hârleț mare — ca de 1 m. lungime afară de coadă — care servește pentru a săpa în plaurul vechiu lipit pe fundul

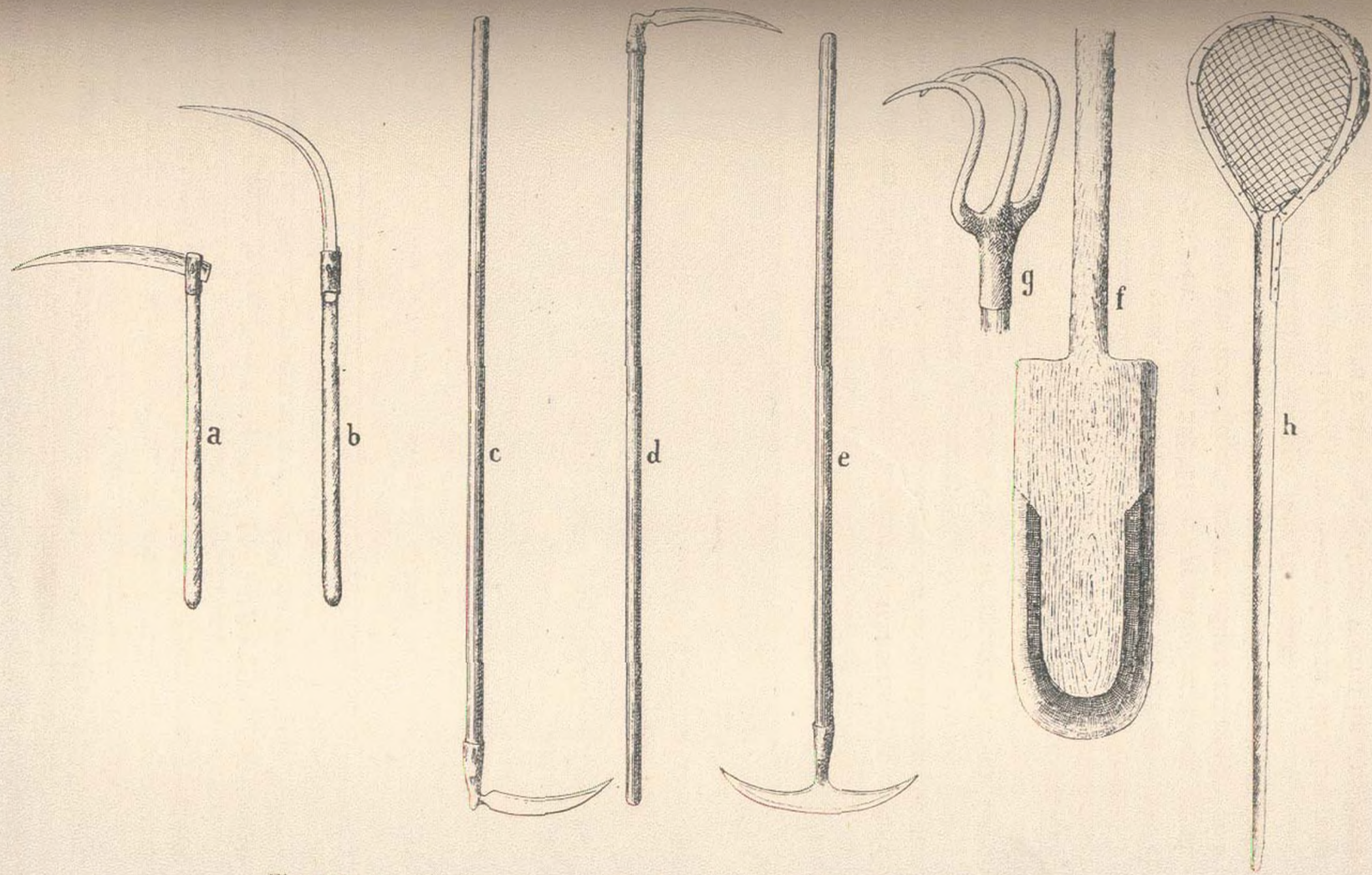

Fig. 298 bis. Uneltele necesare pentru tăierea stufului și săparea gărelor.

baltii, spre a face cu ei gârle și canale prin imensele stufării ale Deltei (Figura 298 bis *f*).

4. *Cangea* care servește pentru a apucă și scoate afară bucățile de plaur tăiate cu Zastupul (Fig. 298 bis *g*).

5. *Un minciog de fier* cu sârmă (Fig. 298 bis *h*) și

6. Un ferestrău mare de chiristigie, pentru tăiat în lung bucăți mari din plaurul plutitor.

Când se sapă o gârlă în plaur, se taie acesta cu ferăstrăul legându-se o piatră la capătul său de jos, iar celălalt capăt al ferăstrăului se ține în mână; apoi se ridică cu cangea și cu minciogul bucățile scoase și se pun deasupra pe marginile gârlei pentru a formă cu ele malurile, cari apoi se fixează de fund cu țaruși (Fig. 298).

După ce se fac astfel prin stuf (numit *Opușină* de pescarii ruși și lipoveni) cărările și gârlele necesare pentru a provoca mici curente, se așează în ele apoi *Lava de cotețe*. Pentru aceasta se fac de obicei cotețele cu sfârtae, pe cari le-am descris mai sus. Leasa dintre ele se face câte odată în întregime de trestie, foarte des însă se face din ostrețe de nuele, și numai la capete se pun dopuri de stuf, căci trestia înșeală mai bine peștele.

Tabela XXXIII reprezintă o fotografie a unei lave de cotețe, așezată într-o gârluță în stufăriile dela partea de sus a Brateșului; apa în gârlă e cu totul stătătoare, după cum se vede din pătura de Lintiță plutitoare (Lemna) care o acopere. Lesele din cari sunt făcute cotețele sunt de stuf, impletite cu papură la 5 voiuri.

În figura 295 se arată modul cum se pun Lavele cele mari în stufăriile din ghiolurile Deltei; după cum se vede, ele se pot trece și prin luminișul ghiolului, punându-li-se curse atât dela stuf cât și dela ghiol. În general modul de așezare depinde de epoca anului și de migrațiunile pe cari le face peștele în acea epocă.

La Lavele de cotețe ce se fac prin stufării se prinde tot felul de pește, însă mai cu seamă Plătica.

5. Mandra.

În Delta Dunărei la ghiolurile Tătarului și la celelalte Ghioluri cuprinse în porțiunea superioară a Deltei, unde este numai stuf fără grind, se face în baltă o închisoare specială de cotețe numită *Mandră* sau *Mantie*; acesta este un fel de Obor mare, așezat lângă Lava de cotețe, în care se adună peștele spre a-l prinde mai cu ușurință.

Iată cum se procedează la acest fel de pescuit: când avem o lavă de cotețe și se vede că este pește mult, atunci în gardul dintre cotețe

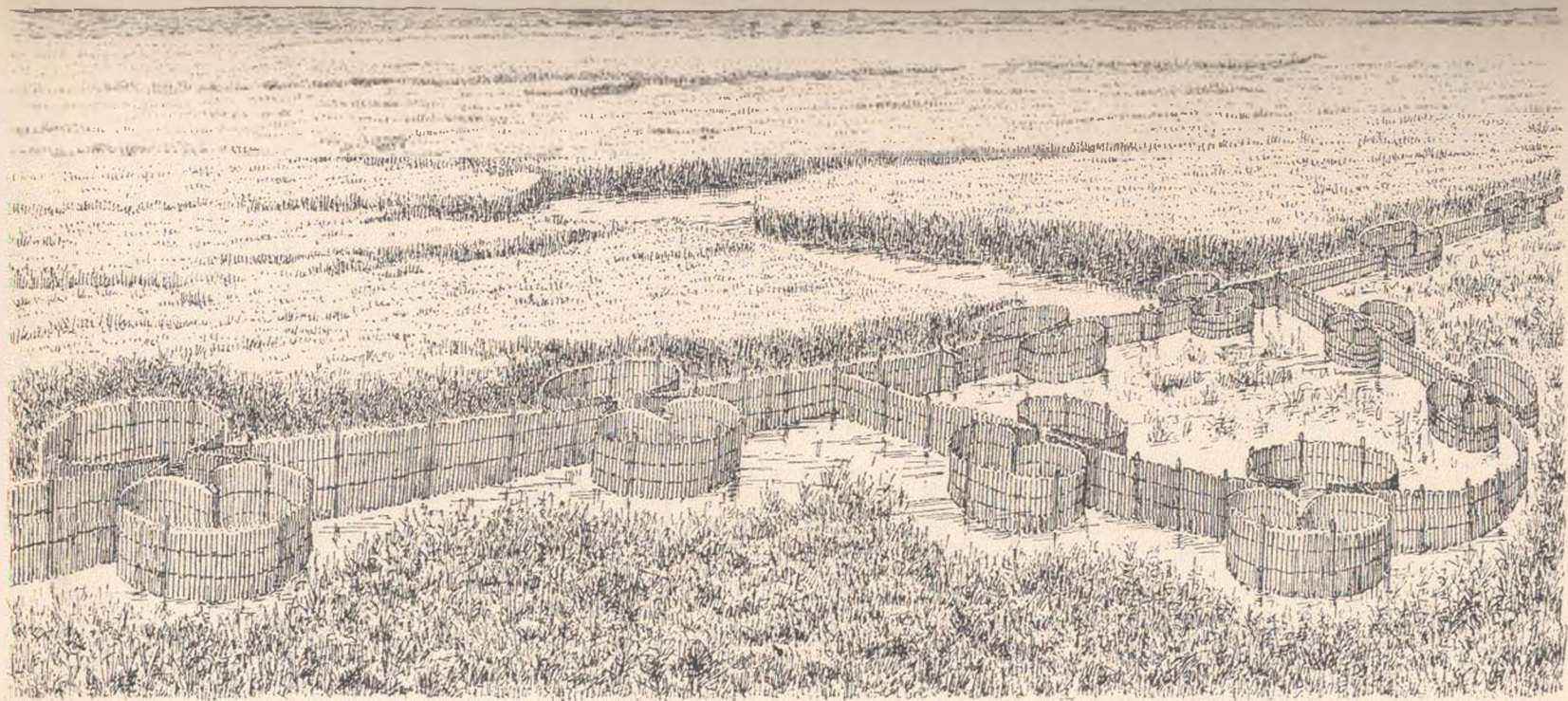

Fig. 299. O Lavă de cotețe cu Mandră în stufăriile Deltei.

(lesele cotețelor), în partea pe unde se vede că e drumul peștelui, se fac două sau mai multe limbi, cari — ca și gurile dela cotețe — permit peștelui să treacă prin ele fără a se mai putea întoarce înapoi. Pe partea cealaltă a gardului se închide apoi o suprafață mare de baltă cu un gard circular, făcut din *ostrețe de nuele* sau din *dopuri de stuf*, și se formează un obor mare, în care conduc «Limbile» din lesele lavei de cotețe. La acest Obor apoi se așează de jur împrejur o serie de cotețe, pe cât o permite lungimea gardului. Acest obor cu cotețe este aceea

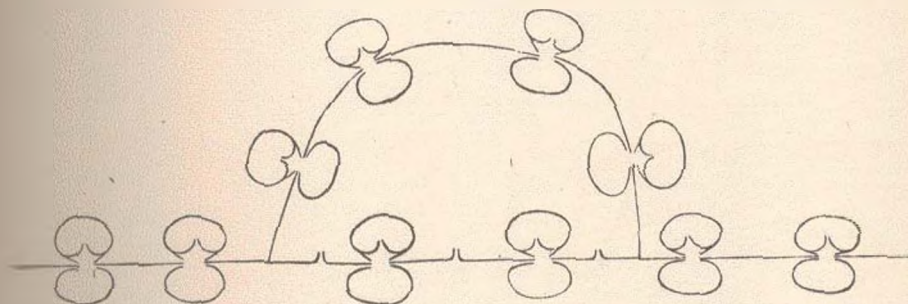

Fig. 299 bis. Schema arătând așezarea cotețelor și Limbilor într'o Mandră.

ce se numește *Mandră*, zicându-se «s'a făcut o Mandră la lava de cotețe».

Mandra se așează în totdeauna unde e un mic curent între *Prundoaie* — adică între insulele de stuf plutitoare — sau între marginile a două bucăți de plaur plutitor.

Figura 299 arată o Lavă de cotețe cu Mandră, așezată în stufăriile imense ale Deltei Dunărei.

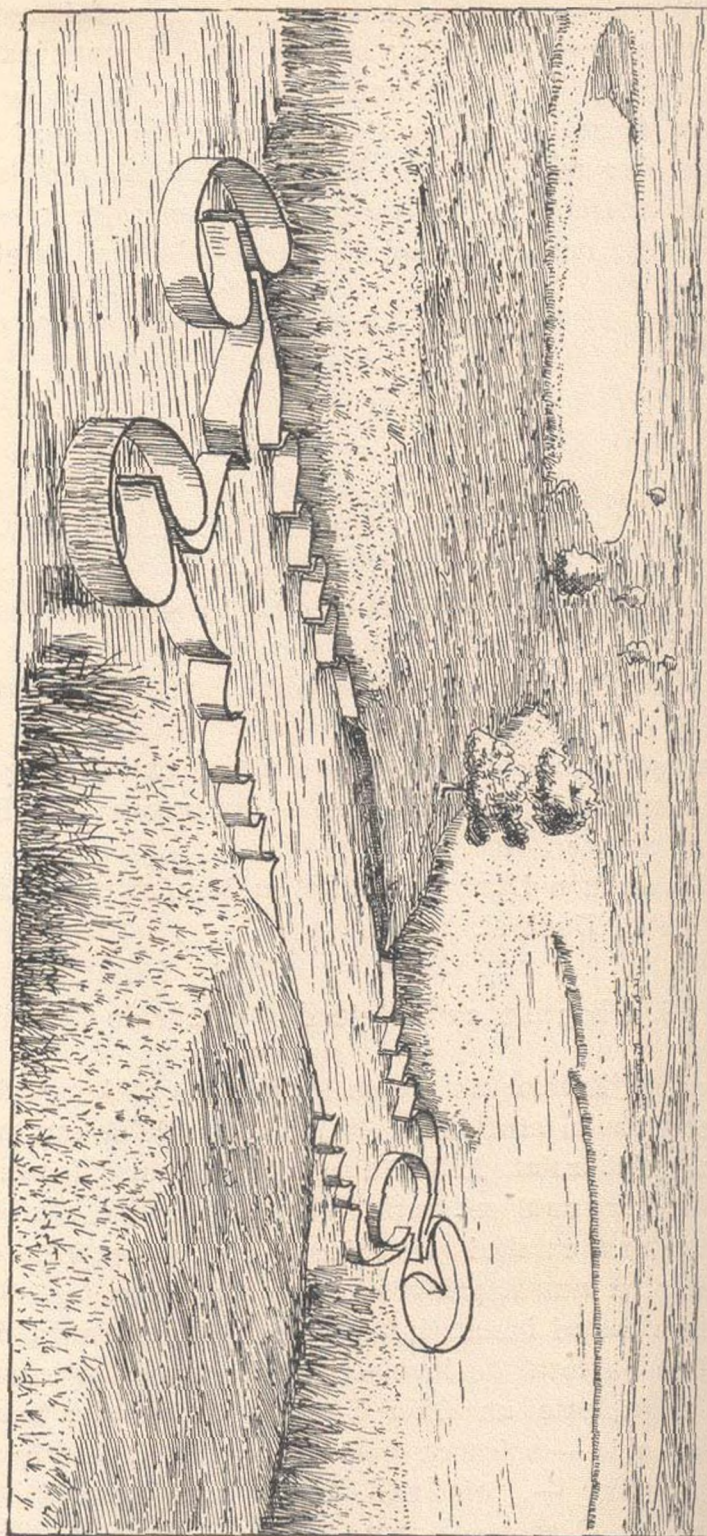
6. Oboarele cu cotețe din ghiolurile Deltei.

Din descrierea Lavelor de cotețe s'a putut vedea modul cum se pescuiește cu cotețele în stufăriile cele mari din Deltă sau în stufăria dela poalele unui ghiol izolat. În Deltă se întâmplă însă foarte des că două ghioluri — din cari unul cel puțin e încunjurat de stuf mare — stau în comunicație unul cu altul prin câte o gărlă adevărată, cu maluri de grind, așa dar nu numai printr'o cărare din plaur.

În asemenea cazuri instalațiunile ce se fac pentru prinderea peștelui din stuf diferă cu totul de lavelle și de mandrele ce le-am descris mai sus. Aci se îngrădește un Obor mare, provăzut din toate părțile cu numeroase «Limbi» — adică cu guri de intrare, făcute în gard, înguste ca gurile cotețelor —, prin cari poate intra peștele ce se gonește din stufării în el, și apoi se pune o serie de cotețe de diferite forme, în cari acest pește se prinde.

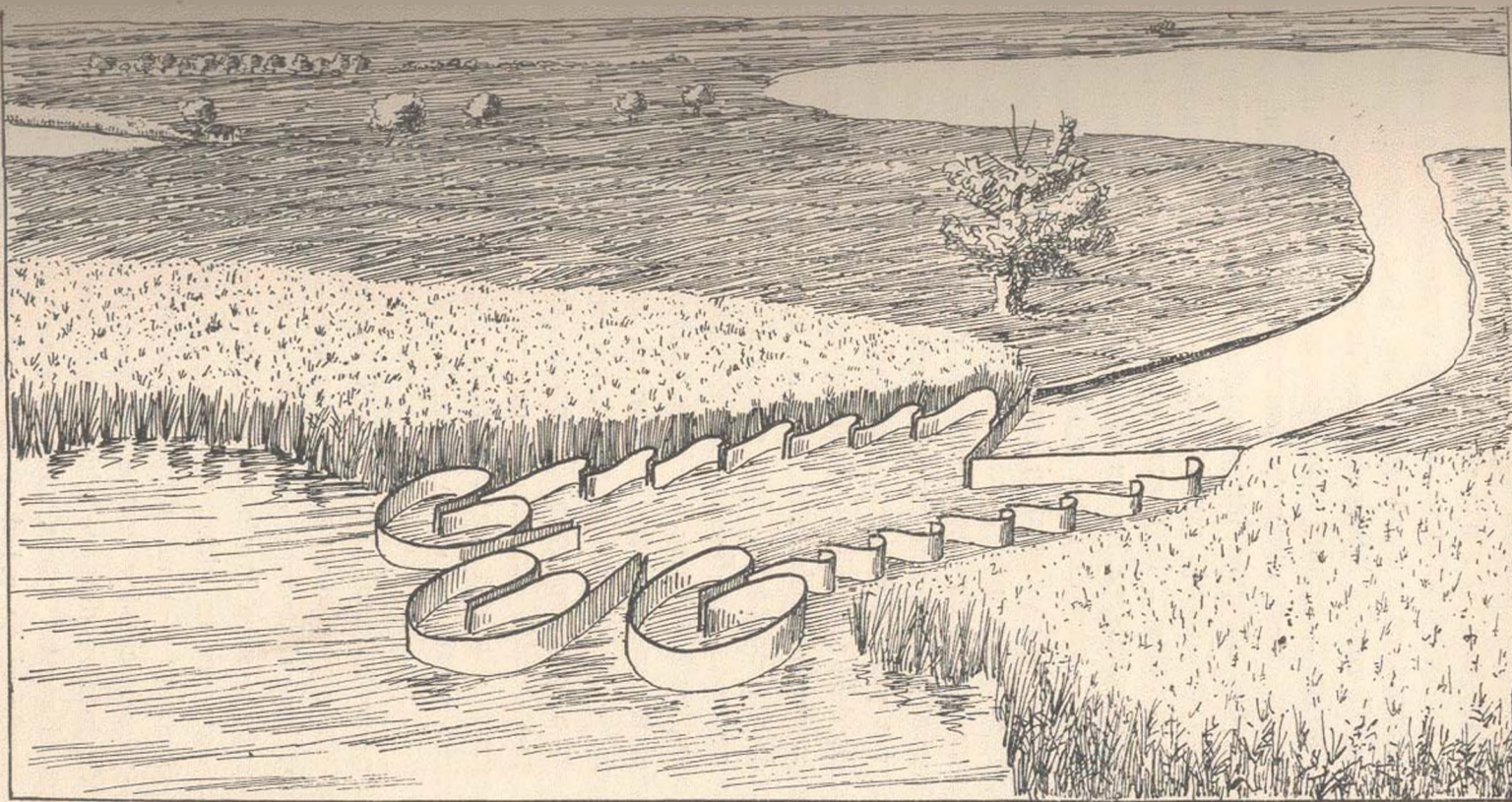
În două figuri schematizate (Fig. 300 și fig. 301) caut să pun în evi-

Fig. 300. Oboare cu cotețe, făcute într-o gâră din Delta care leagă între ele 2 ghioluri cu malurile de stuf.

denta modul de construire și aranjamentul acestor «Oboare cu cotețe»

pentru două din cazurile principale, cari în bălțile cu stufarie mare pe

malgrîni ale Deltei Dunărei se prezintă mai des, și anume:

Fig. 301. Oboare cu cotețe, făcute într'o gârlă care leagă un ghiol cu malurile de stuf cu altul având malurile de grind.

a). Pentru cazul când avem două ghioluri, fiecare încunjurate cu stufărie mare pe margini (numită de pescarii ruși *Opușină*) și cari stau în legătură între ele printr'o gărlă cu maluri de grind; și

b). Când avem un ghiol încunjurat din toate părțile cu stufărie mare, care stă în legătură cu un alt ghiol ale cărui maluri (sunt de grind (numit de pescarii ruși și lipoveni: *Jepotină*).

Figura 300 ne arată primul caz: dela un capăt și dela altul al gărlei, imediat ce acestea ies din grind și dau în regiunea stufului, se face dela ambele maluri câte un gard lung de trestie, care prelungește cele două capete ale gărlei la distanțe considerabile în stufăria din aceste ghioluri. Aceste 4 garduri (câte 2 la fiecare capat al gărlei) sunt fiecare provăzute pe toată întinderea lor cu câte o serie de guri de intrare — ca limbile dela coteț — cari dau din stuf în gărlă. La o distanță oarecare, aceste canale artificiale de garduri cari prelungesc capetele gărlei în stuf, se închid prin câte un mic gard transversal, provăzut și el atât cu limbi de intrare cât și cu câte unul sau două cotețe mari. Cu modul acesta dar întreaga gărlă este transformată într'un lung *Obor*, în care se concentrează tot peștele ce vine din stuf și intră prin limbile celor 4 garduri laterale dela capetele ei. De aci apoi, peștele se prinde în niște cotețe așezate la capetele oborului, cari se fac astfel ca să aibă guri de intrare atât dela obor cât și dela ghioluri.

După cum se vede din figura 300, de obicei se pune la un capăt al oborului un coteț zis bulgăresc, iar la celălalt capăt două cotețe simple cu câte două aripi fiecare. Aripile lor dinspre margini se prelungesc, unindu-se cu gardul cu limbi de pe lături, iar cele din mijloc se unesc una cu alta, pentru a formă o gură de intrare dinspre ghiol spre obor.

Pentru ca peștele din stufărie să meargă la obor spre a intra apoi în cotețe, pescarii cutreeră toată stufăria (*Opușina*) și o bat cu ghionderele, speriind peștii cu «pleoscăiturile» și făcându-i să fugă astfel spre obor.

Figura 301 ne arată cazul al doilea: aici, începând dela capătul de grind al gărlei care dă în ghiolul cu stufăria, se face — de asemeni pe amândouă părțile — pe tot lungul stufului spre ghiol câte un gard lung cu *guri de intrare* din stufărie spre luminișul de apă; aceste garduri, ajunse apoi la o distanță oarecare în ghiol, se împreună printr'un gard transversal provăzut cu 3 cotețe — unul simplu la mijloc și două cu câte o aripă pe margini —; lesele acestor cotețe se unesc pentru a închide oborul și a formă limbi de intrare dinspre ghiol spre obor.

Tot la capătul acestei gărle, unde ea ajunge la ghiolul cu stuf, se mai face între malurile ei de grind și un gard mare transversal în formă de unghiu, cu o limbă de intrare spre obor.

Cu modul acest se închide astfel oborul din toate părțile, ne mai rămânând decât numeroasele limbi prin cari poate intra peștele în el, atât din stufărie cât și din amândouă ghiolurile, fără a mai putea ieși înapoi afară.

Și aci peștele din stufărie se gonește de pescarii, cari bat stuful în toate direcțiile cu ghiionderele ca să-l sperie și să-l facă să fugă în obor. Peștele din ghiolul cu malurile de grind însă («Jepotină» pe rusește) nu mai are nevoie să fie alungat într'acolo, căci el în epoca scăderii apelor — căutând un adăpost de stuf — e nevoit să meargă spre celălalt ghiol; în drumul său însă el întâlnește oborul, în care intră spre a fi prins apoi în cotețele de aici.

Aceste două cazuri sunt tipice pentru ghiolurile Deltei și se repetă foarte des, de sigur cu oarecari variațiuni după felul bălților; toate acestea însă au ca principiu de a se face un obor mare, în care să se gonească peștele aflat în stufăriile învecinate și apoi să-l prindă în cotețele dela capetele oborului.

Al treilea caz de pescuire mari în stufăriile Deltei ar fi cel arătat în figura 291 — care în Deltă e chiar cel mai frecvent — adică când atât ghiolurile cât și gârla de comunicație dintre ele sunt din toate părțile mărginite cu Stuf sau cu Plaur. În acest caz nu se mai fac Oboare ci numai Lave de cotețe foarte lungi, cari încunjură suprafețele întinse de stuf, sau cel puțin părți din ele. Când în stuf nu există gârle sau cărări naturale în cari să se așeze Lavele de Cotețe, atunci se taie drumuri cu Târpanele, cum s'a arătat mai sus la descrierea lavelor.

Aceste moduri de pescuire amintesc într-o cârtă prinderea Anguilelor prin labirinturi cu cotețe în lacurile — numite «Vali» — din lagunele dela Commachio din Delta fluviului Pô.

GRUPA B.

ZĂTOANELE.

Din descrierea asupra biologiei generale a peștilor, pe care am dat-o în această lucrare, s'a văzut că crapii, cari rămân în timpul iernii prin bălți, formează cârduri mari, cari își aleg aci locurile cele mai convenabile pentru a iernă împreună. Aceste locuri trebuie să întrunească o serie de însușiri fizice, pentru a oferi peștilor condițiunile cele mai favorabile de viață ce se pot avea în acest anotimp și garanția că în ele vor putea rezista până la desgheț. Peștele nemâncând în această epocă, condițiunile de hrană sunt indiferente.

Principalele condițiuni sunt, ca apa în aceste lacuri să nu înghețe până în fund, și mai cu seamă ca oxigenarea ei să fie cât mai abundentă. Experiența și observațiunile îndelungate ce le-au făcut pescarii de generațiuni întregi asupra acestei chestiuni, cari-i interesează atât de mult, au stabilit, aproape pentru fiecare baltă în parte, unde anume sunt situate aceste locuri.

În general ele se găsesc la poala stufului — sau chiar în stuf — acolo unde apa are o adâncime aproximativă de 1 m., și câte odată chiar lângă mal, dacă la marginea stufului adâncimile sunt mai mari de 1 m. Nici odată însă ele nu sunt la «limpeziș» sau la adâncimi mari. Este probabil că această apropiere a stufului e favorabilă pentru oxigenarea mai activă a apei, fie prin aerul ce străbate prin tijele stufului, fie prin procesul de asimilație a acestor plante cari degajează oxigen.

În partea de sus a Brateșului pe la *Foltane* — un fel de insule de stuf în apă mai adâncă — e locul principal unde se grămădesc cârdurile de crap în acest lac; de asemenea în ghiolul Petrei din Dobrogea se găsesc multe locuri unde se cârduește iarna peștele.

Locurile acestea, unde crapul se cârduește iarna pe sub ghiață, se numesc *Zătoane*, și se vorbește de *Zătonirea crapului*. Căutarea acestor locuri, încunjurarea lor și pescuirea lor cu instalațiuni speciale de coțețe — dacă nu sunt la adâncimi prea mari — constituie una din cele mai interesante pescării ce se fac iarna pe sub ghiață la bălțile Dunărei, și Brateșul este tocmai cel mai renumit din toate bălțile noastre pentru acest fel de pescărie.

Totalitatea instalațiilor de garduri și cotețe ce se fac pentru prinderea unui asemenea cârd de pește, cu toate instrumentele auxiliare, se numesc și ele un *Zăton*.

Prima operațiune ce se face, și nu cea mai ușoară, este găsirea zătoanelor. Acestea nu se pot observa decât pe moină, când ghiața e mai subțire, și de aceea pescarii specializați în găsirea lor profită de primele zile de moină cari urmează după un ger mare și pleacă în căutarea lor. Ei recunosc locurile unde s'a zătonit peștele după niște «răsuflători» ce se ivesc la suprafața ghiței — numite de ei *Lumine* —, cari la început sunt foarte mici și apoi cresc până la 1 m. diametru. Care o fi cauza formării acestor copci naturale, provenite din topirea ghiței deasupra cârdului de pește, nu este încă o chestiune studiată; e foarte probabil însă că ghița se topește din cauza cantității de gazuri degajate, și poate și a căldurii rezultate din activitatea vitală a atâtor ființe îngrămădite la un loc?

La început, când abia s'a ivit zătonul, apa este turbure, căci peștii adunându-se, prin diferitele lor mișcări, spală málul de pe fundul bălții; de îndată însă ce zătonul este bine format și peștele cade în letargia sa de iarnă, apa se limpezește din nou. În tot cazul se știe că peștele acel spală numai málul de pe fund până ajunge la pământ tare, însă nu sapă gropi.

Intinderea unui zăton se recunoaște după felul sunetului ce-l produce ghiața atunci când pescarii o lovesc cu niște maiuri speciale, numite la Brațeș *Seghinci*. Unde sunetul este sonor, ei știu că se întinde zătonul, unde este însă mai închis — adică mai mat —, acolo încetează zătonul; și aceasta e de sigur o dovadă mai mult de existența unor cantități mari de gazuri sub ghiță. În modul acesta ei determină întinderea zătonului și locul pe unde vor pune gardul pentru a-l încunjură.

Toate locurile constatate ei le înseamnă cu precizie, și apoi vin pescarii cari încep lucrările pentru așezarea gardurilor și cotețelor. Acestea variază după pozițiunea locului — dacă e la stuf, la poalele stufului sau lângă mal —, după adâncimea apei, etc. Tocmai din aceste cauze și zătoanele ce se construiesc pentru pescuit sunt de mai multe feluri. Voiu descrie dar acel tipurile principale cari se fac în diferitele noastre bălți.

1. Zătoanele de lângă mal.

Când peștele se zătonește lângă mal, atunci gardul cu care se face închiderea se sprijină cu amândouă capetele sale de mal și se întinde spre

adânc pînă la distanța unde-i semnalată limita cîrdului de pește; aceasta însă în tot cazul nu trece de linia adâncimilor de 1 m.

Aceste zătoane se fac, după localități, în mai multe feluri:

a) Zătoanele închise.

În unele locuri se încunjură cu un gard lung locul în care peștele este zătonit, ca și cum s'ar încunjura cu un năvod care se scoate la mal. Astfel figura 302 arată un asemenea Zăton de lângă mal, din ghiolul dela Piatra Călcata de lângă Isaccea.

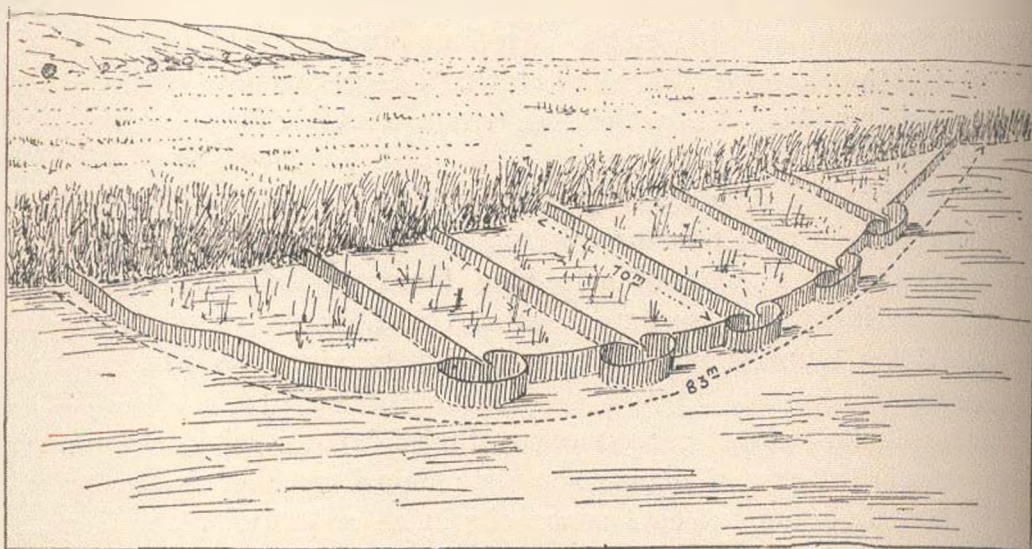

Fig. 302. Un Zăton de lângă mal, din ghiolul Piatra Călcată.

După cum se vede, aci locul în care s'a adunat peștele spre a se zătoni este situat chiar lângă malul de grind, cu stuf crescut pe el, pe o lungime de 83 m.; dela capetele acestui loc pornește spre adânc — până la o distanță ca de 10 m. — gardul de trestie care încunjură stuful și pe marginile căruia s'au făcut vreo 6 cotețe. Adâncimile maxime sunt numai de 60 cm.

Pentru ca suprafața de apă închisă astfel cu acest gard să se pescuească mai ușor, ea se împarte printr'o serie de garduri transversale în mai multe compartimente. Aceasta se face în felul următor: se fac copci și se bate mai întâiu bine—cu *Maiurile*, cu *Ghionderele* și cu *Știulbucurile*—o parte din zăton, astfel ca tot peștele de aci să fie gonit sau în cotețe sau în părțile cealalte ale zătonului; după aceea porțiunea astfel bătută, care acum nu mai are pește, se separă printr'un gard transversal. Apoi se bate înainte o altă parte, și apoi se închide și aceasta ș. a. m. d., până

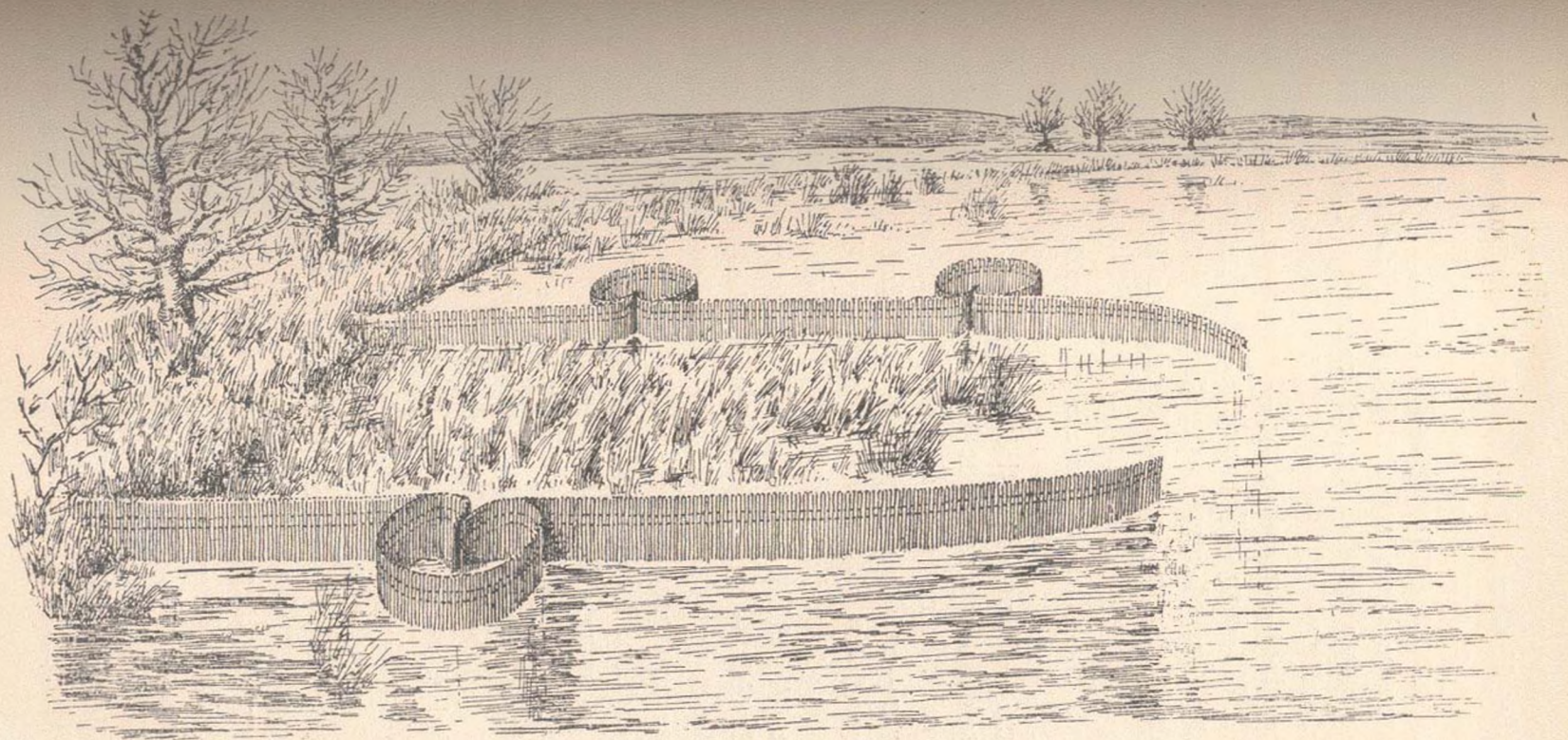

Fig. 303. Un «Zăton cu poartă» din Balta Brateș, deschis la capăt ca să intre peștele.

ce la urmă tot peștele ajunge a se concentra în ultimul compartiment, de unde se prinde apoi în întregime în cotețe.

Interesantă e cifra cantităților de pește prinse în acest zăton în cursul unei ierni, fiindcă ne arată totodată și cari sunt felurile de pești, și mai cu seamă cari anume sunt proporțiile dintre diferite vârste ale crapului, cari se zătonesc iarna în bălți. În adevăr dintr'o cantitate totală de 13.419 kgr. de pește au fost 12.681 kgr. crap și numai 730 kgr. somn și abia 4 kgr. șalău.

Crapul a fost însă — aproape tot — crap mare, și anume: 10.341 crap și ciortocrap, 1.702 crap mijlociu (ciortan) și numai 638 kgr. crap mic (ciortănică). Deci crapul mare este dintre peștii noștri de baltă acela care rămâne în mai mari cantități iarna prin bălți, unde se zătonește.

b) Zătoanele cu poartă.

În alte locuri — în unele părți dela Brateș — se fac un fel de Zătoane speciale, cari se deschid la un capăt și se umplu cu pește de mai multe ori în cursul unei ierni. Pentru aceasta se alege un loc unde se știe că se adună pește și se trag — cu dopuri de stuf — două linii dela mal spre adânc, la cari se pun cotețe ca și cum ar fi două lave de cotețe în stuf. Aceste garduri cu cotețe încunjură locul numai din două părți, fără însă a-l închide complet (Fig. 303). După aceasta se lasă peștele să intre în zătonul astfel deschis — ceeace se întâmplă când se fac copcile la cotețe și el vine după apă proaspătă aerisită — și apoi se închide din nou cu totul, trăgându-se un nou gard transversal între capetele celor două garduri ce merg spre adânc; totodată se pune și o serie de cotețe la acest nou gard, în cari să se prindă peștele ce dă se fugă înapoi spre baltă.

Zătonul odată închis, se fac apoi copcile și se începe bătaia cu știulbucurile, ca la celelalte zătoane, pentru a alungă peștele la cotețe și a-l prinde. Când s'a prins tot peștele, iarăș se deschide zătonul la capătul sus, scoțându-se gardul și cotețele de aici, și se lasă să intre alt pește și apoi iarăș se închide ș. a. m. d.

2. Zătoanele circulare.

Zătonirea peștelui lângă maluri este mai mult o excepție și se face numai în anumite bălți — ca d. ex. Zătoanele din ghiolul Pietrei călcate de lângă Isaccea pe cari le-am descris mai sus — unde condițiunile naturale sunt prielnice; regula generală însă este că peștele se zătonește la oareșcare distanță de maluri, prin pâlcurile de stuf zise «Foltane» și la poala stufăriei. În aceste locuri cârdurile de pește se încercuesc

cu garduri și apoi se pescuiesc cu cotețe. În cele ce urmează voi arăta modul cum se fac în diferitele localități aceste zătoane de formă circulară și cum se pescuiește cu ele în diferitele bălți ale Dunărei.

a) Arcacele.

În bălțile Dunărei din Dobrogea, dintre Ostrov și Hârșova, se fac un fel de Zătoane mici, numite *Arcace* (Fig. 304). Pescarii caută prin stuf și la coșcove locurile unde s'a adunat pește mai mult și încunjură apoi aceste porțiuni cu un gard rotund făcut din dopuri de trestie. După aceea ei fac pe marginea din afară a aceluia gard câte 3 sau mai multe cotețe — după lungimea gardului — cari au limbile dinspre stuful încunjurat; apoi fac

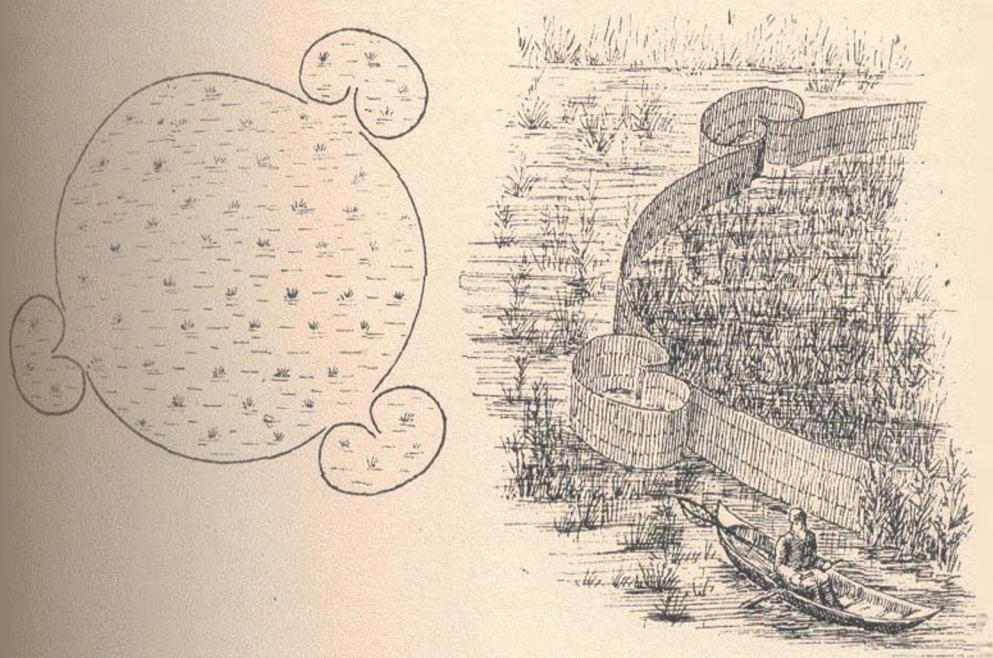

Fig. 304. Arcacele.

copci în ghiață și încep a bate stuful încunjurat cu ghiondere, maiuri, etc., gonind astfel peștele ca să intre în cotețe.

Cu arcacele se pescuiește adeseori și toamna târziu, când încă nu a înghețat balta, dar mai cu seamă iarna pe sub ghiață când copcele dela cotețe atrag mai bine peștele să vină la apă aerisită.

b) Zătoanele circulare dela Brateș și dela bălțile Prutului.

Pescuitul cu Zătoanele este o specialitate a pescarilor moldoveni dela Brateș, și mai cu seamă a celor din partea de sus, dela Foltești, loca-

litate care-și trage și numele dela *Foltanele* Brateșului, unde se zătonește iarna crapul.

După ce pescarii specialiști în căutarea zătoanelor le-au descoperit și le-au însemnat pe toate, se stabilește mai întâiu după sunet — după cum s'a arătat — întinderea zătonului și i se înseamnă limitele de jur împrejur. Sunt zătoane mici la cari circumfirența este numai de 80 m., iar la altele trece de 300 m. După aceasta se începe apoi *Inchiderea zătonului*.

Prima operațiune este *Cosoritul* — adică tăierea stufului pe ghiață — cu *Cosoarele* sau *Târpanele* și cu *Sabițele* sau *Rizacele* de jur împrejur, unde se va așeză gardul. Imediat în urmă vin cei cu *Simenele* cari sparg ghiața, făcând în ea de jur împrejur un canal îngust, iar în urma acestora vin cei cari așează gardul de trestie, bătându-l ușor cu niște maiuri în fundul bălții. Toate aceste operațiuni se fac cu multă precauțiune pentru a nu face sgomot și a speria peștele.

Fig. 305. Pescarii merg cu bărcile printre sloiuri la facerea unui zăton în Brateș.

Figura 306 arată cosoritul și baterea gardului cu maiurile în jurul unui Foltan mare dela Brateș, în timpul când balta nu e încă complet înghețată; pescarii merg, până la locul unde se face Zătonul, cu bărcile printre sloiuri (Fig. 305).

De îndată ce Zătonul este astfel închis de jur împrejur, pescarii trec cu cosoritul înăuntrul zătonului, unde încep deasemenea a tăia stuful cu cosoarele și cu sabițele și a face linii prin el, iar alții prepară o serie de copci în ghiață în una din jumătățile cercului.

Figura de sus din Tabela XXXIV arată tocmai aceste scene și uneltele întrebuințate la aceste operațiuni.

Fig. 306. Incunjurarea unui Foltan dela Brateș cu gard de stuf și începerea cosoritului înăuntrul zătonului.

După ce și aceste operațiuni sunt gata, se începe împărțirea zătonului

Fig. 307. Așezarea cotețelor pe marginea zătonului.

în mai multe compartimente, punându-se mai întâiu un gard lung

transversal, făcut din dopuri de stuf, care iea diametrul acestei circumferințe și apoi o serie de alte garduri perpendiculare pe acestea.

Figura de jos din Tabela XXXIV arată tocmai așezarea gardului celui mare transversal.

În fine, zătonul fiind complet închis, se așează pe marginea sa o serie de cotețe în cari se prinde peștele. Figura 307 arată și această scenă la Brateș, iar Tabela XXXV arată un Zăton mare gata închis și pescuind la bălțile Prutului din Fălciu.

Interesant este însă modul cum se pescuește cu Zătonul: După ce s'a închis Foltanul, dacă e un zăton mic (Fig. 308 a) se fac cotețele numai

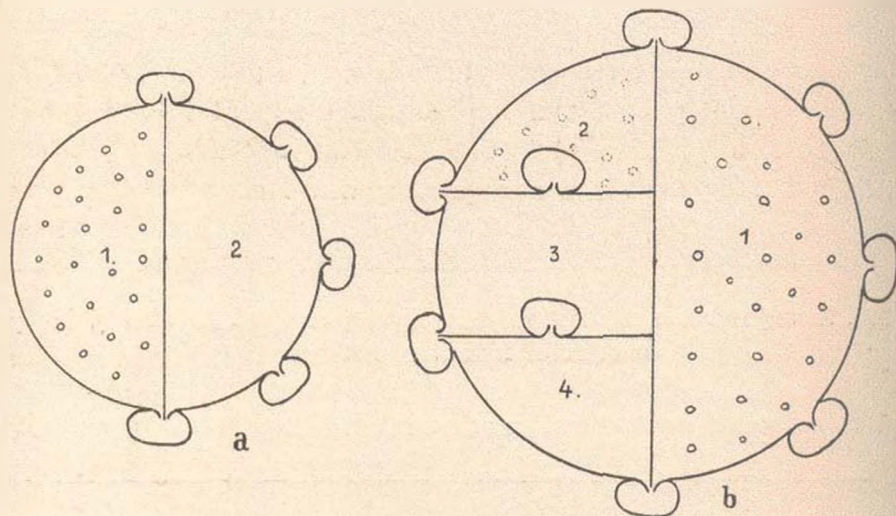

Fig. 308. Dispoziția cotețelor și copcelor: a) la un Zăton mic; b) la un Zăton mare.

pe o parte a sa (No. 2), iar apoi se fac o serie de copci în ghiață în aceea din jumătățile cercului care nu are cotețe pe margine; prin aceste copci se bagă apoi o serie de ghiondere lungi, cu cari se răscolește bine peștele de prin toate gropile și cotloanele sale de pe fund, precum și se bate totodată apa cu *Știulbucele*.

Știulbucul (Fig. 309 b) este un maiu mare de lemn cu coadă lungă, al cărui capăt este scobit astfel că bătându-se cu el în apă produce un sgomot particular, după care i s'a dat și numele de Știul-buc!! Sgomotul și vibrațiunile puternice ale apei, produse prin aceste lovituri continue ale Știulbucelor, zăpăcesc cu totul peștele care sta pe fund în amortire, și-l fac să fugă în toate părțile căutându-și un adăpost liniștit.

Peștele speriat fuge dar din această jumătate a zătonului și trece în cea cu cotețele pe margini. Când pescarii s'au asigurat că tot peștele a trecut astfel în celalalt compartiment, ei pun imediat gardul trans-

versal drept peste diametrul cercului, așa că acum tot peștele este izolat în jumătatea cercului cu cotețe.

Dacă zătonul este mic, atunci se fac copci în ghiață în această jumătate a cercului și se bate din nou cu ghionderele și cu știulbucele; atunci tot peștele fuge în cotețele dela margine, de unde se scoate apoi cu mincioagele (Fig. 309 și 308 a).

Dacă însă zătonul este mai mare, atunci și în această jumătate a cercului în care e închis peștele, se procedează cum s'a procedat mai înainte, adică se bate cu știulbucele un capăt al acestei porțiuni a zătonului și se alungă peștele din el; după aceea se închide și apoi

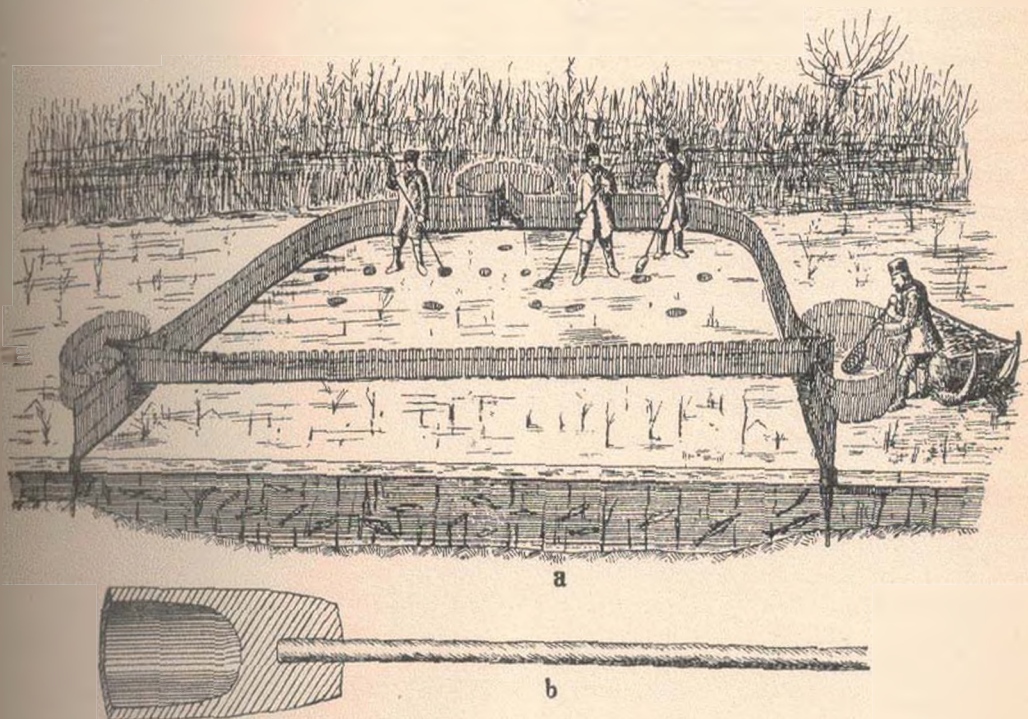

Fig. 309. Pescuitul zătoanelor: a) Speriatul peștelui cu ghionderele și știulbucul; b) Un știulbuc.

se bate alt capăt și se închide iarăș ș. a. ș. m. d., până ce la urmă tot peștele rămâne concentrat într'un mic compartiment, de unde se prinde cu ușurință în cotețe (Fig. 308 b).

Pentru mai multă siguranță, la aceste zătoane mari — când peștele e închis într'un mic compartiment — se fac cotețe chiar și la gardurile de separare interioare (Fig. 308 b, 2, 3, 4).

Peștele scos, pescarii îl așează apoi într'un Horeț mare, zis pe la Brateș Mandră, care este o închidere, făcută din dopuri de stuf, având forma bobului de fasole, și care are de scop de a păstra peștele viu

până ce se prind cantități mari ca să se poată transporta la piața de vânzare.

Dintr'un zăton de acestea se poate scoate până la 8.000 kgr. de pește; însă în cursul unei ierni, dacă timpul e favorabil, se pot face într'o singură baltă mai multe sute de zătoane, a căror producțiune totală se sumează la cantități de pește foarte mari.

În iarna 1907/908 d. ex. se închisese la Brateș, dela 10 Decembrie până la 15 Ianuarie, 109 zătoane, cari au dat în total o producțiune de 165.906 kgr. de pește.

Peștele prins la aceste zătoane e numai Crap mare și Ciortocrap, deci pește de cea mai bună calitate.

Zatoanele dela Brateș au o mare importanță și pentru aprovizionarea cu pește proaspăt a pieței Galați în timpul iernii. Aici în adevăr, când Dunărea e înghețată și nu se poate transporta pește din Deltă decât cu greutate, zătoanele trimit zilnic la piață cantități mari de Crap, cari apoi se răspândesc în toată țara spre a satisface pe cât posibil cerințele consumației.

VI.

GARDURILE ȘI INCHISORILE.

În capitolele în cari am tratat biologia generală a peștilor din apele Dunărei, s'au văzut diferitele migrațiuni pe cari aceștia le fac la anumite epoce între baltă și albia fluviului. Pe baza cunoașterii detaliate a acestor migrațiuni și a raporturilor biologice dintre baltă și albie s'a creat încetul cu încetul un sistem rațional de exploatare a acestor pescării, care, utilizând cât mai bine condițiunile naturale, caută a închide în bălți sau gârle peștii odată intrați în ele, a-i lăsa să se înmulțească și să crească aci, profitând cât mai bine de avantajele ce li se oferă, și apoi a-i prinde.

Această închidere în bălți a peștilor se face prin *Inchisori* și *Garduri*, așezate la timp, cari-i opresc să mai poată ieși înapoi spre albie; prinderea lor însă se face, în parte cu diferitele instrumente, pe cari le-am descris în capitolele precedente, iar în mare parte printr'o serie de aparate speciale adaptate la aceste garduri, în cari peștele se prinde singur, ademenit, înșelat sau împins de curent.

Cum însă intrarea peștelui în bălți — care se face atât peste maluri cât și prin numeroasele gârle prin cari bălțile comunică cu Dunărea — variază, atât după condițiunile hidrografice speciale din diferitele regiuni ale Dunărei cât și după modul de alimentare a bălților; tot astfel și închisorile ce se fac, precum și modurile de prindere întrebuițate, variază și ele. Pe când d. ex. în bălțile din susul Dunărei, peștele caută să intre în ele odată cu venirea apelor mari, în bălțile din Deltă — cari sunt rezervorul cel mare de pește pentru tot basinul Dunărei — el caută din contră să iasă afară, îndată ce simte curentul de apă proaspătă care începe a intra primăvara prin băți.

De asemenea pe când în susul Dunărei — unde oscilațiile nivelului apelor fluviale sunt cu mult mai mari și fundul bălților e la un nivel cu mult mai ridicat față de etiajul fluviului — pe când acolo în timpul scăderii apelor se formează adevărate cascade dinspre baltă înspre albie, cari apucă și peștii în cantități foarte mari, târându-i la vale, în Deltă lucrurile se petrec în alt mod; aci oscilațiile fiind cu mult mai mici și

fundul bălților fiind chiar sub nivelul etiajului, aceste cascade nu se produc cu atâta intensitate și peștele face migrațiunile sale în mod normal, urmând pornirilor sale fiziologice, fără a mai fi apucat fără voia sa și dus de curent. Toate acestea fac ca prin închisorile din aceste două regiuni să se urmărească scopuri diferite și ca și mijloacele de prindere să fie de asemenea altele, adaptate acestor condițiuni speciale.

Mai mult încă, noi am văzut că, în lacurile mari litorale dela Sudul Deltei, specia principală care formează producția lor este Chefalul, și știm că acesta este un pește migrator care vine din mare la epoci fixe și are cu totul alte obiceiuri decât crapul, somnul și celelalte specii din bălțile Dunărei propriu zise. Inchisorile ce se fac aci și modurile de prindere sunt așa dar și ele cu totul altele, bazate pe biologia specială și pe felul migrațiunilor acestor pești.

În cele ce urmează dar vom face deosebire între închisorile ce se fac la bălțile din susul Dunărei, închisorile dela bălțile din Deltă și închisorile de chefali din lacurile litorale, și le vom descrie pe fiecare din acestea separat, arătând totodată pentru fiecare și mijloacele de prindere ce se întrebuintează împreună cu ele.

GRUPA A.

INCHISORILE LA BĂLȚILE DIN SUSUL DUNĂREI.

După cum s'a văzut din scurta descriere hidrografică ce am dat-o mai sus despre regimul natural al apelor Dunărei, și mai cu seamă din descrierile amănunțite din lucrarea mea despre Regiunea inundabilă a Dunărei, constituțiunea bălților din susul Dunărei și modul lor de alimentare diferă cu totul de cele din Delta. Potrivit acestor condițiuni naturale de existență diferite, și felul de vieață al peștilor împreună cu migrațiunile ce le fac ei este altul aci decât acolo.

Pe când în bălțile din Delta Dunărei oscilațiunile nivelului sunt cu mult mai mici și suprafața acoperită cu apă rămâne cu mult mai constantă, în bălțile din susul Dunărei, atât nivelul cât și suprafața acoperită de apă variază foarte mult dela epoca apelor mari la epoca apelor mici. Din această cauză, pe când bălțile Deltei sunt un rezervor permanent de pește, în bălțile din susul Dunărei producția depinde în prima linie de cantitatea de pește ce intră în ele din albie odată cu venirea apelor Dunărei în creștere atât prin gârle cât și peste maluri. Astfel fiind, închisul bălților aci are o importanță cu mult mai mare, căci dela modul cum se face el depinde aproape întreaga producție anuală a acestor bălți.

În lucrarea mea despre regiunea inundabilă a Dunărei am arătat pe larg raporturile în cari stau diferitele bălți și regiuni băltoase din susul Dunărei față de etiajul ei, și modul cum se face la fiecare din acestea alimentarea lor periodică cu apă proaspătă. Tabelele cu cotele de nivel ale fundurilor acestor bălți și gârlelor lor, pe cari le-am dat acolo, și oscilațiunile nivelului apelor fluviale pentru fiecare punct, ne dau elementele principale pentru a judecă și chestiunea închiderii cu garduri a acestor bălți. În acea lucrare, pe lângă aceste date importante, am mai descris încă pe larg pentru o serie din principalele bălți — dintre cari și bălțile Brăilei — și modurile chiar cum se fac închiderile, arătând la ce anume nivel al apelor Dunărei și la ce anume epoce se pun diferitele garduri. Nu voiu mai reveni dar și aci asupra acestor chestiuni de detaliu — tratate destul de pe larg în acea lucrare — ci mă voiu mărgini a preciza numai câteva puncte generale și a descrie apoi în toate detaliile diferitele feluri de închisori și modul cum se construiesc ele.

I. Epoca închiderii bălților.

Peștele începe a intra în bălțile din susul Dunărei îndată ce încep a veni apele mari de primăvară; el intră atât din cauza turburelii apei cât și mai cu seamă împins în această epocă de necesitatea de a-și găsi locurile sale de reproducere, cari sunt în baltă. El intră mai întâiu prin gârle — cari deci trebuie în această epocă să fie bine curățite — și apoi, dacă apa vine destul de mare, el trece și peste maluri, răspândindu-se în toate părțile regiunii inundabile, spre a-și găsi fiecare specie locurile preferite pentru reproducție.

De îndată ce apele încep a scădea, tot materialul de închidere trebuie să fie pregătit și transportat, pentru a aștepta gata la locurile unde se vor face închisorile. Când apele în scădere ajung la un anumit nivel, pe care experiența l-a arătat pentru fiecare baltă în parte ca cel mai potrivit, atunci se fac mai întâiu gardurile transversale (*Garduri sterpe* sau *Garduri oarbe*), cu cari se închid gârlele cari alimentează acea baltă.

Scurt timp după închiderea gârlelor, când apele mai scad încă puțin, însă astfel ca să acopere încă destul de bine malurile, se face *Inchiderea generală a bălții*, îngrădiind-o de jur împrejur pe grindul malului Dunărei cu un gard continuu zis *Pleter*, care închide orice depresiune cât de mică prin care ar putea scăpa peștele. Oricât de mare ar fi suprafața unei bălți — sau a unui complex de bălți cari la un loc formează o unitate — închiderea aceasta cu pleter trebuie să se facă deodată și în cel mai scurt timp; astfel de ex. la bălțile domeniului Brăilei, în anii de ape mari, închiderea se face pe o lungime de aproape 62 km. și se isprăvește în cel mult 10 până la 12 ore de lucru.

Alegerea momentului pentru închiderea bălților este de cea mai mare importanță: cine închide prea de vreme, pierde o mare parte din pește care nu a apucat încă a intra; cine închide prea târziu, riscă să scape tot peștele — sau o mare parte din el — care poate fugi într'o singură noapte. Cine închide cu ape prea mari, riscă să-i rupă peștele gardul sau să-i fugă pe deasupra lui la o mică viitură nouă; cine lasă să scadă apa prea mult, riscă să nu mai găsească nimic în baltă ș. a. m. d. De aceea chestia momentului când să se facă închiderile este cea mai delicată care se pune unui proprietar sau arendaș de bălți, și numai oameni cu o mare experiență și o profundă cunoaștere a condițiunilor hidrografice speciale ale acelei bălți pot lua o hotărîre, care depinde în fiecare an după modul cum cresc și descresc apele Dunărei.

A se stabili regule precise pentru alegerea momentului când să se facă închiderea este o imposibilitate, căci aceasta depinde prea mult de condițiunile locale hidrografice, de constituțiunea fiecărei bălți și gârle

etc.; fiecare proprietar de baltă însă trebuie să cunoască câteva norme generale, scoase din experiențe îndelungate, de cari să se conducă, și anume:

1. Să nu închidă cu ape prea mari, decât atunci când dispune de un material de închidere suficient pentru a încunjură toată întinderea bălții, și pentru a face pleterul atât de înalt, ca o nouă viitură să nu-l acopere, și atât de solid, ca să fie în stare să reziste peștelui — și în special crapului — care-l poate rupe cu ușurință;

2. Să nu închidă cu ape prea mici, chiar dacă e târziu, decât atunci când, studiind datele asupra undeii ce vine din susul Dunărei, vede că nu mai poate spera la o nouă «viitură»;

3. Să observe neconținut cârdușii de pește intrate în baltă, spre a vedea dacă a intrat suficient, și numai atunci când se va convinge că

Fig. 310. Inchiderea bălților domeniului Brăila cu «Pleter» așezat pe mal. Parii fiind gata bătuți și gardul de ostrețe plutind alături, se ridică în picioare, se leagă de pari și se bate cu maiurile în pământ.

nu mai e speranță să intre și alt pește, să închidă;

4. Să observe în baltă bătaia Somnului, și dacă acesta a început a-și lepăda icrele, să închidă cu orice ape, căci Somnul este cel dintâiu pește mare care părăsește baltă îndată ce și-a isprăvit cu clocirea icrelor sale;

5. Dacă vine apa turbure în Dunăre, chiar fiind mai târziu, să mai aștepte cu închisul, căci peștele din Dunăre în acest caz continuă a intra, iar cel din baltă nu fuge la apă turbure;

6. Dacă apa din Dunăre se limpezește mai din vreme și dacă, din observațiile făcute în baltă, el știe că peștii și-au lepădat deja icrele, atunci să închidă imediat, oricare ar fi nivelul apelor ș. a. m. d.

După ce pe baza unor astfel de principii, și în urma unor observațiuni continue asupra intrării și bătăii peștelui, s'a stabilit momentul când să se facă închiderea generală pe maluri, se concentrează apoi toți pescarii din toate satele încunjurătoare și se începe ridicarea și baterea gardurilor de pleter :

Mai întâiu se bat cu câteva zile înainte *Parii* de cari se leagă gardul, iar *Ostrețele* și celălalt *material lemnos împletit* din care se face *Pleterul* se așează alături, lăsându-l să plutească culcat la suprafața apei. Când vine apoi ziua fixată pentru închidere, pescarii, împărțiți în grupuri distribuite pe la toate colțurile bălții, ridică numai gardul de ostrețe vertical, îl leagă de parii deja bătuți și-l bate cu maiurile în pământ (Fig. 310).

Această întreprindere trebuie făcută în cea mai mare grabă, ca să fie gata în întregime numai în câteva ore, deoarece peștele bagă repede de seamă că e închis și caută imediat prima deschizătură liberă ca să fugă afară.

II. Materialul din care se fac închisorile și confecționarea lui.

Inchisorile cari se fac, fie pe maluri fie în gârle, sunt toate compuse din bețe de trestie sau de lemn împletit cu papură sau cu teiu. Fiecare rând de împletitură se numește un *Voiu* (sau *Sboiu*) și după numărul lor lor deosebim *Garduri de două voiuri* sau *Garduri împletite la două voiuri, la 5 voiuri, etc.*

Materialul din care se fac gardurile are și el diferite denumiri, după forma și felul materialului întrebuințat, după dimensiunile sale, după numărul voiurilor la împletitură etc., și aceste numiri apoi variază și ele după diferitele localități.

Unde apa este mică și curentul foarte slab, gardul se poate face de stuf. Pentru aceasta se aleg bețe de stuf, dela 0.80 m. până la 2 m. lungime, cari se împletesc cu papură la două până la patru voiuri și se formează astfel niște lese numite *Dopuri de stuf*, cari au de obicei câte 5 m. lungime fiecare. Distanța între un voiu și altul este de 45—60 cm. Intr'un *Dop* intră până la 200 de bețe de trestie. Aceste dopuri, astfel împletite cu papură, mai servesc încă și la facerea Cotețelor precum și a *Juvelnicelor* sau *Horețelor*, cari se fac pentru păstrarea în ele a peștelui viu.

Unde curentul apei e ceva mai tare când se scurge din baltă — și aceasta e aproape în totdeauna cazul la bălțile din susul Dunărei, căci aci diferența de nivel între fundul bălților și etiajul Dunărei e mai mare

și apele în albie scad mai repede — se ieau, în loc de stuf, *Ostrețe de alun*; unde nu există păduri cu aluni, se ieau alte lemne sau chiar și numai șipci de brad.

Se numesc *Ostrețe* (în Dobrogea, Moldova și regiunea Brăilei), niște prăjini având lungimea până la 4 m., tăiate din crâng massiv, ajuns în stare de «prăjiniș».

Ostrețele mai mici, până la 2 m. lungime, se împletesc cu papură până la 5 voiuri și se fac din ele *Dopuri de alun*, având fiecare dop de obicei o lungime de 5 m.

Într'un dop de două voiuri (80 cm. înălțimea ostreței) intră 170 de ostrețe, la un dop de 3 voiuri (110 cm. înălțime) intră 156 bețe, la unul de 4 voiuri (1.40 m. înălțime) 140 ostrețe și la unul de 5 voiuri (1.70 m. înălțime) 130 de ostrețe. Distanța între două voiuri la dopurile de alun e de 45 cm., și numai la dopurile de două voiuri distanța este de 60 cm. între ele.

Prăjinile de alun, cari sunt mai groase, având dela 2—4 m. înălțime fiecare, se împletesc și ele la 5 până la 7 voiuri — nu însă cu papură ci cu funie de teiu — spre a formă niște lese mai mari, numite *Cocinoaie*, cari au de obicei 7 m. lungime. La o *Cocinoaie* de 5 voiuri intră 200 de bețe de alun de 2.20 m. înălțime, la una de 6 voiuri 200 de bețe de 2.40 m. și la una de 7 voiuri 200 de bețe de 2.70 m. Distanța între voiuri aci este de 40—50 cm.

În locurile unde scursoarea e mai mare și e nevoie de un gard mai gros, în loc de bețe de alun se fac cocinoaiile și din *Ghiondere*, împletite cu teiu dela 5 până la 7 voiuri.

Ghionderele sunt niște ostrețe mari de brad necioplite (vârfurile bradului), cari au o foarte mare întrebuințare la gardurile dela pescării, fiind cele mai practice la închisul gârlelor. Avantajele lor principale asupra celorlalte materiale sunt următoarele: lemnul e mai drept decât toate esențele, nu se îndoie și nu se sparg la capătul de sus când se bat cu maiul în pământ, nu au noduri cari să se oprească la împletituri și alunecă cu ușurință prin ele când se bat cu maiul, sunt rotunde și nu opresc apa să curgă printre ele, etc. Tocmai din cauza acestor calități. *Ghionderele* servesc mai cu seamă la formarea gardurilor celor mari, zise *Garduri sterpe*, dela gârlele mari de scurgere.

Ghionderele mai mari și mai groase se împletesc cu teiu la 6—12 voiuri spre a formă *Cocine*, cari sunt împletiturile cele mai mari și mai puternice cari se pun la garduri, acolo unde apa e mai mare și curentul mai repede.

Toate aceste numiri de cocine, cocinoaie, dopuri, etc. se întrebuințează mai mult în Dobrogea și pe la pescăriile din regiunea Galați-Brăila.

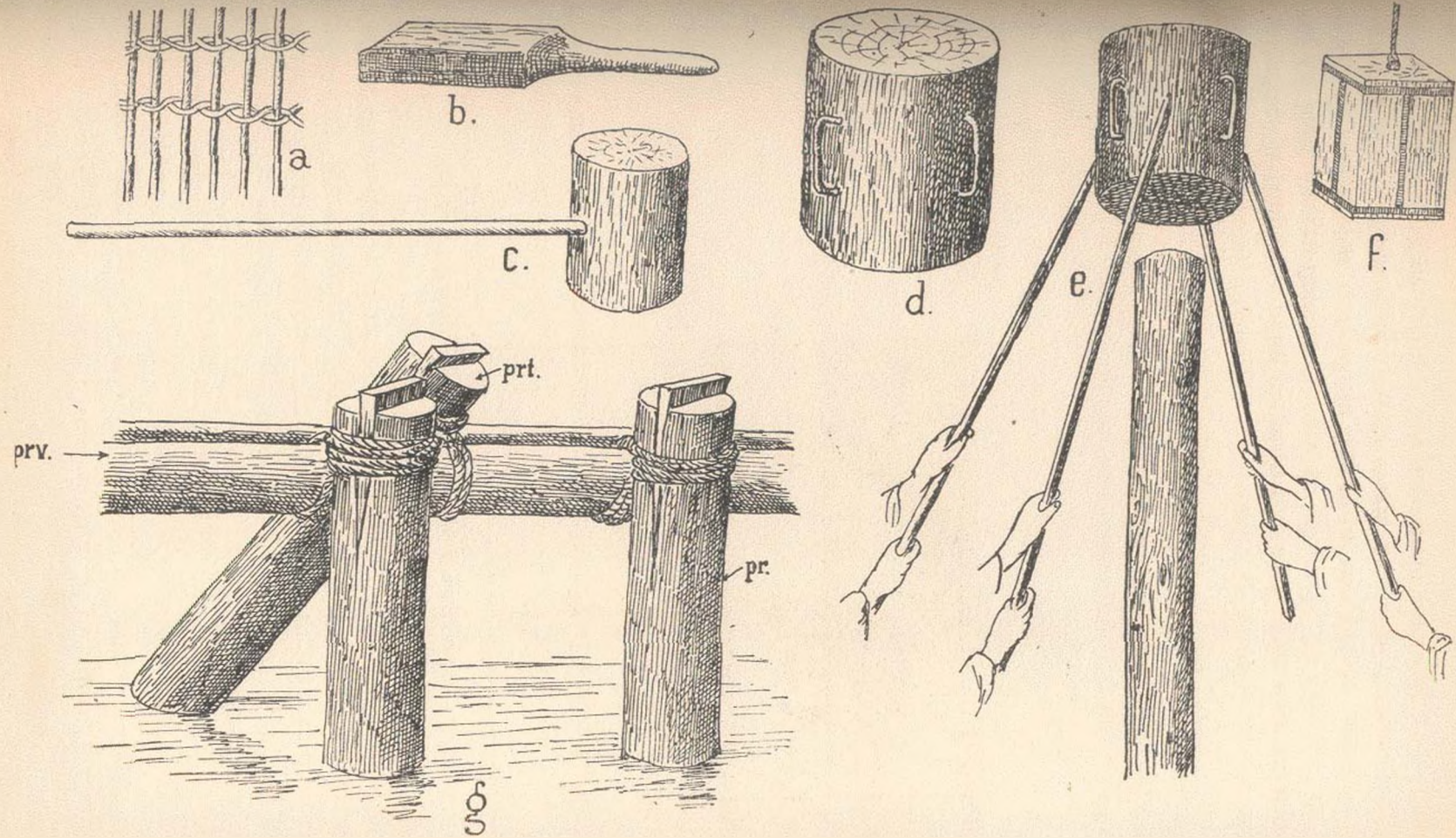

Fig. 313. Elementele din cari se compune un gard și uneltele necesare la facerea lui.

face și din șipci de brad împletite cu teiu, ca de ex. la bălțile de pe Borcea, Călărași, etc. (Fig. 312).

La Rupturi, unde scursoarea e mai repede, se pun dopuri mai înalte, de 5 voiuri, iar pe grindul malului se ieau de obicei numai dopuri mici de două voiuri.

2. Gardurile sterpe.

La gârle, unde curentul e puternic, gardurile se fac cu mult mai solide decât Pleterul. Aceste garduri—dacă nu sunt provăzute cu vreun instrument de pescuit (Limbă, coteț, etc.)—se numesc *garduri sterpe*.

Pentru facerea lor, se bat mai întâiu în fundul gârlei, deacurmezișul ei, cu «Berbeci» sau «Capre» și «Sonete» speciale (Fig. 313 *d, e* și *f*, și fig. 314) o serie de piloți mari numiți *Pari* sau *Stâlpi* (Fig. 313 *pr.*) al căror număr variază după lățimea gârlei. De capetele de sus ale tuturor acestor stâlpi se leagă cu «otgoane de teiu» sau cu «curpene de viță sălbatică» o ghilă groasă și lungă—sau innădită cât ține lățimea întregii gârle—numită *Privină*, sau și *Prevină* și *Previlă* (Fig. 313 *prv.*); apoi din partea opusă de unde vine curentul, se pune o altă serie de *pari* groși înclinați și legați de *privină*, cari sprijină întreg gardul și se numesc *Proptele* (Fig. 313 *prt.*).

Fig. 314. O sonetă pentru bătut parii la gardurile mari (dom Brăilei).

La gardurile mai mari, pentru o mai mare soliditate, legăturile stâlpilor cu *previna* și cu *proptelele* se fac cu «curpene de viță sălbatică», cari le țin mai strânse decât *otgoanele* de teiu; de asemenea, pentru ca aceste legături să nu se urce în sus și să scape peste capul parului, atât capătul stâlpilor cât și al *proptelor* este crăpat și se bate în ele câte o pană groasă, care, de câte ori se simte că se începe a se slăbi legătura de *curpen*, se bate mai afund (Fig. 313 *g*).

Pe acest schelet astfel format se prind apoi, de partea opusă *proptelelor*, *Cocinele* sau *Cocinoaietele*—după cum apa e mai joasă sau mai înaltă—pentru a forma gardul. Fiecare din *ghionderele* cari compun

aceste împletituri se bate apoi cu maiul, până intră adânc în pământ, spre a da astfel gardului soliditatea necesară.

Figura 315 arată scheletul unui astfel de gard sterp dintr'o gârlă din domeniul Brăilei, fotografiat în timp de secetă când gârla nu mai avea apă în ea. Aci se vede foarte lămurit poziția «Parilor», a «Privinei» și a «Proptelelor».

În Tabela XXXVIII și XXXIX, se arată apoi modul cum se așează lesele împletite din ghiondere — Cocinele și Cocinoaietele — legându-se de scheletul gardului. Acestea sunt 5 fotografii instantanee luate de d-l Ing. C. Dumitrescu în momentul când se așeză de către gardagii din Gropeni gardul sterp dela Filipoiul.

În Tabela XXXVIII se vede o parte din pescarii gardagii, cari stau pe previnile gardului și trag de «otgoane» o cocină care plutește în apă, și pe care stau în picioare ca pe o plută ceilalți pescari — apa aci are

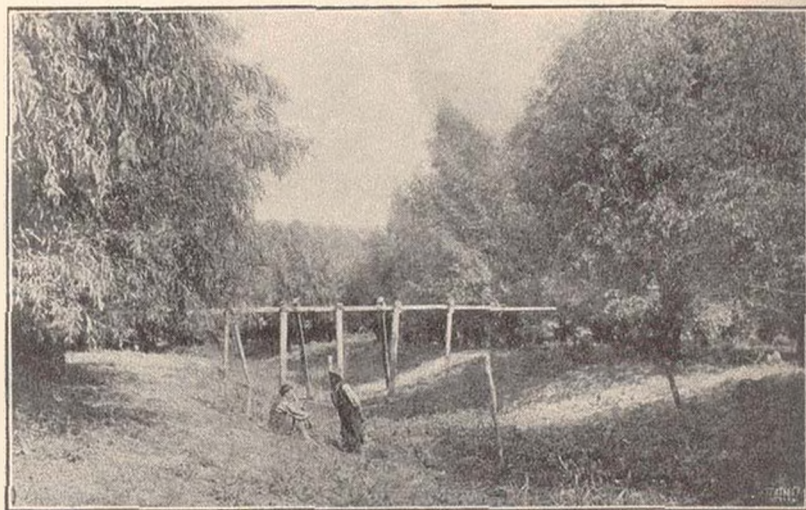

Fig. 315. Scheletul unui gard sterp de pe o gârlă uscată în timpul secetei din domeniul Brăilei.

o adâncime de cel puțin 6 m. —; cocina fiind înfundată sub apă, din cauza multelor persoane ce stau pe ea, nu se vede la suprafață decât numai o mică porțiune dela capătul ei.

În Tabela XXXIX fig. de sus, se vede Cocina deja ridicată în picioare, iar pescarii, care mai înainte stau pe ea, se țin acum de otgoane, înnotând din picioare și trăgând de otgoane, cu mâinile, cocina spre fund.

În Tabela XXXIX, fig. de jos, cocina a dat deja cu capătul ei de fund și pescarii bat cu niște maiuri mari în capetele ghionderelor, ca să le înțepenească acolo.

În Tabela XXXX, în fine, toate cocinile au fost puse și legate la locul lor; gardul sterp în forma sa generală e gata, și acum gardagiii bat în capetele ghionderelor cu niște maiuri mai mici ca să le fixeze bine în fundul gârlei, și să le egalizeze.

Pentru o mai mare soliditate, la fund, lângă picioarele gardului, se pune și piatră pentru ca peștele să nu poată scurmă pe dedesubt. Figura 98, pag. 222, care reprezintă gardul sterp dela Oltina, arată tocmai momentul când gardagiul se dă la fund pentru a cercetă piatra și a vedea dacă peștele nu a scormonit pământul de sub gard.

Gardurile sterpe cu cari se închid gârlele pot fi de diferite dimensiuni, după cum e secțiunea gârlei în care se așează; potrivit cu aceasta variază firește și dimensiunile materialului lemnos întrebuințat. În general însă la *Gârlele de alimentare*, adică la acele gârle cari alimentează bălțile prin partea lor dela deal și cari au un prag mai înalt și o secțiune mai mică — cari deci funcționează numai un timp scurt și apoi întrerup legătura cu Dunărea — gardurile sunt cu mult mai mici decât la *Gârlele de scurgere*, cari au o secțiune mare și funcționează aproape tot anul. Astfel d. ex. la bălțile Crapinei și Ciulinețului la «gârlele dela deal» — adică la cele cari dau în Dunăre între Măcin și Pisica — gardurile, cari se așează foarte timpuriu, se fac numai din dopuri, pe când pe Ciulineț și gârla Crapinei, cari sunt «gârlele de scurgere», se fac garduri foarte mari cu stâlpi și proptele.

Tot astfel în domeniul Brăilei, numeroasele gârle de alimentare de jur împrejurul insulei, cari bagă cantități mari de apă în baltă în timpul creșterilor mari și se întrerup aproape cu totul în timpul apelor scăzute, se închid cu garduri relativ mici, pe când Filipoii și Scurtu, cari sunt gârlele de scurgere, se închid cu garduri sterpe foarte mari.

La gardul sterp dela *Filipoii* (Tab. XLI figura din dreapta și Tab. XLII figura de sus) se pun — după nivelul maxim ajuns de creșterile anuale — câte 20 de «stâlpi» sau «pari» la câte 1.60 m. distanță unul de altul, 9—11 proptele, 4—8 previne, 14 «lanți» sau «așternuturi» de fier, 450—500 ghiondere — de câte 6 m. înălțime fiecare — împletite cu teiu. Parii, proptelele și previnele se fac din ghile de câte 15.5 m. lungime fiecare.

La *gardul dela Scurtu*, care e ceva mai mic (Tab. XLI, figura din stânga), se pun de aceleași dimensiuni, câte 18 pari, 8 proptele, 4 previni, 14 lanți de fier și 440 ghiondere de brad de 6 m. fiecare.

Tot astfel se procede și mai departe în susul Dunărei: în *insula Borcea*, gârlele laterale din sus se închid cu garduri mici, iar pe Saltava, care e gârla mare de scurgere a bălților de aci, se face la gură un mare gard sterp (Tab. XLII, figura de jos).

Aici lucrurile se complică chiar și mai mult, căci pe cursul acestei

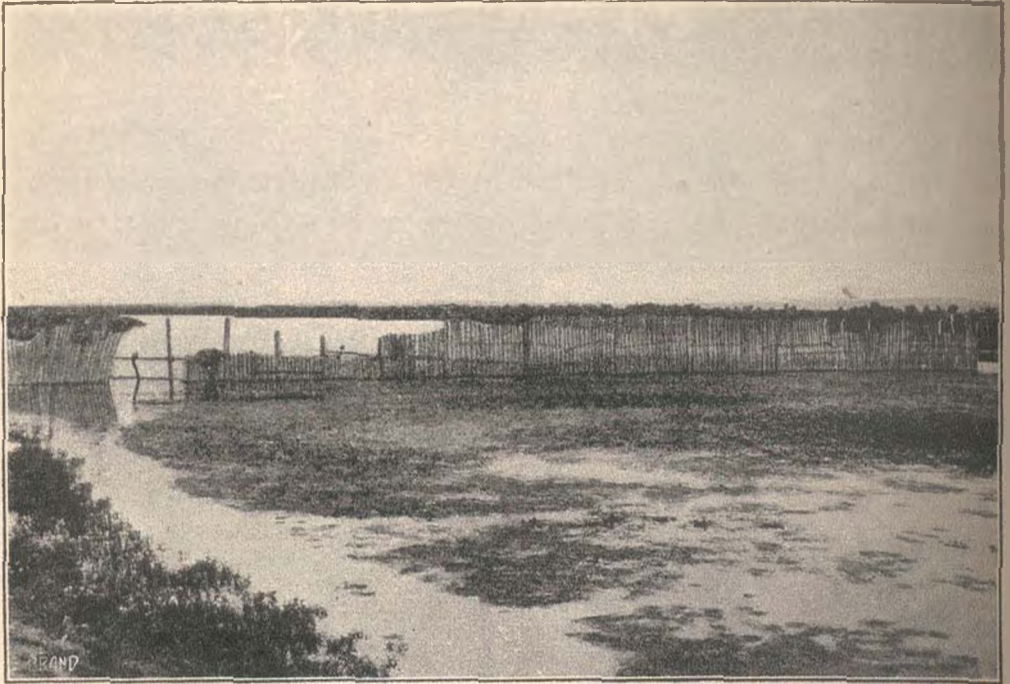

Fig. 316. Gardul sterp pe Bătlanul la Cegani; cu o deschidere în el la revenirea apelor mari din 21 Iulie 1913, ca să poată intra pește nou din Dunăre.

gârle — și a părții ei din sus, numită *Bătlanul* — existând o serie de

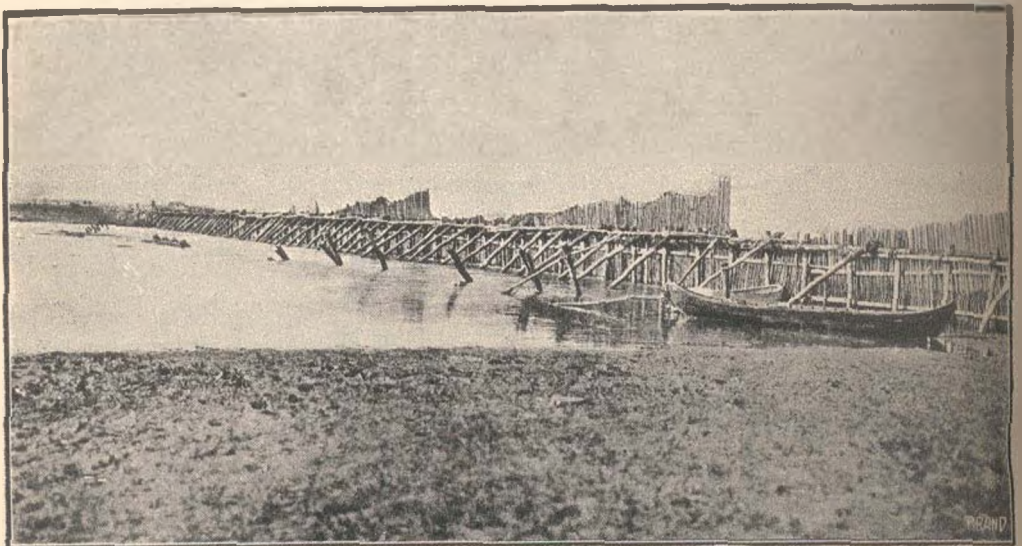

Fig. 317. Gardul sterp de pe gârla Cama (balta Mahăru) la 30 Maiu 1909.

proprietari, aceștia caută fiecare a face câte un gard sterp la limita din

Jos a moșiei, pentru a-și închide peștele și a nu-l lăsa să fugă la vecini.

Fig 318. Gardul sterp dela Orlea.

Pentru a nu se da loc la ceartă, s'a stabilit din vechime o înțelegere —

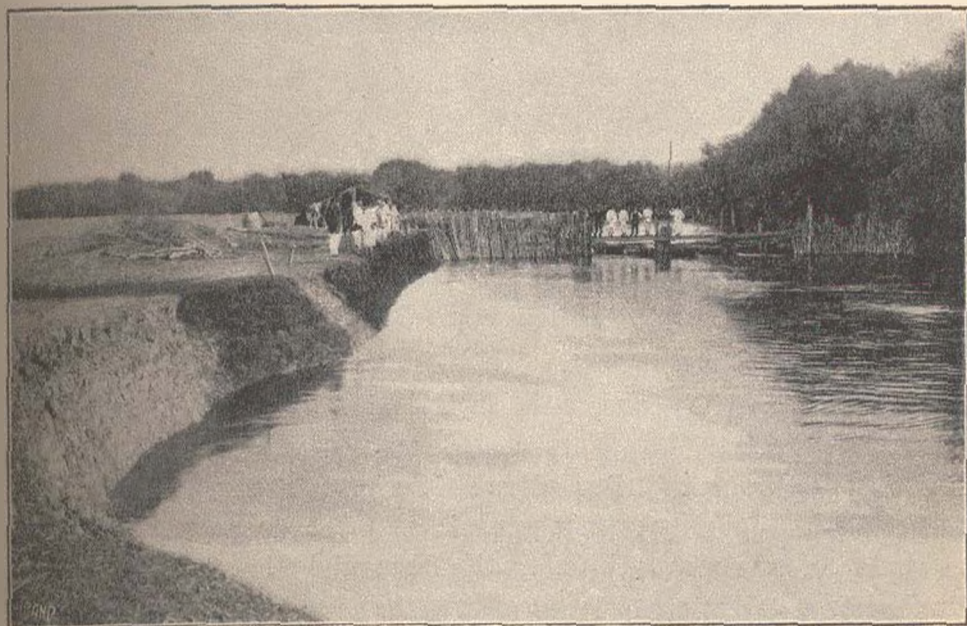

Fig. 319. Gardul sterp dela gârla Nedeia; în timpul scurgerii apelor se face în el o gaură, la gura căreia se pune un sac.

și s'a transmis până astăzi prin tradiție — ca toți proprietarii de pe

cursul unei gârle să-și facă aceste garduri în acelaș timp, rămânând fiecare stăpân pe peștele care l-a închis în apele sale. Aceasta este una din acele legi nescrise — dreptul tradițional — cari se aplică însă cu mare rigurozitate la toate bălțile de pe întreg cursul Dunărei românești.

Ca exemple de aceste închisori a peștelui între diferitele moșii, se vede pentru Saltava, în figura de sus din Tabela LIII gardul dela Gaița și în figura de jos de pe aceeaș Tabelă gardul dela Făcăeni. Pentru gârla Bătlanul — adică pentru partea superioară a Saltavei — Figura 316 arată gardul dela Cegani, figura de sus din Tabela XLIV gardul dela Maltezi, și figura de jos din aceeaș Tabelă gardul dela Stelnica. Deschizăturile din aceste garduri sunt toate făcute tot prin bună înțelegere, ca să intre prin ele peștele la revenirea apelor mari dela 20 Iulie 1913.

Fig. 320. Gardul sterp dela gârla Boaz (Privalul bălții dela Turtucaia).

Și la bălțile mai din sus, până la Mehedinți, principiul de închidere a gârlelor este acelaș. Fără a le mai descrie mai amănunțit voiu da aci numai fotografiile gardurilor sterpe dela gârlele cele mai însemnate.

Astfel figura 317 reprezintă gardul cel mare de pe gârla Cama, care este gârla de scurgere a bălților din Domeniul Giurgiu și în special dela balta Mahâru.

Figura 318 reprezintă gardul sterp dela bălțile cele mari din Romanai și în special dela Orlea; figura 319 Gardul dela gârla Nedeia, care este gârla de scurgere a bălților Nedeia, Cârna, Măceșu, etc.; în fine figura 320 reprezintă gardul sterp dela privalul Turtucaia zis «Boazul».

Cu acestea cred că am putut da o idee despre modul cum se închid cu garduri sterpe gârlele din susul Dunărei; această descriere este însă cât se poate de sumară și tratează numai partea generală a închisorilor, fără a intra prea mult în detalii și a mai lua în considerare variațiunile locale dela o regiune sau chiar dela o baltă la alta.

3. Gardurile de dulapi.

Sunt multe bălți mari, numite «ghioluri de față», cari deși au o suprafață foarte întinsă, fundul lor este atât de ridicat față de nivelul etia-

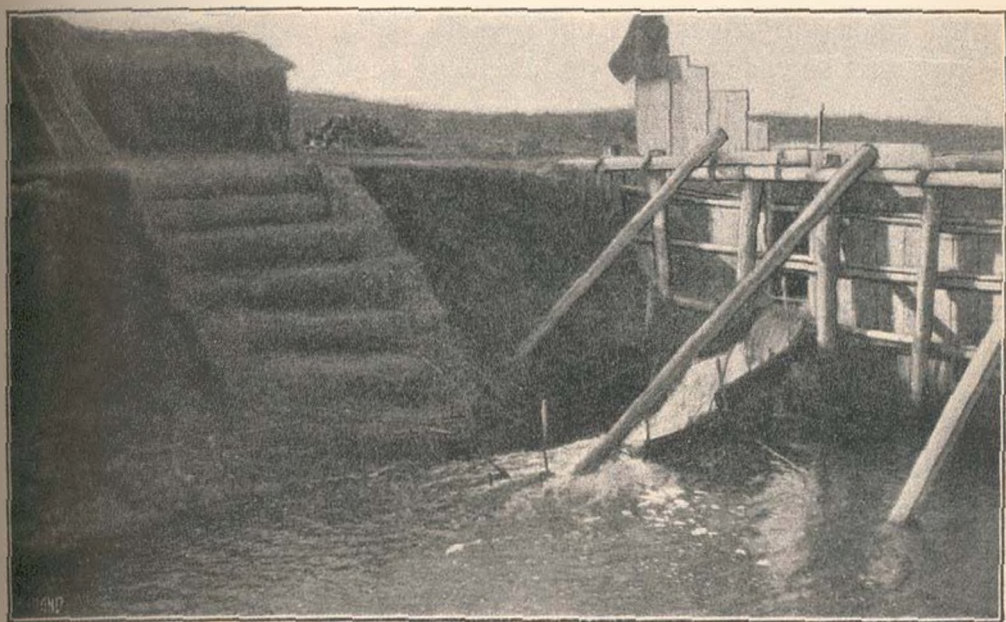

Fig 221. Un «gard cu dulapi» pe gârlea Zagna pe lângă Brăila.

jului fluviului și cu foarte mici depresiuni, încât, îndată ce apa din Dunăre scade, se coboară și nivelul lor. Când apele din Dunăre ajung la etiaj, ele aproape nu mai conțin apă și atunci fundul lor se usucă până la atât, încât se poate umbla cu carul peste el; peștii din aceste bălți în cea mai mare parte mor, afară de câteva specii ca țiparii, caracuda și liul, cari se îngroapă în nomol și, cu puțină umiditate de acolo, pot rezistă — ducând o viață latentă — până la o nouă inundație.

Tabela I arată o asemenea japsă uscată cu totul, la Noemvrie 1911, în regiunea Zagnei din domeniul Brăilei, în fundul căreia tocmai săpam pentru a scoate din pătura de nomol — uscată cu totul pe deasupra — țipari și caracude vii, cari se găseau acolo la o adâncime de vreo 30 cm.

Tocmai pentru a se evita o asemenea mortalitate a peștelui, fie în timpul toamnei din cauza uscăciunii, fie iarna prin îngheț, la cele mai multe bălți puțin adânci, se face — în anii de secetă — în gârla lor de scurgere câte un fel de stăvilar, numit *gard cu dulapi*; acesta are de scop a țineă apa din baltă la un nivel mai ridicat, până la venirea unei nouă inundații. Astfel de stăvilare se fac chiar și la bălțile mari, ca de ex. Crapina, Brateșul, etc., când seceta e prea mare și nivelul lor scade toamna prea tare.

Figura 321 arată fotografia gardului cu dulapi dela gârla Zagna din domeniul Brăilei, ce s'a făcut acolo în anul de secetă 1911. Din scursoarea apei, printr'o gaură făcută în acest stăvilar, se vede diferența mare de nivel dintre gâră și baltă și, deci, serviciul mare ce acest stăvilar îl aduce pentru conservarea peștelui din această baltă.

După cum se vede din această fotografie, modul de construcție a acestor «Garduri cu dulapi» este acelaș ca și al gardurilor sterpe obișnuite, adică și aci avem o serie de *Pari*, *Privine* și *Proptele*, la cari se mai pun după nevoie unul sau mai multe rânduri de *Lanți* sau *Leături*. Deosebirea e numai că în loc de cocine sau ostrețe, aici se așează vertical, pe partea de unde vine apa, o serie de scânduri groase cari să cuprindă toată albia.

4. Prispele.

În descrierea hidrografică a bălților Dunărei și mai cu seamă în lucrarea mea despre regiunea inundabilă, etc., am arătat că cea mai mare parte din bălțile din susul Dunărei au nivelul fundului lor deasupra nivelului etiajului fluviului; de asemenea, și în partea mai de jos până la gura Prutului, există o mulțime de bălți cu suprafețe mari, cari însă sunt puțin adânci. Și pentru acestea, o scădere prea îndelungată a nivelului apei din fluviu poate deveni periculoasă, căci scurgându-se prea multă apă, peștele din ele rămâne expus a muri iarna prin înghețul bălții.

Pentru a se evita asemenea inconveniente, la mai toate bălțile din susul Dunărei, pescarii observă când scade apa până la un anumit nivel și închid apoi gârla de scurgere cu un dig de pământ, pe care ei îl numesc *Prispă*.

«Inchiderea gârlilor cu prispe» în timpul toamnei este pentru multe bălți tot atât de importantă ca și închiderile cu garduri de primăvară, și face parte din sistemul de exploatare a acestor bălți. Un bun proprietar sau arendaș de bălți trebuie să supravegheze cu severitate ca în toamnele secetoase să se facă prispe la toate gârlele de scurgere, riscând altfel să-și piardă iarna chiar pe mai mulți ani toată producția.

IV. Pescuitul la garduri.

Peștele care a fost închis în bălți, de îndată ce simte că apa scade mai tare, dă să fugă afară pe unde poate. Mai întâiu încearcă să fugă peste maluri și pe la «Rupturi» și apoi se grămădește în cârduri mari pe la gardurile gârelor. Firește, aceasta este o foarte bună ocazie pentru pescari de a prinde cu muncă puțină deodată cantități foarte mari de pește; de aceea, încă din timpurile cele mai vechi, ei au imaginat tot felul de instalațiuni spre a putea profita de aceste momente favorabile și a prinde în cursele lor cârdurile de pește cari se grămădesc la gard pentru a fugi la Dunăre.

Pentru pescuitul la plet, am arătat deja în capitolele respective modul cum se așează pe lângă el vintirele și cotețele, pentru a prinde somnul și crapul (Fig. 289, pag. 543). Cârdurile cele mai mari de pește se grămădesc însă la gârle și aci deci trebuiesc făcute instalațiunile principale de pescuit. După cantitatea de apă ce se scurge printr'o gârlă și după durata scurgerii se fac și instalațiunile de pescuit mai mari sau mai mici, cu un caracter mai permanent sau mai provizoriu.

Iată cari sunt principalele moduri de a pescui la gardurile dela gârlele bălților din susul Dunărei:

1. Gardurile cu Vintroaie.

La gârlele de alimentare, prin cari se scurge apa numai puțin timp, se scot câteva ghiondere din gardul sterp și se adaptează la gură un vintir mare fără canaturi, din acele pe cari le-am descris sub numele de *Vintroaie*. Apa, curgând cu repeziciune prin această gaură astfel formată, iea cu dânsa și peștii, cari rămân prinși astfel în vintir.

La alte gârle mai înguste și cu un curent mai slab, se pune înaintea gardului sterp — cu gura spre baltă — un vintir cu două aripi, ale căror capete sunt fixate de câte un mal, astfel că ele închid gârlele ca un gard. Peștele, care în această epocă vrea să fugă la Dunăre, intră în vintir și rămâne prins.

2. Garduri cu sac.

La unele gârle de scurgere a bălților unde apa e prea repede, așa că nu se poate face o leasă cu *cutiță* — ca de ex. la gârlele Argeșului dela lacul Greaca, la Nedeia (Fig. 319) sau la gârlele Boazului dela balta Tur-tucaiei — se scot câteva ghiondere din gardul sterp și se formează un

fel de gură la care se leagă un sac ca cel dela leasă; acesta are gura sa deschisă spre baltă și apa ce se scurge din baltă trece prin el cu putere mare.

Peștele adus de curent rămâne prins în sac, de unde se scutură apoi din timp în timp într'o barcă care stă acolo în permanență ca la gura unei lese.

Figura de jos din Tabela XLV arată gardul cu sac dela gârle Boazu care alimentează balta dela Turtucaia.

3. Garduri în formă de Leasă fără cutiță.

Sunt unele gârle mari de scurgere, unde însă curentul nu e destul de

Fig. 232. Oborul dela Privalul Oltina; în fund gardul cu limbi, în față gardul sterp.

scurgere dau curentului — întocmai ca la Leasă — o putere mai mare, astfel ca el să poată apucă peștii cari vor să fugă și să-i împingă la vale.

La gura astfel formată prin capetele acestor două garduri se pune apoi un sac, întocmai ca la leasă, în care se prinde peștele în tot timpul

puternic ca să apuce peștele și să-l împingă într'un sac adaptat la gura unui gard sterp ca cele arătate mai sus; el însă nu îndeplinește nici toate condițiile necesare pentru a se putea face în acea gârle o leasă în toată regula. La aceste gârle dar se face gardul în forma aripelor dela leasă, adică dela amândouă malurile gârlei, — față în față — se trage câte un gard care merge în direcția curentului spre mijlocul ei; aici aceste 2 garduri se întâlnesc față în față, lăsând la îngustând secțiunea de

cât ține scăderea bruscă a apelor. Astfel dar se formează aici un fel de «Leasă fără coș» sau fără «Cutită».

Un astfel de «Leasă fără coș» sau «Leasă cu sac» se face de ex. la gura gârlei Corotisca, care este una din gârlele mari prin care se scurge o parte din apele bălților domeniului Brăilei în Dunăre.

Figura de sus din Tabela XLV reprezintă această «Leasă fără coș» dela Corotisca.

Cum gardurile care formează această leasă sunt făcute în totul după principiul gardurilor care formează aripele lesei adevărate, descrierea lor amănunțită se va face în grupa următoare, când se va trata despre aceste instrumente.

4. Garduri cu limbi și oboare sau cu cotețe.

Acest sistem de prindere, foarte mult întrebuințat la gârlele din Delta, se întrebuințează cu mult mai puțin la bălțile din susul Dunărei, deoarece aici scurgerea apei prin gârlele mici de alimentare ține un timp mai scurt și e mai repede. Totuși la unele private cu apă mai constantă și mai domoală se mai întrebuințează și gardurile cu limbi. Acestea se fac în modul următor:

În fața gardului sterp, la o distanță de vreo câteva zeci de metri spre baltă, se construiește un al doilea gard mai mic și mai puțin solid; spațiul dintre aceste două garduri se numește *Obor* și servește la prinderea peș-

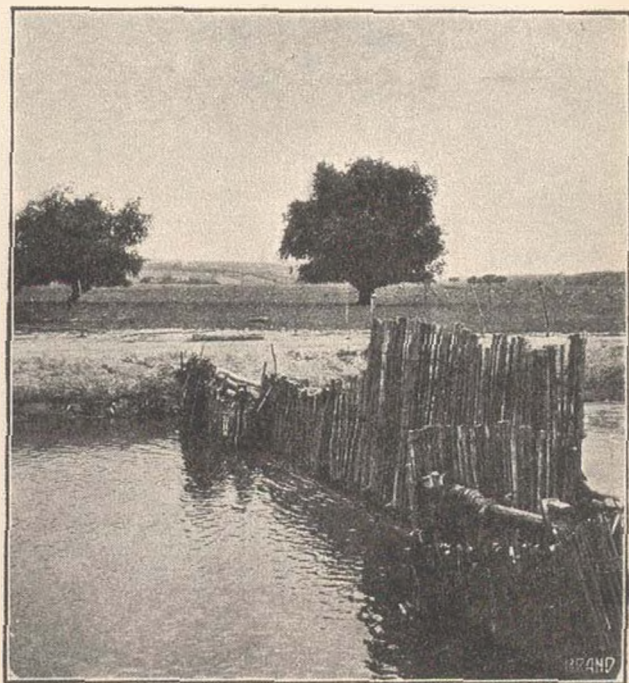

Fig. 323. Gardul cu limbi dela Privitul bălții Oltina.

telui. În acest din urmă gard se fac două sau mai multe *Limbi* — ca la cotețe — cu gura deschisă înspre baltă. Peștele care vrea să iasă din baltă intră prin *Limbi* în *Obor* și de aici se prinde sau cu prosto-voarele, dacă gârla e adâncă, sau cu o plasă de mână, dacă apa e mai mică.

Figura 322 arată gardul cu limbi dela gârlea Oltina, iar figura 323 arată oborul dintre gardul sterp și gardul cu limbi dela aceeaș gârle.

Rareori, la gârle mai mici sau unde curentul e mai slab, se pun în această regiune și cotețe cu două lese, de felul celor cari le-am descris în capitolul respectiv. Figura 324 și figura de sus din Tabela XXXVI arată gardul cu obor și cu coteț dela gura gârlei Somova.

5. Gardurile cu sorb și cu săltătoare.

La unele gârle, ca de ex. la gârlea Crapinei, în timpul când leasa nu poate funcționa din lipsă de curent — fie că e o creștere nouă la Du-

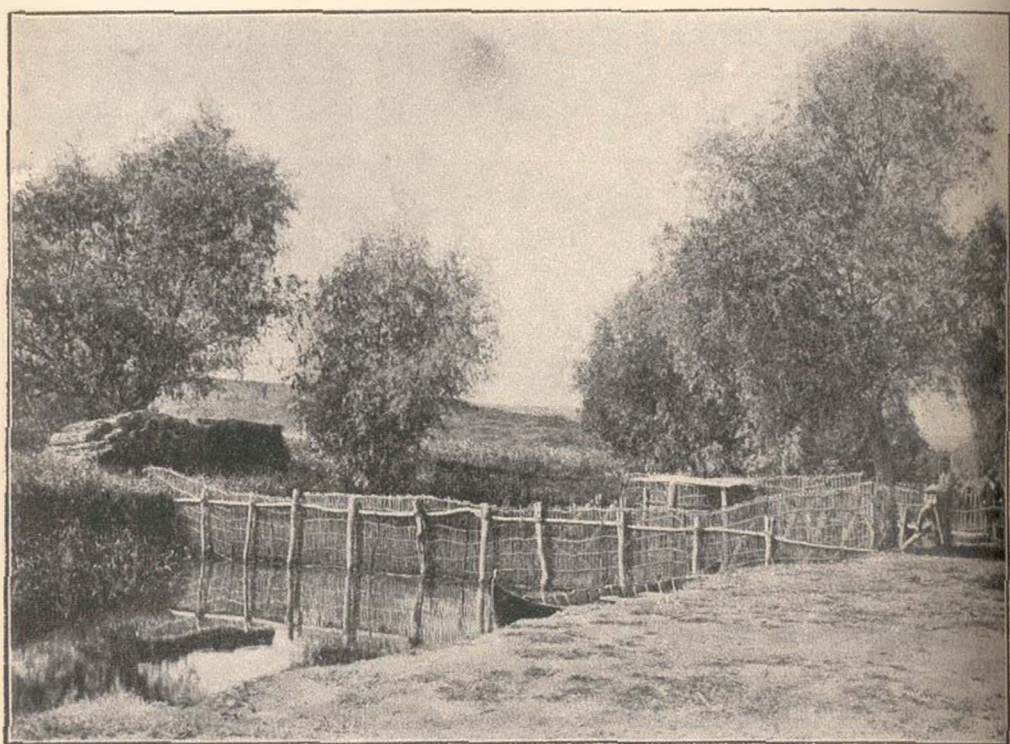

Fig. 324. Gardul cu Obor și cu Coteț dela gura gârlei Somova.

nare care oprește scurgerea bălții, fie că apa scade prea încet — se face între leasă și gardul sterp un obor în care se atrage crapul, care se prinde apoi din acesta prin niște instrumente speciale numite *Săltătoare* sau *Săritoare*.

Astfel la 5 Iulie 1903 apa scădea în Dunărea din fața Crapinei numai cu câte 1—2 cm. pe zi, iar cu o zi înainte crescuse chiar, astfel încât în loc să se scurgă ea intrase din Dunăre în baltă. Pentru a putea totuș prinde crapul, care mereu încercă la gard, iar când da de leasă fugia

Înapoi — căci nu mai eră curentul care să-l împingă în sac — pescarii au început a pescul cu *Sorbul* și cu *Săltătorile*. Iată cum se face acestea:

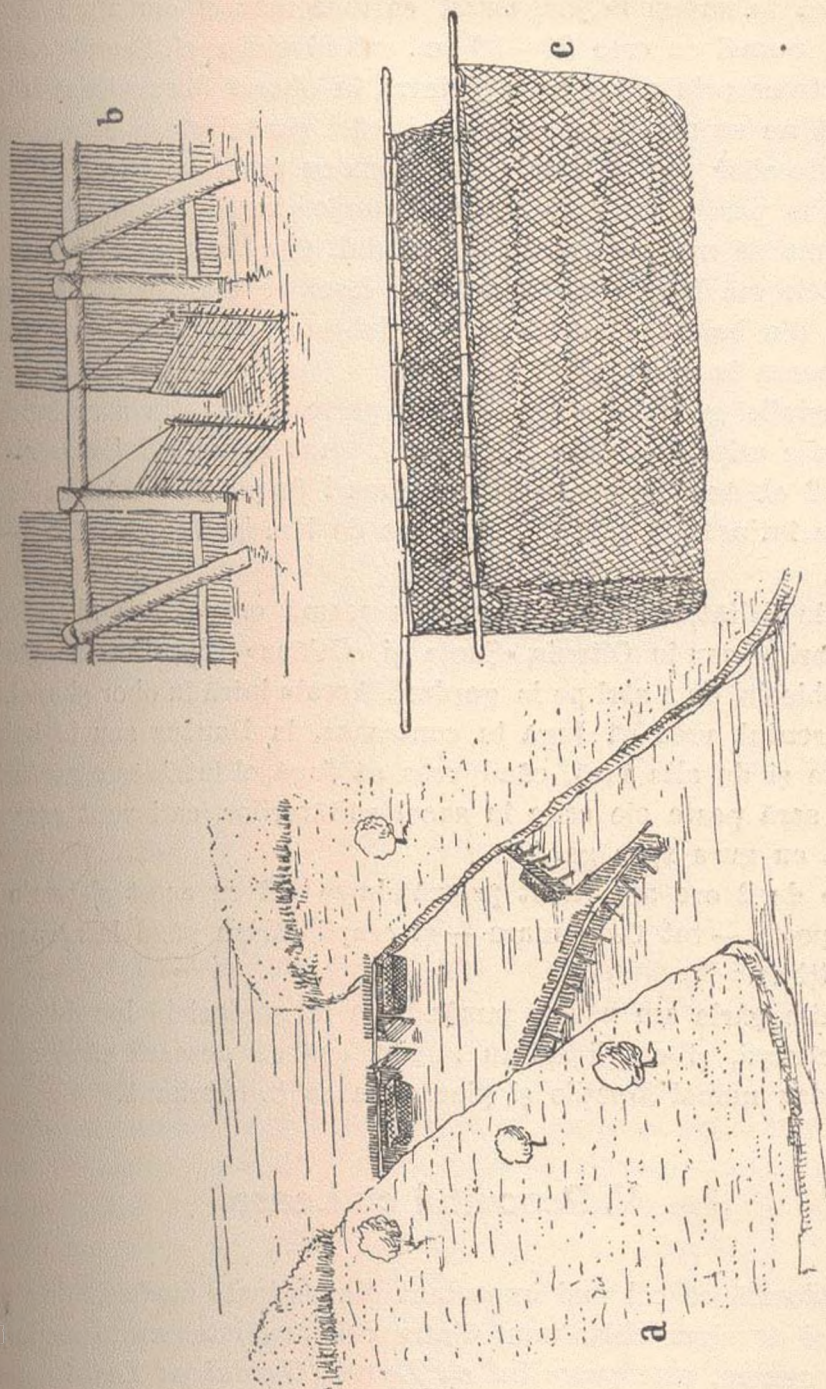

Fig. 325. Gardul cu Sorb și cu Săltătoare dela gârla Crapinei.

În gardul sterp — care la Crapina se face la câteva zeci de metri spre baltă, la spatele lesei — se deschide o gaură. La această gaură se adaptează un *Sorb* (Fig. 325 a) cu gura dinspre baltă spre Dunăre. Acesta

e un fel de limbă — însă foarte largă, de 1—1.50 m. — căptușită jos și pe lături cu câte o leasă de nuele sau de ghiondere împletite, și care se poate mișcă în sus și în jos, astfel ca marginea ei din afară să fie în totdeauna numai cu vreo 20—30 cm. sub nivelul apei. Peștele care vine din baltă trece prin acest sorb și intră în oborul dintre leasă și gardul sterp, însă nu se mai întoarce înapoi, căci gardul sterp este închis sub sorb. Aici în obor peștele intrat este prins cu prostovoalele și anume în totdeauna în partea contrară locului de unde vine curentul, căci el caută în totdeauna să meargă contra curentului. Când curentul vine din Dunăre, peștele stă lângă gardul aripelor lesei pe unde caută să fugă, iar când vine din baltă, el stă lângă gardul sterp căutând locul pe unde să se întoarcă la baltă.

Pe marginile gardului sterp — de o parte și de alta a sorbului — și pe marginile aripelor dela spatele lesei, sunt așezate *Săltătoarele* (Fig. 325 b și 52 c). Acestea sunt niște saci mari de plasă, adânci ca de 4 m., și cu gura întinsă pe câte 2 ghiondere de lemn, lungi de câte 4—5 m. fiecare.

În aceste Săltători se prinde mai cu seamă crapul așa zis «Sulatic» sau «Ulucariu», sau în Oltenia «Șueț» și «Călăuz» (*Cyprinus hungaricus*), care are obiceiul de a sări pe la garduri. Acesta intră în obor și apoi, după cum e curentul, vrea să fugă în contra sa, la Dunăre sau la baltă. Și de o parte și de alta însă, când vrea să fugă, el întâlnește gardurile, și vrând să sară peste ele cade în sacul săltătorilor, cari sunt așezate în totdeauna cu gura spre gard.

În timp de 2 ore am văzut prinzându-se aci cu acest sistem o lotcă plină cu pește — tot Crap mare — și crapii săriau până la aproape doi metri înălțime.

Pe la alte gârle am văzut punându-se la garduri în loc de săltători lotce pescărești, și crapii săriau în ele, așa că pescarii când umpleau lotca puneau numai lopețile și plecau cu ea la cherhană.

V. Pescuitul cu Leasa.

Fară îndoială că cel mai important dintre toate modurile de a pescui la gârle, și de sigur chiar unul dintre cele mai interesante moduri de a pescui în genere, este *pescuitul cu Leasa* (*Gardul cu Leasă* sau *Gardul cu Cutiță*).

Cantitățile enorme de pește ce se pot prinde cu acest aparat, într'un timp scurt și cu foarte puțină muncă, arată mai bine decât orice importanța sa. Nu odată am văzut singur prinzându-se într'un timp mai

scurt de 3 ore o cantitate de peste 20.000 kgr. de pește de cea mai bună calitate, somn și crap mare.

Leasa este bazată pe principiul că cu cât se îngustează secțiunea unui curs de apă, cu atâta se mărește repeziciunea curentului. Pentru aceasta, prin două garduri, cari pornesc față în față dela malurile gârlei de scurgere ale unei bălți și merg la vale apropiindu-se unul de altul spre mijlocul apei, se îngustează albia cât mai mult și se silește astfel apa să curgă printr'un canal cu secțiunea din ce în ce mai mică. Curentul produs astfel este atât de puternic, încât apucă cu sine și peștii ce-i găsește în calea sa — cari tocmă în această epocă se grămădesc în cârduri mari la garduri căutând să fugă din bălți — și îi împinge într'un sac lung de plasă în care rămân prinși.

Gardurile cele mari cu leasă se fac numai în gârlele mari de scurgere ale unui complex de bălți sau ale unor bălți foarte întinse, cari, după ce au immagazinat în ele o mare cantitate de apă în timpul creșterilor, o redau apoi iarăș Dunărei prin aceste gârle în timpul scăderii apelor ei.

Pentru a se putea face o leasă se cer următoarele condițiuni:

1. Să fie o cantitate mare de apă immagazinată în bălți, care să asigure un debit însemnat în gârla de scurgere pe un timp relativ mai îndelungat;

2. Să fie o diferență de nivel mai mare între apele din baltă și apa Dunărei.

3. Să fie o gârlă de scurgere cu o secțiune mai mare, cu o pantă mai repede și cu un debit mai considerabil, în epoca când se face leasa.

Tocmai din cauza acestor condițiuni însă, numărul leșelor ce se fac pe tot lungul Dunărei este relativ mai mic, și tot din această cauză în Delta Dunărei, unde oscilațiunile nivelului apei nu sunt atât de mari, nu se pot face lese. Cea mai jos situată dintre toate leșele ce se fac la noi pe Dunăre este cea dela Balta Crapinei, care înainte se făcea pe Ciulineț și care se și părăsise tocmai din cauză că curentul pe această gârlă nu mai era destul de puternic. Numai după ce s'a săpat aci o gârlă nouă la Crapina, și s'a creat astfel în mod artificial o gârlă de scurgere cu o pantă mai mare, s'a putut face aci din nou o leasă.

La ezerele cele mari din Basarabia se fac de asemenea lese la gârla Vechita dela Ezărul Cahul și la gârla Repedea dela Ezerele Ialpuș și Cogurului, unde curentul e de asemenea destul de puternic.

În general se poate zice că gardul cu leasă are forma unei pâlnii așezate cu gura cea largă la deal și cu gâtul la vale. El se compune din două părți principale:

1. *Aripele* numite și *Lăturouiele* (Brăila) sau *Urechile* (Călărași); acestea sunt două garduri oblice, cari pornesc față în față dela câte un mal al gârlei, apropiindu-se unul de altul în matca apei, spre a forma astfel gura pâlniei; și

2. *Coșul* numit și *Cutiță* sau *Leasă*, care este un fel de scoc sau jgheab lung, compus din doi pereți laterali și un fund, făcute toate trei din ostrețe sau nuele împletite și care formează gâtul pâlniei.

Gura dela deal a coșului — numit și *Gura din dos*, *Gura din sus* sau *U cutiței* (Turtucaia) — este fixată cu marginea fundului ei pe fundul apei, și e legată de aripi printr'o articulațiune specială, astfel ca să se poată mișcă în sus și în jos în jurul unei grinzi mari care-i servește ca axă. Gura dela deal a coșului, care este și ceva mai largă, stă așa dar lipită de fundul gârlei și are pereții ei laterali cu mult mai înalți, așa ca să ajungă până la suprafața apei, pe când din contra gura dela vale — numită *Gura lesei*, *Gura cutiței* sau *Gura de ieșire* — se ține ridicată în sus până la fața apei și are pereții laterali mai scurți. De gura lesei este legat apoi un sac lung (*Sacul* sau *Sacul lesei*) în care se prinde peștele adus de curent.

Pentru ca leasa să poată pescui, trebuie ca marginea inferioară a gurii ei să fie ținută în totdeauna cu vreo 10 cm. sub fața apei, așa că, cu cât scade apa, cu atât trebuie să se lase și gura lesei mai jos, spre a se menține această distanță. Când însă peștele nu mai vine în cantități suficiente și pescarii vreau să închidă leasa până ce se vor aduna din nou între aripile ei cârduri mai mari, atunci ei trebuie s'o ridice astfel, ca marginea inferioară a gurii ei să iasă deasupra nivelului apei.

Pentru ca coșul să poată fi ridicat și scoborit după trebuință, este de asemenea nevoie de un anumit mecanism, care are deosebită importanță pentru funcționarea Lesei: acesta se face cu ajutorul unei serii de aparate speciale numite *Juguri*, cari din distanță în distanță cuprind coșul pe dedesubt, ca niște chingi, și-l țin în suspensiune la orice înălțime voită, prinzându-l de două grinzi mari așezate pe piloți deasupra apei, numite *Tălpile lesei*.

Acestea sunt în linii mari părțile principale din cari se compune o leasă și de cunoașterea cărora avem nevoie pentru a ne putea da seama de mecanismul ei și de modul ei de funcționare.

Pentru o mai ușoară înțelegere dau aci și o figură schematică a unei lese (Fig. 326) din care am lăsat înadins toate detaliile la o parte, pentru a i se putea vedea astfel mai lămurit mecanismul ei și părțile esențiale din cari e compusă.

Dacă însă mecanismul unei lese este — de altfel ca la orișice mașină — relativ destul de simplu, modul de construcție în toate detaliile sale

este destul de complicat și variază dela o localitate la alta. Acestea dar se vor vedea când vom da în urmă descrierea pe larg a acestor instalațiuni de pescuit.

Lesele cele mai importante ce se fac astăzi pe Dunăre sunt — în afară de cele 2 Lese din Basarabia — cele dela gârlele: Crapina, Ghimia (Brateș), Filipoiu (Domeniul Brăila), Saltava (Borcea), Călărași, Gârla Botului (la Gălățui) și Orlea. Se mai face încă un fel de lese pe diferite privale mai mici — ca d. ex. la Corotîșca și Dunărea Veche în domeniul Brăilei, etc. — numai «Leasă fără cos»; acestea însă, după cum am arătat mai sus (a se vedea descrierea lor la pagina 590), nu sunt adevărate lese, ci mai mult un fel de garduri cu limbi, cari restrâng numai curentul pentru a obține o repeziciune mai mare și apoi prind peștele în saci sau în

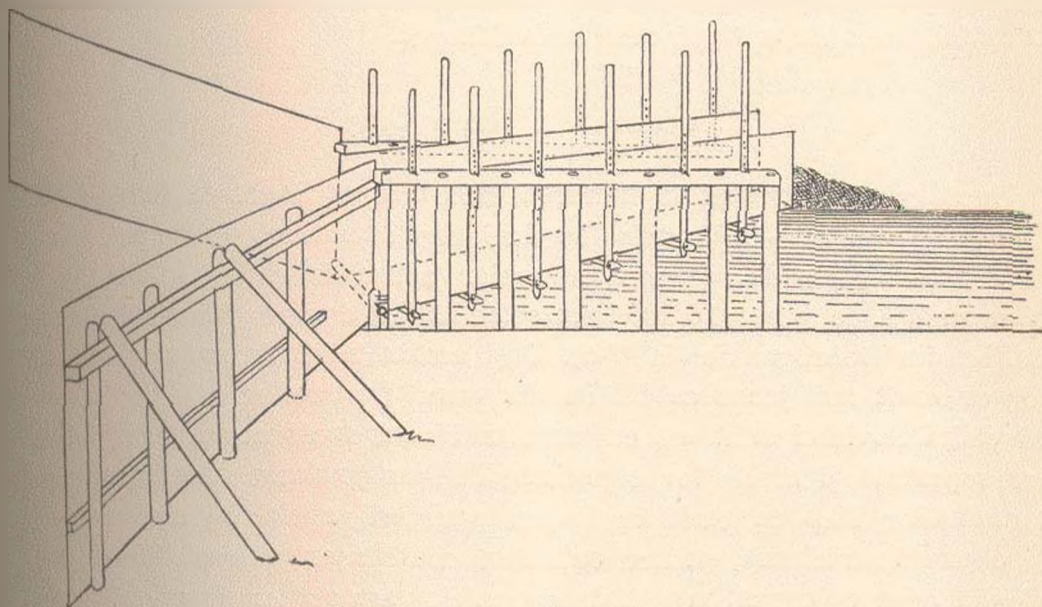

Fig. 326. Figura schematică pentru a arăta mecanismul unei lese.

vintire, fără a avea însă o leasă propriu zisă (Figura de sus din Tabela XLV).

Deși toate lesele mari ce se fac astăzi la noi sunt bazate în fond pe același principiu, totuși, atât în forma lor generală cât și în modul lor de construcție, există o serie de diferențe importante dela o leasă la alta, explicabile atât prin condițiunile hidrografice diferite ale bălților și gârlelor unde se fac, cât și prin obiceiurile diferite ale pescarilor și prin tradițiunile fiecărei localități.

În cele ce urmează voi descrie din aceste 3 lese, reprezentând cele 3 tipuri principale ale leselor dela Dunăre, și anume:

1. Leasa dela Crapina, care se face de obicei de pescarii moldoveni din Galați sau din Dobrogea și este cea mai mică din toate lesele dela Dunăre;

2. Leasa dela Filipoiu, care este cea mai sistematică și se face din timpurile cele mai vechi de pescarii gardagii dela Gropeni, specializați de multe generațiuni la asemenea lucrări; și

3. Leasa dela Călărași, care deși foarte mare, reprezintă totuș unul din tipurile cele mai primitive și se face de pescarii turtucăieni.

Toate celelalte lese se aseamănă mai mult sau mai puțin cu câte una din aceste trei; astfel leasa dela *Ghimia* făcută și ea de pescarii moldoveni și cele două lese din Basarabia sunt de tipul celei dela *Crapina*, iar cele dela Saltava, Botu și Orlea — și cele cari se fac câte odată când permite apa la gârlele Argeșului, Turtucaia, etc., — făcute și ele de Turtucăieni, sunt după tipul celei dela Călărași.

1. Leasa dela Gârla Crapinei.

După cum am arătat în lucrarea mea despre Regiunea inundabilă a Dunărei (pag. 80—88), gârla Crapinei, deși săpată relativ de puțin timp, este astăzi gârla de scurgere a apelor aduse de gârla Ciulineț de pe o suprafață de peste 16.000 hectare de bălți și de teren inundabil (numite bălțile din Dobrogea Secția V-a). Deși aceste bălți au fundul și malurile lor cu mult mai joase ca bălțile din susul Dunărei și deși oscilațiunile nivelului fluviului sunt aci cu mult mai mici decât acolo, totuș întinsa lor suprafață și marea lor capacitate de înmagazinare a apelor în timpul inundațiilor face ca gârla în timpul scurgerii apelor să aibă un debit și o pantă suficientă, pentru ca să se poată așeza o leasă. Firește însă că din această cauză, în anii de ape mici, leasa aceasta funcționează mai puțin și dă o producțiune cu mult mai mică, în anii însă cu creșteri normale ea dă o producțiune foarte bună; eu singur am văzut odată prinzându-se în vreo două ore 13.000 kgr. de pește foarte frumos, din care majoritatea eră Ciortocrap.

Odată cu închiderea generală a acestor bălți — pe cari adeseori, dacă apele o permit, pescarii caută a o face cât mai din vreme, chiar și pe la mijlocul lui Maiu, pentru ca să apuce a închide și somnul în baltă — se face în apropiere de gura dinspre baltă a acestei gârle un *gard sterp* puternic. El se construște, după felul cum l-am descris în capitolul precedent, cu *pări* groși de brad, de cari se leagă — cu curpene de viță — privinele (numite aci *Privisine*), sprijinite de *Proptele*, toate făcute din Ghile groase de brad. De acest schelet se prind apoi, la partea dinspre baltă, cu funii de teiu pe așternuturi de lanți — numiți aci *leațuri* — Cocinele de ghiondere.

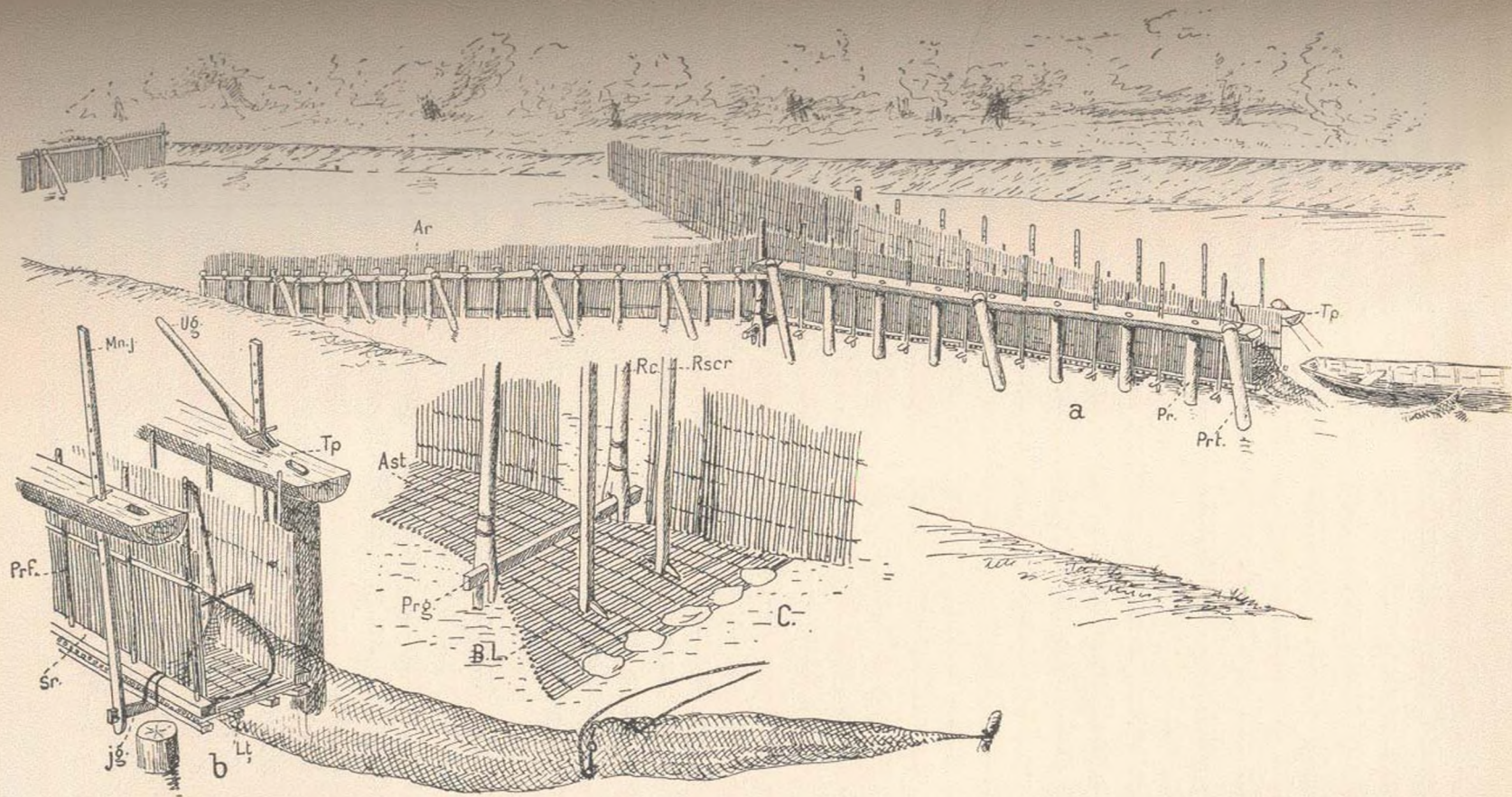

Fig. 327. Leasa dela Crapina cu detaliile construcției ei.

Leasa (Tab. XLVI și XLVII) începe a se construi cu mult mai târziu, adeseori abia pe la mijlocul lui Iunie, în tot cazul însă cât apele sunt încă revărsate bine peste maluri; ea se face aci mai apropiată de gura dela Dunăre, așa că gardul sterp să vie la vreo 50 m. în urma ei, contrar ca la Filipoiu unde gardul sterp se așează în fața lesei.

Înainte de a începe construcția e nevoie a se observă bine înălțimea apelor, căci dela aceasta depind dimensiunile cari trebuiesc date materialului. În anii când apele sunt foarte înalte, coșul trebuie făcut cu vreo 2 m. mai lung. Dela lungimea coșului depinde însă și lungimea tălpilor, a piloților, etc.

Leasa se așează în modul următor: mai întâiu se așează pe apă *Tălpile*, plutind în pozițiunea în care vor fi fixate în urmă (Fig. 327. Tp.).

Tălpile sunt niște ghile de brad foarte groase — cam de 50—60 cm. diametru — și lungi la lesele din timpul creșterilor normale — de 12 m. Ele se așează pe 10 piloți groși numiți *Parii* (Pr.) cari se bat cu un capăt ascuțit în fundul gărlei, la distanțe de 1.35 unul de altul, iar cu celălalt capăt cioplit se fixează în niște găuri, anume făcute în tălpi cu dalta.

Bătaia parilor se face ca și la garduri cu *Berbecul* sau *Capra* cu 4 mânere lungi (vezi fig. 313 e, pag. 580). Întâiu potrivesc parul la locul unde trebuie bătut — după găurile din tălpi — și-l înfig puțin cu mâinile în pământ. După aceea întorc berbecul cu cele 4 mânere de lemn în jos și bat de 15—20 de ori, până ce intră atât ca să poată ajunge cu mâna deasupra sa; după aceasta întorc berbecul cu lemnele în sus și-l apucă acum de cele 4 mânere în formă de cercuri, bătându-l până aproape de nivelul apei.

În tălpi, între fiecare doi pari, mai este făcută cu dalta încă câte o altă gaură îngustă, dreptunghiulară, prin care intră *Mânile jugurilor*. (Mn j.).

După ce s'au înțepenit tălpile pe pari bine, se pun apoi *Proptecele*, la fiecare trei pari vine o propteă (Prt).

Cu aceasta, scheletul coșului este gata, și se începe acum construirea *Aripelor* (Fig. 327 Ar. și Tab. XLVII sus). Acestea, la leasa dela Crapina, se așează cu mult mai deschise în lături decât la alte lese, unde sunt mult mai oblice, așa că ele formează aci cu coșul câte un unghiu cu mult mai ascuțit.

Aripele se fac ca și gardurile sterpe, formându-li-se scheletul din *Pari* și *Privisine*, și sunt sprijinite cu *Proptele* puternice, cari le dau o rezistență mai mare, atât în contra curentului cât și în contra năvalei peștelui.

După ce s'a terminat și construcția scheletului aripelor, se începe a se așeză cele 9—10 *Juguri*, cu *Mânile* lor, cari servesc pentru a susține și ridică coșul pe dedesubt, ca cu niște chingi.

Jugurile (Fig. 327 *J g*) sunt niște grinzi de stejar, pe cari se pune coșul — între fiecare doi pari vine un jug cu mânilor sale — și cari la capetele lor sunt cioplite și găurite, astfel ca fiecare din ele să se potrivească în câte o gaură făcută la capetele inferioare ale unor alte lemne lungi, numite *Mânile jugurilor*.

După ce se bagă capetele jugurilor în găurile dela capetele mânilor, se fixează apoi acolo, prin câte un cuiu mare de lemn băgat într'o gaură, făcută dinainte în capătul jugului, spre a-l împiedică astfel să iasă afară.

Mânile (Mn. j.) sunt și ele niște lemne lungi, ale căror capete superioare sunt scoase afară și se mișcă libere prin niște găuri speciale făcute în tălpile lesei; ele servesc pentru a ține și mânu jugurile. Aceste lemne, în fine, sunt și ele provăzute la capetele lor superioare cu o serie de găuri, prin cari se bagă niște bețe groase de lemn tare sau de fier, ca restele dela un jug, pentru a ridică astfel și a sprijini de talpă jugurile și cu ele întregul coș.

Astfel dar coșul este așezat pe 9—10 juguri, la distanță de câte 1,35 m. unul de altul, cari-l susțin pe dedesubt, și fiecare jug este susținut de câte 2 mâni cu cari poate fi ridicat sau scoborit și cari se sprijină pe talpa lesei.

Coșul însă nu este așezat direct pe juguri, ci peste acestea, adică în lungul coșului, se pune mai întâiu o serie de *Leațuri* (Lț.) cari se leagă cu funie de teiu de fiecare jug. La gura coșului se pun 3—4 leațuri, și cu cât merge leasa lărgindu-se spre gura ei din sus, cu atât se mai sporește și numărul lor.

Peste aceste leațuri se pune apoi *Așternutul lesei* (Așt.), adică fundul coșului; acesta este făcut din ghiondere împletite cu funie de teiu, iar la gură sunt împletite cu sârmă pentru ca peștele să nu poată roade împletitura.

Pentru ca așternutul să nu poată fi mișcat din loc, se pun adeseori «leațuri» și deasupra sa, și anume astfel ca acestea să corespundă cu leațurile de sub așternut, prinzându-se cu cuie unele în altele.

La amândouă marginile coșului, pe tot lungul său, se pune peste așternut de fiecare parte câte o grindă groasă, numită *Sor* (Sr.); aceste grinzi merg dela un capăt la celălalt al coșului și sunt de asemenea și ele legate de juguri cu sârmă de fier.

Pe *Sori* se construiesc cei doi pereți laterali de ghiondere ai coșului, și anume: în sori se fixează mai întâiu din distanță în distanță, de o parte și de alta, câte o serie de ghiondere groase, numite *Prefuste* (Prf.); de aceste prefuste apoi se leagă împletiturile de ghiondere, din cari se fac pereții laterali ai coșului. Acești pereți, la gura din sus a

lesei, sunt înalți și merg scăzând treptat până la gura ei de ieșire. Pentru ca pereții aceștia să stea mai solid, li se mai pune și pe deasupra lor câte o linie sau două de leături; uneori se pun chiar leături de fier ca să le ție mai bine.

Așternutul lesei este cu mult mai lung decât sorii, așa că la gura dela deal a coșului el iese cu o bucată mare peste coș și se întinde pe pământ între aripi. Partea aceasta care depășește coșul se numește *Barba lesei* (B. L.); ea are o importanță deosebită, căci servește pentru a fixa acest capăt al coșului de fundul apei, și pentru a împiedică astfel ca peștele să treacă pe sub leasă, sau ca curentul să apuce această parte a lesei pe dedesubt și s'o ridice la suprafață. De aceea, pe de o parte, pe barba lesei se pun bolovani mari de piatră cari o țin bine lipită de fund, iar pe de altă parte, ea este fixată de fundul apei și prin două cruci foarte mari, cu coadă lungă și cu vârfurile lungi și ascuțite, cari se înfig prin barbă în pământ. Aceste cruci mari se numesc *Răscruce* (Fig. 327 c, Rscr.).

În fine, capătul de dinapoi al coșului mai este ținut lipit de pământ la fundul apei și printr'o grindă transversală făcută din lemn tare, numită *Pragul lesei* (Fig. 327 Prg.), care apasă pe capetele soriilor și ale cărui capete ies și ele afară de o parte și de alta a coșului; aceste capete sunt și ele încălecate de fiecare parte prin câte o furcă, care are un corn mai lung înfipt adânc în pământ și care le apasă și le țin fixate acolo; aceste furci se numesc *Raci* (Fig. 327 Rc.)

Acestea sunt aparatele cari formează articulația coșului cu aripele, iar pragul cu racii este axa în jurul căreia coșul se poate mișca, rădicându-se și scoborîndu-se după nevoie.

După ce toate aceste părți ale lesei sunt gata, se așează apoi și pereții dela aripe, cari și ei sunt împlețiți din ghiondere lungi (Figura de sus din Tab. XLVII). Pentru așezarea pereților dela aripe se leagă mai întâiu de parii aripelor, sub apă aproape de fund, un fel de leături groase numite *Inecătorile*. Scopul acestora e de a da o mai mare tărie scheletului aripei, creând și un sprijin pentru ghiondere. După ce s'au pus inecătorile, se mai leagă de pari și un rând de leături și apoi se prind de ele și de prevesină, pe partea dinspre interiorul lesei, pereții făcuți din ghiondere împletite. Ghionderele se bat apoi fiecare bine cu maiurile pentru a se fixa în pământ.

La fundul apei, dealungul aripelor și înaintea pragului coșului, se aruncă piatră, pentru a împiedică pe de o parte ca peștii și în special crapul să scurme și să-și facă drum pe sub leasă, iar pe de alta ca curentul să nu spele pământul de sub ghiondere și să le slăbească, căci atunci apa îndată le saltă în sus.

În fine, pentru ridicat și lăsat în jos coșul lesei, servesc două instrumente speciale în formă de pârghie numite *Unghii* (Fig. 327 Ug.).

La gura coșului se pune un sac lung ca de vreo 8 m. numit *Sacul dela leasă* (Fig. 327 b și figura de jos din Tab. XLVII); acesta în realitate însă nu e un sac propriu zis, căci e deschis la amândouă capetele. Capătul său dela gura lesei este întins pe o sfoară, care trece prin ochiurile sale și e prinsă de jur împrejurul gurii coșului; capetele acestei sfori se încrucișează apoi sus peste un ghionder, pus transversal în gura coșului, și se leagă fiecare din ele de câte un ghionder din pereții laterali ai coșului. Capătul celălalt al sacului este de asemenea întins pe o sfoară, care trece prin ochiurile dela marginea sa și-l închide strângându-l ca pe o pungă. Pe aci se scoate peștele prins. Capătul acesta al sacului este agățat, prin sfoara aceasta, de un stâlp bătut în apă, care-l ține în totdeauna întins și cu gura de aci închisă și ridicată afară din apă, pentru ca astfel peștele intrat în el să nu poată scăpa afară.

Peste mijloc în fine, din distanță în distanță, sunt prinse de ochiurile sacului patru inele prin cari trece o a 3-a sfoară, care gătue sacul peste mijloc, împărțindu-l în două. Accastă sfoară stă agățată de strapezanul «Oraniței» în care se pune peștele prins.

În fine, la gura lesei stă în permanență o Oraniță solidă de o formă specială cu fundul lat (Fig. de jos din Tab. XLVII), în care se scutură neconținut peștele prins în sac și se păstrează până-l poate trimite la Cherhană.

2. Leasa dela Filipoiu.

Filipoiul este o gârlă lungă de 27 Km. care are aparența unui braț de Dunăre și prin care se scurg apele de inundație aproape de pe întreaga insulă a Brăilei, din care numai bălțile Domeniului au o suprafață aprox. de 63.000 ha.

Capacitatea de immagazinare a acestor bălți, în timpul creșterilor celor mari ale Dunărei, am arătat-o la începutul acestui studiu că se urcă la enorma cifră de aproximativ 5 miliarde m. c. pentru inundații ca cele din 1897. Firește dar că așa fiind, avem aci condițiunile cele mai ideale pentru funcționarea unei lese. Și în adevăr, încă din timpurile cele mai vechi, aci s'a făcut cea mai sistematică și cea mai productivă leasă de pe întreaga Dunăre.

După descrierea atât de detaliată a lesei dela Crapina, nu voi mai intra aci în aceleași detalii, voi pune însă în evidență diferențele dintre ele, cari atât ca mod de construcție și ca dimensiuni, cât și mai cu seamă ca numiri, sunt destul de considerabile.

Și aici, odată cu închiderea generală a bălților, se face mai întâiu un

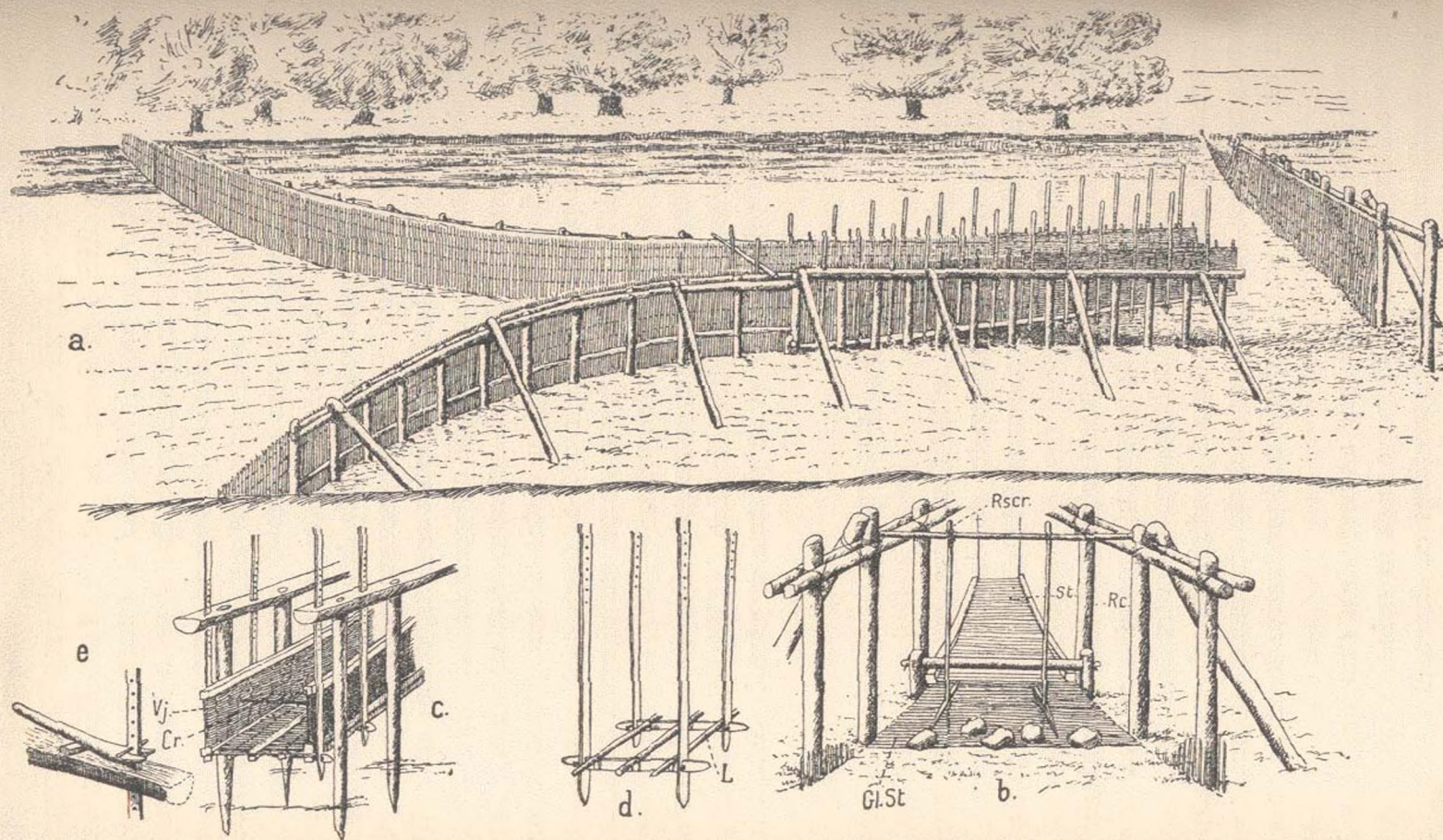

Fig. 328. Leasa dela Filipoiu cu detaliile construcției ei.

un gard sterp foarte mare (Figura de sus din Tab. XLII); acesta însă nu se face ca la Crapina în dosul lesei, ci el se așează în fața lesei, adică în fața gurii ei dinspre Dunăre, la o distanță de vreo 100 m.

Atât ca formă generală cât și ca dimensiuni, leasa dela Filipoiu diferă cu totul de cea dela Crapina; pe când la Crapina ea are o formă scurtă și lată, cu aripile numai puțin oblice și foarte deschise în lături, așa că ele formează cu coșul câte un unghi aproape drept; la Filipoiu leasa are o formă lungăreață cu aripile foarte puțin deschise, cari se scoboară dela maluri la vale formând câte o linie convexă spre mijlocul apei și continuându-se direct în pereții coșului, fără a mai forma cu ei un unghi (Tab. XI.VIII și XI.IX și fig. 328 și 329).

Dimensiunile lesei variază firește și aci puțin, dela an la an, după înălțimea apelor; pentru descrierea de față voi alege dar anul 1909 când au fost creșteri normale.

Lungimea totală a acestei lese—astfel cum a fost ea făcută în 1909—avea 67 m., din care 50 m. partea cuprinsă între aripi—zise aci *Lăturaoie* și 17 m. lungimea coșului. Lărgimea ei la gura pâlniei, formată de extremitățile aripelor, era de 30 m., și de aci merge îngustându-se la vale până la 3.65 m. la gura de sus a coșului. Coșul merge de asemenea și el îngustându-se, până ajunge la gura sa dela vale să aibă o lățime numai de 2.20 m. (Fig. 329 a).

Nu numai dimensiunile generale însă, ci și modul de construcție precum și forma diferitelor părți se deosebesc aci în multe privințe de cele dela leasa dela Crapina.

Coșul, care aci are o lungime de 17—18 m., este așezat pe 10 perechi de Pari mari, ascuțiți la un capăt și bătuți în pământ de 1.5 m.; partea ascuțită din par, adică bucata din el câtă intră în pământ, se numește *Taglă* (Fig. 329 T.gl.).

Acești Pari sunt sprijiniți de fiecare parte de câte 4 proptele, făcute din ghile groase, despicate la capete, în cari despicăture intră câte o pană, și legate de talpă cu curpene de viță sălbatică. De câte ori se slăbește această legătură, se mai bate îndată pana ceva mai adânc și atunci ea se întărește la loc.

Cele două *Tâlpi*, lungi de câte 17 m. fiecare, au forma unui trunchiu de brad gros înjumătățit, având o lățime de 65 cm. și o grosime de 35 cm. În tâlpi, la distanțe de câte 1.90 m. unul de altul, sunt fixate capetele cioplite ale parilor, iar între fiecare doi pari este câte o gaură dăltuită, prin care trec cele 18 *Mâni ale jugurilor*, având 8×12 cm. grosime fiecare. *Jugurile* singure sunt în număr de 9 și sunt făcute din lemn tare de stejar, de 8×15 cm. grosime.

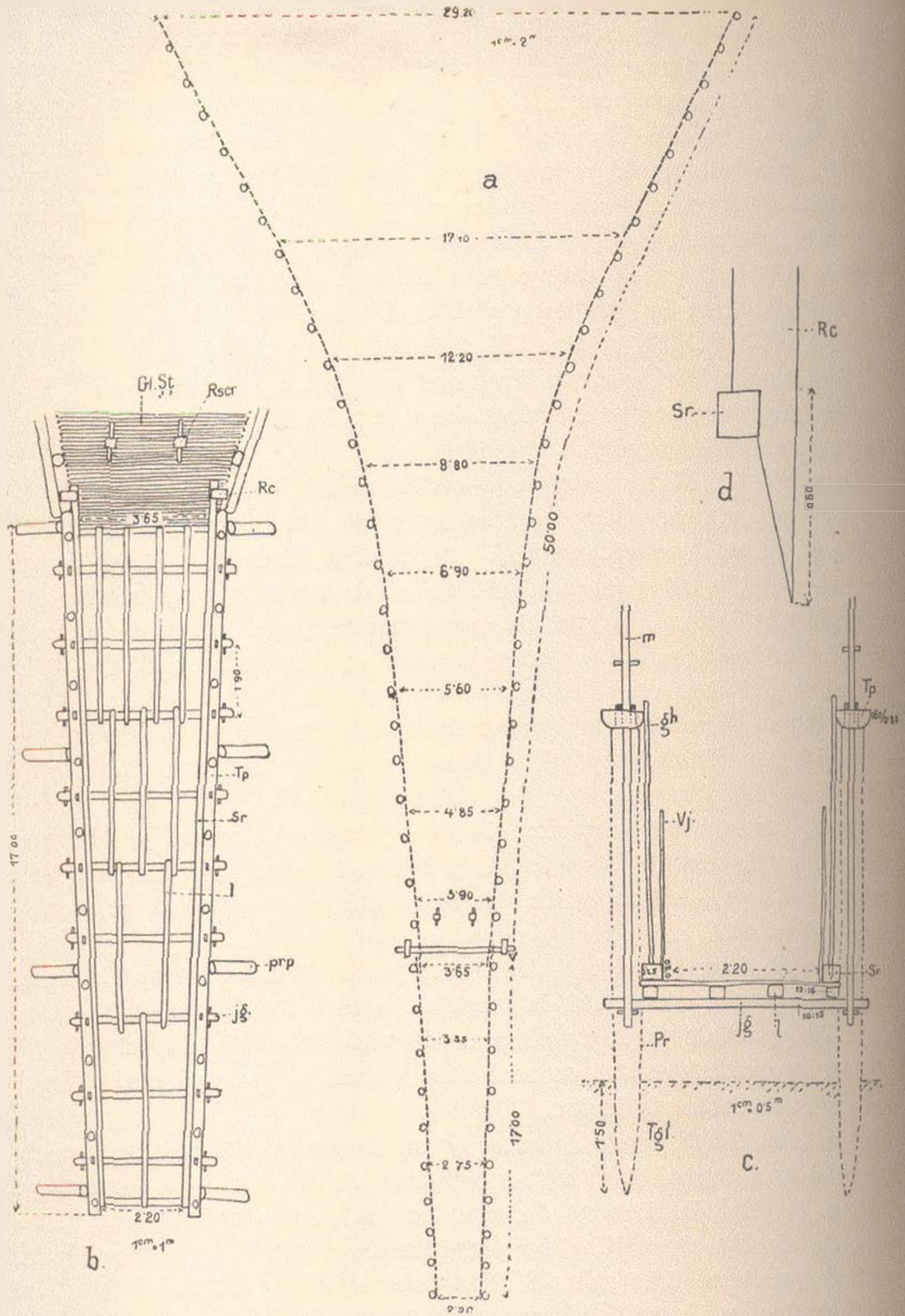

Fig. 329. Leasa dela Filipoiu. Planul de constructia ei.

Pe juguri sunt așezate transversal și legate cu funie de teiu o serie de *lanți* (leațurile dela Crapina) de brad de 12×15 cm. grosime (L); la gura de lângă sac sunt numai două lanțuri, dar numărul lor crește spre gura din deal — unde coșul e mai lat — după cum se vede în figura 329 b. Pe aceste lanțuri se așează *Șețul* (Șt.) — numit la Crapina «așternutul lesei» — care e făcut din cocinoaie de alun, alese cele mai drepte și împletite cu teiu.

Cei doi *Sori* (Sr.) cari fixează șețul în coș sunt aci două grinzi mari, lungi de 18 m. și groase de 20×25 cm. În sori sunt fixate de fiecare parte câte 30 de *ghiondere* la distanțe egale unul de altul (Fig. 329. c, gh); de aceste ghiondere se leagă pereții laterali ai coșului, numiți aci *Vaje* (Vj.).

Cele două vaje sunt făcute aci din cocinoaie de alun, de câte 6 m. înălțime la gura din deal, cari merg însă scăzând spre gura cu sac; aceasta însă se face numai pe o distanță de 10 m. dela gura din deal, căci pe restul de 7 m. până la gura lesei *Vaja este aci împletită din nuele de salcie*. Pentru susținerea vajelor se pun de fiecare parte câte două rânduri de lanțuri.

Șețul este și aci prelungit pe o distanță destul de mare peste marginea dela deal a gurii coșului, între cele două aripi; această porțiune din șeț, numită aci *Gulerul șețului* (Gl. Șt.) — cea numită «barba lesei» la Crapina — este fixată în pământ cu două *Răscruci* (Rscr). Răscrucile sunt doi pari lungi și groși, cu capetele ascuțite în formă de țaruși și străbătuți în formă de cruce — la o distanță ca de 1 m. dela capătul lor inferior — de câte un lemn gros; cu acestea apucă ei cocina gulerului și o fixează în pământ, în care sunt bătuți apoi bine cu mairile (Fig. 328 b și 329 b, Rscce).

Grînda, care fixează capetele sorilor la pământ, este și aci făcută din lemn tare de stejar și e încălecată la capetele ei de câte un *Rac* (Fig. 328 b R și 329 d).

Aripele se fac și aci din *Pari*, *Previne* și *Proptele*, legate între ele cu *curpene*, pentru a constitui scheletul lor; acesta se îmbracă apoi pe dinăuntru cu cocine de ghiondere de brad, împletite cu funii de teiu ca la gardurile sterpe.

Sacul are aci o lungime de 8—10 m. și e legat cu trei fringhii numite aci *Sforace*:

1. *Sforacicul dela gură*, care leagă sacul de leasă și-i ține gura deschisă. Acesta e aninat aci de un lemn transversal, subțire, numit *Curmeaișul* (Fig. 328 c, Cr.) și are și mai multe *Cheutori* cu cari se prinde jos și pe lături;

2. *Sforaciul dela mijloc*, care e trecut prin patru verigi, prinse din distanță în distanță în jurul sacului și numite *Cercei*;

3. *Sforaciul dela capătul de dinapoi*, care e trecut prin ochiurile gurii de dinapoi a sacului și-l ține închis ca pe gura unei pungi, ținându-l aninat de un par bătut la o distanță de vreo 8 m. în fața gurii lesei (Figura de jos din Tab. XLIX).

Unghiile, cu cari se ridică coșul, sunt și aci niște pârghii (Fig. 328 e), cari au câte o lungime de 3 m. fiecare.

Pentru ca să nu se întrerupă comunicația cu bărcile pe gârla Filipoiului, la capătul unei aripe se face o trecătoare numită *Călcătoare*; aceasta are aci aceeaș construcție ca și *Sorbul* descris la gardul sterp dela Crapina, putându-se trece cu barca peste el afară, fără ca peștele din Filipoi

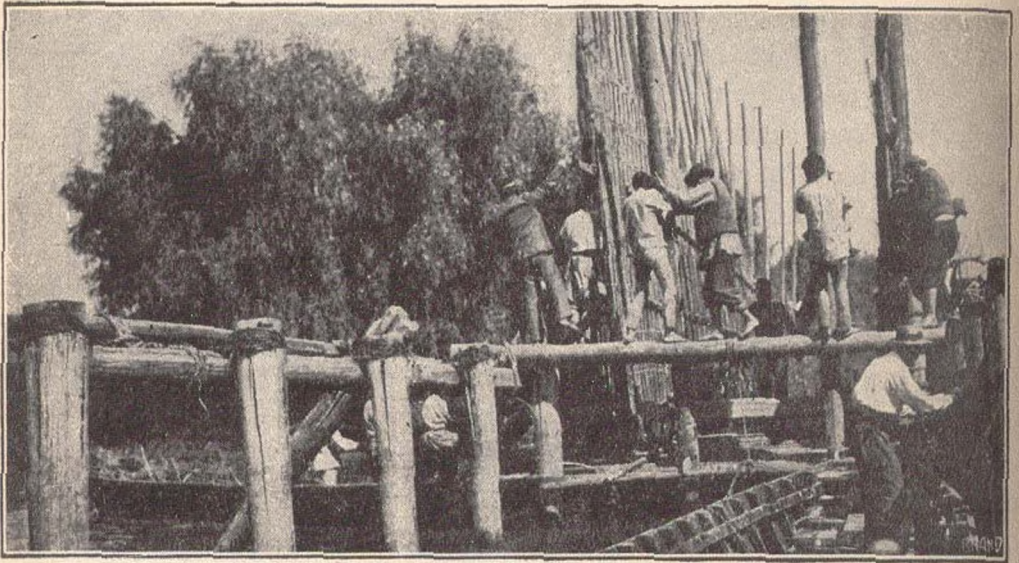

Fig. 330. Construcțiunea lesei dela Filipoiu. Momentul când se afundă coșul.

sa poată scăpa și să fugă la Dunăre.

Din toate acestea vedem, că pentru această leasă e nevoie de cantități considerabile de lemnărie, care costă în fiecare an sume însemnate. Iată aproximativ care e materialul necesar într'un singur an pentru facerea lesei : 78 de pari, 28 proptele, 14 previne, 14 ghile, 20 lanți de fier, 2000 de ghiondere împletite cu teiu, înalte de 6 m., 2 vaje făcute din cocinoaie de alun înalte de 3 m. și de câte 14—16 m. lungimea fiecărei vaje, 56 de lanți la coșul lesei, etc. Acestea însă în afară de tălpi, juguri, răscruci, sori, etc., cari pot servi și mai mulți ani.

Descrierea aceasta foarte sumară nu poate fi înțeleasă cum trebuie decât cu ajutorul unor bune figuri. De aceea, pe de o parte în Tabelele

XLVIII și XLIX am dat 4 fotografii, arătând forma și exteriorul acestei lese; pe de altă parte figura 328 arată în mod schematic mecanismul și diferitele ei părți, iar figure 329 arată modul de construcție și dimensiunile exacte ale tuturor părților cari compun această leasă.

În figura 330 și Tabela XLX în fine, am dat 4 fotografii reprezentând 4 momente diferite din construcția acestei lesei; în figura 330 se vede scheletul întregii lese gata și începutul afundării coșului; cei doi pari mari dela mijloc sunt răscrucile cari apucă gulerul Șetului și-l împing la fund. În Figura de sus din Tabela XLX coșul este deja dat la fund și se începe a se bate în pământ parii răscrucelor; în figura din mijloc coșul este deja gata așezat și gardagiii se pregătesc a îmbrăcă o aripă cu o cocină, care plutește la fața apei și pe care unii din ei stau ca pe o plută, iar în figura de jos ei au ridicat deja cocinele și le prind acum de scheletul aripelor.

3. Leasa dela balta Călărași.

Această a treia leasă este mai puțin importantă din punctul de vedere al perfecțiunii mecanismului ei și al cantităților de pește ce se prind cu dânsa — cari aci sunt de sigur mai mici decât cele dela Filipoiu —; ea ne interesează mai mult din cauza primitivității modului ei de construcție — cu totul diferit de celelalte — și al numirilor de asemenea diferite ce se dau diferitelor părți ce o compun.

Cum această leasă este făcută de pescarii din Turtucaia, ea reprezintă un tip special, care se face — de câte ori apele o permit — și la toate celelalte bălți din susul Dunărei, începând dela Saltava pe Borcea până în Romanați la Orlea, căci Turtucăienii sunt — încă din timpurile vechi — pescarii obicinuiți ai tuturor acestor bălți. Această leasă (Tab. LI și LII) așa dar, deși primitivă, este cea mai răspândită din toate 3 tipurile și merită a fi luată într'un mai de aproape studiu.

Dacă am judecă după dimensiuni, atunci această leasă ar ocupa de sigur locul întâiu: *Cutița* ei (adică Coșul) are, după înălțimea apei, între 20 până la 26 m. lungime, cu o deschidere la gura dela deal de 4 m. (Tab. LII sus), iar la gura dela vale de 1.50 m. (Tab. LII jos). *Aripele* ei — aci numite mai des *Urechi* — au fiecare o lungime de câte 60 m. (Tab. LI, figura de sus și din mijloc), iar deschiderea dintre aripi la capetele lor extreme este de 80 m.; acestea formează un unghiu destul de pronunțat cu cutița.

În Figura 331, care dă un plan general al acestei lese, se văd toate aceste dimensiuni și proporțiile dintre diferitele părți cari o compun.

Ceeace caracterizează însă această leasă și o pune, ca construcție, într'o mare inferioritate față de cele 2 descrise deja, este înaintea de toate lipsa celor două *Tălpi* prin cari trec mâinile jugurilor, adică tocmai partea care la celelalte lese este cea mai de căpetenie, care dă posibilitatea de a se mânui cu ușurință coșul și de a-l ridica sau scobori după cum trebuința o cere. În legătură cu aceasta mai e și construcția cu mult mai primitivă a întregului aparat de ținerea în suspensiune a coșului, adică a jugurilor cu anexele sale. În fine este lipsa cu desăvârșire a unei osii — *Grinda* sau *Pragul* dela celelalte lese — în jurul căreia să se poată

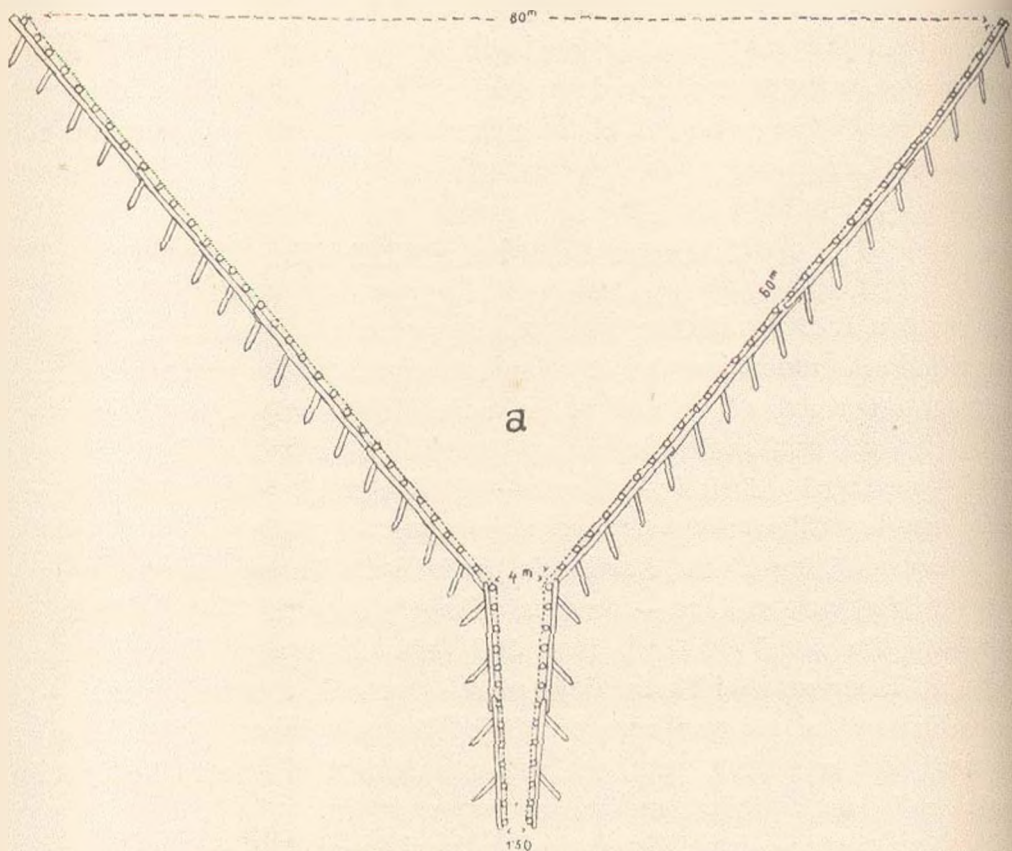

Fig. 331. Planul general al Lesei dela Călărași (a).

mișcă coșul. Aici singura articulațiune a coșului este *Gulerul șefului*, numit aci *Bărbia* sau *Dinții lesei*, care se face cu mult mai mare ca la celelalte și se fixează cu piatră pe fundul gârlei. Firește toate acestea sunt diferențe fundamentale și ne îndeamnă să intrăm măcar cât de puțin și în studierea detaliilor, spre a vedea mai de aproape construcția și modul de funcționare al acestei lese.

Scheletul întregii lese se face și aci din *Pari*, *Previne* — numite aci *Previle* — și *Proptele* (Fig. 332).

Parii se fac de brad sau de stejar tăiat din pădurile învecinate, iar pe marginile urechilor — la «gardul de luncă» — se ieau și pari de salcie; ei au o circumferență de 30—110 cm., și o lungime de 3 până la 10 m. — crescând dela mal spre cutiță — și se bat în pământ, cei mici până la 1 m., iar cei mari până la 3 și 4 m.

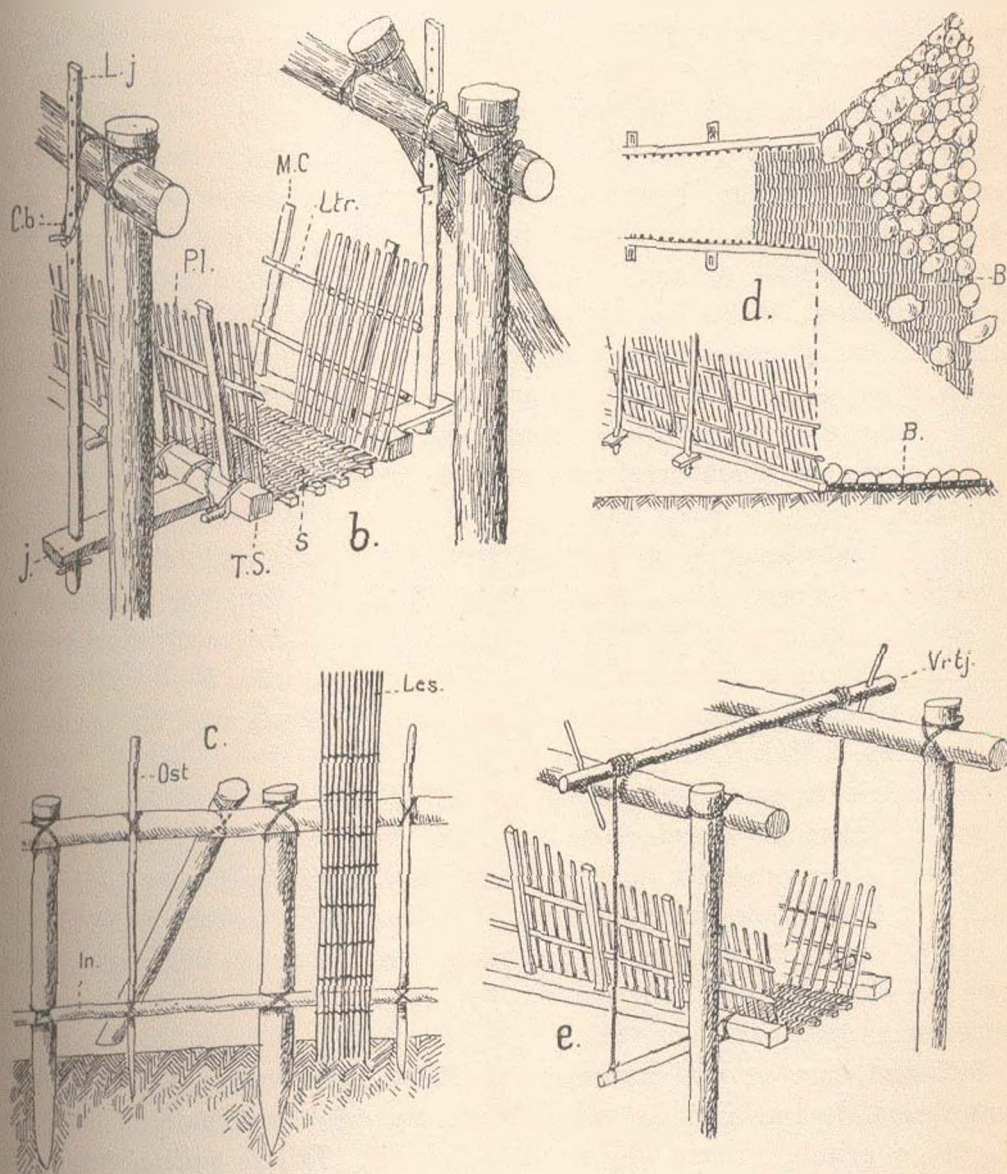

Fig. 332. Detaliile construcției Lesei dela Călărași.

Previlele sunt de asemenea de brad sau de stejar de 10—15 m. lungi, — iar cele dela «gardul de luncă» sunt numai de 5—6 m. — și se leagă de pari cu curpeni sau cu scoabe de fier. Fiecare previlă se

petrece peste cealaltă cu doi sau trei pari, după curentul apei, și se pune în totdeauna cu capul ei (partea groasă) spre adâncime.

În modul acesta se face scheletul atât la aripi cât și la cutița, aci nefiind cele două tălpi mari găurite cari să susțină cutița, ci sunt peste tot numai previle.

La aripi scheletul mai e format încă pe toată lungimea lor de o serie de grinzi groase — până la 80 cm. circumferință — de salcie sau de stejar, numite *Inecătoarele* (Fig. 332 c, In.); acestea se pun sub apă, paralele cu previlele, «la rădăcina parilor» și servesc ca pe ele să se fixeze *Leșile de ostrețe* (Fig. 332 c. Les.) ale aripilor. Ele se leagă cu funii de teiu — din 3 în 3 m. distanță — la aproape un metru deasupra capetelor ascuțite ale unor «ostrețe de brad» (Ost.) — din cele mai groase cari se găsesc — și lungi până la 10 m. fiecare. Aceste ostrețe se bat cu maiurile în fundul apei (Figura de jos din Tab. LI) până rămâne între pământ și inecătoare o distanță numai de vreo 30—40 cm., iar capetele lor de sus se leagă de previle sau se bat cu piroane.

Dacă apa e mai înaltă, pe aceste ostrețe se mai poate lega încă o a doua serie de inecătoare, mai subțiri, la o distanță 1,50 m. deasupra celorlalte.

Nuelele întrebuințate la această leasă sunt toate ghiondere de brad, numite aci *Ostrețe*, și au dela 3 până la 10 m. lungime și dela 10 la 25 cm. circumferență. Nuele de alun nu se întrebuințează pe aci de loc. Din împletirea ostrețelor cu teiu se fac *Leși*, de câte 5—9 m. lungime, și cu acestea se îmbracă apoi pe dinăuntru cele două aripi ale lesei (Fig. 332 c. Les și Tab. LI figura de jos).

Mai originală este *construcțiunea cutiței* (Fig. 332 b și Tab. LII), care diferă cu totul de a celorlalte lese. Ea este și aci în formă de Scoec sau Jgheab, compusă din doi pereți laterali, numiți *Pereții* sau *Leșile de pe lături* (P. l.) («Vajele» dela Filipoiu), și *Salteaua* (S.) («Șețu» dela Filipoiu).

Pereții sunt făcuți din leși, ai căror ostreți merg descrescând dela gura de sus a cutiței spre cea din jos, variind între 3.50—1.50 m. după adâncimea apei.

Salteaua, care se mai numește și *Patul* sau *Gratia*, este o îngrăditură deasă de nuele și are pe fiecare din cele două margini lungi ale ei câte o grindă groasă de brad — numite *Tălpile saltelei* (Fig. 332 b. T. S.) («Sorii» dela Filipoiu) — de cari este legată pe toată lungimea ei cu curpene. Salteaua este așezată pe o serie de grinzi longitudinale («Lanții» dela Filipoiu), al căror număr crește spre capătul din deal al cutiței, iar aceste grinzi longitudinale sunt legate și ele cu teiu de o serie de 12 grinzi transversale, numite *Paturile de stejar* sau *Jugurile*, (J);

pe acestea stau și cele două tălpi ale saltelei, fiind și ele legate de aceste juguri.

Tălpile saltelei au fiecare la partea superioară, pe toată lungimea lor, o serie de 12 găuri făcute cu dalta la distanțe egale, în cari intră capetele unor pari de câte 3—4 m. lungime, numiți *Mânile cutiței* (M. C.) («prefustele» dela Crapina), al căror scop este de a susține ca niște stâlpi pereții cutiței; de aceste mâni sunt legate cu teiu două leături transversale numite *Loitre* (Ltr.) («lanțurile vajelor» dela Filipoiu), al căror număr crește până la 4 sau 5 spre capătul dela deal al cutiei unde pereții sunt cu mult mai înalți.

De aceste loitre în fine se leagă apoi *Leșile de ostrețe*, cari formează pereții laterali ai cutiței.

Capătul din sus al saltelei, care aci se numește *Bărbia*, *Dinții* sau *Pieptenele* (Fig. 332 d. B.), este la această leasă cu mult mai mare decât la toate celealte; aceasta fiindcă el are aci de îndeplinit singur funcțiunea cea mai de căpitenie, adică aceea de a fixa la pământ capătul dela deal al cutiței, aici neexistând ca la celelalte lese și un alt aparat special pentru acest scop. Pe această Bărbie se pun aci până la 3 m. c. de bolovani ca prin greutatea lor să o țină lipită bine de fund.

Foarte curios, și primitiv în raport cu celelalte lese, mai este aci și modul de construcție a aparatului, prin care se ridică și se ține suspendată cutița la diferite înălțimi.

Am amintit că salteaua și tălpile cutiței se sprijină pe 12 juguri de stejar; acestea cu o lungime de 3.5—6 m., au fiecare la capetele lor câte o gaură în care intră capetele cioplite ale unor lemne de stejar lungi de 3—5 m. numite *Lumânările jugurilor* (Fig. 332 b. Lj.), cari sunt prinse dedesubt cu cuie de lemn de corn, întocmai ca bulfeile dela un jug de boi. La capătul lor de sus aceste «lumânări» au de asemenea din distanță în distanță o serie de găuri, în cari se potrivesc niște cuie mari de corn, de cari se prind cu niște gânjuri mari de curpen împletite pe după previle, și cari se numesc aci *Colbe*, *Cercei* sau *Inele*. (Fig. 332 b, Cb.).

Acesta este aci întregul aparat de suspensiune al cutiței; când vor s'o ridice sau s'o scoboare, atunci ei schimbă cuiul de pe cele 24 de lumânări cu o gaură mai sus sau mai jos și-l prinde iarăș de colbele de curpen.

În unii ani, aceste aparate se construiesc în alt mod, mai practic, atât aci cât și la celelalte bălți din susul Dunărei, punând, în loc de «Lumânări», niște otgoane sau cabluri de sârmă, cu cari leagă capetele jugurilor și le trag în sus cu *Vârtejele* (Fig. 332 e, Vrtj.), cum trag codulele dela năvoade, legându-le apoi de previle (Fig. 332 e și Tab. LII).

Sacul are și aci o lungime de 8 m. și este, ca și la celelalte lese, prins cu trei fringhii.

Celealte detalii de construcție ale acestei lese se pot vedea din figurile ce însoțesc această descriere. Fotografiiile din Tabela LI arată Leasa în întregime, cu gura și aripele ei, precum și modul cum se îmbracă urechile (aripile) cu lese de ghiondere. Tabela LII arată cutița văzută din față și din spate precum și sacul cu barca în care se scoate peștele prins.

4. Alte lese dela Dunăre.

Cu aceasta am terminat descrierea celor trei tipuri principale de lese ce le avem. După cum am mai spus, celelalte lese se apropie fiecare mai mult sau mai puțin de una din aceste tipuri, prezentând, de sigur, fiecare și particularitățile ei proprii de construcție. A mai descrie aci toate aceste lese, ar fi să lărgim prea mult cadrul acestei lucrări și să intrăm

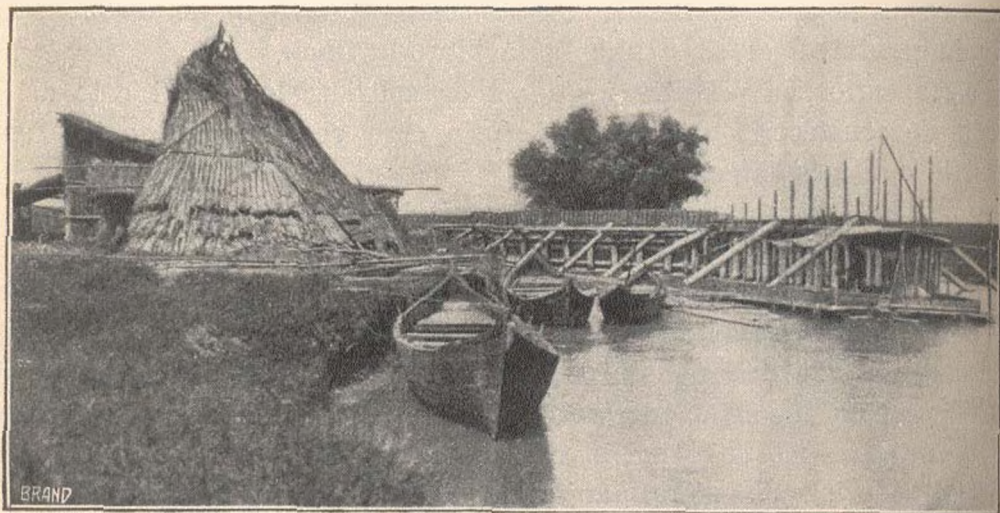

Fig. 333. Leasă dela Gârla Ghimia (Brateș).

în detalii de prea mică importanță. Voiu da însă aci o serie de fotografii ale tuturor acestor lese, cari observate bine, cu lupa, pot arăta foarte lămurit, celui pe care-l interesează mai de aproape, foarte multe din detaliile principale ale construcțiunii lor.

Intru cât privește cele 2 lese din Basarabia, cari sunt făcute în totul după tipul lesei moldovenești dela Crapina și Ghimia, nu mai am nevoie să le descriu aci, deoarece într'o interesantă lucrare despre Pescuitul din Bălțile Dunărei de pe malul basarabean, apărută acum, d-l Dr. V. Claer,

Administratorul pescăriilor rusești dela Dunăre, le-a tratat pe larg și le-a figurat. Lucrarea aceasta, publicată în limba rusă, a apărut după ce redacțiunea lucrării noastre eră gata și chiar mai bine de jumătate imprimată, așa că nu mi-a fost cu puțință să vorbesc mai mult despre ea cu ocazia descrierii celorlalte instrumente, cari de altfel în realitate nu sunt decât tot instrumentele noastre dela gurile Dunărei.

În figura 333, se vede dar leasa dela Ghimția (Brateș), care este o leasă de tipul moldovenesc al celei descrise dela Crapina.

În Tabela LIII, se vede leasa dela gura Saltavei, care este tipul lesei Turcuăienilor, asemănătoare în totul cu cea dela Călărași. Figura de sus arată această leasă în total, iar în figura de jos, care reprezintă cutița acestei lese, se vede foarte bine modul de suspensiune și de ridicare a

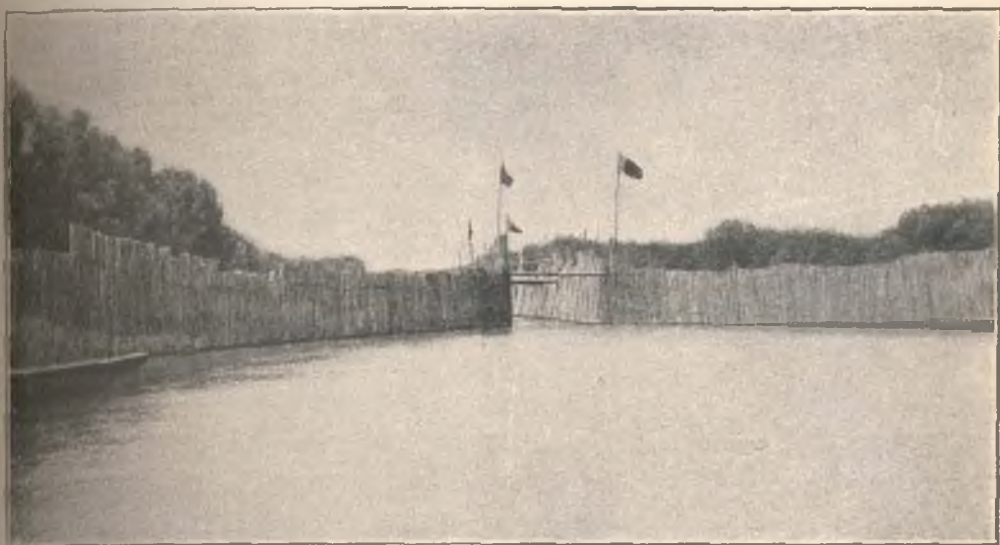

Fig. 334. Aripelile Lesei dela Saltava și Gura de dinapoi a Cutiței.

cutiței cu otgoane, legate la capetele jugurilor și ridicate cu vârtejele sprijinite pe previle.

Tabela LIV dă o fotografie foarte caracteristică, arătând modul cum pescuește această leasă și cum e întins sacul la gura ei. Iar figura 334 arată aripelile acestei lese împreună cu gura dela deal a cutiței.

În fine în figura 335 se arată leasa dela Orlea. Și aci se vede foarte bine modul de ridicare a cutiței cu otgoanele și vârtejele, cari stau deasupra, sprijinite pe previle.

La leasă cade tot felul de pește: cel dintâiu începe Avatul care și intră întâiu în baltă și e grăbit acum să iasă; după dânsul vine Somnul mare care pleacă în cârduri și în urmă vine somnul mic. După aceștia vine Plătica și tot felul de albitură: Batcă, Cârjancă, Cosac, etc., Babușca albă (Tarancă și Ochiană) Roșioară, Știucă, Obleți, etc., și apoi începe crăpăria. Mai întâiu vine Crapul «sulatec» sau «săltăreț», zis și «ulucariu» — sau în Oltenia «Șueț» și «Călăuz» — tocmai «fiindcă ține ulucele», adică «dă mereu pe la garduri ca să iasă afară». După aceștia începe crapul mic și în fine vin cârdurile mari de crap și ciortocrap.

Odată cu crapul vine și Văduvița («Odavița» pe la Mehedinți și «Răstrugă» pe la Orlea) în zilele dintâi cam la 10%. Pescarii zic că Văduvița

Fig. 335. Leasă dela Gârla Orlea din Romanați.

merge în totdeauna în capul cârdurilor de crapi și că ei se țin după dânsa, din care cauză i-au și dat acest nume.

Șalău și Biban vin mai rar, dar trec foarte mulți pui de șalău dezvoltăți în acea primăvară, cari până la epoca lesei — pe la mijlocul lui Iulie — ajung a avea câte 8—9 cm. lungime. Linul și caracuda nu vin de loc, căci stau la nomol.

GRUPA B.

INCHISORILE BĂLȚILOR ȘI GÂRLELOR DIN DELTA DUNĂREI.

În descrierea fizică și biologică a bălților Dunărei ce am dat-o în acest studiu, s'a văzut că între bălțile din susul Dunărei și cele din Deltă sunt o serie de diferențe fundamentale, cari fac ca migrațiunile peștilor să fie cu totul diferite. Pe când la bălțile din susul Dunărei—după cum s'a văzut—producțiunea lor depinde în cea mai mare parte de cantitățile de pește ce intră în ele din albie în timpul inundațiilor, bălțile Deltei sunt ele singure un rezervor permanent de pește, care se naște, crește și se reproduce într'însele, fără a mai avea nevoie să facă numai decât migrațiuni speciale pentru aceste scopuri; mai mult chiar, aceste bălți, prin cantitățile mari de pește care pleacă primăvara din ele, sunt focarul de repopulare cu pește a tuturor bălților din susul Dunărei.

Astfel fiind, pe când la celelalte bălți scopul principal ce se urmărește prin facerea închisorilor și gardurilor este de a se încunjură și păstră cât mai bine peștele intrat în ele în timpul inundației, și numai în al doilea rând de a se prinde prin ajutorul acestor garduri o parte din peștele închis; la bălțile Deltei, prin gardurile și închisorile ce se fac, se urmărește, în prima linie, a se prinde cât mai mult pește din bogatele rezervorii permanente ce se găsesc aici și, numai foarte rar, a se închide și peștele ce intră proaspăt din Dunăre, spre a-l putea prinde în urmă.

Tocmai de aceea în Deltă, închiderea bălților și a terenului inundabil cu Pleter așezat peste maluri este cu mult mai rară, pe când închiderea gârlelor cu garduri, la cari se adaptează tot felul de mijloace de prindere, este regula generală.

În cele ce urmează dar voi arată cum și unde se face fiecare din aceste două feluri de închisori și în ce mod servesc ele la pescuit.

I. Inchisorile cu pleter.

Din descrierea ce am dat-o despre migrațiunile ce le fac peștii din bălțile Deltei s'a văzut că primăvara, de îndată ce încep a crește apele

Dunărei, peștele, ademenit de apa proaspătă ce intră în bălți, caută să fugă din ele spre a ieși la Dunăre. Ajunși aci, ei urcă contra curentului și, când apa începe a deveni prea turbure, caută gurile gârlelor pentru a intra din nou în alte bălți. Dacă însă apa e mai mare, ei preferă să se refugieze pe depresiunile și prin japșele de pe terenurile proaspăt inundate, unde găsesc o serie de avantaje mari, pe cari le-am arătat în capitolul în care am descris biologia peștilor; ei profită dar de prima ruptură în mal pe care o întâlnesc, pentru a trece prin ea în cârduri mari și a căuta asemenea locuri.

Cum suprafața terenurilor inundabile propriu zise în Deltă e relativ foarte restrânsă, peștii — și în special Crapul — nu găsesc aci decât puține asemenea ocazii favorabile, și se duc mai cu seamă spre bălțile Somovei său spre bălțile Basarabiei, cari, deși sunt bălți adânci cu nivelul fundului sub etiajul Dunărei, au totuș împrejurul lor și suprefete întinse de teren inundabil și japșe cari le convin. În Delta Dunărei propriu zisă se găsesc asemenea locuri — deși mai rare — mai cu seamă în partea ei superioară, în regiunea Ceatalului Tulcei, unde nivelul fundului este mai ridicat decât etiajul. Astfel aproape în fața Tulcei, puțin mai la vale la Mila 34, este o ruptură a malului care conduce în interior într'o japșe puțin adâncă; în aceasta, acum vreo câțivă ani, un pescar a observat momentul când intră un cârd de crapi și a închis partea mai adâncă cu gard de nuele și cu cotețe, iar restul l-a închis cu pleter, făcut din câteva dopuri de stuf și de alun, cum se fac închisorile la bălțile dela deal. La retragerea apelor el a scos de aci atâta crăpărie încât a vândut pește de peste 40.000 lei, cu o cheltueală de material de închidere și de personal foarte mică.

Pleterul ce se face pe mal, pentru închiderea unor asemenea cârduri de pești în jepcile din Deltă, este însă numai pe distanțe foarte scurte, căci toate aceste japșe sunt izolate și nu stau în comunicație cu alte ape, pe unde peștele ar putea să fugă, cum e la bălțile dela deal.

Pleter pe tot lungul malului — cum se face la bălțile Brăilei, Brateș, Badălan, Crapina sau chiar la Somova — nu se face nicăeri în Delta Dunărei, deși cantitățile de pește ce intră în anii cu ape mari peste maluri sau prin rupturi în asemenea japșe sunt și aci câte odată foarte mari.

A se face în Deltă o închidere generală cu pleter pe maluri, cum se face la bălțile din sus, ar costă sume foarte mari având în vedere enorma lungime a malurilor celor 3 brațe principale ale Dunărei, cu toate brațele secundare și cu mulțimea de gârle mari, ca Dunăvățul, Șontea, Cernețul, etc., cari toate ar trebui să aibă și ele pleter pe malurile lor.

O asemenea închisoare generală în Delta însă, în timpul inundației, nu ar mai avea scop de a închide în baltă peștele intrat din Dunăre, ci din contra a opri peștele din bălți ca să mai iasă în Dunăre.

Dacă procedându-se astfel, s'ar aduce în adevăr vreun folos real pescăriei din toate părțile Deltei, nu pot s'o afirm, căci, reținându-se aci tot peștele, bălțile s'ar suprapopula, peștii prea deși și-ar face concurență la hrană, iar consecința finală ar fi degenerescența peștilor și deci o utilizare mai nerațională a cantității de hrană organică disponibilă din aceste bălți, deci o producțiune totală mai slabă. Ceeace este însă sigur, e că pescăria din susul Dunărei, lipsită acum prin această închidere a bălților Deltei de izvorul ei principal de repopulare, ar decădea în scurt timp cu desăvârșire.

O închidere parțială a unor anume regiuni, unde condițiunile naturale sunt mai potrivite și cari astfel s'ar putea izola complet de balta generală, ar fi de sigur cel mai bun mijloc de a trece dela exploatarea cu totul extensivă de astăzi la o exploatare mai rațională și mai intensivă a pescuitului din Delta.

II. Inchisorile gârlelor și instalațiunile pentru prinderea peștelui în ele.

După cum s'a văzut din descrierea fizică a acestor bălți, ce am dat-o aci și mai cu seamă din lucrarea mea «despre Regiunea inundabilă a Dunărei», Delta Dunărei în cea mai mare parte este o imensă baltă, adâncă de 2 m. sub etiaj, însă acoperită în cea mai mare parte cu stuf. Pentru a putea dar prinde peștele din aceste imense suprafețe, nu ne pot fi suficiente numai instrumentele obicinuite de pescuit făcute din plasă, sau altele cari nu se pot întrebuiți decât la luminișurile de apă — aci cu suprafețe relativ mai restrânse față de imensele suprafețe de stufarie —. Este dar nevoie și de alte mijloace mai potrivite pentru a ademeni și prinde peștele din stuf.

Lavele de cotețe și Mandrele pe cari le-am descris, încunjurările insulelor plutitoare cu ave, etc., sunt de sigur mijloace destul de bune de prindere, toate însă sunt insuficiente față de imensele suprafețe de stufării ce le avem.

Cel mai bun mijloc de prindere în aceste regiuni este de a produce un mic curent, care în totdeauna atrage peștele spre el, și de a pune apoi tot felul de curse în calea peștelui, cari să-l rățăcească spre a-l prinde într'un «obor» sau într'un instrument de pescuit, în care se bagă el singur fără a mai cere vreo muncă deosebită de a-l prinde.

Aceste curenți cari atrag peștele din bălțile și stufăriile Deltei se produc prin Gârle. *De aceea Cârla în Delta Dunărei nu este numai un canal pentru alimentarea bălților cu apă proaspătă de Dunăre, ci este totodată și un instrument de pescuit din cele mai importante*, cu ajutorul căruia se prind cantități mari de pește cu o muncă minimă. Față de lipsa foarte mare de brațe din aceste regiuni, gârlele din Delta — cari în total prind cu mult peste un milion de kgr. de pește anual — sunt dar de cea mai mare importanță pentru exploatarea pescuitului de aci.

În Delta Dunărei avem de o parte și de alta, pe fiecare din brațele ei, câte o serie de gârle mari principale, cari leagă diferitele ghioluri cu Dunărea; aceste gârle principale sunt apoi legate și ele între dânsese prin alte gârle mai mici ș. a. m. d., astfel că — după cum am arătat în cartea mea despre Regiunea inundabilă — întreaga Delta este acoperită cu o rețea deasă de gârle de toate dimensiunile, cari se anastomează între ele ca niște vase capilare și leagă toate ghiolurile și luminișurile de apă unele cu altele.

În afară de aceste gârle naturale însă, comoditatea pescuitului și câștigul ușor a făcut ca, încă din timpurile vechi, să se sape și o întreagă serie de gârle artificiale, speciale numai pentru pescuit, cari conduc din Dunăre în ghioluri, sau numai în depresiunea generală cu stuf cuprinsă între brațele Dunărei; fiecare pescar care vrea să-și asigure un venit — un fel de vacă bună de lapte — își săpă astfel o gârlă, care nu eră decât o creștătură în grindul malului Dunărei și care, după vreo câteva sute de metri, ajunge la balta cu stuf, de unde-i aducea destul pește la gardurile și cotețele ce și le așeză aci.

Firește, aceasta a condus la un abuz cu săparea gârlelor și a avut efecte rele asupra bălților, căci le-a potmolit prea mult în timpul viiturilor; totuși, cu toate aceste defecte, gârlele au fost acelea cari dădeau producția principală și permanentă de pește a bălților Deltei.

Pescuitul în gârlele din Delta este bazat pe o serie de observațiuni asupra obiceiurilor peștelui și anume:

1. Peștele din baltă, îndată ce simte primăvara curențul de apă proaspătă de Dunăre care începe a intra în baltă, este ademenit de el și pleacă în direcția de unde vine curențul; dacă în drumul său i se pune vreun obstacol, el nu se întoarce înapoi ci caută să-l învingă spre a ieși la Dunăre, și astfel el este înșelat și cade în tot felul de curse ce i se pun în cale, cari-l împiedică să se mai întoarcă înapoi și-l conduc încetul cu încetul într'un «obor» situat tocmai la capătul dela Dunăre al gârlei. Aci pescarul își are și coliba sau locuința sa și-l scoate în fiecare dimineață pentru a-l expedia la piață.

2. Peștele care a iernat în Dunăre, sau care a ieșit din baltă în timpul primelor viituri, caută să intre înapoi în baltă îndată ce apa din albie începe a se turbură; atuncea el ia lungul malurilor în sus, căutând gurile gârlelor ca să poată intra în ele. Pescarii, cunoscând pentru fiecare gârlă epoca când — sau nivelul apei la care — începe peștele a intra în ea, fac și la gurile lor dela Dunăre o nouă serie de instalațiuni, ca și cele ce le-au făcut dinspre baltă, menite și acestea a înșelă peștele și a-l conduce în oboarele lor din gârle, de unde apoi îl scot cu diferite instrumente.

3. În epoca apelor mijlocii diferența între nivelul apelor din baltă și al celor din albie nefiind mare, gârlele, cari în Deltă sunt mai adânci, continuă a funcționa tot timpul. Unele din ele, dând în bălți cari au o scurgere mai mare pe la vale — d. ex. gârlele din jos de grindul Caraorman de pe brațul Sulinei —, bagă aproape în permanență apă în baltă; altele, cari stau în legătură cu bălți ce se alimentează din Dunăre prin gârle mari cari ieau apa cu mult mai din sus — ca d. ex. o mare parte din gârlele de pe malul stâng al brațului Sulinei —, scot aproape în permanență apă din baltă, vărsând-o în Dunăre. Potrivit acestor curente diferite, peștele își face și el călătoriile sale într'o direcție sau în alta, iar pescarii, cunoscând cursul apei la diferitele epoci în gârlele lor, își așează gardurile astfel ca să poată prinde dintr'o direcție sau alta.

4. În Delta Dunărei, chiar în baltă cea mare — adică în vastul basin cuprins între grindurile malurilor Dunărei dintre 2 brațe — apa nu este niciodată pe deplin stătătoare, ci se mișcă încetul, urmând unei pante generale a întregii bălți. Nu numai în ghioluri, gârle și toate luminișurile de apă, ci și în stufărie — prin așa zisele «Cărări» și «Rărișuri» cari sunt un fel de gârle — și chiar pe sub Plaurul plutitor, aceste mișcări lente sunt perceptibile. Toate aceste mici curente constituiesc totdeauna și drumuri pentru pești, cari le urmează la diferitele epoci în direcții determinate, potrivite necesităților lor fiziologice de căutarea hranei, adăpost, reproducere, etc.

Toate aceste mici curente din baltă și stufărie, cari sau pornesc din gârle, sau la urma urmei dau într'însele spre a conduce apa în Dunăre sau în mare, pescarii le cunosc cu deamănuntul și știu pentru fiecare gârlă de unde vine peștele și pe unde fuge el; și acestea deci ei le utilizează admirabil de bine, pentru a atrage în capcanele lor peștele ce vine și a-l conduce în oboarele din gârle, în cari-l prind în modul cel mai comod posibil și cu foarte puțină muncă.

Bazați dar pe toate aceste observațiuni minuțioase, asupra obiceiurilor peștelui din bălțile Deltei și asupra diferitelor feluri de migrațiuni ce le

face el, pescarii de aci au transformat fiecare din insulele mari ale Deltei cuprinse între brațele ei în câte un imens labirint de garduri, cu tot felul de obstacole și porțițe, prin cari peștele se rătăcește și se incurecă, până ajunge a fi prins în modul cel mai comod chiar la ușa casei pescarului, care-l așteaptă la malul Dunărei gata de a-l pune în barcaz și a-l transporta la piață.

Pentru a da o idee mai lămurită despre sistemul acesta de a pescui prin ajutorul gârlelor în Deltă și de importanța sa în total, am alcătuit o figură schematică (Tab. LV) reprezentând în relief o parte din cele 3 mari insule ale Deltei, — Insula Sf. Gheorghe — cu câteva din principalele gârle cari crestează malurile ei dela Dunăre și cu închisorile lor. *Între cele două brațe ale Dunărei se văd mai întâiu, de o parte și de alta, grindurile malurilor, cari ies ceva mai sus deasupra nivelului apei și încadrează de jur împrejur întregul triunghi format de această insulă. Lățimea acestor grinduri ale malurilor este însă numai de câteva sute de metri, și ele se scoboară apoi repede până la o adâncime de cel puțin 2 m. sub nivelul apelor celor mai joase ale Dunărei, lăsând între ele o imensă depresiune, care este «balta» (după cum se vede în secțiune) și care cuprinde întregul triunghi dintre cele două brațe ale Dunărei.*

Această imensă baltă este acoperită la suprafață cu stuf, care în cea mai mare parte crește plutind la suprafața ei — «Plaurul» —, și lasă numai din loc în loc — în acea mare de verdeață — să apară ochiurile sclipitoare ale luminișurilor de apă, cari sunt «ghiolurile» rotunde și «Gârlele» sau «Sahalele» lungi și cotite cari o șerpuesc. Din distanță în distanță însă și grindurile malurilor sunt întrerupte de o serie de nenumărate creștături, cari, mergând mai drepte sau mai cotite, leagă apa bălții cu acea a Dunărei sau a mării. Acestea sunt *Gârlele*.

Toate aceste gârle de jur împrejurul insulei sunt închise cu garduri la gurile lor, iar pe tot cursul lor se văd nenumăratele garduri cu porțițe și tot felul de capcane așezate în ele.

Ori în ce direcție, dar, vrea să se miște peștele din această imensă baltă, fie pentru a urmă pornirilor sale fiziologice de a ieși la Dunăre sau de a trece din Dunăre în baltă, fie pentru a trece dela ghiol la stuf sau dela stuf la ghiol, fie chiar numai că fugă speriat de năvoadele — sau de alte unelte — cari pescuesc prin ghioluri, etc., el dă în calea sa de aceste garduri, și primul obstacol pe care crede că l-a învins, trecând peste dânsul, este pieirea sa, căci acesta îl conduce la o capcană în care rămâne prins.

Numai *pe malul drept al brațului Sulinei* avem pe această insulă 18 gârle principale, cari crestează din distanță în distanță grindul ce în-

cadrează această insulă. Pe lângă acestea însă, mai sunt o mulțime de gârle mici — parte naturale, parte făcută anume de pescari — și de rup-turi, cari toate conduc la balta generală și se închid cu garduri.

Spre brațul *Stului Gheorghe*, grindul malului de pe această insulă este și mai crestat încă — căci aci nu s'au făcut lucrări de rectificarea malului — așa că avem 32 de gârle, din cari numai la Carasuhat vreo 10 săpate de pescari; la mare în fine, cordonul litoral care formează malul este rupt și el de o gârlă mare de scurgere — numită *Impu-țita* — prin care dau să iasă în fiecare an cantități mari de pește din baltă și cari se prind aci în gardurile mari ce se fac pe ea.

Tot așa de mare e numărul gârlelor cari dau și în celelalte insule ale Dunărei. Astfel în *Insula Dranovului*, începând dela gârla Călugă-rului din Regiunea Somovei, avem 37 de gârle principale cari dau în diferitele ghioluri, afară de nenumăratele gârle mici făcute de pescari pentru pescuit, cari taie numai grindul malului dela Dunăre până la stuful dela marginea bălții.

În *insula Letei* numărul lor, cari dau din brațul Chiliei în baltă, e și mai mare încă, și aici avem încă o serie de gârle foarte importante — vechi brațe de Dunăre — ca Șireasa, Gârla dela Podu Roșu, Șontea, Pardina, toate Sahalele cele mari, Sulimanca, etc., prin cari curg mari cantități de apă.

* * *

Toate aceste nenumărate gârle ce străbat grindurile malului, cari in-cadrează cele 3 insule principale ale Deltei și unesc balta cu Dunărea, se închid cu 3 feluri de garduri:

1. Cu *garduri sterpe* la gura lor dinspre Dunăre, cari au de scop a opri în loc peștele ce vrea să intre sau să iasă prin ele;

2. Garduri cari se pun din distanță în distanță pe tot cursul gârlei spre a închide — însă numa în aparență — calea peștului, cari-i lasă însă o deschidere suficientă prin care el e ademenit să treacă cu ușurință înainte, fără a mai putea însă să se întoarcă înapoi: *Gardurile cu limbă*: și

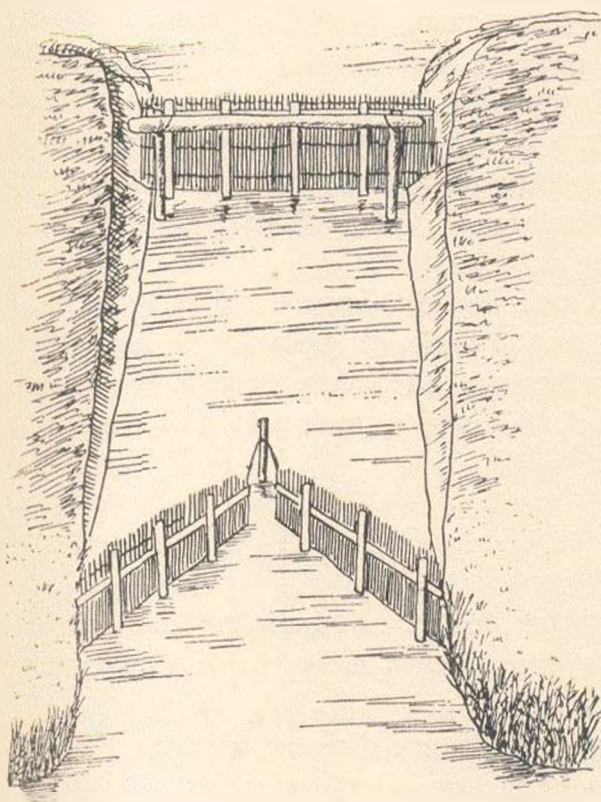
3. Garduri la cari sunt adaptate diferite feluri de capcane și de instru-mente de pescuit, în cari peștele intră singur și rămâne prins: *Gardurile cu cotețe*.

Voiu descrie dar aci deocamdată diferitele feluri de garduri și instala-țiuni de prindere ce se fac, iar în urmă voi arăta cum se combină toate acestea între ele pentru a corespunde mai bine condițiunilor speciale

ale fiecărei gârle și a formă astfel diferitele feluri de *Labirinturi* și *Capcane* ce se întrebunțează în gârlele din aceste pescării.

1. Gardurile sterpe.

După cum s'a văzut deja, toate gârlele din Deltă — chiar cele mai mari — nu au niciodată un curent atât de puternic cum au gârlele din sus — ca de ex. Filipoiul —, ci apa curge în ele mai mult sau mai pu-

țin domoală într'o direcție sau alta, deoarece diferențele de nivel între Dunăre și baltă nu sunt niciodată atât de mari ca să dea o pantă de scurgere repede. Potrivit acestei stări naturale, nici gardurile sterpe nu se fac aci atât de puternice ca să reziste unui curent mare ca în susul Dunărei, de aceeași scheletul acestor garduri constă de obicei numai din câțiva «Parii», peste cari se pune o «Grindă» transversală (Previnele dela deal), fără însă a li se pune decât rareori și toate Propetelele» cuvenite. Pe acestea apoi, se pun lesele împletite cu papură, făcute din ghiondere sau din leături de brad sau din nuele de alun (Fig. 336).

Rezistența cea mare se caută a se da acestor garduri mai mult în contra peștelui care vine în cârduri mari și scurmă pamântul până-și fac loc pe sub gard; de aceea aci cu toate că lățimea gârlelor e mai mică, adâncime, iar la baza gardului se pune piatră, și cantitățile se sporesc pe măsură ce se vede pește mai mult venind în gârlă.

Inchisorile dela «Gârla lui Andrei» dela Pardina, cu «Gardul sterp» la gura dela Dunăre și «Gardul cu Limbă» la gura dela baltă a gârlei. Gârla care în natură e foarte lungă, aici este scurtată înadins, spre a se putea vedeă amândouă gardurile.

În general Parii au aci o grosime de 20 cm. diametru, iar ghionderele din cari se fac lesele o grosime de 3 cm. și o lungime — după adân-

cimea gârlei — de cel mult 6 m., ele fiind de obicei împletite la 7—10 voiuri și bătute apoi foarte adânc în pământ cu maiurile.

Gardurile sterpe se așează de obicei în apropierea gurii gârlei dela Dunăre. La gârlele la cari se face și prinsoare dela Dunăre, gardurile sterpe se fac ceva mai înăuntrul gurii, iar la cele cari prind numai dela baltă se așează chiar lângă gură.

În general, gardurile dela gârlele principale au o lungime de 6—7 m., și numai la gârlele mari — ca d. ex. la gârle foarte lată săpată de curând cu draga la Morughiol — ajunge la 20 m. Parii se bat de obicei la 1 m. distanță unul de altul.

Tabela LVI reprezintă o fotografie a gardului mare sterp dela gura Gârlei bălții Moru-Ghiol. În momentul când s'a făcut această fotografie, tocmai intră pește din Dunăre în baltă și de aceea s'au făcut și la acest gard 2 limbi de intrare, dinspre Dunăre spre baltă, cari se văd la capetele sale.

2. Gardurile cu limbi.

Acestea sunt garduri simple, făcute din lese de nuele de alun, sau, unde curentul e mai slab, din bețe de trestie împletite cu papură; ele sunt provăzute cu una sau cu mai multe deschideri, numite «Limbi, «ale căror margini sunt ieșite înainte, formând un unghiu ascuțit, și apropiate una de alta ca la limbile dela cotețe. Prin ele poate intra peștele dintr'o parte, însă nu se mai poate întoarce înapoi.

În fața gurii fiecărei limbi — adică de partea pe unde iese peștele — se bate la o mică distanță un par mai subțire; de el se leagă cu funii cele două capete ale leșelor cari formează limba, și care are de scop a le ține pe acestea astfel, ca curentul să nu le poată închide sau deschide mai tare.

În figura 326, care reprezintă închisorile gârlei Pardina, se vede gardul simplu cu limbă — și cu un par bătut în fața ei — la gura dela baltă a acestei gârle.

Gardurile acestea, după lățimea și adâncimea gârlei și după puterea curentului, sunt sprijinite pe pari mai deși sau mai rari, de cari ele sunt legate câte odată și pe leături transversale.

Formele cari se dau acestor garduri sunt foarte variate, pentru a putea corespunde mai bine scopului de a înșelă cât mai cu ușurință peștele, spre a-l face să treacă prin limbile lor. Forma cea mai simplă este un gard drept așezat transversal peste gârlă, căruia i se lasă una sau mai multe deschizături în cari se fac limbile scurte și ascuțite (Fig. 337 a). Altă formă foarte răspândită, mai cu seamă la limbile ce se fac

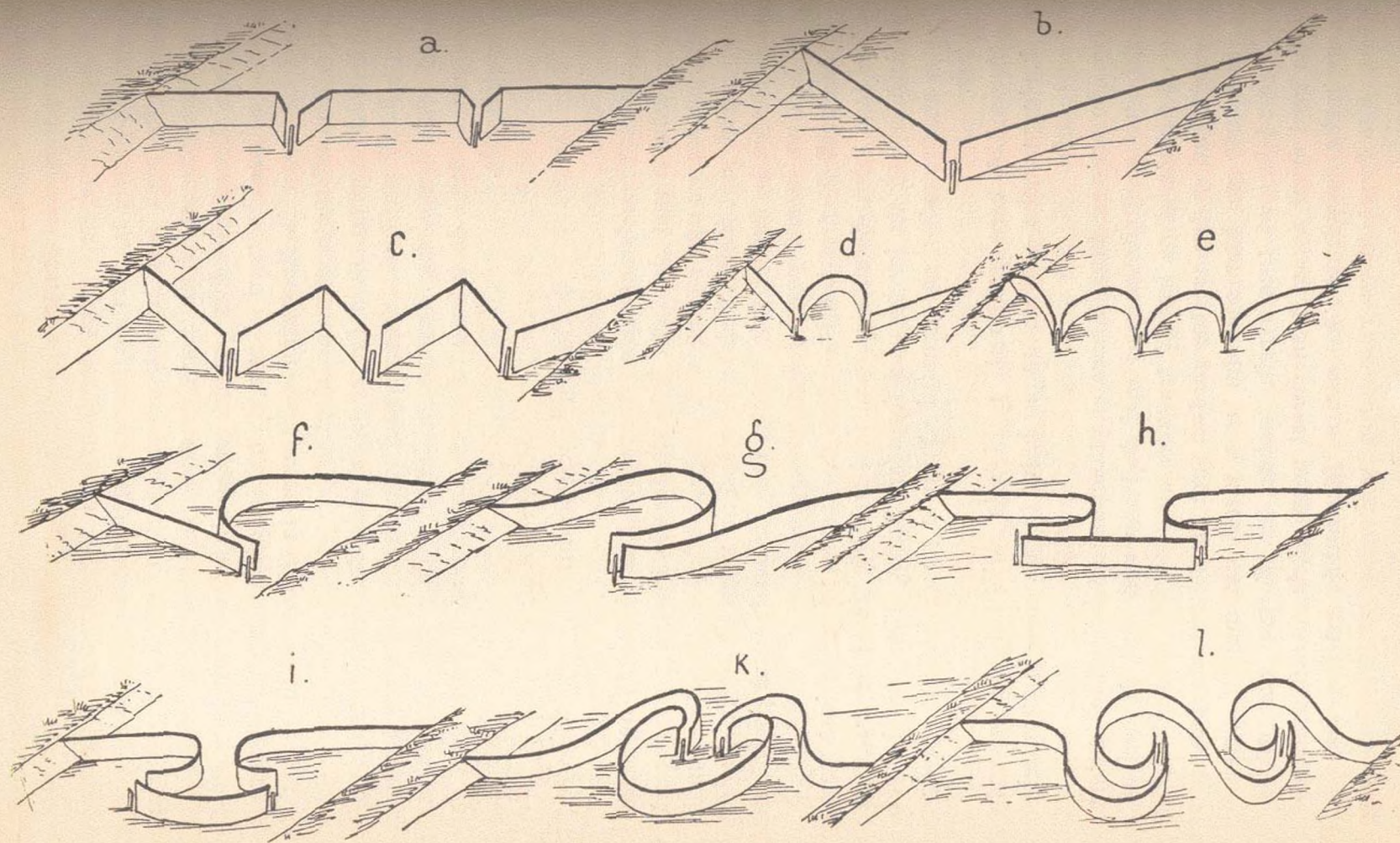

Fig. 337. Figură schematică arătând formele principale de «Garduri cu Limbi» ce se fac în gârlele Deltei.

dinspre baltă, este aceea care se aseamănă cu aripele unei lese, formând un unghiu ascuțit în mijlocul gărlăi (Fig. 337 b).

În alte locuri gardul se așează peste gărlă în formă de zig-zag, făcându-se în fiecare unghiu, care conduce spre obor sau spre capcana de prindere, câte o limbă (Fig. 337 c).

În afară de aceste forme în linie dreaptă, acolo unde curentul e mai slab gardurile se așează și în linii curbe, pentru a rătăci astfel și mai mult peștele în ele. Figurile 337 d, e, f, g, h, i, k și l, arată 8 din aceste forme cari se întrebunțează mai adeseori mai cu seamă la gărlăle de pe brațul Chiliei, iar figura 338 arată una din formele cele mai obișnuite de gard cu limbi combinat cu cotețe.

Fig. 338. Gard cu limbi combinat cu Cotețe, la gura dela Dunăre a unei gărlă din Deltă.

3. Gardurile cu Sorb sau Călcătoare.

Se numește *Sorb*, *Călcătoare* sau *Lăsătoare* (rusește *Spusk* sau *Nacat*) un aparat făcut din împletituri de nuele, care se adaptează la gardurile sterpe și care are de scop a lăsa bărcile să circule prin gard fără

ca peștele să poată ieși afară. Despre un asemenea aparat am amintit
deja la descrierea săritorilor ce se fac câte odată în gârla Crapinei.

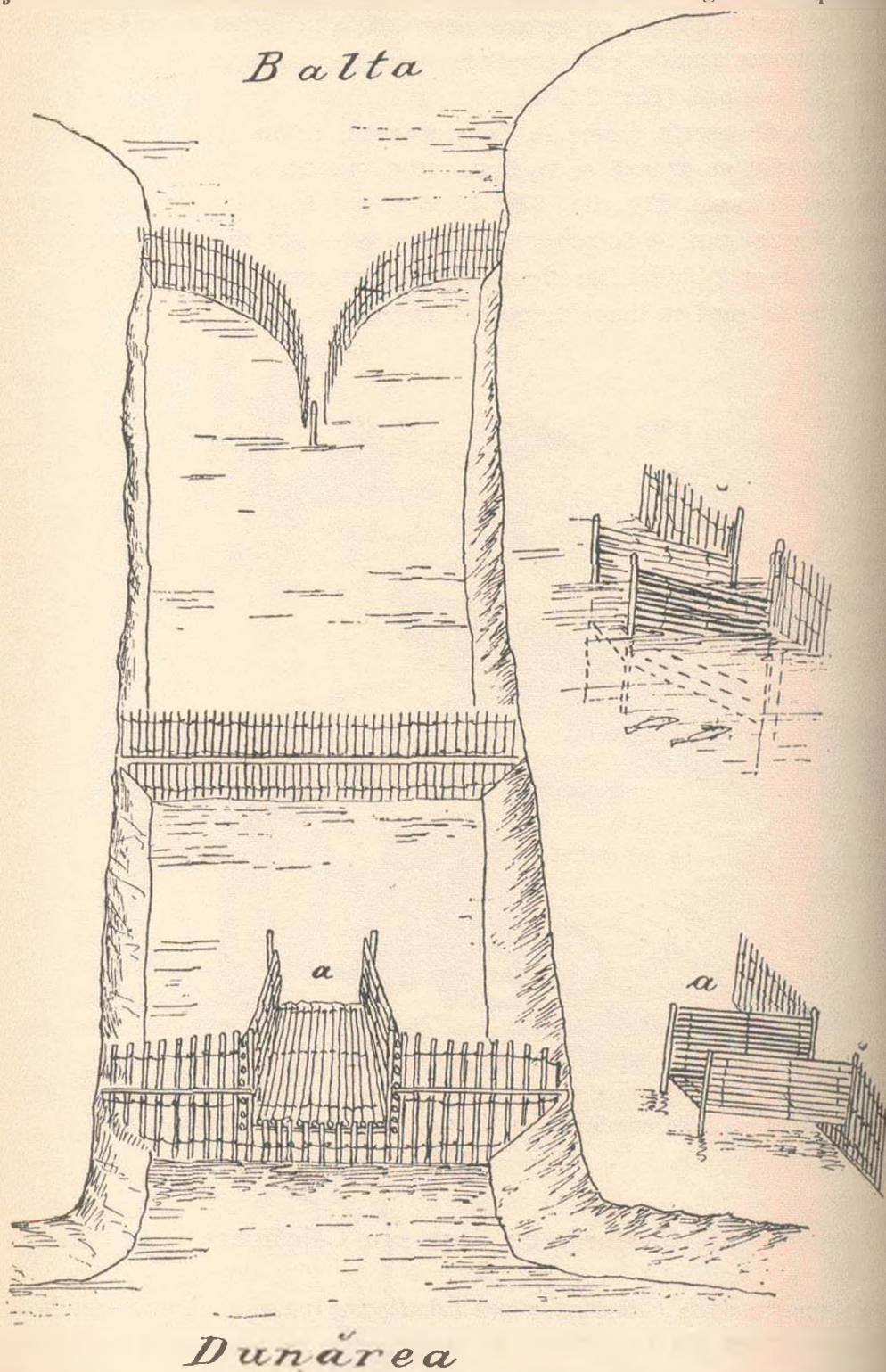

Fig. 339. O gârla care dă în brațul Sf. Gheorghe închisă dela Dunăre cu gard cu
«Sorb». Alături modul cum servește Sorbul la prinsul peștelui ce intră în Obor.

La gârlele din Delta Dunărei aceste aparate au o formă specială și sunt foarte mult întrebuițate pentru a înșelă peștele să intre în oboare fără a mai putea ieși înapoi afară, deci aici ele sunt în acelaș timp și un instrument pentru prinderea peștelui.

Ele au forma unui coș de leasă, adică a unui jgheab cu 3 pereți împlețiți de nuele de alun, lung ca de 2 m. — după adâncimea gârlei — și lat cât poate trece o lotcă mare prin el (Fig. 339).

Sorbul este legat de gard printr'o articulație astfel încât să se poată mișcă în sus și în jos ca în jurul unei axe, cum se mișcă și coșul dela leasă. Gura sa de dinapoi se leagă de gard la o înălțime astfel ca fundul ei să fie cu vreo 40—50 cm. sub nivelul apei, iar gura de dinainte — adică gura de ieșire — trebuie să stea totdeauna ridicată, astfel ca marginea fundului ei să ajungă la un lat de mână sub fața apei. Dacă apa scade în gărlă, gura de ieșire a sorbului se lasă și ea mai în jos și dacă se urcă trebuie ridicată și ea, ca să rămână astfel totdeauna cu marginea ei puțin sub fața apei.

Peștele, pornind din baltă sau din Dunăre, dă de gard, pe care-l iea dealungul până ajunge la deschizătura dela gura de intrare a sorbului, aci, crezând că a scăpat de gard, o iea înainte pe sorb și, când ajunge la marginea sa, curentul îl repede spre gărlă; când vrea însă să se întoarcă înapoi, el nimerește subleasa care formează fundul sorbului, așa că nu mai poate ieși de aci.

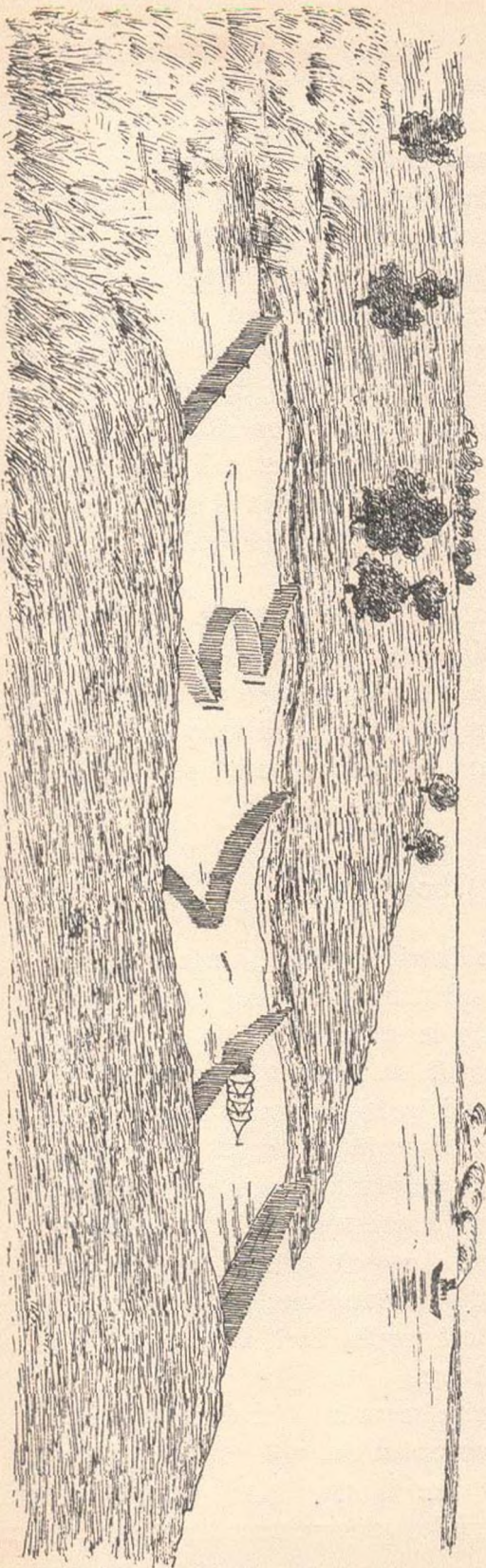
4. Oboarele.

Peștele care a apucat odată a intra, fie din Dunăre, fie din stuf ori din ghiol, într'o gărlă, trecând printr'un sorb sau prin primul gard cu limbi, cari de obicei sunt așezate la gura de acolo a gârlei, el, ne mai putându-se întoarce înapoi, e nevoit să meargă înainte; aci dă la o distanță de vreo câteva sute de metri iarăș de un al doilea gard cu limbi sau cu sorb, apoi cam la aceeaș distanță de un al treilea ș. a. m. d., prin care e nevoit mereu să treacă pentru a merge tot înainte (Fig. 340).

În fine ei ajung în ultima cameră a acestui labirint, unde dau de gardul sterp prin care nu mai pot trece. Această ultimă cameră care e cu mult mai mică, numai de vreo 20 m. lungime, este *Oborul* în care se concentrează încetul cu încetul toți peștii cari au rătăcit printre garduri. Aci dar se începe pescuitul lor.

Modurile de prindere a peștelui adunat în obor depinde de felul gârlei, de adâncimea și lățimea ei, de curentul de apă, etc. Dacă aceste condițiuni sunt favorabile, atunci se fac diferite feluri de instalațiuni fixe, în cari peștele se prinde singur și de unde pescarul nu are altă muncă

Fig. 340. Diferite «garduri cu limbi», așezate pe cursul unei gârle din Delta, cari conduc din baltă până la oborul situat lângă gardul sterp de la Dunăre.

decât aceea de a-l scoate cu minciocul și a-l încărca în locă pentru a-l duce la cheharnă.

Tabela LVII, cele 2 figuri de jos, și toate figurile din Tabela LVIII arată o serie din aceste instalațiuni fixe, în cari peștele se prinde singur. Aceste figuri au de scop totdeodată a da și o idee de aspectul întreg al regiunilor și de modul cum sunt situate locuințele pescarilor și cherhanalele lor la gurile gârlelor; acolo aceștia au totodată și închisorile împreună cu cotețele de prindere.

Dacă însă condițiunile naturale nu sunt destul de favorabile pentru a se face asemenea instalațiuni fixe, atunci se întrebuintează câteva din acele instrumente de mână cu cari se scoate peștele într'un timp foarte scurt din spațiul foarte îngust în care e el grămadit în obor.

Instrumentele acestea mobile de pescuit, întrebuintate pentru scoaterea peștelui din aceste oboare, sunt următoarele :

1. Dacă apa în obor nu este prea adâncă, așa ca să poată sta un om în picioare, se pescuește cu o *plasă de mână* specială (numită pe rusește *Brednia*); aceasta e o plasă obișnuită, scurtă numai de vreo 2.5 până la 3 m., însă foarte lată și cu 2 clece lungi la capete, așa ca să se poată ajunge cu ea până la fundul apei.

2. Dacă apa e mai adâncă, atunci se ia Prostovolul; pescarul stând pe malurile gârlei sau pe grinda — lata ca o punte — care ține gardul sterp, aruncă de câteva ori cu prostovolul și în câteva minute tot oborul e curățit de pește.

Cu mult mai comod este însă, dacă gârla permite să se facă în ea instalațiuni speciale fixe în cari peștele se prinde singur.

Acestea sunt:

1. *Vintirele*. La ultimul gard care conduce în obor se scot câteva ghiondere și se așează un vintir. După cum e curentul, vintirul se poate așeza: cu gura spre obor spre a prinde peștele ce a intrat deja acolo și vrea să se întoarcă înapoi, sau cu gura spre antecamera oborului spre

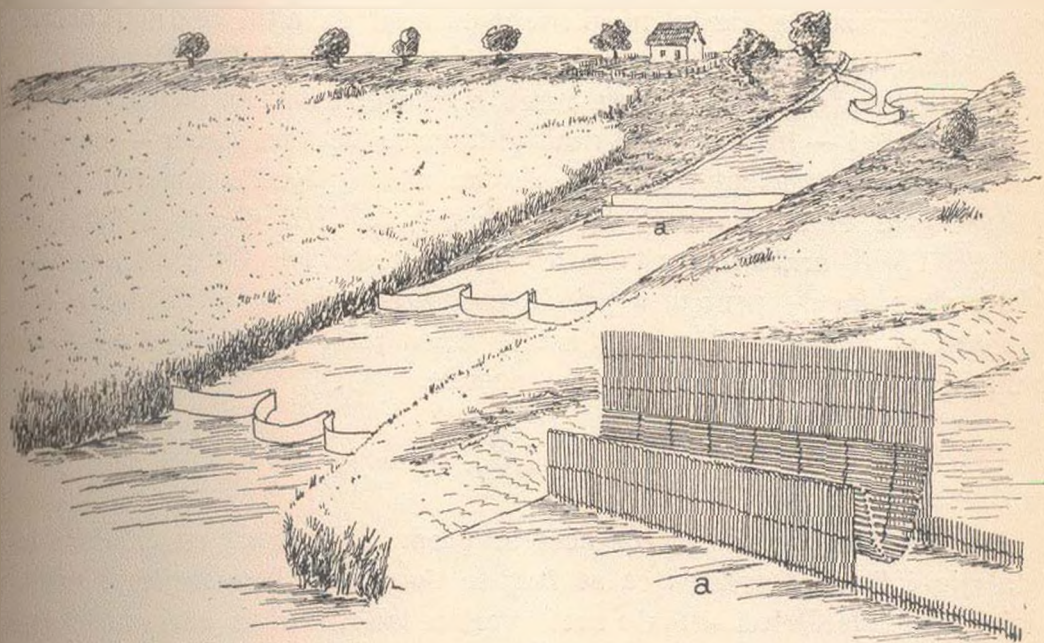

Fig. 341. Gârla dela Uzlina cu oboarele ei, cari prind dela Dunăre și dela Baltă și cu «Săltătoare» la gardul sterp.

a prinde peștele ce vrea să intre în obor. Acesta din urmă e sistemul întrebuințat de. ex. la gârla Gorgova de pe brațul Sulinei (Fig. 340).

2. *Săltătoarele*. Acestea se fac aci în modul următor: lângă gardul sterp, în partea de unde vine peștele, se face, la o distanță de vreo 60—70 cm., un al doilea gard, însă numai de cel mult 1 m. deasupra apei; spațiul dintre el și gardul înalt se căptușește pe dinăuntru în lung cu ghiondere, formând ca un fel de iesle (Fig. 341 a) cu fundul rotunjit spre margini.

Crapul și în special cel lungăreț — zis «Crap sulatec» — lovindu-se cu capul de gard, după ce a scormonit pe la fund și vede că nu e chip de ieșire, dă să sară gardul și atunci cade în săltătoare, de unde pes-

carul îl adună cu mincioacele. Se mai fac săltătoare și de saci de plasă cu ghiondere la gură, ca cele ce le-am descris la Crapina; însă acestea se întrebuițează aci cu mult mai rar și numai în epocile când vine crapul lungăreț pe la garduri.

3. *Cotețele*. Cel mai comod mijloc de prinderea peștelui din oboarele gârlelor și cel mai întrebuițat aci sunt Cotețele, cărora li se dau forme cele mai variate posibile și pe cari le-am descris în parte în capitoul special în care am tratat despre aceste instrumente.

În genere, sau se pun cotețe simple—cu sau fără aripă— cari se așează de o parte și de alta (Fig. 338) sau la mijloc la gardul cu limbi; sau se pun cotețe cu obor — cu sau fără sfârțai — cari prind din două părți și se adaptează la gardul sterp ce separă unul de altul cele două oboare, în gârlele cari prind în acelaș timp și dela baltă și dela Dunăre.

Variațiunea de forme foarte mare a tuturor cotețelor întrebuițate în gârlele Deltei — în care intră mult și fantazia fiecărui pescar — nu o pot descrie aci; e suficient însă și dacă dau numai figurile tipurilor principale dintre ele: Ultimele 2 figuri din Tabela LVII și cele 3 figuri din Tabela LVIII arată tocmai aceste forme principale de cotețe, din cari unele sunt făcute pentru a prinde numai dela baltă, altele numai dela Dunăre și altele în fine sunt astfel amenajate, ca să poată prinde din amândouă părțile de unde va veni peștele.

* * *

Din combinațiunea tuturor acestor garduri împreună cu diferitele instalațiuni fixe de pescuit ce se fac, se formează *Inchisorile* numeroaselor gârle ale Deltei și toate acele variate labirinturi în cari se rătăcește și se prinde peștele din bălțile ei. Ar fi de sigur a intra prea mult în detalii dacă aș căuta să descriu măcar modurile principale cum se fac aceste închisori, deși aproape în toate cele câteva sute de gârle din Deltă ele nu se aseamănă una cu alta, și adeseori se schimbă chiar în aceeaș gârlă dela un an la altul.

Am ales însă din toate acestea o serie din tipurile cele mai de căpetenie, pe cari le figurez în mod schematic și cari vor da de sigur o idee destul de completă de modul cum se fac astăzi aceste închisori, fără a mai fi nevoiți să le descriem pe fiecare în parte.

Figura de sus din Tabela LVII arată tipul cel mai răspândit de închidere (închisoarea dela Gorgova) cu «Garduri cu limbi» dela baltă și cu «Gard sterp» dela Dunăre.

Un alt mod puțin mai complicat însă tot așa de răspândit este cel arătat în figura 342 a (închisoarea dela gârla care dă din brațul Sulina în japsa

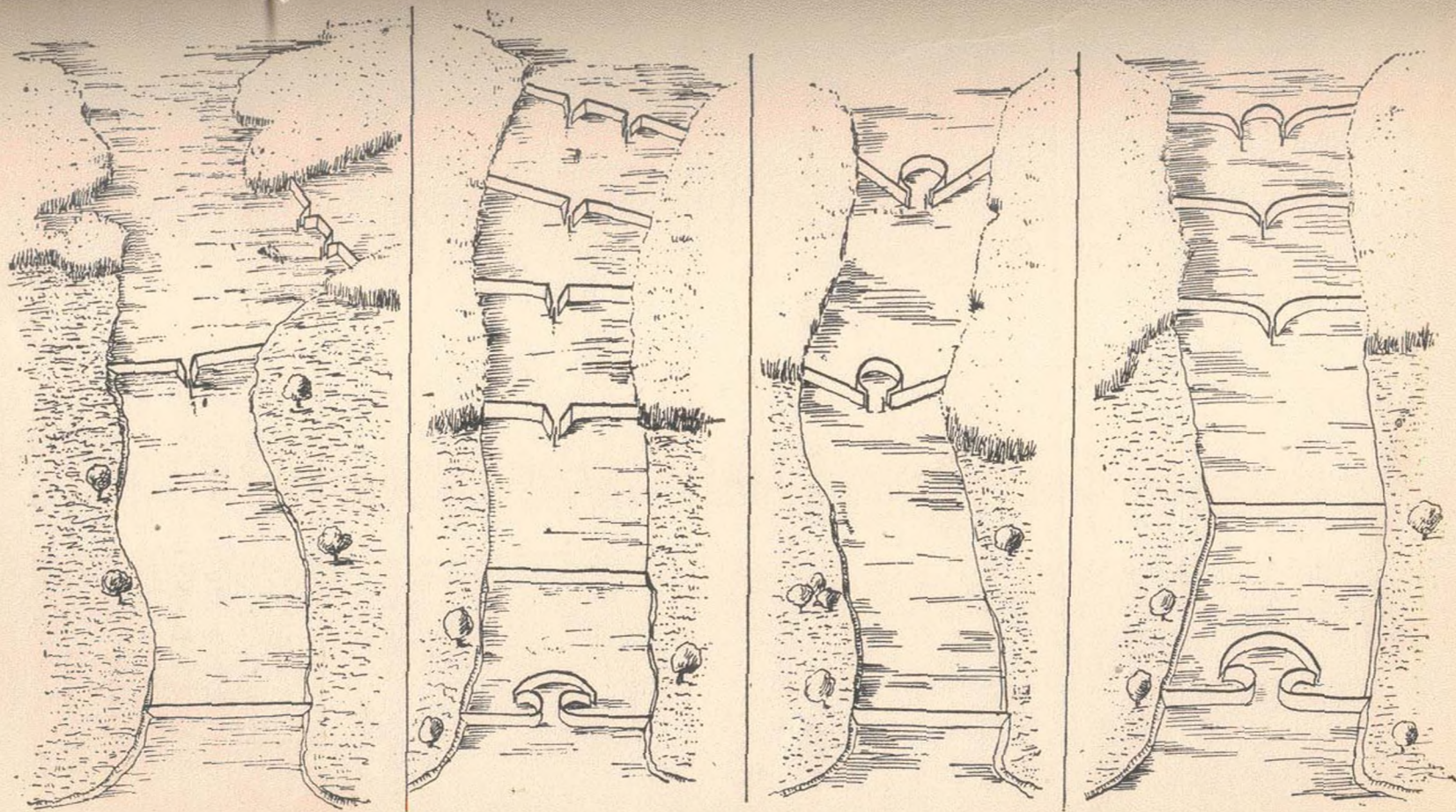

Fig. 342. O serie de tipuri de Inchisori cu Garduri și Oboare fără Cotețe, la gârlele din Delta (I).

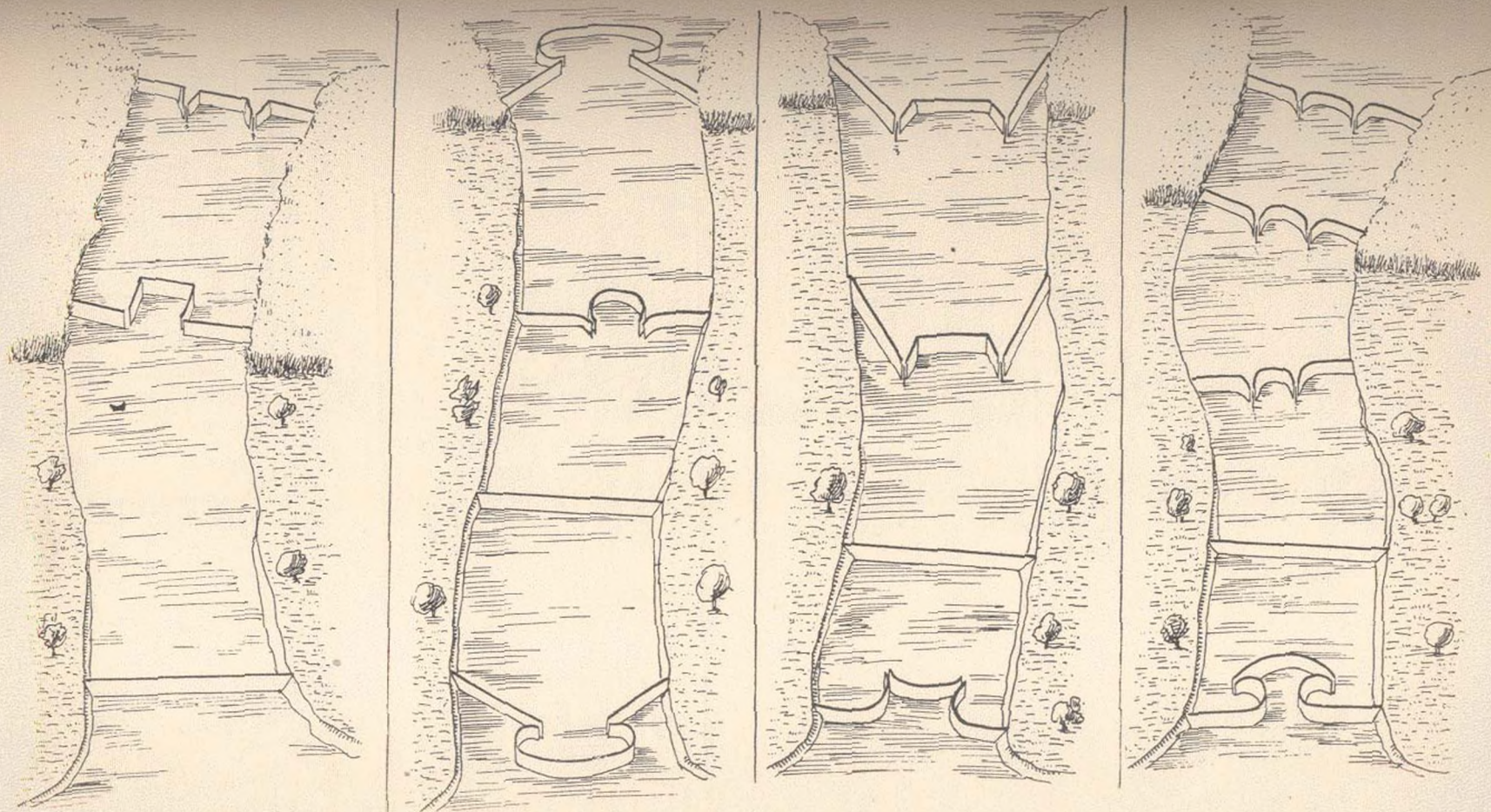

Fig. 343. O serie de tipuri de Inchisori cu Garduri și Oboare fără Cotețe, la gârlele din Deltă (II).

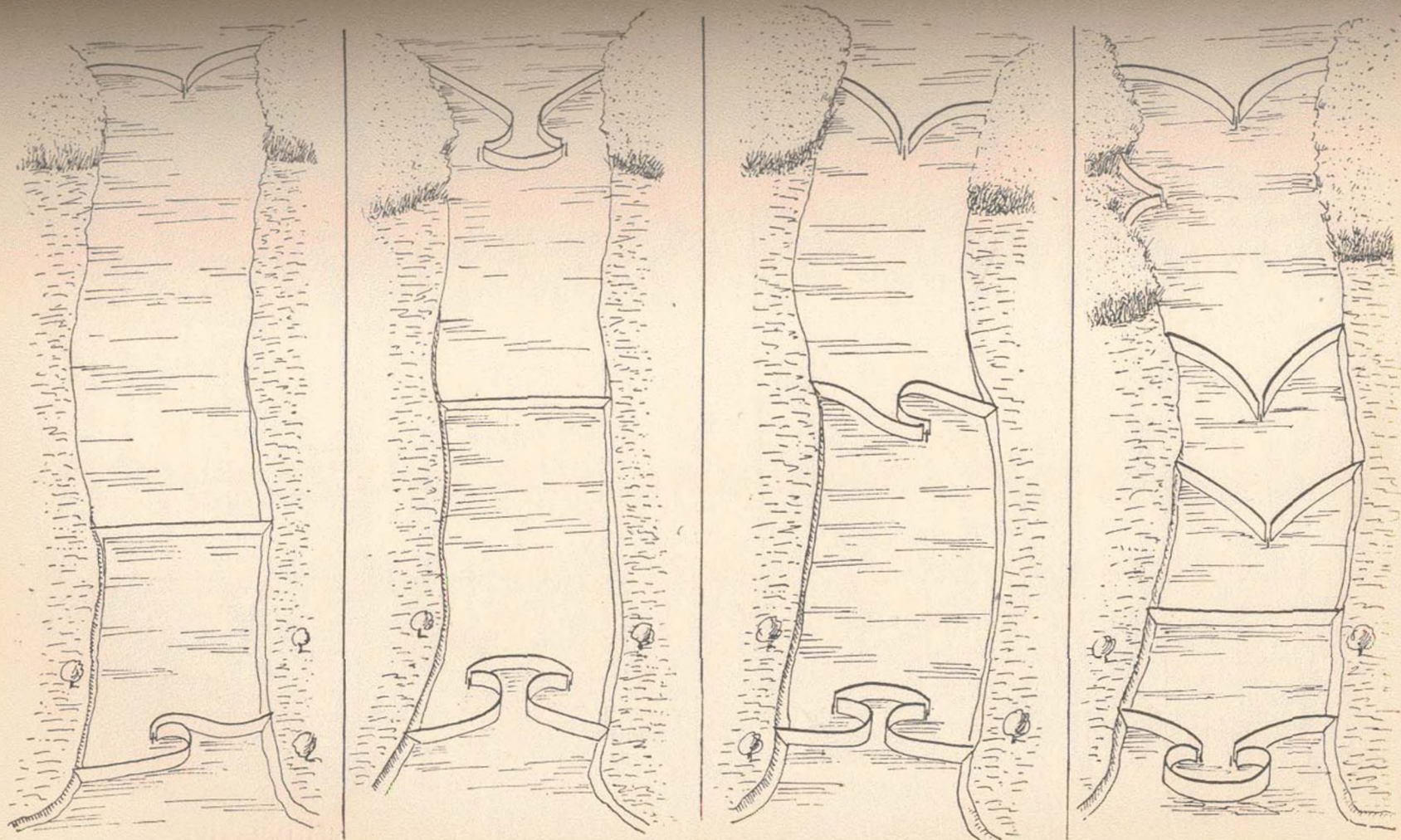

Fig. 344. O serie de tipuri de Inchisori cu Garduri și Oboare fără Cotețe, la gârlele din Deltă (III)

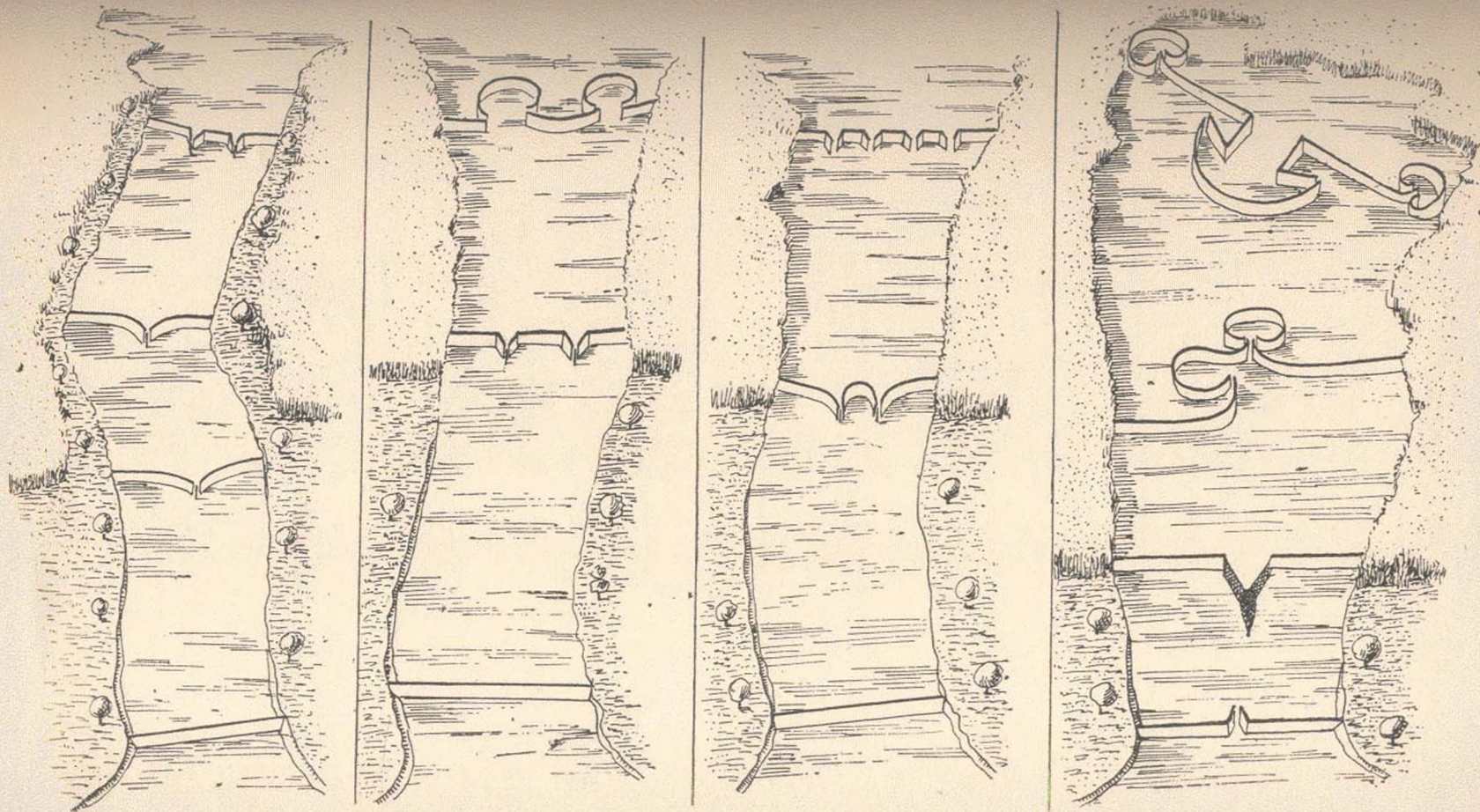

Fig. 345. O serie de tipuri de Inchisori cu Garduri și Oboare fără Cotețe, la gărilele din Deltă (IV).

Păpădia) unde pe lângă gardul cu limbi dela baltă, se mai face o gârlă prin stuf, care apoi se închide și ea cu gard cu limbi, spre a aduce astfel un curent de apă dela baltă mai mare și a atrage în modul acesta pe lângă peștele care vine din baltă mare și pe cel din stufăria alăturată.

În figura 340 se arată acelaș mod ca și în figura de sus din Tabela LVII, însă acesta este ceva mai complicat și cu vintir la ultimul gard ce duce în obor.

În figura de sus și de jos din Tabela LVII și în figura de sus din Tabela LVIII se văd 3 tipuri diferite de închisori cu cotețe simple, cari prind numai dela baltă, iar în figura de jos și de mijloc din Tabela LVIII se văd două închisori cu *Cotețe în obor*, de forme diferite, cari prind atât dela baltă cât și dela Dunăre.

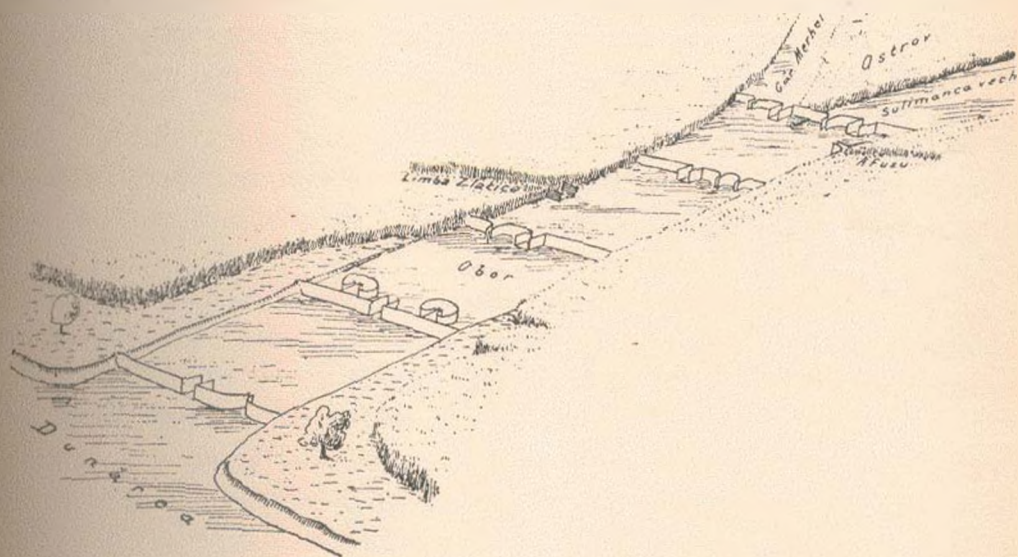

Fig. 346. Închisoarea dela gârla Sulimanca de lângă Peripravra.

În figurile 342—345 am reprezentat în mod schematic 16 din tipurile cele mai importante de închisori simple, cu garduri cu limbi, sorburi și oboare, însă toate fără cotețe.

În toate aceste figuri, gârlele — cari în natură sunt foarte lungi ajungând uneori chiar la câțiva kilometri — au fost aici scurtate foarte mult. Astfel gardurile cu limbi, cari aici par toate apropiate, sunt în realitate la câteva sute de metri unul de altul și numai ultimele două garduri — adică Oborul — sunt și în natură cu totul apropiate, cam la 20 m. distanță unul de altul.

În figura 341, care reprezintă închisoarea dela gârla Uzliua, se vede un tip interesant cu «Săritori» adaptate la gardul sterp. Aici peștele din baltă intră în gârlă, trecând prin două rânduri de garduri cu limbi până ajunge în obor, iar când aici dă de gardul sterp el ne mai găsiind o

ieşire dă să sară şi peste acest gard, aici însă el cade într'un uluc de ostreţe, unde rămâne prins până vine apoi pescarul de-l scoate.

În figura 346, în fine, arăt unul din cele mai complexe moduri de închisori cu tot felul de aparate de prindere, cum se face la gârla Sulimanca de lângă Periprava, care este una din cele mai mari şi mai frumoase gârle din partea de jos a Deltei.

Această gârlă este astfel amenajată încât poate prinde în oborul ei peştele din 5 părţi diferite; prin două gârle mari cari dau în ea — Gârla Sulimanca veche şi gârla Merhei — aceasta prinde peştele care vine din două ghioluri mari; prin două cărări laterale ea prinde peştele din amândouă părţile ce vine din stuf, iar prin gardul cu limbi prinde peştele dela Dunăre.

Ca aparate de prindere, aici este o întreagă combinaţie de limbi, sorburi, etc., cari toate conduc peştele într'un mare obor central, unde apoi se prinde singur prin două — sau în unii ani şi prin mai multe — coteţe simple cu aripă.

C.

INCHISORILE DE CHEFALI.

În schițarea fizică și biologică a diferitelor categorii de ape cari compun basinul Dunărei am arătat că în lagunele și lacurile noastre litorale mai mult sau mai puțin sărate, speciile de pești cari formează obiectul principal al pescuitului sunt Chefalii. În lacurile Razim și Sinoe cu anexele lor se prind în anii buni peste 600.000 kgr. de chefali, cu cari se face un comerț mare de export, mai cu seamă pentru Orient.

Chefalii sunt pești de mare migratori, cari-și petrec iarna în largul mării și vin la coasta noastră pe la sfârșitul primăverii, intrând în lagunele și lacurile noastre sărate spre a se hrăni și reproduce; toamna apoi, când apa începe a se răci, ei pleacă înapoi în mare împreună cu puii lor.

Modul principal de pescuire a acestor pești, în timpul cât stau ei în apele noastre interioare, este închiderea lor din toate părțile cu garduri în lacurile litorale după ce au intrat, și prinderea lor în cotețe când vor să iasă înapoi afară din aceste lacuri.

Pentru a se putea face aceste închisori la timp și a se pune gardurile și cotețele la locurile unde și cum trebuie, este nevoie mai înainte de toate de o cunoaștere minuțioasă a biologiei acestor pești și mai cu seamă a epocelor migrațiunilor lor. Fără aceasta gardurile și cotețele pot să fie făcute cât de bine și totuș pescuitul să nu dea nici un rezultat.

I. Date biologice asupra Chefalului și a migrațiunilor sale.

În lagunele noastre, în zătoane și în lacurile litorale intră mai cu seamă 3 specii de chefali: *Chefalul mare* sau *Chefalul cu capul mare* (*Laban* pe rusește și *Pacios* pe grecește). *Chefalul cu nasul ascuțit* (*Ostreinos* rusește, *Spatopteros* grecește) și *Chefalul cu coada lată* (*Bâistrug* rusește și *Platarin* pe grecește).

Epoca intrării lor în lacuri începe de obicei pe la sfârșitul lui Mai, însă, dacă apa e încă rece, se amână mereu până ce ea se încălzește. Chefalul nu intră însă în lacuri deodată, ci încetul cu încetul în cârduri mici,

aşa că ei încep a veni câte odată chiar pe la începutul lui Maiu și continuă apoi a intra mereu tot mai mulți până în Iulie. Curățirea gârelor pe unde intră Chefalii trebuie dar făcută de timpuriu, așa ca în Aprilie sau cel mai târziu în Maiu să fie gata.

Când după Sf. Ilie (20 Iulie) vin primele ploi cu furtuni, cari răcoresc și turbură apa, chefalul face primele încercări să fugă la mare; el nu iese însă definitiv, ci stă lângă coaste și după ploaie se întoarce înapoi în lac. În acest timp, dacă se vede că au intrat destui chefali în lac, atunci se face închiderea; dacă nu au intrat încă toți, atunci se mai așteaptă până la 15 August.

Chefalii intră în lac având diferite vârste și dimensiuni. Cele două specii mai mici — Chefalul cu nas subțire și Platarinul — când intră primăvara au următoarele dimensiuni:

1. Pui de vreo 5—6 cm. lungime; aceștia sunt puii din anul trecut cari acuma în lac cresc până toamna la Octomvrie, ajungând la 12—13 cm. lungime, așa că la cântar intră câte 18—22 bucăți la un kgr. Ei nu au încă de loc organele genitale dezvoltate. Aceștia se pescuiesc toamna în mari cantități și se sărează; pescarii greci îi numesc *Ilarii*.

2. Chefalii mijlocii, cari intră în anul al treilea al vieții lor, având la Iulie cam 15 cm. lungime. Aceștia, când intră în lac, au organele genitale puțin dezvoltate, abia câte o liniuță subțire albă de o parte și de alta reprezintă ovariiile sau lapții lor; toamna însă la plecarea au ovariiile și testiculele mari și pline, așa că ajung la maturitatea sexuală pentru a se putea reproduce apoi în vara viitoare. Aceștia ajung în Octomvrie la 20—22 cm. lungime și la cântar intră numai 6—7 bucăți la un kilogram.

3. Chefalii adulți de 30 cm. lungime; aceștia au organele sexuale complet dezvoltate și leapădă icrele în lac dela 15 August (Sf. Măria mare) înainte, așa că pe la 14 Septemvrie (Sfânta Maria mică) ei nu se mai găsesc cu icre. Ei leapădă icrele la apă mică de tot — aproape de mal — numai pe nisip și niciodată pe plante. Depun icrele mai mult în lacul Sinoe, unde apa e mai sărată, dar totuș adeseori și în Razim. Ouăle lor se dezvoltă repede și puii ajung pe la mijlocul lui Octomvrie ca de 2—2.5 cm. lungime, când ies printre nuelele dela garduri și pleacă la mare. Ei ies unul după altul în șiruri lungi de tot «ca o sfoară nesfârșită» și pleacă în cârduri foarte mari în mare.

Intru cât privește chefalul cu cap mare (*M. Cephalus*), puii lui se dezvoltă și mai repede, așa că pe la începutul lui Octomvrie ei au dejă cam la 2 cm. lungime, iar până în iarnă ajung la 5 cm. Primăvara viitoare apoi, când intră din nou în lac, aceștia au 12—14 cm. Cu toată această creștere repede însă, organele lor genitale nu sunt încă des-

voltate. În anul următor apoi ei vin cu 20 cm. lungime, având și organele sexuale complet dezvoltate, însă nu leapădă încă icrele; abia în vara a 4-a ei ajung la completa maturitate sexuală și leapădă icrele tot pe nisip ca și celelalte specii.

În tot timpul cât stau chefalii în ghiol, ei mănâncă și se îngrășe bine cu plancton, larve de insecte, molusce, etc., iar dela Octombrie încetează de a mai mânca și încep a slăbi.

Din biologia chefalului mai merită a fi relevate încă, ca având o importanță deosebită pentru metodele de a-l pescui de cari ne ocupăm aci, și următoarele fapte:

1. Că chefalul este un pește foarte simțitor; așa că cel mai mic sgomot îl sperie și-l face să caute a fugi afară; mai cu seamă ploile de toamnă cu furtună îl fac imediat să dea năvală la gârle pentru a ieși din balta; și

2. Chefalul, îndată ce întâlnește un obstacol în calea sa, caută să-l învingă și sare la înălțimi considerabile; când intră ei la gura Portiței și se lovesc de bancul de nisip de acolo, fac salturi în aer de câțiva metri, așa că e un spectacol minunat a vedea cârduri întregi de pește sărind unul după altul. Spectacolul devine și mai grandios văzând cârdurile de păsări cari-i urmăresc — *Larus* și *Sterna* — cu mare gălăgie și se reped — lăsându-se să cadă ca pietrele — dela înălțimi mari în apă spre a apucă fiecare câte un pește, pe care-l mănâncă repede în sbor și se repede iarăș spre a apucă un altul ș. a. m. d.

Dintre toate speciile noastre de chefali, Platarinul este acela care intră întâiu în ghiol și care caută de asemenea să iasă cel dintâiu; el este în totdeauna în capul cârdului de unde-și trage și numele său rusesc de *Bâstrug*.

* * *

Toate aceste obiceiuri din viața chefalului pescarii le cunosc foarte bine în toate amănunțele lor, și pe baza aceasta și-au stabilit metodele cele mai practice pentru a-i închide și a-i prinde cu cât mai mare ușurință. Firește aceste metode variază și ele întru câtva dela un lac la altul, după cum variază în fiecare din aceste lacuri și condițiunile naturale de existență.

Pescăriile cele mai mari de chefali ce le avem noi — și poate chiar cele mai mari de pe toate coastele Mării Negre — sunt cele din seria de lagune Razim și Sinoe cu anexele lor: Lacul Caranasuf, Tuzla, Zineica, Leahova și întru câtva lacurile Babadag, Hagi-ghiol și chiar Dranov. După acestea vine Zătonul cel mare dela Sud de gura Sf. Gheorghe și apoi seria de lacuri litorale: Tatlageac, Mangalia, etc.

II. Pescuitul chafalului în lagunele Razim-Sinoe și în lacurile ce comunică cu ele.

Toate lacurile cari compun seria de lagune mari dela Sudul gurilor Dunărei — după cum am arătat în descrierea fizică și biologică ce am dat-o la începutul acestei lucrări — stau pe de o parte în legătură cu marea printr'o serie de guri și rupturi naturale — cum sunt Portița, Periteașca, gura Buazului — cât și printr'o serie de gârle mici, anume săpate în limba îngustă de nisip care separă lacul Sinoe de mare, numite *Gârle de Chafali* și, de pescarii lipoveni, *Ericuri*. Pe de altă parte, toate aceste lacuri comunică între ele prin câte una sau mai multe gârle, așa că peștele intrat din mare poate ajunge până la cele mai îndepărtate infundături ale lor, în cari condițiunile de viață, după cum s'a văzut, sunt foarte diferite.

Prima operație ce o au dar de făcut pescarii este de a se îngriji: pe de o parte de buna stare a comunicațiilor dela mare, pentru a se lăsa liberă intrare a peștilor, iar pe de altă parte de buna stare a gârlelor de comunicare dintre diferitele lacuri, spre a înlesni astfel intrarea chafalului până în colțurile cele mai îndepărtate, unde tocmai prinderea sa este mai ușoară.

Pentru aceasta, toate gârlele trebuiesc curățite din timp, toți parii și piatra rămasă pe fund dela gardurile vechi trebuiesc scoase și toate fundurile gârlelor — cari se astupă prin nisipurile aruncate dela mare în timpul furtunilor de iarnă — trebuiesc adâncite. Mai mult încă, adeseori gârle vechi trebuiesc părăsite și în locul lor săpate în limba de nisip dela mare alte gârle nouă mai practice.

Pentru toate aceste lucrări hârlețul, târnăcopul și celelalte unelte primitive ale pescarului le erau suficiente înainte, astăzi însă unii pescari mai inteligenți și mai îndemânați din Jurilofca au ajuns a-și construi singuri chiar drage de mână destul de practice pentru a săpa și curăți gârlele.

Aceste lucrări de curățire trebuie, în tot cazul, până la mijlocul lui Aprilie să fie terminate cu totul, căci, când începe peștele a intra, nu mai e permis să se umble pe la gârlă, altfel se sperie și pleacă cârdurile de Chafali pe la alte lacuri de pe coastele Mării Negre, fără a se mai întoarce înapoi în acel an.

Odată curățitul și săpatul gârlelor isprăvit, acestea se lasă deschise ca să intre peștele într'insele și se păzesc bine de șgomot ca să nu-l sperie. Peștele intră cel mai bine cu vânturile de Est și Sud-Est.

Totodată însă se începe și cu prepararea materialului de închidere; acesta constă din nuele de alun împletite cu papură, Pari de stejar sau de carpen, Rogojini și Piatră.

1. Gardurile de închidere.

Inchisorile dela mare se fac — după cum am arătat — după 20 Iulie, îndată ce se constată că a intrat destul pește în lacuri, și în orice caz înainte de 15 August. Mai întâiu se bat parii, apoi, acolo unde vor veni cotețele, se pun la fund rogojini; de o parte și de alta se așează piatră, și apoi se prind cu leături lesele de nuele, împletite la 4—9 voiuri, după înălțimea gardului.

La gardurile mari cari traversează lacurile se pun și «Proptele» sau «Opritori» de o parte și de alta, ca să nu le rupă valurile (Tab. IX).

Tabela LX, care arată două din cele mai mari garduri de Chefali ce se fac în lacurile Razim-Sinoe — la gârlele Portița și Comisia — dă o idee de mărimea acestor garduri și de modul cum sunt ele construite. În figura de sus se văd la margine bolovanii mari de piatră puși la baza gardului ca să-l întărească, iar în figura de jos se văd foarte bine la partea concavă Parii și la partea convexă «Opritorile» sau «Proptelele» cari susțin gardul.

Gardurile acestea se pun în totdeauna astfel ca să descrie o ușoară curbă care încunjură gura gârlei.

Mai întâiu se închid toate gurile dela mare, și aceasta se face deodată, pe cât se poate într'o singură zi; apoi, după ce chefalul a avut timpul necesar ca să se răspândească prin toate ghiolurile, se închid treptat și gârlele cari stabilesc legăturile între acestea.

Se mai trag și garduri transversale prin lac, acolo unde este câte un gât sau o sugrumătoare mai îngustă, care separă câte o coadă a lacului sau câte o parte mai mare din el.

Figura 347 precum și figurile din Tabela III, Figura de jos din Tabela XXXII și Figura 105, pag. 261 arată o serie de aceste garduri transversale cari separă câte două lacuri între ele sau porțiuni din lacuri. Cotețele și celelalte instrumente de prindere adaptate la aceste garduri se vor descrie în urmă când vom trata despre acestea.

Unele din gârlele cari unesc lacurile între ele sunt relativ înguste și acolo se fac garduri mici, altele însă — ca d. ex.: gârla Comisia dintre Razim și Sinoe — care acum de vreo câțiva ani e astupată cu piatră — sunt foarte mari și gardurile ce se fac pot avea chiar câțiva kilometri de lungime (Tabela LX).

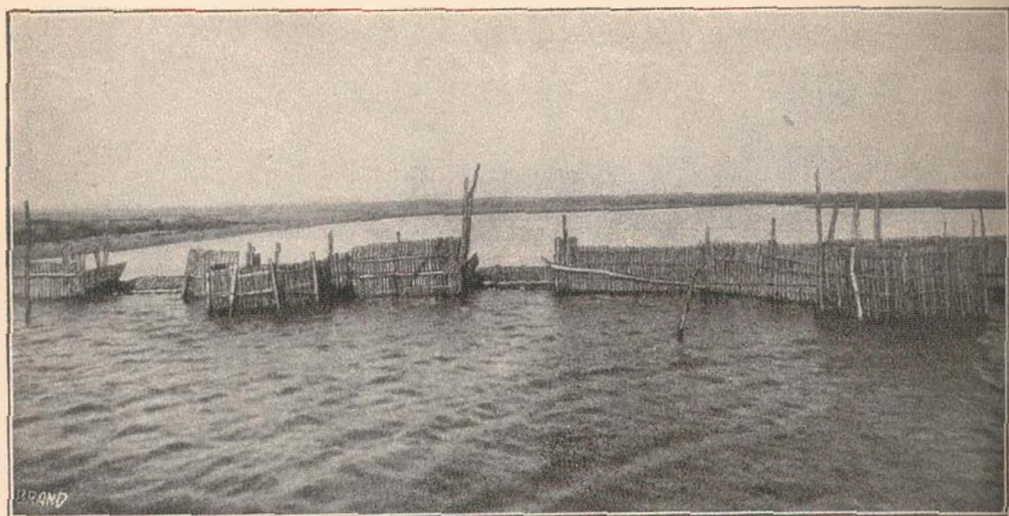

Fig. 347. Gard cu cotețe de chefali, într'un gât care separă două porțiuni de lac.

Fig. 348. Poziția gardurilor celor mari de chefali dela Razim și Sinoe.

Înainte de astuparea gârlei dela Comisia se făceau la Razim și Sinoe următoarele garduri de chefalii mai importante (Fig. 348): Un gard foarte mare la Portița și unul tot astfel la Comisia (Tab. LX), apoi o serie de garduri mai mici la ericurile dintre Razim și Leahova, unul între Razim și Smeica la gura Smeicei și altul la Periboina (Tab. III), unul spre lacul Babadg, unul spre Hagighiol, mai multe la gârlele ce dau spre Periteașca și câte odată se fac garduri chiar spre Dranov, etc.

În Sinoe se fac — în afară de toate ericurile dela mare — următoarele garduri mai importante: unul între Sinoe și Smeica la Curtbei, unul mare între Sinoe și lacul Caranasuf (Fig. 105, p. 261), unul între Caranasuf și lacul Tuzla (Tab. XXXII), unul la Caraharman, etc.

Prin aceste garduri dar, deodată toate comunicațiile între diferitele lacuri sunt întrerupte, așa că și fiecare din ele rămâne deocamdată cu peștele ce a apucat a intra într'insul și pe care l-a închis acolo.

Nu este numai decât nevoie ca gârlele dela mare să se închidă în totdeauna întâiu și numai după aceea să se facă și celelalte închisori. Se întâmplă adeseori că dela mare mai continuă a intra încă pește mult și atunci gârlele de acolo mai trebuiesc lăsate deschise încă câtvă timp; cu toate acestea însă, dacă în acest timp în lacurile mici cari dau în Razim sau în Sinoe a intrat destul pește, acestor lacuri mici se fac închisorile lor și înainte de a se închide gârlele mari dela mare.

2. Instalațiunile pentru prinderea Chefalului la garduri.

Îndată după terminarea gardurilor de închidere se încep a se construi și instalațiunile de prindere cari se adaptează la aceste garduri. Aceste instalațiuni sunt: *Călcătorile* pentru intrarea peștelui, *Limbile* pentru trecerea sa în oboare și *Cotețele* pentru prinderea lui.

a) Călcătorile.

Călcătorile numite și *Lăsători* sau *Porțile gardului* (lipovenește *Spusk*) se pun aci la toate gardurile; la cele dintre două ghioluri ele servesc mai mult pentru a mănține comunicația cu bărcile între dânsule, și în acest caz ele se țin în totdeauna cu gura de ieșire ridicată deasupra nivelului apei (Fig. 349); la ericurile dela mare însă ele se așează astfel ca, pe lângă trecerea lotcelor, să permită și intrarea peștilor din mare în ghiol, când vin cârduri nouă cari mai vreau să intre și după ce s'a făcut închisoarea. Aici dar ele se pun astfel ca gura de intrare să fie la vreo 40—50 cm. sub nivelul apei, iar gura de ieșire numai cu un lat de mână sub apă (figura de jos din Tabela LXI).

Calcatorile dela gardurile de chefali (Tab. LXI și fig. 349) sunt făcute și ele din lese de nuele împletite și se aseamănă cu cele dela gardurile din Deltă, însă sunt cu mult mai sistematice. La gura lor de ieșire coșul se mișcă în sus și în jos între doi stâlpi înalți, cari se termină

Fig. 349. O Călătoare și un Coteț dela gardul cel mare dela Caranasuf. Pescarul stă pe marginea călătoarei.

deasupra — la o înălțime egală — cu câte o crăcană; în aceste crăcane sunt așezate capetele unui *vârtej*, adică ale unui lemn gros și rotund care se învârtește în jurul axei sale prin ajutorul a două lemne lungi și mai subțiri, bagate printr'însul ca spițele unei roate în butucul ei. De o parte și de alta a acestui vârtej sunt prinse capetele unui otgon de teiu — sau uneori ale unui lanț de fier — pe mijlocul căruia este sprijinit capătul coșului.

De o parte și de alta a acestui vârtej sunt prinse capetele unui otgon de teiu — sau uneori ale unui lanț de fier — pe mijlocul căruia este sprijinit capătul coșului.

pe butuc sau se desface de pe el. În figura 349 se vede cum pescarul, învârtind de roata vârtejurii, ridică în sus marginea călătoarei care iese acum deasupra apei.

b) Limbile și cotețele.

Limbile și cotețele se pun în totdeauna cu gura dinspre lacul mai îndepărtat spre cel mai apropiat de mare, sau la ericuri se pun dinspre lac spre mare, pentru a putea prinde astfel peștele ce vrea să iasă afară. La gardurile mari ce se fac între două lacuri, cari au amândouă ieșiri și curent dela mare — ca d. ex. între Razim și Sinoe —, cotețele se pun alternând, unele cu gura dinspre un lac și altele dinspre celălalt, spre a putea astfel prinde din amândouă părțile; ba chiar mai mult, la

astfel de garduri mari, între mai multe cotețe de chefali se pune, din loc în loc, și câte un coteț așa zis «bulgăresc» (Fig. 350 în fund), care în tot cazul, cu cele 4 limbi ale sale, prinde din amândouă părțile.

Cu modul acesta dar, toată seria de lacuri este plină de capcane, așezate astfel ca să poată prinde tot peștele ce vrea să iasă afară din baltă, ceea ce se întâmplă de îndată ce vremea se răcorește și vin ploile cu furtunile de toamnă.

Cotețele de chefali (Fig. 297, pag. 550) sunt cu totul diferite de celelalte cotețe pe cari le-am descris până acuma atât din stufării cât și din gârlele Deltei. Deși sunt bazate pe același principiu de prindere, forma lor este însă cu totul alta. Ele au aparența a două cotețe băgate unul în altul, din cari unul mic — care este un coteț simplu cu o limbă —

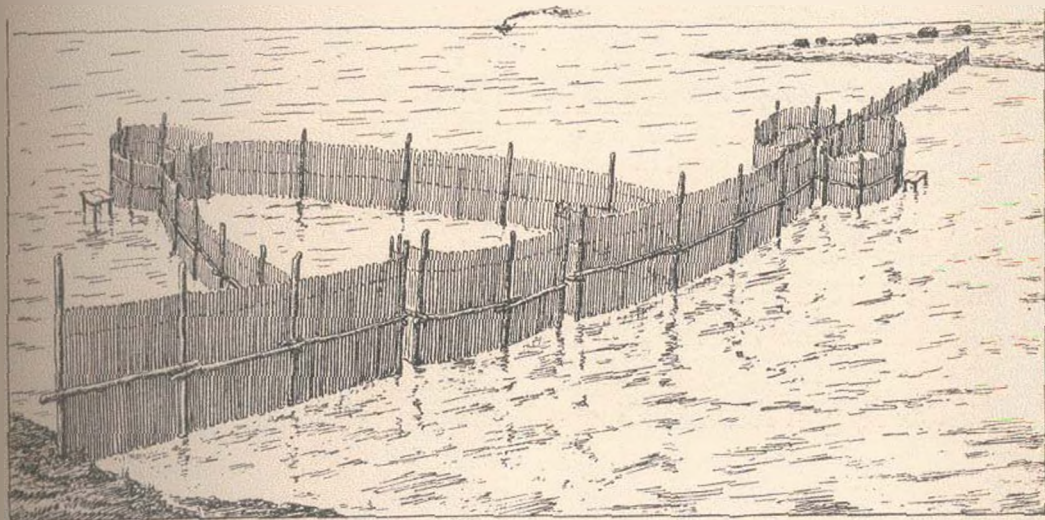

Fig. 350. Gard de chefali între două lacuri, cu un coteț de chefali și un coteț bulgăresc, pentru a putea prinde din amândouă lacurile.

stă așezat tocmai în fundul unui alt coteț — cel puțin de 3 ori mai mare —, care are în față două guri, fiecare cu câte o limbă întoarsă înăuntru. Cotețul cel mic este *Cotețul prinzător* («cotețul»), iar cel mare este *Oborul* în care se adună peștele.

Cauza pentru care cotețele de chefali se fac cu un obor atât de mare și cu cotețul prinzător atât de departe de gură, este că acești pești — după cum am amintit mai sus — având simțurile foarte dezvoltate, fug dela gura cotețului și nu se mai prind, îndată ce simt mișcările și plescăitul peștilor prinși în coteț.

Fig. 297 dela pagina 550 arată în mod schematic diferitele forme ale cotețelor de chefali, dintre cari cele din figurile *a* și *b* sunt cele mai simple și mai răspândite, iar celelalte se pun numai în anumite gârle cari unesc lacurile litorale cu marea.

La gardurile dela Razim-Sinoe se fac de obicei trei feluri de cotețe:

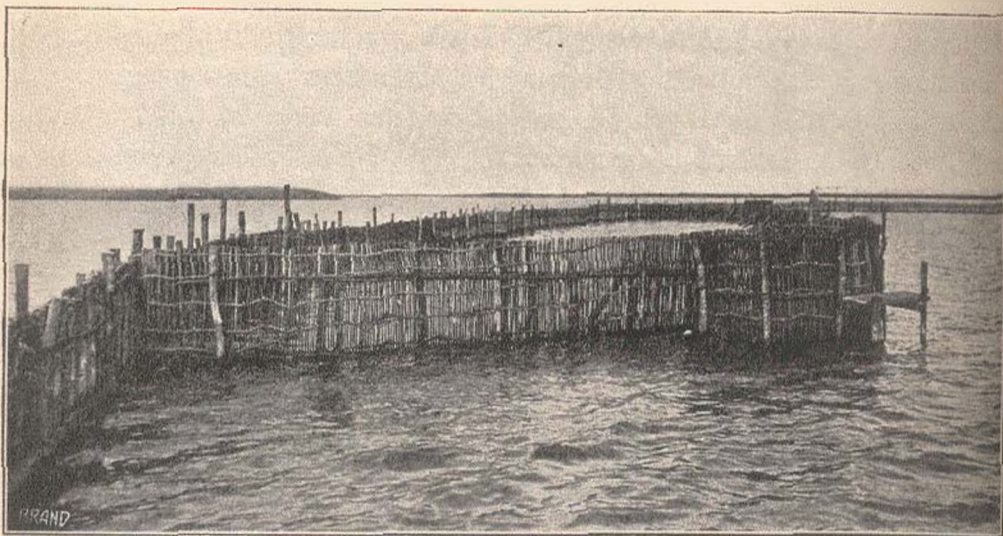

Fig. 351. Un coteț de chefali dela un gard mare din Razim.

a) *Cotețele dela gardurile cele mari (Fig. 351)* cari au forma de inimă;

Fig. 352. Un pescar scoate cu Minciogul Chefalul dintr'un coteț prințător dela Caranasuf.

care au forma de inimă; la acestea cotețul prințător are 2 m. diametru, iar oborul este de 6 m. lungime și 3.5 lățime; cele 2 limbi ale oborului sunt așezate la o distanță de cel puțin 2.5 m. una de alta. La spatele cotețului prințător, în afară, este făcută o mică bancă, așezată pe 4 stâlpi, la vreo 60 cm. înălțime deasupra nivelului apei; pe aceasta se sue pescarul pentru a scoate cu minciogul din coteț chefalul prins.

Figura 352 arată tocmai momentul când un pescar, stând în picioare pe această bancă dela spatele cotețului, scoate cu minciogul chefalul ce s'a prins în cotețul

spatele cotețului, scoate cu minciogul chefalul

două și trei gârle, cari vin din lac din direcții diferite și le aduc apoi pe toate într'un canal lung comun — un fel de obor deschis — iar cotețele le așează ca și la gârlele simple în gura lărgită a fiecărei gârle.

Figura de jos din Tabela LXI arată o asemenea gârlă, căreia i s'au săpat 3 guri spre lac, venind fiecare din direcțiuni diferite și conducând peștele într'un fel de obor comun, în care se văd cotețele cu limbile lor dinspre lac spre mare.

Deoarece valurile mării și nisipurile distrug neconținut malurile acestor gârle și potmolesc canalul, ei fac adeseori la mare întărituri de maluri

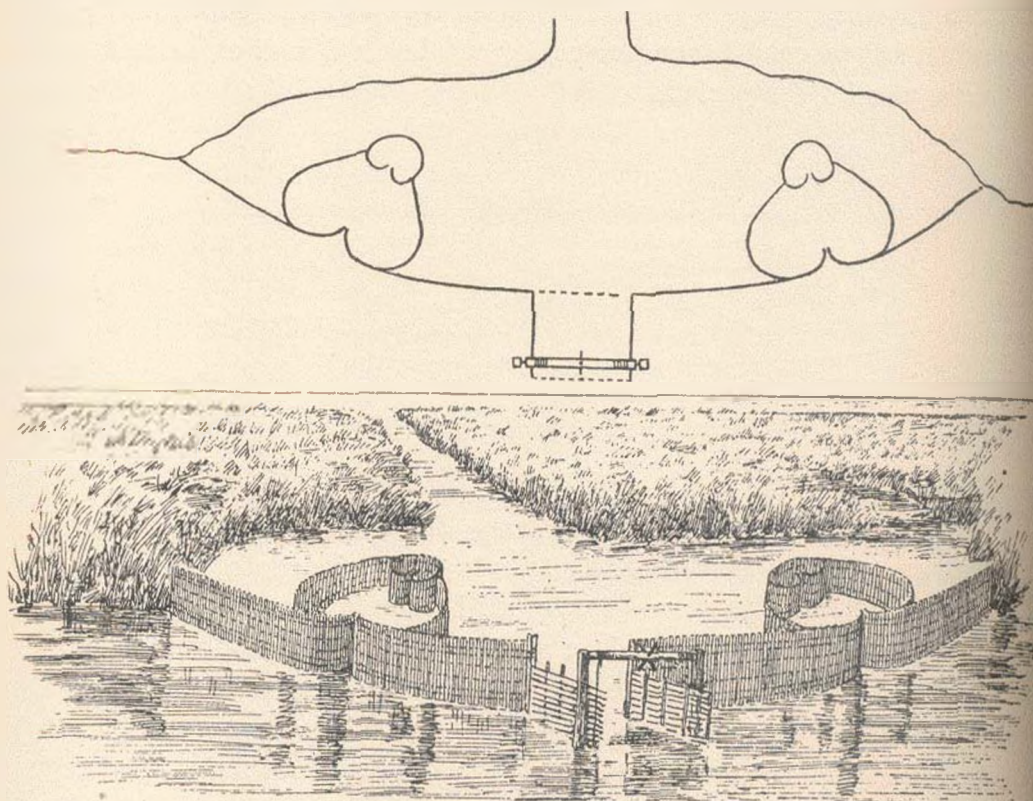

Fig. 354. Forma care se dădea înainte gardurilor și cotețelor de chefalii dela gura Ericurilor dela mare.

cu fascine (Fig. 104 pag. 259), iar în lac fac diguri ca să intre cu gârlele cât mai adânc (figura de sus din Tabela LXII).

Intru cât privește cotețele, acestea au aci o formă lungăreață (Tab. LXI). Oborul are forma unui dreptunghiu, cu cele două limbi mult mai apropiate unul de altul, iar în fund, la vreo 6 m. distanță dela gură, este așezat cotețul prinzător, care e și aci cu mult mai mic având un diametru numai de 2 m.

La spatele cotețului este și aci o bancă, pe care șade pescarul când scoate peștele cu minciogu din el, iar înapoia băncii — la o distanță

cât ajunge coada minciogului — este un juvelnic rotund de leasă de nuele împletite ca la coteț, în care pune spre păstrare peștele prins (Fig. de sus din Tabela LXI).

Figurile din Tabelele LXI și LXII pe cari le dau aci — niște admirabile fotografii pe cari le datoresc d-lui Dr. D. G. Ionescu — sunt atât de deslușite încât mă scutesc de a descrie mai detaliat aceste cotețe și instalațiuni de pescuit dela gurile Ericurilor.

c) Gardurile cu limbi și cotețe.

La gârlele mici, cari leagă lacurile mici laterale cu unul din cele două lacuri principale — ca d. ex. gârlele dintre Leahova și Razim (Fig. 355 a), gârla dela lacul Babadag, Hagi-ghiol, etc., — nu se mai fac cotețe

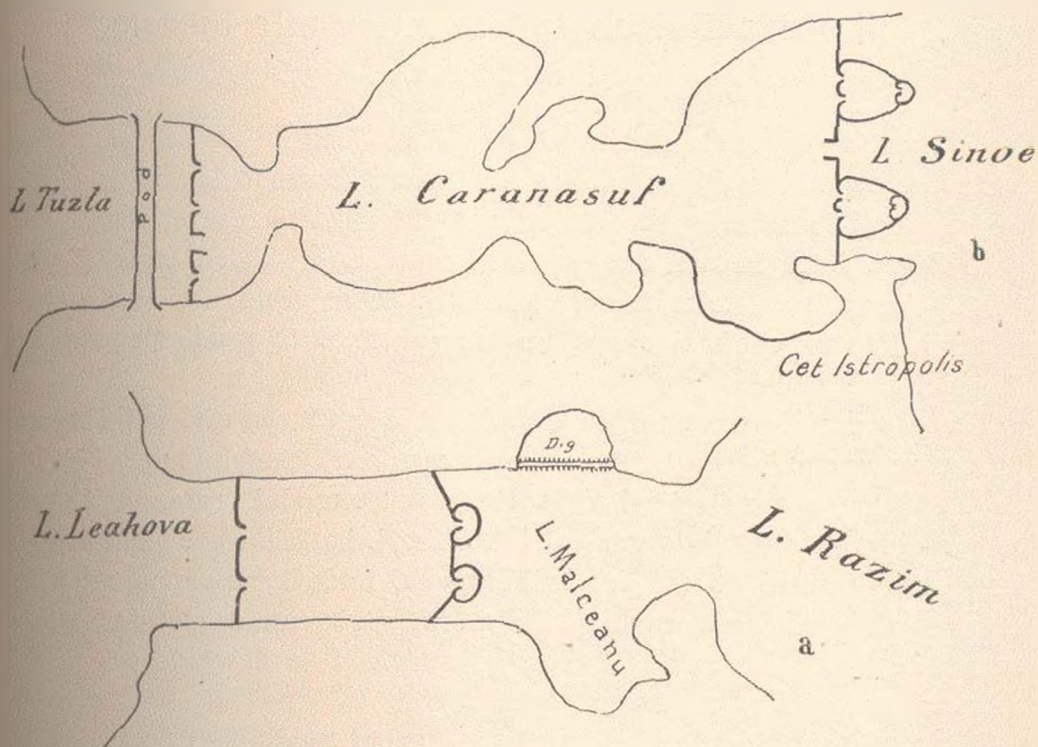

Fig. 355. Inchisorile de Chefali: a) dintre lacurile Leahova și Razim; b) dintre lacurile Tuzla, Caranasuf și Sinoe.

mari cu oboare, ca cele dela gardurile cele mari. La acestea se fac de obicei numai două garduri paralele, așezate transversal peste gârlă; gardul întâiu este drept și provăzut cu două sau mai multe limbi, cu intrare dinspre lacul închis spre lacul cel mare; iar gardul al doilea, care este curbat și așezat la o distanță de câțiva metri de cel dintâiu, este provăzut — după lățimea sa — cu unul sau două cotețe prinzătoare sim-

ple, de 2 m. diametru fiecare. Spațiul rămas între cele două garduri este oborul acestor cotețe (Fig. 355 a).

Garduri cu limbi se fac câte odată și simple, fără cotețe, mai cu seamă în lacuri unde pescuitul nu e atât de abundent, încât munca nu e răsplătită de a merge zilnic la căutatul cotețelor. Astfel, la gâtul care separă lacul Tuzla de lacul Caranasuf (Fig. 355 b), se face un gard lung, provăzut cu mai multe limbi și călcătoare, cari conduc dinspre Tuzla spre Caranasuf. Acest gard cu limbi are de scop numai a opri ca peștele din Caranasuf să treacă în Tuzla, însă pe cel de aci să-l lase să iasă, spre a se prinde apoi în cotețele cari sunt așezate tocmai la gardul dintre lacul Caranasuf și Sinoe, atunci când acesta dă toamna să fugă spre mare.

III. Pescuitul chefalilor în lacurile litorale și în zătoane.

În afară de lagunele Razim și Sinoe cu lacurile cu cari stau ele în legătură, chefalii mai intră la noi în Zătonul mare de la Sud de gura Sf. Gheorghe și în lacurile litorale cu apă sălcie Tatlageac și Mangalia.

În Zăton intră în unii ani cantități mari, așa că s'au prins și peste 30.000 kgr., în celelalte lacuri cantitățile ce se prind, deși sunt cu mult mai mici, totuș chefalul ocupă un loc principal în producția pescăriilor din ele.

Toate aceste lacuri au câte o gârlă, mai mult sau mai puțin îngustă, prin care comunică cu marea și prin care intră chefalul în ele. Fig. 106, pag. 263 arată gura gârlei de la mare a Zătonului, care, deși scurtă, este mai largă decât la toate celelalte lacuri. La Tatlageac gârla este mai lungă dar îngustă de tot, iar la Mangalia, unde lacul are un nivel cam de vreo 80 cm. deasupra nivelului mării, gârla este de obicei închisă și numai în epoca intrării chefalilor se curăță și se deschide pentru a se da scurgere apei și a atrage peștele.

În toate aceste gârle, închisorile se fac în mod diferit decât la Sinoe și Razim, ba chiar variază și de la un an la altul, după cum se schimbă și pescarii cari fac închiderea. Voiu arată dar câteva din tipurile mai interesante de închisori și cotețe pe cari le-am văzut în timpul de 23 ani de când vizitez aceste lacuri.

La Zăton închisoarea se face cât se poate de simplă: un gard transversal peste gârlă, făcut din nuele de alun împletite, cu vreo 2 sau 3 limbi dinspre lac și apoi, la o mică distanță, un al doilea gard cu două cotețe obicinuite, așezate cu gura lor spre oborul format de cele două garduri.

Figura 356 arată modul cum se făceau *închisorile la lacul Mangalia* pe la 1893 când le-am studiat pentru prima dată.

Aici, pe la mijlocul lui Maiu, se dă drumul apei din lac ca să se scurgă prin gârlă în mare și se ține deschis vreo 10 zile; după aceasta se închide vreo 5—6 zile și apoi se deschide iarăș ș. a. m. d. până ce a intrat destul pește. Prin Iulie se face apoi închisoarea: se închide mai întâiu gârla—în partea ei mai îngustă dela mare — cu un gard; la acesta se fac la fiecare din capetele sale câte două limbi, cu deschidere dela mare spre lac, pentru a permite ca intrarea peștelui să continue și după ce s'a închis lacul. După aceea la o distanță oarecare spre lac — în apropiere de pod — se face un al doilea gard mai lung, cu câte 3 limbi

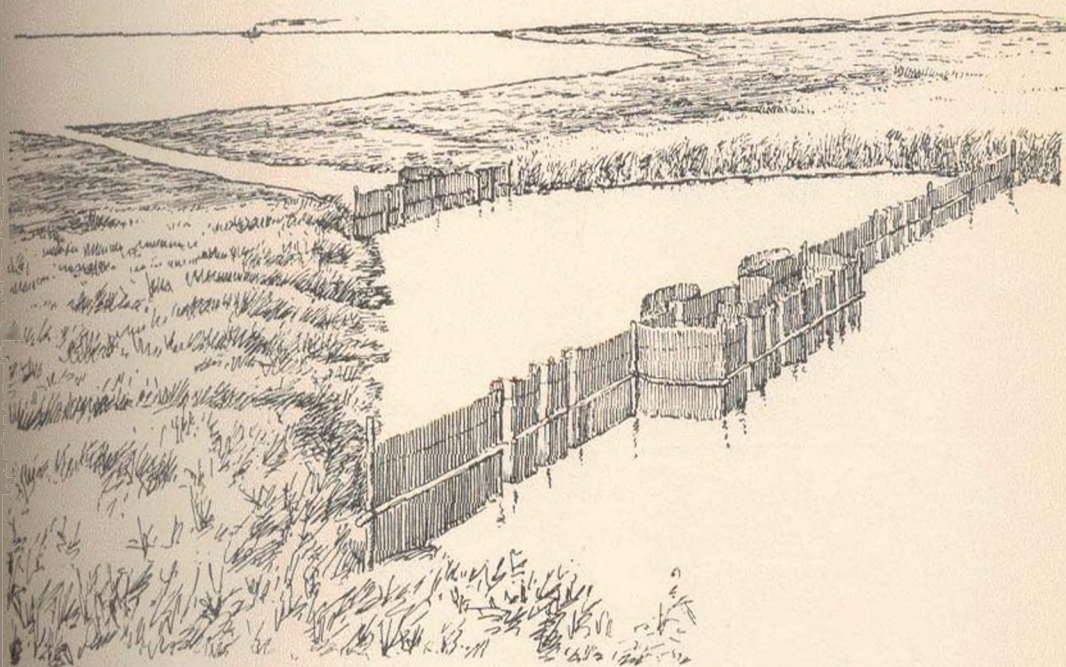

Fig. 356. Închisorile de chefalii cum se făceau înainte la lacul Mangalia.

la fiecare din capetele sale, acestea având însă gurile lor dinspre lac spre mare.

Spațiul dintre aceste două garduri formează oborul cel mare, în care se adună atât peștele care intră din mare cât și cel care vine din lac.

După ce s'a făcut acest obor mare, se așează, în partea din afară a gardului dinspre mare, un coteț simplu cu gura dinspre obor spre mare; în acesta se prinde peștele ce vrea să fugă din obor.

La mijlocul gardului celui mare apoi, spre partea dinspre lac, se face — cu leasă de nuele — un nou «obor» dreptunghiular, ca de vreo 8—10 m. lungime și vreo 2.5—3 m. lățime. Acesta e provăzut cu o serie de limbi ce duc din lac spre interiorul oborului; la gardul cel mare însă se așează

acum 3 cotețe, din cari 2 așezate în Oborul mare au gura dinspre Oborul mic, iar unul așezat în Oborul mic are gura dinspre Oborul mare. Cu modul acesta dar se poate prinde și dinspre lac și dinspre mare, cu condiția numai să fie intrat destul pește.

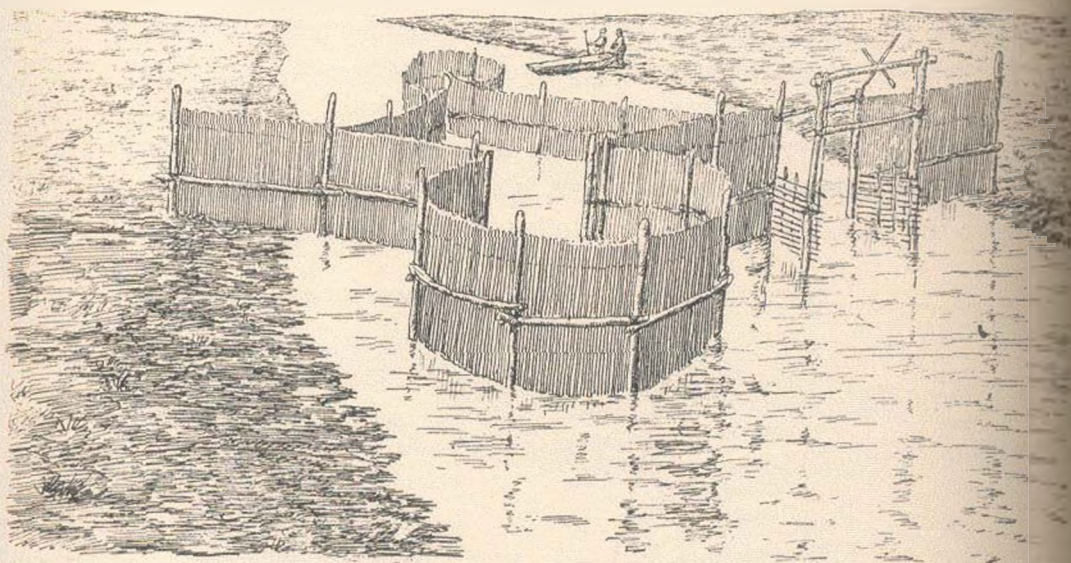

Fig. 357. Gardul de chefali dela gârta lacului Mangalia (în 1904).

Este de observat că lacul Mangalia având adâncimi mari — până la

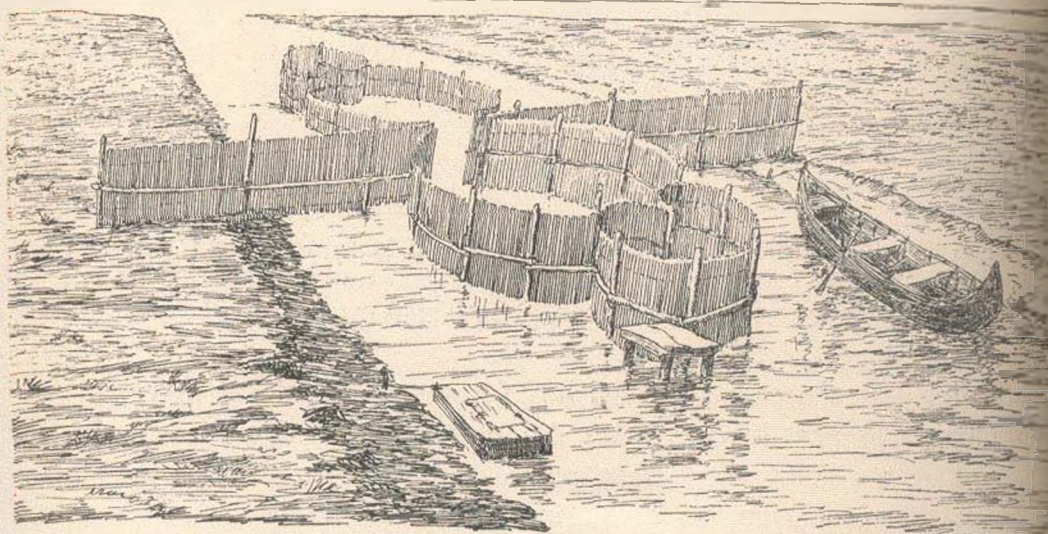

Fig. 358. Gardul de chefali dela Tatlageac (în 1904),

11 m. — unii pui de chefali, din specia *Mugil Cephalus*, ierneză aici, așa că în totdeauna se pescuiesc și *Ilarii* (pui de chefali cu capul mare) născuți și creșcuți în acest lac.

În anii din urmă am văzut că au schimbat sistemul de închidere și ea face numai câte un singur coteț mare de 4.5 m. diametru — de o formă particulară (Fig. 297 c și d, pag. 559 și fig. 357) cu un dublu obor și două limbi laterale; lângă acest coteț în gârlă este instalată și o călcătoare care conduce dela mare spre lac.

La lacul Tatlageac în fine, unde gârla e relativ îngustă, se face un gard transversal și la mijlocul său se pune un coteț foarte mare, cu două cotețe prinzătoare și două oboare gură la gură (Fig. 297 e și fig. 358); acest coteț dar are intrare prin 4 limbi și prinde atât ce intră dela mare cât și ce iese din lac. Lângă cotețul prinzător se pune și aci o bancă la vreo 50 cm. înălțime deasupra apei, pentru ca pescarul să poată ajunge ca să scoată peștele cu minciocul din coteț, și un juvelnic rotund de dopuri de nuele, în care să se poată păstra peștele viu.

IV. Pescuitul chefalului în mare cu Rogojina.

Deși nu face parte dintre Inchisori, totuș, fiindcă am tratat aci pe larg pescuitul chefalului, voi descrie și un instrument foarte des între-

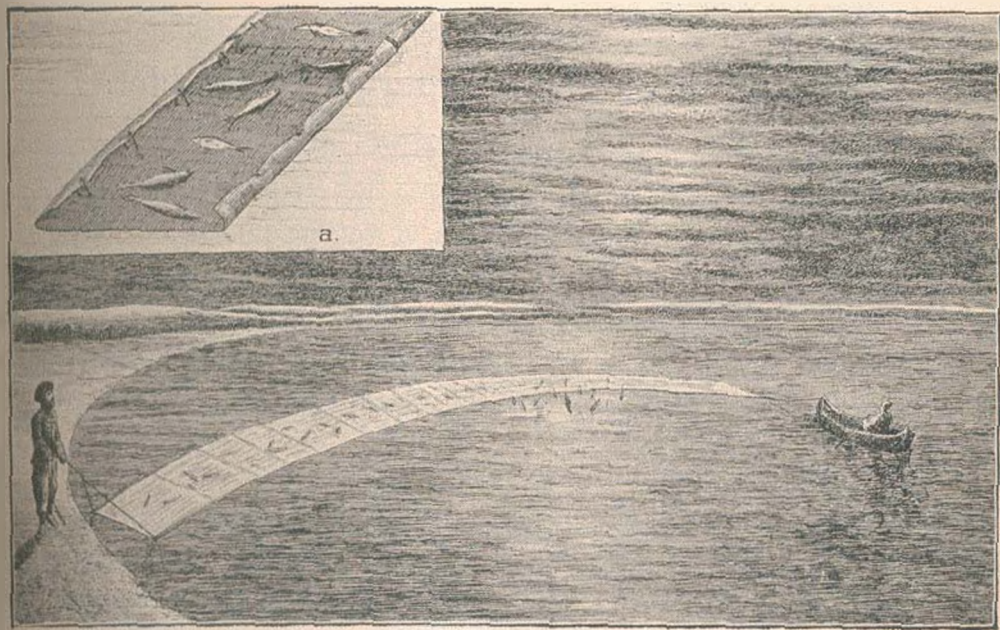

Fig. 359. Pescuitul chefalilor în mare, noaptea cu Rogojina.

buintat la coastele noastre ale Mării Negre, mai cu seamă de pescari turci și greci dela Constanța, Mangalia, Caliacra, etc. Instrumentul e un fel de săltătoare, care se aseamănă cu cele cari se pun la crapii sulateci în gârle, și e bazat pe însușirile ce le au chefalii de a simți repede un

pericol și de a încerca să sară peste orice obstacol de îndată ce-l simte că vine în calea sa.

Acest instrument, numit *Rogojina de chefalî*, este o rogojină ordinară de papură ale cărei margini sunt îndoite în sus și legate cu sfoară ca să stea ridicate (Fig. 359). O serie de asemenea rogojini, cu marginile îndoite în sus, sunt cusute una de alta, pentru a forma un șir lung până la 100 m.

Pescuitul se face în modul următor: Noaptea când e întuneric, fără lună, pornește câte un om cu barca și altul pe mal, ținând fiecare de câte un capăt al rogojinii. Când ei simt că cârdul de chefalî se apropie, cel de pe mal face un semn și cel cu barca trage o roată înspre mal; când acesta apoi ajunge aproape de mal, pescarul dela mal bate cu piciorul în apă și toți chefalii, speriați, sar pe rogojină făcând un sgomot foarte curios — o părăeală continuă — prin sbătăile lor.

Cu modul acesta am văzut prinzându-se — la Constanța și Mangalia — în unele nopți fără lună, cantități foarte mari de Chefalî. Curios însă că odată printre peștii prinși am văzut sărind pe Rogojină și o anguilă mare, pe care însă pescarul turc a apucat-o cu scârbă și a aruncat-o înapoi în mare, strigând «llan», adică șerpe.

V. Intrebuințarea și prepararea chefalilor.

Chefalul, deși este un pește cu un gust delicios și foarte apreciat de toate popoarele de pe malurile Mediteranei, este la noi mai puțin căutat pe piețele din țară, de altfel ca și tot peștele de mare, cu care populația noastră nu s'a deprins încă îndestul. Chefalul ce se prinde însă în apele noastre formează un foarte important articol de export pentru Orient, și e foarte interesant de văzut toamna la Jurilofea comercianții din Constantinopol, Egipt, Asia Mică, etc., cari vin aci să-și facă proviziile de Chefalî sărați și afumați.

Chefal sărat. Tot chefalul care se exportă se pune mai întâiu la sărat. Pentru aceasta se amestecă sarea cu cărămidă roșie pulverizată, care cu saramura se face un fel de alifie roșie; cu această alifie se pune peștele sărat în butoaie ca să-l expedieze. Această alifie de cărămidă roșie are de scop a scoate din chefalul sărat gustul neplăcut de pește nehiert.

Chefalii se afumă de asemenea foarte mult, și noi avem la Jurilofea o serie de afumătorii destul de mari. Chefalii cari urmează să se afume se pun direct în sare — nu în saramură — și anume se pun într'o cadă câte un rând de pește și un rând de praf de sare; apoi, dacă e vremea caldă, la 1000 kgr. de pește se pun 100 kgr. ghiață și deasupra căzii

pline se mai toarnă și puțină apă, pentru ca astfel saramura să se facă mai repede.

La sare chefalii se țin vreo 8—9 zile, apoi se scot și să pun o noapte să stea în apă ca să se desăreze. Se usucă o zi la soare — iar dacă cerul e închis, trebuie să stea 2—3 zile la lumină — întinși pe câte un lemn, în care sunt bătute șiruri de cuie, și fiecare chefal se prinde cu ceafa în câte un cuiu, agățându-l de sub oasale craniene. După aceasta, astfel întinși, se bagă cu lemn cu tot la afumătorie.

Icre de chefal. Deși nu în cantități așa mari ca în insulele din Arhipelag, totuș pescarii noștri fac și ei icre de chefal, care este un produs foarte apreciat în comerț, vânzându-se cu prețuri mari.

Prepararea lor se face în modul următor: se scot ovariile din chefal, se sărează în saramură și apoi se întinde fiecare pereche pe o scândură bine geluită, punându-se să se usuce bine la soare. După ce s'au uscat astfel câteva zile, se pun perechile de ovarii una peste alta, în forma unei potcoave, și apoi se învălătucesc cu o bucată de pânză albă. Pachetul astfel format — având forma de potcoavă — se înmoaie apoi în ceară albă topită, închizându-se astfel ermetic ca să nu mai străbată aerul. Astfel împachetate în ceară, icrele mai stau un timp în depozit, trecând încă printr'un proces de fermentare, care le dă gustul lor picant, și apoi se pun în vânzare.

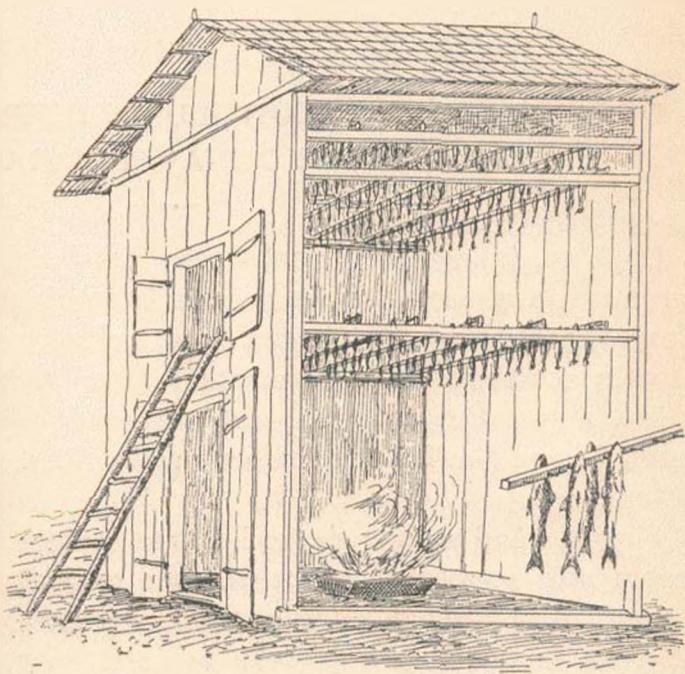

Fig. 360.—O afumătorie de Chefal dela Jurilofca.

VII.

ORGANIZAREA PESCUITULUI ÎN DIFERITELE CATEGORII DE APE ALE DUNAREI ȘI MARIÍ NEGRE.

După ce, în capitolele precedente, am descris rând pe rând toate instrumentele și metodele de pescuit întrebuintate la Dunăre și la Marea Neagră, precum și modul cum funcționează ele, este, cred, necesar să căutăm acuma a ne da seama în ce mod servesc toate acestea la pescuirea sistematică a tuturor categoriilor de ape ce le avem aci și ce rol joacă fiecare din ele în exploatarea rațională a acestei ramuri de avuție a țerii.

Firește, când vorbim de exploatarea sistematică a pescuitului, nu înțelegem prin aceasta să ne ocupăm de exploatarea sistematică a întregii pescării dela Dunăre, adică să tratăm și despre îmbunătățirea condițiilor de producțiune a peștelui în aceste ape, precum și despre o mai bună punere în valoare a produselor prin industrializarea lor, regularea comerțului, etc.

Despre toate acestea am scris îndeajuns în diferite din lucrările mele anterioare (1), în cari am arătat atât în ce mod trebuiesc amenajate apele noastre și în ce mod trebuie organizată pescăria din ele, în toată întregimea ei, pentru a putea da maximul și optimul de producție de pește, cât și în ce mod trebuie organizată exploatarea produselor acestor pescării și desfacerea lor, spre a se pune această marfă cât mai bine în valoare.

În lucrarea de față, prin pescuit noi înțelegem numai acea activitate care are de scop prinderea peștelui, adică *strângerea recoltei anuale a pescăriilor noastre*; când vorbim dar de o exploatare rațională a pescuitului, înțelegem prin aceasta să tratăm despre mijloacele mai raționale — adică cele mai potrivite condițiilor naturale ale apelor

(1) A se vedea lucrările mele despre: Regiunea inundabilă a Dunărei, Buc. 1910; Probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunărei, Buc. 1914. Studii asupra pescăriilor din România, Buc. 1895; Legea pescuitului și rezultatele ce le-a dat, Buc. 1898; Industria conservei, 1898; Programul halei cu frigorifere din Galați, 1913; 3 memorii privitoare la ameliorarea regiunii inundabile a Dunărei, 1912; Memoriu relativ la organizarea comerțului și îndrumarea producției pescăriilor, 1912; Ce poate face statul pentru ieșirea peștelui, 1913, etc., etc.

noastre — de a strânge această recoltă cu ușurință, astfel ca — fără a periclita producțiunea anilor viitori — să obținem maximul de producție și rentabilitate cu minimul de muncă și de cheltueală.

De asemenea, când vorbim de exploatare sistematică a pescuitului, noi nu înțelegem să propunem aci sisteme nouă de exploatare—despre cari de asemenea am tratat în diferite alte lucrări anterioare — ci, potrivit scopului acestei lucrări, nu urmărim nici în această privință decât de a consemna și descrie sistemele—adică planurile generale de exploatare—după cari se face astăzi pescuitul în apele noastre; deci nu voim alta decât să completăm cele arătate în capitolele precedente, arătând modul cum — în starea de astăzi — fiecare din uneltele și metodele descrise acolo conlucrează împreună în vederea unui scop mai înalt, acela al exploatării mai mult sau mai puțin raționale a pescuitului din diferitele noastre categorii de ape dela Dunăre și Marea Neagră.

În descrierea fizică și biologică pe care am dat-o la începutul părții care tratează despre Dunăre și Marea Neagră, s'a văzut că aceste ape se pot descompune într'o serie de elemente, ca: albia cu toate părțile diferite ce o compun, bălți permanente, ghioluri de față, japșe, teren inundabil, bălțile adânci ale Deltei, stufării, bălți acoperite cu plaur, lagune, zătoane, lacuri litorale, marea din fața gurilor Dunărei cu apă sălcie, marea teritorială sau costală cu apă mai sărată, cu diferitele ei faciesuri biologice, marea largă, etc. În toate aceste unități, cu subdiviziunile lor, condițiunile naturale fizice și biologice sunt diferite și deci și felul pescăriilor din ele este cu totul diferit dela una la alta.

Pentru exploatarea rațională a pescuitului, adică pentru strângerea recoltei din fiecare din aceste categorii de ape, nu este dar suficient să cunoaștem numai instrumentele de pescuit și modul cum se mănuesc ele, ci trebuie să știm mai cu seamă: *când, cum și unde se întrebuințează fiecare din acestea*; aceasta, spre a se putea astfel urmări în mod sistematic peștele, în fiecare epocă acolo unde se găsește el, și spre a se avea siguranța că poate să fie prins atunci, când din punctul de vedere al obținerii unei producțiuni maxime, este epoca cea mai favorabilă.

Oria d. ex. poate prinde în Dunăre foarte mult pește, dacă pescarul pleacă cu ea la pescuit atunci când se retrage peștele în albie la iernat; dacă el va merge însă când somnul e la baltă, atunci va pierde numai timpul degeaba. Năvodul prinde toamna în bălți cantitățile cele mai mari de pește, însă dacă s'ar prinde cu el în timpul creșterii apelor, când peștele intră în bălți, atunci tot peștele ar fugi din baltă și producția întregului an ar fi compromisă. De asemenea, dacă ar pescui cu năvodul la începutul verii, ar scoate din baltă numai ciortănică mică de $\frac{1}{2}$ kg. bucata, pe când la sfârșitul toamnei ar putea prinde aceiași pești — pe

cari-i are închiși siguri cu garduri în balta sa, având fiecare bucată acum câte 1,5 kgr., deci o sporire a producției de 3 ori mai mare.

Avele prind foarte mult când crapul fuge în «culare» (la stuf), dacă însă temperatura și nivelul apei e astfel că el trebuie să stea la fundul bălții în acea epocă, atunci orice muncă cu acest instrument ar fi zadarnică; Carmacele prind foarte bine, însă numai când sunt puse în fiecare epocă la adâncimile la cari umblă atunci morunul; cotețele pot da prinsoare foarte bună la stuf, la balta limpede însă ele nu prind mai nimic; dacă am trage cu năvodul într'o apă care are gropi pe fundul ei, nu s'ar prinde nimic, pe când cu lăptașele și prostovoalele s'ar scoate din aceeaș apă cantități mari.

Fiecare categorie de ape dar are anume instrumentele și metodele ei de pescuit, după speciile de pești ce trăesc acolo și după felul de vieță ce-l duc ei în acea apă.

Pescuitul din fiecare din aceste categorii de ape dar, ca să poată da rezultatele cuvenite — adică ca să fie în stare să strângă cât mai complet recolta unui an — nu se poate face numai la întâmplare, pescuind cu orice instrumente și în orice epoce; el trebuie să se facă după un plan de exploatare sistematic, bine chibzuit de mai înainte, și munca trebuie să fie organizată în vederea acestui scop.

Scopul capitolului de față, dar, este de a arăta în scurt, pentru fiecare categorie de apă și pentru diferite specii de pești, ce anume sistem de exploatare a pescuitului se întrebuintează astăzi, de ce unelte se folosesc și în ce mod anume servesc ele la acest scop.

Firește că, cu cât condițiunile hidrografice dintr'o apă permit mai bine ca peștele să poată fi închis într'un basin, cu atâta și planul de exploatare poate fi mai sistematic și mai intensiv; cu cât, din contra, peștele poate circula mai liber, cu atâta norocul și întâmplarea joacă un rol mai mare, cu atâta dar și planul de exploatarea pescuitului e mai extensiv. Tocmai de aceea dar, exploatarea pescuitului din gârlele închise e mai sistematică ca cea din bălți, cea din bălțile de sus ca cea din ale Deltei, cea din bălțile Deltei ca cea din albie, cea din albia Dunărei ca cea din mare ș. a. m. d.

Dacă însă în apele deschise, în cari peștele poate circula liber, pescuitul este fără îndoială mai greu și mai complicat, nu este totuș nici aici numai norocul și întâmplarea care hotărăște, ci, în primul rând, sunt cunoștințele pescarului despre toate amănunțele vieții peștilor, ca să știe când și unde să urmărească cârdurile cari apar și dispar; norocul poate cel mult să-i aducă cârduri mai mari, dar modul cum să profite de ele depinde de știința sa.

Pe când dar la bălți și gârle, sistemul de exploatarea pescuitului are în prima linie în vedere a se închide cât mai bine cantități cât mai mari de pește și apoi vine în al doilea rând numai modul lor de prindere, la apele deschise—Dunăre, Mare — sistemul de exploatare e bazat pe cunoașterea cât mai perfectă a epocelor apariției și dispariției bancurilor de pești, a locurilor pe unde umblă ele, și deci a mijloacelor de a le prinde, în acele anume epoce și din acele anume locuri.

Cum deja în capitolele în cari am descris instrumentele de pescuit, pentru a înlesni înțelegerea lor, am fost nevoit foarte adeseori să dau descrieri amănunțite și asupra sistemelor generale de pescuit; acestea fie pentru unele categorii de ape — ca: bălți la descrierea gardurilor și închisorilor, gârle de scurgere la descrierea Lesei, Dunărea la descrierea Oriilor, Laptășelor și Cârlișelor, Stufării la descrierea cotețelor, gârle din Deltă la descrierea gardurilor cu limbi și oboare, etc. — sau fie pentru unele categorii de pești — ca Sturioni la descrierea carmacelor, chefali la descrierea închisorilor de chefali, scrumbii la descrierea setcelor, etc., etc. — este natural ca descrierea ce o vom da acuma aici să fie cât se poate de scurtă, mai mult numai o schitare generală și o grupare din acest nou punct de vedere a faptelor în parte deja expuse.

I. Pescuitul în albia Dunărei.

După cum s'a văzut din descrierea fizică și biologică ce am dat-o la început, condițiunile naturale de existență—și deci și natura pescăriei—din albia fluviului se schimbă, atât pe cursul ei, cu cât mergem în jos, cât și chiar în fiecare punct, mergând dela mal spre mijlocul ei.

Pe lungul cursului Dunărei noastre putem deosebii în albie mai multe părți diferite, a căror importanță merge crescând cu cât ne scoborim la vale; cele mai caracteristice din acestea sunt: 1) Pescăria din regiunea cataractelor și în vadurile dintre ele; 2) Pescăria dela Dunărea de jos și în special în brațele Deltei, caracterizată prin mulțimea peștilor migratori cari vin dela mare.

Plecând dela mal spre adânc, deosebim de asemenea: 1) Pescăria de pe lângă mal și de pe întinsuri; 2) Pescăria din pătura de apă dela suprafață și 3) Pescăria dela fundul Dunărei.

Vom descrie dar în scurt pescuitul în fiecare din cele 2 regiuni principale, mergând dela cataractele Porților de fier spre mare, și vom arăta apoi pentru fiecare din ele cum se prinde peștele la mal, la mijlocul Dunărei, la suprafață și la fund.

Firește, după cum am arătat mai sus, aici în albie nu poate fi vorba de închiderea peștelui, ci, pentru fiecare regiune, pescuitul este condițio-

nat numai de epocele când apar și dispar aci diferitele specii de pește și de cunoștința exactă a locurilor în cari trăesc ele în timpul cât îl petrec aici.

1. Pescuitul în regiunea Cataractelor.

După cum s'a văzut din descrierea fizică ce am dat-o la început, regiunea aceasta este caracterizată printr'un curent al apei cu mult mai repede decât pe tot restul Dunărei (pe o distanță de 20 Km. avem aci o diferență de pantă de 8 m., pe când dela Turnul-Severin la Sulina pe o distanță de 931 km. diferența de pantă e numai de 34 m.). Curentul puternic nu este însă aici continuu în toată albia, și din distanță în distanță sunt locuri cu o apă mai liniștită numite *Vaduri*; tot astfel și pe lângă maluri, se găsesc, pe distanțe mai mici sau mai mari, porțiuni cu apă mai liniștită.

Potrivit acestor condițiuni naturale de aci, și diferitele specii de pești se repartizează în diferitele părți ale Albiei după felul lor de vieață și după putința de a suportă mai mult sau mai puțin vieața în apa repede sau în apa mai liniștită; pe de altă parte însă, potrivit acestei repartizări a speciilor de pești, și modurile de a le pescui variază pentru diferitele părți ale albiei.

Pentru ca să se poată dar profita cât mai bine de toate aceste cantități de pește aflate în această regiune, prima datorie a celui care conduce exploatarea pescăriei dintr'o asemenea regiune este, să organizeze pescuitul astfel, ca fiecare specie de pești să fie urmărită cu uneltele corespunzătoare, la epocele când apare și în locurile în cari se ține cât stă aci.

Mai întâiu trebuie să aibă grija de a se prinde *peștii cari trăesc pe lângă maluri*, deoarece, pe de o parte, aceștia stau aci un timp mai îndelungat — mulți din ei fiind chiar din speciile cari trăesc aproape în permanență în zona litorală a Dunărei — iar pe de altă parte, deoarece aceștia se pot prinde și de către populația riverană cu instrumentele lor mai primitive ca: Bujurca (undița), Chipcelul sau Posfatul, Ghelberul, Cârștașul, Plasa de mână (numită aci «Jegaznița»), etc. precum și cârligele zise Sfori sau Zanci.

Sunt însă unele părți unde, chiar pentru pescuitul dela mal, e nevoie de instrumente și instalații mai complicate și de pescari mai îndemânateci; astfel e bucata dintre Vârciorova și Vadul Virului, unde malul fiind mai drept și curentul mai mare chiar lângă mal, se pescuește dela mal, cu Sacoviștile (vezi pag. 383, Fig. 179), Cristaciul mare, etc.

În al doilea rând, are o importanță deosebită și în această regiune pescuitul în acele părți ale albiei, cari, deși ceva mai depărtate de mal, au totuși o adâncime mai mică și curentul mai moale, precum sunt întinsurile, etc. Acestea sunt regiunile unde la Mehedinți se pescuește cu *Alocul* (un voloc purtat de 3 oameni, din care unul merge în apă la mal, iar doi merg cu luntrea la apă adâncă); cu aceste instrumente, când apele sunt mici, se merge și mai departe în Dunăre, iar când ele sunt mari, se ține numai mai aproape de mal.

De o deosebită importanță însă sunt aici *Vadurile*, adică porțiunile de Dunăre dintre Gheardapuri, în cari însă apa e lină. În acestea se pun *Perechile de cârlige* (Carmacele), cu cari se prinde Morun și Nisetru, și *Pampurachile* sau Cărmăcelele de cegă, cu cari se prinde Cega mare, *Nosfița* (sau *Nostita*, adică cega mică până la 1 kgr. bucata) și *Păstruga*. Regiunea cataractelor a avut în totdeauna pescării foarte bogate de Morun și Nisetru, cari înainte se prindeau în cantități foarte mari (se găsește mai rar și *Viză*, zisă pe aici și *Sân*); aceștia sosesc aici primăvara și se prind până toamna, iar iarna nu se mai prind de loc.

În Vadul Virului se prindeau înainte Moruni și Nisetri și cu niște *Vârșe* (*Vârșii*) mari speciale, cari însă astăzi au fost înlocuite cu totul prin Carmace, acestea prinzând mai bine.

În albia Dunărei, în partea de jos a Cataractelor, se construiau înainte niște *Garduri mari cu leasă și sac speciale pentru prins Morun și Nisetru* (în cari se prindeau însă și tot felul de alte specii de pești) numite pe aici *Gârduși*. Ion Ionescu amintește despre dânsule în Monografia sa. Ele aveau la gura dintre aripi o depărtare de 10—15 m., iar la gura cu sac 1—1.2 m. Astăzi pe partea românească a Dunărei de aici nu se mai fac asemenea garduri, numai în partea sârbească mai este o leasă pe brațul Dunărei dela capătul canalului dela Porțile de fier, în fața ostrovului sârbesc Caragheorghievici.

În fundul de stâncă din partea aceasta a Dunărei există multe gropi, în cari trăește Cega, care nu se poate pescui din ele decât cu *Trandădale* (pag. 524, Fig. 280). La gropi mai mici (cât și dela mal) se mai pescuește aici și cu *Năpasta* (Prostovoalele).

Primăvara sosesc aici și *Scrumbiile de Dunăre*; acestea însă pe aici nu se prind decât rar cu *Mreajele* (Setcele), ci mai mult cu *Oriile*, cari pentru acest scop se țin aproape de fața apei. Tot cu oriile se mai pescuește și Somnul mare, însă acesta stă la fund în albia Dunărei. Somnul mic (zis aici și *Somoiag*) se prinde numai la *Aloave* sau la *Sforile* de cârlige cu cari se pescuește dela mal.

2. Pescuitul în Dunărea din jos de cataracte până la gurile ei.

Cu cât ne scoborim mai jos pe Dunăre, pornind dela regiunea Porților de fier pe care am descris-o aci, cu atâta bogăția de pește din albie devine tot mai mare. Cu toate că, între partea de mijloc a Dunărei și între regiunea Deltei, este o mare deosebire, atât ca pescărie cât și ca pescuit, totuș, tranziția dela una la alta nefiind bruscă, le vom descrie împreună, atrăgând numai atenția asupra diferențelor.

Pe lângă cele câteva specii cari sunt numai de apă curgătoare — ca Cega, Mreana, Mihalțul, fusarii, etc. — și trăesc în permanență aci, bogăția pescăriei din albia Dunărei e datorită mai cu seamă speciilor de pești migratori, atât a celor de apă dulce cari fac regulate călătorii între baltă și albie, cât și a celor cari intră la epoce anumite din mare pentru a petrece câtvă timp în fluviu. Cu cât mai multe din aceste specii se urcă până la o regiune oarecare și cu cât petrec acolo mai mult timp, cu atâta și bogăția pescuitului din acea regiune e mai mare.

Datoria dar a celui care conduce și organizează exploatarea pescuitului dintr'o porțiune oarecare a albiei Dunărei este, înainte de toate, de a cunoaște cu deamănuntul epocile când apare și dispare fiecare specie în regiunea sa și locurile anume unde se țin ele în acest timp. Pe baza acestor cunoștințe apoi, se poate hotărî când și unde să se pescuească și cu ce anume instrumente, căci numai astfel se poate ajunge ca cu minimum de muncă și cheltueală să se realizeze maximul de producție și de rentabilitate.

Voiu căută dar în cele ce urmează să arăt în scurt principalele feluri de pescuiri ce se fac în albie, luând de bază diferitele categorii sau specii de pești și diferitele părți ale albiei în cari trăesc ele.

Firește, despre cele mai multe — ca Sturioni, Scrumbii, Somni, etc. — voiu aminti numai, căci descrierea lor detaliată am dat-o odată cu descrierea instrumentului principal care servește la prinderea lor.

a) Pescuitul dela mal.

În albie sunt o mulțime de specii — ca d. ex. : Obleții, Batca, etc. — cari trăesc toată viața lor în regiunea litorală lângă mal, fie pe fund, fie înnotând aproape de fața apei; iar alte specii, cari de obicei stau la fundul Dunărei, vin la anumite epoce — și mai cu seamă la anumite vârste — de petrec un timp mai lung sau mai scurt — sau numai în trecere — în această regiune.

Prinderea acestor pești constituie o mare binefacere mai cu seamă pentru populațiunea riverană, cari nu sunt pescari de meserie și cari, cu instrumentele lor simple pe cari le-am descris, își agonisesc hrana zilnică. Chipcelele, Cristașele, Undițele, Vâsla, Pripoanele mici, Plasa de mână și toată seria de instrumente pe cari le-am descris la locul lor, sunt uneltele principale de cari se servesc ei.

Sunt însă și pescari de meserie cari pescuiesc dela mal cu instrumente mai complicate; și anume ei pescuiesc sau la acele specii de pești mărunți cari au o valoare comercială mai mare, sau la unele specii de pești mari, în epocile când aceștia se apropie de maluri. Astfel sunt Chipcelarii de meserie, cari — cu instrumente mai sistematice — pescuiesc la Obleți și fac un comerț însemnat cu acești pești; și tot astfel sunt Priponarii și cei cu Visilele, cari în anumite epoce pescuiesc la Crap și la Somn, prinzând exemplare mari, sau cei cu Prostovoalele, cari de pe malurile drepte pescuiesc la gropile din fundul Dunărei.

b) Pescuitul la întinsură.

În descrierea fizică a albiei Dunărei am arătat că, pe când în unele părți malurile sunt drepte și sub ele imediat se găsesc adâncimi mari (Potmoluri), în alte părți malul are o înclinațiune foarte mică și adâncimile se găsesc abia la distanțe mari dela malul aparent.

În aceste din urmă părți, numite după forma și adâncimea lor Intinsură, Renişuri, etc.—se numesc sau, dacă sunt în albie pe lângă ostroave, Prunduri, Dorucuri, etc., Dunărea are aparența unei bălți cu apă liniștită și fund ridicat. Aici sunt locurile unde trăesc în anumite epoce — mai cu seamă vara când apele Dunărei nu s'au revărsat îndeajuns — cei mai mulți dintre peștii ciprinoizi.

Pescarul de meserie, cu ochiul său ager, vede când se adună în aceste locuri cârdurile de pește, și de aceea se fac aci adeseori pescuiri foarte bogate.

Instrumentele principale cu cari se pescuește la întinsuri sunt: Vintirele (Fig. 208, pag. 418), Voloacele, Tifanele (Fig. 232, pag. 452 și Tab. XXII) și câte odată chiar Năvoadele, dintre instrumentele de plasă; apoi Cotețele simple cu o aripă, Pripoanele de crap, etc., și în anumite epoce în părțile mai adânci — când merge morunul la fața apei — chiar și Carmacele.

Pescuitul cu Tifanele la întinsuri face parte din pescuitul mare din albie și dă adeseori prinsori de cantități foarte mari de pește, mai cu seamă de crăpărie. De asemenea, în anumite epoce, pescuitul cu Vinti-

rele dă aci recolte foarte mari, mai cu seamă când sunt apele crescute și acoperă și o parte din mal.

c) Pescuitul pe sub maluri.

S'a arătat că în lunca Dunărei se găsesc adeseori întinse păduri de sălcii, plopi și arini. Dintre acești arbori, sălciile, cari cresc chiar pe mal, au rădăcini mari stufoase și cu ramificații mari, cari spânzură în apă cu forme bizare ca niște bărbi enorme. Mai cu seamă acolo unde curentul apei spală neconținut malul, aceste rădăcini rămân desvelite și formează adevărate tufe subacvatice.

În aceste tufe este în totdeauna o mare bogăție de microorganisme și de crustacee, cari sunt hrana cea mai preferită a peștilor ciprinoizi și în special a crapului.

De aceea tocmai în aceste locuri se adună în totdeauna cantități mari de pește, atrași de adăposturile sigure și umbrite și de mâncarea abundentă. Pescarii de pe la Brăila numesc asemenea locuri «Puitoare».

Pescuitul peștilor adunați pe la puiturile de pe sub maluri constituie una din marile pescării ale albiei Dunărei, care dă rezultate însemnate; sunt anume epoce când pe tot cursul Dunărei — mai cu seamă în partea de jos — se văd din distanță în distanță lotci de pescari cari pescuiesc sub maluri, la rădăcinile sălciilor. Instrumentul principal pentru acest scop — și mai cu seamă pentru crap — este *Tărăbucul* (pag. 390, fig. 189 și 190).

Pentru somn însă, care și el stă foarte des la puitoare — dacă n'ar fi chiar decât numai să apuce din ceilalți pești adunați acolo — Apea cu Cloncul dau rezultate foarte bune.

d) Pescuitul pe fundul Dunărei.

Cea mai mare parte din peștii mari se țin în Dunăre mai mult în apropierea fundului. Somnul mare, care, în afară de scurtul timp cât stă în baltă pentru a se reproduce, își petrece toată viața în albie, nu iese dela fund decât când umblă noaptea pe lună după hrană sau dacă e ademenit de vreo nadă. Morunul și Nisetrul petrec iarna până după trecerea sloiurilor în gropile de pe fund; Cega trăește pe bancurile și prundurile din adâncime, și chiar Crapul mare, cât stă aici în cârduri la iernat, tot pe fund își alege cuiburile ș. a. m. d.

Modul dar cum se prind aceste cantități însemnate de pești mari este una din problemele principale ale fiecărui pescar și organizator de pescuit.

De aceea Carmacele, în tot timpul cât apa e mai rece, se pun la fund, iar Carmacuțele și Periteaștele de Cegă, Pripoanele de Somn și de Crap (zise pripoane de fund), etc. de asemenea. Instrumentul principal însă, cu care se prinde pe toată Dunărea peștele care stă la adâncime, este *Oria* (vezi oria de somn, pag. 433, Fig. 220 și Tab. XXI).

După Orii vin Setcele de Cegă și Avele de Crap cari prind cele mai mari cantități de pește de pe fund.

Adeseori, când în urma ploilor de primăvară vine o turbureală mare în Dunăre, scrumbiile, cari de obicei merg numai la fața apei, se dau la fund până trece turbureala; în acest caz și ele se pescuiesc cu Cegarnițe speciale, cari sunt un fel de orii și cari se poartă pe lângă fundul Dunărei.

Diferite alte instrumente, ca d. ex.: Tărăbucul care scoate peștele de sub butucii de pe fund, servesc și ele la acest scop, firește însă într'o mai mică măsură.

e) Pescuitul în gropile de pe fundul Dunărei.

Cum s'a văzut din descrierea fizică a albiei, Dunărea are pe fundul ei o mulțime de gropi de diferite lărgimi și adâncimi. Acestea servesc celor mai multe specii de pești, atât ca ascunzători trecătoare cât și, în timpul iernii, ca locuri de hibernație, unde ei se adună și stau acolo în cărduri într'un fel de letargie — fără a mai mânca — până se încălzește din nou vremea.

O întreagă serie de instrumente au de scop a căuta și prinde aceste cărduri de pește, cari odată descoperite pot da prinsori foarte mari. *Lăptasul*, *Prostovoalele* și *Trandadaia* sunt instrumentele speciale pentru acest scop.

f) Pescuitul în mijlocul curentului la fața apei.

Scrumbiile de Dunăre și Rizeafca, venind primăvara în Dunăre și urcând la deal contra curentului, se țin tot timpul numai în pătura superioară a apei, aproape de fața ei; numai prin excepție, când apa Dunărei în urma ploilor mari de primăvară se turbură prea tare, ele se scoboară pentru câtvă timp într'o pătură de apă ceva mai adâncă.

Tot astfel Babușca albă (*Leuciscus rutilus*) și Obleții mari (*Alburnus chalcoides var. danubicus*) vin și ei în cărduri și înnoată tot la fața apei.

Pentru prinderea acestor pești, din această pătură superficială de apă, servesc o serie de Setce speciale — Setca de scrumbii, Setca de Rizeafcă

Setca de Babușcă, etc. — și mai rareori și Oriile, cari în acest caz se țin la pescuit la fața apei.

Visila, care pescuește și ea la fața apei, nu prinde peștii cari stau în pătura superficială de apă, ci ea îi atrage numai prin nadă să vină dela fund. Tot asemenea și Dalianele cari se pun la anafoare, precum și Pripoanele de față, atrag aci peștele mai mult prin nade, ca să vină din alte pături de apă.

II. Pescuitul apelor din regiunea inundabilă a Dunărei.

Fără îndoială că, dintre toate categoriile de ape, pescuitul cel mai important, care dă o producțiune incomparabil mai mare, este pescuitul din «Balta Dunărei», adică din toate felurile de ape cari compun regiunea ei inundabilă. De aceea și pescuitul este aci cu mult mai bine organizat, pe o bază sistematică și rațională, decurgând din observațiunile și experiențele făcute în timpuri îndelungate.

Pe când în albie, unde peștele circulă liber, scopul pescuitului este de a-l prinde imediat acolo unde-l găsește și când îl găsește; în apele din regiunea inundabilă, scopul imediat este de a-l încunjură și a-l închide mai întâiu în basinuri mai mult sau mai puțin izolate (bălți, gârle, etc.), și numai după aceea de a-l pescui la epoca când, din punctul de vedere al unei bune gospodării, prinderea sa e mai indicată și mai rentabilă. A pescui d. ex.: într'o baltă sau într'o gârlă în epoca revărsărilor când intră peștele din Dunăre, cu toate cantitățile mari ce se pot prinde atunci, este totuș a alungă peștele intrat și a compromite chiar producția întregului an.

De aceea, organizatorul exploatării pescuitului dintr'o asemenea regiune de baltă trebuie înainte de toate să aibă stăpânirea de sine și să nu lase să se pescuească înainte de vreme, ci peștele intrat în bălțile sale să-l închidă acolo și să-l păstreze până-i vine timpul său, când cantitățile ce le va scoate vor fi incomparabil mai mari; el trebuie dar, ca, încă înainte de venirea apelor mari, să aibă tot materialul pentru închisul bălții sale gata pregătit, și la momentul indicat să facă închisorile cu cea mai mare grabă.

Scopul urmărit prin închisul bălților și modul cum se fac aceste închisori de pește fiind descris cu deamănuntul în capitolele precedente (pag. 571) nu voi mai reveni asupra lor. Principalul este că balta, cu gârlele și toate comunicațiile ei, trebuie să fie atât de bine îngrădită cu garduri, ostrețe, pleter, etc., și complet izolată de albie, încât nici un pește adult să nu mai poată fugi înapoi la Dunăre.

Inchisoarea odată făcută, persoana care organizează pescuitul poate apoi să-l înceapă când îi convine mai bine, el fiind sigur că peștele din baltă e în mâna sa și-l poate prinde oricând. Pentru hotărîrea momentului când să înceapă pescuitul, adică strângerea recoltei sale, el se poate acum conduce de diferite considerațiuni, ca d. ex.: să aibă în vedere obținerea unei producțiuni maxime în acel an, să-și asigure mai bine producția anilor viitori, să aleagă momentul când apele sunt mai scăzute pentru a prinde mai ușor și deci cu mai puțină cheltueală, să aștepte momentul când prețurile peștelui pe piață sunt mai favorabile sau când transportul peștelui la piață e mai lesnicios ș. a. m. d.

În linii generale, însă, iată cum se procedează pentru pescuirea sistematică a diferitelor categorii de ape cari alcătuiesc Balta Dunărei:

Mai întâiu primăvara în timpul revărsării apelor Dunărei peste maluri — care coincide cu epoca reproducerii peștilor — orice fel de pescuit în baltă, care sperie peștele și-l oprește să intre în baltă, este oprit, căci aci trebuie să fie absolută liniște; cel mult se pescuește puțin cu Vintirele pe la poalele stufului, la întinsori, etc., și pe la alte asemenea locuri, cari sunt depărtate de calea principală pe unde merge peștele în baltă.

Pentru ca pescarii să fie ocupați în acest timp, cei dela baltă pregătesc materialele de închis bălțile, bat parii pentru viitoarele garduri etc., cea mai mare parte însă pleacă la Dunăre și la mare pentru pescuitul Scrumbiilor, care vine tocmai în această epocă; alții pescuiesc în Dunăre la Somn și alți pești răpitori, iar alții Calcan la mare.

Când apele încep prin Iunie — câte odată și Iulie chiar — să se retragă, la momentele stabilite — după cum s'a arătat în capitolele precedente — se fac închisorile; la bălți și teren inundabil se pune Pleter așezat pe maluri, iar la gârle se fac garduri mari sterpe. În acest timp deja — peștele fiind complet închis — se începe încetul cu încetul și micul pescuit, care, cu cât apele scad mai tare, cu atâta devine mai intens, până ce toamna se pornește *Pescuitul cel mare*, care are de scop stringerea întregii recolte anuale de pește.

Acest pescuit însă nu se face fără nici o regulă, lăsându-se să pescuească oricine când îi place și unde îi place. Procedând în acest fel s'ar compromite recolta finală micșorându-se cu mult producția totală a bălții. De aceea chiar, adeseori, când vreun pescar — pe care nu-l interesează rezultatul total al producției ci numai micul său câștig momentan — ademenit de peștele pe care-l vede umblând în balta, cere să pescuească înainte de timp, el este oprit dela aceasta.

Pescuitul în aceste ape dar se face numai după anume norme, stabilite prin experiențe îndelungate și păstrate prin tradiție pentru fiecare fel de

ape. De aceste norme dar trebuie să se conducă și administratorul pescăriei din orice baltă dela Dunăre, care are a organiza și a conduce campania pescuitului din acea baltă.

În cele ce urmează dar vom arăta modul cum se face pescuitul sistematic al apelor din diferitele porțiuni ale regiunii băltoase a Dunărei, cu bălțile, japșele și gârlele ce o compun.

1. Pescuitul pe terenurile inundate.

De îndată ce peștele simte că apele încep a se retrage, unele specii — dintre cari Somnul mare e cel dintâiu — caută să fugă și o iau peste maluri. Tocmai din cauza aceasta însă, un administrator de bălți, dacă e bun gospodar, știe că — dacă starea apelor îi permite — trebuie să caute a face închisorile mai din vreme, pentru a închide și somnul mare în baltă. Somnul mare dar — și celelalte specii de pești grăbite — voind să fugă peste mal la Dunăre, dau acolo de Pleter, care-i oprește; și astfel se adună în acest timp pe lângă garduri cantități mari de pești; pescarii, cunoscând acest fapt, așează pe toată marginea din baltă a pleterului grupe de Cotețe simple foarte mari, anume pentru prinderea somnului (vezi pag. 543, Fig. 289), și Vintire pentru celelalte specii. Cu acestea se începe dar pescuitul în apele din regiunea inundabilă la scăderea nivelului Dunărei.

Scăzând apele și mai tare, peștele, care se află pe terenurile inundate fie pentru a se reproduce, fie pentru a profita de bogata hrană de acolo, se retrage și el încetul cu încetul odată cu apa, ducându-se în bălțile mai adânci. Dacă însă această retragere a apelor de revărsare de pe luncă e mai timpurie, atunci adeseori se întâmplă că tocmai Somnul nu și-a isprăvit încă de clocit icrele sale. (Se știe că Somnul după ce și-a lepădat icrele pe terenurile inundate stă lângă ele și le păzește până «învie puiul din icră»; și dacă în acest timp se retrage apa, el tot continuă a sta cu spinarea pe jumătate afară din apă, cu toate că arșița soarelui îi face pielea de pe spate ca o potloagă și ciorile îi ciupesc spinarea). De aceste momente profită pescarii și vin pe luncă pentru a prinde peștele rămas pe urma inundației. Unii vin cu *Odoroabele*, în Oltenia zise *Țăpoaicele*, (pag. 533, Fig. 285), iar alții numai cu *Topoarele* și *Măciucile* (pag. 290) cu cari doboară Somnii, «sau cu *Ostiile* și *Seghincele* (Fig. 110, pag. 223 și Fig 111, pag. 294).

Dacă însă după închiderea bălților pornește o nouă viitură la Dunăre cu turbureală mare, peștii din Dunăre caută din nou să intre în baltă; Cum numai rareori se mai deschid gardurile din nou pentru a lăsa și

pe acești pești aduși de noua viitură să intre în baltă, pescarii caută a-i prinde măcar pe lângă Pleter, și pun acolo Cotețe și Vintire, așezându-le însă pe partea din afară a Pleterului, adică spre Dunăre.

Dacă, după retragerea completă a apelor de pe luncă, mai rămân smârcuri și japșe timporare cari se usucă apoi în timpul verii, peștele din ele (de obicei albitură, batcă și babușcă) se prinde cu Plasele, Voioacele sau Tifanele, după cum e suprafața pe care o au aceste ape.

2. Pescuitul gârlelor.

După ce apele revărsate s'au scurs cu totul de pe terenurile inundate și s'au retras parte înapoi în Dunăre și parte în bălți, bălțile mari permanente continuă a rămâne încă mult timp pline cu apă, cu un nivel foarte ridicat. Scurgerea apei din ele spre Dunăre se face acum cu mult mai încet și numai prin gârle. La început, toate *Privalele* de alimentare — cari, având fundul înalt, ajung în timpul apelor scăzute a rămâne uscate — scot și ele cantități mari de apă din baltă afară. În timpul cât aceste privale funcționează, ele se închid cu garduri, la cari se pun diferite instrumente de pescuit ca cotețe, garduri cu sac, leasă fără coș (la Coroișia), vintroace, oboare cu limbi, etc., etc.

Când ajunge însă nivelul apei din baltă ceva mai scăzut, atunci apa din aceste privale «se taie», *pragurile* dela gurile lor «ies la iveală» și apa încetează de a mai curge printr'insele. Atunci o serie de bălți dintr'o întreagă regiune nu mai au decât o singură scurgere, prin gârla principală, prin care stau ele în legătură cu Dunărea, zisă «Gârla de scurgere» sau gârla care drenează acea regiune. Astfel sunt d. ex. : Gârla Cama, gârla Botului, Argeșelul, Gârla Filipoiu, Coroișca, Ghimia, Ciulinetul, etc.

De obicei însă, când apele Dunărei au început odată să scadă, nivelul din albie se scoboară cu mult mai repede decât cel din baltă și atunci curentul în gârlele de scurgere e foarte mare. Aceasta e epoca când se așează *Leasa* în aceste gârle și se începe astfel *primul pescuit mare* (Vezi cap. V, pag. 594).

Cel dintâiu care vine la Leasă — după Avat, care nu are o importanță nici din punctul de vedere al calității și nici al cantității — este Somnul mare (zis Somn Pană). Acesta, după ce a încercat să fugă din baltă peste maluri și n'a putut din cauza Pleterului, a găsit acuma drumul de ieșire prin gârla de scurgere; aici însă el este apucat de curentul puternic, format de aripele lesei, și este împins în sacul dela gura ei, unde rămâne prins.

După Somn vine Crapul mare (Crap și Ciortocrap) care — fiind un pește care merge în cârduri — iese uneori în cantități enorme, așa că zile întregi nu se vede la sac decât numai Crăpărie, toată de o măsură.

După aceasta urmează în fine toate celelalte specii de pești cari caută să scape la Dunăre și vin aci cârduri-cârduri.

Pescuitul cu Leasa nu ține însă mult timp, căci îndată ce puterea curentului din gărlă se slăbește — fie că s'a scurs deja destulă apă din baltă, fie că nivelul apelor din Dunăre rămâne ceva mai ridicat — peștele nu mai vine la leasă.

În unii ani se întâmplă chiar că, din cauza lipsei de putere a curentului, leasa nu funcționează de loc; Peștele și în special Crapul vine până la gura lesei, saltă și se joacă acolo, scursoarea însă nu e destul de puternică ca să-l apuce și să-l împingă până la sac. În acest caz — după cum s'a arătat la pag. 593, Fig. 325 — la unele gărle se fac *Săltătoarele*, cari prind crapii cei lungi și subțiri, ziși *Ulucari*, (fiindcă sar peste uluce sau *Crapii șueți* și *Călăuzi* la bălțile din Oltenia).

Cu Lesele se prinde o bună parte din peștele închis în bălți, și s'ar putea pune întrebarea, dacă nu cumva prin acest sistem de pescuire se scoate prea de timpuriu peștele din baltă, care rămânând acolo până în toamnă, ar putea — hrănindu-se și crescând — să sporească considerabil producțiunea. În Rusia, judecându-se cam astfel lucrurile și fiindcă totodată lesele, — prin parii și gardurile lor, — înlesnesc potmolirea gărlelor, s'a oprit la mai multe fluvii acest mod de pescuit.

Studiind timp îndelungat această chestiune în apele noastre și examinând-o din toate punctele de vedere, am ajuns la concluziunea că toate obiecțiunile ce se fac pescuitului cu leasa nu numai că sunt nefundate, dar chiar că acest mijloc de pescuit e absolut rațional, și mai mult încă, că e chiar favorabil creșterii producției pescăriilor din apele în cari se întrebunțează. Faptul că ele prind mai mult numai peștele mare, e un bine pentru producție, căci aceștia, rămânând în baltă, ar face concurență la hrană puilor cari cresc cu mult mai repede și dau — din aceeași hrană pe care ar consuma-o cei mari — o producție de carne de pește cu mult mai mare. (Se știe doar că Crapul mare crește într'o vară cel mult cu $\frac{1}{2}$ kgr., pe când un crap mic de o jumătate de kgr. ajunge la sfârșitul verii de $1\frac{1}{2}$ kgr. greutate!!).

Pe de altă parte, faptul că se prinde din timp somnul mare, care e cel mai răpitor dintre toți peștii noștri, este de asemenea o binefacere pentru ceilalți pești cu cari eră închis el în baltă.

Este firește adevărat că Lesele potmolesc gărlele, însă, într'o gospodărie rațională, aceasta nu trebuie să se întâmple; după rădicarea lesei gărla trebuie imediat curățită, piatra dela fund trebuie scoasă, parii

trebuie scoși din pământ, și nu ruși dela rădăcină ca să formeze «Miriștea», care în adevăr potmolește orice gârlă. Eventual, chiar dacă s'au format în adevăr bancuri («Praguri») pe fundul gârlei, acestea trebuie dragate, ceea ce de asemenea nu e o cheltueală atât de mare ca să nu poată fi suportată, față de foloasele mari ce le avem prin pescuitul

Fig. 361. Barca cu scafandrierul care scoate paii ruși (Miriștea) din fundul Filipoiului.

extraordinar de comod și ieftin al Lesei. Tot astfel și capetele rămase dela Parii vechi se pot scoate din fundul gârlei cu un scafandru și o sonetă, ceea ce de asemenea e o cheltueală suportabilă față de beneficiile ce le dă. În Fig. 361 se arată barca cu scafandrierul care scoate miriștea (parii ruși) din fundul gârlei Filipoiu.

* * *

Cu încetarea Lesei, încetează din nou pentru un timp și pescuitul mare din toate apele regiunii inundabile a Dunărei. De acum înainte pescuitul în gârlele de scurgere se face mai mult numai cu Vintirele, cari se așează — în unele Gârle mari ca de ex. la Dunăvăț sau Filipoiu, în număr foarte mare — cu capul aripei lipit de malul gârlei și cu gura din partea de unde vine peștele.

* * *

Pescuitul cu leasa, despre care am vorbit aci, se face numai în gârlele cele mari, cari dau în Dunăre dela Crapina în sus, în gârlele Deltei însă în acest timp se face un pescuit foarte activ cu gardurile cu limbi și cu Oboare, cari prind atât peștele ce vine dela baltă spre Dunăre cât și peștele ce vrea să intre din Dunăre în bălți. Acest fel de pescuit l-am descris însă suficient cu ocazia descrierii Gardurilor cu oboare (pag. 619—638), așa că nu mai e nevoie să insist aci din nou asupra sa.

* * *

În gârlele mari de scurgere, ca de ex. Filipoiul, cari au în totdeauna o apă mare și adâncă — cele mai multe sunt de obicei vechi brațe de Dunăre — și cari rămân închise la gură până târziu în iarnă cu un gard mare sterp, se practică toamna încă odată un pescuit foarte intens, care dă o producție foarte mare, trecând câte odată chiar peste 2 mil. kgr. de pește.

După ce apele din bălți au scăzut la un astfel de nivel, încât peștele din ele nu mai poate fugi la stuf, și după ce toate bălțile cari stau în legătură cu o gârlă mare de scurgere s'au pescuit bine cu năvoadele, peștele speriat caută o ieșire la Dunăre sau măcar la o apă mai adâncă. Astfel în bălțile domeniului Brăilei el fuge din toate părțile la Filipoiu, așa că toamna prin Octomvrie găsim concentrate aci cantități enorme, cari nu pot fugi în Dunăre din cauza gardului sterp cel mare dela gura sa (Tab. XLII, figura de sus).

Atunci se pornește aci un pescuit foarte activ, la care ieau parte mai multe sute de pescari cu tot felul de instrumente. Unii prind pe sub maluri cu Tărăbufurile, Vintirigiii înșiră mii de vârșe pe lângă mal, pescarii mai mici prind cu plasa și cu voloace, etc., și fiecare pescuește cu ce poate, numai să scoată cât mai mult și cât mai repede, căci cantitățile enorme de pește îngrămădite într'un spațiu relativ mic — Filipoiul are 26 km. lungime — nu lasă nici o întârziere.

Adevăratul pescuit în stil mare, însă, se face acum aci cu Prostovoalele; câteva sute de lotci de pescari cu Prostovoalele o pornesc din sus dela gura Șerbanului — lacul cel mare dela capătul Filipoiului — și ieau porțiuni cu porțiuni, scoborîndu-se cu încetul — cu toții în grupă — spre gură, astfel că în câteva săptămâni întregul Filipoiu e deșertat de pește.

Se întâmplă însă în unii ani de secetă mare — cum a fost de ex. în anul 1904 — că nivelul din Filipoiu scade atât de tare, încât prin unele porțiuni e aproape mai mult pește decât apă; atunci pentru ca peștele să nu moară, se deschide gardul cel mare ca să poată fugi în Dnnăre. Remediul în contra unor astfel de surprinderi neplăcute — cari din ne-

norocire se repetau prea des în anii de secetă — s'a găsit aci în aducerea de cantități mari de apă din Dunăre cu pompele și cu sifoanele prin gârla Dâmulesei.

3. Pescuitul bălților.

Încă din primăvară, îndată după topirea gheții și intrarea apelor prin bălți, când peștii încep a face mici migrațiuni în vederea satisfacerii diferitelor lor necesități fiziologice, se începe în bălți pescuitul mic cu Vintirele.

Deocamdată ele se așează pe lângă maluri și la întinsură și apoi la marginea stufului, atât în epocele când intră peștele la stuf cât și când iese înapoi spre baltă. Ele se pun sistematic de pescarii vintirigii cari le așează regulat ținând câte 50 de vintire de o dubă cu un pescar. Peștele ce cade mai mult în Vintire e Știuca, Caracuda și Linul, pe lângă cari mai cade ceva Biban, Plătică, Cosac și chiar Șalău. Vintirele prind zilnic. În epocele când nu se face pescuitul mare, ele sunt acelea cari întrețin piețele cu pește proaspăt, căci sunt unele bălți în cari se pun chiar câteva mii de vintire.

În afară de vintire mai sunt diferitele feluri de Pripoane de baltă, puse cu nadă, cu cari se pescuește în timpul cât nu se face încă pescuitul mare cu plasele și năvoadele.

Abia după ce nivelul apei din baltă s'a scoborit suficient și după ce timpul s'a mai răcorit, așa ca peștele să poată suportă un transport mai îndelungat, pe la mijlocul lui August, se începe pescuirea mare și sistematică a bălților cu plasele mari cari gonesc peștele și-l adună.

Mai întâiu se începe cu pescuitul jepcelor și ghiolurilor de față, cari au adâncimi mai mici și cari adeseori în timpul secetelor de toamnă seacă aproape cu totul. În acestea se pescuește chiar și ceva mai înainte pentru a procură peștele necesar consumației în postul S-tei Maria.

Pescuitul în japce se face mai mult cu Tifanele, și numai în cele cari au o adâncime ceva mai mare se pescuește și cu năvoadele. Pentru pescuitul mare din bălți însă se ieau dintre plase aproape exclusiv numai năvoadele, cari sunt cele mai potrivite pentru acest scop.

Modul cum se pescuește în baltă cu năvodul fiind în deajuns de detaliat descris (pag. 456), nu voi mai insistă aci asupra sa; e destul să spun că toate bălțile Dunărei toamna și iarna se pescuesc sistematic — una după alta — cu năvoadele, când e strângerea generală a recoltei pescăriilor din ele.

După ce s'a pescuit o baltă bine cu năvoadele, peștele speriat de ele fuge — dacă apa e destul de înaltă — la stuful dela poalele bălții (fuge

«în culare»), dacă însă apa e scăzută și peștele nu poate ajunge la stuf, atunci se refugiază în gârlele mari de scurgere cari sunt adânci, și s'a văzut cum se pescuește de acolo, sau cu prostovoalele ca la Filipoiu, sau cu gardurile cu oboare ca în gârlele din Deltă.

La stuf — «în culare» — se pornește, atunci când intră în el peștele de baltă, un nou fel de pescuit, tot în stil mare, și anume: *Pescuitul cu avele*; pentru aceasta se încunjură stuful din toate părțile cu ave și se bate apoi prin el cu ghionderele pentru a alungă din nou peștele spre baltă, care însă vrând să iasă cade în ave. (A se vedeă descrierea detaliată la pag. 519 și Fig. 278).

După ce s'a bătut bine stuful și s'a pescuit cu avele, se pornesc din nou năvoadele în baltă, și astfel se alternează de câteva ori până se scoate cât mai mult pește și balta e bine pescuită.

Tot în stuf se mai pescuește acum din nou și cu Vintirele, încunjurându-l de asemenea din toate părțile (a se vedeă Fig. 202, pag. 412) spre a prinde astfel — după starea apelor — fie peștele care fuge din stuf la limpeziș, fie pe cel care intră în stufărie.

De altfel cu vintirele se face în acest timp și pe la malurile bălții un pescuit activ, prinzându-se peștii cari speriați de năvoade își caută acum pe aci un refugiu.

În pescuirea generală a bălților din fiecare regiune, sistemul este: de a băgă năvoadele mai întâiu în jepcile și bălțile puțin adânci — cari trebuiesc pescuite cât mai complet, căci lăsând pește în ele iarna, acesta rămâne expus la pericolele mortalității prin îngheț — și a se lăsa apoi pe mai târziu bălțile mai adânci. Astfel d. ex: în regiunea bălților Dobrogei dintre Măcin și Isaccea, se pescuesc mai întâiu jepcele, apoi ghiolul Petrei și ghiolul Jijilei, apoi ghiolul Crapina și în fine la urmă — pe la mijlocul lui Noemvrie — se începe pescuitul la Lățimea, care este cea mai adâncă. Se procede în acest mod fiindcă acesta e și mersul natural al peștelui, care cu cât se răcește apa mai tare, cu atât merge mai mult, sau spre adânc unde se cărduește la fund, sau spre Foltanele de stuf unde se zătonește.

Cârdurile de pește de pe fundul acestor bălți adânci se scot cu năvoade speciale, potrivite anume pentru adâncimi mari. Dacă însă pe fundul acestor ghioluri adânci sunt gropi, atunci — ca d. ex. la Lățimea — se pun și Lăptașe, cari scot mai bine decât năvodul peștele dela groapă.

În alte părți, pentru a scoate mai bine peștele din gropile de pe fund, se caută de către oameni cunoscători locurile unde s'a cărduit peștele — sondându-se cu ghionderele — și apoi se încunjură de jur împrejur; pentru aceasta, dacă fundul e mai ridicat, se încunjură cu dopuri de stuf sau de ostrețe, dacă însă adâncimea e mai mare, atunci se desfac crilele

năvodului și se încunjură cu ele. După ce gropile cu pești au fost astfel izolate, se începe un pescuit foarte activ cu prostovoalele, scoțându-se adeseori — ca d. ex. la Brateș — cantități foarte mari din ele.

* * *

În timpul acesta, însă, bălțile încep să înghețe și atunci un nou fel de pescuit — *Pescuitul de iarnă pe sub gheață* — se pornește. Și iarna de asemenea avem în bălți un pescuit mare și un pescuit mic.

Pescuitul mare se face în bălțile adânci cu *Năvoadele sub gheață*, cu *Zătoanele* la foltane și la marginea stufului, sau cu *Arcacele* și cu *Lavele de cotețe* în stuf. Câte odată și cu *Lăptășe* la gropi, însă acesta e mai mult la Dunăre și numai foarte rar la bălțile foarte adânci, ca d. ex. la Lățimea.

Pescuitul mic se face cu: Clește, Capace, Ostii, Ghergherițe cu Lumină și tot felul de Cârliche și Pripoane, Undițe, Cazulce, Briscă, etc., cari prind știucă; apoi diferite instrumente de plasă cu mâner, cu cari se pescuește la copcă, etc., etc., iar în stuf se pescuește foarte activ cu tot felul de cotețe.

4. Pescuitul stufăriilor mari.

S'a văzut mai sus modul cum se pescuește cu Avel și cu Vintirele în stuful dela poala bălților, toamna când intră peștele în el. Când însă stuful formează massive mai mari — numite «Opușină», de Lipovenii și Rușii din Deltă, — prinderea peștelui care crește și se hrănește în el — mai cu seamă lin, caracudă, cevă crap și albitură — este o problemă importantă, căci e vorba de cantități mari cari reprezintă producția unor suprafețe de baltă foarte întinse.

Când stuful e din acel care *crește pe grind*, adică pe pământul solid care formează fundul bălților — de obicei până la o adâncime de 50—60 cm. sub nivelul apei — atunci pescuitul se face cu Cotețele, cu Lave de Cotețe și cu Mandre (comp. pag. 550 și pag. 553). Când între Ghioluri este și câte o gărlă de comunicații — ceea ce este cazul mai des în Deltă — atunci, pe lângă Lavele așezate în stuf, se fac în acele gărle și *Oboare cu Cotețe*, în cari se concentrează peștele prins din stufăriile din amândouă Ghiolurile (Fig. 300 și 301).

Pentru așezarea cotețelor se caută de obicei micile gărle sau rărituri cari se găsesc prin stufărie; dacă acestea au un mic curent permanent, atunci ele se închid adeseori cu un coteț ale cărui aripi se așează transversal; dacă însă e o răritură în care curentul e prea slab, atunci se

așează câte o Lavă cu mai multe Cotețe în lungul ei (Fig. 295 și Tab. XXXIII). Când în fine nu se găsesc nici gârle și nici cărări în stuf, atunci se caută locurile mai potrivite și se taie stuful cu Târpanele și cu Rizacele, făcându-se în mod artificial gârle în stuf pentru așezarea Cotețelor.

Pentru pescuitul mic, în aceste Stufării servesc foarte mult Ostiile și Cleștele.

Cu totul altfel se pescuește unde *Stuful e plutitor (în Plaur)*. Aci lipsind hrana, peștele mic lipsește cu totul, și numai Crapi și Somni bătrâni își caută în anumite epoce refugiu în întunecimile și apa rece de sub Plaur.

Pentru a prinde acești pești, Cotețele nu mai pot face nici un serviciu, căci stuful plutește la fața apei (pătura de Plaur e cufundată numai de vreo 50—60 cm. în apă), iar peștele înnoată pe dedesubt. Singurul mijloc de a-i prinde de aici este: sau de a încunjură insulele de Plaur de jur împrejur cu Crile de Năvod cari sunt provăzute din distanță în distanță cu Vintire, sau de a-l încunjură cu ave, și apoi de a speria peștele pentru a-l face să fugă și să se prindă în aceste instrumente (Fig. 205, pag. 416).

Pentru a putea pescui mai bine, pescarii taie bucăți mari din plaur cu Ferestraele (Fig. 278, pag. 522) și formează insule, sub cari apoi pescuesc. Acest mijloc însă este periculos, căci favorizează întinderea plaurului care acopere tot mai mult suprafața bălților.

5. Pescuitul lagunelor și zătoanelor.

După cum s'a văzut din descrierea detaliată a condițiunilor fizice și biologice ale apelor din această categorie, acestea sunt caracterizate prin aceea că au apa mai mult sau mai puțin sălcie și că stau în legătură în acelaș timp cu marea și cu Dunărea, alimentându-se cu apă proaspătă din amândouă părțile; unele din aceste lacuri — după cum s'a arătat — primesc mai multă apă din Dunăre și mai puțină din mare, altele, din contra, mai multă din mare și mai puțină din Dunăre, iar altele în fine, pierzând comunicațiile și dintr'o parte și din alta, au rămas izolate și s'au transformat în bazine de concentrațiune.

Potrivit acestor condițiuni naturale și pescăria din aceste lacuri variază fiind în unele mai influențată de pescăria de apă dulce din Dunăre, iar în altele de pescăria de apă sărată din mare. În linii generale putem zice că aici avem 3 feluri de pescării — de apă dulce, de apă sărată și de apă sălcie — predominând când una când alta în fiecare din aceste lacuri, după cum comunicațiile lor cu Dunărea sau cu marea sunt mai mult sau mai puțin hotăritoare și după cum dar predomină în ele mai

mult apa dulce sau mai mult cea sărată. Pescăria din lacul Dranov este pescărie de apă dulce, pescăria din Zătonul mare și din Razim — și astăzi în urma lucrărilor făcute și cea din lacul Babadag — este pescărie mixtă de mare, de apă dulce și de apă sălcie; pescăria din Sinoe și lacul Tuzla este mai mult pescărie de mare și de apă sălcie, iar cea din Zătonul Vechiu, Hagighiol, etc. pescărie de apă izolată, stagnantă ș. a. m. d.

După felul pescăriei din ele variază firește și sistemele de exploatare a pescuitului din aceste lacuri.

În lacul *Dranov și în partea superioară a Razimului*, la Golful Holbina, regiunea Gurii Dunăvățului, etc. peștii principali fiind Crapul și Șalaul, pescuitul se exploatează întocmai ca și în orice altă baltă din Delta Dunărei; singura deosebire este numai că, aici apele fiind mai adânci și mai expuse la furtuni, și instrumentele întrebuițate sunt mai mari și purtate de bărci mari și solide. Și aici pescuitul mic—care se urmează în tot cursul anului — se face cu Vintire așezate la poalele bălții, și în Gârlele mari cu Cotețe așezate în stufării, cu diferite ave și tot felul de pripoane cu nadă așezate în baltă ș. a. m. d., așa dar întocmai ca în celelalte bălți din Delta.

Toamna, încă de pe la mijlocul lui August, începe pescuitul mare cu Năvoadele și ține toată iarna. Cantitățile de pește de apă dulce ce se scot sunt acum aici — de când s'au săpat pentru alimentarea lor canalele Regele Carol și Principele Ferdinand — atât de mari încât întrec cu mult pe toate celelalte pescării ale României. Greutatea este numai ca Vătafii dela năvoade să știe cum să găsească locurile unde sunt cârdurile de pește; și în această privință e o adevărată goană între vătafii lipoveni dela Sarichioi și Jurilofca, fiecare silindu-se să descopere locurile bune găsite de alții, iar aceștia simulând că pescuiesc într'un loc numai pentru a-i induce în eroare pe ceilalți și a nu-și descoperi locurile bune găsite de ei.

Atât năvoadele cât și dubele lor dela Razim fiind cu mult mai scumpe ca cele dela bălțile obicinuite — în timpuri normale o garnitură de Năvod coastă aci până la 2000 lei — sunt puțini dintre pescarii mici cari au năvoadele lor proprii; cele mai multe năvoade de pe Razim aparțin cherhanagiilor din Jurilofca și Sarichioi — din cari mulți sunt totodată și pescari —, cari angajează oameni la parte, luând ca parte a năvodului o jumătate din producție, după ce se scade dijma proprietății (40%). Peștele prins nu aparține însă cherhanagiului, care e proprietarul năvodului, ci el se vinde prin licitație, imediat ce ajunge în schelă la Jurilofca sau Sarichioi, și cherhanagiul care-l cumpără — și proprietarul năvodului licitează de obicei — iea asupra sa să plătească apoi dijma Statului când îl va duce la vânzare la piață în Galați, Tulcea sau Brăila.

Licitația e atât de înrădăcinată încă din vechime în obiceiurile acestor pescari pentru a-și regula socotelile între ei — și cu drept cuvânt fiind din toate punctele de vedere singurul mijloc practic și drept — încât, de când Statul a suprimat vânzarea peștelui prin licitație la piață, ei o fac totuș numai între dâșii la cherhanalele din vadul bălții; așa dar aceeaș marfă se vinde acum de 2 ori, odată prin licitație la cherhanagii și a doua oară cu cotă fixă la piață, după care abiă apoi intră în comerțul de detaliu, unde se mai vinde cel puțin încă odată spre a ajunge în fine la consumatori.

Paralel cu năvoadele se pescuește și aci, la stuf cu avele și la poala bălții cu vintirele, căci și aci — ca și la bălțile Brăilei — năvoadele speiriind peștele, acesta fuge sau în stuful dela marginile lacului, sau în gârlele cele mari de scurgere. Tocmai din această cauză, toamna, lângă amândouă malurile gârlei Dunavățului, pe toată întinderea ei, se văd așezate mii de vintire cu gura spre Razim, prinzând crăpăria ce se refugiază aci și dă să fugă la Dunăre. Astfel dar acest pescuit de toamnă cu vintirele în Dunavăț nu e numai un pescuit întâmplător, ci face parte din pescuitul mare al Razimului și e organizat și el în mod special în vederea acestui scop.

* * *

Dacă însă în Razim predomină astăzi incontestabil pescăria de apă dulce, care se exploatează ca și cea din orice altă baltă din Delta, nu e totuș de neglijat nici peștele de mare care intră regulat aci precum și unele specii de apă sălcie cari se găsesc în permanență în acest lac.

Specia cea mai importantă de pește de mare este Chefalul, care intră aci prin Gura Portița și prin diferite alte rupturi dela mare.

Pentru prinderea lor se fac o serie de garduri mari cu cotețe de Chefali (Gardul cel mare dela Portița, fig. de sus din Tab. LX), garduri cu limbi și oboare (Gardul dela Periteasca-Leahova, etc. Fig. 348, pag. 644), așa că nu mai e nevoie să revin aci.

Dintre peștii de mare, mai intră aci la anumite epoci Scrumbii de Dunăre și Rizeafcă, diferite Guvidii, Hamzii, etc; toate acestea se prind cu diferite instrumente de plasă sau rețele în epoca sosirii lor, însă nu joacă un rol important în producția lacului, așa că nici pescuirea lor nu e organizată în mod special.

Dintre speciile de apă sălcie, cari trăesc aproape în permanență în lac și cari dau o producțiune mare, e în prima linie *Cambula* (*Pleuronectes flesus*), în a doua linie sunt câteva specii de Guvidii, ceva Păstrugă și rareori câte un Nisetru mic.

Cambula, care e foarte abundentă, se prinde mai cu seamă cu niște ave speciale, cari se întind, cu 2 prăjini înfipte în pământ la capete, prin mijlocul părților cu apă mai sărată ale lacului. Cambulele mai cad și la pripoane, în cari se mai prind și Guvidiile precum și celelalte specii arătate.

* * *

Cam tot în acelaș mod — în stil cu mult mai mic — se exploatează și pescuitul din *Zătonul mare*, care are aceleași condițiuni fizice și aceleași specii de pești, însă în cantități incomparabil mai mici; oricum pescuitul de chefali rămâne totuș și aci producția principală a acestui lac.

În celelalte lacuri, Sinoe, Caranasuf, etc., pescăria de apă dulce e nulă, și principala exploatare sistematică e făcută numai în vederea chefalului. Modul cum se prinde chefalul aci, ce garduri se fac în acest scop, etc., toate acestea le-am descris cu deamănuntul în capitolul precedent și deci nu mai am nevoie să revin.

* * *

Asemănătoare—prin producția și modul lor de exploatare—cu lagunele sunt lacurile litorale de pe coasta Mării Negre, ca *Siut-Ghiol*, *Taşaul*, *Tallageac*, lacul *Mangalia*, *Durancu-lac*, etc. Toate acestea sunt alimentate cu puternice izvoare de apă dulce, însă sunt totodată influențate mai mult sau mai puțin și de apa sărată a Mării. În unele — ca în lacurile *Siut-Ghiol* și *Taşaul*— se găsește numai pescărie de apă dulce, și deci pescuitul se face ca în orice baltă a Dunărei, servindu-se în totul de acelaș fel de instrumente; în altele intră regulat vara și Chefalul, pescuindu-se în acelaș mod ca și în Razim și Sinoe, (a se vedea descrierea în capitolul precedent).

III. Pescuitul în Mare.

a) Porțiunea din fața gurilor Dunărei.

Caracteristica principală a acestei porțiuni însemnate din mare este apa sălcie, îndulcită neconținut prin curentul puternic fluvial, care atrage aci o serie de specii de pești migratori anadromi ce vor să între în Dunăre și cari mai crează totodată și un mediu special de traiu și pentru o altă serie de specii de pești, acei de apă salmastră; pe de altă parte însă vânturile și curențele marine aduc neconținut și apă proas-

pătă de mare, în care pot trăi și o serie de specii de pești curat marini.

Pescăria principală din aceste ape dar se compune din următoarele categorii de pești: 1) *Pești de apă dulce* — crap, șalău, etc. — cari ies din Dunăre în anumite epoce și se găsesc în mari cantități prin fața gurilor ei. 2) *Peștii migratori anodromi* — Sturionii, Scrumbiile, Chefalii — cari vin din mare și petrec aci un timp mai mult sau mai puțin îndelungat spre a intra apoi în apele ulterioare. 3) *Pești de apă sălcie* — Cambulă — cari trăesc în permanență. 4) *Pești de mare* cari suportă și un grad mai mic de salinitate a apei — Calcanul, Cocoșul de mare (*Raja Clavata*), Cânele de mare (*Acanthias vulgaris*), etc., și 5) Pești de mare migratori, cari apar periodic în aceste ape spre a trece înainte — Scrumbii de mare, Sardele, Hamsi, Aterine, Pălămidă, Barbuni, etc.

Pentru fiecare din aceste categorii de pești, pescuitul este organizat în alt mod, după alte metode și cu alte unelte.

Intru cât privește *peștii de apă dulce*, aceștia vin în totdeauna primăvara odată cu apele mari și se organizează pentru prinderea lor un pescuit foarte activ cu plasele și năvoadele.

Mai cu seamă în golful dela gura Stari-Stambul, pe bancurile dela Musura, pe Mileaua cea mare din fața Gurii Sf. Gheorge și la Cosa, se fac — întocmai ca în bălțile mari ale Deltei — pescuiri mari cu năvoadele pentru a prinde cârdurile de crapi și șalăi cari vin acolo. Un pescuit însă după aceste specii și cu instrumente mici ca la Dunăre, aproape nu se face de loc în aceste ape.

Pescuitul Sturionilor, care este între cele mai interesante dintre toate pescăriile mari ale Europei și se face în mod sistematic cu o anume organizare, l-am descris cu deamănuntul odată cu descrierea carmacelor, (pag. 339), avelor de păstrugă, copcelor de nisetru, etc. (pag. 505—507), așa că nu e nevoie să mai revin aci.

În general, Morunul și Nisetrul se pescuește cu Carmacele cât timp ei sunt mai apropiați de coaste, iar îndată ce vine toamna, ei se retrag la o depărtare mai mare în păturile adânci, când se începe pescuitul cu copcele puse la adâncime.

Chefalii se pescuesc aici mai puțin în mare, pentru a nu-i speria și a-i lăsa liberi să intre în lacuri. Acolo însă unde nu sunt gârle de intrare, se pescuesc cu Rețele mari (Setce) și mai cu seamă noaptea cu Rogojinile.

Intru cât privește pescuitul Scrumbiilor de Dunăre în această parte a mării, l-am descris îndeajuns cu ocazia descrierii Setcelor de mare pentru scrumbii (pag. 502—505).

Cambula se pescuește mai puțin în mare, fiind un pește care la noi are o valoare comercială mai mică și care se prinde cu mai multă ușurință în Razim și Sinoe.

Calcanul se pescuește toată primăvara pe bancurile de nisip de pe tot lungul coastei, fie cu avele de calcan (pag. 507, fig. 263) fie cu Cârli-gele sau Paragatele.

Peștii migratori de mare se pescuesc în această parte a mării, în timpurile când apar în apele noastre, atât pe lângă maluri cu plase de mână și diferite instrumente de plasă mici cu mâner (Chipcel, etc.), cât și cu plase mai mari întinse cu lotcele și cari se trag apoi la mal. În toată această regiune însă nu se face nici un Talian pentru prinderea acestor pești.

b) Pescuitul în marea costală, în afară de cea din fața gurilor Dunărei.

În descrierea biologică a porțiunii din mare care udă coastele României (pag. 265—282) am arătat că aci se găsesc 3 categorii de pești și anume: 1) *peștii sedentari* cari se țin în permanență în regiunea coastelor, 2) *peștii* cari vin la coastă în anumite epoce din părțile mai îndepărtate ale regiunii litorale și 3) *peștii migratori*. Tot acolo am arătat, pentru diferitele specii principale din aceste 3 categorii, epocile când apar ele la coasta noastră și timpul cât îl petrec în aceste ape precum și instrumentele cu cari se pescuesc.

Astfel fiind, ne mai rămâne numai puțin de zis aci în privința modului cum e organizat aci pescuitul; aceasta cu atâta mai mult cu cât, cu privire la pescuitul din această parte a mării, nu putem vorbi încă de o exploatare sistematică, ca în porțiunea de mare din fața gurilor Dunărei. Desvoltarea unui pescuit intens în aceste ape, care să ne pue în stare să profităm de bogăția naturală a pescăriei de aci, este încă o problemă rezervată viitorului și un câmp de activitate deschis energiilor naționale.

Pescuitul mic cu diferite instrumente de mână, care se practică aproape în tot cursul anului, urmărește aci speciile de pești sedentari, mai cu seamă pescuitul Guvidiilor și Cambulei, cari se găsesc aci aproape în permanență. Când sosesc însă la coastă diferitele specii de pești migratori, atunci și pescarii mici caută a profita și ei de această bogăție mai mare de pește și a prinde pe cât pot cu uneltele lor simple. Astfel de ex. ei prind cantități însemnate de scrumbii de mare cu undițele în timpul verii, cu toate că talianele sunt adevăratele instrumente cu cari se prind ele în cantități mari.

Pescuitul mare se face aci mai cu seamă cu următoarele instrumente : cu Carmacele (în partea nordică, la Caraharman), cu Setcele, Paragatele și cu tot felul de șire de cârlige cu uadă, cu plasele, rogojinile și mai cu seamă cu Talianul. Peștii a căror prindere se urmărește cu toate aceste instrumente sunt în prima linie : *Morunul și Nisetrul* (cu Carmacele și Paragatele), *Calcanul* (cu setcele și cârligele), *Scrumbiile de mare, Scrumbițele și Chefalii*, și apoi toate speciile de pești migratori cari vin pe aici — fie în trecere, fie pentru a sta mai mult timp — și se prind la Taliane.

Pescuitul Calcanului în lunile Aprilie și Maiu a luat o dezvoltare foarte mare în anii din urmă în regiunea Constanței, iar pescuitul Scrumbiilor în partea de Sud dă primăvara recolte foarte însemnate, cari servesc dejă ca bază la o industrie importantă de țări și afumătorie.

Pescuitul chefalilor, cu setcele (Voli), plasele și rogojinile, deși nu este la înălțimea celui ce se face în lacurile litorale și în lagune, a ajuns totuș și aci la o importanță considerabilă.

O considerațiune deosebită merită bancurile de Pălămidă, cari în anii din urmă s'au arătat în cantități foarte mari la coasta noastră.

În tot cazul instrumentul universal pentru prinderea tuturor speciilor de pești migratori cari vin în apele noastre este *Talianul*, și înmulțirea numărului Talianelor la coastele noastre este o dovadă vădită de dezvoltarea pe care o ia un pescuit mai mare și mai sistematic în aceste ape.

VIII.

INSTALAȚIUNILE ȘI UNELTELE PENTRU CONSERVAREA, PREPARAREA ȘI TRANSPORTUL LA VÂNZARE AL PEȘTELUI.

După ce peștele a fost scos din apă, el devine, pentru pescarul de meserie, produsul muncii sale, adică recolta sa, pe care trebuie să caute a o pune cât mai bine în valoare și a o desface, spre a-și realiza câștigul său în bani, cu cari să-și satisfacă apoi nevoile vieții.

Cu aceasta însă, se începe o nouă activitate, căci peștele până ajunge în mâna comerciantului care-l distribuie la consumatori, mai are nevoie de o serie de manipulațiuni, fie pentru a-l conserva proaspăt sau a-l prepara, fie pentru a-l transforma în alte produse mai accesibile consumațiunii, fie pentru a-l transporta și pune în vânzare, etc.

Toate aceste manipulațiuni cer și ele pe de o parte o serie de instalațiuni și unelte speciale, iar pe de altă parte o activitate complexă omenească, specializată în diferite direcțiuni.

Cunoașterea amănunțită, atât a tuturor acestor instalațiuni și unelte, cât și a activității pe care o dezvoltă omul în această a două fază a activității sale în pescăriile noastre dela Dunăre și Marea Neagră, este de sigur tot atât de importantă ca și studiul pescuitului propriu zis, și anume atât din punctul de vedere etnografic și cultural cât și din ce economic și social.

Ca o completare dar a descrierilor date până aci asupra pescăriilor și pescuitului din apele noastre, se cuvine să tratăm acum — măcar cât de scurt — și această chestiune, spre a da astfel o idee cât mai completă asupra stării actuale a exploatării acestui izvor de bogăție și ramură de activitate națională, în toată întregimea ei.

Firește că, și aci, ca și în capitolele de până acuma, scopul nostru nu este de a arăta ce îmbunătățiri s'ar putea face în aceste direcțiuni; despre acestea — cari de sigur sunt foarte numeroase și dela cari depinde în mare parte dezvoltarea mai departe și punerea în valoare a

acestei ramure de producțiune — am tratat îndeajuns în alte lucrări anterioare (1).

Potrivit programului nostru stabilit dela început, aci noi vom continua numai a descrie și în aceste privințe modul cum se lucrează astăzi. Procedând astfel se vor stabili dela sine și bazele tuturor îmbunătățirilor viitoare, căci orice reformă — oricât de indicată ar părea ea — trebuie în prima linie să-și aibă rădăcinile ei în cunoașterea adâncă a stării trecute și actuale, altfel riscă a rămâne numai literă moartă sau a produce numai perturbațiuni cu tot felul de consecințe rele în dezvoltarea normală a ramurii pe care tocmai voim s'o îmbunătățim.

În capitolul acesta dar vom încerca să arătăm: 1) ce se întâmplă cu peștele din momentul când e scos din apă până când ajunge pe piață spre a fi vândut și a intra în comerț, 2) și cari sunt ramurile de activitate omească cari întovărășesc acest produs în transformările și drumul său.

De îndată ce peștele a fost scos din apă, prima îndatorire a pescarului — cu care apoi încetează rolul său — este de a-l păstra cât mai bine spre a-l duce în starea cea mai proaspătă la piață, sau a-l predă altor persoane cari se ocupă mai departe cu vânzarea sau conservarea și prepararea sa. Depinde de sigur de mărimea unei pescării și de cantitățile de pește ce se prind zilnic, de apropierea sau depărtarea ei de locul de desfacere, etc., precum și de întreaga organizare a exploatării acelei pescării, spre a ști dacă pescarul are a se îngriji singur de vânzarea mai departe a peștelui ce l-a pescuit, sau dacă sunt alte persoane asupra cărora trece această sarcină.

În tot cazul, ori cum ar fi, pentru conservarea și prepararea peștelui la locul de prindere până la vânzarea sa, e nevoie de o serie de instalațiuni speciale, de materiale și unelte, cari fac parte și ele din mijloacele de exploatare a pescăriilor noastre dela Dunăre și Marea Neagră, și pe cari trebuie să le cunoaștem cât mai de aproape dacă voim să ne dăm seama de organizarea în întregime a exploatării acestei ramure de avuții. Le vom descrie dar aci pe toate acestea.

(1) Vezi Antipa, *Studii asupra Pescăriilor din România*. Buc. 1895.

" " *Memoriu privitor la organizarea comerțului și îndrumarea producției pescăriilor*. Buc. 1912.
 " " *Industria conservelor*. Buc. 1898.
 " " *Programul construcției halei cu frigorifere din Galați și reorganizarea comerțului mare de pește*. București 1911.
 " " *Necesitatea vânzării peștelui prin licitație publică*. București 1913.
 " " *Ce poate face statul pentru ieșirea peștelui*. București 1911.
 " " *Exploatarea în Regie a Pescăriilor Statului*. Buc. 1905.
 " " *Pescăriile statului din Tulcea*, București 1911. etc., etc.

1. Juvelnicele.

Obiceiul de a consuma peștele viu, la noi în țară nu este atât de răspândit ca în alte țări (Germania, Austria, etc.), ci la noi se caută mai mult ca peștele ce se oferă pe piață să fie proaspăt, cu ochiul limpede, și cu carnea vârtoasă la pipăit.

Tocmai pentru a conserva însă peștele proaspăt, pescarului, la balta unde pescuește—și unde el nu are nici ghețării, nici o cameră răcoroasă—ii vine mai bine să țină peștele viu până are cantitatea suficientă ca să-l poată duce la vânzare.

Pentru aceasta, după diferitele regiuni, după speciile de pești pe cari are a le conserva, după felul apelor în cari pescuește și după instrumentele de pescuit pe cari le întrebuițează, el se servește de diferite mijloace și aparate numite de obicei *Juvelnice* sau *Horețe*.

Voiu descrie dar aci pe scurt câteva din acele mijloace și instalațiuni cari sunt mai tipice și se întâlnesc mai des.

a) Pentru peștii mari, ca *Moruni*, *Nisetri*, *Somni*, ei nu au nici un fel de instalațiuni speciale, ci pescarul îi leagă cu o fringhie de gură—trecând-o printr'o gaură făcută cu cuțitul în membrana de sub falca inferioară—și îi lasă în Dunăre, prPONINDU-I cu un țaruș în mal. Figura 159 dela pag. 352 arată un Morun păstrat viu în acest mod, în Dunărea dela Calinova.

b) *Saci mari de plasă întrebuițați ca Juvelnice*. Descriind năvodul am arătat că adeseori, când se prind cantități prea mari pe cari nu le pot căra deodată cu dubele la mal, pescarii desprind aripele dela năvod și închid peștele în matiță ca într'un juvelnic. Peștele poate rămânea astfel în baltă timp de mai multe zile, până îl pot transporta apoi cu lotcele.

Un alt Juvelnic, tot în formă de sac de plasă—este cel pe care l-am descris la Talian (Fig. 212, pag. 424) și care servește să păstreze viu peștele prins cu acest instrument până a doua zi, când îl duc proaspăt la piață.

c) Foarte mult se servesc de Juvelnice pescarii de Cegă de pe Dunăre, așa că la fiecare Otac de Cegari se găsește și un Juvelnic mare, în care păstrează Cega vie până au adunat destulă ca s'o poată duce la Piață. Aceste Juvelnice sunt de diferite forme și dimensiuni și făcute din diferite materiale. În Figura 286 dela pagina 534, se vede d. ex. un Juvelnic în formă de coș foarte mare—asa că pot intra în el comod 2 sau 3 oameni—făcut din împletitură de mlaje de răchită; în figura 362 se vede un Juvelnic în formă de barcă mică cu fundul lat și cu 2 capace deasupra, găsit la pescarii cegari din regiunea Brăilei. Alții fac Ju-

velnice, în formă de cutii cu capac, din dopuri de alun împletite cu papură, sau din scânduri găurite.

d) Foarte interesante sunt Juvelnicele zise *Barcă* pe cari le-am descris la pescuitul cu Sacoviștea în regiunea cataractelor (Fig. 179;

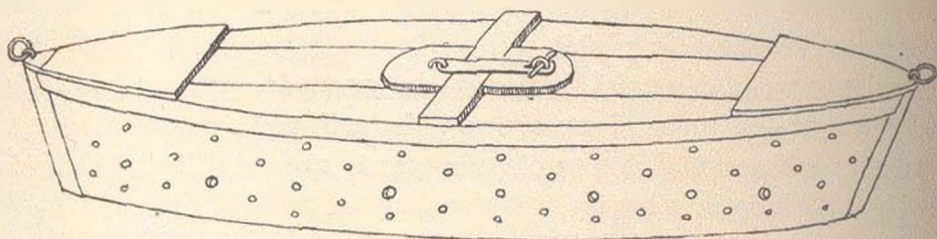

Fig. 362. Un juvelnic în formă de barcă cu fundul lat și cu capace, dela Cegarii din regiunea Brăilei.

pag. 383). Tot astfel sunt și *Cuulele* dela chipcelari pe cari le-am descris (pag. 379 și figurile din Tabelele V și XVI).

e) În Figura 363 dau desemnurile a trei forme de Juvelnice mari pe cari le-am găsit în regiunea Deltei Dunărei; două din ele au forma de

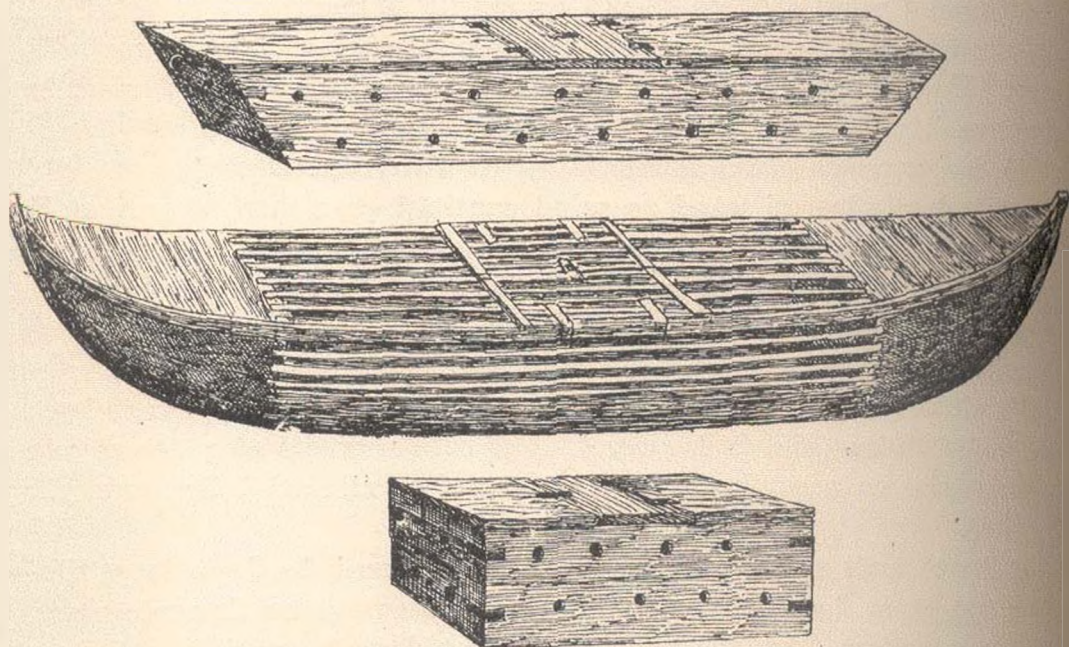

Fig. 363. Trei forme de juvelnice din regiunea pescăriilor Deltei.

cutii mari cu capace, făcute din scânduri groase găurite; cel din mijloc însă este o lotcă veche, ale cărei laturi la partea din mijloc sunt făcute din leături dese — ca de 1,5 cm. depărtate una de alta — așa că apa poate trece liberă printre ele. Capetele lotcei însă, unde sunt de

obiceiul otoracele, sunt infundate bine din toate părțile și transformate în 2 camere aeriene, cari au de scop a asigura mai bine capacitatea de plutire a Juvelnicului.

f) Mai toate Juvelnicele pe cari le-am descris până acuma se întrebuințează mai cu seamă la Dunăre. La Baltă — mai cu seamă la Lavele de cotețe, la Zătoane și la Mandră — se fac niște forme de Juvelnice speciale numite «Horeț» (pe la Brateș li se zice și *Mandră*). Acestea sunt făcute din dopuri de nuele de alun împletite cu papură și au în totul forma unui coteț simplu fără aripă, care este însă rotund și fără limbă, adică închis la gură. Peștele depozitat în ele se scoate afară cu Mincioel, ca dintr'un coteț.

O formă cu totul asemănătoare cu acestea sunt Juvelnicele ce se fac la Cotețele din gârlele de chefalii dela mare; scopul lor este de a păstra chefalii prinși, pentru a nu-i lăsa să stea mult timp în cotețe, fiindcă aceștia, prin săriturile lor și prin sgomotul ce-l fac, sperie și alungă dela Coteț pe cei ce vor să mai intre din afară.

2. Cherhanalele și Ghețăriile.

Peștele se pune la noi în consumație sub diferite forme: sau se vinde direct ca pește proaspăt — conservat în ghiață —, sau se face din el pește conservat — sărat, uscat, afumat, etc. —, sau în fine servește ca materie primă pentru diferite fabricațiuni, ca icre tescuite, taramă, batoguri, conserve în cutii, untură de pește, cleiu, vezigă, etc., etc. Oricum ar fi însă, el trebuie preparat în mod special pentru aceste diferite scopuri, și aceasta se face în instalațiuni speciale, făcute chiar în Vadul bălții, sau al pescăriei din care provine peștele. Aceste instalațiuni, în cari se adună tot peștele prins în diferitele categorii de ape din regiunea pescăriilor Dunărei și a Mării Negre, și în cari se conservă el și se prepară sub diferite forme, spre a fi apoi vândut și pus în consumație, se numesc *Cherhanale*.

Fiecare pescărie, oricât de mică, trebuie să aibă și o cherhană, adică o mică construcție — cât de primitivă — în care să se adune tot peștele prins, să se păstreze proaspăt în ghiață și să se împacheteze pentru transport la piață sau să se săreze și să se prepare în orice alt mod.

După mărimea pescăriei și situația ei, după înlesnirile de transport la piață, etc., variază și dimensiunile precum și organizarea cherhanalelor. La bălțile mici și izolate cu o producție neînsemnată, Cherhanaua este o simplă colibă de stuf, în care se păstrează peștele în ghiață și se ambalează pentru a fi expediat cât mai repede în bune condițiuni la piață. Tot astfel la pescăriile mari, situate însă chiar lângă piețele de

desfacere, cari pot vinde zilnic peștele prins fără a mai fi nevoie să-l conserve timp mai îndelungat sau să-l săreze — ca d. ex. pescăriile de pe la Pisica-Azaclău din jurul Galașilor, pescăriile de mare din jurul Constanței, Pescăriile de pe la gârla Corotiușca din fața Brăilei, etc.—Cherhanalele sunt de asemenea mai mult depozite de instrumente decât sărătorii de pește.

La pescăriile cele mari din delta Dunărei însă, Cherhanalele sunt adevărate fabrici, amenajate pentru diferite scopuri, fie pentru a păstră peștele proaspăt un timp mai îndelungat, fie pentru a-l săra, afumă, etc., fie pentru a face diferite preparate și semifabricate din pește ș. a. m. d. Ba multe din ele au chiar pentru facerea acestor diferite produse anume specialiști, ca preparatori de icre, afumatori de Chefali, tăietori și sărători de pește, etc.

Mai mult chiar, aici, în diferitele centre mari de pescari — ca Jurilofca, Sarichioi, St. Gheorghe, Mila 23, Sulina, etc.— unele Cherhanale sunt cu totul separate de exploatarea pescuitului propriu zis, ele fiind cu totul specializate numai în manipularea și prepararea peștelui pe care-l cum-pără direct dela pescari (așa zișii «comercianți de pește în baltă»).

Alte Cherhanale din contra se ocupă și cu organizarea pescuitului în stil mare; proprietarii lor au tot felul de instrumente de pescuit și angajează pescari, cari prind în contul lor, fie la parte, fie cu salar fix. Sunt d. ex. la St. Gheorghe Cherhanalele, cari au angajați până la 300 de pescari, cărora le furnizează instrumentele, hrana și toate materialele necesare, și cari pescuiesc în contul lor; pentru peștele prins ei au toate instalațiunile necesare pentru a-l prepară, vapoare, șlepuri, poduri și barcaze pentru a-l transportă, etc.

E vorba dar în acest caz de întreprinderi mari, cari cer un capital însemnat atât pentru investiții cât și pentru exploatare.

Cum în regiunea pescăriilor, instituțiunile de credit, cari să acorde pescarului mic la nevoie împrumuturi cu dobânzi modeste, lipsesc, cherhanagiii mari, cari au creditul lor stabilit pe piață, ieau bani dela băncile mari și împrumută la nevoie pescarilor mici, atât în contul peștelui pe care ei îl vor predă cât și în contul muncii ce vor face în timpul anului.

Cherhanaua în baltă variază dar dela forma cea mai simplă până la o întreprindere în stil mare foarte complicată, care face tot felul de afaceri și are diferite roluri de îndeplnit.

S'a pus adeseori întrebarea dacă Cherhanagiul îndeplinește în adevăr un rol în exploatarea pescăriilor mari dela Gurile Dunărei, sau dacă este numai un intermediar inutil, un speculator care trăește în dauna pescarului muncitor, al Statului proprietar și al consumatorului. Privită chestiunea numai din punct de vedere social, s'ar părea în adevăr că el e numai un speculator al pescarilor și că, punând pe pescar în contact direct cu consumatorul, el ar putea fi eliminat. Văzute lucrurile mai profund și considerând dezvoltarea acestei întregi ramuri de producție, trebuie să vedem că el reprezintă și un factor important al progresului în dezvoltarea și punerea în valoare a acestor bogății.

În adevăr, în afară de faptul că pescarii mici din părțile îndepărtate ale Deltei nu ar putea niciodată să-și transporte singuri peștele lor la piață, deoarece și-ar pierde cea mai mare parte din timp cu drumurile și cu așteptările la piață în loc să pescuească, apoi peștele n'ar sosi acolo niciodată în bune condițiuni; Pescarului mic lipsindu-i capitalul, el nu poate nici să-și facă instalații sistematice în baltă pentru conservarea și prepararea peștelui, și nici să-și procure mijloace sistematice și rezezi de transport. Cherhanagiul din contra, care adună cantități mari de pește dela toți pescarii — sunt cherhanale prin cari trec până la 1 mil. kgr. de pește pe an — și dispune și de capital, poate să-și facă toate instalațiile necesare, să-și procure vapoare și barcaze scumpe pentru transport, etc. Pentru prepararea peștelui sărat, icrelor, etc., el poate să-și aducă specialiști cari să le prepare mai bine ș. a. m. d., astfel că el, făcând o exploatare în stil mai mare, pune în acelaș timp mai bine în valoare produsele, obține pe ele la piață prețuri mai bune, și are astfel de unde-și scoate și câștigul său, fără a fi nevoit să rupă nici din partea pescarului, nici din a Statului.

Un contact direct între pescarul mic și consumator e posibil numai în pescăriile cu totul apropiate de piețe, unde pescarul nu pierde timp mult ducându-și zilnic singur marfa la piață, ca de ex. în împrejurimile Tulcei, Galaților sau Brăilei. Acolo însă unde industrializarea peștelui e o necesitate — ca de ex. în Delta Dunărei — și unde deci numai o exploatare în stil mare cu întrebuințare de capital e rentabilă, acolo intervenirea acestui intermediar e o necesitate absolută.

Firește însă că, cu toate că cherhanagiul poate avea numai din industrializarea și comercializarea peștelui un câștig bun și cinstit, el totuș caută a profita — de altmintreli ca la orice întreprindere dela țară — de naivitatea și nevoile pescarilor spre a-i speculă; astfel, ei prind pescarii nevoiași adeseori iarna când nu pot pescui, dându-le mici acoturi la vreme de nevoie, și le fac apoi contracte oneroase, cumpărându-le pentru tot sezonul peștele pe prețuri foarte scăzute. Înainte îi înșelau și la

cântar cu «armăsarul» (cântarul fals), și pe lângă cherhană făceau și comerț de băuturi, cu cari-i țineau în datorii, din cari nu mai puteau scăpa dela un an la altul.

Cherhanalele din baltă au dar incontestabil un rol important de îndeplinit în exploatarea pescăriilor Deltei Dunărei, numai că raporturile dintre Cherhanagii și pescari trebuie mai bine supravegiate, ca să nu degenereze în cămătărie și speculație. Mai cu seamă nu trebuie lăsat niciodată ca într'o regiune bogată în pește să fie numai o singură cherhană, care astfel să-și creeze un fel de monopol, căci aceasta duce imediat la cămătărie și la aservirea pescarilor.

Trebue din contra sprijinită înființarea cât mai multor cherhanale pentru a se mănține între ele o concurență. Așa eră înainte la Sf. Gheorghe un singur cherhanagiu mare, și pescarii de Moruni erau cu toții «Robii Grecului» (cherhanagiul); de când însă mai multe firme mari și-au instalat acolo cherhanalele lor, în starea pescarilor se observă o adevărată prosperitate. La mila 23, unde e o însemnată schelă pentru peștele de baltă, eră pe la 1895 un singur cherhanagiu grec, care speculă foarte mult pe pescari; când i s'a pus însă alături un concurent, efectul a fost atât de puternic încât acesta a pus să dea foc la cherhanaua noului concurent. Aceasta s'a întâmplat mai pretutindeni în Deltă până s'au putut sfărâma monopolurile și introduce o stare mai sănătoasă prin ajutorul concurenței.

Cu toate aceste defecte dar — pentru înlăturarea cărora s'a făcut de altfel dejă mult — cherhanagii nu pot fi înlăturați ca intermediari inutili, căci activitatea lor — de a industrializa și comercializa peștele — completează și înlesnește activitatea pescarului, care se ocupă de producția peștelui. O organizare cât mai bună a acestor două ramuri de activitate nu poate fi decât în interesul dezvoltării întregii pescării.

* * *

Cherhanalele sunt în general situate la Vadul bălții, adică la locul pe unde se comunică cu balta. În Deltă ele sunt de obicei așezate sau pe malul Dunărei, sau pe al lacurilor mari, în totdeauna însă la gura unei Gârle mari care conduce într'o serie de bălți importante, astfel ca pescarii să-și poată aduce cu înlesnire peștele lor din toate direcțiile; pe de altă parte ele trebuie să fie la drumul mare — de preferință la malul Dunărei — spre a putea găsi mai cu ușurință ocazii de transport repede la piață.

Spre a da o idee mai bună de situația și aspectul general al cherhanalelor din diferitele regiuni reproduc aci o serie de fotografii.

În Tabela LXIII dau fotografiile a 3 tipuri principale de cherhanale din pescăriile Deltei. Sus e o cherhană de tip vechiu, dela Tatanir din brațul Chiliei, la mijloc sunt cherhanalele dela Chilia Veche din brațul

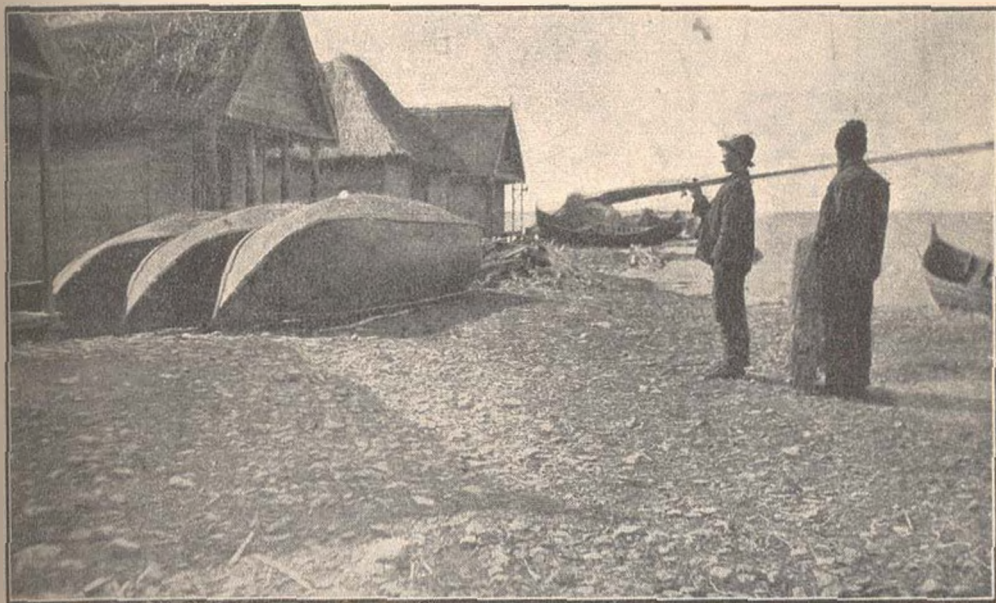

Fig. 364. Cherhanale dela Jurilofca cu 2 pescari cari se pregătesc să plece la pescuit cu Avele.

Tatarului, iar jos e o cherhană a Statului—făcută pe piloți cari străbat prin Plaur—in Ghiolul Matita din Deltă; în fund însă se vede în această

Fig. 365. O Cherhană nouă dela Pardina (Proprietatea Statului).

figură și vechea cherhană așezată numai pe plaur.

De asemenea Figura 364 arată exteriorul câtorvă din cherhanalele dela Jurilofca, în fața cărora se văd și 2 pescari pregătindu-se să plece

la pescuit cu avele, iar în figura 365 se vede o cherhană nouă, proprietatea Statului, dela Pardina; această din urmă — ca și altele de pe celelalte brațe ale Dunărei — au fost făcute anume pentru ca pescarii mici, cari vor să pescuească pe propria lor socoteală, să aibă unde-și depune peștele, fără a mai fi nevoiți să-l vândă la Charhanagii.

Tot astfel în figurile 80 dela pag. 183, fig. 170, pag. 370 și fig. 173, pag. 372 se văd cherhanalele dela Sf. Gheorghe; iar în figurile 101, pag. 251 și 171, pag. 370 se văd cherhanalele dela Jurilofca; în fig. 248, pag. 480, în fine se văd Cherhanalele dela Sarichioi.

O cherhană este o construcție simplă, răcoroasă, bine aerisită și podită astfel ca să poată fi spălată ușor cu cantități mari de apă. După

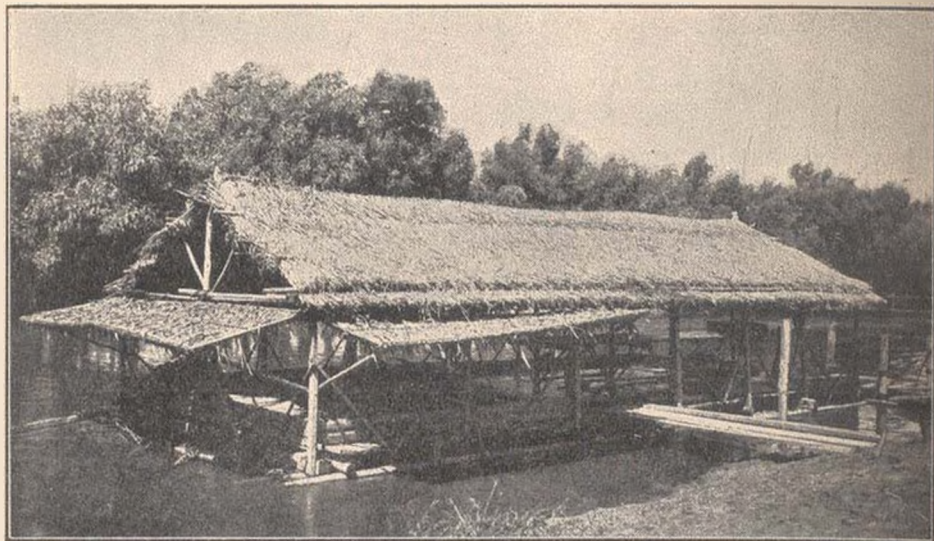

Fig. 366. Michilia plutitoare dela Cherhanaua Scurtu de pe Filipoiu.

importanța ei, pereții sunt făcuți din stuf sau din împletitură de salcie căpușiți cu stuf; cele mai deseori însă din scândură. Acoperișul este în totdeauna de stuf, care e cel mai practic, atât fiindcă se găsește în abundență și nu costă nimic, cât și fiindcă e cel mai bun apărător contra căldurilor de vară.

De preferință cherhanalele se construiesc la malul Dunărei la întinșură — sau al bălților ori lacurilor — și se așează pe stâlpi mari (piloți) astfel ca, podeala spălându-se cât mai des, apa să se poată scurge printre scânduri înapoi în Dunăre.

O cherhană se compune din următoarele părți:

1. *Michilia*. Acesta este un fel de debarcader acoperit, la care acostază bărcile cari predau peștele la cherhană și vapoarele sau barcazele cari încarcă peștele pentru a-l transporta la piață.

La cele mai multe cherhanale, *Michilia* este însuș cerdacul acoperit al cherhanalei; acesta este foarte larg, făcut pe piloți bătuți în Dunăre, și se întinde în albie până unde apa are o adâncime suficientă ca vasele să poată acostă. Astfel este d. ex. la cherhanaua dela Tatanir, dată în figura de sus din Tabela LXIII, sau la cherhanaua cea mare dela Sf. Gheorghe, arătată în Fig. 173, pag. 372.

În alte părți, ca d. ex. la cherhanalele din Sf. Gheorghe fotografiate în fig. 170, pag. 370, întinsura la mal fiind foarte largă, se face o punte lungă pe piloți, care merge dela ușa cherhanalei până la o distanță în

Fig. 367. Tăietori de pește pentru sărătură, pe *Michilia* unei cherhanale dela Sf. Gheorghe.

Dunăre, unde apa are o adâncime suficientă ca să poată acostă un vapor sau barcaz, și acolo se face debarcaderul. La acestea, cerdacul dela ușa cherhanalei servește numai bărcilor mici ca debarcader.

La alte cherhanale în fine, situate mai în susul Dunărei, unde diferențele de nivel între apele crescute și apele joase e mare, se face lângă mal o *Michilie* plutitoare care se urcă și se scoboară odată cu nivelul apei. Astfel e *Michilia* dela Cherhanaua Scurtu de pe Filipoiu (Fig. 366).

Michiliile însă, în afară de rolul lor de debarcader, mai au de îndeplinit o funcțiune principală la orice cherhană; și anume, pe *Michilie* se face toată manipulația peștelui adus din baltă, cântărirea, spălarea,

spintecarea peștilor mari, etc., și tot aici se taie și se spală peștele pentru sărătorie.

De aceea tocmai michiliile sunt foarte bine acoperite cu stuf, cu streșine lungi și joase și ferite din toate părțile de soare, pentru ca căldura să nu străbată.

Figura 367 arată «tăietorii de pește», ocupați cu prepararea peștelui pentru sărătură, pe michilia unei cherhanale dela Sf. Gheorghe.

2. *Cherhanaua propriu zisă*. După importanța cherhanalei, acestea pot avea numai un singur spațiu mare, în care se fac toate operațiile, servind în acelaș timp și ca depozit de unelte de pescuit și de materiale; sau în alte locuri pot fi compuse din mai multe compartimente, fiecare cu destinațiuni speciale.

Fig. 368. Interiorul unei cherhanale dela Jurilofca, cu căzile cu sărătură și «Prospătură» în coșuri cu ghiață.

La cele mai multe cherhanale mai mici din Delta, michilia servește ca loc pentru manipularea și tăierea peștelui, iar cherhanua propriu zisă pentru păstrarea în ghiață a peștelui proaspăt și depozitarea peștelui sărat.

În aceste cherhanale de obicei se separă prin pereții de scândură o cameră — mai mult o nișă — cam de 1.5×1.2 m. pentru biurou și registre, o altă cameră ca depozit de sare și materiale mai scumpe, iar podul rămâne ca depozit de unelte de pescuit. Dacă e o cherhană la care se aduc moruni și nisetri, atunci mai este și o mică cameră specială, ținută mai

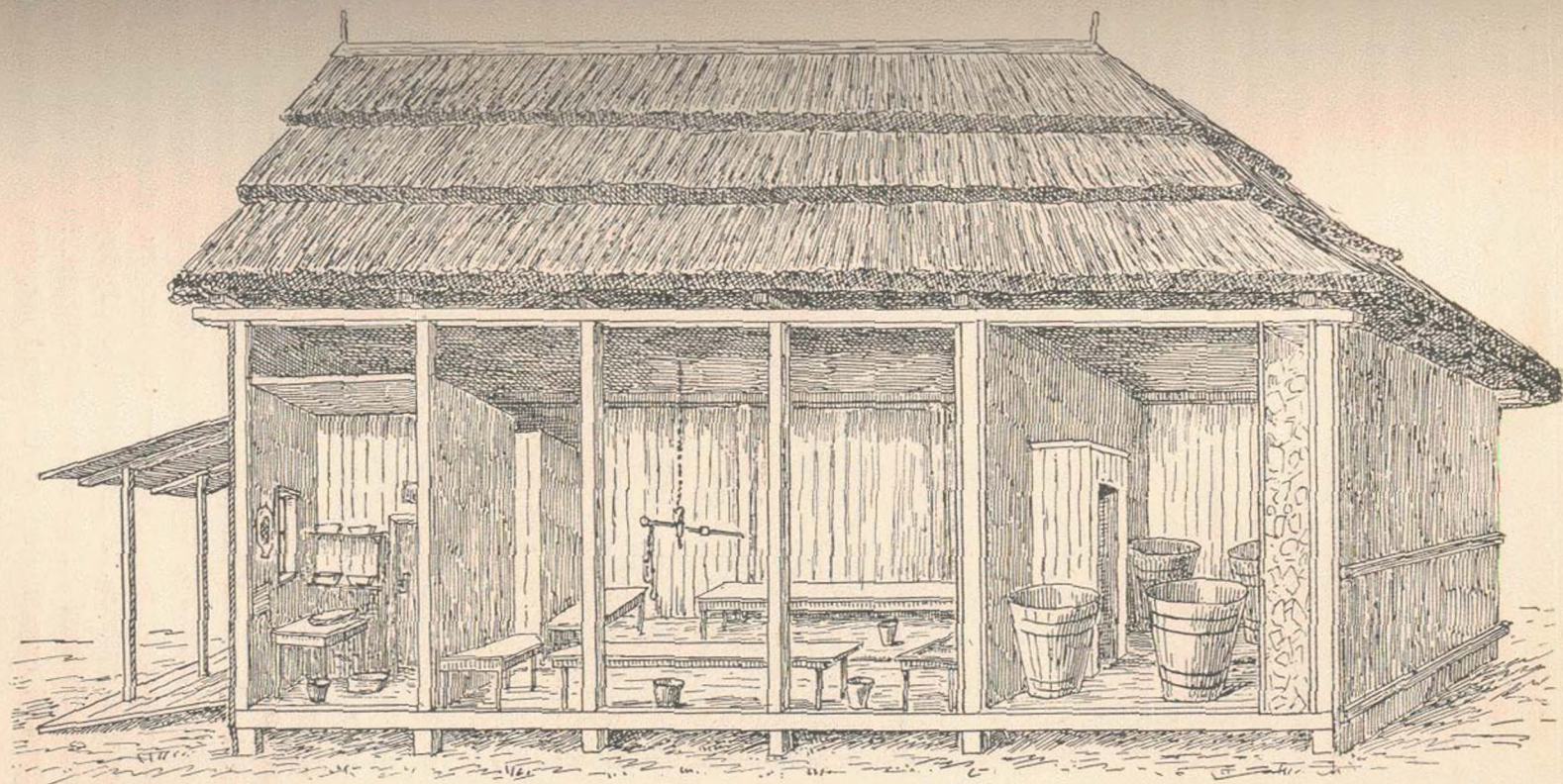

Fig. 369 a. O cherhană sistematică dela Sulina, secțiune în lung.

curată — tot cam de 1.5×1.5 m. — anume pentru prepararea icrelor. În hala mare însă se pun lăzile pentru sărătură și stive în cari se așează pește proaspăt cu ghiață, învelit cu rogojini, sau coșurile cu pește împachetate cu ghiață. Fig. 368 arată interiorul unei asemenea cherhanale dela Jurilofca, cu căzile cu sărătură și coșurile cu pește proaspăt. Figura 369 a arată o secțiune longitudinală printr'una din cherhanalele cele mai sistematice ce le avem la Sulina.

După cum se vede, aici Michilia e mai mică, fiindcă cheul canalului Dunărei unde e așezată e un suficient debarcader. Pereții sunt groși, făcuți din două rânduri de scânduri și acoperământul e din stuf bine așezat.

După cum se vede din figura 369 b, intrând pe ușa cherhanalei, în

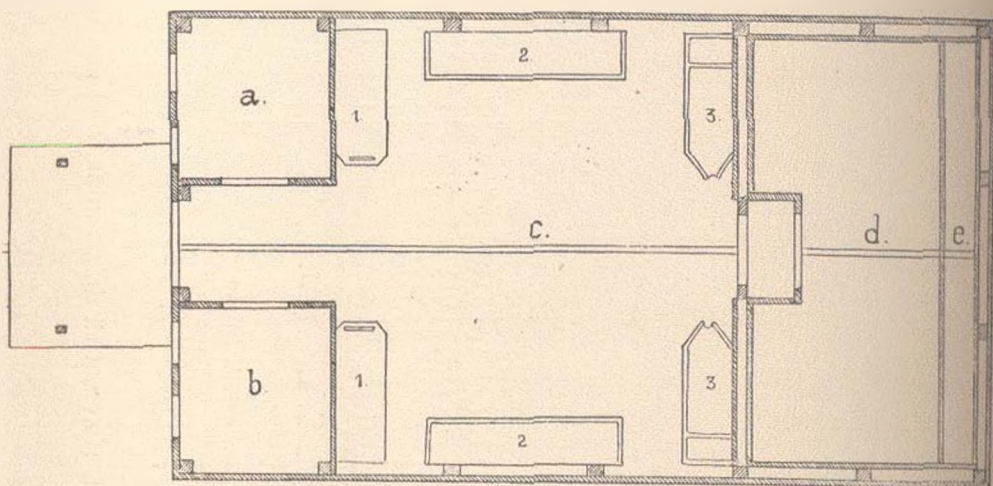

Fig. 369 b. O cherhană sistematică dela Sulina. Planul construcției cu dispoziția compartimentelor.

dreapta e o mică cameră (a) care servește ca birou și în stânga altă cameră (b) pentru prepararea icrelor. Trecând înainte în hala mare, la mijloc e spânzurat de pod cântarul pentru primirea și expedierea peștelui, iar pe lângă pereți sunt așezate mese, și anume: 2 mese (No. 2) pentru tăiatul peștelui, și 2 mese speciale (No. 3) pentru săratul peștelui. Trecând în fine mai înainte, dăm în fund de o cameră mare, cu pereți dubli și bine izolați, care e răcitoarea. Lângă peretele din fund e un spațiu lat — mai bine de 1 m. — umplut cu ghiață, care ține răcoreală în această cameră. Acest perete e căptușit bine pe din afară cu o pătură groasă de stuf ca să apere de căldură. În răcitoare stau lăzile cu peștele sărat și coșurile cu pește proaspăt, care se păstrează până la expediție.

Prin tot lungul cherhanalei, în fine, trece un canal cimentat, în care se scurge toată apa din cherhană și care conduce cu o pantă repede la Dunăre.

3. *Ghețaria*. Cea mai importantă dintre toate instalațiunile pentru conservarea peștelui este fără îndoială ghețaria, căci fără ghiață toată producția nu poate avea nici o valoare.

Ghețăriile sunt în totdeauna la o oareșcare distanță de cherhană, așezate pe un grind cât mai înalt, pentru că nici inundația și nici chiar nivelul apei de infiltrație să nu le poată ajunge. Tocmai de aceasta, în multe părți, ghețăriile se fac chiar la oareșicare distanță pe deal.

În general ghețăriile noastre se fac în pământ, adică se sapă niște gropi adânci, cari se căptușesc cu malduri de stuf și apoi se umplu în urmă cu ghiață și se acoperă cu cantități mari de stuf. Ușa ghețariei se face în totdeauna spre Nord.

Fig. 370. O ghețarie mai sistematică de pe grindul Borozanului pe malul canalului Sulinei.

De obicei se umple iarna ghețaria cu blocuri mari de ghiață, apoi când e mai frig se toarnă apă deasupra, așa că toată ghiața se lipește una de alta și formează un bloc massiv; câte odată însă, când iarna e călduroasă, se mulțumesc firește și numai cu ghiața subțire sau chiar cu zăpadă înghețată, dar acesta e un rău semn pentru exploatarea pescăriei din acel an.

În locurile însă unde nu există grinduri, ghețăriile trebuiesc făcute deasupra pământului, ca d. ex. la Sf. Gheorghe și în părțile de jos ale Deltei. Aceste ghețării însă cer construcțiuni mai serioase și mai costisitoare, și tot nu țin așa bine ghiața ca cele făcute în pământ.

În tabela LXIV am dat fotografiile a două tipuri de ghețării din regiunea Deltei. Figura de sus reprezintă ghețaria dela cherhanaua dela

Calinova, iar figura de jos o ghețarie de pe un grind din regiunea Crăpinei. În figura 370 în fine se vede o ghețarie mai sistematică, făcută de un pescar român pe grindul Borozanului de pe malul Canalului Sulinei.

4. *Diferite construcțiuni anexe ale cherhanalelor.* În afară de cherhanaua propriu zisă cu Michilia ei și cu ghețaria, pe lângă fiecare cherhană mai există și o serie de alte construcțiuni mai mici sau mai mari. Astfel sunt: locuințele cherhanagiului și a lucrătorilor dela cherhană, cuptoarele de pâne, magaziile de unelte și materiale, magazii de sare, mălaiu, legume, etc. pentru hrana pescarilor și a lucrătorilor, ș. a. m. d.

Tabela VIII, care arată gospodăria dela Calinova, poate da o bună idee de construcțiile din jurul Cherhanalei unui bun gospodar.

3. Diferitele moduri de conservarea și prepararea peștelui și derivatelor sale.

Peștele predat de pescari la cherhanale, după ce se ia în primire și se cântărește, se prepară, fie în vederea expedierii lui imediate la piață ca pește proaspăt, fie pentru a-l conserva într'un mod oarecare și a-l vinde mai târziu sub formă de pește conservat (sărat, uscat, afumat, etc.).

a. Peștele proaspăt.

După epoca când se pescuește, după cererile consumației din diferitele epoce, după depărtarea pescăriei de piața de desfacere, etc., se hotărăște care anume pește se trimite în fiecare moment proaspăt la piață și care rămâne la cherhană, pentru a fi transformat în conserve.

De obicei din Delta Dunărei—unde sunt pescăriile cele mai depărtate de piață—se trimite în epocile calde numai peștele de valoare ca pește proaspăt, pe când speciile inferioare — albitură, babușcă, știucă mică, caracudă, somotei, etc. — se păstrează pentru sărătură.

Peștele care urmează însă a se trimite la piață trebuie și el păstrat în bune condiții, atât pentru ca să reziste cât stă în cherhană până pleacă un vapor, cât și pentru ca să suporte mai bine transportul îndelungat.

Dacă este pește obișnuit — crap, șalău, lin, etc. — el se asortează după specii și se pune cu ghiață în coșuri; în timpul din urmă se ambalează și în lăzi de lemn cu capace. Cantitatea de ghiață variază după sezon, vara ajungând la jumătate pește și jumătate ghiața. Morunul și Nisetrul se spintecă, se curăță de mațe, se spală bine, și apoi se pune cu ghiață multă în cherhană, fie în stive acoperindu-se apoi cu rogojini, fie în căzi mari cu ghiață.

În Basarabia la cherhanalele din Vilcov, se îngheață adeseori Morunul și Nisetrul, punându-i în amestecuri frigorifice (ghiață cu sare) ca să stea mai mult timp. La noi nefiind distanțele atât de mari, nu se face în balta nici un fel de pește înghețat. Totuș pentru a suportă un transport mai îndelungat, se ia gheață pisată mărunt cu care se umple burta spintecată a Morunului și apoi se coasă la loc, după care se învelește întregul Morun într'o rogojină mare, care se coasă pe el după ce se pune gheață și împrejurul său.

Morunul și Nisetrul astfel împachetat se pune apoi în barcaze mari, cari se remorchează de câte un vapor, sau cari merg cu pânzele la piață.

Fig 371 arată un barcaz gata încărcat cu pește proaspăt și cu pânzele pregătite, gata să plece dela o cherhană din Jurilofca.

b. Peștele sărat.

În epocile când peștele se prinde deodată în cantități mari — ca de ex. în timpul iernii — și când cerințele nu sunt mari pe piață pentru anumite specii, atunci tot peștele adus la cherhană se sarează. De asemenea unele specii de pește ca Scumbiile de Dunăre, chefalul etc., se consumă mai mult ca pește sărat decât ca pește proaspăt.

Modul cum se face sărătura variază după diferitele specii de pește și este pe cât se poate de interesant. Peștele mărunt nu se taie, ci se sarează întreg, cu mațe cu tot. Figura 372 arată d. ex. modul cum se sarează acest fel de pește — cosac și albitură — la o cherhană dela Gura Saltavei; acesta este peștele care a căzut la sacul lesei.

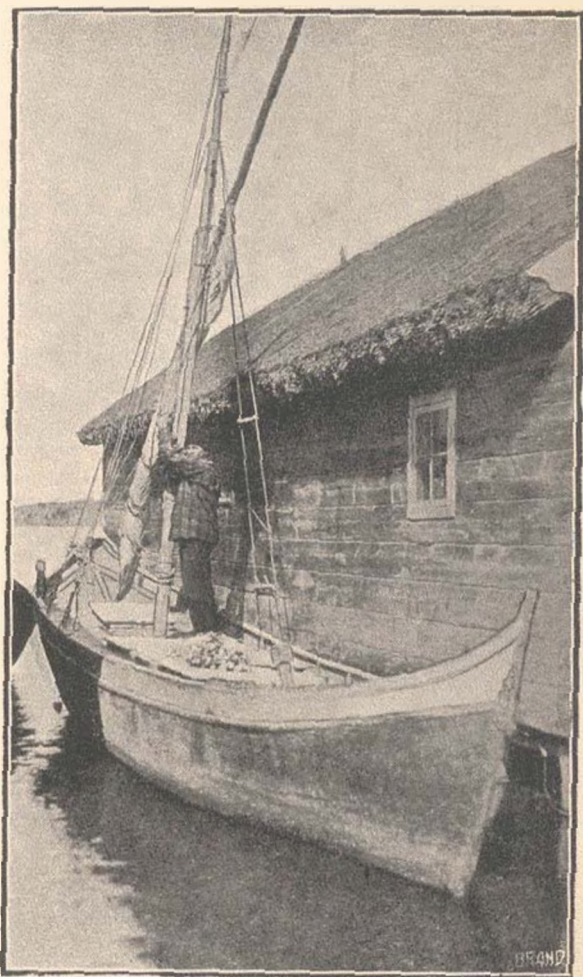

Fig. 371. Un barcaz încărcat cu pește proaspăt gata să plece dela o cherhană din Jurilofca.

Peștele mai mare însă — crap, știucă, lin, caracudă, etc. — se spintecă înainte de a se săra și se spală bine. Modul cum se face tăierea nu e

Fig. 372. Modul cum se sărează peștele la o cherhană dela Gura Saltavei. În tâmplător, ci se procede după regule anumite de către «tăietorii de

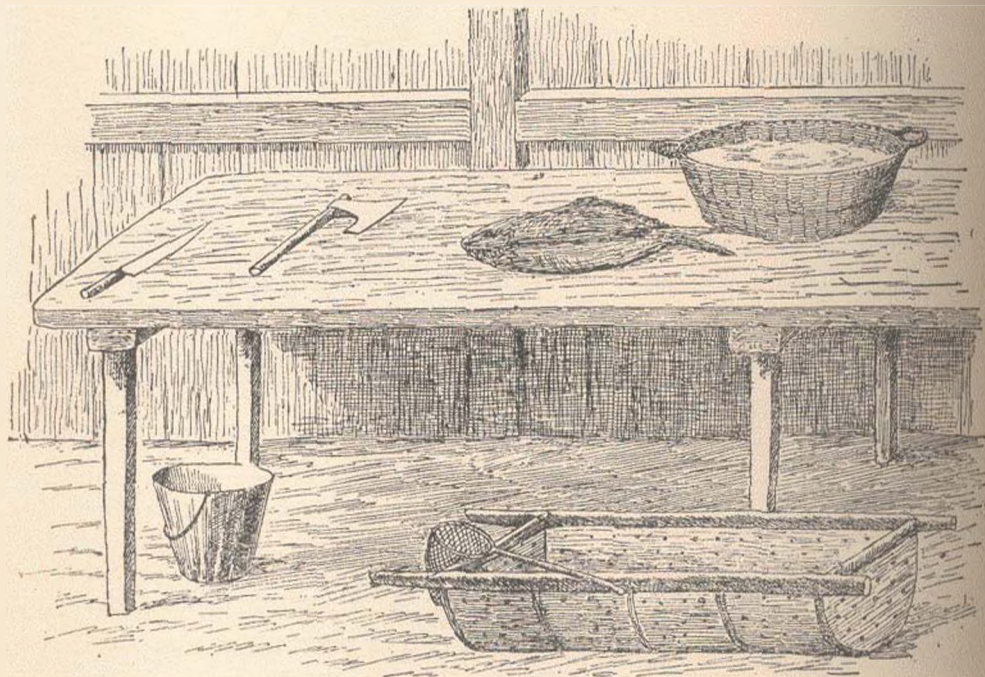

Fig. 373. Masa tăietorilor de pește cu uneltele necesare. pește» specialiști (Fig. 367).

Peștele adus de pescari se pune în coșuri și se așează pe o masă lungă și dreaptă la care lucrează tăietorii, punându-se de fiecare tăietor câte un coș; jos sub masă se pune câte o găleată cu apă și o targă cu un minciog. Figura 373 arată o bucată dintr'o masă a tăietorilor de pește cu uneltele aparținând unui tăietor.

Peștele se taie cu un cuțit bine ascuțit și cu un toporaș. Spintecarea se face pe la spate, băgându-se cuțitul în spinare, chiar imediat după

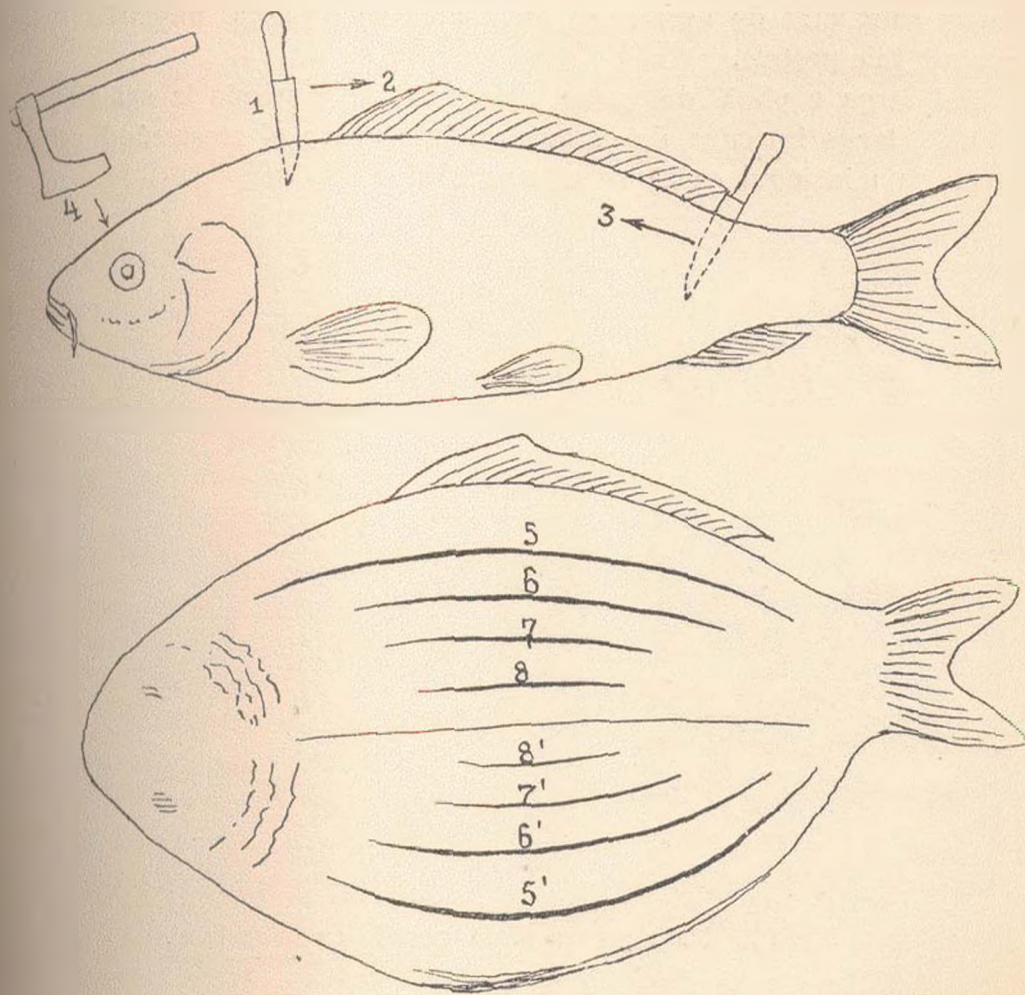

Fig. 374. Modul cum se taie peștele pentru sărătură.

oasele capului; pescarul ține peștele întins pe masă, apăsându-l cu palma, și trage apoi cu cuțitul tăind paralel cu aripa dorsală până la coadă; de aci întoarce cuțitul, îl afundă mai tare în pește și-l trage înapoi până la cap, astfel că peștele e acum gata spintecat și numai oasele capului și burta îl mai țin; acum se ia bărdița și, cu o singură sau 2 lovituri, se sparg oasele capului așa că el rămâne acum complet desfăcut. După aceasta se curăță bine mațele și beșica, pe cari le

aruncă în găleata de jos — unii fac din ele untură de pește, alții le aruncă —, și apoi, și de o parte și de alta, se trage cu vârful cuțitului o serie de dungi longitudinale, pentru a se deschide mai bine carnea ca sarea să poată intra mai adânc. Figura 374 arată în toate detaliile modul cum se taie peștele (un crap), pentru sărătură.

După ce un pește s'a spintecat astfel, se aruncă în targa de jos de sub masă și apoi tăietorul ia imediat o altă bucată ș. a. m. d. Unii tăietori sunt atât de exercitați, încât abia se observă mișcările mânilor când taie peștele.

Când targa e plină de pește spintecat, se purcede la spălarea sa, îmmuind targa întreagă de câteva ori în Dunăre și mestecând peștele din ea cu minciogul ca să se clătească bine.

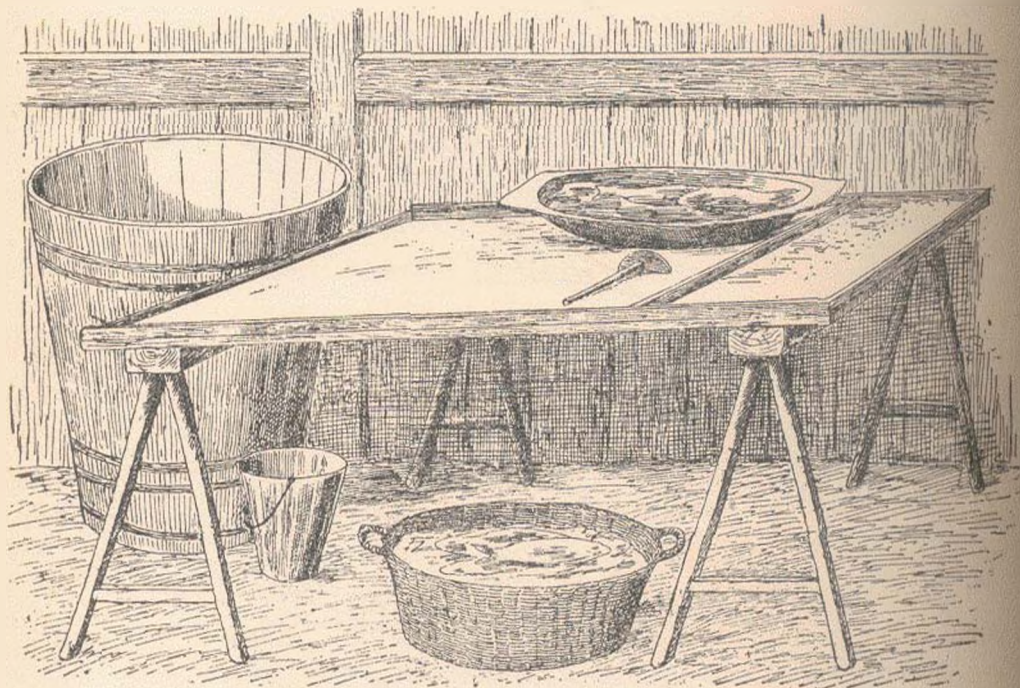

Fig. 375. Masa pentru sărat peștele cu uneltele ei.

După aceasta se scoate peștele din targă cu minciogul, se pune într'o covățică și se duce de se așează pe o altă masă, care este *masa de sărat pește*.

Aceasta la un capăt are 2 picioare mai scurte, așa că stă înclinată spre acel capăt, pe unde se poate scurge zeama într'o căldare așezată aci. La capătul ei mai înalt are o bucată separată printr'o stinghie de lemn, ca o tavă, în care se pune sarea pisată; pe masă este o mică cociorvă cu coada scurtă, iar sub masă un coș desert; sărătorul trage sarea pe masă cu cociorva, tăvăleşte bine peștele în ea pe

o parte și pe alta și apoi îl aruncă jos în coș; după aceasta iea alt pește din covițică, iar pune sare peste el și-l aruncă în coș ș. a. m. d.

Când a isprăvit toată covata, el așează peștele într'o cadă mare de cherhană, punând o pătură de pește și o pătură de sare grunzoasă ș. a. m. d.

După ce s'a umplut bine cada cu pește, se pun teascuri cu greutate deasupra și peștele lasă din el încetul cu încetul o zeamă care se preface în saramură, în care stă și se pătrunde bine cu sare, până îl scoate din cadă spre a-l încărcă și duce la vânzare. Figura 375 reprezintă masa pentru sărat peștele și toate uneltele necesare pentru acest scop.

Căzile cu peștele astfel sărat trebuiesc ținute într'un spațiu cât mai rece, căci sarea trebuie să pătrundă numai încetul cu încetul într'insul, pe când la căldură se sărează repede, însă nu pătrunde bine sarea. Tocmai de aceea cea mai bună sărătură e cea de iarnă, pe când cea de vara nu se poate conserva bine și trebuie pusă repede în consumație.

* * *

Scrumbiile de Dunăre și chefalii să sărează în alt mod. Acești pești nu se spintecă, ci se pun deadreptul la cadă cu mațe cu tot.

La *scrumbiile* se pun 10 kgr. de sare la 100 de bucăți de scrumbii, însă sarea trebuie amestecată cu ghiață măcinată, căci altfel sărătura nu reușește de loc; se pun apoi scrumbiile la cadă, așezându-se alternativ o pătură de scrumbii și una de sare cu ghiață. Ghiața se topește abia după vreo 6—7 zile și atunci peștele rămâne în saramură, în care stă până se sărează bine.

După aceea scrumbiile se scot din saramură și se împachetează—cu sare măcinată—în butoiase mici, cari se infundă și apoi se exportă în toate țerile vecine.

Acest metod de a se săra scrumbiile amestecându-se sarea cu ghiața — a fost descoperit abia de vreo 25 de ani de o casă mare de export de pește dela Volga și a fost introdus în timpul din urmă și la noi. Grație lui pescuitul scrumbiilor a luat și la noi de atunci o dezvoltare atât de mare, formând unul din principalele noastre articole de export în Rusia.

Chefalii — mai cu seamă cei numiți *Ilarii* sau *Vastronos* mic, având o lungime de 12—14 cm., din cari intră 18—22 bucăți la un kilogram — se sărează de asemeni nespintecați. Ei se pun la cadă așezându-se un rând de pește și un rând de praf de sare; după ce cada s'a umplut astfel, se pun deasupra la 1.000 kilograme de pește 100 kilograme de

ghiață în timpul căldurilor și se toarnă și puțină apă, pentru ca saramura să înceapă a se formă mai repede.

După ce peștii au stat mai mult timp în saramură și s'au sărat bine, se ia cărămidă roșie și se pisează, iar praful acesta se amestecă cu saramură de aceasta rămasă dela pește, până formează împreună un fel de alifie roșie. Amestecat cu această alifie se pune peștele în butoaie și se expediază apoi în diferitele țeri ale Orientului. Această alifie de cărămidă are de scop a scoate din Chefal gustul rău de pește ne-fiert, dar nu-i boește carnea.

Din acești Chefali astfel sărați se prepară apoi — desărându-i — și Chefalul afumat; despre acesta însă și despre instalațiunile de afumătorie am scris pe larg la pag. 656 (a se vedea și Figura 360).

c) Icrele de Știucă, de Crap și de diferiți pești de baltă.

Icrele dela diferite specii de pești se prepară în diferite moduri formând articole importante de comerț.

Icrele de Crap și de Știucă se scot cu îngrijire, când se taie peștele pentru sărătură, și se pun deoparte într'o covatică sau într'un butoiăș pentru a li se scoate pelițele. Curățirea de pelițe se face cu un instrument simplu numit în Deltă, «Priboiu» sau «Praboiu» (Turtucăienii îi zic «Făcăleț pentru bătut icrele de Crap»). El constă dintr'un băț de 80—90 cm. lungime și terminat la cap cu 2 mici cruciulițe (Fig. 377); cu acesta se bat bine icrele — cum se bate smântâna când se alege untul — și pelițele se prind de cruciulițele sale, rămânând în butoiu numai boabele.

După aceasta se sărează bine, se pun în butoiășe speciale și se trimit la piață.

Icrele dela celelalte specii de Ciprinoide — afară de cele de Mreană cari adeseori sunt otrăvitoare — se amestecă cu toatele la un loc și, după ce se bat și ele bine cu Priboiul, se sărează și se pun la butoiu, vânzându-se ca icre de calitate inferioară zise în comerț «Taramă».

Despre prepararea icrelor de Chefali am scris mai pe larg la pag. 657.

d) Icrele de Morun și Nisetru.

De o valoare cu mult mai mare decât toate celelalte feluri de icre — și chiar decât toate produsele pescăriilor noastre — sunt icrele Sturionilor și mai cu seamă cele de Morun și Nisetru. Pentru prepararea lor se pune o îngrijire cu mult mai mare, deoarece e un produs care se exportă în toată lumea — chiar în New-York am găsit icre proaspete dela Dunăre — și pentru a le potrivi gustul se cere o știință și o îndemă-

nare deosebită. De aceea mulți din Cherhanagii noștri — după cum am arătat mai sus — au adus chiar «specialiști» dela Volga pentru a prepara icrele după gustul rusesc. În Tabela XIV se vede un asemenea «specialist» — numit de ruși «Icranscul» — spintecând un Morun într'o Cherhană la Jurilofca și scoțând icrele din el.

De asemenea am arătat că în Cherhanale este câte o cameră mică, special rezervată pentru prepararea icrelor, în care domnește o curățenie cu adevărat exemplară.

Fig. 376. Prepararea icrelor într'o Cherhană la St. Gheorghe. Pe masă se văd parte din instrumentele necesare și cutiile de ambalaj.

Icrele proaspete. După sezon, icrele de Morun și Nisetru se prepară în mai multe feluri. Toamna și primăvara când icrele sunt ajunse la completa lor dezvoltare, când pelița care învelește fiecare boabă e mai groasă și mai rezistentă, astfel ca să poată suportă și un transport mai îndelungat fără să se strivească, atunci icrele se prepară ca *Icre moi*

sau *Icre dulci*, *Icre puțin sărate* (rusește *Malasol*). Vara din contra când icrele abia încep a se forma în ovarii, când boabele sunt mici și puțin rezistente, iar pelița lor e subțire, așa că «se terciuesc» chiar în timpul preparării sau în timpul transportului, atunci ele se fac de preferință ca *Icre tescuite*; numai pentru consumul local ele se pot face în această epocă și ca icre moi, fiind chiar foarte gustoase.

Icrele moi se prepară în modul următor:

După ce se spintecă morunul sau nisetru — se fac și icre de Viză, Păstrugă și chiar de Cegă, însă acestea sunt, deși foarte bune la gust, totuși de o calitate mai inferioară — și se taie ovarii în bucăți, punându-se într'o covățică sau un ciubăr, prima operație ce se face are de scop a se scoate boabele din pelițele ovariale în cari sunt învelite. Pentru aceasta este un instrument special numit *Priboiu* sau *Praboiu* (Fig. 376 și fig. 377 b). Acesta constă dintr'o ramă mare de lemn (80×50 cm.) cu marginile late, având într'însa legată o altă ramă mai mică cu marginile înguste, în care e împletit un fel de ciur rar de sfoară cu ochii ca de 1 cm. pătrat fiecare. Icranscul pune priboiul peste o sită deasă de păr (377 c.) și ia, una după alta, câte o bucată de ovariu pe care o freacă ușor peste ciurul de sfoară al priboiului; boabele de icre, cari se desfac una câte una, trec atunci prin ciur și cad ca niște perle negrecenușii în sită, iar membranele ovariale rămân ca o plăcintă grasă pe rețeaua priboiului.

După ce astfel toate boabele au fost trecute prin priboiu și nu a mai rămas nici una în pelițele ovarului, ele se lasă să stea în sită, care se scutură de câteva ori până se scurg bine de sânge, etc.; după aceea se răstoarnă icrele într'un ciur des împletit din fibre de teiu (Fig. 377) și aci li se dă un praf de sare bună măcinată cât mai fin, scuturându-se ciurul mereu cel puțin vreo 10 minute, până ce fiecare boabă a putut ajunge în contact cu sarea. Când se scutură ciurul, boabele joacă pe fundul său elastic ca niște mărgelile fine de sticlă. Sarea se dă după sezon; vara se pune până la 50 gr. la un kilogram, iar iarna numai 10—20 gr.

După ce sărarea icrelor e terminată, ele se curăță cu o mică măturică (Fig. 377 d) de eventuale corpuri străine și apoi se toarnă în cutii de tinicheă cositorită, așezându-se în ele cu o mică lopățică de lemn (Fig. 377 e).

Acest mod de preparare a icrelor moi pe «cale uscată» se întrebuințează numai când boaba de icră e bine coaptă, vara însă se procedează în modul următor.

Se face o saramură, solvindu-se în apă atâta sare până ce un ou se ridică singur la suprafață. Saramura se pune amestecată cu bucăți de

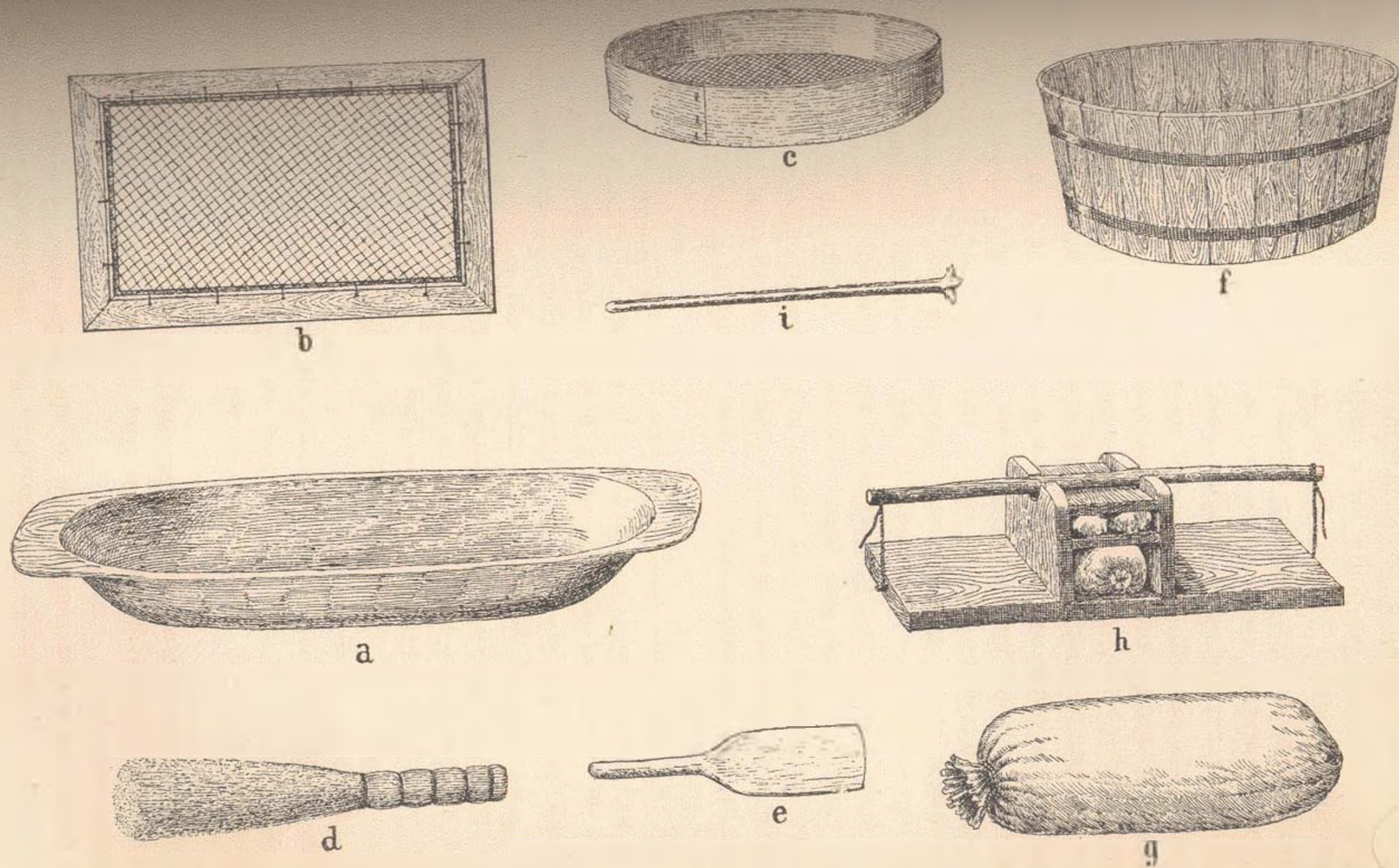

Fig. 377. Toate instrumentele necesare la prepararea icrelor; *a)* Covata, *b)* Priboiu, *c)* Ciur cu pânză de teiu, *d)* măturca, *e)* lopățica, *f)* ciubărul, *g)* sacul cu icre, *h)* teascul, *i)* Priboiul pentru curățit icrele de crap.

ghiață într'un ciubăraș (Fig. 377 f), deasupra căreia se așează priboiul. Apoi se trec icrele prin priboiu și cad în acest ciubăr, unde le lasă să stea în saramură numai atâta timp până absorb sarea necesară pentru ca să poată rezista la căldură și transport. Dacă sunt icre destinate pentru export, se lasă mai mult timp în saramură; dacă vor fi puse îndată în consumație, se lasă numai câteva minute; timpul cât se țin icrele la saramură e așa de bine regulat prin experiență, încât se fac icre cari să poată ține 3, 4, 20 de zile, etc. Din saramură se trec apoi icrele într'un ciur des de teiu pentru ca să se scurgă bine, și apoi se toarnă în cutii speciale de tinicheă cositorită (Fig. 376).

Icrele tescuite. În timpul verii icrele nu se prepară proaspete decât numai pentru consumațiunea locală, aceasta fiindcă ele nu pot fi ținute proaspete decât cel mult o săptămână până la zece zile. Ele nu se conservă bine în această epocă atât din cauza căldurii cât și mai cu seamă fiindcă boaba e prea tânără și pelița ei nu are încă rezistență suficientă. În această epocă dar aproape toate icrele se prepară tescuite.

Preparația lor se face în modul următor: se face o saramură — cum s'a arătat mai sus — punându-se atâta sare până un ou pus într'insa se ridică la suprafață. Apoi saramura se răcește bine cu bucăți de ghiață puse în ea; iar deasupra ciubărului cu saramura astfel preparată se pune Priboiul, pe sita căruia se freacă bucățile de ovariu astfel ca boabele de icre să cadă în saramură (Fig. 376). După ce icrele au stat cam o jumătate de ceas în saramură cu ghiață, se încearcă câteva boabe între degete, și dacă strivindu-le nu mai iese lapte din ele, atunci icrele sunt sărate gata. După aceasta icrele se trec într'o sită deasă și se scurge bine saramura din ele, iar apoi se pun într'un sac mic de pânză (Fig. 377 g).

Sacul cu icrele se pune apoi la *Teasc* (Fig. 377 h), care se strânge din ce în ce mai tare, și peste o jumătate de oră icrele sunt gata tescuite. Din sac ele se scot apoi și se împachetează în cutii de tinicheă — ca cele pentru icre proaspete — sau mai cu seamă în butoiase.

Adeseori însă se fac icre tescuite ca cele zise de Taigan, muindu-se sacul întreg, cum îl scoate din teasc, în ceară topită și închizându-se astfel icrele dinăuntru într'un înveliș complet ermetic.

e) Diferite preparate și semifabricate de pește.

În afară de peștele proaspăt, sărat și de icrele de tot felul, în pescăriile noastre se mai fac și diferite alte produse de o mai mică sau mai mare importanță comercială și în prepararea cărora omul dezvoltă o mai mică sau o mai mare activitate. Între acestea, ca mai de căpetenie, merită a fi amintite următoarele:

1. **Afumăturile.** Din diferite specii de pești se fac afumături—dar mai cu seamă din peștii de mare și în special din scrumbiile de mare și de Dunăre și din chefali—cari sunt deja un articol foarte căutat și se pun în comerț prin băcăni.

De asemenea se afumă foarte mult bucățile de mușchi din spinarea de morun și nisetru, din cari se face *Batogul* (vezi pag. 372), care la noi este cea mai răspândită dintre toate conservele afumate de pește.

De altfel se fac afumături foarte gustoase și din diferite specii de apă dulce ca *Obleții mari*, *Avat*, *Văduviță*, *Sabiță*, etc., și chiar *Crap*. Toate acestea însă nu intră decât rar în comerț.

Pentru afumatul peștelui se procede în modul următor: se alege peștele cât se poate mai proaspăt și se sarează după toate regulile sărătoriei punându-se și ghiață; apoi se desărează din nou, se curăță bine de mațe și se usucă repede în aer liber, și în fine se pune la afumătorie. Afumătoriile sunt aceleași cari le-am descris pentru chefali (vezi pag. 657, fig. 360).

2. Foarte puțin se face la noi și se consumă peștele uscat. Din această categorie face parte *Balâcul* din spinare de morun și nisetru, pe care l-am descris la pagina 372. Apoi, cu mult mai rar încă, se face *Taranca* (Babușca albă), după modelul celei care se importă din Rusia dela marea de Azov; aceasta este un pește sărat și apoi uscat repede în aer liber la umbră.

De asemenea se usucă — cum am mai arătat cu ocazia descrierii *Cristașului* la pag. 387 — *Obleții* în Oltenia, din cari țărani fac «faină de obleți», cu care fac apoi pâine.

3. **Cleiu de Morun și Veziga.** Din beșica înotătoare a Sturionilor, se face așa zisul «Cleiu de Morun» (sau *Ichtiocol*) care are o mare căutare în comerț, întrebuintându-se foarte mult la clarificarea vinurilor. Se scoate bășica, se spală cu îngrijire de sânge și se usucă apoi bine la soare, care o înălbește totodată.

Cleiu de morun se plătește pe piață cu prețuri foarte mari.

Din toate speciile de sturioni se mai prepară și *Veziga*, care e un produs foarte căutat în Rusia servind acolo pentru a umplea cu ea *Pastelele zise «Piroški»*. La noi nu se consumă de loc, ci se exportează totul în Rusia. *Veziga* este coarda dorsală a sturionilor, zisă la noi «*Nervi de Morun*», care se scoate cu îngrijire și se usucă bine la soare.

4. **Untura de pește și de delfin.** Din grăsimea dintre organele interne ale sturionilor se prepară *Untura de pește*. Pentru aceasta se fierbe în apă ficatul și toate bucățile de grăsime acumulate între organele interne ale peștelui. Grăsimea iese deasupra apei și se alege apoi punându-se deoparte. Acestei unturi i se dau diferite întrebuintări, servind câte odată

și la scopuri medicinale ; nu intră însă decât rar în comerț, ci se face numai după comandă sau pentru trebuințele pescarilor.

De asemenea pescarii topesc grăsimea de Delfin și o întrebuințează ca unsoare pentru instrumentele de pescuit, hamuri, etc. Pentru uns cismele impermeabile e foarte bună, însă nu o întrebuințează decât prea rar din cauza mirosului ei pronunțat de pește.

5. Solzi de pește pentru perle artificiale. În ultimii ani diferite fabrici de perle artificiale din Germania au trimis aici reprezentanți ca să cumpere cantități mari de obleți (și câte odată și Sabiță), cărora le scot solzii și-i folosesc la fabricarea «Esenței de orient», care servește la fabricarea perlelor artificiale. Aceasta o fabrică tratând solzii chiar la locul de prindere cu amoniac.

6. Marinatetele și conservele de pește în cutii. Cu toate că bogăția de pește ce o avem, cu specii atât de variate, ar putea servi ca bază la o industrie mare de conserve de pește, până astăzi aceasta încă nu a luat dezvoltarea care s'ar cuveni.

Mai mult se fac *Marinatetele* — adică pește prăjit în untdelemn și marinat în oțet cu mirodenii — și mai cu seamă de morun și nisetru, de crap, barbuni, guvidii, chefali, etc.; cu ele se face un comerț destul de mare vânzându-se prin băcăni, însă nu avem încă fabrici speciale.

De asemenea se fac marinatele zise rusești (sardele rusești), adică carne de scrumbii mari (Heringi) neprăjită și marinată în oțet fiert cu tot felul de mirodenii. Pentru acestea sunt chiar fabrici speciale, însă ele întrebuințează mai mult heringi de Norvegia decât pește din țară. Carnea de somn tânăr e cea mai potrivită din peștii noștri pentru aceste conserve.

Conserve în cutii se fac mai mult din chefali, scrumbii de mare, barbuni și mai cu seamă din morun și nisetru; ele se prepară mai mult cu legume și sosuri de pătlăgele roșii în untdelemn.

Conserve în untdelemn, cum sunt Tonul și Sardinele, la noi aproape nu se fac și aceasta în prima linie din cauza scumpetei untdelemnului.

4. Transportul peștelui la piață.

Balțile cu cherhanalele sunt în totdeauna la distanțe relativ depărtate de piața mare de desfacerea peștelui și mijloacele de transport sunt în aceste regiuni de obicei puține și grele. Astfel dela zăvoadele dela malul mării, unde se fac cele mai mari pescării de moruni, peștele trebuie mai întâiu transportat cu barca la distanțe de mai multe ore până la Jurilofca sau la Sf. Gheorge, iar de aicea merge pe Dunăre contra curentului încă o distanță de cel puțin 150 km. până la Galați. Vapoare

de pasageri cari să facă curse repezi pe acest braț nu sunt, așa ca în cazul cel mai bun se transportă remorcându-se foarte încet cu vapoarele cu viteză mică ale pescarilor.

Dela Jurilofca și Sarichioi merge și mai greu, căci vasele încărcate cu pește trebuie să meargă cu pânzele — dacă este vânt — pe tot lungul Razimului până la gura Dunavățului, apoi să facă peste 30 km. pe acest canal până ies la Dunăre și apoi de aci — dacă este vreo ocazie — să se pună la remorca vreunui vapor; Dacă însă nu este ocazie de vapor, atunci ele trebuie să facă cu pânzele cursa de peste 120 km. până la Galați. Dacă nu ieau însă drumul pe apă și vor să ajungă mai repede la Galați sau Brăila, atunci trebuie să transporte cu căruțele până la Ghecet sau la Azăclău și apoi peste Dunăre la Galați.

Iarna în Deltă e și mai greu, căci trebuie să transporte peștele dela toate aceste distanțe cu săniile pe ghiață sau cu căruțele.

Astfel fiind trebuie firește ca peștele să fie foarte bine ambalat și conservat în ghiață, ca să poată suportă tot acest transport îndelungat și să ajungă în stare bună la piață.

Voiu arăta dar aci în scurt diferitele moduri cum se transportă peștele dela diferitele noastre bălți până la piață în diferitele regiuni ale țerii.

a) Transportul peștelui viu.

După cum am mai arătat mai sus, la noi în țară se vinde foarte puțin pește viu, și de aceea nu există ca în alte țeri o organizare specială pentru transportat peștele în această stare. În timpul din urmă însă, diferiți comercianți din Germania și Austria cumpărau la noi cantități mari de crap și lin pe care-l transportau pe Dunăre până chiar la Linz și Regensburg.

Pentru a putea adună acest pește viu de pe la diferitele bălți și apoi a-l expedia pe Dunăre în sus, este nevoie de o organizațiune specială și de o serie de vase plutitoare anume construite pentru acest scop.

Înainte de toate la bălțile la cari se încarcă peștele se făceau anume instalațiuni pentru a păstră peștele viu un timp mai îndelungat. Pentru aceasta sau se fac Juvelnice de formele celor descrise mai sus (pag. 687) sau se închide o bucată de gărlă cu garduri dese — din sus și din jos — formându-se un mic obor, astfel ca nici chiar peștii mici de tot să nu mai poată străbate în el.

Scopul pentru care se țineau peștii un timp mai îndelungat înainte de a-i încărcă nu eră numai pentru a putea să se adune o cantitate mai mare, ci mai cu seamă pentru a-i prepară ca să poată suportă vieța

în captivitate și un transport mai îndelungat. Se știe că peștele în timpul iernii nu mănâncă și, pentru a putea suporta să trăiască atât timp fără să slăbească, corpul lor este anume organizat pentru acest scop, și anume: dela un timp toamna ei încetează de a mai mânca și canalul lor alimentar se curăță bine de toate resturile de hrană; după aceasta însă atât stomacul cât și intestinele lor secreteză o mucozitate care rămâne tot timpul în ele — numită de piscicultorii germani «Ueberwinterungsschleim» — și care le dă posibilitatea să reziste tot timpul iernii fără să mănânce. Bazați pe observațiunea acestui fapt fiziologic, piscicultorii din Germania (d-l V. Burda) pregătesc peștele în acest mod înainte de a-l transporta viu și-i dau astfel o putere de rezistență cu mult mai mare.

Ținerea peștelui în juvelnice un timp mai îndelungat înainte de a-l încărca în vasele de transport este tocmai în vederea acestui scop.

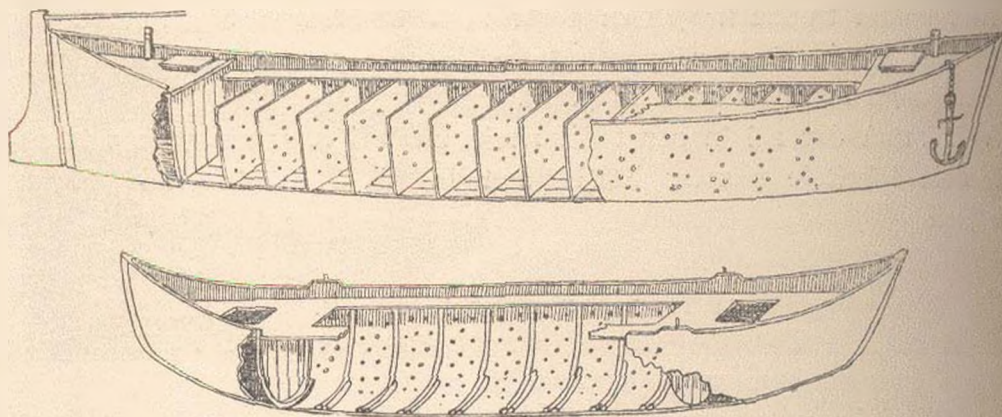

Fig. 378. Un șlep (sus) și o barcă (jos) cu pereții găuriți, pentru transportul peștelui viu.

Din juvelnice peștele viu se încarcă apoi în niște bărci găurite pe margini — astfel ca apa să poată circula liber printr'însele —, făcute anume pentru a colecta peștele aflat în juvelnicele dela diferitele bălți și a-l duce prin gârle până la vasul cel mare în care va fi transportat mai departe.

Figura 378 jos arată o asemenea barcă, care, după cum se vede, este lotcă pescărească ordinară, având la capetele ei câte o cameră mare ermetic închisă, cari o fac să plutească, iar la mijloc, un spațiu plin cu apă care intră prin pereții ei laterali găuriți. În această cameră cu apa se păstrează peștele viu.

Pe Dunăre așteaptă vasul cel mare în care se încarcă tot peștele pe care-l aduc bărcile mici din diferite direcții. Acesta este un șlep mare (Fig. 378 sus), de asemenea cu 2 camere mari cu aer la capetele sale

cari-l țin pe apă; tot mijlocul său este apoi un mare basîn, prin care circulă liberă apa Dunărei care intră prin găuri făcute în pereții vasului. Acest basîn este împărțit printr'o serie de pereți transversali într'o serie de camere cari servesc la separarea peștilor pe specii și pe vârste.

În Fig 379 se vede fotografiat un asemenea șlep mare cu basîn pentru pește viu care a acostat pe brațul Sulinei la gura unei gârle dela vechea Milă 23 spre a încărcă pește.

Fig. 379. Un șlep mare cu basîne pentru pește viu, acostat la gura unei gârle pe brațul Sulinei la vechea Milă 23, spre a încărcă de acolo pește.

b. Transportul și ambalajul peștelui proaspăt și sărat.

Modul de ambalare al peștelui depinde de distanța ce are a o parcurge până la piață. Dacă apa în care s'a pescuit este în apropiere de piața de desfacere, pescarul aruncă peștele într'un coș—sau chiar numai deadreptul în lotcă într'o despărțitură formată din scânduri, pe pe cari le așează între 2 crivace—și pleacă cu lotcă de dimineață spre a ajunge la timp la vânzare. Peștele care e scos de curând din apă nu mai are nevoie nici de ghiață, căci sosește mai tot viu la piață, cel mult dacă-l acopere cu o țoală udă ca să nu-l usuce arșița soarelui.

Așa se petrece cu toți pescarii mici cari prind cu vintirele sau cu mici instrumente în Dunăre, sau în bălțile din jurul orașelor unde sunt piețele. Astfel d. ex. pescarii dela Pisica, Azaclău, etc. scot de dimineață peștele viu din vintire, îl descarcă în lotcă și pleacă imediat spre Galați,

aşa ca la vremea vânzării ei sunt acolo, și peștele lor fiind viu se vinde cu prețuri foarte bune. Dacă piața este însă mai îndepărtată, atunci trebuie un ambalaj mai serios și un transport mai repede. Pentru aceasta se ieau coșuri mari—in cari intră dela 50—70 kgr. pește—și se împachetează peștele în ele cu ghiață, cantitatea variind după sezon.

Dela punctele ceva mai îndepărtate din Deltă (Mila 23, Chilia, Uzlin, Canalul Regele Carol, etc.) peștele de baltă obicinuit nu se mai ambalează în coșuri ca înainte, ci se pune acum în niște lăzi speciale de lemn cu capac, cari sunt cu mult mai practice. In Figura de jos din

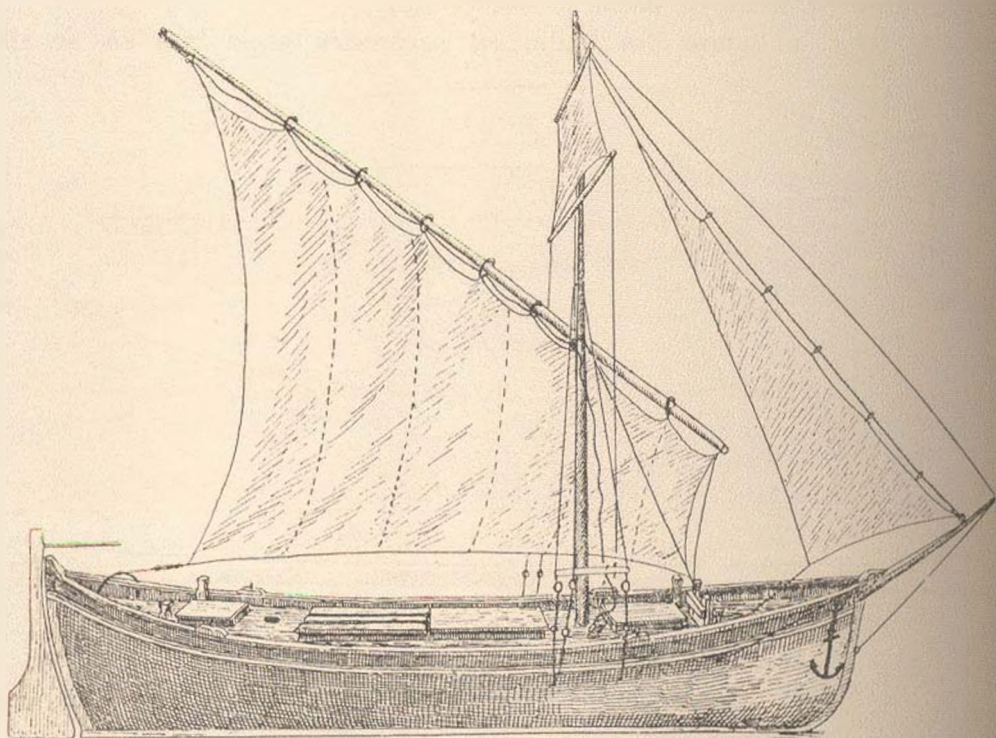

Fig. 380. Un barcaz cu care se transportă peștele din Deltă, cu pânzele întinse.

tabela LXV se vede peștele expus la vânzare în piața Galați în lăzile de lemn în cari a sosit dela baltă. Aceste lăzi, fiind mici și putându-se mânui ușor, se transportă la piață atât cu vapoarele pescarilor cât și cu vapoarele de pasageri cu curse regulate.

Mai greu este pentru transportul Morunului și Nisetrului. Aceștia după ce au stat la cherhană de s'au răcit bine în ghiață, dacă se expediază numai câte unul separat, se umple burta lor cu ghiață sfărâmată și apoi se învelesc în rogojini cari se coase strâns de jur împrejur; dacă se expediază însă mai mulți deodată, atunci se trimit cu bar-

cazele cele mari, cu cari se transportă de obicei pește sărat, punându-se un rând de pește, un rând de gheață ș. a. m. d.

Figura 380 și 380 bis arată un asemenea Barcaz cu construcția și aranjamentul său interior. La mijloc e magazia de pește, iar la capete cabinele personalului. În Figura 380 sunt pânzele întinse pentru a se vedea dispoziția lor și modul cum se așează în mers Catargul, gheon-derele, pânzele, etc. Când aceste barcaze sunt încărcate cu pește proas-păt și vântul nu e destul de bun, atunci ele se pun în totdeauna la remorca unui vapor.

Cu Barcazele se transportă însă mai cu seamă peștele sărat, putând încăpea într'o încărcătură până la 6.000 kgr.

Peștele sărat se scoate din lăzile cu saramură și se lasă să se sbi-

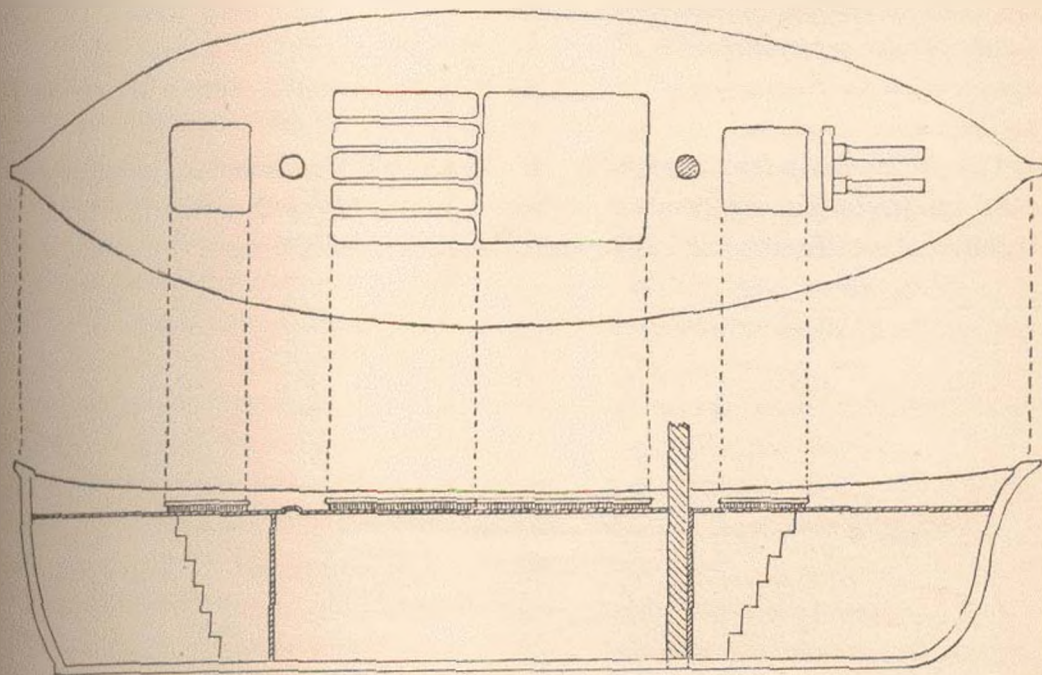

Fig. 380 bis. Construcția Barcazului și aranjamentul său interior. Sus plan orizontal, jos secțiunea în lung.

cească bine în cherhană, apoi se așează în barcaz pătură cu pătură punându-se între ele sare grunzuroasă.

Când sunt încărcate cu pește sărat, barcazele merg cu pânzele — și pe mare — costând astfel transportul mai ieftin. La piață peștele se scoate dintr'nsele încetul cu încetul, descărcându-se cu *tărgile* (impletite din curpene de viță cu 2 mânere de lemn) numai treptat ce se vinde la licitație, astfel că Barcazul servește în port și ca magazie de pește, stând astfel și câte o săptămână dacă nu e cererea mare. Iu

Figura de sus din Tabela LXV. se văd barcazele cu pește sărat așteptând în port și o parte din peștele sărat scos în târgi pe mal.

Iarna peștele se transportă din Deltă cu căruțele, iar când Dunărea e bine înghețată, se aduce cu săniile pe ghiață.

Mai greu e de transportat acolo unde piața de desfacere e situată departe de Dunăre și balta de calea ferată. Astfel sunt d. ex. bălțile din Ilfov, Vlașca, Ialomița, etc., cari duc peștele la vânzare zilnic la București, sau pescarii dela Sarichioi, Jurilofca, Caranasuf, etc., cari duc peștele la Galați, Brăila, Constanța ș. a. m. d. În aceste cazuri peștele se transportă cu căruțele; se căptușește bine coșul căruței pe dinăuntru cu rogojini și se așează peștele într'nsul cu ghiață, a cărei cantitate variază după anotimp, iar apoi se acopere bine cu mai multe rogojini ca să nu străbată căldura. Astfel d. ex. dela Balta Greaca, după ce s'a pescuit toată ziua, peștele se încarcă în căruțe și pleacă spre seară la București — mergând toată noaptea — spre e ajunge dimineața la vânzare.

De pe la Jurilofca, Sarichioi, etc. Lipovenii pun adeseori lotcele încărcate cu pește pe roate și merg cu ele la Ghecet, unde dau lotca la Dunăre și se duce apoi cu lopețile la Brăila la vânzare.

IX.

COMERȚUL DE PEȘTE.

După ce am văzut diferitele feluri sub cari se prezintă peștele ca marfă și activitatea pe care o dezvoltă omul în aceste diferite direcțiuni, împreună cu felul instalațiunilor și uneltelor necesare pentru industrializarea peștelui la noi, ne rămâne acum să descriem în scurt și modul cum se face distribuția acestei mărfi din momentul când pleacă ea dela producător până ajunge la consumator.

Firește că, descriind comerțul de pescărie, nu este intențiunea mea a mă ocupa și a mă pronunța aci asupra valorii diferitelor măsuri artificiale impuse de Stat pentru organizarea acestei ramure de activitate, măsuri cari, întru cât nu vor fi izvorite din nevoile reale și nu ar fi conforme cu dezvoltarea firească a acestei ramure de producție, nu pot fi decât trecătoare, cu toate marile perturbațiuni momentane ce le produc.

Scopul nostru este a schița acest comerț astfel cum s'a dezvoltat el în mod firesc și cum a reieșit din nevoile reale ale întregii ramure de producție și a consumației, iar pe de altă parte a arată tradițiile cari s'au format pe această bază și cari trebuie să servească ca fundament pentru orice dezvoltare mai departe.

Din cele precedente noi am văzut că forma cea mai simplă a comerțului de pescărie este când însuș pescarul ia produsele sale și merge de le vinde direct la consumator. În categoria aceasta sunt unii pescari dela bălțile Dunărei, cari vând peștele lor chiar «în vadul bălții» la țărani de prin sate, cari vin acolo să-l cumpere pentru hrana lor; sau sunt câțiva pescari de prin Sulina, Constanța, Mangalia, etc., cari merg de oferă prin oraș peștele ce l-au prins de dimineață în mare, sau chipcelarii de prin orașele dela Dunăre, cari duc obleții ce-i prind de-i vând pe la birturi și cârciume ș. a. m. d.

Acest comerț direct dintre producător și consumator se face însă numai în mod cu totul excepțional în unele localități și numai pentru cantități foarte mici, cari față de cantitățile de pește enorme cari se produc zilnic la pescăriile Dunărei și se desfac în toată țara nu joacă nici un rol.

Pentru multele zeci de milioane de kilograme de pește dela Dunăre și Marea Neagră ce se desfac anual, locul de prindere fiind de obicei la depărtări mari de piețele centrale de vânzare, iar consumatorii fiind răspândiți în toată țara—și pentru unele articole chiar în toată lumea—, este loc pentru activitatea unei întregi serii de intermediari, cari să ia peștele din mâna pescarului, să-l conserve sau să-l prepare după gustul consumatorului și să-l distribuie în bune condițiuni până în orașele și satele cele mai îndepărtate pe unde sunt răspândiți consumatorii. Tocmai această necesitate a făcut ca la noi să se desvolte încă din timpurile cele mai vechi o numeroasă clasă de comercianți de pește de toate categoriile — numiți de obicei «Pescari» — pe cari-i găsim adesea pomeniți prin documentele vechi, căci România a fost în toate timpurile în orientul Europei una din principalele țeri exportatoare de pește de apă dulce.

Acest comerț născut din necesități reale, atât ale producției — care caută să-și desfacă marfa cât mai lesnicios și mai convenabil — cât și ale consumației — care cere să fie cât mai prompt aprovizionată și mai corespunzător gusturilor și capriciilor ei — s'a încheșat încetul cu încetul și și-a format «tradițiile» și «Uzanțele sale» comerciale. Cu dezvoltarea treptată a căilor de comunicație și a mijloacelor de transport perfecționate, cari i-au permis pe de o parte să stimuleze punerea în exploatare a apelor celor mai îndepărtate cu toate resursele lor de producție, iar pe de altă parte, să câștige pentru consumație — lărgind-o din ce în ce mai mult — centrele cele mai izolate, cari înainte nu puteau fi aprovizionate cu pește de Dunăre, comerțul nostru de pescărie luase o dezvoltare din ce în ce mai mare spre binele și propășirea întregii noastre economii naționale.

În dezvoltarea crescândă pe care a luat-o această ramură de activitate națională, diviziunea muncii și-a dat și ea roadele ei binefăcătoare, căci întregi categorii de comercianți s'au specializat în diferite direcții, spre a se putea astfel adapta cât mai bine multiplelor necesități, fie ale producției, fie ale consumației, și a le satisface cât mai mult printr'o perfecționare tehnică din ce în ce mai mare.

Ca în orice ramură a noastră de comerț însă, și aci s'au arătat firește și inconveniente; tendințe de acaparare și speculație din partea unora sau altora, în dauna când a producătorului, când a consumatorului, apar neconținut.

Intr'un stat organizat însă se cunosc în totdeauna mijloace suficiente pentru a împiedică printr'o organizare chibzuită asemenea abuzuri, fără ca pentru aceasta să fie nevoie a se luă măsuri antieconomice cari distrug dintr'odată întregul comerț — considerându-l ca pe

un intermediar inutil — și împiedică astfel dezvoltarea normală a unei întregi ramure de producție a țerii, din care o populațiune rurală atât de numeroasă își câștigă viața. Procedându-se astfel se lovește tocmai în cei cari au mai multă nevoie de ocrotire, adică în producători, și mai cu seamă în micul pescar a cărui existență e atât de strâns legată de baltă și de uneltele sale de pescuit.

Datoria Statului aci este dar numai să apere interesul general, pe de o parte mănținând o armonie între interesele opuse ale diferitelor categorii sociale — producator, consumator și distribuitor — și împiedicând orice tendință de speculațiune a unora în dauna celorlalți, iar pe de altă parte, mănținând o concurență între cei de aceeaș categorie și împiedicând astfel acapararea mărfurilor și monopolizarea lor prin formarea de trusturi și carteluri de vânzare sau de cumpărare.

* * *

Urmărind diferitele căi pe cari ajunge la noi peștele din mâna pescarului până la consumator, găsim reprezentate toate formele comerțului, dela cele mai primitive — schimbul de naturalii fără mijlocirea banului, sau muncitorul care-și vinde singur direct consumatorului marfa sa — până la cele mai complicate, adică când marfa trece prin mai multe mâini de intermediari până ajunge la consumator. Fiecare din aceste forme își găsește explicația ei, atât în condițiunile speciale de producție din diferitele regiuni cât și în condițiunile generale economice și în situația socială sau felul de viață variat al diferitelor categorii de consumatori.

Voiu descrie dar aci modurile principale cum se face comerțul de pește la noi în țară, atât cel mare «cu toptanul» sau «en gros» cât și cel de detaliu, arătând pretutindeni numărul intermediarilor și atribuțiunile fiecăruia în distribuțiunea acestei mărfi.

Înainte însă de a intra în această descriere cred necesar să luminez o chestiune principală asupra căreia sunt răspândite tot felul de idei greșite, cari au fost cauza stabilirii de diagnoze false cu privire la boalele de cari suferă comerțul nostru de pescărie și au provocat luarea unor măsuri greșite pentru lecuirea acestor boale, cauzând astfel rele și mai mari: E chestiunea rolului intermediarilor în comerțul de pește.

Este știut că întreg comerțul este un intermediar între producător și consumator. Numai în statele primitive schimbul se face direct între producător și consumator, pe când în statele civilizate cu cât comerțul e mai dezvoltat, cu atâta circulația bunurilor e mai ușoară și cu atâta producătorul poate produce mai mult și mai ieftin, și consumatorul este

mai bine aprovizionat. Desvoltării cât mai puternice a comerțului se datorește în prima linie dezvoltarea economică și deci și cea politică a unui stat.

Cu cât cantitățile de marfă ce trece dela producător la consumator sunt mai mari și mai variate, cu atât și numărul intermediarilor ce mijlocesc acest schimb este mai mare, specializându-se fiecare în diferite direcții în manipularea ei.

Este însă cu totul greșit a crede că cu cât numărul intermediarilor, prin mâna cărora trece o marfă, e mai mare, cu atâta trebuie numai decât să fie și prețul ei mai urcat sau vice-versa; aceasta nu e nevoie să se întâmple în todeauna, căci câștigurile lor pot proveni și numai dela cantitățile mari pentru cari mijlocesc schimbul, fără ca prin aceasta să scumpescă în mod simțitor prețul de detaliu. Un intermediar, dacă e în adevăr bine pregătit pentru a îndeplini un rol în circulațiunea unei mărfi dela producător la consumator, poate, cu toată urcarea speselor prin câștigul său, să aducă atâtea economii din celelalte spese încât să ieftenească totuș cu mult prețul mărfii în total, și aceasta cu atâta mai mult cu cât cantitățile de marfă vor fi mai mari.

Din contra un producător care caută să-și vândă singur marfa la consumator fără ajutorul unui intermediar, poate, din cauza multului timp care-l pierde cu vânzarea — și mai cu seamă la pește unde vânzarea e zilnică —, din cauza lipsei de amenajare specială pentru acest scop, din cauza cantităților mici asupra cărora se repartizează spesele sale, etc., să câștige cu mult mai puțin vânzându-și marfa cu preț mai ridicat direct consumatorului decât vânzând-o cu prețuri mai scăzute prin intermediari.

E sigur d. ex. că țaranul care cumpără peștele dela căruțașii ce umblă prin sate — așa zișii *Mălăieri* —, plătindu-l în naturalii, ca ouă, făină, brânză, etc., el plătește cu mult mai scump decât dacă l-ar luă dela o prăvălie unde peștele a trecut totuș prin diferite mâini până a ajuns acolo.

Concurența eliminează dela sine pe orice intermediar inutil, a cărui muncă ar aduce o scumpire a mărfii, prin beneficiul său, fără a aduce în acelaș timp și o scădere mai mare a speselor din alte părți; de aceea orice intermediar care — într'o stare economică și socială dată — se mănține, dacă nu e o creațiune artificială administrativă, are — în acea stare economico-socială — și un rol de îndeplinit în circulațiunea mărfii; numai dacă, prin organizare sau combinațiuni în adevăr mai practice sau prin progrese tehnice, munca sa devine inutilă, numai atunci el poate fi suprimat fără a produce perturbațiuni cari să oprească în loc întregul aparat.

Simplificarea dar a raporturilor dintre producător și consumator prin eliminarea intermediarilor este o chestiune foarte delicată; ea vine dela sine, încetul cu încetul treptat cu progresele tehnice de tot felul, și nu poate fi forțată, căci altfel se ajunge la efectul contrar celui dorit, adică se lovește atât în interesele consumatorului cât și ale producătorului și prin aceasta în dezvoltarea întregii ramuri de producție și deci a economiei naționale a întregii țeri.

Dacă se urmărește ieftenirea unei mărfi — în cazul de față a peștelui — nu prin suprimarea comerțului se poate ajunge astăzi la acest scop, ci numai prin regulamentarea sa și înainte de toate prin sporirea cât mai tare a producției. Atunci și acei dintre intermediarii a căror existență e necesară pentru distribuțiunea acestei mărfi, câștigând la cantitate se vor mulțumi cu beneficii tot mai mici, cari la urmă ajung a fi imperceptibile pentru prețul cu care cumpără consumatorul.

1. Comerțul mare de pește (en gros).

După aceste câteva considerațiuni generale să vedem acum cum se face la noi comerțul cu peștele dela Dunăre și Marea-Neagră — căci despre râuri și eleștee am amintit la locurile cuvenite — urmărindu-l dela formele sale cele mai simple până la comerțul complicat al peștelui provenit din bogatele pescării ale Deltei Dunărei.

După cum am arătat mai sus, forma cea mai simplă de comerț este vânzarea directă dela pescar la consumator, care se face pe o foarte mică scară de către unii pescari mici — de obicei de acei cari prind dela mal — și numai în unele localități. Drept vorbind în acest caz nici nu e vorba de un comerț propriu zis.

Comerțul începe abia atunci când intervine un «vânzător» special. Acesta mai întâiu e numai unul dintre membrii unei tovărășii de pescari, care fiind mai vorbăreț și având anume calități, e însărcinat de tovarășii săi cu vânzarea mărfii, conservarea ei, ținerea socotelilor, etc. Astfel e — de ex. la Năvodarii turtucăieni — cel «care rămâne la mal pentru a regula peștele».

Și acest fel de comerț însă se face numai pe o scară foarte mică, numai pentru cantitățile mici de pește ordinar ce rămâne să se vândă în detaliu în anume zile «la vadul bălții» la sătenii riverani, căci peștele bun se expediază spre a fi vândut cu toptanul la piață.

Cantitățile cele mari de pește nu-și pot însă găsi cumpărători la vadul bălții, decât doar pe speculanții cari vin de-l cumpără ael ieftin, fără concurență, pentru a-l revinde apoi scump la piață; acest pește deci trebuie trimis la o piață mai mare de desfacere, fie pentru a mulțumi cerin-

tele consumațiunii numai din acea regiune, fie chiar pentru a fi trimis mai departe, acolo unde cererea e mai mare și prețurile mai bune. Tovarășul pescarilor, care eră însărcinat și cu vânzarea peștelui în vadul bălții, nu mai poate acuma merge la piața îndepărtată — adeseori cel puțin o noapte de mers cu lotca sau cu căruțele — pentru a face vânzarea, căci atunci nu ar mai avea timp când să se ocupe cu pescuitul și «regulatul peștelui la malul bălții». Acesta poate acum să se îngrijească numai la cherhană de conservarea peștelui în ghiață, de ambalaj și cel mult de expediția la piață. Pentru însoțirea zilnică a transportului și pentru vânzare trebuie un om special însărcinat numai cu această treabă.

Iată dar că necesitatea de a duce peștele la piață a creat de odată 2 funcțiuni nouă, cherhanagiul și căruțașul, cari nu mai pot fi îndeplinite de pescarii propriu ziși.

La piață însă nici reprezentantul pescarilor care însoțește transportul, «căruțașul», nu este în stare să vândă singur marfa, mai cu seamă dacă e vorba de cantități mari. Aici e nevoie de instalațiuni și unelte speciale — târgi pentru descărcat și sortat peștele, hamali, cântar, ghiață, etc. — și mai cu seamă de cunoștințe speciale, atât cu privire la oamenii cu cari ai a face pe piață ca cumpărători cât și la starea din fiecare moment a raporturilor dintre cerere și ofertă; și apoi peștele nu e o marfă care să poată aștepta mult, ci trebuie ca până la începerea vânzării de detaliu sau până la plecarea trenului în interiorul țerii vânzarea cu toptanul să fie terminată, iar lotcele și căruțele cari au adus peștele sa fie deșertate spre a putea pleca mai repede înapoi, pentru a se putea îngriji de transportul de a doua zi ș. a. m. d.

Astfel dar, vrând nevrând, pescarii sunt nevoiți a-și angaja pe piață un «vânzător special», care, în schimbul câtorvâ procente din suma încasată să le desfacă marfa în condițiunile cele mai bune.

Firește un asemenea vânzător nu poate trăi și acoperi toate speșele sale numai din vânzarea peștelui unei grupe de pescari, ci — servindu-i cinstit și bine — el caută a-și atrage cât mai mulți pescari spre a-i predă lui peștele pentru vânzare, și când are mai mulți, atunci el poate lăsa și comisionul său mai mic.

Dacă însă producția pescăriei din acea regiune e mai mare, afacerea aceasta de comisionar pe acea piață devine tot mai rentabilă și atunci se grămădesc mai mulți pentru a o îndeplini; aceștia, concurându-se între ei, pun condițiuni tot mai ușoare pescarilor sau le fac tot felul de alte interese la piață spre a-i scuti de drumuri și cheltueli inutile, bă chiar le dau la nevoie avansuri în bani asupra mărfii.

Astfel s'a născut dar nevoia unui nou intermediar, «Comisionarul».

Dacă și la baltă pescuitul e bogat și sunt mai mulți pescari — sau grupe de pescari—cari expediază pește, atunci de sigur că e prea costisitor pentru fiecare să-și aibă cherhanaua sa cu tot felul de instalații, să aibă vasele sale de transport sau căruțele cari să meargă la piață chiar când prinde cantități mai mici ș. a. m. d. Acestea cu atât mai mult, cu cât pescarii propriu ziși, urmărind o categorie de pește sau pescuind cu năvoadele, etc., sunt nevoiți să-și schimbe mereu localitatea unde pescuiesc în diferitele epoce. Atunci firește le vine la toți mai bine și mai ieftin să-și predea peștele lor unui cherhanagiu de meserie, care având cantități de pește mai mari asigurate — culese de pe la toate categoriile de pescari— poate să-l păstreze, să-l expedieze, să-l vândă, etc., în condiții cu mult mai bune, economisind astfel spese multe și realizând câștiguri mai mari printr'o vânzare mai bună.

Când este însă pește mai mult la o baltă, atunci, meseria de cherhanagiu devinind tot mai rentabilă, se apucă și alții de acest comerț și, concurându-se între ei, fac pescarului condițiuni din ce în ce mai favorabile, din cari și câștigul său se mărește.

Astfel dar se naște și aci un nou intermediar «Cherhanagiul», care reprezintă o nouă specializare în activitatea distribuției peștelui dela producător la consumator, și care totuș simplifică mult raporturile dintre ei.

Și cherhanagiul — după cum s'a mai arătat — pentru a atrage pescarii să aducă peștele la el, caută a le face tot felul de înlesniri, dându-le aconturi bănești la nevoie, furnisându-le instrumente și materiale, etc.

Firește, atât cherhanagiul dela baltă cât și comisionarul dela piață, cari au de îndeplinit roluri atât de importante în comerțul de pescărie și pot prin acesta să-și asigure și lor câștiguri bune, încearcă totuș adeseori — îndată ce nu au concurență — să speculeze pe pescari și să-și creeze câștiguri nepermise. În timpul când bălțile Statului erau arendate, comisionarii din Galați și Brăila deveniseră cei mai teribili cămătari ai pescarilor, cari inventau tot felul de mijloace pentru a-i specula; abia prin luarea în regie a exploatării pescuitului și prin crearea birourilor oficiale de vânzare prin licitație publică a peștelui, s'a pus capăt și acestor abuzuri, dându-se pescarului siguranța că nu va mai putea fi înșelat pe piață.

* *

Peștele ajuns la piață în mâna comisionarilor sau a birourilor oficiale de vânzare, el trebuie imediat desfăcut cu toptanul; în timp de câteva ore — de dimineața până la plecarea trenurilor în toate părțile țerii — peștele trebuie să fie gata vândut, ambalat cu ghiață și expedit la

gară, căci altfel, rămânând pe a doua zi, valoarea sa scade la mai puțin de jumătate.

Tabela LXV și figurile 381 și 382 arată vânzarea peștelui în piața Galați. În figura de sus din această tabelă se vede descărcarea peștelui din barcaze și transportarea sa cu târgile pe piață. În figura de jos din această tabelă peștele e ales după specii și așezat în lăzi de lemn pentru vânzare prin licitație. Comercianții cumpărători examinează peștele pentru a-și alege ce să cumpere. În fund camioanele au adus coșurile de ambalaj și stau gata să încarce.

În figura 381 se vede un alt colț al pieței unde se ține licitație, iar în figura 382 se văd diferiți comisionari împachetând în coșuri cu ghiață sfărâmată peștele cumpărat spre a-l expediă imediat.

Făcând o comparație între figurile 381 și 382 scoase în 1898, figura de jos din Tabela LXV scoasă în 1911 și figurile din Tabelele LXVI, LXVII și LXVIII, reprezentând hala actuală de pescării din Galați, se vede cum a evoluat această piață și comerțul nostru en gros de pește în acești din urmă 20 de ani.

Vânzarea en gros în toate părțile, încă din timpurile cele mai vechi — cu mult înainte de a-și organiza statul birourile sale oficiale — s'a făcut în totdeauna prin *licitație publică*; aceasta fiind forma pe care au ales-o de mult singuri pescarii și care le garantează cel mai bine interesele lor, apărându-i contra înșelăciunii și speculației.

Fig. 381. O licitație în piața Galați la 1898.

Sistemul licitației e atât de înrădăcinat în obiceiurile pescarilor noștri, încât, chiar între ei—dacă mai mulți tovarăși vor să-și împartă peștele pe care l-au prins sau dacă unul vrea să-l cumpere dela tovarășii săi —

ei fac o licitație la care ieau cu toții parte. Mai mult încă, după cum am arătat la descrierea năvoadelor, chiar astăzi — când vânzarea peștelui prin licitație e oprită de Stat — pescarii năvodari dela Jurilofca, când aduc peștele la schelă, fac mai întâiu o licitație spre a-și putea pe baza aceasta regulă socotelile între dânșii, și apoi cherhanagiul care l-a cumpărat îl duce la piață unde se vinde de Stat cu cotă fixă.

Fig. 382. Ambalarea peștelui în coșuri cu gheață în piața Galați la 1898.

Sistemul vânzării prin licitație este înainte de toate o necesitate, pentru ca pescarii — cari de obicei pescuesc ca tovarăși — să-și poată împărți cu cinste câștigul între ei. Apoi la o marfă, ale cărei spese de producție variază dela un moment la altul — după cum variază și puțința de a prinde mai mult sau mai puțin pește — nu se poate stabili valoarea acelei mărfi în fiecare moment decât prin jocul cererii și ofertei (1).

Prețuri fixe se pot face numai la peștele provenit din eleșteele sistematice, la cari spesele de producție se pot calculă foarte exact; la peștele provenit însă din apele naturale — cum sunt apele Dunărei și ale Mării Negre — aceasta este o imposibilitate, căci aci cantitățile ce se prind cu aceleași instrumente pot varia cu câteva mii la sută dela o zi la alta și deci trebuie să varieze proporțional și prețul. Tocmai de aceea în toate piețele lumii, unde se vinde pește provenit din

(1) A se vedea în această privință: Gr. Antipa, *Necesitatea vânzării peștelui prin Licitație publică și măsurile luate pentru ieștenirea lui*. București 1913 (Monitorul Oficial).

ape naturale, nicaeri nu s'a putut introduce vânzarea cu cote fixe (1), căci imediat tot comerțul s'ar opri în loc și aceasta ar avea de efect — pe lângă mări perturbațiuni momentane—o scădere imediată a producțiunii și deci și lipsa acestui aliment pentru consumațiune.

De altfel și la licitație, când cererea e mică și oferta mare, se încearcă adeseori carteluri pentru a înjosî prețurile în dauna producătorului; aceste carteluri însă sunt imediat desfăcute de îndată ce crește cere. rea, căci leacuri există în totdeauna pentru asemenea manopere.

* * *

Peștele vândut prin licitație se cumpără pe piețele mari de diferite categorii de cumpărători, cari-l duc apoi mai departe spre a-l distribui la consumatorii din toată țara. Așa dar de aici începe o nouă serie de intermediari; pe când însă cei de până acum aveau a se adapta nevoilor producțiunii și deci trebuințelor pescarilor, aceștia trebuie să se adapteze cerințelor consumațiunii și tuturor capriciilor ei.

Avem așa dar o întreagă serie de categorii de cumpărători — intermediari — cari fiecare caută să corespundă necesităților și condițiunilor speciale ale unei categorii de consumatori. Iată principalele:

1. Comercianții detailiști din localitatea unde e situată piața «en gros». — Aceștia se prezintă în fiecare zi singuri la licitație, de dimineață înainte de a se fi început vânzarea de detaliu, și-și aleg marfa de care au nevoie pentru clienții lor. De sigur însă ei caută tot odată să profite de situația lor favorizată de lângă piața de desfacere, spre a cumpără mai ieftină marfa ce sosește după plecarea trenurilor sau rămâne nevândută.

2. Comisionarii. — După cum pescarul dela baltă nu-și poate părăsi în fiecare zi lucrul său spre a veni la piață să-și vândă singur peștele și de aceea se adresează unui comisionar, tot așa și detailistul din provincie nu poate pleca în fiecare zi la Galați sau Brăila — sau la alte orașe de pe Dunăre — spre a-și cumpără peștele de care are nevoie. Ei au dar nevoie de o persoană de încredere din acele localități care să cumpere peștele în contul lor, să-l ambaleze bine și să-l expedieze zilnic. Cu cât o asemenea persoană cunoaște mai bine comerțul de pescărie, știe să aleagă marfa și să o împacheteze bine și fără spese mari, știe să îndeplinească repede formalitățile de expediție și cunoaște tarifele, etc., și cu cât e mai bine amenajat pentru a îndeplini toate aceste nevoi, cu atâta el poate aduce mai mari servicii detailistului din provincie și deci e mai căutat.

(1) A se vedea: Gr. Antipa, *Memoriu relativ la organizarea comerțului și îndrumarea producțiunii pescăriilor*. București 1912.

Această necesitate a făcut dar să se nască aci o nouă clasă de intermediari: «*comisionarii pentru cumpărarea peștelui*». Aceștia cumpără pește zilnic în contul clienților lor pe baza telegramelor de comandă — adeseori și cu ofertă de prețuri maxime — și-l expediază împreună cu contul speselor, la care calculează și un comision de suta de kgr. cumpărate.

Cum aceste afaceri sunt foarte mari — numai la Galați se vând prin ei mai multe milioane de kgr. anual — acești comisionari câștigă la cantitate și de aceea în general comisionul lor e relativ mic, de 1,5—3 lei la suta de kgr. Aceasta scumpește dar chilogramul de pește numai cel mult cu 5 bani — ceeace nu joacă absolut nici un rol la formarea prețului de detaliu — însă scutește de cheltueli foarte mari pe detaiști.

Acești intermediari dar sunt o necesitate, îndeplinind un rol important în circulațiunea acestor mărfuri și simplificând și ei raporturile dintre consumatori și producători.

3. Angroșiștii. — Ca și în toate porturile mari de pescării din lume — Gestemünde, Cuxhaven, Hamburg-Altona, Iymunden, Ostanda, Boston, Gloucester, etc. — tot astfel și la piețele noastre cele mari există o întreagă clasă de comercianți cari se ocupă cu comerțul «en gros» de pescărie. Aceștia fiind cu toții capitaliști, rostul lor este de a cumpăra marfa cu bani gata și de a o da pe credit la detaiști. Cu modul acesta ei stimulează foarte mult comerțul de detaliu și creează mereu nouă debușuri acolo până unde înainte nu ajungea peștele. Ei au legături până și cu micii comercianți și cărciumarii de prin satele cele mai depărtate, cărora le trimit în timpul muncii câmpului cantități mari de pește sărat spre a-l desface.

Angroșiștii sunt acei cari profită mai mult de fluctuațiunile pieței, căci ei cumpără cu prețuri ieftine, atât peștele proaspăt care rămâne zilnic pe piață nevândut cât și în epocile când prețurile sunt scăzute din lipsă de cerere. Din peștele astfel cumpărat, o parte ei caută să-l plaseze proaspăt pe la clienții lor detaiști, cărora li-l dă pe credit, iar altă parte o fac pește sărat, constituindu-și depozite mari pe cari le vând apoi în epocile de cerere mare.

Tocmai prin acest mod de a lucra, acești «intermediari» îndeplinesc un rol important în distribuția peștelui, căci pe de o parte ei stimulează și lărgesc consumația prin procurarea mărfii pe credit, iar pe de altă parte ei sunt regulatorii pieței, găsind întrebuințare pentru cantitățile de pește ce rămân zilnic nevândute, și făcând prin aceasta reale servicii producătorilor, cari altfel s'ar vedeă expuși la mari pagube.

Din registrele lor comerciale am putut vedeă că sunt unii angroșiști cari au încassări de făcut dela clienții lor din țară — cărora le-au

dat marfa pe credit — urcându-se până la 400.000 lei. Capitalul de cunoștințe al acestora deci nu este numai privitor la conservarea și manipularea peștelui, ci tot atât de mult și la soliditatea și solvabilitatea clienților lor detașiți din toată țara. Tocmai prin această exploatare în stil mare (Gross-Betrieb) a peștelui și prin riscurile ce le încearcă, această categorie de intermediari pot contribui prin activitatea lor mai mult decât oricare alții la ridicarea întregii ramure de producție.

Firește și între angroșiști trebuie menținută în totdeauna o concurență, spre a putea astfel combate oricând tendințele de acaparare și speculație; în general ei pot deveni periculoși când unul dintr'înșii reușește a acapara comerțul de detaliu dintr'o regiune, ceea ce trebuie imediat combătut.

4. Exportatorii. — Disproporția mare — mai cu seamă în anumite epoci — dintre prețurile peștelui la noi și cele din Germania și Austria, iar pe de altă parte lipsa din ce în ce mai mare de pește în Rusia — care aprovizionă înainte și pe celelalte țări din apusul Europei — a făcut ca comercianții din Germania și Austria de o parte și Rusia de alta să-și îndrepte ochii în ultimii ani spre bogatele noastre pescării dela Dunăre. Aceasta a făcut să se nască o nouă serie de intermediari cari să se ocupe în mod special cu exportul.

Speciile principale cari se exportau pentru Germania și Austria erau: în prima linie șalaul, icrele negre, somnul mijlociu zis Iarmă, cega și crapul, în cantități mari mai cu seamă înaintea Crăciunului catolic, știuca înaintea sărbătorilor (Purim și Paștile) evreești. În Rusia se trimiteau mai cu seamă toate speciile de sturioni cu icrele lor și vezica, precum și scrumbiile de Dunăre în foarte mari cantități.

În timpul din urmă însă, când producția pescăriilor rusești a ajuns a se sile, comercianții din Varșovia începuseră să cumpere orice specie de pește găseau pe piața noastră — ceea ce tocmai a și fost cauza că peștele la noi se scumpise deodată atât de mult —. În Orient se exportau chefalii, cari se duceau până la Egipt și Asia mică, și calcanul care mergea la Constantinopol.

Câtă vreme exportul nu luase proporții prea mari — ca să sufere din această cauză piața noastră internă — și cât timp se mărginiă numai la speciile de lux sau la cele din cari nu se consumă în țară toată cantitatea ce o producem — ca d. ex.: scrumbiile, chefalii, calcanul, morunul și nisetrul în anumite epoci și mai cu seamă în timpul verii, etc. — atâta exportul a fost o mare binefacere pentru punerea în valoare a pescăriilor noastre. Grație lui au intrat mulți bani în țară și pescarii și-au putut cumpăra instrumente bune și face instalațiuni sistematice,

cari au avut o influență mare asupra prosperității generale a acestei ramuri și a veniturilor pescărilor.

O restrângere a exportului pentru acele specii cari au o importanță pentru alimentațiunea publică a fost binevenită; întinderea acestei măsuri însă și asupra peștilor de lux sau acelor cari nu se consumă în țară pe cât e producțiunea de mare precum și asupra icrelor, a fost cu siguranță o exagerare, care a avut consecințe rele și a oprit progresul în loc.

5. Fabricanții de conserve. În timpurile din urmă industria conservelor de pește a luat la noi o dezvoltare mereu crescândă. În afară de cherhanagiile, cari produc în stil mare în regiunea locurilor de prindere pește sărat — conserva noastră cea mai primitivă și cea mai răspândită — scrumbii în butoaie, batoguri și balac, chefal afumat, etc., de o bucată de timp s'au creat și în regiunea piețelor de vânzare fabrici sau ateliere de conserve de pește. Pe de o parte sunt afumătoriile cari fac batoguri, scrumbii de Dunăre și tot felul de pește de mare afumat; pe de altă parte sunt fabrici de conserve în cutii, cari prepară morun și nisetru și marinate de tot felul, cu cari apoi se aprovizionează toate băcăniile din țară.

Toți aceștia, când vine epoca principală a prinderii speciei pe care ei o întrebuințează în fabricile lor, pleacă la Galați și Brăila de-și fac singuri aprovizionările. Ei caută în totdeauna epocile când pot să-și furnizeze peștele mai ieftin, cum e d. ex. : pentru morun și nisetru în Iunie când prețurile sunt pe jumătate ca toamna, pentru scrumbii de mare vara, etc. Firește, mulți din aceștia, cari au fabricile lor în țară, se adresează și la comisionari sau la angroșiști ca să cumpere peștele în contul lor, ieșind câte odată pe calea aceasta mai bine la socoteală decât dacă ar cumpăra singuri.

6) Căruțașii și Mălăerii. Aproape în fiecare zi în piețele Galați, Brăila, Călărași, etc., sau — în epocile când se pescuește cu năvoadele — și în vadurile bălților mai mari, se văd cărduri întregi de căruțe cari vin să cumpere pește. Aceștia sunt comercianți ambulanti, cari cumpără aci vara pește sărat și — când vremea e mai răcoroasă — pește proaspăt, pe care-l încarcă în căruțele lor și pleacă pentru a-l vinde prin sate. Ei ajung astfel la distanțe foarte mari până chiar prin județele de munte.

Acești căruțași — o nouă specie de «intermediari» între pescar și consumatorul rural — sunt mușterii mai cu seamă pentru speciile ieftine — habușca, plătica, albitură, țarancă, știuca, caracuda, etc. — pentru cari consumatorul dela orașe nu prea se interesează. Tocmai de aceea ei au un rol foarte important de îndeplinit, atât pentru producători, cari găsesc o ocazie să-și desfacă cantitățile cele mari de pește ordinar, cât

și pentru consumatorii rurali, cărora le aduc peștele până în locurile unde căile ferate și comerțul ordinar nu poate străbate.

Căruțașii sunt însă foarte grăbiți în totdeauna când vin la piață, căci așteptatul prin orașe e pentru ei o pierdere de timp prețios și o cheltueală mare cu întreținerea lor personală și a cailor ; de aceea, dacă ei nu găsesc imediat peștele de care au nevoie, atunci și-l procură mai repede din depozitele angrosiștilor; căci mica diferență de preț — care de multe ori nici nu există, căci angrosistul profită de fluctuațiile pieței pentru a cumpăra ieftin la ocazie — nu joacă rol fața de cheltuelile ce le au așteptând. Tocmai aceasta e o nouă dovadă de rolul important ce-l au în comerțul mare de pescărie angrosiștii, fără de cari cantitățile mari de pește ordinar ce vin uneori pe piață ar rămâne nevândute și s'ar infecta acolo, cum de altfel s'a întâmplat deja prea des dela desființarea lor și a vânzării peștelui prin licitație.

* * *

Acestea sunt principalele categorii de intermediari cari cumpără de obicei peștele la piețele mari de desfacere și compun comerțul în mare (cu Toptanul) al peștelui.

Fiecare din ei au a îndeplini — după cum s'a văzut la fiecare în parte — în starea de astăzi un rol important, și disparițiunea unuia sau altuia — fără ca o modificare reală în condițiunile de producție sau de distribuție a acestei mărfi să se fi produs — ar produce incontestabil perturbațiuni în circulația acestui bun economic, lovind când în producător, când în consumator.

Nu intră în cadrul acestei lucrări să arăt aci în ce mod s'ar putea reorganiza acest comerț mare de pește și în ce mod s'ar putea reduce din numărul intermediarilor. În diferite publicații și rapoarte oficiale am tratat această chestiune pe larg, între cari și în lucrarea intitulată *Programul construcției halei de pește cu frigorifere din Galați și reorganizarea comerțului mare de pește* (1). Aici noi căutăm numai să descriem cum este astăzi, pentru că reforme serioase nu se pot face decât numai pe baza unor astfel de cunoștințe aprofundate asupra felului cum se face acest comerț și problemele ce se urmăresc.

În tot cazul înainte de toate trebuie a se avea în vedere principiul fundamental : că orice organ este creat de o funcțiune și că, așa dar, înainte de a se suprima un organ trebuie ca funcțiunea care l-a creat să nu mai existe, altfel suferă întreg organismul și poate duce chiar la consecințe fatale.

(1) București, «Monitorul Oficial», No. 84 din 16 Iulie 1911.

Marea hală de pește cu frigorifere ce s'a construit după propunerea mea în piața Galați, provăzută cu toate instalațiunile și mașinile moderne, este tocmai una din acele instalațiuni, cari pot suprima mai multe din funcțiunile ce sunt astăzi de îndeplinit în comerțul mare de pește; aceasta dar pusă bine în exploatare, de oameni cari-și dau seama de rostul pe care are a-l îndeplini o asemenea instituție, va putea suprima dela sine și o serie din organele cari îndeplinesc astăzi acele funcțiuni, adică o parte din intermediarii de azi cari acum pot deveni inutili.

În tot cazul toți acei cari profitau până acum de fluctuațiunile pieței nu vor mai avea rost, căci prețurile nu vor mai scădea așa de

Fig. 383. Aspectul exterior al halei de pește cu frigorifere din Galați.

brusc după plecarea fiecărui tren, peștele putând fi păstrat proaspăt în frigorifere până a doua zi; de asemenea nici dela o epocă la alta variația prețurilor nu va mai fi așa de mare, căci peștele prins în epocile când producția e mare va putea fi păstrat proaspăt până în epocile când consumația e mare, și astfel se va crea un echilibru mai stabil între cerere și ofertă.

Și o mare parte din acel personal numeros necesar astăzi pentru ambalaj, expediție, transportul coletelor la gară, etc.—care încarcă atât

de mult speșele — va putea fi de acum redus, de îndată ce peștele scos din frigorifere se va încărcă în vagoane frigorifere deadreptul în hală.

Figura 383 arată aspectul exterior al halei de pește și depozitelor frigorifere din Galați, iar figurile din Tabelele LXVI, LXVII și LXVIII arată detaliile de construcție și diferitele compartimente ale acestei hale cu frigoriferele ei.

2. Comerțul de detaliu.

Dacă comerțul mare de pește a ajuns astăzi — cel puțin în centrele mari ca Galați și Brăila — la o organizare care-i permite mai mult sau mai puțin să facă față la toate nevoile, nu este tot așa și cu comerțul de detaliu. Comerțul mare fiind mai mult în legătură cu producția — și aceasta căpătând în ultimii 20 de ani o organizare mai modernă, în locul vechii organizări orientale pe bază patriarhală — a putut profita spre a ajunge și el la organizarea sa de astăzi. Comerțul de detaliu din contra lăncezește încă în vechea sa stare și — sub supravegherea slabă și inconștientă a administrațiilor comunale — se dedă la creațiuni de carteluri, monopoluri și tot felul de speculațiuni nepermise în dauna consumatorului.

Firește, ar fi o greșeală și mai mare dacă s'ar desființa acest comerț, care are de îndeplinit un rol atât de mare. *După cum comerțul „engros” studiază și se adaptează condițiilor de producție, stimulând și organizând exploatări nouă pentru a mări producția, tot astfel și comerțul de detaliu are a studia și a se adapta trebuințelor consumației, stimulând-o și câștigând mereu debușeuri nouă.* Amândouă dar se completează unul pe altul, spre binele și dezvoltarea întregii ramuri de producție și de activitate națională.

O asemenea misiune importantă însă, pe care are a o îndeplini comerțul de detaliu, nu se poate încredința unor funcționari comunali. Pentru aceasta e nevoie nu de birocrați ci de o întreagă clasă de comercianți, oameni harnici și inteligenți, cari, îndemnați de câștigul propriei lor existențe, să exploreze singuri și să facă tot posibilul spre a satisface cerințele consumației și lărgirea ei treptată. Comerțul ca să-și îndeplinească menirea sa mare într'un stat organizat are nevoie de libertate de acțiune și nu de lanțuri birocratice.

Firește comerțul caută câștig, și acolo unde nu e nici control nici concurență, e ușor să degenereze în speculație, umblând și după câștiguri nepermise. Datoria autorității dar este, nu de a desființa cece există și a înlocui cu funcționari, ci de a organiza mai departe, stabi-

lind un control eficace și mănținând neatinsă o concurență puternică, care este singurul și marele regulator al întregului comerț. Mijloace contra speculei—și mai cu seamă a celei cu alimentele—sunt doar destule; regulamentele halelor de detaliu din toate orașele mari din apusul Europei le prevede și aplică cu mare succes — și mai cu seamă în Germania —; nu avem dar decât să le adoptăm și noi și să le aplicăm cu rigoare, în loc să distrugem comerțul, care este unul din stâlpii mari pe cari se razămă întreg fundamentul statului.

Să vedem dar cum se face astăzi la noi comerțul în detaliu de pește, urmărindu-l și aci după formele sale și după diferitele categorii de consumatori.

a. Comerțul de pește la sate.

Și aci, forma cea mai simplă de comerț de detaliu este vânzarea pe care o face la vadul bălții însuș producătorul — pescarul, arendașul sau proprietarul unei bălți — la locuitorii din împrejurimi. E vorba firește numai de pește ordinar pe care aceștia îl cumpără, fie zilnic pentru a-l consuma proaspăt, fie în timpul pescuitului mare pentru a și-l săra pe iarnă. Cu toate că nu e un comerț mare, este totuș un bine, atât pentru producător, care-și poate desface astfel cu ușurință speciile ieftine cari nu pot suportă spesele de ambalaj și de transport la o piață mai îndepărtată, cât și pentru acești locuitori, cari găsesc o hrană ieftină și igienică de care au nevoie.

Din această categorie ar mai face parte — deși nu mai e vorba de un comerț propriu zis — și învoelile pe cari le fac unii proprietari sau arendași cu locuitorii, dându-le voie, în schimbul unei taxe—numită «Băltărit», «învoală la pește», etc.—să pescuească în baltă cu cotețe sau cu mici instrumente de mână pentru hrana lor și a familiei.

O altă formă primitivă de comerț de pește la sate, însă totuș ceva mai rafinată, sunt *Căruțașii* sau *Mălăerii*, despre cari am amintit și mai sus. Aceștia—dintre cari mulți Lipoveni de prin Brăilița, Ghizdărești, etc.—au căruțe bune, pe cari le încarcă vara cu pește sărat și când e timpul răcoros cu pește proaspăt, pe care-l cumpără ori dela piețele mari de desfacere ori de pe la bălți în timpul pescuitului mare. Ei pleacă prin sate, prin părțile cele mai izolate pe unde nu ajunge comerțul regulat, și cutreeră aproape toată țara. Negoțul lor constă mai cu seamă în schimb de naturalii, dând pește pe ouă, mălaiu, brânză, păsări și pe tot ce are țăranul la gospodăria sa; trecând apoi prin orașe, când se întorc la piață să cumpere alt pește, desfac în bani produsele

cari le-au luat în schimbul peștelui, așa că într'o călătorie fac un dublu comerț câștigând și dela una și dela alta.

Acesta — după cum am mai arătat — este unul din mijloacele cele mai răspândite pentru desfacerea peștelui ordinar, vânzându-se pe această cale la țară mai multe milioane de kilograme anual. Se poate face o idee de întinderea acestui comerț observând zilnic sutele de căruțe cari așteaptă în fața piețelor mari de pescării din Galați și Brăila.

Tot un fel de comerț ambulant la țară, ce se face mai cu seamă cu peștele sărat, sunt comercianții — mai cu seamă Lipovenii — cari cutreeră bălciurile și cari desfac de asemenea cantități foarte mari de pește sărat.

Un comerț mai regulat, tot pentru populațiunea rurală, se face de către unii comercianți de prin diferite orașele mici — ca d. ex. Săvenii, etc. — situate în centre mari agricole și vizitate mult de țărani din împrejurimi, cari vin acolo fie pentru a se angaja la munci agricole, fie pentru târgurile de vite, etc. Acești comercianți — cum am arătat — cumpără în mare parte direct dela angrosiștii din piețele mari cu cari au legături și cari le dau marfa pe credit. Uneori însă — cei mai mici dintre ei, cari au desfacere mai mică — cumpără abia din mâna a doua, adică abia de pe la un fel de angrosiști mai mici din capitalele de județe, cari își fac anume pentru acest scop depozite de pește sărat atât românesc cât și rusesc.

Ultimii, în fine, cari desfac peștele — mai cu seamă pe cel sărat — la țară sunt *cârciumarii de prin sate*. Deși fiecare din ei desface numai cantități relativ mici, cantitatea totală vândută în sate pe această cale este totuș foarte mare din cauza numărului mare al acestor comercianți. Și aceștia se aprovizionează în cea mai mare parte dela angrosiștii din capitalele de județe — de unde-și procură mărfuri — și numai puțini dintre dânșii au legături și cu angrosiștii cei mari din piețele centrale de desfacere.

b) Comerțul de pește la orașe.

Orașele mari din țară se aprovizionează: a) cu pește proaspăt din apele din acel județ; b) cu pește proaspăt dela Dunăre; c) cu pește sărat dela Dunăre; d) cu pește sărat din Rusia, adus de importatorii mari dela Galați; e) cu pești conservați dela Dunăre și Marea Neagră, ca batoguri, afumături, icre, etc.; f) cu pești conservați importați, ca heringi din Norvegia, Olanda, etc., lacherdă, ton, țări din Orient, sardele în butoaie dela Adriatica, ș. a. m. d.

Pentru fiecare din aceste mărfuri sunt și diferiți comercianți cari se ocupă cu vânzarea lor. Comerțul principal însă este cu peștele proaspăt

și sărat, iar celelalte sunt articole de băcănie, de cari nu ne putem ocupa mai de aproape aci.

În fiecare oraș din țară a existat, din vremea veche încă, câte o breaslă a «Pescarilor», adică a celor cari se ocupau cu vânzarea peștelui în oraș. Ei își procurau peștele proaspăt din bălțile și eleșteele aceluia județ și, din timp în timp — la zilele mari de pește — dela Dunăre, iar peștele sărat dela Galați. Consumația în timpurile obicinuite era restrânsă, și numai în posturi — sau când se pescuiau eleșteele — se aducea pește la piață în fiecare zi.

Acești «Pescari» arendau adeseori și bălțile sau eleșteele de prin județe, pe cari le pescuiau la timp cu instrumentele lor proprii, plătind proprietarului, sau o arendă fixă sau după greutatea peștelui prins; pe de altă parte ei aduceau și pește sărat, pe care în timpul muncilor agricole îl distribuiau la sate în județ.

Vânzarea se făcea în anumite piețe, numite de obicei «Pescăria», unde veniau și diferiți mici pescari dela țară, cari-și oferiau la târg la anumite zile prinsoarea lor. Comerțul acesta fiind liber pentru oricine, există în totdeauna o concurență suficientă care regulă prețurile și împiedică speculația.

Aceste timpuri patriarhale s'au trecut de mult. Căile ferate legând fiecare capitală de județ cu rețeaua cea mare, s'a dat posibilitatea de a se face o aprovizionare regulată cu pește proaspăt de Dunăre, care astfel a început a se aduce în fiecare zi pe piață și a intra în lista zilnică de bucate a consumatorului.

Prin aceasta comerțul de pește a devenit o meserie rentabilă și mai ușoară; căci comerciantul nu mai avea nevoie acum să cutreere eleșteele de prin tot județul, să caute să angajeze pescari, etc. ci, cu o scrisoare și un mandat poștal la comisionarul din Galați, avea oricând marfa dorită la dispoziție. O asemenea meserie putea acum să fie îndeplinită de oricine fără nici o cunoștință și pregătire specială, așa că de odată numărul comercianților de pește s'a înmulțit foarte mult.

Administrațiile comunale, văzând însă un comerț care începuse a merge bine, s'au gândit să-și facă și ele de aci un izvor de venituri. Modul cum au rezolvit însă această chestiune a fost cauza fundamentală a stării nenorocite de astăzi, când consumatorul e lăsat în prada speculațiunii câtorva negustori de pește improvizați.

Comunele, în dorința de a-și crea venituri nouă, sub pretexte sanitare, au desființat vechile piețe de pescării, unde putea veni orice pescar să-și vândă peștele ce-l prindea, sau orice proprietar de eleșteu să-și desfacă producția eleșteului său; iar în locul lor a înființat «Halele de pescărie».

Halele au numai câteva compartimente, și acestea se pun la licitație pentru a se închiria. Cum însă meseria de detalist a ajuns — după cum am arătat — foarte ușoară, și cum cine închiriază acum un loc în hală își asigură o clientelă cu mult mai mare, s'au improvisat de odată o mulțime de comercianți noi de pescării, cari licitau pentru aceste locuri din hală și oferiau prețuri foarte mari pe ele.

Nu a trecut însă mult timp și cei câțiva arendasi ai compartimentelor din hală s'au cartelat între ei spre a scumpi peștele cât de mult. Ba mai mult chiar, la nouăle licitații pentru compartimentele din hală s'au oferit prețuri extraordinar de mari de către o singură persoană, care le luă pe toate, fie pe față, fie cu oameni interpuși. *Și astfel sub patronajul primăriilor în toate orașele din țară s'a ajuns a se crea un monopol al peștelui în favoarea unor speculatori.*

Rezultatul final a fost: 1) că peștele s'a scumpit enorm; 2) că vechiul comerț de pescărie care avea soliditatea și tradițiile sale a fost desființat; 3) că proprietarii eleșteelor din județ, nemai având unde să-și vândă singuri peștele lor (vechea piață s'a desființat doar pentru motive sanitare!) și nerentându-li-se nici să-l vândă la cei cu monopolul din hale, cari din lipsă de concurenți le oferiau prețuri dirizorii, și-au secăt în cea mai mare parte eleșteele, spre a le transforma în terenuri agricole; 4) că pescarii de râuri, țărancele, etc., cari înainte în anumite zile aduceau pește la piață, acum sunt alungați cu poliția sub pretext de motive sanitare (și după cererea halagiilor!); 5) că chiar producătorii dela Dunăre, cari înainte își puteau vinde prin orașe și speciile de pește ieftine pentru populația săracă, acum rămân cu el nevândut, fiindcă halagiul din oraș are câștig mai mare la peștele de lux și peștele ieftin «nu-l mai interesează în deajuns».

Cu modul acesta dar o întreagă organizație solidă a unei ramure de producțiune principală a țării și a unui comerț foarte mare cu tradițiile sale din vechime ajunge să se înnece din cauza unor măsuri neechilibrate datorite inconștienței administrațiilor comunale.

Acî e întreaga bubă a scumpetei peștelui și acî trebuie adus leacul; orice alte încercări în altă parte aduc mai mari perturbări și măresc răul la gradul la care din nenorocire a ajuns.

X.

PESCARUL DELA DUNĂRE ȘI DELA MAREA NEAGRA

După ce am descris pe larg pescăriile noastre și modul cum se face astăzi pescuitul în apele Dunărei și ale Mării Negre împreună cu uneltele cari servesc la acest scop, se cuvine acum — pentru a încheia această descriere — să spunem câteva cuvinte și despre pescarul nostru, arătând felul de viața pe care-l duce el în exercițiul grelei sale meserii.

După cum descriind pescăriile și pescuitul m'am ferit de a da date statistice asupra producțiunii și rentabilității, lucru pe care de altfel l-am dat cu îndestulare în numeroasele mele publicațiuni privitoare la partea economică a pescăriilor noastre, tot astfel și aci nu e intențiunea mea de a descrie situațiunea economică și socială a pescarilor și a da date statistice privitoare la numărul lor, etc.; aci mă voi mărgini numai a schița pe scurt felul de viață pe care-l duce pescarul în baltă, modul cum știe el să întâmpine greutatețile acestei vieți și să se bucure de frumusețile ei, și uneltele sau instalațiunile de cari se servește el aci pentru îndestularea nevoilor sale de traiu.

După cum natura în regiunea acestor pescării este cu totul aparte decât în tot restul țerii și de o frumuseță unică, tot astfel și viața ce o duce aci pescarul nostru este cu totul diferită de a tuturor celorlalte categorii de locuitori ai țerii.

Condițiunile naturale de traiu, cu totul speciale în cari pescarul nostru petrece cea mai mare parte din viața sa, au făcut dintr'insul o ființă aparte, cu calități și defecte fizice și morale deosebite și chiar cu o mentalitate diferită. A schița măcar în linii generale viața acestor oameni, munca lor, necazurile și bucuriile lor, tradițiile clasei din care fac parte, organizările lor pentru munca în comun, viața lor casnică, etc. este a mai desvăli încă un colț din vâlul mare care ține în întuneric viața reală a poporului nostru; este a-l arăta astfel cum este el, a lua parte la nevoile și bucuriile sale, și a contribui astfel la făurirea acelei unități de simțire și gândire, care trebuie să lege între ele cât mai strâns toate clasele și categoriile populațiunii, pentru a formă din ele

un *popor* și pe acest popor să-l lege de țara sa întreagă care îi este *patria*.

De sigur că nu într'o scurtă schiță se poate face o asemenea lucrare. Vieța pescarului din baltă, oricât de simplă ar fi ea, nu este numai o vieță animalică, care să poată fi explicată numai din pornirile sale fiziologice și din lupta cu condițiunile speciale ale mediului pentru a și le putea satisface; el este din contra o ființă — deși naivă și sficioasă, însă inteligentă și cu mult superioară în această privință multor altor categorii din populația noastră — cu o minte ageră și cu un simț de observație și pricepere a naturii foarte dezvoltat, datorit unui contact intim și unei lupte continue cu elementele ei. O asemenea ființă are dar o vieță sufletească cu mult mai complicată, care pentru a fi studiată cere un timp mai îndelungat și pentru a fi caracterizată un talent deosebit.

Nu o asemenea schiță, dar, asupra vieții sufletești a pescarului voi eu ca să dau aci; aceasta s'o facă acei scriitori cari au deprinderea scrutării sufletului omenească și talentul de a redă în forme frumoase observațiile lor. Eu aș fi fericit și numai dacă observațiunile mele n'ar avea alt efect decât să poată fi în stare să îndemne pe asemenea scriitori să-și îndrepte studiile și cercetările lor spre această parte atât de interesantă a poporului nostru. Cât de mult poate contribui un bun observator și literat talentat pentru a face cunoscută vieța și sufletul unei asemenea clase de populațiune și a dezvoltă interesul pentru ea, se poate vedea din frumoasele nuvele ale lui St. Basarabeanu (Dr. Victor Crasescu), cărora și eu chiar le datoresc că încă din copilăria mea mi-au trezit interesul pentru pescarii noștri de moruni dela Gurile Dunărei.

Tocmai de aceea a fost una din principalele îndatoriri pe cari și le-a impus direcția pescăriilor de a atrage și a le înlesni artiștilor vizitarea și studiarea pescăriilor noastre; d-lui Dr. D. G. Ionescu, administratorul pescăriilor de Tulcea, i se datorește d. ex. că un scriitor de valoarea lui Sadoveanu a putut scrie admirabilele sale schițe din Delta, atrăgând atenția lumii asupra tainelor bălții și locuitorilor ei, și tot lui se datorește că un pictor de talentul lui Ștefan Popescu a redat în colori câteva din frumusețile neîntrecute ale bălții.

Să sperăm dar că, după asemenea începuturi strălucite, numărul acelor cari vor fi atrași spre asemenea studii va crește și descrierile cari să facă cunoscută în toate detaliile ei vieța sufletească a pescarului nostru se vor înmulți.

1. Originea și naționalitatea pescarilor.

Încă dela începutul acestei lucrări am arătat că, pe când pescuitul în râurile și pâraele din interiorul țerii precum și din toate regiunile Carpaților locuite de Români se practică numai de pescari români, la Dunăre pescarii sunt de naționalități diferite. Încă din timpurile cele mai vechi, malurile acestui mare fluviu au fost calea cea largă pe care veniau diferitele popoare, cari năvăliau dela răsărit spre apus și petreceau aci un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, unde își aveau hrana asigurată în bogatele sale pescării; unele din ele au lăsat oarecari urme din trecerea lor, altele au dispărut fără a se mai ști ceva despre ele.

Și astăzi pe Dunăre, dela Porțile de fier până la gurile ei, găsim pescari de diferite naționalități, dintre cari unii și-au conservat în totul limba cu obiceiurile și tradițiile țerii din cari au venit.

Pe partea de sus a Dunărei noastre — dela Porțile de fier până la Silistra — elementul principal, care predomină pe amândouă malurile, sunt pescarii de naționalitate Români, cari pescuesc atât în albie cât și în bălți; și între aceștia Turtucăienii sunt cei mai răspândiți cari pescuesc aproape toate bălțile de pe amândouă malurile. Numai prin excepție vine pe aci și câte un pescar lipovean din Tulcea pentru sezonul pescuitului de vară și se întoarce iarna înapoi. (Tabela XIX).

Dela Silistra în jos încep apoi a se arăta tot mai mulți pescari de origine străină, locuitori de pe malul drept dobrogean; între aceștia cei dintâi sunt pescarii turci — din Silistra, Hârșova, și Issaccea — puțini la număr, cari pescuesc mai mult în Dunăre cu lăptășele, sacimalele și tot felul de cârlige. După ei vin apoi Lipovenii din Ghizdărești, din Satul lipovenesc de lângă Brăila și mai cu seamă din Carcaliu; din aceștia însă, acei din cele două dintâi sate se ocupă mai mult cu comerțul ambulant de pește prin sate — «Mălăierii» — decât cu pescuitul propriu zis. Pe toată această distanță însă, dela Silistra la Tulcea, numărul pescarilor români rămâne covârșitor, căci, afară de satul Carcaliu, toate satele frumoase și bine populate de pe malul dobrogean până la Tulcea sunt curat românești și locuitorii lor sunt pescari îndemânațeci, ocupându-se încă din vechime cu această meserie. De asemenea și cei de pe Borcea și de pe malul drept al Dunărei până la gura Prutului sunt cu toții Români.

Dela Tulcea în jos, însă, spre gurile Dunărei cât și spre Sud în regiunea marilor lacuri litorale, începe amestecul cel mare al naționalităților. Aici o parte din vechii pescari români băștinași au fost prin multe părți în-

locuiți prin noi coloniști, Cazaci Ruși și Lipoveni, emigrați în aceste locuri din cauza persecuțiunilor din țara lor, sau aduși înadins în timpul diferitelor ocupațiuni rusești, pentru colonizarea cu ei a regiunii gurilor Dunărei. Și astăzi mai sunt încă bătrâni prin satele moldovenesti dela Razim — Calica, Sarinasuf, Sarighiol, Enisala, etc. — cari povestesc cum părinții lor erau primii vătafi la năvoade și că «ei au învățat întâiu pe Cazaci să tragă cu năvodul, căci aceștia veniseră aci numai cu carmacele și setcele»; abia astăzi reîncep acești vechi pescari moldoveni a-și câștiga din nou prin munca și destoinicia lor locul care li se uzurpase pe nedrept.

Lipovenii au venit aci — mai întâiu pe la începutul secolului trecut — dela gurile Donului, unde erau persecutați de guvernul rusesc, care după cum povestesc bătrânii le tăia capetele la cei așezați în partea de sus și le aruncă în fluviu, lăsându-le să le aducă apa la vale în regiunea gurilor ca să-i vadă cei de jos.

Atunci Cazacii disidenți dela gurile Donului (*Lipovenii*) au plecat în număr de vreo 20.000 sub conducerea atamanului lor Nekrassoff spre Turcia, și o parte dintr'înșii s'au așezat la gurile Dunărei, mai cu seamă în Tulcea, Ismail (Nekrasofca) și în satele Sarikioi, Jurilofca și Vâlcov.

În diferitele ocupațiuni rusești de mai târziu s'au mai adus apoi și alți coloniști lipoveni ca «pescari experimentați» dela gurile Volgăi.

Lipovenii aceștia nu sunt o națiune aparte, ci numai o sectă religioasă — zisă «Staro-Obrjateț» sau «Staroveri» adică «de legea veche» — dar sunt subîmpărțiți într'o serie de mai multe alte secte («Popovți» adică cu popă, fără popă sau «Bez-Popovți», Molocani, etc.) Ei locuiesc (în regiunea pescăriilor) mai cu seamă în Jurilofca și Sarichioi (pe Razim), Ghizdărești, Tulcea și Carcaliu (pe malul drept al Dunărei) Brăila (Satul Lipovenesc), Ismail și Vilcov, pe malul stâng al Dunărei.

Nu cred că pot să caracterizez mai bine apucăturile curioase ale acestui popor primitiv și totodată să fiu ferit de orice bănuială de parțialitate, decât reproducând aci un pasaj din memoriile fostului guvernator al Basarabiei la 1903 — 1904 : *Prince S. D. Ourousof* (Ancien ministre de l'intérieur de Russie), *Mémoires d'un Gouverneur*, traduits d'après le manuscrit. (Paris, libraire Félix Juven, 1908).

Iată cum îi descrie el — de altfel cu multă simpatie — pe *Lipovenii* dela Vâlcov (pag. 199—203) :

«Au nombre des arrêts que nous fimes en route, je me souviens surtout de notre visite au village de Vilkovo, habité par les descendants de Grands-Russiens venus jadis se fixer là.

«On m'avait prévenu que, à Vilkovo, je verrais quelque chose de «très particulier» comme on dit en Bessarabie. Le commissaire de police assurait que les gens de ce village étaient ivrognes et turbulents. D'autres

parlaient de la situation originale de *Vilkovo* ; d'autres encore se réjouissaient à l'avance de goûter au caviar de *Vilkovo*. Enfin le docteur qui nous accompagnait affirmait que les têtes des *Vilkoviens* étaient organisées de telle manière que, lorsqu'ils se fracturaient le crâne en se battant à coups de rames, leurs blessures se fermaient en quinze jours, alors que d'autres gens en serait morts.

«Le village de *Vilkovo* est situé au bord de l'eau, non loin de l'embouchure du Danube ; les bras du fleuve le partagent en plusieurs quartiers, si bien que les communications se font au moyen de bateaux, presque autant qu'à pied. Pour le *Vilkovien* l'eau est l'élément naturel et le bateau une seconde maison. Au commencement de la semaine, tous les hommes valides prennent la mer et jettent leurs filets, afin d'attraper de gros poissons, tels que dauphins blancs (e vorba de *Morun N. A.*), esturgeons, sterlets, puis les filets sont visités à tour de rôle et, le samedi, les pêcheurs rentrent avec leurs prises.

«Les *Vilkoviens* forment des associations qui se querellent sans cesse entre elles, de même qu'avec les Roumains du voisinage, apropos des lieux de pêche, ou lorsqu'une association s'empare du poisson trouvé dans un filet qui ne lui appartient pas, ce qui arrive fréquemment. Alors, en pleine mer, les pêcheurs lésés montent à l'abordage du bateau de leurs rivaux et la dispute dégénère bientôt en une bataille à coups de rame, si bien qu'on ramène généralement quelques hommes grièvement blessés, au crâne fracturé. D'après le médecin du lieu, leur prompt guérison est la preuve de l'adaptation héréditaire des têtes des *Vilkoviens* à ce genre de blessure.

«Notre bateau ayant stoppé, un dimanche, au débarcadère du vilage, nous vîmes le spectacle original d'une foule grande-russienne gaie, parée, un peu turbulente et grisée. Les hommes en blouse de cotonnade rouge, les femmes portant les robes bariolées, les fichus et les châles que Moscou leur expédie, les colliers de veroterie autour du cou, des graines de tournesol dans leurs poches, s'étaient rassemblés pour voir arriver le gouverneur et manifestait cette gaité et cette hardiesse nuancée de critique malicieuse, cette ironie prête à s'exprimer en paroles, que je commençais à oublier parmi les Moldaves flegmatiques et paresseux, soumis et come humiliés. Pour les *Vilkoviens*, la visite du gouverneur était une sorte de distraction imprévue, à laquelle ils prenaient part volontiers. Ils formaient quelque chose d'analogue à la foule en habits de fête qu'on voit dans les comédies de moeurs russes. Ils se montrent très aimables et accueillants ; néanmoins, ils bavardèrent entre eux avec assez peu de cérémonie, échangeant des plaisanteries et des traits d'esprit riant à gorge déployée quand une saillie leur paraissait réussie. Il

faut se rappeler que tous les hommes étaient un peu gris, grâce au commerce très actif du dépôt officiel d'eau-de-vie du village, qui débite pour 80.000 roubles d'alcool par an.

«Du poisson sur les bateaux, du poisson fendu en deux sur des planches près du débarcadère, du poisson dans les cavités remplies de glace, des conversations sur les règlements de pêche vexatoires, voilà presque tout ce que j'ai vu et entendu à Vilkovo. Une quinzaine d'acheteurs de poisson en gros fournissent à crédit des instruments de travail et font des avances aux pêcheurs qui leurs livrent, le samedi, toute leur pêche, à un prix convenu et soumis à des variations, hausses et baisses, dépendant autant de l'entente des grands acheteurs entre eux que de l'offre et de la demande.

«Sur chaque quintal de poisson ou de caviar, le marchand retient une certaine somme, le 10 ou 15%, qu'il verse à l'administration locale comme paiement des impôts et des dépenses communes du village. De cette manière, c'est le poisson qui paie les impôts des habitants, des invalides comme de ceux qui peuvent travailler.

«Après avoir écouté les pêcheurs qui se plaignaient d'être exploités par les grands marchands, et les grands marchands qui se lamentaient sur la mauvaise foi des pêcheurs, je visitais le village et ses institutions.....».

Firește, aș putea adauge încă multe detalii interesante din vieța Lipovenilor, căci pe lângă capetele sparte și bărbile smulse nu lipsesc la dese lor certe și beții — cari constitue aproape starea lor permanentă — și alte cruzimi mai mari.

Rușii mici (Maloruși sau Haholi) sunt Cazaci zaporojeni dela gurile Niprului, plecați de acolo — după cum spune tradiția lor — în număr de 8000, la 1775 când, în urma ordinului împărătesei Caterina II-a, ultima Sietce Zaporjană de pe malurile râului Podpilnaia a fost desființată. Ei au venit mai întâiu la gurile Dunărei unde au stat până la 1785, însă certându-se cu Lipovenii au plecat, după invitarea guvernului austriac, în Banat lângă Tisa. Alungați apoi și de acolo au venit în Dobrogea la Seimeni pe malul Dunărei, iar pe la 1813 au plecat spre Caterleț și apoi la Dunăvăț spre a forma aci o sietce; purtarea lor însă eră atât de dubioasă — dând ajutor Turcilor pe față și Rușilor în ascuns în acelaș războiu dintre ei — încât sietcea lor a fost desființată la 1828 (vezi: *La petite Russie d'autrefois*. Dessins par les Académiciens G. I. Vassilkovski et. N. S. Samokisch; texte explicatif du Professeur D. I. Evarnitsky).

În afară de Ruși și Lipoveni în regiunea Deltei Dunărei se mai găsesse câțiva pescari *turci* și *tătari*, iar la mare — după cum am mai arătat — *greci* și *turci*. Grecii sunt în mare parte originari din aceste locuri, probabil descendenți ai locuitorilor vechilor cetăți grecești cari erau în antichi-

tate pe toate coastele Mării Negre, iar Turcii sunt aici sau din timpurile dominațiunii turcești, sau vin în fiecare an pentru pescuitul calcanului.

Toți acești pescari, de origini străine neamului nostru, veniți — în afară de Grecii și Turcii dela mare — în aceste locuri în timpuri relativ recente, au adus obiceiurile și tradițiile neamului lor, pe cari în mare parte le-au conservat și aici. Fiecare din ei au credința și superstițiile lor deosebite, au modul lor deosebit de a-și construi case și a-și organiza gospodăria, au portul lor deosebit, au chiar unele unelte de pescuit diferite — cu toate că în această privință contopirea s'a făcut de mult, etc. etc.

Dar mai cu seamă ei se deosebesc prin totalitatea acelor însușiri fizice și sufletești cari reprezintă capitalul moștenit și cari constituiesc caracterul specific al fiecărei rase sau naționalități. Studiul tuturor acestor deosebiri, firește, poate constitui un interesant subiect de studii etnografice, și antropologice chiar, dar nu aci este locul de a trata asemenea chestiuni. Cel mult cetitorul poate vedea în ilustrațiunile date în această lucrare diferențele exterioare ca port, locuință, etc. între diferitele naționalități și aspectele satelor lor.

În Figurile 83, 83 bis, 84, 87, 87 bis, 248, etc. se văd aspectele diferitelor sate și tipuri de pescari lipoveni. În figurile 85 și 86 și Tab. XXI se vede satul Turtucaia și tipurile pescarilor români de acolo; în figurile 107, 211, 212 se văd tipurile pescarilor turci și greci dela mare; în fig. 214 și 216 pescari Turci de pe Dunăre, etc.

În fine spre completare mai dau aci: figura 384, care arată o stradă din Jurilofca cu casele pescarilor Lipoveni și biserica lipovenească, figura 385 arată case de ale pescarilor români și haholi din Chilia Veche și Fig. 386 arată diferite tipuri de pescari români (Cojani) dela balta Ciobanului (lângă Hârșova).

De asemenea în toate tabelele cari ilustrează această publicație se văd toate tipurile de pescari dela Dunăre de toate naționalitățile.

Fig 384. O stradă cu biserica lipovenească din Jurilofca.

2. Vieața în baltă.

Cu toate aceste deosebiri fundamentale între diferitele neamuri din cari e constituită clasa pescarilor noștri dela Dunăre, există între ei totuș și o serie de mari asemănări, cari-i apropie între dânșii și-i disting de restul populațiunii din țară.

Aceste asemănări sunt datorite condițiunilor de viață identice și cu totul particulare în cari trăesc; sunt datorite influenței vieții de pescari — cu toate bunele și relele ei— și traiului în baltă care le impregnează o serie de caractere fizice și morale uniforme. Studiul amănunțit al acestora, din care să se vadă omul astfel cum l-a fasonat mediul special în care trăește, poate constitui o importantă contribuțiune la studiul antropogeografic al României.

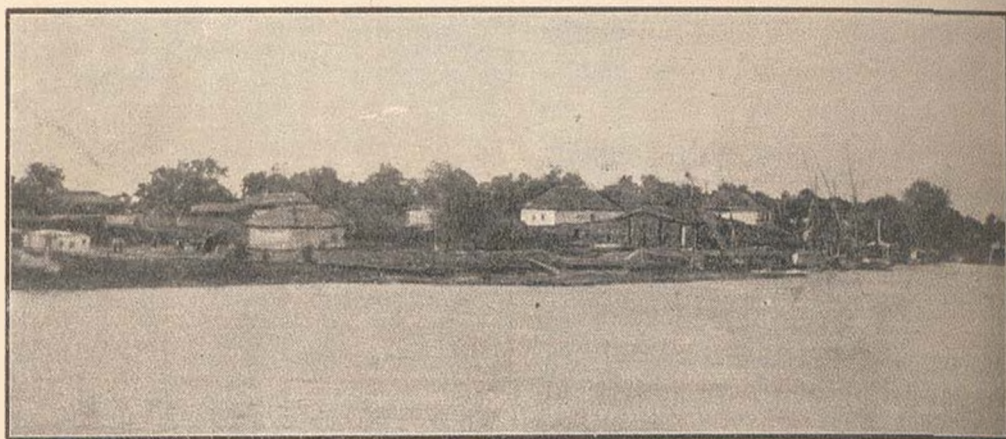

Fig. 385. Case de ale pescarilor români și ruși din Chilia Veche.

Fără a urmări aci rezolvirea unor probleme științifice atât de înalte, voiu cercă totuș să schițez felul de viață al pescarului, spre a pune încă odată în evidență greutățile ce are el a le întâmpină și pregătirea fizică și morală care e necesară spre a putea fi în stare să exercite această meserie.

* * *

Nici una din toate categoriile de populațiune a țerii noastre nu este constrânsă prin meseria sa a sta izolat, într'un contact atât de intim cu natura și a fi expus în fiecă moment la toate capriciile și pericolele ei, ca pescarul dela Dunăre și Marea Neagră. Dacă sunt câte unii pescari mai norocoși, cari câte odată pot să-și exercite meseria mai liniș-

țiți pescuind în vreo apă din apropierea satului lor, așa ca să se poată întoarce seara acasă spre a duce o vieață omenească, apoi la cea mai mare parte din ei e cu totul altfel. Cea mai mare parte din pescarii dela Dunăre și dela Mare sunt nevoiți să-și părăsească casa și familia pe întreg sezonul de pescuit spre a se mută în baltă sau pe la vreun cot al Dunărei, sau chiar spre a umblă din loc în loc, urmărind bancurile de pești unde se arată ele.

Indată ce primăvara se deschide pescuitul, pescarii Cegari, sau Carmacgii vânători de Morun și Nisetru, sau Priponarii și toți cei ce pescuesc cu cârligele în Dunăre, cu toții pleacă de prin satele lor și se duc fiecare pe la câte un cot izolat, pe care și-l aleg la malul Dunărei, spre a-și face acolo mica lor instalație și a-și întinde cârligele cu cari pescuește în acel loc întregul sezon, adică până toamna la S-tul Nicolae.

Când vine epoca scrumbiilor de Dunăre, satele de pescari se golesc încă de pe la mijlocul lui Fevruarie, căci fiecare pleacă cu lotca și setca, își caută un loc pe Dunăre sau la malul mării și începe a pescui; dacă nu e bun locul, pleacă înainte și caută altul ș. a. m. d. Și aceasta durează până la sfârșitul lui Maiu, când însă se începe pescuitul pe Dunăre sau în baltă, la care pleacă și ei.

Fig. 386. Tipuri de pescari Români dela Ciobanu (lângă Hârșova).

La zăvoadele de Morun dela malul mării — «la Cosă» — pescarii vin primăvara și nu se mai întorc la satul lor decât la S-tul Nicolae, când e ziua socotelii lor de fine de an.

La închisul bălților Brăilei pescarii din Gropeni pleacă primăvara pentru a pregăti materialul și nu se întorc decât toamna după ce se ridică leasa.

La Ericurile de chefal pleacă pe la Iunie sau chiar prin Maiu, pentru a săpă gârlele și a pregăti materialele din timp și apoi se întorc tot mai toamna.

Navodarii turtucăieni pleacă pe la toate bălțile la August și nu se mai întorc decât la Sf-tul Neculae, iar Orierii o ieau pe Dunăre dela Turtucaia și nu se opresc decât la Sulina. Micul pescar care închide o gârlă din Deltă sau care își face cotețe în stof trebuie să stea tot anul lângă dânsule și să le caute în fiecare zi ș. a. m. d.

În tot acest timp, acești pescari apar numai rareori, pe câteva zile, ca musafiri pe la casele lor proprii, iar restul timpului trăesc în completă izolare pe malul vreunei bălți sau vreunui braț de Dunăre, pe vreun ostrov sau pe malul nisipos al mării.

Dar nici iarna nu o pot petrece în liniște acasă, căci, îndată ce îngheață bălțile, se începe pescuitul mare cu năvoadele, pescuitul cu zătoanele, arcacele, cotețele, etc. și ține până la epoca desghețului.

Uneori pescarii pleacă în grupe mai mari, d. ex. la pescuitul scrumbiilor, la zăvoadele cele mari de moruni dela Cosa, la leasă sau la năvoade, etc. Foarte des însă ei trebuie să pescuească izolați numai în tovărășia ajutoarelor lor («Pulupainici» la Lipoveni), fiecare pe la câte un colț pe care și-l alege și pe care-l schimbă de multe ori dacă vede că nu-i cu noroc.

În tot acest timp care-l petrece pescarul în pustietatea bălții, fără nici un alt contact decât cu cei câțiva tovarăși ai săi, fără vreun centru mai apropiat — oricât de mic ar fi el — de unde să se poată aprovizionă zilnic cu cele necesare, el este expus la tot felul de pericole inerente traiului în aceste locuri și avizat numai la propriile sale puteri și la resursele bălții. Este dar natural ca acest fel de viață să devolve într'însul o putere de inițiativă cu mult mai mare, să-i ascuțe bine simțurile și darul de observație al naturii și să-l facă un bun cunoscător al naturii încunjurătoare.

* * *

Când pleacă pescarul de acasă, cu câteva zile mai înainte, el și tovarășii sau ajutorii săi își pregătesc bine lotca «călăfatuind-o» și «cătrânind-o» și tot astfel își pun în regulă și toate uneltele cu cari au să pescuească. Apoi își încarcă în lotcă, pe lângă instrumentele de pescuit și uneltele necesare pentru repararea lor, ceva de ale îmbrăcăminteii, câteva merinde de ale mâncării, un ceain pentru borș și mămăligă, un ceainic, un topor, câteva scânduri, un ghionder, o rașcă, un târpan, etc., și câte o țoală sau un lăicer pentru așternut. Aceasta este toată gospodăria sa cu care are să trăească mai multe luni, rămânând ca tot restul să i-l procure balta și dibăcia sa de a ști să se organizeze; numai pâinea, malăiul și alte câteva de ale mâncării rămâne să și le procure din timp în timp dela Cherhanaua cea mai apropiată, la care și predă peștele prins, și care și ea poate fi situată la o distanță destul de mare.

În mersul lor, dacă au vânt bun, întind pânzele și merg repede fără multă osteneală (Fig. 241 pag. 469); în acest timp lopătarii profită și

se odihnesc dormind sau făcând tot felul de glume. Dacă însă e liniștit, atunci trag la lopeți ceasuri întregi, de curg sudorile de pe ei, și ispolul cu care ieau apă din Dunăre — ei o preferă pe cea de baltă fiind mai limpede — trece din mână în mână pentru a le potoli setea.

După ce au mers toată ziua, pescarii noaptea leagă lotca de mal și dorm în ea, iar dacă e vremea rea și furtună mare, o scot pe mal și o întore cu fundul în sus culcându-se cu toții sub dânsa.

Ajunși la locul unde vreau să se instaleze, caută un mal neinundat, trag lotca pe el și încep a-și face *adăpostul*. Dacă nu au însă lemnele necesare la dispoziție, ei scot deocamdată cele 4 lopeți dela lotcă și le înfig cu câte un capăt în pământ, încrucișându-le la celălalt capăt 2 câte 2 și legându-le la încrucișătură cu câte o frânghie sau o mlajă de salcie; pun apoi deacurmezișul peste cele 2 cruci ghionderul sau Catargul și peste acesta pânza dela Catarg, ale cărei margini le prind de amândouă părțile cu țaruși în pământ (Fig. 387); nu mai au acum decât

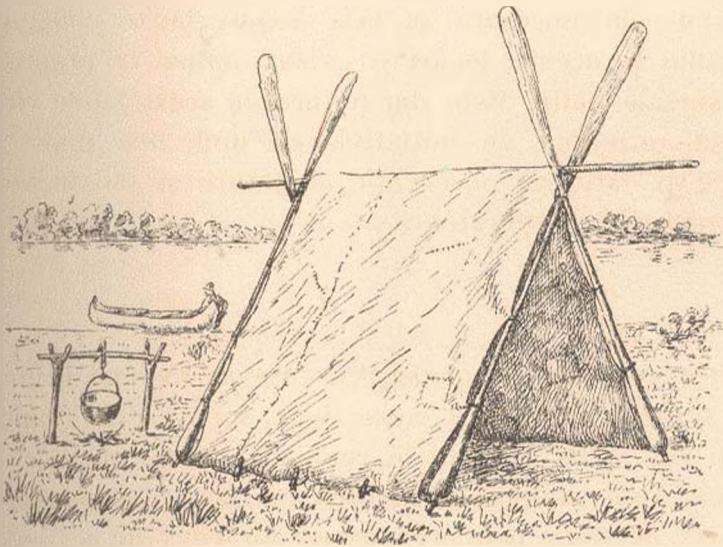

Fig. 387. Cort pentru adăpostul de noapte al pescarilor, pe malul Dunărei, făcut din lopețile, catargul și pânza dela Lotcă.

să taie repede cu târpanele ceva stuf sau papură din baltă și saltelele cu pernele pentru repaosul de noapte sunt de asemenea gata.

Le mai rămâne dar să se îngrijească de o mâncare caldă; 2 bețe de salcie cu cracane în vârf înfipite cu câte un capăt în pământ susțin un alt băț orizontal de care e prins cu un cârlig ceaulul, ceva pește pescuit la rezeală din baltă sau din Dunăre cu instrumentele ce le au și borșul e repede gata, după care apoi vine somnul bine meritat.

În Tabela XIX se vede popasul pe malul Dunărei în apropiere de

Brăila al unor asemenea pescari vintirigii cu corturile întinse și cu preparativele de mâncare.

Când pescarul își alege locul unde vrea să pescuească, ele își face un adăpost mai bun. Dacă are de gând să pescuească numai puțin în acel loc, își face un cort însă mai solid, tăindu-și lemn din sălcii, căci lopețile îi trebuiesc la lotcă; astfel în fig. 388 se vede o așezare provizorie de pescari vintirigii la hotarul Domeniului Brăilei spre moșia mare, cu corturile lor, făcute din pânzele dela lotcă, pe malul unei bălți.

Dacă însă are de gând să rămână mai mult timp în acel loc, atunci se instalează mai bine. A două zi de dimineață dar se încep preparativele pentru o instalare mai definitivă, și primul lucru este înjghebarea

Fig. 388. O așezare de pescari Vintirigii la hotarul Domeniului Brăilei spre moșia mare, cu corturile lor făcute din pânzele dela lotce și cu uneltele lor de pescuit.

unui adăpost de noapte mai solid, a unei colibe. La facerea acestuia trebuie ca balta să furnizeze toate materialele necesare, căci pescarul cele mai de multe ori nu are la el decât toporul pentru tăiat lemn din sălcii, târpanele pentru stuf și cuțitul pentru toate nevoile.

a) Colibele, bordeiele și casele pescarilor din baltă.

Forma și felul colibelor variază după tot felul de împrejurări și mai cu seamă după locul și natura terenului unde trebuie să-și facă colibele, după materialele pe cari le găsește, după numărul pescarilor cari au a se adăposti în ele și după timpul când au a sta într'un loc. Astfel pescarii de scrumbii de Dunăre din regiunea Deltei, cari se mută mereu

din loc în loc își fac colibele mai puțin solide, însă ei au nevoie să-și

Fig. 389 coliba năvodarilor dela Frumușița.

Fig. 390. O colibă pescărească dela Brateș. Pescarii frig un pește la foc pentru mâncare.

usuce mereu setcele, căci altfel putrezesc în scurt timp; pentru aceasta

ei se asociază în totdeauna mai multe lotci la un loc, cari își fac coliba împreună și au un bucătar comun; lângă colibă însă ei fac uscăturile lor de setce (numită de lipoveni «Plavcă»), cari sunt o serie de «spânzurători» constând fiecare din câte o prăjină lungă orizontală, sprijinită cu capetele ei de cracanele din vârful a 2 prăjini verticale, înfipte fiecare cu câte un capăt în pământ.

Năvodarii, cari sunt câte 10—12 la un Năvod și nu stau mult timp în acelaș loc — dacă nu au colibe permanente la vadul bălții — fac simple adăposturi de stuf sau de papură. Figurile 389 și 390 arată d. ex.

Fig. 391. Coliba pescarilor dela balta Oltina.

2 colibe de stuf foarte primitive a năvodurilor de pe Brateș și dela Frumușița. În Figura 391 se vede o colibă mai mare — de forma cea mai răspândită la pescari — a pescarilor dela Oltina și în Figura 392 o colibă de acelaș tip însă tocmai dela Bălțile Somovei.

Mai interesante sunt colibecele ce se fac acolo unde locul e inundat sau se inundă ușor; acestea se fac pe piloți, înălțate dela pământ astfel ca apa să nu poată ajunge până la nivelul paturilor. Figura de jos din Tabela LXIX arată 2 asemenea colibe dela o gărlă din Balta Brăilei în timpul inundațiilor mari; în această figură se pot vedea totodată și

scene interesante din viața pescarilor de aci precum și poloacele în cari dorm ei.

Tot astfel și în tabela LXX se vede coliba înălțată pe piloți a păzitorilor dela leasa dela Filipoiul; aceștia având material lemnos și ostrețe dela garduri în abundență, au putut să-și facă coliba lor mai solidă. De altfel această tabelă dă un tablou foarte caracteristic pentru viața din baltă a pescarilor gropeneni.

Un tip foarte interesant de colibă primitivă este cel arătat în figura 393, care reprezintă coliba pescarului dela gardul cu coteț din gârla Ghiolului Fortuna din Deltă; acesta stă aci aproape tot anul.

Și mai interesante sunt încă tipurile de colibe pe cari le fac pescarii turtucăieni pe terenul inundabil.

Fig. 392. O colibă pescărească dela Balta Somovei.

Fig. 393. Coliba pescarului dela gardul cu coteț din gârla Ghiolului Fortuna din Deltă.

Ei bat stâlpii și așează paturile la o înălțime astfel ca apa oricât de mare ar veni să nu poată ajunge până la ele; apoi la partea superioară a colibeii pun nuele îndoite, peste cari așează rogojini, formând astfel un acoperământ cum se face la covergile (coviltirele) la căruțele din aceea regiune. În figura 394 se vede coliba vătafului dela leasa dela balta Călărași. Când sunt pescari mulți — ca d. ex.: pentru lucrătorii dela leasă — ei formează un șir lung și conținuu de asemenea colibe având aparența unui tren, ba chiar câte odată fac o serie de asemenea șiruri de colibe având aparența unei mahalale pescărești.

Tabela LXXII arată coliba cea mare a lucrătorilor dela leasa dela balta Călărași.

* * *

Toate aceste colibe se fac acolo unde pescarii nu au a sta decât un timp mai puțin îndelungat și numai în anotimpurile mai calde. Sunt însă foarte multe locuri unde pescarul trebuie să petreacă aproape tot anul,

Fig. 394. Coliba vătafului dela leasa dela balta Călărași.

și adeseori chiar — când Dunărea nu îngheață — și o bună parte din iarnă. Astfel d. ex.: la otacurile de cegari, la zăvoadele de moruni dela mare sau dela Dunăre, etc., la gura unor gârle cu cotețe din Deltă ș. a. m. d. La acestea se fac colibe mai solide și chiar *bordeie* sau *case de baltă*, cari oferă un adăpost mai sigur, câtă vreme nu vin inundațiile să le cuprindă.

Tabela VII, care reprezintă un otac de cegari de pe malul Dunărei Măcinului, arată un asemenea tip de bordeiu pescăresc. Acesta servește firește numai ca adăpost de vremea rea, căci când timpul e frumos, fiecare preferă să doarmă afară.

Astfel de mici construcții — bordeie sau case — se văd în Deltă, pe malurile tuturor brațelor, fie de ale cegarilor, fie de ale carmacgiilor și priponarilor, cari stau acolo până aproape când îngheață Dunărea. Tot

astfel de case, chiar ceva mai bune, se văd în Deltă pe la gurile gârlor aparținând pescarilor cari închid aceste gârle cu garduri cu limbi și așează cotețe în ele; ei locuiesc aci tot anul — trebuind zilnic să controleze oboarele dela garduri — și de aceea au chiar câte o mică gospodărie, uneori cu grădină de legume lângă casă și câțiva gutui ca arbori fructiferi; ba pe unele locuri — când grindul este mai înalt — pun chiar și viță de vie. Gutuile dau aci o rentabilitate foarte bună.

Construcțiuni—deși cu totul primitive, făcute din stuf, însă totuși ceva mai solide—se fac pe la zăvoadele cele mari de carmace dela malul mării și pe unele locuri pe malul Dunărei, căci și la aceste pescării vin din satele lor și trebuie să stea cel puțin 9 luni pe an. Astfel e d. ex. coliba din figura 102 a pescarilor dela un zăvod dela Portița, sau cea din figura de jos din tabela LXXII și cele din tabelele IX și X, cari reprezintă instalațiunile dela zăvoadele dela mare.

Aceste bordeie și case cu un caracter mai permanent se construiesc în baltă în diferite feluri și din diferite materiale accesibile. Tipurile cari se întâlnesc mai des sunt următoarele:

a) *Casele de stuf gol, fără lut.* Se face un schelet de lemn de salcie ca la orice casă simplă și se acopere cu stuf. Pereții însă se formează din maldări de stuf așezați în picioare, cari se prind pe amândouă părțile între câte 2 leături de lemne. După înălțimea casei, se pun câte 2 sau 3 rânduri de leături, la distanțe ca de 70—80 ctm. unul de altul. Acestea sunt mai mult colibe cari au numai forma de case și se fac mai mult pe la zăvoadele de carmace dela mare.

Figura 102 dela pag. 252 arată o asemenea casă tipică. De asemenea în figura de jos din tabela LXXII se vede o asemenea casă în care dorm pescării la un alt zăvod dela mare. Această figură dă tot odată și o scenă caracteristică din viața pescarilor la zăvod, arătând masa lor.

b) *Casele de stuf unse cu lut.* Tălpile, cosoroabele, grinzile și stâlpii cari compun scheletul casei se fac din lemn gros de sălcii; apoi se formează pereții din maldări de stuf așezați în picioare unul lângă altul, peste cari se pune transversal — pe dinăuntru și pe din afară — o serie de brăe (zise și «Brăne») de lemn sau de trestie «legate în clește» cu mlajă de salcie. Peste pereții astfel formați se pune apoi lutul. Mai întâiu se ieau bucăți mari de pământ lutos bine mestecat și se aruncă acești bulgări cu putere peste peretele de stuf («Bulgăreala casei»); apoi se lasă puțin să se sbicească și se începe «unsul» cu lut mai fin, care se întinde cu mâna ca o tencueală. Invelișul se face apoi de stuf care se așează pe căpriori de salcie.

Aceste case de stuf se fac pretutindeni în baltă și sunt foarte bune, atât fiindcă sunt ușoare, așa că nu se afundă când se îmnoaie pământul

în timpul inundațiilor, cât și fiindcă vara sunt răcoroase și iarna călduroase.

Marele lor inconvenient este că șoarecii și guzganii — cari sunt foarte numeroși în baltă — se încuibă în pereți și circulă în toate părțile prin locurile deșerte dintre bețele de trestie.

c) *Casele de îngrăditură de nuele.* Acestea se fac întocmai ca și casele de stuf, numai că la pereți în loc de stuf se pun «pari» pe cari se îngrădesc nuele și apoi peste acestea se face bulgăreala și unsoarea cu lut.

Tabela LXXIII arată două tipuri de case din baltă — una din balta Brăilei (jos) și alta dela balta Pietrele din Vlașca — ai căror pereți sunt făcuți la una din stuf și la alta din nuele.

În Chilia veche cea mai mare parte din casele pescarilor — cari sunt foarte practice — sunt făcute cu pereți de stuf.

d) *Casele de Chirpiciu;* acestea sunt cele mai răspândite în bălțile Dobrogei și mai cu seamă în Delta Dunărei.

Chirpiciul este un pământ lutos sau clisos, pe care-l mestecă bine cu paie — sau cu Rogoz — și fac apoi din el un fel de cărămizi mari necoapte, late cât grosimea zidului casei pe care vor s'o construească și pe cari — după ce le dă forma convenită — le lasă să se usuce bine.

Acest pământ îl găsesc în baltă pe la unele grinduri sau prin malurile Dunărei, și dacă nu-l au în locurile unde le trebuie, se duc de-l cară cu lotcele.

În figura de sus de Tabela LXXII se vede la un zăvod dela mare: în fund o casă de Chirpiciu, iar în față pe pământ o grămadă de cărămizi de Chirpiciu întinse la uscat, cu cari urmează să se construească aci o nouă casă.

Casele de Chirpiciu în baltă se fac fără nici un schelet de lemn, ci numai punându-se blocurile de pământ (cărămizile) udate cu apă unele peste altele, spre a forma pereții. După ce aceștia sunt gata, se ung cu lut și se văruesc.

e) *Casele de pământ bătut între scânduri.* În multe părți în baltă, pe tot lungul Dunărei, în loc să facă cărămizi de Chirpiciu, se face întreaga casă dintr'un singur bloc. În locul unde vine peretele se pun 2 scânduri, la o distanță una de alta egală cu grosimea zidului, și se pune între ele pământ lutos care se bate bine cu maiurile, formându-se astfel de jur împrejur temelia. Apoi se ridică scândurile mai sus, se pune iarăș pământ între ele, care se bate cu maiurile, și așa mai departe se înalță pereții până sus fără nici un schelet de lemn. Apoi se ung cu lut și se văruesc ca și casele de Chirpiciu.

Acoperișul la toate aceste tipuri de case se face din stuf, și anume în 2 feluri:

a) *Stuful așezat românește*, adică punându-se stuful în întregime cu

spicul în sus spre creasta casei, și anume sau într'o singură pătură ca în fig. 102, pag. 253, sau în mai multe rânduri, ca în figura de jos din Tabela LXXIII.

b) *Stuful așezat nemțește*, adică cu stuful tuns ca în Figura 365, pag. 693. Acest din urmă înveliș e mai durabil și se numește înveliș cu «*Stuf solzit*». Acest mod de așezare a stufului, fiind mult mai costisitor, se pune numai la construcțiile mai solide, ca Cherhanale, etc.

Acestea sunt modurile principale de construcție a caselor din baltă. Fi-rește, unele din ele sunt simple bordeie, servind ca adăpost numai acelor pescari cari stau în baltă un timp mai scurt și cari apoi merg iarna la casa lor — mai mult sau mai puțin confortabilă — din sat. Altele sunt numai niște colibe mari pentru lucrători—un fel de cazărmi—ca cele din Tabela LXXII jos, în cari de asemenea pescarii petrec numai o parte a anului. Altele însă sunt case bune confortabile — ca cele dela gurile gârlelor din Delta (Tabelele LXVI, LXVII și LXVIII) — în cari pescarii locuiesc tot anul. Altele în fine reprezintă întregi complexe de case pentru o gospo-dărie pescărească mai mare, cum e d. ex. Gospodăria de Carmacgii dela Calinova. Aici — după cum se vede în Tabela VIII — sunt câteva mici case pentru pescari și diferite instalațiuni pentru o mai bună hrană a lor, ca d. ex. un cuptor de pâine, ba chiar și un fel de baie de aburi foarte originală, care Lipovenilor le place foarte mult.

Baia (Tabela VIII fig. 7) este o mică căsuță cu un cuptor, a cărui gură dă afară sau în tindă, iar fundul său de cărămidă netencuită dă într'o odaie, care e baia propriu zisă. Se face foc în cuptor până ce cărămidile se înfierbintă bine și apoi pescarii desbrăcați încep a aruncă apă cu gălețile peste ele spre a produce vaporii; când au asodat bine, fug toții goi — iarna ca și vara — de se aruncă în Dunăre ca să-și iea dușul rece cuvenit.

Pentru *încălzit*—și în general ca combustibil—utilizează stuf, lemne de salcie, etc.; dacă însă acestea le lipsesc, atunci se ajută cum pot după regiuni. Astfel în Balta Brăilei se găsește forte mult *Aleor* (*Euphorbia salicifolia*) care crește în fiecare an după înălțimea apei, încât în unii ani de ape mari ajunge de înălțimi colosale; după ce se retrag însă apele, el se usucă, rămânând niște trupine mari lemnoase; pe acestea le adună pescarii și fac foc iarna cu ele.

La casele mai mari și mai cu seamă la cele de Chirpiciu se fac un fel de sobe speciale foarte practice. Ele sunt mari, ocupând întreg pe-retele, așa ca să se poată arde stuf. Dacă însă casa e mai mare—ca d. ex. în casele dela Chilia veche — peretele dintre 2 odăi e format de sobă, iar gura sobei e în tindă.

Fiindcă ne ocupăm de tipurile de colibe și case pe cari le fac pescarii în baltă, nu putem trece cu vederea și adăposturile pe cari și le fac aci tovarășii de viață ai pescarilor în Baltă, adică *Târlașii*; aceștia sunt singura categorie de oameni cu care pescarul are în baltă un contact mai des și cu care stau ei în relațiuni de schimb de produse spre a-și mai varia masa zilnică; pescarul dă târlașului pește și primește dela el lăptării. Târlașului îi lipsește numai mijlocul comod de comunicație al pescarului, Lotca, așa că el pentru a trece Dunărea e nevoit a se prinde de coada bouului, care înnotând îl duce dela un mal la altul. In celelalte privințe el are a îndura aceleași necazuri ale bălții ca și pescarul și a se bucura de frumusețile ei. Și el este un bun cunoscător al bălții și mai cu seamă al vegetației ei.

Ar fi de sigur interesant a se face un studiu amănunțit și a se descrie viața pe care o duc acești păstori de vite, cari vin aci din toate părțile țerii — cei cu oile vin și de prin Carpați — spre a profita de bogatele pășuni ale bălții, irigate în mod natural. Cine va începe un asemenea studiu, să știe bine că, cu tot desgustul ce-i poate provoca mulțimea de tot felul de insecte ce mișună în sarica târlașului, el va fi pe deplin resplătit prin obiectul interesant al cercetărilor sale, căci târlașii de astăzi sunt ultimele resturi ale unei vieți generale de păstori prin care a trecut poporul nostru.

Firește m'as îndepărta prea tare de subiectul nostru dacă aș intra aci în descrierea vieții pe care o duc în baltă acești tovarășii de suferințe ai pescarului; totuș spre a da o idee de tipurile de colibe și adăposturi ce și le fac ei în timpul cât stau în Balta Dunărei, dau în Tabela LXXIV o serie de fotografii a câtorvâ colibe de Târlași din diferitele regiuni ale Bălții. In aceste fotografii se poate vedea întru câtvâ și modul cum trăesc ei aci.

* * *

Dacă însă, intru cât privește adăposturile și locuințele, pescarii în timpul cât îl petrec în baltă sunt nevoiți a se mulțumi cu foarte puțin — numai un adăpost de vreme rea, preferând încolo tot timpul să doarmă afară — apoi în alte privințe ei au încă și mai mult de îndurat. Nu numai că munca lor e foarte grea, trebuind să lucreze adeseori ziua întreagă până la brâu în apă, nu numai că pământul pe care-și aștern patul de stuf este adeseori inundat sau împregnat cu umezeală, nu numai că viața lor cu lotca pe apă este adeseori în pericol, etc., dar ei mai sunt încă chinuiți de o mulțime de alte plagi, dintre cari nu cea mai mică este plaga insectelor și în special a Țânțarilor, muștelor

și Tăunilor. Tocmai de aceea toți pescarii în timpul verii dorm sub niște acoperișe speciale de pânză rară, numite «Poloace», cari îi apără de înțepăturile acestor ființe. Figura de jos din Tabela LXIX și Tabela LXX arată modul cum se fac aceste poloace în colibe. Când dorm însă afară, ei întind pânza pe 2 bețe prinse la capete cu câte un țaruș înfipt în pământ și-și fac astfel un acoperiș complet al patului (Fig. 395).

b) Hrana, băutura, leacuri etc.

Nici intru cât privește *hrana*, în timpul pe care-l petrec pescarii în baltă, procurarea ei nu este în totdeauna comodă.

În adevăr, dacă nu e vreo furtună care să-i împiedice dela pescuit, ei au în totdeauna la dispoziție cantități suficiente de pește pentru borșul lor zilnic; mai greu este cu procurarea legumelor

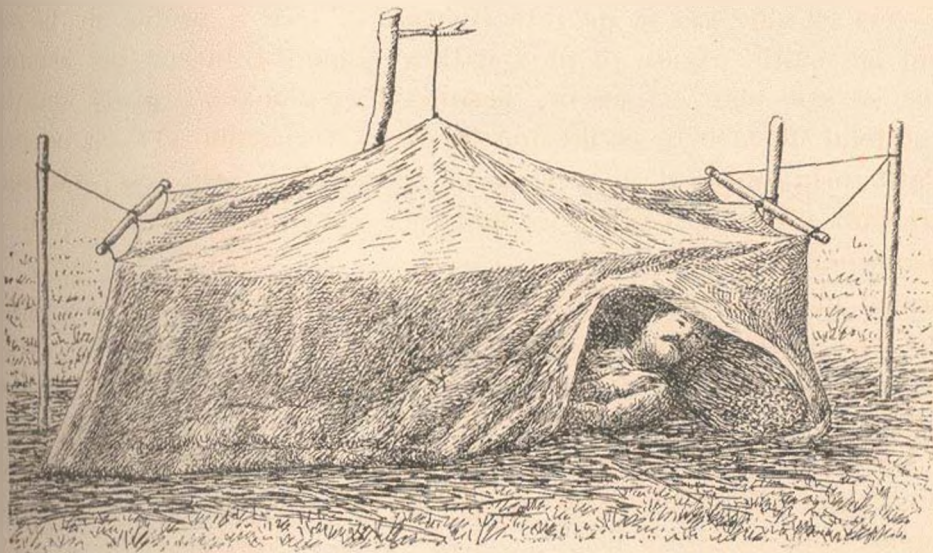

Fig. 395. Patul cu Poloc al unui pescar.

pentru acest borș și mai cu seamă cu pâinea proaspătă. Dacă coliba lor este în apropierea vreunei Cherhanale sau a unui zăvod mai mare, atunci ei pot să-și aducă macar pâinea de care au nevoie, care acolo se face într'un fel de cuptoare speciale foarte originale (Fig. 396 și Tab. VIII). Dacă însă sunt mai izolați, în loc de pâine proaspătă trebuie să se mulțumească cu un sac de malaiu din care-și fac zilnic mămăliga necesară. Mămăliga o taie cu o ață sau cu o sârmă prinsă ca o coardă de capetele unui arc de nueă (Fig. 397) sau legată de câte un băț la fiecare capăt al ei.

Ca legume, fiecare colibă caută să se aprovizioneze pe mai mult timp cu fasole, ceapă și usturoiu — care la nevoie poate fi chiar și sin-

gurul aliment — apoi când e posibil cu «Dumade» (patlăgele roșii) și toate verdețurile necesare facerii borșului, între cari cea mai importantă e Leușteanul. Apoi de asemenea pretutindeni se găsește sare de lămâe pentru acrit borșul — când nu au ca la zăvoadele sau colibecele mari o puțină cu borș de tărățe. — Borșul, care e mâncarea zilnică a pes-

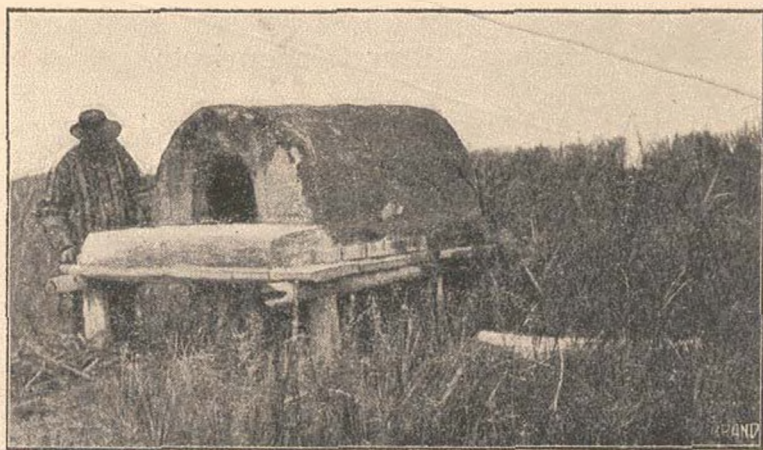

Fig. 396. Un cuptor de pâine dela zăvoadele dela mare.

carului, îl face cu tot felul de pește; unele specii, ca bibanul, se pun numai pentru a-i da gust mai bun zeamei, iar altele, ca crapul, somnul, etc., pentru carne. Pe la zăvoade pun în borș Capete și Urechi (Branchii) de Morun și Nisetru precum și măruntaele cari le scot din acești pești (Tab. LXIX și LXX).

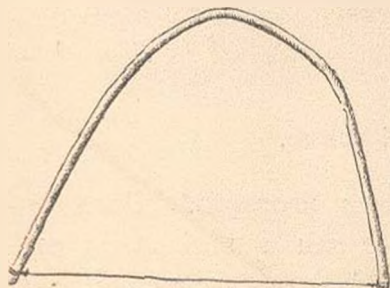

Fig. 397. Arc cu ață de tăiat mămăliga (Carcaliu).

Peștele din borș îl mănâncă într'o strachină de lemn specială, de formă patrată, numită de Lipoveni «Ștablea» (Fig. 398). Ea are în fiecare colț câte o mică despărțitură în care se pun condimentele cu cari se mănâncă peștele, și anume: Mușdeiu de usturoiu, făcut cu borș sau oțet, și saramură, adică borș cu sare multă. Ei au nevoie de aceste condimente tari ca să poată digera peștele gras.

Borșul îl mănâncă cu lingura din ceaun sau dintr'o oală. Dacă nu au linguri, iau fiecare câte o scoică și-i fac o coadă dintr'un bețișor de salcie (Fig. 399). Dacă și aceasta le lipsește, iau în loc de scoică o coajă de ceapă căreia îi pun coada spre a le servi ca lingură, sau unii își fac linguri chiar din coajă de salcie. Figura de jos din Tab. LXXII arată masa pescarilor dela un zăvod mare dela Cosa.

Strachina de lemn are o coadă de care o poate ținea în mână, însă pe această coadă este și un mic canal, ca un uluc, prin care beau la urmă zeama care s'a scurs din pește. De obicei pescarul mănâncă mai întâiu peștele și apoi la urmă borșul.

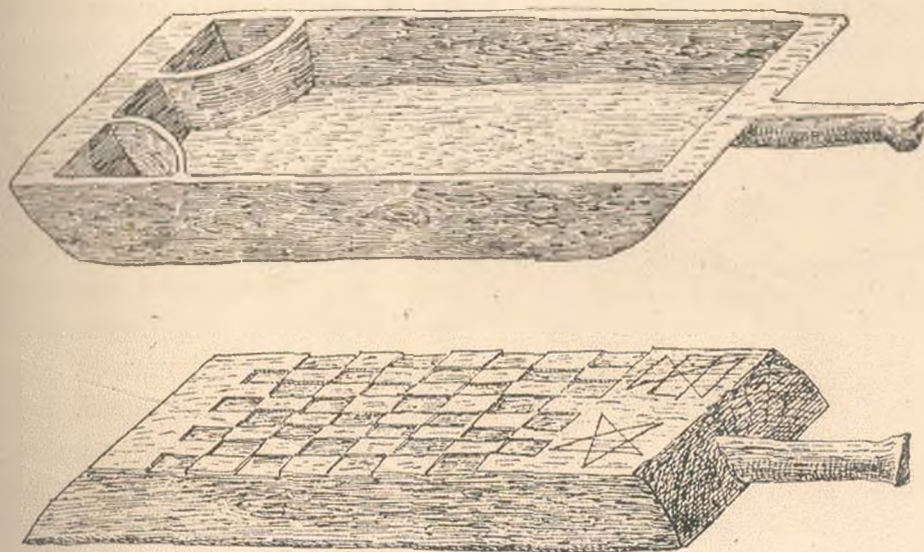

Fig. 398. Strachina — «Ștablea» — pentru peștele din borș.
Pe dos jocul Țăntarului.

O altă mâncare favorită a pescarilor sunt diferiți pești fripți pe jeratec —cu sau fără grătar—ca d. ex. biban fript (Fig. 390). Pescarii de Morun mănâncă ca o deosebită bunătate ficatul dela Morun fript. Lipovenii de aici mai fac din pelițele rămase dela ovarii—după ce s'au scos icrele din ele—un fel de turte fripte, cari sunt foarte grase.

Cea mai bună mâncare a pescarilor este Crapul la Proțap (Fig. 400). Se spintecă Crapul mare și se desface în două, apoi se prinde între câte 2 bețe, sus și jos, astfel ca să rămână deschis, și în fine se leagă mijlocul acestor bețe de un par ascuțit la un capăt numit «Proțap», care se înfițe în pământ ca

Fig. 399. Lingură de borș, făcută dintr'o scoică și coada dintr'o nuelușă de salcie.

un țarus; După regulă, de o parte și de alta a proțapului cu crapul, se face câte un foc la distanță de câte 50—60 cm. dela el; focul frige astfel dela distanță încetul cu încetul crapul pe amândouă părțile de odată,

care capătă astfel un gust foarte bun. Deoarece este însă anevoios a face 2 focuri de odată, cei mai mulți fac un singur foc și întorc apoi Crapul când cu o parte când cu cealaltă spre foc.

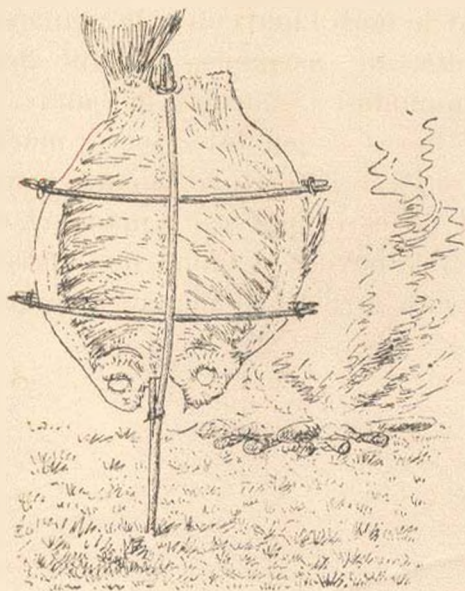

Fig. 400. Frigerea Crapului la Proțap.

toartă; astfel lăsând urciorul cu frînghia să cadă în Dunăre, dopul iese afară numai în momentul când se întinde frînghia, așa că abia dela acea adâncime intră apa într'insul, care firește e foarte rece.

După ce isprăvesc de mâncat, și dacă au timp liber, își caută o distracție; pentru aceasta întorc strachina pe dos și acolo au făcute diferite jocuri, între cari jocul lor favorit e un fel de «Țintar» (Fig. 398).

Toate se petrec astfel dacă pescarul are puțința să-și aprovizioneze coliba sa cu cele trebuitoare; dacă însă nu are această puțință — ceea ce se întâmplă foarte des — atunci ceea ce le lipsește din ale mâncării trebuie balta să le furnizeze, căci pescarul, care este om pășit, știe să se ajute în toate împrejurările. Balta, a cărei vegetație este de o bogăție rară și pe care se găsesc echivalente pentru toate plantele cari cresc pe uscat, îi procură și pescarului echivalente pentru legumele ce-i lipsesc d. ex. Leuștean, Hrean, Muștar (*Sissymbrium palustre*) diferite Ciuperci, etc —. Ba chiar ceaiul când îi lipsește, el adună buruieni — ca izmă

După mîncarea aceasta grasă și sărată pescarul bea foarte multă apă, pe care o iea din baltă; pentru a o ține rece în timpul verii, unii din ei au un fel de găleți, făcute din pânză deasă, în care pun apă și o atîrnă de o cracă de salcie la umbră; apa de pe pânza umedă, evaporându-se, răcește și o ține astfel proaspătă pe cea din găleată. Mai ingenios însă e mijlocul cum scot ei vara cu un urcior apa rece din fundul Dunărei. În Figura 401 se vede un asemenea urcior legat de gât cu o frînghie și îngreuiat cu pietre. Dopul său e legat cu o sfoară subțire de frînghia cea mare, însă numai la o distanță oarecare dela

Fig. 401. Un ulcior cu care scot pescarii vara apă rece din fundul Dunărei.

de baltă, crengile de rugii (mure), etc., — din cari își face ceaiu; și dacă nu le găsește nici pe acestea, Lipovanul fierbe până și frunze de salcie și bea zeama în loc de ceaiu.

Ciulinele (fructele dela *Trapa natans*) le fierb Lipovenii și le mănâncă cu plăcere, numindu-le Castane de baltă, de asemenea fructul dela Plutnițe (*Nymphaea albă*) îl mănâncă numindu-l «Smochine de baltă», ș. a. m. d.; și dacă chiar toate acestea îi lipsesc, apoi tot găsește măcar partea cea albă dela Rhizomele Stufului și Papurii, cari, conținând zahăr și amidon, sunt destul de hrănitoare și pe cari Lipovenii le mănâncă de asemenea la nevoie, după cum mănâncă la nevoie și bulbi de Căprișor (*Cyperus aesculentum*), pe cari de obicei la baltă îi mănâncă numai porcii, fiind foarte hrănitori.

Când îi e însă dor de o delicatasă, el caută pe murii cari cresc în baltă melci și-i mănâncă cu mare plăcere, aceștia fiind «leguma bălții» (Braila); cei cari dispun de o pușcă pot însă vâna și tot felul de pasări și animale.

La cazuri de bouă tot balta cu buruienile ei — ca Teteineasa, Izma, rizomele de Stânjinei (*Iris pseudoacorus*), etc. — îi lecuște.

Chiar și unele obiecte de îmbrăcăminte — ca d. ex. pălăriile cele mari de paie — tot din paiul unei plante de baltă le împletesc ei singuri. Figura 402 arată diferitele moduri cum împletesc ei paiul pentru a face pălării.

Astfel dar și în aceste privințe viața acestor oameni este strâns legată de baltă și aceasta le impune s'o observe cât mai de aproape, s'o studieze și s'o cunoască până în toate detaliile ei.

c). Mijloace de transport și comunicație.

Ca mijloc de comunicație și de transport pescarul, când e în baltă, nu are decât lotca sau duba sa, despre care am arătat că la nevoie îi servește și ca pat de dormit, ca adăpost sau casă de locuit, ca depozit de provizii, ca instrument de pescuit (săltătoarele), etc. Cu lotca el merge la

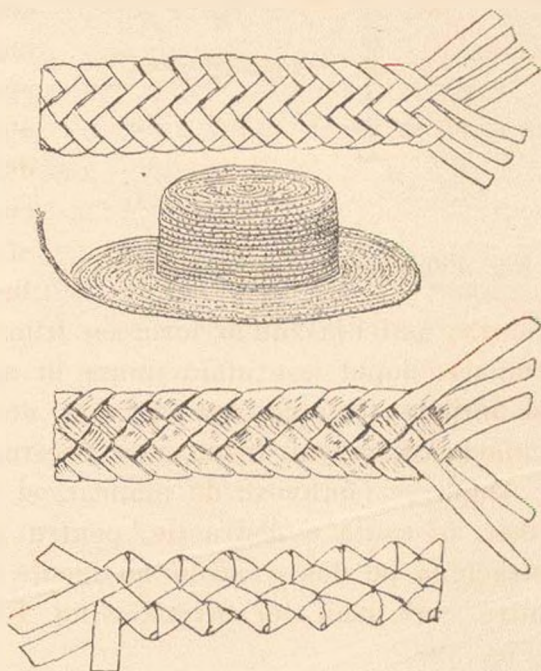

Fig. 402. Pălării de paie făcute de pescari din plante cari cresc în baltă.

pescuit, cu lotca își transportă peștele la cherhană, cu lotca își aduce proviziile, etc. și tot cu ea își plimbă pe Dunăre în zilele de sărbătoare femeia și copiii, cu ea se duce la zile mari la biserică prin satele din apropiere și tot în lotcă își găsesc chiar și copiii jucăria, deprinzându-se de mici a avea piciorul sigur pe apă și a mânuși lopețile.

Lotca nu este însă numai mijlocul său de transport pe apă, el se servește de dânsa și pe uscat, atât ca sanie iarna pe ghiață cât și ca căruță. Astfel în Figura 90 dela pag. 186 se văd pescari din Turtucaia trecând Dunărea iarna cu lotcile, pe cari și le trag pe ghiață ca săniile, iar în Figura 92 dela pag. 188 se vede cum ei—după ce au tras lotca pe ghiață ca o sanie — dând de un ochiu de apă limpede, sar în lotcă și merg înainte cu lopețile. În Figura 91 dela pag. 187 se vede cum tot iarna pun lotca pe roate — câte odată pe șine de sanie — și trec Dunărea pe ghiață, la Cernavodă, ca cu căruța.

Vara de asemenea foarte des se întrebuițează lotca pentru transporturi pe uscat, punându-se pe roate ca o căruță. Astfel pescarii din Jurilofca și Sarichioi, pentru a-și transporta peștele pe un drum mai scurt la piață și mai comod și fără mult ambalaj, își pun lotcele încărcate cu pește pe roate și le trag cu caii până la Măcin sau la Ghecet; aici scoate lotca de pe roate și o pune pe Dunăre, ducând-o cu lopețile până la piața de pescărie din Brăila, ca să-și vândă peștele.

Un mijloc de comunicație repede prin bălțile înghețate, foarte practic și original, întrebuițat mai cu seamă de pescarii de prin regiunea Chiliei cari pescuiesc iarna pe sub ghiață, sunt patinele de oase de cal. Cum se vede în Figura 252 dela pag. 484, acestea sunt făcute din fluere de picioare de cal, găurite astfel ca să le poată lega cu fringhie pe talpa ghetei ca pe niște patine; pescarul ține în mâna dreaptă un băț numit «hadarag», cu care se sprijină și-și face vânt pe ghiață.

d). Măsurile și socotelile pescărești.

În descrierea uneltelor de pescuit, arătând dimensiunile lor, am vorbit adeseori de stânjen pescăresc, cot, palmă, etc. Toate aceste măsuri de cari se servește pescarul nu au însă o lungime fixă, ci reprezintă — după regiuni — lungimea diferitelor părți ale trupului său propriu, pentru ca astfel, în izolarea sa, să nu mai fie nevoit a purta cu dânsul și instrumente de cari se poate dispensa. În această privință el se aseamănă cu popoarele primitive, însă nu o face fiindcă nu ar cunoaște sistemul de măsuri modern, ci fiindcă, în condițiunile în cari e nevoit să trăiască, sistemul său este cel mai practic.

Un stânjen pescăresc — cu care el își măsoară la fiecare moment frân-

ghiile și plasele sale — reprezintă distanța între cele 2 mâni, începând dela vârful degetelor, când amândouă brațele sunt deschise, așa dar cam 1.40 m. până la 1.50 m. Un «braț» este distanța dela vârful degetelor până la umăr, un «cot» dela vârful degetelor până la cot, o «palmă» este distanța între degetul mic și cel mare când palma e deschisă, și un «deget» este lățimea unui deget.

Apoi, la legarea cârligelor, pescarul măsoară lungimea petilelor (Turtucaienii) după distanța «dela degetele piciorului la genunchi»; aceasta de asemenea din motive practice, căci, când leagă «petila» de «ană», el ține anaua pe brațe, iar cârligul e prins de degetul mare dela picior, astfel că are lungimea petilei de-a gata.

De asemenea distanța pe ană, dela o petilă la alta, o măsoară cu «Pumnul», acesta reprezentând bucata de frânghie cât o cuprinde în mână când închide palma; și această măsură îi este foarte practică, căci, având frânghia pe genunchi, el o măsoară astfel mai ușor, apucând-o alternativ cu o mână după alta, până ajunge la locul unde trebuie să înnoade petila de ea.

Cu «degetul» el măsoară ochiurile dela plase și distanțele la cari leagă plasele pe otgoane ș. a. m. d.

Pentru măsurat distanțele mici pe pământ, pescarul, când e la baltă, întrebuițează «Pasul», iar pentru adâncimile mici ale apei îi servesc dimensiunile corpului său, adică: «până la genuchi», «până la brâu», «până la gât», «peste cap» sau «cât omul», etc. Adâncimile mari însă le măsoară cu stângenul.

Înălțimea gardurilor o socotește după numărul împletiturilor cu papură, zise «Voiuri»: «de 2 voiuri», «de 3 voiuri» ș. a. m. d.

Toate felurile sale de măsurători dar, pe cari el le întrebuițează de generații și fac parte din tradițiile clasei noastre pescărești, oricât de primitive ar părea ele, sunt totuș simple și practice și totodată perfect suficiente pentru scopurile sale din baltă.

Dar chiar pentru socotelile bănești, pe cari le face pentru a-și împărți câștigul cu tovarășii săi, în multe părți pescarii români au un sistem al lor; acesta e în adevăr foarte primitiv însă practic, căci nu se poate înșela la socoteală, și e evident chiar și pentru acei dintre tovarăși, cari, nepricepându-se bine la socoteli, ar putea fi altfel ușor înșelați. În diferitele lor tovarășii — despre cari vom vorbi în urmă — partea fiecăruia la câștig e stabilită proporțional cu capacitatea, vârsta sau capitalul băgat în întreprindere, sub formă de instrumente, etc.; astfel d. ex. unul are 2 părți, proprietarul instrumentului 3, lucrătorii câte o parte, flăcăii câte o jumătate, etc., cari toate la un loc fac d. ex. 15 părți. Pentru a stabili câți bani din câștig se cuvine fiecăruia, ei ieau atunci

un număr de boabe (de fasole sau de orice grâne) egal cu suma ce au a o împărți; apoi împart boabele într'un număr de părți egale, egal cu numărul părților cari ieau parte la împărțea (deci 15) și distribuie fiecare câte atâtea părți cât i se cuvine după înțelegerea lor. În urmă își numără fiecare boabele și primește banii. Acesta e mai cu seamă sistemul de împărțea la Români turtucăieni.

e) Tovărășiile pescarilor.

După cum s'a văzut la descrierea diferitelor sisteme de pescuit, fiecare instrument are nevoie de un număr anumit de pescari pentru a se putea pescui cu el: cu Oria pescuesc 2 până la 3 oameni, cu Setca de Scrumbii 2, cu Laptașul 6, cu Năvodul 10—15, la un zăvod de Carmace 7—12, ș. a. m. d. Câte odată se întâmplă că proprietarul instrumentului își angajează oameni cu ziua sau cu luna, cari pescuesc în contul său; cele mai de multe ori însă pescarii sunt angajați la parte sau formează cu toții o «tovărăsie». Forma și organizarea acestor tovărășii de pescari este foarte interesantă și variază după diferitele regiuni și după naționalități. La Lipoveni este «Artela» rusească, la Rușii și la Români din Delta «Compania», la Turtucăieni «Tovărășia», etc. Ele mai variază și după felul instrumentelor, după cum s'a văzut organizarea lor la descrierea zăvoadelor de Carmace și la descrierea pescuitului cu Năvoadele.

Forma cea mai simplă de tovărăsie este când un pescar lucrează cu un «ajutor» («flăcău» la Turtucăieni, «Pulupainic» la Lipoveni); acesta e tocmît cu mâncare și un salariu fix, sau o mică parte din câștig. Când sunt însă 2 sau mai mulți tovarăși cu drepturi egale, cari pescuesc în tovărăsie și cu proprietarul sau arendașul unei ape, atunci împărțirea se face de obicei cam astfel: o parte din beneficiu se dă apei (dijma proprietarului), o parte instrumentului și o parte muncii. Aceste părți variază însă mult dela o proprietate la alta.

Întru cât privește modul de împărțire a beneficiului — partea muncii — dintre pescari, nu mai am nevoie a-l descrie aci deoarece l-am arătat pe larg atât la descrierea tovarășiilor dela Năvod cât și dela zăvoadele dela mare. Amintesc numai că părțile variază după capacitate, vârstă și puterea de muncă a fiecărui tovarăș și după capitalul adus la tovărăsie sub formă de instrumente, materialul de închis bălțile sau gârlele, etc. Cel mai mult capătă proprietarii instrumentelor și cel mai puțin pulupainicii, cărora li se dă numai câte un «Cerec» sau chiar și numai o jumătate de Cerec (adică o jumătate sau un sfert de parte).

Aceste învoeli între pescarii români se fac de obicei fără nici un act scris — mai cu seamă la Români Turtucăieni la cari «cuvântul e sfânt» —

Lipovenii fac adeseori «inșcris» între dânsii, însă la socoteală se isprăvește cele mai de multe ori tot cu bătaie.

Cele mai nedrepte tovarășii sunt cele dintre proprietarii de instrumente și pescarii săraci cari nu au instrumente. Acești mici capitaliști cumpără cu câteva sute de lei un instrument (Setcă, Năvod, etc.) și fără nici o muncă scot într'un sezon de 2 și 3 ori valoarea lui, și tot astfel fac și unii dintre Cherhanagii. Iată câteva exemple din carnetul meu:

Pescarul X prinde scrumbii de Dunăre cu setca la St. Gheorghe. Setca e a unui proprietar de instrumente căruia el îi dă jumătate din câștig. A pescuit dela Martie la Maiu cu un tovarăș — cu care împarte câștigul numai pe din două — și au încassat fiecare câte 210 lei. Proprietarul setcei a încassat însă în 2 luni fără nici o muncă 420 lei, iar setca nouă îl costă 200 lei.

Pescarul X prinde somn la St. Gheorghe cu instrumentul unui Cherhanagiu și-i plătește 2 părți din câștig, iar una e a sa. Partea sa de pește o vinde tot Cherhanagiului cu 30 lei suta de kg. de somn, cu condiție ca dijma de 30% îl privește pe Cherhanagiu. Acesta însă vinde peștele la Galați cu 50 lei % kg., așa că diferența intră în punga sa.

Asupra acestor tovarășii de pescari ar fi de sigur de scris o întreagă monografie, scopul nostru însă aici e numai să dăm o idee despre ele, spre a completa astfel schița ce o dăm despre viața pescarului nostru, fără a intra însă în nici un fel de detalii.

3. Vieța pescarului în sat.

După ce am schitat — în adevăr numai foarte pe scurt — felul de viață pe care o duc pescarii în baltă, în contactul cel mai intim cu natura și departe de orice influențe ale civilizației și confortului satelor, rămâne să arătăm foarte pe scurt și viața ce o duce pescarul în satul său.

Firește nu căutăm nici aici să punem în evidență diferențele mari dintre pescarii de diferite naționalități — d. ex. între Români, Ruși și Lipoveni sau între Lipoveni și Turci, etc., — cari sunt mai mult din domeniul Etnografiei și al Antropologiei. Noi căutăm aci numai a pune în evidență cele câteva trăsături comune pe cari acelaș fel de viață le-a dezvoltat în firea tuturor, ori de ce naționalitate ar fi ei.

Mai întâiu, intru cât privește satele înseși, oricărui străin îi bate imediat la ochi diferența în bine între satele pescarilor și ale tuturor celorlalte categorii de populație rurală.

Pescarul, care în baltă duce o viață aproape sălbatică, în satul său știe ce-i ordinea și curățenia, are case confortabile, are haine bune, e

în totdeauna curat la rufărie și la trup, mănâncă bine, etc. Pe de altă parte el e dispus în totdeauna a încerca și a adopta tot ce e nou și ce i se pare mai practic și deci a profita de bunurile civilizației.

Foarte caracteristic pentru mentalitatea lor este că odată, vorbind cu pescarii din Jurilofca și spunându-le că după credința mea peștele de mare face migrațiunile sale mult mai la adânc, ei imediat s'au oferit să cheltuească în comun 2.000 lei spre a cumpăra o plasă mare ca să facă cu ea numai experiențe.

Pescarul e mult mai puțin conservator în apucăturile sale decât țărânul și adoptă orice inovație. În satul lui el e darnic pentru binele general, el dă atât pentru biserică cât și pentru școală. Bisericile din toate satele pescarilor sunt frumoase și bine întreținute. De asemenea școlile în satele românești—Lipovenii ca în toate sunt mai îndărătnici—sunt bine vizitate, iar cea mai bună dovadă de dorul de cultură al pescarilor sunt școlile românești dela Turtucaia pe cari ei le-au întreținut — fiind mândri de dânsele — în tot timpul cât au stat sub dominațiunea bulgară.

Pescarul este om evlavios fără însă a fi bigot, afară de Lipoveni—cu toate sectele lor—cari sunt foarte bigoți, însă cari cu toate astea la beție ieau și pe popă la bătaie. De câte ori le merge bine cu prinsul peștelui, ei fac și danii pentru biserică. Un pescar român din Jurilofca — de altfel om nevoiaș — ca mulțumită lui Dumnezeu pentru că a avut prinsoare bună de Chefali într'un an, a dăruit pentru construirea unei biserici în satul de Veterani dela Patlageanca din Delta dintr'o dată 2.400 lei; această biserică — singură curat românească din Delta Dunărei — a putut-o construi d-l Dr. D. G. Ionescu numai grație pescarilor români cari s'au grăbit din toate părțile să dea câte ceva pentru dânsa.

S-tul Neculai e patronul pescarilor și de aceea icoana sa nu lipsește nici într'o colibă de a lor, la orice baltă cât de îndepărtată.

Turtucăienii în ziua de St. Neculai au sărbătoarea lor cea mai mare; ei se duc cu toții la Biserică în haine de sărbătoare, duc acolo un Crap mare gătit pe care-l sfințește preotul și apoi mănâncă cu toții din el ca din anaforă.

Firește că vieța neconținut expusă pe care o duce pescarul în mijlocul naturii, marele rol pe care-l joacă norocul în câștigul muncii sale, etc... au făcut însă din el și o ființă superstițioasă: când cântă boul bălții de 3 ori, apele vor scădea, când Ivan pescarul (Pescărușul, St. Petru, Doctorul, etc., *Alcedo hispida* L.) își face cuibul la o înălțime mai mare în malurile gârlelor, e semn că apele vor veni mari, când se prinde apa de lopată la lotcă, e semn că încep apele în sus să scadă ș. a. m. d.

Aceste superstiții merg însă cu mult mai departe: dacă pleacă la pescuit și întâlnește la capătul satului pe popă, cei mai mulți pescari

se întorc înapoi acasă — Lipovenii îl ieau pe al lor la bătaie—, dacă nu merge bine cu prinsoarea, încep a amenința pe St. Nicolae din colibă și câte odată câte un Lipovan supărat că nu prinde nimic multă vreme aruncă icoana în Dunăre.

Pescarul, care la baltă e atât de curajos și știe să biruească toate greutățile naturale, când ajunge în oraș între oamenii cei mulți, cu cari el nu e deprins, devine sficios și naiv. Tocmai de aceea el cade ușor victima tuturor înșelătorilor, jălbarilor, etc., cari mișună prin centrele pescărești și profită de naivitatea sa. În jurul piețelor de vânzare din Galați, Brăila, etc. sunt o mulțime de cârciume cari caută să-i ademenescă spre a-și cheltui banii pe cari-i încasează din vânzarea peștelui lor. Când Statul a luat să exploateze în regie pescăriile din Brăila, un câr-

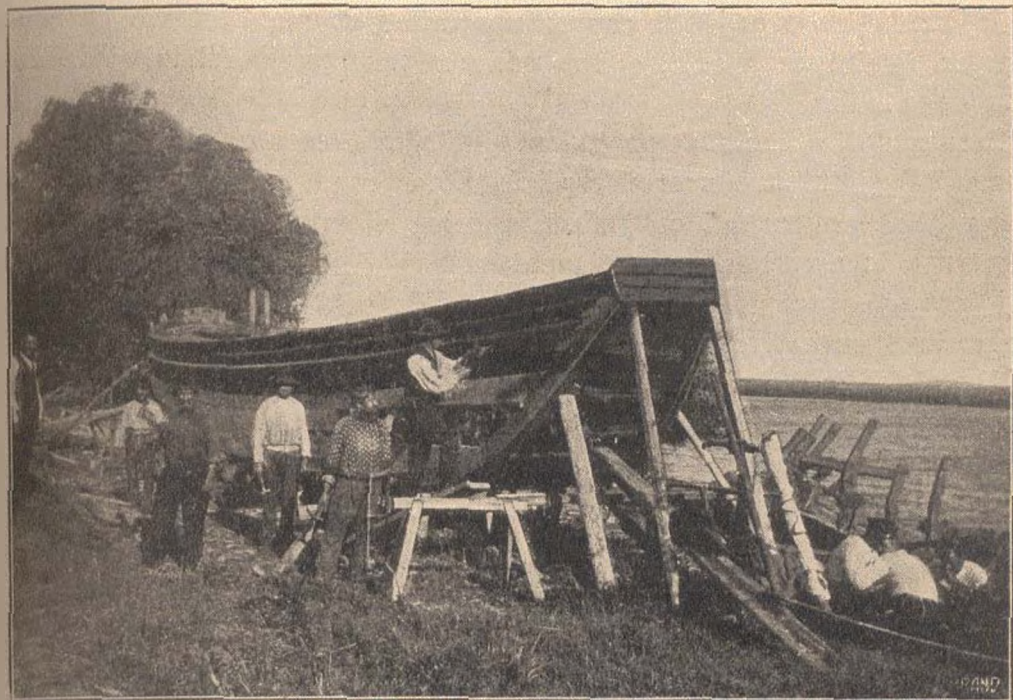

Fig. 403. Pescari lucrând la repararea unui barcaz, pe malul Dunărei dela Mîla 23 de pe brațul Sulinei.

ciumar din port și-a oferit gratis casa sa mare cu două etaje pentru ca să se instaleze acolo biuroul de vânzare, cu condiție numai ca el să aibă în etajul de jos cârciuma sa în care să aștepte pescarii până li se vor face socotelile.

În general însă, în această privință, dintre toți pescarii dela Dunăre Lipovenii sunt cei mai bețivi, iar Românii cei mai cumpătați.

În timpul care îl petrece în sat, pescarul, care este foarte îndemnat și la diferite lucrări manuale, se ocupă cu repararea și compunerea

uneltelor sale de pescuit; el face singur frânghii, împletește coșuri și rogojine, repară lotce, unul și-a făcut chiar o dragă mare de fier foarte ingenioasă ca să sape gârle de chefei ș. a. m. d.

Figura 403 arată niște pescari, meșteri lemnari, lucrând la repararea unui barcaz de transportat pește, la localitatea zisă Mila 23 de pe brațul Sulinei.

Femeile împletec când au timp liber la plase și rețele (Fig. 281, pag. 526), iar vara lucrează și la câmp sau la viile pe cari le au cei mai mulți pescari pe la marginea satului.

4. Influența bălții asupra inteligenței, caracterului și stării sufletești a pescarului.

Influența mare a bălții asupra pescarului se manifestează nu numai asupra felului de viață, ci tot odată și asupra moralului și a felului său de gândire.

Intr'unul din capitolele precedente intitulat «Pescuitul și Hidrobiologia» (pag. 25), și în introducerea capitolului despre pescuitul în apele Dunărei (pag. 283) am arătat ce influență mare a avut meseria de pescari pentru a le ascuți acestor oameni simțul de observație al naturii și a-i face să cunoască până în mici detalii viața peștilor și a celorlalte organisme cu cari aceștia conviețuiesc.

De altfel, la fiecare instrument de pescuit pe care l-am descris și în toate sistemele de exploatare a pescăriilor noastre, s'a putut vedea darul de observație și ingeniozitatea pescarilor noștri, căci, la urma urmei, totul e produsul minții lor, al experiențelor și al observațiilor acumulate de multe generații.

Ca și în baltă, tot astfel și pe luncă, după cum am arătat aci, pescarii au ajuns a fi mari cunoscători ai naturii, ca s'o poată domina și folosi pentru necesitățile vieții lor.

Toate aceste numeroase observațiuni asupra vieții din apă și de pe uscat în regiunea Dunărei cu balta ei au mărit dar considerabil capitalul intelectual al pescarului nostru, dezvoltându-i inteligența și ascuțindu-i simțurile.

Nu numai asupra inteligenței propriu zise însă, ci și asupra caracterului viața aceasta de baltă a avut o însemnată influență, făcând din pescarul nostru un om de inițiativă, care poate să se descurce singur ori în ce împrejurare, care observă și gândește singur și ia rezoluția liber, fără orice altă povață decât aceea ce iese din logica faptelor.

Dar pe lângă multele neazuri și dis plăceri, balta mai este pentru pescarul nostru și un izvor de fericire și bucurie. Frumusețile neîntre-

cute ale naturii din această parte atât de interesantă a țerii, libertatea nemărginită a vieții ce o duce în ea, etc., toate acestea ispășesc pentru el cu prisosință toate necazurile și greutățile ce le îndură. Și de aceea tocmai, nu odată am văzut vechi pescari apucați de o adevărată nostalgie, părăsind situații bune din alte localități pentru a se reîntoarce la balta lor iubită, lucru pe care numai acela care cunoaște și apreciază frumusețile bălții poate să-l simtă și să-l priceapă.

Balta dar, pe lângă influența ei vădită asupra inteligenței și caracterului pescarului, mai lucrează și asupra stării sale sufletești, dezvoltând în el sentimente profunde de dragoste pentru dânsa și legându-l tot mai strâns de frumusețile ei și deci și de patria sa.

Tocmai aceste influențe însă, l-au format pe pescarul nostru dela Dunăre astfel cum este el — cu bunele și relele sale — și l-au pus în stare să exercite în aceste locuri o meserie atât de grea, la care se cer atâtea calități fizice și morale speciale.

Pescarul nostru este dar și el un produs al acelorasi condițiuni naturale cari au creat aci bogatele noastre pescării dela gurile celui mai mare fluviu european; căci și aici funcțiunea a creat organul, printr'o adaptațiune continuă la cerințele acestui mediu special și printr'o selecțiune îndelungată în această direcție.

După cum natura singură a pregătit — parcă înadins — Balta Dunărei cu ghiolurile și terenurile ei inundabile, pentru a servi la producția mare a peștilor, înzestrând-o cu acea enormă cantitate de germeni ai unei faune și flore acvatice, care așteaptă în pământul ei în stare latentă inundația de primăvară spre a se dezvoltă și a deveni cea mai abundentă hrană a peștilor;

După cum revărsările periodice ale fluviului — cari trezesc toți acești germeni latenți la viață și le dau putința să se desvolte cu o exuberanță neîntrecută — vin tocmai în epoca când peștii din albie au nevoie de suprafețe de ape cât mai întinse pentru reproducție și hrană;

După cum într'un cuvânt natura singură, prin lupta îndelungată a elementelor ei, a creat aci cele mai ideale condițiuni pentru o producțiune mare a peștelui, neîntrecute de nici un alt fluviu în Europa;

Tot astfel — pare că pentru a completă și mai bine această perfectă armonie naturală — ea a creat aci și pe pescarul dela Dunăre, care, deprinzându-se în timpuri îndelungate a se adaptă și a-și fasonă felul vieții după capriciile ei, a ajuns s'o stăpânească și să profite de bogățiile ei.

După cum însă numeroasa noastră clasă de pescari este — printr'o îndelungată specializare — un produs al pescăriilor, tot astfel și pescăriile acestea nu pot fi exploatare cum trebuie și puse în valoare decât numai prin munca acestei clase de pescari specializată la nevoile ei. Amândouă sunt inseparabil legate una de alta și trăesc una prin alta. După cum pescarii aceștia fără pescării (d. ex. secându-se bălțile) ar fi o clasă de populație ruinată, care ar trebui să-și caute alte ocupațiuni, în cari munca lor nu ar mai putea fi atât de roditoare, tot astfel și pescăriile acestea, fără pescarii cari le exploatează de atâta timp, ar fi o bogăție ruinată care nu ar mai putea da producția de până acum.

Din acestea se desprinde însă și un învățământ practic pentru omul de stat, și anume: Orice măsură care lovește în interesele clasei pescarilor lovește în prima linie în însăș ramura de producție; desființarea clasei pescarilor — prin măsuri nehibzuite, etc., — este egală cu desființarea pescăriilor, căci a se crede că o nouă clasă de pescari mai poate fi improvizată de azi pe mâine este o naivitate sau o inconștiență. Ceeace natura a creat singură într'un timp îndelungat prin lupta continuă cu elementele ei nu poate fi înlocuit printr'o creațiune a unei legi sau a unei dispoziții administrative, oricât de justificată ar părea ea, sau prin orice fel de alte organizații artificiale. Specializarea este și rămâne baza progresului și să fim fericiți că, alături de bogatele pescării, țara noastră are și o clasă capabilă de pescari cu cari să le poată exploata cum trebuie și să le facă să fie folositoare pentru întreaga noastră economie națională.

INDICE ALFABETIC ȘI GLOSSAR

PENTRU

CUVINTELE POPULARE PRIVITOARE LA PESCĂRIE ȘI HIDROGRAFIE

A.

Abaza (rus) = vântul de S.E. 356 (F. I. 78, 270).
Abla (rus) = Scota (frânghie), 469.
Ableț (lip.) = Oblețul (Alburnus lucidus) (F. I. 161).
Acul (sau Undreaua), 528.
Adăpost (coliba în baltă), 749.
Ahele sau Helos (grec) = *Anguilla vulgaris* (F. I. 14).
Ajutor = flăcău (Turtucaia) = Polupainic (lip.), 766.
Alabalac (ture) = Biban (F. I. 14).
Alău sau Halău, 388.
Alăsteu = Heleşteu, 49.
Albitură, 439 (și Albișoară, Albișor) (F. I. 208).
Albia propriu zisă sau Albia minoră, 38, 190, 192, 229.
Aleor (Euphorbia palustris), 436, 757.
Alimanuri (pe Olt) = părțile cu apă liniștită.
Alov (Mehedinți, Dunăre), 663.
Aluviuni, 185, 204, 218.
Ană = trupul cârligelor, 304, 308, 311, 312, 320.
Anaua = trupul carmacuțelor, 322, 227.
Anaua = fringhia cu plute, 512.
Anasor, 194, 327, 382.
Anghila, vezi Ahele (F. I. 237).
Angrasiști, 729.
Apă moartă, 84, 207.
Apcă, pl. apă (Turtucaia), vezi Visilă.
Apărători (Sacoviște) 382, 384; = gard (Transilvania), 124.
Acul sacului, 105.
Arc, 446.
Arcacele = Zătoane mici, 565, 677.
Aripa sau Canatul (la Vintire), 409, 410. Gard sau Les, 411.
Aripa italianului, 419.
Aripa la năvod, 150, 454, 457.
Aripa gardul cotețului, 543.
Aripă sau plasă (Cotețul de râuri), 172.

Aripele Lesei sau Laturaoiole (Brăila) sau Urechilo (Călărași), 596.
Armăsarul (Cântar fals), 692.
Artelul (rus), 493, 494, 766.
Asprocera, Sula (grec), = Șalăul (F. I. 19).
Așternutul Lesei, 601, 602.
Așternuturi (Lanți de fier), 579.
Ataman (rus) = vataful, 285, 341, 343, 345, 359, 365. (F. I. 270).
Au (ture) = Ave, 501.
Avatul sau Hautul (Aspius rapax), 75 (F. I. 167, 169, 170).
Ave (rus) = Avă, 45, 168, 501. (F. I., 113, 141).
Ava sau Trandadaia românească, 395.
Avagii, 521.
Ave sau Avă, 407, 497.
Avă completă sau Tacâm de ave, 507.
Ave de Cegă sau Nisetru, 516.
Avele simple de Calcan, 507, 508.
Avele de Calcan cu sirec, 523.
Avele de Dunăre pentru Crap, 518.
Avele de Mare pentru Nisetru, 506.
Avele și Setcele, 501.
Avele de Nisetru, 321.

B.

Babe, Babele sau Babi (Moldova), = Zglavoace, (F. I., 40).
Babă, 467. (vezi lotcă).
Babe, vezi Zglavoace (F. I., 40).
Babi (F. I., 40).
Babaică (rus) = Lopețile dela Lotcă, 467, 468.
Babaică (Turtucaia) = lopețile dela Lotcă și anume acele cu cari lopătarul trage deodată cu 2 lopeți, ținând în fiecare mână câte una.
Babca bieloi (lip.) = Ocheană sau Babușcă (F. I. 181).
Baboi (Turtucaia) = un pește de orice dimen-

1. Numirilor de pești, cari sunt deja explicate în lucrarea mea despre Fauna-Ichtiologica a României nu li se mai dă aci o nouă explicație, ci sunt notate numai cu (F. I.) și cu numărul paginei din acea lucrare.

- siune d. ex.: Un baboiu de somn de 50 kgr.
- Baboiu de pește viu, 311.
- Baboiu (Oltenia) = denumire pentru Biban.
- Babițe (*Pelecanus*).
- Babușca (F. I., 181).
- Babușca albă (*Leuciscus rutilus*), 616, 667 (F. I., 181).
- Babușcă roșie (*Scardinius erythrophthalmus*) (F. I., 177).
- Babușcă cu pană roșie.
- Baboșca Krasnoperca (rus.) (F. I., 177).
- Bacof (Turtucaia) = măciucă, 331.
- Baie, 344, 757.
- Bagor (rus) = vezi Bahor.
- Bahor sau Bagor (rus), 313, 332, 353, 366, 471.
- Băhlitură (Moldova) = O apă stagnantă care nu se mai primenește, plină cu gaze mefitice.
- Băicioc (lip.) = Guvidii mici (Gob. marmoratus) (F. I., 64, 72).
- Bălăc, 372, 711 (F. I., 258).
- Bălăc (turcește) = pește, d. ex. Calcanbălăc.
- Balaban sau Laban (lip.), Chefalul mare (F. I. 76).
- Bălos (Zngov), Babușca albă (F. I., 181).
- Balta (Lunca Dunărei) = Albia majora, 36, 382, 190, 194, 108, 229, 622.
- Baltă sau Ghiol sau și «Baltă cu pește», in opoziție cu Baltă în înțelesul de teren inundabil sau cu Mlaștină sau Stufărie, adică «Baltă fără pește».
- Băncile, 467.
- Banca catargului, 468.
- Bărcă (Mehedinți) = o specie de pești mici.
- Barcaz, 371, 695, 717.
- Barca = ladă = Juvelnic, 382, 384, 688.
- Barca, 9, 464.
- Barca cu macară, 351.
- Baran, Baran Calso (rus) sau Buhaiu = vârtej sau Berbec cu macară, 351, 468; vezi «Mitroace».
- Barbia sau Dinții Lesoi, sau Pieptenele, Gulerul șetului (Calarasi), 305.
- Bărbia cârligului = Curbătura ieșită în afară în locul unde e indoit cârligul, 610, 613.
- Bărdigoi (Muscel) = Zglăvoacele.
- Băstrug (Lip.) *Mugil* (F. I., 74, 82).
- Basinuri, 227, 218.
- Bătaia peștelui = reproducerea peșteiui, d. ex. «ia ieșit peștele la batae».
- Bataia Peștelui (Moldova de sus) = Vânărea peștelui, stărnindul ca să fugă la un instrument de pescuit.
- Batog, 372, 711 (F. I. 269).
- Bateă corcită cu Roșioara (F. I., 155).
- Bateă (pește), 616 (F. I. 150).
- Bătcuțiță = Bateă (F. I., 152).
- Băstrug (rus) chefai, 639.
- Balți temporale, 194.
- Bălos (*Leuciscus rutilus*), 63, 68.
- Băicuș (Braila) = *Aegithalus pendulinus*.
- Băț, 107.
- Băleă, fringhie (Mehedinți), 436, 442.
- Barbură (Sibiu) = (? Gobio).
- Bărcas (sabiță), 334.
- Bărzac (Oblete), 385.
- Bătlani (Cormoranus corbo), 52.
- Beică (Dolj) = Albitura mai lată și mai ră-sărită,
- Belciugul sau Cărligul Prostovolului, 403.
- Belă (Mehedinți) = *Leuciscus rutilus*,
- Behlița = Blehnița = sau Boarcă (F. I., 138, 172).
- Beldicer, 153.
- Beldița (Alburnus bipunctatus), 82 (F. I. 163, 165).
- Belbiță (Oltenia Dolj) = *Leuciscus rutilus*.
- Belizua (lip.) Avatul (F. I., 170).
- Beluga (lip.) Morun (F. I., 290).
- Benthos, 267.
- Berchița = Beldița (F. I., 165).
- Berbec (de bătut parii) sau Capre, 350, 363, 581, 600.
- Berbec = vârtej, 468.
- Bezpopovți (Lipoveni fără popă), 742.
- Biban și Ghiban, 54, (F. I., 181).
- Bielita (lip.) = Babușca albă sau Ochiană (F. I., 181).
- Bielogalafca (rus) = *Alosa pontica* (F. I., 224).
- Bihon, 363, 365,
- Bijuica sau Bujucă (undita), 298, 299.
- Bile sau Ghile (lemne groase), 578.
- Blana (Mehedinți) = Valul de scândură cu care pescuește «Cârstașul mic».
- Blehnița sau Boarca (F. I., 136, 138).
- Blesna sau Bleșnia (rus) = Briscă, 302.
- Boarca, 63 (F. I., 136, 138).
- Boarță (Teleorman) = sp. *Leuciscus* sau *Aspius* ?.
- Boabe de pește, 91.
- Boarfe (Valcea) = *Phoxinus laevis*.
- Boată (Suceava) = băț, 124, 131, 138, 147, 168.
- Bobic (Argeș), 137, 138, 104, 172.
- Boblete (Turtucaia) = *Alburnus lucidus* (F. I. 161).
- Boblete corciman (Turtuc.) = corcitură de oblete cu Ochiană.
- Bobleți = Obleți (161).
- Bobocii matitei, 460.
- Boiște (Suceava) = Boiștean (F. I., 199).
- Boiștean (F. I. 38, 188),
- Boeni (sing. Boean) = Boișteni (Banat) *Phoxinus laevis* 82, 92, 117.
- Boerănaș (Brăila) = împăratul Crapilor (F. I., 103).
- Bogzar = Viza (F. I., 245).
- Bolboacă (Muscel, Dâmbovița), = O groapă, alături de un părau în care se adună apa: «seacă o bolboacă ca să scoată peștele».
- Bolduri (Dâmbovița) = Teiere, 108.
- Bold (Muscel) = Bobociu cu potloage de piele la capăt, cu care se sperie peștele.
- Bonii matitei = Bobocii matitei, 460.

Boișie (Mehedinți) = *Phoxinus laevis*.

Bokor (ung.) = tovărășie, 494.

Bordeie, 750.

Borfete (Mehedinți) = *Phoxinus laevis* (F. I. 190).

Boracea = Sglăvoace (Brezoii), 112.

Borș de plevușcă, 64.

Borșul, 760.

Botog (Ialomița) = Cosac coreit cu Batcă F. I. 146, 148.

Boșman (Teleorman) = ? *Acerina Cernua*.

Boul Balții (*Botaurus stellaris*), 52, 768.

Boulean = Avatul (F. I. 170).

Braț (măsură), 765.

Brăcinarul vârșei, 410.

Brădiș = locul dintr'o baltă unde fundul e acoperit cu Elodea și alte asemenea plante acvatice.

Brățara (la Prostovol), 161.

Braț mort, 210.

Breană (Muntenia) vezi Mreană (F. I., 131).

Breană mică, 117.

Brednia (rus) = plasă, 450,

Brișcă, 301.

Broasca, 55, 211.

Brodină (Banat pe Mureș) = Pod plutitor pentru trecut Mureșul; Buza Brodinei = Prova.

Buaz sau Buhaz = Matca unei Gârle la gura ei.

Bubuiog (Jud. Tecuciu) = specie de pește mic.

Bucata de caramace = Peremet 314, 316, 335, 344, 358.

Bucium (Mehedinți) = Un lemn de stejar găurit așezat la capătul de dinainte al lotcei în care se pune Catargul.

Bucăți sau Plăși, 503, 505, 506.

Bujiică (Mehed.) = Undița făcută dintr'un ac cu gămălie.

Bulber (rus.) = Plută, 335, 336.

Bulboana (Moldova) = Groapă adâncă în fundul unui iaz.

Bulbucă = Ciulnița = Anafor, 194.

Bulfac (Hațeg) = *Leuciscus rutilus*.

Bulgăreala casei, 755.

Bură = Burețul, 313, 332, 471.

Burba 119.

Burca, 352.

Burdusul vârșei, 157, 410.

Burdul (Transilvania) = copecă în gheață, 174. = Produh (Bucovina) sau Produf.

Burtă sau Sân (la instrumente de plasă), 142, 147, 449, 460.

Burtele năvodului, 464.

Burudoc (rus) fringhia parului, 468.

Butargă = Iere de chefal (F. I. 76).

Buț (Transilvania) Sglăvoace. (F. I. 40.)

Buțoiu = Avat (*Aspius rapax*), 383.

Buza Dubei, Buza Brodinei = Prova.

Buzluki (rus) = potcoavă, 484.

C.

Cacica (rus) = Rizaca, 551.

Caic (turc) Tulcea, vezi Ceam.

Cahula sau Caula chipcelului (Juveinic), 379, 380, 688.

Calaci balăc (turc) = Săbița (F. I. 158).

Calcangii, 523.

Calimă = nod pescăresc, 463.

Calonnet (rus) = Lopățica pe care se împletește sirecurile, 514, 529, 530.

Căluș, 467, 345.

Camană (coardă), 150, 427, 448, 449, 453, 462, (F. I. 249).

Cambulă (*Peuronectes flesus*), 680, (F. I. 89).

Canatul sau Aripa (Vintire), 401, 411.

Cango, 62, 487, 453.

Căpăstru (Dolj) = Frâna dela clecele năvodului.

Capra (la garduri sterpe) 581.

Capra sau Berbecul, 60, 467, 600.

Capacul (rusește Necrilco), 398, 295 (F. I. 114).

Caracudă (Muntenia) = *Carassius vulgaris*; în Moldova = amestec de tot felul de pești mărunți.

Caras (Moldova) = Caracudă (F. I. 124)

Cărășel (Mehedinți) = Caracuda (F. I. 124),

Capcane sau Labirinturi, 10, 43, 624.

Cârcie (Argeș, Râul Doamnei) = *Cobitis taenia*.

Caraghiozbalăc (Turc) = Oblețul (F. I. 161).

Carjanca = Platica mică.

Caraele (rus) vantul N. N. W., 356.

Carma, (rus) = cârma, 465.

Carmace (F. I. 245, 249, 253, 269).

Cărmăcuțe (F. I. 249).

Carmace cu 2 rânduri (Dvosnasti rus), 336.

Carmaceuțe de cegă (F. I. 249).

Carmace de față, 358.

Carmace de fund, 358.

Carmăcuțe simple, 323.

Carmăcuțe duble, 323.

Carmacele mari, 325.

Carmace umblătoare, 330, 340.

Carmace stătătoare, 330, 331.

Carmacele de mare numite «Astrahan». Ripeag sau Halan (rus) 337.

Carmacele de mare zise «Japonca» 338.

Carmacgii, 26.

Carasul (*Carassius vulgaris*), 85.

Caracudia (F. I. 124).

Caracuda 54. (F. I. 121, 124).

Caracudă topărlacă (Turtucaia) = Caracudă care nu mai crește (F. I. 124).

Carina (Lotca), 465.

Castri (F. I. 73).

Casilca = siloc (rus), 319, 322, 330, 335.

Casa de baltă, 754.

Casa de pescari, 750.

Cășană = Banca catargului (Turtucaia), 468.

Catargele, 468.

- Catargul mare, 468.
 Cazaci zaporojeni, 744.
 Cazulca, 302.
 Calafat (Dunăre)—cânepă amestecată cu catran.
 Călăfătuială=astuparea găurilor dintre scândurile lotcei cu Calafat.
 Călăuz sau Șueț (Oltenia)=crap (Cyp. hungaricus), 594.
 Călcătoare, Lăsători sau Porțile gardului=Spusk (lip.), 62, 645 (F. I. 77).
 Călcătoare la leasă, 608.
 Căldare=copca mare în ghiață, 985.
 Căldare mare=capcană, 486.
 Cănele de mare (Acanthias vulgaris), 682.
 Căpățuiul, 455, 480, 488.
 Căprișor (Cyperus aesculentus), 763.
 Caras (Oltenia Potelu)=Caracuda.
 Cărășel (Oltenia)=caracudă mică.
 Caras (Moldova)=caracudă.
 Cărbuje sau Cărbușc (Crivace), 442.
 Cărjanca, 616 (F. I. 141, 142).
 Cărligul, 487. (la pescuit sub gheață).
 Cărlig (Mehedinți)=strapazanul dela lotcă.
 Cărlige de stroe, 327.
 Cărlig de șire=cărlige fără barbie.
 Cărlig de cărlige=cărlige cu barbie.
 Cărligele, 127, 93, 170, 68, (F. I. 114).
 Cărlige cu nadă, (F. I. 14).
 Cărlige cu limbă, 305.
 Cărlige de fund, (F. I. 25).
 Cărligele cu mâncare sau Pripoanele, 306.
 Cărligele fără mâncare sau carmacele, 305.
 Cărligul cu coadă sau Ghegherița, 295.
 Cărlig de mână, 299.
 Cărlionțuț, 377, 378, 380 (F. I. 161).
 Cărligele sau Șire de cărlige, 304.
 Cărligul de somn cu țaruș la mal, 127.
 Cără (Prahova-Muscel)=Zvârlugă (F. I. 199).
 Cărma=pupa, 365.
 Cărmoc=partea de dinapoi a luntrei (Snagov), 76.
 Cărma sau C . . . dubei, 465.
 Cărmățui, la 327.
 Cărma (vășla), 442.
 Cărsnicul fără țepoi=Cărsnicul de mână (Moldova), 113.
 Cărstaș=Chipcel, 378.
 Cărstașul mic (Mehedinți)=Cercala; pescuește, cu Blana sau Valul de scânduri.
 Cărsnicul, 18, 60, 114, 141.
 Cărstașul (Oltenia) 141, vezi Cistaș.
 Căruțașul sau Mălăerul, 722, 724, 735, 741.
 Căscăciu (Turtucaia)=Cleștele pe care se înșiră cărligele, 311, 345.
 Castri (grec)=chefal (F. I. 73).
 Cătiniș, 196.
 Cățin (dom. Braila)=bălțile mici și foarte puțin adânci care se usucă vara.
 •Căt omul• (măsură) Turtucaia, 765.
 Cașivelsaro (grec)=Avatul (F. I. 170).
 Căușul sau Ispolul, 470.
 Căulă (Bistrița)=o plută mică patrată servind ca pod plutitor pentru trecut apa.
 Caulă (Dunăre)=vezi cahula chipcelului.
 Cazane, 192.
 Cazal-canat (ture)=ghiborțul (F. I. 31).
 Ceam (Dunăre)=O corabie cu pânze care face transporturi pe Dunăre.
 Ceama (lip.) vezi slepca, 649.
 Ceapur (Deltă) = stârc.
 Ceapur alb, C. galben = stârc alb, s. galben.
 Ceardacul (lip.)=chiscul sau Prora lotcei, 365, 465.
 Ceata (Turtucaia) = Cumpania, 492.
 Ceaanul 173.
 Ceche (Moldova de sus) = prăjină de mână peștele la Voloc; vezi Vergele.
 Cecușca (rus) = măciucă 353 (F. I. 270).
 Ceciuga (Moldova) = Cegă (F. I. 249).
 Cegă = Ciga, Ceciuga sau Ciciugă (Acipenser ruthenus) (F. I. 246, 249).
 Cegă de Mare (Acipenser ruthenus × Ac. stellatus).
 Cegar, 285.
 Cegarnița, 321, 438 (F. I. 249, 27).
 Cegarnița de cegă, 438.
 Cegarnița de scrumbița, 439.
 Cegarnița de mărunțiș, 439.
 Celnicul carlionțului, 378.
 Ceorpac = ciorpac, 60, 141, 144, 172.
 Ceostica (rus) = deasă, 496.
 Cercul (dela sac) 105, 436.
 Cercurile (dela crâsnic), 114, 142.
 Cercala = Crasnicul de mână (Bucovina), 113, 145 (F. I. 40, 134).
 Cercei = verigi la sacul Lesei, 608.
 Cercei = gânjuri de ridicat cutița Lesei, 613.
 Cercei (la Mreajă), 163, 164.
 Cerdac parus (rus) sau Malinki parus = Pânza mică, 469.
 Cerec, 361.
 Cerec, 1/2, de cerec, etc. (masură), 492.
 Cerec = 1/2, de parte la împărțea 766.
 Cerga (Pătura) ca mijloc de prins peștele în Oltenia; se prinde cu ea ca cu Volocul.
 Cernolozî (Deltă) = salcie mică cu franze verzi închise (Galix cinerica) care crește pe plaur.
 Cetca (sfoara dela Mreajă), 499.
 Chefali 29, 572 (F. I. 73, 82).
 Chefalul mare sau chefalul cu cap mare = Laban (rus) = Pacios (grec) 639 (F. I. 74, 76).
 Chefalul cu nasul ascuțit = Ostreinos (rus) = Spatopteros (grec), 639.
 Chefalul cu coada lată = Băistrug (rus) = Platinarin (grec), 639, (F. I. 82).
 Chefali sărați, 656.
 Chefali afumați, 656.
 Chepcel, vezi Chipcel. 377, 378.

- Cheutoare, 327, 335, 345.
 Cheutori (la Leasă), 607.
 Cheutoare (la Orie), 442.
 Cheuteu (SibiŃu) = un instrument de pescuit.
 Cheile năvodului, 459, 360.
 Chenadă = Marginea unui Ostrov de pe Dunăre.
 Chepeel (ture), vezi chipeel, 377, 378.
 Cherhană și ghețarie, 689.
 Cherhangiu, 691.
 Cherhanana propriu zisă, 344, 368, 369, 696, 697.
 Chetroșel (Dolj) = *Gobio*.
 Chisoagă (Moldova de sus) = amestecătură de peștișori mici de tot felul.
 Chirilaș, vezi Crilaș.
 Chișeari (Moldova), vezi Țipari (*Cobotis fossilis*), 58, 84 (F. I. 196).
 Chiag, 350 (F. I. 269).
 Chiciu = Inceputul unui Ostrov pe Dunăre; bancuri cari abiă au devenit aparente și pe cari începe a se prinde o vegetație de Sălci și Arini, 192.
 Chiețari (Dunăre între Oltenița și Brăila) = Ostrov între o Verigă și Dunăre.
 Chiciu = Un vârf ascuțit de Ostrov (o ascuțitură de pe Dunăre. Astfel vârful Ostrovului dela Gura Borcei se zice «Chiciul Călărașilor».
 Chingile Dubasului (Moldova), 468.
 Chioștee (fringhie dela Mreje), 382, 327.
 Chipeelul, carlionțul sau Tărbucul = Chepeel 377, 378 (F. I. 161).
 Chipeelari, 377, 379.
 Chirană (Ialomița, Ilfov, etc.) vezi Cherhană.
 Chirpici, 756.
 Chirighiță (Brăila) = *Sterna hirundo*, vezi Crișcovă.
 Chisoarea (Botoșani) = Pleavă (F. I. 172).
 Chiseul, 62.
 Chiseul Dubei, 465.
 Ciuguș, vezi cogă (F. I. 249).
 Cicibis (Cărlige), 338.
 Ciga, vezi Coga (F. I. 249).
 Cihon (lip.) = Sabița (F. I. 158).
 Cinac (Brateș) = luntre dintr'un buștean (vezi Cin).
 Cin, 141, 439.
 Cin (Banat) = *Luntriță mică*.
 Cinghine balac (ture) = Avatul (F. I. 170).
 Ciobaca, 141, 159 (F. I. 131, 203).
 Cioc, 127, 294, 295, 297, 305, 319.
 Ciocurile carinei, 465.
 Ciorul de dinainte (la lotcă), 331.
 Ciopie (ture) Șalăul vărgat (F. I. 20).
 Ciopie (ture) Șalăul vărgat (F. I. 21).
 Ciortan = Crap dela 1 până la 2 kgr. greutate (F. I. 114, 124).
 Ciortănică = Crap dela 30 ctm. lungime până la 1 1/2 kgr. greutate (F. I. 114).
 Ciorta-Crap = Crap dela 2 kgr. in sus (F. I. 226).
 Ciornac sau Minciog, 316, 370, 375.
 Ciornătic (Turtucaia) = Un fel de anafor, nu mai că, in loc de vârtej in loc. apa Dunărei face domoleală și se intoarce lin inapoi.
 Cipeț (rus) = parii, 350.
 Cîrîpcea (rus) = năvod mic, 454, 457.
 Cîros (Dunăre, Turtuc.) = *Alosa Nordmanni*.
 Cîros mic sau Cîros = *Clupea delicatula* (F. I. 229).
 Cîros (la mare) = *Scomber scomber* 274.
 Cistio = plasa fină din mijloc, dela ave și setce.
 Cistinile (năvod) = pridvorul măriței (Turtucaia), 461.
 Ciubeca, 152.
 Ciuciu, Ciucinlean, Ciuciulică, (Oltenia) = Crap mic (F. I. 114).
 Ciuline (fructul dela Trapa nataus) = smochino de baltă, 53, 763.
 Ciulineț, 196.
 Ciulniță (Bechet) = Anaforul in Ruptură.
 Ciulnița, 194.
 Ciurupească (Dolj) = un pește mic de părae.
 Civiu (Turtuc.) = pui mici de șalău (F. I. 19).
 Clean (*Squalius cephalus*), 85, 117 (F. I. 184, 186, 188).
 Clien (lip.) = Clean (F. I. 186).
 Clece (la plasă), 427, 448, 449, 468, 146, 147.
 Clece, Clence, hadaragi, Cleaci (rus), 463, 512.
 Clecile sau plasele de lângă clece, 466.
 Cleiu de morun = Ichtiocol, 372, 711 (F. I. 269).
 Clence = vezi Clece.
 Cleopșic (rus) = caluș, 345.
 Clește = căscăciu = Iglită = *Lisciotea* (rus), 311, 345.
 Cleștele sau Iopățica, 94, 291, 293.
 Cloștariu = cleștarul, 45, 140.
 Clisă, 206.
 Clonc sau Cloc = vogalea (rus), 309, 437 (F. I. 97).
 Cloncăneală = sgomotul produs in apă cu Cloncul.
 Coadă vacii, 91.
 Coadă (Dâmbovița, Muscel), o infundătură in râu «gonește peștele până-l apucă intr'o condă».
 Coadă (la lacul Snagov), 64.
 Coadă carlionțului, 378.
 Coadă (unditei), 294.
 Coadă cristașului 105, 143, 150, 446.
 Coadă carnacului, 328.
 Coadă halăului sau Șiciul, 386.
 Coară și Coră (Mehedinți) = *Alburnus bipunctatus*.
 Coarda, 105, 114, 147, 151.
 Coarda sacului, 105, 111.
 Coarda cristașului, 105, 142, 162, 446.
 Coarda de sus, c. de jos (la Orie), 72.
 Coarnele carlionțului, 378.
 Coarnele hălăului, 385.
 Cobcă (F. I. 114).
 Cobce, 168 (F. I. 254, 259).
 Cobcele, 45.
 Cocet (rus) = strapezane, 467.
 Cocioace (Muntenia) = stufuri plutitoare, 194, 67, 70.

- Cocioe (Dunărea Ialomiței Ilfov)=Baltă în care apa stagnează ani de zile fără a se primeni decât cu ocazia Zăpoarelor mari, așa dar o apă închisă fără Prival. Apa în ele e «Băh-lită». (F. I. 172).
- Cocinoaie sau cocine, 577, 581.
- Cociorba, la sac (Bistrița), 111 (F. I. 131).
- Coconari (Oltenia) = Beldiță (F. I. 165).
- Cocoșul de mare (Raja clavata), 682.
- Codolan (Dolj) = somn mic.
- Codula sau frâna, 150, 428, 455, 457, 464.
- Coidac = par, 157.
- Coidac haț = la Visilă, 299.
- Coidacele sau Potigacele (vintire), 409, 411.
- Cojan (pescari români), 745.
- Colbă=veriguțe ce se pun din distanță în distanță ca semne pe fringhii pentru a arăta lungimea.
- Colbe (nueleșe) = gănjuri, 489, 613.
- Colba erchenului, 469.
- Colibă, 750.
- Comanac = Crucea vâslei (Falcu), 468.
- Carmaca (Parcea), 327.
- Compania sau Cumpănia și Cumbănia sau Cumania, 439.
- Compania sau tovărășie, 766.
- Comisionarul, 725, 728.
- Cooperative de pescari, 492.
- Copeă (în ghiață)=Prođușca sau Produf (Moldova), 43, 96, 485.
- Copcele de Păstrugă, 321, 505.
- Copce (la setcă), 497.
- Corbancă, Corpancă, Corpănică, Corpacă=Blicca bjorkna (F. I. 152).
- Corcitură de pește = 2 specii cari se încrucieșează.
- Corcioman = produsul dintre 2 specii cari se încrucieșează.
- Cornurile mătii, 460.
- Corovaică (Delta) = *Ibis falcinellus* sau Țiganuși.
- Cosace (F. I. 225).
- Cosac (rus) = bucăți sau Plăși, 503.
- Cosac nemeș (F. I. 146).
- Cosăcuța = cosac mic (F. I. 146).
- Cosac caraghioz (F. I. 146).
- Cosac (pește) 616 (F. I. 145, 152).
- Cosăcel=Blehnița sau Boarcă (F. I. 138).
- Coșarca, 19, 131.
- Coșcove, 196.
- Coseașcă (rus.) = Cărd de pești; «scrumbiile vin numai în Coseașcă» adică merg în bancuri.
- Cosor sau Brădis, 53.
- Cosorul sau târpanul, 551, 566.
- Cosoritul 566.
- Costruș (Perca fluviatilis) 58 sau Costriș (F. I. 14).
- Coșurile coșuri simple, 97, 104, 130, 131, 134.
- Coșul cu garliciu, coșul orb, coșul de mlaie, oloaga, 98 (F. I. 114).
- Coșul sau Cuița Lesei, 129, 535, 596.
- Coșul cu coaje de plop, 132, 134.
- Coșul de raci, 74.
- Coșuri cu coadă.
- Coșul de mlaie (Moldova)=coșul orb, 98, 134, 533.
- Coșurile oarbe sau coșuri cu mămaligă = coșul de nuele 134, 532, 533.
- Coșcană (la Prut) = burueni, 471.
- Cot (măsură), 765.
- Coteceri, 26.
- Coteeșle 60, 64, 171, 538, 542, 632, 645, 646 (F. I. 14, 19, 113, 124, 128, 152).
- Cotețe țesute, 172.
- Cotețe de stof, (F. I. 161).
- Cotețul prințator, 64.
- Cotețe propriu zise, 539, 540.
- Cotețe de chefali, 541, 647.
- Cotețe fără aripi, 542.
- Cotețe simple cu o aripă, 543.
- Cotețe simple cu 2 aripi, 544.
- Cotețe cu tindă, 545.
- Cotețe cu tindă simple, 545.
- Cotețul vânător sau Vânătorul, 545.
- Cotețe cu tindă și cu sfârțai (Cot. bulgărești), 546 (F. I. 78).
- Cotețe cu oboare sau Cotețe de chefali, 549.
- Cotețe cu obor, 637.
- Cotețul prințator, 647.
- Cotețele dela gardurile cele mari, 648.
- Cotețele dela gârlele de chefali dela mare, (Ericuri), 649.
- Cotiuga, 61.
- Covac (Muscel) = un pește mic de părau.
- Coverge sau Coveltire, 754.
- Crac de râu = braț lateral al unui râu (vezi Vi-roagă).
- Crac cu apă moartă = Crac care și-a pierdut legătura cu brațul principal.
- Crăeș (Oltenia, Făgăraș)=*Phoxinus phoxinus*. Tot odată și nume colectiv pentru tot felul de pești mici (F. I. 190).
- Craeș vezi Crăeș.
- Crap sulatic, ulucariu, Șueș sau Călăuz (Oltenia) = *Cyp. hungaricus* 594, (F. I. 117).
- Crap saltareș (F. I. 117).
- Crapul 54, 27, (F. I. 114, 115, 101).
- Crap = în comerț se numește Crapul dela 1 kilograme groutate în sus.
- Crăpcean = Crapul mic de o vară (F. I. 114).
- Crâsnicul, Halăul sau Cristașul, 380, 385, 389.
- Crâstașul fără coadă (Baia de Aramă), 116, 145.
- Crâstașul mic (Mehedinți) = Cr. fără coadă.
- Crâstașul (Mehadia), 117, 141.
- Crâstaciu, 380.
- Cresteața, 170; vezi Tocalie.
- Criță 150, 407, 454, 457.
- Crilele = Plasele navodului sau Natrele = Crilo (rus), 460.

Crileș = ajutor de vataf, 472, 473, 492.
 Cristovă (Dunăre, Galați) = Paserea de apă numită *Sterna hirundo*.
 Cristașul de mână (Muntenia, Oltenia, Transilvania, Banat), 113, 141, 385, 387 (F. I. 134).
 Cristac (Hațeg), vezi Cristaș.
 Cristașul fără coadă, 145.
 Cristaciu, 388.
 Crivace, 433, 466.
 Crov (Banat) = găurile și ascunzătorile peștelui din maluri și de pe sub rădăcini.
 Crucea vâslei, 436, 468.
 Cubar (rus) = coșul orb, 533.
 Cua sau capcana, gaia, napasta sau nacrâca (rus), 396, 397.
 Cua (Mehedinți, Dunăre) = O măciuca cu cârlig cu care se lovește în cap morunul prins la cârlige.
 Culafe (Moldova de sus) = Lozii de răchită din cari se fac coșuri.
 Culare (la stuf), 223, 660, 676.
 Carnezișul (la Leasă), 607.
 Carpen (via sălbatică), 135, 581.
 Cursoare, 329, 331.
 Curvă, Curvuliță, Curvulice (Dunăre) = *Larus leucocephalus* (vezi *Pescară*).
 Cușitoaia (Muntenia) = *Cobstis taenia*.
 Cușitoaia sau Rizaca, 352 (F. I. 199).
 Cușita sau Leasa, 589, 596.
 «Cavantul e sfânt» (Turtucaia), 766.
 Cu 2 năvoade gură la gură, 478.

D.

Dneac (pilot), 382.
 Dalion, 311.
 Daldon = cârlig de carmace, 20, 334, 340 (F. I. 269).
 Darabana, a pescui cu D., 507.
 Dârnoz = un arbust din nelușele căruia se fac *Văzele*, 136.
 Davița = Văduvița (F. I. 174).
 Deasa sau Desimea sau Pânza = rețeaua cea mică dela setcă, 496, 501, 512, 518.
 Debuscu, 734.
 Deget măsură, Turtucaia, 765.
 Depănătoare, 68.
 Desghetul 189.
 Desic (Turtucaia) = Plasa cu ochii mici dela setcă.
 Desinea vezi Deasa, 512.
 Difanul sau Tifanul, 150, 454.
 Dig = gard de pescuit (Zărnești), 103, 124.
 Dînto (grec) = ave, 501.
 Dîjna proprietății, 492.
 Dîntii Lesei sau Bârbia (Călarăși) = gulerul șetului, 610.
 Doagele, 62.

Dolnița = coarda sau fringhia cu plumbi, 150, 451, 462.
 Dolii, 84.
 Domoleală (Dunăre) = locurile unde apa Dunărei curge mai încet — «se face domoleală» — în opoziție cu porțiunile unde e «cursoare», adică unde curentul e mare.
 Dopuri de stuf, 570.
 Dopuri de alun, 577.
 Doruce, 327.
 Dorucuri, 192, 330.
 Dreuca (rus) = catargul mare, 468.
 Drug, 62, 147, 146, 448.
 Drughinoată (Jud. Suceava) = Prăjina cu care se mână Ciobaca.
 Duba, 359, 464, 465.
 Dubas, 464.
 Dubele navodului, 464.
 Duhoarea bălții (spumă), 214.
 Dulghier = Zeus pungio.
 Dumade = patlegele roșii, 760.
 Dumbriană (Mehedinți) = Mreană, Breană, Mbrea-nă (*Barbus fluviatilis*).
 Dunărea și Marea Neagra, 177.
 Dunărica sau Dunăriță = un Crăculeț al Dunărei între două ostroave sau între un ostrov și mal, 192.
 Dvosnasnoi (rus), 336 (F. I. 260, 269).

E.

Edec = «trage barca la Edec» adică o trage omul de pe mal cu o fringhie ducând-o contra curentului.
 Eleșteu, 37, 49, 56.
 Erchenul = Pânza dela lotcă (Turtucaia), 468.
 Eric, (lip.) gărlă de chofali, 642, 259, (F. I. 77).
 Eteră = Ederă, Etrele (vintire), 408, 157.
 Etere cu trei cercuri, 413, 414.
 Esența de Orient = făcută din solzi de Obleși pentru Perle artificiale, 712 (F. I. 160).
 Ezer, 56.
 Exportatorii, 730.

F.

Fachiu (Suceava) = Fachie.
 Fachie, 18, 19, 96, 128, 145, 446.
 Făclie (Făgăraș) = vezi Fachie.
 Fălcică (sac), 111.
 Făță (Oltenia) = pui de pește, d. ex. Făță de Clean. (Cărbunești), Fățta de Mreană (Potelu).
 Făță (Oltenia) = *Cobilis taenia*.
 Făsă (Oltenia), vezi Făță.
 Fauna litorolă, 237.
 Fauna pelagică, 238.

- Făcăleț (Turtucaia), F. Pentru batut ierle de crap = Priboiu, 706.
- Făina de obleți, 387, 711.
- Fănarul sau felinarul (Bucovina, Transilvania și Muscel), 97.
- Fedeleş (Moldova), 118.
- Flăcău (Turtucaia)=Ajutor, 766.
- Fluturași (Pripoane), 309.
- Fofig (Prahova) = *Leucaspis delineatus* și alți pești mici.
- Fofligă (Românii din Jud. Tulcea) = pui de *Alburnus lucidus* și alți pești mici.
- Foarfecul, 291.
- Foi de Lipan (Muntenia) = uscate și apoi pisate se aruncă în apă spre «a îmbăta peștele».
- Foltane = pălcuri de stof, 564, 566, 676.
- Frâna, 150, 164.
- Frâna sau Codula, 428, 446.
- Frâul sau Frânele năvodului, 463.
- Fringhiile, 169.
- Fringhia cu plumburi, 160, 402, 404, 451, 501.
- Fringhia Prostovoilului, 403.
- Fringhia cu camană, 451, 460.
- Fringhia cu piatră, 451, 462.
- Fringhiile frâului (la năvod), 464.
- Fringhia parului, 468.
- Fringhia cu Plute sau Pluta, 451, 462, 501.
- Fundătorile (la lotcă), 468.
- Fundul lotcei, 62.
- Funie = Otgoane, 442.
- Furceri, 143.
- Furca, Furcerul, 18, 105, 111, 143.
- Furchiță (Mehedinți) = Ostia mică.
- Fureculița sau Ostia mică, 94.
- Furcuță (Hațeg pe Jiu) = vezi Ostie.
- Fusarul (Aspro streber), 85.
- Fusul, 196.
- Fuscel (Vintire), 411.
- Fuscel (Moldova, jud. Neamț) = cele 2 bețe dela Poclău (Fuscii poclăului).
- G.**
- Gaia (Cuca), 397.
- Găjdă (Mehedinți) = Curelușe cu cari e legată lopata de «Cărligul» lotcei. Vezi Ujbă.
- Găldău, 100.
- Garduri, 103, 130. (F. I., 19).
- Garduri de piatră, Gârduț (Bucovina), Gârduș (Moldova, Broșteni), 103 (F. I., 193).
- Gardușurile sau Gârduțurile, gura gârdușului, 103.
- Gârduțul cu legănus (F. I., 134).
- Garduri = Gârduțurile de piatră, 42, 123.
- Gârduțul cu leasă (F. I., 40, 134).
- Gardagiu, 285, 27.
- Garduri = Apărătoare în Transilvania, Diguri, sco-
curi de bolovani sau socuri de pescuit în Ba-
nat, 124.
- Gardul cotețului, 543.
- Gardurile și Inchisorile, 171.
- Garduri sterpe sau Garduri oarbe, 574, 632, 581, 623, 624.
- Gardurile de dulapi sau gard cu dulapi, 587.
- Gardurile cu vintroaie, 589.
- Garduri cu sac, 589.
- Garduri în formă de Leasă fără cutiță, 590.
- Garduri cu limbi și oboare sau cotețe, 591.
- Garduri cu sorb și cu săltătoare, 592.
- Gardul cu Leasă sau gardul cu Culiță, 591. (F. I., 98, 124, 190).
- Gardul de luncă (Călărași) = gardul urechilor, 611.
- Garduri cu limbă, 623, 625, 632. (F. I., 77, 114).
- Garduri cu cotețe, 623.
- Garduri de inchidere, 642.
- Garduri cu limbi și cotețe (Inchisori de Chefali), 651.
- Gânj (la coș), 135.
- Gârlă = orice apă curgătoare; la Dunăre, cana-
lele mari de alimentare și scurgere a bălților
- Gârle de alimentare, 583.
- Gârle de scurgere, 583, 671.
- Gârlele, 622, 194.
- Gârle de Chefali sau Ericuri (lip.), 642 (F. I., 77).
- Gârle morii = iaz (Muntenia), 49.
- Gârliciu, Coșuri cu G., 98, 136.
- Gârliciu, 157.
- Gârliciu vintirului sau Limba I-a, 410.
- Geamandură.
- Ghegherița (cârligul cu coadă), 296.
- Ghelbereul, 113, 145, 384, 385.
- Ghelciu (Oltenia) = vezi Ghelmez (F. I., 52).
- Ghelț (Oltenia) = *Acerina cernua*.
- Ghelmez sau Moși, 63. (F. I., 52).
- Ghijoaică (Turtucaia) sau Orzoaică de baltă = 0
buruiană de baltă (*Valisneria*) care în unii
ani umple bălțile toamna atât de tare încât
nu se mai poate pescui cu năvodul în ele.
- Ghețario, 344, 699.
- Ghețăriile și cherhanale, 689.
- Ghiban, vezi Biban (F. I., 14).
- Ghiban cu pana roșie (F. I., 14).
- Ghiban alb (F. I., 14).
- Ghiborț, 384 (F. I., 28, 30).
- Ghin = Ghionder de vetrice, 310.
- Ghinuri, 309, 325.
- Ghin (Turtucaia) = Semen, 486.
- Ghile sau bile (lemne groase), 578.
- Ghioluri, 622, 194.
- Ghioluri de față, 587, 194, 38.
- Ghionder, 363, 416, 468, 562, 577 (F. I., 113).
- Ghiuleă (la laptăș, și la Orie), 428, 434.
- Ghiurlan (Mehedinți) = *Perca fluviatilis*.
- Ghizdele Oriei, 423.

Gîncea (Galați)=*Larus ridibundus*.
 Gînceină (Banat)=Coteș de prins pește.
 Glăvoace (F. I. 40, 67, 72).
 Glăvoaca mică (F. I. 64).
 Glăvoac (Turtucaia)=Gavidii de baltă; se întrebuințează și ca leac pentru stomac.
 Goghle (Covurluiu)=Pui de *Leuciscus rutilus* (F. I. 181).
 Gogoșe de pește (Bucovina), 91, 125.
 Gonaac (Ciupercești)=*Aspius rapax*.
 Goliș=O varietate de Nisetru (F. I., 261).
 Grinduri, 84, 195, 197, 239.
 Glosis (grec) (F. I. 91).
 Grindelul, Moina, Molanul sau Moletele (*Cobitis barbatula*), 82, 87, 98 (F. I. 196, 198, 38).
 Grindeiușă (F. I., 198).
 Grindă (Călărași)=Pragul Lesei, 610, 624.
 Grindini (Sibiiu)=*Cobitis barbatula*.
 Gropi, 192.
 Gulerul sau Barba Lesei, 536.
 Gulerul șețului (Filipoiu), 607, 609.
 Guran (F. I. 19).
 Gura gardului, 124.
 Gura Lesei, 101.
 Gura Sacului, 105.
 Gura Plășii, 147.
 Gura de sus a Prostovolului, 402.
 Gura Talianului, 422.
 Gura din dos=Gura de sus sau C. . . . Cutiței 596.
 Gura Lesei, Gura cutiței sau Gura de ieșire, 596.
 Gura Coteșului sau Limba Coteșului, 540.
 Gușter, (F. I. 152).
 Gavidie, (F. I. 64).
 Gavidii de Baltă (F. I. 64).
 Gavidii de Brateș (F. I. 67).
 Gavidii mici (F. I. 64).
 Guzgani, 55.
 Gyóháló (ung.)=Oria, 446.

H.

Hadaragi, 448, 484.
 Haholi sau Malo-Rusi=Rusii mici, 412, 744.
 Halan (rus) Carmace de mare.
 Hălăștiu (Bucovina), vezi heleșteu.
 Hălăul sau Hălăul=Crâsnicul sau Cristașul, 19, 141, 335 (F. I. 14).
 Hălăle de pescării, 737.
 Hamsi, 418.
 Hamzauri, 58.
 Hanus sau Hanos (F. I. 14).
 Hapea sau Apecă=un fel de Visilă, 299, 303, 438.
 Harpuna 12.
 Hautul sau Avatul (*Aspius rapax*), 85 (F. I. 169).
 Haval, Havut (F. I. 169).
 Hălăștiu=Heleșteu, 49.
 Hărzob, 119.
 Helios (F. I. 237).
 Heringi (germ.)=scrimbii mari, 712.

Hohot (Dunăre, Brăila)=*Larus ridibundus*.
 Hofița (rus)=Deasă 496, 503.
 Hodoroabă (Jași, la Prut) vezi Odorobul.
 Odorob sau Odorob, 532, 533, 670.
 Horețe, Juvelnic sau Mandră (Brates), 65, 576, 689.
 Horia sau Oria, 70, 432.
 Hotarac sau Otarac=scaun la luntrea din Snagov, 76.
 Hribitina (rus) Șira spinării, 334.
 Hribitina (rus), fringhie, 337, 338, 339, 345, 364, 365.
 Huciuiri, 136.

I.

Ială=bancă pe care șade vâtaful dela Năvod in lotcă (Fălciu), 468.
 Iapă (Dolj)=Clecea dela năvod.
 Iar 193.
 Iarbă de pește (Dâmbovița, Moldova, etc.=Lipan, coada vacii, etc.
 Iam—balac (F. I. 98).
 Iaprac (F. I. 98).
 Iarmă (F. I. 98).
 Iaz=gârla morii, 49.
 Iaz=heleșteu (Moldova) 49.
 Ibrîș, 192.
 Ieran 366 (F. I. 270).
 Iereană (F. I. 270).
 Ieranscul (rus) = specialistul pentru prepararea Ierelor, 707, 371.
 Iere de chefal, 657 (F. I. 76).
 Iere de știucă, de crap, etc., 706.
 Iere moi, 707.
 Iere dulci, 708.
 Iere puțin sărate, Malasol (rus), 708.
 Iere tescuite, 708.
 Iere preparate pe «cale uscată» 708.
 Ictioscopul (grec), 281.
 Ictiocol sau clei, de morun, 711.
 Ieteră și Ietre, 20, 61.
 Iezătură (Moldova) sau zăgaz (Muntenia), 56, 49.
 Iglița (Clește), 311, 345, 348.
 Iglița, instrument de impletit 330, 528.
 Iglița (Moldova și Dobrogea), 451, 461, 487.
 Iglițe dela Turtucaia, 527.
 Iglița (Moldova de jos)=Undreaua cu care se trece Codula Năvodului pe sub ghiață.
 Iglițe dela Tulcea 528.
 Iglița (Buzău)=O furculiță in capul unei prăjini cu care se pescuește ca cu Ostia.
 Ilan (ture)=șarpe, 656.
 Ilan-balac (F. I. 237).
 Ilarii (grec)=pui de chefali sau Vostronos mic, 640, 654 (F. I. 73).
 Impăratul Babuștei (F. I. 182).
 Impăratul cegăi (F. I. 250).
 Impăratul crapului (F. I. 103).
 Impăratul Plăticăi (F. I. 141).

Inchisori (F. I. 114).
 Inchiderea Zătonului, 566.
 Inchisorile și Gardurile, 571.
 Inchisorile la Bălțile din susul Dunărei, 573.
 Inchiderea gârlilor cu Prispe, 588.
 Inchisorile cu Pleter pe malul bălților, 617.
 Inchisorile de gârle, 632.
 Inchisorile de chefal, 639.
 Inchisori cu garduri și cotețe, 64.
 Inecătoare (La Leasă), 602, 612.
 Inele, vezi Colbe, 613.
 Inelul Prostovolului, 402.
 Insforat, 452.
 Insforala Plășilor (la năvod), 461.
 Instrumente de Plasă, 374, 105.
 Instrumente de Rețeă sau Mrejele, 496.
 Instrumente în forma de coșuri, 532.
 Instrumente de stof sau nuele în formă de cotețe, 538.
 Instrumente cari înțepă peștele, 66.
 Instrumente impletite din răchită, 97.
 Instalațiuni și unelte pentru conservarea, prepararea și transportul peștelui, 685.
 Insule plutitoare, 76, 521.
 Intinsură, 193, 195, 207, 210.
 Isa (Turtucaia), 469.
 Ispolul sau Căușul, 470.
 Izma, 763.
 Împăratul Crapilor (Dunăre) = o varietate de Crap roșu-auriu.
 Încărlionțat = încărligat (Chipcel), 378.
 Înceie năvodul, 438.
 Încruciațura Halăului, 336.
 În cursoare, 193.
 Înocătorile (La leasă), 602.
 Înghețul și zăpoarele, 188.
 Înghinat, 461.
 Îngurzit = increțit, 142.
 Întinsură, 454.
 În valul apei (la deal), 152.

J.

Jai (Brăila) = puiu de pește de tot felul care rămâne pe malul gârlilor când scade apa.
 Jălozi (Brăila) = salcie galbenă.
 Janțiță (Oltenia) = tot felul de peștișori mici de tot, cari abia se văd în apă.
 Japonca (rus) = cârlige japoneze, 332, 358, 364.
 Jamnă (F. I. 131).
 Japșă, 194, 213, 454.
 Jderul de baltă 55 = Putorius lutreola.
 Jeamnă (Sibiu) = Barbus Petenyi.
 Jegajnița, Jigajne, Jigașnie sau Jegarnița = Plasă de mână, 147, 449, 662.
 Jegajnea sau Jigașnie (Munții Olteniei), 112, 141.
 Jegajnea = plasa de mână (Oltenia de jos, Dunăre), 113, 147, 45.
 Jepotina (rus) = baltă cu malurile de grind, 558.

Jghiab, 56.
 Jigarnița, 147.
 Jigajnie sau Jigașnie, 147.
 Joltomeasa (F. I. 174).
 Juguri (la Leasă), 596, 600, 601, 605.
 Juvac (Oltenia la Bechet) = numire pentru Juvelnic.
 Juvelnic sau Horeț, 382, 423, 535, 576, 687.
 Juvete (Dolj) = Un pește de orice specie, care în Muntenia se zice *Baboiu*.

K.

Kaliușca (F. I. 59).
 Kalma (F. I. 33).
 Kașolea (rus) = consul orb, 533.
 Karaghioz (F. I. 225).
 Kedrin (F. I. 59).
 Kirmizie-canat (F. I. 177).
 Kiutuc (F. I. 260).
 Klocușa (rus) = Cloncul, 304.
 Klowotsch (F. I. 40).
 Kloșic (rus) = căluș, 467.
 Kompania, 494.
 Kopcea (rus) = Copee 505.
 Korop (F. I. 114).
 Krasoperca (F. I. 177).

L.

Labă (Dunăre spre Giurgiu) = vezi Lavă.
 Labirinturi sau Capcane, 624.
 Laban (F. I. 74, 76).
 Labani (F. I. 76).
 Lacuri litorale, 659.
 Lagune, 37, 217, 659.
 «La mână» (a simți peștele), 405.
 Lanți sau Lațuri, Leațuri, 578, 588, 598, 607.
 Lănțuire, 579.
 Laptașele, 220, 374, 425, 426, 431, 676, 287, 45. (F. I. 19, 25, 27, 114, 87.)
 Laptele cățelei (Rucăr) = Buruiană otrăvitoare cu care se amestește peștele în părau; se pune într'un sac care se cufundă în părau și se calcă cu picioarele.
 La rădăcina parilor (la Leasă), 612.
 Laskir (F. I. 152).
 Larga (Rețeă rară), 496, 512.
 Larus = Martini (Razin), Pescari, 641.
 Lătăuș (Moldova) = Crustacee mici cu cari se hrănesc Păstrăvii (*Gamurus*).
 Latacă (rus) = Plutnițe (*Nymphaea alba*).
 Lateața (*Alburnus bipunctatus*), 117 (F. I. 138).
 Latiță (Mehedinți, Hațeg, etc.) = vezi Lăleață.
 Lăcioasă (Mușcel) = vezi Latiță.
 Lavă, 327, 330, 310, 314, 345, 541.
 Lavraki (F. I. 21).
 Lavă de vintire, 413.

MORUNI ȘI NISETRI EXPUȘI SPRE VÂNZARE PRIN LICITAȚIE ÎN PIAȚA GALAȚI.

- Lavă de cotețe, 547, 550, 677.
 Lăcători = Călcători, 645.
 Lățoc, 59, 56.
 Lăturoniele Lesei (Calarasi) = Aripete Lesei, 596, 605.
 Leagăn, 131.
 Leagăne = săltătoare 222.
 Leafa poporului, 486.
 Leamă, 479, 488, 455.
 Leasa, 101, 104, 128, 285, 32. (F. I. 113, 145, 158).
 Leasa sau Culița, 535, 596.
 Leasă fără coș 537, 591.
 Leasa (la coteț) 543.
 Leasa = aripile cotețelor cu tindă și sfârțai 546.
 Leasa cu sac 591.
 Leasa dela Crapina, 598.
 Leasa dela Filipoiu, 603.
 Leasa dela Balta Călărași, 609.
 Leaturi sau Laturi sau Lanții 578, 588, 598, 601.
 Legănușul 102, 104.
 Legănuș (la părau) 129 (F. I. 134).
 Legătură de carmace, Tacâm. Teag sau Periteag, 345, 358, 503, 505.
 Leguma bălții, 763.
 Lejnicul 105, 141. (F. I. 134, 193).
 Les (aripa vintirului) 411.
 Lesul (la Coteț), Oltenia, 543.
 Leșile de Ostrețe (la Leasă). 612.
 Leșile de pe lături sau Pereții, 612.
 Licurin, F. I. 76).
 Lijaboc. (F. I. 69).
 Lîmba răsturnată înapoi 126.
 Lîmba cotețului sau gura cotețului. 538, 540.
 Lîmba întoarsă 294.
 Lîmbă 322, 305, 319, 591 (F. I. 19, 77).
 Lîmba (pește) (F. I. 91).
 Lîmba l-a sau gârliciu vintirului, Tindă sau Pridvor, 410.
 Lîmba a II-a la vintir, 410.
 Lîmbile (pentru prinderea chefalului). 645, 646.
 Lîmpeziș, 560.
 Lînul, 54 (F. I. 126, 128).
 Lînos (F. I. 128).
 Lipanul (Thymallus vulgaris) 82, 84, 118, 120 (F. I. 38 201).
 Lipan (Oltenia) = burueană care crește pe munte și ale cărei foi uscate și pisate servesc la amestecarea peștelui, vezi «Foi de Lipan».
 Lîpean (Hațeg) = Lipan (Thymallus vulgaris).
 Lipoveni 742.
 Lîncioaca (rus) 311, 345, 349.
 Lodus (rus) — vîntul de Vest, 356.
 Loitre = lanțurile vajelor (Filipoiu), Călărași 613.
 Lopata (la orie) 72.
 Lopată (Turtuc.) la Lotcă = nume întrebuițat de Românii din țară și de Turcii pentru ramele dela lotcă (Turtucăienii le zic Băbăici).
 Lopățică = scândura de împletit, 514, 530.
 Lopățele sau Calonețe (Tulcea), 529.
 Lopețele sau Băbaicele 467, 468.
 Lostopan (Suceava) = Bucăți de pământ cari se scot cu hârlețul din fundul râului pentru a scoate «Vetrila» (larve de Insecte) din ele.
 Lostrîța (Salmo hucho) 84, 97, 118, 120 (F. I. 203—205).
 Lostocă = Lostoză (F. I. 205).
 Lostița (F. I. 205).
 Lotcă, 464.
 Lotcă, de năvod 465.
 Lotcă, de orieri 433.
 Lozie, 99.
 Laban (rus), vezi chefal, 639.
 Lumine 561.
 Luminiță, 400, 296.
 Lum de fier, 486.
 Lumînările jugurilor (Leasa dela Călărași), 613.
 Lunca Dunărei = Balta, 182.
 Lunca, 38, 195.
 Lunița (F. I. 124).
 Luntre 442, 464.
 Luntre, de Snagov, 76.
 Lupul bălții (F. I. 212).

M.

- Macrușa (rus) = Crustaceele mici.
 Maiul, 562, 290.
 Malasol = iere puțin sărate, 708.
 Maloruși sau Haholi = Ruși mici, 744.
 Mandie (Deltă), vezi Mandră.
 Mandra = Horeț (Brateș), 569, 689.
 Mandră sau Mandie (Deltă), 541, 553, 555.
 Mareana (rus) = vîntul S. S. W. 356, 357, (F. I. 270).
 Marea Neagră și Dunărea, 177.
 Marinat, 712.
 Mârloaie (F. I. 213).
 Mârlița (Turtuc.) = pui de știucă (F. I. 213).
 Martini (lip.) = diferitele specii de Larus.
 Marunțiș (Dunăre) = tot felul de specii mici de pești; Plasa de Mărunțiș = Plasa de prins pești mărunți.
 Masa carmacelor 331.
 Masa cârligelor 307, 315.
 Masa cotețului (Fălciu la Prut) = Produșca în ghiață în care se așază Cotețul.
 Masa peștelui (la Lotcă), 468, 475.
 Masa Năvodului, 475.
 Masa (la Prut) = capcană, 486.
 Masa de sîrat pește, 704.
 Masală (Dâmbovița) = vezi Fachie «prinde pește noaptea cu Masalaua».
 Masalar (Moldova de sus, Bucovina), vezi Maslad.
 Maslad = Măslac (Menispermum cocculus).
 Moslad (F. I. 208).
 Măsura sau Vipușca 350,

- Matasa broaștei, 53.
 Matea râului (Talweg), 217.
 Matea sau Matița, 459.
 Materii și plante otrăvitoare (Lumânărica, Lipanul, Coada vacii), 125.
 Matița sau sacul Năvodului, 459.
 Matnia (rus) = Matița, 459.
 Matula (rus) = navod, 491.
 Mațe negre (F. I. 191, 193).
 Mavraki (F. I. 73).
 Măciuca (rusește Cecușa) 131, 147, 290, 353, 365, 366, 370, 670.
 Mălăieri (căruțași), 722, 735, 741.
 Măriuță, 104, 138, 147.
 Masalaua (Muntenia) = Fachia din Moldova.
 Măsléag sau Maslad, 91.
 Măl, 53.
 Mănilé sacului sau aripile sacului = Sacoviște, 382.
 Mănilé jugurilor (la Leasă), 600, 601, 605.
 Mănilé cutiței (Leasa dela Călărași) = pre-fuste (Crapina), 613.
 Mântaș (Suceava), vezi Mântuș.
 Mântuș (Moldova) = *Lota vulgaris* (F. I. 87).
 Măncare la undiță, 91.
 Mazale (Teleorman) = Colibelo de stuf în cari se sărează peștele (Cherhanalele).
 Mbreană (Muntenia), vezi Mreană (F. I. 131).
 Meredeu = Mincioc, 61, 172, 375.
 Meles (Turt.) = *Acerina schraetseri* (F. I. 33).
 Merteci (Delta și Reg. Crapinei) = lemne de anumite dimensiuni cari servesc la construcția gardurilor și leșelor.
 Meșteșugari, 81.
 Mersin = iavrusu (F. I. 254).
 Mersan (ture). (F. I. 260).
 Mersini (grec) (F. I. 260).
 Michlia (la Cherhanale), 693, 694, 695.
 Midhai (F. I. 87).
 Midhoc (F. I. 87).
 Mihalțul (*Lota vulgaris*), 84, 97 (F. I. 84).
 Minciogul sau Ciopacul, 61, 172, 316, 317, 375, 388, 471, 540, 553, (F. I. 231).
 Mincioc de scoici, 389.
 Miridov (Banat) = Minciocul sau Meredeul din Moldova.
 Miriște = Parii rupți la leasă, 673.
 Miscé sau Miște, 323, 328.
 Mișcă, 328.
 Mislic (Hațeg) = Plasă de pescuit.
 Mitlică (rus), 310, 321, 342 (F. I. 97, 248).
 Mitroaca (Moldova), 468, 478 (F. I. 67).
 Mitrocari (F. I. 67).
 Moace (F. I. 40).
 Mlaștină, 214.
 Moacă (Vâlcea, Hațeg, etc.) = Zglăvoacele (F. I. 98).
 Moacă (Dunăre) = Puiu de Somn.
 Moită (Mehedinți) = *Cabitis barbulula*.
 Moiu (la Prut) = Căldare, copea mare, 485.
 Mogałdan (Crapina) = Insulă plutitoare.
 Moina sau Grindelul (*Cobitis barbata*), 84 (F. I. 198).
 Molan, Molete, Molatec (Muscel, Prahova, Dâmbovița, etc.). Vezi Moină (F. I. 198).
 Moită, Moiete (Mehedinți). Vezi Moină.
 Morunul sărat, 372.
 Morun (în Moldova «Moron») = *Acipenser huso* (F. I. 264, 280).
 Morunaș (F. I. 143, 145).
 Mosoare, 169.
 Mostki (rus) = masa peștelui (la lotcă), 463.
 Mostoc (rus) = Fundătorile la lotcă, 463.
 Moș (*Acerina cernula*) 439 (F. I. 31, 52).
 Moș cu 3 ghimpi (F. I. 59).
 Mreaja de munte, 162.
 Mreaja de Oltenia.
 Mreaja sau Mreje sau Mregia, 162, 165, 167, 18, 498 (F. I. 131, 86).
 Mreana (F. I. 128).
 Mreana galbenă (*Barbus fluviatilis*), 82, 97 (F. I. 131).
 Mreana cenușie (F. I. 132).
 Mreana vânăță (*Barbus Petenyi*), 82.
 Mreana pătată (F. I. 132).
 Mreana roșie (F. I. 131).
 Mreana vărgată (F. I. 132).
 Mrejele sau Instrumentele de rețea, 11, 73, 161, 167, 174, 496.
 Mreaje de scrumbii (Oltenia) = Setea, 501, 512 (F. I. 131, 86).
 Mrejă de crap (Oltenia) = Avele, 501.
 Mreșchie (rus.) = mreją, 498.
 Muceornița, 196.
 Mugil cephalus, 654.
 Murgoiu, Murgoci (Dâmbovița) = *Phoxinus phoxinus*.
 Mușdeiu de usturoiu, 760.
 Muștar de baltă, 762.

N.

- Naboinic (rus), 332, 350, 363 (F. I. 270).
 Nacat (rus.) Deltă = Călcătorea dela gardurile din gârle.
 Nacrăca (rus) = cuca, 397.
 Nacritea (rus) = capacul, 398.
 Năluca (Znagov, Muntenia) = Un fel de Brișă de metal cu ața scurtă, cu care se pescuiește iarna sub gheață, ținând-o în mână și jucând-o mereu în copecă, 67.
 Nadă, 10, 41, 91, 126, 298, 306 (F. I. 14, 131).
 Năpărcă = lotcă foarte îngustă pentru străbătut prin stuf, 417.
 Năpatcă, 141, 60.
 Napastnic, 161, 158.
 Natrele năvodului, 460.

Năpasta = cuca, 397.
 Năpasta — Prostovoful, 397, 400, 158.
 Năvoadele, 448, 456, 457, 149, 282, 18, 73. (F. I. 14, 113, 124, 126, 131, 142, 146, 158).
 Năvoadele dela Turtucaia, 457.
 Năvoadele mijlocii (de Brateș), 457.
 Năvoade de mare, 457.
 Năvodul mic, 457 (F. I. 186).
 Năvodul de râuri, 150.
 Năvodarii, 26, 285, 490.
 Năvod (lipoven) = năvod, 491.
 Nervi de morun, 711.
 Nisetru (F. I. 244).
 Nisipariță (F. I. 199).
 Nisiparița și Nisiparniță (Muscel, etc.) = *Cobitis-taenia* (Vărlugă de nisip).
 Nisipiste, 195 = O adunătură de nisip depus de apele Dunărei.
 Nivelul maxim, 184.
 Noiune, 195.
 Nomol, 195.
 Postița (Dunăre la Mehedinți) = Cegulița, 384.
 Nosiță (Baia de aramă, Cerna) = Un pește de râu (?Lostriciță).
 Nouă ochi sau Sngaciul (*Petromyzon fluviatilis*, 84 (F. I. 276).
 Nufăr (nuphar luteum), 53.
 Nucii verzi (coji de), 125.

O.

Oastea (F. I. 205).
 Obieții, 425 (F. I. 158).
 Obieți de mare (F. I. 161).
 Obieți mari (Alburnus chalcoides var. danubicus), 667 (F. I. 161).
 Obiete (F. I. 161).
 Obietia (greec) (F. I. 161).
 Oboarele, 629.
 Ohor, 591, 619, 629, 647 (F. I. 77).
 Oboroac (la Prut) = Coșul fără fund cu care se prinde Crapul la stuif, vezi odorob.
 Oborul sau tinda cotețului, 545.
 Oboarele cu cotețe din Ghiolurile Deltei, 555, 677.
 Oborul de sus și O. de jos, la Orie, 433.
 Oboroacul = odorobul (la Prut), 533.
 Obris sau Iar (rus) = Adâncime, 343.
 Obștii, 493.
 Ochete (Oltenia) = Ochirurile unei plase.
 Ochetele la colțurile Cristașului, 142.
 Ochiul cotețului, 540.
 Ocheniță (F. I. 177, 181).
 Ochiiana (*Leuciscus rutilus*), 85 (F. I. 179, 177, 181).
 Ochiiană cu ochii albi (Moldova) = *Leuciscus rutilus*.
 Ochiiană cu ochi roși (Moldova) = *Scardinius erythropthalmus*.
 Oclii (Obieții), 387 (F. I. 161).

Oclele (Teleorman), vezi Oclei.
 Odorobul sau Hodorob (Trandadaiu românească), 396.
 Odorob sau Hodorob (Coșuri), 532, 533, 670 (F. I. 114).
 Odavița (Văduvița), 384, 616.
 Ofșteri (crap), 238 (F. I. 118).
 Olocari sau Ulucari = Crap lungăreț care sare gardurile (F. I. 114, 117).
 Oiște (Fagaras) = Ostie.
 Oioagă (Oltenia) = Coșul orb mic cu care se pescuește pe păraie, 98, 134.
 Opaif, Văpaie sau Văpaita (Oltenia, Banat și Muntenia), Fachie (Moldova), 96.
 Ogor (F. I. 237).
 Ohor (F. I. 237).
 Okoni (rus) (F. I. 15).
 Opăcini (Turtucaia) = lopețile cele mari dela lotcă pe cari fiecare lopătar le ține cu amândouă mâinile și trage numai cu o lopată; lopețile dela Oranițe.
 Opăcini = lopeți, 423, 440.
 Opacinași, 440.
 Opertele năvodului, 461.
 Opritoare, 480.
 Opritori sau Proptele, 643.
 Opust, 56.
 Opușina (rus) = stufărie deasă in jurul bălților Deltei, 553, 558.
 Oranița = o barcă specială, cu fundul lat, 428, 440.
 Oreț (Dunăre) = vezi Horeț.
 Oria = horia, 45, 70, 141, 287, 304, 374, 425, 432, 442 (F. I. 87, 97, 253).
 Oria de somn, 433, 436.
 Oria dela Siret, 440.
 Oria cu hadaragi, 140.
 Orieri, 20, 220.
 Orzoaica de baltă = *Valisneria*, vezi Ghioaică.
 Osetior (F. I. 260).
 Osetrin (F. I. 260).
 Ostia sau Oastea (Bucovina), sau Ostria (Ol), 66, 94, 97, 127, 239 (F. I. 87, 114, 131).
 Ostiile cu dinți lați, 95.
 Ostiile cu dinți cârligați, 95.
 Ostiile cu limbi, 95.
 Ostrețe, 174, 387, 407, 576, 577, 612.
 Ostrețe de alun, 577.
 Ostrețe de brad, 578.
 Ostreinos (rus), vezi chefali, 639 (F. I. 79).
 Ostroave, 192.
 Otac, 325.
 Otarac sau Hotarac (la luntrea dela Znagov), 76.
 Otgoanele oriel, 72, 434, 442.
 Otgoane alergătoare (Turtucaia) = Codulele Năvodului.
 Otgoanele cu ghiuleă, la Orie, 434.
 Otgoanele sau fringhiile dela Năvod, 461, 464, 582.

- Otgonul de sus=Otgonul de jos. 501.
 Otgoane de teiu = Fringhiile de teiu, cu cari se leagă și se dirig bucățile mari de cocine când se așează la garduri și lese.
 Otmet, 194.
 Otorace de dubă sau Otorace (Dunărea de jos), 435, 422.
 Otorac (Mehedinți) = numire pentru toate scaunele (băncile) dintr'o locă.
 Oturoagele sau Oturoacele = Strapezane (Mehedinți), 467.
- P.**
- Pacios (grec) = Chefal, 639 (F. I. 73, 76).
 Pahoseros (F. I. 174).
 Palamidă 418 (F. I. 43, 52, 44).
 Păleața (Strehaia), 126, 132, 134, 143.
 Palmă, măsura (Turtucaia).
 Pampure, Pampuraki (sârb), 321.
 Pană de somn (F. I. 97).
 Panta și curentul, 185, 203.
 Papură (Typhia latifolia), 52.
 Parul Dubei, 468.
 Parii Lesei, 610.
 Parii = Țepuții, Cipeți (rus), 146, 147, 157, 349, 350, 363, 448, 504, 578, 588.
 Paragate (turc) = Pripoane de mare, 318.
 Părușel (Banat pe Mureș) = priponul dela Cărlige.
 Parceă, Parcele. 327, 330.
 Partea apei. P. Năvodului. P. Muncii (la împărțeală), 492.
 Pașa (Potomogeton crispus), 53, 223.
 Pasul, măsură (Turtucaia), 765.
 Pat (Coșuri), 133.
 Pătul (sârnice), 139.
 Paturile de stejar sau Jugurile (Leasa dela Călărași), 612.
 Pațaca (rus) = minciog, 375.
 Pazvic (la Orie), 442.
 Păcuie (Dobrogea, Ialomița), 129, vezi și Chiciu = Un ostrov între o Verigă și Dunăre.
 Păpuris, 196. 534.
 Părași, 492.
 Părae, 37.
 Paragete, 282.
 Păstrāv american (F. I. 200).
 Păstrav (Fruta fario), 51, 82, 84, 97, 118 (F. I. 33, 39, 206, 209).
 Postra (F. I. 209).
 Păstrugă, 663 (F. I. 251, 254).
 Păstrugarniță (Turtucaia), 517, 321 (F. I. 254).
 Păstrungă (Oltenia la Potelu) = (Leuciscus rutilus) (F. I. 254).
 Până la genunchi; Până la brau; Până la gât (măsura), 765.
 Pânteecele Năvodului, 460.
 Pânzele, 468.
 Pânza sau Deasa, 501, 512.
 Pelie (băț la vintire), 299.
 Peli, prājini, 310.
 Peli (la Laptăș), 431.
 Peli (la năvoade) 480, fig. 248.
 Perdeă (la Talian) 422.
 Perechi (carmace), 325, 326.
 Pereții sau Leșile de pe lături, 610.
 Perimet = o lucată de carmace, 335, 314, 316, 344, 358 (F. I. 269).
 Peremete (Bivolari la Prut) = șirele de Cărlige.
 Periteag sau Periteah = legătura de carmace, 358, 359, 361.
 Perioz (F. I. 270).
 Peritașcure, 309.
 Pescari = vânzători de pește, 737.
 Pescarul, 61.
 Pescărușul, Ivan pescarul, Sft. Petru, Doctorul (Alcedo hispida), 768.
 Pescari = Paserile din genurile Larus și Sterna (vezi chirighița și curvă).
 Pescarii din Jurilovca și Turtucaia. 182, 183.
 Pescuitul cu materii explozibile și plante otrăvitoare, 90.
 Pescuitul cu Năvodul, 471.
 Pescuitul cu năvodul sub ghiață, 481.
 Pescuitul cu Leasa, 594.
 Pescuitul chefalilor, 642.
 Pescuitul chefalilor in lacurile litorale și Zătoane, 652.
 Pescuitul chefalilor in mare cu rogojina, 655.
 Pescuitul albiei Dunărei, 661.
 Pescuitul in regiunea Cataractelor, 662.
 Pescuitul in păraele de munte, 89.
 Pescar = orice persoană care se ocupă cu prinderea, vânzarea sau prepararea peștelui.
 Pescar vânător (Dunare), Pescar la baltă = pescarul care prinde peștele.
 Pescar la piață = vânzător de pește.
 Pescări (a) verb (Dobrogea) = a pescui.
 Pescui (a) verb = a prinde pește.
 Pescuit = prinderea peștelui.
 Pescărie = întreaga ocupație cu prinderea, vânzarea, prepararea peștelui; = piața unde se vinde peștele; = locul unde se prepară peștele; = totalitatea peștelui dintr'o apă; = prinsoarea peștelui («s'a făcut pescărie mare».)
 Pescăruș de munte = cinclus aquaticus.
 Pescuitul la intinsură, 665.
 Pescuitul pe sub maluri, 666.
 Pescuitul in gropile de pe fundul Dunărei, 667.
 Pescuitul in mijlocul curentului la fața apei, 667.
 Pescuitul in Regiunea inundabilă a Dunărei, 668.
 Pescuitul pe terenurile inundate, 670.
 Pescuitul gârlelor, 671.
 Pescuitul bălților, 675.
 Pescuitul cu Avel, 676.
 Pescuitul Lagunelor și Zătoanelor, 678.

- Pescuitul in Mare, 681.
 Pescuitul in marea costală, 683.
 Pește cap (măsură), 765.
 Peștele cu șapte nume = *Aspius rapax* (F. I. 170).
 Pește cu ghimpi (F. I. 59).
 Pește de bătaie (Muscel), nume ce se dă Verd-
 delului din cauză că e roșu pe burtă.
 Pești țigănești, 121 (asemenea *Aspius rapax*)
 (F. I. 170, 51).
 Pești osoși (ord.) (F. I. 9).
 Pește sărat, 701.
 Pește de piatră (F. I. 27).
 Pește proaspăt, 700.
 Petroșel (Vâlcea) = *Gobio uranoscopus*, G. flu-
 vatilis (F. I. 215, 217, 52).
 Petile, 304, 308, 310, 328.
 Pietrar, (F. I. 27).
 Piodica cleștelui, 292.
 Pietroci (Nedeia gura Jiului) = *Gobio uranoscopus*,
 Piroški (rus) = pastete umplute, 711.
 Pisica, (F. I. 91).
 Piscurile = ciocurile carinei (Oltenia), 465.
 Pitrog (Teleorman) = Peștișori mici de tot felul,
 vezi Jai.
 Piulița la Lotcă, 468.
 Placron, 54.
 Plasa crâșnicului, 142.
 Plasa năvodului, 460.
 Plasa de mijloc sau Mijlocul (la Năvod), 461.
 Plasa, 11, 18, 146, 282 (F. I. 25, 27).
 Plasa mare, 451.
 Plasa de mână sau Plasa mică sau Plașa, 73,
 147, 282, 449.
 Plasa deasă = setea de Dunăre pentru Scumbii,
 513.
 Plasa (aripa), 172.
 Plasa Prostovolului, 402.
 Plasele sau Voloacele, 448.
 Plăși sau Bucăți, 503, 505, 506.
 Plășca = Pleașca sau Prostovolul, 158, 161.
 Platarin (grec) chefal, 639 (F. I. 73, 82).
 Plăticuța (F. I. 138).
 Plătică răpănoasă (F. I. 141).
 Plaur sau Plavuri, 38, 196, 198, 239, 521, 522,
 622, 693.
 Plavie (Dâmbovița, Argeș, Muscel) = Rădăciniș
 sub mal: «Trage cu sacul la Plavie», 137.
 Plavă, Plavuri (Delta) = stufurile plutitoare.
 Plavia sau plaghia, 45, 214.
 Plaveț (F. I. 223).
 Plave (Turtucaia) = setea, 497, 512.
 Plavee de Setea sau Uscătoare, 504, 515, 752.
 Plava de cegă (F. I. 249).
 Plava de scumbiță (Turtucaia), 511 (F. I. 229).
 Plave sau Plavăle, 511.
 Plava de Păstrugă 517.
 Plava (F. I. 172).
 Ples (rus), 193, 343.
 Pleosă = Taolă (cot de Dunăre), 342.
 Pleoșcăitură (lovitura în apă), 558.
 Pleter, 221, 240, 414, 542, 579 (F. I. 98).
 Plevușcă 64, 70. (F. I. 172).
 Plevușcă de neam (F. I. 172).
 Plocăul, 151 (F. I. 131, 136).
 Plopovăț (Turtucaia) = mreje, 500.
 Ploșca (braț de Dunăre), 181.
 Plute, 150.
 Plută (vas), 9.
 Pluta sau fringhia cu plute (la Plasă), 427, 451.
 Plutaș (Dolj) = Otgonul cu plute dela năvod.
 Plută sau plutaș (pom), 463.
 Plutniță (Nymphaea alba), 53, 763.
 Plutică (F. I. 138).
 Plătică de Znagov, 64.
 Plătică, 54 (F. I. 139, 142, 152).
 Plutnițe (Dunăre) = Nymphaea alba.
 Poalele Plașcăi, 160.
 Poca = Undița (Argeș și Muscel), 126.
 Pociump (Banat pe Mureș) = priponul dela cârlige.
 Poclăul, 105, 151, 45, 432 (F. I. 86, 131).
 Podeț (Dâmbovița) = *Chondrostoma nasus* = Po-
 duț (F. I. 193).
 Podeț = sterpul priponului, 307.
 Podeț sau sterp, 314.
 Podeț = sterpul șirelor, 309.
 Podmol sau Potmol, 193.
 Podul sau Masa peștelui (Lotcă), 468.
 Poduscă, 58.
 Poduți (Făgăraș) = *Chondrostoma nasus*.
 Podust (F. I. 193).
 Poiczduha (rus) = un fel de Orie, 444.
 Poloace, 325.
 Polonoci (rus) = Vântul de N. 356.
 Poludione (rus) = Vântul de Sud, 356 (F. I. 276).
 Popa sau Moaca (Hațeg pe Jiu) = Zglăvoacele.
 Popânzace, 196.
 Popeți (Vâlcea) = *Cobitis taenia*.
 Popovți = Lipoveni cu Popă, 742.
 Pomostea = O movilă de pământ făcută artificial
 în Baltă, pe care se fac construcțiile pentru
 ca apele mari să nu le inunde.
 Pomostire, a pomosti (Turt.) = potmolire, a pot-
 moli; «i s'a făcut o pomostea» adică s'a pot-
 molit și s'a înălțit fundul.
 Popuste (rus), 332, 349, 350, 361, 364, 507.
 Porcan (F. I. 134).
 Porcoi (F. I. 134).
 Porcoiaș (F. I. 134).
 Poreaz (rus) = Crivățul N. E. 356.
 Porcoia (Oltenia, Muntenia) = *Gobio fluviatilis*.
 Porcotani (Hațeg) = vezi Porcoiu
 Porcușor = Porcușori de vad sau Porcușori albi
 (*Gobio fluviatilis*, G. uranoscopus, 84, 85 (F.
 I. 133 134).
 Porcușorul ordinar (F. I. 72).
 Porcușorul de vad (F. I. 72, 134).

Porțile gardului = călcători, 645.
 Porus (rus) = Pânzele, 468.
 Porij (rus) = rețea rară, 496, 512 (F. I. 223).
 Posfat = chipcel, 378, 662.
 Posfat = halău, 388.
 Poșdic (Hala de pește din București) = nume colectiv pentru peștele mărunt de tot felul împreună cu resturile dela peștii mari cari rămân nevândute.
 Postavete = ghiuleaua oriei, 442.
 Poștovalele lotcei (Turtucaia), 468.
 Poșă sau Pușa = Poșuri sau Puș = Geaman-dură, 309, 312, 350, 361, 431, 451, 460, 463.
 Potamo-plankton, 210.
 Potamogeton lucens, 213.
 Poteoavă, 483.
 Potigaci, Potigași, Potieaș sau Coidac (băț la vintire, visilă, etc.). 299, 312, 449, 533 409—411.
 Potmoluri, 327, 330, 436.
 Povara sacului, la Sacoviste, 382.
 Povara de sus; Pov. de jos (la Orie), 433, 442.
 Povadoe (rus) = Petilele, 334.
 Povârșuc (la pariu), 120.
 Povârșuc (pe Motru), 102.
 Povolnică = Lotea mică dela năvod (Călarăși, Turtucaia), 465.
 Praboiu (F. I., 269).
 Praguri = bancuri, 673.
 Pragul Lesei, 602.
 Pragul (Gard), 128, 192.
 Prag (în Dunăre), 198.
 Praf de pește, 91.
 Praștie, 330.
 Prăjinitele Tărăbufului sau Stiułbucului, 392.
 Prăjina = Iglia (Oltenia), 487.
 Prăjinis, 577.
 Prăsilă = pui de pește; prăsilă măruntă = pui mici.
 Prefuste (la Leasă), 601.
 Prepebac (Teleorman) = Virtejul dela lotcă cu care se trage Năvodul.
 Prepuscă sau Păpuscă, 330.
 Previne = Previle = Privine = Privisine (Cra-pina), 578, 581, 598, 600, 607, 610.
 Priboiu = Prăboiu = Făcăleț (Turtucaia), 706.
 Pridvor = Limba I-a dela vintir, 410.
 Prijinea, 141.
 Prijineală, 141.
 Prinsoare (Mehedinți) = Urechea dela Undiță, 294.
 Prinsul peștelui cu mâna, 90.
 Pripon, 93, 305, 314 (F. I. 248, 249).
 Priponul de cegă, 308.
 Pripoanele de față, 311 (F. I., 114, 97).
 Pripoanele de fund, 313, 317, (F. I. 114).
 Pripoane mici de somn, 313.
 Pripoane de crap, 316.
 Pripoane de baltă, 317.

Pripoane de calcan, 317.
 Pripoane de mare «Paragete», 318.
 Prispole, 588.
 Privale, 194, 197.
 Privine, vezi Previne, 598.
 Privițe, 142, 143.
 Privița = grebla, 389.
 Privod (rus) = Operțele Năvodului, 461.
 Produșca = Produl (Moldova) = Copcă, 96, 174.
 Produște (Moldova) Copce, 62, 485.
 Produfurile (Moldova), 174.
 Progoni (rus) = Iglia, 487.
 Proptele sau Opritori, 578, 481, 588, 598, 600, 607, 610, 643.
 Prora, 365.
 Prostovolul sau Năpasta = Sacima sau Sașma, 158, 974, 400, 401, 405, 406, 407, 631. (F. I. 114).
 Proșapul de raci, 291, 74.
 Proșap = Crap la proșap, 761.
 Prunduri, 192. = Insule mici în Dunăre fără vege-tație pe ele, sau o innisipare în mijlocul Du-nărei provocată de șlepuri sau butuci inneeaj și vizibilă numai la ape scăzute.
 Prundoaie (în Deltă), 196, 198, 511.
 Pruteț (Fălciu) = brațele părăsite ale Prutului cari rămân ca bălți; «am un Pruteț pe mo-șie» adică o baltă alimentată de Prut.
 Prust, 62.
 Puitoare, 391.
 P. . . ciobanului (F. I., 27, 67).
 Pulupainic (rus), flăcăi, 492, 766, 784.
 Pumn (masură) Turtucaia, 320, 328.
 Puntea navodului, 473.
 Pupa = cărma, 665.
 Putza (rus) = Ujba, 467.

R.

Răcușcă (Dobrogea) = Crustacei mici.
 Racul (Astacus fluviatilis și Ast. fluv. var. torentium), 84.
 Racușa (rus) = Balanus.
 Raci (la leasa), 602, 607.
 Radină (setca rară), 496, 512, 518, 524, 137, 144.
 Radină (Mehedinți) = locurile de pe sub ma-luri, cu rădăcini de arbori, unde se adună peștii (F. I. 78, 233).
 Ragaciul, 290.
 Răgălie sau Plavie (Argeș) = locurile de sub maluri unde sunt rădăcini de pomi căzuți sau aduși de apă și unde se adună peștele.
 Ragulca (rus) = Cazulca, 302.
 Raiaua erchenului (Turtucaia) = Ghiondere, 463.
 Râmac (Hațeg) = un fel de undița specială pentru apă turbure.
 Râmbiță (Făgăraș) și Rânghiță (F. I. 133) = *Rhodens amarus*,

Ranca (Făgăraș), vezi Porcușori.
 Rarele (Mreje), 162.
 Rara, păuză, 501, 512.
 Răspâr (Oltenia) = Biban în Muntenia = *Acerina Cernua*.
 Răsură, 321, 310.
 Rașca, 347 = O sulă pentru câtrănit plutele dela Carmace.
 Răcăb, 416, 483, 487 (la Năvod) = Un ghionder cu cârlip la capăt de o formă specială (F. I. 113).
 Rațele matitei, 460.
 Răcea = un fel de Minciog, 375, 382, 384.
 Răcila, 388.
 Răcitourea (Cherhana), 698.
 Răcușcu, 322.
 Răgălie, 137, 144.
 Rărișuri, 621.
 Răspâr, (F. I. 31, 33).
 Răseruce (Leasa), 602, 607.
 Răstoacă, Răstocire, 41, 122.
 Răstrugă (Dolj) = văduvița, 616 (F. I. 254).
 Rașură (F. I. 248).
 Răsuci, 169.
 Răzor (Turtucaia) = Un fier gros și ascuțit pentru făcut copcile în ghiață.
 Reșca (rus) = Revizia cârligilor = Reșca (rus), 365.
 Regiunea inundabilă a Dunărei, 194, 573.
 păstrăvului, 38.
 lipanului, 38.
 loștritei și scoabarului, 38.
 Mrenei și cleanului, 38, 120.
 Crapului și a somnului.
 Regulatul peștelui la malul bălții, 724.
 Reșiș, 84, 193, 207.
 Reșca, 425, 431.
 Reșcaua, 18.
 Rețelele simple, 501.
 Rețele cu sirecuri, 501, 512.
 Rețelele simple fără sirecuri, 502.
 Revizia carmacelor, 353, 359, 367.
 Ribet (F. I. 145).
 Rinchiță sau Pleavă, sau Pleavă de neam, 63.
 Rippa (F. I. 25).
 Ripeag (rus), vezi Carmacele de mare, 31, 337, 338, 358, 364 (F. I. 260, 269).
 Ritișor (Banat) = Minciocul sau Miridovul.
 Rizeafca (Alosa Nordmani Ant.) 509, 510 (F. I. 219, 231).
 Riazac (F. I. 228).
 Rizacu sau Săbița (pentru tăiat stuf) 547, 551, 566.
 Rizacu sau cuțitoaia (la Carmace), 352.
 Rizacu sau Cosor (Delta) = *Stratiotes aloides* plantă care potmolește bălțile.
 Rosta de fringhierie, 344.
 Rociul = furcerul, 112.
 Robii (trecului (Pescari), 692.

Rogojina, 282, 655.
 Rogojina de chefal, 656 (F. I. 78).
 Rogoz (Scirpus, Carex, Luncus), 52.
 Rogozuri, 196, 534.
 Roșioară (Scardinius erythrophthalmus), 54, 85 (F. I. 138, 175, 177).
 Roșioara cu pana roșie (F. I. 177).
 Rotin (oborul cotețelor), 64.
 Rupturi, 193, 589.
 Rusaliile (Palingenia), 321, 310, 437 (F. I. 248).
 Rușii mici (Maloruși sau Haholi), 744.

S.

Sabița, Săbioara, Săghița = *Pelecus cultratus*.
 Săbița sau Rizaca, 547, 551, 556.
 Săcătură (Banat) = o apă secată pentru răstoacă.
 Sacul (saccus), 445.
 Sacul, 105, 69, 374, 381 (F. I. 86, 131, 186).
 Sacul sau Poclăul, 39.
 „ de răuri, 137.
 „ cu coada scurtă, 138.
 „ lesei, 596, 603.
 „ cristașului, 142.
 „ de raci, 75.
 „ de scoici, 76, 389.
 „ cu limbi (vintire), 409.
 „ de pleavă, 69, 70 (F. I. 172).
 „ de hamzii, 399.
 Sacul Năvodului sau Matita sau Matea, 467, 469, Sacoviștea, 381, 383, 662.
 Sacovița = Sicața (Moldova) = Săcața, 470, 483, 486.
 Saci = Juvolnic, 687.
 Sahă (Deltă) = Un braț mare de Dunăre izolat complet la amândouă capetele, care a conservat în total adâncimea și aspectul său, însă apa sa e lipsită cu totul de curent; de ex. Sahalele cele mari din Regiunea Pardinei, 622.
 Salteaua (Călărași) = Așternutul Lesei, Patul, Gratia, 612.
 Salcia (Salix alba S. cinerea), 52.
 Sandole (rus), 295.
 Sardeluțe, (F. I. 234).
 Săni de năvod, 488.
 Sardeluțe = scrumbie mică = Clupea delicatula.
 Sarianaki (grec) = chefal.
 Sazan, Sazani (grec) = Crap (F. I. 114).
 Sașmaua sau Sacimaua = Prostovolul, 282, 400.
 Sămânța de lumânărică, 91.
 Sănul Lesei, 102, 128.
 „ năvodului, 464.
 „ cristașului, 148, 160.
 „ chipcelului, 380, 399.
 „ vintirului, 410.

- Sân sau burtă, 499, 453.
 Săbioara = Săbiță, 384 (F. I. 158).
 Săbicioara = Săbiță (F. I. 155, 158).
 Săltătoare sau Săritoare, 637.
 Sardine din Marea Neagră = *Sardina dobrogica*, 275.
 Sardinelele Mării Negre = *Sardinella euxina*, 275.
 Sărnicul, 45, 139.
 Sărmă = Sărmulița = Plevușcă (Znagov) (F. I. 172).
 Sat (Deltă) = O colonie de păsări în baltă;
 «Tigănușii fac sat în baltă».
 Sboi, Sboiuri sau Voiuri, 176, 540, 676.
 Sbilț, 331.
 Sborș (Turtucaia) = Palamidă de baltă (F. I. 52).
 Scai, 31.
 Scâlcea = Tălchig (Moldova), Tragla (Bistrița), 108, 109, 100, 145.
 Scâlciua = Făgăraș, vezi Scâlcea.
 Scameică (rus) = Scaunoaie, 348, 361, 446.
 Scara năvodului, 483.
 Scaun = banca catargului (Oltenia), 468.
 Scărtașul, 141.
 Schie (Moldova de sus) = Prăjina cu care e mână ciobaca (vezi Drughineață).
 Schele, 382, 384.
 Selepți (Banat) = larve de insecte acvatice care se pun la undiță.
 Scoaterea năvodului, 489.
 Scoab = Discurile osoase dela *Acipenser*.
 Scobarul (*Chondostroma nasus*), 11, 83 (F. I. 191), 193, 261.
 Scobar (Deltă) = O varietate de Nisetru.
 Scobai (F. I. 193).
 Scocuri de pescuit (Banat), 124.
 Scoici (Anodonta), 76.
 Scorobeța (Hațeg, pe Jiu) = Larve de Triganide care se pun la undiță.
 Scora (rus = silca, 332, 337).
 Scorpis (grec) = Ghiborțul (F. I. 31).
 Scota (fringhia), 469.
 Scărtaș = Cristaș, 176.
 Scrădiș, 195.
 Scrob (Dâmbovița, Muscel) = o gaură în mal în care se ascunde peștele, de unde îl prind cu mâna.
 Scrumbița (Turtucaia), 511 (F. I. 229).
 Scrumbioară (F. I. 231).
 Scrumbii (*Alosa pontica*), 29, 273, 424, 502, 515, 705.
 Scrumbia de mare (*Scomber scomber*), 274 (F. I. 229).
 Scrumbie de Dunăre (F. I. 219, 224).
 Scursoare, 192, 246, 339.
 Scule și meșteșuguri, 81.
 Seceră (Oltenia) = Lărpan, 471.
 Seceră (Oltenia) = cârlig, 487.
 Se dă cu năvodul în două, 479.
 Secret (rus) = șalăul vârgat (F. I. 20).
 Seghinca, 293.
 Seghinci = maiuri, 561, 670.
 Seledex bielogalava (rus) = scrumbie (*Alosa pontica*) (F. I. 224).
 Semen, 483, 486.
 Setcă, 497, 168, 282, 287, 45 (F. I. 233).
 Setki (rus) = setcă - 501.
 Setcă (Turtucaia) = Avă, 501, 512.
 Setcă de cambulă (F. I. 91).
 Setcele și Avele, 501.
 Setcele de mare pentru scrumbii, 502.
 Setcele de scrumbie de Dunăre (F. I. 233).
 Setcele de Babușcă, 508.
 Setcele de Rizeafcă 509 (F. I. 229).
 Setcele de Dunăre pentru scrumbii, 512.
 Setcele de chefal (F. I. 77).
 Setcele de Cegă, 516 (F. I. 249).
 Setcele de Crap, 518.
 Setcele de baltă (Turtucaia), 519.
 Sevriuga (lip.) = Păstrugă (F. I. 254).
 Sfachie (Borca, Suceava) = fachie.
 Sfârlar (Făgăraș) = Zvârluge.
 Sfareț (Făgăraș), vezi sfârlar.
 Sfârțao (Dobrogea) = intrările la Oborul unui Coteț, 546.
 Sfoara celnicului (Chipcel), 378.
 Sfoară, 307, 169.
 Sfor sau Anafor, 194, 382, 662.
 Sforace = legătura sacului (Leasa), 607.
 Sforaciul dela gură, 607.
 „ de mijloc, 608.
 „ dela capătul de dinapoi, 608
 Sforile aripei (Vintire), 411.
 Sfori (Mehedinți) = Șire de 10-12 cârlige cu pripon.
 Sglăvoaca (*Cotus gobio*, *C. peccilopus*), 88, 97.
 Sglăvoagă = sglăvoace (F. I., 90).
 Sidilea (banca din lotcă la Lipoveni), 468.
 Silca, 337, 338, 339, 364.
 Siloc (rus) = Casilcă, 335, 319, 347, 348.
 Sighiță (Tecuci) = *Pelecus cultratus*.
 Simene, 566.
 Sin (la voloc), 147, 149.
 Singhil = *Mugilauratus* (F. I., 73, 80).
 Sirec (turcește) = Rețea rară, 496, 512 (F. I., 78).
 Slăvoaca (Sibiu), vezi Zglăvoacă.
 Slaini loteei (Turtucaia), 467, 331.
 Sleirea apei (Făgăraș) = răstoaca.
 Slepca, Vasiuța sau Ceama (lip.) = lotca cu fundul lat la Cotețele de Chefal, 649.
 Smochine de baltă = Ciuline, 763.
 Smârcuri, 195.
 Smialț = vezi Mihailț (F. I. 87).
 Soclu continental, 266.
 Somoiaș (Dolj) = pui de somn.
 Somn iaprac (F. I. 98).
 Somn = *Silurus glanis* (F. I. 39, 93, 98).
 Somn pană (F. I. 98).

- Somotei=Somn mărunt zis și Moacă (F. I. 98).
 Soaete, 581.
 Sorb, 593, 608, 628.
 Soreața (Dâmbovița) = Soreană (F. I. 161).
 Soreana sau Obleți = Oclei (Oltenia) (Alburnus lucidus), 85 (F. I. 161).
 Sor sau Sori (la Leasă), 601.
 Soreți (Moldovenii din Jud. Tulcea) = Alburnus lucidus.
 Soșma = capeană (Turtucaia), 486.
 Spânzurătoare = uscătoare de carmace, 345, 361, 752.
 Spatopteros (F. I. 73, 79).
 Spătă, 131.
 Spatopsare (F. I. 158).
 Speia, 131.
 Splau (Punte), 382, 384.
 Spusk (lip.) = călcători, 615, (F. I. 77).
 Stăchietii (Gruia) = Ostrețele sau nucelile din cari se fac gardurile.
 Statnic, 149, 461.
 Stearpă, 323.
 Sterp, 314.
 Sterpul carmacului, 330.
 „ Priponului, 367.
 „ Șirelor, 314.
 Stânjenei (Iris pseudoacorus), 763.
 Stânjen pescăresc, 419, 764.
 Stălpii talianului sau Parii, 411.
 Stălpii gardului, 578.
 Stârci (Ardea cinerea) (Ardea purpuraca), 52.
 Stârnitari = măciuca, mariuța (Moldova), prăjini (Moldova), Teiere (Muscel, Dâmbovița) Bolduri (Dâmbovița) 107, 104.
 Stăvilar = Stavilă, 56.
 Stavride, 418.
 Steam (Banat, Mureș) = priponul dela cărlige.
 Sterna, 641.
 Stieiu = un fe de coasă de tăiat stuf la adâncime (vezi Sabița sau Rizaca) 551 și fig. 298 bis. d.
 Stieciul (coadă) 292.
 Stieciu (Covurluiu) = ghionderul dela lotcă, prăjina cu care se împinge o lotcă; la Turtucaia se numește S. orice ghionder, d. ex. «Leasă de stieciuri de brad».
 Stoiceți (Ialomița) = Oblete (Alburnus lucidus) (F. I. 161).
 Strapezane, 462. (F. I. 19).
 Straja (F. I. 131).
 Străjile oriei sau Tătic, 72, 435, 442.
 Streața priponului.
 Strejele (la Prostovol), 402, 404.
 Strenac (nuele), 381, 382, 384.
 Stricnea (Jud. Covurluiu) = Instrument de pescuit (? Undița).
 Struna (Undița), 299.
 Struna, 417, 156.
 Strunele, cărsnicului, 114, 142.
 Stuf (Phragmites communis), 52.
 Stuf plutitor, 678.
 Stuful așezat românește, 756.
 Stuful așezat nemțește, 757.
 Stufărie, 196, 543.
 Sturioni, 28.
 Suci (a), 169.
 Sucitoare, 578.
 Sugaciul sau Nouă-ochi (Petromyzon fluviatilis), 84.
 Suhatul bălții (Dobrogea) = Vadul bălții.
 Suletnic (crap) (F. I. 114, 117).
 Sulatic sau Ulucari (Cyp. hungaricus), 594, 616.
 Sular (Muscel) = Verdetele (Phoxinus laevis) F. I. 25, 114).
 Sulac (F. I. 117).
 Sul (coada de lemn), 381.
 Sulă (Dâmbovița) vezi Sular (F. I. 19).
 Suloiu (Turtucaia) = Crapul lung și subțire.
 Sudac (F. I. 19) = suduc.
 Sulinar (F. I. 117).
 Știoldic = Știoldic = Știloghic, 138, 104, 147, 174, 220.
 Suliotki bielogalava (F. I. 224).
 „ cionogalava (F. I. 226).
 Suloi (F. I. 114, 117).
 Suveică, (plase) 170.

S.

- Șalău, 54, 63 (F. I. 14, 19).
 Șalăul armenesc=Lucioperca volgensis (F. I. 20).
 Șaldae (Jiu) = Lostrița, salmo hucho.
 Șarul (Banat la Mureș) = cărligele sau șirele de cărlige.
 Șaran (lip), Saraneț lip. = crap (F. I. 114).
 Șaran (Moldova) = crap mic.
 Șasma (Calarăși, etc.) = Prostovolul.
 Șeica, 152 (F. I. 40).
 Șerpar = Țiparul (F. I. 196).
 Șețul sau așternutul Lesei, 607.
 Șiaică (Banat) in loc de șeică.
 Șiam (Banat) = Vas mare de transport pe Dunăre, vezi Ceam.
 Șialăor (Muntenia)=Șalău.
 Șipei de brad, 578.
 Șifan 470, vezi Șufan.
 Șip (Delta) = Acipenser sturio (F. I. 262, 263).
 Șipar (Mehedinți) = Moran fără icere.
 Șire de carmace, 327, 358.
 Șiră de pripoane, 313.
 Șirel de cotețe, 551.
 Șlep = barca de transport, 714.
 Șoareci, 55.
 Șoimana (Ialomița) = nume secundar pentru știucă.

- Somoiaș de paie = șumaioș (la coșuri cu gârliciu), 98, 59.
 Ștablea (lip) = strachina de lemn patrată pentru borș de pește, 760.
 Știlbicul sau Știolghicul (Făgăraș), vezi știrbicul.
 Știrbicul sau ștulbeul (Oltenia), 100, 131, 138.
 Știolghic (Suceava) = Prăjina cu care se mână o luntre și bățul cu care se sperie peștele.
 Știuca = *Esox lucius*, 54, 85 (F. I. 210).
 Știulbucele sau Prăjinile Tărăbufului, 392.
 Știulbucuri, 562, 568. (F. I. 131).
 Știughica (verb) (Hașeg) = a scormoni peștele cu un băț.
 Știulbeul sau știrbicul, 100, 131, 138.
 Ștreanguri, 469.
 Ștreangurile alergătoare, 464.
 Șueți sau călăuz (Oltenia) = Crap (Cyp hungaricus), 593, 616.
 Șiufanele sau Șifanele, 470.
 Șufanari, 471, 492, 62.
- T**
- Tacâm = o legătură de carmace (rusește Teag sau Periteag), 345.
 Tacâm (de năvod), 457.
 Tagla (la leasă), 605.
 Talianul, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 275, 276, 282 (F. I. 108).
 Talani nazat (rus) = trage cu lopețile înapoi, 365.
 Taran (F. I. 181).
 Tarancă (Babusca albă), 616, 711.
 Targă (pentru transportul peștelui), 717.
 Taulă = Pleoșă = cot de Dunăre, 342.
 Tăietori de pește, 702.
 Taharâu (F. I. 181).
 Tălehigul, 116, 145, 446.
 Tălpile lesei, 596, 600, 605, 610.
 Tălpile saltelei (Călărași) = sorii (Filipoiu) 6126.
 Tărăbuful. Tărbucul, Tărăbuc, Tărbuf, Tărboc și Tărbuc, 394, 666 (F. I. 172).
 Tătari, 744.
 Tărbocul (chipcel), 377, 378.
 Tărnog = coșuri simple (Oltenia), 97, 131.
 Târna (Dolj) = Coș.
 Târლაში, 758.
 Tărpac, 366.
 Tărpan, Tirpan sau Cosor, 416, 471, 547, 551, 556.
 Tăritoare sau Trandadaia românească, 394, 190, 45, 68 (F. I. 249).
 Teag (rus) = Legătura de carmace, 358, 503, 345.
 Tease (pentru icre), 710.
 Tecuci (rus) = căușul, 470.
 Teiere sau Tiere, 138.
 Tenoc, 84.
 Teteineasa sau Iarba lui Tatin, 763.
 Tifanul sau Difanul, 454, 457, 150, 220 (F. I. 25, 27, 145).
 Tihoni (ture) = Avel simple de calcan, 508.
 Tilka (F. I. 231.)
 Timleac (rus), 332, 353, 365, 366, (F. I. 270).
 Tinda sau pridvor (Limba l-a la vintir), 410.
 Tinda cotețului sau Oborul, 545.
 Tirpan sau Tărpan sau Cosor, 416, 471, 547, 551, 566.
 Tiscov = Oblete, 384.
 Tivgă, 309, 510, 514.
 Toana, 429, 454, 515 (F. I. 223 1).
 Toana (au întins T., au închis, T.), 473.
 Tocălia, 169.
 Tolba sau capcana Talianului, 422.
 Topărlacă sau Topărlască (Caracadă topărlacă) = Caracuda degenerată (Turtucaia 1).
 Toplița, 171.
 Topor de spart ghiața, 670, 290.
 Toptan = en gros, 721.
 Tortul, 169.
 Toric = *Thynnus thynnus* L., 418.
 Tovărășie (Turtucaia), 766.
 Tragă, a merge în Tragă (Argeș, Muscel) = a merge la pescuit cu sacul, 137.
 Trăgătoare (cuiu de lemn) la Sacoviște, 381.
 Traglă, 116, 145, 446.
 Trandadaia sau Tăritoarea, 394, 523, 287, 45.
 Trapazan sau Strapazan = puin de șalau mai mic de 30 ctm. (F. I. 19 1).
 Trawluri, 39.
 Tritoni, 211.
 Troacă, 323, 330, 309, 314, 460.
 Trupul carmacelor = Hribitinele (rus), 345.
 Trupul cârligelor = Ană 307, 304.
 Trupul cărmăcuțelor = Anaua, 322, 327.
 Tura (ață), 498, 529.
 Turna-balăe (F. I. 213.)
 Turci, 744.
 Turta lupului (F. I. 208.)
 Turpac (F. I. 270.)
 Turtucăienii, 741.
 Tivic (Oltenița) = Leațul cu care se prind păsările în baltă pe la scorburile de săleii. O nueă îndoită în formă de arc; de unul din capetele sale sunt legate cele 2 capete ale unei sfori (sau păr de cal), iar la celălalt capăt are o gaură prin care se trece această sfoară îndoită, așa că formează un laț care se ține deschis. Când calcă pasărea pe acest bețișor, nueaua se întinde și lațul se închide prinzând-o.
- T**
- Țapoiul, 105, 192, 143.
 Țapoaiele sau Ostiile de Dunăre, 294.
 Țăpoaica (Oltenia) = Odorob sau Țăpăici, 132, 533, 534, 670.
 Țamboiu (Oltenia) = specie de pește.
 Țăntar, 762.

Tarancă (F. I. 181) = Tărăneucă.
 Țării, 418.
 Țărători corciomani cu Bălos, 63.
 Țărători (Alburnus lucidus), 63 (F. I. 160, 161).
 Tepușii = Parii, 350.
 Testul, 388.
 Ticlele 172.
 Ticui (undița țicuește) 299 verb.
 Țigănuși = *Ibis falcinellus*.
 Țiparul 54. (F. I. 97, 194, 196, 236, 276).
 Țipirig = *Typha angustifolia*, 52.
 Țiul (instrument de spart ghiața), 62, 486.
 Țopa (F. I. 145, 148).

U.

Uclei (F. I. 161).
 Ucha = Zazobrin (rus), 305, 298.
 Ujbă, 467.
 Uluc (Moldova) = Jgheub captușit cu scânduri
 prin care curge apa din eleșteu spre moară,
 «Un lemn ulucit» = un lemn care are săpat
 în el un canal.
 Ulucă = gard de scânduri.
 Ulucariu sau Sulatic = crap (*Cyp. hungaricus*),
 594, 616. (F. I. 114, 117).
 Umbriană (Muscel, etc.) = *Barbus fluviatilis*.
 Undița, 18, 67, 91, 126, 127, 282, 297, 308 (F. I.
 14, 25, 131).
 Undița cu ureche sau limbă, 297.
 Undiță de mână, 249.
 Undița țicuește, 299.
 Undreaua sau Acul, 170, 451, 487, 528.
 Unghii (instrument de ridicat coșul Lesei), 603,
 608.
 Unghiță (Transilvania), Unghiția (Banat), vezi
 undiță.
 Untura de pește, 372, 711.
 Urcioare (apa Motrului, Mehedinți) = locuri cu
 apă adâncă și cu vârtej. 134.
 Ureche, 305, 319.
 Ureche la undiță, 126, 294.
 Urechile Iglitei, 487.
 Urechile Lesei (Călărași) = Aripelă Lesei, 596, 609.
 Uscătoare sau Plavece de setce, 504.
 Uscătoare de carmace = vetelcă (rus), 344, 511.
 Uzne (Mehedinți) = Slaiul Lotcei, 467.

V.

Vaduvița sau odavita (Mehedinți) = Rastruga (Or-
 lea), 616 (F. I. 172).
 Vaduri 192, 662.
 Vadul bălții (Dunăre) = locul pe unde intră pes-
 carii cu fotele în baltă.
 Vadul lesei (Dâmbovița) = locul unde se așează
 leasa în părau.
 Vajo (Filipoiu) = Pereții coșului dela Leasă, 612,
 607.

Văjgău (Ialomița, Piva Petri) = Avat (F. I. 170).
 Val, vâlătuc, 124, 134, 446.
 Vâlcan = vâlsan (F. I. 140.)
 Valul, 104, 116, 130, 145.
 Valul de lemn (Muntenia), Călcătoare, Talpa,
 108, 109.
 Varcă = lotca de năvod (Falcu), 465.
 Vărlă (Oltenia) = știucă mică; Muscel = *Cobitis
 taenia*.
 Vărlugă (Muscel, Dâmbovița, etc.) = *Cobitis taenia*.
 Vărlugă de nisip (F. I. 199).
 Vărlan (Muntenia) = *Cobitis barbatulu* (F. I. 198).
 Vărlău (Muscel) = *Cobitis barbatula*.
 Vărlari (Ilfov, apa Dâmboviței) = *Cobitis fossilis*.
 Varga, 147.
 Vataf, 285, 345, 359, 461 (F. I. 270).
 Vasiutca (lip.), vezi Slepca, 649.
 Vostronos mic (lip.) sau Ilarii (grec), 705 (F. I.
 74, 79, 80).
 Vânătorul sau Cotețul vânător, 515.
 Vângău (Rom. din Dobrogea) = Avat.
 Vântul de răsărit (Wostoc rus.), 356.
 „ de N. NW. (Caraele „), 356.
 „ de S. E. (Abaza „), 356.
 „ de S. (Poludione), 356.
 „ de N. (Polnoci rus.), 356.
 „ de West (Lodus „), 356.
 „ de Nordwest (Zăpăt „), 356.
 „ răsăritului de Iarnă (Zimno Wostoc), 356.
 „ de S. S. W. (Mareana rus.), 356.
 Vânător (Turtucaia) «care rămâne la mal pentru
 a regula peștele» 723.
 Vânător special, 724.
 Văpaița, Văpaie sau Opaița, 96, 133, 145.
 Văpăitul (Muntenia și Oltenia) = Pescuitul cu
 Văpaia.
 Vârșie (Oltenia, Banat) = vârșe de răchită, 34,
 66, 98.
 Vârșă (Bucovina, Moldova), 99, 100, 101.
 Vârșari = pescari cu vârșele.
 Vărlugă (Hațeg) = *Cobitis taenia*.
 Vârșă, 98, 104, 134, 135, 18, 65 (F. I. 14, 224,
 128, 146, 152).
 Vârșă cu 2 guri, 136.
 Vârșog = gura dela vârșe (Argeș), 136.
 Vârșă cu cercuri, 157.
 Vârșe duble, 66.
 Vârșele de raci, 74.
 Vârșele de plasă sau vintirele, Eteră, 374, 408, 157.
 Vârșele de baltă, 412.
 Vârșe cu 2 canaturi, 413.
 Vârtej (Dunăre) = curent circular, Anafor.
 Vârtej = Berbec, 468, 646, 194.
 Vârteje, la leasă (Călărași), 613.
 Vâsla, 468, 153.
 Verdeț (F. I. 190).
 Verdete, Verdeți (Muscel și Dâmbovița) = *Phoxinus
 laevis* (F. I. 188).

Vergele, 109, 138, 147.
 Verizop (F. I. 186).
 Veriga, 192.
 Verșa (rus)=vârșă, 101.
 Versare, versura, 101.
 Vesperită și Vresperită, vezi Vrespere.
 Vetelea (rus)=uscătoare de carmace 344, 345, 361, 515.
 Vetrică, viermuși (Moldova), 127.
 Vetrice, 321, 310 (F. I. 248, 257).
 Veziga (rus) (F. I. 269).
 Vibifca (Deltă)=un piroiu de bătut ierale de crap pentru a le scoale pelițele.
 Vidra, 55.
 Viermuși, 91, 127.
 Viitură, 575.
 Vintire, 631, 20 (F. I. 14, 113, 142, 152).
 Vintire mari de Dunăre, 411.
 Vintroaic 413, 589.
 Vintire cu 3 canaturi 413.
 Vintirigiu, 285, 415.
 Vișușca sau măsură, 350, 361.
 Viroagă = un braț mort la Răuri; «seacă o viroagă» (Dâmbovița) adică face răstoacă. În Muscel se zice Viroagă și la un mic pârâu ce iese dintr'un izvor de pe deal.
 Virezub=virezop (F. I. 178, 186).
 Visla (rus)=vâsla, 468.
 Visila sau Hapea, 299, 127, 311 (F. I. 97, 161, 196).
 Viz (F. I. 245).
 Viza (F. I. 242, 245).
 Viza galbenă (F. I. 263).
 Vița, 169.
 Viziga, 372.
 Voiuri sau Sboturi, 540, 576.
 Voiu, Voiuri (măsură) de 2 voiuri, de 3 v., etc., 765.
 Voli (grec.) = setee, 684 (F. I. 74).
 Volocul=vâlog=volog 146, 147, 174 (F. I. 25, 152).
 Voloacele sau Plasele, 448.
 Volocul mic sau vologul (Plasă de mână), 449.
 Volocul, plasă mare sau Alovul, 451.
 Volocul cu sirec, 453.
 Vopăitul, vezi vâpăitul.
 Vrška=vârșă (Bosnia, Herțogovina), 101.
 Vrespere=Aspius rapax (F. I. 170).
 Vulcan=Aspius rapax (peștele cu șapte nume).
 Vuleno (F. I. 98).
 Vyresup (F. I. 178).

W.

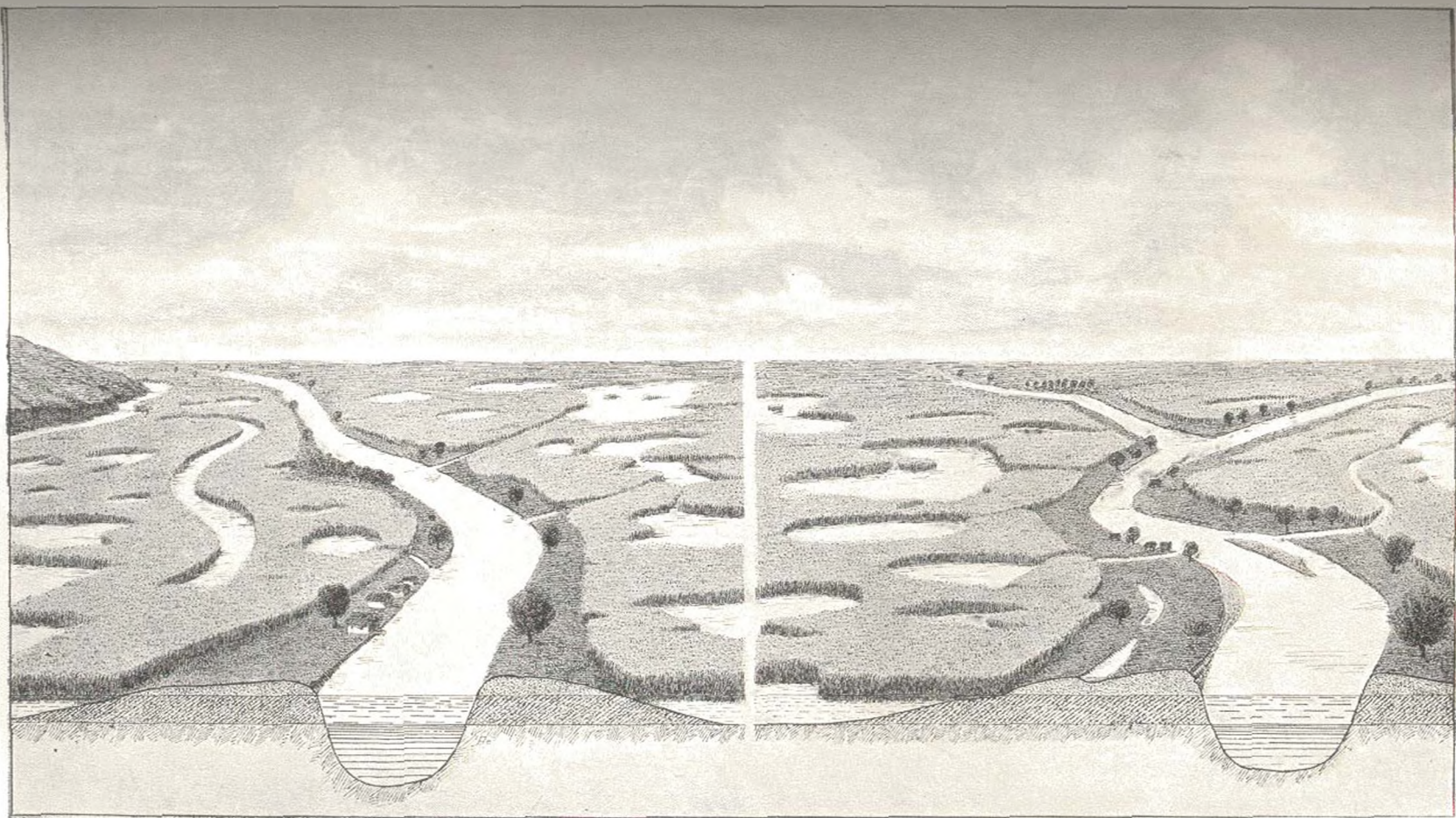
Wostoc (rus) vântul de răsărit, 356 (F. I. 270).

Z.

Zănei (pripoi), 307, 662.
 Zapat (rus) = vântul de Nord-Vest, 356, 369.
 Zastavca (rus)=opritoare, 48.
 Zăgas (Muntenia)=lezătură, 56.
 Zapșă (Deltă, pe brațul Chilieii)=Numele pentru Japșă, adică o gârlă lungăreață, închisă la amândouă capetele, însă cu apă puțină care seacă vara; în opoziție cu Saha, care e o gârlă mare (vechii braț de Dunăre) cu apă foarte adâncă. Pescarii bătrâni zic că cuvântul Zapșă e adevărat românesc din strămoși, pe când Saha e turcesc.
 Zăpoare, 189.
 Zastup, 551.
 Zătoaca, 192.
 Zăton (Dunăre)=Un canal între 2 ostroave sau între ostrov și mal, închis la gură.
 Zăton (Olenia), 123, 174, 192, 217, 262, 382, 384, 407 (F. I. 14, 113).
 Zătoaca, 192, 454.
 Zătonari, 26.
 Zătoane (de stof), 539, 541, 560, 677.
 Zătonirea erapului, 560.
 Zătoanele de lângă mal, 561.
 Zătoane închise, 562.
 Zăton cu poartă, 563, 564.
 Zătoane circulare, 564.
 Zătoane circulare (la Brateș și Prut), 565.
 Zaval=Prival larg într'o pădure de Sâlcii, înpotmoliț la gură.
 Zavale, 193.
 Zăvoiu, (Bechet) un mal al Dunărei sau al ostroavelor, pe care se află pădure.
 Zazobrin=Uha (rus), 305, 298.
 Zaval (Dunăre)=mai multe Japșe cari comunică între ele formează un Zaval, d. ex. Zavalul Lopatna dela Hârșova.
 Zăvoaie, Zăvoi, 193, 195.
 Zăvod, 32, 344, 345, 358, 365, 368, 369 (F. I. 269).
 Zămboc, Zimboc, 91, 294, 298, 127, 305.
 Zdoimă (rus) = căldare, copecă mare, 486.
 Zghiborți (Români din jud. Tulcea), vezi Ghiborți.
 Zglavoace, 98.
 Zimno vostoc (rus) = vântul «răsăritul de iarnă» 356.
 Zimți, 58.
 Zona litorala, 266, 237.
 Zvârluga (Cobitis taenia) 82 (F. I. 198, 919 1).

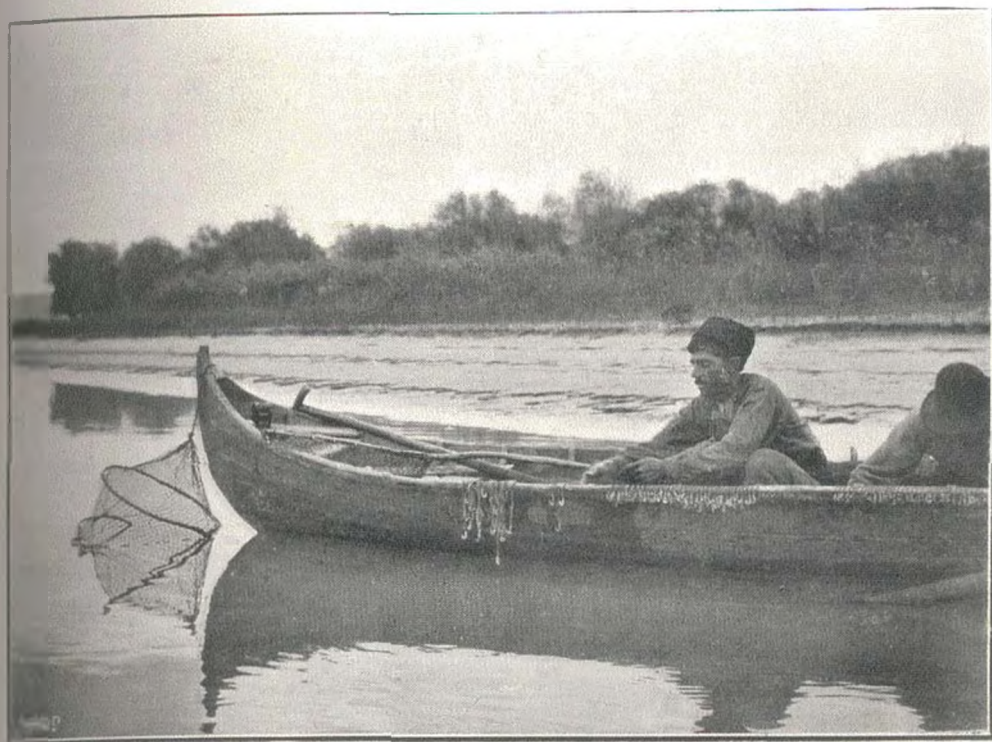
BALTA ZAGNA (BRĂILA) COMPLET USCATĂ ÎN TIMPUL UNEI TOAMNE SECETOASE.
Oamenii sapă coaja de nomol uscat dela suprafață și scot din adâncime nomol moale, în care se găsește Țipari vii

O VEDERE GENERALĂ ASUPRA UNEI PORȚIUNI DIN DELTA DUNĂREI (schemă)
Profilul transversal arată relieful fundului, adâncimea bălților și Plaurul plutitor.

O GĂRLĂ DE COMUNICAȚIE ÎNTRE LACURILE ZMEICA ȘI SINOIU, INCHISĂ CU GARDURI ȘI COTETE DE CHEFALI

PESCUITUL CU CÂRLIGELE PE DUNĂRE LA TURTUCAIA.

Sus: Un pescar caută cârligele. Jos: 2 pescari turtucăeni își pregătesc pripoanele de Somn pentru ale așeza în Dunăre.

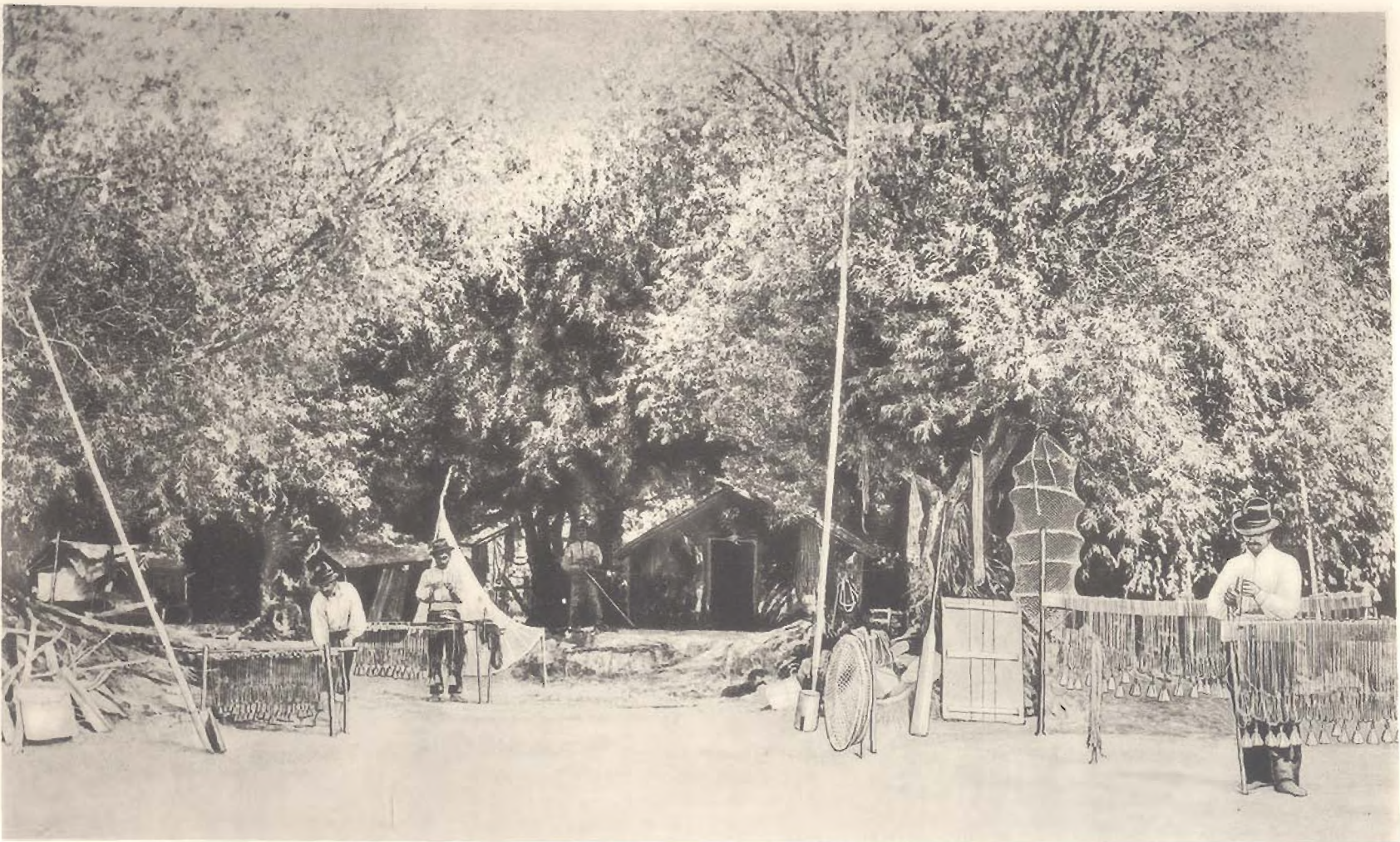

PESCARI PE DUNĂRE ÎN FAȚA BRĂILEI

În barca din fund 2 pescari își pregătesc Cărmăcuțele de cegă: în față un *Chipcelar* stând pe *Caula* sa pescuiește în Dunăre Obleț

PESCARI TURCI PE MALUL MĂRII ÎN SUS DE CONSTANȚA
Pregătirea Paragatelor pentru pescuitul Calcanului.

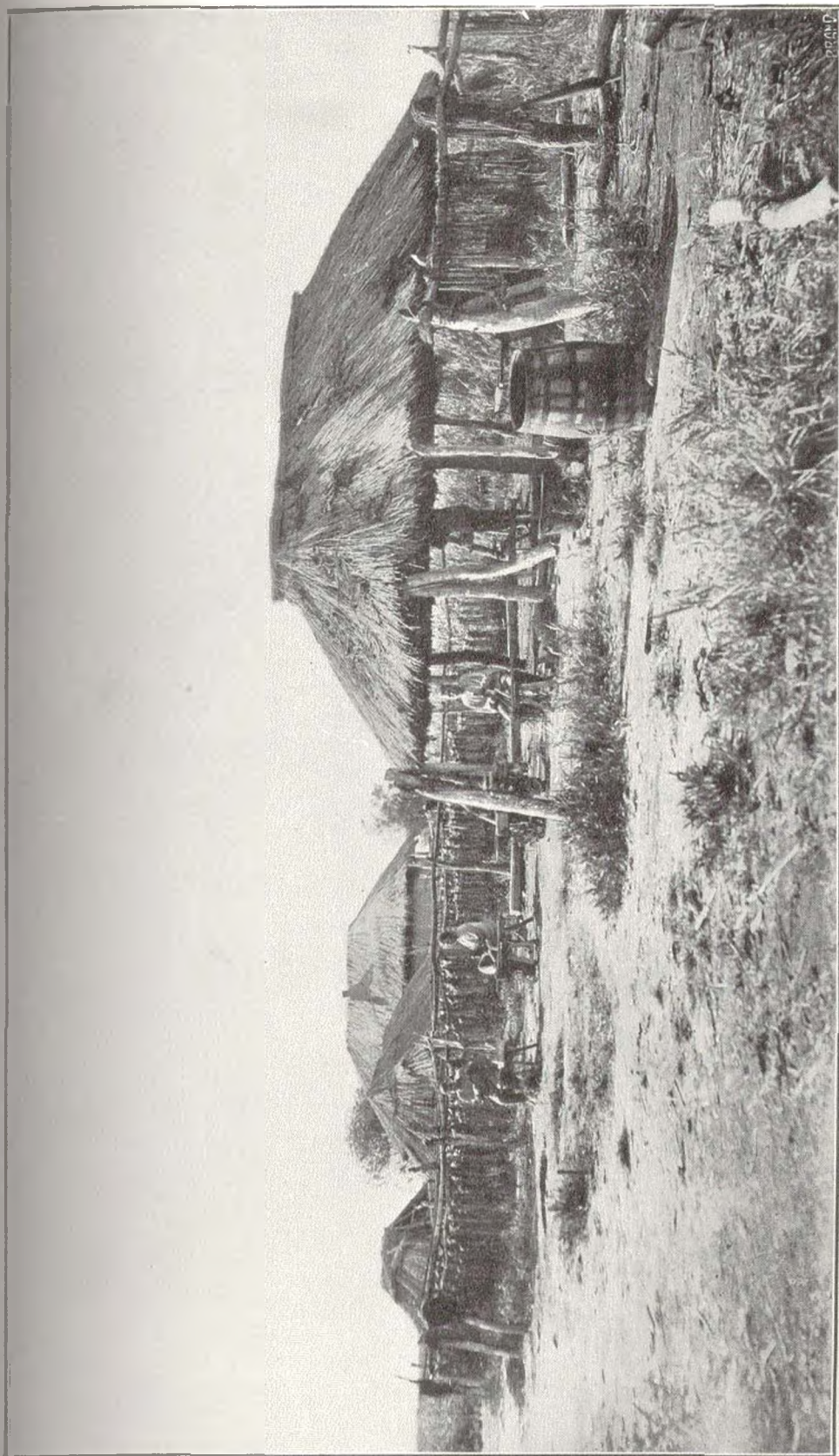

UN OTAC DE «CEGĂRI» PE MALUL DUNĂREI ÎN BRAȚUL MĂCINULUI

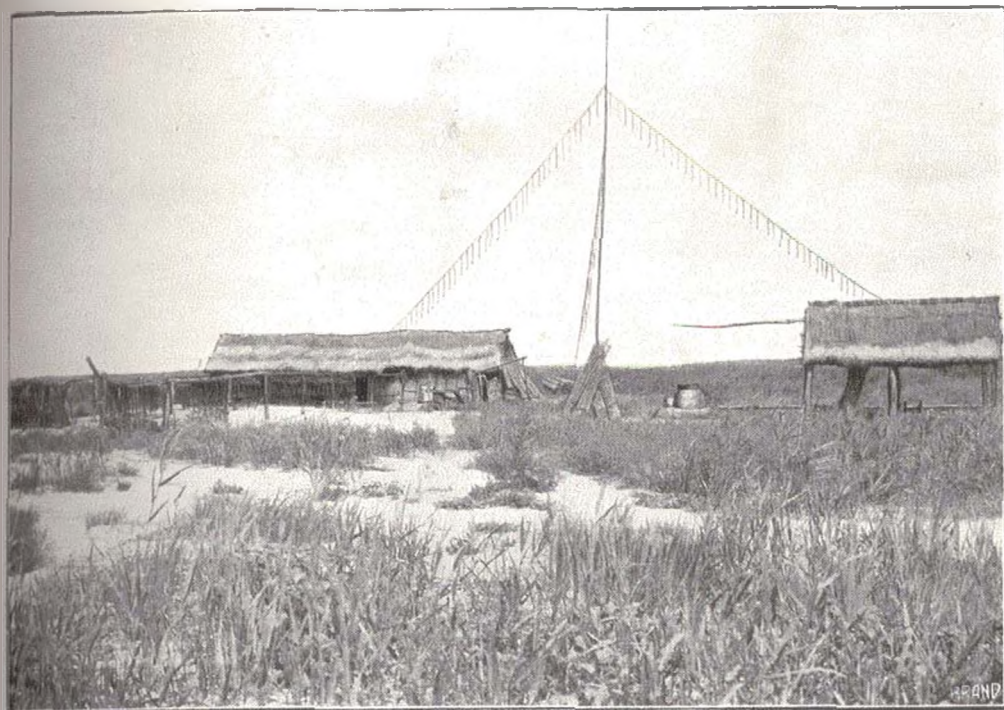

VEDEREA GENERALĂ A CHERHANALEI ȘI ZĂVODULUI DELA CALINOVA.

- 1) Casa pescarilor. 2) Cuptor de pâine. 3) Uscătorii de carmace și ascuțitul cârligelor. 4) Cazan pentru cătrănitul carmacelor. 5) Magazia de unelte. 6) Casa cherhanagiului. 7) Bacia de aburi. 8) Cherhanaua. 9) Ghețăria. 10) Gârla care duce în baltă

VEDEREA GENERALĂ A UNUI ZĂVOD MARE DE PESCĂRII DE MORUNI, PE UNA DIN INSULELE DIN FAȚA GURII SF. GHEORGHE

Sus: aspectul unui mic zăvod dela mare, la sud de Gura St Gheorghe în fața Zatonului. — Jos: Pescari ascuțind cârligele la un zăvod dela coasta mării.

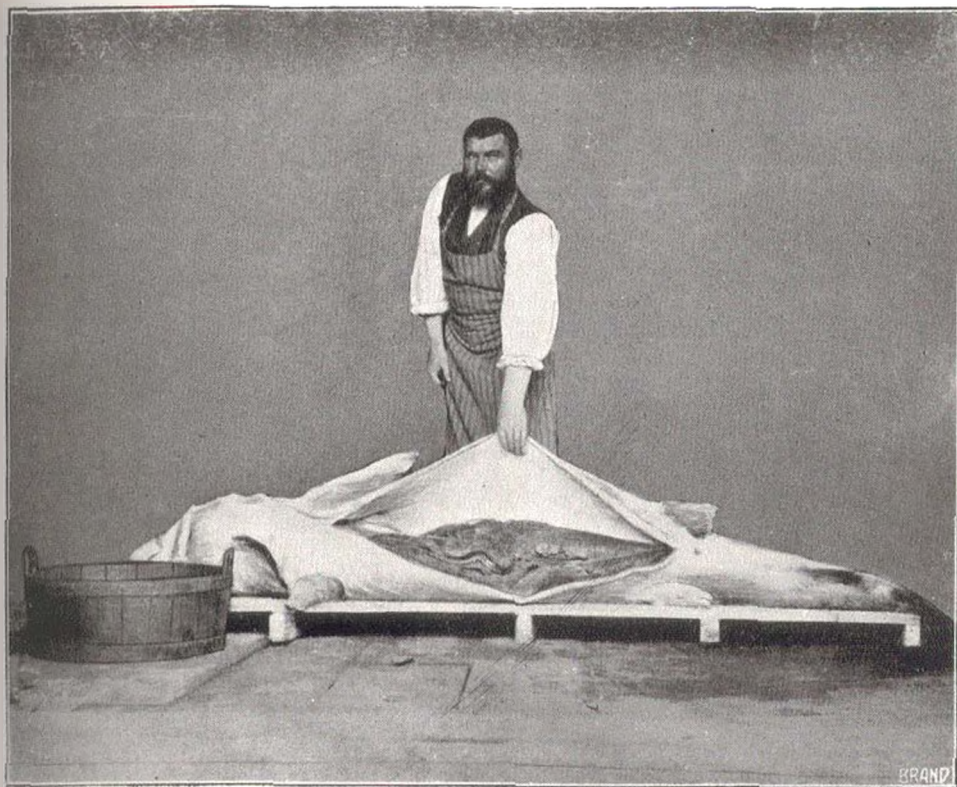
PESCUITUL MORUNULUI LA MARE ÎN FAȚA GURII SF. GHEORGHE.
Sus: căutarea carmacelor; mijloc: Vătaful apucă cu timleacul un Morun prins în cârlige; jos: scoaterea Morunului prins din cârlige.

PRINDEREA UNUI MORUN ÎN MARE, ÎN FAȚA PORTIȚEI.

Sus: transportul pe mare al peștelui prins dela Zăvoade la Cherhanaua din S-t. Gheorghe. Jos: Primirea peștelui la o Cherhana din S-t Gheorghe de către proprietarul Cherhanalei.

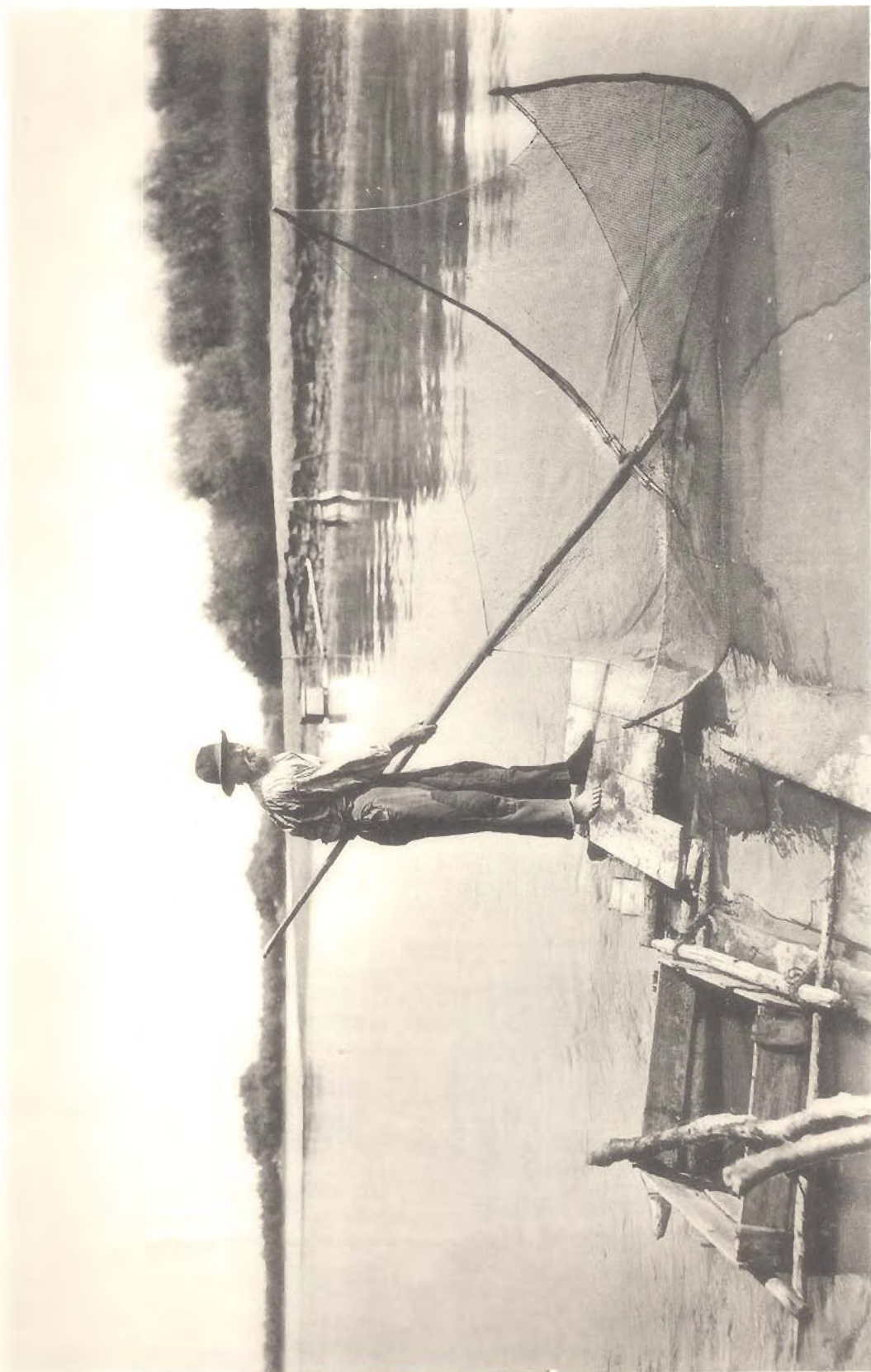

SCOATEREA ICRELOR DIN MORUN.

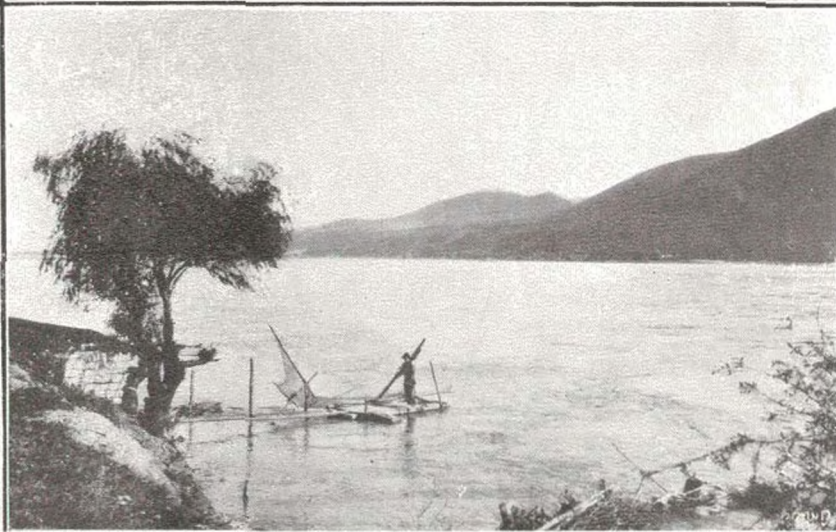
Sus: La o cherhană din Jurilofca «Ieranscul» a spintecat un Morun în care se văd ovariiile pline cu icre; jos: La o cherhană din St Gheorghe se scot ovariiile dela Morunii aduși dela mare și se pun într'o covată spre a se prepară icrele.

MORUNI ȘI NISETRI EXPUȘI SPRE VÂNZARE PRIN LICITAȚIE ÎN PIATA GALAȚI.

UN PESCAR «CHIPCELAR» PESCUIND IN DUNĂRE OBLEȚI.

PESCUȚUL CU SACOVIȘTEA ÎN DUNĂRE ÎN REGIUNEA CATARACTELOR DELA PORȚILE DE FIER

Sus: Descărcarea peștelui prins cu năvoadele, din lotce în târgi, la vadul Bălții Călărași; jos: Pescuitul cu HALĂELE într'o gârlă dela Ciocăneștii-Sârbi din Ialomița. Pescarii stau pe pod și prind, iar în fund se văd căruțele acoperite cu coviltire, cari așteaptă să încarce peștele.

A. R. — Publ. Adamachi. VIII.

Fotografie, Brand. București.

Sus: Cortul unui Vintirigiu pe malul Dunărei, la Corotîșca. Jos: un Popas de Pescari pe malul Dunărei în fața Brăilei.

TALIANUL DELA CONSTANȚA ȘI SCOATEREA PEȘTELUI PRINS DIN EL.

A. R. — Poble. Maramureș. VIII

Photoipie, Brant, București

UN GRUP DE PESCARI TURTUCĂENI PORNEȘCU ORIELE PE DUNĂRE*

PESCUITUL CU TIFANUL ÎN DUNĂRE LA ÎNTINSURĂ (dom. Brăilei).

NĂVOADE ÎNTINSE LA USCAT.

Sus: Năvoadele pe «Peli» la marginea bălții Bugeac; jos: Năvoadele agățate de copaci într'o pădure de sălcii de pe marginea unei bălți.

A. R. — Publ. Adamachi. VIII.

Fototipic, Brand, București.

O COMPANIE DE NĂVODARI DELA BALTA ZAGNA (TULCEA) TRANSPORTÂND NĂVODUL CU SĂNIILE PE GHEATĂ LA LOCUL UNDE VOR SĂ PESCUIEASCĂ.

A. R. — Fot. Adamachi. VIII

Autulpe, Bura. București.

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIATĂ LA O BALTĂ DE PE MALUL PRUTULUI DIN JUD. FĂLCIU :
Sus: pescarii au încărcat năvodul pe sanii și-l duc la locul de pescuire; jos: pescarii încep să sape Copeile în gheață.

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIATĂ. (I).

Sus: Insemnarea și săparea Copcelor pe gheață, la Brateș; mijloc: Săparea unei copci cu Semenul și curățirea bulgărilor de gheață cu Minciogul, Sacovița jos lângă copcă (dom. Brăila); jos: afundarea matîței în căldare (dom Brailei).

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIAȚĂ (II).

1. Momentul când se aruncă iglița dela căldare spre prima copcă; 2. Momentul când se trece iglița dela o copcă la alta; 3. Momentul când se scoate codula din copcă și se trage de ea spre a se întinde aripa năvodului de sub ghiiață.

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIATĂ (III).

Sus: Rupându-se o codulă s'a pierdut năvodul și modul cum pescarii îl caută.

Mijloc: scoaterea năvodului; Jos: Matifa cu peștele prins și scoaterea sa cu Mincioacele (dom. Brăilei).

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIATĂ (IV).

Sus: Scoaterea aripelor năvodului din Căldare (Balta Zagna, Tulcea); jos: Măștița cu peștele prins în ea întinsă pe gheața. Pescarii adună peștele cu Minciocul.

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIAȚĂ (V).

Scoaterea năvodului la o baltă de pe malul Prutului din jud. Fălciu, și întinderea aripelor pe sanii

PESCUITUL CU NĂVODUL SUB GHIATĂ (VI)

Matița cu peștele prins întinsă pe gheață și aripele năvodului încărcate la loc pe sănii. (Baltă de pe malul Prutului, Jud Fălciu).

Sus: Setea de scrumbii mari și modul cum se întinde ea în Dunăre, pe brațul Sulinei. Jos: Gârla și gardul mare de Chefali cu cotețe de la Caransuf.

O LAVĂ DE COTEȚE ÎN STUFĂRIILE DELA BRATES.
(Apa e acoperită cu *Lemna* care plutește la suprafață).

FACEREA UNUI ZĂTON LA BRATEȘ.

Sus: După ce s'a așezat gardul circular se «cosorește» stuful dinăuntru — Jos: Așezarea unui gard transversal pentru împărțirea Zătonului în compartimente.

A. R. — Publ. Adamachi. VIII.

Autotipie, Braod, București.

UN ZATON CU COTEȚELE SALE INTR'UNA DIN BĂLȚILE PRUTULUI DIN JUD. FĂLCIU.

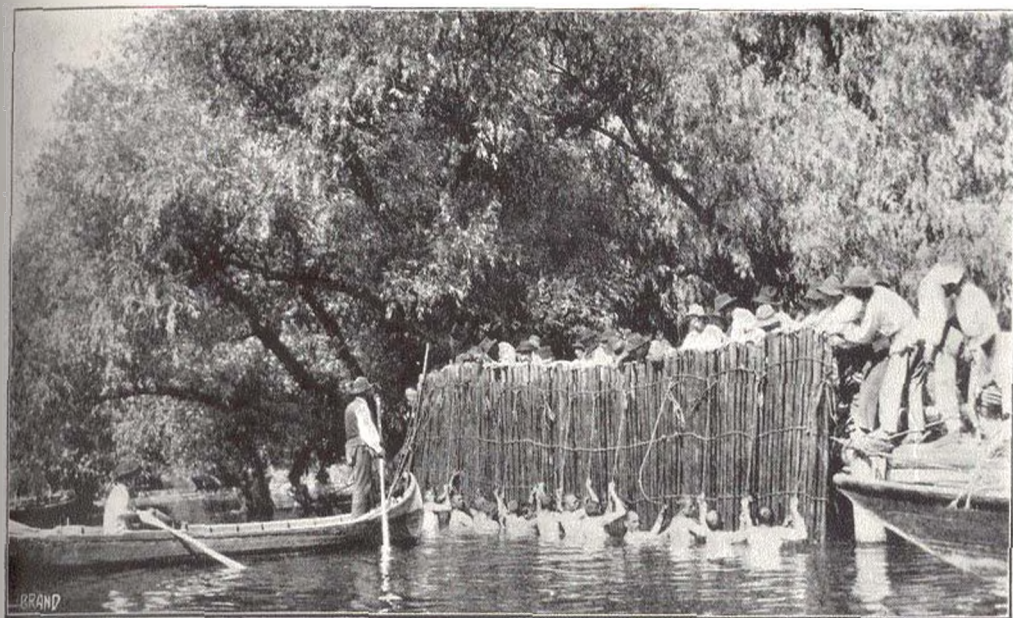
Sus : Inchiisoare cu gard sterp și gard cu coteț la gârla Somova. — Jos : Răsucirea otgoanelor de tei pentru prepararea inchiisorilor din Dom. Brăilei.

PREPARAREA MATERIALULUI PENTRU INCHISUL BĂLȚILOR DIN DOM. BRĂILEI.
Sus: Impletirea ostrețelor de alun. — Jos: Un depozit de material lemnos gata
împletit.

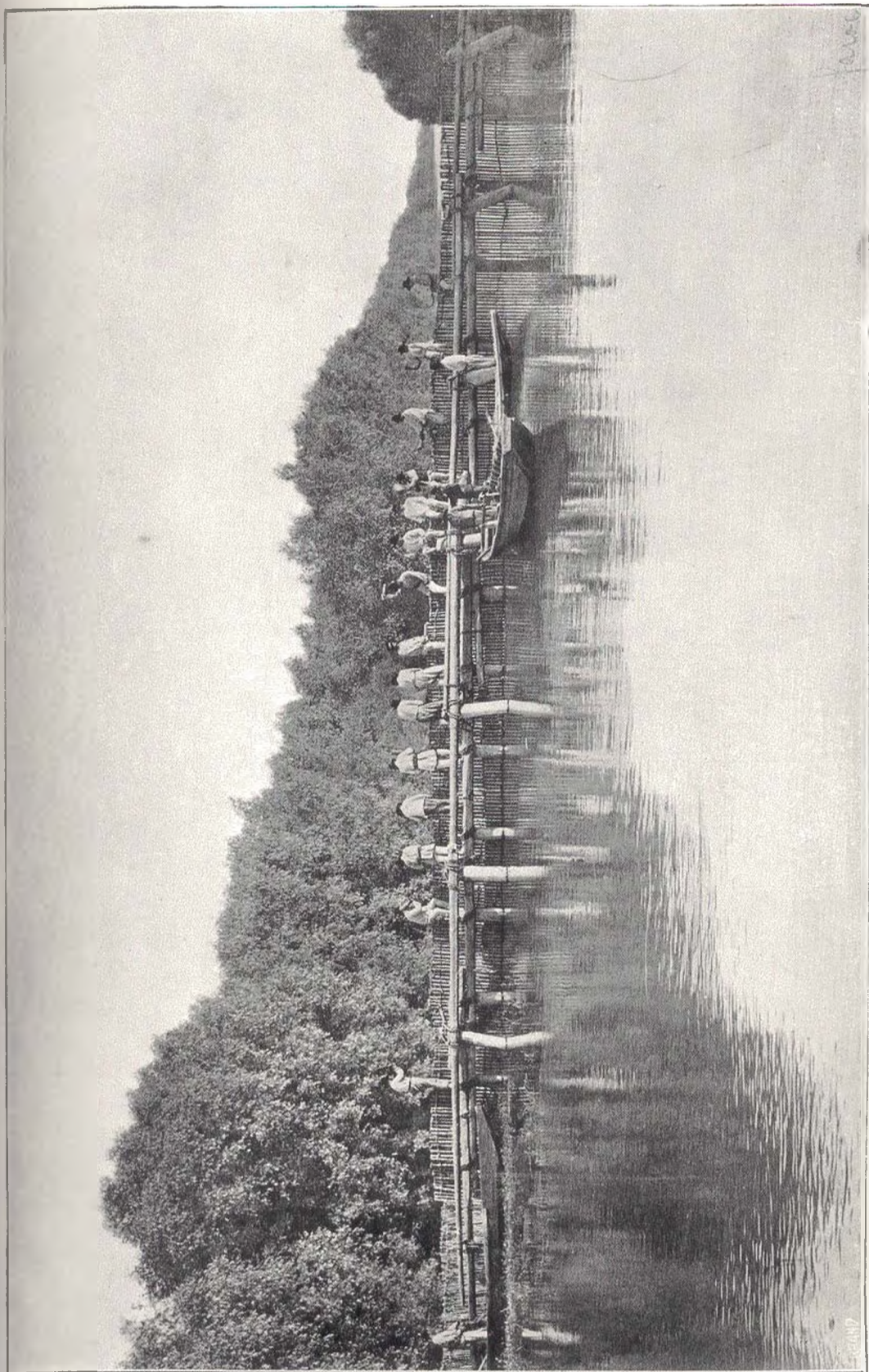
AȘEZAREA COCINELOR LA GARDUL ȘTERP DELA FILIPOI (I) DE CĂTRE GARDAGII GROPENENI

AȘEZAREA COCINELOR LA GARDUL STERP DELA FILIPOIU (II ȘI III).

A. R. — Publ. Adamachi VIII.

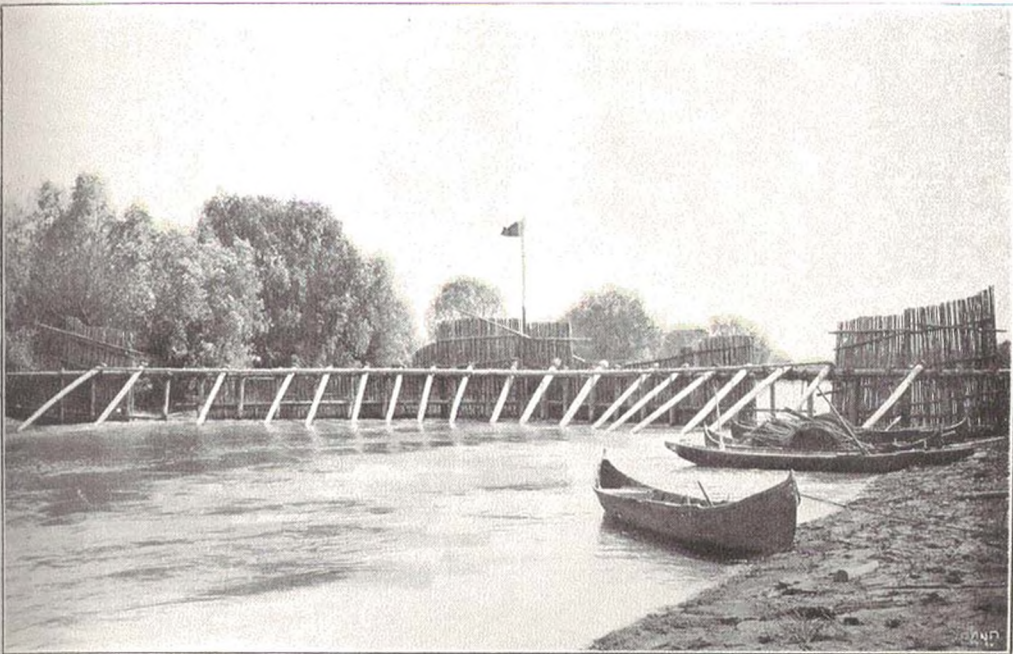
Autotipic, Brand, București

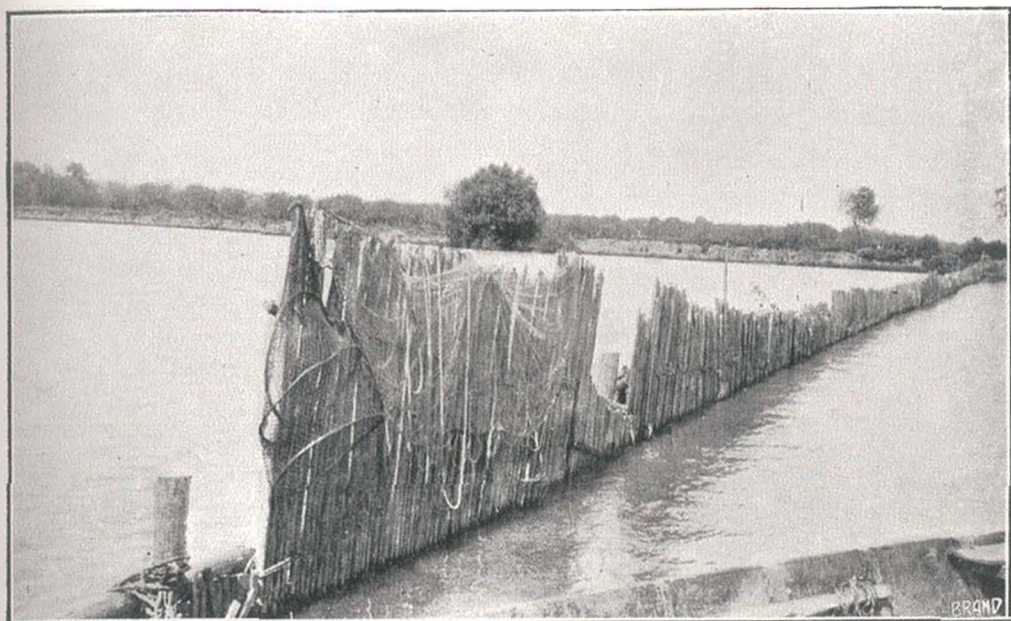
BATEREA COCINELOR GATA AȘEZATE, CU MAURILE, LA GARDUL ȘTERP DELA FILIPOIU (IV).

VEDERE ASUPRA GARDURILOR STERPE DELA SCURTU (STÂNGA) ȘI DELA FILIPOIU (DREAPTA).

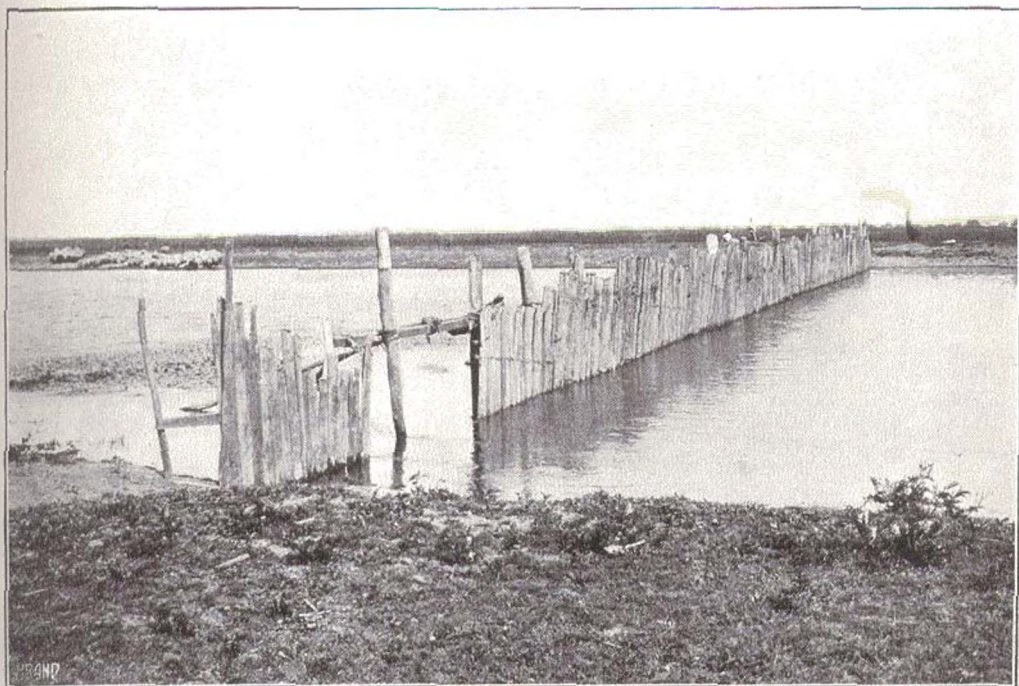
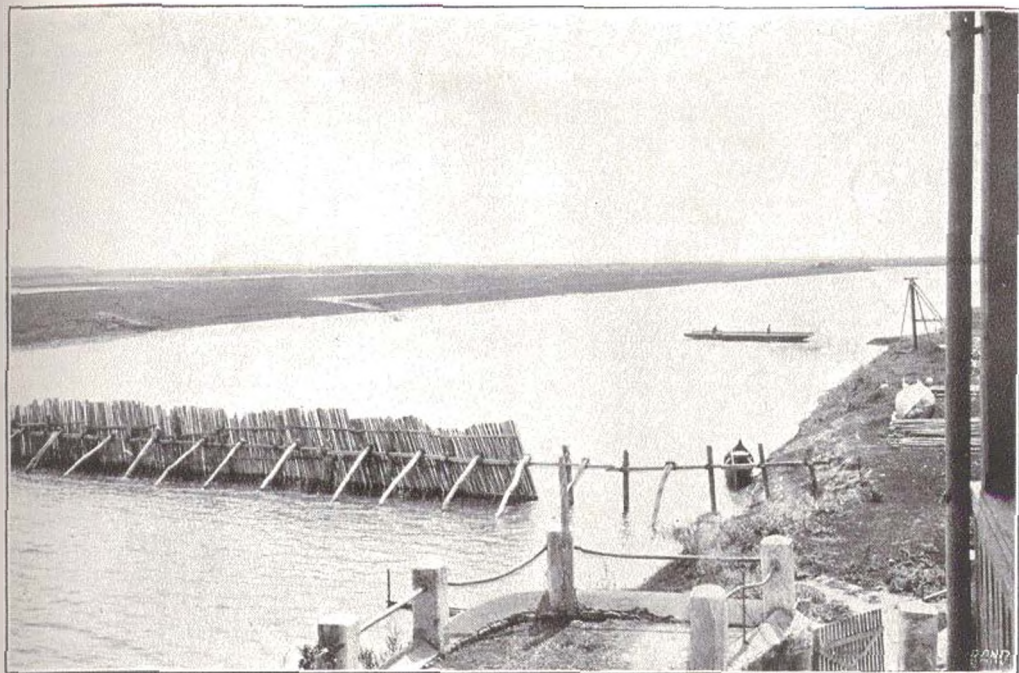

Sus: Gardul sterp dela Filipoiu. — Jos: Gardul sterp dela gura Saltavei.

GARDURI STERPE PE SALTAVA.

Sus: Gardul dela Găita; jos: Gardul dela Făcăeni.

GARDURI STERPE PE GÂRLA BÂTLANU, LA 20 IUL. 1913.

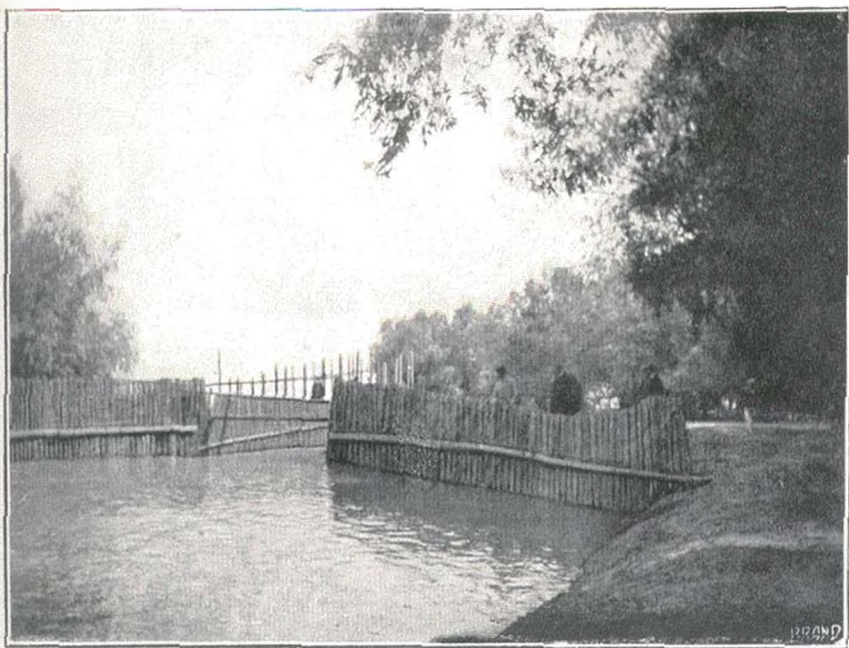
Sus: La Maltezi. Jos: La Stelnica.

Sus: Gardul în formă de leasă fără coș, dela Gârla Corotisca din domeniu Brăilei.
Jos: Gardul sterp cu sac, dela Privalul Boazul dela Balta Turtucaiei.

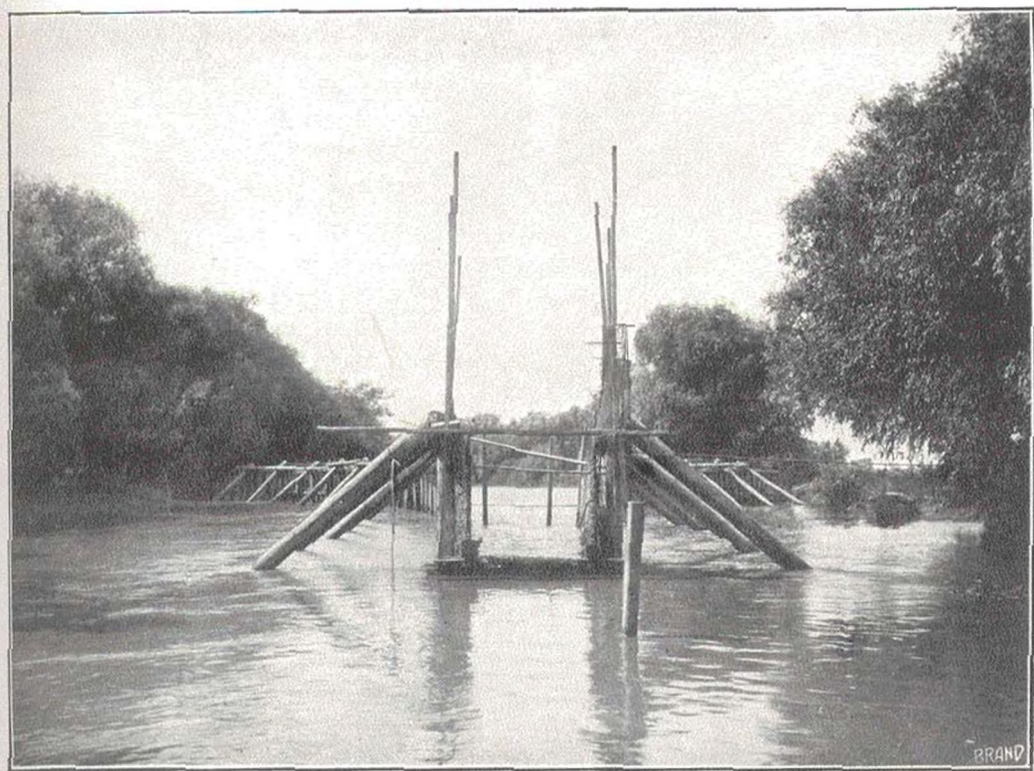
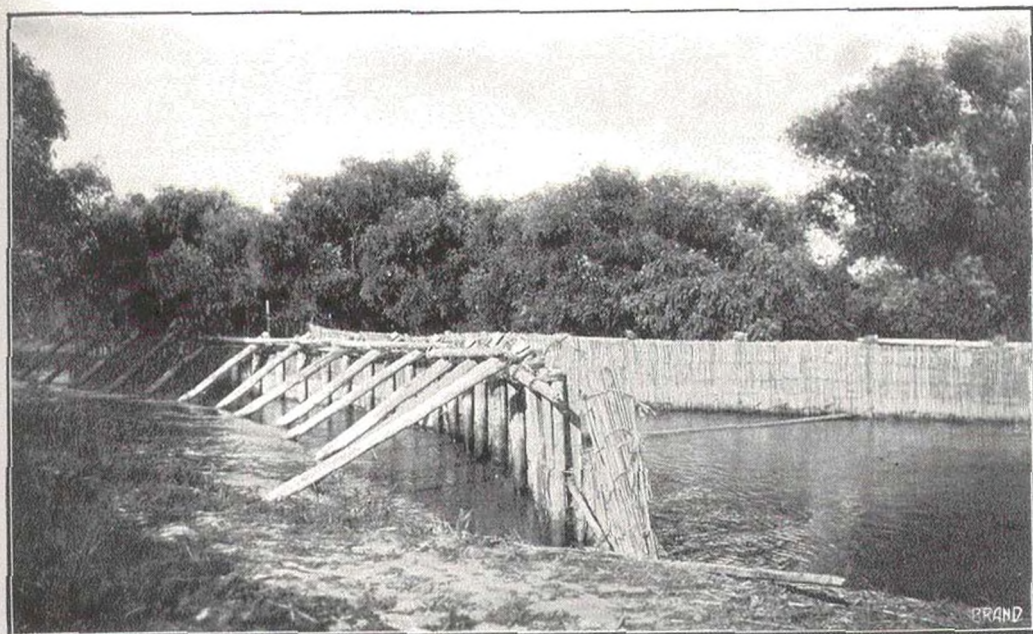

LEASA DE LA CRAPINA (I)

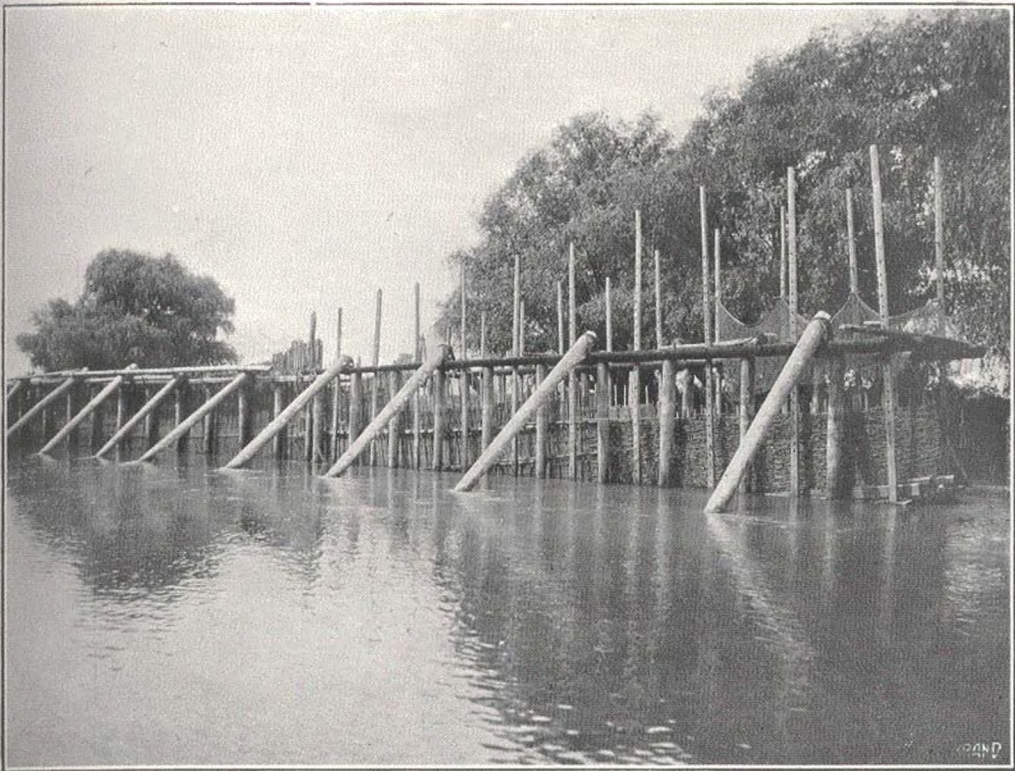
LEASA DELA CRAPINA (II).

Sus: Partea de dinapoi cu aripele.— Jos: Scoaterea peștelui din sac.

LEASA DELA FILIPOIU (I).

Sus: Gura de dinapoi cu Laturaoaiele. — Jos: Gura de dinainte.

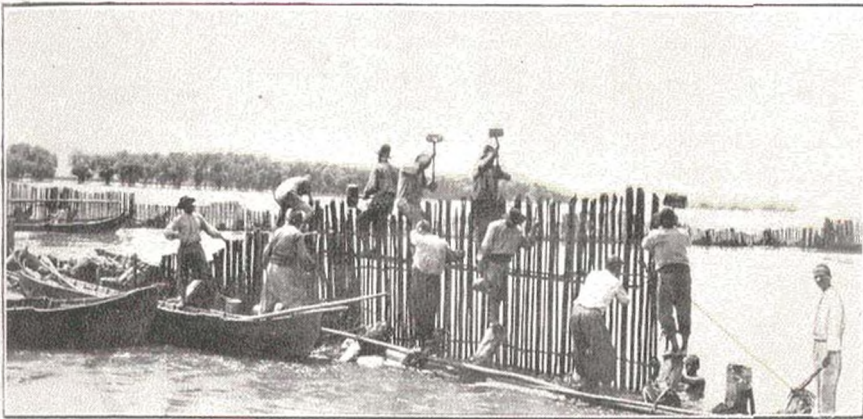
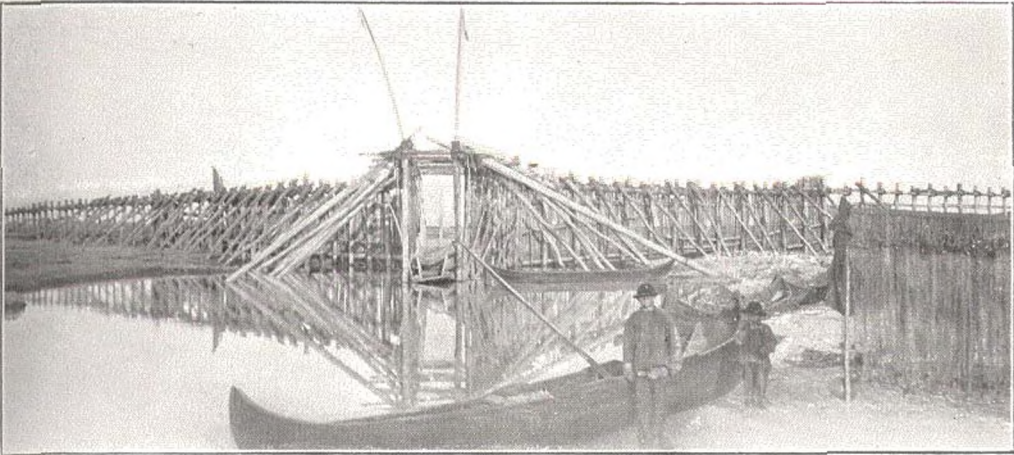
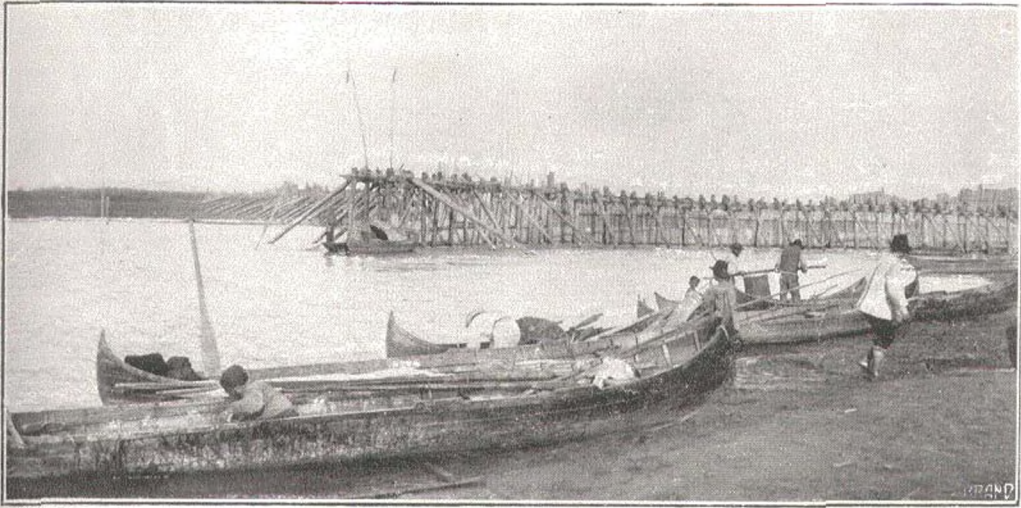
LEASA DELA FILIPOIU (II).

Sus: Coșul Lesei. — Jos: Gura lesei cu sacul.

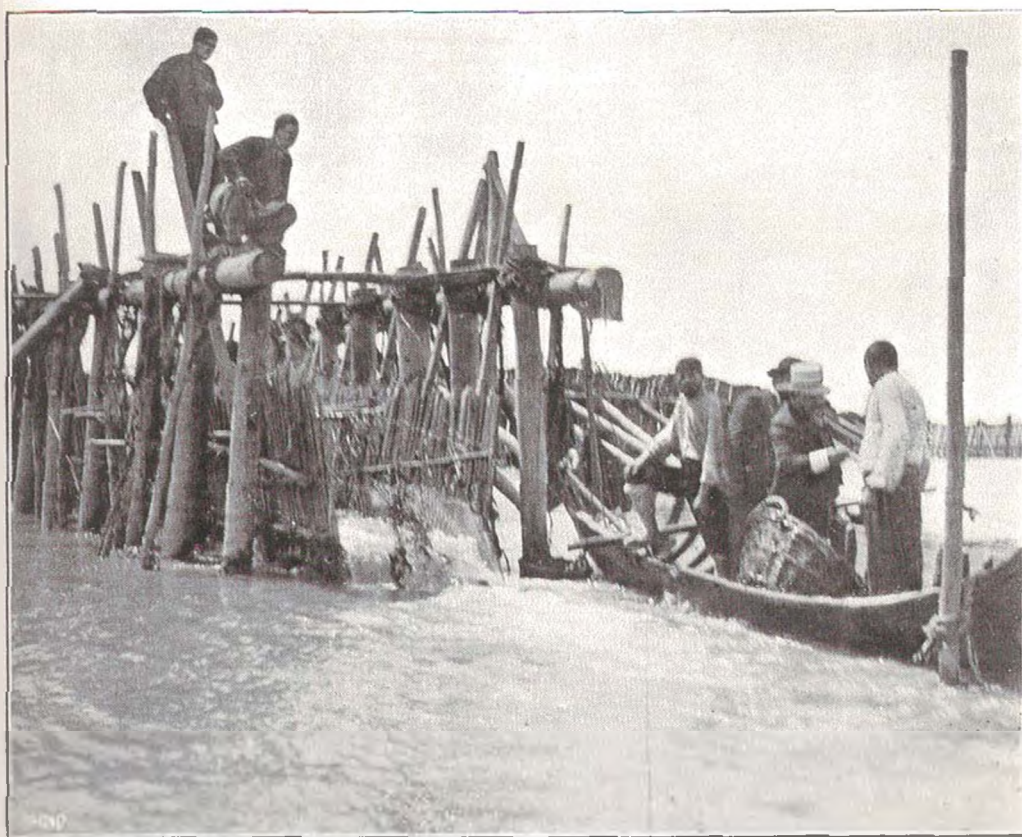
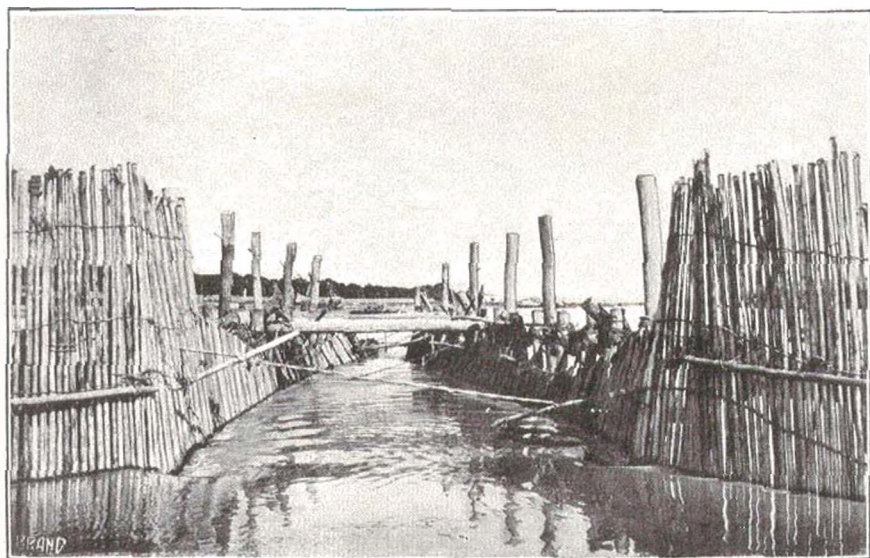
TREI STADII CONSECUTIVE DELA CONSTRUCȚIUNEA LESEI DELA FILIPOIU;

- 1). Fixarea coșului în pământ cu pari răsernelor; 2). Gardagii au adus Cocinele pentru îmbrăcarea unei aripi; 3). Imbrăcarea aripei cu Cocine.

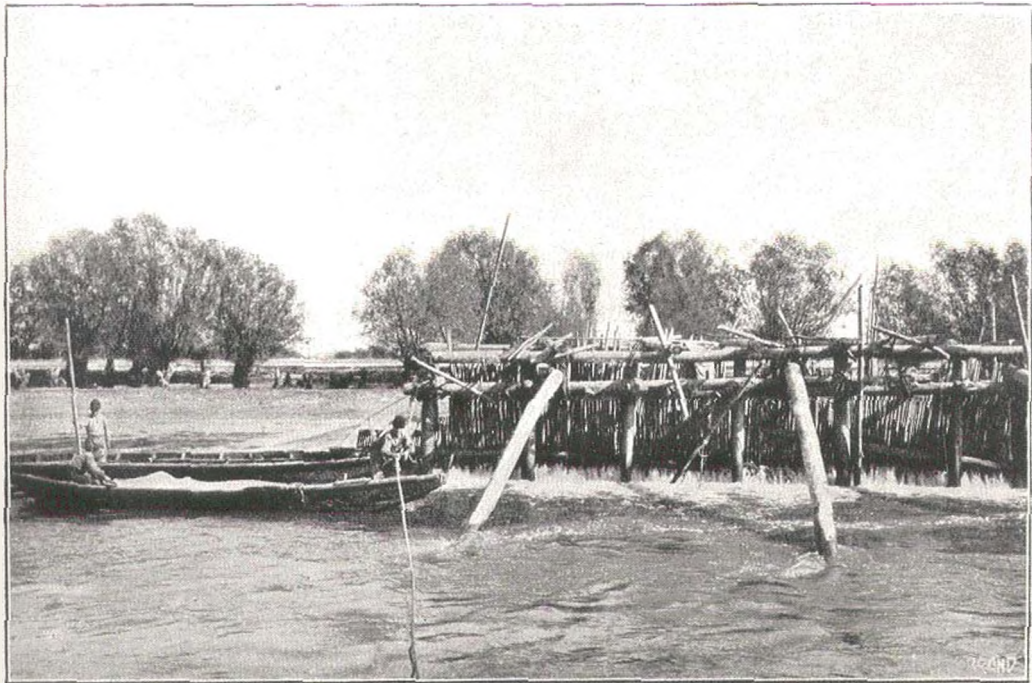
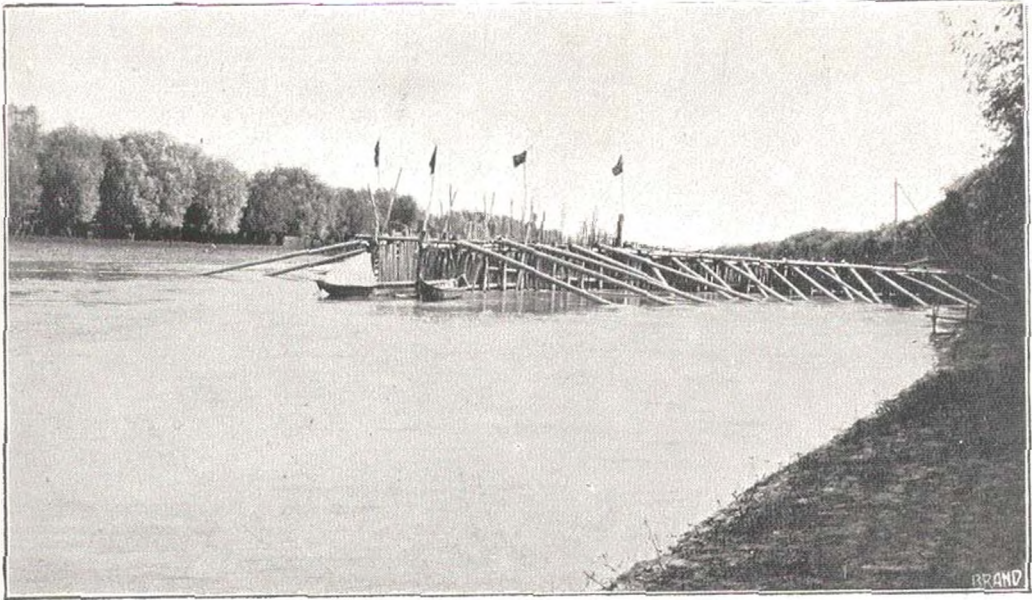
LEASA DELA BALTA CĂLĂRAȘI.

Sus și la mijloc: Aspectul ei total: Jos: Baterea «Leșilor de Ostret» la aripă cu maiurele.

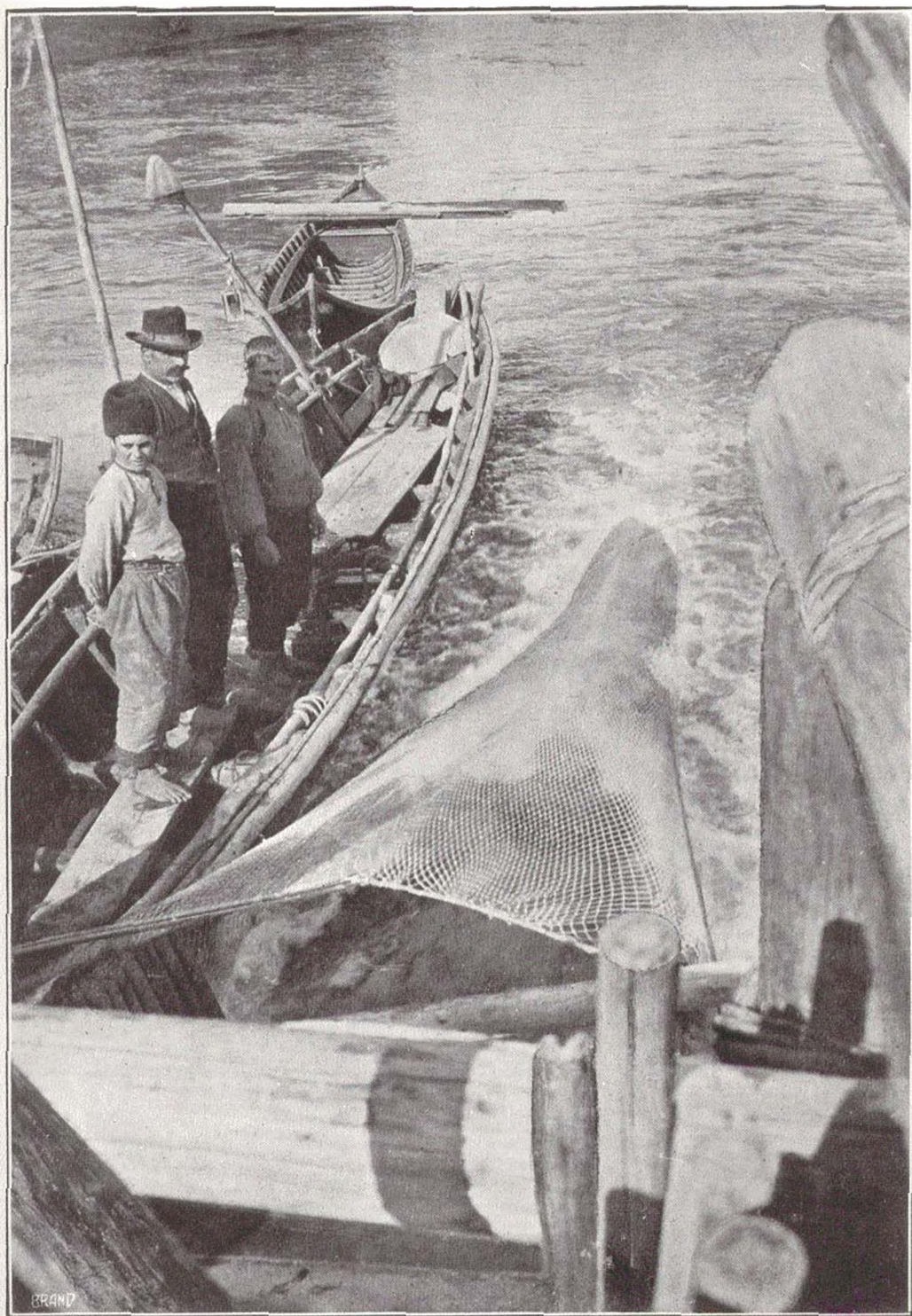
CUTIȚA LESEI DELA BALTA CĂLĂRAȘI.

Sus: Gura cutiței cu sacul — Jos: Cutița văzută dela gura ei de dinapoi. Se văd lemnele transversale cu vârtejele pentru rădicatul cutiței

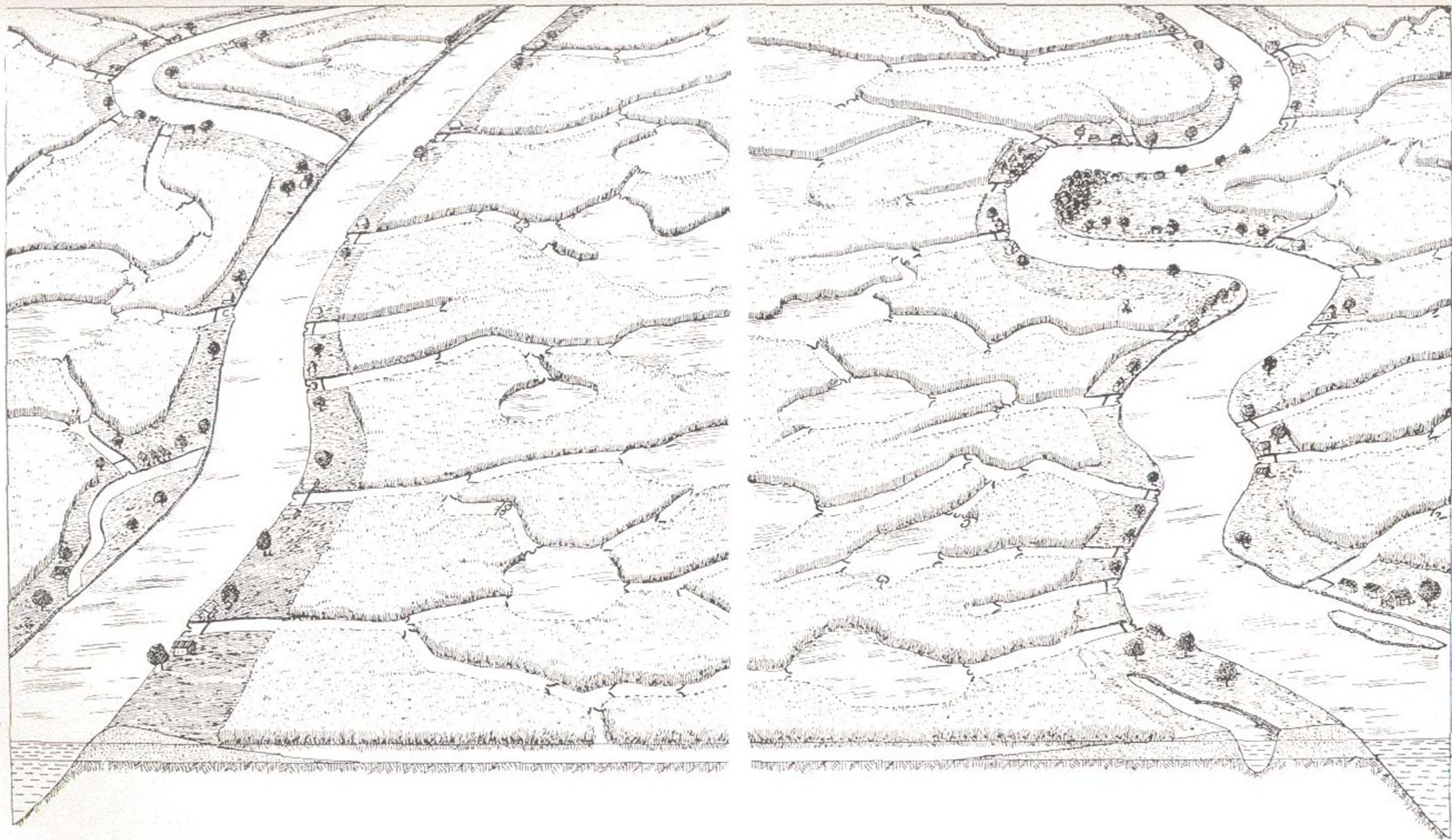

LEASA DELA SALTAVA.

Sus: Leasa în total. Jos: Culița Lesei.

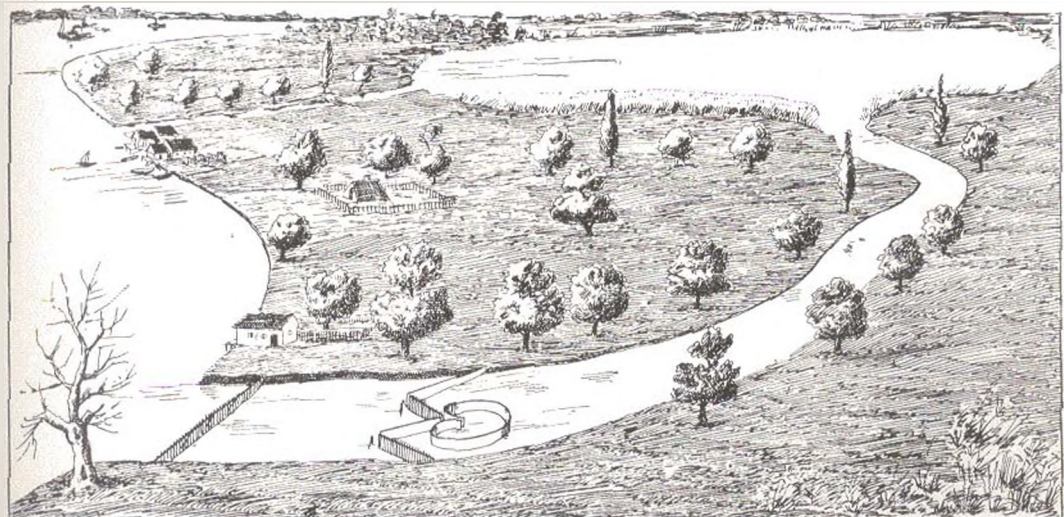
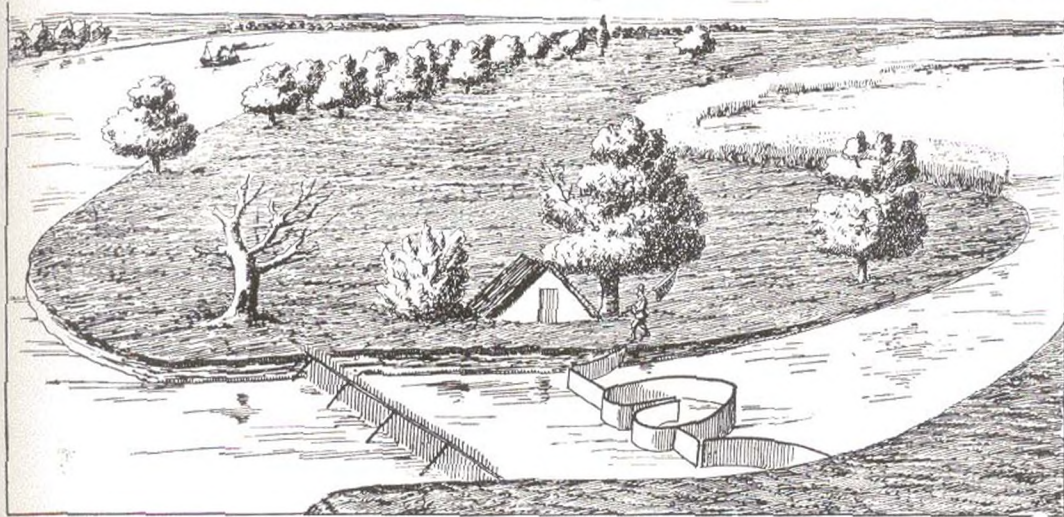
SACUL DELA GURA LESEI DELA SALTAVA IN TIMPUL CÂND PRINDE.

O PARTE DIN DELTA DUNĂREI (O BUCATĂ DIN INSULA ST. GHEORGHE) CU GÂRLELE CE CONDUC DIN GHIOLURI ÎN BRĂȚELE DUNĂREI ȘI CU GĂRDURILE ȘI INCHISORILE DIN ACESTE GÂRLE (figura schematică).

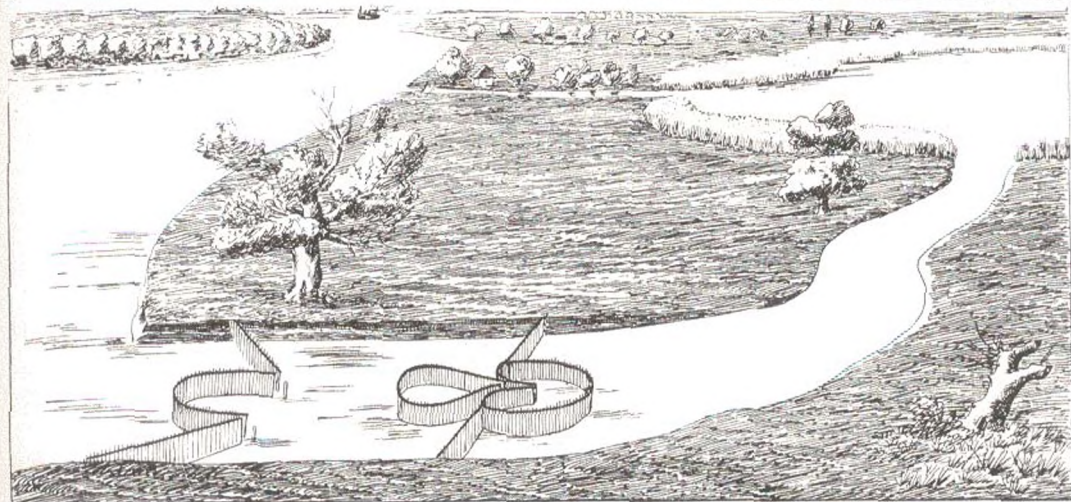
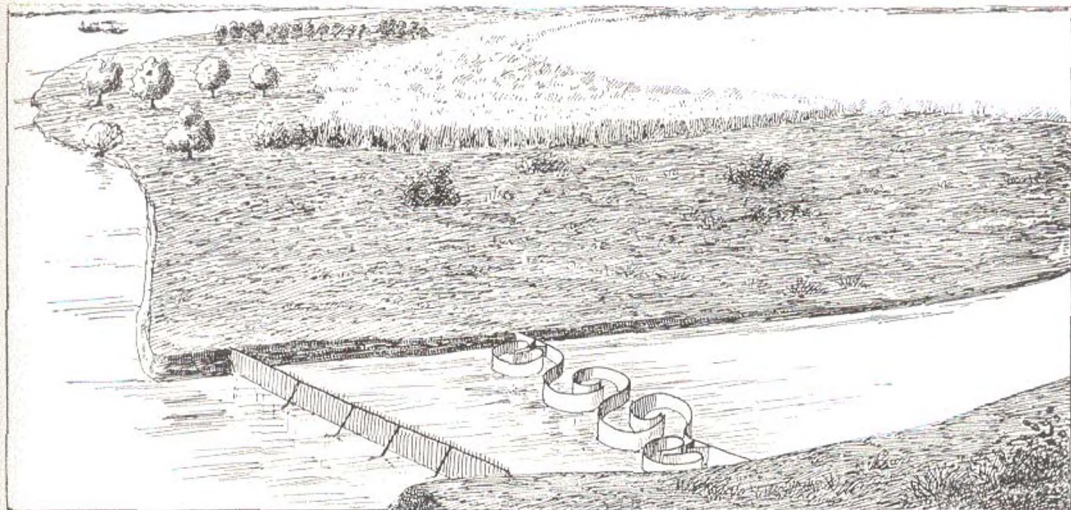

GARDUL STERP DELA GURA GÂRLEI BĂLȚII MORUGHIOI.

DIFERITE TIPURI DE OBOARE DIN GÂRLELE DELTEI, CU COTEȚE PENTRU PRINDEREA PEȘTELUI DIN ELE (I).

Sus: obor simplu fără coteț. — Mijloc și jos: oboare cu limbi dela baltă și cu cotețe

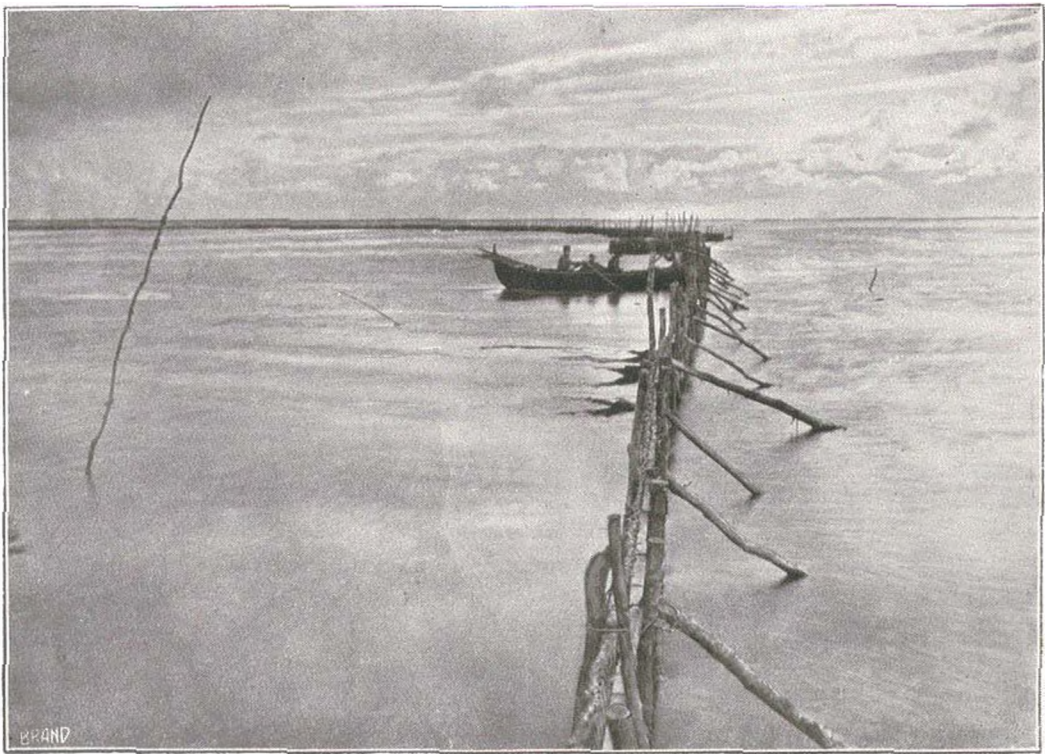

DIFERITE TIPURI DE OBOARE DIN GÂRLELE DELTEI, CU COTEȚE PENTRU PRINDEREA PEȘTELUI DIN ELE (II).

Sus: Obor care prinde numai dela baltă; mijloc: Obor care prinde numai dela Dunăre;
jos: Obor cu coteț bulgăresc care prinde și dela baltă și dela Dunăre.

UN GARD MARE DE CHEFALI LA O GURĂ DINTRE DOUĂ LACURI, LA SINOE, ȘI DEPOZIT DE «DOPURI DE OSTREȚE»
PENTRU FĂCUT INCHISORILE

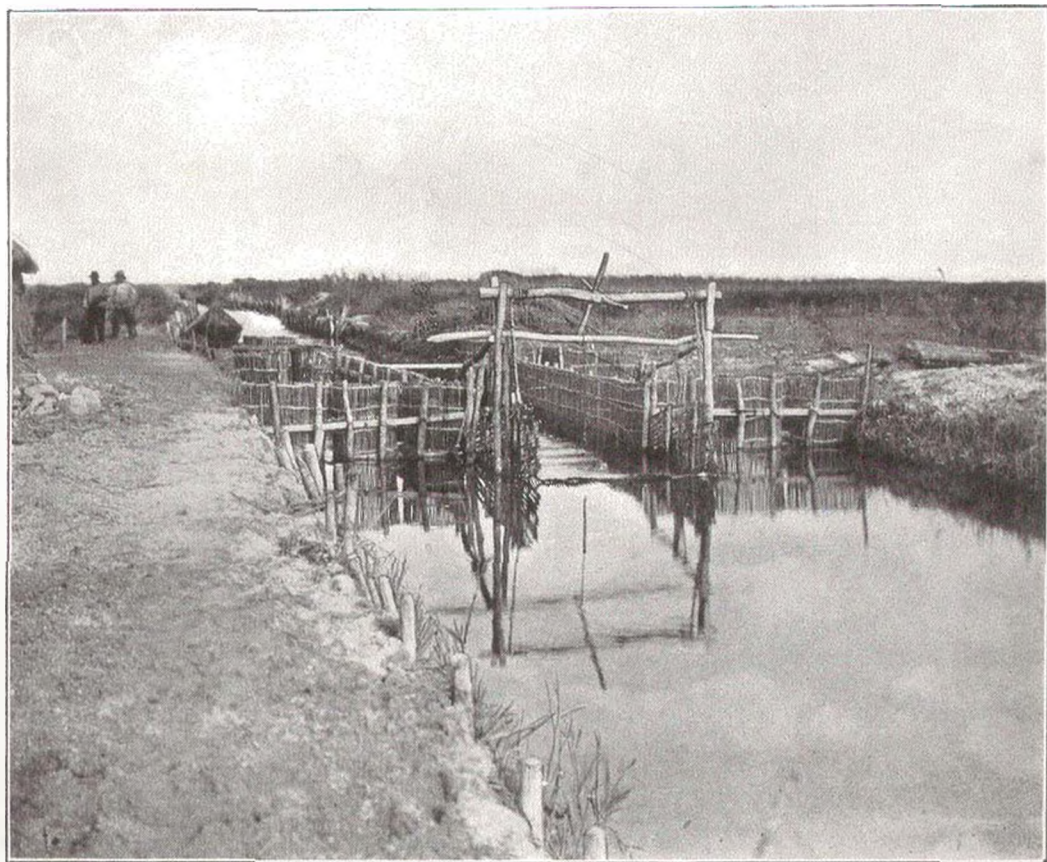
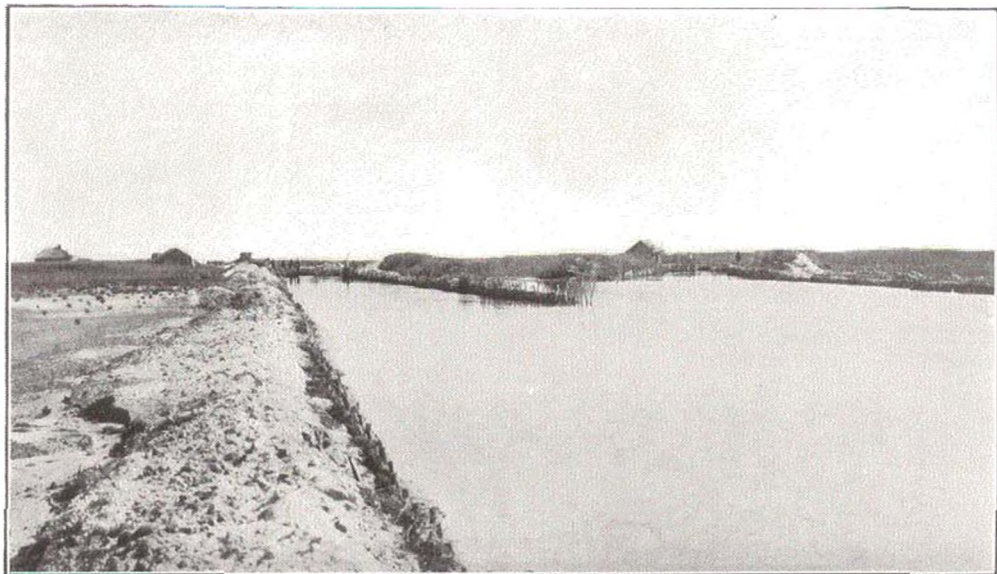
2 GARDURI MARI DE CHEFALI

Sus: Gardul dela Portița. — Jos: Gardul dela gârla Țomisia

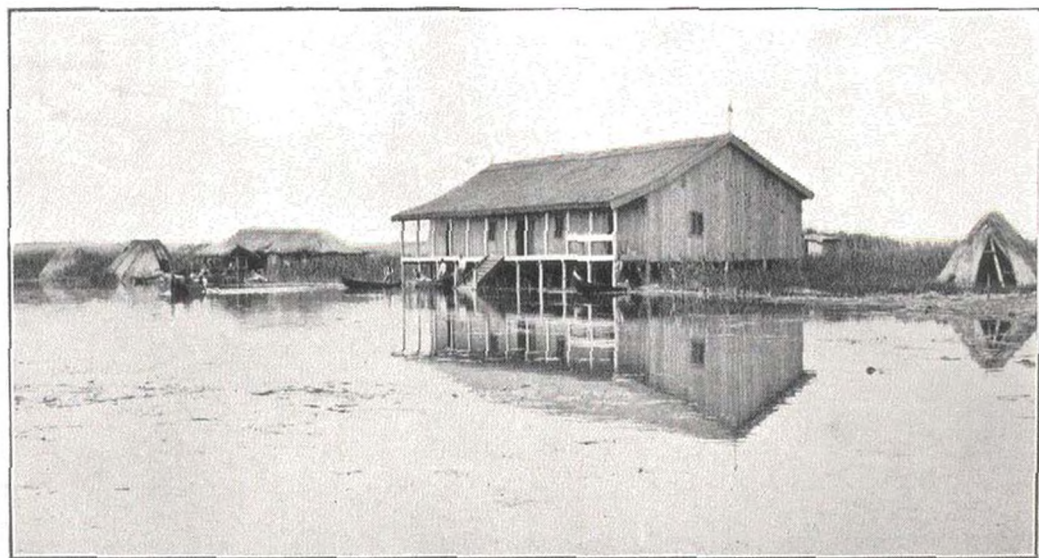
GÂRLE DE CHEFALI (ERICURI) SĂPATE ARTIFICIAL ÎN NISIPUL DINTRE MARE ȘI LACUL SINOE (I):

Sus: un Eric simplu cu 2 cotețe și o călcătoare (văzute pe la spatele cotețelor, adică din partea despre mare) — Jos: o gârlă cu trei guri din spre lac.

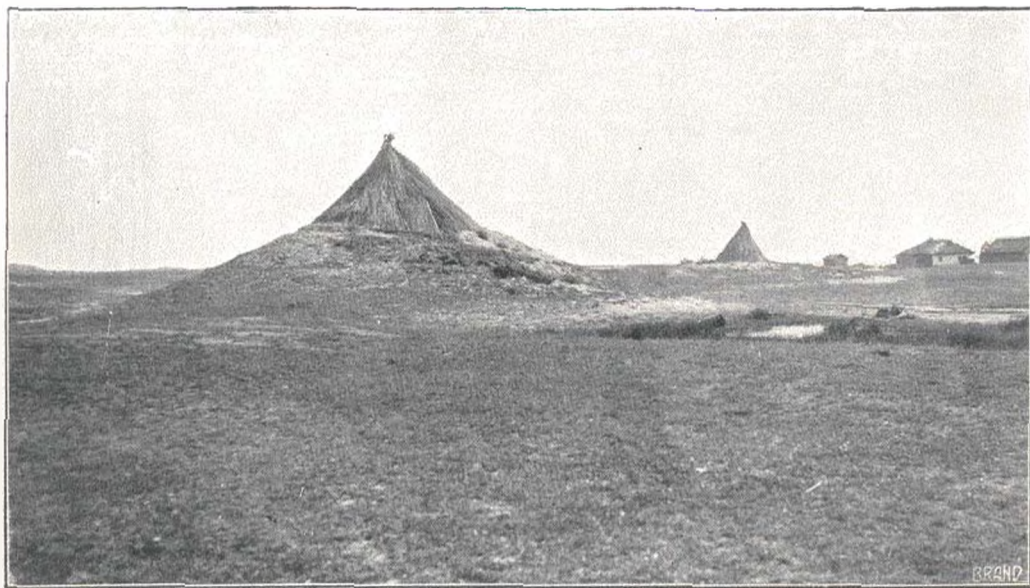
GÂRLE DE CHEFALI (ERICURI) DINTRE MARE ȘI LACUL SINOE (II).

Sus: Un dig de nisip făcut de pescari ca să intre cu gura gârlei mai la adânc în lac Jos: Gura dinspre Ghiol a unui Eric, cu închisorile, cotețele și călcătorea ei

TREI TIPURI DE CHERHANALE DIN DELTA.

1. Cherhanaua dela Tatanir (pe brațul Chiliei); 2. Cherhanalele din brațul Fata rului din Chilia veche; 3. Cherhanalele de plaur dela ghiolul Matia; în față cherhanaua nouă a Statului, făcută pe piloți bătuți prin plaur în fundul bălții; în fund cherhanaua veche.

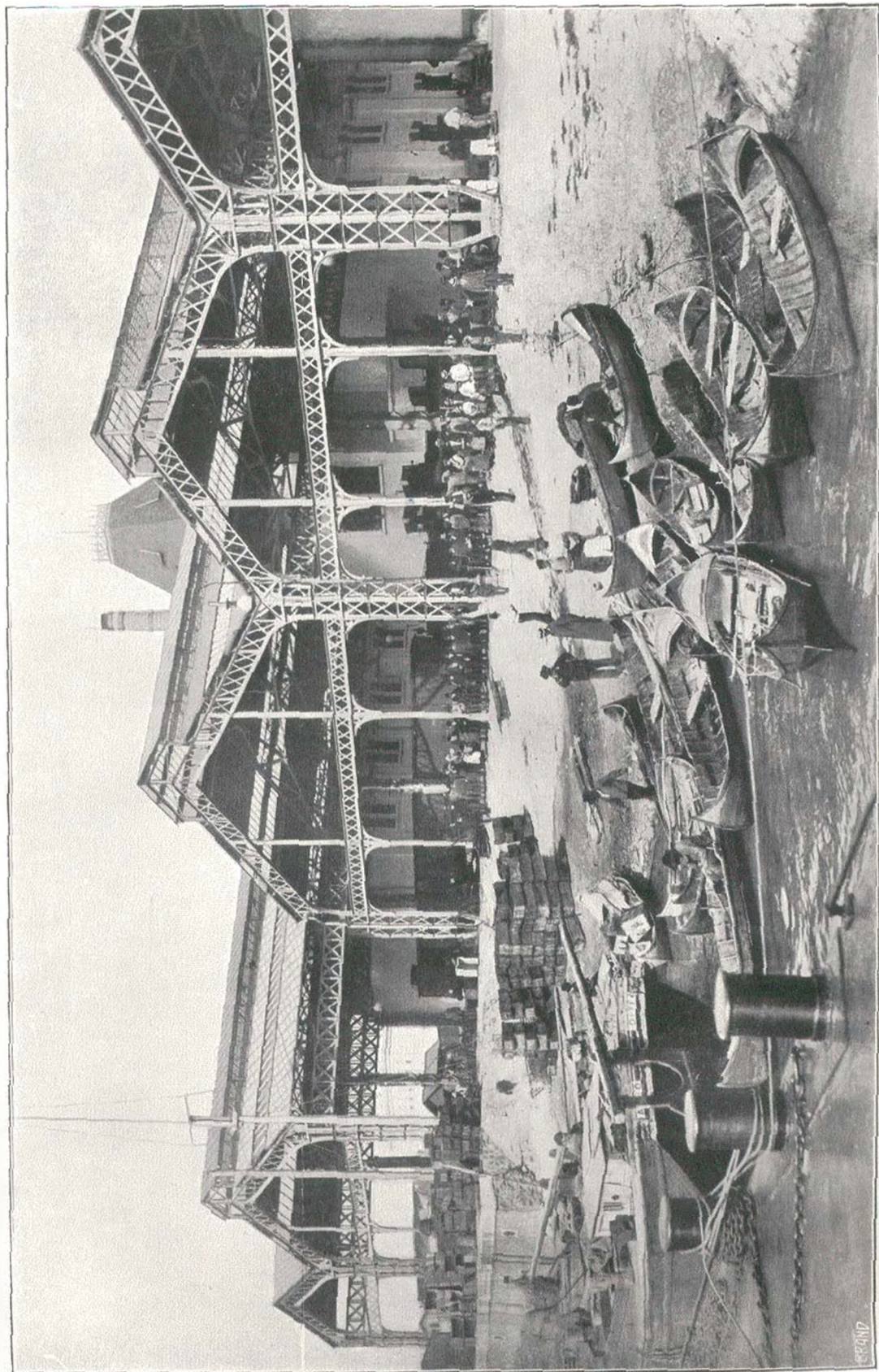
TIPURI DE GHEȚĂRII DIN DELTA.

Sus: Ghețăriia dela Calinova. Jos: O ghețăriie din regiunea Crapinei.

PIAȚA DE PESCĂRIE.

Sus. scoaterea peștelui din barcaze cu tarcele. — Jos: Peștele, ales după specii, expus în lăzi de lemn spre vânzare prin licitație

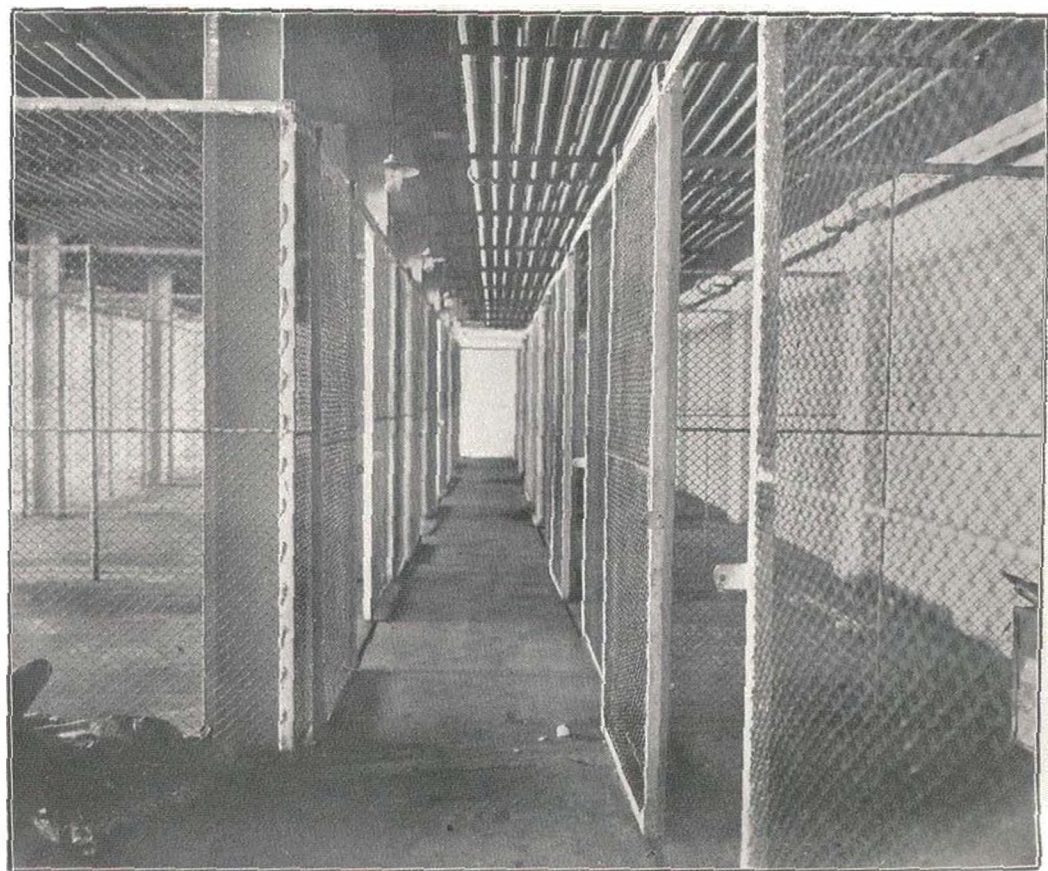
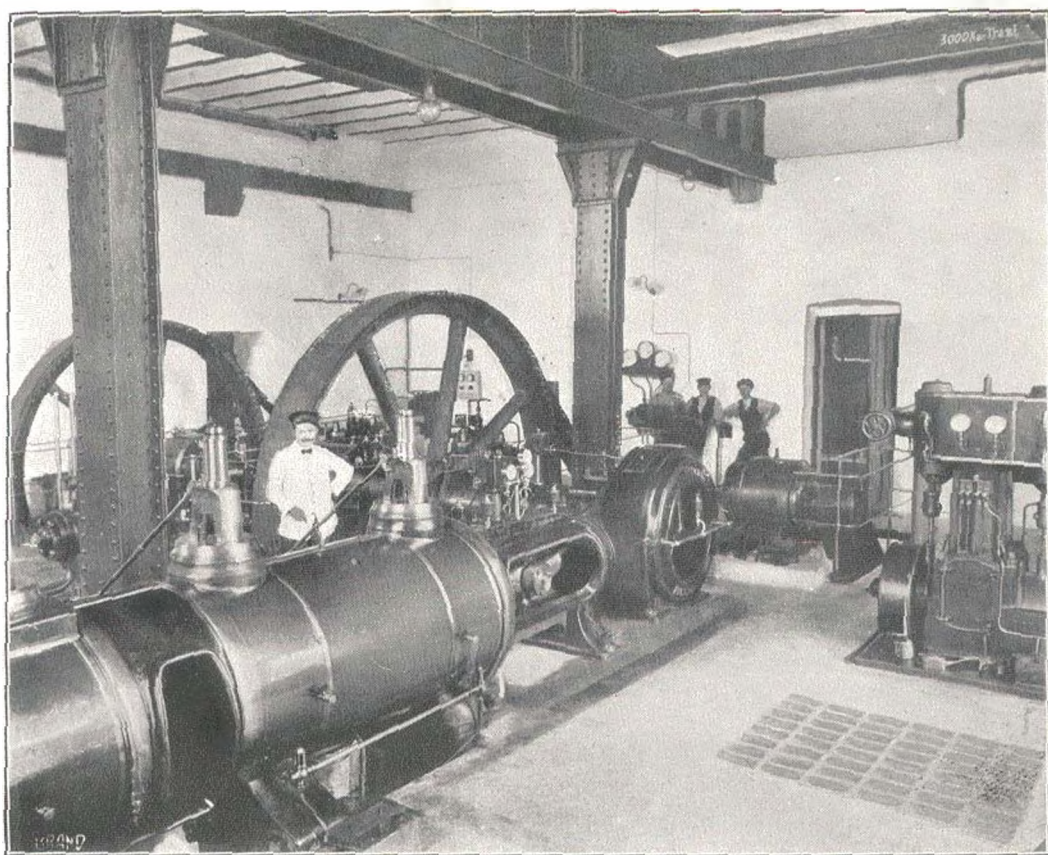

HALA DE PESCĂRIE, CU FRIGORIFERE, DIN GALAȚI (I.)

HALA DE PESCĂRIE, CU FRIGORIFERE, DIN GALAȚI (II).

Sus: Moruni expuși la vânzare în hală. Jos: O cameră frigoriferă cu Moruni înghețați.

FRIGORIFERELE DIN GALAȚI (III)

Sus: Camera mașinilor. — Jos: Depozitele frigorifere.

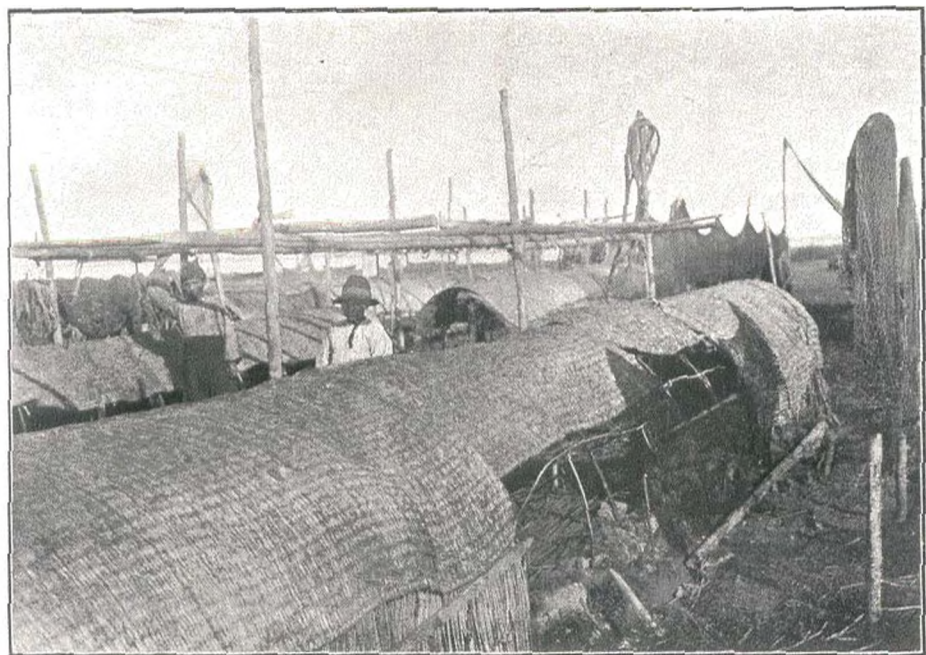

DIN VIEȚA PESCARILOR DE PE MALURILE FILIPOIULUI.

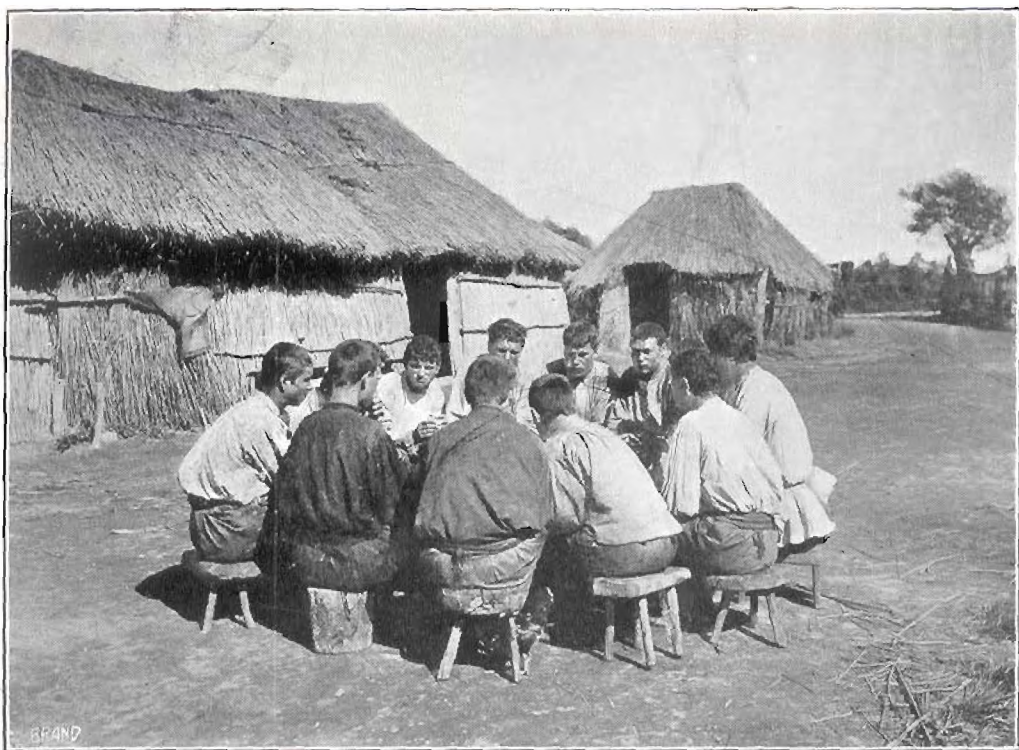
Sus: Pregătirea borșului la Scurtu. Jos: Colibe pe piloți, cu poloacele întinse; masa pescarilor.

COLIBELE PĂZITORILOR DELA LEASA FILIPOIU, CU POLOACELE LOR; MASA PESCARILOR

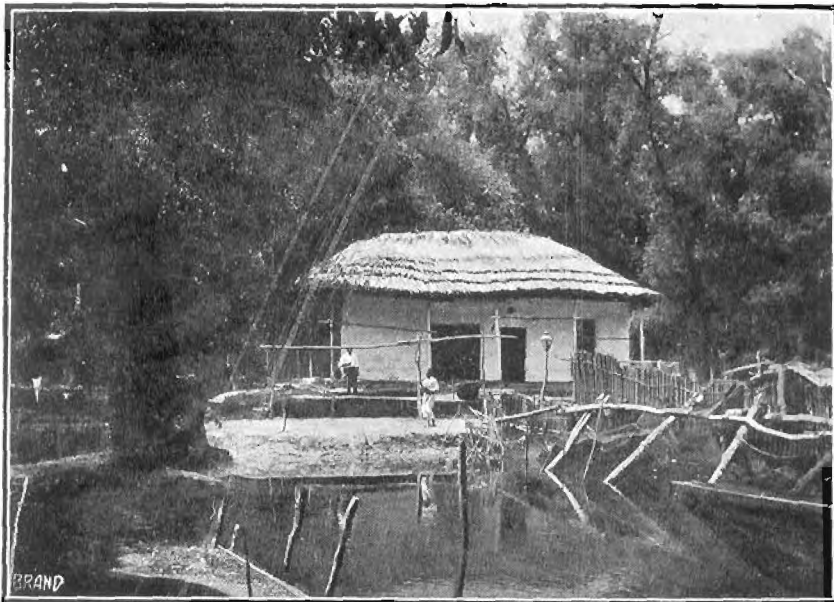

COLIBELE PESCARILOR TURTUCĂIENI LA LEASA DELA BALTA CĂLĂRAȘI

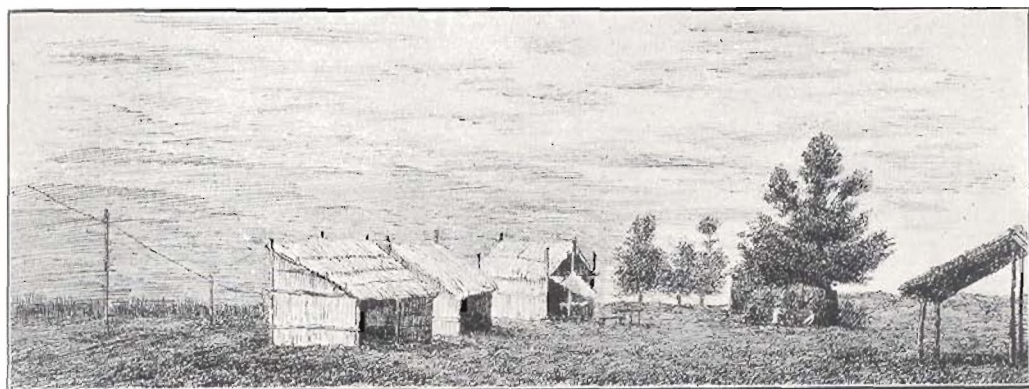
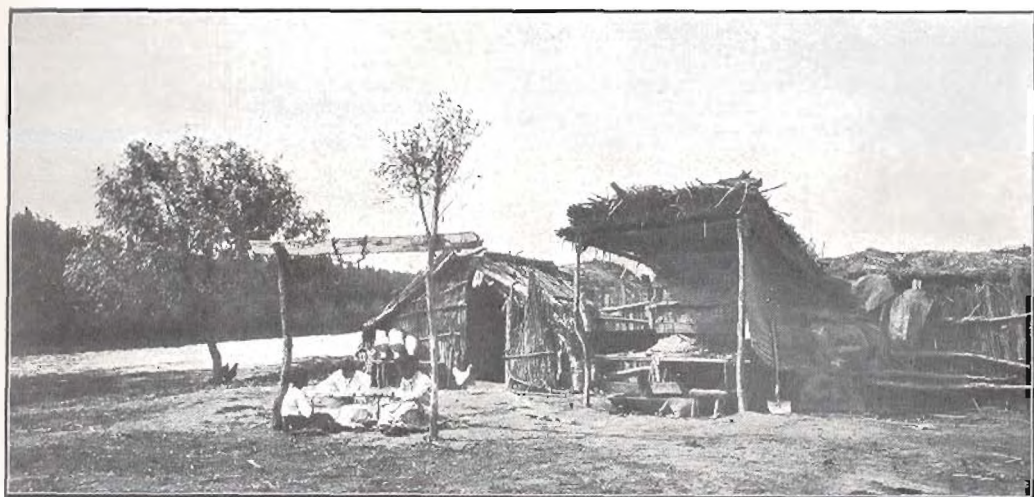
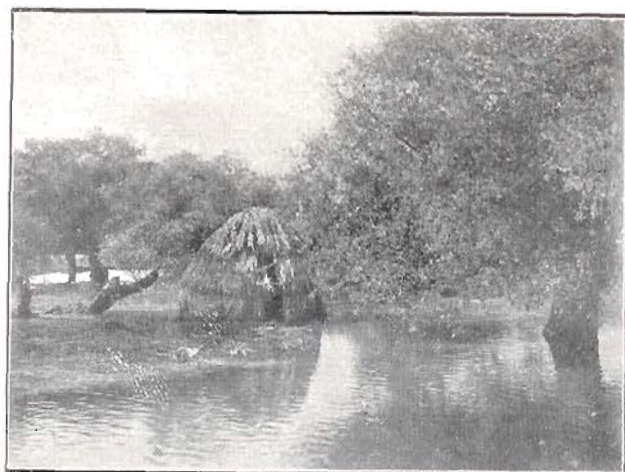
VIEȚA LA ZĂVOADELE DELA MALUL MĂRII ȘI COLIBELE DE ACOLO.

Sus: Un zăvod dela Zăton, Casa de chirpici, și o grămadă de cărămizi de chirpici pentru făcut o casă nouă. Roata de sucit fringhiile. Jos: Măncarea pescarilor; colibe de stuf.

TIPURI DE CASE DIN BĂLȚI.

Sus: Casa dela Privalul Chiru, Balta Pietrile (Vlașca).—Jos: O casă veche din balta Brăilei; în față un pod de transportat materiale.

COLIBE DE TÂRLAȘI ÎN BALȚĂ.

Sus și mijloc: în balta Brăilei—Jos: în deltă în regiunea Dunavățului vechi.

REGELE CAROL ȘI FAMILIA REGALĂ ASCULTĂND PĂSURILE PESCARILOR, PE MALURILE RAZIMULUI LA GURA DUNAVĂȚULUI, ÎN MAI 1914.

Publicațiunile Fondului Vasile Adamachi

	L. B.
No. XVIII. Geologia României. Literatura geologică, considerațiuni generale asupra tectonice și stratigrafiei României, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> . 1906	—60
» XIX. Observațiuni asupra diferențierii și dezvoltării musculaturii branchiostegale la Teleosteenii, de <i>I. Borcea</i> . 1907. Cu 17 figuri în text	—50
» XX. Observațiuni asupra câtorva specii de Rajide din Golful de Neapel, de <i>I. Borcea</i> . 1907	—20
» XXI. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. I. Fauna Cefalopodelor dela Hârșova, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> . 1907	1.50
» XXII. Despre Eurhamphaca vexilligera Gegenbaur, de <i>C. N. Ionescu</i> . 1908. Cu 2 stampe	—50
» XXIII. Contribuțiuni la catalogul Aphidelor din România, de <i>I. Borcea</i> . 1909	—50
» XXIV. Contribuțiuni la anatomia și histologia Hirudincelor, de <i>Ioan A. Scriban</i> . 1910	6.—
» XXV. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. II. Lamelibranchiatele, Gasteropodele, Brachiopodele și Echinodermele din păturile jurasice dela Hârșova, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> . 1910. Cu 7 tabele și 17 figuri în text	3.—
» XXVI. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. III. Fauna triasică dela Deșli-Cătra, de <i>Dr. I. Simionescu</i> . 1910. Cu 1 stampă și 26 figuri în text	1.—
» XXVII. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. IV. Fauna triasică din Insula Popina, de <i>Dr. I. Simionescu</i> . 1910. Cu 27 figuri în text	1.—
Tomul V, 1910—1913	12.—
» XXVIII. Citologia celulei adipoase a Hirudincelor, de <i>Ioan A. Scriban</i> . 1910. Cu 10 figuri în text	1.—
» XXIX. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. V. Fauna triasică inferioară din Dobrogea, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> . 1911. Cu 14 figuri în text	—50
» XXX. Pondul molecular al lichidelor, de <i>Petru Bogdan</i> . 1912	—30
» XXXI. Zoocccidii din România, de <i>I. Borcea</i> . 1912	5.—
» XXXII. Acțiunea acizilor asupra substanțelor proteice, de <i>D. Călugăreanu</i> . 1912	—60
» XXXIII. Asupra cutremurului de pământ dela Marea de Marmara, de <i>Dr. G. Macovei</i> . 1913	—80
» XXXIV. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. VI. Fauna amoniților triasici dela Hagighiol, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> , 1913. Cu 76 figuri în text și IX tabele	3.—
» XXXV. Resturi de Ichtyosaurieni în Triasul din Dobrogea, de <i>Dr. Ioan Simionescu</i> . 1913. Cu 4 figuri în text	—20
» XXXVI. Despre siliceții sintetici de bismut, de <i>Dr. Ing. C. Niculescu-Otin</i> . 1913. Cu 8 figuri în text și 1 tabelă.	—50
» XXXVII. Spiru Haret și invariabilitatea marilor axe planetare, de <i>C. Popovici</i> . 1913	—20

No. XXXVIII. Contribuțiuni la metalurgia antică a Cuprului în țările locuite azi de Români, de <i>Dr. Ing. C. Niculescu-Otin</i> . 1913. Cu 64 figuri în text și 6 tabele	2.—
Tomul VI, 1915 :	
» XXXIX. Cercetări originale despre pelagra în România, de <i>Dr. A. Babeș</i> și <i>Dr. V. Bușilă</i> . Premiul Adamachi din 1912. Cu 29 stampe și 35 tabele statistice	20.—
Tomul VII, 1913 — 1916	
» XL. Repejunca sanetului la corpurile lichide, de <i>P. Bogdan</i> . 1913.	—20
» XLI. Contribuțiuni la studul anatomiei, Istologiei și fiziologiei hepato-pancreasului dela Moluște, de <i>Elena Nicodim</i> . 1913. Cu 11 figuri în text și 2 tabele	1.—
» XLII. Asupra originii taurinelor românești, de <i>Dr. Agricola Car- daș</i> . 1914. Cu 1 tabele și 6 figuri în text	—70
» XLIII. Studii histologice și anatomice asupra hirudineelor, de <i>Dr. I. A. Scriban</i> . 1915. Cu 95 figuri în text	5.—
» XLIV. Materialul zootehnic din județele Durostor și Caliacra, de <i>Dr. Agricola Cardaș</i> , 1915. Cu 7 tabele	1.—
» XLV. Nutrirea animalelor domestice și a omului, de <i>Dr. H. Vasilin</i> , 1916	1.50

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-SOR L. ST. RASIDESCU

16, STRADA PARIS (POSTĂ DOAMNEI), 16

52321/402

2.21
402

ACADEMIA ROMÂNĂ

PUBLICAȚIUNILE ADAMACH

No. XLVI.

TOMUL VIII.

PESCĂRIA ȘI PESCUITUL

IN

ROMÂNIA

DE

DR. GR. ANTIPA

1916.

PREȚUL 25 LEI
